הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ט

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל ששי | שער עשרים ושלשה

לקוטי תורה

תורת שמואל

שער עשרים ושלשה

ספר תרמ"ב

מאת
כ"ק אדמו"ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת
מוהר"ר שמואל
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת
„אוצר החסידים"
770 איסטערן פּאַרקוויי ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

מפתח כללי

LIKKUTEI TORAH
TORAS SHMUEL
SEFER 5642

Copyright © 2011
by

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Order Department:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form without prior permission, in writing from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

The Library of Congress has cataloged this series as follows:
Schneersohn, Samuel, 1834-1882
(Likute Torah, Torat Shemu'el) — Sefer 5642
(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)
(Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6, sha'ar 23)
Hebrew
Title on t.p. verso: Likute Torah, Torat Shemu'el — Sefer 5642.
Includes bibliographical references and index.
Contents: 5642
I. Title. II. Title: Torat Shemu'el.
III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.
IV. Series: Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6, sha'ar 23.
BM198 S3358 2000 (Hebr.)
ISBN: 978-0-8266-5642-1
ISBN: 978-0-8266-5640-7 (set)
Library of Congress Catalog Card 80-456447
Manufactured in the United States of America

ב"ה.

פתח דבר

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אודות הדפסת ספרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש, הננו מוציאים לאור את ספר המאמרים תרמ"ב אשר לכ"ק אדמו"ר מהר"ש, ובהמשך לספריו שנדפסו מכברי נכנס גם ספר זה בסדרת הספרים „לקוטי תורה — תורת שמואל", והוא שער העשרים ושלשה.

ספר זה כולל הדרושים שנאמרו או נכתבו בשנת תרמ"ב (מש"פ בראשית עד ש"פ תבוא), ונדפסו כעת בפעם הראשונה מבוך 2087 ובוך 2088 שנרשמו חלקם בגוכתי"ק וחלקם בכת"י מעתיק ומהם בתוס' הגהות בגוכתי"ק כמצויין בפנים בריש כל מאמר, פרט למאמרים בודדים כמצויין במקומם.

בשולי הגליון באו מראי מקומות.

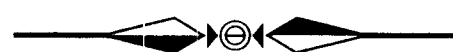
בסוף הספר באו: א) ליקוט מתוך כתבי רבותינו אודות שנת תרמ"ב. ב) סקירה קצרה מחתונת הרב מנחם מענדל בן אדמו"ר מהר"ש. ג) מפתחות — בעריכת הרה"ת ר' שמחה יצחק בהר"י שי' זאיאנץ. ד) פאקסימיליות.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקארסקי.

מערכת „אוצר החסידים"

חמשה עשר בשבט ה'תשע"א

ברוקלין, נ. י.

1) לקו"ת לג"פ. סה"מ תרכ"ו — תרמ"א. דרושי חתונה. אגרותיו ושיחותיו. בפרטיות ראה סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תשמח-תשנ.

מפתח המאמרים[1]

1) נעתקו מקונטרס „רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש" לכ"ק אדמו"ר עם הוספות מהמו"ל.

2) הוא מאמר ד"ה ויברך אלקים את יום השביעי תרל"ב בהוספת התחלה ובשינויים.

3) הוא ד"ה לך לך תר"ל.

4) חציו הראשון הוא דרוש לך לך תרכ"ז.

5) נעתק מרשימת שנת תר"ל.

6) הוא ד"ה ויטע אשל תר"ל.

7) הוא ד"ה ויהיו חיי תר"ל.

8) וכן נרשם בשנת תר"ל. אבל בסה"מ תר"ל נסמנו ד"פ. אמנם במהדורת תשמ"ג נסמנו ה"פ. וכ"ה בבוך 243 שממנו הודפס. אלא ששם הפרקים נסמנו בעט ירוק עה"ג. פ"ה שם אינו קטע חדש ונרשם עה"ג (עוה"פ) ד, ומתחיל במאמר שלפנינו לקמן ע' לט על יד הערה *106 (ועוד יש פי' בזהר).

במאמר שלפנינו הנה בבוך זה 2087 ובבוך כת"י מעתיק תרמ"ב 1272 נסמנו רק ד"פ.

9) הוא ד"ה ואלה תולדות תרל"א בשנוים קלים. ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.

10) הוא ד"ה וירא והנה באר תרכ"ח.

11) נעתק מרשימת שנת תרכ"ח.

12) דרוש זה הוא ו"פ הראשונים דד"ה והוא עבר לפניהם תרכ"ז בהשמטת ההתחלה ואיזה שורות בספ"ד.

מפתח המאמרים

13) הענינים שבד"ה והוא עבר תרכ"ז פרק ז"ח באופן אחר. — המאמר לע"ע אינו תח"י.
14) הוא ד"ה מצותה משתשקע תר"ל.
15) נעתק מרשימת שנת תר"ל.
16) הוא ד"ה וילקט יוסף תרכ"ח.
17) נעתק מרשימת שנת תרכ"ח.
18) כמדומה שהוא ד"ה ויחי תרל"א. ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
19) נעתק מרשימת שנת תרל"א ובהערה שם „באופן אחר קצת ממה שנתבאר בד"ה ויחי תר"ל".
20) הוא ד"ה מי יתנך תרל"א.
21) באו"א קצת מכמשנ"ת בד"ה והי' אור הלבנה תרמ"א. ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
22) הוא ד"ה ויאמר כו' בא תר"ל. ולא נאמר אלא עד הענין ושמו בועז, ולא עד בכלל.
23) נעתק מרשימת שנת תר"ל.
24) הוא ד"ה ואני הנני מחזק תר"ל.
25) נעתק מרשימת שנת תר"ל.

מפתח המאמרים

---

26) הוא ד"ה זה דתרכ"ז.
27) הוא ד"ה כי תשא תר"ל.
28) נעתק מרשימת שנת תר"ל.
29) הוא ד"ה והבריח התיכון תרכ"ז.
30) נעתק מרשימת שנת תרכ"ז.
31) הוא ד"ה זכור כו' עמלק תרל"ד.
32) נעתק מרשימת שנת תרל"ד.
33) המאמר אינו תח"י.
34) המאמר אינו תח"י.
35) הוא ד"ה וידבר כו' זאת חקת תרל"ג.
36) בבוך זה נרשם לאחרי המאמר שלאח"ז.
37) נעתק מרשימת שנת תרל"ג.
38) הוא ד"ה לא תבערו תרל"א.
39) הוא דרוש השיבנו ה' דשנה זו — תרל"א.
40) נעתק מרשימת שנת תרל"א.
41) הוא ד"ה וסמך ידו תרל"א.

מפתח המאמרים

---

42) הוא ד״ה וזאת תורת תרכ״ט.

43) נעתק מרשימת שנת תרכ״ט.

44) הוא ד״ה כמה מעלות תרל״ג.

45) נעתק מרשימת שנת תרל״ג.

46) בלקו״ש כרך ג בהוספות ע' 1016[6]: „כנראה אמרו מאמר זה כ״ק אדמו״ר מהר״ש גם בשנת תרמ״ב וגם כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע בשנות נשיאותו* וקרוב לודאי אשר בתוספת נופך משלו״. וראה שם אודות המאמר בארוכה.

47) הוא הפרקים קמא־קמו של המשך מים רבים.

48) הענינים שבד״ה ארשב״ח תרל״ג בשנוי הסדר ובאו״א קצת.

נדפס גם בקונט' בפ״ע בשנת תשכ״ה. ראה פאקסימיליא להלן בהוספות ע' תקצג.

49) מכאן מתחיל המשך מי יתנך כאח לי הכולל כ״ד פרקים.

50) בבוך 363 ע' שעד בכותרת: בס״ד פ' שמיני מ״ב. בבוך 810 ע' 335 בכותרת: בס״ד פ' שמיני שה״ש ח' א'. בבוך 2444 יט, ב בכותרת: בס״ד ש״ק אחר פסח תרמ״ב ליובאוויץ.

51) פתיחה אחרת להמאמר שלפנ״ז. וכן נמצא „סיום״ לאחר פ״ה. ואולי נאמר עוה״פ בפתיחה זו.

בגוכתי״ק לאחרי פרק ה ובהפסק לערך ב' שורות באה פיסקא פזר נתן. ברשימת מאמרי דא״ח שבהערה 1 לא נרשמה. וכן בהביכלאך שבהערה שלפנ״ז ליתא. בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272 נרשמה בע' בפ״ע בין מאמר האי למאמר הב' — מההמשך — והמשך הע' נשאר פנוי — ואולי מפני שלא הי' די מקום להעתיק כל הקטע בע' שלפנ״ז — אבל במפתח שם נרשמו רק 2 מאמרים מההמשך והם א) מי יתנך ב) פזר נתן. ראה לקמן בפנים הספר בריש מאמר ד״ה מי יתנך הערה 1.

---

*) ברשימת מאמרי כ״ק אדמו״ר מהורש״ב לא מופיע מאמר בד״ה זה.

מפתח המאמרים

---

*52) בספר ילקוט כנסת דוד (ירושלים תשס"ה) ע' קכז אות קכו כותב: סיפר כ"ק אדמו"ר רבי דוד מרדכי זי"ע: בש"ק אחו"ק שנת תרמ"ב אחר שהרה"ק רבי שמואל מליובאביטש זי"ע אמר מאמר דא"ח והחסידים כבר שבו לביתם, ביקש לומר שוב שלא כמנהגו מאמר דא"ח בענין „נשמה דאצילות", והיה הדבר לפלא, לאחר ש"ק כאשר שמעו שבאותו זמן נסתלק אא"ז הרה"ק רבי דוד מטאלנא, נתבררו פשרם של דברים.

**52) ראה לקמן ע' תפט ואילך בהוספות „פסח שני".

52) המאמר אינו תח"י. ראה גם רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר ה„צמח צדק" שנת תרט"ז ע' קיא ד"ה זה (הב'). סה"מ תרנ"ב ע' לא ואילך.

ברשימה זו — ראה לעיל הערה 1 — דשנת תר"ל לא נרשם דרוש זה. לאידך בסה"מ תר"ל מהדורת תשמ"ג ע' שנב ואילך מופיע הנחה מדרוש בפתיחה זו עם תוכן זה. ועפ"ז לכאורה משמע שדרוש זה הוא משנת תר"ל, ונאמר עוה"פ בשנה זו.

53) התחלת הדרוש בעת שנאמר: והתהלכתי בתוככם. אינו תח"י.

54) להעיר שבבוך 363 וכן בבוך 810 ההמשך כולל רק ך פרקים — הפרקים טז־כ נמצאים גם בבוך 287. ויותר לא נרשם שם. מזה משמע שהפרקים הנוספים לא נתפרסמו. כמו"כ יש להעיר שלא נרשם תאריך על דרוש זה.

ויש לציין להנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב די מחסורו שנכתבה בבוך 829 אחרי המאמר דפ' שלח (וש"פ קרח הי' או לא הי' דרוש הנרשם בפנים. ראה לקמן הערה 62), אז לכאורה מקום הדרוש הוא לכאורה בין פ' שלח לפ' פינחס שאז נאמר הדרוש יפה שע"א.

מפתח המאמרים

---

55) השבת שלפני החתונה — ראה מחצית השקל ומג"א הל' ת"ב סתקנ"א, סק"ו: שפינהאל"ץ הוא מה שאנו קוראין פא"ר שפי"ל.

56) במ"מ = בני מנחם מענדל.

57) נדפס ביחד עם ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם ב„קונטרס דרושי חתונה" . . נאמרו על חתונת בנו הרה"ח וכו' מנחם מענדל ע"ה י"ד סיון תרמ"ב (קה"ת תשמ"א). ובשנת תשס"ג בדרושי חתונה שלו ע' לט־מא. ראה לקמן בפנים הספר בריש מאמר זה הערה 1. פאקסימיליות להלן בהוספות ע' תקב וע' תקד.

המאמר נמצא בבוך 2041 עב, ב צילום גוכתי"ק. בבוך כת"י־מעתיק 224 בתחילתו (ע' רפד) ובראשו נרשם: בס"ד. ובסופו נרשם: נאמרה ביום ה' י"ד סיון על חתונת בנו מו"ה מענדל נ"י. בשנת תרמ"ב. וכן בבוך כת"י־מעתיק 363 ע' שעב ללא כותרת.

58) נדפס ביחד עם ד"ה כל הנהנה ב„קונטרס דרושי חתונה" . . נאמרו על חתונת בנו הרה"ח וכו' מנחם מענדל ע"ה י"ד סיון תרמ"ב (קה"ת תשמ"א). ובשנת תשס"ג בסה"מ דרושי חתונה שלו ע' קסב־קסו מקונט' הנ"ל.

ראה לקמן בפנים הספר בריש מאמר זה הערה 1.

59) ראה לקמן בפנים הספר בריש מאמר שלפנ"ז הערה 1.

60) נמצא בבוך 829 ע' רנו רק ע' אחד.

61) נמצא בבוך 829 ע' רס וחסר בסופו.

62) הוא ד"ה כל מחלוקת תרל"ב ואולי טעה המעתיק וכתב תרמ"ב וצ"ל תרל"ב.

המאמר אינו תח"י, פרט להנדפס בסה"מ תרל"ב ח"ב ע' שעג.

63) נעתק מרשימת שנת תרל"ב.

מפתח המאמרים

---

64) ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
65) הוא הפרקים כא־כג [אוצ"ל: כב־כג] הנ"ל (בד"ה ועוד יל"פ) בשנוים קלים.
66) ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
67) ראה גם לקמן בפנים הספר בריש המאמר בהערה 1.
68) ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
69) הוא הדרוש שלפנ"ז [זכור ד'] בהתחלה אחרת. וא"י אם שניהם נאמרו.
70) ראה המאמר שלאח"ז.
71) בנוגע לפתיחת המאמר, ראה לקמן בפנים הספר בריש המאמר בהערה.
72) בנוגע לפתיחת המאמר, ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.
73) ראה הערה שלפנ"ז.
74) עניני ד"ה שופטים תרכ"ט בסדר ובאו"א קצת.
75) וכן צ"ל בקונטרס רשימת מאמרי דא"ח שבהערה 1 מהדורת תשמ"א.

מפתח המאמרים

76) הענינים שבד"ה ויהי אומן תרכ"ז, אבל בסדר ובאופן אחר קצת. ראה גם לקמן בפנים הספר רד"ה זה הערה 1.

77) הוא ד"ה והי' כי תבוא תר"ל.

בסה"מ תרפ"א ע' רכב בשולי הגליון: „(וזהו הטעם שעפ"י רוב חכמי ישראל מצליחים בשכליי החכמות, ולא בחכ' המעשה, וכאשר נאמר בדרוש והי' כי תבוא תרמ"א בענין ירושה ומתנה, ונא' ולא נכתב בהדרוש, דלהיות גם השכל ומדות דנש"י אלקות, לכן מצליחים בחכמות השכליים יותר מחכ' המעשה)".

ואולי הכוונה לדרוש זה.

78) בספר הזכרונות ח"ג — פון דעם רבי'נס הויף (נמצא בדפוס) פכ"ג: עס איז אבער געקומען דאס יאר תרמ"ג און גלייך מיטן אנפאנג יאר*, האט דער מהר"ש אנגעהויבן פילן, אז זיינע כחות גייען אים אויס. ניט קוקנדיק אויף זיין שוואכקייט האט ער געזאגט חסידות ראש השנה און האט יום כיפור געפאסט מוצאי יום כיפור האט ער זיך געלייגט אין בעט און מער ניט אויפגעשטאנען.

*) להעיר מלקמן בהוספות ע' תצג (מחלתו). ע' תקו.

בס״ד, פ׳ בראשית

ויאמר לו יהונתן[1] מחר חדש ונפקדת כי יפקד מושביך[2], הנה בשבת כשחל ער״ח מפטירין הפטורה זו כמארז״ל במגילה דל״א סע״א, ולהבין מהו ענין ערב ר״ח, וער״ח שחל בשבת, צ״ל שרש ההפרש בין שבת לר״ח, שלכאורה צ״ל למה לא יקרא השבת ג״כ בשם ראש חודש[3], שהרי כמו ר״ח שנק׳ ראש לפי שכולל כלליות החיות[4] דשלושים יום שהוא הראש שלהם, וכן עש״ז נק׳ ראש השנה לפי שכולל כלליות החיות[5] של כל השנה שהוא הראש שלהם כמו ראש האדם כו׳, ומטעם זה עצמו לכאורה ה״צ[6] לקרות גם שבת ראש השבוע, שהרי השבת נותן כח ועוז גם לשבוע דלהבא ובו הוא העלי׳ דכל שית יומין דחול שקדמו לו, וכמ״ש בד״ה ושאבתם מים בששון[7] בענין זכור ושמור זכור מלפניו ושמור מלאחריו, וכמ״ש בזהר דשית יומין מיני׳ מתברכין[8] כו׳. ויובן בהקדם ענין מ״ש ויהי ערב ויהי בקר[9] שהוא בחי׳ חשך ואור כמ״ש ויקרא כו׳ ולחשך קרא לילה[10], והנה אור הוא חסד[11]

---

1) ויאמר לו יהונתן: **הוא מאמר ד״ה ויברך אלקים את יום השביעי תרל״ב בהוספת התחלה ובשינויים. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ תקעב ואילך. סה״מ תרל״ב ח״א בתחילתו. וש״נ.**

מאמר זה נזכר בסה״מ תרמ״ד ע׳ קסח.

המאמר לאחר הפתיחה נרשם בכת״י מעתיק, וכן ניתוספו הגהות וכו׳ שנרשמו בגוכתי״ק. התיבות פ׳ בראשית שבהכותרת שבריש המאמר נעתקו מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) ויאמר לו .. יפקד מושביך: **שמו״א כ, יח.**

3) למה לא יקרא השבת .. ראש חודש: **ראה בסמוך בפנים: לקרות גם שבת ראש השבוע. ובמאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ס״ע תקלז (ועד״ז בסה״מ תרל״ב) כאן: למה לא נק׳ שבת בשם ראש.**

4) ר״ח .. כלליות החיות: **ראה לקו״ת ר״ה נח, סע״א. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ רסג. ע׳ שצ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ א. וש״נ.**

5) ראש השנה .. כלליות החיות: **ראה לקו״ת תבא מא, ג. נצבים מו, ב. מאמרי אדה״ז וכה״מ שם. וש״נ.**

6) ה״צ: = **הי׳ צריך.**

7) בד״ה ושאבתם מים בששון: **חגה״ס תרמ״ב פ״ח. נדפס בסה״מ תרמ״א ע׳ שסו ואילך.**

8) דשית יומין מיני׳ מתברכין: **זהר בשלח סג, ב. יתרו פח, א. ראה מאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ רסא ואילך.**

9) ויהי ערב ויהי בקר: **בראשית א, ה. ח. יג. יט. כג. לא.**

10) ויקרא כו׳ ולחשך קרא לילה: **בראשית א, ה.**

11) אור הוא חסד: **ראה גם אור החמה**

כמ"ש כי טוב חסדך מחיים[12] וכתיב את האור כי טוב[13], וענין האור הוא שמאיר למרחוק דוקא, וע"ד הלבנה שמארת לארץ ולדרים עלי' זהו דוקא בהיותה מתרחקת מן השמש, וכן זיו השמש עצמה נראה אורה בהאירה על הארץ דוקא, להיות כי בארץ אין שם מאור השמש עצמה, ועד"ז יובן בעבודה בנהא"ד[14] דכתיב ואהבת הוא בגימ' ב"פ אור[15] שהוא חסד, וזה נמשך ע"י התבוננות בשכמל"ו, שם, כבוד, מל', הארה דהארה[16], שם הוא הארה ובחי' כבוד שהוא ג"כ לבוש כמארז"ל ר"י קארי למאנא מכבדותא[17], אמנם זהו לבוש והארת ל"ב נ"ח כבוד[18] גימ' ל"ב[19], וכמו שאנו רואים שהלבושים מעלי' וכמשל הגשמי שע"י הלבושים ממשיכים הגוף[20], וכן ח"ו בהיפוך מלבושי כבוד כמ"ש בלק"ת בד"ה כי ביום הזה יכפר שבפ' אחרי[21], ומל' הוא ג"כ התפשטות שמו, אמנם פועל רוממות בעצמותו שהרי המלך אין רואים אותו כשהוא מסתפר וכשהוא ערום כמארז"ל בפ"ב דסנהדרין[22]. ונמצא מובן איך שהם הארה דהארה, וה"ז הוא הפלגת הריחוק כו' והוא בחי' יחו"ת, אמנם אחד הוא בחי' יחו"ע[23] שלמעלה מאהבה כ"א ביטול לגמרי, ולכן ארז"ל מן שמע עד אחד בעמידה, ע' בתוס' ברכות די"ו ע"א[24], ואהבת יכול לילך, והיינו שהילוך הוא בחי' אור, אבל ענין העמידה הוא ביטול[25], ופי' יחו"ע הוא עד"מ אור וזיו השמש כמו שהוא במאור השמש שאז אינו עולה בשם כלל[26], ואינו נק' בשם אור, ובחי' ומדריגה זו הוא בחי' יצחק[27] דכתיב בי' ותכהין עיניו מראות[28] שהוא בחי' החשך[27] בחי' ביטול לגמרי, וכן בק"ש צריך להעביר ידו ע"ג עיניו בפסוק ראשון[29] בחי'

לזהר בראשית מו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תמו. וש"נ. תו"ח תצוה ח"ב שיט, א. וש"נ.

12) כי טוב חסדך מחיים: **תהלים סג, ד.**

13) את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**

במאמרי אדה"ז תקס"ח כאן ע' תקלח מביא א) פסוק דידן. ב) טוב וחסד ירדפוני (תהלים כג, ו). ג) כי טוב חסדך מחיים. אמנם שם ע' תקעב הובא כבפנים.

14) בנהא"ד: = **בנפש האדם.**

15) ואהבת הוא בגימ' ב"פ אור: **ואתחנן ו, ה. ראה פע"ח שער הק"ש ש"ח, פכ"ג. פכ"ה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנא. וש"נ. דברים ח"ד ע' א'תקה ואילך. וש"נ. תו"ח וארא ח"א סה, ג. וש"נ.**

16) בשכמל"ו.. דהארה: **פסחים נו, א (נוסח ק"ש). ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' שעז. וש"נ.**

17) ר"י קארי למאנא מכבדותא: **ראה שבת קיג, א. לקו"ת אחרי כה, ד.**

18) ל"ב נ"ח כבוד: **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"א מערכת כבוד. לקו"ת שם. מאמרי אדה"א בראשית ע' ג ואילך. לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב.**

19) כבוד גימ' ל"ב: **זהר רע"מ צו לג, א.**

20) שע"י הלבושים ממשיכים הגוף: **כ"ה גם בסה"מ תרל"ב ח"א ס"ע א כאן.**

21) בלק"ת.. שבפ' אחרי: **כז, ג.**

22) המלך.. בפ"ב דסנהדרין: **מ"ה. כב, א.**

23) יחו"ת.. יחו"ע: **זהר בהקדמה יב, א.**

24) שמע עד אחד בעמידה.. די"ו ע"א: **במאמרי אדה"ז תקס"ח כאן בגמ'. בסה"מ תרל"ב כאן: די"ג ע"ב – תוד"ה על לבבך יג, ב.**

די"ו – מובא גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"ז. וש"נ.

25) העמידה הוא ביטול: **ראה סוטה לט, א. (צויין אליו ב) לקו"ת נשא כ, ג. כב, ג.**

26) אור וזיו השמש.. בשם כלל: **ראה שער היחוה"א פ"ג. תניא פל"ג.**

27) יצחק.. בחי' החשך: **ראה בסמוך הערה 32.**

28) ותכהין עיניו מראות: **תולדות כז, א.**

29) בק"ש.. ידו ע"ג עיניו בפסוק ראשון:

חשך, וע"ד כמו עולימתא שפירתא דלית לה עיינין[30], ולכן ברכת ק"ש מתחילין יוצ"א ובורא חשך, ופי' האריז"ל ובורא חשך ימשמש בתפילין של ראש[31] הרי החשך גבוה מהאור כו', ובכי"ו בק"ש צ"ל ב' בחי' אחד ואהבת חשך ואור שז"ע יצחק ואברהם[32], אברהם הוא בחי' אברהם אוהבי[33], ויצחק ותכהינה[28] ביטול, מס"נ שלמעלה מטו"ד והוא ממעל לעצים עה"ח ועה"ד[34] כו', ולכן אין הלכה כאנשי יריחו[35] כו' כ"א צריכין להפסיק בשכמל"ו, ועד"ז בר"ח העלאה והמשכה, וזהו קרבן דר"ח פרים בני בקר שנים[36] רו"ש שלא יהי' יניקה מב' הבחי' כי ע"ש[37] מקבלים מחו"ג ישמעאל[38] בא'[39] וע'[38] בי'[39], וזהו דכתיב ובראשי תרין ראשין[40] וכנגד זה החשך והאור בלבנה.

ב) **והנה** לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו[41] וה"ז בחי' חשך, ויובן בהקדם ענין שבת דכתיב ויכולו השוה"א כו', ויכל אלקים[42] ביום השביעי כו', ואז

ראה ברכות יג, ב. שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סס"א, ס"ה.

בסה"מ תרל"ב כאן ע' ב (וכ"ה בברכות שם): ידיו. וכ"ה גם בשע"ת מא, ב. קג, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' של. קונטרסים ע' שפד. הנחות תקע"ז ע' ער. סה"מ תרכ"ט ע' רו. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' שפו וע' תרסט. הלשון שבפנים — מאמרי אדה"ז תקס"ח ס"ע תקעב. אוה"ת שבועות ע' קמג.

30) עולימתא שפירתא דלית לה עיינין: **זהר משפטים צה, א. ראה גם מק"מ שם. פע"ח שער הק"ש ש"ח, ספכ"ד ד"ה כתב האר"י. פ"ו. ספ"ח. ספט"ז. ספכ"ה.**

31) ובורא חשך ימשמש בתפילין של ראש: **ראה באר היטב להל' ק"ש סנ"ט, סק"א. מ"ח מסכת תפילת הבריאה פ"א, מ"ח. המשך וככה תרל"ז פע"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' רלז. וש"נ.**

32) חשך ואור שז"ע יצחק ואברהם: **ראה זהר תולדות קמא, סע"ב ואילך. אוה"ת בראשית כרך ג' ע' תצו.**

33) אברהם אוהבי: **ישעי' מא, ח.**

34) ויצחק .. ממעל לעצים עה"ח ועה"ד: **ראה תו"א תולדות יז, ג. לקו"ת ואתחנן ח, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקנד. תקס"ח ח"א ס"ע תקכג. תו"ח תולדות קמז, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רנט. אוה"ת ואתחנן ע' קפ.**

35) אין הלכה כאנשי יריחו: **ראה פסחים נה, ב (במשנה). נו, א. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' מג. תו"ח יתרו ח"ב רנד, ב. וש"נ. אוה"ת ברכה כאן ע' א'תתצח. לקמן בסיום המאמר.**

36) פרים בני בקר שנים: **פינחס כח, יא.**

37) ע"ש: **ראה זהר בראשית מו, סע"ב. שע"ת עד, א הערה 2.**

38) ע"ש .. ישמעאל .. וע': **ראה אור החמה וניצוצי אורות לזהר רע"מ פינחס רכז, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קעג. וש"נ. שע"ת צא, א ובהערה 6.**

39) בא' וע' בי': **= באהבה ועשו ביראה.**

40) ובראשי תרין ראשין: **ראה זהר רע"מ פינחס (רמז, ב) רמח, א. אוה"ת פינחס ע' א'קסה ואילך. (ויחי ע' 814 ואילך). המשך מים רבים תרל"ו פק"ג. תער"ב ח"א ע' נד וע' סא ואילך.**

41) ליצחק כי אתה אבינו: **שבת פט, ב. ישעי' סג, טז. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קפז. וש"נ. תו"ח וירא קג, ג ובהנסמן במ"מ לשם. לקמן מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ד (סה"מ תרל"א ח"א ע' סח ואילך. ע' עז ואילך). לקמן מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה סוף פיסקא ולכן ע"י (סה"מ תרל"א שם ע' קיא: דרושי חתונה שלו ע' מז: תרנ"ז ע' לח).**

42) ויכולו השוה"א .. ויכל אלקים: **בראשית ב, א. ב.**

גילוי התענוג כו'. אך מי שטרח בע"ש ביטול היש יבוא בשבת[43] לביטול אמיתי בירור שני[44], והיינו ע"י ההמשכת התענוג מלמעלה וז"ע נשמה יתירה[45], ואח"כ העלאה במקור התענוג וזהו ב' שבתות כהלכתן[46], וז"ע אברהם ויצחק, כי יצחק הוא בחי' צחוק[47] ותענוג כו' הוא ההעלאה מקור התענוג, וז"ש יעקב אם יהי' אלקים עמדי כו' ושבתי כו' והי' ה' לי לאלקים[48], גילוי בחי' יצחק, נמצא בשבת שהוא אותיות תשב[49] עליות העולמות[50] העיקר בחי' יצחק תענוג עליון, ור"ח אברהם, השפעה וחסד להחיות העולמות כנ"ל. ועפ"ז יובן למה לא נק' שבת ראש, כי הראש כולל והתחלה לל' יום עד"מ שהוא המקור לל' יום שבאים אח"כ, וכן ר"ה לכל השנה וה"ז כלל לפרט כמו מאמר דבראשית[51] שכולל עשרה מאמרות, היינו גם ט' מאמרות פרטי' שבאים אח"כ, או כמו מחשבה לריבוי הדיבור שאח"כ, אבל שבת הוא שביתה ועליי' בלמעלה מהזמן לגמרי, ואיך שייך לומר שכולל ז' ימים שאח"כ, הלא זהו עלי' בלמעלה מן הזמן לגמרי, ולכן ארז"ל ר"ח להבא וכן ר"ה, אבל שבת ושביעית שעברה[52], והיינו כי אחר שי"ב הוא שבת, ולכן ארז"ל מונה ששה ימים[53] ומשמר יום אחד, וא"כ שבת הוא בחי' יצחק וזהו ל' צחוק ותענוג, וצחוק עשה לי אלקים[54], ולכן ענין השבת הוא כי בו שבת[55] לפי שויכל אלקים[42] כו' ל' כליון[56], והגילוי דר"ח הוא אברהם, וכן בר"ה והוכן בחסד כסאו[57]

---

43) מי שטרח בע"ש . . יבוא בשבת: ע"פ ע"ז ג, א. ביצה ב, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ח כאן ע' תקעג. סה"מ תרל"ב כאן ע' ב.

44) בירור שני: ראה תו"א וישב כח, סע"א ואילך. ויחי מז, ד ואילך. ביאוה"ז נח ו, ד. ויחי כט, סע"א ואילך. מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע יח ואילך ובהערת המו"ל שם.

ראה גם בנוגע ליצחק — לקמן מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק בסופו. סה"מ תרע"ח ע' עה.

45) נשמה יתירה: ביצה טז, א. ראה זהר יתרו פח, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קה. וש"נ. תו"ח ויקהל ח"ב שצג, ג. וש"נ. אוה"ת בהר כרך ד ע' א'קמח. סה"מ תרכ"ז ע' קפא.

46) ב' שבתות כהלכתן: ראה שבת קיח, ב. לקו"ת בשלח ב, ג. לקמן מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"א. וש"נ.

47) יצחק . . צחוק: רש"י לך יז, יט.

48) אם יהי' אלקים . . ושבתי . . לי לאלקים: ויצא כח, כ. כא. ראה תו"א ויצא כא, סע"ב ואילך. כב, ג.

49) בשבת שהוא אותיות תשב: ראה יפה תואר לב"ר ספכ"ב. אגה"ת ספ"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קפ. וש"נ [ושם צויין בטעות לתורת נתן]. תו"ח נח נה, ב ובהערה 20. סה"מ תרל"ח ע' קל. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקל. וש"נ.

50) בשבת . . עליות העולמות: ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש ג. ח. טו. תו"ח בא ח"א קכז, א הערה 667.

51) מאמר דבראשית: בראשית א, א. ר"ה לב, א. ראה לקו"ת בהר מא, ד. במדבר יב סע"ד ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' ח. וש"נ.

52) ר"ח להבא . . שבת ושביעית שעברה: נדרים ס, א במשנה.

53) מונה ששה ימים: שבת סט, ב. ראה שו"ע אדה"ז הל' שבת סשד"מ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רמה. וש"נ. תרמ"א ע' עא. וש"נ.

54) וצחוק עשה לי אלקים: וירא כא, ו.

55) כי בו שבת: בראשית ב, ג.

56) שויכל . . ל' כליון: ראה רקאנטי עה"פ. לקו"ת תזריע כ, ד. בהר מב, ג. ד.

57) והוכן בחסד כסאו: ישעי' טז, ה [ושם: כסא — ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח כאן. מארז"ל ע' רי. סה"מ תרל"ב כאן ע' ג. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי קמב, א ובהערה 16].

בחי׳ אברהם אתקין לכורסייא[58], רק שר״ה הוא על כלליות השנה ובר״ח הוא רק על למ״ד יום, אך קודם הגילוי צ״ל עלי׳ וז״ע ער״ח דכתיב מחר חדש כו׳ כי יפקד מושבך[2], והיינו ההעדר שזהו חשך דיצחק כו׳, וי״ל שההעדר שבסוף הוא העלייה שעי״ז נמשך בר״ח עוד בחי׳ עליונה יותר, ואח״כ נעשה עוד העלאה*[59] יצחק חשך כו׳, ובערב ובקר צ״ל שהחשך שקדם זהו ע״ד סוף מעשה במחשבה תחלה[59] כו׳.

ג) **ואמנם** צ״ל א״כ מהו מעלת השבת היתכן שהוא בחי׳ חשך ח״ו, אך הענין דיש ב׳ בחי׳ עליות[60] עד״מ בשינה עליות הנשמה בצדיקים[61] בידך אפקיד רוחי[62] שהנשמה מתעלית למקורה לבחי׳ ואתה נפחת בי[63], ויפח כו׳ מאן דנפח[64] כו׳, ומשגת שם מה שאינה משגת בגוף, ועכ״ז לגבי הגוף ה״ז חשך יותר, ויש צדיקים משיגים קצת ע״י החלום[65] ועכ״ז אינו גילוי גמור, משא״כ בחי׳ נבואה שהוא ג״כ עליי׳ והיינו שהגוף מזדכך[66] ג״כ עד שעולה ג״כ בעלות הנשמה, ויש בזה עצמו חילוקי מדריגות שאלי׳ עלה גם גופו[67] בסערה השמי׳ ונזדכך גופו להיות כגוף המלאך כו׳ וכן כתיב בו ורוח אלקים ישאך[68] כו׳ וה״ז לגבי ההשגה שבחלום כמו אור לגבי חשך כו׳, ומשה נזדכך גופו עד שקיבל חיות וניזון ג״פ מ׳ יום[69] מרוחניות[70] ע״ד כמו בעוה״ב שאין בו אכו״ש[71] הגשמי, וכן בהיותו בארץ למטה דבר ה׳ עמו פא״פ[72], משא״כ שארי נביאים יש שהיו משתגעים[73], ויש שהיו

---

58) אברהם אתקין לכורסייא: **ראה זהר אמור צט, ב.**

*59) העלייה . . העלאה: **בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ ג: העלאה . . העלאה.**

59) סוף מעשה במח׳ תחילה: **פיוט לכה דודי.**

60) דיש ב׳ בחי׳ עליות: **ראה הנסמן בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ ג.**

61) בשינה עליות הנשמה בצדיקים: **ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ח כאן. סה״מ תרל״ב כאן. ולהעיר מלקו״ת אמור לט, סע״ג.**

62) בידך אפקיד רוחי: **תהלים לא, ו.**

63) ואתה נפחת בי: **ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).**

64) ויפח כו׳ מאן דנפח: **בראשית ב, ז. ראה תניא רפ״ב. שה״א צח, א הערה 5.**

65) צדיקים משיגים קצת ע״י החלום: **ראה גם מאמרי אדה״ז וסה״מ תרל״ב כאן. לקו״ת נצבים נג, סע״ג. אוה״ת ענינים ע׳ רנז ואילך. וראה ברכות נז, ב חלום אחד מששים לנבואה.**

66) נבואה . . שהגוף מזדכך: **ראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ז. פ״ז משמונה פרקים. מו״נ ח״ב פל״ב.**

67) שאלי׳ עלה גם גופו: **ראה מל״ב ב, יא. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ז. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קכב. וש״נ.**

68) ורוח אלקים ישאך: **וכ״ה בסה״מ תרל״ב כאן. המשך תער״ב ח״ב ע׳ תתפח. ע׳ א׳סו — מל״א יח, יב [ושם: הוי׳].**

69) ומשה . . וניזון ג״פ מ׳ יום: **ראה משפטים כד, יח. עקב ט, ט ואילך. עקב יח ואילך (וברש״י ולקח טוב שם). תשא לד, כח. עקב י, י [וברש״י שם]. תנחומא תשא לא. פקודי יא. סדר הדורות ב״א תמ״ח.**

70) ומשה . . וניזון . . מרוחניות: **ראה יומא ב, ב. שמו״ר פמ״ז, ה. ז. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ז. לקו״ש תשא כרך לו ע׳ 172 ואילך ובהערות 37; 39.**

71) בעוה״ב שאין בו אכו״ש: **ברכות יז, א. ראה גם לקמן מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק ובהערה 50.**

72) דבר ה׳ עמו פא״פ: **תשא לג, יא. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ח. וש״נ. לקמן הערה 77.**

73) נביאים . . משתגעים: **ראה גם תו״ח (שמות כת״י ר״ש סופר ר״ע קעה. במהדורת**

נופלים ע"פ[74] כו', וזשאה"כ בחלום אדבר בו[75] לא כן עבדי משה[76] כו' פא"פ כו' ומראה ולא בחידות[77], ותמונת כו', ועד"ז יובן החילוק בין עלי' דר"ח ור"ה לשבת, שר"ח ור"ה העלי' רק בפנימיות בהאור אבל למטה נשאר חשך, אבל בשבת העליות הוא בבחי' הגוף והכלים וכמ"ש מזה בד"ה ושאבתם מים בששון[78] בענין שהעולמות מקבלים חיות בשבת ממחשבה שלמעלה מהדיבור, וה"ז אור גדול ולא חשך ועד"ז יאמרו ליצחק כי אתה אבינו[41], וזה יהי' ג"כ בלבנה לע"ל שתתעלה מעלה מעלה גם בחיצוניות ולא יהי' חשך למטה ח"ו, ובחי' השמש הוא דרך המשכה, וזהו בחי' אברהם ויצחק ב' בחי' שמש ושמתי כדכד שמשותיך[79], חמה ולבנה, מאחר שאור הלבנה יהי' כמו אור החמה[80], וזהו עד דוד הגדיל[81], וזהו ואהבת ב"פ אור[15], ועד"ז רצו אנשי יריחו[35] להיות או"ח, ואהבת מבחי' אחד, יריחו ל' ירח[82], חדש לבנה, אמנם זה יהי' לע"ל ע"י העבודה דעכשיו בשכמל"ו בחי' ריחוק וג"ז יתקרב ע"י שבכ"ש[83] ושבת ויכל אלקים[42] בחי' הצחוק שנעשה מבחי' ש' אלקים[84] כו'. ועפ"ז יובן שכשחל ער"ח בשבת, שבער"ח העלי' רק בבחי' הפנימיות לבד אבל בשבת שאז העלי' גם בחיצוניות כנ"ל, לכן מפטירין אז מעלת ער"ח שנמצא בנביאים, ואומרים ויאמר לו יהונתן שפי' יה"ו נתן לדוד[85] הוא בחי' מל'[86] ה' אחרונה[87] שנעשה ש' הוי' שלם וזמנו בשבת שבו גילוי ש' הוי'[88] כו' כמ"ש במ"א.

אותיות מרובעות) בשלח ח"א קלז, סע"א. אוה"ת סוכות ע' א'תשטז. סה"מ תש"י ע' 118. סה"מ באתי לגני ח"א ע' סח.

74) נביאים .. שהיו נופלים ע"פ: **ראה יחזקאל א, כח. ג, כג. ועוד. זהר וישלח קעא, רע"א. ביאוה"ז בשלח מג, ד [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תז]. ולהצ"צ כרך א שם ע' רטו ואילך. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"ח. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' רעח. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קצד, ג. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קנה. ח"ב ע' תרצא.**

75) בחלום אדבר בו: **בהעלותך יב, ו.**

76) לא כן עבדי משה: **שם יב, ז.**

77) פא"פ .. ולא בחידות: **בהעלותך שם, ח.**

78) בד"ה ושאבתם מים בששון: **חגה"ס תרמ"ב פ"ג. נדפס בסה"מ תרמ"א ע' שנח ואילך.**

79) ב' בחי' שמש ושמתי כדכד שמשותיך: **ישעי' נד, יב. ראה לקו"ת פ' ראה כד, ד. כה, ג ואילך.**

80) שאור הלבנה .. אור החמה: **ישעי' ל, כו.**

81) עד דוד הגדיל: **שמו"א כ, מא.**

82) יריחו ל' ירח: **ראה ת"ז רתנ"ח. מאמרי אדה"ז תקס"ח כאן. אוה"ת ברכה כאן ע' א'תתצח. סה"מ תרל"ב כאן ע' ד.**

83) שבכ"ש: **= שבכל שבת.**

84) הצחוק שנעשה מבחי' ש' אלקים: **ראה לקו"ת שלח מג, סע"ג ואילך.**

85) יהונתן .. יה"ו נתן לדוד .. מל': **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' נה. סה"מ תרל"א ח"א ע' שמג. וש"נ. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' קמז ואילך.**

86) לדוד הוא בחי' מל': **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.**

87) מל' ה' אחרונה: **ראה זהר ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

88) בשבת שבו גילוי ש' הוי': **ראה לקו"ת פינחס עט, ג. אוה"ת משפטים כרך ח ס"ע ג'כו. ספה"מ תרל"ח ס"ע נא ואילך. תר"ם ח"א ס"ע שכא. וש"נ.**

בס״ד

א״ר עקיבא אשריכם[1] ישראל[2] מי מטהר אתכם כו׳ שנאמר וזרקתי[3] כו׳ ואומר מקוה ישראל[4] ה׳[5], מה מקוה מטהר את הטמאים כך הקב״ה מטהר את ישראל (בסוף פרק בתרא דיומא[2]), ופי׳ הרש״א בח״א[6] לפי שע״י היצה״ר המחטיא את האדם ה״ה טמא מת כמ״ש צופה רשע לצדיק[7] ומבקש להמיתו, לכן לטהרתו צריכים הזאות וטהרה במקוה, וזהו וזרקתי הוא ענין ההזאות ואח״כ מביא קרא דמקוה שהיא הטהרה במקוה כו׳, והנה שיעור מקוה היא מם סאה מדרבנן שהגם שמדאורייתא ברביעי׳ סגי[8], מ״מ מדרבנן מם סאה בעינ׳. ועד״ז יובן ענין המבול שהי׳ לטהר את הארץ[9] כמובן ממ״ש בפ׳ נח, ומקרא מלא הוא ביחזקאל ד״ב ד״ד ארץ לא מטהרה[10] לא גושמה ביום זעם, שנמצא המבול שירדו הגשמים על הארץ זה הי׳ לטהר את הארץ, ולכן הלך הגשמים במי המבול ארבעים יום וארבעים לילה[11] כמו הטהרה במקוה שצ״ל מדרבנן מם סאה ולנגד זה הי׳ מם יום כו׳. דהנה לכאורה אינו מובן ענין המבול שאם הכוונה הי׳ רק להעביר ולשחת האנשים החוטאים בנפשותם למה הוצרך לרעש גדול כזה, הלא ברגע א׳ הי׳ יכול[12] לכלותם ולהכחידם וכענין דכתיב גבי פרעה (וארא ט׳ ט״ו) כי כו׳ ואך

נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים:

(טעם מ׳ סאה כדי שכל גופו יעלה[א] כו׳ ובארץ א״י לא גושמה, א״כ אין כל גוף הארץ, וי״ל כי ז׳ ארצות הם[ב], ולכן הגם שא״י לא גושמה אינו מעכב על שאר הארצות)

א) מ׳ סאה כדי שכל גופו יעלה: **פסחים קט, סע״א ואילך.**

ב) ז׳ ארצות הם: **ראה זהר בהקדמה ט, ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ס״ע תשמז ואילך. תו״ח בראשית א, ג. וארא ח״א עו, ב ובהנסמן בהנ״ל. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תסג וע׳ תעו ואילך.**

---

1) א״ר עקיבא אשריכם ישראל: **למאמר זה ראה המשך מים רבים תרל״ו פקס״ד. פקס״ה. המאמר נרשם בגוכתי״ק.**

2) א״ר עקיבא אשריכם ישראל .. דיומא: **ראה שם פה, ב (במשנה).**

3) וזרקתי: **יחזקאל לו, כה.**

4) מקוה ישראל ה׳: **ירמי׳ יז, יג.**

5) ה׳: **ראה הנרשם עה״ג ביומא שם. שנויי נוסחאות במשניות שם.**

6) ופי׳ הרש״א בח״א: **ראה שם ד״ה אשריכם.**

7) צופה רשע לצדיק: **תהלים לז, לב.**

8) שיעור מקוה .. ברביעי׳ סגי: **ראה ב״י לטור יו״ד סר״א קרוב לתחילתו ד״ה ומ״ש אף אם תטבול במעין.**

9) המבול שהי׳ לטהר את הארץ: **ראה תו״א נח ח, סע״ג ואילך ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח שם נח, ג ובהערה 50.**

10) מטהרה: **ביחזקאל: מטהרה היא — אבל כ״ה גם באוה״ת נח כרך ג ע׳ תרכו. וראה גם המשך מים רבים תרל״ו כאן פקס״ד.**

11) המבול ארבעים .. לילה: **נח ז, יב.**

12) דהנה לכאורה .. הי׳ יכול: **ע״פ לשון התו״א נח ח, ג.**

אותך כו׳ ותכחד מן הארץ, או הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם (תשא ל״ב יו״ד), או הבדלו כו׳ ואכלה אותם כרגע (קרח ט״ז, ד״א), ולמה בדור המבול הרעיש כ״כ ונשתנו סדרי בראשית כידוע, שאם הי׳ רוצה רק לשחת כל בשר הי׳ יכול להשחיתם כרגע, אלא שמלבד שה״צ להשחיתם, רצה לטהר הארץ שמחמת חטאם גרמו כ״כ עד שמלאה הארץ חמס[13] ונתקלקלה מאד.

והנה בפי׳ הארץ פי׳ בשל״ה פ׳ נח בהג״ה המתחלת דבר זה צריך ביאור[14], ותשחת הארץ[15] סוד הארץ העליונה, כי בחטאם גרמו שהשפע העליון בסוד הזיווג והיחוד[16] הראוי לארץ העליונה שאזי[17] נתמלאה ברכה והארץ מבורכת ומשם צוה ה׳ את הברכה להשפיע לתחתונים, עתה כבי׳ נשחתה להיות השפע הזה יורד לקלי׳, ועי׳ בס׳ קול ברמה בפי׳ האדרא מהאריז״ל[18] בפי׳ בא נחש על חוה[19], וענין ושפחה כי תירש[20] כו׳ ומשם יובן יותר ענין כי מלאה הארץ חמס כנ״ל, שזהו היפך מ״ש וזכרתי כו׳ והארץ אזכור[21] שע״י האבות נמשך היחוד בארץ הקדושה, ובעוונות גורמים ההיפך כו׳, וא״כ לפי׳ השל״ה פי׳ ותשחת הארץ שהארץ העליונה נשחתה, ע״י מה שנחמס ממנה השפע, ואמנם דוחק קצת לפרש כן בענין מלאה הארץ חמס, דמשמע שנתקלקלה הארץ עצמה, ולכן לפ״ז אפ״ל דקאי על הארץ הגשמית שנתקלקלה ואינה מקבלת מהארץ העליונה בחי׳ מל׳ דאצי׳ כ״א מלעו״ז[22] שנק׳ ארץ מאפליה (ירמי׳ ב׳ למ״ד[23]) או ארץ גזירה[24], ומצינו כמה בחי׳ ארץ בפסוק בישעי׳ מ״ה י״ח[25] ארץ חשך, ירמי׳ ב׳ וא״ו בארץ ציה כו׳ ולא ישב אדם שם דהיינו שלא נמשך לשם ההשפעה מבחי׳ אדם העליון, שהו״ע מחדומ״ע של התומ״צ כמ״ש בד״ה אני לדודי שבלק״ת[26], ושם י״ז[27] ארץ מלחה, וביחזקאל ל״ב י״ח ארץ תחתיות, ל״ח ח׳ ארץ משובבת, דהנה הארץ הגשמיית כשאכשיר דרי[28] מקבלת השפע מארץ העליונה דקדושה משא״כ להיפך ח״ו עז״נ ותשחת הארץ שמקבלת מארץ ציה, וארץ חשך, וכדכתיב (ישעי׳ ס׳) החשך יכסה ארץ[29], וכ״מ

13) שמלאה הארץ חמס: **נח ו, יג. יא.**

14) בשל״ה פ׳ נח . . ביאור: **ראה שם עדר, א. הועתק גם עם הגהות באוה״ת נח שם ע׳ תרכד ואילך. וראה גם המשך מים רבים כאן פקס״ה.**

15) ותשחת הארץ: **נח ו, יא.**

16) הזיווג והיחוד: **בשל״ה שם: היחוד והזיווג.**

17) שאזי: **שם: ואז.**

18) בס׳ קול ברמה . . מהאריז״ל: **לאד״ר נשא קכח, ב ד״ה מע״ח (ע׳ יב).**

19) בא נחש על חוה: **שבת קמו, רע״א.**

20) ושפחה כי תירש: **משלי ל, כג.**

21) וזכרתי כו׳ והארץ אזכור: **בחוקותי כו, מב.**

22) מלעו״ז: **ראה קהלת ז, יד. סה״מ תרל״ח ע׳ קלד.**

23) למ״ד: **וכ״ה בהמשך מים רבים כאן פקס״ה. אוצ״ל: לא.**

24) ארץ גזירה: **אחרי טז, כב.**

25) י״ח: **וכ״ה בהמשך מים רבים כאן פקס״ה. אוצ״ל: יט.**

26) בד״ה אני לדודי שבלק״ת: **פ׳ ראה לב, ב.**

27) ושם י״ז: **ירמי׳ יז, ו.**

28) כשאכשיר דרי: **ע״פ יבמות לט, ב. חולין צג, ב.**

29) (ישעי׳ ס׳) החשך יכסה ארץ: **פסוק ב.**

בזהר פ' נח דס"א א' בדברי ר' חייא כמ"ש במק"מ שם, וע"ש דס"ב רע"א, ועד"ז גזרו טומאה על ארץ עכומ"ז[30], ועמ"ש מזה בלק"ת בביאור ע"פ אלה מסעי[31], ולפ"ז ענין טהרת הארץ היינו שע"י המבול נטהרה הארץ הלזו הגשמיית שעי"ז תוכל לחזור ולקבל מהארץ העליונה, וכשם שטהרת האדם הוא במקוה של מ"ם סאה דוקא כן הלך המבול מם יום לטהר את הארץ, ולזאת נקראים מי נח, שלכאורה אין מהראוי לקרותם בשם מי נח שהרי נח ניצול מהם, אלא שנק' מי נח ל' נייחא[32], שע"י טהרת הארץ נעשה נייחא דרוחא כו', ופי' וענין נייחא דרוחא ז"ע היחוד עליון בחי' מ"ן ומ"ד, והיינו לפי שמקודם המבול לפי שנשחתה הארץ לא הי' יכול להיות כלל ענין העלאת מ"ן וממילא לא נמשך בחי' המשכת מ"ד, מחמת רוב קלקול הארץ שלמטה הגשמי' נשחת הארץ העליונה שלא יומשך בה השפע העליון כ"א בבחי' ארץ חשך, או ארץ ציה כנ"ל, וע"י המבול אחרי אשר נטהרה הארץ מטומאתה יוכל להיות העלאה והמשכה זו.

ואמנם תיקון זה הוא רק לכלליות העולם ונח ובניו לבד, אבל לא לאנשים החוטאים עצמן שהרי דור המבול אין להם חלק לעוה"ב[33] ונמצא שע"י העונש לא נתקנו בעצמן כ"א ע"ד באבוד רשעים רינה[34], שעי"ז מתקן העולם אבל הם עצמן לא נתקנו, ואינו כמו כל משפטי התורה שע"י העונש נתקן החוטא[35] כמו במלקות שכיון שלקה ה"ה כאחיך כמ"ש ונקלה אחיך[36] כו'. משא"כ קודם מ"ת הי' העונש נמשך מבחי' המדות דתהו שהיו בלתי מתכללים[37] זב"ז, ולכן הגבורה הי' רק בחי' גבורות קשות לבד בלתי תערובות החסד כלל שמזה נמשך המבול לאבד ולמחות את כל היקום ולא יתקנו שהרי גם לעוה"ב אין להם חלק בה, וכן אנשי סדום[38], שכ"ז הי' בשני אלפים תהו[39], משא"כ לאחר מ"ת שהגבורות מתמתקים בחסדים שזהו מגבורות דתיקון שזהו לתקן נפש החוטא עצמו, וכמ"ש מזה בלק"ת בד"ה החלצו מאתכם[40], ועכ"ז הגם שלדור המבול עצמן לא הי' תיקון, מ"מ נעשה

---

30) גזרו טומאה על ארץ עכומ"ז: **ראה שבת יד, ב. טו, א־ב.**

31) בלק"ת בביאור ע"פ אלה מסעי: **פט, ב ואילך.**

32) מי נח ל' נייחא: **ראה תו"א נח ח, ד. אוה"ת נח שם ע' 1244.**

33) דור המבול .. לעוה"ב: **סנהדרין קז, סע"ב (במשנה).**

34) באבוד רשעים רינה: **משלי יא, י [ושם ובאבוד — ראה תו"ח ויצא קסו, ד הערה 63].**

35) שע"י העונש נתקן החוטא: **ראה לקו"ת נשא כה, ג. קרח נג, ד. מטות פו, סע"ב. פיה"מ קו, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרד־תרח.**

36) שכיון שלקה .. ונקלה אחיך: **מגילה ז, ב. תצא כה, ג.**

37) המדות דתהו שהיו בלתי מתכללים: **ראה תו"א נח י, ד. בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ג ואילך. מטות פז, ד.**

38) אנשי סדום: **סנהדרין שם.**

ולהעיר שהפיכת סדום הי' ב"א מז — ראה סדר הדורות שנת הנ"ל. וראה לעיל שכתב: קודם מ"ת. בסה"מ תרל"ט ח"ב ע' שצז לא נזכר סדום.

39) בשני אלפים תהו: **ע"ז ט, א.**

40) בלק"ת בד"ה החלצו מאתכם: **מטות פו, סע"ב. פז, ד.**

נייחא לעולם שהארץ נטהרה. וביאור הענין יובן ממשנ"ת לעיל בענין בא נחש על חוה, או ושפחה כי תירש שזהו חטא דור המבול ודור הפלגה[41] כידוע, ועז"נ בתולותי' נוגות והיא מר לה[42], ועי"י העונש שנעשה בחוטאים שפגמו כ"כ נעשה למעלה שיבוערו בחי' יניקת החיצוני' מהארץ העליונה ע"י טהרת הארץ התחתונה, שימחו כל היקום שפגמו בה והשחיתו דרכם, ע"י מדה"ד הקשה דתהו שהם מי המבול שהם מים דתהו[43] כידוע, שבא לשחת כל בשר, ושתטבול הארץ במים שהלכו מם יום דוגמת הטהרה במי מקוה דמ"ם סאה כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשם[44], ואח"כ נמשך נייחא לעולם ולכן נק' בשם מי נח כו'.

ויאמר ה' אל אברם לך לך[1] מארצך כו' אל הארץ אשר אראך[2] כו', וצ"ל מה שנא' לך לך שלכאורה תי' לך הוא מיותר[3] דהל"ל לך מארצך, גם צ"ל מה שנאמר ואגדלה שמך[4] מהו המעלה אצל אברהם[5] שהרי אברהם הי' בחי' עפר ואפר[6] ואין זה מעלה אצלו כלל, וגם לכאורה הוא חסרון כמ"ש רז"ל בפ"א דאבות נגד שמא[7] כו'. אך הענין הוא דהנה בילקוט מביא רא"א חמש אותיות נכפלו[8] וכולן ל' גאולה, כ"ך שבו נגאל אבינו אברהם מאור כשדים לך לך[2], מ"ם שבו נגאל אבינו יצחק מיד פלשתים כי עצמת ממנו[9], נ"ן שבו נגאל אבינו יעקב הצלני

---

41) בא נחש . . ושפחה . . דור המבול ודור הפלגה: **ראה גם אוה"ת נח כרך ג' ע' 1314. [ע' 1324. וארא כרך ז ס"ע ב'תקסז ואילך]. ע' 1320 ואילך. [כרך ו ע' 2130]. קרח ע' תש. ואתחנן ע' שמח. המשך תער"ב ח"א ע' רעט.**

42) בתולותי' נוגות והיא מר לה: **איכה א, ד.**

43) מי המבול שהם מים דתהו: **ראה לקו"ת מטות פז, ד. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' שי. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א ריד, ד.**

44) אין הדינים נמתקין אלא בשרשם: **ראה פע"ח שער השופר שכ"ו, פ"א. תניא עם מ"מ הגהות והע"ק לפל"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרטו. וש"נ. תו"ח וירא קח, ב ובהערה 14.**

1) ויאמר ה' אל אברם לך לך: **הוא מאמר ד"ה זה שנדפס בסה"מ תר"ל ס"ע ח ואילך. וראה הנסמן ברד"ה זה בסה"מ תרכ"ז ע' ט (במהדורת אותיות מרובעות — ולזה צויין להלן).**

המאמר נרשם בכת"י מעתיק ועם ג' תיקונים בגוכתי"ק.

2) ויאמר . . לך לך . . אראך: **לך יב, א.**

3) שלכאורה תי' לך הוא מיותר: **באוה"ת לך כרך ד כאן ע' 1360 הקשה כן בשם האלשיך.**

4) ואגדלה שמך: **לך יב, ב.**

5) מהו המעלה אצל אברהם: **ראה לעיל הערה 3.**

6) אברהם . . עפר ואפר: **וירא יח, כז.**

7) בפ"א דאבות נגד שמא: **מי"ג.**

8) בילקוט . . חמש אותיות נכפלו: **בשינויים. באוה"ת לך כאן ע' 1366 מציין: בילקוט פ' לך רמז ס"ד . . וכ"ה במד"ר פ' קרח [פי"ח, כא] והוא בפרקי ר' אליעזר פמ"ח. ראה גם סה"מ תרכ"ז כאן ובהנסמן שם.**

9) כי עצמת ממנו: **תולדות כו, טז.**

נא[10], פף שבו נגאלו ישראל ממצרים והצ' לע"ל, ולהבין למה אותיות מנצפ"ך[11] שהם כפולות מרמזין על הגאולה דוקא, הענין הוא דהנה איתא כל עיסקא דשבתא כפול[12] עומרו כפול קרבנו כפול כו' שירו כפול, ופי' כפול היינו לפי שבשבת מאיר מבחי' סוכ"ע בממכ"ע, וז"ע משארז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן[13] מיד היו נגאלים, ופי' שתי שבתות היינו שתי שבתות שיש בכל שבת שהו"ע שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא[14] שז"ע בחי' כפול שהוא בחי' יחוד סוכ"ע בממכ"ע, ועי"ז הם נגאלין לפי שכשנעשה בחי' יחוד סובב בממלא שזהו ג"כ ענין יחוד קוב"ה ושכינתי'[15] שזה"ע הגאולה לפי שבזמן חורבן בהמ"ק אז לא יש בחי' יחוד קודב"ה ושכינתי' לפי שבגלותא קודב"ה סליק לעילא לעילא[16], אבל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן שאז הי' נעשה היחוד היו נגאלין, ובזה יובן ג"כ מה שאותיות מנצפ"ך[17] שהם כפולות הם מרמזים על הגאולה, והיינו שיש שני בחי' אותיות אתוון נוקבין ואתוון דוכרין[18], אתוון נוקבין הם במל' ואתוון דוכרין הם בז"א, והנה אותיות כפולות הם בחי' יחוד אתוון דוכרין עם אתוון נוקבין[17] כו', ולכך הם מרמזים על הגאולה כו'.

ב) **אך** הנה באלשיך תירץ באופן אחר דפי' לך לך היינו שיגיע לבחי' לך דהיינו לשרש נשמתו[19], וזהו ע"ד שנאמר קומי לך רעייתי יפתי[20] ולכי לך וארז"ל קומי לך בתו של אברהם[21] אבינו שנאמר בו לך לך, ופי' קומי לך היינו שיגיע לשרש נשמתו ואח"כ רעייתי יפתי, רעייתי הוא בחי' תורה שנק' רעייתי פרנסתי

---

10) הצלני נא: וישלח לב, יב.

11) מנצפ"ך: ראה תוד"ה גרועי שבת קד, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רלז. וש"נ.

12) כל עיסקא דשבתא כפול: מדרש תהלים צב, א. ראה גם לקו"ת בשלח ב, ג.

13) אלמלא .. שתי שבתות כהלכתן: ראה שבת קיח, ב. לקו"ת בהר מא, א. מב, ג ואילך. מג, ד ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' מז. שמות ח"א ס"ע קפט ואילך. ויקרא ח"ב ע' תשיח ואילך. הנחות תקע"ז ע' קכג ובהנסמן בהנ"ל. תו"ח בשלח ח"א רח, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ד ע' ריד ואילך. ע' שנד ואילך.

14) שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא: זהר בהקדמה ה, ב.

15) יחוד קוב"ה ושכינתי': ראה תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 150. במהדורת אותיות מרובעות) וארא ח"א נא, ג. המשך וככה תרל"ז פכ"ו ע' לג. פלח הרמון בחוקותי ס"ע תכד ואילך.

16) קודב"ה סליק לעילא לעילא: ראה זהר ויגש רי, א. ויקרא כ, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שסג. וש"נ. תו"ח שמות ח"א לט, סע"א ואילך ובהערה 72. סה"מ תר"ם ח"א ע' שיב. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ד.

17) מנצפ"ך .. יחוד אתוון דוכרין .. נוקבין: באוה"ת לך כאן ע' 1366 מציין: בפרדס שער האותיות פכ"ו בשם הז"ח [סו, סע"ג ואילך]. ולתו"א שבהערה הבאה.

18) אתוון נוקבין ואתוון דוכרין: ראה ס"י פ"ג, מ"ה ואילך. זהר ויצא קנט, א. תו"א בשלח סג, ד. סד, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רב. וש"נ. אוה"ת ואתחנן כרך ו' ע' ב'ריב.

19) באלשיך תירץ .. לשרש נשמתו: עה"פ כאן (ד"ה ונבא אל הענין).

20) קומי לך רעייתי יפתי: שה"ש ב, י. יג. ראה לקו"ת שה"ש טז, ד.

21) קומי לך בתו של אברהם: ראה שהש"ר פ"ב, ט (ד).

וכמ״ש לכו לחמו בלחמי[22], ויפתי הם בחי׳ מצות שנק׳ יפתי כו׳ לפי שמצות נעשים בחי׳ לבושים[23] כו׳, וכדי שיהי׳ רעייתי ויפתי צ״ל מתחלה קומי לך, ועד״ז יובן מה שנאמר באברהם ג״כ לך לך דהיינו שיגיע לשרש נשמתו כו׳. והענין הוא דהנה בנשמה יש שני בחי׳ א׳ המאירה בגוף להחיותו והב׳ מה שנשאר למעלה, דהנה לא כל הנשמה נמשכה למטה בגוף[24] רק הארה ממנה לבד נמשכה למטה, אבל עיקר הנשמה נשארה למעלה לפי שבקדושה א״א שיומשך הכל למטה ולא ישאר שום רושם כו׳ כי כל דבר שבקדושה אינו נעקר ממקומו לגמרי[25] וכמשארז״ל ע״פ והשימותי את מקדשיכם[26] קדושתן אפי׳ כשהם שוממים[27] שלא נעקר ממנו הקדושה לגמרי, ובנשמה עיקרה נשארה למעלה ומה שמאיר בגוף היא רק הארה בעלמא, וא״כ מ״ש ויפח באפיו נשמת חיים[28] ומאן דנפח מתוכו נפח[29] שהיא המשכה מעצמותו ית׳ ממש הנה רק הארה לבד מהנשמה נמשכה למטה בגוף אבל כל עצמות הנשמה נשארה למעלה קשורה ודבוקה באלקים חיים[30] וכמ״ש נשמה שנתת בי טהורה היא[31] כו׳ ששרש הנשמה בחי׳ טהורה היא בחי׳ טה״ע[32] כעצם השמים לטוהר[33] שהיא בתכלית הביטול לאלקו׳[34] וכמשארז״ל דע מאין באת[35] שנק׳ בחי׳ אין, ואח״כ אתה בראת יצרת נפחת בי שנמשכה למטה בבי״ע ונק׳ מזל[36] אע״ג דאיהו לא חזי מזלי׳ חזי[37] נק׳ מזל ע״ש ונוזלים מן לבנון[38]

---

22) לכו לחמו בלחמי: **משלי ט, ה. ראה זח״א בהשמטות רס, א.**

23) שמצות נעשים בחי׳ לבושים: **ראה תניא פ״ה. אגה״ק סכ״ט. תו״א מקץ לב, ד. לקו״ת שה״ש טז, רע״ג. יז, א ואילך. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תשמט. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א קעו, א. וש״נ.**

24) לא כל הנשמה נמשכה למטה בגוף: **ראה שעה״ק להרח״ו ח״ג, ש״ה. לקו״ת במדבר טז, א ואילך. תצא לו, רע״ב. האזינו עא, ד. שה״ש כאן טז, ד. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קנה ואילך. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה והי׳ כי תבוא פ״ד.**

25) כל דבר שבקדושה . . ממקומו לגמרי: **ראה פרדס שער המציאות שי״ד, פ״א. אלשיך כאן. אוה״ת לך שם ע׳ תרעה וע׳ תרפא. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שמח. וש״נ. תרל״א ח״א ע׳ לד. וש״נ.**

26) והשימותי את מקדשיכם: **בחוקותי כו, לא.**

27) קדושתן אפי׳ כשהם שוממים: **ראה מגילה כח, סע״א במשנה.**

28) ויפח באפיו נשמת חיים: **בראשית ב, ז.**

29) ומאן דנפח מתוכו נפח: **ראה תניא רפ״ב. שה״א צח, א הערה 5. תו״ח ויקהל ח״ב שצד, ג. וש״נ.**

30) באלקים חיים: **ע״פ ואתחנן ה, כג.**

31) נשמה שנתת בי טהורה היא: **ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).**

32) טהורה היא בחי׳ טה״ע: **ראה מאמרי אדה״א דברים ח״ב ס״ע תנח ואילך. שע״ת ל, ב ובהערה 17. סה״מ תרל״ח ע׳ ערה. וש״נ.**

33) כעצם השמים לטוהר: **משפטים כד, י [ושם: וכעצם — ראה תו״ח בא ח״א קכג, ג. וש״נ]. ראה תו״א משפטים עז, א. לקמן מאמר ד״ה להבין ענין הנפש אלהית פ״ג.**

34) לאלקו׳: **כ״ה בסה״מ תר״ל כאן ס״ע ט.**

35) דע מאין באת: **אבות פ״ג, מ״א. ראה שער מאמרי רז״ל שם. לקוטי הש״ס מהאריז״ל שם. תו״א שם. לקו״ת אחרי כו, ג. בחוקותי נ, ד. במדבר ב, א. ש״ש סח, רע״ב.**

36) ונק׳ מזל: **ראה לעיל הערה 24.**

37) אע״ג דאיהו לא חזי מזלי׳ חזי: **מגילה ג, א.**

38) ונוזלים מן לבנון: **שה״ש ד, טו. ראה לקו״ת האזינו עא, ד.**

וכמ"ש יעקב חבל נחלתו[39], והיינו כמו למשל חבל כשמנענע קצה הא'[40] מתנענע גם קצה הב', כך כשמתעורר הנשמה למעלה מתעורר ג"כ הנשמה למטה כו', וכן להיפוך ממטה למעלה כו', והיינו לפי שהיא מזלת ומטפת בבחי' נשמה המאירה בגוף ופועלת בה, וזהו מ"ש קומי לך דהיינו שצריך לחבר את בחי' נשמה המאירה בגוף עם שרש הנשמה בחי' מזל כו', והיינו שיגיע לבחי' ביטול הרצון מכל וכל כו', דהנה איתא עשה רצונו כרצונך כו' ואח"כ בטל רצונך[41] מפני רצונו, עשה רצונו כו' הוא בחי' הרצון שנמשך מהנשמה המאירה בגוף שהוא בחי' הרצון שעפ"י טו"ד שע"י שמתבונן באלקו'[34] ע"י נעשה לו רצון ותשוקה לאלקו'[34], אך בטל רצונך הוא בחי' ביטול הרצון שלמעלה מהשכל וטו"ד שהוא בחי' ביטול הרצון מכל וכל שאין לו רק רצון א' פשוט לאביו שבשמים, שזה הביטול אינו נמשך רק מבחי' הנשמה בחי' מזל בחי' טהורה היא כו', וזהו קומי לך היינו שיגיע לשרש הנשמה היינו שיגיע לבחי' בטל רצונך שנמשך משרש הנשמה הוא ביטול שלמעלה מן השכל כו'.

ג) **והנה** כדי שיגיע לבחי' קומי לך זהו ע"י תפלה כי תפלה הוא מחבר את הנשמה המאירה בגוף עם שרש הנשמה כי תפלה הוא לשון התחברות וכמו התופל כלי חרס[42] כו', וזהו מ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע[43] כו', והיינו כי מוצב ארצה קאי על בחי' הנשמה המלובשת בגוף וראשו מגיע השמימה היא בחי' שרש הנשמה שהיא בשמים כו', וע"י הסולם שהוא בחי' תפלה וכמ"ש בזהר סולם דא צלותא[44] הם מתחברים יחד, וזהו שבתפלה יש ד'[45] מדרגות[46] כמו שבסולם יש ד' שליבות[47] דהיינו ב"ש ויוצ"א וק"ש וש"ע[46], והיינו לפי שכמו שכשנמשכה הנשמה למטה יש בה ד' מדרגות טהורה בראת יצרת נפחת[48], כך

---

39) יעקב חבל נחלתו: האזינו לב, ט.

40) חבל כשמנענע קצה הא': ראה ר"ח שער היראה פי"ד (מא, ד). של"ה בית ה' בית דוד כז, א ד"ה הרי נתבאר. תניא פמ"ה. אגה"ת פ"ו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תפח. וש"נ.

41) עשה רצונו .. בטל רצונך: אבות פ"ב, מ"ד. ראה גם לקו"ת במדבר ב, א. מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' מג בשם המגיד. לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב. וש"נ.

42) תפלה .. התופל כלי חרס: כלים פ"ג, מ"ה. ראה תו"א תרומה עט, סע"ד. סה"מ תרל"ח ע' רמב. תר"ם ח"א ע' ש. תרמ"א ע' כט ובהנסמן בהנ"ל.

43) סולם מוצב ארצה וראשו מגיע: ויצא כח, יב.

44) סולם דא צלותא: ראה זח"א בהשמטות רסו, ב. ח"ג תוספת שו, ב. ת"ז תמ"ה פג, א. סה"מ תרל"ח ע' מה. וש"נ. תש"ח ע' 80. לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ה.

45) שבתפלה יש ד' מדרגות: ראה לקו"ת בשלח ב, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו ואילך. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצט. וש"נ.

46) ד' מדרגות .. ב"ש ויוצ"א וק"ש וש"ע: ראה גם מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' קסא. וש"נ. תו"ח וארא ח"א עד, ב. וש"נ. סה"מ תר"ם שם.

47) שבסולם יש ד' שליבות: תנחומא הובא במו"נ ח"ב, פ"י. דרשות ר"י אבן שועיב פ' ויצא ע' ס ד"ה ועוד אז"ל. מגלה עמוקות אופן רג. אופן ריז. סה"מ תר"ם שם. וש"נ.

48) טהורה בראת יצרת נפחת: ע"פ ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב). ראה לקו"ת שה"ש טז, ד.

בבחי' העלאה מלמטלמ"ע צריכה ג"כ להתעלות ע"י ד' מדרגות שז"ע ד' מדרגות שבתפלה שהוא בחי' התחברות והעלאה כו', וזהו מ"ש באברהם לך לך דהיינו שיגיע לשרש נשמתו למעלה. אך הנה בחי' העלא' והתחברות זו זהו דוקא בארץ וכמ"ש אל הארץ אשר אראך[2] וכן בתפלה כתי' והתפללו דרך ארצם[49], ולכן אנו מתפללים למזרח, והיינו לפי שאנו במערב של ארץ ולכך מתפללים למזרח כדי שיהי' התפלה דרך ארצם, וצ"ל מהו שייך להארץ דוקא, והענין הוא דהנה כתי' תוצא הארץ נפש חיה למינה[50] וארז"ל שזה קאי על נשמת אדה"ר[51] וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי'[52] ואית דאמרי שקאי על רוחו של מ'[53], וצ"ל שהיינו הך כי אדם הוא ר"ת אדם דוד משיח[54] כו', וגם צ"ל שהרי נשמת אדה"ר נמשכה מלמעלה וכמ"ש ויפח באפיו[28] כו' מאן דנפח מתוכו נפח[29] כו' ומהו שנאמר תוצא הארץ נפש חי', אך הענין הוא דהנה ארץ נק' ארץ החיים וכמ"ש אתהלך לפני ה' בארצות החיים[55] וכן כתי' אשר נתנו חתית בארץ חיים ביחזקאל ל"ב ד"ג, והיינו לפי שחכמה נק' חיים וכמ"ש והחכמה[56] תחי'[57] וכן כתי' ימותו ולא בחכמה[58] שבחכמה לא הי' שבה"כ, ששבה"כ הי' רק בז"ת אבל לא בג"ר*[59] ולכך נק' החכמה חיים, והנה כתי' הוי' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה[59] ששמים נמשכה מבחי' תבונה אך הארץ היא נמשכת ומקבלת מבחי' חכמה ולכך נק' ארץ החיים ע"ש שהיא מקבלת מבחי' חכמה שנק' חיים כו'. ובזה יובן מ"ש תוצא הארץ נפש חי' שהוא רוחו של אדה"ר[51], דהנה נשמה של אדה"ר הי' מבחי' חי'[60] וכידוע שיש

---

49) והתפללו דרך ארצם: דבהי"ב ו, לח. אבל בכל הבא לקמן הובא הכתוב מל"א ח, מח [ושם: והתפללו אליך]. ראה אוה"ת חוקת ע' תשסו שמציין: וע' בגמרא פ"ד דברכות דכ"ח. וכנשצ"ל: ל, א. שו"ע אדה"ז הל' תפלה סצ"ד, ס"א־ב. ראה גם סה"מ תרכ"ז כאן ר"ע יא.

50) תוצא הארץ נפש חיה למינה: בראשית א, כד.

51) על נשמת אדה"ר: ראה ב"ר פ"ח, א [ושם: רוחו — וכ"ה בסמוך בפנים. אוה"ת בראשית כאן ע' תרפא ומציין לב"ר ספ"ז. ויק"ר ר"פ תזריע. סה"מ תרכ"ז כאן].

52) ויהי האדם לנפש חי': בראשית ב, ז. ראה רש"י לב"ר שם. וכן לעיל שם פ"ז, ה.

53) על רוחו של מ': = משיח. ראה ב"ר פ"ח שם.

54) אדם .. אדם דוד משיח: ראה רקאנטי בראשית א, כו. ספר הגלגולים פ"א. פס"ב בשם ספר הקנה. תו"ח שמות ח"א מז, ב הערה 157.

55) אתהלך לפני ה' בארצות החיים: תהלים קטז, ט.

56) שחכמה נק' חיים .. והחכ' תחי': ראה ספר הגלגולים פ"א: והחכמה נק' חיה כי שם מקור החיים בסוד והחכמה תחי'.

57) והחכ' תחי': קהלת ז, יב [ושם: החכמה — ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"י. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ש. וש"נ. תו"ח שמות ח"א ב, ב הערה 84. סה"מ תרל"ח ע' נג. תר"ם ח"א ע' קלה. תרמ"א ע' פג ובהנסמן בהנ"ל].

58) ימותו ולא בחכמה: איוב ד, כא. ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצט.

*59) ששבה"כ .. בז"ת .. לא בג"ר: ראה גם לקמן מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 83.

59) הוי' בחכמה .. שמים בתבונה: משלי ג, יט. ראה גם תו"א בראשית ד, א. ג.

60) נשמה של אדה"ר הי' מבחי' חי': ראה ז"ח רות עח, רע"ג. ספר הגלגולים פי"ט. לקו"ת צו ח, ב ואילך. לקו"ת להאריז"ל תשא עה"פ ועתה הורד עדיך (לג, ה): נשמה לנשמה מאבא דאצי'. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנב. ע' קצה.

בנשמה ה' בחי' נר"נ ח"י[61], נפש היא בבחי' מל' ורוח הוא בחי' ז"א ונשמה הוא בחי' בינה[62] וכמ"ש ונשמת שדי תבינם[63] וחי' הוא בחי' חכמה[64] שהוא כנגד ד' אותיות של ש' הוי' וקוצו ש"י[65] כו', ונשמתו של אדה"ר הי' מבחי' חי' שהוא בחי' חכמה ונשמה של מ' היא מבחי' יחידה[66] שהוא בחי' כתר[62] כו', והנה הארץ היא מקבלת מבחי' חכמה ולכך צריכה הנשמה של אדה"ר שנמשכה מבחי' חי' לימשך ע"י הארץ, וזהו תוצא הארץ נפש חי' אף שנמשכה מלמעלה מבחי' חכמה אך מ"מ צריכה להמשך ע"י הארץ שהיא בחי' מל' וכן כל הנפשות נמשכים ע"י מל', והנה כמו שהמשכת הנפש מלמעלה נמשכה ע"י הארץ כמו"כ בחי' העלאת הנפש והתחברותה מלמטלמ"ע הוא ג"כ ע"י הארץ דוקא, כי דא הוא תרעא לאעלאה[67] כו' שע"י הארץ היא כל המשכות וכן כל העלאות מלמטלמ"ע, וזהו מה שנאמר לך לך שהוא בחי' התחברות והעלא' הנשמה מלמטלמ"ע הוא ע"י הארץ דוקא, והיינו לפי שארץ שלמטה הוא מכוון כנגד ארץ שלמעלה, וגם עפ"י פשוט י"ל לפי שהארץ הוא בחי' ביטול וכמשארז"ל למה נק' שמה ארץ שרצתה[68] לעשות רצון קונה כו', והנה מתחלה צריך להיות לך לך מארצך והיינו כי כמו שיש ארץ דקדושה כמו"כ יש ארץ בלעו"ז[69] וכמ"ש וימצאו בקעה בארץ שנער[70] שהוא היפך מבחי' ארץ שנאמר בה לה' הארץ ומלואה[71], כי ארץ שנער הוא מקום הקלי'[72] ע"ד מדבר עמים[73] כו', וצ"ל לך מארצך מבחי' ארץ שנער ואור כשדים.

ד) **ומבית** אביך, דהנה כתי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם[74], ופי' בעבר הנהר היינו ע"ד מ"ש עוברי דרך[75] דהיינו שעוברים על דרך הוי' וכך

---

61) בנשמה ה' בחי' נר"נ ח"י: **ראה ב"ר פי"ד, ט. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכח.**

62) נפש . . מל' . . בינה . . יחידה . . כתר: **ראה ספר הגלגולים פ"א.**

63) ונשמת שדי תבינם: **איוב לב, ח. ראה גם אוה"ת איוב כרך א ע' תרעה ואילך.**

64) וחי' . . חכמה: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרכח. וש"נ. תרל"ח ע' רפא. וש"נ.**

65) ד' אותיות . . הוי' וקוצו ש"י: **ראה גם ע"ח שער השמות שמ"ד, פ"ב. שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ז. מגלה עמוקות אופן קעה.**

66) מ' . . יחידה: **ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל קדושין (יא, סע"ב). ס' הגלגולים פ"ס. כס"מ לתו"ז תי"ב ס"ח. סתכ"ב. סה"מ מלוקט ח"ד ע' מ (בהוצאה החדשה ח"א ע' רט). ח"ו ע' מא (בהוצאה החדשה ח"ב ע' ט). סה"ש תנש"א ח"ב ע' 776. פלח הרמון אמור ע' שכו ובהנסמן בהנ"ל.**

67) דא הוא תרעא לאעלאה: **ראה זהר בהקדמה ח, רע"א. יא, ב.**

68) למה נק' שמה ארץ שרצתה: **ב"ר פ"ה, ח. ראה גם שה"א נד, א ובהערה 5. סה"מ תרכ"ט [כת"י ר"ש סופר ע' רנח. במהדורת אותיות מרובעות] ע' רפא.**

69) בלעו"ז: **ראה קהלת ז, יד. סה"מ תרל"ח ע' קלד.**

70) וימצאו בקעה בארץ שנער: **נח יא, ב.**

71) לה' הארץ ומלואה: **תהלים כד, א.**

72) שנער הוא מקום הקלי': **ראה גם לקו"ת לך עה"פ ויהי בימי אמרפל (יד, א). שער הפסוקים שם. מגלה עמוקות ס"פ נח. סה"מ תר"ם ח"א ע' סא ובהנסמן שם.**

73) מדבר עמים: **ע"פ יחזקאל כ, לה. ראה לקו"ת מסעי פח, ג. צא, ב. תו"ח וארא ח"א עד, ב. וש"נ.**

74) בעבר הנהר . . מעולם: **יהושע כד, ב. ראה אוה"ת לך כאן ע' 1366. יהושע כרך א ע' ד. סה"מ תרכ"ז כאן ע' יב וע' טו.**

75) עוברי דרך: **איכה א, יב. ראה אוה"ת איכה כרך ב ע' א'סו ואילך.**

מה שנאמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם היינו שעוברים על דרך בחי' נהר היוצא מעדן והם ישבו על בחי' נהר שהוא לעומת הנהר דקדושה, וכן בבלעם נא' פתורה אשר על הנהר[76], דהיינו בבחי' נהר דלעומת נהר היוצא מעדן, שהוא בבחי' בעבר הנהר עוברי דרך, לפי שתרח הי' מעוברי רצונו כו', וזהו שנאמר בו מתחלה לך לך מארצך כו' ומבית אביך, וכן בתפלה צריך שיהי' ג"כ מתחלה ושכחי עמך ובית אביך[77] כו' דהיינו לשכוח על תאוות עוה"ז כו' וע"י התפלה הוא מחבר את הנשמה המלובשת בגוף עם שרש הנשמה כו'. ואח"כ כתי' ואעשך לגוי גדול[78], ופי' ברבות נשא פי"א[79] ואעשך ע"ד מ"ש ה' אשר עשה את משה[80] שאעשך ברי' חדשה[81], והענין הוא דהנה ארז"ל קיים א"א כל התורה כולה[82] עד שלא ניתנה, ולכאורה אין זה מובן איך שייך לומר שקיים כל התורה שהרי יש כמה מצות שלא היו שייכים כלל אז כמו מצות תפילין שנאמר בהם יצ"מ שלא הי' אז עדיין גלות מצרים וכו'. אך הענין הוא דהנה איתא בזהר שכללות כל התו"מ הוא לאתקנא רזא דשמא קדישא[83], שהו"ע ז' שמות שאינן נמחקין[84], וצ"ל שהרי איתא עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד[85] דמשמע שלא יש רק שם א', אך הענין הוא דהנה ז' שמות שאינן נמחקין הוא בחי' ז' מדות לך ה' הגדולה[86] כו'. והנה באמת עצמות אוא"ס לאו מכא"מ כלל[87] שאינו בערך כלל אל המדות כי המדות אינם שייכים רק לעולמות[88] שכדי שיהי' עולמות הוצרך להיות ע"י מדות דוקא, אבל עצמות אוא"ס לאו מכל מדות כלל, וזשארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו[89] שהמשכת אוא"ס בבחי' גדולה הוא רק בחי' השפלה וירידה

---

76) פתורה אשר על הנהר: **בלק כב, ה. ראה אוה"ת לך ויהושע שם.**

77) ושכחי עמך ובית אביך: **תהלים מה, יא. ראה תו"א מקץ לו, ג. לקמן מאמר ד"ה ואהבת את ה"א פ"ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' שכט ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם). אוה"ת לך שם ע' 1382. סה"מ תרכ"ז כאן ע' יא. וש"נ.**

78) ואעשך לגוי גדול: **לך יב, ב.**

79) ברבות נשא פי"א: **סימן ב.**

80) ה' אשר עשה את משה: **שמו"א יב, ו. ראה בסמוך בפנים.**

בסה"מ תר"ל כאן: האלקי'. **ראה לקמן הערה 104.**

81) שאעשך ברי' חדשה: **ראה במד"ר שם. וראה גם ב"ר פל"ט, יא. אוה"ת לך שם ע' 1392 ואילך ס"ג.**

82) קיים א"א כל התורה כולה: **ראה יומא כח, ב. תו"א מג"א קיט, א. תו"ח לך פד, ג ובהערה 27. וארא ח"א סג, ג. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד. ד"ה וכד אנת תסתלק סוף פיסקא ולהבין ביאור. לקו"ש תולדות כרך לה ע' 107 ואילך.**

להבא לקמן ראה תו"א יתרו סז, ד ואילך.

83) לאתקנא רזא דשמא קדישא: **ראה תו"א שמות מט, רע"ד: יתרו סז, ד [ושם: בשם הזהר]. סה"מ תרל"ד ע' קי ואילך ובהנסמן שם.**

84) ז' שמות שאינן נמחקין: **שבועות לה, א. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ו, ה"ב. תו"ח בא ח"א קיב, א ואילך ובהנסמן שם [ובריש המאמר שם]. סה"מ תרכ"ז ע' יב.**

85) עד שלא נבה"ע . . ושמו בלבד: **ראה פדר"א פ"ג. תו"ח וארא ח"א נג, ב הערה 6.**

86) לך ה' הגדולה: **דבהי"א כט, יא.**

87) לאו מכא"מ כלל: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

88) המדות אינם שייכים רק לעולמות: **ראה גם אוצרות חיים בתחלתו. הובא בלקו"ת מסעי צג, רע"א. סה"מ תרל"ח ס"ע שצ. וש"נ. תר"ם ח"א ע' קפה. וש"נ.**

89) במקום גדולתו . . ענוותנותו: **ראה**

לפניו, וז״ש שז׳ מדות נק׳ ז׳ שמות שאינן נמחקין והיינו כמו שם של אדם שהוא רק לזולתו[90] ואינו נוגע לעצמותו כלל כך המדות הם רק לעולמות, והנה כמו שהשם אעפ״י שהוא רק לזולתו אעפ״כ מתייחד עם האדם ממש שעצמות האדם נמשך כשקוראים לו בשמו, כמו״כ המדות אעפ״י שהן שייכים רק לעולמות ואינם נוגעים לעצמו כלל אעפי״כ מתייחד עמהם ממש, וכמאמר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד בהון[91] כו׳, וז״ע ז׳ שמות שאינן נמחקין שהו״ע ז׳ מדות כו׳. והנה כללות כל התו״מ הו״ע לאתקנא רזא דשמא קדישא היינו להמשיך בחי׳ תוס׳ אור בבחי׳ הז׳ שמות שהו״ע ז׳ מדות מבחי׳ עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד, וזהו ע״י התורה, דהנה כתי׳ חצבה עמודיה שבעה[92] שהו״ע ז׳ ס״ת[93] שהוא כנגד ז׳ מדות, בראשית[94] כנגד מדת החסד כי אמרתי עולם חסד יבנה[95], ושמות[94] הוא כנגד מדת הגבורה כי בגבורה הוא מדה״ד וגם גבורה הוא בחי׳ תגבורת[96] החסד, וזהו שספר שמות יש בו ב׳ הבחי׳ הנ״ל שהי׳ בו גלות מצרים שהוא מדה״ד וגם יצ״מ שהוא תגבורת החסד, וס׳ ויקרא[94] הוא בבחי׳ ת״ת שנאמר ואת בית מקדשי אפאר[97] והו״ע הקרבנות שהיו במקדש, וס׳ במדבר[98] נחלק לג׳ ספרים שהוא בחי׳ נה״י, וס׳ דברים[98] הוא בחי׳ מל׳, והיינו שע״י התורה שהיא בחי׳ חצבה עמודיה שבעה עי״ז ממשיכים תוס׳ אור בהמדות שהו״ע הז׳ שמות כו׳, שם אל בחסד[99] וש׳ אלקים בגבורה[100] וש׳ הוי׳ בניקוד פתח הוא בחכמה[101], והיינו לפי ששרש התורה היא מבחי׳ גבוה שלכן נאמר עליה ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום[102] כו׳,

---

מגילה לא, א. סה״מ תרנ״א ע׳ עא. ה׳ש״ת ע׳ 40 בהערה. תו״ח יתרו ח״ב רנט, ב הערה 122.

90) שם .. שהוא רק לזולתו: **ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רסח. וש״נ (ובריש המאמר שם). סה״מ תר״ם ח״א ע׳ לח ואילך. וש״נ.**

91) איהו וחיוהי .. וגרמוהי חד בהון: **ראה ת״ז בהקדמה ג, ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ מג. וש״נ. ראה גם לקמן מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ג.**

92) חצבה עמודיה שבעה: **משלי ט, א.**

93) חצבה .. ז׳ ס״ת: **שבת קטז, א. [לקמן מאמר ד״ה זכור את יום השבת רפ״ב בשם המד״ר. וש״נ]. ראה גם אוה״ת בהעלותך ע׳ שעה ואילך. ע׳ שפ. אוה״ת לך כאן ע׳ תרפג.**

94) בראשית .. ושמות .. וס׳ ויקרא: **ראה גם אוה״ת לך כאן.**

95) כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

96) גבורה הוא בחי׳ תגבורת: **ראה תו״א נח ט, ג. סה״מ תרכ״ז ס״ע רמט. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ רלה. לקו״ש תולדות כרך ל ע׳ 108. וש״נ.**

97) ואת בית מקדשי אפאר: **כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ יב. תרנ״ה ע׳ כד. באוה״ת כאן: „לפאר מקום מקדשי בישעי׳ סי׳ ס׳ י״ג ובית תפארתי אפאר שם״ [פסוק ז׳].**

98) וס׳ במדבר .. וס׳ דברים: **ראה גם אוה״ת לך כאן.**

99) שם אל בחסד: **ראה זהר אחרי סה, א. תו״א נח י, סע״ב. תו״ח נח סד, ג הערה 39. לקמן מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״א ואילך.**

100) וש׳ אלקים בגבורה: **ראה זהר יתרו פג, ב. תו״א נח שם. הנסמן בתו״ח שם הערה 41. לקמן שם.**

101) וש׳ הוי׳ בניקוד פתח הוא בחכמה: **ראה אוה״ת ואתחנן ע׳ שעט שמציין לזהר תולדות קמה, סע״א. תו״ח יתרו ח״ב רנח, ב. וש״נ.**

102) ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום: **משלי ח, ל.**

ועי"ז נתתקן רזא דשמא קדישא [כו'. והנה אברהם ע"י עבודות שלו הי' ג"כ מתקן רזא דשמא קדישא]*[103] והי' ממשיך תוס' אור בהשמות כו' וכמ"ש באברהם ויקרא שם בשם ה'[103] שהמשיך בשם ה', וזהו שקיים את כל התורה כולה דהיינו כמו שע"י תו"מ ממשיכים ומתקנים רזא דשמא קדישא כך אברהם המשיך לתקן רזא דשמא קדישא, וזהו ואעשך לגוי גדול כו' ע"ד מ"ש האלקים[104] אשר עשה את משה[80]. ולהבין מ"ש במשה אשר עשה דוקא, הענין הוא דהנה מה שע"י שאנו מקיימין המצות עי"ז ממשיכים ומעוררים אתעדל"ע[105], כמו שע"י שאנו מניחין תפילין למטה עי"ז נמשך שיהי' הקב"ה מניח תפילין[106] שאין זה בערך כלל, וכדי שע"י אתעדל"ת יכולין להמשיך אתעדל"ע[107] אין זה הכח מצד עצמן רק שזה הכח ניתן מלמעלה בדרך מתנה[108] בעת מתן תורה שאז ניתן להם הכח שע"י שמקיים המצוה למטה מעורר אתעדל"ע, וזהו שאנו מברכין נותן התורה שניתן לנו במתנה[109], והנה התורה נק' ע"ש משה וכמ"ש תורה צוה לנו משה[110], זכרו תורת משה[111], והיינו שכדי להמשיך זה הכח זהו ע"י משה לבד והיינו לפי שמשה הי' נשמה גבוה מאד מעולם התהו[112] שקדם לתיקון כמ"ש במשה כי מן המים משיתיהו דהיינו מבחי' עלמא דאתכסי'[113] וע"כ הי' ביכולת משה דוקא להמשיך את הכח הזה בנש"י שע"י אתעדל"ת שלהם יהי' נמשך אתעדל"ע כו', וזהו מ"ש האלקים[104] אשר עשה את משה שנאמר בו עשי' ע"ד מה שנאמר לעושה נפלאות גדולות[114] והיינו לפי שכדי שנשמת משה יכולה לימשך למטה בגוף זהו דבר הפלא שהוא ע"ד לעושה נפלאות כו', והוא באמת יותר פלא ממה

---

*103) [כו' . . קדישא]: ניתוסף ע"י המו"ל ע"פ סה"מ תר"ל כאן.

103) ויקרא שם בשם ה': וירא כא, לג. ראה גם תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 758. ע' 764. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח"ב רנט, ב. רסא, סע"א ואילך.

104) האלקים: כ"ה גם בסמוך בפנים. סה"מ תרכ"ז כאן ע' יג וע' טו. תר"ל כאן ע' יא־יג. אלא שבמאמר זה תוקן בגוכתי"ק שתי פעמים „ה'" (לעיל על יד הערה 80 ולקמן קרוב לסוף הפרק).

105) אתעדל"ע: ראה בסמוך הערה 107.

106) הקב"ה מניח תפילין: ברכות ו, א. ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' מה. וש"נ. ע' קיא. וש"נ. תרל"ג ח"ב ע' תלד. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' מד ואילך. ע' פא.

107) אתעדל"ת . . אתעדל"ע: ראה זהר לך פח, א. מאמר ד"ה לרוקע נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קצד [ובמקביליו ובהנסמן במ"מ לשם]. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצח. וש"נ. תו"ח שמות ח"א מא, א ובהערה 189.

108) הכח ניתן מלמעלה בדרך מתנה: ראה גם לקו"ת שמע"צ פג, ב. שה"ש יב, א. סה"מ תרכ"ז ס"ע שצד ואילך. וש"נ.

109) נותן התורה שניתן לנו במתנה: נוסח ברכת התורה. ראה גם תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 768 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח"ב רסב, ד ואילך.

110) תורה צוה לנו משה: ברכה לג, ד.

111) זכרו תורת משה: מלאכי ג, כב.

112) משה . . מעולם התהו: ראה תו"א שמות נא, ד. משפטים עו, סע"ב. תו"ח שמות ח"א מג, ד ואילך. א, ג. וש"נ.

113) כי מן המים משיתיהו . . דאתכסי': שמות ב, י. ראה תו"א בשלח סב, ג.

114) לעושה נפלאות גדולות: תהלים קלו, ד.

שנאמר ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים[115] אף שנאמר בהם ג"כ ויעש פי' שהוא בחי' פלא, אבל כדי שיומשך נשמת משה למטה זהו פלא יותר כו', ולכך נאמר ה' אשר עשה את משה, וזהו ג"כ מ"ש באברהם ואעשך לגוי גדול אני עושה אותך ברי' חדשה[18], דהיינו כמו שמשה המשיך כח בנש"י שע"י אתעדל"ת שלהם יומשך אתעדל"ע והמצות שלמטה פועלים למעלה מאד, כך ניתן הכח לאברהם שע"י המצות שעשה למטה ימשיך אתעדל"ע, רק שמשה המשיך זה הכח בכל נש"י וכאן לא ניתן הכח כ"א לאברהם, וזהו ואעשך אני עושה אותך ברי' חדשה לפי שעד עתה לא היו המצות שלו מעוררים כ"כ למעלה, אך עתה ע"י המצות שלו מעורר למעלה מאד וממשיכים אתעדל"ע לאתקנא רזא דשמא קדישא כו'.

ה) **אך** הנה זה הכח ניתן לו בארץ דוקא, וכמ"ש אל הארץ אשר אראך[2] ואז ואעשך לגוי גדול[78], והיינו לפי שהמצות נק' בשם זריעה[116] וכמ"ש אשריכם זורעי על כל מים[117], זורע צדקות[118] כו', אור זרוע לצדיק[119] כו', והנה הזריעה היא בארץ דוקא שבארץ מלובש כח הצומח להצמיח וכשזורעין גרעין בארץ נצמח מזה אילן גדול עם פירות שאינו בערך כלל אל הגרעין, והיינו לפי שבארץ מלובש כח הצומח כו', כך המצות צ"ל בארץ דוקא, וזהו שאפי' בק"ש שהיא חובת הגוף[120] נאמר וזאת המצוה אשר אנכי מצוך לעשות בארץ[121] כו', וזהו מה שלא נז' בתורה מעשיו של א"א עד שבא לארץ[122] דוקא שאז נאמר ויטע אשל בבאר שבע[123] אכילה שתי' לוי'[124], הנה זה השבח נאמר בארץ דוקא ולא כשהי' באור כשדים אף שמסתמא קיים גם שם כל המצות וכמשארז"ל בן ג' שנים הכיר

115) ויעש .. המאורות הגדולים: **בראשית א, טז.**

116) שהמצות נק' בשם זריעה: **ראה גם תו"א שמות נג, ג. סה"מ תרל"ו ע' תי ואילך. תר"ם ח"א ע' רסב. וש"נ. תרמ"א ע' שיט. וראה גם לקמן מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ג. ד"ה והי' כי תבוא פ"א: פ"ב.**

117) אשריכם זורעי על כל מים: **ישעי' לב, כ. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' כח. ס"ע רכה ואילך.**

118) זורע צדקות: **נוסח ברכת יוצר. ראה גם לקמן מאמר ד"ה והי' כי תבוא פ"א.**

119) אור זרוע לצדיק: **תהלים צז, יא.**

120) בק"ש שהיא חובת הגוף: **ראה קדושין לז, א וברש"י שם. וראה גם לקו"ש עקב כרך ט ע' 80 ואילך ובהערות שם. אחרי כרך יז ע' 190.**

121) וזאת .. אשר אנכי מצוך לעשות בארץ: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן ע' יג. תרנ"ה ע' כה — ואתחנן ו, א [ושם: וזאת המצוה . . אשר צוה ה"א ללמד אתכם לעשות בארץ].**

ראה לקו"ת ואתחנן ד, א. ט, א. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רנה. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' כו ובהנסמן שם.

122) שלא נז' בתורה מעשיו .. עד שבא לארץ: **ראה גם תו"א לך יא, ג (ובהנסמן במ"מ לשם). תו"ח לך פג, ד. פט, א. לקו"ש לך כרך כה ע' 47 ואילך.**

123) ויטע אשל בבאר שבע: **וירא כא, לג.**

124) אשל .. אכילה שתי' לוי': **ראה לקו"ט וירא שם. ילקוט המכירי לתהלים לז, ב. קי, ח. אוה"ת וירא כרך ז ע' תתשפה ד"ה בתלים. ע' 2370 ד"ה עו"ש. סה"מ תש"ט ע' 94. לקו"ש וירא כרך טו ע' 501. ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 70 הערה 89. ע' 84 הערה 85.**

אברהם את בוראו[125] וכמ"ש עקב אשר שמע[126] כו', ואעפ"כ לא נז' שבחו רק בארץ דוקא והיינו לפי שבאור כשדים לא היו מעוררים כ"כ המשכות שלו כמו בארץ רק שהמצות שבאור כשדים הי' רק הכנה לבד שיאמר לו הקב"ה לך לך כו' אל הארץ אשר אראך וכיון שבא לארץ אז דוקא המצות שלו פעלו ועשו התעוררות למעלה לאתתקנא[127] רזא דשמא קדישא[83] כו', לפי שהמצות שייכים לארץ דוקא שבארץ מלובש כח הצומח כנ"ל, אך מתחלה צ"ל בחי' לך לך שהוא בחי' התחברות הנשמה המלובשת בגוף עם שרש הנשמה ואח"כ ואעשך לגוי גדול אני עושה אותך ברי' חדשה, והיינו ע"ד מ"ש קומי לך רעייתי יפתי[20], והיינו שמתחילה צ"ל בחי' תפלה דוקא ואח"כ תורה[128] כי כל האומר אין לי אלא תורה[129] אפי' תורה אין לו כו', אלא צריך שיהי' מתחלה בחי' תפלה ועי"ז נעשה התורה בחי' רעייתי פרנסתי, ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שהיא בחי' לאתתקנא[127] רזא דשמא קדישא, ולכך גם כאן נאמר מתחלה לך לך ואח"כ אל הארץ אשר אראך ואח"כ ואעשך לגוי גדול כו'. והנה בזהר מפרש ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך היא המשכה לבחי' ג' קוין[130], ואעשך לגוי גדול הוא המשכה לבחי' קו הימין כי גדול הוא ע"ד מ"ש כי מי גוי גדול[131] שתפילין דמארי עלמא[132] מה כתיב בהו בחד ביתא כי מי גוי גדול שהוא בחי' חסד כי גדולה הוא בחי' התפשטות גדולתו ית' למטה בחי' חסד[133], ואברכך היא בחי' קו השמאל כי ברכה היא מקו השמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה[134] הרוצה להעשיר יצפין[135] שולחן בצפון[136] כו', שהוא בחי' גבורה כו', והיינו שהוא ע"ד גבורות גשמים[137], גשמים הם ברכה לעולם ונק' גבורות גשמים כו', ואגדלה שמך הוא בחי' קו

---

125) בן ג' שנים הכיר . . בוראו: נדרים לב, סע"א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פ. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קע. וש"נ. סה"מ ליקוט ח"ב ע' מ.

126) עקב אשר שמע: תולדות כו, ה.

127) לאתתקנא: וכ"ה בסמוך בפנים. בסה"מ תר"ל כאן ע' יג: לאתקנא. אבל בסמוך שם הובא כבפנים. וראה גם לעיל בפנים על יד הערה 83.

128) תפלה . . ואח"כ תורה: ראה לקו"ת ואתחנן ד, א. ברכה צו, ב. סה"מ תרכ"ז ע' רפח בשולי הגליון.

129) כל האומר אין לי אלא תורה: ראה יבמות קט, ב. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תפד ואילך. תש"ח ע' 266 בהערה. סה"מ תרמ"א ע' י. וש"נ.

130) בזהר מפרש ואעשך . . ג' קוין: ראה אוה"ת לך כאן ע' 1364 שמציין: ובזהר פ' לך דע"ח סע"א ובפ' וארא דל"א סע"ב. ע' תרצט ואילך (ושם הועתק הזהר דפ' וארא עם הגהות וכו').

131) כי מי גוי גדול: ואתחנן ד, ז.

132) שתפילין דמארי עלמא: ראה ברכות ו, א. סה"מ מלוקט ב' ע' פז בהערה.

133) גדולה . . בחי' חסד: ראה גם לקו"ת עקב יז, ד. סה"מ תרמ"א ע' רנח. וש"נ.

134) מצפון זהב יאתה: איוב לז, כב.

135) הרוצה להעשיר יצפין: ראה ב"ב כה, ב.

136) שולחן בצפון: תרומה כו, לה. פקודי מ, כב. יומא כא, ב. לג, רע"ב.

באוה"ת לך שם ע' תרצט באים תיבות אלו בין חצע"ג, ולכאורה הטעם מפני שזהו הוספת הצ"צ על המובא באוה"ח לזהר לך שם.

137) גבורות גשמים: תענית ב, א. ראה גם לקו"ת ואתחנן יג, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' פא. וש"נ.

האמצעי כו'. ועפ"ז יובן הקושי' הראשונה מהו המעלה של אברהם ואגדלה שמך, אך הענין הוא דהנה ארז"ל שמשון נק' ע"ש של הקב"ה[138] כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים[139], וכן ארז"ל מרדכי מירא דכיא[140] דהיינו ששרש נשמתו הי' מבחי' רב חסדי[141], וכן אברם הוא בחי' אב רם[142], אב הוא בחי' חכמה[143] ורם הוא בחי' רוממות דהיינו רוממות החכמה שהיא בחי' ח"ס שכל הנעלם מכל רעיון[144], נמצא שהשם שלו מרמז על בחי' עליונה וכמו שמשון שנק' ע"ש של הקב"ה כי שמש ומגן כו' והיינו ששמו הוא שיש לו צנור[145] שמקבל ממנו, ובזה יובן מ"ש ואגדלה שמך והיינו שאגדלה שמך היינו שיגדל את הצנור של שמו שמקבל ממנו שיומשך בהצנור תוס' אור מעצמות אוא"ס כו', וזהו ואגדלה שמך הוא קו האמצעי, דהנה קו האמצעי הוא בחי' בריח התיכון[146] המבריח מן הקצה כו', והיינו שכדי להמשיך בחי' תוס' אור מעצמות אוא"ס בהצנור של שמו זהו דוקא ע"י קו האמצעי שהוא בחי' בריח התיכון כו', ואח"כ כתי' והי' ברכה[147] והיינו שזהו הוא רק המשכה למעלה באצי' בבחי' ג' קוין לבד, אבל שיומשך למטה בבי"ע זהו ע"י והי' ברכה שהוא בחי' מל' שהוא בחי' בריכה[148] שממנו נמשך למטה כמו הבריכה שממנה נמשך בכלים.

138) שמשון נק' ע"ש של הקב"ה: ראה סוטה י, א.

139) כי שמש ומגן הוי' אלק־ם: תהלים פד, יב.

140) מרדכי מירא דכיא: ראה חולין קלט, ב. תשא ל, כג ובת"א.

141) מרדכי . . רב חסד: ראה רמ"ז לזהר תצא רעו, א ד"ה ואי תימא דאתייחד עמה. תו"א מג"א צג, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' שעט. אוה"ת מג"א [מהדורת תש"נ] ע' יא. ע' יג. ע' קמא.

142) אברם הוא בחי' אב רם: ראה זהר ס"ת לך עט, ב. אוה"ת לך כרך ד ע' תרפה.

143) אב הוא בחי' חכמה: ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רעג. וש"נ.

144) שכל הנעלם מכל רעיון: באוה"ת שם ע' תרפה: נז' ברע"מ. ראה פיוט אל מסתתר. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' עתר ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א בראשית ע' ח. וש"נ.

145) ששמו הוא שיש לו צנור: ראה לקו"ת בהר מא, ג.

146) קו האמצעי . . בריח התיכון: ראה גם ביאוה"ז תשא נד, ב. תו"ח תרומה ח"ב שטז, ב. וש"נ.

147) והי' ברכה: לך יב, ב.

148) מל' . . בריכה: ראה אוה"ח לזהר לך שם.

בס"ד פ' וירא תרמ"ב

ויטע אשל בבאר שבעי ויקרא שם בשם ה'[2] אל עולם כו'[3]. הנה כנס"י נק' בשם באר[4] וכמ"ש מעיין גנים באר מים חיים[5], והיינו כמו שהבאר נובע תמיד מתתא לעילא בלי הפסק, כך כנס"י יש להם תשוקה תמיד לאלקות במס"נ ממש, וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא[6], ודרך כלל העלאה זו היא בק"ש שהוא בחי' מס"נ למסור נפשו באחד[7], אך כיצד יבא למס"נ זהו ע"י התבוננות שמע ישראל[8], שמע הוא לשון הבנה[9] דהיינו שיתבונן איך שהוי' אלקינו[8] ה' אחד, שאיתא בכהאריז"ל שהוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב[10] שהוא בחי' אין וישׁ[11], שהחכמה נק' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא[12], ובינה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש[13], ולהבין למה נק' החכמה בחי' אין, הנה ידוע שיש בחי' השתלשלות ויש בחי' שלמעלה מהשתלשלות, השתלשלות הוא בחי' יש מיש דהיינו כמו שכל ומדות ומחשבה

---

1) ויטע אשל בבאר שבע: הוא העתק מאמר ד"ה זה שנדפס בסה"מ תר"ל ע' יד ואילך עם שתי הגהות בפ"ו בגוכתי"ק.

ה' פרקים מהמאמר עם הוספות וכו' נעתקו במאמר ד"ה זה שנדפס בסה"מ תרנ"ה ע' כח ואילך [ועם שתי הגהות בסה"מ ליקוט ח"ב ע' לח־לט].

לפרקים א־ב — ראה גם מאמר ד"ה זה בסה"מ תש"ב ע' 55 ואילך. לפ"ג — ראה גם סה"מ תרפ"ו ס"ע פא ואילך. תש"ב ע' 59 ואילך. תש"ה ע' 97 ואילך. לפרקים ד־ה — ראה גם סה"מ תרפ"ו ע' פד ואילך. תש"ה ע' 99 ואילך. לפ"ו — ראה גם סה"מ תרפ"ו ע' פו.

המאמר דתר"ל הוא העתק מאמר ד"ה זה מכ"ק אדמו"ר הצ"צ שנמצא בבוך 1063 כז, א בתוספת הגהות בגוכתי"ק [בוך זה הוא הנחות של ר' דוב [בעריל] קאליסקער אשכנזי ממאמרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ ונק' בשם „בוך בש"ו" [= בראשית שמות ויקרא]; ולפעמים בשם „ס' וכל שיח" ע"ש פתיחתו במאמר ד"ה וכל שיח השדה. ראה עוד ע"ד הנ"ל ב„ספריית ליובאוויטש" ע' ל ואילך. ע' לז ואילך. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד־תרט"ו ע' שו־שז].

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

2) ויטע אשל .. ויקרא שם בשם ה': וירא כא, לג.

3) כו': כ"ה גם בסה"מ תר"ל ותרנ"ה כאן.

4) כנס"י נק' בשם באר: ראה זהר בהעלותך קנ, סע"א. לקו"ת חוקת סב, ב. לקמן מאמר ד"ה וירא והנה באר בשדה בתחילתו.

5) מעיין גנים באר מים חיים: שה"ש ד, טו.

6) אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א.

7) למסור נפשו באחד: ואתחנן ו, ד. ראה זהר רע"מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו. וש"נ. שמות ח"א ע' רעח ואילך. הנחות תקע"ז ע' שא.

8) שמע ישראל .. שהוי' אלקינו: ואתחנן שם.

9) שמע הוא לשון הבנה: ראה זהר אד"ר נשא קלח, ב. לקו"ת פינחס פ, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלו. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קמח. וש"נ.

10) שהוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב: ראה זהר ואתחנן רסג, א. ת"ז ת"ע קלו, ב. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"ז. פי"א. לקו"ת שה"ש כט, א. סהמ"צ להצ"צ ע' קכד ואילך.

11) חו"ב שהוא בחי' אין ויש: ראה הנסמן בביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תתרא. מאמרי אדה"א בראשית ע' ב. דרושי חתונה ח"ב ע' תעג. סה"מ תרכ"ט ע' רנה ובמהדורת אותיות מרובעות ע' רעח.

12) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

13) להנחיל אוהבי יש: משלי ח, כא.

ודבור ומעשה, שהמדה שנולדה בלב אינה דבר חדש לגמרי אלא שמתחלה היו כלולים בהעלם בשכל ואח"כ יוצאים לגילוי בלב אבל אינם דבר חדש לגמרי, וכן דבור ממחשבה אינו רק גילוי ההעלם שאותיות אלו שהיו מתחלה בהעלם המחשבה יוצאים אח"כ לגילוי בדבור כו', והנה כ"ז נק' השתלשלות כמו השלשלת[14] שכל הטבעות אחוזים זה בזה, משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו בדרך השתל' שאינו שייך לומר שאותו השכלה שהוא משיג עתה הי' מתחלה כלולה בלמעלה מן השכל אלא שהוא מאין ליש ממש, וכך יובן למעלה שהחכמה נק' ראשית ההשתל'[15], דהיינו שמחכמה ולמטה יש להם שייכות וערך זל"ז, אבל התהוות החכמה מאוא"ס ב"ה אינו בדרך השתלשלות כלל שהוא למעלה מעלה מגדר מהות חכמה וכמ"ש בת"ז אנת הוא חד ולא בחושבן[16] כלל שאין לו ערך כלל ולית מחתב"כ[17], שאפי' ח"ע שנק' מחשבה לפעמים כמ"ש בזח"א חיי דקך"ג א' מח' ויובלא דלא אתפריש לעלמין אינו משיג מהות של אוא"ס כו', וכדי שיתהווה בחי' חכמה זהו ע"י צמצום עצום כו', וזהו שהחכמה נק' אין לפי שהוא מאין תמצא כו' הארה בעלמא נקודה של יו"ד כו'.

(ב) **והנה** אחר שנתהוה בחי' חכמה, חכ' היא ראשית ההשתל' שנעשה אח"כ השתל' בינה ומדות כו', וזהו הוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב, יחוד אין ויש והיינו כדי שיהי' מקור לעולמות, וזהו הוי' אחד, אחד הוא ז"ר וארץ וד' רוחות העולם[18] כו' ששרשן ממדות עליונות[19] כו'. והנה ע"י שמתבונן איך ששרש כל העולמות הוא רק מזיו והארה בעלמא בחי' אין וכמ"ש בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא[20] שהחכמה נק' אין, ושרש ההשתלשלות הוא רק מחכמה, ועי"ז ואהבת את הוי' אלקיך[21] נעשה רצון ותשוקה לעצמותו ומהותו ממש, וכמ"ש מי לי בשמים[22] ועמך לא חפצתי בארץ כו' שאינו חפץ לא ג"ע העליון ולא ג"ע התחתון

---

14) השתלשלות כמו השלשלת: **ראה תו"א וישלח כה, ג. בשלח סד, ב. תו"ח שמות ח"א כד, ב הערה 36.**

15) שהחכמה נק' ראשית ההשתל': **ראה רמ"ז לזהר ואתחנן רסה, ב — בדפי הספר קצד, א [ד"ה לארקא] וסע"ב. לקמן מאמר ד"ה כל הנהנה קרוב לתחלתו ובהנסמן שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' רי. וש"נ.**

16) אנת הוא חד ולא בחושבן: **ת"ז בהקדמה יז, א. ראה שעה"י קטז, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קמז. וש"נ — נדפס גם לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג.**

17) ולית מחתב"כ: **ת"ז בהקדמה שם.**

18) אחד הוא ז"ר וארץ וד' רוחות העולם: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סס"א, ס"ו. לקמן מאמר ד"ה ויהיו ח"ש על יד הערה 36. סה"מ תר"ם ח"א ע' קט הערה 50.**

19) ששרשן ממדות עליונות: **ראה גם סה"מ תרמ"א ס"ע ג ואילך ובהנסמן שם.**

20) בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא: **ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקלג. וש"נ.**

21) ואהבת את הוי' אלקיך: **ואתחנן ו, ה.**

22) מי לי בשמים: **תהלים עג, כה. ראה גם תו"א נח ט, א. תו"ח תצוה ח"ב שנו, ב. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' מו. וש"נ. תר"ם ח"א ע' שסא. וש"נ. לקמן ע' קפו. ע' רמה. סה"מ מלוקט ו ע' צט (ובהוצאה החדשה ח"ב ע' שעו) ובהערה 78. ע' קלה (ובהוצאה החדשה ח"ז ע' מ). „למנחמי" תל אביב תרצ"א ע' 41. היכל הבעש"ט גליון יב ע' קסז. כב ע' קלח.**

כו׳, לפי ששרש כל העולמות הוא רק מזיו והארה בעלמא וכמ״ש ברוך שם כבוד מלכותו לעו״ו[23], ששרש כל העולמות הוא מבחי׳ שם והארה כו׳, אך ע״י תו״מ ממשיכים מבחי׳ מהו״ע ממש, וכמ״ש והיו הדברים האלה[24] אשר אנכי מצוך היום, ששרש המצות הוא מבחי׳ אנכי[25] ממש, כי תרי״ג[26] מצות דאורייתא[27] וז׳[26] דרבנן[28] הוא תר״ך[26] עמודי אור שהוא בחי׳ כתר[29] שלמעלה מחכמה ולכך נק׳ עמודי אור דהיינו כמו העמוד שמחבר הגג עם הקרקע[30], כך המצות מחברים וממשיכים אוא״ס בעולמות כו׳. אך ענין קיום המצות הוא דוקא היום, דהיינו בעוה״ז, כי היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם[31] שזמן הבירור הוא בעוה״ז, והיינו לפי שבעוה״ז מאיר מבחי׳ סוכ״ע[32], וע״כ יכול להיות שיהי׳ אתהפכא מחשוכא לנהורא[33] ממש, משא״כ עוה״ב[32] הוא עולם ברור[34] שהוא בחי׳ ממכ״ע[32] וכל א׳ על מקומו יבא ע״כ אינו יכול להיות שם אתהפכא מרע לטוב כו׳. וע׳ בלק״ת פ׳ פנחס[35] בדרוש ואמרת להם זה האשה כו׳, ובפ׳ ראה[36] בד״ה אני לדודי כו׳ דרוש השני. וזהו שכנס״י נק׳ באר, באר מ״ח, ע״ש העלאה ותשוקה שיש להם לאלקות, וגם מים הוא המשכה היינו קיום תו״מ שהם המשכת אלקות מבחי׳ מהו״ע כו׳. ועפ״ז יובן ג״כ ענין באר שבע, והענין הוא דשבע קאי על שבע ברכות ק״ש[37] וכמשארז״ל בשחר מברך שתים לפניה[38] וא׳ לאחרי׳ ובערב מברך שתים לפני׳

---

23) ברוך שם . . לעו״ו: פסחים נו, א (נוסח ק״ש). ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן פ״א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שעז. וש״נ.

24) והיו הדברים האלה: ואתחנן ו, ו. ראה גם סה״מ תרנ״ה כאן ס״ע כז ואילך. ע׳ קלד [נדפס גם בסה״מ תרל״ג ח״א ס״ע קעה ו] לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ד.

25) אנכי: יתרו כ, ב.

26) תרי״ג . . וז׳ . . תר״ך: ראה כתר תורה הובא בתורת העולה להרמ״א ח״ג פל״ח (לב, א). של״ה יתרו שיו, א. מאו״א מערכת תר״ך סנ״ו. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שלח.

27) תרי״ג מצות דאורייתא: ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.

28) וז׳ דרבנן: נסמן לקמן מאמר ד״ה ויהיו ח״ש פ״ג.

29) תר״ך עמודי אור . . כתר: ראה פרדס שער מהות והנהגה ש״ח, פ״ג. לקו״ת ושער הפסוקים להאריז״ל חבקוק. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תסא. וש״נ. תו״ח בראשית מה, ג הערה 32. תקוני זהר חדש צו, ד. לקו״ת להאריז״ל משלי יא.

30) העמוד שמחבר הגג עם הקרקע: ראה אגה״ק סכ״ט. שערי אורה יג, ב ואילך ובהערה 34. סה״מ מלוקט ח״א ע׳ סה ואילך (בהוצאה החדשה ח״ב ע׳ רצה ואילך).

31) היום לעשותם . . שכרם: ואתחנן ז, יא. ערובין כב, א.

32) שבעוה״ז . . סוכ״ע . . עוה״ב . . ממכ״ע: נסמן בסמוך הערות 35-36.

33) אתהפכא מחשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א. סה״מ תרל״ח ע׳ קנב. וש״נ.

34) עוה״ב הוא עולם ברור: ראה פסחים נ, א.

35) בלק״ת פ׳ פנחס: עה, סע״ב ואילך.

36) בלק״ת . . ובפ׳ ראה: לג, סע״ב ואילך.

37) באר שבע . . ק״ש: ראה גם אוה״ת וירא כרך ד׳ ע׳ תשסב. ע׳ תשסה. ע׳ תשסח ואילך. כרך ז ע׳ 2380. ע׳ תתשצא. סה״מ תרכ״ז ע׳ קלט ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קמט — נדפס גם לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון ספ״ג.

38) בשחר מברך שתים לפניה: ברכות יא, סע״א במשנה. ראה גם סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ רעו ואילך ובהנסמן שם. ע׳ רצט ואילך. ע׳ שז ואילך.

ושתים לאחרי', ופרש"י[39] ע"ש שבע ביום הללתיך[40], ולכך תקנו בק"ש של שחרית וערבית שבע ברכות, ובזה יובן ג"כ מה שנק' ב"ש כי באר בכלל הוא בחי' ק"ש למסור נפשו באחד, וק"ש צריך לשבע ברכות. והענין הוא דהנה אף שיתבונן באלקות ונעשה לו אהבה ותשוקה לאלקות, אך כ"ז הוא מצד נה"א, אך מ"מ הנה"ב מסתיר ומחשיך על אהבה זו, ולזה תיקנו ברכות קודם ק"ש שגם נה"ב יסכים ג"כ לזה ויתהפך לקדושה, כי ברכות דק"ש הו"ע אריכות מענין אופנים וחיות הקדש שהוא שרש נה"ב[41], כי שרש נה"ב נמשך משמרי האופנים[42] כו', וע"כ ע"י שמתבונן איך שאופנים וחיוה"ק בטלים בתכלית לאלקות שהם שרש של נה"ב ע"י נעשה ג"כ העלאה וביטול לנה"ב, וז"ע באר שבע שהוא ד"כ קאי על ק"ש וברכותי'. והנה למעלה באר הוא בחי' מל'[43], ושבע הו"ע ז' היכלות*[44] דבריאה[44], והיינו ג"כ כנ"ל כי עליית המל' בדרך כלל וכן כל נשמה בפרט עלי' זו הוא ע"י ז' היכלות דבריאה כו', וזהו שבאר שבע הוא ר"ת בידך אפקיד רוחי[45] שהוא בחי' העלאה מלמטה למעלה כו'.

(ג) **ומעתה** יובן ענין ויטע אשל בבאר שבע, פי' אשל הוא ח"א פונדק וח"א פרדס[46], והיינו שמ"ד פונדק הוא שהאכיל והשקה לכל האורחים וא' להם ברכו[47] למי שאכלתם משלו סבורים אתם שמשלי אכלתם משל מי שאמר והי' העולם אכלתם, והרגיל ש"ש בפי כל, כן[48] פי' רש"י ז"ל[49], וכ"ה במד"ר[50] בלשון

39) ופרש"י: ברכות שם ד"ה בשחר מירושלמי ברכות פ"א, ה"ה.

40) שבע ביום הללתיך: תהלים קיט, קסד.

41) וחיות הקדש שהוא שרש נה"ב: ראה תו"א וישב כט, סע"ב. יתרו עא, סע"א. לקו"ת אמור לו, ב. נשא כח, ג.

42) שרש נה"ב נמשך משמרי האופנים: ראה לקו"ת ויקרא ב, ב. האזינו עד, ג.

43) באר הוא בחי' מל': ראה זהר תולדות קלה, ב ובאור החמה ומק"מ שם. שערי אורה —לר"י גיקטלייא— שער א ע' ו. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ב מערכת באר. מאו"א מערכת אשל סקל"א (באר שבע). אות ב, סי"א. לקו"ת חוקת סד, ג. בהערה הבאה.

*44) באר .. מל' .. ז' היכלות דבריאה: ראה גם אוה"ת וירא כרך ז ע' 2370. תבוא ע' תתשכח. סה"מ תר"ל כאן ע' טז. תרכ"ז ע' קמא — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קנא — נדפס לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד.

44) ז' היכלות דבריאה: ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש יג. וראה גם סה"מ תרמ"א ס"ע ג ואילך. אוה"ת וירא שם וע' תתשצא.

45) שבאר .. בידך אפקיד רוחי: תהלים לא, ו. ראה פע"ח שער ק"ש שעהמ"ט שט"ז, פ"ב. פ"י. שעה"כ ענין דרושי הלילה דרוש י. ספר הגלגולים פ"ח. משנת חסידים וסידור האריז"ל במקומו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקלד. וש"נ.

46) פי' אשל .. פונדק .. פרדס: ראה סוטה י, סע"א ואילך.

47) שמ"ד פונדק .. וא' להם ברכו: ראה ב"ר ספנ"ד וביפ"ת שם. יל"ש עה"פ (וירא כא, לג) רמז צה.

48) כן: בסה"מ תר"ל כאן ע' טז: וכן. אבל בגוכתי"ק שם: כן. וכן נעתק בסה"מ תרנ"ה כאן ע' כט.

49) כן פי' רש"י ז"ל: ראה כאן עה"פ (וירא כא, לג). ח"ש כד, ז.

50) במד"ר: ראה ב"ר שם.

אחר, וזהו ויטע אשל כי אשל הוא ר"ת אכילה שתי' לוי'[51]. והנה להבין ענין אכילה ושתי' למעלה, צ"ל מקודם מ"ש בקהלת ושבח אני את השמחה אשר אין טוב לאדם כ"א לאכול ולשתות ולשמוח כו' והוא ילונו כל ימי עמלו[52], ולכאורה אין לפ' זה הבנה כלל, שהרי שלמה המלך שהי' כל אמרותיו ברוה"ק[53] ישבח ענין אכילה ושתי' ושמחה כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' לכו לחמו בלחמי[54], וזה קאי על לימוד התורה שהתורה נק' לחם[55] וכמ"ש ותורתך בתוך מעי[56] שהוא מזון וחיות לנפש כו', וגם לחמי שהיא לחם למעלה כו', ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר שהתורה היא לחם ומזון למעלה. ולהבין זה צ"ל מתחלה הטעם מה שהאדם שהוא מדבר והוא גבוה מכל הנבראים יקבל חיות מן הצומח וחי שהם למטה ממנו במדרגה כו', אך הנה לזה א' הכתוב כי לא על הלחם לבדו[57] יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, דהיינו שאין הלחם גשמי מחי' את האדם אלא שמוצא פי הוי' שהוא בחי' מאמר תדשא הארץ דשא[58] ע"ז יחי' האדם, שהוא בחי' רוחני', אך גם זה אינו מובן שהרי האדם נברא ג"כ במאמר שהוא מאמר נעשה אדם[59] וא"כ למה יקבל חיות דוקא מן המאכל לפי שיש בו מוצא פי הוי' שהוא בחי' מאמר תדשא כו'. אך הענין הוא, דהנה כתי' אחור וקדם צרתני[60], דהיינו שהוא קדם למע"ב ואחור למע"ב[61], קדם למע"ב היינו שהוא קדם במעלה ובמדריגה יותר מכל בע"ח, וכמו שאנו רואים שהכל לא נברא אלא בשבילו וכמשארז"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה[62], דהיינו שצומח נברא בשביל החי והמדבר, שהחי מקבל חיות מן הצומח, והחי נברא בשביל האדם שהאדם מקבל חיות משניהם מצומח וחי כו', ותכלית בריאת האדם הי' לכבודו וכמ"ש לכבודי בראתיו[63] כו', כל

---

51) אשל . . אכילה שתי' לוי': ראה לקו"ש וירא כרך טו ע' 501. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך ובהערה 124.

52) ושבח אני את השמחה . . ימי עמלו: כ"ה גם לקמן ספ"ה. סה"מ תר"ל ותרנ"ה כאן — קהלת ח, טו [ושם: ושבחתי . . לאדם תחת השמש כ"א . . ולשמוח והוא ילונו בעמלו ימי חייו].

53) שלמה המלך . . אמרותיו ברוה"ק: ראה ידים ספ"ג ובמפרשים שם.

54) לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח"א בהשמטות רס, א.

55) שהתורה נק' לחם: ראה שבת קכ, א. לקו"ש בהעלותך כרך ד ע' 1038 הערה 26. לקו"ת שה"ש כט, א. לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. סה"מ תרמ"א ע' פב ואילך. וש"נ.

56) ותורתך בתוך מעי: תהלים מ, ט. ראה תניא פ"ה. תו"א מקץ לג, ד ואילך. לקו"ת פ' ראה לג, ב. עט"ר מז, א. מאמרי אדה"א בראשית ס"ע תפה ואילך. וש"נ. סהמ"צ להצ"צ קלג, ב. קמו, ב.

57) כי לא על הלחם לבדו: עקב ח, ג. ראה לקו"ת להאריז"ל שם (ח, א. ג). (פע"ח שער יוהכ"פ שכ"ז, פ"א). לקו"ת מטות פא, ב ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקעה. וש"נ. שה"א טז, ב ובהערה 10. תו"ח וארא ח"א נה, ב ואילך. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ב. סה"מ מלוקט א' ע' קצא (בהוצאה החדשה ח"ד ע' נג).

58) תדשא הארץ דשא: בראשית א, יא.

59) נעשה אדם: בראשית א, כו.

60) אחור וקדם צרתני: תהלים קלט, ה.

61) קדם למע"ב ואחור למע"ב: ב"ר פ"ח, א. ויק"ר פי"ד, א.

62) כל העולם . . לצוות לזה: ראה ברכות ו, ב.

63) לכבודי בראתיו: ישעי' מג, ז [ושם: ולכבודי (וכ"ה בסה"מ תרפ"ו כאן ע' פד. תש"ב כאן ע' 60) — ראה הנסמן בתו"ח בשלח ח"א קלג, ד].

פעל ה' למענהו[64], דהיינו שהאדם יש לו שכל והשגה ומשכיל ומתבונן באלקות בגדולת ונפלאות הבורא כו', וזה הי' עיקר כוונת הבורא כדי שיכירו אותו[65], וזהו ג"כ מארז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני ואני לא נבראתי אלא לשמש את קוני[66] כו', וזהו שהוא קדם למע"ב שהוא קדם במעלה שהכל נבראו בשבילו והוא נברא בשביל לשמש את קונו כו'. ואחור למע"ב שהוא נברא אחרון ביום ששי שאפי' יתוש קדמו[67] כו', והיינו לפי שבאמת[68] הוא למטה מכולם, לפי ששרש האדם הוא מעולם התיקון, משא"כ צומח וחי שרשן מעולם התהו שקדם לתיקון[69], רק שנפלו בשבירה[68] למטה מאד, והיינו לפי ששרשן גבוה מאד ע"כ נפילתן יותר, כמשל אבן שנופל מעל החומה[70] שהאבן שבראש החומה נפילתו למטה ובהרחקה יותר כו', וע"כ יש לבהמות וחיות כח יותר מן האדם לפי ששרשן גבוה יותר וע"כ הוא אחור למע"ב, וזהו הטעם ג"כ שהאדם מקבל חיות מן הצומח וחי לפי ששרשן גבוה יותר, וזהו מ"ש כי על כל מוצא פי הוי' לפי שהמוצא פי הוי' שבצומח וחי שהוא המקור ושרש שעי"ז יחי' האדם, וע"כ אינו שייך להקשות ולומר שהרי גם לאדם יש ג"כ מוצא פי הוי', לפי שהמוצא פי הוי' שבצומח וחי גבוה יותר כו'[71].

ד) **והנה** בזה יובן ג"כ שהתורה נק' לחמי כו', והיינו כמו שאנו רואים למטה שהמאכל מחבר הנפש עם הגוף שבלעדי המאכל הי' הנפש נפרד מן הגוף וע"י המאכל מתחברים, כמו"כ למעלה נק' התורה לחם דהיינו שהתורה מחבר אוא"ס עם העולמות דהיינו שהוא מחבר סוכ"ע עם ממכ"ע. דהנה ממכ"ע זהו מ"ש ועל הכסא דמות[72] כמראה אדם, והיינו כי בחי' אדם הוא בחי' ציור קוין, חסד דרועא ימינא[73], גבורה דרועא שמאלא, חכ' מוחא[74] כו', שהוא בחי' מדות עליונות. והנה באמת אוא"ס הוא למעלה מבחי' חכ' ומדות וכמ"ש לאו מכל אינון מדות[75]

64) כל פעל ה' למענהו: משלי טז, ד.

65) כוונת הבורא כדי שיכירו אותו: ראה זהר רע"מ בא מב, ב. לקו"ש שמות כרך ו ע' 19 הערה 55.

66) כל העולם כולו .. את קוני: כ"ה גם בסה"מ תר"ל; תרנ"ה ותרפ"ו כאן — ראה מערכת האלקות פ"ח מערכת הטעם ע' צה: „שאמר החכם החסיד השלם כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני" . . „שאמ' החסי' עוד ואני לא נבראתי אלא לשמש את קוני". המשך תער"ב ח"ב ע' א'רא: „במשנה סוף קדושין" — ראה שם פב, א.

67) יתוש קדמו: ראה סנהדרין לח, א. מדרשים שבהערה 61.

68) לפי שבאמת .. שנפלו בשבירה: ראה סה"מ תרנ"ה כאן ע' כט ואילך.

69) התהו שקדם לתיקון: ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ.

70) כמשל אבן שנופל מעל החומה: מובא בכ"מ ומהם: תו"א יתרו עג, א. מג"א צז, ב. לקו"ת אמור לט, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קא. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשפז. סה"מ תר"ם ח"א ע' כד. וש"נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ב ובהנסמן שם.

71) גבוה יותר כו': וגוף האדם הגם ששרשו מתהו — ראה סה"מ תרנ"ה כאן ע' לב.

72) ועל הכסא דמות: יחזקאל א, כו [בדילוג].

73) חסד דרועא ימינא: ת"ז בהקדמה יז, א.

74) חכ' מוחא: זהר רע"מ פינחס רלה, ב. ת"ז שם. ת"ע קכג, א.

75) לאו מכל אינון מדות: ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.

איהו כלל, והוא בחי' נשמתא לגופא וכמ"ש וכד אנת תסתלק מינייהו[76] אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא, וכדי שיהי' התחברות אוא"ס בחי' סוכ"ע עם ממכ"ע זהו ע"י התורה שהיא בחי' לחם, והיינו כמו שהלחם אעפ"י שהוא למטה במדריגה מן האדם ונפל למטה יותר אעפ"כ כיון ששרשו גבוה יותר יש בכחו לחבר הנפש עם הגוף, כמו"כ תו"מ אע"פ שנתלבשו בענינים גשמי' מאד מ"מ יש בכחו לחבר סוכ"ע עם ממכ"ע, לפי ששרש התורה גבוה יותר, והיינו לפי שתרי"ג מצות דאורייתא[27] וז' דרבנן[28] הם תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר[29] ע"כ יש בכח התורה לחבר אוא"ס הסוכ"ע עם בחי' ממכ"ע, וז"ע אכילה למעלה שהתורה נק' לחמי כו'[77].

ה) **ועתה** צ"ל ענין השתי' מ"ש אשר אין טוב לאדם כ"א לאכול ולשתות, הענין הוא דהנה אנו רואים שפעולת השתי' היינו שהוא מוליך ומביא את הדם שמתהוה מן המאכל לכל האברים וכמשארז"ל אכל ולא שתה אכילתו דם[78], והיינו שבלעדי השתי' אף שהמאכל מתברר ונתהוה ממנו דם, אך אין להדם התפשטות בכל הגוף כ"א בלב בלבד, וזהו דאכילתו דם שמתהוה מן המאכל דם אך אין לו התפשטות, וע"י השתי' ע"ז מתפשט הדם בכל האברים, ואפי' באברים החיצוני', והנה כמו"כ יובן למעלה שענין השתי' היינו שהוא המשכת אלקות למטה יותר, כי זה שע"י התורה ממשיכים המשכת אלקות מבחי' סוכ"ע בממכ"ע זהו רק במקור של ממכ"ע שהוא בחי' ח"ע שע"י ממשיכים אלקות בחכמה וכמ"ש אכלו ריעים[79], תרין ריעין דלא מתפרשין[80], אכלו ריעים, לעילא, שתו ושכרו דודים, לתתא[79] כו'. והיינו שע"י אכילה ממשיכים אלקות בבחי' ריעים שהוא בחי' חו"ב תרדל"מ, וכדי שיומשך למטה דהיינו בבחי' זו"נ זהו ע"י שתי' שפעולת השתי' שממשיך אותו בכל האברים, והיינו ע"י מעשה המצות, כי מעשה המצות ממשיכים אלקות בבחי' זו"נ, כי רמ"ח מצות הם רמ"ח אברים דמלכא[81] שהוא בחי' ז"א כי טפ"ט הוא פ"א ורת"ס הוא רמ"ג וה"ח[82] המגדילים הוא רמ"ח, והיינו שהמצות הם בבחי' אברים החיצוני' ולכך ממשיכים אוא"ס בבחי' ז"א, כי תורה הוא בבחי' אברים הפנימי' שהוא בחי' מוח ולב, שאינו נמנה בכלל הרמ"ח אברים[83] ולכך אינו

---

76) וכד אנת תסתלק מינייהו: ת"ז בהקדמה יז, ב [כגי' אדה"ז בסידורו]. ראה גם לקמן מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק ובהערה 34.

77) כו': ראה סה"מ תרנ"ה כאן ע' לב ואילך.

78) אכל ולא שתה אכילתו דם: שבת מא, א. ראה תו"א משפטים עח, ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' קטו. שמות ח"א ע' קפב. ויקרא ח"א ע' קלט. סה"מ תרל"ג ע' תלז ובהנסמן בהנ"ל. תרמ"א ע' פו.

79) אכלו ריעים .. לעילא .. לתתא: שה"ש ה, א. זהר ויקרא ד, א.

80) תרין ריעין דלא מתפרשין: ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסו. וש"נ. תו"ח בראשית כא, ב ובהערה 8.

81) רמ"ח מצות הם רמ"ח אברים דמלכא: ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה 17.

82) טפ"ט .. רמ"ג וה"ח: ראה ע"ח שער פרקי הצלם שכ"ד, פ"ו. תו"א מקץ לז, סע"ד ואילך. שע"ת מב, ב ובהערה 13.

83) מוח ולב .. הרמ"ח אברים: אהלות פ"א, מ"ח.

נמשך ע״י התורה כ״א בבחי׳ מוחין שהוא בחי׳ חו״ב[84]. וזהו שארז״ל ויתר הקב״ה על ע״ז ועל ג״ע ועל ש״ד ולא ויתר על ביטול תורה[85], ולכאורה אינו מובן שעל אלו עוונות חמורות יותר וויתר ועל ביטול תורה לא ויתר, אך לפי הנ״ל מתורץ היטב, לפי שהמצות הם בחי׳ אברים החיצוני׳ ע״כ אפילו אם עבר על המצוה אינו מגיע הפגם רק בבחי׳ אברים דמלכא שהוא בחי׳ ז״א, והרי אנו רואים למטה באדם שאפי׳ אם ח״ו נחסר אבר א׳ מ״מ יוכל לחיות, משא״כ כשנעשה חסרון וקלקול באברים הפנימי׳ אינו יכול לחיות כלל, כמו ניקב קרום של מוח שהיא טריפה[86] כו׳, וכמ״כ למעלה שהמצות אין מגיעים רק בבחי׳ אברים וע״כ אפי׳ אם עבר על איזה מצוה מ״מ ויתר, משא״כ ביטול תורה שהוא בחי׳ אברים פנימי׳ ע״כ לא ויתר כו׳. והנה המצות כיון שהם בחי׳ אברים ע״כ ממשיכים אלקות למטה ג״כ דהיינו בבחי׳ ז״א ולכך נק׳ בשם שתי׳ כי כמו שהשתי׳ ממשיך ומביא את הדם בכל הרמ״ח אברים כמ״כ המצות ממשיכים אלקות בבחי׳ ז״א, וזהו שתו ושכרו דודים שהוא בחי׳ זו״נ. וזהו שא׳ שלמה ושבח אני את השמחה[52] אשר אין טוב לאדם כ״א לאכול ולשתות, והיינו שע״י תו״מ שהם בחי׳ אכילה ושתי׳ עי״ז ממשיכים בבחי׳ אדם העליון שעל הכסא כו׳, ואח״כ כתי׳ ולשמוח דהיינו שצריך להיות ג״כ בחי׳ שמחה שהיא שמחה ש״מ[87], ולפי שפעולת השמחה הוא ג״כ התפשטות גילוי הנפש, והיינו שע״י שמחה ש״מ ממשיכים גילוי אוא״ס למטה יותר דהיינו גם בבחי׳ מל׳ שהיא מקור לנבראים כו׳, ואח״כ כתי׳ והוא ילונו שהוא בחי׳ לוי׳.

וא״ו) **והנה** להבין ענין בחי׳ לוי׳, צ״ל תחלה מ״ש כי ה׳ אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך[88], והנה מ״ש כי הוי׳ אלקיך מתהלך בקרב מחניך קאי על כאו״א בפרט, שהרי אנו לומדים מזה הפ׳ שאסור לקרות ק״ש כנגד הערוה[89] שנאמר ולא יראה בך ערות דבר, ומ״ש מחניך ל׳ רבים היינו לפי שבאדם יש בו רמ״ח אברים[83] שלו והאברים נק׳ מחניך, וכמ״ש ברבות[90] ע״פ עיר קטנה ואנשים בה מעט, עיר קטנה זה הגוף, ואנשים בה מעט זה רמ״ח אברים שלו, ובא עלי׳ מלך גדול ונלחם עליה[91]

84) ע״י התורה .. חו״ב: ראה סה״מ תרנ״ה כאן ע׳ לד ואילך.

85) ויתר הקב״ה .. ולא ויתר על ביטול תורה: ראה ירושלמי חגיגה פ״א, ה״ז. פתיחתא דאיכ״ר ב. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ד, ה״ז.

86) ניקב קרום של מוח שהיא טריפה: חולין מב, א (במשנה).

87) שמחה ש״מ: ראה גם תניא פכ״ו. לקו״ת תזריע כ, ג. שה״ש כד, ב ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ כז ואילך ובהנסמן שם.

88) כי ה׳ .. לפניך ולא .. ושב מאחריך: תצא כג, טו [ושם: לפניך והי׳ מחניך קדוש ולא].

89) שאסור לקרות ק״ש כנגד הערוה: ראה שו״ע אדה״ז חאו״ח הל׳ ק״ש רסע״ד.

90) וכמ״ש ברבות: ראה קה״ר פ״ט, טו (ח). נדרים לב, ב.

91) עיר קטנה .. עלי׳ .. ונלחם עליה: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ יח. תרפ״ו כאן ע׳ פו — קהלת ט, יד [ושם: אלי׳ מלך גדול וסבב אתה ובנה עלי׳ מצודים גדולים. תיבת „עלי׳״ הובא גם באוה״ת קהלת כרך ב ע׳ א׳קלב. אבל כנראה שזהו טעוה״ד. שהרי ברשימות הצ״צ על קהלת (קה״ת תשכ״א) שממנו נדפס באוה״ת כתוב „אלי׳״].

זה היצה"ר, ומצא בה איש חכם מסכן ומלט העיר[92] בחכמתו זה יצ"ט, וכן איתא בזהר דא אינון שייפין דילי'[93], וזהו מ"ש כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך דהיינו ברמ"ח אברים דילי' להצילך, והנה להצילך יש בו ב' פירושים א' לשון הצלה והב' ל' צל וכמ"ש ה' צלך[94], ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך[95], והיינו שע"י תו"מ נמשך בחי' צל ומקיף על נפש האדם, והנה פעולת המקיף היינו שהוא שומר וכמ"ש ואתה משמרה בקרבי[96], שומר ישראל[97], והיינו שהוא שומר אותו שלא יפול למטה בגשמיות, וזהו מ"ש והוא ילונו כי לוי' הוא לשון התחברות וכמ"ש הפעם ילוה אישי אלי[98], והתחברות זאת נמשך מבחי' והוא וכמ"ש ועבד הלוי הוא[99] וכמ"ש בזהר הוא דא ע"י שהוא בחי' עלמא דאתכסי'[100], והיינו שמתחלה ממשיכים אלקות ע"י תו"מ שהוא בחי' אכילה ושתי', ואח"כ לוי' זהו שיומשך למטה גם בנפש האדם שנמשך בחי' מקיף וצל על ראשו, וזהו מ"ש והחכם עיניו בראשו[101] וכי באן אתר עיני' דבר נש אלא למאן דשרי' על ראשו[102], והיינו על המקיף ששורה על ראשו כו' שצריך שמירה, וזהו ג"כ ענין הסכך דסוכה שהוא בחי' צל וכמ"ש בזהר צלא דמהימנותא[103], וכן בגמרא נאמר ל' צל סוכה עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה[104], והיינו לפי שבסוכות ממשיכים בחי' מקיפים, לפי שסוכות הוא אחר ר"ה ויוהכ"פ שממשיכים אלקות בר"ה ויוכ"פ למעלה, ע"כ אח"כ בסוכות שהוא בחי' וימינו תחבקני[105] גם על נפש האדם. אך המקיף הזה צריך שמירה וזהו מ"ש ולא יראה בך ערות דבר דוקא דהיינו שע"י פגם הברית מסתלקים המקיפים, ובזהר דריש שאפילו ערות דבור[106] כו' לפי שברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור[107],

---

92) ומצא בה .. חכם מסכן ומלט העיר: **קהלת ט, טו [ושם: ומצא . . מסכן חכם ומלט הוא את העיר. בסה"מ תר"ל כאן: תרפ"ו כאן: ובא חכם . . העיר].**

93) דא אינון שייפין דילי': **ראה זהר נח עו, א: מחניך קדוש אליץ שייפי גופא. אחרי עה, ב.**

94) ה' צלך: **תהלים קכא, ה.**

95) ואשים דברי . . ובצל ידי כסיתיך: **ישעי' נא, טז.**

96) ואתה משמרה בקרבי: **ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).**

97) שומר ישראל: **תהלים קכא, ד.**

98) הפעם ילוה אישי אלי: **ויצא כט, לד.**

99) ועבד הלוי הוא: **קרח יח, כג. ראה זהר קרח קעח, ב. תו"ח שמות ח"א לד, א הערה 345.**

100) עלמא דאתכסי': **נסמן לקמן מאמר ד"ה ויהיו ח"ש הערה 38. ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.**

101) והחכם עיניו בראשו: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן — קהלת ב, יד [ושם: החכם — ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רו].**

102) וכי באן אתר .. על ראשו: **ראה זהר בלק קפז, א.**

103) דסוכה .. צלא דמהימנותא: **ראה זהר אמור קג, א. סידור שער הסוכות רנז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רל. ע' א'שלה.**

104) עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה: **סוכה ב, א.**

105) בסוכות . . וימינו תחבקני: **שה"ש ב, ו. ח, ג. לקו"ת שמ"ע פד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתלט. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' שנה. וש"נ.**

106) ובזהר . . ערות דבור: **ראה שם נח עו, א. ויק"ר פכ"ד, ז.**

107) שברית הלשון . . ברית המעור: **ראה ס"י פ"א, מ"ג. פ"ו, מ"ד. ראשית חכמה שער הקדושה פי"א (קסז, א ואילך). פי"ז (רט, ג). של"ה שער האותיות אות ש (קח, א). כש"ט**

וזהו ושב מאחריך שע״י פגם כו׳ יכול להיות ח״ו הסתלקות המקיפים כו׳. וזהו מ״ש ויטע אשל בבאר שבע, שהוא ר״ת אכילה שתי׳ לוי׳[51], שהוא בחי׳ תו״מ, ואברהם ע״י עובדות שלו המשיך ג״כ גילוי אלקות בעולמות, אך מתחלה צ״ל באר שבע שהוא בחי׳ ק״ש למסור נפשו באחד שהוא בחי׳ ביטול לאלקות ושיהי׳ לו רצון בזה, כי אם לא יהי׳ לו רצון לא ימשיך כלום, וכן ארז״ל כל האומר אין לי אלא תורה[108] אפי׳ תורה אין לו, ע״כ צריך שיהי׳ בחי׳ ק״ש שהוא בחי׳ ביטול ורצון לאלקות, ואח״כ ע״י תו״מ ממשיכים אוא״ס בעולמות כו׳ וזהו ויטע אשל בבאר שבע כו׳. והנה בזה יובן מארז״ל במדרש שהבריח התיכון הי׳ מהאשל[109] הנ״ל כי יעקב לקח עמו ארזים למצרים מארזים שנטע אברהם לבנין בהמ״ק[110], והבריח התיכון הי׳ מן האשל הנ״ל, כמארז״ל במד״ר ויגש ע״פ ויסע ישראל[111], והיינו כי בריח התיכון הוא מבריח[112] מן הקצה אל הקצה שהוא בחי׳ אתה ה׳ לבדיך[113] עד בחי׳ אתה עשית את השמים כו׳ הארץ וכל אשר עליה, וזהו ג״כ בחי׳ אשל שהוא ג״כ המשכת אוא״ס מבחי׳ סוכ״ע עד למטה על נפש האדם כו׳, ויעקב[114] דוקא נטע[115] את האשל[114] הנ״ל כי יעקב הוא ג״כ בריח התיכון[116] כו׳.

ויקרא שם בשם ה׳[2] אל עולם, ולא כתי׳ אל העולם לפי שעולם מקבל תמיד חיות מן אלקו׳ וכמ״ש המחדש בטובו בכ״ת מע״ב[117] מאין ליש, ולכך כתיב אל עולם שתמיד מקבל עולם חיותו כו׳. ועוי״ל שהוא לשון נצחי׳ וכמשארז״ל כ״מ שנאמר נס״ו אין לו הפסק[118], מן העולם ועד העולם[119], חוקת עולם לדורותיכם[120] כו׳, והיינו שיומשך מלמעלה מן הזמן גם בזמן ומקום כו׳.

קה״ת ססי״ח. או״ת משפטים קה״ת לה, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ לט־מ. אוה״ת אחרי ס״ע תקנז ואילך. סה״מ תרמ״א ע׳ קמז. וש״נ.

108) כל האומר אין לי אלא תורה: **ראה יבמות קט, ב.**

109) שהבריח התיכון הי׳ מהאשל: **ראה בסמוך בפנים ובהערה 111.**

110) לבנין בהמ״ק: **כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ יט.**

111) במד״ר ויגש ע״פ ויסע ישראל: **ויגש מו, א. ראה ב״ר פצ״ד, ד. לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון ובהערה 4.**

112) בריח התיכון הוא מבריח: **ע״פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג. ראה גם לקמן שם בסופו. וש״נ.**

113) אתה ה׳ לבדיך: **נחמי׳ ט, ו [בדילוג].**

114) ויעקב דוקא נטע את האשל: **ראה גם אוה״ת תרומה ע׳ א׳תקכו ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ קמא ובמהדורת אותיות מרובעות ס״ע קנא -- נדפס גם לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון בסופו.**

115) נטע: **כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן. אבל ראה סה״מ תרכ״ז שם: לקמן שם: שיעקב נטל . . ויעקב נטלו. ראה לקו״ש שצויין שם בהערה 13.**

116) יעקב הוא ג״כ בריח התיכון: **ראה גם לקמן מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ הערה 77.**

117) המחדש בטובו בכ״ת מע״ב: **ברכת יוצר.**

118) כ״מ שנאמר נס״ו אין לו הפסק: **ערובין נד, א.**

119) מן העולם ועד העולם: **תהלים קו, מח. דהי״א טז, לו.**

120) חוקת עולם לדורותיכם: **ויקרא ג, יז.**

בס״ד

ויהיו חיי שרה[1] מאה שנה ועשרים שנה כו׳ שני חיי שרה[2], וצ״ל מה שכפל לומר שני חיי שרה שהרי התחיל בזה ולאיזה ענין חזר וכפל. הנה בזהר הקדים[3] לפסוק זה מ״ש ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד (קהלת ה׳)[4], ואח״כ מסיים בפ׳ ויהיו חיי שרה, וצ״ל שייכותם זל״ז. הנה נודע כי ארץ היא בחי׳ מל׳[5] שנק׳ ארץ ע״ש שהמל׳ היא האחרונה בע״ס שלכן נמשלה לארץ שכמו הארץ היא בחי׳ האחרונה בד״י ארמ״ע[6] שרומזים לד׳ אותיות דש׳ הוי׳[7], כמו״כ בחי׳ המל׳ היא האחרונה שבע״ס ורומזת לבחי׳ ה׳ האחרונה דש׳ הוי׳[8] כנודע שהמל׳ היא בחי׳ דבור[9], בחי׳ דבר ה׳[10], דבר מלך שלטון[11], וכן בנבואה נאמר הי׳ הי׳ דבר ה׳[12]. והענין הוא שכמו באדם ענין הדבור הוא בחי׳ הגילוי לזולתו, שהרי לעצמו אינו צריך לדבור כלל, משא״כ שארי הכחות ואפי׳ המחשבה שהיא ג״כ לבוש כמו הדבור הנה ענין המחשבה שהוא מגלה העלם העצמי לגבי עצמו כמו הדבור לגבי זולתו, ולזולתו לא יתגלה כלל אפי׳ אם יחשוב כל היום, ועד״ז יובן למעלה שהגילוי הנמשך מאתו ית׳ להוות עולמות בע״ג כמו מלאכים ונשמות שהם בע״ג, ואפי׳ ג״ע הוא ג״כ השגות בגבול, וכן כל עולמות עליונים וכמארז״ל מן הארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה[13], עובי כל רקיע ובין כל רקיע מהלך ת״ק שנה, שהוא בחי׳ מספר וגבול, וכן קרני החיות ושוקי החיות כו׳, הנה כ״ז הוא ע״י הדבור, ומבשרי אחזה אלק׳[14], שכמו באדם הנה הדבור נראה כמו שנפרד מן האדם,

---

1) ויהיו חיי שרה: הוא מאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ תר״ל ע׳ יט ואילך. ובהוספות ושינויים במאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ פר״ת ס״ע קמ ואילך.

למאמר זה ראה ביאוה״ז ח״ש קכט, ג־ד. סה״מ עת״ר ע׳ ריח. ע׳ רכב ואילך. סה״מ מלוקט ג׳ ע׳ רמב (בהוצאה החדשה ח״ב ע׳ קסז) ואילך. מלוקט ו׳ ע׳ יג (בהוצאה החדשה ח״א ע׳ ער) ואילך.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק.

2) ויהיו חיי שרה . . שני חיי שרה: ח״ש כג, א.

3) בזהר הקדים: פרשתינו קכב, א ואילך.

4) ויתרון ארץ . . נעבד (קהלת ה׳): פסוק ח.

5) ארץ היא בחי׳ מל׳: ראה זהר תוספתא בראשית לא, ב.

6) בד״י ארמ״ע: ראה שה״א סו, א ובהערה 17. סה״מ תרכ״ט ע׳ קעט. וש״נ. תרל״ח ע׳ תצא. תרמ״א ע׳ רפג.

7) בד״י ארמ״ע . . לד׳ אותיות דש׳ הוי׳: ראה לקו״ת במדבר ה, רע״ב. שלח מ, ב.

בלקו״ת במדבר שם מציין: „בע״ח שמ״א פ״ג" [והוא במהדורת שקלאב תקס. ולפנינו שער מ״ב שער דרושי אבי״ע רפ״א]. „במא״א אות ד׳ סכ״ד". וראה גם לקו״ת להאריז״ל בראשית עה״פ וישלחהו ה״א (ט, סע״א) בפרטיות.

8) המל׳ . . ה׳ האחרונה דש׳ הוי׳: ראה זהר ויקרא יז, א. תו״ח ויצא קסז, ג הערה 38.

9) שהמל׳ היא בחי׳ דבור: ראה זהר לך פו, ב. ע״ח שער מוחין דצלם שכ״ג, ספ״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שפב. וש״נ [ושם נדפס ורמ״ז וצ״ל: ומק״מ].

10) דבר ה׳: לך טו, א. ד.

11) דבר מלך שלטון: קהלת ח, ד.

12) הי׳ הי׳ דבר ה׳: יחזקאל א, ג.

13) מן הארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה: ראה חגיגה יג, א.

14) ומבשרי אחזה אלק׳: לשון הכתוב איוב יט, כו.

שכאשר האדם מדבר איזה דבר נדמה שהדבור שלו נפרד ממנו ראשון ראשון, ולכן הוא גילוי לזולתו, ועד״ז יובן למעלה הגם שאין לך דבר שחוץ ממנו מ״מ דברה תורה כלשון בנ״א[15] שבכדי שיהיו נבוראים נפרדים בע״ג כמ״ש ומשם יפרד והי׳ לארבעה ראשים, שנודע שענין ד׳ ראשים אלו ז״ע ד׳ מחנות[16] שכינה[17] מחנה מיכאל באהבה*[18] ומחנה גבריאל ביראה בבחי׳ התחלקות המדרגות זהו מבחי׳ הדבור דוקא, וכמ״ש וברוח פיו כל צבאם[18], וכן כל התהוות עולמות כמארז״ל בע״מ נברא העולם[19], בבחי׳ דבור ואמירה כמ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו[20], וכתי׳ ויאמר אלקים[21] בע״מ כו׳, ובחי׳ זו היא הנק׳ בשם ארץ כו׳.

(ב) ופי׳ ויתרון ארץ[4] בכל היא דכתי׳ כל הנק׳ בשמי[22], פי׳ כל הוא יסוד[23] ונק׳ כל ע״ש שבו נמשך מכל הנו״ן שערי בינה[24], פי׳ בינה הוא בחי׳ השגה והבנה בגדולת א״ס ב״ה, וענין שערי בינה*[25] הם בחי׳ השערים הנמשכים ממוח הבינה למדות להיות נמשך ההשגה מה שהוא בבחי׳ בינה הוא בחי׳ בינה ליבא[25] ובה הלב מבין איך שקמי׳ כלא חשיב[26], שז״ע מ״ש וידעת היום[27] והשבות אל לבבך בבחי׳ בינה ליבא איך שהוי׳ הוא האלקים אין עוד, וזהו ענין נודע בשערים בעלה*[28] שפי׳ לכל חד לפום מה דמשער בלבי׳[28], וע״ז אנו מבקשים ותן

15) דברה תורה כלשון בנ״א: ברכות לא, ב. ראה תו״ח וירא צח, ב.

16) ומשם יפרד . . ד׳ מחנות שכינה: בראשית ב, י. ראה זהר בראשית כו, ב. אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ תקלה. ע׳ 1108. ע׳ תקס ואילך. חוקת כרך ו ע׳ א׳תתסט. סה״מ תרל״ח ע׳ צא. ע׳ קו. ע׳ קי. תרס״ו ס״ע יא ואילך. לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה רפ״ה. וש״נ.

17) ד׳ מחנות שכינה: זהר במדבר קיח, ב.

*18) מחנה מיכאל באהבה: ראה גם לקו״ת צו יד, ב. שלח מא, ד. ועוד. שו״ע אדה״ז הל׳ תפלה סק״כ, ס״ב.

18) וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ו.

19) בע״מ נברא העולם: אבות רפ״ה. ראה גם לקמן מאמר ד״ה זכור את יום השבת פ״א פיסקא ויובן כ״ז בהקדם. וש״נ.

20) בדבר ה׳ שמים נעשו: תהלים לג, ו.

21) ויאמר אלקים: בראשית א, ג ואילך.

22) כל הנק׳ בשמי: נסמן לקמן הערה 152. ראה גם לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט פ״ג ורפ״ד.

23) כל הוא יסוד: ראה זהר ח״ש קכב, א (ע״פ אוה״ת ח״ש קכו, ב. כרך ד ע׳ תשעח. ניצוצי אורות שם). שערי אורה —לר״י גיקטלייא— ש״ב (ע׳ כט). ע״ח שער דרושי נקודות ש״ח, פ״ה. פע״ח שער הסוכות שכ״ח, פ״ב. תו״א תצוה קי, ב. תו״ח וארא ח״א נג, ד. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפכ״ג. ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הא׳ פיסקא עיני כל. הב׳ רפ״ג ובהביאור שם ספ״ג. ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״ו. ד״ה וכד אנת תסתלק על יד הערה טו. ד״ה ראה אנכי נותן ספ״ב.

24) הנו״ן שערי בינה: ר״ה כא, ב. ראה גם שעה״י קלא, ב ובהערה 34. סה״מ תרכ״ז ע׳ קעב; תרל״ט ח״ב ע׳ שסח. וש״נ.

*25) וענין שערי בינה: ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג. מאמר ד״ה שופטים פ״ב.

25) בינה ליבא: ת״ז בהקדמה יז, א.

26) שקמי׳ כלא חשיב: ראה לקמן מאמר ד״ה לכן אמור לבני ישראל הערה 46.

27) וידעת היום: ואתחנן ד, לט.

*28) נודע בשערים בעלה: משלי לא, כג.

28) לפום מה דמשער בלבי׳: זהר וירא קג, רע״ב.

בלבינו בינה[29] כו׳ שהוא ענין להבין דבר מתוך דבר[30], תוך דבר הוא בחי׳ ממכ״ע ודבר הוא בחי׳ סוכ״ע[31], וצ״ל מבחי׳ תוך דבר הוא בחי׳ ממכ״ע בחי׳ דבר הוא בחי׳ סוכ״ע, איך שאני הוי׳ לא שניתי[32], ואתה הוא קודם שנבה״ע[33] ואתה הוא לאחר שנבה״ע, ולכן ה׳ אחד[34], שהגם שנבראו ז״ר וארץ וד״ר[35] מ״מ הם בטלים בתכלית וכלא הי׳, וכמ״ש ביאור ענין זה במ״א בד״ה מי כמוכה באלים (ך״ט)[36], ולמעלה בחי׳ בינה הוא בחי׳ עלמא דאתכסי׳[37], וארץ היא בחי׳ דבור עלמא דאתגליא[38] כנ״ל, ולכן יתרון ארץ בכל היא, והיינו שיתרון הארץ בחי׳ מל׳ בחי׳ דבור שיומשך בה בחי׳ כל בחי׳ יסוד ההמשכה מבחי׳ נש״ב. וביאור הענין הנה באדם הדבור הוא בחי׳ שיחת חולין, רק פעם יוכל לדבר גם דבר שכל, וגם לדבר ד״ת, מ״מ עצם ענין הדבור הוא בחי׳ מילין דהדיוטא, ולאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, והגם שזה קאי על בחי׳ ע״מ[39] שבהם נבה״ע יש מאין, מ״מ לגבי אוא״ס הבבע״ג נחשב למילין דהדיוטא, וכאשר נמשך מבחי׳ כל היינו בחי׳ נש״ב זהו יתרון לבחי׳ ארץ. וע״י מה ממשיכים בחי׳ זו, זהו ע״י בחי׳ עיני כל אליך ישברו[40] להיות בבחי׳ הלב רואה[41] הלב שומע[42] הלב

---

29) ותן בלבינו בינה: **ברכת אהבת עולם. ראה מאמר ד״ה זה משנת תרס״ט בסה״מ תרס״ט (מהדורת תשס״ז) ע׳ שה ואילך.**

30) בינה . . להבין דבר מתוך דבר: **ראה חגיגה יד, א. תניא פ״ג. אגה״ק סט״ו (קכד, רע״א). וראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ קצז ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ רטז.**

31) תוך דבר . . ממכ״ע ודבר . . סוכ״ע: **ראה סה״מ תרל״ח ע׳ רכב ואילך ובהנסמן שם. לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפכ״ג. וש״נ.**

32) שאני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו״ת אמור לא, א ואילך. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שסט ואילך. וש״נ.**

33) ואתה הוא קודם שנבה״ע: **ראה נוסח תפלת השחר. של״ה תולדות אדם ג, ב. מאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ שלו.**

34) ה׳ אחד: **ואתחנן ו, ד.**

35) ז״ר וארץ וד״ר: **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ ק״ש סס״א, ס״ו. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קט הערה 50.**

36) בד״ה מי כמוכה באלים (ך״ט): **סה״מ תרכ״ט ע׳ קנ ואילך ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קסד.**

ראה אודות מאמר ד״ה זה בסה״מ תרכ״ו מהדורת תשמ״ט ע׳ IX בהערה. הערה בסה״מ תרכ״ז מהדורת אותיות מרובעות ע׳ שפג.

37) בינה . . עלמא דאתכסי׳: **ראה לקו״ת שמ״ע פח, ד. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רד ובהערה 1185.**

38) עלמא דאתכסי׳ . . עלמא דאתגליא: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.**

39) ולאו אורחא דמלכא לאשתעי . . ע״מ: **ראה זהר בהעלותך קמט, ב. סידור שער התפלה יח, סע״ד. לקו״ת אחרי כה, ד — הועתק גם לקמן מאמר ד״ה וביאור הענין יש להקדים תחלה, פיסקא ולהבין פי׳. אוה״ת בא כרך ז ע׳ ב׳תרכד. יתרו ס״ע ב׳תרצ ואילך. סה״מ תרל״א ע׳ קמה ואילך. תרל״ה ח״א ע׳ קיז ואילך. תרמ״א ע׳ כ. וש״נ. תרמ״ג ע׳ קא ואילך. לקמן מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ב.**

40) עיני כל אליך ישברו: **תהלים קמה, טו.**

41) הלב רואה: **קה״ר פ״א, טז (א). ראה גם לקמן מאמר ד״ה שופטים ושוטרים פ״ב ובהערה שם. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ כ. ח״ב ע׳ תנז.**

42) הלב שומע: **קה״ר שם. ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״ב שם.**

מבין[43] כו׳, שכל המדות יהיו לאלקות שז״ע מ״ש שאו מרום עיניכם[44] וראו מי ברא אלה כו׳. וזהו מ״ש לך ה׳ הגדולה[45] כו׳ כי כל בשמים ובארץ, פי׳ שע״י שלך ה׳ הגדולה שבחי׳ המדות עליונות הם בבחי׳ לך בבחי׳ עיני כל אליך ישברו עי״ז נמשך כי כל בשמים ובארץ, שנמשך בחי׳ כל הוא בחי׳ נש״ב בשמים ובארץ. וזהו כל הנק׳ בשמי[22], שמי הוא בחי׳ מל׳[46], וכל הוא בחי׳ יסוד שבו נמשך נש״ב, נקרא ונמשך בשמי ע״י בחי׳ עיני כל אליך ישברו כו׳.

ג) מלך לשדה נעבד[ו], וארז״ל במד״ר[47] מלך זה הקב״ה[48] כמד״א ה׳ מלך[49], לשדה זה ציון כמד״א[50] ציון שדה תחרש[51], נעבד כמד״א[52] ויניחהו בג״ע לעבדה[52] ולשמרה[53]. ובזהר פי׳[54] מלך דא מלך עילאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד, מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה׳[55]. ולהבין פי׳ וענין ויניחהו בג״ע לעבדה שז״ע עבודת השדה הלא כתי׳ תחלה שיתרון ארץ בכל היא שנת״ל שז״ע ההמשכה מבחי׳ נש״ב עדאת״כ, ומהו עוד מלך לשדה נעבד. ויובן בהקדם ההפרש שבין ארץ לשדה, ארץ היא כל כדור הארץ[56] שנק׳ ארץ סתם, אבל שדה היא חלק המובחר שבארץ שהוא הראוי לזריעה, ויש שדה הלבן ושדה האילן[57], ועל שדה האילן נאמר כריח שדה אשר ברכו ה׳, והשדה כשהיא נעבד דהיינו בבחי׳ המצות לעבדה ולשמרה, לעבדה היא בחי׳ רמ״ח מ״ע, ולשמרה שס״ה ל״ת[58], כדין מלך לשדה נעבד שזהו בחי׳ היותר עליונה מבחי׳ יתרון ארץ שזהו ע״י בכל, כי פי׳ בכל נת׳ לעיל שזהו בחי׳ נש״ב עדאת״כ שהוא בחי׳ עוה״ב ולכן ארז״ל ג׳ הטעימן

---

43) הלב מבין: **זהר משפטים קטז, סע״ב. ועוד. ברכות סא, א. ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״א שם.**

44) שאו מרום עיניכם: **ישעי׳ מ, כו.**

45) לך ה׳ הגדולה: **דבהי״א כט, יא. ראה גם לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים על יד הערה 132.**

46) שמי הוא בחי׳ מל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א מערכת שם. מאו״א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש״א לו, ב ובהערה 40.**

47) וארז״ל במד״ר: **ויק״ר פכ״ב, ב. קה״ר פ״ה, ג. ילקוט שמעוני קוהלת (ה, ח) רמז תתקעא.**

48) מלך זה הקב״ה: **קה״ר שם. בויק״ר וילקו״ש שם: מלך לשדה נעבד זה הקב״ה.**

49) כמד״א ה׳ מלך: **בויק״ר וילקו״ש שם: דכתיב בי׳ ה׳ מלך גאות לבש — תהלים צג, א. בקה״ר שם ליתא.**

50) לשדה זה ציון כמד״א: **שם לשדה נעבד (זו) זה ציון (שנא׳) דכתיב.**

51) ציון שדה תחרש: **ירמי׳ כו, יח.**

52) נעבד כמד״א . . לעבדה ולשמרה: **כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ כא. פר״ת כאן ע׳ קמד. לפנינו במדרשים שם ליתא.**

53) ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

54) ובזהר פי׳: **פרשתינו קכב, א.**

55) שדה אשר ברכו ה׳: **תולדות כז, כז.**

56) כדור הארץ: **ראה ירושלמי ע״ז פ״ג, ה״א. תוד״ה ככדור ע״ז מא, א. תו״ח בשלח וז״א רמ, א. וש״נ.**

57) שדה הלבן ושדה האילן: **שביעית פ״ב, מ״א. מוע״ק פ״א, מ״ד.**

58) לעבדה . . רמ״ח מ״ע . . שס״ה ל״ת: **באוה״ת חוקת כרך ו ע׳ א׳תתעא: בגמרא. ראה זהר בראשית כז, א. תרומה קסה, ב. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שצט; בראשית ע׳ עג; קונטרסים ע׳ שי.**

הקב״ה מעין עוה״ב[59] כו׳ בכל מכל כל[60], שעוה״ב נק׳ כל[61] ע״ש בחי׳ הכלליות שאין בה חסרון כי פעם נא׳ בחסר כל[62], משא״כ בעוה״ב אין בה חסרון, אבל ענין שדה נעבד שהיא בחי׳ קיום המצות שע״ז ארז״ל יפה שעה אחת בתשו׳ ומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב[63], פי׳ שענין קיום המצות בעוה״ז הוא יפה יותר מבחי׳ כל שהוא חיי העוה״ב כו׳, ומשארז״ל ויפה שעה א׳ של קורת רוח בעוה״ב מכל חיי העוה״ז[64] זהו ג״כ אמת כי עוה״ב ז״ע גילוי אלקות, אמנם ע״י המצות הנה ע״י תרי״ג[65] מצות דאורייתא[66] וז׳[65] מצות[67] דרבנן[68] הם תר״ך[65] עמודי אור[69]. וביאור הענין דהנה ארז״ל ביו״ד נברא העוה״ב[70], ובה׳ נברא העוה״ז, פי׳ בה׳ נברא העוה״ז נת״ל שזהו מבחי׳ דבור ה׳ אחרונה, ועוה״ב הוא בחי׳ ה׳ עילאה[71] ונבראת ביו״ד הוא בחי׳ חכ׳[72], אמנם הנה יו״ד הוא בחי׳ צמצום[73] והחכמה מאין תמצא[74] בדרך מציאה[75] כי אנת הוא חד ולא בחושבן[76] ע״ס, שענין שהחכמה הוא בחי׳ יו״ד ע״ש שכולל ע״ס*[77] אבל בחי׳ כתר אינו בחושבן ע״ס, ופי׳ חשבון הוא בחי׳ ערך

---

59) ג׳ הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב: ראה ב״ב טז, סע״ב ואילך.

60) בכל מכל כל: ח״ש כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.

61) שעוה״ב נק׳ כל: ראה גם תו״א תצוה פא, ב. תו״ח בשלח ח״א קמט, א. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג. הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב, פיסקא אך דבכדי. מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הא׳ (פיסקא בכל. פיסקא להבין ביאור). הב׳ פ״ד. ובהביאור שם פ״א ופ״ה.

62) בחסר כל: תבוא כח, מח. נז. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״א. וש״נ.

63) יפה שעה אחת . . חיי העוה״ב: אבות פ״ד, מי״ז. וראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפכ״ב. ספכ״ג. פכ״ד.

64) ויפה שעה א׳ . . חיי העוה״ז: ראה הערה שלפנ״ז.

65) תרי״ג . . וז׳ . . תר״ך: ראה כתר תורה הובא בתורת העולה להרמ״א ח״ג פל״ח (לב, א). של״ה יתרו שיו, א. מאו״א מערכת תר״ך סנ״ו. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שלח.

66) תרי״ג מצות דאורייתא: ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.

67) וז׳ מצות דרבנן: וסימנם: נ״ע בשמח״ה — ראה לקו״ש יתרו כרך כא ע׳ 401. אג״ק כ״ק אדמו״ר ח״ב ע׳ שכ.

68) וז׳ מצות דרבנן: ראה אגה״ק סכ״ט. דרך חיים פנ״ו. פס״ד. לקו״ש שופטים כרך כט ע׳ 104 ואילך. וש״נ.

69) תר״ך עמודי אור: נסמן לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.

70) ביו״ד נברא העוה״ב: ראה מנחות כט, ב. ב״ר פי״ב י. סה״מ תרמ״א ע׳ קלד.

71) ועוה״ב הוא בחי׳ ה׳ עילאה: ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״ד. וש״נ.

72) ביו״ד הוא בחי׳ חכ׳: ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשסד ובהנסמן במ״מ לשם.

73) יו״ד הוא בחי׳ צמצום: ראה גם אגה״ת פ״ד. תו״א מקץ לו, ב. לקו״ת בשלח א, א. תו״ח בשלח ח״א קנ, ב. וש״נ.

74) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

75) תמצא בדרך מציאה: ראה גם לקמן מאמר ד״ה ראה אנכי נותן פ״ג. המשך וככה תרל״ז פמ״ב. סה״מ תרמ״א ע׳ ריח. וש״נ.

76) אנת הוא חד ולא בחושבן: ת״ז בהקדמה יז, א. ראה שעה״י קטז, ב. סה״מ תרכ״ז ע׳ קמז. וש״נ — נדפס גם לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון על יד הערה 80 ואילך.

*77) שהחכמה . . יו״ד . . שכולל ע״ס: ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״ד. וש״נ. מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ה.

שא' לגבי אלף הוא כמו אלף לגבי אלף אלפים, אבל פי' ולא בחושבן שאינו בערך כלל, עד שהחכמה מאין תמצא שהתהוות החכמה מבחי' אין הוא בדרך מציאה שא"י כלל מאין בא לו כו', וע"י המצות תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן ממשיכים תר"ך עמודי אור, בחי' כתר, ולכן יפה שעה א' בתשומע"ט, וזהו לשדה נעבד, שהמצות נמשלים לעבודת השדה שכמו בעבודת השדה יש טורח רב חרישה וזריעה, כך המצות הם בבחי' זריעה[77] כמ"ש זורע צדקות[78], וכדי שיהי' הצמיחה היינו שע"י המצות שנתלבשו בגשמיות יומשך בחי' תר"ך ע"א[79] צריכים לזה יגיעה רבה ועצומה, וז"ש תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל[79], פי' כל הוא העמוד[80] שמחבר ג"ע[81] העליון בחי' בינה[82] לבחי' ג"ע התחתון[82] בחי' מל'[82] כנ"ל בפי' כל, ורוב כל שיש ריבוי בחי' כל, שהגם שלא נאמר בספרים רק ג"ע התחתון והעליון[83], אבל באמת יש ריבוי מדרגות בג"ע, ולכן צדיקים אין להם מנוחה[84], ילכו מחיל אל חיל[85] כו', והעבודה בשמחה היא יותר טוב מכל בחי' הרוב כל, אך זהו כשהעבודה היא בשמחה ובטוב לבב היא בחי' רעו"ד[86] בחי' רצון כי התענוג הוא כשרצונו לזה, וז"ע היגיעה בבחי' המצות כו', ולכן בק"ש נאמר תחלה ואהבת[87] כו' בחי' אבה הוא רצון[88], ואח"כ ודברת בם כו' וקשרתם[87] כו',

---

77) המצות הם בבחי' זריעה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך רפ"ה. ושי"נ.**

78) זורע צדקות: **נוסח ברכת יוצר.**

79) תחת אשר לא עבדת . . מרוב כל: **תבוא כח, מז. ראה תניא פכ"ו. מאמרי אדה"א נ"ך ע' כז ואילך ובהנסמן שם. לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ב.**

80) כל הוא העמוד: **ראה תו"א מג"א ק, סע"ב ואילך [במהדורת קה"ת תשט"ו. ובמהדורות שלאח"ז ק, ג] "ועמש"ל ע"פ ואתה תצוה שהעמוד נק' ג"כ כל וזהו ענין מרוב כל". ראה שם פא, ב [ד"ה והנה] ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' סח. סה"מ תרכ"ט ס"ע קסד ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קפב.**

81) העמוד שמחבר ג"ע העליון . . התחתון: **ראה תו"א תצוה פא, ג. מג"א ק, סע"ב. ושי"נ. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשעג ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע תעו. ושי"נ.**

82) ג"ע העליון . . בינה . . ג"ע התחתון . . מל': **ראה לקו"ת ואתחנן י, ב. ושי"נ. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רצט. ושי"נ. סה"מ שבהערה 1. לקמן מאמר ד"ה זכור את יום השבת ספ"ג. ושי"נ. המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד. מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ה.**

83) בספרים רק ג"ע התחתון והעליון: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. תו"א תצוה פא, ג. סה"מ תרל"ח ע' תקה. ושי"נ. תרמ"א ע' תקיב. ושי"נ. סה"מ שבהערה 1. לקמן מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א. ושי"נ. המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד. מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ה.**

84) צדיקים אין להם מנוחה: **ראה תרגום לתהלים פד, ח. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשע ובהנסמן במ"מ לשם. תו"א משפטים עו, א. סה"מ תרל"ח ע' תקה. ושי"נ.**

85) ילכו מחיל אל חיל: **תהלים פד, ח. ראה גם לקמן מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א. ושי"נ.**

86) רעו"ד: **זהר וירא ק, א.**

87) ואהבת . . ודברת בם . . וקשרתם: **ואתחנן ו, ה. ז. ח. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד ובהנסמן שם.**

88) ואהבת . . אבה הוא רצון: **ראה ס' שרש ישע שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת אהב [צב, רע"א – ובמהדורת אותיות**

וזהו מלך לשדה נעבד, שכשהשדה נעבד, כדין מלך עילאה מתחבר עמה, פי' מלך עילאה כמ"ש בסדה"י על פי' הברכה בא"ה אלקינו מלך[89], שיש ה' מדרגות עד מלך, והיינו כי פי' מלך העולם הוא גבוה יותר מבחי' עוה"ב שעוה"ב נכלל בכלל עולם, והמלך הוא מלך העולם, וע"י שהשדה נעבד מתחבר המלך עם השדה כו', שנמשך בבחי' שדה מבחי' מלך כו'.

ד) **ולהבין** כ"ז בנש"י שנק' בני מלכים[90], צ"ל ענין יתרון ארץ בכל, ובחי' מלך לשדה שיש בנפש האדם. הנה כתי' ה' אחד[34], וצ"ל מפני מה לא נאמר יחיד[91] שיחיד מורה יותר על אחדות. אך הענין הוא שבתיבת אחד מרומז ז"ר וארץ וד"ר[35], והיינו להמשיך בחי' א' בז"ר וארץ וד"ר, והיינו בחי' יתרון ארץ כמ"ש[92] בפרד"ס[93] שזהו כוונה א' מכוונות דק"ש, וההמשכה הוא בש"ע גאולה ורפואה וברכת השנים כו', וזהו בחי' יתרון ארץ, אבל בחי' מלך לשדה הוא ע"ד שא"א אור חדש[94] כו', כי הנה כתי' ובטובו מחדש בכ"י מע"ב[95], אכן אנו רואים שיש כמה שינויים שבשנה זו פירותי' מתברכין משא"כ בשנה אחרת, כמו שארז"ל בסוף כתובות עתידה חטה[96] שתהי' כשתי כליות של שור הגדול שהוא בחי' ברכה בתוס' וריבוי מאד, וזהו בחי' יתרון ארץ בכל, שכאשר נמשך בבחי' מל' הנק' ארץ תוס' אור ממילא נשפע גם למטה בעוה"ז הגשמי ג"כ תוס' וריבוי כו', ע"ד מ"ש מאשר שמנה לחמו[97] שיש לחם פנג[98] ויש לחם עוני[99], והיינו כאשר נמשך ההשפעה בצמצום שרשו מבחי' לחם עוני, אבל כשנמשך תוס' אור אזי נמשך ההשפעה בשפע וזהו מאשר שמנה לחמו, אבל בחי' או"ח הוא בחי' היותר נעלה ע"ד מ"ש כי כאשר השמים החדשים[100] והארץ החדשה כו', שבחי' ברכה בתוס'

מרובעות (תשס"ג) צד, א]. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קצט, ב. וש"נ.

89) בסדה"י . . בא"ה אלקינו מלך: מובא גם בסה"מ תר"ל כאן ע' כב. פר"ת כאן ע' קמו. ויש לעיין שם בכוונת הברכות.

90) בנש"י שנק' בני מלכים: שבת סז, א. ראה גם שע"ת מ, ב ובהערה 9.

91) ה' אחד . . יחיד: ראה גם תו"א וארא נה, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תק. וש"נ. תו"ח שמות ח"א מז, א. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' תקמח ואילך. וש"נ.

92) כמ"ש בפרד"ס: כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. וראה שער עצמות וכלים שער ד', פ"ה.

93) בפרד"ס: כ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.

94) שא"א [=שאנו אומרים] אור חדש: ברכת ק"ש שחרית (לא־ל ברוך — נוסח אשכנז). ראה גם לקו"ת שה"ש ט, ב. כ, ב. סידור שחרית סח, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' לט. סה"מ תרכ"ט ע' קט. וש"נ. תר"ל כאן. תרל"א ע' מ. וש"נ. תרל"ח ע' רט. וש"נ.

95) וכתי' ובטובו מחדש . . מע"ב: ע"פ ברכת יוצר. מצינו בכ"מ בחז"ל על נוסח תפלה עתיקא הביטוי „דכתיב" — ראה סה"מ תרמ"א ע' מט בהערה.

96) בסוף כתובות עתידה חטה: ראה שם קיא, ב.

97) מאשר שמנה לחמו: ויחי מט, כ.

98) לחם פנג: ראה שה"א ס, רע"א בשם המדרש. זהר בראשית מז, ב. ויחי רלה, ב. רמו, א. רנ, ב. תו"ח שמות ח"א כג, ב. וש"נ.

99) לחם עוני: ל' הכתוב פ' ראה טז, ג.

100) כי כאשר השמים החדשים: ישעי' סו, כב.

וריבוי עד שמגרעין א׳ יצמח מאה גרעינין יכול להיות מבחי׳ שמים וארץ דעכשיו שזהו רק חידוש הישינות, אבל לע״ל שיהי׳ שמים חדשים הוא בחי׳ אור חדש בחי׳ נשמות חדשות[101] והיינו שיהי׳ גילוי אלקות ע״ד מ״ש ונגלה כבוד ה׳[102] וראו כל בשר כו׳, כי עין בעין[103] כו׳. וזהו בחי׳ מלך לשדה נעבד, שכאשר השדה היא ג״כ בחי׳ מל׳[104] רק שזהו במל׳ גופא בחי׳ היותר נעלה שהוא בחי׳ חקל תפוחין[105] כד איהי נעבד כדין מלכא עילאה מתחבר בה. ועוד יש*[106] פי׳ בזהר[3] על מלך לשדה נעבד לגריעותא, מלך הוא בחי׳ מל׳ דקדושה, לשדה הוא בחי׳ אשה זרה[106] כו׳, בגין דאית שדה ואית שדה כו׳, ע״ד שארז״ל בב״ב די״ו*[107] ע״ב חמש עבירות כו׳ ובא על נערה המאורסה נאמר כאן[107] איש שדה[108] וכתי׳ כי בשדה מצאה[109], ולכאורה צ״ל מפני שנאמר איש שדה נלמד שבא על נערה כו׳, והיינו מפני בנערה כתי׳ ל׳ שדה כו׳, אך הענין דהנה כתי׳ ובשר בשדה טריפה[110] ולכאורה צ״ל הלא זהו לאו דטריפות[111] והל״ל בשר טריפה בשדה, אך מפני כי יש שדה שהיא טריפה, והיינו כמו בא״ח דקדושה כתי׳ זממה שדה[112], שדה אשר ברכו ה׳[55], שתרגם על שדה זו חקל תפוחין קדישין[113], כן בלעו״ז[114] יש בחי׳ שדה שהיא שדה טריפה. וביאור הענין הנה במל׳ נאמר כבוד מל׳ יאמרו[115] וגבורתך ידברו שבבחי׳ המל׳ יש גבורות וצמצום עד שנתצמצם בצמצום אחר צמצום שיתהוו נבראים בע״ג יש ודבר נפרד. אמנם המכוון מבחי׳ היש בכדי שיהי׳ ביטול היש כו׳, ולכן המצות נתלבשו בגשמיות דוקא, שהמלאכים ביקשו התורה[116] ולא ניתן להם, כלום יצה״ר[117], הרי כי אדרבה למטה דוקא הוא בחי׳ קיום המצות כו׳,

---

101) לע״ל . . נשמות חדשות: **ראה לקו״ת צו ז, ג. וש״נ. תו״ח ויקהל ח״ב תכט, ב. וש״נ.**

102) ונגלה כבוד ה׳: **ישעי׳ מ, ה.**

103) כי עין בעין: **ישעי׳ נב, ח.**

104) השדה . . מל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג פכ״א מערכת שדה (אוה״ת ח״ש כרך ז ע׳ 2398). מאו״א מערכת שדה אות י. ביאוה״ז ח״ש קכט, ד. אוה״ת בהערה שלאח״ז.**

105) השדה . . חקל תפוחין: **ראה זהר ויחי רכד, ב. פרדס ואוה״ת שם. מאו״א מערכת חקל אות ל״ד. אוה״ת נח ע׳ נח. תולדות ע׳ 284. ע׳ קמז. ויצא ע׳ 406.**

*106) ועוד יש: **ראה במפתח המאמרים שבריש הספר מאמר ד״ה זה ובהערה 8.**

106) אשה זרה: **משלי ז, ה.**

*107) די״ו: **מובא גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ז. וש״נ.**

107) ובא . . המאורסה נאמר כאן: **בב״ב שם: בא . . מאורסה כתיב הכא.**

108) איש שדה: **תולדות כה, כז. ראה גם סה״מ תרס״ט (מהדורת תשס״ז) ע׳ שח. בב״ב שם הובא הכתוב: ויבא עשו מן השדה — תולדות שם, כט. בסה״מ תר״ל כאן ע׳ כג כבפנים.**

109) וכתי׳ כי בשדה מצאה: **בב״ב שם: וכתיב התם — תצא כב, כז.**

110) ובשר בשדה טריפה: **משפטים כב, ל.**

111) לאו דטריפות: **רמב״ם הל׳ מאכלות אסורות פ״ד, ה״ו. סהמ״צ להרמב״ם ל״ת קפא.**

112) בא״ח [=**באשת חיל**] . . זממה שדה: **משלי לא, טז.**

113) שתרגם . . חקל תפוחין קדישין: **אולי הכוונה שפירושו [ולהעיר מלקו״ש וארא כרך לא ע׳ 28 הערה 6 בפי׳ תיבת כתרגומו שמובא בפי׳ רש״י]. — ראה זהר שבהערה 105.**

114) בלעו״ז: **ראה קהלת ז, יד. סה״מ תרל״ח ע׳ קלד.**

115) כבוד מל׳ יאמרו: **תהלים קמה, יא.**

116) שהמלאכים ביקשו התורה: **שבת פח, ב.**

117) כלום יצה״ר: **ראה שם פט, א. סה״מ תרמ״א ע׳ פח. וש״נ.**

ובקליפות נאמר כקוף בפני האדם[118] שמדמים עצמם ג״כ לקדושה אכן מריבוי הצמצומים שלהם נעשה יש ודבר נפרד לגמרי, ואין בהם בחי׳ הביטול כלל, וזהו שאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני[119], וזהו שדה טריפה שהיא בחי׳ תענוגים גשמי׳ תאוות איסור ואפילו תאוות היתר, וכאשר נמשך האדם אחר שדה זו גורם למעלה כביכול גלות השכינה, והאי מלך פי׳ מ׳ דקדושה זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב תחת שלש רגזה[120] כו׳ ושפחה כי תירש גבירתה[121] כו׳[122], וע״י מה עושין זה זהו ע״י ובשר בשדה טרפה, פי׳ בשר קאי על אבר הברית, שכל האברים הם מבשר גידין ועצמות[123] זולת אבר הברית שאין בו עצם לכן נק׳ בשר, וע״י פגם הברית כשבשר זה פוגם ונמשך בשדה טרפה הוא בחי׳ מל׳ דנוגה וגק״ה כו׳ (נשג״ז[124]) גורם למעלה כביכול גלות השכינה להוסיף כח בקליפות כו׳, וז״ע בא נחש על חוה[125] והטיל בה זוהמא, חוה הוא בחי׳ ולילה ללילה יחוה[126], וע״י חטא עה״ד נמשכה ונגררה בהיכלות הקליפות ולא יכלה לעלות, אבל שרה תיקנה חטא עה״ד[127] כי בד״כ אברהם[128] ושרה תקינו[129] חטא אדה״ר[128] וחוה, והעיקר תיקנה שרה[130]. שזהו מ״ש ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו[131], שע״פ שלוקחה שרה אל בית פרעה[132] רק היא מנעה מלטמא[133] עמו ע״ז תקינה[129] חטא חוה, ולכן זכתה שרה לחיין עילאין[134]. וזהו ויהיו חיי שרה[2] מאה שנה, שרה ל׳ שררה[135] בחי׳ מל׳[136], דהנה המל׳ הוא בחי׳ סיהרא[137] לית לה מג״כ[138], ולכן

---

118) כקוף בפני האדם: **ראה זהר תרומה קמח, ב.**

119) לי יאורי ואני עשיתני: **יחזקאל כט, ג.**

120) תחת שלש רגזה: **משלי ל, כא.**

121) ושפחה כי תירש גבירתה: **משלי שם, כג.**

122) כו׳: **כ״ה גם באוה״ת תולדות ע׳ קמד. סה״מ תר״ל כאן. בזהר כאן קכב, רע״ב ליתא.**

123) האברים הם מבשר גידין ועצמות: **רמב״ם הל׳ טומאת מת פ״ב, ה״ג.**

124) כשבשר . . בשדה . . נשג״ז: **ראה סנהדרין פב, א. ע״ז לו, ב. ראה גם סה״מ תר״ל כאן ע׳ כג. תרל״ב ח״א ע׳ קסא; ע׳ שי; ע׳ שיג. תרל״ח ע׳ שפג.**

125) בא נחש על חוה: **שבת קמו, רע״א.**

126) חוה . . ולילה ללילה יחוה: **תהלים יט, ג. ראה זהר תרומה קלז, א. אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ סב. תולדות ע׳ קמב.**

127) שרה תיקנה חטא עה״ד: **ראה זהר כאן קכב, ב. תו״ח לך צג, ב. ח״ש קכו, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ס״ע תרצג ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.**

128) אברהם . . חטא אדה״ר: **ראה זהר וירא קב, ב. היכלות פקודי רמה, א. רע״מ בהר קיא, ב.**

129) תקינו . . תקינה: **כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן.**

130) והעיקר תיקנה שרה: **ראה גם ביאוה״ז ח״ש קלא, א.**

131) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו: **לך יג, א.**

132) שע״פ [שאע״פ?] שלוקחה שרה אל בית פרעה: **שם יב, טו ואילך.**

133) מלטמא: **בסה״מ תר״ל כאן: מלטמאה.**

134) זכתה שרה לחיין עילאין: **ע״פ הזהר כאן קכב, ב.**

135) שרה ל׳ שררה: **רש״י נח יא, כט. וראה רש״י לך יז, טו. ברכות יג, א. ב״ר רפמ״ז.**

136) שרה . . מל׳: **לקו״ת להאריז״ל ח״ש כג, ב.**

137) המל׳ . . סיהרא: **ראה זהר חדש יתרו לב, א. זהר בראשית טז, סע״ב.**

138) סיהרא לית לה מג״כ: **ראה זהר**

דוד שהי׳ מבחי׳ מל׳[139] לא הוה לי׳ שנין[140] (רק אדה״ר נתן לו ע׳ שנין[141]), ושרה ע״י שתקינה חטא עה״ד זכתה לחיין עילאין להמשיך בחי׳ חיות ותוס׳ אור במל׳ ע״ד מ״ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם[142] דהיינו להמשיך בחי׳ וחי בהם כידוע, וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, מאה שנים[143] אתר דאתכליל ממאה, ועשרים שנה הוא בחי׳ חו״ב[144], וז״ע שהקדים הזהר לפסוק זה מפסוק יתרון ארץ[4] בכל מלך לשדה, כי הנה אנת הוא חד ולא בחושבן[76] ע״ס אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן כו׳, פי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן קאי על בחי׳ כתר שאינו בחשבון ע״ס, ולהיות שהכתר הוא הממוצע[145] בין המאציל לנאצלים לכן הע״ס שיש בכתר גופא הם כלולים בתכלית השלימות היינו יו״ד מיו״ד וזהו מאה שנים[143], אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן להון עשר ספירן[146] היינו בחי׳ ע״ס שראשית השתלשלותם הוא מבחי׳ החכ׳[147], ונק׳ ספירן מל׳ אבן[148] ספיר[149] ל׳ בהירות שאינם מסתירים, כי נבראים מסתירים על גילוי אוא״ס אבל הע״ס הם אלקות לכן אינם מסתירים, ושבע שנים הם בחי׳ ז׳ מדות שע״י עובר ההשפעה למל׳, וזהו מ״ש מחדש בכ״י מעשה בראשית[95], פי׳ בראשית ת״י בחוכמתא[150] כי ראשית ההשתל׳ הוא מבחי׳ החכ׳, וזהו כולם בחכמה עשית בבינה[151], וזהו יתרון ארץ בכל פי׳ כי יתרון הארץ שיומשך בה תוס׳ אור כנ״ל בפי׳ בכל בחי׳ יסוד[23] הנמשך בו מנש״ב, וזהו בחי׳ עשרים שנה שהוא בחי׳ חו״ב ומפני כי חו״ב ראשית ההשתל׳ לכן הם עשרים שהם כ״א כלול מיו״ד, וזהו בחי׳

בראשית לג, ב. תולדות קלה, סע״ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א. בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ שפג.

139) דוד . . מל׳: ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקט.

140) דוד . . לא הוה לי׳ שנין: ראה ילקוט שמעוני בראשית [ה, א] רמז מא — ירושלים תשל״ג ע׳ 142 וש״נ בהערות. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רפא. וש״נ.

141) אדה״ר נתן לו ע׳ שנין: ראה זהר וישלח קסח, א. בראשית נה, סע״א. לך צא, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ריד ואילך. וש״נ.

142) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: אחרי יח, ה. יחזקאל כ, יא. יג. ראה לקו״ת תצא מ, ג. האזינו עג, ד.

143) שנים: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן.

144) אתר דאתכליל . . חו״ב: ראה זהר ח״ש קכג, א. ביאוה״ז ח״ש יב, סע״ב ואילך. קלא, ב ואילך. סה״מ תרמ״א ע׳ פא.

145) שהכתר הוא הממוצע: ראה ע״ח שער דרושי אבי״ע שמ״ב, פ״א. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תס. וש״נ. תו״ח שמות ח״א יא, ג. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה והים בקעת לפניהם פ״ד.

146) אנת הוא דאפיקת . . ספירן: ת״ז בהקדמה יז, א (סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת).

147) ע״ס שראשית השתלשלותם . . החכ׳: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״א. וש״נ.

148) ספירן מל׳ אבן ספיר: ראה גם פרדס שער מהות וההנהגה ש״ח, פ״ב. שיעור קומה להנ״ל ס״ב. לקו״ת אמור לה, ב.

149) אבן ספיר: יחזקאל א, כו.

150) בראשית ת״י בחוכמתא: ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקלג. וש״נ.

151) כולם בחכמה עשית בבינה: תהלים קד, כד. זהר תזריע מג, א.

בכל שהוא יתרון הארץ שיומשך בה מבחי׳ נש״ב כו׳, ובחי׳ מלך לשדה פי׳ שכשהשדה נעבד כדין מלך עילאה אתחבר בה היינו ההמשכה מבחי׳ מאה שנה, בחי׳ שלא בחושבן ע״ס כו׳, וזהו ששייך פסוק יתרון ארץ לפסוק ויהיו חיי שרה. ופי׳ שני חיי שרה היינו שיומשך התוס׳ אור דמל׳ גם בבי״ע כמ״ש כל הנק׳ בשמי[152] ולכבודי בראתיו כו׳, וז״ע הכפל כו׳. ובעבודה בנפש האדם הנה חייב אדם לברך מאה ברכות[153] שע״י המצות ממשיך בחי׳ מלך לשדה כו׳ כנ״ל, ועשרים שנה ושבע שנים הם ד״ז אותיות התורה, שע״י בחי׳ לימוד התורה ממשיך בחי׳ יתרון ארץ בכל כו׳.

ואלה תולדות יצחק[1] בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק[2], להבין כפל לשון ב״פ אברהם[3]. הנה כתי׳ שמאלו תחת לראשי[4] וימינו תחבקני, שמאלו תחת לראשי הוא מדת יצחק, וימינו תחבקני הוא מדת אברהם כי עבודת אאע״ה הי׳ בחי׳ גמ״ח והכנסת אורחים[5] כמ״ש ויטע אשל[6] כו׳, שהוא מלמעלה למטה, ועבודת יצחק הי׳ ענין חפירת בארות[5] שהוא בחי׳ העלאה מלמטה למעלה. ולהבין ענין מלמעלמ״ט ומלמטלמ״ע, הנה ארז״ל בשבת פ׳ מפנין דקך״ז ע״א גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה שנאמר אד׳ אל נא תעבור מעל עבדך[7], פי׳ שביקש אאע״ה שימתין עד אשר יכניס האורחים[8]. והנה כתי׳ ואהבת את ה׳[9], ולכאורה צ״ל

152) בבי״ע כמ״ש כל הנקרא בשמי: ישעי׳ מג, ז. ראה גם רקאנטי ר״פ בראשית ד״ה ספר הזהר . . ר׳ אבא אמר [א, סע״ד]. סה״מ תרמ״א ס״ע כב ואילך ובהערה 121.

153) חייב אדם לברך מאה ברכות: מנחות מג, ב.

1) ואלה תולדות יצחק: מאמר ד״ה זה הוא דרוש הצ״צ מאור ליום ד׳ פ׳ ויגש תרי״ח. ונדפס בתוס׳ הגהות בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ סה ואילך. ובהוספות שם ע׳ סט ואילך. וראה הנסמן שם.

בנידון התאריך הנה נרשם לעיל שהוא אור ליום ד׳ פ׳ ויגש, ע״פ בוך 483 ע׳ קסט, צויין אליו ברשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר הצ״צ (תרי״ח) ע׳ קלא. אבל בבוך 2443 ע׳ כו נרשם: אור ליום ד׳ פ׳ ויחי.

לקמן במאמר ד״ה מי יתנך הא׳ על יד הערה 41 מציין למאמר זה: ע׳ ד״ה אלה תולדות יצחק.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק.

2) ואלה תולדות . . את יצחק: תולדות כה, יט.

3) כפל לשון ב״פ אברהם: ראה לקמן פ״ד.

4) שמאלו תחת לראשי: שה״ש ב, ו.

5) אאע״ה . . והכנסת אורחים . . יצחק . . בארות: ראה גם פלח הרמון תולדות כאן עו, א.

6) ויטע אשל: וירא כא, לג. ראה גם לעיל מאמר ד״ה זה פ״ג.

7) שנאמר אד׳ אל נא תעבור מעל עבדך: בשבת שם: דכתיב ויאמר . . אל נא תעבור וגו׳ — וירא יח, ג.

8) שביקש אאע״ה . . יכניס האורחים: ראה רש״י שבועות לה, ב ד״ה אף זה קדש.

9) ואהבת את ה׳: ואתחנן ו, ה.

איך שייך ל' ציווי על אהבה[10], אך הנה פי' ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב[11] ע"י. והענין הוא דהנה אנו אומרים בנוסח התפלה אלקינו ואלקי אבותינו, פי' אבותינו הוא בחי' חו"ב[12], והנה כדי שיהי' בחי' חכמה הוא ע"י צמצום[13] וזהו אלקינו ואלקי אבותינו כי כדי שיהי' בחי' אבותינו הוא ע"י בחי' אלקינו שהוא בחי' מדת הצמצום[14] כנודע, ובמד"ר איתא ששם אלקים הוא מדה"ד[15], וע"פ הקבלה הנה אמרו אבא יונק ממזלא[16] שהוא בחי' צמצום דשערות וכנודע שהשערות הם רק מבחי' מותרי מוחין[17] כו' שהיא הארה מועטת ומצומצמת, וזהו בראשית ברא אלקים[18], פי' בראשית הוא בחי' חכמה[19] שהיא ראשית הגילוי[20], וכדי שיהי' בחי' ראשית דהיינו בחי' חכמה, ברא אלקים שזהו ע"י צמצום דוקא. וזהו ה' אחד[21], פי' אחד הוא אין כיוצא בו[22], כמ"ש במד"ר[23] אחד הי' אברהם[24] שבדורו לא הי' נמצא כמוהו, וכמו"כ פי' ה' אחד שאין כיוצא בו, והיינו שאין ערוך אליו כלל שאינו בבחי' ערך והשתלשלות כלל כ"א שמה שנתהוה בחי' חכמה וכל השתלשלות זהו ע"י צמצום כו', ולכן לגבי' ית' אין ערוך אליו כלל, ובהתבונן בזה ממילא יבוא לבחי' ואהבת כו', ופי' שיהי' שם שמים מתאהב ע"י, הנה מצינו שנק' הקב"ה בשם שמים[25] כמ"ש

---

10) איך שייך ל' ציווי על אהבה: **ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' קצט. רה, ב ד"ה להבין. סה"מ תרל"א כאן ע' ע. תרל"ו ע' רנו. תר"ם ח"א ע' רפג. תרמ"א ע' ו. ובהנסמן בהנ"ל.**

11) ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב: **יומא פו, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנ. וש"נ. דברים ח"א ע' קלה. וש"נ. סה"מ תרמ"ג כאן ע' כו. תרע"ח כאן ע' ע.**

12) אלקינו ואלקי אבותינו . . חו"ב: **ראה תו"א תולדות יז, סע"ב. אוה"ת תולדות כרך ד ע' 1612 ואילך. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרו. וש"נ.**

13) שיהי' בחי' חכמה הוא ע"י צמצום: **ראה לקו"ת תצא לח, ד. תו"א שם יז, סע"ב ואילך. אוה"ת שם ע' 1626.**

14) אלקינו . . הצמצום: **ראה גם שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל על יד הערה 18.**

15) ובמד"ר . . ששם אלקים הוא מדה"ד: **ראה ב"ר פל"ג, ג. ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ה. ספרי ואתחנן ג, כד. רש"י בראשית א, א. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א לע' שלז.**

16) אבא יונק ממזלא: **ראה זהר אד"ז האזינו רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. תו"ח שמות ח"א לו, א הערה 455. לקו"ת תצא לט, ב.**

17) שהשערות . . מותרי מוחין: **ראה ע"ח שער א"א שי"ג, פי"א. מבוא שערים ש"ה ח"א, פי"ג. לקו"ת ברכה צה, רע"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשעח. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' תנח. וש"נ.**

18) בראשית ברא אלקים: **בראשית א, א.**

19) בראשית הוא בחי' חכמה: **ראה תרגום ירושלמי לבראשית שם.**

20) חכמה שהיא ראשית הגילוי: **ראה רמ"ז לזהר ואתחנן רסה, ב — בדפי הספר קצד, א [ד"ה לארקא] וסע"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' רי. וש"נ.**

21) ה' אחד: **ואתחנן ו, ד.**

22) פי' אחד הוא אין כיוצא בו: **ראה במד"ר שבהערה הבאה.**

23) כמ"ש במד"ר: **ראה במד"ר פ"ה, י. וראה גם קה"ר פ"ד, ח.**

24) אחד הי' אברהם: **יחזקאל לג, כד.**

25) שנק' הקב"ה בשם שמים: **בפלח הרמון כאן עו, ג בשם הזהר (והמו"ל מציין) ע' פ' שופטים ערה, א. ראה גם שם תוספת שו, רע"ב. ספר הבהיר (סמ"ג) סצ"ז הובא בזח"ב**

ואתה תשמע השמים[26], ולא נאמר בשמים כ״א השמים כו׳, והיינו כי שמים הוא ז״א[27] דאצי׳ כנודע, ושם שמים הוא בחי׳[28] מל׳[29] שנק׳ שם שהוא רק שם מבחי׳ שמים וכמ״ש במד״ר[30] ע״פ טוב שם[31], מצינו שהלך הקב״ה[30] מהלך ת״ק שנה לקנות לו שם[29] כמ״ש[32] אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם[33] ולשום לו שם, ופי׳ שיהי׳ שם שמים מתאהב כי הנה אמרו בזהר וכד אנת תסתלק מנייהו[34] אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא, פי׳ גופין הוא בחי׳ כלי המדות שנק׳ בשם גופין ואור המאיר במדות ובע״ס הם הנק׳ נשמתין, וכד אנת תסתלק דהיינו בזמן הגלות אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא ואז חיות כל העולמות הוא מבחי׳ הכלים כי הכלים הם ג״כ אלקות כו׳, רק ששרשן הוא מבחי׳ הרשימה[35] כו׳, לכן הוא בבחי׳ העלם כו׳, והעבודה הוא שיהי׳ שם שמים מתאהב דהיינו להמשיך בחי׳ אוא״ס ב״ה בשם שמים כו׳, וזה הי׳ עבודת אאע״ה להמשיך בחי׳ אוא״ס מלמעלמ״ט ע״י הכנסת אורחים שהוא בחי׳ צדקה וגמ״ח כו׳. והענין הוא דהנה כתי׳ ואורח צדיקים כאור נוגה[36] הולך ואור עד נכון היום כו׳, פי׳ ואורח צדיקים כי הנה הקב״ה נק׳ בשם צדיק כמ״ש צדיק ה׳ בכל דרכיו[37], והיינו כי צדיק הוא ע״ש צדקה, וענין הצדקה למעלה הוא להחיות רוח שפלים[38] דהיינו שיהי׳ בחי׳ גילוי אלקות כו׳, וכמו״כ

תוספות רעא, א. ערכי הכינויים לבעל סדר הדורות מערכת שמים.

26) ואתה תשמע השמים: מל״א ח, לב; לד; לו; לט. דבהי״ב ו, כז.

27) שמים . . ז״א: ראה זהר בשלח סב, ב. אד״ז האזינו רפח, א. ביאוה״ז שופטים קכד, ב. אוה״ת וירא כרך ז ע׳ תתשצ ומציין לד״ה השמים כסאי. סה״מ תרל״ח ע׳ צו. וש״נ. ע׳ ריח. ע׳ רצ ואילך. תר״ם ח״א ע׳ קצא. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון ובהערה 112.

28) ושם . . הוא בחי׳ מל׳: ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א מערכת שם. מאו״א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש״א לו, ב ובהערה 40.

29) בחי׳ מל׳ . . ת״ק שנה לקנות לו שם: ראה גם פלח הרמון כאן. סה״מ תרע״ח כאן ס״ע עא.

30) במד״ר . . שהלך הקב״ה: קה״ר פ״ז, א (ב). מדרש שמואל פכ״ג. ראה גם לקמן מאמר ד״ה ויאמר כו׳ בא אל פרעה בתחילתו ובהנסמן בריש המאמר שם. אוה״ת שמות ע׳ כט־ל. ע׳ רמה. (יהל אור) תהלים ע׳ שא. סה״מ תרכ״ז (מהדורת כת״י ע׳ פ. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ צ. תרל״א ח״א ע׳ יז ואילך. תש״ב ע׳ 72. סה״מ מלוקט ד ע׳ עג. לקו״ש תצוה כרך כו ע׳ 207.

31) טוב שם: קהלת ז, א.

32) כמ״ש: בקה״ר שם: דכתיב.

33) אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם: שמו״ב ז, כג.

34) וכד אנת תסתלק מנייהו: ת״ז בהקדמה יז, ב [כגי׳ אדה״ז בסידורו]. ראה תו״א מקץ לה, רע״ג. סידור ערב שבת קסד, סע״ב ואילך. אוה״ת וירא כרך ד ע׳ תשמב ואילך [והוספות בכרך ז ע׳ תתשצג ואילך]. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרכז הערה 124.

35) הכלים . . ששרשן הוא מבחי׳ הרשימה: ראה לקו״ת הוספות ויקרא נד, א. מאמרי אדה״ז על ענינים ע׳ שיז. תקס״ז ע׳ רמה. שעה״י קל, א ובהערה 5. תו״ח ויגש רל, ד. סה״מ תרס״ד ע׳ קלט.

36) ואורח צדיקים כאור נוגה: משלי ד, יח.

37) צדיק ה׳ בכל דרכיו: תהלים קמה, יז.

38) להחיות רוח שפלים: ישעי׳ נז, טו. ראה גם סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תסה ובהנסמן שם. לקמן מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ על יד הערה 19 ואילך. המשך מי יתנך כאח לי פ״ב ואילך.

למטה ע"י הצדקה והכנסת אורחים ממשיכים גילוי אלקות, וזהו ואורח צדיקים שהוא בחי' צדקה והכנסת אורחים, עי"ז יהי' כאור נוגה, פי' כאור נוגה הוא ע"ד אור שבעת[39] הימים[40] שהי' האדם מביט מסוף העולם ועד סופו[41] כו', והיינו כי עכשיו שנתמעט האור הנה הגם שלמעלה מאיר גילוי אלקות אך הנה למטה יכול להיות בחי' חשך והעלם אך ע"י ואורח צדיקים ממשיכים שיהי' כאור נוגה דהיינו שיהי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה ע"ד אור שבעת הימים, וזהו הי'[*42] עיקר עבודת אברהם להמשיך גילוי אלקות ע"י הכנסת אורחים כו'. ובזה יובן משארז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה, כי הנה שכינה היא בחי' מל'[42], משא"כ ע"י הכנסת אורחים ממשיכים שיהי' שם שמים מתאהב, והיינו בחי' יחוד סוכ"ע בממכ"ע[*43] כנ"ל לכן גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה כו'.

ב) **והנה** זהו עבודת אברהם שהוא בחי' מלמעלמ"ט ועבודת יצחק הי' מלמטלמ"ע שהוא ענין חפירת בארות[43], והנה לכאורה בחי' יצחק הוא ג"כ מלמעלמ"ט שענין חפירת הבאר הוא גילוי ההעלם שיהי' נובע מהמקור שע"י החפירה בארץ מתגלה המקור הנובע, והנה הקב"ה נק' בשם מקור מ"ח[44] כמ"ש אותי עזבו מקור מ"ח[45], וא"כ עבודת יצחק בחפירת הבארות הי' שיהי' גילוי אלקותו ית' מהעלם לגילוי וא"כ לכאורה הוא שוה לעבודת אברהם שהיא מלמעלה למטה. אך הנה באמת עבודת יצחק הי' ממטלמ"ע, פי' מלמטלמ"ע שעיקר עבודתו הי' בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, והגם שגם בעבודת יצחק המשיך שיהי' גילוי אלקות למטה כמו אברהם ע"י עבודתו, אך הנה עבודתו הי' באופן אחר דהיינו הזדככות הגשמיות בבחי' העלאות מלמטלמ"ע, כי באלקות אינו שייך

39) כאור נוגה . . אור שבעת הימים: ראה ב"ר פי"א, ב. זהר נח נט, א.

40) אור שבעת הימים: ישעי' ל, כו.

41) אור . . שהי' האדם מביט מסוף . . סופו: ראה חגיגה יב, א. ב"ר פי"ב, ו. פי"א, ב. רמ"ז לזהר ר"פ במדבר. הגהות כ"ק אדמו"ר מהר"ש באוה"ת נח כרך ו ע' 2136. סה"מ תרכ"ט ע' ס. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקצח. וש"נ.

*42) וזהו הי': בסה"מ תרל"א כאן: וזה הי'.

42) שכינה היא בחי' מל': ראה זהר רע"מ תצא רפא, ב. פרדס שער טעם האצילות ש"ב, פ"ב. שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שכינה. לקוטי הש"ס להאריז"ל בחלק פי' מארז"ל ע"ד הסוד ד"ה כ"מ שנמצא השכינה (ב"ב תשל"ב ע' כג). תניא פנ"ב. אגה"ק סכ"ה (קלט, א). מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' כא. וש"נ.

*43) סוכ"ע בממכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

43) ועבודת יצחק . . חפירת בארות: ראה גם לקמן בסוף הפרק ובהערה שם. פלח הרמון כאן עז, ב.

44) הקב"ה נק' בשם מקור מ"ח: ראה בחיי ר"פ וישלח [הובא באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' קלח]: נקרא הקב"ה בשם מקור . . מקור מ"ח את הוי' וכתיב כי עמך מקור חיים. בהערה הבאה.

45) אותי עזבו מקור מ"ח: ירמי' ב, יג. וכ"ה בסה"מ תרמ"ג כאן ע' ל. אבל בסה"מ תרע"ח כאן ע' עג מביא הכתוב: מקור מ"ח את הוי' – ירמי' יז, יג. ובסה"מ תרל"א ע' עג [מאמר זה עם הוספות – ראה לעיל הערה 1]: אותי עזבו מקור מים חיים את הוי' – חיבור שני הפסוקים [ראה גם פלח הרמון בחוקותי ע' תקמ הערה 7].

מעלה ומטה גשמי' כי הוא ית' למעלה מגדר מקום, אך הנה פי' מעלה הוא מדרגה[46] גבוה ומטה הוא מדרגה הפחותה, ועבודת יצחק הי' להעלות בחי' מטה כו'. ויובן זה מענין ההפרש בין מ"ת לעוה"ב[47], כי הנה במ"ת הי' גילוי אלקות למטה כמ"ש וירד ה' על הר סיני[48], והנה הגם שהי' גילוי אלקותו ית' למטה אעפ"כ העולם הי' גשמי כמו שהי' רק מצד שהוא ית' הוא כל יכול הי' נמשך גילוי אלקותו גם בעוה"ז הגשמי, כי לפניו ית' גשמיות ורוחניות שוים כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות[49] בשמים ובארץ בשוה, אבל לע"ל הנה ארז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי'[50] כ"א שהגוף גשמי יהי' ניזון מרוחניות, וא"כ בהכרח שיזדכך הגוף עד שיהי' יכול ליזון[51] מתענוגים רוחני' כו', והיינו שיהי' בחי' עליית העולמות מלמטלמ"ע (וכמ"ש במ"א שבאופן החיבור יש ב' אופנים או שירד התחתון לגבי העליון או שיתעלה התחתון לעליון, כמבואר זה היטב בדרוש ואתחנן[52]), וז"ע שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי'[53], פי' שילוב הוי' באד' הוא בחי' מלמעלמ"ט שאלף של ש' אד' קודם ליו"ד של ש' הוי', וזהו הוראה על המשכה מלמעלמ"ט ששם הוי' מאיר בש' אד' והגילוי הוא מש' אד'[54] כי אזלת לקרתא עביד כנימוסהא[55] שהוא בחי' יחו"ת[54], וכמו משה שעלה אל

---

46) אינו שייך מעלה ומטה גשמי' . . מדרגה: ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב, ה"ו. מו"נ ח"א, פ"ח. ספר החקירה להצ"צ ע' 148 ואילך. אוה"ת על ענינים ע' קפ. סידור ע' שנח. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תפא. תר"ם ח"ב ע' תקעב. ושי"נ.

47) ההפרש בין מ"ת לעוה"ב: ראה סידור תפלת ר"ה רלח, ג ואילך. סה"מ תרל"א כאן ע' עד. ושי"נ.

48) וירד ה' על הר סיני: יתרו יט, כ.

49) המגביהי לשבת המשפילי לראות: תהלים קיג, ה. ו. ראה גם סידור שם רלז, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ר"ע א'לה. תו"ח ויחי רמד, סע"ד, ואילך.

50) עוה"ב . . ולא שתי': ראה ברכות יז, א. ראה גם לקו"ת ש"ש סה, ד ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קלה ואילך. המשך וככה תרל"ז פצ"א. פצ"ב. סה"מ תרל"א כאן ע' עד. ושי"נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"ז. וראה גם תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' רעט. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קצה, א. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תקנא ואילך. ושי"נ. תר"ם ח"ב ע' תשיט. ושי"נ.

51) ליזון: וכ"ה בסה"מ תרמ"ג כאן ע' לב. בסה"מ תרל"א כאן ע' סז ליזון.

52) שבאופן החיבור . . בדרוש ואתחנן: מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרסז. מובא גם בכ"מ בדא"ח ומהם מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסח. ושי"נ. שע"ת ק, ב ובהערה 18. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 564. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קצו, ג. סה"מ תרל"א ח"א ע' מה. ושי"נ. תרל"ב ח"א ע' קיח. ושי"נ. תר"ם ח"א ע' צט. וע' שכו.

53) שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי': ראה מבו"ש ש"ג, ח"ב ספ"ה. לקו"ת ש"ש סה, ד ובהנסמן במ"מ לשם סד, ב. תו"ח וארא ח"א נ, א הערה 32. סה"מ תרמ"ג כאן ס"ע לב ואילך.

54) אד' . . יחו"ת: ראה שער היחוה"א פ"ז. לקו"ת שם.

55) אזלת לקרתא עביד כנימוסהא: ראה עד"ז גם באוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקה (אזלת לקרתא הלך בנימוסהא). פינחס ע' א'קכד (ושם: ברבות כי תשא פמ"א [כנראה צ"ל: פמ"ז] דקס"א ע"ב). לקמן מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק פיסקא והענין הוא. סה"מ תרל"א

האלקים[56] אז לא אכל ארבעים יום וארבעים לילה[57], ומלאכים כשירדו למטה אכלו[58] כי אזלת לקרתא כו׳, ושילוב אד׳ בהוי׳ הוא בבחי׳ העלאה ממטלמ״ע. וזהו ההפרש בין אברהם ליצחק, כי עבודת אברהם הי׳ מלמעלמ״ט, והיינו שהמשיך גילוי אלקות למטה ע״ד כמו במ״ת כו׳, ועבודת יצחק הי׳ חפירת בארות מלמטלמ״ע בבחי׳ העלאות ע״ד לע״ל כו׳. והנה הגם שאברהם חפר בארות[59], רק אחרי מות אברהם סתמום פלשתים[60], כי הפלשתים ליצנים היו[61], אבל בארות דיצחק לא סתמו כו׳.

ג) **והנה** בבארות דיצחק כתי׳ ויקרא להן שמות[62] כשמת אשר קרא להן אביו, שמות ראשון מלא וא״ו והשני חסר וא״ו, ולכאורה צ״ל מהו שייך בחי׳ וא״ו בבארות דיצחק הלא וא״ו הוא בחי׳ המשכה וכמ״ש הקל קול יעקב[63] קלא קדמאה חסר וא״ו כי קלא קדמאה הוא בחי׳ קול דתפלה שהוא בחי׳ העלאה וקול הב׳ מלא וא״ו לפי שהוא בחי׳ המשכה ע״י התורה כו׳ כנודע, הרי כי וא״ו הוא בחי׳ המשכה וא״כ למה נאמר וא״ו בשמות דבארות דיצחק, שהם העלאות מלמטלמ״ע כו׳. אך הענין הוא, דהנה מצינו שגם וא״ו הוא בחי׳ העלאה ג״כ, דהנה ש׳ מ״ב[64] שהוא[65] בחי׳ העלאות[66] כנודע הוא ואוי״ן שהוא ז״פ וא״ו[65] כנודע, ויובן זה מענין ההפרש שבין שרפים לאופנים שהשרפים הם שש כנפים[67]

כאן ע׳ סז וע׳ עה. תרל״ב ח״א ס״ע סה. תרל״ט ח״ב ע׳ תלו. תרמ״א ע׳ שיג. ושי״נ. תרמ״ג כאן ע׳ לב. לקו״ש ח״ש כרך י׳ ע׳ 208. וירא כרך כה ע׳ 78. ח״י אלול תשמ״ה כרך כט ע׳ 299 בשם חז״ל. ושי״נ. תשא כרך לו ע׳ 172 ואילך. בסה״מ תרכ״ט (מהדורת כת״י ר״ע צח. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ קו: אזלת למדינתא עבדית כמנהגה.

56) משה שעלה אל האלקים: **יתרו יט, ג.**

57) לא אכל ארבעים יום וארבעים לילה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן הערה 69.**

58) ומלאכים כשירדו למטה אכלו: **וירא יח, ח.**

59) הגם שאברהם חפר בארות: **ראה וירא כא, כה־ל. ראה גם תו״ח בא ח״א קיט, ג. ושי״נ.**

60) אחרי מות אברהם סתמום פלשתים: **תולדות כו, יח. טו. ראה גם לקמן מאמר ד״ה וירא והנה באר בשדה פ״ד. סה״מ תרמ״ג כאן ע׳ לג. תרע״ח כאן ע׳ עד.**

61) הפלשתים ליצנים היו: **ע״ז יט, א. ראה תו״א בשלח סא, סע״ג ואילך. לקמן שם פ״ד ובהערה 58.**

62) ויקרא להן שמות: **תולדות כו, יח.**

63) הקל קול יעקב: **תולדות כז, כב. ראה סידור שער התפלה יט, סע״א ואילך. תו״א וישב כז, ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ שמח. ושי״נ. תו״ח מקץ רכז, ב ובהערות 34־32.**

64) ש׳ מ״ב: **ראה זהר תרומה קלב, ב. ועוד. פרדס שער פרטי השמות שכ״א, פי״ב. פי״ג. מכתב כ״ק אדמו״ר להרב בראנדט נדפס ברשימות חוברת מא. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ קמא. ושי״נ.**

65) ש׳ מ״ב שהוא . . ז״פ וא״ו: **ראה לקו״ת מסעי פט, ד ואילך. צב, ב ואילך.**

66) ש׳ מ״ב שהוא בחי׳ העלאות: **ראה לקו״ת מסעי צה, ד. סה״מ תרל״א כאן ע׳ עה. ושי״נ.**

67) שהשרפים הם שש כנפים: **ישעי׳ ו, ב.**

והאופנים הם בד' כנפים[68], והיינו כי ד' כנפים דאופנים הם נגד ד' אותיות דש' אד'[69] ולע"ל נא' ולא יכנף עוד[70] כו', היינו כי עכשיו לא כשאני נכתב אני נקרא[71], אבל לע"ל יהי' נק' כמו שנכתב כו', אבל השרפים[72] הם[73] בשש כנפים והיינו לפי שהם בחי' שוקיו עמודי[73] שש[74] שמשיגים איך שהוא ית' קדוש ומובדל כו' לכן הם אומרים קדוש[72] כו', ופי' קדוש הוא כמ"ש בזהר שקדוש בוא"ו הוא הוא"ו כמו שהוא עולה בקדש[75] כו', ועד"ז הוא בחי' שם מ"ב שהוא ואוי"ן כנ"ל, היינו שיש בחי' בוא"ו שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע כו', ולכן בספה"ע הם זפ"ז[76] לפי שספה"ע הוא בחי' המשכות מלמעלמ"ט לברר את הנה"ב הם זפ"ז שיש גם בחי' המל' בכל מדה וכנודע שענין הגילוי למטה הוא מבחי' המל' כו', אבל בש' מ"ב שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע הם ז"פ וא"ו[65] כו', א"כ גם בבארות דיצחק שהם בחי' העלאות מלמטלמ"ע צ"ל בהם וא"ו כו'. והנה באברהם נא' קח נא את בנך[77] את יחידך אשר אהבת את יצחק, והיינו לפי שאברהם הי' עבודתו מלמעלמ"ט, לכן הי' אוהב את יצחק שהי' עבודתו מלמטלמ"ע כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך, כדכתיב מים קרים על נפש עיפה[78], וכמו"כ להיפך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים, ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלמ"ט אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק

---

68) והאופנים הם בד' כנפים: כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן ע' סז. תרמ"ג כאן ע' לד. תרע"ח כאן ע' עד. תרח"ץ כאן ע' קנג.

באוה"ת תולדות ס"ע תתח. ע' 1630. סה"מ תרל"א כאן ר"ע עו [מאמר זה עם הוספות — ראה לעיל הערה 1]: „והחיות הם בעלי ד' כנפים" — יחזקאל א, ו. וכ"ה באוה"ת מסעי כרך ו ע' א'תתקסא [ושם: „מההפרש שבין השרפים לאופנים . . ובחיות נאמר וארבע כנפים"]. ר"ע א'תתקסב. סה"מ תרכ"ז (מהדורת כת"י ע' שי. ע' שיז. ע' שמה. במהדורת אותיות מרובעות) ע' שלד. ע' שמ. ר"ע שסט.

באוה"ת מסעי ע' א'שנה: „ובאופנים נאמר ארבע כנפיים לאחת" [יחזקאל א, ו. וראה שם י, כא]. ע' א'שנו: „משא"כ חיות ואופנים . . לכן אצלם ארבע כנפיים . . וע"י הד' כנפיים שבחיות ואופנים". בסה"מ תרכ"ט (מהדורת כת"י ע' שסג. במהדורת אותיות מרובעות) ע' שפה: „לחיות ואופנים . . ד' כנפים". „האופנים והחיות . . ד' כנפים". ובפלח הרמון תולדות כאן עז, רע"ד: ובחיות הקודש ואופנים.

69) ד' כנפים . . ד' אותיות דש' אד': זהר רע"מ פינחס רכז, א. רכח, א. ת"ז ת"י כה, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"א מערכת כנפים (אוה"ת קרח ע' תשיג) ושם: כמו שהכנפים הם לכסות הפנים כן שם אדני מכסה ומסתיר לשם בן ד'.

70) ולא יכנף עוד: ישעי' ל, כ.

71) לא כשאני נכתב אני נקרא: ראה פסחים נ, א.

72) השרפים . . אומרים קדוש: ישעי' ו, ב־ג. ברכת יוצר. ראה חולין צא, ב ואילך, ובתוד"ה ברוך (שם צב, רע"א). לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפי"ב ובהנסמן שם.

73) השרפים הם . . שוקיו עמודי שש: ראה שערי אורה לר"י גיקטלייא שער ג־ד ע' 68. ערכי הכינויים לבעל סדר הדורות מערכת שוק.

74) שוקיו עמודי שש: שה"ש ה, טו.

75) שקדוש בוא"ו . . שהוא עולה בקדש: ראה זהר רע"מ אמור צג, א. לקו"ת אמור לג, סע"ב ואילך.

76) בספה"ע הם זפ"ז: ראה לקו"ת מסעי פט, ד ואילך. צב, ב ואילך.

77) קח נא את בנך: וירא כב, ב.

78) מים קרים על נפש עיפה: משלי כה, כה.

מלמטלמ"ע, היינו בחי' יצחק שהוא פחד יצחק[79] הנ"ל[80] שבחי' ביטול זה גבוה מאד כמ"ש בזהר אית יראה ואית יראה[81] כו', וכמו שאנו רואים שנקל יותר לבא לבחי' האהבה מלבחי' יראה[82] כו', רק יעקב אמר ופחד יצחק הי' לי[83], לפי שיעקב הי' בחי' תפארת[84] והנורא אל עליון[85] פי' אל עליון הוא בחי' שלמעלה מהשתל'[86] והנורא הוא בחי' מקור היראה[87] כו'. והנה עפ"ז יובן משארז"ל לעולם יהי' אדם זהיר בתפלת המנחה[88] שהרי אלי' לא נענה אלא בתפלת המנחה, והיינו כי תפלות כנגד תמידין תקנו[89], ותפלת השחר הוא כנגד תמיד של שחר, ותפלת המנחה הוא כנגד תמיד של בין הערבים, ותמיד של שחר הוא בחי' אברהם, ותמיד של בין הערבים הוא בחי' יצחק[90]. והנה כתי' עבדו את הוי' בשמחה[91] בואו לפניו ברננה, ואיתא בזהר שמחה בצפרא רננא ברמשא[92], וידוע שענין השמחה הוא ענין התגלות[93] כו' כמ"ש במ"א, אבל רננא הוא ניגון מבחי' מרירות, וזהו מדריגת יצחק שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע בחי' הזדככות כנ"ל, וכתי' בואו לפניו ברננה דעו כי הוי' הוא האלקים[94], והיינו כשבואו לפניו ברננה בחי' יצחק אז דעו כי הוי' הוא אלקים יחוד הוי' ואלקים בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו', ולכן אלי' לא נענה אלא בתפלת המנחה כו' (וי"ל כי במעשה דאלי' אמרו ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים[95] כו', וזהו דעו שהכל ידעו שהוי' הוא האלקים כו').

---

79) פחד יצחק: ויצא לא, מב. ראה גם רקאנטי ויצא שם. הנסמן בתו"ח נח מט, ד הערה 45.

80) הנ"ל: כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן ע' סח.

81) אית יראה ואית יראה: ראה זהר בהקדמה יא, ב. מאמרי אדה"א נ"ך ע' סח. וש"נ. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' תמו. במהדורת אותיות מרובעות) תרומה ח"ב שו, ג ואילך.

82) שנקל יותר. . האהבה מלבחי' יראה: ראה לקו"ת שה"ש טו, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' קפא.

83) ופחד יצחק הי' לי: ויצא שם.

84) שיעקב הי' בחי' ת"ת: וראה זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.

85) והנורא אל עליון: נוסח תפילת שמו"ע.

86) אל עליון . . שלמעלה מהשתל': ראה לקו"ת ואתחנן ח, סע"א ואילך.

87) והנורא הוא בחי' מקור היראה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יט. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תפז. וש"נ.

88) לעולם יהי' אדם . . המנחה: בסה"מ תרל"א כאן ע' סח: לעולם יהא — ברכות ו, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז מארז"ל ע' רי.

89) תפלות כנגד תמידין תקנו: ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג.

90) ותמיד של שחר . . אברהם . . יצחק: ראה אוה"ת וישלח ע' רלה.

91) עבדו את הוי' בשמחה: תהלים ק, ב.

92) שמחה בצפרא רננא ברמשא: זהר ויחי רכט, ב. ראה תו"א מקץ לז, א ואילך.

93) השמחה הוא ענין התגלות: ראה תו"א שם לז, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קמח [ובמהדורת תשס"ד ע' שפ]. תו"ח ויצא קעג, ב ובהערה 12. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' רכ ואילך. ע' 456 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קנז, ב ואילך. קסב, ג ואילך.

94) דעו כי הוי' הוא האלקים: תהלים ק, ג.

95) במעשה דאלי' . . ה' הוא האלקים: מל"א יח, לט.

ד) **והנה** לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו[96] וכמשארז"ל בשבת כו', ולכאורה צ"ל מפני מה יצחק דוקא. אך הענין הוא דהנה יצחק הוא בחי' צחוק[97] עשה לי אלקים[98], והיינו כי עיקר הצחוק הוא מבחי' יצחק וכנודע ממשל התענוג שבא מדבר חידוש[99] דוקא, והיינו ענין הבירורים מלמטה למעלה עי"ז דוקא נעשה הצחוק והתענוג, כי הנה יש בחי' פנימיות התענוג שכעת א"א להגלות כו', וזהו ההפרש בין מרע"ה למשיח[100], שמרע"ה לא המשיך רק מבחי' חיצוניות התענוג, אבל לע"ל יתגלה בחי' פנימיות התענוג, וזהו בחי' עדן עין לא ראתה[101] אלקים זולתך, פי' עדן הוא בחי' פנימיות חכמה[102], ואיתא בע"ח שפנימיות אבא פנימיות עתיק[103] ולא ידעתי הטעם[104], והנה עדן זה עין לא ראתה אלקים זולתך כ"א ע"י בחי' יצחק ענין הבירור מלמטה למעלה, עי"ז יהי' בחי' צחוק וגילוי פנימיות עתיק, ולכן נאמר אלקים זולתך שהוא בחי' יצחק כו', ולכן לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו, אך הנה כדי שיהי' בחי' יצחק זהו ע"י בחי' אברהם דוקא. וזהו אלה[105] תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, כי הנה יש ב' בחי' אתעדל"ע, שיש בחי' אתעדל"ע שמעורר אתעדל"ת[106] שהיא הנותנת להיות בחי' אתעדל"ת, ויש בחי' אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת[107], וזהו אלה[105] תולדות יצחק בן אברהם שכדי שיהי' בחי' יצחק בחי' העלאה מלמטלמ"ע זהו ע"י אברהם, שהוא בחי' בקר

---

96) לע"ל . . כי אתה אבינו: **נסמן לעיל מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן רפ"ב.**

97) יצחק . . צחוק: **רש"י לך יז, יט.**

98) צחוק עשה לי אלקים: **וירא כא, ו.**

99) ממשל התענוג שבא מדבר חידוש: **ראה לקמן מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה פ"ג. ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך הכח הזה. תו"א וישלח כה, ד. לקו"ת במדבר כ, א: וכמ"ש בלק"א בשם המגיד נ"ע. תו"ח וישלח קצ, א ובהערה 5. סה"מ תרכ"ח ע' קעז. תרל"ג ח"ב ע' תקיב. המשך וככה תרל"ז פ"פ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצב. פלח הרמון ויקרא ע' קטו. וש"נ.**

100) ההפרש בין מרע"ה למשיח: **ראה גם סה"מ תרל"א כאן ע' עז. וש"נ. שע"ת קד, סע"א. נו, ד ובהערה 96. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"ח. וש"נ.**

101) עדן עין לא ראתה: **ראה ברכות לד, ב. ישעי' סד, ג.**

102) עדן . . חכמה: **ראה זהר אד"ז האזינו רצ, א־ב. ויחי רמז, א. יתרו צ, א (רמ"ק ורא"ג באוה"ח שם). אגה"ק ס"ה (קז, א). סי"ז (קכה, ב). מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קנא. תו"ח בשלח ח"א קמא, ב ובהערה 98.**

103) בע"ח שפנימיות אבא פנימיות עתיק: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתסה. לקו"ת נצבים מט, ד. תו"ח שמות ח"א כג, א הערה 951. סה"מ תרל"א שם. וש"נ. תר"ם ח"א ע' קצא.**

לעיל צויין על ציטוט זה „בע"ח" ולפעמים מציינים „לפע"ח". והסיבה לזה, כי במקור הדברים במאמרי אדה"ז שם נדפסו שני נוסחאות מדרוש זה. הנה בהנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי מובא זה בשם „הפע"ח". לאידך בהנחת אחיו הר"מ הביאו בשם „הע"ח".

104) ולא ידעתי הטעם: **במאמרי אדה"א בראשית ע' מג: וכך שמעתי ולא ידעתי הטעם כו'. ראה הנסמן בסה"מ תרל"א שם.**

105) אלה: **כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן ע' סט.**

106) אתעדל"ע שמעורר אתעדל"ת: **ראה תו"א תצוה פב, סע"א ואילך. לקו"ת ויקרא ב, ב. וש"נ.**

107) אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד. וש"נ.**

דאברהם[108] בחי׳ אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת, ואח״כ אברהם הוליד את יצחק הוא בחי׳ אתעדל״ע שאחר אתעדל״ת, כי הנה בירור דיצחק צריך בירור שני[109], והיינו כי בירור דיצחק הוא בחי׳ בירור דמ״ן, וצ״ל עוד בירור שני שהוא בחי׳ בירור דמ״ה, כי מצד בחי׳ גבורות יכול להיות יניקה לחיצונים, לכן צ״ל בחי׳ בירור שני בירור דמ״ה כו׳. ודוגמא לזה הוא תורה ועבודה וגמ״ח[110], שבחי׳ עבודה שהוא בחי׳ גבורות העלאה מלמטלמ״ע צריך בחי׳ תורה וגמ״ח שהוא בחי׳ אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת, ואח״כ בחי׳ אתעדל״ע שאחר אתעדל״ת.

פ׳ ויצא

וירא והנה באר בשדה[1] כו׳ והאבן גדולה ע״פ הבאר[2], ונאספו שמה כל העדרים[3] וגללו את האבן כו׳, ויגש יעקב ויגל את האבן[4] כו׳. כתיב באר מים חיים ונוזלים מן לבנון[5], פי׳ כנ״י[6] שנתלבשו נשמות[7] עליונות בגופים חומריים שהיא ירידה צורך עלי׳[8] נמשל לבאר שהוא מים נובעים ונק׳ מים חיים[9], והמים הנובעים בבאר הם מים העולים מן התהום מלמטה למעלה בכדור הארץ[10]

---

108) בקר דאברהם: **ע״פ וירא כב, ג (כ״ה בתו״א דבסמוך. וראה גם שם: יט, כז. כא, יד).**

ראה זהר מקץ רג, א. רע״מ משפטים קיט, ב. אחרי סד, ב. בלק רד, א. ת״ז תכ״ב סז, א. תו״א ויצא כד, ב.

109) בירור שני: **ראה תו״א וישב כח, סע״א ואילך. ויחי מז, ד ואילך. ביאוה״ז נח ו, ד. ויחי כט, סע״א ואילך. מאמרי אדה״ז הקצרים ס״ע יח ואילך ובהערת המו״ל שם.**

110) תורה ועבודה וגמ״ח: **ראה אבות פ״א, מ״ב. סה״מ תרע״ח כאן ע׳ עה.**

---

1) וירא והנה באר בשדה: **הוא העתק מאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ תרכ״ח ע׳ כט ואילך.**

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתק מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) וירא והנה באר . . ע״פ הבאר: **ויצא כט, ב.**

3) ונאספו שמה כל העדרים: **שם כט, ג.**

4) ויגש יעקב ויגל את האבן: **ויצא שם, י.**

5) באר מים חיים ונוזלים מן לבנון: **שה״ש ד, טו.**

6) באר . . כנ״י: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע בתחילתו. וש״נ.**

7) כנ״י שנתלבשו נשמות . . והוא המים חיים: **ראה גם אוה״ת חוקת כרך ה ע׳ א׳תרמו. ע׳ א׳תרנו [ובמהדורת תשנ״ח חוקת בהוספות ע׳ 58. ע׳ 68].**

8) ירידה צורך עלי׳: **ראה הנסמן באוה״ת עקב ע׳ תפא.**

9) מים חיים . . ובוקעים העפר: **ראה תו״א תולדות כ, א. ב. סהמ״צ להצ״צ ע׳ 306. אוה״ת חוקת ע׳ תתס. מאמרי אדה״א קונטרסים ס״ע שצח ואילך. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ ריט. ע׳ רפג.**

10) בכדור הארץ: **ראה ירושלמי ע״ז פ״ג, ה״א. תוד״ה ככדור ע״ז מא, א. תו״ח בשלח ח״א רמ, א. וש״נ.**

ובוקעים העפר[9] ונובעין והן הנקראים מים חיים, והנה מי התהום הם מלוחים בעצם וכשבוקעים ויוצאים דרך עובי עפר הארץ הן מתבררים מאד ומתכנשים בבאר ונק' מים חיים לפי שהפסולת שהי' בהם תחלה נתברר בדרך הילוכו בעפר ונשאר ונדבק בעפר ולא עלה למעלה רק הטוב והנקי, והוא המים חיים[7], ונמצא סיבת התהוות החיות דמים חיים אינו אלא מפני שנתברר מהם הפסולת בעפר. והנמשל יובן ג"כ דהנשמה ע"י התלבשותה בגוף חומרי הנמשל לעפר תעלה ותבא ותגיע לבחי' אהבה דבכל מאדך[11] וע"ש אה"ר זו נק' באר מים חיים, וסיבת החיות דאה"ר זו באה דוקא מצד הגוף כמ"ש מן המיצר קראתי[12] כו', דהיינו דוקא מצד המנגד וכמ"ש בצר לי[13]. וענין המיצר[14] מה שידוע לכל א' נגעי לבו בהיותו ממארי דחושבנא[15] בז' מדות הרעות[14] שבו כו', ומצד זה תגדל מאד צעקתו לה' ויבוא לבחי' נקודת הלב שזהו בחי' בכל מאדך ונק' רעותא דלבא[16] וז"ש ופרעה הקריב[17] כו', ועד"ז ארז"ל במקום שבע"ת עומדים[18] כו', ונק' אהבה זו מים חיים דוקא, דהיינו שבאה דוקא מצד העפר שהסתיר הוא בחי' חומר הגופני כו', וזהו באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, דהיינו שע"י שיהיו כנס"י בבחי' תשובה דבכל מאדך שהוא רעו"ד ע"ז יעוררו וימשיכו ג"כ מלמעלה בחי' רצה"ע שלמעלה מן הכלים שיאיר אורו ג"כ בתוס' ברכה והמשכה, וזהו ונוזלים מן לבנון בחי' גילוי לובן העליון[19] שיאיר למטה להיות לו דירה בתחתונים, וזהו ע"י תומ"צ והוא ענין תכלית ירידת הנשמות שהיא צורך עלייה זו.

ב) **והנה** ניצוץ האלקי להיותו מוסתר ומלובש בחומר נה"ב והגוף המחשיכים מאד ומונעים גילוי אור הנפש האלקי' לעלות מלמטה למעלה בבחי' באר מים חיים כנ"ל, והוא כמשל העפר הגס המונע ומעכב גילוי בקיעת המים חיים שיהיו נובעים מלמטה למעלה, וע"כ צריך לחפור[20] ולהסיר עפר חומר נה"ב והגוף והיינו בשני דברים, א' בהתבוננות בנפש המשכלת להבין ולהשכיל בגדולת

---

11) דבכל מאדך: נסמן לקמן הערה 28.

12) מן המיצר קראתי: תהלים קיח, ה.

13) בצר לי: שמו"ב כב, ז. תהלים יח, ז.

14) וענין המיצר . . מדות הרעות: השוה גם מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קסו. אוה"ת שבהערה 7 ע' א'תרמה. ע' א'תרנו [ובמהדורת תשנ"ח חוקת בהוספות ע' 57. ע' 68].

15) ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעח, א. תניא פכ"ט.

16) רעותא דלבא: זהר וירא ק, א.

17) ופרעה הקריב: בשלח יד, י. ראה שמו"ר פכ"א, ה. תנחומא בשלח ח. תו"ח נח ס, ב הערה 24. אוה"ת דברים ע' מא ואילך. כרך ו' ע' ב'תרה. סה"מ תרכ"ח ע' קלו. ע' קלז וע' קמג.

18) במקום שבע"ת עומדים: ראה ברכות לד, ב. לקו"ש נצבים כרך יד ע' 361 וע' 363. תו"ח שמות ח"א מא, א. וש"נ. סה"מ מלוקט ד' ס"ע יח (בהוצאה החדשה ח"א ע' ק).

19) לבנון . . לובן העליון: ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשפ. תקס"ב ח"א ע' פו. תקס"ד ע' קעד.

20) וע"כ צריך לחפור . . נפשי אשא: השוה גם אוה"ת חוקת ע' תתסו.

ה' איך שבמאמר א' נבראו הכל[21] וכולא קמי' כלא[22] כו' וצבא השמים כולם הם בבחי' הביטול במציאות בתמידות שהרי נא' משתחוים[23] ל' הוה ולא ישתחוה או השתחוה, גם להתבונן במשל הידוע איך שהדבור בטל הוא ונכלל במחשבה[24] כך דבור העליון דבדבר ה' שמים נעשו[25] וברוח פיו כל צבאם בטל הוא ונכלל בעצמות אור א"ס כמ"ש לך ה' הגדולה[26] כו', והיינו שאומרים בב"ש וכל פסוד"ז מענין ביטול המלאכים וכמו והאופנים ברעש גדול[27] כו', ואזי כשמגיע לק"ש ממילא בא לואהבת בכל לבבך ובכל מאדך[28] שהוא ביטול הרצון במס"נ כמ"ש אליך ה' נפשי[29] אשא[20] וכמ"ש מי לי בשמים[30] ועמך לא חפצתי שהוא בחי' האה"ר הנ"ל, והוא הנק' באר מים חיים כו', וז"ע והנה שלשה עדרי צאן[31] רובצים עליה, ופי' בזהר[32] דקנ"א ע"ב שהם נה"י ואילין משכין מייא[33] מלעילא ומליין להאי בירא, והענין שהם בחי' נה"י שבהם וע"י נמשך השפעת חב"ד מוחין דגדלות א"ס ב"ה לכנ"י והוא בחי' המשכת והתפשטות ההתבוננות בגדולת הבורא ית' שתתמשך ותתפשט בתוך הלב שיתפעל מזה להיות בבחי' ועמך לא חפצתי שאז נק' באר מים חיים וזהו דמשכין מיא מלעילא ומליין לי' דהיינו בחי' ההתבוננות בגדולת ה' שיהי' הלב מלא וגדוש מזה כו'.

ג) **אך** הנה כתי' והאבן גדולה ע"פ הבאר[34], ופי' במדרש והאבן זה יצה"ר[35], והיינו בחי' תאוות גופניים ואפילו של היתר שכשיש לו תאוה ואחיזה בעניני עוה"ז בנקודת הלב, הנה תאוה זו מחשיכה על בחי' נקודת הלב ורעו"ד שהי' לו בשעת התפלה והיתה עלי' כאבן כבד המכסה את פי הבאר לבלי יוכל להתגלות מי הבאר, כן וריבוי ההמשכות נקודת הלב הטבעי' לדברים טבעיי' מטמטמי' ומקשים את לבו[36] כאבן דומם שלא תאיר בחי' נקודת הלב האלקי', ואף אם אמנם אין זו מניעה לגמרי שלא יוכל להיות לו אהבה לה' כי מ"מ כשמתבונן

---

21) שבמאמר א' נבראו הכל: **ראה גם לקו"ת ואתחנן ב, א. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קצז. תקס"ז ע' קמז. שע"ת כו, ב. עג, א. תו"ח נח עג, סע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשצה. סה"מ תרמ"א ע' ב. וש"נ.**

22) וכולא קמי' כלא: **ראה לקמן מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל הערה 46.**

23) וצבא השמים . . משתחוים: **נחמי' ט, ו בדילוג. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ז. וש"נ.**

24) במשל . . שהדבור בטל . . במחשבה: **ראה תניא פ"כ.**

25) דבדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

26) לך ה' הגדולה: **דבהי"א כט, יא.**

27) והאופנים ברעש גדול: **ע"פ ברכת יוצר.**

28) לואהבת בכל לבבך ובכל מאדך: **ואתחנן ו, ה בדילוג.**

29) אליך ה' נפשי אשא: **תהלים כה, א.**

30) מי לי בשמים: **תהלים עג, כה.**

31) והנה שלשה עדרי צאן: **ויצא כט, ב בדילוג.**

32) ופי' בזהר: **סתרי תורה ויצא.**

33) ואילין . . מייא: **בסה"מ תרכ"ח כאן ע' ל: ואלין . . מיא — וכ"ה בזהר.**

34) והאבן גדולה ע"פ הבאר: **ויצא כט, ב.**

35) ופי' במדרש והאבן זה יצה"ר: **ב"ר פ"ע, ח. ילקוט שמעוני ויצא שם רמז קכג.**

36) מטמטמי' . . את לבו: **ראה יומא לט, א. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ח. וש"נ.**

בגדולת ה׳ כנ״ל יוליד האהבה כי אף אם הי׳ לבו כאבן המס[37] ימס[38] בהתבוננו בגדולת ה׳ דכולא קמי׳ כלא כו׳, אבל הענין שאף שיהי׳ לו התשוקה הנפלאה לה׳ מנקודת הלב מצד ההתבוננו׳ מ״מ לא יגיע למדריגת הביטול רצון אחר לגמרי מפני רצונו לה׳ שזהו בחי׳ ועמך לא חפצתי דהיינו שאין לו שום רצון אחר זולתי ה׳ והוא מצד התגברות גילוי הרצון לה׳ במאד עד שבטלו כל שארי רצונותיו, וזאת לא תהי׳ עדיין מפני נקודת הלב שיש לו ג״כ לדברים טבעיים שהחשיך על פי הבאר פעמים רבות, וה״ז ממש כאבן המכסה פי הבאר שאין מי הבאר נפסדים ונחסרים לגמרי מפני האבן המכסה עליהם אבל רק הגילוי שלהם לחוץ א״א בלי הסרת האבן מעליהם, כמ״כ אף שיהי׳ לו התשוקה הנפלאה לה׳ מנקודת הלב מצד ההתבוננות בשעת התפלה שז״ע המים שבבאר, אבל מ״מ הגילוי של אה״ר זו להיות כל שארי רצונותיו בטלים ומבוטלים מצד רצונו לה׳ זהו בלתי אפשר כל זמן שהאבן מכסה פי הבאר שהוא אחיזתו בתאוות גופניי׳ דהיתר, וזהו שמכסה פי הבאר ר״ל גילוי הרצון לה׳ במאד עד שעמך לא חפצתי שאין לו שום רצון אחר מצד רצונו לה׳, שזהו הנק׳ פי הבאר, ועל בחי׳ זו מכסה לגמרי האבן הנ״ל, וכשלא יהי׳ לו בחי׳ זו דביטול רצון ההפכי רק הרצון לה׳ לבד יוכל להיות לו בחי׳ נפילה אחר התפלה שאז אינו מתבונן בגדולת ה׳, אבל כשהי׳ בו הרצון לה׳ כ״כ בבחי׳ ביטול רצון זר לגמרי כמאמר ועמך לא חפצתי שז״ע הסרת האבן, אז לא יהי׳ בו נפילה לעולם וכמ״ש למען יזמרך כבוד[39] ולא ידום כו׳ ולא שכיך[40] כו׳, וזהו ענין וגללו את האבן מע״פ הבאר והוא הבחי׳ הב׳ שצ״ל בהבאר, דהיינו הא׳ נת״ל ענין והנה ג׳ עדרי צאן רובצים שהוא בחי׳ המשכת ההתבוננות להוליד האהבה לה׳ כדלעיל, והבחי׳ השנית צ״ל וגללו את האבן דהיינו ביטול רצון זר, והיינו בין בשעת ק״ש ותפלה בין כל היום, פי׳ בשעת ק״ש ותפלה כשמגיע לואהבת בכל לבבך ברעו״ד לה׳ יהי׳ ג״כ ביטול הרצון זר ע״י בחי׳ מס״נ לה׳ כמ״ש אליך ה׳ נפשי אשא וכמאמר בע״כ אתה חי[41] להיות החיות בגוף בע״כ, וגם בכל צרכי פרנסה יהי׳ העסק בע״כ כמאן דשדי בתר כתפוי[42] והוא דרך מעבר בלבד ולא דרך קבע והיינו מצד תוקף האהבה לה׳ עד שעמך לא חפצתי כו׳, וזהו כל סדר עבודה בתפלה שתצא ותתגלה מתחת האבן מעט מעט שהוא ענין בטל רצונך מפני רצונו[43], ופי׳ רצונו הוא בחי׳ חפץ ה׳ אשר ע״י חפץ ורצה״ע ב״ה עשה את הנפש אלקי׳ וכל העולמות כמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה[44], ורצון הנפש

---

37) אף אם הי׳ לבו כאבן המס ימס: **ע״ד תניא פמ״ו.**

38) המס ימס: **שמו״ב יז, י.**

39) למען יזמרך כבוד: **תהלים ל, יג.**

40) ולא שכיך: **ראה זהר היכלות פקודי רנו, ב. תרומה קמ, רע״א. וישלח קעח, ב. לך עז, ב. פו, ב.**

41) בע״כ אתה חי: **ראה אבות ספ״ד. לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וכמו בקרבנות ובהנסמן שם.**

42) כמאן דשדי בתר כתפוי: **ראה תניא פכ״ב.**

43) בטל רצונך מפני רצונו: **אבות פ״ב, מ״ד.**

44) כל אשר חפץ ה׳ עשה: **תהלים קלה, ו.**

הי' להכלל ולהבטל בחפץ ה' המהוה את כולם מאין ליש וביטול הרצון ההפכי להפקיר א"ע מכל וכל מפני התגברות רצון זה של הנפש לה', והוא מתגלה מעט מעט ע"ד[45] שבק"ש וש"ע נגמר ביטול הרצון והסרת האבן לגמרי ואז מתגלה פי הבאר ואז חפץ בה ה' ואתערי בה קורבה, וזהו קרוב ה' לכל קוראיו[46], וכן בכל היום להיות סור מרע בפו"מ גם בתאוות היתר באהבה לה' יבטל הרצון שיעשה הטוב יותר מכפי טבעו ורגילותו כמו בלימוד תורה ללמוד יותר מחפצו בטבע, וכן במצות מעשיות לעשות נגד הרצון הטבעי כמו בפיזור ממון לצדקה וכיוצא ובסור מרע לכבוש תאוות היתר ג"כ שכל אלה הוא בחי' ביטול עצמותו כו', וזהו מ"ש מיד כלב יחידתי[47], כי יחידה הוא בחי' מקיף[48] של הנפש רעו"ד תצא מיד כלב הוא בחי' אבן המכסה כו', והנה ידוע שהמקיף של הנפש שורי' בלבושים[49] דוקא והוא משום שאין לה שום כלי בנפש שתוכל להכילה בפנימיותה ואפילו כלי המוח לכן שורה בבחי' מקיף על הלבושים וכמ"ש במ"א, וידוע שמודו"מ נק' לבושי הנפש[50], ע"כ אפי' במח' בעלמא באיזה דבר היתר (כשהוא שלא לש"ש רק לתאוות גופו כו') הרי נעשה לבוש צואה לנפשו ובהלבוש הזה ישרה המקיף (דבחי' יחידה הנ"ל), דהיינו שיהי' לו רצון בו אף שלא יתפשט הרצון עדיין תוך השכל והמדות מ"מ יהי' בבחי' מקיף שאותו הדבר שחשב הוא כמקיף את נפשו מכל צדדיה, ומלך אסור ברהטים[51] כתי' שגם הרצון לאלקות השוכן בתוך נפשו המלובשת בנה"ב דנוגה אסור וקשור ומוקף שם כו', ואי לזאת צ"ל בחי' סור מרע אפי' במחשבה שלא יכסה האבן על בחי' יחידה כו', ומה שהי' לו התקשרות בתאוות היתר שלא יכול להזהר, נגלל האבן ונתבטלו רצונותיו מעט מעט ע"י צעק לבם לה'[52] בתפלה, ולפי ערך הביטול רצון כן התגלות פי הבאר ויציאתו מן ההסתר והחשך ואז יכולה לקבל בחי' חפץ ה' שלמעלה מזמן ומקום.

ד) **והנה** כל העדרים[3] מתאספים על הבאר לגלול את האבן הגדולה מעל פיה ויעקב בכחו הוא גולל לבדו את האבן[4]. הנה ידוע דיש בחי' אהוי"ר שהאדם מעורר בנפשו ע"י ההתבוננות בגדולת ה', ויש בחי' אהוי"ר שבאים לו מלמעלה, והאהוי"ר שהאדם מוליד בנפשו ע"י ההתבוננות הם בחי' העלאת מ"ן ואתעדל"ת להמשיך עליו אהוי"ר מלמעלה, וכמ"ש בהערה לתיקון חצות[53] ע"ש.

---

45) ע"ד: בסה"מ תרכ"ח כאן ע' לא: עד.

46) קרוב ה' לכל קוראיו: תהלים קמה, יח.

47) מיד כלב יחידתי: תהלים כב, כא.

48) יחידה הוא בחי' מקיף: ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתכד. וש"נ.

49) שהמקיף של הנפש שורי' בלבושים: ראה ספר הכוונות (קארעץ תקמ"ד) ה, ב. ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ג. פע"ח שער התפלה ש"א, פ"ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ס"ע יא ואילך. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קפ, ג. וש"נ.

50) שמודו"מ נק' לבושי הנפש: ראה תניא פ"ד.

51) ומלך אסור ברהטים: שה"ש ז, ו. ראה ת"ז ת"ו כא, ב. בהוספות תקונא שתיאה קמד, ב. אגה"ת פ"ז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' עתר. וש"נ.

52) צעק לבם לה': ע"פ איכה ב, יח.

53) בהערה לתיקון חצות: נדפס בסידור עם דא"ח (סידור תו"א: ועוד) במקומו.

והנה ענין העדרים המתאספים לגלול את האבן הוא בחי׳ אהוי״ר ורחמנות[54], שע״י האהבה שהאדם מוליד לה׳ להוציא האהבה המסותרת שיש בהעלם בנפשו בירושה מבחי׳ אברהם[55] אוהבי[56] לידי גילוי ממש בנפשו בשעת התפלה עי״ז הוא גולל את האבן שהם תאוות גופניות. אך אין די באהבה לבד כי מ״מ יכול ליפול אחר התפלה באהבות זרות נכריות מפני דאת זלעו״ז עשה האלקים[57], ומאהבה דקדושה יכול להיות נמשך ההוללות וליצנות, לפי שענין ההוללות בא מחמת שהלב פתוח בחדוה מן האהבה בבחי׳ מרה לבינה, וז״ע קליפות פלשתים לשון מבוי המפולש[58] שאין מעצור לרוחו ופריקת עול והוא מקור להוללות ודברים בטלים כו׳, וזהו שבארות דאברהם סתמום פלשתים[59] עפר, דהיינו כשאין לו רק בחי׳ אהבה לבד יוכל להיות אחר התפלה נפילה בבחי׳ פלשתים, אלא צ״ל ג״כ בחי׳ יראה ופחד מה׳ והדר גאונו[60] וקבלת עומ״ש שום תשים עליך מלך[61], ועי״ז נמשך הארה האלקי׳ של האהבה ונתיישבה בו בבחי׳ קיום ממש שתשאר הרשימו גם אחר התפלה שלא יפול בהוללות כו׳, וזהו ופחד יצחק הי׳ לי[62], לי ממש, שיש לזה קיום וכמ״ש בזהר דהאהבה צ״ל אתכלילת מתרין סטרין[63] דוקא, דחילו ורחימו כו׳, וזהו ונאספו כל העדרים דוקא אז וגללו את האבן ואין די באהבה לבד או ביראה לבד כו׳. אך עיקר הבירור הוא דוקא ע״י אהוי״ר שבאים לו מלמעלה להיות כי בחכמה אתברירו[64], כי כל מה שתשיג הנפש השגות אלקות בשעת התפלה אין בה כח עדיין לברר הלבושים צואים שנדבקו בבחי׳ יחידה שבנפש, כי אין כח בבחי׳ מקבל לברר לגמרי בעצמותו, כ״א שתצא ותופשט מן הרע בהתגברות הרצון לעלות לה׳, אבל גם דקות הרע יעלה עמה ויומשך אחריה

---

54) העדרים . . אהוי״ר ורחמנות: **ראה מאמרי אדה״ז תקע״ג (נמצא בדפוס) — בשם הר״א בן המגיד. התמים חוברת ג ע׳ קכ. בסמוך בפנים. לקו״ת שבהערה 58. לקו״ש כ׳ מ״ח תש״מ כרך כ ע׳ 408 הערה 176.**

55) האהבה . . בירושה מבחי׳ אברהם: **ראה גם סידור שער הסוכות רנט, ג. תו״ח תצוה ח״ב שסד, א. וש״נ.**

56) אברהם אוהבי: **ישעי׳ מא, ח.**

57) דאת זלעו״ז עשה האלקים: **קהלת ז, יד. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ קלד.**

58) פלשתים לשון מבוי המפולש: **משנה ערובין ספ״ט. ראה תו״א בשלח סא, סע״ג ואילך. לקו״ת ואתחנן ה, א. תו״ח תולדות קמג, ג ואילך. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רמב. וש״נ. לקו״ש וירא כרך טו ע׳ 119.**

59) שבארות דאברהם סתמום פלשתים: **תולדות כו, טו. יח.**

60) ופחד מה׳ והדר גאונו: **ע״פ ישעי׳ ב, י. יט. כא.**

61) שום תשים עליך מלך: **פ׳ שופטים יז, טו.**

62) ופחד יצחק הי׳ לי: **ויצא לא, מב. ראה גם תו״א תולדות יז, ג. וראה גם לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק פ״ג.**

63) דהאהבה צ״ל אתכלילת מתרין סטרין: **ראה זהר בהקדמה יא, סע״ב ואילך. תו״ח בראשית לח, ג ובהערה 9.**

64) בחכמה אתברירו: **ראה אגה״ק סכ״ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע״ב. ע״ח שער דרושי נקודות ש״ח, פ״ו. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רצה. שמות ח״ב ע׳ שכא. תו״ח (שמות כת״י ע׳ תקעא ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) תשא ח״ב שפד, ד ואילך.**

בעלותה ותהי' מעורב טו"ר עדיין במקצת, וכנראה בחוש שגם בהתגברות התשוקה ימצא הגסות כו', אלא עיקר הבירור בין הרע לטוב הוא ע"י כח המשפיע אלקות לתוך הנפש אלקי' בשעת עלותה לה' שהוא המבררה דוקא, כמ"ש בענין ושמע אביה והפר את נדרה[65] כו', וזהו מה שנתפס אור אלקות בנפשו למעלה מכלי השגתו, או אוי"ר שלמעלה מיגיעתו ועבודתו דהיינו האהוי"ר שבאין לו מלמעלה שהן עיקר המבררים בחי' מדות הנפש ולבושים[66] כו'. ויש כמה מיני מדרגות בהשפעת אלקות שלמעלה מהגבלת כחות נפשו האלקי', לפעמים תאיר ההמשכה בהתבוננות זו ולפעמים באחרת ולפעמים באהבה זו ולפעמים כו' וכן ביראה כו', וזהו ונאספו העדרים מעלמא דדכורא להשפיע על הבאר שהוא פרטיות כחות הנפש אלקית המוגבלת ואז וגללו את האבן והבדילו הרע מעליה כו'.

(**וענין** והשיבו את האבן למקומו[67] שיש לומר שהוא ע"ד בכל דרכיך דעהו[68], דהיינו שכל עסקיו באכילה ושתי' ושאר עניני' הגשמיי' שא"א עשייתם בלעדי האבן הנ"ל כדאי' בגמ' שאפי' ביעתא בת יומא לא אשתכח[69] כו', יהי' הכל לש"ש ואז האבן במקומו הראוי לו וכתיב טוב מאד זה יצה"ר[70] שאז הוא טוב מאד, והמ"י).

ה) **אך** הנה מה שביכולת כל העדרים לפעמים מקו ימין שהוא אה"ר ופעמים מכח מ"ה ולפעמים מקו שמאל בחי' יצחק שהוא בחי' פחד ה' או רשפי אש תשוקה נפלאה הנמשכת מבינה שבנפשו, כל זאת יש ביכולת יעקב לבדו[71] שהוא בחי' קו האמצעי[72] המבריח מן הקצה[73] אל הקצה[74] להמשיך מבחי' רח"ר בחי' חפץ ה' על הנפש, בהיות כי בחי' הרחמנות שהאדם מעורר בשעת התפלה על נפשו כשמתבונן גודל עוצם ריחוקו מה' אחד פשוט, ובשפלות זו שהנפש משפלת עצמה ומעוררת בחי' רחמים שבה ע"ז תעורר רחמי ה' הרבים וכמאמר

---

65) ושמע אביה והפר את נדרה: **ראה לקו"ת מטות פה, א.**

66) ולבושים: **בסה"מ תרכ"ח כאן ע' לג: ולבושי'.**

67) והשיבו את האבן למקומו: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ח כאן — המשך הכתוב ונאספו שמה ויצא כט, ג [ושם: האבן על פי הבאר למקמה].**

68) בכל דרכיך דעהו: **משלי ג, ו.**

69) שאפי' ביעתא בת יומא לא אשתכח: **ראה יומא סט, ב.**

70) טוב מאד זה יצה"ר: **ראה ב"ר פ"ט, ז [ושם דורש מתיבת והנה]. סה"מ תרל"ח ע' עט וע' קלה ואילך ובהנסמן שם.**

71) ביכולת יעקב לבדו: **ראה לקו"ת ואתחנן ה, סע"א ואילך. לקו"ש ויצא כרך כ ע' 126 ובהערה 21. שם (כ' מ"ח תש"מ) ע' 408 ובהערה 175.**

72) יעקב . . קו האמצעי: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שסח. תו"ח בראשית מא, א הערה 13.**

73) יעקב . . המבריח מן הקצה: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 77.**

74) המבריח מן הקצה אל הקצה: **ע"פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.**

אבינו אב הרחמן[75] רחם נא עלינו כו' להיות כי על השפל ביותר תתפשט יותר מדה"ר[76], וכשנמשכת בה מבחי' חפץ ה' ורחמיו המרובים ממילא יוגלל האבן כי מקיפים דוחים את החיצונים[77] כי אין להם עלי' שם, שאין להם ערבובי' עם הטוב אלא מצד הא"פ, אבל בהגלות נגלות רח"ר העליונים הם נדחים כו', וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם[78].

קיצור, באר נק' הנפש אחר התלבשותה בגוף שבוקעת אצלו בחי' אה"ר מתוך המיצר והוא כמשל מים חיים שבוקעים את העפר ונובעים כו' אז דוקא נק' מים חיים, אך להגיע לזה צ"ל ב' דברים התבוננות בגדולת ה' וביטול רצון, וזהו שלשה עדרי צאן רובצים עליה להשפיע בחי' חב"ד בגדולת ה' בשעת התפלה שאז הוא זמן המשכת מוחין דגדלות, וגללו את האבן בחי' ביטול רצון אתכפי' בכל היום, וגם בשעת התפלה כי האהבה לה' כשהיא בבחי' עמך לא חפצתי לא יהי' בה נפילה, משא"כ כשהיא רק רצון לה' לבד שאז יוכל להיות נפילה אחר התפלה להתאוות ג"כ תאוות עוה"ז, ואופן גלילת האבן הוא דוקא ע"י שנאספו כל העדרים ואין די באהבה לבד או ביראה לבד אלא צ"ל כלילא מב' סטרין, ועיקר הבירור הוא ע"י אהוי"ר שבאין לו מלמעלה וזהו העדרים מעלמא דדכורא, אך מה שביכולת כל העדרים יחד דייקא לגלול את האבן יש ביכולת יעקב לבדו שהוא בחי' התעוררות רחמים לפני ה' על נפשו שירדה פלאים, שעי"ז מעורר ר"ר מה' על נפשו ואז יוגלל האבן בקל כו'.

75) אבינו אב הרחמן: נוסח ברכת ק"ש בדילוג. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' עח.

76) על השפל . . יותר מדה"ר: ראה גם תו"ח בשלח ח"א קע, א. וש"נ.

77) מקיפים דוחים את החיצונים: ראה תו"א בראשית ה, ג: „כנראה בציור האילן שבפרד"ס". ע"ח שער לאה ורחל של"ז, פ"ז: שהמוחין דאבא הם הדוחין את החיצונים.

78) ליעקב אשר פדה את אברהם: ישעי' כט, כב [ושם: אל בית יעקב]. ראה גם הערות ותיקונים לתניא ספל"ב. תניא עם מ"מ הגהות והערות קצרות לכ"ק אדמו"ר ספל"ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' ח. וש"נ.

פ׳ וישלח

ויקח מן הבא בידו מנחה[1] לעשו אחיו[2], דהנה כל הקרבנות נק׳ בשם מנחה[3] כמ״ש והבל הביא מבכורות צאנו ומחלבהן[4] וקין הביא מפרי האדמה[5], וכתי׳ וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו[6] ואל קין ואל מנחתו לא שעה[7], הרי כל הקרבנות בכלל נק׳ בשם מנחה, ובדרך פרט הי׳ ג״כ קרבן מנחה כמו מנחת סלת ומחבת[8] כו׳, ועכשיו תפלה כנגד תמידין תקנו[9] לכן הנה כל התפלות בכלל הם נק׳ בשם מנחה[10] ויש תפלת המנחה בפרט. והנה ארז״ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה[11] שהרי אלי׳ לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר ויהי בעלות המנחה[12] ויגש אלי׳ ויאמר ענני ה׳ ענני[13] כו׳, וצ״ל מהו ענין תפלת המנחה בפרט שגבוה מכל שאר התפלות שלכן אלי׳ לא נענה אלא בתפלת המנחה דוקא. ויובן זה ע״פ הקדמה דהנה נודע כי אני ה׳ לא שניתי[14] כתיב, ולכאורה צ״ל הלא כתיב

---

1) ויקח מן הבא בידו מנחה: **דרוש זה הוא העתק ששה פרקים הראשונים ממאמר ד״ה והוא עבר לפניהם שנדפס בסה״מ תרכ״ז ע׳ מט־נה [מהדורת אותיות מרובעות] בהשמטת ההתחלה, וכן פ״ד הוא בשינויים. ושם בע׳ נז־נח נדפסו קיצורים מג׳ פרקים הראשונים. וראה הנסמן בריש המאמר שם (ע׳ מח).**

פרקים א־ג וכן פ״ו הוא ע״פ לשון התו״א מאמר ד״ה זה בפ׳ וישלח כה, ג ואילך עם הגהות וכו׳. וראה עוד שתי נוסחאות במאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ ס ואילך. ובארוכה בתו״ח וישלח קפח, א ואילך.

פרקים ד־ה ראה גם אוה״ת מלכים כרך א ע׳ עד ואילך.

וראה גם בארוכה סה״מ תרנ״ד ע׳ עז ואילך. ע׳ פז ואילך.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתק מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

בסה״מ תרכ״ז שם, נמצאים עוד שני פרקים ז־ח, והם נרשמו באופן אחר במאמר ד״ה קטונתי שנאמר לאח״ז בי״ט כסלו בעת חלוקת הש״ס ואינו תח״י. ראה גם ברשימת המאמרים שבריש הספר.

2) ויקח . . מנחה לעשו אחיו: **וישלח לב, יד.**

3) כל הקרבנות נק׳ בשם מנחה: **בתו״א כאן [ממהדורת זיטאמיר ואילך] מציין כ״ק אדמו״ר הצ״צ: ועיין בתשו׳ אמונת שמואל סי׳ כ׳ [ושם נותן טעם למה הקרבן תמיד של בין הערביים נק׳ בשם מנחה].**

שו״ת אמונת שמואל הנ״ל הוא לר׳ אהרן שמואל בר׳ ישראל קאידנובר פפא״מ תמ״ג. מובא גם באוה״ת וישלח ר״ע רלה. מלכים ע׳ עא [ושם: אמונת ישראל].

4) והבל הביא מבכורות צאנו ומחלבהן: **בראשית ד, ד [ושם: והבל הביא גם הוא — וכ״ה בתו״א וסה״מ תרכ״ז כאן. בסה״מ תרנ״ד כאן ע׳ עז כבפנים].**

5) וקין הביא מפרי האדמה: **שם ד, ג.**

6) וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו: **המשך הכתוב והבל הביא מבכורות צאנו ומחלבהן.**

7) ואל קין ואל מנחתו לא שעה: **בראשית ד, ה.**

8) מנחת סלת ומחבת: **ויקרא ב, א. ה.**

9) תפלה כנגד תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו״ת פינחס עז, ג.**

10) כל התפלות . . בשם מנחה: **ראה גם רש״י תהלים כ, ד. רמב״ן קרח טז, טו.**

11) לעולם יהא אדם . . המנחה: **ברכות ו, ב.**

12) ויהי בעלות המנחה: **מל״א יח, לו [בדילוג].**

13) ענני ה׳ ענני: **מל״א שם, לז.**

14) אני ה׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה הערה 32.**

כי ממך הכל[15] ואיך נאמר לא שניתי. אך הנה נודע כי השתלשלות כל העולמות הם רק מבחי' זיו והארה בעלמא הודו על ארץ ושמים[16], וגם הארה[17] זו עצמה מעצמותו ית' לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ושפע להיותן בבחי' גילוי עולמות כ"א ע"י השתל' דהיינו כשלשלת[18] הארה והארה דהארה כו', וכל מה שיורד ומשתלשל מטה מטה היא הארה דהארה מהעליון ממנו כו', וגם כל בחי' עליות העולמות בשמיטין וביובלות[19] הוא רק בבחי' זיו והארה, ויש בזה כמה מיני מדרגות זו למעלה מזו כמו עוה"ב ותחה"מ ואלף הז' יום שכולו שבת ומנוחה לחיי[20] העולמים[21] שהוא עילוי אחר עילוי והכל הוא בבחי' זיו וההארה כו', וזהו מ"ש אשר שם שמות בארץ[22] וארז"ל א"ת שמות אלא שֵמות[23], פי' שמות הוא בחי' אלף הז' כי שית אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב[24], ופי' א"ת שמות אלא שֵמות שאף בחי' שמות דהיינו אלף הז' הוא ג"כ עלי' בבחי' שם שהוא בחי' זיו והארה בעלמא כו'.

ב) **והנה** בבחי' השתלשלות מהארה זו יש ב' מיני השתלשלות הא' הוא בחי' השתלשלות א"פ[25] שהוא בחי' השתלשלות האורות בכלים בבחי' פנימיות שהיא[26] לפי ערך הכלי שהכלי יכול להגבילו, ויש בחי' השתלשלות או"מ[25] דהיינו שאינו מוגבל בכלי. ויובן זה בעבודת ה' שבלב זו תפלה[27] ברשפי אש, שכאשר האהבה באה מהתבוננות כי הוא חייך[28] איך שהוא ית' מחי' ומהווה כל העולמות וחיותם וקיומם הוא רק מבחי' הארה בעלמא אי לזאת לא יחפוץ בבחי' הארה זו כ"א ליכלל וליבטל בעצמות אא"ס ב"ה. אך מחמת שאהבה זו באה מהתבוננות כי הוא חייך, היא בבחי' גבול ומדה כאשר תוכל הנפש שאת לפי מזגה ותכונתה וזהו בחי' השתלשלות או"פ שהאור יכול להתיישב בכלי, ויש בחי' השתלשלות או"מ

---

15) כי ממך הכל: **דהי"א כט, יד.**

16) הודו על ארץ ושמים: **תהלים קמח, יג.**

17) הארה: **בהערות ותיקונים לתו"א כאן שכנצ"ל: מהארה.**

18) השתל' דהיינו כשלשלת: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע הערה 14.**

19) בשמיטין וביובלות: **ראה גם תו"א מג"א צו, א. לקו"ת נשא כח, סע"ב. קרח נב, ג־ד. תו"ח וישלח כאן קפח, ג; שמות ח"א מג, א; ויקהל ח"ב תלא, א ובהנסמן בהנ"ל.**

20) ואלף הז' . . לחיי העולמים: **ראה גם תו"ח בשלח ח"א רכא, ב ובהערה 557.**

21) יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים: **תמיד בסופה.**

22) אשר שם שמות בארץ: **תהלים מו, ט.**

23) א"ת שמות אלא שמות: **ברכות ז, ב. ראה תו"א מג"א שם. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שצט. לקו"ת בהר מא, ד. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תעב ואילך.**

24) שית אלפי שני . . וחד חרוב: **ראה ר"ה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. וש"נ.**

25) א"פ . . או"מ: **ראה ע"ח שער השתלשלות י"ס ש"ב, ענף א. ג. שער העקודים ש"ו, פ"ב. שער המקיפין שמ"ה, פ"ג. תו"ח (שמות כת"י ע' 166 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) וארא ח"א נז, א ואילך. ויקהל ח"ב שפז, ב ואילך (ובהנסמן שם).**

26) שהיא: **בסה"מ תרכ"ז כאן ע' נ: שהוא.**

27) בעבודת ה' שבלב זו תפלה: **ראה ספרי (ופרש"י) עקב יא, יג. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. אוה"ת עקב ע' תרח.**

28) כי הוא חייך: **נצבים ל, כ.**

והיינו שהאהבה באה מחמת התבוננות שישוב[29] אל לבו ויעמוק*[30] בעומקא דליבא איך שאני הוי׳ לא שניתי ולית מחשבה תפיסא בך[30] כלל, דהיינו שיבין הטיב איך שלית מחשבה תפיסא כו׳, אשר ע״כ תכלה אליו נפש כל חי להבטל במציאות ולהתכלל באחד ממש דהיינו שעי״ז יתעורר גם במדות שהם מוגבלים בחי׳ אהבה בלי גבול והיינו בחי׳ אהבה בכל מאדך בחי׳ אה״ר[31], וזהו בחי׳ השתלשלות אור מקיף ע״ש כי אהבה זו הוא בחי׳ אהבה שא״א להתלבש בכלי לכן נק׳ או״מ, כי פי׳ או״מ שמחמת ריבוי האור אינו מתיישב בהכלי בבחי׳ או״פ כו׳, וזהו שורש ענין יעקב ועשו, כי עשו הוא מבחי׳ או״מ ויעקב מבחי׳ או״פ. והענין יובן כי הנה כתי׳ פני ארי׳ אל הימין[32] ופני שור מהשמאל שפני השור הוא למטה במדרגה מבחי׳ פני הארי׳ שהוא אל הימין, והקשה באו״ח[33] מאחר שפני הארי׳ הוא למעלה מבחי׳ פני שור דפני ארי׳ הוא אל הימין ומפני מה למטה הארי׳ הוא בחי׳ חיה טמאה והשור שהוא מבחי׳ שור שבמרכבה הוא בהמה טהורה, וידוע שכתי׳ להבדיל בין הטמא ובין הטהור[34] שיש בחי׳ הבדלה בין הטמא ובין הטהור, וכמ״כ הנשר שהוא מפני נשר שבמרכבה בחי׳ רחמים[35] הנה למטה הנשר הוא עוף טמא, והענין הוא כי אדרבה זה[36] שהוא למעלה במדרגה יותר גבוה אין לו התלבשות בכלי למטה להיות גילוי בחינתו כמו שהוא למעלה בקדושה, וכמו הארי׳ שהוא בחי׳ גבורה[37] תגבורת החיות[38] שזהו משארז״ל הוי רץ כצבי וגבור כארי[39] שארי הוא בחי׳ תגבורת החיות במאד מאד, אך מחמת רוב התגברותו א״א להיות שורה ומתגלה קדושתו למטה בכלי שנכלל בקדושה וכמו בהמה טהורה אלא ע״י נפילת האור ברפ״ח ניצוצין[40]

---

29) שישוב: וכ״ה בסה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר) כאן ע׳ נה — ואוצ״ל: שישיב. במהדורת אותיות מרובעות ע׳ נ: שישים.

*30) ויעמוק: בסה״מ תרכ״ז כאן: ויעמיק.

30) ולית מחשבה תפיסא בך: ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.

31) בכל מאדך בחי׳ אה״ר: ואתחנן ו, ה. ראה לקו״ת מטות פא, סע״ג ואילך. עקב טז, ג. פ׳ ראה לא, ד. סהמ״צ להצ״צ ע׳ קנד.

32) פני ארי׳ אל הימין: יחזקאל א, י [ושם: ופני. בדילוג].

33) והקשה באו״ח: וכ״ה בסה״מ תרכ״ז כאן ע׳ נו. ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ נ: באוה״ח.

ראה אוה״ח אחרי יז, יד. תו״א מג״א צג, ג. לקו״ת שה״ש ט, ד. תו״ח (שמות כת״י ס״ע פא ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) וארא ח״א נו, ב. סה״מ תרכ״ז כאן ע׳ נ; תר״ם ח״א ע׳ כג ואילך ובהנסמן בהנ״ל.

34) להבדיל בין הטמא ובין הטהור: שמיני יא, מז.

35) הנשר . . רחמים: ראה ת״ז תכ״ה עא, א. לקו״ת במדבר י, א. יא, ב. חוקת סא, ג. ר״ה סג, ב. האזינו עח, ב ואילך. שה״ש מט, ב. אוה״ת האזינו ע׳ א׳תרפה ואילך. לקמן מאמר ד״ה והבריח התיכון על יד הערה 73.

36) זה: בסה״מ תרכ״ז כאן: מה.

37) הארי׳ . . גבורה: ראה גם לקמן מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ד. וש״נ.

38) גבורה תגבורת החיות: ראה תו״א נח ט, ג. סה״מ תרכ״ז ס״ע רמט. וש״נ. תרמ״א ע׳ רלה. לקו״ש תולדות כרך ל ע׳ 108. וש״נ.

39) רץ כצבי וגבור כארי: אבות פ״ה, מ״כ. ראה גם לקמן שם.

40) ברפ״ח ניצוצין: ראה ע״ח שער רפ״ח ניצוצין שי״ח, פ״ב. לקו״ש וישב כרך טו ע׳ 524. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳קעד. וש״נ.

שבשבה"כ בג"ק הטמאות ואז הוא בחי' חיה טמאה שמקבל חיות מנפילת הניצוצים מארי דקדושה, אבל לא בהתגלות בחי' ארי' בדרך השתלשלות והתלבשות כבבהמה טהורה רק בחי' מקיף מלמעלה והוא בחי' לבונה[41], ומאחר שעכ"פ חיותו שמקבל הוא מבחי' ארי' שלמעלה שהוא אל הימין לכן ארי הוא מלך שבחיות[42] כו', משא"כ השור אף שחיותו הוא רק מפני שור שבהשמאל[43] עכ"ז לא נפל אורו כ"כ ולכן הוא בהמה טהורה שיכולים לבררו ולהעלותו, ולכן הקרבנות היו משור וכשב ועז[44] דוקא שהם בהמות טהורות וכמשארז"ל במד"ר אמור פכ"ז[45] א"ר אליעזר בן זמרא[46] אף בקרבנות כן[47] אמר הקב"ה שור נרדף מפני ארי עז[48] מפני נמר כבש מפני זאב לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפים הה"ד שור או כבש או עז[49], והיינו מפני כי השור בעצם יש לו ביטול מעט כו'.

ג) **ומזה** יובן שורש ענין יעקב ועשו[50] כי עשו הוא מבחי' התהו שקודם[51] לתיקון[50] ולכן הי' עשו בכור[52] רק שמכרה ליעקב[53] אבל בעצם הי' עשו הבכור מפני כי שורשו הוא מבחי' התהו, אך הנה נודע שהי' שבה"כ בבחי' התהו[54] ולכן עשו שלמטה הי' רע גמור כדוגמת הארי כנ"ל, וזהו שארז"ל מלמד[55] שהי' הקב"ה בונה עולמות ומחריבן ואמר דין לא אהניא לי ודין אהניא לי במד"ר פ'[55] בראשית[56], פי' שקאי על בחי' התהו ותיקון שעולם התהו לא אהניא לו מפני כי מחמת ריבוי האור א"א שיהי' בבחי' התלבשות האור בכלי כנ"ל במשל הארי' כ"א בדרך שבירה נעשה מזה למטה רע כו', משא"כ בחי' התיקון אהניא לו ע"ש כי עיקר המכוון הוא שיהי' בחי' היש וביטול היש כו' וכמשי"ת. וזהו בחי' יעקב יו"ד

---

41) מקיף מלמעלה . . לבונה: **ראה תו"א תולדות כ, ג. תו"ח בראשית ל, ד ובהערה 22. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כה ואילך. וש"נ. דברים ח"ג ע' א'קלז. וש"נ. ש"א ז, ב. עו, ב. עז, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' עא. וש"נ [בפנים].**

42) ארי הוא מלך שבחיות: **חגיגה יג, ב.**

43) שבהשמאל: **בסה"מ תרכ"ז כאן ר"ע נא: שמהשמאל.**

44) הקרבנות היו משור וכשב ועז: **ויקרא א, ב. י. ראה בסמוך בפנים ובהערה 49.**

45) במד"ר אמור פכ"ז: **סימן ה. ראה גם קה"ר פ"ג, טו.**

46) א"ר אליעזר בן זמרא: **בויק"ר שם: רבי אליעזר ב"ר יוסי בן זמרא אמר.**

47) כן: **שם: כך. בקה"ר כבפנים.**

48) עז: **בויק"ר שם: עז נרדף. בקה"ר כבפנים.**

49) שור או כשב או עז: **אמור כב, כז.**

50) יעקב ועשו . . התהו . . לתיקון: **ראה לקו"ת להאריז"ל ס"פ וישלח. תו"א וישלח כד, א ואילך.**

51) התהו שקודם לתיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ.**

52) הי' עשו בכור: **תולדות כה, כה.**

53) רק שמכרה ליעקב: **תולדות שם, לא ואילך.**

54) שבה"כ בבחי' התהו: **ראה ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי נקודות ש"ח, פ"א. תו"ח נח סד, ב הערה 10.**

55) וזהו שאמרז"ל מלמד . . במד"ר פ' בראשית: **וכ"ה בסה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר) כאן ע' נו. במהדורת אותיות מרובעות: וזהו שאמרז"ל במד"ר פ' בראשית מלמד.**

56) במד"ר פ' בראשית: **ראה שם פ"ג, ז. פ"ט, ב. סה"מ ת"ש ע' 55 בהערה. תרל"ח ע' תמב. וש"נ. תר"ם ח"א ע' תה. וש"נ.**

עקב[57], היינו בחי' התיקון שהמשיך בחי' היו"ד בבחי' עקביים שיהי' בחי' ביטול היש (וזהו שבישר לעשו ויהי לי שור[58] היינו בחי' הביטול דתיקון כו'). ולהבין מהו תופס מקום ענין ביטול היש שזה"ע בחי' ההעלאת מ"ן שמלמטה למעלה הלא המלאכים בטלים יותר שעומדים ברום עולם[59] והם בטלים ממציאותם, אך הענין הוא דהנה העלאת מ"ן היינו כמו שמביאין למלך מתנה דבר חדש בכדי שיפנה לב המלך אל בקשתו הקטנה והנמוכה לגבי מעלת ומדריגת המלך כי לב מלכים אין חקר[60], ועי"ז הדבר חדש שמביא לו עי"ז ממשיך לב המלך שיפנה לו, כמו ע"י צפור המדברת הגם שבנ"א מדברים בבינה יתירה אך מצד החידוש[61] שהצפור תדבר עי"ז ימשיך ויעורר לב מלכים אין חקר לבקשת ההדיוט, וזהו ג"כ מה שהעלאת מ"ן תלוי באתעדל"ת דנש"י דוקא המלובשים בגוף, הגם שהמלאכים עומדים ברום עולם ותמיד משי"ב בלי הפסק אומרים ביראה קדוש[62], גם בדעת יותר ידברו שהשגתם גדולה ועצומה ומתענגים על ה' לאין קץ, מ"מ אינו דבר נפלא כ"כ שהרי המלאכים נבראו עד"ז (וכמארז"ל כלום יצה"ר יש ביניכם[63]) משא"כ למטה בנפש האדם שמלובשת בגוף ונה"ב שיש מח' זרות רבות הטורדות ומפילות לב האדם, וגם האהבה שמתעורר חולפת ועוברת ויש לה הפסק, אך בשביל החידוש שבזה שהרי כח זה שבאדם למטה להיות מדבר הוא מאכילה ושתי' ומי שאינו אוכל ג' ימים נעשה חלוש ואין לו כח הדבור בשלימות, וכן יש כמה מניעות שתלוי בגשמיות כמו מניעות הקור כו', הרי כח הדיבור שלמטה שחיותו מדברים גשמיי' יקר מאד בעיני ה' וכמשל צפור הנ"ל, וכן כל הקרבנות כבשים ועזים הוא מהתלבשות בי"ע כו', ולכן כשעולה למעלה הוא דבר חידוש מה שלא נראה כן בעולמות עליונים ולכן הם המעלים מ"ן, ולכן נק' בשם מנחה שהוא ר"ת מ"ן ח' ה', פי' מ"ן הוא בחי' העלאת מ"ן בבחי' ח' מזל הח' ונוצר[64] חסד[65] שיומשך בבחי' ה"א כו' בהבראם בה' בראם[66] כו'.

---

57) יעקב יו"ד עקב: ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"ב. ראה תו"א ר"פ ויצא. לקמן מאמר ד"ה ויחי יעקב בסופו. וש"נ.

58) ויהי לי שור: וישלח לב, ו.

59) המלאכים . . שעומדים ברום עולם: ע"פ ברכת יוצר.

60) לב מלכים אין חקר: משלי כה, ג [ושם: ולב].

61) צפור המדברת . . מצד החידוש: מובא בלקו"ת במדבר כ, א: וכמ"ש בלק"א בשם המגיד נ"ע. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק רפ"ד. וש"נ.

62) שהמלאכים . . משי"ב . . אומרים . . קדוש: כ"ה גם בתו"א כאן כה, ד. ראה גם לקו"ת שה"ש כט, ב ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קפה. מאמרי אדה"א נ"ך ע' שלו. וש"נ. קונטרסים ע' רמז. סה"מ תרל"ח ע' לז ואילך. וש"נ.

63) כלום יצה"ר יש ביניכם: ראה שבת פט, א. סה"מ תרמ"א ע' פח. וש"נ.

64) מזל הח' ונוצר חסד: ראה ע"ח שער הכללים פ"ה. ועוד.

65) ונוצר חסד: תשא לד, ז [ושם: נוצר (וכ"ה בתו"א כאן). אבל כ"ה בכ"מ ומהם: לקו"ת ברכה צג, ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרפה. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם ספ"ד. המשך מי יתנך כאח לי פי"ב. פכ"ד. ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ה].

66) בהבראם בה' בראם: בראשית ב, ד. ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, ב. פרש"י עה"פ.

ד) **ומעתה** צ"ל תפלת המנחה בפרט, ומה שאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, הנה בס' סדר היום[67] תירץ לפי שתפלת השחר הוא תיכף בקומת האדם משנתו לכן אין בה בחי' ביטול וכפי' כ"כ כנ"ל, משא"כ תפלת המנחה שהאדם טרוד מאד בעסקיו כל היום, וכשמגיע זמן תפלת המנחה פונה מכל עסקיו והולך ומתפלל זהו בחי' ביטול יותר, לכן אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, וזהו ע"פ פשוט, וע"פ דרך האמת יובן דהנה ארז"ל תפלת המנחה עד הערב[68] כו'[69], ר' יהודא אומר עד פלג המנחה (שהוא שעה[70] ורביעי[71] קודם הערב) לפי שר"י סובר[72] שתפלות כנגד תמידין תקנו תפלת השחר נגד תמיד של שחר ותפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערבים ותשבה"ע לא הי' קרב כ"א עד פלג המנחה לכן אמר תפלת המנחה עד פלג המנחה, ורבנן פליגי עלי' ואמרו תפלת המנחה עד הערב, ואיתא בהגמ' ה"ג[73] מה' תפלה רבנן כו' כר' יוסי בירושלמי[74] ס"ל דאמר ר"י לא נתקנה תפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערבים (לבד)[75] כ"א נגד קטורת שנאמר תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב[76], לכן ס"ל תפלת המנחה עד הערב לפי שהיא גם נגד קטרת כו', נמצא תפלת המנחה היא נגד בחי' קטרת ג"כ, והנה ההפרש שבין קטרת לתמידין[77] שהתמידין[78] היו קרובים[79] על מזבח החיצון[78] משא"כ הקטרת הי' על מזבח הפנימי[79], והנה ההפרש בין מזבח החיצון לפנימי יובן בנפש האדם שגם בנפש האדם יש ג"כ מזבח החיצון ומזבח הפנימי שהם ב' לבבות[81] חיצוניות הלב

---

67) בס' סדר היום: לר' משה ן' מכיר — ראה שם סדר תפלת מנחה (ד"ה עוד טעם לעניית ע' 32).

מובא גם בכ"מ ומהם: לקמן פ"ה. אוה"ת מלכים ע' עב [ושם הועתק לשונו]. סה"מ תרכ"ז כאן ע' נב וע' נד. תרל"ה ח"א ע' י וע' טו. תרנ"ד ע' פה וע' פו. ע' צה וע' צו. עזר"ת ע' פז. תרפ"ח ע' לו. סה"מ קונטרסים ח"א ע' 334. ובשם המגיד בסה"מ תרל"ח ע' תסז.

68) תפלת המנחה עד הערב: ברכות כו, א (במשנה).

69) כו': כ"ה בהכת"י.

70) פלג המנחה . . שעה ורביעי: ראה הערה 72.

71) שעה ורביעי: וכ"ה בסה"מ תרל"ה ח"א ע' ה. ובהערה לשם כתב לכאו' צ"ל: שעה ורביע.

72) שר"י סובר: ברכות כו, ב.

73) בהגמ' ה"ג: בהגמי"י פ"ג, ה"ד אות ג. הובא גם בכ"מ ומהם: אוה"ת וישלח ע' 474. פינחס ע' א'עח. מלכים כאן ע' עד. (ע' עו). משלי ע' תקפא. סה"מ תרכ"ז כאן ע' נב. תרל"ה ח"א ע' ה וע' טז. תרנ"ד ע' פה. ע' צה [ושם: פ"ד]. עזר"ת ע' פג [ושם: פ"ז].

74) כר' יוסי בירושלמי: ברכות פ"ד, ה"א.

75) (לבד): כ"ה בהכת"י.

76) תכון תפלתי . . ערב: תהלים קמא, ב.

77) ההפרש שבין קטרת לתמידין: ראה גם הנסמן בסה"מ תרכ"ז כאן ע' נב.

78) שהתמידין . . מזבח החיצון: ראה יתרו כ, כא. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א, ה"ו. וראה גם הנסמן בסה"מ תרל"ט ח"ב ע' תקנד.

79) קרובים: אוצ"ל: קריבים.

80) הקטרת . . מזבח הפנימי: ראה תצוה ל, א. ז. ח. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע כח. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א, הי"א. הל' תמידין ומוספין רפ"ג.

81) מזבח החיצון . . הפנימי . . ב' לבבות: ראה לקו"ת סוכות עח, ד ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קלב.

ופנימי׳ הלב[82], דהנה חיצוני׳ הלב הוא האהבה שבאה ע״י התבוננות כי הוא חייך[28] איך שהוא ית׳ חיי החיים[83] ומחיה ומהוה את כל העולמות, אי לזאת יחפוץ ליכלל וליבטל אליו ית׳ שזהו בחי׳ חיצוניות הלב בחי׳ מזבח החיצון שעליו זובחים הבהמה היא הנה״ב לברר ז׳ מדות דנה״ב, משא״כ בחי׳ מזבח הפנימי הוא בחי׳[84] פנימי׳ הלב הוא בחי׳ מזבח הפנימי שעליו מקריבין הקטרת שהקטרת הוא קישורא דכולא[85] כו׳, והוא בחי׳ תעלומות לב[86] עומקא דליבא שהוא בחי׳ אהבה שלמעלה מגדר כלי כו׳.

ה) **ולהבין** בתוס׳ ביאור ענין הקטרת, הנה הקטרת הם[87] בחי׳ ריח וריח הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו[88] ולא הגוף, משא״כ שאר הקרבנות נק׳[89] בשם לחם, ואף שגם בקרבנות כתיב ריח ניחוח[90] מ״מ עיקר הקרבן הוא בחי׳ לחם כמ״ש לחמי לאשי[89], וההפרש שבין לחם לריח דהנה הלחם מחיה את הגוף דהיינו שמחבר את הנפש עם הגוף לבלתי יפרד הנפש מן הגוף, וכמ״כ יובן זה למעלה הנה המדות נקראו בשם גופין כמ״ש וכמה גופין תקינת לון[91] שהמדות נקראים בשם גופי׳ ואנת הוא נשמתא לגופא[92], והנה ע״י הקרבנות ממשיכים בחי׳ אוא״ס שיאיר בהמדות, כי יכול להיות וכד אנת תסתלק מנייהו[93] אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא כמ״ש במ״א, וע״י הקרבנות שנק׳ בשם לחם ממשיכים שיאיר אוא״ס ב״ה בהמדות כו׳, משא״כ בחי׳ הקטרת הוא בחי׳ ריח שהוא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף והיינו שהוא בחי׳ העלאה לעצמיות וכמשארז״ל

---

82) חיצוניות הלב ופנימי׳ הלב: ראה גם תו״א בראשית ז, ב. תצוה פד, ד. לקו״ת בלק סז, ד.

83) חיי החיים: יומא עא, א. ראה גם תניא פמ״ד (סג, א).

84) מזבח הפנימי הוא בחי׳: אולי תיבות אלו הם מיותרים.

85) שהקטרת הוא קישורא דכולא: ראה זהר ויחי רל, א. תו״ח תרומה ח״ב שו, א ובהערה 71.

86) תעלומות לב: בלקו״ת נצבים מה, ד מציין לתהלים מד [כב]. לקו״ת שמ״ע פו, ד. ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״ב ע׳ שצב. וש״נ. שע״ת ז, א ובהערה 3. תו״ח בא ח״א קו, ב. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצ. וש״נ.

87) הם: בסה״מ תרכ״ז כאן ע׳ נג: היא.

88) דבר שהנשמה נהנית ממנו: ראה ברכות מג, ב. ראה גם ביאוה״ז וישב כג, ג. ש״א ז, ב. יא, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ שסז ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ צב.

89) הקרבנות נק׳ . . לחמי לאשי: פינחס כח, ב. ראה גם לקו״ת פינחס עו, א. עז, ד. ש״א ז, א ובהערה 28. סה״מ תרל״ט ח״ב ע׳ תקנג. וש״נ.

90) ריח ניחוח: ויקרא א, ט. ראה גם לקו״ש ויקרא כרך לב ע׳ 1 ואילך.

91) וכמה גופין תקינת לון: ת״ז בהקדמה יז, א.

92) ואנת הוא נשמתא לגופא: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן ע׳ נד. ע׳ שסא. אוה״ת בלק ע׳ א׳כב. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ תקפא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ד.

93) וכד אנת תסתלק מנייהו: ת״ז בהקדמה יז, ב [כגי׳ אדה״ז בסידורו]. ראה סידור ערב שבת קסד, סע״ב ואילך. לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק פ״א. וש״נ.

לבעל החוטם אני מתפלל, לבעל החוטם אני מתחנן[94] כמו עד"מ שהחוטם הוא שער לבחי' עצמיות הנשמה, שהפה הוא בחי' השער לדיבור שע"י ה' מוצאות הפה[95] מתגלה הארה מבחי' החכמה בבחי' הדבור אכן החוטם הוא בחי' השער ומבוא לעצמיות המוחין ששם הוא עיקר גילוי הארת הנשמה[96] כו', וכמו"כ עד"ז יובן למעלה שענין הקטרת שהם בחי' ריח שהוא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף כי אתעדל"ת זו מגעת לעצמיות אוא"ס. וזהו תפלת המנחה שהיא נגד קטרת, והיינו גם מפני שבתפלת המנחה הוא בחי' ביטול יותר, שכל היום הוא עוסק בעסקיו וכשמגיע זמן תפלת המנחה פונה מכל עסקיו ומתפלל מנחה כו' דבר זה יקר מאד בעיני ה' כמ"ש בסד"ה[67] כנ"ל. וזהו ר"ת מנחה מ"ן ח' ה', מ"ן הוא בחי' העלאת מ"ן שע"י הקטרת מגיע לבחי' ח' חוטמא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, ואח"כ נמשך בבחי' ה' בהבראם[66] כו' כמ"ש וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף[97] שאח"כ נמשך בבחי' לב בחי' מל'[98] בחי' ה' בהבראם בה' בראם כו'.

ו) **ובזה** יובן[99] ג"כ שורש ענין המנחה ששלח יעקב לעשו, כי יעקב הוא בחי' התיקון ועשו הי' שרשו מעולם התהו[50] כנ"ל, ולכן כשראה יעקב את עשו שלמטה קם עליו הקריב מנחה, הוא בחי' העלאת מ"ן לעשו אחיו שלמעלה בבחי' התהו ואזי ממילא יהי' עשו שלמטה ממילא בטל[*100], אזי יקויים אז אהפוך אל עמים[100] שפה ברורה, ואת רוח הטומאה אעביר[101]. וזהו ג"כ מה שאנו אומרים אחר קטרת הודו לה' קראו בשמו[102] הודיעו בעמים, וצ"ל מה לנו להזכיר עובדי כוכבים, אך הענין הוא כנ"ל להיות אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו'. והנה מפני כי המנחה ששלח יעקב לעשו הי' בחי' העלאת מ"ן לבחי' התהו לכן היו הקרבנות בא"א, כי הנה העלאת מ"ן של התיקון גלוי וידוע לנו ע"פ התורה פרים

---

94) לבעל החוטם אני מתפלל . . מתחנן: זהר אד"ר נשא קל, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' סד. תקס"ט ס"ע רלג ואילך. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קלב ואילך (ובהנסמן בע' קלז). נ"ך ע' תקפח ואילך. סה"מ תרכ"ז כאן ע' נד. וש"נ.

95) ה' מוצאות הפה: ראה ס"י (מהדורת מנטובא שכ"ב) פ"ב, מ"א. ובדפו"א שם, מ"ג (ובמפרשים שם). ת"ז ת"ע קלב, סע"א.

96) המוחין . . עיקר גילוי הארת הנשמה: ראה רבינו יונה לברכות יד, סע"ב ד"ה הרוצה. שו"ע הל' תפילין סכ"ה, ס"ה. ובשו"ע אדה"ז שם סי"א. תניא פנ"א ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסו. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקמג ואילך. ש"א י, ב הערה 31.

97) וירח ה' . . לא אוסיף: נח ח, כא.

98) לב בחי' מל': ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ב מערכת לב. ע"ח שער פרצופי זו"ן של"א, רפ"ד. מאו"א מערכת לב אות ג וביאיר נתיב שם.

99) ובזה יובן: להבא לקמן ראה תו"א וישלח כאן כה, ד ואילך.

*100) ממילא . . שלמטה ממילא בטל: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כת"י. ובמהדורת אותיות מרובעות: ממילא . . שלמטה בטל.

100) אז אהפוך אל עמים: צפני' ג, ט.

101) ואת רוח הטומאה אעביר: זכרי' יג, ב.

102) הודו לה' קראו בשמו: דהי"א טז, ח. ראה גם תו"א כאן.

בני בקר שנים[103], בפסח כך[104] ובשבועות כך[105] כו׳, משא״כ העלאת מ״ן לעולם התהו[106] אין אתנו יודע עד מה האיך ומה הם הקרבנות ואיזה שיעור רק יעקב אע״ה ידע ענינם, ולכך שלח קרבנות עזים מאתים[107] כו׳ שהם קרבנות אחרים אשר לא כתובים בתורה בקרבנות דתיקון, אך בקרבנות דתהו כתי׳ מי יתן טהור מטמא[108] כו׳ ששם כחשיכה כאורה[109] כו׳ קטן וגדול שוים[110] השוה ומשוה[111] כו׳.

פ׳ וישב

מצותה משתשקע החמה[1] עד שתכלה רגל מן השוק[2], ועד כמה אמר רבב״ח עד דכלייא רגלא דתרמודאי[3], ופי׳ רש״י[4] שם אומות[5] מלקטי עצים דקים,

---

103) פרים בני בקר שנים: פינחס כח, יא ואילך. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן ספ״א.

104) בפסח כך: אמור כג, ט ואילך. פינחס שם, טז ואילך.

105) ובשבועות כך: אמור שם, טו ואילך. פינחס שם, כו ואילך.

106) העלאת מ״ן לעולם התהו: ראה גם תו״א וישלח כד, סע״ד ואילך. (כאן) כו, א. תו״ח שם קצא, סע״ב. ד ואילך. קצה, ג ואילך. אוה״ת איוב כרך א ע׳ תרנה ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ נד ואילך.

107) עזים מאתים: וישלח לב, טו.

108) מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד. ראה גם לקו״ת חוקת ס, א.

109) כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב. ראה לקו״ת צו יב, א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שו. וש״נ.

110) קטן וגדול שוים: ראה שמו״ר פי״ז, ב. פ״מ, ד. תנחומא תשא יג.

111) השוה ומשוה: חרוז בפיוט לימים נוראים „האוחז ביד מדת משפט״ (וכל מאמינים).

---

1) מצותה משתשקע החמה: הוא מאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ תר״ל ע׳ מג ואילך. ומיוסד על מאמר ד״ה זה: משנת תרט״ו שנדפס באוה״ת חנוכה כרך ה תתקמ, ב ואילך. ובהוספות וכו׳ בסה״מ תרע״ח ע׳ קיב ואילך. מאמר ד״ה זה דש״פ וישב תשי״ג.

לפיסקא ראשונה ראה גם סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ סז ואילך וע׳ עו. תרנ״ד ע׳ צז. תרס״ג ע׳ סג ואילך. סה״מ מלוקט ב ס״ע יז וע׳ כה.

לפיסקאות והענין הוא: ולהבין זה — הוא לשון הביאוה״ז ויצא יז, ב.

לפיסקאות אך הענין הוא: אבל שרש ענין — ראה תו״א מקץ מ, ג. סה״מ תרל״ג כאן ס״ע עא ואילך. תרס״ג ע׳ סד ואילך.

לפיסקא וביאור ענין — ראה תו״א משפטים עט, א. סה״מ תרל״ג כאן עג, א ואילך. ע׳ פג ואילך. תרס״ג ע׳ עד ואילך. תרנ״ד ע׳ קא ואילך.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) מצותה משתשקע . . רגל מן השוק: שבת כא, ב.

3) ועד כמה . . רגלא דתרמודאי: ראה שבת שם.

4) ופי׳ רש״י: ד״ה רגלא דתרמודאי.

5) שם אומות: וכ״ה בסה״מ תר״ל כאן. תרל״ג ח״א ע׳ סז. ברש״י: שם אומה — וכ״ה בסה״מ תרל״ג שם ע׳ עו. תר״ס ס״ע סג. תרע״ח כאן.

ובטו״ב[6] הביא שזהו ע״ד מ״ש ועמוד האש לילה[7], לכן צ״ל משתשקע החמה. אך ממה שארז״ל בפ׳ במה מדליקין דף״ג ע״ב משמע שעמוד האש הי׳ בא קודם שקיעת החמה, שהרי אמרו שם דביתהו דרב יוסף הות מאחרה ומדלקת, פי׳ רש״י נר של שבת סמוך לחשכה, א״ל ר׳ יוסף תניא לא ימיש עמוד הענן יומם[8] כו׳ מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, פי׳ רש״י עמוד הענן של יום משלים אורו לעמוד האש, שהי׳ עמוד האש בא קודם שישקע עמוד הענן, אלמא אורח ארעא בהכי. ולפ״ז צ״ל מדוע נר של שבת קודם[9] שקיעת החמה כדמוכח מר׳ יוסף, וכן נרות דבהמ״ק[10] שהי׳ מדליקים בערך[11] פלג המנחה[10] שהוא הרבה קודם שקיעת החמה, ונר חנוכה מצותה דוקא משתשקע החמה, דלכאורה נר חנוכה שתיקנו רבנן הי׳ להם לתקן כעין נר של שבת קודם שקיעת החמה, ומדוע מצותה דוקא משתשקע החמה.

והענין הוא דהנה בטו״ב[12] הביא ממ״ש בזהר ויצא דקמ״ז א׳ ע״פ ובא השמש אל מקומו שואף[13], כד שמשא אזיל למערב[14], ופי׳ במק״מ שם כשהלך זעיר הנק׳ שמשא[15] למל׳. וביאור הענין יובן ע״פ משנ״ת בבה״ז[16] בהקדם כוונה כללית, דהנה כשעלה ברצון המאציל להאציל[17] כו׳, הי׳ ברצון זה איזה כוונה פנימי׳ כמו עד״מ הבונה בנין וכיוצא שיש לו בזה איזה כוונה לבסוף מעשה

---

6) ובטו״ב: = ובטור ברקת הל׳ חנוכה סתרע״ב, ס״א [וכן צ״ל באוה״ת ובסה״מ תרל״ג שם בשולי היריעה]. מובא גם ב(חלק מ)הדרושים שבהערה 1.

ס׳ טור ברקת הוא לר׳ חיים כהן תלמיד הרח״ו. ראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ פו. שיחת ח״י אלול תשי״ב.

7) ועמוד האש לילה: בשלח יג, כב [וכ״ה בהדרושים שבהערה 1]. בסה״מ תרל״ג כאן ע׳ סח ותרנ״ד כאן „הטו״ב הנ״ל שהעיר מפסוק לא ימוש כו׳ ועמוד האש לילה״. בס׳ טור ברקת שם: ולילה בעמוד אש להאיר להם — בשלח שם, כא.

8) לא ימיש עמוד הענן יומם: התחלת הכתוב ועמוד האש לילה.

9) קודם: בסה״מ תר״ל כאן ע׳ מד: הוא קודם.

10) נרות דבהמ״ק . . פלג המנחה: בסה״מ תרל״ג ע׳ עו; תר״ס ותרע״ח כאן שזהו שעה ורביע קודם השקיעה. ראה סה״מ מלוקט ב כאן ע׳ יז הערה 12. רשימת המנורה ע׳ ל ואילך.

11) בערך: באוה״ת חנוכה כאן: ודאי בערך. בסה״מ תר״ל כאן: בערב — וצ״ל כבפנים.

12) בטו״ב: שם סתרע״ב, ס״ב.

13) ובא השמש אל מקומו שואף: קהלת א, ה [ושם: ואל. אבל כ״ה גם באוה״ת וסה״מ תר״ל ע׳ מד כאן].

14) כד שמשא אזיל למערב: וכ״ה בסה״מ תרע״ח כאן. בזהר: כד אזיל שמשא למערב.

15) הנק׳ שמשא: וכ״ה באוה״ת וסה״מ תר״ל כאן — והוא הוספת הצ״צ על לשון המק״מ.

16) משנ״ת בבה״ז: ויצא יז, ב. מתחיל מהתיבות „דהנה כשעלה״ הוא לשון הביאוה״ז שם — עד לקמן על יד הערה 31. צויין אליו באוה״ת חנוכה כאן תתקמא, א.

17) כשעלה ברצון המאציל להאציל: ראה גם שער מאמרי רשב״י בראשית כג, סע״ב: וכאשר עלה ברצון המאציל העליון להאציל.

הבנין, וכיוצא בזה כשעלה ברצון המאציל כוונה פנימי׳ של רצון זה המאציל אינו בשביל האצי׳ עצמו אלא בשביל תועלת פנימי שיקבל אחר גמר מעשה ההשתלשלות דאצי׳ כו׳, והיינו כדי שיהי׳ בחי׳ בריאה יש מאין, כי מאור האצי׳ עצמו לא יהי׳ לו רצון כלל כי הרי מצד עצמות אור א״ס מושלל לגמרי מבחי׳ וספי׳ וכמאמר לאו דאית לך צדק ידיעא*[18] כו׳ ולאו מכא״מ כלל, אלא תכלית הכוונה הי׳ באור הנאצל רק כדי שיהי׳ בריאה יש מאין, והיינו כדי שיהי׳ לו דירה בתחתונים[18] כמו בעונג הנשמות בג״ע וכמו בעבודת הצדיק למטה כו׳ סוף מעשה הוא דוקא שעלה במח׳ תחלה[19] כמ״ש במ״א, ונמצא עיקר הטעם והכוונה[20] הפנימי׳ של המאציל הוא שנשלם בבריאה ויצי׳ כו׳ ולא באצי׳ כו׳, וזהו פי׳ ואל מקומו שואף וזורח[21] הוא שם, דלכאורה אין לזה הבנה כלל במשל השמש בעמדה למטה בשקיעתה כנ״ל[22] הגם שחוזרת ועולה וזורחת ברקיע במזרח באותו המקום שהי׳ זורח בראשונה כמובן שזהו תוך*[23] כוונת הפ׳ ואל מקומו שואף כו׳, אך מ״מ אינו מובן מ״ש זורח הוא שם אחר שעדיין לא בא אל מקומו לזרוח שם ממש, דהא מיירי בעוד השמש בתחתית הכדור וא״כ איך אמר זורח הוא ממש כו׳, אלא יש לפרש הכוונה באופן אחר שהשקיעה הוא עיקר הזריחה כו׳, וזהו זורח הוא שם זורח ממש.

ולהבין זה הנה ע״פ הקדמה הנ״ל יובן היטב כי מאחר שעיקר הכוונה של המאציל הי׳ רק בשביל שיהי׳ לו דירה בתחתונים דוקא והתחתונים המה הנבראים בע״ג שמקבלים מבחי׳ מל׳ דאצי׳ אחר בחי׳ ההסתר והצמצום בבקיעת המסך שבין אצי׳ לבי״ע שז״ע[23] ובא השמש כו׳, א״כ הרי דוקא בבחי׳ שקיעת אור אבא במסך הנ״ל[24] שמאיר באור של תולדה[25] בנבראים ע״י בחי׳ המל׳ שנק׳ ירח כנ״ל[26], הרי שם הוא עיקר הזריחה העצמי׳ מעצמות אור המאציל כי סוף מעשה דוקא עלה במח׳ תחלה, ויותר יש זריחת אור העצמי בבי״ע מאור הזריחה שבאצי׳ מאחר שהאצי׳ לא נאצל אלא בשביל הבריאה כנ״ל[27], וזהו פי׳ ואל מקומו שואף,

---

*18) לאו דאית לך צדק ידיעא: ת״ז בהקדמה יז, ב.

18) תכלית הכוונה . . דירה בתחתונים: ראה לקמן מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ הערה 26.

19) סוף מעשה . . במח׳ תחלה: פיוט לכה דודי.

20) הטעם והכוונה: בביאוה״ז וסה״מ תר״ל כאן: הכוונה.

21) וזורח: בקהלת: ביאוה״ז וסה״מ תר״ל כאן: זורת. ראה גם לקמן על יד הערה 68.

22) כנ״ל: כ״ה גם בביאוה״ז וסה״מ תר״ל כאן. אולי הכוונה לביאוה״ז שם יז, א.

*23) תוך: כ״ה גם בביאוה״ז וסה״מ תר״ל כאן.

23) המסך שבין אצי׳ לבי״ע שז״ע: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן. בביאוה״ז כאן: המסך דוקא כנ״ל בפי׳.

24) אור אבא . . הנ״ל: ראה ביאוה״ז שם (טז, ד) יז, א.

25) באור של תולדה: ראה ביאוה״ז שם יז, א.

26) המל׳ שנק׳ ירח כנ״ל: ראה הערה שלפנ״ז. ראה גם פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״י מערכת ירח. ופי״ב מערכת לבנה. פע״ח שער הזמירות ש״ז, פ״ד.

27) כנ״ל: בביאוה״ז כאן: כנ״ל וד״ל.

פי' מקומו הוא בחי' מל' דאצי' שנק' מקום כידוע בפי' הנה מקום אתי[28], אך פי' מקומו היינו כשנעוץ סוב"ת דוקא והוא ענין הנ"ל בסוף מעשה שעלה במח' תחלה שלזה הי' עיקר הכוונה הפנימי' בתחלת המח' והרצון כו', אזי נק' המל' מקומו פי' מקומו של עצמות המאציל, לפי שזה הי' כוונתו הפנימי' כשעלה ברצונו כו', וזהו ואל מקומו שואף שחוזר אור המאציל אל המקום הראשון בעצמו והוא דוקא בשקיעת אור אבא שהוא אור השמש בלילה שאז נשלם כוונת המאציל ע"כ אל מקומו שואף ושם הוא זורח דוקא מחדש כי הרי כל הע"ס דאצי' מתחדשים הן בבי"ע מחדש להיות נמצא בבריאה יש מאין ג"כ כל פרטי האורות דאצי' אלא שבא שם בבחי' גבול אבל מ"מ האורות נמצאים שם וכמבואר בע"ח[29] בפרטי אורות הספי' והכלים והלבושים והיכלות דבי"ע שהוא הכל כדוגמא לעולם האצי' כי מאחר שבחי' מל' דאצי' נעשה בחי' עתיק לבריאה[30] באור של תולדה הרי כל האורות מאצי' נמצאים בהכרח בבריאה עד"מ בקיעת דרך מסך שכולו מאיר ובוקע כו', וזהו פי' זורח הוא שם מחדש והוא עיקר הכוונה כנ"ל[31], וכשמאיר[32] בבי"ע נשקע האור מאצי', וה"ז כדוגמת מ"ש באדה"ר והאבות שנתנו משנותיהם לדוד[33] שהוא בחי' מל'[34] ונחסרו שנים אלו מהם, וה"ז אינו כמדליק נר מנר שאין חסר כלל, אבל כאן הרי חסרו אצלם מנין השנים שנתנו לדוד, וכן כשזורח בבי"ע שוקע האור מאצי', לפי שבי"ע רחוק מאצי' וז"ע ובא השמש כו' ואז עיקר היחוד עליון, וז"ע הדלקת נר חנוכה, נר הוא בחי' מל'[35] וממשיכים בה האור מש' הוי' הנק' שמשא[36], ולכן עיקר מצותה משתשקע החמה כנ"ל שהשקיעה היא הזריחה שזורח האור במל' להאיר בבי"ע כו', אך עדיין צ"ל מדוע נר של שבת ונרות דבהמ"ק הם קודם השקיעה דוקא.

אך הענין הוא[37] דיש שני יחודים, הא' ע"ד שילוב ש' אד' בהוי' וזהו מלמטלמ"ע, הב' שילוב הוי' באד'[38] וזהו מלמעלמ"ט. וביאור הענין דהנה כתי' ארוממך

---

28) מל' . . מקום . . הנה מקום אתי: תשא לג, כא. ראה גם לקו"ת שלח מג, א. בחוקותי מח, ב. אוה"ת בחוקותי כרך ב ע' תרנז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקסא. וש"נ.

29) וכמבואר בע"ח: ראה שם שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ב.

30) מל' דאצי' . . עתיק לבריאה: ראה ע"ח שער העקודים ש"ו, פ"ב.

31) כנ"ל: ע"כ לשון הביאורי זהר — ראה לעיל הערה 16.

32) וכשמאיר: מכאן ע"פ לשון אוה"ת חנוכה כאן.

33) באדה"ר והאבות שנתנו . . לדוד: ראה זהר וישלח קסח, א. בראשית נה, סע"א. לך צא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריד ואילך. וש"נ.

34) לדוד . . מל': ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

35) נר הוא בחי' מל': מאו"א מערכת נר אות לא.

36) מש' הוי' הנק' שמשא: ראה תהלים פד, יב.

37) אך הענין הוא: מכאן ואילך נדפס גם בסה"מ תרל"ג כאן ס"ע עא ואילך.

38) שילוב ש' אד' בהוי' . . שילוב הוי'

אלקי המלך[39] ויש בזה ב' פי'[40] הא' ארוממך מלמטלמ"ע, והב' ארוממך להיות המשכת הרוממות מלמעלמ"ט, והענין כי פי' אלקי מל' כח[41] מל' אילי הארץ[42], שזה אמר דהע"ה בעבור כלליות העולם שהכח והחיות הנמשך בהם מאוא"ס ב"ה הממכ"ע הוא בבחי' המלך שלהיותו מלך על כל העולם הם חיים וקיימים ונתהוו מאין ליש מבחי' זו דמלכותו ית', ונודע שהמלוכה והממשלה שבמלך אינה רק בחי' הארה[43] והתפשטות לזולתו ואינה נוגע למלך עצמו כמו שאר מעלות ומדות שבו שהוא חכם וכדומה כו', וזהו מלכותך מכ"ע[*44] שהתהוות כל עולמים עליונים ותחתונים והכח והחיות שמלובש בהן ומהוה אותן נמשך מבחי' מדת מלכותו[44] שהו"ע מהות המלוכה והממשלה, ולא ממהות המלך עצמו רק מבחי' מלכותו, וכדי להיות התפשטות אוא"ס ב"ה בבחי' מלכותו ית' היו כמה צמצומים, וכמ"ש להודיע לבנה"א גבורותיו[45] וכבוד הדר מל', גבורותיו הן הן הצמצומים להיות כבוד הדר מלכותו, ואין זה אלא בבחי'[*46] זיו להיות כבוד והדר, וכמאמר בשכמל"ו[46] בחי' שם בלבד, ואי לזאת ארוממך שעי"ז יבוא לקיום ואהבת את ה' אלקיך הוא אוא"ס ב"ה ממש בכל לבבך בשני יצריך[47] שעי"ז אתכפיא סט"א שלא יהי' לו חפץ לרצון[48] אחר זולתו כמ"ש מי לי בשמים[49] ועמך לא חפצתי אפי' בחי' כי עמך מקור חיים[50] כו', וזהו ארוממך מלמטלמ"ע[51], וזהו ג"כ ענין נר של שבת ונרות דבהמ"ק שהם בחי' העלאות מלמטלמ"ע בחי' שילוב ש' אד' הוא בחי' מל'[52] בש' הוי', לכן צריכים להדליקם בעוד השמש זורח לחבר בחי' מל' אל בחי' שמשא ז"א, והגם כי

באד': ראה מבוי"ש ש"ג, ח"ב ספ"ה. לקו"ת ש"ש סה, ד ובהנסמן במ"מ לשם סד, ב. לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ב. וש"נ.

39) דהנה כתי' ארוממך אלקי המלך: תהלים קמה, א. הבא לקמן הוא ע"פ לשון התו"א מקץ מ, ג — ראה לקמן הערה 51. ראה גם הנסמן בסה"מ תרל"ג כאן. תרס"ג ע' סד ואילך.

40) ארוממך . . ב' פי': ראה גם סידור שחרית מו, ב ואילך. פיה"מ קח, ג ואילך.

41) אלקי מל' כח: ראה שו"ע אדה"ז דין כוונת הברכות ס"ה, ס"ג. תו"ח וארא ח"א עה, ב. וש"נ.

42) אילי הארץ: יחזקאל יז, יג.

בתו"א כאן: אלי — ראה גם ש"א לו, א [ושם: ואלי]. הנסמן בפלח הרמון אמור ע' שעג.

43) שהמלוכה . . הארה: ראה תו"א מג"א צ, ג. תו"ח וארא ח"א סט, ב ואילך. וש"נ.

*44) מלכותך מכ"ע: תהלים קמה, יג.

44) מלכותו: וכ"ה בסה"מ תר"ל כאן. בתו"א וסה"מ תרל"ג: מלכותך.

45) להודיע לבנה"א גבורותיו: תהלים קמה, יב. ראה גם הנסמן בסה"מ תרל"ג כאן.

*46) בבחי': בתו"א כאן: בחי'.

46) בשכמל"ו: פסחים נו, א (נוסח ק"ש). ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן פ"א. סה"מ תר"ם ח"א ע' שעז. וש"נ.

47) ואהבת . . בכל לבבך בשני יצריך: ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ.

48) חפץ לרצון: בתו"א כאן: חפץ ורצון.

49) מי לי בשמים: תהלים עג, כה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב. וש"נ.

50) כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י. ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קעט ואילך.

51) מלמטלמ"ע: עד כאן ע"פ לשון התו"א — ראה לעיל הערה 39.

52) ש' אד' . . מל': ראה זהר ויקרא יא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' קצז. וש"נ. תו"ח נח סד, ג הערה 44.

שרגא בטיהרא[53] מאי אהני[54], י"ל בטיהרא דוקא, היינו בצהרים[55] בתוקף היום משא"כ בין הערבים[53], וז"ע נר של שבת ונרות דבהמ"ק בעבודה בנה"א[56] הוא בחי' נר הוי' נשמת אדם[57] להיות בבחי' עלי' ותשוקה כטבע הנר שעולה למעלה.

אבל שרש ענין נר חנוכה הוא ע"ד יחוד ה' אד', כענין שילוב ש' הוי' בש' אד', וז"ע פי' הב' בארוממך[58], היינו להיות נמשך המשכת הרוממות מלמעלמ"ט. והענין כי פעם אומרים יחיד חי העולמים מלך[59], ופעם אומרים מלך יחיד[60] חי העולמים, כי יחיד חי העולמים מלך היינו שהוא בבחי' יחיד ומיוחד לבדו ית', וקדוש ומובדל כו', וחי העולמים הוא ע"י כמה צמצומים להיות בבחי' מלך לעולם שעי"ז ארוממך מלמטלמ"ע[61]. ומלך יחיד היינו שלהיות חי העולמים הוא מתצמצם בבחי' מלך, ובחי' מלך זה הגם שהוא בחי' אחרונה לגבי אוא"ס ב"ה עצמו, מ"מ הוא בבחי' יחיד ומיוחד קדוש ומובדל כו' לגבי התהוות עלמין[62], היינו שנעשה עתיק לבריאה וא"כ יש לו שייכות לעתיק דאצי', ומ"מ עיקר ש' אד' הוא כשיורדת לבריאה[63] כמ"ש במק"מ ר"פ בראשית[64], א"כ אז אינם בבחי' שני המאוה"ג אלא היא בבחי' המאור הקטן[65], לכי ומעטי[63] את עצמך[66], ונק' ראש לשועלים[67], וזהו משתשקע החמה הוא בחי' האצי', ולשם ממשיכים היחוד והשילוב כו', וזהו ואל מקומו שואף וזורח[68] שהשקיעה הוא עיקר הזריחה שזהו פנימיות המכוון שיהי' דירה בתחתונים המשכת אלקות למטה בבי"ע דוקא, ולכן נ"ח שענינה הוא המשכת אלקות מלמעלמ"ט צ"ל משתשקע החמה דוקא, ועד כמה ארבב"ח עד דכליא רגלא דתרמודאי, כי תרמוד הוא אותיות מורדת[69] מל'

---

53) שרגא בטיהרא . . בין הערבים: **ע"פ לשון אוה"ת חנוכה כאן.**

54) שרגא בטיהרא מאי אהני: **חולין ס, ב.**

55) בטיהרא . . בצהרים: **ראה רש"י מקץ מג, טז.**

56) בנה"א: **בסה"מ תר"ל כאן: בנפש האדם.**

57) נר הוי' נשמת אדם: **משלי כ, כז. ראה תו"א מקץ מ, ב. מא, א.**

58) פי' הב' בארוממך: **הבא לקמן הוא ע"פ לשון התו"א מקץ מ, ג — ראה לקמן הערה 62. ראה גם סה"מ תרל"ג כאן ע' עב ואילך ובהנסמן שם. תרס"ג שם ע' עב ואילך.**

59) יחיד חי העולמים מלך: **בברכת ברוך שאמר.**

60) מלך יחיד: **בברכת ישתבח.**

61) מלמטלמ"ע: **מהכת"י משמע שטעה הרושם כאן. בסה"מ תר"ל כאן: מלמעלמ"ט.**

62) התהוות עלמין: **עד כאן ע"פ לשון התו"א — ראה לעיל הערה 58.**

63) כשיורדת לבריאה . . לכי ומעטי: **ראה לקו"ת שה"ש ח, ב ואילך.**

64) במק"מ ר"פ בראשית: **א, סע"א [ו, א בדפי הספר] ד"ה לבד זה ראה מצאתי.**

65) שני המאוה"ג . . המאור הקטן: **בראשית א, טז.**

66) לכי ומעטי את עצמך: **חולין ס, ב.**

67) ראש לשועלים: **ראה ז"ח מדהנ"ע שה"ש עא, א. עבודת הקדש ח"ד, פ"ח. פרדס שער מיעוט הירח שי"ח, פ"ב. ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"א. שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פי"ד. ועוד. אוה"ת בראשית ע' 80.**

68) וזורח: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל ותרל"ג כאן. ראה לעיל הערה 21.**

69) תרמוד הוא אותיות מורדת: **עמק המלך שער קרית ארבע שי"ד, ר"פ קיא.**

המורדת על בעלה[70], כי בועליך עושיך[71] כתי׳ שעשאה כלי ע״ד שעושים מגולם צורה.

וביאור ענין שעשאה כלי יובן ע״פ מארז״ל ע״פ אין לה ולד אפי׳ בית ולד אין לה[72], וכענין טומטום, פי׳ שנסתם כ״כ עד שאין לה כלי קבול לקבל הריון, ועד״ז באדם בעבודת ה׳ יש ג״כ בחי׳ זו שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק, כי כנס״י נק׳ כוס ישועות[73] שהוא כלי קיבול לקבל החסדים העליונים, ונק׳ כוס של ברכה[74] שמקבלת יין המשמח, דהיינו בחי׳ התבוננות, והיינו כשהוא כלי ריקן, משא״כ אם מחזיק מקום לעצמו ונחשב בעצמו ליש ודבר בפ״ע, ולכן הוא עוסק ברצונותיו לומר כך אני רוצה וכך טוב לי, זה איני יכול לעשות וכיוצא בזה, ויש בזה פרטים ופרטי פרטים עד אין מספר, אך בד״כ יש בחי׳ זו לכאו״א ויוכל למצוא בנפשו, הן העוסקים במו״מ, הן יושבי אוהלים בכ״ד שאומר אני כו׳ ומחמת זה נטמטם ונסתם מוחו, והעצה לעשות כלי ריקן הוא כמ״ש לב נשבר ונדכה, שלא נאמר דכה אלא נדכה[75] ע״י העבודה שישבר לבו הגסה, והוא כמשל אומן העושה כלי קיבול שצריך להכותה בפטיש סביב סביב עד שנעשה חלל בתוכה, וכך יהי׳ האדם ידכה וישוח להיות שפל רוח שלא יתפוס מקום כלל שיהי׳ מקומו פנוי וחלל כאלו אין ואפס, והיינו ע״י מארי דחושבנא[76] שיתבונן בכל עת גודל עוצם ריחוקו מה׳ ואיך יוכל עוד להיות ברצונות זה אני חפץ וזה איני חפץ, מאחר שהוא כך[77] מרוחק מאלקות והרי אין לך ברי׳ שפילה כמותו ואיך יחפוץ עוד ברצונות כי במה נחשב הוא, ובאמת ריחוקו מאלקות זהו סיבה לכל רצונות זרות, אבל כשיהי׳ ממארי דחושבנא אזי יהי׳ בבחי׳ לב נשבר ונדכה בחרטה על העבר וקבלה על להבא ממילא יעברו כל

אוה״ת חנוכה כאן ע׳ 1882 [ושם: במ״ב סי׳ ח׳ — ולכאורה צ״ל כבלקו״ש דלהלן: מ״א ט, יח]. קה״י מערכת תרמוד.

ראה גם ביאוה״ז להצ״צ ויצא ח״א ע׳ צט [ושם: ובזח״ג פנחס דף רל״ב. וכנשצ״ל דף רלג]. סה״מ תרל״ג כאן ע׳ עו [ושם: במלכים א׳ סי׳ ט׳ ל״א. ולכאורה צ״ל כבלקו״ש דלהלן: מ״א ט, יח]. לקו״ש חנוכה כרך ה ע׳ 448 בהערה. שם כרך ג ע׳ 811 הערה 3.

70) המורדת על בעלה: כתובות סג, א (במשנה).

71) כי בועליך עושיך: ישעי׳ נד, ה. ראה סנהדרין כב, ב.

72) אין לה ולד . . אין לה: נח יא, ל. יבמות סד, ב. הבא לקמן הוא ע״פ לשון התו״א משפטים עט, א. ראה הנסמן בסה״מ תרל״ג כאן ע׳ עג.

73) כנס״י נק׳ כוס ישועות: תהלים קטז, יג. ראה גם מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רפ. סה״מ תרע״ט ע׳ תרנח.

74) כנס״י . . ונק׳ כוס של ברכה: ברכות נ, ב. ראה זהר ויחי רנ, סע״א.

75) לב נשבר ונדכה . . דכה אלא נדכה: תהלים נא, יט. ראה גם מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ רטו. נדפס בשינויים בלקו״ת ר״ה סב, סע״א ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקמ. וש״נ.

בסה״מ תרל״ג כאן ע׳ עג: דכא — ראה הערה בסה״מ תר״ם שם.

76) מארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעח, א. תניא פכ״ט.

77) כך: וכ״ה בסה״מ תר״ל כאן ס״ע מו. בסה״מ תרל״ג כאן ע׳ עד: כ״כ.

רצונות הזרות והיו כלא היו כלל, וגם אפי' מי שהוא נדכה בטבע וכגון שהוא עני ואין לו מצח להרים ראש*[78], מ"מ צריך הוא שלא יטה לבו אפי' לדברים המותרים שלא יהי' מקושר בהם בכל לב ונפש כי אפשר לעולם שיתקיים עשיית דברים המותרים בלא לב[78], ואם הטה לבו ונקשר בהבלי העולם א"א להיות כלי קיבול עד שיטהר והוא כמשל כוס המלוכלך שא"א להטיל בו יין עד שירחצנו, וכן האשה לא תוכל לקבל הריון אפי' יש לה בית ולד עד שנטהרה מטומאתה, וכמו"כ צריך לטהר נפשו מדברים המותרים לעשותם בלא לב ולב, ואז הוא בחי' כלי לאלקות להיות בבחי' ואל אישך תשוקתך[79], בחי' כי בועליך עושיך שעשאה כלי קיבול לקבל גילוי אור החסדים כו', משא"כ ענין המורדת הוא היפך בחי' הכלי לאלקות וע"ד עמלק יודע את רבונו[80] ומתכוין למרוד בו, ע"י לבבכם ועיניכם אשר אתם זונים אחריהם[81], עינא וליבא תרין סרסורין[82] כו'.

וז"ע[83] רגלא דתרמודאי הוא היצה"ר[84], והם מוכרי עצים דקים פי' עה"ד טו"ר, שהם מתעכבים בשוק יותר, פי' שוק הוא רה"ר[83] טורי[85] דפרודא[86], אמנם מצות נ"ח להניחה על פתח הבית מבחוץ[87] והיינו שמברר גם בחי' רה"ר טורי דפרודא ג"כ, שע"ז נאמר והוי' יגיה חשכי[88] וכמשל האבוקה שמארת את החשך גם למרחוק, ולכן נ"ח שמונה נרות[89] ע"ד הכנור דלע"ל שתהי' של שמונה נימין בחי' גבוה יותר מכנור של בהמ"ק שהיתה של ז' נימין[90], ולכן לע"ל יהי' גילוי אלקות למטה, ומעין זה הוא בחי' הנרות דחנוכה[91] שקבעו[92] בהלל ובהודאה[93] על

---

*78) מצח להרים ראש: **זהר רע"מ משפטים קיט, א. רמב"ם סדר תפלות כל השנה נוסח הקדיש.**

78) עשיית דברים המותרים בלא לב: **ראה תו"א מג"א צב, סע"ד.**

79) ואל אישך תשוקתך: **בראשית ג, טז.**

80) עמלק יודע את רבונו: **כ"ה בכ"מ בדא"ח ומהם: תו"א תצוה פג, סע"ד. פה, ד. (וראה שם פד, ב). סה"מ תרמ"א ע' סז. וש"נ. .**

81) לבבכם . . זונים אחריהם: **שלח טו, לט.**

82) עינא וליבא תרין סרסורין: **ראה במד"ר פ"י, ב. ירושלמי ברכות פ"א, ה"ה. תו"א שמות נד, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כ.**

83) וז"ע . . רה"ר טורי דפרודא: **ע"פ לשון אוה"ת חנוכה כאן ע' 1882.**

84) רגלא . . הוא היצה"ר: **ראה סה"מ תרל"ג כאן ס"ע פה ואילך.**

85) רה"ר טורי דפרודא: **ראה תניא ספל"ג ובמ"מ הגהות והערות קצרות לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רצו: דברים ח"ב ע' תעט ובהנסמן בהנ"ל.**

86) טורי דפרודא: **זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. פקודי רלד, סע"א.**

87) מצות נ"ח . . פתח הבית מבחוץ: **שבת כא, ב.**

88) והוי' יגיה חשכי: **שמו"ב כב, כט. ראה גם סה"מ עזר"ת ע' לד.**

89) נ"ח שמונה נרות: **שבת כא, ב.**

90) הכנור . . שמונה נימין . . ז' נימין: **ערכין יג, ב. ראה גם לקו"ת תזריע כא, ד. סה"מ תרל"ח ע' צט ואילך. וש"נ.**

91) הנרות דחנוכה . . על הנס שנצחו את אנטיוכס: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן ע' מז. תרל"ג כאן ע' עד.**

92) שקבעו: **בסה"מ תר"ל כאן: שקבעו.**

93) שקבעו בהלל ובהודאה: **שבת שם.**

הנס שנצחו את[1] אנטיוכס[94] בחי' סט"א, לכן תקנו להניחה על פתח הבית מבחוץ להורות שיכולים להמשיך האור כ"כ למטה עד שגם רה"ר בחי' טורי דפרודא יוכלל בבחי' הביטול, ולכן זמנה משתשקע החמה כנ"ל שאז עיקר הזריחה שמאיר בבי"ע[95] כו', ועד שתכלה רגל מן השוק, היינו שוק זה רה"ר טורי דפרודא, ועד דכלייא רגלא דתרמודאי היינו גם אותם המורדים יבואו לבחי' כליות[96] הנפש כי אור דוחה את החשך ומחמת המשכת האור דחנוכה גם רגלא דתרמודאי יכולים לבוא לבחי' כליות[96] הנפש, לכן זמנה משתשקע החמה ועד שתכלה רגל מן השוק היינו עד דכלייא רגלא דתרמודאי כו'.

בס"ד פ' מקץ, ש"ח

ת"ר נר חנוכה[1] מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ[2], ופי' התוס'[3] דמיירי דליכא חצר וביתו עומד לרה"ר, אבל אם יש חצר לפני הבית מצוה להניחה על פתח החצר, ובגמ' דף"ב והיכא מנח לה ר' אחא בריה דרבא אמר מימין, רב שמואל מדפתי אמר משמאל והלכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל

---

94) שנצחו את אנטיוכס: ראה אוה"ת חנוכה כאן ע' תתקמב, א „במד"ר פ' בא פט"ו דק"ל ע"א [שמו"ר פט"ו, ו] בענין ברה כחמה שעמדו נגד אנטיוכס ששמה חמה מונין לחמה השמש גבור . . ומתתי' עמדו כנגדו והם ברחו ממנו".

לפנינו שם [במהדורת אמשטרדם ת"א]: „ברה כחמה במלכות יון סנדריאוס אם אליאוס חמה שמה והשמש גבור . . ומתתיה הכהן ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה וברחו מפניהם האוכלוסין של אנטיוכוס ונהרגו כולן". ראה גם סה"מ תרל"ג כאן ע' פה ריש פיסקא וזהו (הא'). ופיסקא וזהו (הב'). תרנ"ד ע' קג. תר"ס ע' עה.

95) כנ"ל . . שמאיר בבי"ע: בפיסקא ולהבין זה.

96) כליות: וכ"ה בסה"מ תר"ל כאן. בסה"מ תרל"ג כאן: כלות.

---

1) ת"ר נר חנוכה: נמצא בסה"מ תרל"א ח"א ע' קה ואילך. ושנ"נ [ראה הנסמן להלן בראשי הפיסקאות]. ראה לקו"ת תורת שמואל דרושי חתונה ע' מב ואילך. סה"מ תרנ"ז ע' לד ואילך.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתק מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

לקמן במאמר ד"ה מי יתנך הא' [שנדפס גם בסה"מ תרל"א] על יד הערה 27 מציין, כמשנ"ת בד"ה ת"ר נ"ח מצוה להניחה ע"פ ביתו מבחוץ באריכות. ונזכר גם שם על יד הערה 109. המשך מי יתנך כאח לי פי"ט, ושם הכוונה לד"ה זה שנדפס בסה"מ תרל"א.

2) ת"ר נר חנוכה . . פתח ביתו מבחוץ: שבת כא, ב.

לפיסקא זו [בנוסף להערה 1] ראה סה"מ תרמ"ג ע' לה ואילך. עטר"ת ע' קמג ואילך. תרפ"ה ס"ע צו ואילך. תרח"ץ ע' קעה ואילך. מאמר ד"ה נר חנוכה (ש"פ מקץ, ש"ח) תשמ"ו.

3) ופי' התוס': ראה שם ד"ה מצוה.

ומזוזה מימין, וכ׳ הטור[4] בשם אבי העזרי שאם אין מזוזה בפתחו[5] (והיינו שהפתח פטור ממזוזה[6]) מניחה מימין[7], וצ״ל מפני מה נ״ח משמאל, הלא המנורה הי׳ בדרום[8] קו הימין[9], ולמה בנ״ח אמרו שתהי׳ משמאל דוקא כשיש מזוזה בפתחו, והענין הוא דעיקר הענין הי׳ שרצו להשכיחם תורתיך[10] ושלחו להם[11] כתבו לכם על קרן השור[12] שאין לכם חלק באלקי ישראל, ונודע כי שור הוא בחי׳ קו השמאל[13], וקרן השור הוא בחי׳[11] הפסולת[14] היוצא מקו השמאל, ולכן כשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום[15] תקנו להדליק נ״ח על פתח הבית משמאל בכדי לתקן קו השמאל כו׳.

---

4) וכ׳ הטור: או״ח סתרע״א.

5) בפתחו: בסה״מ תרמ״ג כאן: בפתח. וכ״ה בטור.

6) והיינו שהפתח פטור ממזוזה: וכ״ה לקמן קרוב לסיום המאמר. ועד״ז (בנוסף להערה 1) בסה״מ תרפ״ה כאן ע׳ צז. בסה״מ תרמ״ג כאן ניתוסף, וצ״ע. ובטור ברקת (לר׳ חיים כהן תלמיד הרח״ו) הל׳ חנוכה סתרע״א, ס״ז כתב „ואם אין מזוזה בפתח מפני כי אינה חייבת מכמה דברים שצריך להיות בפתח עד שיהיה חייב במזוזה . . ולכן מניח נר חנוכה מימין.

אבל במאמר ד״ה נר חנוכה תשכ״ד (בלתי מוגה) נרשם: אם (מאיזה טעם) אין מזוזה. ובמאמר ד״ה נר חנוכה תשמ״ו (בלתי מוגה) ש„הדין שאם אין מזוזה בפתח אזי נ״ח מימין . . נאמר בלשון סתום, ומשמע גם אם זה שאין מזוזה הוא היפך השו״ע, מ״מ גם אז נ״ח היא מימין״. ראה גם שו״ת תרומת הדשן סק״ו, הובא בשל״ה מסכת תמיד ענין חנוכה רמט, ב.

7) מניחה מימין: ראה מאמר ד״ה נר חנוכה תשמ״ו, שענין זה שונה מכל ההלכות שבתורה.

8) המנורה הי׳ בדרום: תרומה כו, לה. פקודי מ, כד. יומא לג, רע״ב.

9) בדרום קו הימין: ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ סט. תו״ח (שמות כת״י ע׳ 896 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) תרומה ח״ב שז, ד (המנורה הי׳ בדרום שהוא מבחי׳ קו הימין דחסד). אוה״ת ויקהל ע׳ ב׳קפח.

10) שרצו להשכיחם תורתיך: ראה ועל הנסים לחנוכה (בימי מתתי׳). הנסמן בסה״מ תרל״א כאן ע׳ קו.

11) ושלחו להם . . בחי׳ הפסולת: השווה גם מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ מב.

12) כתבו לכם על קרן השור: ראה תו״א וישב ל, א — ושם מציין בב״ר פט״ז[, ד]. פמ״ד[, יז]. הנסמן בדרושי חתונה כאן הערה 6.

בהוספת תיבת „לכם״ מובא בכ״מ, ומהם: רש״י לב״ר פ״ב, ד. של״ה רז, ב. תו״א וישב כאן. אוה״ת ש״ש כרך ו ע׳ ב׳תקז. הנסמן לעיל הערה 1. סה״מ תרנ״ו: עטר״ת: תרפ״ה שם. תר״ם ח״ב ע׳ תרפג. וש״נ. תרפ״ט ע׳ 115 וע׳ 217.

13) שור . . קו השמאל: ראה סה״מ תרנ״ו ע׳ שכו: כי שור הוא מבחי׳ גבורה [ראה תז״ח צד, ג. פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א בערכו. תו״ח תולדות קנד, ד ובהערה 76] בחי׳ קו השמאל. סה״מ תרח״ץ כאן: וכמ״ש [יחזקאל א, י] ופני שור מהשמאל.

14) וקרן השור . . הפסולת: ראה תו״א וישב שם. שערי אורה שער החנוכה יז, א. מאמרי אדמו״ר הצ״צ וסה״מ תרנ״ו שם, כי קרנים הוא בחי׳ פסולת.

15) כשגברו . . חשמונאי ונצחום: שבת כא, ב.

ולהבין זה[16] צ״ל מ״ש כי נר מצוה ותורה אור[17], שהמשיל מעשה המצות לנר שהוא הכלי[18] שבה האור או השמן ופתילה נק׳ נר[19], והתורה לאור שהוא המאיר. אמנם לפי פי׳ נר שקאי על שמן ופתילה הנה הוא הגורם להאור שהרי בלתי השמן הי׳ הפתילה כלה בזמן מועט, וגם האור אינו זך ויפה וע״י השמן ע״י מתארך זמן ההדלקה וגם האור נעשה זך ויפה, וגם לפי פי׳ הנר שקאי על הכלי שבה נאחז השמן ופתילה והאור, הנה הכלי הוא מחזיק כל השמן ופתילה והאור. וביאור הענין הנה אנו רואי׳ שהמצות נתלבשו בדברים גשמיי׳ כמו ציצית בצמר גשמי, ותפילין בקלף גשמי וסוכה בסכך גשמי וכן ד״מ שבלולב[20] וכדומה, והענין הוא כי דברים אלו הגשמי׳ שרש שרשן הוא בבחי׳ התהו[21] שקדם לתיקון[22] רק שנפלו בשבה״כ, ולזה ניתן התומ״צ לברר ולזכך כל דברים אלו הגשמי׳ ולהעלותן לשרשן הקדום, והיינו ע״י שנוטל דבר הגשמי כמו סכך הסוכה ועושה ממנו מצוה דסוכה אשר בצל סכך הלזה מאיר בחי׳ המקיפים דבינה[23], הרי מתעלה הסכך ממה שהי׳ תחלה תחת ממשלת הנוגה להיות כלי לרצון העליון[24] ב״ה דמצות סוכה, או ד״מ שבלולב, הרי ע״י עשותם[25] למצות לולב לקיים ציווי הרצ״ע של ולקחתם לכם ביום הראשון[26] פרי עץ הדר כו׳ מתעלה דבר זה הגשמי, וכן צמר הגשמי בעשותו ממנו ל״ב חוטין דציצית שרומזים לל״ב נ״ח[27] מתעלה הדבר מגשמיותה להיות כלי

---

16) ולהבין זה: לפיסקא זו [בנוסף להערה 1] ראה סה״מ תרמ״ג ע׳ לו. עטר״ת ע׳ קמד ואילך. תרפ״ה ע׳ ק ואילך. תרח״ץ ע׳ קעז ואילך.

17) כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

18) לנר שהוא הכלי: בסה״מ תרמ״ג כאן „וכן פי׳ רש״י ז״ל (שם ע״ב בד״ה נרות) לנצ״ש של זהב שנותנים לתוכה שמן ופתילה" [לפנינו שבת כב, ב ד״ה נר מערבי (בסופו ד״ה נרות): לוצ״ש . . שנותנין לתוכן].

ראה גם רש״י תרומה כה, לא (ד״ה וקנה). לז. תצוה ל, ז. ויקהל לה, יד. במדבר ד, ט. מל״א ז, מט. זכרי׳ ד, ב. שבת כא, א ד״ה לנר. כט, ב ד״ה הנר. קכ, ב ד״ה נר. פסחים יא, א ד״ה כל. ביצה כב, א ד״ה שרגא. מנחות כח, א ד״ה שבעה נרותי׳. פח, ב ד״ה נר של מקדש. ערכין ו, ב ד״ה נר. מעילה כא, א ד״ה נתן לו פרוטה. לקו״ש תרומה כרך טז ע׳ 325 ואילך. לקו״ת בהעלותך לג, ג. פ׳ ראה כא, ד.

19) השמן ופתילה נק׳ נר: ראה תו״א מקץ לב, ב (שמן). לח, ב (פתילה). לקו״ת שבהערה שלפנ״ז.

20) ד״מ שבלולב: סוכה לא, א. מנחות כז, א.

21) דברי׳ אלו הגשמי׳ . . התהו: ראה ע״ח שער מ״ן ומ״ד של״ט, דרוש ג. פע״ח שער התפלה ש״א, פ״ז בתחילתו.

22) התהו שקדם לתיקון: ראה תו״א בשלח סה, ד. לקו״ת אמור לז, ד. וש״נ. ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצז. וש״נ.

23) בצל סכך . . המקיפים דבינה: ראה ביאוה״ז אמור פ, ב. הנסמן בתו״ח בא ח״א קיד, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳שנו ובהנסמן שם. סה״מ תרכ״ז ע׳ תכא. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תקעא ואילך. תרח״ץ כאן ע׳ קעח. וש״נ.

24) מתעלה . . ממשלת הנוגה . . לרצון העליון: ראה תניא פ״ז (יא, ב). פל״ז (מו, ב ואילך).

25) עשותם: בדרושים שבהערה 1: עשייתם.

26) ולקחתם לכם ביום הראשון: אמור כג, מ.

27) ל״ב חוטין . . לל״ב נ״ח: ראה זח״ג תוספת שא, א. בחיי שלח טו, לח ד״ה וע״ד

לרצה"ע ב"ה דקיום מצות ציצית, וכן בתפילין כשעושה מקלף ד'[28] בתים[29] וכותב ד' פרשיות[30] בדיו גשמי על קלף גשמי מתעלה הקלף והדיו להיות כלי להשראת אוא"ס ב"ה, פ' קדש הוא כלי לאור החכמה ופ' והי' כי יביאך לבחי' הבינה, שמע והא"ש[31] הוא בחי' דעת שנחלק לחו"ג, ועד"ז כל המצות פרטי' שכל ענינם הוא בחי' העלאת[32] דברים הגשמי' להיות כלים להשראת אוא"ס ב"ה להיות מכון לשבתו להיות לו ית' בחי' דירה בתחתונים[33], פי' תחתונים[34] הגם שלגבי' ית' אינו שייך לומר כלל לשון תחתון ועליון[35] כי את השמים ואת הארץ אני מלא[36] בשוה, ולית אתר פנוי מיני'[37], והוא מקומו של עולם[38] ואין העולם מקומו, ונמצא כי לא שייך לומר כלל תחתון ועליון כמו שיכנה האדם באמרו תחתון ועליון על מקום גשמי שזה גבוה מזה, אך הכוונה הוא על בחי' מעלה[35] ומדריגה[34], שבאצי' הוא האור באופן אחר לגמרי ואיהו וחיוהי חד[39] ואיהו וגרמוהי חד, והגם כי לא נאמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד כ"א איהו וחיוהי חד בפ"ע ואיהו וגרמוהי חד[40] בפ"ע, שזה יורה שגם באצי' יש חילוקי מדרגות, וכנודע ממ"ש בע"ח שבכתר וחכמה[41] מאיר אוא"ס בקירוב מקום, ובבינה בבחי' ריחוק מקום, ואין הכוונה ח"ו על בחי'

הקבלה (ירושלים תשל"ב ס"ע קא). מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקטז ובהנסמן במ"מ לשם. לקו"ת קרח נב, ב. ד.

28) בתפילין . . מקלף ד' בתים: (וכ"ה בהמובא בהערה 1). בסה"מ תרח"ץ כאן ע' קעז. ועד"ז ע' קעח תפלין בקלף גשמי ועור גשמי. ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, סנ"ו.

29) בתפילין . . ד' בתים: ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, סנ"ח.

30) בתפילין . . וכותב ד' פרשיות: ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, ס"א.

31) פ' קדש . . ופ' והי' . . שמע והא"ש: ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע"א ואילך. אמרי בינה שער התפילין קיב, א ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשח ובהנסמן במ"מ לשם [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' א]. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רמא. וש"נ. תו"ח נח עח, ד הערה 34.

32) כל המצות . . שכל ענינם . . העלאת: ראה גם תו"א מקץ לח, ג. מב, א ואילך. מג, א ואילך.

33) דירה בתחתונים: ראה לקמן מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 26.

34) פי' תחתונים . . מעלה ומדריגה: ראה לקו"ת פקודי ג, א. תו"ח (שמות כת"י ע' 1312. ע' תרמח. במהדורת אותיות מרובעות) פקודי ח"ב תמב, ג. תנב, ג. לקמן מאמר ד"ה והי' כי תבוא פ"ב. הנסמן בסה"מ תרל"א כאן ע' קז.

35) תחתון ועליון . . מעלה ומדריגה: ראה גם לקמן מאמר ד"ה והי' כי תבוא פ"א ובהנסמן בריש המאמר שם. סה"מ עטר"ת כאן ע' קמד. תרפ"ה כאן ע' ק.

36) את השמים . . אני מלא: ירמי' כג, כד. ראה לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך. פ' ראה לג, א ואילך.

37) ולית אתר פנוי מיני': ראה ת"ז תנ"ז צא, ב. ת"ע קכב, ב. ס' האמונות והדעות לרס"ג מ"ב, פי"ג. תניא פכ"א ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. לקו"ת בהר מא, א. שם בהוספות נב, ג.

38) והוא מקומו של עולם: ב"ר פס"ח, ט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצא. וש"נ. תו"ח בראשית מג, א הערה 2. סה"מ תרכ"ט ע' קסט. וש"נ.

39) ואיהו וחיוהי חד: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. אגה"ק רסכ"ט.

40) איהו וחיוהי חד . . וגרמוהי חד: ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' מג. וש"נ.

41) ממ"ש בע"ח שבכתר וחכמה: ראה שם

מקום גשמי ח״ו שהרי זהו עדיין למעלה אפי׳ משרש סדר זמנים[42], וזמן ומקום שניהם בבחי׳ א׳ ומחודשים[43] כמ״ש במ״א, אלא הכוונה על מעלה ומדרגה כמו שיאמרו על מי שהוא בר שכל גדול מאד נעלה יאמרו עליו שאדם גדול הוא וכמארז״ל זהו שאמרו עליו אדם גדול הוא[44], שהכוונה על מעלה ומדרגה, ובז״א מאיר ע״י חלון ובמל׳ ע״י נקב, מ״מ הרי גם בכלים דאצי׳ איהו וגרמוהי חד, וכדפי׳ באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי[45] שהוא ית׳ מתייחד עם הכלים דאצי׳ להיות חד בהון לברוא בהן וע״י בחי׳ בריאה יש מאין שזהו כח אלקי שהרי אם מתכנשין כל באי עולם אינם יכולים לברוא אפי׳ כנף יתוש א׳[46], ונמצא כי עולם האצי׳ הוא בחי׳ אלקות[47], אבל ענין בי״ע הם מאין ליש שהם נבראים, והמלאכים דבריאה הם נבראים מחודשים שהרי מובן שהם פחותים במדריגה הרבה מבחי׳ האצי׳ שנק׳ רק בשם גילוי ההעלם, והיינו שאלקות הוא בחי׳ מה שאינו מושג כלל לרוב העלמו וכענין מה שהכתר נק׳ בשם בחי׳ חשך כמ״ש ישת חשך סתרו[48], ואצי׳ נק׳ מה שנתגלה לקרוא בשם חכמה ובינה, נק׳ בשם גילוי ההעלם מאלקות כו׳, משא״כ בי״ע הם יש מאין, ומ״מ גם בבי״ע אינו דומה שהרי בבריאה מאיר גילוי אוא״ס יותר וכנודע ממ״ש בת״ז שאימא עילאה מקננא בבריאה[49], וביצי׳ ז״א בחי׳ שית ספירן מקננא ביצי׳, ובחי׳ מל׳ אימא תתאה[50] בעשי׳, הרי שכל מה שנשתלשל יותר מתרחק ומתמעט האור יותר, עד שבריבוי ההשתלשלות נשתלשל ונברא עוה״ז

שער דרושי אבי״ע שמ״ב, פי״ג-ד [וכן תפס רבינו ז״ל עיקר, אף שבשער הכללים [פ״א] לא כתב כן — אוה״ת משלי כרך א ע׳ תקעט]. ובענין אחר קצת — שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״א-ב. מאמרי אדה״ז ענינים ע׳ לג ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקעא ואילך. וש״נ.

42) למעלה אפי׳ משרש סדר זמנים: ב״ר פ״ג, ז. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ מג [ובמהדורת תשס״ד ע׳ נט. והנחת כ״ק אדה״א שם ע׳ פח]. נביאים ע׳ קטז. אוה״ת בשלח ע׳ תרלג. פלח הרמון אמור ע׳ רטז. וש״נ. ע׳ רמד ואילך.

ולהעיר מרמ״ז לזהר תשא קפח, ב. ביאוה״ז תרומה להצ״צ כרך א ע׳ רנז. אוה״ת ח״ש תשפג, ב ואילך. שבועות ע׳ פה ואילך. פינחס ס״ע א׳קצב ואילך.

43) וזמן ומקום שניהם . . ומחודשים: ראה שער היחוד והאמונה פ״ז ובמ״מ, הגהות והע״ק שם. סידור שער החנוכה רעו, א. לקו״ת ברכה צח, א. בהר מא, ב.

44) זהו שאמרו עליו אדם גדול הוא: ראה זבחים ה, א.

45) באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי: ס״כ קל, ב.

46) אם מתכנשין . . כנף יתוש א׳: ראה ירושלמי סנהדרין ספ״ז. ספרי ואתחנן ו, ה. ב״ר פל״ט, יד. וש״נ. המשך מים רבים תרל״ו פכ״ה. לקמן מאמר ד״ה להבין ענין הנפש אלהית פ״ב [נדפס גם באוה״ת בראשית כרך ו ע׳ 2040]. לקו״ש משפטים כרך כו ע׳ 366.

47) עולם האצי׳ . . אלקות: ראה עבודת הקדש חלק היחוד פ״ב. רפ״ד. תניא פמ״ט (סט, א). תו״א משפטים עו, ב. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קלח. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ רמא. וש״נ. ח״ב ע׳ תשמא. וש״נ.

48) שהכתר . . ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב. זהר רע״מ פינחס רכה, א. לקו״ת ויקרא א, א.

49) שאימא עילאה מקננא בבריאה: ת״ז ת״ו כג, א. ראה ע״ח שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ג. שער דרושי כללות אבי״ע שמ״ב, פי״ג. תניא פל״ט. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רסב ואילך.

50) מל׳ אימא תתאה: ראה תניא פנ״ב. אגה״ק סכ״ה (קלט, א). הנסמן במ״מ ללקו״ת שה״ש יח, ב.

הגשמי אשר בה העלם והסתר גמור, ולזה נק׳ בשם תחתון להיותו תחתון במעלה שהאור נתעלם בהעלם אחר העלם עד שנעשה חשך לגמרי, וכל פרטי הנבראים אשר נבראו בעוה״ז מקבלים שפע חיותם מבחי׳ ק״נ, ולזה ניתנו המצות לצרף כל דברים הגשמי׳ להיות מכון לשבתו שע״י המצות שעושים רצונו הנה ע״ז מזדכך דבר הגשמי שקיבל חיותו מק״נ להיות כלי להשראת אוא״ס ב״ה, והי״ז קירוב גדול שמקרבין הדבר הגשמי לאלקות וממילא מתקרב הניצוץ אשר בה להתעלות בעילוי אחר עילוי עד שמגיע לשרשו הקדום כנ״ל ויתרון האור הוא מתוך החשך כו׳, ולזה נק׳ המצות בשם נר שכמו הנר היא כלי שבה נאחז האור כמ״כ המצות הם כלים[51] להשראת רצונו ית׳, ולכן רמ״ח מ״ע ותרין דרועין גימ׳ נר[52].

והנה בענין המצות[53] יש מצות שהם שייכים בלבושים כמו ציצית הוא כשנושא בגד של ד׳ כנפות[54], ויש מצות שהם תלוים במזון כמו ברכת הנהנין וכדומה, ויש מצות דתלוי׳[55] בבית כמו מזוזה שכותבין ב״פ דק״ש[56] וקובעין על מזוזת הבית[57] להורות שהבית וכל אשר בה מתעלה ע״י המזוזה[58] כו׳, ולשון מזוזה הוא זו זה[59], זו קאי על נש״י שנק׳ עם זו כמ״ש עם זו יצרת[60], וזה קאי על הקב״ה שנק׳ זה אלי כמ״ש זה אלי ואנוהו[61], והמ״ם שבתי׳ מזוזה קאי על מ׳ יום שהי׳ משה בהר[62] לקבל התומ״צ, ונמצא כי תיבת מזוזה מורה על החיבור דנש״י עם אלקות, כי ע״י המצות מתחברים נש״י לאלקות, וזהו שמברכין על כל מצוה אק״ב וצונו, שפי׳ וציונו לבד ל׳ ציווי הוא ל׳ חיבור[63] שע״י שמקיימין רצונו ית׳ ע״ז

---

51) המצות הם כלים: **ראה גם תו״א מג״א צז, א. ויקהל קיד, ב. לקו״ת חוקת נז, א.**

52) רמ״ח מ״ע ותרין דרועין גימ׳ נר: **ראה זהר תרומה קסו, ב. לקו״ת שלח מד, ד.**

53) והנה בענין המצות: **לפיסקא זו ושלאחרי׳ [בנוסף להערה 1] ראה תו״א מקץ מב, ג. מג, ד. סה״מ תרנ״ו ע׳ שכד. תרנ״ט ע׳ רטז ואילך [ובמהדורת תדש״ם ואילך ע׳ ריח ואילך]. עטר״ת ע׳ קמה ואילך. תרפ״ה ע׳ קא ואילך. תרח״ץ ע׳ קפ ואילך.**

54) ציצית . . ד׳ כנפות: **תצא כב, יג. שו״ע אדה״ז הל׳ ציצית ס״י, ס״א ואילך.**

55) דתלוי׳: **בהנסמן לעיל הערה 1: התלוי׳.**

56) מזוזה שכותבין ב״פ דק״ש: **מנחות כח, א וברש״י (במשנה). רמב״ם רפ״ה מהל׳ מזוזה.**

57) מזוזה . . וקובעין על מזוזת הבית: **ואתחנן ו, ט.**

58) שהבית . . מתעלה ע״י המזוזה: **ראה [בנוסף להערה 1] תו״א מקץ מב, ג. מג, ד. אוה״ת עקב ע׳ תרכד. סה״מ תרל״א כאן ע׳ קט. וש״נ.**

59) מזוזה הוא זו זה: **ראה זהר רע״מ ואתחנן רסג, ב. ע״פ פי׳ הצ״צ באוה״ת חנוכה שלא, סע״א ואילך [ע׳ שלו]. ואתחנן כרך ו ע׳ ב׳רפב ואילך. ישעי׳ כרך ב ע׳ תתד. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ מ. סה״מ תרכ״ט (כת״י ס״ע רפה ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שט. תרל״ב ח״א ס״ע רפב ואילך. תרח״ץ כאן. וש״נ.**

60) עם זו יצרת: **בהנסמן לעיל הערה 1: יצרתי — ישעי׳ מג, כא. ראה אוה״ת ישעי׳ שם.**

61) זה אלי ואנוהו: **בשלח טו, ב.**

62) מ׳ יום שהי׳ משה בהר: **משפטים כד, יח.**

63) וציונו . . ל׳ ציווי . . ל׳ חיבור: **ראה תו״א בראשית ו, ב. לקו״ת חוקת נז, ג. סה״מ תרל״א כאן ע׳ קט. וש״נ. תרל״ח ע׳ צב. וש״נ.**

מתחברים ומתדבקים נש״י לאלקות וה״ז בחי׳ ימין מקרבת[64] שמתקרבין נש״י לאלקות, וגם כי נת׳ לעיל שע״י המצות מעלים כל דברים הגשמי׳ לאלקות שזהו בחי׳ ימין מקרבת, ולכן מזוזה מימין להורות על בחי׳ הקירוב שנעשה ע״י המזוזה עד״מ שהבית וכל מה שבבית מתעלה ליכלל באלקות, וכן עד״ז הוא כל המצות שהם בחי׳ העלאות בד״כ להעלות דברים הגשמי׳ כמשנת״ל.

אמנם ענין בחי׳ התורה הוא בחי׳ המשכה מלמעלה למטה[65], שהרי כל היושב ועוסק בתורה ממשיך המשכת אלקותו ית׳ למטה וכמארז״ל כל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו[66], שה״ע המשכת אלקותו ית׳ למטה, ולכן אמרו כל התורה היא שמותיו של הקב״ה[67], וכמו מי שקוראין אותו בשמו ה״ה בא ופונה לקוראיו, כך ע״י שקורא בתורה שהם שמותיו של הקב״ה עי״ז הקב״ה קורא ושונה כנגדו שנמשך המשכת אלקותו ית׳, והמשכה זו היא בחי׳ המשכה פנימיות וכנודע ממ״ש במ״א בענין ותורתך בתוך מעי[68], וכתיב לכו לחמו בלחמי[69] שכמו שהלחם בו וע״י נמשך חיות פנימי לאדם ואינו כמו הלבושים שהם ג״כ גורמים חיות לאדם אבל זהו בבחי׳ מקיף, משא״כ הלחם הוא מחי׳ בבחי׳ המשכת החיות דאו״פ כו׳, וכמו״כ יובן שמה שנמשלה התורה ללחם שהוא בחי׳ המשכת אלקות בבחי׳ או״פ כו׳.

ועפ״ז יובן[70] ענין נ״ח משמאל, פי׳ שמתקן גם בחי׳ קו השמאל, דהנה כתיב ועבד הלוי הוא[71], ואיתא בזהר הוא דא עתיקא, ונודע כי הלוים הם מבחי׳ קו השמאל[72], שזהו ההפרש בין כהנים ללוים שהכהנים הם מקו הימין, ג׳ בחי׳ כהנים הם חח״ן[73] כמ״ש במ״א, אמנם הלוים הם מקו השמאל והיינו שעבודת הלוים הוא

---

64) ימין מקרבת: סוטה מז, א.

65) התורה . . המשכה מלמעלה למטה: ראה לעיל הערה 32.

66) כל הקורא . . ושונה כנגדו: בסה״מ תר״ם ח״ב ר״ע תתקלד: אי׳ בגמ׳ — ראה תדא״ר רפי״ח. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שפז. וש״נ. תו״ח וארא ח״א נח, ג. וש״נ. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ רמב ואילך. וש״נ.

67) כל התורה היא שמותיו של הקב״ה: ראה זהר יתרו פז, א. פתיחת הרמב״ן עה״ת. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ נב.

68) ותורתך בתוך מעי: תהלים מ, ט. ראה תניא פ״ה. לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ג. וש״נ.

69) לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח״א בהשמטות רס, א.

70) ועפ״ז יובן: לפיסקא זו ושלאחרי׳ [בנוסף להערה 1] ראה גם אוה״ת חנוכה רפג, ב ואילך. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ מ ואילך. סה״מ תרנ״ו ס״ע שכד ואילך. עטר״ת ס״ע קמו ואילך. תרפ״ה ע׳ קג ואילך.

71) ועבד הלוי הוא: קרח יח, כג. ראה זהר קרח קעה, ב. תו״ח שמות ח״א לד, א הערה 345.

72) הלוים . . קו השמאל: ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פי״ב מערכת לוי. מאו״א מערכת לוי אות יד וביאיר נתיב שם. רמ״ז לזהר קרח קעז, ב ד״ה גזעא ושרשא [הגהות מהרח״ו לזהר שם אות א]. לקו״ת נשא כב, ב.

73) ג׳ בחי׳ כהנים הם חח״ן: ראה פע״ח שער הפורים שי״ט, פ״ו (קרוב לסופו תפ, ב). מאו״א מערכת כהן אות ט וביאיר נתיב שם — אוה״ת בראשית ח״ב ע׳ 922 לע׳ קפח, א. ביאוה״ז ויצא קלג, רע״א. נדפס גם במאמרי

לתקן קו השמאל, כי ארז״ל עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת[74], שרוח צפונית בראו ולא גמרו, והיינו כי אם הי׳ נגמר רוח צפונית לגמרי הי׳ נמשך יניקה לחיצונים בריבוי כ״כ עד שלא הי׳ באפשרי לבררו ולתקנו, לכן בראו ולא גמרו בכדי שיוכלו לתקן גם רוח צפונית, אשר הגם כי לא גמרו מ״מ נמשך משם יניקה ולזה הוא ענין התיקון לתקנו ולבררו והיינו ע״י הקרבנות שקדשי קדשים שחיטתן בצפון[75] שעי״ז מתקנים קו השמאל בחי׳ רוח צפון. וכן הלוים ע״י עבודתם מתקנים קו השמאל, וזהו שאמר הכתוב ועבד הלוי הוא, פי׳ הוא, הוא בחי׳ עלמא דאתכסיא[76] כי ל׳ הוא מורה על דבר נעלם, וכנודע שאתה הוא כשמדברים לנוכח[77], אבל כשמדברים בל׳ נסתר אומרים הוא, והנה עלמא דאתכסיא הוא בחי׳ בינה[78], ובבחי׳ בינה הוא התגלות עתיקא[79] ולכן אמרו בזהר ועבד הלוי הוא, דא עתיקא, היינו בחי׳ עתיק שמתגלה בבינה, ומבחי׳ בינה משם אינו נמשך שום יניקה לחיצוני׳, כי בינה הוא בחי׳ דרור עלמא[80] דחרי[81] חירות ממה״מ[82], כי שרש יניקתם הוא רק מבחי׳ המדות אשר שם הי׳ שבה״כ, אבל בג״ר לא הי׳[83] שבה״כ, כי חו״ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין[84], וכתיב ימותו ולא בחכמה[85], שבחכמה לא הי׳ שבה״כ, וכמו״כ בבינה, כי רק בז״ת דש׳ ס״ג הי׳ השבירה[86] ולא בג״ר, ולכן ע״י

אדה״ז תקס״ו מהדורת תשס״ד ע׳ קיט. והנחה אחרת שם ר״ע קלד. ביאוה״ז להצ״צ שם כרך א ע׳ קיד.

74) עולם לאכסדרה . . מסובבת: ב״ב כה, סע״א ואילך. ראה [בנוסף להערה 70] אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ ה ואילך. כרך ב ע׳ תלג ואילך. (יהל אור) תהלים ע׳ רסא. לקו״ש בראשית כרך ל ע׳ 259.

75) שקדשי קדשים שחיטתן בצפון: זבחים פ״ה, מ״א־ה. ראה תו״א וישב כט, ג. ש״א ט, ב ואילך.

76) עלמא דאתכסי׳: נסמן לעיל מאמר ד״ה ויהיו ח״ש הערה 38. ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.

77) ל׳ הוא . . נעלם . . שאתה . . לנוכח: ראה סידור שחרית לט, ג. פיה״מ ס, א.

78) עלמא דאתכסיא . . בינה: ראה לקו״ת שמ״ע פח, ד. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רד ובהערה 1185.

79) בינה הוא התגלות עתיקא: ראה לקמן מאמר ד״ה כי תשא הערה 65.

80) בינה . . דרור עלמא דחרי: ראה לקו״ת מסעי צ, א. ר״ה ס. ב ואילך.

81) דחרי: כ״ה גם בסה״מ תרנ״ז כאן ע׳ לז. בסה״מ תרל״א ובדרושי חתונה כאן: דחירו.

82) חירות ממה״מ: ראה שמו״ר רפל״ב. פמ״א, ז. זהר בראשית לז, ב.

83) המדות . . הי׳ שבה״כ . . בג״ר לא הי׳: ראה ע״ח שער דרושי נקודות ש״ח, פ״ב. פ״ג. פ״ו. שער שבירת הכלים ש״ט, פ״ב. פ״ו ובשמש שם. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תתקנא ואילך.

84) חו״ב . . דלא מתפרשין: ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שסו. וש״נ. תו״ח בראשית כא, ב ובהערה 8.

85) ימותו ולא בחכמה: איוב ד, כא. ראה הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רצט.

86) בז״ת דש׳ ס״ג הי׳ השבירה: ראה ע״ח שער דרושי נקודות ש״ח, פ״א. שער התיקון ש״י, פ״ב. מבוא שערים ש״ב ח״א, פ״א (ובהגה ג). תו״א מג״א צז רע״ג. לקו״ת פ׳ ראה לא, ב. תו״ח (שמות כת״י ע׳ 290. במהדורת אותיות מרובעות) בא ח״א קיז, רע״ג. (וארא פה, ג. וש״נ).

הבינה מתקנים קו השמאל. והענין הוא בהיות ידוע כי אין הגבורות נמתקים אלא בשרשן[87], לפי שבשורשן לא נמצא כלל בחי' הדין, ואם כי בינה הוא בחי' מקור קו השמאל מ"מ מפני שחו"ב הם תרין ריעין דל"מ הרי הם בבחי' התכללות ומתמתקים הגבורות דבינה ע"י בחי' גילוי אוא"ס שמאיר בהם וכענין מ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו[88], ורק בינה מינה דינין מתערין בסופה[89], היינו בבחי' המדות אבל בשרשה מתמתקת ע"י החכמה שרש החסד כו'.

ולכן ע"י עבודת הלוים שמעלי' קו השמאל לשורשו היינו בחי' בינה, ובבינה הוא בחי' התגלות עתיק כנ"ל, לכן ע"ז מתתקן קו השמאל, להיות מתכלל קו השמאל בימין שז"ע לאכללא שמאלא בימינא[90] כו'. ומפני כי הלוים הם מבחי' קו השמאל, היו צריכים להעביר תער על כל בשרם[91], כי מהשערות יכול להיות יניקה לחיצונים לכן היו צריכים להעביר השערות בכדי שלא יומשך תוס' יניקה כו', וגם כדי שיוכלו להעלות בחי' קו השמאל היו צריכים תנופה שיניף אותם הכהן תנופה[92] לפני הוי', והיינו שבכדי שיוכל הלוי להעלות קו השמאל לשורשו זהו ע"י הכהן בחי' חסד שהוא בחי' המשכה לצורך ההעלאה שאח"כ. ויש לפרש זה בשני דרכים הא' ע"ד מ"ש לכה דודי לקראת כלה[93] שכדי שיהי' עליית בחי' כלה צל"ת*[94] המשכה מבחי' דודי כו', והב' ע"ד מ"ש אלה תולדות יצחק בן אברהם[94], יצחק הוא בחי' גבורות[95] בחי' העלאות מבחי' הבירורים שמלמטה, שעי"ז נעשה למעלה בחי' הצחוק והתענוג שז"ע יצחק מל' צחוק[96] עשה לי אלקים[97], וכדי להיות תולדות יצחק היינו בחי' ההעלאה זהו ע"י אברהם איש החסד[98] כו'. וכמו"כ

---

87) אין הגבורות נמתקים אלא בשרשן: ראה פע"ח שער השופר שכ"ו, פ"א. תניא עם מ"מ הגהות והערות קצרות פל"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרטו. וש"נ. תו"ח וירא קח, ב ובהערה 14.

88) המשל ופחד . . שלום במרומיו: איוב כה, ב. ראה במד"ר פי"ב, ח. וש"נ. ספר המאמרים תר"ם ח"א ע' רלא ואילך. וש"נ.

89) בינה מינה דינין מתערין בסופה: ראה זהר ויקרא י, סע"ב. יא, רע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שעז. וש"נ.

90) לאכללא שמאלא בימינא: ראה זהר ר"פ קרח.

91) הלוים . . תער על כל בשרם: בהעלותך ח, ז. ראה לקו"ת אמור לב, א. קרח נד, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תתלו ואילך.

92) שיניף אותם הכהן תנופה: בהעלותך שם, יא. ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קנג ואילך. ביאוה"ז אחרי עז, ב. בהעלותך צ, ב. קרח צד, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרעא.

93) לכה דודי לקראת כלה: נוסח קבלת שבת. ראה לקו"ת ברכה צז, א. מאמרי אדה"ז מארז"ל ע' תנה. סה"מ פר"ת ע' קמט ואילך. תרפ"ט ע' 81 ואילך. סה"מ מלוקט א ע' מג ואילך. פלח הרמון ויקרא ע' ג וע' יב ואילך.

*94) צל"ת: בסה"מ תרל"א כאן: צריך להיות תחילה.

94) אלה תולדות יצחק בן אברהם: תולדות כה, יט [ושם: ואלה — ראה גם תו"א תולדות יז, סע"א]. ראה גם לעיל מאמר ד"ה זה פ"ד.

95) יצחק הוא בחי' גבורות: ראה פרדס שער הכינויים שכ"ב, פ"ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם. לקמן מאמר ד"ה לא תבערו אש פ"ד.

96) יצחק מל' צחוק: רש"י לך יז, יט.

97) צחוק עשה לי אלקים: וירא כא, ו.

98) אברהם איש החסד: ראה זהר בראשית

יובן בענין הלוים שכדי שיוכלו הלוים להעלות ולתקן בחי׳ קו השמאל זהו ע״י הכהן איש החסד דוקא, ועיקר הטעם בזה לפי שעכשיו העיקר בחי׳ החסד[99] ולכן נענש קרח על שלא רצה להיות טפל[100] לאהרן איש החסד[101] ורצה להגביר קו השמאל כו׳, וזה הי׳ ג״כ חטא שלמה[102] שאין כסף נחשב למאומה בימיו[103] כ״א רצה במדרגת מעלת הזהב שהיא על הכסף[104], ונענש ע״ז שנעשה הדיוט[102] כו׳, אמנם לע״ל יהיו הגבורות עיקר[105] וכמ״ש והכהנים הלוים בני צדוק[106] ופי׳ בלק״ת מהאריז״ל שלע״ל יהיו הלוים כהנים[107], וכמארז״ל שלע״ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו[108], ומ״מ עכשיו העיקר הוא בחי׳ החסד ולכן העבודה היא*[109] שיהי׳ לאכללא שמאלא בימינא, וגם עיקר עבודת הלוי להיות ועבד הלוי הוא להעלות ולתקן בחי׳ קו השמאל הוא ע״י הכהן דוקא.

ועפ״ז[109] יובן ענין מה שנר חנוכה הוא משמאל, והיינו כי ע״י נ״ח הוא בחי׳ תיקון קו השמאל שהרי א״ל כתבו לכם על קרן השור[12] שהוא בחי׳ ופני

מז, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקפ ובהנסמן במ״מ לשם. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ ד. וש״נ.

99) שעכשיו העיקר בחי׳ החסד: במאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו כאן ע׳ מא: ומשם בסה״מ תרנ״ו ס״ע שכה צויין (וע׳ בת״א פ׳ תולדות כו׳) — ראה שם יז, ג. ראה גם לקמן הערה 105.

100) נענש קרח . . להיות טפל: ראה זהר קרח קעו, א. לקו״ת קרח מד, א ואילך. אוה״ת שם ע׳ תרפה ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ שמג ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.

101) לאהרן איש החסד: ראה ת״י ברכה לג, ח. שמו״ר פ״ה, י. תו״ח שמות ח״א לז, ג. וש״נ.

102) חטא שלמה . . שנעשה הדיוט: זהר ויחי רנ, א.

103) שאין כסף נחשב למאומה בימיו: מל״א י, כא. דבהי״ב ט, כ. ראה גם לקמן מאמר ד״ה וילקט יוסף ספ״ג (ובהנסמן בריש המאמר שם). לקו״ש תולדות כרך ה ע׳ 368.

104) מעלת הזהב שהיא על הכסף: ראה תניא פ״נ ובשיעורים בס׳ התניא שם הערה 4. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קסט. וש״נ. וראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ס״ע קנו ואילך. זהר תרומה קלה, א הובא באוה״ת תולדות כרך ד ע׳ 1640. לקו״ש תרומה כרך ו ע׳ 157 ואילך.

105) לע״ל יהיו הגבורות עיקר: ראה לקוטי הש״ס להאריז״ל שבת פט, ב ד״ה פתחו ואמרו [הועתק לשונו באוה״ת תולדות כרך ד ע׳ תתי]. רמ״ז לזהר עקב רעא, סע״א. הובאו בלקו״ת קרח נד, סע״ב.

106) והכהנים הלוים בני צדוק: יחזקאל מד, טו.

107) בלק״ת . . שלע״ל יהיו הלוים כהנים: בתניא שם: וכמ״ש האר״י ז״ל ע״פ והכהנים הלוים. בלקו״ת קרח שם: בלק״ת מהאריז״ל ביחזקאל. בלקו״ת ברכה צו, ג: כמ״ש בלק״ת ובלק״א.

לשון הלקו״ת מהאריז״ל ביחזקאל (תוך ד״ה ענין יחזקאל) וביאורו, נעתק בביאוה״ז להצ״צ תזריע כרך א ס״ע שמ ואילך [והערת המו״ל בשולי היריעה שם מיותרת]. נדפס גם בביאוה״ז תזריע כרך ב ע׳ תתקב ואילך.

ראה גם ספר הגלגולים פכ״ג. שער הפסוקים יחזקאל [בתחילתו ד״ה ונבאר עתה — גם בזה תבין . . והכהנים]. שער הגלגולים סוף הקדמה לה. שיעורים בס׳ התניא שם הערה 15.

108) שלע״ל . . כי אתה אבינו: נסמן לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן רפ״ב.

*109) היא: בסה״מ תרל״א כאן: הוא.

109) ועפ״ז יובן: בהבא לקמן [בנוסף

שור מהשמאל[110] שאין לכם חלק באלקי ישראל, ולכן כשגברו מ' בית חשמונאי ונצחום[15] תקנו להדליק שמונה נרות בכדי להעלות ולתקן בחי' קו השמאל. והענין הוא דנרות המנורה שהיו בבהמ"ק היו ז' נרות[111] ונ"ח מדליקין שמונה נרות[112], והיינו כי ז' נרות הם כנגד ז' מדות[113] ונודע כי המדות הם בחי' ענפין מתפרדין[114], ולכן היתה המנורה בדרום[8] שאם היתה בצפון הי' נמשך יניקת החיצונים, כי במדות הי' שבה"כ[83] ומחמת תוקפא דצפון הי' יכול להיות נמשך תוס' יניקה כי עיקר יניקתם הוא מבחי' קו השמאל, ולכן היתה בדרום כדי שיהי' התגברות החסדים ולא יומשך יניקה כו', אך הנה נר חנוכה הם שמונה נרות שענין בחי' שמונה רומז לבחי' הבינה שהיא תמינאה מלמטלמ"ע[115], ולכן נ"ח משמאל שעי"ז מתקן בחי' קו השמאל וכענין עבודת הלוי שמתקן קו השמאל ע"י שעבד הלוי הוא בחי' בינה[116] וכמו"כ הו"ע נ"ח שהם ג"כ שמונה נרות לרמז על בחי' בינה[117] שעי"ז מתקן בחי' קו השמאל כו', וזהו כמו לע"ל שיהי' הכנור של שמונה נימין כי כנור של בהמ"ק היתה רק של ז' נימין[118], פי' כנור הוא ך"ו נר[119] ונודע כי ך"ו הוא מספר ש' הוי'[120] ואיהו נהיר בנר כמ"ש בת"ז[119], ונמצא כי כנור של בהמ"ק הי' של ז' נימין הוא בחי' ז"פ הוי', ונ"ח שמונה נרות זהו ע"ד שכנור של ימוה"מ תהי' של שמונה נימין ח"פ הוי' גימ' יצחק[121] שלע"ל יאמרו ליצחק כי

להערה 1] ראה גם אוה"ת חנוכה שכו, ב. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ס"ע מא ואילך. סה"מ תרכ"ט (כת"י ע' יא. במהדורת אותיות מרובעות) ע' יד. תרנ"ג ע' קעג. תרנ"ו ע' שכו. עטר"ת ס"ע קמז ואילך. תרפ"ה ע' קד ואילך. תרח"ץ ע' קפב ואילך.

110) ופני שור מהשמאל: יחזקאל א, י.

111) דנרות המנורה . . ז' נרות: ראה תרומה כה, לא ואילך. ויקהל לז, יז ואילך. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ג, ה"ז.

112) ונ"ח מדליקין שמונה נרות: שבת כא, ב.

113) ז' נרות . . ז' מדות: ראה תו"א מקץ לג, ג. אוה"ת חנוכה כרך ה ע' תתקלד. ש"א מא, ב ובהערה 45.

114) המדות . . ענפין מתפרדין: זהר ח"ש קכג, א.

115) הבינה . . תמינאה מלמטלמ"ע: ראה זהר רעיא מהימנא פינחס רמה, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שדמ. וש"נ.

116) שעבד הלוי הוא בחי' בינה: ראה גם לעיל על יד הערה 76 ואילך.

117) שמונה נרות . . בינה: ראה גם לעיל הערה 109. סה"מ תר"ם ח"א ע' נ. ע' תלו.

118) הכנור . . שמונה נימין . . ז' נימין: ערכין יג, ב. ראה גם לקו"ת תזריע כא, ד. סה"מ תרל"ח ע' צט ואילך. וש"נ.

119) כנור הוא ך"ו נר . . בנר . . בת"ז: תכ"א נב, א. ראה סה"מ תרל"ח ע' ק הערה 188.

120) ך"ו הוא מספר ש' הוי': ראה זהר רע"מ משפטים קטז, רע"א. שו"ע (ואדה"ז) או"ח הל' ציצית סכ"ד, ס"ה (ס"ז).

121) ח"פ הוי' גימ' יצחק: ראה ספר הקנה כוונת ק"ש ובשכמל"ו ע' טז. סוד מילה וכוונותי' ס, ב. לקו"ת וירא (כב, כ) הנה ילדה מלכה. שער הפסוקים וירא ויגדל הילד . . ביום הגמל (כא, ח). מגלה עמוקות עה"ת פ' וארא (ד"ה טעם של שם שדי — קרוב לסופו). ב(חלק מ)הדרושים שבהערה 109. אוה"ת חנוכה דש, סע"א. ויחי ע' 826. תצוה ס"ע א'תריג ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קמא וע' קנז. המשך תער"ב ח"א ע' רלג. ח"ג ע' א'רי. סה"מ תש"ו ע' 2.

אתה אבינו[108] כו', וע"י בחי' המשכת אור כזה מתקנים גם בחי' קו השמאל, וז"ע ותורה אור[7] שהוא בחי' המשכת האור שמאיר למרחוק להאיר ולתקן גם בחי' קו השמאל כו', אמנם הנה כ"ז הוא כשיש מזוזה בימין אז נ"ח בשמאל להורות על בחי' תיקון קו השמאל, אבל כשלא יש מזוזה בימין דהיינו שהפתח אינו חייב במזוזה[6] אזי נר חנוכה היא בימין כמו כל המצות שהם בחי' ימין מקרבת[64], ולהורות שמתקנים קו השמאל ע"י נ"ח די במה שמדליקה על פתח הבית מבחוץ ברה"ר טורי דפרודא[122] להורות שגם רה"ר מתעלה ומתקן[123] ע"י נ"ח שזהו כוונה א' כמו ענין ההנחה בשמאל, שהוא בחי' תיקון קו השמאל כו', וענין שייכות מזוזה לנר חנוכה זהו כענין מה שהעלאת הלוים תלוי בהנפת הכהן[92] אותם, שדוקא כשהניף אותם אהרן אז היו יכולים להעלות ולתקן קו השמאל ע"י עבודתם בבחי' הוא כנ"ל, וכמו"כ מה שנ"ח מתקן קו השמאל זהו ע"י בחי' מזוזה מימין, אמנם כשאין מזוזה מימין אזי נ"ח מימין ולהורות על תיקון בחי' טורי דפרודא די במה שמניחים אותה על פתח הבית מבחוץ כו'.

בס"ד פ' ויגש

וילקט יוסף[1] את כל הכסף[2] הנמצא באמ"צ ובארץ כנען, להבין ענין שליקט יוסף כל הכסף כו' מהו ענינו, ויובן בהקדם ענין וסיפור מעשה דיוסף ויהודה אודות בנימין אחיהם שיהודה אמר שא"א[3] לו[4] לעזוב את אביו[3] כו' ורצה שיהי'

---

122) ברה"ר טורי דפרודא: ראה תניא ספל"ג ובמ"מ הגהות והערות קצרות לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רצו; דברים ח"ב ע' תעט ובהנסמן בהנ"ל.

123) ומתקן: בהנסמן לעיל הערה 1: ומתתקן.

---

1) וילקט יוסף: נמצא בסה"מ תרכ"ח ע' מד ואילך. והוא (לאחרי הפתיחה — ואיזה שינויים, וכן הסיום) העתק ממאמר ד"ה להבין כל ענין סיפור מעשה דיוסף ויהודה שנדפס באוה"ת מקץ כרך ו ע' 2206 בכותרת תקס"ב. ובסיום פ"ג ממאמר ד"ה ענין יוסף ואחיו (בכותרת תקע"ב) שנדפס באוה"ת שם ע' 2210. מאמר ד"ה וילקט יוסף שנדפס בסה"מ פר"ת ע' רי ואילך כנראה מיוסד על מאמר זה.

המאמר שבאוה"ת מקץ הנ"ל ד"ה להבין כל ענין סיפור מעשה דיוסף ויהודה, נמצא במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שלב ואילך (בשינויים ללא הקיצור והגהות). פיסקא הראשונה של המאמר דתקס"ב נעתקה בתוס' הגהות באוה"ת בהר כרך ב ע' תרב־תרג.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

במאמר זה שבאוה"ת [ומשם בסה"מ תרכ"ח ובמאמר כאן] באים בפנים המאמר שני סוגי סוגרים הן בחצאי עיגול והן בחצאי ריבוע.

2) וילקט יוסף את כל הכסף: ויגש מז, יד.

3) שא"א לו לעזוב את אביו: נסמן להלן הערה 20.

4) לו: באוה"ת כאן, ליתא.

אצל יעקב דוקא ויוסף רצה להעלותו אליו דוקא כמ"ש הורידוהו אלי[5]. הנה ידוע דבנימין הוא בחי' צדיק תחתון[6] שהוא בחי' ומדריגת התשוקה שיש בנבראים להתכלל במקורם א"ס ב"ה, ואל אישך תשוקתך[7] כו', שתשוקה זו נק' צדיק תחתון פי' התקשרות המקבל אל המשפיע (כמ"ש במ"א ע"פ ושמתי כדכד[8]), והנה מבואר בע"ח שער ל"ח פ"ח[9] שבחי' בנימין הוא בחי' ההוא רוחא דשדי בגווה[10] בביאה ראשונה כו', והענין כי עיקר הכח ויכולת העלא' מ"ן שהמקבל מעלה מ"ן בבחי' תשוקה נפלאה להתכלל במקורו הוא מצד השפע שכבר נשפע לו מן המשפיע שנשאר תמיד רשימו ממנה בהמקבל ומצד זה יהי' תשוקתו ליכלל בהמשפיע כי כל דבר חוזר למקורו[11] ולכן רשימו זו גורמת בו התשוקה כו', ובחי' שפע ורשימו זה זהו הנק' רוחא דשדי בגווה ונק' צדיק תחתון שמקורו מבחי' צדיק עליון שהוא בחי' התקשרות המשפיע להמקבל (וכמ"ש במק"מ פ' ויצא דקנ"ה ב' הרח"ו[12] דשרש בנימין מבחי' יוסף כו' ע"ש), וזהו שרש נשמת בנימין הצדיק, וזהו שחשק יוסף צדיק עליון להביאו אליו דהיינו שבחי' רוחא דשדי בגווה תחזור אליו ותכלל בו (וז"ש[13] אלקנה הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים[14] כו', כי יש כמה בחי' העלא' מ"ן הא' אודם שמצד האשה[15] כו' שהוא התשוקה שמצד עצמות המקבל ואל אישך תשוקתך[7], הב' מה שתהי' תשוקתה מצד השפע שהושפע בה כבר שהוא בחי' ההוא רוחא כו' וזה גדול יותר כי ידוע שהעלא' מ"ן של האשה ע"י הבנים שילדה לאישה גדולה מהעלא' מ"ן עצמות' כמ"ש הפעם יזבלני אישי כי ילדתי[16] כו' וכמ"ש בע"ח[17] והוא מטעם הנ"ל[18] שהבנים יש בהן מכח האב וענין רוחא דשדי בגווה הוא יותר נעלה אפי' מהעלאת מ"ן של הבנים, וזהו הלא אנכי טוב לך כו', והטעם כי הבנים יש בהם גם מחלק האם כמארז"ל אודם מן האשה שממנו בשר[19]

---

5) הורידוהו אלי: ויגש מד, כא. ראה גם לקמן בסיום הפרק.

6) דבנימין . . צדיק תחתון: ראה זהר ויצא קנג, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתצה ובהנסמן במ"מ לשם.

7) ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

8) ע"פ ושמתי כדכד: ראה לקו"ת פ' ראה כה, סע"ד. כז, ד.

9) בע"ח של"ח פ"ח: במהדורת שקלאב תק"ס. ובדפו"א [שער מ"ן ומ"ד] של"ט, דרוש ח.

10) רוחא דשדי בגווה: ראה זהר (סבא) משפטים צט, ב. ש"א כז, ב הערה 30.

11) כל דבר חוזר למקורו: ראה גם (בנוסף לאוה"ת וסה"מ תרכ"ח שבהערה 1) מאמרי אדה"א נ"ך ע' תצא. וש"נ. תו"ח בא ח"א צה, ב הערה 408.

12) במק"מ . . ב' הרח"ו: שם: הרב בקהלת יעקב. ראה גם אוה"ת בהר כרך ב ע' תרב.

13) (וז"ש . . כו'): באוה"ת מקץ ובסה"מ תרכ"ח [וז"ש . . כו']. ואולי גם כאן צ"ל כן. וראה לעיל הערה 1.

14) הלא אנכי . . מעשרה בנים: שמו"א א, ח. ראה גם סידור שחרית לשבת קצג, ב. פירוש המלות נד, א.

15) אודם שמצד האשה: נסמן בסמוך הערה 19.

16) הפעם יזבלני אישי כי ילדתי: ויצא ל, כ.

17) וכמ"ש בע"ח: כ"ה גם באוה"ת מקץ וסה"מ תרכ"ח שבהערה 1.

18) מטעם הנ"ל: ראה הערה שלפנ"ז.

19) אודם מן האשה שממנו בשר: ראה נדה לא, א.

כו׳, אבל רוחא דשדי בגוה הוא רוח עצמותו של המשפיע כו׳)[13]. ויהודה אמר כי לא יוכל הנער לעזוב את אביו ועזב את אביו ומת[20], פי׳ כי הקו האמצעי הוא בחי׳ דת״י[21] ויעקב הוא בחי׳ דעת[22] וידוע שעיקר קיום[23] אור וכלי היסוד הוא ע״י הדעת דוקא להיותו מבחי׳ קו האמצעי וע׳ בפע״ח[24] בכוונת הלולב למהר״ר יוסף מערבי[24], והנה ביסוד יש פנימיות וחיצוניות דהיינו החיצוניות הוא בחי׳ כלי השפע ופנימיות הוא בחי׳ האור[23], והנה יוסף נק׳ בן זקונים[25] שהוא בחי׳ פנימיות יסוד[26] שהוא השפע הנמשך מח״ע זקן שקנה חכ׳[27] כו׳, ומה שא׳ יהודה ואחיו מת[28], פי׳ ששלטו בו יניקת החיצונים להיותו בגלות במצרים להחיות עם רב[29] כו׳, ונשאר בנימין לבדו לאמו[30], כי בנימין נולד במס״נ של רחל כמ״ש בצאת נפשה[31] כמ״ש בע״ח[9] שם, ואביו אהבו[32] וזהו מעלת בנימין על שאר אחיו כיתרון מעלת ההוא רוחא דשביק על העלא׳ מ״ן של הבנים כנ״ל. וזהו שלא יוכל[20] הנער לעזוב את אביו כי בהסתלק הדעת יתבטל הכלי[33], ויוסף רצה להעלותו אליו כי חפץ שיכלל בו רוחא דשביק בה וגם להיות נחסר בו חיצוני׳ השפע כנ״ל, כי יוסף הוא בחי׳ פנימי׳ השפע וצריך הוא לכלי חיצוני׳ כו׳, אך מה שאמר הורידוהו אלי[5] ולא אמר העלהו, הענין הוא לפי שהי׳ בחי׳ פנימי׳ יסוד העליון בגלות מצרים שלכך הי׳ מלך על מצרים ולא על ישראל.

(ב) **ועתה** י״ל ענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין[34], והענין כי רצה ע״ז להעלותו אליו למדריגתו, פי׳ גביע הכסף הוא בחי׳ אהבה שיש בה תענוג ושמחה, כי כסף פשוט ה״ע אהבה[35] הנמשכ׳ כמים (והוא מלשון נכסוף נכספת[36] כו׳ וכמ״ש ג״כ בדרוש דבהמ״ז בענין כסף ומשיכה[37] כו׳ ע״ש), וגביע

---

20) לא יוכל . . ועזב את אביו ומת: **ויגש מד, כב.**

21) הקו האמצעי . . דת״י: **ראה ע״ח שער הולדת או״א וזו״נ שט״ז, פ״ג.**

22) ויעקב הוא בחי׳ דעת: **ראה גם לקמן בהקיצור כאן. מאמרי אדה״ז תקס״ב כאן ס״ע שלה. סה״מ פר״ת כאן ע׳ ריג.**

23) שעיקר קיום . . בחי׳ האור: **ראה אוה״ת מקץ כאן ע׳ תתדש בשינויים. לקמן הערה 33.**

24) בפע״ח . . למהר״ר יוסף מערבי: **שם תוך פ״ג.**

25) יוסף נק׳ בן זקונים: **וישב לז, ג.**

26) יוסף . . פנימיות יסוד: **ראה גם (בנוסף להערה 1) תו״ח בא ח״א קכז, ד. וש״נ.**

27) זקן שקנה חכ׳: **תו״כ קדושים יט, לב. קדושין לב, ב. ראה הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תשמ. תו״ח (שמות כת״י ע׳ תלז. במהדורת אותיות מרובעות) משפטים ח״ב ש, ב ואילך.**

28) ואחיו מת: **ויגש מד, כ.**

29) להחיות עם רב: **ויחי נ, כ.**

30) ונשאר בנימין לבדו לאמו: **ויגש שם.**

31) בצאת נפשה: **וישלח לה, יח.**

32) ואביו אהבו: **ויגש שם.**

33) יתבטל הכלי: **ראה הערה 23.**

34) גביע הכסף . . באמתחת בנימין: **מקץ מד, ב. ראה לקו״ת מסעי צ, ב ואילך.**

35) כסף . . אהבה: **ראה גם תניא פ״נ. תו״א וישב כו, ד. תשא פו, ד. תו״ח וארא ח״א נג, ג. וש״נ.**

36) נכסוף נכספת: **ויצא לא, ל.**

37) בדרוש דבהמ״ז בענין כסף ומשיכה: **ראה סידור שער בהמ״ז קיא, ד. לקו״ת עקב טז, ד.**

הכסף הוא כשיעשו מן האהבה כלי קבלה להיין המשמח שהוא בחי' ומדרגת השמחה שבהתבוננות בגדולת הבורא כמ"ש שמחו צדיקים בה'[38] להתענג על ה' מרוב כל [ולמעלה ה"ע בחי' המשכה מבחי' עתיק שהוא מקור התענוגים והתגלות עתיק הוא בבינה[39] זהו ענין יין המשמח כו', והטעם כי המשכת גילוי השכל ממקורו שהוא הכח המשכיל הוא ע"י המשכת התענוג שמאיר ונמשך ביסוד המים שבמוח שהוא משכן כח השכל והוא המכריח את כח השכל הנעלם לצאת לידי גילוי ולכן כשמשכיל השכלה חדשה מתמלא תענוג וצהבו פניו כו', וגילוי תענוג זה מתגלה יותר בבינה שהוא כשמשיג ההשכלה לאורך ורוחב, נמצא שבחי' השמחה והתענוג שבהתבוננות בגדולת ה' הו"ע גילוי עתיק בבינה וזהו בחי' גביע הכסף שהוא כלי להיין המשמח כי בשפע ע"י יש בחי' פנימי' ובחי' חיצוני', הפנימי' הוא בחי' העונג בחי' יוסף בן זקונים[25] ולא יכול יוסף להתאפק[40] והחיצוני' הוא הגביע בחי' האהבה הנמשכת מחסד דע"י כו'].

ואע"פ שזהו מדריגה מאד נעלית ובפרט בשרש' למעלה שבחי' ע"י הוא מבחי' תחתונה שבמאציל[41] שמתקשר עי"ז בנאצלים וא"א להתגלות כו', מ"מ רצה יוסף להשפיל אור זה של הגביע באמתחת בנימין להיותו נלקח משרשו כנ"ל, וכנראה בחוש שאהבה בתענוגים שיש לצדיק גמור יוכל להיות שגם בבינונים תהי' האהבה עם השמחה והתענוג לפי ערכו אך אינה בשלימותה כמו שהיא במקורה האמיתי כו' (וע' בלק"א ח"א פי"ג בענין תהי צדיק[42] כו' ובסידור בהערה לתיקון חצות[43]) וזהו מסיבת ההשפלה שהושפל מאהבה רבה שבתענוגים שבצדיקים גם למטה מטה בבינונים כו', ואמנם הושפלה ונמשכה באופן שלא ירגישנה הבינוני שאם ירגישנה יפול מעבודתו להתייהר כו'[44], כי הרי אינה שלו מצד עצמו, אבל הצדיק אף בהרגשתו אותה בגילוי לא יפול אדרבה יוסיף כח, וזהו שהצניע יוסף את הגביע שיהי' בחי' אור הגנוז ויהי' נמצא גם באמתחת בנימין צדיק תחתון רק באופן שגם בנימין לא ידע ממנה כנ"ל. ובזה יובן ג"כ ענין העלילה שהעליל אח"כ[45] לחפש את הגביע ושעי"ז ישאר בנימין אצלו, בהיות כי ע"י האהבה עם השמחה שתמצא בבינונים כנ"ל יוכלו בעת ההיא להיות במדרגת הצדיק ממש אף שהם הרבה למטה כו', והטעם הוא כי הנה ע"י השמחה גורם בחי' התגלות והשפלת העליון לתחתון כמשל המלך בעת שמחתו יכול

---

38) שמחו צדיקים בה': תהלים צז, יב.

39) והתגלות עתיק הוא בבינה: ראה לקמן מאמר ד"ה כי תשא הערה 65.

40) ולא יכול יוסף להתאפק: ויגש מה, א.

41) ע"י הוא מבחי' תחתונה שבמאציל: ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א.

42) בלק"א ח"א פי"ג . . צדיק: כ"ה גם באוה"ת מקץ כאן ס"ע תתדש ואילך. סה"מ תרכ"ח כאן ע' מו. ראה שם פי"ד.

43) ובסידור בהערה לתיקון חצות: נדפס בסידור עם דא"ח (סידור תו"א: ועוד) במקומו.

44) כו': באוה"ת מקץ כאן ע' 2208; סה"מ תרכ"ח כאן ע' מו, ליתא.

45) ענין העלילה שהעליל אח"כ: מקץ מד, ד ואילך.

להשפיל א"ע ולדבר גם עם פחותי הערך וכמ"ש במ"א בענין ויספו ענוים בה' שמחה[46], וכמ"כ ע"י השמחה יוכל התחתון לעלות למעלה שלא כפי מדרגתו, וכמו בענין שמחת בית השואבה שע"י השמחה נתעלו ושאבו מרוח הקדש[47] וכמאמר הלל אם אני כאן[48] כו' ואם אין אני כאן מי כאן, פי' כי אם אין אני תופס מקום כלל מפני הביטול שמצד החכמה, מי כאן שכמ"כ ע"ז תעלה שמחת הביטול עד רום המעלות דכולא קמי' כלא[49] דאפי' אור צח[50] כו', וזה הביטול שיעלה מעלה לא הי' ביכולת החכמה לבדה כו' רק מצד השמחה כמו איש נכבד בעת שמחתו ישפיל עצמו לדבר עם הקטן וכמ"כ ממש יגביה עצמו הקטן ונבזה בעת שמחתו לדבר עם הגדול מאד וזהו אינו מצד גבהות רק אדרבה מפני שבשעת השמחה הוא בטל מן עצמותו וכמו הזבוב שיקפוץ על היד לא יהי' בזיון לאדם כן לא יהי' בזיון להגדול כשידבר לו הקטן בעת שמחתו כו', מפני שמשיג בחי' הביטול של השמחה שמחמת הביטול לא יהי' בהגבהה כי שמחה ושפלות דבר א' הוא כמבואר באריכות ע"פ ויספו ענוים הנ"ל, וזהו שע"י הגביע של כסף שהוא בחי' אהבה עם שמחה שבצדיק תחתון שתתגלה הי' ביכולת יוסף לקשרו אליו ע"ז.

(ג) **ועפי"ז** יובן ג"כ מ"ש בהגביע והוא נחש ינחש בו[51] כו'. ופי' ל' נחש ינחש משמעו שהערים בערמומי' עמוקה מן ערמומי' הנחש עד שהסיר ע"ז הערמומי' של הנחש. והענין הוא להיות כי בגביע הזה הי' יודע עתידות ואין דבר נעלם ממנו, וזהו שהסיר הערמומי' של הנחש, כי ענין הרמאות הוא רק להסתיר ולהעלים הדבר העלם אחר העלם עד שיוסתר הדבר מאד, כי הערמה אינה חכמה בעצמותה כמו השכל והסברא רק כל ענינה להעלים כו', וא"כ יש לכח העלמות אלו שייכות ואחיזה בחכמה הנעלמה, וזהו שהי' לבן רמאי ביותר[52], ויעקב אמר אחיו אנכי ברמאות[53] פי' להיות שרש יעקב בחכמה הנעלמה בעצמותה הי' ביכולתו לסבב ערמומי' לבן כי אחיזת לבן במ"ס דקליפה הי' נמוך

46) ויספו ענוים בה' שמחה: ישעי' כט, יט. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' נא ואילך. מאמרי אדה"א נ"ך ע' כז ואילך.

47) שמחת בית השואבה . . מרוח הקדש: ירושלמי סוכה פ"ה, ה"א. ב"ר פ"ע, ח. ראה גם לקו"א להה"מ סרנ"ט [או"ת צג, ג]. אוה"ת הושע כרך א ע' תלז. לקו"ש האזינו וחה"ס כרך ב ע' 424.

48) וכמאמר הלל אם אני כאן: ראה סוכה נג, א.

49) דכולא קמי' כלא: ראה לקמן מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל הערה 46.

50) דאפי' אור צח: ראה גם לקמן מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם פ"ו. וש"נ.

51) והוא נחש ינחש בו: מקץ מד, ה.

52) לבן רמאי ביותר: ראה ח"ש כד, כט ואילך. ויצא כט, יג ואילך. ל, לב ואילך. לא, ז ואילך. ב"ר פע"ג, ט. זהר ויצא קסא, א. פירוש המלות כב, סע"ב ואילך. תו"ח (שמות כת"י ע' 30. במהדורת אותיות מרובעות) שמות ח"א יא, א.

53) אחיו אנכי ברמאות: ב"ב קכג, א. ב"ר פ"ע, יג. רש"י ויצא כט, יב. ראה פירוש המלות שם.

מאחיזת יעקב במו״ס דקדושה, וז״ש אם כה יאמר עקודים[54] כו׳ וילדו כל הצאן כו׳, וכמ״כ יובן בענין יוסף שע״י הגביע הי׳ יודע עתידות והסיר הערמומי׳ של הנחש, כי הנה ידוע בענין חכמת אדם תאיר פניו[55] שהוא ע״י בחי׳ גילוי אור ע״י במו״ס שעי״ז נמשך בחי׳ גילוי ההעלם דמו״ס ומתגלה בבחי׳ הארת פנים, וזהו ענין הדלקת נר חנוכה[56] שהשמן הוא החכמה הנעלמה ולכן צ״ל ע״ג מים וע״י האור הוא דולק ונמשך מן ההעלם אל הגילוי כו׳ כמ״ש במ״א באריכות, ומבואר למעלה דענין גביע הכסף היינו ענין גילוי בחי׳ אור ע״י כנ״ל ולכן ע״י הגביע הי׳ יודע העתידות, כי העתידות בגשמיות הוא הנעלם מהשגת האדם ושרשו מבחי׳ מ״ס שהוא בחי׳ דבר הסתום ונעלם ואינו מתגלה כמבואר באד״ר[57], ולכך נק׳ ישת חשך סתרו[58] כו׳ והנסתרות לה׳[59] וכו׳ במופלא ממך[60] וכו׳, אבל לגבי עצמות המאציל כתי׳ אין נסתר מנגד עיניך[61], פי׳ כמו עד״מ ע״י האור שמביאים בבית מתגלים כל מצפוני׳ ומטמוני׳, ולכך ע״י הגביע הכסף שהוא בחי׳ ענג העליון דהיינו גילוי אור ע״י במו״ס יהי׳ מתגלה ההעלם וההפלאה שבמו״ס ולכן הי׳ יודע עתידות ע״י הגביע, וגם עי״ז נחש ינחש להסיר הערמומי׳ דנחש שענינו ג״כ להעלים כו׳, שע״י גילוי האור אין נסתר ונעלם כו׳, ולכן עי״ז תיקן יוסף במצרים ערמות הנחש כי ידוע דקליפת מצרים הוא בחי׳ התנים הגדול הרובץ[62] כו׳, והיינו בחי׳ כתר דקליפה[63] רישא דדהבא[64], וד׳ גליות מדי כו׳ הם בחי׳ גוף[65], ויוסף לקט כל הכסף וגם נתן החמישית לפרעה[66] וד׳ ידות הניח להם, כי הד׳ ידות הם מבחי׳ פרצוף חכמה עד פרצוף מל׳, והחמישית הוא פרצוף כתר שהם היו בחי׳ כתר דקליפה והיניקה שלהם מבחי׳ עורף[67] ואחוריי׳ דרצון העליון, והוא

---

54) אם כה יאמר עקודים: ויצא לא, ח [ושם: ואם — אבל כ״ה גם כאן באוה״ת מקץ ס״ע 2208. סה״מ תרכ״ח ע׳ מז. פר״ת ע׳ רטו].

55) חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א. ראה לקו״ת מסעי צג, ב.

56) הדלקת נר חנוכה: ראה אוה״ת חנוכה כרך ה ע׳ 1922 ואילך.

57) מ״ס . . באד״ר: ראה זהר שם נשא קכח, ב.

58) ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.

59) והנסתרות לה׳: נצבים כט, כח.

60) במופלא ממך: חגיגה יג, א.

61) כתי׳ אין נסתר מנגד עיניך: מצינו בכ״מ בחז״ל על נוסח תפלה עתיקה הביטוי „דכתיב״ — ראה סה״מ תש״ט ע׳ 150 — נוסח הווידוי [אתה יודע רזי עולם. ושם: ואין — וכ״ה בסה״מ פר״ת כאן. הלשון שבפנים כ״ה גם במאמרי אדה״ז; אוה״ת; ובסה״מ תרכ״ח כאן].

62) מצרים . . התנים הגדול הרובץ: יחזקאל כט, ג. ראה גם לקמן הערה 75.

63) מצרים . . כתר דקליפה: ראה לקו״ת להאריז״ל שמות עה״פ (ה, ב) ויאמר פרעה מי ה׳. ר״פ תצא (נגד קוצו של יו״ד). תו״ח בשלח ח״א קלו, ד. וש״נ.

64) מצרים . . כתר דקליפה רישא דדהבא: דניאל ב, לח [ושם: ראשה די דהבא — ראה גם פסיקתא דר״כ פסקא ד פ׳ פרה מ, ב]. עד״ז הובא במקומות שבהערה 61. אבל ראה סה״מ פר״ת כאן ס״ע רטו. תו״א מקץ מא, ג. לקו״ת בהעלותך לה, ד. חוקת סא, ב. אוה״ת דניאל כרך ב ע׳ א׳קמא.

65) וד׳ גליות מדי . . גוף: ראה גם לקו״ת להאריז״ל שם. מאמרי אדה״ז תקס״ב כאן ע׳ שלח. תו״א שם.

66) נתן החמישית לפרעה: ויגש מז, כד.

67) לפרעה . . מבחי׳ עורף: ראה סה״מ

העלה הרפ"ח ניצוצי'[68] דקדושה ע"י שנתנו לו חיות שלהם בהמתם ומקניהם[69] כו' (והיינו והחמישית לפרעה שהעלה ובירר מה שינקו מאחוריי' רצה"ע פרצוף החמישי ועי"ז המשיך והחמישית לפרעה שיהי' בחי' התגלות והמשכת פרצוף עתיק יומין מלשון אתפריעו כל נהורין[70] כדלקמן אי"ה[71]) ועשה הכנה גדולה לגילוי אלקות שהי' ע"י משה במ"ת וקי"ס, וזהו כי נחש ינחש[72] שתיקן ערמות הנחש בחי' התנים הגדול הנ"ל במה שהוציא מהם בערמה כל הניצוצי' עד שברצונם הטוב נתנו מקניהם ואמרו החייתנו[73] כי כלכלם במזון התבואה והיינו שהשפיע להם כדי שאח"כ יציל מהם הטוב בחמישי' שנתנו והביא זה ביתה פרעה כנ"ל, והתנהג עמהם רק במדת החסד ובזה בירר מהם הטוב [כמו שיערים האדם עם הקטן ויפתנו שיתן לו בגדו מרצונו הטוב, ומה שהי' ענין המלחמה במכות דם וצפרדע שעשה משה לא הי' מועיל כ"א כשעשה יוסף הכנה מתחלה לברר מהם בתחלה בדרך טוב וחסד שיאמרו החייתנו כו', ואח"כ הי' בנקל למשה ללחום עמהם ולברר מהם בע"כ]. וזהו כי נחש ינחש בו[74], שבירר בחי' נחש כתר דקליפה[75] על ידו שהי' הגבה מאד נעלה מבחי' אור שתאיר חכמה סתימאה ואין דבר נעלם ממנו כי שוין קמי' הנעלם עם הגלוי וכמ"ש הנסתרות והנגלות אתה יודע[76], וזהו וילקט יוסף[77] כל הכסף[78], כי קיבץ כל[77] החסדים[78] עד למקור כל החסדים שהוא הגביע הכסף, ואמנם בימי שלמה אין כסף נחשב למאומה[79] כי

פר"ת כאן ע' רטז. לקמן מאמר ד"ה כמה מעלות טובות ספ"ד. וש"נ.

68) הרפ"ח ניצוצי': ראה ע"ח שער רפ"ח ש"ח, פ"ב. לקו"ש וישב כרך טו ע' 524. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעד. וש"נ.

69) שנתנו לו . . בהמתם ומקניהם: ויגש מז, טז ואילך.

70) לפרעה . . אתפריעו כל נהורין: ראה זהר ויגש רי, א. לקו"ת להאריז"ל מקץ עה"פ (מא, ה) שבע שבלים בריאות. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' כג. סה"מ מלוקט ו ע' עט (בהוצאה החדשה ח"ב ע' רח). סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 281.

71) כדלקמן אי"ה: כ"ה גם באוה"ת ובסה"מ תרכ"ח כאן.

72) כי נחש ינחש: נסמן בסמוך בהערה 74.

73) נתנו מקניהם ואמרו החייתנו: ויגש מז, כה. כ"ה גם במאמרי אדה"ז; אוה"ת; וסה"מ תרכ"ח כאן. בסה"מ פר"ת כאן: הכסף ובהמתם וכל קנינם . . ואמרו החייתנו.

74) כי נחש ינחש בו: כ"ה גם במאמרי אדה"ז; אוה"ת; וסה"מ תרכ"ח כאן — מקץ מד, טו [ותיבת בו הובא לעיל שם פסוק ה]. בסה"מ פר"ת כאן הובא הכתוב שעל יד הערה 51.

75) נחש כתר דקליפה: כ"ה גם בהדרושים שבהערה שלפנ"ז. לקמן בהקיצור. ראה זהר וארא כח, א: הוא שירותא לאלקאה. ובמקדש מלך שם פי' תנין הוא אריך דקליפה. וראה במק"מ לזהר בא לה, ב ד"ה דא נחש. לעיל על יד הערות 63-62.

76) הנסתרות והנגלות אתה יודע: נוסח הווידוי.

77) וילקט יוסף . . כל החסדים: ראה גם לקמן מאמר ד"ה מי יתנך הא' ובהערה 79.

78) הכסף . . החסדים: ראה זהר רע"מ משפטים קטו, א. תצא רעז, א. פרדס שער הגוונים ש"י, פ"ג. מאו"א מערכת כסף אות כו. לקו"ש תרומה כרך ו ע' 159 הערה 51.

79) בימי שלמה אין כסף נחשב למאומה: מל"א י, כא. דבהי"ב ט, כ. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה על יד הערה 102 ואילך.

היתה סיהרא באשלמותא[80] בבחי' כתר, אבל הזהב הי' נחשב להיותו עטרת בראש הכתר לכך שלח תרשיש[81] להביא זהב אופיר[82] שהוא[83] מעלת ומדרגת אהבה ברשפי אש כמבואר בלק"א פ"נ, אבל האהבה הנמשכת כמים מבחי' כסף[35] לא הי' נחשב בעיניו ונענש ע"ז[84] כי אהבה זו היא העיקר בהמשכת אלקות למטה בבחי' דירה בתחתונים, ועמש"ל ע"פ וכוס פרעה בידי[85], ולכן וילקט יוסף את כל הכסף דוקא כו'.

קיצור[86], בנימין הי' בחי' רוחא דשדי בגווה[10] והוא מה שנשאר בהמקבל מבחי' אור ושפע של המשפיע לכך רוצה לחזור למקורו להתכלל בא"ס ב"ה והעלא' מ"ן זה גדול מהעלאת מ"ן של המקבל מצד עצמו, ויוסף שהי' צדיק עליון שממנו לוקח בנימין צ"ת[6] רצה להעלותו אליו, ויהודה אמר שא"א כי ועזב את אביו ומת[20], שבחי' כלי היסוד צריך לקבל תמיד מבחי' הדעת וזהו בחי' יעקב[22] שהוא בחי' חכמה, לזאת נתחכם יוסף להעלות בנימין אליו ע"י שיטמון באמתחתו גביע הכסף[34] שהוא בחי' אהבה בשמחה ותענוג שהיא מעלת ומדרגת הצדיקים ויוכל לפעמים להיות נמשך בחי' זו אפי' לבינונים מבלי הודע להם, וזהו שהטמין כו' וע"י שמחה זו יוכלו להתעלות מעלה מעלה במדרגת הצדיקים כענין שמחת בית השואבה, ושרש[87] ענין הגביע כסף למעלה בחי' המשכת ע"י במו"ס ומו"ס הוא ההעלם ישת חשך סתרו[58], וע"י המשכת אור ע"י מתגלה העלם זה כמו שמביאים אור בבית, לכן נחש ינחש בו[51] שהי' יודע עתידות על ידו שהעתידות שרשם ממו"ס וע"ז בירר נחש כתר דקליפה[75] בחי' ערמות הנחש רמאות להעלים וע"י הגביע אין נעלם כו', ומצרים רישא דדהבא כתר דקליפה[64] בירר יוסף מהם הניצוצי' שבו ע"י שנתנו לו מרצונם בהמתם[69], והחמישית לפרעה[66], וזה הי' הכנה לגילוי אלקות שע"י משה כו'.

80) בימי שלמה . . סיהרא באשלמותא: ראה זהר ויצא קנ, א. ויחי רכה, ב. רמג, א. יתרו פה, א. שמיני מ, ב. תזריע מו, א. שמו"ר פט"ו, כו.

81) שלח תרשיש: וכ"ה באוה"ת וסה"מ תרכ"ח כאן. במאמרי אדה"ז תקס"ב וסה"מ פר"ת כאן: לתרשיש. ראה מל"א י, כב; דהי"ב ט, כא ובמצודת דוד שם.

82) שלח . . להביא זהב אופיר: מל"א ט, כח. דהי"ב ח, יח.

83) אופיר שהוא: באוה"ת כאן: אופיר, וע' לקמן מ"ש בזה בענין אין כסף נחשב כו' אי"ה [והוא מאמר ד"ה ענין יוסף ואחיו משנת תקע"ב שנדפס באוה"ת שם ע' 2210, ושם בשו"ה בחי' —] שהוא.

84) ונענש ע"ז: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 102.

85) ועמש"ל ע"פ וכוס פרעה בידי: [ע"כ נעתק מאוה"ת — ראה לעיל הערה 83] ראה אוה"ת וישב כרך ו ע' 2190 ואילך. סה"מ תרכ"ח ע' לז ואילך.

86) קיצור: נדפס באוה"ת כאן ע' 2210. סה"מ תרכ"ח כאן ע' מח.

87) ושרש: באוה"ת כאן: שרש. בסה"מ תרכ"ח כאן כבפנים.

ויחי יעקב[1] בארץ מצרים שבע עשרה שנה, ויהיו ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה[2], הנה מבואר בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים[3] יומוי קריבו לי' מדרגא לדרגא כד"א ויקרבו ימי ישראל[4], והיינו כי ימים יצרו[5] שנמשכו ימים במספר לכל נפש ע' שנה או פ' שנה[6] שע"י הימים תהלך הנשמה במדרגת קרבת אלקים בכל יום. וצ"ל מהו ענין הימים אל הנשמה, שלכאורה עיקר עליית האדם הוא ע"י התומ"צ ומה"ע לימים שצריכה הנשמה להיות כ"כ ימים ע' שנה או פ' שנה, ומדוע כשיעשה מעשה המצות בחמשים שנה עד"מ מדוע לא יתעלה מכמו אם הי' עושה בשמונים שנה, כי מדוע יתקשר ענין עשיית המצוה בימים דוקא שלכן נאמר ימים יצרו שנוצרו לו כ"כ ימים לפי ערך הבירור שצריך לברר כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' ויפח באפיו נשמת חיים[7] ומאן דנפח מתוכו נפח[8] דהיינו מפנימיותו, משא"כ הדבור שהוא יוצא מהבל הלב ג"כ הוא בלא כח כלל, וכן אותיות המחשבה הוא ג"כ רק המשכה חיצוניות[9], אבל אדם הנופח הרי ע"י הנפיחה יוצא ומתגלה פנימיות כחו כו', ואם כי הדבור בא ג"כ ע"י יציאת הבל הלב שיוצא מעט מעט כו', אמנם הלא מצער היא[10] עד שאינו שייך לומר ע"ז ל' המשכה פנימיות, וה"ז כמו עד"מ ההפרש בין כשמגביה אבן קטן שא"צ לזה כח וגבורה ואינו מצטרך להוציא פנימיות כחו בשביל הגבהה זו שדי בכחו הנגלה בגוף להגביה אותו, משא"כ כשמגביה אבן גדול וכבד שלא די בכח הנגלה בגוף כ"א שצריך להוציא פנימיות כחו וגבורתו להגביהו, שע"י שמתגלה פנימיות כחו מהעלם אל הגילוי ע"ז מגביה גם משא כבידה כו', וכך עד"ז יובן ההפרש בין הבל הלב שיוצא בדבור מעט מעט בדברו זהו כמו משל הגבהת אבן קטן שדי כחו הנגלה, כמו"כ לדבור די נפיחת הבל הלב שמנשב תמיד, אמנם ענין הנפיחה בכח היא בחי' גילוי פנימיות הכח והחיות שיוצא מהעלם אל הגילוי ע"י נפיחה זו כו'.

---

1) ויחי יעקב: מיוסד על מאמר ד"ה זה שנדפס באוה"ת ויחי כרך ו ע' תתשטז ואילך [בכמה מקומות כאן הוא ע"פ לשונו שם]. ובשינויים במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קכה ואילך. מאמר זה (פרט לשני הגהות — צויינו להלן במקומם) נמצא בסה"מ תרל"א ע' קכב ואילך. וש"נ.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק פרט לשני הגהות שנרשמו בגוכתי"ק.

2) ויחי . . ויהיו . . ומאת שנה: ויחי מז, כח [ושם: ויהי — ראה גם לקמן בסיום המאמר. סה"מ תרל"א כאן וע' קכז].

3) ואברהם זקן בא בימים: ח"ש כד, א. ראה זהר ח"ש קכט, א. ויחי רכד, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמט. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קעו, א. וש"נ. הנסמן בסה"מ תרל"א כאן.

4) כד"א ויקרבו ימי ישראל: ויחי מז, כט. כ"ז ליתא בזהר כאן. ראה אוה"ת נח כרך ג' ע' תרמד. ראה גם זהר וירא צט, א. ויחי רכא, ב.

5) ימים יצרו: תהלים קלט, טז.

6) ע' שנה או פ' שנה: שם צ, י.

7) ויפח באפיו נשמת חיים: בראשית ב, ז. ראה הנסמן בסה"מ תרל"א כאן ע' קכג.

8) ומאן דנפח מתוכו נפח: ראה תניא רפ"ב. שה"א צח, א הערה 5. תו"ח ויקהל ח"ב שצד, ג. וש"נ.

9) אותיות המחשבה . . המשכה חיצוניות: ראה אוה"ת נח שבהערה 4.

10) הלא מצער היא: לשון הכתוב וירא יט, כ.

ומעתה צ״ל למה יצטרך[11] לבריאת האדם בחי׳ גילוי פנימיות החיות, שבכדי להיות בו נשמת חיים זהו ע״י ויפח[12] דוקא שמאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח כו׳. הענין הוא שכדי להיות ירידת הנשמה בגוף שהוא[13] בדילוג הערך שהנשמה עלתה במחשבה העליונה[14], ושתתלבש ותשכון בחומר גופני שהוא דילוג הערך מאד וחיבור שני הפכים ממש, לכן גם הכח האלקי המחברם הוא ג״כ מבחי׳ כח וגבורה עליונה[12] שעי״ז יהי׳ חיבור שני הפכים אלו. וענין בחי׳ הכח למעלה הוא ג״כ בחי׳ גילוי ההעלם ופנימיות החיות וכמ״ש קול ה׳ בכח[15], והיינו גילוי בחי׳ רצונו העליון ב״ה שירצה ויחפוץ בירידה זו של הנשמה בגוף שע״י רצון זה נעשה ההתחברות כמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה[16]. והנה המשכה זו מאוא״ס ב״ה היינו להיות רצון זה הוא בחי׳ דילוג וצמצום גדול, כי ידוע שהרצון למעלה[17] אינו כמו בחי׳ הרצון שבאדם שכלום רוצה אלא אם חסר לו שהרצון משלימו, אבל באוא״ס ב״ה שהוא שלימותא דכולהו[18] ולא נערוך אליו[19] ואני ה׳ לא שניתי[20] חלילה לומר שהרצון משלימו, ומה שאמרו לשון רצון היינו שנאצל[21] ממנו התהוות בחי׳ הרצון כמו שנתהוה ממנו אצי׳ בחי׳ ומהות חכמה כו׳, וא״כ אצי׳ והתהוות והמשכות הרצון מלמעלה מהרצון הוא בחי׳ דילוג גדול שיומשך מבחי׳ אני הוי׳ לא שניתי להיות רצון שתתלבש הנשמה בגוף על מספר הימים אשר נקצבו לה, ודילוג וגילוי זה מן ההעלם העצמי זהו הנק׳ בחי׳ כח וגבורה שיהי׳ ההעלם נמשך בבחי׳ גילוי והיינו שיהי׳ בחי׳ צמצום הרצון מן העצמיות, שרצון הוא אותיות צנור[22] שהוא בחי׳ צנור והמשכה מהעלם אל הגילוי, וזהו לשון ויפח

---

11) ומעתה צ״ל למה יצטרך: ראה סה״מ מלוקט ח״ב ע׳ קג.

12) ויפח . . כח וגבורה עליונה: ראה הערה בסה״מ תרל״א כאן ע׳ קכג ואילך.

13) שהוא: כ״ה גם באוה״ת [ושם: שהוא ירידה בדילוג] וסה״מ תרל״א כאן.

14) שהנשמה עלתה במחשבה העליונה: ראה ב״ר פ״א, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ב כאן ע׳ קכו. תו״ח שמות ח״א לב, ב ובהערה 248. לקמן מאמר ד״ה זכור את יום השבת על יד הערה 165. ד״ה כל הנהנה בתחילתו. ד״ה להבין ענין הנפש אלהית רפ״ג. סה״מ תרמ״א ע׳ ד. וש״נ.

15) קול ה׳ בכח: תהלים כט, ד. ראה מאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ ה ואילך [ואוה״ת קדושים כרך א ע׳ קיג]. אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ קיב.

16) כל אשר חפץ ה׳ עשה: תהלים קלה, ו.

17) שהרצון למעלה: ראה גם בהדרושים שבהערה 1.

18) באוא״ס . . שלימותא דכולהו: ראה עבודת הקודש לר״מ ן׳ גבאי ח״א רפ״ח. דרך אמונה להנ״ל מהדורת קה״ת ע׳ יג ובהנסמן שם. לקו״ת עקב טז סע״א. הלשון שלימותא דכולהו — ראה ת״ז בהקדמה (יז, ב).

19) ולא נערוך אליו: פיוט יגדל. ראה תו״א בשלח סב, ג. לקו״ת (מטות פא, ב) יו״כ ע, א. תו״ח בשלח ח״א קסג, א. וש״נ.

בהכת״י נרשם מאליו. אבל כנראה שהוא טעות המעתיק וצ״ל: אליו. וכ״ה גם במאמרי אדה״ז: אוה״ת וסה״מ תרל״א כאן.

20) ואני ה׳ לא שניתי: מלאכי ג, ו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה הערה 32.

21) ומה שאמרו לשון רצון . . שנאצל: ראה אוה״ת נח כרך ג׳ ע׳ תרמה שמציין: ע׳ ד״ה ויהי בשלח פרעה — תו״א בשלח סא, ג.

22) שרצון הוא אותיות צנור: ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה״א בראשית ע׳ לו. וש״נ.

באפיו מאן דנפח מתוכו נפח בבחי' פנימיות החיות כנ"ל. אך עדיין צ"ל למה דוקא בהתלבשות הנשמה בגוף כתי' ויפח, ובבריאת הנשמה עצמה ע"י מאמר נעשה[23] אדם[24], וכן בהתהוות מלאכים צבא השמים ועולמות עליונים לא כתי' ויפח רק בעשרה מאמרות[25] נבראו[26], והלא בכולם כתי' כל אשר חפץ ה' עשה, אלא משום דכתי' כולם בחכמה עשית[27] שע"מ נמשכים מן החכמה, וכנודע דאבא יסד ברתא[28], והמשכת הדבור מן החכמה א"צ לזה כח וגבורה[25] כמו עד"מ באדם ענין המשכת הדבור מהחכמה הוא בחי' עילה ועלול[29] כו', אבל להיות התחברות נשמה בגוף שהם רוחניות וגשמיות יחד, ובכדי שיתחברו זל"ז צ"ל מבחי' עליונה יותר כנ"ל.

אמנם[30] עדיין אינו מספיק תירוץ הנ"ל הלא כל הבעלי חיים יש להם חיות המחי', עד"מ חיות הבהמה, שהחיות שלה הוא דבר רוחני המחי' אותה, והגוף הוא גשמי מבשר ועצמות, ולמה נשתנה יצירת הנשמה בגוף האדם שצריך לזה כח וגבורה הוא בחי' המשכה פנימיות כו', שלכן בירידת הנשמה בגוף נאמר ויפח, ולא נאמר כן בכל הבע"ח. וי"ל להיותו בבחי' מעלה יתירה על הבע"ח[31] שהבע"ח יש בהם רק מעלת החי נגד הצומח, ושרש שרשם הראשון י"ל שזהו מבחי' החכמה שהחכמה תחי'[32], שחכמה היא בחי' ראשית ההשתלשלות[33] עו"ע, אבל האדם שיש בו מעלת הדבור ששרשו מבחי' מדבר, לכן זהו בחי' דילוג הערך יותר שתבוא הנשמה ששרשה מבחי' מדבר להתלבש בגוף, ולכן בהתלבשות הנשמה בגוף האדם נאמר דוקא ויפח כו'.

---

23) ובבריאת הנשמה . . נעשה אדם: **באוה"ת נח שם ס"ע 1290 ואילך אומר: ובמ"א נתבאר [לקו"ת נצבים נ, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמז. אוה"ת נצבים כרך ו ס"ע ב'תד ואילך] דבריאת הנשמה עצמה לא נזכר כלל בעשרה מאמרות.**

24) נעשה אדם: **בראשית א, כו.**

25) בעשרה מאמרות . . א"צ לזה כח וגבורה: **ראה אוה"ת נח כרך ו ע' תתרסד אות ג. (יהל אור) תהלים ע' קיב.**

26) בעשרה מאמרות נבראו: **אבות רפ"ה. ראה גם לקמן מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"א פיסקא ויובן כ"ז בהקדם. וש"נ.**

27) כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**

28) דאבא יסד ברתא: **ראה זהר רע"מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה"ק ס"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפ הערה ד"ה מצירופי. קונטרסים ס"ע תקמז ואילך. תו"ח (שמות כת"י ע' טז. במהדורת אותיות מרובעות) שמות ח"א יב, א.**

29) עילה ועלול: **בלקו"ת ברכה צה, ב: הנזכר בספרים. שה"ש א, ב: כמ"ש בספרים. ראה גם רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב, ה"ו.**

30) אמנם: **פיסקא זו ליתא באוה"ת כאן. ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכה.**

31) הנשמה בגוף האדם . . על הבע"ח: **ראה תו"א בראשית ג, ד ואילך. ד, סע"א ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' טו ואילך. תו"ח בראשית יח, ד. אוה"ת בראשית כרך ו ע' תתרנא ואילך.**

32) שהחכמה תחי': **קהלת ז, יב.**

33) שחכמה . . ראשית ההשתלשלות: **ראה רמ"ז לזהר ואתחנן רסה, ב [בדפי הספר קצד, א וסע"ב — ד"ה לארקא]. סה"מ תר"ם ח"א ע' רי. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"א. לקמן מאמר ד"ה כל הנהנה קרוב לתחלתו ובהנסמן שם.**

והנה ירידת הנשמה בגוף הוא צורך עלי'[34], והיינו ע"י הימים שעל ידם תתקרב הנשמה בעילוי אחר עילוי, והענין דהנה ארז"ל אם לעוברי רצונו[35] כך לעושי רצונו עאכו"כ, שנק' נש"י עושי רצונו, והיינו במה שמקיימים המצוה ע"ז ממשיכים בזה להיות צמצום הרצון מלמעלה מהרצון, שהוא בא ונמשך ע"י גבורה עליונה שיהי' דילוג ממהות למהות כנ"ל בענין קול ה' בכח[15], ולכן נק' נש"י גבורים[36] ע"י שהם עושי רצונו שעושים וממשיכים להיות לו רצון שיהי' חפץ בעשיית שמים וארץ ע"י המצות מעשיות כו'. והנה ע"י קיום המצות מתעלות הנשמות אח"כ להיות צרורה בצרור החיים את ה' כמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה[37] כו', ופי' כמו עד"מ כשזורק אבן[38] במרגמה[39] יזרוק האבן ויגביהנה באויר בגובה מאד שלא לפי כח ידו שביד עצמו, שאם הי' זורקו בידו לבד בלא המרגימה לא הי' מגיע כ"כ בגובה, רק ע"י המרגמה זורקו בגובה מאד, כן ע"י המצות שהנפש מקיים המצות כמו שנתלבשו בבחי' זמן[40], שבת ושמיטה[41] ויובל ומועדים ופרטי מצותיהן, וכן ציצית[42] ותפילין[43] ביום[42] דוקא[43] וכדומה[41], שנק' אז בשם יומין אזי נעשה מהם לבושי'[40] הנק' יומין עילאין שבהם וע"י נזרקת הנשמה ונגבהת הגבה מאד נעלה משרש הנשמה, והיינו עד המקום שנלקח משם הרצון עליון בדרך דילוג מלמעלה מהרצון ע"י בחי' הגבורה וכח הנ"ל, וזהו בצרור החיים הם הימים ששרשם מימים עליונים שהם מקור כל החיים, את ה' אלקיך, פי' להיכן נגבהת הנשמה, לזה אמר את ה' אלקיך, דהיינו במהו"ע ית' קודם שנתצמצם להיות לו בחי' רצון וחפץ בעשי' שמים וארץ כו'. והטעם שנגבהת הנשמה במדריגה גבוה ועליונה כ"כ ע"י עשיית המצות הוא כי הנה עד"מ הזורק אבן בכח בכותל[44] שע"י שמכה בכח בכותל ע"ז חוזרת האבן אח"כ בחזרה אל

---

34) ירידת הנשמה . . צורך עלי': **ראה הנסמן באוה"ת עקב ע' תפא.**

35) אם לעוברי רצונו: **ראה מכות בסופה. תו"א בשלח סא, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קמו ואילך.**

36) נק' נש"י גבורים: **נסמן להלן בסיום פיסקא זו.**

37) והיתה נפש אדוני צרורה: **שמו"א כה, כט. ראה לקו"ת אחרי כו, ב. בהערה הבאה.**

38) כשזורק אבן במרגמה: **ראה מאמרי אדה"ז נביאים ע' טו ואילך (צויין אליו במאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ר"ע קכז). תו"א משפטים עו, א. ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' רפב נו"ש (צויין אליהם באוה"ת שמואל כרך א ע' לא). תו"א מקץ לח, ג. לקו"ת יו"כ סט, סע"ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקעט. ענינים ע' רכו וע' רסג. מאמרי אדה"א בראשית ס"ע תנ ואילך.**

39) אבן במרגמה: **משלי כו, ח.**

40) ע"י המצות . . בבחי' זמן . . לבושי': **ראה אוה"ת כאן בהביאור ע' 2238.**

41) שבת ושמיטה . . וכדומה: **הוספה על המאמר דשנת תרל"א.**

42) ציצית . . ביום: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ציצית רסי"ז. רסי"ח. סידור אדה"ז דיני ציצית ד"ה והמדקדקים. סה"מ תש"י ע' 272. וש"נ [תרפ"ט ע' 260].**

43) ותפילין ביום דוקא: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין ס"ל. אוה"ת ואתחנן ס"ע שלב ואילך. סה"מ תרכ"ז (כת"י ע' קב. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קיב. תר"ם ח"ב ע' תרסא. ע' תתלא.**

44) הזורק אבן בכח בכותל: **ראה גם בהדרושים שבהערה 1. אוה"ת ויחי כרך ו ע' תתשמח.**

האדם שזרקו, ולפי ערך כח הזריקה אם בכח רב או מעט כן ממש יהי' כח ההחזרה*[45] לפי ערך זה כו'. ועפ"ז יובן בענין ההגבהה של הנה"א ע"י צרור החיים שהוא עד המקום שמשם נלקח בחי' הגבורה להיות צמצום רצונו, שהרי ירידת הנשמה בגוף הוא ע"י תגבורת כח כו' שיהי' דילוג ממהות למהות והתחברות שני הפכים, וא"כ אח"כ בסיום כח זה בהתלבשות הנשמה בגוף נעשה אח"כ אור חוזר למקורו ממש שמשם הי' הדילוג והירידה, והיינו ע"י המצות שהם ג"כ באים בבחי' גבורה להיות צמצום הרצון והמצות הם כלים לרצון העליון ב"ה, לכן עי"ז נגבהת הנשמה למקור ושרש בחי' כח וגבורה הנ"ל, וזהו שנק' ישראל גבורי כח כמארז"ל ברבות ר"פ ויקרא[45] ע"פ גבורי כח עושי דברו[46], והיינו שעלייתם הוא בבחי' כח וגבורה וקול ה' בכח[15] כו', ונק' גבורי כח ע"י מצות שמיטה כמשנ"ת שם במד"ר[47], וע' במ"א בענין אני כברוש[48] רענן[49], וזהו ואברהם זקן בא בימים[3] ע"י הלבושים של הימים דוקא שהם זמן ומקום צרור החיים להיותם בחי' סיום המדריגות, ונעשה או"ח וז"ע יומי קריבו לי' עד מהותו ועצמותו ית'.

וזהו ויחי יעקב[2] באמ"צ, להיות כי זלעו"ז עשה האלקים[50] וע"י לבושי' של איסור שהנפש מתקשרת בהם וכמשל הנ"ל דצרור האבן שנזרק למרחוק, ולכן נק' איסור ע"ש הקשר, שהניצוץ אלקי מתקשר בלבוש הטמא של דבר האסור, שז"ע אסור שאסור וקשור שם[51] ונזרק למרחוק למטה מאד עד שאול תחתית[52], וכמ"ש ואת נפש אויביך יקלענה[53] בתוך כף הקלע*[54], ולזה אמר ויחי יעקב שיעקב חי בימי' ולבושי' כי יומי קריבו לי' ע"י בחי' צרור החיים הנ"ל.

שבע עשרה שנה, כי יעקב נק' ע"ש ידו אוחזת בעקב עשו[54] כי עקבי' דעשו הם תכלית וקץ כל הבירורים שאפי' עקבי' דעשו יתהפכו לטוב, והכל על[55] ידו[56]

---

*45) ההחזרה: כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן.

45) ברבות ר"פ ויקרא: ראה שם פ"א, א. פ"ה, ז. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שפו. ראה גם לקו"ת במדבר יד, א ואילך.

46) גבורי כח עושי דברו: תהלים קג, כ.

47) מצות שמיטה . . שם במד"ר: ויק"ר פ"א, א. ראה גם סה"מ תרכ"ט (כת"י ע' קפא. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קצט. פלח הרמון בחוקותי ע' תפח ואילך.

48) וע' במ"א . . כברוש רענן: הוספה על המאמר דשנת תרל"א.

49) אני כברוש רענן: הושע יד, ט. ראה לקו"ת אחרי כו, ב. יו"כ סח, ב. סט, סע"ד.

50) זלעו"ז עשה האלקים: קהלת ז, יד. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קלד.

51) איסור . . שאסור וקשור שם: ראה תניא פ"ז. אגה"ק סכ"ו (קמג, ב).

52) שאול תחתית: האזינו לב, כב.

53) ואת נפש אויביך יקלענה: שמו"א כה, כט.

*54) כף הקלע: ראה גם לקמן מאמר ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ובהערה 45.

54) ידו אוחזת בעקב עשו: נסמן בסמוך הערה 59.

55) על: באוה"ת וסה"מ תרל"א כאן: ע"י.

56) ידו . . יו"ד: ראה תו"א שבהערה 59.

בחי' בחכ' אתבררו[57] שהחכמה היא יו"ד[56] של ש' הוי'[58] וזהו וידו אוחזת בעקב עשו[59] להגביה העקביי' דנוגה ע"י בחי' ידו הוא בחי' היו"ד שבחכמה, שהוא בחי' יעקב יו"ד עקב[60], וז"ע בחי' עשרה שנה שנז' ביעקב הוא בחי' היו"ד דחכמה, ואמנם למעלה מחכמה אין שם אלא ז' בחי' לבד, והיינו בחי' ז' תיקונין דגלגלתא[61] וזהו שבע עשרה שנה מבחי' שבע שלמעלה מהחכמה נעשה עשרה כשמתלבש בחכמה. וזהו שאמר ויהיו[2] ימי יעקב שני חייו שבע שנים שעיקר בחי' החיים שלו הוא בחי' שבע שנים היינו ז' תיקוני'[62] דגלגלתא שלמעלה מהאצי', וכשבאים בבחי' האצי' הם ארבעים ומאת[2] שנה[63], כי ביעקב נאמר ויעקב נסע סוכתה[64], והיינו כמו בימי שלמה הי' שמחתם[65] בחגה"ס[66] שבעת ימים ושבעת ימים י"ד[65] יום[67], וב"פ שבע שנים שלמעלה מהחכמה הנ"ל, (ששם הוא בחי' שבע כנ"ל ויש ב' בחי' שבע כנ"ל בשלמה) שהם הנק' שני חייו כשבאים בחכמה שהיא יו"ד כנ"ל נעשה יו"ד פעמים י"ד שהם ארבעים ומאת שנה.

57) בזכ' אתבררו: ראה אגה"ק סכ"ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה. שמות ח"ב ע' שכא. תו"ח (שמות כת"י ע' תקעא. במהדורת אותיות מרובעות) תשא ח"ב שפד, ד ואילך.

58) שהחכמה היא יו"ד של ש' הוי': ראה זהר ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.

59) וידו אוחזת בעקב עשו: תולדות כה, כו. ראה תו"א וישב כט, א. ש"א ה, א. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תריא.

60) יעקב יו"ד עקב: ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"ב. ראה תו"א ר"פ ויצא. מקץ לו, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמז. וש"נ. תו"ח שמות ח"א יח, ב. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע פיסקא אך הענין הוא. ד"ה ואהבת את ה"א פ"ד.

61) ז' תיקונין דגלגלתא: ראה זהר (ספרא דצניעותא) תרומה קעו, ב. ע"ח שער א"א ש"ג, פ"ו. מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן בהביאור ע' קכח ואילך. אוה"ת כאן בהביאור ע' 2234 ואילך.

62) שעיקר . . החיים שלו . . ז' תיקוני': ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב שם ע' קלד. אוה"ת שם ע' 2240 ואילך.

63) ארבעים ומאת שנה: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תנח.

64) ויעקב נסע סוכתה: וישלח לג, יז.

65) שמחתם . . י"ד יום: מל"א ח, סה.

66) בחגה"ס: כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן. במאמרי אדה"ז ואוה"ת כאן ליתא.

67) שמחתם . . י"ד יום: ראה אוה"ת מלכים כרך א ע' סה ואילך. סה"מ תר"ל ע' נו. תרמ"ג ע' רכא ואילך.

באוה"ת מלכים שם נרשם בכותרת ט' י"ב וכ"ה גם באוה"ת ויחי ס"ע 706 ובמ"א סי' ט' י"ב, ולכאו' צ"ל (מל"א) ח, סה.

בס"ד פ' שמות

מי יתנך[1] כאח לי[2], וארז"ל כיוסף לבנימין[3], שאהבו בלבו שנאמר וירא אתם את[4] בנימין[3], וזהו יונק שדי אמי[5] שהי' אחיו מן האם ג"כ. ולכאורה הלא למשפחותם לבית אבותם[6] כתיב ואחיו מן האב קרוי' ג"כ אחיו ולמה אמרו כיוסף לבנימין דוקא. אך הענין הוא דפסוק מי יתנך כאח לי קאי על הצדיקים שנק' אחים וריעים להקב"ה שנאמר למען אחיי וריעיי אדברה[7] כו', וכמו"כ הו"ע יוסף ובנימין, שבנימין הי' צדיק[8] שלא הי' בחטא מכירת יוסף*[7], משא"כ על בע"ת נאמר אח"כ אמצאך בחוץ[9], שענין אהבת אחים הוא שלא נפרדו כלל אהבתם מזה לזה כמו האחים שמשעה שנולדו הם באהבתם זל"ז, משא"כ הבע"ת שהי' רחוק ונתקרב אח"כ זהו כענין המציאה בחוץ שהי' תחלה בחוץ היינו בבחי' הריחוק וע"י המציאה נתקרב הדבר הרחוק כו'.

---

1) מי יתנך: **דרוש זה מיוסד על המאמרים דלהלן:**

א) עד להלן פיסקא ועפ"ז — על מאמר ד"ה שאו את ראש תרט"ז שנדפס עם כמה הוספות בסה"מ תרכ"ו (כת"י ע' קכב ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קג ואילך.

ב) מפיסקא ועפ"ז עד פיסקא אמצאך — על מאמר ד"ה ענין יוסף שנדפס באוה"ת מקץ כרך ה תתקעה, ב.

ג) מפיסקא אמצאך עד פיסקא וזהו אמצאך — על מאמר ד"ה ענין יוסף ואחיו שנדפס באוה"ת מקץ שמג, ב. שמ, ב ואילך. כרך ו ע' תתשו. כרך ז תתתסה, א־ב. ונו"א במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א מהדורת תשמ"ט בהוספות ע' 22 ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' רצז ואילך.

ד) מפיסקא וזהו אמצאך — על מאמר ד"ה ענין יוסף ואחיו שנדפס באוה"ת מקץ כרך ה ע' תתקעט. ולקו"ת יו"כ עא, א ואילך. חלק (המתחיל על יד הערה *105) נעתק גם לקמן בהמשך מי יתנך כאח לי פי"ט.

המאמר נמצא גם בסה"מ תרל"א ח"א ע' קיד ואילך. וש"נ. תרנ"ד ס"ע קד ואילך. ובשינויים בסה"מ תרס"ג ח"ב ע' צט ואילך. תרפ"ד ע' קסח ואילך. סה"מ מלוקט ח"ה ע' רנז (בהוצאה החדשה ח"ג ע' רמט) ואילך.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. חלוקת הקטעים שבהמאמר הוא ע"פ סה"מ תרל"א. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

2) מי יתנך כאח לי: **שה"ש ח, א.**

3) כיוסף לבנימין . . בנימין: **שהש"ר שם. ראה אוה"ת מקץ ס"ע 680 ואילך. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"א.**

4) וירא אתם את בנימין: **מקץ מג, טז [ושם: וירא יוסף, וכ"ה בשהש"ר כאן. סה"מ תרפ"ד כאן].**

5) יונק שדי אמי: **המשך הכתוב מי יתנך. ראה רד"ל אות ב ופי' מהרז"ו לשמו"ר רפ"ה.**

6) למשפחותם לבית אבותם: **במדבר א, ב.**

7) למען אחיי וריעיי אדברה: **תהלים קכב, ח. ראה לקו"ת שה"ש יט, סע"ב ואילך. סידור שער בהמ"ז קה, א. ערב שבת קסג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קו. מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע קפו ואילך. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"א ובהנסמן בריש המאמר שם. מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן ספ"ג ובהנסמן שם.**

8) יוסף ובנימין . . צדיק: **ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן.**

*9) שבנימין . . שלא הי' בחטא מכירת יוסף: **ראה ב"ר פע"א, ה. ועוד. בחיי וישב לו, לג.**

9) אמצאך בחוץ: **המשך הכתוב מי יתנך. ראה גם לקמן הערה 73.**

ולהבין שרש ענין צדיקים ובע״ת[10] צ״ל מה שמצינו בדרושי רז״ל שהבע״ת גבוהים מצדיקים וכענין שאמרו שבמקום שבע״ת עומדים[11] צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם שנמצא גבהה מעלת ומדריגת הבע״ת מן הצדיקים גמורים, ופעם מצינו במד״ר ע״פ נעשה אדם במי נמלך[12] בנשמותיהם של צדיקים וזהו עם המלך במלאכתו ישבו[13], ונמצא כי גבהה מעלת הצדיקים שהרי לא נמלך בנשמתן של הבע״ת*[14] כ״א בנשמות הצדיקים דוקא, וגם כתי׳ וצדיק יסוד עולם[14] שעיקר קיום העולם הוא על עבודת הצדיקים דוקא וכמאמר עמוד א׳ יש בעולם וצדיק שמו[15] שמכ״ז מובן שגדלה מעלת הצדיקים כו׳. אך הענין הוא דבאמת לא ראי זה כראי זה[16], ויש מעלה בצדיקים נגד הבע״ת שלכן דוקא בנשמתן של צדיקים נמלך ולא בנשמתן של הבע״ת, ויש מעלה בבע״ת נגד הצדיקים שלכן במקום שבע״ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם.

ולהבין ענין מעלת הצדיקים צ״ל תחלה שם צדיק שנקראו בו הצדיקים, שלכאורה צדיק הוא מל׳ צדק שהוא זכאי כמו שת״א צדיק זכאי[17], ולמה יקראו מי שמקיים תומ״צ בשם צדיק[18]. אך הענין הוא דהנה כל המצות נק׳ בשם צדקה וכמ״ש וצדקה תהי׳ לנו[19] כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת, אך גם זה יפלא למה יקראו כל המצות בשם צדקה הלא מצות הצדקה היא מצוה בפני

---

10) ולהבין . . צדיקים ובע״ת: ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ תפז ואילך. וע׳ תצז ואילך. אוה״ת שה״ש כרך ב ע׳ תרלד ואילך. ע׳ תרנא ואילך. ע׳ תעריה ואילך. וראה גם לקו״ת שה״ש מד, סע״ב ואילך. לקמן מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״א. המשך מי יתנך כאח לי פ״ב. ד״ה אמר ר׳ שמואל בר נחמני פ״א.

11) שבמקום שבע״ת עומדים: ראה ברכות לד, ב. לקו״ש נצבים כרך יד ע׳ 361 וע׳ 363. תו״ח שמות ח״א מא, א. וש״נ. סה״מ מלוקט ד׳ ס״ע יח (בהוצאה החדשה ח״א ע׳ ק).

12) במד״ר ע״פ נעשה אדם במי נמלך: בראשית א, כו. ראה ב״ר פ״ח, ז. רו״ר פ״ב, ג. לקו״ש פ׳ החודש כרך טז ע׳ 487 בהערה.

13) עם המלך במלאכתו ישבו: דהי״א ד, כג.

*14) לא נמלך בנשמתן של הבע״ת: ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ב בשולי היריעה.

14) וצדיק יסוד עולם: משלי י, כה.

15) עמוד א׳ יש בעולם וצדיק שמו: ראה ספר הבהיר (סמ״ד) סק״ב. זהר בראשית בהשמטות רנג, ב. זח״ב תוספות רעא, א.

16) לא ראי זה כראי זה: ברכות לה, א.

17) שת״א צדיק זכאי: בסה״מ תרפ״ד כאן ע׳ קסט מביא הפסוקים וירא יח, כה [ומעתיק מת״א כהגירסא „לקטלא״ ולא כהגי׳ „לשיצאה״]. כ, ד. בפלח הרמון בחוקותי ע׳ תלא מציין לוירא יח, כד. וראה שם פסוק כג. נח ו, ט. ז, א.

18) יקראו מי שמקיים תומ״צ בשם צדיק: ראה לקו״ת מסעי צא, א. שה״ש טז, ג. סה״מ תרל״ח ע׳ תז. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ב. פי״ג.

19) וצדקה תהי׳ לנו: ואתחנן ו, כה. ראה תו״א מקץ מב, ג. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ עדרת. וש״נ. תו״ח שמות ח״א יד, א ובהערה 628. סה״מ (תרכ״ו; תרל״א; תרנ״ד תרס״ג; תרפ״ד שבהערה 1) תרל״ח ע׳ שמט. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ צח. וש״נ. ח״ב ע׳ תפה. וש״נ. תרמ״א ע׳ תכז. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ב ובהנסמן שם.

עצמה ולמה יקראו כל המצות כמו תפילין וציצית בשם צדקה כו׳. אך הנה נודע כי ענין הצדקה הוא לתת לעני דלית לי׳ מגרמי׳ כלום[20] די מחסורו אשר יחסר לו[21], ועי״ז ה״ה מחי׳ רוח שפלים[22] שהעני מפני כי לית לי׳ מגרמי׳ כלום ה״ה שפל ונבזה בעיני עצמו כו׳, וע״י הצדקה שנותנים לו עי״ז ה״ה מחי׳ את רוח השפל והנבזה להגביה אותו משפלותו ודכותו, שימלא מחסורו בפרט זה שנותנים לו שיהי׳ כמו העשיר כו׳. ועד״ז יובן שלגבי׳ ית׳ הרי הכל כשפלים נגדו, וכ״ש עולמות התחתונים שאפי׳ לגבי עולמות העליונים הרי הם שפלים וחסרים מכל טוב הוא בחי׳ ההשפעה אלקות, שהרי המלאכים עומדים ברום עולם[23] באהוי״ר ע״י השגתם שמשיגים בהארת גילוי אלקותו ית׳ שמאיר שם בעולם שלהם, משא״כ למטה הוא בחי׳ העלם והסתר גמור, שעולם כמנהגו נוהג[24] ונדמה כי הכל מתלבש בדרך הטבע שאין לך עולם שפל מזה שאינו מאיר הארת אלקות בגילוי להיות נגלה הארת אלקותו ית׳ שיתפעל הנברא מזה בבחי׳ אהוי״ר כו׳, ולכן אמר הכתוב כה אמר רם ונשא כו׳ מרום וקדוש אשכון את[25] דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, בישעי׳ סי׳ נ״ז ט״ו, והיינו כי מה שהוא מרום וקדוש הנה אני אשכון את דכא דוקא, וזהו כמארז״ל נתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים[26] שהם בחי׳ תחתונים במעלה כמשנ״ת בד״ה ת״ר נ״ח[27] מצוה להניחה ע״פ ביתו מבחוץ באריכות. ובחי׳ זו נק׳ בשם צדקה למעלה שכמו הצדקה הוא מה שנותנים לעני דלית לי׳ מגרמי׳ כמו״כ מה שמרום וקדוש אשכון את דכא זהו ממש כענין הצדקה כו׳.

והנה ע״י מה ממשיכים להיות בחי׳ מרום וקדוש שוכן את דכא זהו ע״י מעשה המצות שנק׳ בשם צדקה, וכמו עד״מ ע״י הנחת תפילין שרומזים לד׳ מוחין חו״ב ודעת שנחלק לחו״ג[28], עי״ז ממשיכים הארת המוחין שהם בעצם

---

20) לעני דלית לי׳ מגרמי׳ כלום: ראה זהר בחוקותי קיג, ב. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ב.

21) די מחסורו אשר יחסר לו: פ׳ ראה טו, ח.

22) מחי׳ רוח שפלים: ע״פ ישעי׳ נז, טו (צויין בסמוך בפנים). ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק הערה 38.

23) המלאכים עומדים ברום עולם: ע״פ ברכת יוצר.

24) שעולם כמנהגו נוהג: ע״ז נד, ב.

25) את: בישעי׳ שם: ואת — אבל כ״ה בכ״מ ומהם: הנסמן במאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ קסט: תו״ח וארא ח״א פג, ב; סה״מ (תרכ״ו [ושם צויין בישעי׳ סי׳ מ״ז]; תרל״א; תרנ״ד תרס״ג; תרפ״ד שבהערה 1) תרמ״א ע׳ תפח. ושי״נ.

26) נתאוה הקב״ה . . דירה בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. תניא רפל״ו ובמ״מ הגהות והע״ק שם (ובהנסמן בתניא ליקוט פירושים לשם). ביאוה״ז תזריע עב, ג. תו״ח בא ח״א קמז, סע״ב ואילך. ושי״נ. פקודי ח״ב תנב, ג. סה״מ תרמ״א ע׳ יח. ושי״נ.

27) בד״ה ת״ר נ״ח: סה״מ תרל״א ע׳ קז. נדפס לעיל ובהערה 34 שם.

28) תפילין . . מוחין חו״ב . . לחו״ג: ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״א ואילך. סידור שער התפילין ז, א. אמרי

קדוש ומובדל מבחי׳ התהוות העולמות, וכמשנ״ת מזה במ״א בענין אלפים שנה קדמה לעולם[29], כי שרש העולמות הוא מבחי׳ מדות[30] וכמ״ש כי אמרתי עולם חסד יבנה[31], וכתיב זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה[32], אבל בחי׳ המוחין הם קדמה לעולם, וע״י מצות תפילין ממשיכים בחי׳ מוחין לז״א וממילא נמשך גם לבחי׳ העולמות דבי״ע שמקורם ושרשם מבחי׳ המדות כנ״ל, וכן ע״י מצות ציצית[33] ע״ז ממשיכים מבחי׳ ל״ב נ״ח ע״י ל״ב חוטין[34], ועד״ז בכל פרטי המצות, וזהו צדיק ה׳ צדקות אהב[35], שאינו כבי׳[36] שכל אומן שונא בני אומנתו, אבל למעלה אינו כן כ״א לפי שצדיק ה׳ לכן צדקות אהב שע״י מעשה המצות שנק׳ בשם צדקה, ע״ז ממשיכים להיות צדיק ה׳ שיומשך להחיות לב נדכאים שיומשך גילוי אלקות בעולמות. וזהו ואורח צדיקים כאור נוגה[37] הולך ואור עד נכון היום, פי׳ צדיקים הוא מה שע״י המצות שנק׳ צדקה ממשיכים להיות צדיק ה׳ בכל דרכיו[38], וע״ז נמשך כאור נוגה שהוא בחי׳ אור שבעת הימים[39] ז״ת דעת״י[40] ע׳ בד״ה אלה תולדות יצחק[41]. וזהו מ״ש ושמרו דרך הוי׳[42] שכמו הדרך הולך מעיר לעיר כמו״כ ע״י מעשה המצות ממשיכים בחי׳ דירה בתחתונים שלכן נק׳ תרי״ג מצות דאורייתא[43] וז׳ דרבנן[44] בשם תר״ך עמודי אור[45], שכמו העמוד מחבר הגג

בינה שער התפילין קיב, א ואילך. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשח ובהנסמן במ״מ לשם [נדפס גם במאמרי אדה״ז תקס״ו מהדורת תשס״ד ע׳ א]. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רמא. וש״נ. תו״ח נח עה, ד הערה 34.

29) אלפים שנה קדמה לעולם: **ראה מדרש תהלים צ, ג. שבת פח, ב וברש״י שם. לקמן מאמר ד״ה זכור את יום השבת פ״ב ובהנסמן שם.**

30) שרש העולמות הוא מבחי׳ מדות: **ראה סה״מ תרכ״ז (כת״י ע׳ רעז. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שב. הנסמן בסה״מ תרל״א כאן ע׳ קטז.**

31) כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

32) זכור רחמיך . . מעולם המה: **תהלים כה, ו [בדילוג השם]. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ רי ואילך.**

33) ציצית: **ניתוסף ע״פ סה״מ תרל״א ותרנ״ד כאן.**

34) ל״ב נ״ח ע״י ל״ב חוטין: **ראה זח״ג תוספת שא, א. בחיי שלח טו, לח ד״ה וע״ד הקבלה (ירושלים תשל״ב ס״ע קא). מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקטז ובהנסמן במ״מ לשם. לקו״ת קרח נב, ב. ד.**

35) צדיק ה׳ צדקות אהב: **תהלים יא, ז. ראה ב״ר פל״ב, ב. תנחומא בראשית ח.**

36) כבי׳: **בסה״מ תרנ״ד כאן ע׳ קו כב״ו. בסה״מ תרל״א כאן ע׳ קטז כבשר ודם.**

37) ואורח צדיקים כאור נוגה: **משלי ד, יח.**

38) צדיק ה׳ בכל דרכיו: **תהלים קמה, יז.**

39) כאור נוגה . . אור שבעת הימים: **ראה ב״ר פי״א, ב. זהר נח נט, א.**

40) אור שבעת הימים ז״ת דעת״י: **ראה סידור שער חהמ״צ רצא, ד.**

41) בד״ה אלה תולדות יצחק: **סה״מ תרל״א ע׳ סו [ושם: ואלה. נדפס גם לעיל — ראה שם על יד הערה 36 ואילך]. וס״ע עב ואילך.**

42) ושמרו דרך הוי׳: **וירא יח, יט.**

43) תרי״ג מצות דאורייתא: **ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.**

44) וז׳ דרבנן: **נסמן לעיל מאמר ד״ה ויהיו ח״ש פ״ג.**

45) תר״ך עמודי אור: **נסמן לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.**

עם הארץ[46] כמו״כ ע״י מעשה המצות ממשיכים המשכת אלקותו ית׳ מבחי׳ תרי״ג ארחין דגלגלתא[47] להיות נמשך דירה לו ית׳ בתחתונים כו׳, וע׳ בד״ה כי ישרים דרכי הוי׳[48], ובד״ה ביום השמע״צ וינוחו בו[49] ישראל מקדשי שמך, ובד״ה ועמדו רגליו[50] ביום ההוא על הר הזיתים.

ועפ״ז יובן ענין מי יתנך כאח לי כיוסף לבנימין[ג], כי הנה נודע שיש מה שנאצל בסוד שרש ויש מה שבא בסוד תוס׳[51] אח״כ, ונודע ממה שארז״ל במד״ר חיי שרה פס״א[52], שתוספתו של הקב״ה מרובה על העיקר, והיינו כי ז״א נאצל בסוד שורש רק ו״ק[53] לבד והמוחין דז״א באים לו בסוד תוס׳, והמל׳ נאצלה רק נקודה אחת[54] והט״ס באים בסוד תוס׳, וז״ע בנין המל׳ ע״י תשע תקיעות[55] דר״ה

---

46) העמוד מחבר הגג עם הארץ: **ראה אגה״ק סכ״ט. שערי אורה יג, ב ואילך ובהערה 34. סה״מ מלוקט ח״א ע׳ סה (בהוצאה החדשה ח״ב ע׳ רצה) ואילך.**

47) המצות . . תרי״ג ארחין דגלגלתא: **ראה זהר אד״ר נשא קכט, א. קלו, א. אגה״ק ס״כ (קלא, א). סה״מ תר״ם ח״א ע׳ נה. ושי״נ.**

48) בד״ה כי ישרים דרכי הוי׳: **סה״מ תרל״א ע׳ פט ואילך.**

49) ובד״ה ביום השמע״צ וינוחו בו: **מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תרפה ואילך. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רעא ואילך. סה״מ תר״ל ע׳ שכה [ושם: וישמחו בך]. תרנ״א ע׳ עא ואילך.**

50) ובד״ה ועמדו רגליו: **לע״ע לא נתברר לאיזה מאמר כוונתו. מאמר בפתיחה זו נדפס בסה״מ תר״ל ע׳ שכ ואילך.**

51) הנה נודע . . שרש . . תוס׳: **ראה הקדמת מהרנ״ש לפע״ח. ראה גם לקו״ת במדבר יד, ג. יו״כ ע, ג. שה״ש כ, ב־ג. כב, ג. אוה״ת ח״ש ע׳ קכו [נדפס גם בקונטרס מאמרים מכ״ק אדמו״ר הצ״צ קה״ת תשי״ז ע׳ 15. לקמן מאמר ד״ה ראה אנכי נותן פ״א]. לך כרך ד ע׳ 1432 וע׳ תשיז. חוקת ע׳ תשפד. דברים ע׳ כ — מעמה״מ ולקו״ת זכרי׳. ואתחנן ע׳ פח ואילך — מלקו״ת זכרי׳. סה״מ תרל״ד ע׳ ו ואילך. ושי״נ. הנסמן לעיל הערה 1.**

באוה״ת לך שם כותב: אי׳ בהקדמת פע״ח ואינו מהרח״ו כ״א מהר״נ שפירא. ויש לציין

א) אשר במהדורת קארעץ תקמ״ב מובא הכותרת על ההקדמה „הקדמת המחבר". ב) במהדורת קארעץ תקמ״ה: תקמ״ו: (תקע״ט וכבר העירו שהוא דפוס) הרובשוב תקע״ט, לא נדפסה הקדמת מהרנ״ש. ג) במהדורת דובראוונא תקס״ד — הכותרת „הקדמת מהר״ן שפירא". ד) חלק זה של ההקדמה נמצא גם בחסד לאברהם מעין ראשון עין כל נהר ו.

52) במד״ר חיי שרה פס״א: **ראה שם סימן ד. לקו״ש וישלח כרך ה ע׳ 422 הערה 3. ע׳ 423 הערה 10. סה״מ תרל״ח ע׳ מט. ושי״נ.**

53) ז״א נאצל . . רק ו״ק: **ראה ע״ח שער המלכים שי״א, פ״ה. שער המוחין ש״כ, פ״א. שער מיעוט הירח של״ו, פ״א. מאמרי אדה״ז מארז״ל ע׳ רפא ואילך [נמצא גם במאמרי אדה״ז תקס״ו מהדורת תשס״ה ח״ב ע׳ תרנז ואילך]. הנחות הר״פ ע׳ לח ואילך. ביאוה״ז בלק ק, א ואילך. ולהצ״צ בלק כרך א ע׳ תצו ואילך. הנסמן לעיל הערה 1.**

54) והמל׳ נאצלה רק נקודה אחת: **ראה ע״ח שער המלכים שם. שער מיעוט הירח שם, פ״א. פ״ב. לקו״ת צו יא, ב. מאמרי אדה״ז וביאוה״ז שם. מאמרי אדה״ז על פרשיות תורה ח״ב ע׳ תתפו. סה״מ תרל״ח ע׳ ח. הנסמן לעיל הערה 1.**

55) תשע תקיעות: **ראה ר״ה לג, ב (במשנה). שו״ע אדה״ז הל׳ ר״ה סתק״צ, ס״א. וראה גם סה״מ תרל״א ע׳ שו. ושי״נ. תרל״ח ע׳ ח. ושי״נ. אוה״ת בלק ס״ע א׳כד.**

וט' ברכות[56] שבמוסף ר"ה להיות בנין המל' בע"ס, וז"ע מ"ש יוסיף ה' עליכם ככם אלף פעמים[57], כי שרש נש"י הם ס"ר[58] נגד בחי' ו"ק[59] כמו שהם כלולים מיו"ד ויו"ד מיו"ד. ויש לפרש פסוק חלקי ה' אמרה נפשי[60] ששרש ס"ר הם מש' הוי', והיינו כאשר הוא"ו מש' הוי' כלול מיו"ד ה"פ[59] עולה מספר ס' רבוא[59], כי וא"ו פעמים יו"ד הוא ששים, ויו"ד פעמים ס' הוא ששה מאות, ועוד יו"ד פעמים ששה מאות הם ששה אלפים, ועוד יו"ד פעמים ששה אלפים הם ששים אלפים, ועוד יו"ד פעמים ששים אלפים הם שש מאות אלף שהם ששים רבוא, אמנם ע"י עבודת התומ"צ נמשך בחי' תוס' וריבוי אורות וכמ"ש בפע"ח בהקדמה[61] שענין התומ"צ הוא להוסיף אור באצי'[62], פי' אצי' העליון הוא מה שנאצל בסוד שרש בבחי' אורות וכלים שהאור הוא בחי' ש' הוי' וע"י התומ"צ ממשיכים תוס' אורות להוסיף אורות באצי' כו'.

וזהו מ"ש ויספו ענוים בהוי' שמחה[63], שמחה הוא מחמת הגילוי, ובעת שמחתו מתגלה[64] כו', ושניהם אמת כי מה שבעת שמחתו מתגלה היינו האור אשר כבר ישנו כו', הנה בעת שמחתו כמו בשמחת חתונת בנו וכיוצא מתגלה לעין כל, ומה שמחמת הגילוי נעשה שמחה היינו כאשר מתגלה בו בחי' תוס' וריבוי מה

---

56) וט' ברכות: ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ב, ה"ו. שו"ע אדה"ז שם סתקצ"א, ס"א. וראה גם סה"מ תרל"א: תרל"ח ואוה"ת שם.

57) יוסיף ה' עליכם ככם אלף פעמים: דברים א, יא [ושם: ה' . . יסף. אבל עד"ז הובא גם בפיסקא הבאה. אוה"ת מקץ כאן ע' 1956. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קצא. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' כה. סה"מ תרע"ח ע' שיב. הנסמן לעיל הערה 1]. ראה גם הערה המתחלת וז"ע מ"ש יוסף בסה"מ תרל"א כאן ע' קיז.

58) שרש נש"י הם ס"ר: ראה רמב"ן בדרשת תורת ה' תמימה [כתבי הרמב"ן ח"א ירושלים תשכ"ד ע' קסב]: וקבלת רז"ל כי לא נבראו בשנוי פרצופים אלא בששים רבוא. תניא פל"ז. מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע קצ ואילך. תקס"ח ח"א ע' רעט [נמצא גם בביאוה"ז בלק קה, ב]. תק"ע ע' קד. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' כט. תו"ח (שמות כת"י ע' שס ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רמו, ד ואילך. סה"מ תרכ"ו (כת"י ע' קלב. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קיב. תרל"ג ח"ב ע' שפז ואילך. ע' שצב. תרל"ט ח"ב ע' תל. תרמ"ד ע' רסה. תרע"ח ע' שיב ואילך. הנסמן לעיל הערה 1.

59) ו"ק . . ה"פ . . ס' רבוא: ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית רפ"ג. וש"נ.

60) חלקי ה' אמרה נפשי: איכה ג, כד.

61) בפע"ח בהקדמה: ראה לעיל הערה 51.

62) שענין התומ"צ . . להוסיף אור באצי': ראה גם בנוסף לפע"ח. ע"ח שער מ"ן ומ"ד של"ט, דרוש יא כלל טז. קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, א). סידור ערב שבת קסו, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נה. תו"ח בשלח ח"א קנו, ב הערה 312. סה"מ תרל"א ח"א ע' נ. וש"נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפ"ז. פ"ט.

63) ויספו ענוים בהוי' שמחה: ישעי' כט, יט.

64) שמחה הוא מחמת הגילוי ובעת שמחתו מתגלה: בסה"מ תרל"ב ח"ב ר"ע תקנד ותרמ"א ס"ע שכא מציין לסה"מ תרל"א כאן ע' קיח. ראה גם סה"מ תרל"ב שם ע' תקלז. הגהת כ"ק אדמו"ר מהר"ש באוה"ת בראשית כרך ו ע' תתרסא. תרנ"ד כאן ע' קז. תרס"ג ח"ב כאן ע' קב ואילך. תרפ"ד כאן ע' קעה.

שלא הי׳ כן תחלה הנה הוא שמח מחמת עוצם גילוי ההתחדשות, וכענין מה שצהבו פניו דר׳ אבוה כשמצא תוס׳ חדתא[65], שז״ע חכמת אדם תאיר פניו[66] וכשמתיישב אצלו ההשכלה חדשה אז הוא שמח ממנה, וכן בקיום המצות שארז״ל שלא פסק חוכא מפומא כולא יומא וא״ל תפילין מנחנא[67], שהי׳ שמח מחמת קיום המצוה כו׳, ועד״ז יובן מה שיספו ענוים בהוי׳ שמחה, שיהי׳ ישמח הוי׳ במעשיו[68] ע״י בחי׳ התוס׳ וריבוי האור הנמשך בש׳ הוי׳, וזהו שמחמת הגילוי נמשך השמחה, ועי״ז יומשך הגילוי מש׳ הוי׳ להיות יוסף ה׳ עליכם ככם אלף[57] פעמים[69] שזהו שמחמת השמחה נמשך התגלות יותר כו׳, וז״ע יוסף בחי׳ תוס׳ וריבוי אורות שנמשך ע״י עבודת המצות.

ולכן מי יתנך כאח לי כיוסף לבנימין שהוא בחי׳ התוס׳ אור שע״י המצות ששייך לבנימין דוקא בחי׳ צדיק תחתון[70] שלא חטא מעולם[71], וע״י קיום המצות נמשך תוס׳ אורות שזהו בחי׳ יוסף, ונק׳ אחים וריעים להקב״ה להיות כי צדיק ה׳[35] כו׳ לכן נק׳ אחים וריעים להקב״ה.

אמצאך בחוץ[72], קאי על בע״ת[73], היינו בחי׳ הקירוב שנעשה אחר הריחוק כו׳, והענין הוא דהנה חטא השבטים במה[74] שמכרו את יוסף למצרים[75], ונודע כי כל ההשפעה הי׳ ע״י יוסף שז״ע מ״ש אלה תולדות יעקב יוסף[76],

---

65) שצהבו פניו . . תוס׳ חדתא: ראה ירושלמי שבת פ״ח, ה״א. לקו״ת מסעי צג, ב. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ שדמ. וש״נ. ש״א יב, ב. תו״ח (שמות כת״י ע׳ שצא. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח״ב רסז, ג. הנסמן בסה״מ תרכ״ז ע׳ פז.

66) חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א. ראה לקו״ת שם.

67) שלא פסק . . תפילין מנחנא: וכ״ה בסה״מ תרל״א: תרנ״ד: תרס״ג: תרפ״ד שבהערה 64. ראה ברכות ט, ב (ולא פסק חוכא מפומי׳ כולי׳ יומא). ל, ב (א״ל אנא תפילין מנחנא).

68) ישמח הוי׳ במעשיו: תהלים קד, לא.

69) הגילוי . . יוסף . . אלף פעמים: ראה סה״מ תרל״א כאן ע׳ קיח בשולי הגליון.

70) לבנימין . . צדיק תחתון: ראה זהר ויצא קנג, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תתצה ובהנסמן במ״מ לשם. לעיל מאמר ד״ה וילקט יוסף פ״א.

71) לבנימין . . שלא חטא מעולם: ראה ב״ב יז, א. זהר בראשית נז, ב.

72) אמצאך בחוץ: המשך הכתוב מי יתנך — שה״ש ח, א. ראה לעיל הערה 1.

73) אמצאך בחוץ . . בע״ת: ראה גם לקו״ת שה״ש מד, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ס״ע תצג. אוה״ת שה״ש כרך ב ס״ע תרסה. ע׳ תרפה. לקמן פיסקא וזהו אמצאך בחוץ. סה״מ תרפ״ד כאן ע׳ קעז.

74) השבטים במה: כ״ה גם בסה״מ תרנ״ד כאן. בסה״מ תרל״א כאן השבטים [הי׳] במה. וזהו הוספת המו״ל.

75) שמכרו את יוסף למצרים: וישב לז, כו ואילך.

76) אלה תולדות יעקב יוסף: וישב לז, ב. ראה ב״ר פפ״ד, ו. אוה״ת וישב כרך ה ע׳ תתק ואילך. סה״מ תרכ״ט (כת״י ע׳ שסד. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שפו. תרכ״ז ע׳ ריט. וש״נ. תרמ״א ע׳ שכד.

שלכאורה הי׳ צ״ל אלה תולדות יעקב ראובן שהרי ראובן הי׳ הבכור, אך הענין שבכאן אינו מחשב סדר תולדותיו כ״א סדר עבודתו, ואמר שתולדות יעקב היינו בחי׳ הגילוי מעבודתו שהי׳ בריח התיכון[77] המבריח מן הקצה אל הקצה[78] מבחי׳ קצה העליון עד קצה התחתון זהו ע״י יוסף, והם הורידו את יוסף מצרימה, אמנם באמת ענין ירידת יוסף מצרימה צורך גדול הי׳ שזהו מ״ש וילקט יוסף את כל הכסף[79] הנמצא באמ״צ, פי׳ שענין עבודתו באמ״צ הי׳ ללקט את כל הניצוצים וכל החסדים, להמשיכם מעלמא דאתכסיא לעדאת״ג[80], וזהו ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה[81], פי׳ ביתה פרעה, ביתא דאתפריעו בי׳ כל נהורין[82] עילאין שמתגלים שם, ונמצא כי תכלית ענין ירידת יוסף למצרים בבחי׳ גלות שיוציא וילקט משם כל הניצוצות כמ״ש אמרת ה׳ צרפתהו[83] שעי״ז יוקל להם הגלות, ולא כאשר יש לדמות לכאורה שע״י יוסף ירדו בנ״י למצרים כו׳, לא כן הוא כ״א אדרבה[84] ראוים היו לגלות הזה על ארבע מאות שנה, כמ״ש לאברהם בברית בין הבתרים[85], אלא שע״י יוסף שירד תחלה למצרים והמשיך[86] השכינה שמה ובירר הניצוצות דקדושה שהיו שם בבחי׳ נפילה[87] אזי נפטרו ברד״ו שנה[84] גלות[88], ועיקר הגלות לא הי׳ כ״א

---

77) יעקב . . שהי׳ בריח התיכון: **ראה זהר בשלח נא, ב. תרומה קעה, ב. לקו״ת שה״ש יג, סע״א ואילך. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ יט. וש״נ. סה״מ תרכ״ט ע׳ קיז. וש״נ. ע׳ קכה — נדפס גם לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא ולהבין כ״ז ובהנסמן שם. תרנ״ג ע׳ רנח ואילך.**

78) המבריח מן הקצה אל הקצה: **ע״פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.**

79) וילקט יוסף את כל הכסף: **ויגש מז, יד. ראה גם בנוסף לאוה״ת מקץ כאן שמג, ב. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ כג. תו״ח ויחי רמז, ג ואילך. תו״ח (שמות כת״י ע׳ 1188. במהדורת אותיות מרובעות) ויקהל ח״ב שצט, א. הנסמן בסה״מ תרל״א כאן ע׳ קיט. תר״ם ח״א ס״ע תז. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה וילקט יוסף פ״ג. לקמן מאמר ד״ה בן פורת יוסף בתחילתו — נדפס גם בדרושי חתונה שלו ע׳ ז.**

80) מעלמא דאתכסיא לעדאת״ג: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.**

81) ויבא יוסף . . ביתה פרעה: **סיום הכתוב וילקט יוסף — ויגש מז, יד.**

82) ביתא דאתפריעו בי׳ כל נהורין: **ראה זהר ויגש רי, א. מאמרי אדה״ז שם. סה״מ מלוקט ו ע׳ עט (בהוצאה החדשה ח״ב ע׳ רח). סה״ש תשנ״ב ח״א ע׳ 281.**

83) אמרת ה׳ צרפתהו: **תהלים קה, יט.**

84) שע״י יוסף ירדו . . אדרבה . . נפטרו ברד״ו שנה: **ראה גם לקמן מאמר ד״ה בן פורת יוסף (נמצא גם בדרושי חתונה שלו ע׳ ז) בתחילתו שמציין בד״ה מי יתנך, וכנראה שכוונתו לסה״מ תרל״א כאן ע׳ קיט. ראה גם אוה״ת מקץ כאן ע׳ 686; כרך ו ע׳ תתשו; כרך ז ע׳ 2530. סה״מ תרנ״ד; תרס״ג; תרפ״ד; מלוקט שבהערה 1.**

85) לאברהם בברית בין הבתרים: **לך טו, יג.**

86) והמשיך: **בסה״מ תרל״א ותרנ״ד כאן: להמשיך.**

87) הניצוצות . . שהיו שם . . נפילה: **ראה גם מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ עב. וש״נ. בראשית ע׳ רצט. וש״נ. תו״ח (שמות כת״י ע׳ מט. ע׳ 110. ס״ע נה ואילך. ע׳ 284. במהדורת אותיות מרובעות) שמות ח״א לה, ב. לט, ג. מ, ב. בא קטו, סע״ב.**

88) ברד״ו שנה גלות: **ראה ב״ר פצ״א, ב. במדב״ר פי״ג, כ. תנחומא מקץ ח. רש״י מקץ מב, ב; לך טו, יג; בא יב, מ; מגילה ט, א.**

פ״ו שנה[89] משנולדה מרים שהי׳ קכ״ד שנה מבואם למצרים שאז התחילו לשעבד בהם, וע״ש זה קראוה מרים ע״ש וימררו את חייהם[90] כו׳, וכ״ז הי׳ ע״י יוסף ע״י ירידתו למצרים פעל את כל אלה למעט הגלות ולהעמידו רק על פ״ו שנה גימ׳ ש׳ אלקים[91] ובגימ׳ הטבע[92], והיינו בחי׳ התלבשות השכינה לברר, והטעם שהי׳ ע״י יוסף להיותו למעלה מכל השבטים.

אמנם[93] הנה הם לא ידעו מזה ואשר בשביל זה הורד יוסף מצרימה וכמ״ש במ״א שלא ידעו מזה שיוסף גבוה יותר מהם[94], לכן הי׳ חטאם גדול וע״י שציער אותם באמרו להם מרגלים אתם[95], ואסר שמעון לעיניהם[96] להיות כי הוא הי׳ העיקר נגדו בעת שגמלוהו רעה, ואח״כ ציערם במעשה הגביע[97], ומ״מ לא הועיל להם לגמרי, שהרי נתגלגלו אח״כ בעשרה הרוגי מ׳[98], ולכן נאמר בהם וינשק לכל אחיו ויבך עליהם[99], משא״כ בבנימין נאמר רק ויבך[100] ולא נאמר ויבך עליו להיות כי בנימין לא הי׳ בחטא המכירה, אבל הם שהיו בחטא המכירה הנה ע״י שציערם עי״ז תיקן שלא יבוא עליהם ממש העונש, ומ״מ היו צריכין לבא בגלגול ולסבול העונש, ולכן בכה עליהם ממש שבאו בגלגול כו׳. וזהו מ״ש ועתה אל תעצבו[101], פי׳ שעתה אל תעצבו, אבל לאחר זמן תעצבו היינו בעשרה הרוגי מ׳ (מהרמ״א[102]).

---

89) ועיקר הגלות . . פ״ו שנה: ראה פסיקתא דר״כ פרשת החדש (ע׳ נ). תנחומא —באבער— בא ז. שהש״ר פ״ב, יא. רש״י שם. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רעט. ושנ״ג. ראה גם לקמן מאמר ד״ה בן פורת יוסף (נמצא גם בדרושי חתונה שלו) ספ״ג.

90) מרים ע״ש וימררו את חייהם: שמות א, יד. פסיקתא דר״כ שם. ראה (שהש״ר שם ובמתנות כהונה שם. אבל הובא באוה״ת וישב דבסמוך. תנחומא ורש״י שם) מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א מהדורת תשמ״ט בהוספות ע׳ 23. אוה״ת וישב כרך ה ס״ע תתקז. וראה שמו״ר רפכ״ו הובא באוה״ת שמות ס״ע ח ואילך.

91) פ״ו . . גימ׳ ש׳ אלקים: ראה ע״ח שער המוחין ש״כ, פ״א. שער דרושי הצלם שכ״ה, דרוש ב מ״ק. שער הכונות ענין ר״ה דרוש ט קרוב לסופו. לקו״ת ישעי׳ ג, יא.

92) אלקים ובגימ׳ הטבע: ראה שבילי אמונה —לר׳ מאיר אבן אלדבי— הנתיב הראשון (ט, ב). פרדס שער הנתיבות שער י״ב, פ״ב. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקעג. תו״ח שמות ח״א לח, א הערה 20.

93) אמנם: לפיסקא זו ראה אוה״ת מקץ שמ, ב ואילך.

94) שלא ידעו מזה שיוסף גבוה יותר מהם: ראה תו״א וישב כח, ב־ג. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ קצב. והנחת כ״ק אדמו״ר האמצעי ד״ה בן פורת יוסף תקס״ה לא נדפס לע״ע. אוה״ת ויגש כרך ו ע׳ תתשי. הנסמן בסה״מ תרל״א כאן.

95) מרגלים אתם: מקץ מב, ט ואילך.

96) ואסר שמעון לעיניהם: מקץ שם, כד. ב״ר פצ״א, ו הובא ברש״י שם.

97) ציערם במעשה הגביע: מקץ מד, ב ואילך.

98) נתגלגלו . . בעשרה הרוגי מ׳ [=מלכות]: ראה פיוט ליו״כ אלה אזכרה. רקאנטי ר״פ וישב. בחיי ס״פ מקץ. הנסמן במאמרי אדה״א נ״ך ע׳ תרב.

99) וינשק לכל אחיו ויבך עליהם: ויגש מה, טו.

100) בבנימין נאמר רק ויבך: ויגש שם, יד.

101) ועתה אל תעצבו: שם מה, ה. ראה גם מדרשי תורה להקדוש אנשלמה אשתרוק עה״פ.

102) מהרמ״א: תורת משה מהרב ר׳ משה אלשיך ויגש מה, ד.

וזהו[103] אמצאך בחוץ[9] שקאי על בע"ת[73] כענין השבטים שנתחרטו מאד על מכירת יוסף וכמ"ש אבל אשמים אנחנו[104] על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, ומ"מ הם בבחי' חוץ. שהרי נת"ל שענין יוסף הוא בחי' התוס' וריבוי אור הנמשך ע"י מעשה המצות, והם שמכרו את יוסף מצריימה לכן הם בבחי' חוץ. וזהו שאמר אחר ויספו ענוים בה' שמחה[63], ואביוני אדם כו' פי' ענין ויספו ענוים זהו בחי' התוס'[*105] וריבוי אור שנמשך בש' הוי' ע"י עבודת התומ"צ כמשנת"ל, אמר אח"כ שענין הבע"ת הם בחי' אביוני אדם[105], כי פי' אדם קאי על התורה שנק' אדם כמ"ש זאת התורה אדם[*106], וגם האדם הוא מרמ"ח אברים[106] ושס"ה גידים[107] שזהו בחי' המצות שרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא[108], שכמו שהאבר הוא כלי להחיות[*109] הנפש כמו"כ המצות הם כלים להשראת אוא"ס ב"ה, וע' בד"ה ת"ר נ"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ[109], ושס"ה ל"ת[110] הם כמשל גידי הדם[111] שבהם הוא חיות הנפש כי הדם הוא הנפש[112], ולכן הבע"ת הם אביונים מבחי' אדם דתומ"צ.

אך הנה ע"י התשובה בקדוש ישראל יגילו[113], דהנה ארז"ל במד"ר מקץ פ' צ'[114] א' ריש לקיש ב' פרשיות הכתיב לנו משה בתורה ואנו למדים מפרשת פרעה הרשע, כתוב א' אומר והיית רק למעלה[115] יכול כמוני ת"ל[116] רק, גדולתי למעלה

---

103) וזהו: להבא לקמן ראה אוה"ת מקץ כרך ה ע' תתקעט. לקמן הערה *105.

104) אבל אשמים אנחנו: מקץ מב, כא.

*105) זהו בחי' התוס' . . א"י לעמוד: נעתק גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ט.

105) הבע"ת הם בחי' אביוני אדם: ראה לקו"ת נצבים מח, ד. מאמרי אדה"א נ"ך ע' נא ואילך. תו"ח שמות ח"א ע' ט. וש"נ.

*106) זאת התורה אדם: חוקת יט, יד. ראה זהר רע"מ משפטים קיז, ב. צו כט, ב. תו"א תרומה עט, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שכז. וש"נ.

בסה"מ תרל"א כאן ע' קכ: וזאת — ראה לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ט. וש"נ.

106) האדם הוא מרמ"ח אברים: אהלות פ"א, מ"ח.

107) האדם הוא . . ושס"ה גידים: ראה תרגום יוב"ע בראשית א, כז. זהר וישלח קע, ב. ע"ח שער פנו"ח ש"מ, דרוש יב: אותן הגידין שזכרו רז"ל אינן אותן הלבנים. עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"א, פי"א: כנפי יונה ח"א, פע"א בשם הראב"ע בס' העצמים [לונדון תרס"א ע' כו] שס"ה גידין כפולין. סה"מ תרכ"ח ע' קכט ואילך בשם המד"ר.

108) שרמ"ח פקודין . . אברים דמלכא: ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה 17.

*109) להחיות: בסה"מ תרל"א כאן: לחיות.

109) בד"ה ת"ר נ"ח . . ביתו מבחוץ: סה"מ תרל"א ח"א ע' קז ואילך. נדפס גם לעיל ע' עז ואילך.

110) ושס"ה ל"ת: מכות כג, סע"ב.

111) ושס"ה ל"ת . . גידי הדם: ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ט. וש"נ.

112) כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

113) בקדוש ישראל יגילו: המשך הכתוב ויספו ענוים . . ואביוני אדם — ישעי' כט, יט.

114) במד"ר מקץ פ' צ': סימן ב. ראה גם ויק"ר ספכ"ד.

מובא גם לקמן המשך מי יתנך שם. וש"נ.

115) והיית רק למעלה: תבוא כח, יג.

116) כמוני ת"ל: כ"ה בויק"ר שם. בב"ר כאן: כמוני אתמהא ת"ל.

מגדולתכם, ואנו למדים מפרעה[117] אתה תהי' יכול כמוני ת"ל רק[118], גדולתי למעלה מגדולתך, והדין דבר אל כל עדת בנ"י ואמרת אליהם קדושים תהיו[119], יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני כו' קדושתי למעלה מקדושתכם, ואנו למדים אותה מפרעה הרשע אני פרעה[120] יכול כמוני ת"ל אני פרעה גדולתי למעלה מגדולתך. והנה ההפרש בין גדולתי למעלה מגדולתכם לקדושתי[121] למעלה מקדושתכם, זהו ההפרש בין מוחין למדות, שגדולתי למעלה מגדולתכם הוא בבחי' המדות, כענין ורב חסד דא"א נגד בחי' חסד דז"א[122], וענין קדושתי למעלה מקדושתכם זהו בבחי' המוחין, דפי' יכול כמוני[123] אין ר"ל כמו מהותו ועצמותו ממש ח"ו, דאיך יעלה על הדעת לומר כן, אלא פי' כמוני היינו הארתו ית' המתלבשת בשרש הנאצלים והוא בחי' עתיק שנק' בחי' תחתונה שבמאציל[124], וא"כ בחי' זו היא למעלה מבחי' קדש הקדשים שזהו נק' קדושתכם, כי הוא שרש הנאצלים, משא"כ בחי' עתיק נק' בחי' תחתונה שבמאציל אלא שהוא המאיר בבחי' קדה"ק[123], וזהו קדושתי למעלה מקדושתכם, שקדושתכם הוא בחי' קדש קדשים[125], כח"ב דא"א, וקדושתי הוא בחי' עתיק שמאיר בכח"ב דא"א.

והנה הרמ"ז[126] ר"פ צו פי' דקדה"ק הן תלת רישין קדש רישא עילאה, וקדשים הן תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא, וא"כ לפ"ז דבחי' רדל"א שהוא עתיק הוא בחי' קד"ק א"כ צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז ארז"ל קדושתי למעלה מקדושתכם, דא"א לומר דקאי על עצמיות אוא"ס ממש שלמעלה מבחי' עתיק, וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג[127] דבחי' עתיק הוא הבחי' התחתונה שבמאציל וכאלו נאמר ד"מ בחי' מל' שבמל', דזה א"א לומר כי כבר נת' דמה שאמרו יכול כמוני אין ר"ל כמו עצמיות אוא"ס ממש דאיך יעלה על הדעת לומר כן אלא שר"ל על הבחי' שמתלבשת באצי' שזהו בחי' עתיק כו' כנ"ל, ולפי' הרמ"ז שקדה"ק הן תלת רישין שמכללם רדל"א צ"ל מה"ע הבחי' שלמעלה מזה שע"ז אמרו יכול כמוני. אך הענין הוא ע"ד מ"ש בביאור האד"ז להרח"ו[128] בדף רפ"ח

---

117) מפרעה: **בב"ר כאן: אותה מפרעה הרשע.**

118) אתה תהי' . . רק: **מקץ מא, מ.**

119) דבר אל . . קדושים תהיו: **קדושים יט, ב.**

120) אני פרעה: **מקץ מא, מד.**

121) ההפרש בין גדולתי . . לקדושתי: **ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ט. וש"נ.**

122) שגדולתי למעלה . . חסד דז"א: **ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכא.**

123) דפי' יכול כמוני . . בבחי' קדה"ק: **ע"פ לקו"ת יו"כ עא, א.**

124) עתיק שנק' בחי' תחתונה שבמאציל: **ע"ח צויין בפיסקא הבאה בפנים.**

125) שקדושתכם . . קדש קדשים: **ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכא.**

126) והנה הרמ"ז . . שלמעלה מקדושתכם: **ע"פ לקו"ת יו"כ עא, סע"ב ואילך. ראה המשך תרס"ו ע' רלה. ע' תמב. תרע"ב ח"ב ע' תשע. ע' א'קסט. סה"מ מלוקט ו ע' נב (בהוצאה החדשה ח"ב ע' קכב). ח"ד ס"ע יז ואילך (בהוצאה החדשה ח"ב ע' צט).**

127) בע"ח שמ"א פ"ג: **במהדורת שקלאב תק"ס. ולפנינו שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א.**

128) בביאור האד"ז להרח"ו: **פי' מסודר**

ע"א בפי' מ"ש בע"ב האי עתיקא[129] אשתכח בג' רישין פי' אשתכח נמצא[130] ומתעלם ומתגלה[131] בג'[132] רישין, נמצא כי עיקר העתיקא[133] הוא בחי'[134] הא"ס, אמנם על שם ההתעלמות בג' רישין נק' הג' רישין ג"כ ע"ק, עכ"ל. נמצא שגם בחי' רדל"א וקדה"ק אינו אלא שבו מלובש אוא"ס ממש הנק' עתיקא קדישא, וזהו הבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם[126].

ועפ"ז יובן ההפרש בין הצדיקים לבע"ת שהצדיקים[135] עם שהם ממשיכים תוס' וריבוי אורות שז"ע ויספו ענוים בה'[63] כו' מ"מ הרי קדושתי למעלה מקדושתכם, אמנם ע"י התשובה[135] שהיא בחילא יתיר[136] ע"ז ואביוני אדם פי' הבע"ת שהם אביונים מבחי' אדם בקדוש ישראל יגילו היינו במה שקדוש ומובדל[135] מבחי' ישראל הוא בחי' ישראל סבא[137] ואפי' סבא דסבין[138] היינו בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם, שע"י התשובה מעומקא דלבא בחילא יתיר ע"ז ממשיכים גם מבחי' עתיק שמתלבשת בבחי' ג' רישין הנ"ל וזהו בקדוש ישראל יגילו[113] כו', ולכן במקום שבע"ת עומדים[11] צד"ג א"י לעמוד*[105], ומ"מ בכדי שיומשך למטה להיות דירה בתחתונים זהו ע"י הצדיקים[139] דוקא.

לאדרא זוטא בס' הדרת מלך [ח"ב לונדון תק"ל ע' קס. א"י תשל"ד ע' קלט].

129) עתיקא: בביאור האד"ז שם: ע"ק. אבל כ"ה באד"ז: לקו"ת: סה"מ תרל"א (ע' קכא) כאן.

130) נמצא: כ"ה גם בלקו"ת: סה"מ תרל"א כאן. בביאור האד"ז שם: כי נמצא.

131) נמצא ומתעלם ומתגלה: ראה המשך תרס"ו שם ע' תמב. תרע"ב שם ע' תשע. סה"מ מלוקט ו שם ס"ע נב (בהוצאה החדשה ח"ב ע' קכב) ואילך.

132) בג': כ"ה גם בלקו"ת: סה"מ תרל"א כאן. בביאור האד"ז שם: באותם הג'.

133) העתיקא: כ"ה גם בלקו"ת: סה"מ תרל"א (ע' קכב) כאן. בביאור האד"ז שם: עתיקא.

134) בחי': כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן. בלקו"ת ובביאור האד"ז שם ליתא.

135) שהצדיקים . . ויספו . . התשובה . . שקדוש ומובדל: ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכב.

136) התשובה שהיא בחילא יתיר: ראה זהר ח"ש קכט, ב. אגה"ת פ"ח. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעב. וש"נ. תו"ח שמות ח"א לז, א. וש"נ. פלח הרמון אחרי ע' קפח ואילך. לקמן מאמר ד"ה לא תבערו אש פ"א הערה 24.

137) ישראל סבא: ראה לקו"ת שה"ש כו, ד.

138) סבא דסבין: ראה אוה"ת חנוכה ע' 578.

139) דירה בתחתונים . . ע"י הצדיקים: ראה סה"מ מלוקט ה כאן ע' רסג (בהוצאה החדשה ח"ג ע' רנה) ואילך. וראה גם סה"מ מלוקט ב ע' קלז (בהוצאה החדשה ח"א ע' רל).

בס״ד פ׳ וארא

לכן אמור לבני ישראל[1] אני הוי׳, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים[2], דהנה בפ׳ זו נאמר ד׳ לשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי[3], שכנגד ד׳ לשונות של גאולה תיקנו ארבע כוסות, זהו פי׳ א׳ שבמד״ר שכנגד ד׳ גאולות שבמצרים תיקנו ארבע כוסות[4], ועוד יש פי׳ במד״ר שד׳ לשונות של גאולה זה*[6] הם כנגד ד׳ גליות[5], וכנגד זה תיקנו ארבע כוסות כו׳. והנה בזהר פי׳ שהד׳ לשונות הוא כנגד ד׳ פעמים אמת[6], ולפי פי׳ הזהר[7] י״ל ששני הפי׳ אמת, דהנה אנו אומרים ד׳ פעמים אמת קודם עזרת וד׳ פעמים בעזרת אבותינו, והיינו שד׳ פעמים אמת שקודם עזרת הוא כנגד הד׳ גאולות שביצ״מ, וד׳ פעמים אמת שבעזרת הוא כנגד ד׳ גאולות של לעתיד לבוא.

ולהבין זה[8] בתוס׳ ביאור י״ל ענין מ״ש בלק״ת בדרוש מה טובו[9] שיש שני בחי׳ תשובה[10], תשו״ע ותשו״ת[11], תשוב ה׳ עילאה ותשוב ה׳ תתאה[10], והן שתים שהן ארבע[12] דהיינו מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ולהבין ענין הד׳ תשובות, הענין הוא דהנה כתי׳ סור מרע ועשה טוב[13] כו׳, וענין סור מרע היינו בחי׳ תשו״ת, דהנה כתי׳ עוונותיכם מבדילים[14] ביניכם לבין אלקיכם, שנק׳ אלקה

---

1) לכן אמור לבני ישראל: **נמצא גם בסה״מ תרל״ב ח״א ע׳ מז ואילך. וש״נ.**

המאמר נרשם בכת״י מעתיק פרט לאיזה תיקונים שבאו בגוכתי״ק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272. חלוקת הקטעים שבהמאמר ע״פ סה״מ תרל״ב.

2) לכן אמור . . סבלות מצרים: **וארא ו, ו.**

3) והוצאתי . . ולקחתי: **וארא ו, ו. ז.**

4) ד׳ גאולות . . ארבע כוסות: **ב״ר פפ״ח, ה. שמו״ר פ״ו, ד. ירושלמי פסחים פ״י, ה״א.**

5) שד׳ . . גאולה . . ד׳ גליות: **ב״ר וירושלמי שם. ראה סה״מ תרל״ב כאן בהנחה ע׳ רי: ובירושלמי . . מד׳ מלכיות.**

*6) זה: **בסה״מ תרל״ב כאן, ליתא.**

6) שהד׳ לשונות . . ד׳ פעמים אמת: **ראה זהר ויקהל רטז, סע״ב ואילך.**

7) ולפי פי׳ הזהר: **ראה גם סה״מ תרל״ד ע׳ קנד. וראה אוה״ת וארא כרך ז ע׳ ב׳תקפז.**

8) ולהבין זה: **להבא לקמן (עד להלן פיסקא וזהו״ע ד׳ לשונות) ראה לקו״ת בלק עג, ב ואילך. הנסמן בסה״מ תרל״ב בריש המאמר כאן.**

9) בלק״ת בדרוש מה טובו: **בלק עה, א־ב.**

10) תשובה . . תשוב ה׳ עילאה . . תתאה: **ראה זהר רע״מ נשא קכב, א. ראשית חכמה שער התשובה פ״ב (קו, ג). מאורי אור מערכת תשובה אות ס. אגרת התשובה רפ״ד. לקו״ת שם. ר״ה ס, ד.**

11) תשו״ע ותשו״ת: **זהר רע״מ שם קכג, א.**

12) שתים שהן ארבע: **ראה גם אוה״ת בא ע׳ שלו.**

13) סור מרע ועשה טוב: **תהלים לד, טו. ראה הנסמן בסה״מ תרל״ב בריש המאמר כאן.**

14) עוונותיכם מבדילים: **בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ מח: „כי עוונותיכם היו מבדילים״ — ישעי׳ נט, ב.**

בהכת״י כשהעתיק המשך הכתוב כתב „לבין הוי׳ אלקיכם״. וכן כתב גם לקמן על יד הערה 23. ובגוכתי״ק שם הסגיר בעיגול את תיבת הוי׳.

שלנו[15], והנה לא מצינו בכל השמות שיהי' נק' שלנו כ"א בשם אלקים[16] שנק' אלקה שלנו[17], ולכאורה אינו מובן למה שם אלקים דוקא נק' שלנו כו', והענין הוא דהנה כדי שיומשך לנו אלקים בבחי' גילוי עד שיהי' נק' שלנו זהו ע"י שם אלקים דוקא שהוא בחי' צמצום[18], כי כדי שיהי' גילוי אלקות למטה א"א כ"א ע"י צמצום כו', כי בלתי הצמצום לא היו יכולים לקבל כו'. וכמשארז"ל צמצם שכינתו בין ב' בדי הארון[19], ולכאורה והלא עיקר הגילוי הי' בין ב' בדי הארון ולמה נק' זה צמצום[20], אך לפי כדי שיהי' גילוי אלקות בין ב' הבדים א"א כ"א ע"י צמצום כו', וכך כדי שיהי' גילוי אלקות בנש"י זהו ע"י צמצום וזהו שנק' אלקינו כי מה שנק' שלנו הוא ע"י שם אלקים המצמצם, אך זהו*[21] הצמצום הוא עיקר החסד שאם לא הצמצום לא הי' בבחי' גילוי כלל. וזהו מ"ש בספרי הקבלה ששם אלקים הוא בחי' גבורה[21], ואלקינו הוא רחמים[22], והיינו לפי שזה הצמצום הוא עיקר הרחמים כו'.

וזהו מ"ש עוונותיכם מבדילים[23] ביניכם לבין אלקיכם שהעון מבדיל ומסתיר שלא יהי' נק' אלקינו שלנו דהיינו שאינו מאיר אלקות בחי'[24] גילוי בנש"י, ויש כמה הבדלות גם בקדושה[25] וכמו המבדיל בין קדש לקדש[26], דהיינו שאף לאחר

---

15) אלקיכם שנק' אלקה שלנו: **ראה לקו"ת ואתחנן יב, ג. לקמן הערה 17.**

16) לא מצינו בכל השמות . . אלקים: **ראה סה"מ תרנ"ד ע' קכז בשולי היריעה שכתב: „ואפשר כמו"כ בשם אד' כמ"ש [תהלים קמז, ה] גדול אדונינו כו'".**

17) אלקים שנק' אלקה שלנו: **ראה לקו"ת נצבים נג, סע"ג (וראה גם הנסמן במ"מ לשם). בלק עג, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ ע' קכד. אוה"ת דברים כרך ו ע' ב'רסג. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' שכא. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י העלאת. ד"ה כמה מעלות טובות פ"ה. המשך מי יתנך כאח לי פ"ח.**

18) שם אלקים . . בחי' צמצום: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ.**

19) צמצם שכינתו . . הארון: **ראה ב"ר פ"ד, ד. תנחומא ויקהל ז. שהש"ר פ"א, יד (ג). מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ס"ע שמו ואילך (נוסח א). לקו"ת אמור לד, ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קכט. שה"א ז, א ובהערה 12.**

20) עיקר הגילוי . . ולמה נק' זה צמצום: **ראה בשם המגיד בלקו"ת אמור ומאמרי אדה"ז תקס"ג שם. אוה"ת ענינים ע' קנג. חנוכה כרך ה ע' תתקכה. סה"מ תרל"ב ח"א כאן ע' רי.**

*21) זהו: **בסה"מ תרל"ב כאן: זה.**

21) ששם אלקים הוא בחי' גבורה: **ראה זהר יתרו פג, ב. הנסמן בתו"ח נח סד, ג הערה 41. בהערה הבאה.**

22) ואלקינו הוא רחמים: **ראה גם פע"ח שער הברכות ש"ב, פ"ג [ובמהדורא אחרת פ"ב ד"ה למורינו האר"י זלה"ה]. עולת תמיד ענין כונת הברכות (לו, סע"ב ואילך). שער מאמרי רשב"י עקב (רלב, סע"א ואילך). אור החמה ורמ"ז (ע' קעח) לזהר רע"מ עקב רעא, רע"ב.**

23) עוונותיכם מבדילים: **בסה"מ תרל"ב כאן ע' מח: „עוונותיכם היו מבדילים". ראה לעיל הערה 14.**

24) בחי': **וכ"ה גם בסה"מ תרנ"ח כאן ע' פט. בסה"מ תרל"ב כאן: בבחי'.**

25) ויש כמה הבדלות גם בקדושה: **ראה תו"א לך יב, סע"א ואילך. יג, א. סידור שער המילה קמה, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מילה ע' 12 ואילך.**

26) המבדיל בין קדש לקדש: **משנה חולין ספ"א. נוסח הבדלה מוצ"ש ליו"ט.**

הפרסא הוא ג"כ קדש רק שאינו קדש כמו קודם הפרסא כו', והיינו לפי שאף שיש פרסא מ"מ הפרסא אינו הסתר גמור לפי שהפרסא היא[27] מסך דק שאינו מסתיר כ"כ וע"כ גם לאחר הפרסא הוא קדש, אך המבדיל בין קדש לחול[28] הוא הבדלה גמורה שמסתיר על בחי' גילוי אלקות ואינו מאיר כלל בבחי' גילוי לפי שהמסך הוא מסך עב, וזה ק"נ המסתיר לו, וזהו כתנות עור[29] משכא דחויא[30] המסתיר, כמו למשל אם עושין מסך מעור[31] מסתיר לגמרי את אור זיו השמש, משא"כ אם עושין מסך מזכוכית אף שהוא מסתיר מעט מ"מ מאיר ע"י אור השמש ג"כ, וזהו שיש כמה הבדלות המבדיל בין קדש לקדש זהו כמו למשל מסך של זכוכית, אך המבדיל בין קדש לחול הוא כמו למשל מסך מעור שמסתיר לגמרי כו', שהוא בחי' ק"נ, ועוד יש הבדלה בין טוב לרע שבק"נ יכול להתהפך לקדושה משא"כ גקה"ט לגמרי אינו יכול להתהפך לקדושה כלל כו', וזהו עוונותיכם מבדילין[32] לבין אלקיכם שנעשה מסך מבדיל כו', וכדי שיהי' אלקינו בבחי' גילוי צריך שיהי' מתחלה בחי' סור מרע כדי שלא יהי' העון מסך מבדיל כנ"ל, וזהו"ע תשו"ת תשוב ה' תתאה.

אך כ"ז אף שהוא סור מרע ומסיר את המסך שלא יבדיל, מ"מ הגילוי שמאיר הוא רק מבחי' ממכ"ע[33] שהוא בחי' אלקינו[34] לבד, אבל כדי שיהי' מאיר גילוי בחי' סוכ"ע[33] הוי'[34] אלקינו, שיהי' הוי' אלקינו, זהו ע"י ועשה טוב ע"י מעשה המצות, כי מעשה המצות נק' טוב, וכמ"ש אמרו לצדיק כי טוב[35], תחת אשר לא עבדת[36] את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כו'[37], והנה הוא[38] טוב הוא בגימ' א"ה ו"ה[39]

---

27) היא: וכ"ה גם בסה"מ תרנ"ח כאן ס"ע פט. בסה"מ תרל"ב כאן: הוא.

28) המבדיל בין קדש לחול: ברכות כט, א. ועוד. נוסח הבדלה.

29) כתנות עור: בראשית ג, כא.

30) משכא דחויא: ראה תניא פל"א (מ, ב) ובמ"מ הגהות והע"ק שם. ס' שיעורים בספר התניא פמ"ה ע' 613 הערה 3. הנסמן באוה"ת חוקת כרך ו ע' א'תתצג; מאמרי אדה"א נ"ך ע' תלד.

31) מסך מעור: והיינו עור הבהמה — ראה בסה"מ כאן תרע"ח ס"ע קמא ואילך. תרפ"ב ע' ט. תרפ"ד ע' ר.

32) עוונותיכם מבדילין לבין: ועד"ז בסה"מ תרנ"ח כאן ע' צ. בסה"מ תרל"ב כאן ס"ע מח: „עוונותיכם מבדילין ביניכם לבין". ראה לעיל הערה 14.

33) ממכ"ע . . סוכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

34) ממכ"ע . . אלקינו . . סוכ"ע הוי': ראה לקו"ת בלק כאן עג, ד. עד, ב. תו"ח וארא ח"א עג, ב. וש"נ.

35) אמרו לצדיק כי טוב: בסה"מ תרל"ב כאן ע' מט: צדיק — ישעי' ג, י [לצדיק — ראה גם תו"ח בשלח ח"א קסו, ב. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' יט וע' כט].

36) תחת אשר לא עבדת: תבא כח, מז.

37) כו': בסה"מ תרל"ב כאן: כל.

38) הוא: בסה"מ תרל"ב כאן ליתא.

39) טוב הוא בגימ' א"ה ו"ה: ראה שער הפסוקים; ביאוה"ז; אמ"ב [ובשער הק"ש כט, ג); וש"א שבהערה הבאה.

שהוא ר"ת את השמים ואת הארץ[40] אני מלא[41] בחי' סוכ"ע, והיינו שע"י ועשה טוב ממשיכים בחי' סוכ"ע בחי' שם הוי' שהוי' יהי' אלקינו, וזהו המשכה מלמעלה למטה, וזהו"ע יחוד ו"ה שע"י סור מרע ועשה טוב עי"ז נמשך הגילוי מבחי' ז"א ומל'.

והנה יש עוד מדרגה בקש שלום ורדפהו[42], שלום הוא בחי' תורה כמ"ש או יחזיק במעוזי[43] יעשה שלום לי שלום יעשה לי, וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום[44] בפמליא שלמעלה ובפמליא של מטה, והיינו שהתורה מחבר בחי' סוכ"ע בממכ"ע, וכיון שהתורה מחבר בחי' סוכ"ע בממכ"ע עכצ"ל ששרש התורה למעלה גם מבחי' סובב וממלא, כיון שיש ביכולת התורה לחבר כו', וזהו כי אל דעות הוי'[45], ד"ע מלמעלמ"ט שלמעלה היש ולמטה הוא אין שכולא קמי' כלא חשיבי[46], וד"ת הוא מלמטה למעלה, שלמעלה הוא אין ולמטה הוא היש, וזהו בחי' סובב וממלא, ושיהי' התחברות ב' דיעות דהיינו שבד"ת יהי' ג"כ הגילוי איך שכולא קמי' כלא חשיב, צריך שיהי' נמשך מלמעלה מב' הדיעות אשר שם ב' דיעות שוין, ע"כ יכול להיות הגילוי בד"ת כמו בד"ע ממש, וזהו ע"י התורה שהתורה מחבר ב' הדיעות לפי שאורייתא מח"ע נפקת[47] ושרש התורה היא למעלה גם מבחי' חכמה דהיינו מבחי' חפץ[48] פנימי' הרצון[49] כו', והיינו שע"י התורה נעשה יחוד ו"ה, וזהו תשוב ה' עילאה לגבי י', ויש בזה ג"כ

---

40) א"ה ו"ה . . את השמים ואת הארץ: ראה אמ"ב פתח השער פ"ז ג, סע"ג ואילך — עה"פ ירמי' כג, כד. בראשית א, א.

השמטות לזח"א רנא, א: ז"ח סתרי אותיות ז, סע"ג: לקוטי הש"ס להאריז"ל על ס"י פ"א, מ"א (ע' לג. ובסוף ס"י ירושלים תשכ"ב ע' 56) — עה"פ בראשית א, א.

שער הפסוקים ישעי' מא, ט. ביאוה"ז ויחי יז, ב: כידוע בל"ת [=בלקוטי תורה]. אמ"ב שער הציצית צד, ב. ש"א פה, ב ובהערה 14.

41) את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד.

42) בקש שלום ורדפהו: המשך הכתוב סור מרע ועשה טוב — תהלים לד, טו.

43) או יחזיק במעוזי: ישעי' כז, ה.

44) כל העוסק בתורה משים שלום: בלקו"ת בלק כאן עד, א מציין: סנהדרין צ"ט ב'. ראה גם הנסמן בסה"מ תר"ם ח"א ע' קפב.

45) כי אל דעות הוי': שמו"א ב, ג. ראה תו"א יתרו סח, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. וש"נ. תו"ח בראשית יח, ג ובהערה 11.

46) שכולא קמי' כלא חשיבי: ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג.

47) שאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

48) ושרש התורה . . מבחי' חפץ: ראה ספר המאמרים תרל"ח ע' ריח: „ומקור דברים אלו נא' מפי רבינו ז"ל שבועות תקנ"ה בד"ה ויהי קול מעל לרקיע" [ראה מאמרי אדה"ז נביאים ע' רלד וע' רלז] ובהנסמן שם. סה"מ תרצ"א ע' פ ובהערה 20.

49) חפץ פנימי' הרצון: ראה שו"ת הצ"צ אבהע"ז ח"ב סרס"ג (ח, ג). לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"נ. תו"ח בא ח"א קכה, ד ובהערה 597. סה"מ ליקוט ח"ב ע' רעו. לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון על יד הערה 95 ואילך.

שני מדרגות[50] תשוב ה׳ לגבי יו״ד מלמטלמ״ע, וגם תשוב וי״ו[51] לגבי ה׳, וכשנק׳ בעל תשובה זהו שנמשך ההשפעה מע״ק לחכמה ומחכמה לבינה זהו בעל משפיע לבחי׳ תשובה[52], וכמ״ש בזהר מאן ישוב דא ע״ק לאתגלאה[53], וזהו מ״ש שובה אלי ואשובה אליכם[54].

וזהו״ע[55] ד׳ לשונות של גאולה שהוא כנגד ד׳ מדרגות שיש בתשובה. וזהו פי׳ הפסוק לכן אמור[2] לבנ״י אני הוי׳ שכדי שיהי׳ גילוי בחי׳ שם הוי׳ גילוי בחי׳ ו״ה[56] וגילוי ו״ה צריך שיהי׳ ד׳ בחי׳ מתחלה והוצאתי[3] אתכם מתחת סבלות מצרים שהוא בחי׳ סור מרע, כי העון נק׳ סבל שהוא כבד וכמ״ש כבד עון[57], ואח״כ והצלתי שהוא בחי׳ ועשה טוב מעשה המצות כי בפי׳ והצלתי יש שני פי׳[58], א׳ לשון הצלה והב׳ מל׳ צל, והיינו שהצל הוא בחי׳ מקיף, וע״י המצות ממשיכים בחי׳ מקיף סוכ״ע וכמ״ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך[59], ואשים דברי בפיך הוא בחי׳ תורה[60], ובצל ידי כסיתיך הוא בחי׳ מעשה המצות[61] כו׳ וזהו ו״ה (וגאלתי הוא בחי׳ ה׳ עילאה, בינה[62], שגאולה הוא בחי׳ לידת המדות ובינה נק׳ אם הבנים[63] כו׳), ולקחתי[3] לי[64] לעם זהו בחי׳ תשו״ע שהוא בחי׳ לי לעצמותו ומהותו כו׳, וזהו״ע ד״פ אמת שהוא כנגד ד׳ גאולות ד׳ אותיות שם הוי׳[65], והוא בחי׳ ד״פ אמת, שיש ד׳ מדרגות באמת, אף שזו המדרגה ג״כ אמת מ״מ יש בחי׳ אמת

---

50) שני מדרגות: ראה גם לקו״ת בלק כאן עה, ב.

51) וי״ו: בסה״מ תרל״ב כאן: יו״ד.

52) בעל תשובה . . משפיע לבחי׳ תשובה: ראה לקו״ת בלק כאן עה, א ואילך. סה״מ תרכ״ו (כת״י ע׳ רפז. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ רנ.

53) מאן ישוב דא ע״ק לאתגלאה: ראה זהר ויקרא טז, א הובא בלקו״ת כאן.

54) שובה אלי ואשובה אליכם: מלאכי ג, ז [ושם: שובו. אבל כ״ה גם בסה״מ תרל״ב כאן. תר״ם ח״ב ע׳ תתצד].

55) וזהו״ע: להבא לקמן ראה הנסמן בסה״מ תרל״ב בריש המאמר כאן.

56) ו״ה: בסה״מ תרל״ב כאן ר״ע נ: י״ה.

57) כבד עון: ישעי׳ א, ד.

58) והצלתי יש שני פי׳: ראה גם סה״מ תרל״ב כאן. תרל״ד ע׳ קנו. תרמ״א ע׳ לב. תרנ״ח כאן ע׳ צב.

59) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך: ישעי׳ נא, טז.

60) ואשים דברי . . בחי׳ תורה: בסה״מ תרע״ח כאן ע׳ קמה: ירושלמי — ירושלמי תענית פ״ד, סה״ב.

61) ובצל ידי . . מעשה המצות: ראה גם סה״מ תרל״ד שם. הנסמן בסה״מ תרמ״א שם.

62) ה׳ עילאה בינה: ראה זהר ויקרא יז, א. לקו״ת בלק (כאן) עה, א. הנסמן בתו״ח ויצא קסז, ג הערה 38: מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רלג.

63) ובינה נק׳ אם הבנים: ראה זהר ויחי ריט, א. יתרו פד, א. פה, ב. פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״א מערכת אם הבנים. לקו״ת שמ״ע פח, ד. שעה״י קי, ב ובהערה 19.

64) ולקחתי לי: כ״ה גם בסה״מ תרנ״ח כאן ע׳ צג. בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ נ: ולקחתי גו׳ לי.

65) ד׳ גאולות ד׳ אותיות שם הוי׳: ראה גם אוה״ת שמות כרך ז ע׳ ב׳תקפו. ע׳ ב׳תקפז. ע׳ ב׳תקצז. לקמן בסיום המאמר. סה״מ תרל״ד ע׳ קנז ואילך. תרמ״א ע׳ לה ואילך. תרנ״ד ע׳ קל ואילך. תרע״ח ע׳ קמו.

שלמעלה מאמת זה, וכמ״ש וארא אל אברהם אל יצחק כו׳ באל שדי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם[66], ופרש״י[67] לא ניכרתי במדה[68] אמיתית שלי[67], ולכאורה אינו מובן וכי שם שדי אינו אמת ח״ו, אך הפי׳ שגם זו בחי׳ אמת, אך מ״מ יש בחי׳ שלמעלה כו׳ וכמ״ש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם[69] (הגם שבחי׳ זו ג״כ גבוה אפעי״כ יש בחי׳ שגבוה מזו ג״כ[70], וזהו״ע ד׳ גאולות שביצ״מ.

ועתה י״ל איך שייך ביצ״מ עצמו ד׳ גאולות, הענין הוא דהנה איתא במד״ר שכשנתן הקב״ה התורה למשה אמרה ד״פ בינו לבין עצמו[71] ואח״כ נתן כו׳ (ומזה נלמד שכשאדם צריך לומר איזה דבר תורה צריך לחזור אותה ד״פ בינו לבין עצמו), וכמ״ש אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה[72] ויאמר לאדם[73], שיש כאן ד׳ מדרגות[74] עד ויאמר לאדם, ולהבין זה איך שייך לומר שאמר ד״פ אותה*[75] בינו לבין עצמו, הענין הוא דהנה שרש התורה הוא למעלה מאד וכדי שיומשך למטה אם הי׳ נמשך התורה כמו שהיא למעלה לא היו יכולים לקבל, וע״כ הוצרך להיות מתחלה צמצום, וזהו ענין שם הוי׳ שהוא בחי׳ צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות[75] כו׳, והיינו ששם הוי׳ הוא מקור להתהוות, וכדי שיהי׳ התהוות מאוא״ס זהו ע״י צמצום והתפשטות כו׳, וכך כדי שיומשך התורה למטה זהו ע״י צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות, והיינו שצריך שיהי׳ נמשך ע״י אותיות שם הוי׳, וזהו ד׳ מדרגות אז ראה הוא בחי׳ חכ׳ שמתחלה נמשכה בבחי׳ חכמה כי

---

66) וארא . . לא נודעתי להם: **וארא ו, ג.**

67) ופרש״י . . אמיתית שלי: **ברש״י וארא שם: לא נכרתי להם במדת אמתית שלי. לפעמים מעתיקים גם תיבת „להם" לדוגמא — אוה״ת וארא ע׳ א׳ קסו [שמע״צ ע׳ א׳ תשצו ושם: אמתות]. בלק ע׳ תתקלט. סה״מ תרכ״ז (כת״י ע׳ שלה. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שנח. תרע״ח כאן ע׳ קמה [ושם: אמיתיות].**

ולפעמים משמיטים ראה — סה״מ תרכ״ט (כת״י ע׳ רנה. ע׳ שלב. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ רעח [ושם: אמיתות]. ע׳ שנו. תרל״ב כאן ע׳ נ וע׳ ריב. תרל״ג ח״ב ע׳ תלא. תרל״ד ע׳ קה. תרנ״ח כאן ע׳ צג.

68) במדה: **בסה״מ תרל״ב כאן: במדת.**

69) כי גבוה . . וגבוהים עליהם: **קהלת ה, ז. ראה גם אוה״ת חוקת ע׳ תשפה.**

70) ג״כ: **בסה״מ תרל״ב כאן: ג״כ).**

71) אמרה ד״פ בינו לבין עצמו: **שמו״ר רפ״מ. ראה אוה״ת וארא כרך ז ע׳ ב׳תקעט. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳שפה. סה״מ תש״ח ע׳ 109. וראה גם בסמוך בחלק מהמצויין בהערה 74.**

72) אז ראה . . וגם חקרה: **איוב כח, כז.**

73) ויאמר לאדם: **איוב שם, כח.**

74) שיש כאן ד׳ מדרגות: **ראה לקו״ת האזינו עא, ג. הנסמן בסה״מ תרכ״ט ע׳ שכז: תרל״ב כאן ע׳ נ. זהר בראשית ה, א. לקו״ת בראשית (עה״פ ג, כג וישלחהו ה״א מג״ע, ד״ה למה התחילה התורה בב׳, ה, סע״ב ואילך). וראה גם לקמן מאמר ד״ה כל הנהנה ובהערה 34. וראה גם תו״ח (שמות כת״י ע׳ 418 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח״א קנ, א ואילך. המשך תרס״ו ע׳ רז ואילך. לעיל הערה 71.**

*75) שאמר ד״פ אותה: **בסה״מ תרל״ב: שאמרה ד״פ. בסה״מ תרנ״ח: שאמרה ד״פ אותה.**

75) שם הוי׳ . . צמצום . . והתפשטות: **ראה אגה״ת פ״ד. לקו״ת נצבים מה, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ס״ע תתעז ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ קו. וש״נ.**

ראי׳ הוא בחי׳ חכמה[76] וכמ״ש איזהו חכם[77] הרואה את הנולד, וחכמים הם עיני העדה[78] כי ראי׳ היא מבחי׳ חכמה כו׳, ויספרה הוא בחי׳ בינה[79] כי סופר[80] הוא בחי׳ בינה[81], הכינה וגם חקרה זהו בחי׳ ז״א ומל׳[82], ואח״כ ויאמר לאדם שנמשכה למטה בבי״ע כו׳, ובזה יובן ענין ד׳ גאולות שביצ״מ, שביצ״מ גופא הי׳ צ״ל ד׳ גאולות והיינו שכדי שיומשך מאוא״ס למטה בחי׳ גאולה הוצרך שיהי׳ ד׳ מדרגות גאולה שהוא בחי׳ צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות, וכנגד זה תיקנו ד׳ כוסות כו׳.

ועתה י״ל ענין ד׳ פעמים אמת שלע״ל, והענין הוא דהנה ידוע שיש שני בחי׳ הוי׳[83] וכמ״ש ויקרא הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא בגווייהו[84], והיינו הוי׳ שהוא מקור להשתלשלות ויש בחי׳ שם הוי׳ שאינו מקור להשתלשלות כלל רק שעלה ברצונו, דהנה אנו רואים למטה שהרצון הוא העיקר ואעפ״כ מהרצון שלמטה לא יתהוה כלום שאף שירצה כמה לא יתהוה מזה כלום כ״א כשיומשך הרצון במחדו״מ, משא״כ למעלה שכיון שעלה ברצונו מיד נתהוה כך[85] וכמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה[86] כו׳, וזהו שרש בחי׳ שם הוי׳ גם למעלה ברצון כו׳, לפי ששם ישנם ג״כ כל הבחי׳ כו׳, אך מ״מ פסיק טעמא ששם הוי׳ דלעילא הוא למעלה הרבה מבחי׳ שם הוי׳ דלתתא ואינו מקור להשתלשלות כלל. והנה לע״ל יהי׳ מאיר גילוי בחי׳ שם הוי׳ דלעילא וכמ״ש ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד ושמו אחד[87], דהיינו שלא יהי׳ פסיק טעמא בגווייהו אלא שם הוי׳ דלעילא יהי׳ מאיר בבחי׳ שם הוי׳ דלתתא, וזהו ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד כו׳, וממילא יהי׳ ושמו אחד, דהנה

---

76) ראי׳ הוא בחי׳ חכמה: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״כ מערכת ראי׳. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ כז. וש״נ. תו״ח שמות ח״א כז, ג. וש״נ.**

77) איזהו חכם: **תמיד לב, א. ראה תניא פמ״ג. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רכא. וש״נ. שע״ת עא, ג ובהערה 23. תו״ח (שמות כת״י ע׳ תפג. במהדורת אותיות מרובעות) תצוה ח״ב שכט, סע״ד ואילך. סה״מ תרמ״א ע׳ קנג ואילך.**

78) וחכמים הם עיני העדה: **שלח טו, ד. ראה מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ רסד ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח בא ח״א קב, א ובהערה 248.**

79) ויספרה הוא בחי׳ בינה: **ראה סה״מ תרס״ח ע׳ רמב ואילך במהדורת תשמ״א.**

80) סופר: **כ״ה גם בסה״מ תרנ״ח כאן ס״ע צג. בסה״מ תרל״ב כאן ס״ע נ: ספר.**

81) סופר הוא בחי׳ בינה: **ראה גם זהר יתרו ע, א ובמק״מ שם. מאו״א מערכת ספר אות כא. ביאוה״ז בלק צח, ד. פינחס קיג, ד. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצא. וש״נ.**

82) הכינה וגם חקרה . . ז״א ומל׳ : **ראה סה״מ תרס״ח שם ע׳ רמג.**

83) שני בחי׳ הוי׳: **ראה תו״א מקץ מ, א. ג. ש״א ע׳ מג.**

84) ויקרא . . ופסיק טעמא בגווייהו: **תשא לד, ו. זהר אד״ר נשא קלח, רע״א. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ נה. וש״נ.**

85) שכיון שעלה ברצונו מיד נתהוה כך : **ראה גם פרדס שער הצחצחות שי״א, פ״ג. לקו״ת שה״ש יז, ד. סה״מ תרמ״א ס״ע רצד ואילך. וש״נ.**

86) כל אשר חפץ ה׳ עשה: **תהלים קלה, ו.**

87) ביום ההוא יהי׳ . . ושמו אחד: **זכרי׳ יד, ט. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ לד ואילך. וש״נ.**

עכשיו לא כמו שאני נכתב אני נקרא[88], נכתב בהוי' ונקרא באד', לפי שהגילוי הוא ע"י שם אד', וכמ"ש והוי' בהיכל קדשו[89], היכל הוא אד'[90], שש' אד' הוא היכל לש' הוי', אך לע"ל כשיהי' מאיר גילוי בחי' ש' הוי' דלעילא אזי יהי' הגילוי ע"י ש' הוי' לבד שלא ע"י שם אד'[91] וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך[92] שלא יהי' הסתר כלל כו', וע"י[93] לבושים כו', והיינו לפי שיהי' מאיר גילוי שם הוי' דלעילא כו', וזהו"ע ד' גאולות של לע"ל, והיינו שהד' גאולות של לע"ל הוא מבחי' ד' אותיות ש' הוי'[65] שברצון כו'. וזהו ד"פ אמת שבעזרת שהוא בחי' אמת שבשם הוי' דלעילא כו'. וזהו תשורי מראש אמנה[94], דהיינו מראש ומקור של אמנה שהוא בחי' רזא דמהימנותא שהוא בחי' ע"ס[95] כו'.

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה[1] כי אני הכבדתי את לבו[2] וגו', והקשה בזח"ב דל"ד ע"א לך אל פרעה מבעי לי' מאי בא, אלא דעייל לי' קוב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עילאה תקיפא כו', ובמק"מ שם[3] נ"ב מהרח"ו א"א[4]

---

88) לא כמו שאני נכתב אני נקרא: **ראה פסחים נ, א.**

89) והוי' בהיכל קדשו: **חבקוק ב, כ. — כ"ה גם בסה"מ תרנ"ח כאן ע' צד. בסה"מ תרל"ב כאן ע' נא: הוי'.**

90) היכל הוא אד': **ראה גם סה"מ תרמ"א שם. וש"נ.**

91) שלא ע"י שם אד': **ראה גם סה"מ תרנ"ד ס"ע קכט ואילך.**

92) ולא יכנף עוד מוריך: **ישעי' ל, כ.**

93) וע"י: **כ"ה גם בסה"מ תרנ"ח כאן. בסה"מ תרל"ב כאן: ע"י.**

94) תשורי מראש אמנה: **שה"ש ד, ח.**

95) רזא דמהימנותא שהוא בחי' ע"ס: **ראה זהר יתרו סז, ב. שער היחוה"א ספ"ט. לקו"ת בלק סח, ד. תו"ח (שמות כת"י ע' שצד. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח"ב רסט, ג.**

---

1) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה: **נמצא בסה"מ תר"ל ע' סז ואילך. שם ע' צז־קב בפתיחה טוב שם משמן הטוב — ושם רק חלק, מתחיל מלקמן על יד הערה 5 עד לקמן על יד הערה 149. ובתוס' הגהות וכו' בסה"מ תרס"ח ע' פא. ובחלקו בסה"מ תש"ב ע' 72 ואילך ובפתיחה אתה אחד. וע' 75 ואילך ובפתיחה ואמר רבה . . עתידים צדיקים.**

להמאמר דתר"ל לחלקו הראשון ראה ד"ה ואלה שמות אוה"ת שמות ע' כט־לב. ומלקמן על יד הערה 142; 150 ראה אוה"ת בא ע' רמה [ושם מציין לד"ה ואלה שמות הנ"ל] והוא ע"פ לשונו עם הוספות.

מאמר דידן נאמר עד לקמן פיסקא והנה ארז"ל על יד הערה ה.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק פרט לאיזה תיקונים שבאו בגוכתי"ק.

2) ויאמר . . בא . . הכבדתי את לבו: **בא י, א.**

3) ובמק"מ שם: **באוה"ת בא כרך ז ע' ב'תריא ובסה"מ תרס"ח כאן: ובמק"מ בשם.**

4) א"א: **במק"מ [ובהגהות מהרח"ו שנדפס על הדף בפנים הזהר]: אריך. באוה"ת ובסה"מ תר"ל ותרס"ח שבהערה 1, כבפנים.**

דקלי׳, ויובן זה בהקדם מארז״ל במד״ר בקהלת[5] ע״פ טוב שם משמן הטוב[6] ר׳ בון בשם רשב״נ אמר מצינו שהלך הקב״ה[5] מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם דכתיב אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם (בש״ב ז׳ ד״ג) וכמ״ש בנחמי׳[7] סי׳[8] ט׳ יו״ד ותתן אותות ומופתים בפרעה כו׳ ותעש לך שם, ולכאורה צ״ל[*9] מה״ע מהלך חמש מאות שנה, שאין לזה הבנה כלל, והלא מלא כה״כ[9], וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא[10], ואם הכוונה הוא מכסה״כ[11] הלא יש מכסה״כ עד למטה כמ״פ חמש מאות שנה כמארז״ל בגמ׳ פ״ב דחגיגה[12].

אך הענין[13] יובן בהקדם פי׳ וענין שם שהוא כענין אור כמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו[14], כי מה שנק׳ בלשון המקרא שם נק׳ בל׳ הזהר אור, והיינו אוא״ס[13]. והנה לכאורה אור הוא גבוה יותר מבחי׳ שם שהרי האור היא הארה המארת[15], משא״כ השם, וגם כי ע״י האור יכולים להשיג איכות גדלות המאור, וכמשל ההפרש בין אור הנר לאור השמש, שמהתפשטות אור הנר מבינים שזהו אור הנר ולא אור היום, וכ״ש אור השמש, וכמאמר שרגא בטיהרא[16] כו׳, שאינו תופס מקום כלל אור הנר לגבי אור היום והשמש, וגם בנר עצמה יש הפרש בין נר דק לנר עב ופתילה עבה, שמכ״ז מובן אשר מהאור יכולים להשיג קצת מהו המאור, א״כ הרי יש בהאור מעין המאור, וכנודע ממ״ש במ״א מענין האור שהוא מעין המאור[17], משא״כ בהשם, שמהשם אינו מושג מהו האדם עד״מ, והגם שבכללות יש

---

5) במד״ר בקהלת . . שהלך הקב״ה: פ״ז, א (ב). ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק ובהערה 30. מכאן לערך מתחיל סה״מ תר״ל ע׳ צז, ראה לעיל הערה 1.

6) טוב שם משמן הטוב: קהלת ז, א [ושם: משמן טוב — ראה גם של״ה מס׳ פסחים מצה עשירה דרוש ב קנז, א. שערי אורה שער החנוכה ס״ע 84. תו״ח שמות (כת״י ע׳ תרסג. במהדורת אותיות מרובעות) פקודי ח״ב תמז, ד. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ רטו. לקמן פיסקאות וביאור הענין. וי״ל שלכן. אוה״ת שמות (ע׳ ל-לא). ס״ע לד. בא ע׳ רמה. ישעי׳ כרך ג ע׳ א׳רב [=סה״מ תרל״א ע׳ יח]. (יהל אור) תהלים ע׳ שא. סה״מ תר״ל ותרס״ח כאן. תרל״ב ח״א ס״ע קיג. תרל״ג ח״א ע׳ קסז. תרל״ח ר״ע סא].

7) וכמ״ש בנחמי׳: מכאן ליתא בקה״ר. הכתוב הובא גם בסה״מ תר״ל; תרס״ח; תש״ב ע׳ 72 ואוה״ת בא כאן ע׳ רמה. ועד״ז בסה״מ תרכ״ז ע׳ צ. תרל״א ח״א ע׳ יז.

8) סי׳: כשמציינים לתנ״ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן" [ראה גם להלן בפנים כמ״פ. תו״א וירא יד, ד. סה״מ תרמ״א ע׳ ס. וש״נ]. ולפעמים בתיבת „קפיטל" — ראה סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קמח. וש״נ.

*9) ולכאורה צ״ל: ראה אוה״ת שמות כאן ס״ע ל.

9) מלא כה״כ: נסמן לקמן הערה 156.

10) את השמים . . אני מלא: ירמי׳ כג, כד.

11) מכסה״כ: = מכסא הכבוד.

12) בגמ׳ פ״ב דחגיגה: יג, א.

13) אך הענין . . והיינו אוא״ס: ראה אוה״ת בא כאן ע׳ רמה.

14) בד״ה את שבתותי תשמרו: לקו״ת בהר מא, ג.

15) המארת: כ״ה גם לקמן בפנים; בשולי הגליון ובסה״מ תר״ל שבהערה 1.

16) שרגא בטיהרא: חולין ס, ב.

17) האור שהוא מעין המאור: ראה גם אגה״ק ס״כ קל, סע״א ואילך. לקו״ת פ׳ ראה לב, ב. סהמ״צ להצ״צ ע׳ נא. מאמרי אדה״ז ענינים ע׳ נג.

הבדל בענין השם ג"כ שהרי ארז"ל ע"פ ויקרא האדם שמות[18], לזה נאה לקרות שור ולזה נאה[19] כו' ואם השם הוא רק הסכם א"כ מהו חכמת אדה"ר, שא"ל חכמתו גדולה משלכם[20], זהו רק בכלליות המין שלזה נאה לקרות שור מפני כי אותיות שור מחי' אותו[21] כמ"ש במ"א בד"ה וזאת תורת זבח השלמים[22], וע' בד"ה וכל העם רואים[23] שבד"ה וידבר אלקים[24] (ד"ט[22])[23], אבל עד"מ באדם שכלליות שמו הוא אדם כמ"ש ואתה מה שמך[25], א"ל אדם שנבראתי מן האדמה, ואעפ"כ יש לכל א' שם מיוחד כמו אברהם יצחק יעקב, הגם שג"ז הוא לפי שאותיות אלו מחי' אותו מ"מ הרי מהשם אינו ניכר מהו האדם, כמו שמאור הנר ניכר אם הנר היא גדולה או קטנה, ובשמות האדם יש כמה שנק' שמם אברהם ואין אחד מהם דומה לחבירו[26] גם בשכלו ומזג מדותיו ועבודתו באהוי"ר כו', והשם הוא א', ונמצא כי לפ"ז צ"ל שהארת הנפש שבהשם קטנה הארתה מההארה המארת[15] בהאור שהרי בהאור ניכר ומובן מהו המאור משא"כ בהשם, אך באמת יש יתרון המעלה בשם נגד האור שהרי ע"י השם פונה לקוראיו[27], ונמצא כי ע"י קריאת שמו פונה עצמיות האדם, משא"כ בהאור שע"י הארת האור לא ימשיך העצם היינו המאור. ומ"ש במ"א בביאור ע"פ השמים כסאי[28], מענין משל נר הנכבה כשמעמידים העשן

---

18) ויקרא האדם שמות: בראשית ב, כ. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' סב ובהערה 101. ע' קסב ובהערה 1077.

19) לזה נאה לקרות שור ולזה נאה: ראה ב"ר פי"ז, ד. במדב"ר פי"ט, ג. תנחומא חוקת ו.

20) חכמתו גדולה משלכם: במדרשים שם מרובה — ראה גם סה"מ תר"ל ותרס"ח שבהערה 1. תר"ם ח"א ס"ע לח. וש"נ.

21) שור . . אותיות שור מחי' אותו: ראה סה"מ תרכ"ט (כתי' ע' קכו ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קלז. המשך וככה תרל"ז פ"ו ע' ט.

22) בד"ה וזאת תורת זבח השלמים . . (ד"ט): מאמר בפתיחה זו נדפס בסה"מ תרכ"ט ע' קכב ואילך. ראה גם סה"מ שבהערה שלפנ"ז. והערה הבאה.

בסה"מ תר"ל כאן ע' סח נדפס: וזאת תורת השלמים. ותוקן במהדורת תשמ"ג וכ"ה שם ע' צז.

23) בד"ה וכל העם רואים . . (ד"ט): מאמר בפתיחה זו נדפס בסה"מ תרכ"ט ע' ריז ואילך. וראה שם ע' ריב. לעיל הערה 21.

24) בד"ה וכל העם רואים שבד"ה וידבר אלקים: ראה סה"מ תרכ"ט ע' ריז בהערה שבתחילה נרשמו שני המאמרים כמאמר אחד ארוך עיי"ש.

25) ואתה מה שמך: ראה לעיל הערה 19.

26) ואין אחד מהם דומה לחבירו: סנהדרין ספ"ד לז, א. ראה גם לקו"ת ש"ש סה, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תתקטז ואילך.

27) ע"י השם פונה לקוראיו: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' טז.

28) בביאור ע"פ [בסה"מ תר"ל כאן בביאור ע"ד] השמים כסאי: במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תשכ ואילך מובא משל מאור נר קטן . . כלי מנורת זכוכיות. עיי"ש.

ראה גם ד"ה בראשית ברא תקס"ו נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע א'ג ואילך [תקס"ו ע' א במהדורת תשל"ט]. רמ"ז לרע"מ צו כח, סע"ב ד"ה ועשן דסליק מפומייהו. הובא באוה"ת יתרו ע' תתיט. תו"ח בשלח ח"א רלט, רע"ד ובהערה 1094. פנים יפות פ' יתרו עה"פ והר סיני עשן כולו הובא באוה"ת ישעי' כרך א ע' קיג [ושם: אבוקה]; אוה"ת יתרו שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' עה. וש"נ. תר"ל ותרס"ח שבהערה 1. וראה גם בחיי ויקרא א, ט קרוב לסופו (ע' תב).

תחת נר אחרת נמשך האש לנר הנכבה, זהו ע"י העשן דוקא ולא ע"י האור, ומה שטבע הנר נמשך להאבוקה, ה"ז היפך העצם הנמשך ע"י קריאת השם.

והנראה לומר בזה שבענין הגילוי למטה הנה האור הוא גילוי יותר משם, מ"מ מעלת השם ששייך לעצמיותו יותר, ושרשו י"ל ג"כ שהוא גבוה יותר בעצם הדבר מההתפשטות האור שמהמאור, וכענין שנת' במ"א בענין האותיות ששרשם גבוהים יותר, ע' בביאור ע"פ בחדש השלישי[29] בענין הדיבור ששרשו מבחי' מדבר, וא"כ י"ל שההלבשה שבהם להחיות את האדם הוא ג"כ מבחי' הגבוה יותר, ולכן ע"י הקריאה בשם פונה כל עצמותו להיות כי זהו מקור חיותו, ואינו דומה לבחי' האור שהיא רק הארה מהמאור, משא"כ השם עם היות שרק הארת הנפש הוא בשם זה מ"מ הארה זו היא קדומה מההארה המתפשטת להחיות הגוף בפרטי האברים ואפי' גם מכלליות החיות שמלובש במוח ולב, וכמשנ"ת ע"פ ויקרא האדם שמות שהשם הוא שרשו ומקורו היינו בחי' האותיות והצירופים המחיים נברא זו כו', ובזה גדלה מעלת השם על האור, ומ"מ אינו מאיר בגילוי כמו האור, והמופת לזה שהרי ארז"ל במד"ר הנ"ל[30] ששיבח בזה את אדה"ר שהי' יודע לקרות שמות, והיינו מפני שהכיר שורש כאו"א המחי' אותו, ואם השם מאיר בגילוי כמו האור מהו יתרון החכמה כ"כ במה שהכיר, הרי בענין האור כ"א יוכל להכיר הפרש והבדל בין אור היום והשמש לאור הנר, ואפי' בין נר דק לנר עב כנ"ל, אלא ודאי שההארה שמהשם ובהשם הוא בהעלם יותר ובהתלבשות יותר.

והגם[א] שבענין האור ג"כ י"ל שהאור הנמשך מהמאור שהוא לפי ערך המאור דוקא וא"כ כשמבינים שזהו אור השמש עד"מ ולא אור הלבנה כו' א"כ מובן ג"כ ששורש ההארה שמארת[15] בהשמש גדלה מעלתה על בחי' ההארה שמאיר בהלבנה. ונמצא כי מהאור ג"כ מובן שורשו כמו מהשם, מ"מ א"א לומר כן שהרי הכוכבי' נראי' קטנים ואורן מועט יותר ומ"מ בשרשן גבוהי' יותר, והם ברקיע תמינאה[ב] למעלה מז"ר[ג], וע' מזה בביאור לבושי דכה"ג ובענין סוכה שצ"ל כוכבי' נראי' מתוכה[ד].

א) והגם: נרשם בצד הימני של הגליון ללא ציון מקומו בפנים. נמצא גם בסה"מ תר"ל ע' סח (אבל לא הועתק שם בע' צז־צח. ראה לעיל הערה 1) בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים.

ב) הכוכבי' . . ברקיע תמינאה: ראה זהר ויצא קסב, ב. לקו"ת פ' ראה כז, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רלא ואילך. סה"מ תרל"ח ע' נח. וש"נ.

ג) מז"ר: = מז' רקיעים.

ד) בביאור לבושי דכה"ג . . מתוכה: ד"ה לה"ע סוכות תרכ"ה — אוה"ת סוכות ע' א'תשכד.

---

29) בענין האותיות . . בחדש השלישי: תו"א יתרו קט, א.

30) במד"ר הנ"ל: ראה לעיל הערה 19.

וככל המשל הזה יובן בענין אלקותו ית׳ שאור א״ס הוא בחי׳ ההארה המתפשטת ממנו ית׳, ונק׳ אור ע״ש הגילוי, ושמו ית׳ הוא ענין ההתלבשות בבחי׳ העלם יותר, ומ״מ בבחי׳ שמו יש הארה יותר גדולה מבחי׳ אור להיותו בבחי׳ התלבשות יותר בבחי׳ אותיות בהכרח שבא מבחי׳ הגבוה יותר, וגם כי ע״י קריאת השם פונה לקוראיו בשמו, שההמשכה הוא מבחי׳ עומ״ה[31] כמובן מביאור דבחדש השלישי הנ״ל, ולכן משם נמשך להיות יהי רצון כמארז״ל מפני מה ישראל צועקין ואין נענין מפני שאין יודעים לכוין בשם[32], והוא כי הקריאה בלא כוונה אינה נק׳ קריאה כדבעי, והיא כגוף בלי נשמה, וע״י הקריאה בכוונה פונה לקוראיו להיות נמשך רצון חדש לרפאות החולי ולברך השנים וכדומה, והרי ע״י קריאת השם נמשך הארה חדשה, וי״ל שלכן עד שלא[33] נבה״ע ושמו[34] בלבד ולא נאמר אור, כי בשמו הוא יותר הארת עצמותו כו׳.

ומעתה יובן ענין לעשות לו שם, היינו שיהי׳ נמשך הגילוי בבחי׳ שם כמו בהאור שיהי׳ ב׳ המעלות יחד כו׳. והענין הוא דהנה ברה״ע הי׳ מש׳ שדי שאמר לעולמו די[35] היא בחי׳ הגבלה עד פה תבוא[36] ולא יותר שהוא בבחי׳ התלבשות ובבחי׳ הגבלה, ובהעלם דוקא וכמשנ״ת בד״ה וארא הנ״ל[37], ואח״כ באברהם גבי מילה נא׳ ש׳ שדי[38] ג״כ, אבל הוא בחי׳ הגבוה יותר[39] וכמשפי׳[40] רש״י ז״ל שדי באלקותי לכל ברי׳[41], ונת׳ שם שמבחי׳ זו נמשך הנס ג״כ רק שזהו נסים המלובשים בדרכי הטבע כענין נס דאסתר, וענין נסים אלו שהם בבחי׳ התלבשות עם היות כי בשרשם הם בחי׳ הגבוה יותר[42] מ״מ למטה בענין הגילוי הם בבחי׳ התלבשות, ומ״מ לגבי ש׳ שדי שבברה״ע ה״ז גילוי יותר, והיינו שנמשך בבחי׳ השם מעלת האור היינו שיהי׳ גילויו למטה ג״כ, אך עדיין הוא בבחי׳ ההתלבשות בדרכי הטבע כו׳, ולכן על גילויי[43] זה נא׳ וארא[44] כו׳ ושמי הוי׳ לא

---

31) עומ״ה: בסה״מ תר״ל: עו״מ. ותוקן כאן בגוכתי״ק עומ״ה = עצמותו ומהותו.

32) מפני מה ישראל . . לכוין בשם: ראה גם אוה״ת וישב כרך ז ע׳ 2468 ושם מציין למדרש תהלים — ראה שם סו״ס צא. פס״ר פכ״ב, ז. סה״מ תש״ב כאן ע׳ 74.

33) עד שלא נבה״ע ושמו בלבד: ראה פדר״א פ״ג. תו״ח וארא ח״א נג, ב הערה 6.

34) נבה״ע ושמו: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ סט: ושם ע׳ צח: נבה״ע הוא [ראה במהדורת תשמ״ג] ושמו. ולכאורה צ״ל כבסה״מ תרס״ח ע׳ פד כאן: נבה״ע הי׳ הוא ושמו.

35) שדי שאמר לעולמו די: ראה חגיגה יב, א. ב״ר פ״ה, ח. פמ״ו, ג.

36) עד פה תבוא: איוב לח, יא.

37) וכמשנ״ת בד״ה וארא הנ״ל: המאמר שנאמר לפנ״ז בשנת תר״ל — סה״מ תר״ל ע׳ סא־סב [שמאמר דידן הוא העתק המאמר דפ׳ בא תר״ל — ראה לעיל הערה 1].

38) גבי מילה נא׳ ש׳ שדי: לך יז, א.

39) ש׳ שדי . . הגבוה יותר: ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ כ ובהנסמן שם.

40) וכמשפי׳: בסה״מ תר״ל: וכמו שפי׳.

41) לכל ברי׳: ראה סה״מ מלוקט ח״ה ע׳ קלט ואילך.

42) נסים . . בדרכי הטבע . . הגבוה יותר: ראה תו״א מג״א צג, ד. ק, א.

43) ולכן על גילוי . . לא נודעתי להם: ראה אוה״ת בא כאן ע׳ רמה.

44) וארא . . לא נודעתי להם: וארא ו, ג.

נודעתי להם[44], פי׳ כי התחלת הגילוי הי׳ ע״י האבות, והיינו ע״י המילה שבה וע״י נמשך גילוי האור בבחי׳ מל׳, וז״ע מ״ש את האור כי טוב[45] בחי׳ יסוד[46] המקשר ומחבר, אך עכ״ז ושמי ה׳ לא נודעתי להם[43].

וביאור הענין[47] כי הנה יש ב׳ הנהגות הא׳ ע״פ ש׳ אלקים גימ׳ הטבע[48] שהוא בחי׳ אכן אתה אל מסתתר[49], וממנו נמשך הטבע המוטבע בנמצאות, ושרשו מיחוד חיצוניות דאו״א[50] (וע׳ בתשו׳ ח״צ[51] שכ׳ שענין הטבע הוא ג״כ נסים תכופים[52]), והב׳ הוא הנמשך מגילוי בחי׳ ש׳ הוי׳ שמזה יוצאים נסים מופלאים שחוץ לטבע, וכמ״ש גבי קרי״ס וידעו מצרים כי אני ה׳, ר״פ בשלח י״ד ב׳[53], וזהו לקנות לו שם, ע״ד שמש ומגן ה׳ אלקים[54] היינו התחברות והתקשרות ש׳ הוי׳ שיאיר ע״י ש׳ אלקים בהתגלות כו׳, וזהו מגן הוא לכל החוסים בו[55], ושרש

---

45) את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**

46) טוב בחי׳ יסוד: **ראה זהר נח ס, א. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ רכד. וש״נ.**

47) וביאור הענין: **להבא לקמן ראה אוה״ת שמות כאן ס״ע כט ואילך. וראה גם אוה״ת יתרו ע׳ תתקה.**

48) ש׳ אלקים גימ׳ הטבע: **ראה שבילי אמונה (לר׳ מאיר אבן אלדבי) הנתיב הראשון (ט, ב). פרדס שער הנתיבות שער י״ב, פ״ב. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקעג. תו״ח שמות ח״א לח, א הערה 20.**

49) אכן אתה אל מסתתר: **ישעי׳ מה, טו.**

50) מיחוד חיצונית דאו״א: **ראה גם (בנוסף להרמ״ז שמובא בסמוך בפנים) סה״מ תרמ״א ע׳ ריז ובהערה 111.**

51) בתשו׳ ח״צ [=חכם צבי]: **״מובא בכ״מ בדא״ח ומהם: לקו״ת פ׳ ראה כב, רע״ג[א]. אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ תקיא. דרושים לשבועות ע׳ קי [ובאוה״ת סידור ע׳ שיד]. פ׳ ראה ס״ע תשכו. תהלים כרך ב ע׳ תתקעז[ב]. קהלת ע׳ א׳קיא[ג]. שה״ש ח״א ס״ע שיד[ד]. ח״ב ע׳ תקנ. ע׳ תקנה. סהמ״צ להצ״צ ע׳ קמח. סה״מ תרל״ל ע׳ סט וס״ע צח. תרל״ג ח״א ע׳ קד. המשך מים רבים תרל״ו פ״י ע׳ יז. סה״מ תרל״ט ח״ב ס״ע שע. וש״נ. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳שז. סה״מ תרפ״ט ע׳ 42״. — לקו״ש נח כרך כ ע׳ 35 הערה 29.**

52) הטבע הוא ג״כ נסים תכופים: **״כ״כ חכמי המחקר ג״כ בכוזרי מאמר א׳ סי׳ עז ובפירוש האו״נ [=האוצר נחמד ד״ה כשמרחיק מהם החכמה] שם״. — אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ קנד.**

53) וידעו מצרים . . ר״פ בשלח י״ד ב׳: **וכ״ה בסה״מ תרל״ל כאן ע׳ סט. ולכאו׳ צ״ל כבסה״מ תר״ל שם ע׳ צט ובאוה״ת שמות כאן ר״ע ל: בשלח י״ד ד׳.**

54) שמש ומגן ה׳ אלקים: **תהלים פד, יב.**

55) מגן הוא לכל החוסים בו: **שמו״ב כב, לא. תהלים יח, לא.**

באוה״ת כאן (ע׳ ל) בהערה מפרש כ״ק אדמו״ר: אולי הכוונה לפרש הכתוב מגן הוא, **שיהי׳ התגלות שם הוי׳ ע״י שם אלקים, שמש**

א) ושם: בשו״ת ח״צ סי׳ י״ח.

ב) ושם: וע׳ מענין טבע בשו״ת ח״צ סי׳ י״ח וז״ל והוא ית׳ יקרא טבע באמת [בשו״ת ח״צ ניתוסף: כמוזכר שמה] להיותו טבוע [בשו״ת ח״צ: טובע] בחותמו כל מטבעות היצורים.

ג) ושם: בתשו׳ ח״צ סי׳ י״ח . . ושהן דברי הכוזרי במאמר א׳ סי׳ ע״ו ע״ז [בשו״ת ח״צ: ט״ו וט״ז — והוא טעוה״ד].

ד) ושם: תשו׳ ח״צ סי׳ י״ח ובכוזרי מ״א [=מאמר א׳] סי׳ ע״ז ומאמר ה׳ ס״י.

המשכה זו הוא מיחוד פנימי דאו"א[56] כמ"ש הרמ"ז פ' בשלח דנ"ד[57] ע"פ אז ישיר[58], וזהו טוב שם משמן הטוב[6] כי שמן הטוב הוא חכמה[59] כי כולם בחכמה עשית[60], ולכן מוצאים*[61] שמן מכל דברי[61], וכמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי[62], ובביאור ע"פ המגביהי לשבת, בשם הפרדס[63], והנה אע"פ שכולם בחכמה עשית וזהו ל"ב אלקים דמע"ב[64] הנמשכים מל"ב נתיבות דחכמה[65] עכ"ז ההשפעה באה דרך הסתר והעלם כדי להיות העולם יש ודבר כו', וגם החכמה מקבלת רק מבחי' שערות מא"א, אבא יונק ממזלא[66] כו', כמ"ש מזה בלק"ת פ' תצא בביאור ע"פ ולא אבה[67], ולכן טוב שם, היינו בחי' ולשום לו שם, שהו"ע התגלות אלקות שלא כסדר ההשתל' והבריאה מאין ליש, זהו טוב משמן הטוב בחי' כולם בחכמה עשית, כי מקור המשכה זו באה מאוא"ס ממש שלמעלה מן החכמה.

ומגן ה"א — (והוא היפך פי' הרגיל בשמש ומגן, ששם אלקים מסתיר — ראה לקמן פ"י [הועתק כאן להלן פיסקא והנה אמרז"ל] ובפי' [אוה"ת יהל אור] תהלים להצ"צ פ"ד, יב) — ואז יעשה נסים לחוסים בו. — ולהעיר ג"כ דמגן הוא קאי על „אמרת הוי' צרופה" שקדם לו. כן — ממ"ש בלקו"ת [שמע"צ צ, ד. צא, ב] עה"פ טוב לחסות בהוי'.

56) מיחוד פנימי דאו"א: ראה גם (בנוסף להרמ"ז שמובא בסמוך בפנים) סה"מ תרמ"א ע' ריח ובהערה 124.

57) כמ"ש הרמ"ז פ' בשלח דנ"ד: ע"א. הועתק לשונו באוה"ת בראשית ע' יט.

58) ע"פ אז ישיר: בשלח טו, א.

59) שמן . . חכמה: ראה זהר יתרו פז, ב; תרומה קמז, ב ובהגהת הרח"ו שם. מאורי אור מערכת שמן אות מח וביאיר נתיב שם. תו"א מקץ מ, ד. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקמה. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' כג. וש"נ. תר"ם ח"א ע' מט. וש"נ.

60) כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

*61) מוצאים: באוה"ת כאן: מוציאים. בסה"מ תר"ל, כבפנים.

61) מוצאים שמן מכל דבר: והוא הנקרא אָלים, לקו"ת שלח מב, א. ראה ש"א לט, ב הערה 20. באמ"ב שער הק"ש נב, ד: לבד ממשקין כיין ומים.

62) בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי: מ, ד.

63) בת"א . . המגביהי לשבת בשם הפרדס: לט, א. ראה גם ראשית חכמה שער האהבה ספ"ה (סו, ד) בשם מורי. (בנוסף לאוה"ת: סה"מ תר"ל ותרס"ח כאן) תו"א תצוה קי, ד [מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' עו]. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' שנב. תקס"ח ח"ב ע' תרמז. תקע"א ע' לה. שע"ת קכג, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שכו. במדבר ח"ג ע' א'קצב וע' א'רב. אוה"ת תצוה ע' א'תקס. ואתחנן ע' שמב. סה"מ תר"ם ח"א ע' נח.

64) ל"ב אלקים דמע"ב: נמנו בפרטיות בתקז"ח קיב, ג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרכה. וש"נ. שעה"י קלב, א ובהערה 3.

65) מל"ב נתיבות דחכמה: ס"י פ"א, מ"א. ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' ג. ונמנו בפרטיות בהקדמת הראב"ד לס"י, סע"א ואילך — ירושלים תשכ"ב. פרדס שער הנתיבות שי"ב, פ"ב ואילך.

נרשם לעיל וכן הוא בס"י הנדפס: „הקדמת הראב"ד" — אבל בפרדס שם מייחסו: „ר' יוסף הארוך בפי' ס"י שחבר". ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקפט בהערה. שם הגדולים מערכת ספרים — קבלה קו"א.

66) אבא יונק ממזלא: ראה זהר אד"ז האזינו רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. תו"ח שמות ח"א לו, א הערה 455.

67) בלק"ת פ' תצא . . ולא אבה: לט, ב.

וז"ע אדון הנפלאות[68], פי' למעלה מעלה מבחי' פליאות חכמה שאמרו בס"י בתחלתו[69] בל"ב נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה ה' צבאות וברא את עולמו כו', וענין הפלא והפליאות הוא פליאות התהוות יש מאין שהוא הפלא היותר עצום, ונק' פליאות חכמה ע"ש כי כולם בחכמה עשית, אך הוא ית' הוא למעלה מעלה מן החכמה ונק' אדון הנפלאות, וכמ"ש כ"ז בת"א בד"ה אוסרי לגפן[70], וז"ע בורא קדושים ישתבח שמך[71] שהחכמה הנק' קדש[72] מקבל רק מבחי' ש' והארה כו' כמ"ש בלק"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי תשמורו[73], אבל בחי' ולשום לו שם הוא כענין מ"ש וקדשתי את שמי הגדול ביחזקאל ל"ו ד"ג, והיינו ההמשכה מבחי' אדון הנפלאות וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן[70] בפי' וינוחו בו ישראל מקדשי שמך[74] כו' שהוא ההמשכה מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש, וז"ע וקדשתי את שמי הגדול, ובילקוט פ' בשלח[75] סי' רמ"ה[76] בשם[77] המכילתא[75] בזמן שישראל[78] עושין רצוש"מ מתגדל[79] שמו[80] בעולם כו'[81] עד וקדשתי את שמי הגדול וע"ש שז"ע אלקי אבי וארוממנהו[82], ועמ"ש בפי' ארוממך אלקי המלך[83] בד"ה כי אתה נרי[84], וז"ע ולשום לו שם, והיינו שהלך הקב"ה[5] מהלך חמש מאות שנה דלכאורה יש כמ"פ חמש מאות שנה מכסה"כ[11] עד הארץ כדאיתא בגמ' פ"ב דחגיגה[12], אלא דר"ל כי ענין חמש מאות שנה של הרקיעים הוא נמשך מצד בחי' סדר ההשתלשות הבריאה מאין ליש, כי הם נמשכים מה' בחי' לך ה' הגדולה[85]

---

68) אדון הנפלאות: **ברכת ישתבח וברכת יוצר. ראה תו"א ויחי מו, ב ואילך.**

69) שאמרו בס"י בתחלתו: **בדילוג לשונו.**

70) בת"א בד"ה אוסרי לגפן: **נסמן לעיל הערה 68.**

71) בורא קדושים ישתבח שמך: **ברכת יוצר.**

72) שהחכמה הנק' קדש: **ראה זהר אמור צד, ב. לקו"ת מסעי צג, א.**

73) בלק"ת . . את שבתותי תשמורו: **ראה שם מא, ד. מג, ג ואילך.**

74) וינוחו בו ישראל מקדשי שמך: **תפלת העמידה שחרית ומוסף לשבת [ובסידור אדה"ז: וינוחו בו** כל **ישראל — אבל כ"ה גם באבודרהם סדר מעריב של שבת ופירושה (ד"ה או"א רצה נא במנוחתנו ס"ע קמו); אליהו רבה סו"ס רסח. סידור של"ה; האריז"ל זאלקווא תקמ"א; קול יעקב; ר"ש רשקוב (ושם: (כל ישראל); ועוד; תו"א; אוה"ת; סה"מ תר"ל ע' ע כאן (ושם : בך ישראל). ע' צט כאן. — ראה גם לקמן מאמר ד"ה זכור את יום השבת ובהערה 167. לקמן הערה 99].**

75) ובילקוט פ' בשלח . . המכילתא: **טו, ב.**

76) סי' רמ"ה: **כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן. ועד"ז בכ"מ. בסה"מ תרס"ח כאן ע' פו: רמז רמ"ה.**

77) בשם המכילתא: **בסה"מ תרס"ח כאן ליתא.**

78) בזמן שישראל: **בילקוט ובמכילתא: כשישראל. בסה"מ תרס"ח כאן: דבשעה שישראל.**

79) מתגדל: **במכילתא: אז מתגדל.**

80) מתגדל שמו: **בסה"מ תרס"ח כאן: שמי מתגדל.**

81) כו': **באוה"ת כאן, ליתא.**

82) אלקי אבי וארוממנהו: **בשלח טו, ב. ראה גם פי' זה ינחמנו למכילתא שם.**

83) ארוממך אלקי המלך: **תהלים קמה, א.**

84) בד"ה כי אתה נרי: **תו"א מקץ מ, ג. מא, סע"א ואילך.**

85) לך ה' הגדולה: **דבהי"א כט, יא.**

והגבורה והת"ת והנצח וההוד, והוא נמשך מיחוד חיצוניות או"א, ובינה עד הוד[86] אתפשטת[87], אך ההילוך זהו ההמשכה הפנימיות והו"ע כי כל בשמים ובארץ[88] דאחיד בשמיא ובארעא[89] וזהו הנק' הילוך כמ"ש במ"א ע"פ ונתתי לך מהלכים[90], והמשכה זו באה מלמעלה מבחי' ת"ק שנה הנ"ל ששרשם מבחי' כולם בחכמה עשית, כי זהו טוב שם משמן הטוב[6] כו' כנ"ל.

והנה* ארז"ל במד"ר רות[91] ע"פ ולנעמי מודע לאישה כו' ושמו בועז[92], הרשעים הן קודמו' לשמן, גליית שמו[93] נבל שמו[94] כו', אבל הצדיקים שמן קודמן ושמו קיש[95] כו' ושמו דוד[96] כו' ושמו מרדכי[97] כו' דומין לבוראן שנאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם[44] עכ"ל, וכ"ה ברבות באסתר[98] ע"פ ושמו מרדכי, מדברים אלו

---

*) קודם תיבה זו נרשם בגוכתי"ק: **עכ"נ**[ה].

ה) עכ"נ: = עד כאן נאמר.

---

86) והוא נמשך . . הוד אתפשטת: **באוה"ת כאן ס"ע ל: בינה עד הוד אתפשטת והוא נמשך מיחוד חיצוני או"א. ועד"ז הוא בסה"מ תר"ל כאן. וכן העתיק המעתיק כאן. אלא שכ"ק אדמו"ר מהר"ש תיקן כבפנים. ועד"ז הוא בסה"מ תרס"ח כאן.**

87) ובינה עד הוד אתפשטת: **ראה זהר רע"מ פינחס רכג, ב. ע"ח שער הנסירה שכ"ט, פ"ז־פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ס"פ שמיני. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תמח. אמרי בינה שער התפילין קכ, ד ואילך. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פט"ז ובהערה 441.**

באוה"ת שמות כאן בשולי היריעה מפרש: השייכות כאן אולי י"ל כי הבריאה בפועל היתה ע"י בינה, כולם בחכמה עשית בבינה (זח"ג מג, א), אבא אמר לאימא יהא כדין וכדין ומיד הוה (זח"א כב, א).

88) כי כל בשמים ובארץ: **המשך הכתוב לך ה' הגדולה דהי"א כט, יא.**

89) דאחיד בשמיא ובארעא: **ראה זהר בראשית לא, א. לקמן מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א בשם ת"י. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' יג בשם ת"א. וש"נ.**

90) ונתתי לך מהלכים: **זכרי' ג, ז. ראה עוללות אפרים ח"ב ע' כז מאמר קפב. של"ה תושב"כ נח רעו, א. נשמת אדם לר' אהרן שמואל מקרעמניץ פ"י ע' קסד ואילך. תו"א וישב ל, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסז. וש"נ. ש"א ח, ב ובהערה 42.**

91) במד"ר רות: **פ"ד, ג (א). ועד"ז באוה"ת שמות כאן ע' לא. ובאוה"ת בא כאן ע' רמה מקדים הציון: „ברבות נשא פ"י דרל"ט ע"א (במהדורת אמשטרדם ת"א — ולכאורה צ"ל דרל"ח ע"ד. ולפנינו פ"י, סימן ה) גבי ושמו מנוח". ולא הובא שם הציון דבסמוך בפנים לאסת"ר.**

92) ולנעמי מודע . . ושמו בועז: **רות ב, א.**

93) גליית שמו: **שמו"א יז, ד. באוה"ת כאן גלית. בסה"מ תר"ל (ע' ע וע' צט): תרס"ח ע' פו כאן: גליות — וכ"ה במדרש אבא גוריון אסתר פ"ב.**

94) נבל שמו: **שמו"א כה, כה.**

95) ושמו קיש: **שמו"א ט, א.**

96) ושמו דוד: **לפנינו בדפוסים הנפוצים ליתא. אבל כ"ה ברו"ר שם במהדורת אמשטרדם ת"א. אוה"ת כאן ע' לא. סה"מ תר"ל ותרס"ח שבהערה 93.**

97) ושמו מרדכי: **אסתר ב, ה.**

98) ברבות באסתר: **פ"ו, ב.**

מבואר שכמו למעלה נאמר ולשום לו שם כמו״כ שייך בחי׳ זו בצדיקים שהם הממשיכים בחי׳ שם הנ״ל כמ״ש וישמחו בך ישראל מקדשי שמך[99], וכמ״ש ונקדשתי בתוך בנ״י[100], וארז״ל בתו״כ פ׳ אמור פ״ח[101] מסור את עצמך וקדש שמי כו׳ המוציא אתכם מאמ״צ[102], על תנאי הוצאתי אתכם מאמ״צ, ע״ת שתמסרו עצמיכם לקדש שמי[103] כו׳, ופי׳ וענין מס״נ הוא מסירת הרצון[104] שלא יהי׳ לו רצון אחר כלל כמ״ש ועמך לא חפצתי[105] שלא יחפוץ לא בגעה״ת והעליון ועוה״ב כ״א לו ית׳ לבדו, וזהו ועמך אפי׳ בחי׳ כי עמך מקו״ח[106] לא יחפוץ ג״כ ועי״ז הוא ממשיך מאוא״ס בעהר״צ שיומשך בבחי׳ רצון והיינו ההמשכה מבחי׳ אתה בבחי׳ ושמך קדוש, וזה״ע עושין רצוש״מ פי׳ שעושי׳ וממשיכים להיות רצון על בחי׳ מקום בחי׳ ממכ״ע[107], וכיון שכן שהם מקדשי שמך דהיינו מה שממשיכים מבחי׳ אתה קדוש בבחי׳ ושמך קדוש, וז״ע מקדשי שמך, לכן הם דומים לבוראן ששמן קודמן ר״ל שיהי׳ עליהם השראת קדושה זו מבחי׳ שהם ממשיכים, וזהו וישמחו בך ממש ע״י שהם מקדשי שמך שנמשך בהם ממש השראה זו, וז״ע השם שלהם, וכמ״ש ועשית[108] לך שם כשם הגדולים אשר בארץ בדה״א[109] סי׳[8] י״ז ח׳, וארז״ל פב״ת דפסחים דקי״ז ע״ב תני רב

---

99) וישמחו בך ישראל מקדשי שמך: נוסח תפלת העמידה ליו״ט בסידורים שבהערה 74. (בסידור אדה״ז וישמחו בך כל ישראל). וכ״ה בכ״מ — ומהם: לקו״ת פקודי ז, ד. צו טו, ב. שה״ש כו, א. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ שסז. וש״נ. סה״מ תרל״ח ע׳ קכג. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תתנב. דרושים שבהערה 93. לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים על יד הערה 215. — ראה גם לעיל הערה 74.

100) ונקדשתי בתוך בנ״י: אמור כב, לב.

101) בתו״כ פ׳ אמור פ״ח: = פרשה ח פרק ט, ד (עה״פ כב, לב). בסה״מ תרס״ח כאן הועתק בשינויים קלים.

102) המוציא אתכם מאמ״צ: אמור שם, לג. שם פרק ט, ו.

103) ע״ת . . לקדש שמי: תיבת ע״ת באוה״ת כאן ליתא. בתו״כ ובאוה״ת: לקדש את שמי. בסה״מ תר״ל ועד״ז בסה״מ תרס״ח, כבפנים.

104) מס״נ הוא מסירת הרצון: ראה לקו״ש לך ח״ב ע׳ 456. שע״ת נג, ב ואילך ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח וארא ח״א עט, ג ובהערה 483.

105) ועמך לא חפצתי: תהלים עג, כה. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב. וש״נ.

106) כי עמך מקו״ח: תהלים לו, י. ראה לקו״ת אמור לא, ד. (הוספות ויקרא) נא, ד ואילך. לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה רפ״ד. וש״נ.

107) מקום בחי׳ ממכ״ע: ראה לקו״ת בחוקותי מח, ב. שלח מג, א. ספר החקירה להצ״צ עד, סע״ב ואילך [ובהנסמן במ״מ לשם בהוצאת אותיות מרובעות. נדפס גם באוה״ת יחזקאל כרך א ס״ע תב ואילך].

108) ועשית: בדה״י כאן ועשיתי. וכ״ה באוה״ת ובסה״מ תרס״ח כאן. אבל כ״ה גם באבודרהם סדר שחרית של שבת — ברכת ההפטורה (ד״ה ברוך אתה ע׳ קעג — אלא שהוא מביא תיבת ועשית בהפסוק דשמו״ב. ראה הערה שלאח״ז); סה״מ תר״ל כאן (ע׳ עא וע׳ ק); תש״ב כאן ע׳ 76; אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ שא.

109) ועשית . . בדה״א: במס׳ פסחים שצויין בפנים מובא הכתוב: „ועשתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ" — שמו״ב ז, ט. אבל כ״ה גם בדקדוקי סופרים לפסחים שם. עבודת הקדש חלק סתרי תורה ח״ד, פכ״א. שברי לוחות לרמ״ע מפאנו קרוב לסופו (ע׳ יג). של״ה בעשרה מאמרות לט, א. חדושי

יוסף זהו שאומרים מגן דוד[110], ופי' רש"י[111] כשם הגדולים אברהם יצחק ויעקב שכשם שחותמים במגן אברהם[112] חותמים במגן דוד כו' ע"ש. כי הנה פי' מגן כתב בפרד"ס[113] ערך מגן[114] ע"פ הזהר פ' שמות ד"ג ע"ב שהוא הברית והכריח הדבר מפסוק שמש ומגן ה' אלקים[54] עכ"ל, וברית הוא התקשרות ויחוד ור"ל שמתייחדים ש' הוי' עם ש' אלקים להיות כי הוי' הוא האלקים[115] כמ"ש הפי' בזה בלק"ת פ' ואתחנן סד"ה וידעת היום דרוש השני ספ"ה[116], ובד"ה כי תשמע בקול[117] פ"ד שההמשכה הוא ע"י בחי' צדיק שהוא התקשרות ובחי' ברית, נמצא ז"ע מגן, וז"ע מגן אברהם וכמ"ש אנכי מגן לך[118], והיינו ע"י שאברהם קידש שמו ית' והמשיך מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש ועי"ז נמשך יחוד הוי' באלקים בבחי' שמש ומגן ה' אלקים, ועי"ז זכה לשם הגדולים שיהי' נק' עליו ממש בחי' שם זה, וזהו מגן אברהם שבחי' שמש ומגן ה' אלקים זהו נמשך ע"י אברהם ומאיר בבחי' אברהם והיינו אנכי מגן לך. גם כ' בפרד"ס[113] שם[119] מג"ן ר"ת מיכאל גבריאל נוריאל שהם ג' מחנות שכינה, ר"ל שיהי' נמשך גילוי שמש ומגן הנ"ל בבי"ע ג"כ ע"י ג' מחנות שכינה כו', וז"ש כל הנק' בשמי בישעי' סי' מ"ג ז', ות"י כל דא בדיל אבהתכון צדיקיא דאתקרי שמי עליהון.

וביאור הענין כי הנה י"ל מ"ש בפ' שמות אלקי אברהם[120] אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם[120], דהקשו ע"ז חכמי המחקר איך ייחס שמו ואלקותו במה שהוא אלקי אברהם כו' הלא יותר הי' ראוי לומר שהוא אלקי עולם בורא העולם ומסדרו ומנהיגו, וכמבואר בכוזרי[121] מ"א סי' י"א י"ב,

---

אגדות מהר"ל לסנהדרין צה, א ד"ה ג' קפצה להם הארץ.

110) שאומרים מגן דוד: בברכת הפטורה.

111) ופי' רש"י: כ"ה גם באוה"ת: סה"מ תר"ל: תרס"ח: תש"ב כאן ובכ"מ — ראה רשב"ם שם (התוכן).

112) שחותמים במגן אברהם: בברכה ראשונה דשמו"ע.

113) בפרד"ס: באוה"ת כאן בפרדס. אבל כ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.

114) בפרד"ס ערך מגן: שעה"כ שכ"ג, פי"ג. הועתק לשונו בחלקו באוה"ת לך כרך ד ע' 1396.

115) כי הוי' הוא האלקים: ואתחנן ד, לה. לט.

116) בלק"ת פ' ואתחנן . . ספ"ה: כ"ה גם באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שא: אוה"ת: סה"מ תר"ל כאן. ראה שם ספ"ד ט, רע"א.

117) בלק"ת . . ובד"ה כי תשמע בקול: ראה שם פ' ראה כג, ד. כה, א.

118) אנכי מגן לך: לך טו, א.

119) בפרד"ס שם: בערך מגן שם, לפני הקטע המובא לעיל. הועתק לשונו באוה"ת לך שם.

120) בפ' שמות אלקי אברהם . . לעולם: ג, טו. ראה לקמן הערה 133.

121) חכמי המחקר . . וכמבואר בכוזרי: ראה גם בשם הכוזרי אוה"ת שמות כאן ע' לב; יתרו ע' תתקד; ע' תתקה; (יהל אור) תהלים ע' קי. סה"מ תר"ל כאן (ע' עא וע' ק); תרס"ח כאן ע' פז; עטר"ת ע' שס. וראה גם לקמן הערות 134-135. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א [מהדורת תשס"ב] ע' שצז2 ואילך. ע' תא ואילך. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קא ואילך. וש"נ. ע' שצה. תש"ב כאן (בשם חכמי המחקר) ע' 77.

ותשובתו ע"ז סי' ד"ה מפני שע"י האבות נתפרסם גילוי אלקותו והתחברות דבר אלקי' אליהם להנהיג אותם ולעשות להם נפלאות, משא"כ מצד היותו בורא שמים וארץ, הרי כל בני אדם שוי' בזה, וגם בבחי' זו אין גילוי כלל רק מלובש בבחי' העלם, ולכן אמר אלקי אברהם כו', שע"י האבות נמשך אלקות בגילוי, והיינו ע"י עבודתם דוקא ואין כל בני אדם שוים בזה, כ"א ע"י שהם מקדשי שמך[99], זהו המכוון בתירוצו שם אע"פ שאין זה לשונו ממש. ולפמש"ל הוא מובן כי ענין היותו בורא שמים וארץ זהו ההנהגה הבאה מש' אלקי', אבל ענין אלקי אברהם ז"ע מג"א[112] היינו מבחי' שמש ומגן הוי' אלקים[54] ולכן זה שמי לעלם שעי"ז נמשך בחי' ולשום לו שם.

אמנם עדיין צ"ל הלא כתיב ושמי הוי' לא נודעתי להם[44], ואיך חותמים מגן אברהם ע"ש שמש ומגן ה' אלקים. ויובן בהקדם מה שצ"ל הלא נאמר כמ"פ ש' הוי' אצל אברהם[122] כמ"ש וירא אליו הוי'[123], וה' אמר[124]. אך הענין דפי' נודעתי הוא ל' יחוד מל' דעת והכרה ומל' חיבור[125] כמו והאדם ידע[126], וע"ז אמר לא נודעתי להם בבחי' יחוד וחיבור והכרה כאילו רואה, ע' בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד[127]) בענין אברהם אברהם פסיק טעמא, משה משה לא פסיק טעמא, כ"א שעיקר הגילוי הי' להם מבחי' אל שדי, שדי באלקותי לכל ברי', ומ"מ ע"י עבודתם הגיעו להמשיך גם בחי' ש' הוי' ע"ד שמעשה אבות סימן לבנים[128] והאבות עשו הכנה למ"ת[129], ולכן מספקא לי' בלק"ת מהאריז"ל אם היחו"ע[130]

---

122) כמ"פ שם הוי' אצל אברהם: **ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' רלח. אוה"ת וארא ע' קיט. סה"מ תרל"ח ע' ב. תרמ"א ע' לח. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה כי תשא על יד הערה 50.**

123) וירא אליו הוי': **וירא יח, א.**

124) וה' אמר: **וירא שם, יז.**

125) נודעתי . . יחוד . . חיבור: **ראה גם לקו"ת במדבר א, סע"ב. ב, ד. נשא כא, ג. פינחס עז, סע"א. סה"מ תרמ"א ע' סה. וש"נ.**

126) והאדם ידע: **בראשית ד, א.**

127) בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד): **סה"מ תר"ל ס"ע נו ואילך. ראה גם לקמן מאמר ד"ה כי תשא ובהערות 84-80.**

128) שמעשה אבות סימן לבנים: **ראה תו"א וישלח כו, רע"א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' צא. רמב"ן לך יב, ו. לקו"ש תולדות כרך כה ע' 123. וש"נ.**

129) והאבות עשו הכנה למ"ת: **ראה תו"א לך יא, ג. אוה"ת לך כרך ד ע' תרצב.**

130) מספקא לי' בלק"ת מהאריז"ל אם היחו"ע: **ר"פ לך. ראה גם בשם הלקו"ת אוה"ת ח"ש ע' קכו ואילך [נדפס גם בקונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ קה"ת תשי"ז ע' 15]. וארא ס"ע קמה. ע' קנח [ושם נעתק קטע]. בהעלותך ע' שלז ואילך [ובהוספות לשם בכרך ד ע' א'תפג. ובמהדורת תשנ"ז בהעלותך בהוספות ע' 6]. פינחס ע' א'קנב. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ס"ע יח. במהדורת אותיות מרובעות) ע' יג. תר"ל כאן ע' עב וע' קא. תרל"ב ח"ב ע' שנה [דרושי חתונה ע' נ]. תרל"ט ח"ב ע' תלא [הוא הדרוש שנדפס באוה"ת בהעלותך הנ"ל כרך ד]. תרס"ח כאן ע' פז. תער"ב ח"א ע' פג. ר"ע רכב. ס"ע שט ואילך. לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן, קרוב לתחילתו [ושם נעתק קטע]. לקו"ש וישלח כרך ה ע' 410 בהערה.**

התחיל מהאבות או ממ"ת, והספק בזה י"ל להיות כי ושמי הוי' לא נודעתי בבחי' יחוד כו' כ"א באל שדי, או מפני כי הגיעו בעבודתם לבחי' ש' הוי' הגם כי לא נודעתי בבחי' יחוד ממש מ"מ י"ל שהתחיל היחו"ע מהאבות. ועפ"ז יתורץ דהן אמת מה שחותמים מגן אברהם זהו ע"ש המשכותם בחי' שמש ומגן ה' אלקים וכנ"ל שנתגלה על נפשם ממש, מ"מ עיקר הגילוי הי' מבחי' ש' אלקים או ש' שדי שהם מדרגה א' בכלל[131], ולכן חותמים מגן שזהו הרמז ע"ש אלקים שהרי שמש ומגן השמש רומז על בחי' ש' הוי' והמגן על ש' אלקים, מ"מ מעשה אבות סימן לבנים, שע"י יצ"מ זכו למ"ת להיות גילוי ש' הוי' ממש ע"י תורת ה' מצות הוי' כו'. ולכן במ"ת נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ[132] ולא נא' אלקי אברהם, והיינו מפני כי אלקי אברהם זה שמי לעלם, לעלם כתי' ל' העלם[133] היינו כ"ז הגלות דמצרים שהי' בחי' העלם והסתר אלקות זה שמי אלקי אברהם אבל משנגאלו ממצרים אז הוא אשר הוצאתיך מאמ"צ, שזהו פלא יותר ע' בד"ה וידבר אלקים (ר"ט)[134], ובסידור שער חגהמ"צ[135].

וי"ל שלכן הצדיקים ששמן קודם הם הצדיקים שאחר מ"ת, משא"כ האבות הגם כי הגיעו ג"כ לש' הוי' אך י"ל שזהו הארת ש' הוי' שמאיר בש' אלקים, כי הנברא א"י להגיע ע"י עובדות שלו יותר משרשו כמש"פ רש"י גבי מקוה דכה"ג[136] שהי' ד"ג אמה כמו גובה המעיין יעו"ש. וכמו"כ י"ל מ"ש וירא אליו הוי' היינו בחי' הארת ש' הוי' שמהוה[137], דגם כי הוא צוה ונבראו[138] מאליו וממילא, מ"מ זהו שרש ומקור על בריאה ולכן יכלו האבות ע"י עבודתם להגיע לבחי' זו, משא"כ ע"י תומ"צ ממשיכים בחי' ש' הוי' עצמו איך שהוא הי' הוה ויהי' כאחד[139], ושרשו מבחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתל'[140], והארה מבחי' זו מאיר על הצדיקים הממשיכים בחי' זו, ולכן ארז"ל עתידים צדיקים שיקראו ע"ש של

---

131) ש' אלקים . . שדי . . מדרגה א' בכלל: ראה גם מגלה עמוקות וישב פסוק והנה אנחנו מאלמים אלומים (לז, ז) אופן לב. אוה"ת וארא ע' קנז ואילך. סה"מ תרל"ב ח"ב ס"ע שמז.

132) אשר הוצאתיך מאמ"צ: יתרו כ, ב.

133) זה שמי לעלם . . העלם: שמות ג, טו. ראה קדושין עא, א.

134) בד"ה וידבר אלקים (ר"ט): ראה ד"ה וכל העם רואים — סה"מ תרכ"ט (כת"י ע' ר־רג. במהדורת אותיות מרובעות) ע' רכ־רכג. לעיל הערה 24.

135) ובסידור שער חגהמ"צ: רפד, ב ואילך.

136) כמש"פ רש"י גבי מקוה דכה"ג: יומא לא, א ד"ה גבוה מקרקע עזרה. ראה גם סה"מ תרנ"ד ע' ר. תרס"ב ע' רסח.

137) ש' הוי' שמהוה: ראה גם לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י בחי' ביטול. וש"נ.

138) כי הוא צוה ונבראו: תהלים קמח, ה. ראה תו"א מג"א צו, ג. לקו"ת פ' ראה כ, סע"ג ואילך. שה"ש יד, ג. סה"מ תרל"ח ע' יב. וש"נ.

139) הוי' . . הי' הוה ויהי' כאחד: ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. תו"ח מקץ ריט, ד הערה 62.

140) ש' הוי' שלמעלה מהשתל': ראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל ובהערה 83.

הקב"ה ופרש"י[141] שיהי' שמם הוי', והיינו ע"י העבודה בתומ"צ עי"ז ממשיכים בחי' ש' הוי' ממש עד שע"י העבודה יהי' שמם הוי' כו', ופי' שמן[142] היינו האור המאיר מהם למרחוק, וגם שמן קודם ע"ד מראש ומקדם נסוכה[143] שכח הארה זו באה מלמעלה מהשתלשלות והיינו כנ"ל שנמשך מיחוד פנימי דאו"א ששרשו מלמעלה מהשתל' כמ"ש במ"א[144] כו'. וזהו טוב שם משמן הטוב[6] פי' הגם כי שמן הטוב שהוא בחי' פליאות חכמה הוא בחי' גבוה מאד, מ"מ אבא יונק ממזלא[66], ולכן טוב שם פי' השם כשמאיר בו בחי' טוב הוא בחי' יסוד[46] אם יגאלך טוב יגאל[145], ובבחי' זו גופא יש כמה מדריגות ע"ד ריבוי בחי' כל שנת' במ"א בענין מרוב כל[146], ולכן ט' דטוב הוא ט' רבתי[147], בחי' אתוון רברבין[148], וכשמאיר גילוי זה בבחי' שם אז יש בהשם ב' המעלות לכן טוב שם משמן[6] הטוב[149], משא"כ הרשעים שהם חשך ולא אור לכן אין להם שם מקודם[142].

והנה ש' הוי'[150] נק' כבוד, כמ"ש וכבוד ה'[151], וכתיב ליראה את השם הנכבד והנורא, בפ' תבא נ"ח ד"ח[152], ומשרע"ה ביקש הראני נא את כבודך[153], והנה כתי' ואולם חי אני[154] וימלא כבוד ה' את כו' ופי' בס' ש"א שער שני[155] שכדי

---

141) עתידים צדיקים . . ופירש"י: כ"ה בכ"מ — ראה ב"ב עה, ב וברשב"ם שם. אוה"ת כאן ע' לב. תר"ל כאן ע' עב וע' קא. סה"מ תרל"ח ע' כו. וש"נ. תרמ"א ע' רסא. וש"נ. תש"ב כאן ס"ע 74.

142) ופי' שמן . . שם מקודם: ראה אוה"ת כאן ע' רמה (עם הוספות).

143) מראש ומקדם נסוכה: באוה"ת כאן מקדם — תפלת לכה דודי [אבל כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. אוה"ת ואתחנן ס"ע תיד. סה"מ תרנ"ז ע' רנה. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קצז. ח"ג ע' א'שנז]. ראה לקו"ת פ' ראה יח, ד. שה"ש יח, ד. אוה"ת תצא ע' תתצ ואילך. המשך תער"ב ח"ג שם.

144) כמ"ש במ"א: ראה תו"א יתרו עג, א.

145) אם יגאלך טוב יגאל: רות ג, יג.

146) ריבוי בחי' כל . . מרוב כל: ראה תו"א תצוה פא, ב ואילך. לקו"ת בהעלותך לג, ד. אוה"ת בהעלותך ע' תיז. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קא. אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקפג.

147) ט' דטוב הוא ט' רבתי: מסורה במקראות גדולות ריש דה"י. מחזור ויטרי ס"ע 683. מנחת שי קהלת ז, א. מדרש ר' עקיבא על אותיות גדולות אוצר מדרשים אייזענשטיין כרך ב ע' 433. אוה"ת ויחי ע' 840 [קהלת כרך ב ס"ע א'קכ].

148) אתוון רברבין: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"ב ע' תרסט ואילך. ע' תרעז. ביאוה"ז להצ"צ ויחי כרך א ע' קעז.

149) משמן הטוב: ע"כ נמצא בסה"מ תר"ל כאן ע' קב. ראה לעיל הערה 1.

150) והנה ש' הוי': מפיסקא זו ואילך ע"פ לשון אוה"ת כאן ע' רמה ואילך. ועד"ז (ובשינויים) במאמר שלאח"ז [נדפס גם בסה"מ תר"ל ע' עה ואילך].

151) והנה ש' . . וכבוד הוי': *פקודי מ, לד. לה.* ועוד.

באוה"ת כאן: והנה שם הוי' נק' ג"כ כבוד הוי'. בסה"מ תר"ל כאן (ר"ע עג וע' עה) כבפנים. בסה"מ תרס"ח כאן ע' פח: דהנה ש' הוי' נק' כבוד וכמ"ש ליראה . . והנורא, הראני נא את כבודך, כבוד הוי'.

152) ליראה את השם . . נ"ח ד"ח: וכ"ה במאמר שלאח"ז; סה"מ תר"ל כאן (ר"ע עג וע' עה). במהדורות תשמ"ג ובאוה"ת כאן: כ"ח נ"ח.

153) הראני נא את כבודך: תשא לג, יח.

154) ואולם חי אני: *שלח יד, כא.*

155) בס' ש"א שער שני: שערי אורה לר'

להיות וימלא כבוד הוי' מילוי השפע בבחי' מל' הוא ע"י חי אני בחי' יסוד שמושך השפע מחכמה עילאה וכתר עליון, וזהו קדוש כו' מכה"כ[156] שהוא המשכה מבחי' סוכ"ע קדוש ומובדל להיות ה' צבאות, ע' בזח"ב משפטים דצ"ז ע"ב, והיינו להיות מכה"כ, עמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה[157] שהחופה הוא המקיף סוכ"ע אשר מבחי' זו נמשך והוא כחתן יוצא מחופתו כו' לרוץ אורח[158] להיות מכה"כ, וזהו ואולם חי אני וימלא כבוד כו'. והנה כתי' ואכבדה בפרעה[159] וארז"ל ברבות פ' בשלח ס"פ ד"א[160] מי גרם להקב"ה ליטול שבח וכבוד, לא פרעה שניערו שנאמר וניער פרעה וחילו בי"ס[161] לפיכך ואכבדה בפרעה, וענין השבח וכבוד שנעשה ע"י קרי"ס מבואר ברבות שם פד"ב[162] ע"פ אז ישיר[163] הה"ד נכון כסאך מאז[164] מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס כו', אגוסטוס יושב שה"ע גילוי מל' דא"ס במל' דאצי' וכבוד הזה נמשך ע"י פרעה שניער פרעה כו' בענין קרי"ס, ועז"נ כי אני הכבדתי את לבו[165], שיומשך מזה וניער פרעה כו' כדי להיות גילוי בחי' שבח וכבוד ה', וזהו הנמשך דוקא מבחי' כבד לב פרעה[166].

והנה כבד יש בו ב' פי' הא' ל' כובד היינו כבד לב פרעה, תכבד העבודה על האנשים[167] כו', הב' ל' כבוד ויקר כנ"ל, וע'[168] בקורק'[169] שמחלק תי' כבד על ג' פנים[168], אך הנה התרגום מתרגם בין ל' כובד ובין ל' כבוד הכל בענין א'

יוסף ז' גיקטליי"א. ראה גם סהמ"צ להצ"צ ס"ע 368 ואילך [ושם: תחלת שער ב']. אוה"ת: סה"מ תר"ל (ע' עג וע' עה) ותרס"ח כאן: במאמר שלאח"ז.

156) קדוש כו' מכה"כ: ישעי' ו, ג. ראה תו"א וישב ל, ב.

157) כי על כל כבוד חופה: ראה גם ד"ה זה וביאורו בלקו"ת שה"ש מז, ב ואילך. סידור דרושים לחתונה קכח, ד ואילך (קל, ג).

158) והוא כחתן . . לרוץ אורח: תהלים יט, ו.

159) ואכבדה בפרעה: בשלח יד, ד.

160) ברבות פ' בשלח ס"פ ד"א: הועתק לשונו בתחילת מאמר שלאח"ז [נדפס גם בסה"מ תר"ל ע' עה].

161) וניער פרעה וחילו בי"ס: תהלים קלו, טו.

162) ברבות שם פד"ב: כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן וע' עה: במאמר שלאח"ז. באוה"ת בשלח ע' תצ. ועוד. ספר החקירה להצ"צ פ, א־ב מציין רפכ"ג.

163) אז ישיר: בשלח טו, א.

164) נכון כסאך מאז: תהלים צג, ב.

165) כי אני הכבדתי את לבו: בא י, א.

166) כבד לב פרעה: וארא ז, יד.

167) תכבד העבודה על האנשים: שמות ה, ט.

168) וע' בקורק' . . ג' פנים: באוה"ת (כאן ע' רמו) ובסה"מ תרס"ח כאן ליתא. אבל כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן וע' עה: במאמר שלאח"ז.

169) בקורק': הובא ריבוי פעמים בדרושי הצ"צ. ומהם: אוה"ת וארא ע' קצא [ושם: בקורקונדנציא]. יתרו ע' תשפ. שמיני ע' נג. שבועות ר"ע פד. בהעלותך ע' שנד. פינחס ע' א'קצא. ואתחנן ע' שטז. שמע"צ ע' א'תשעו. ישעי' ע' קעו. (יהל אור) תהלים ע' צט. ע' קסג. ע' רסז. ע' שפו. ע' תרלה. ע' תרנ. שה"ש ע' שב (ה"פ). מג"א ע' ב'ער. ספר החקירה להצ"צ ע' 192 (ג"פ). ע' 194 [ושם: בקורקעדאנסיא]. ע' צט.

היינו ל׳ יקר כבד לב יקר לביה[170], וידי משה כבדי׳[171], יקרין[172], ע׳[173] במתורגמן[174] בערך יקר[173], הכבד ושב בביתך במלכים ב׳ סי׳ י״ד יו״ד, ובגמ׳ פ״ג דמ״ק[175] פרש״י לשון כבידות ולשון כבוד, ויש לפרש דב׳ פי׳ אלו ענינם אחד, כי הכבידות שיהי׳ יושב בביתו כאדם שכבד עליו מלהתטלטל, זהו ג״כ ענין כבוד וחשיבות, ע״ד כל כבודה בת מלך פנימה[176], כי עשיית המלאכה והטלטול זהו היפך הכבוד, ולכן נאמר בשבת וכבדתו מעשות דרכיך[177], אשר הכבוד הוא שלא יתנהג כדרך עובדין דחול, וכן מובן מפסוק טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם משלי סי׳ י״ב ט׳ ע״ש בפירש״י, שהרי נקלה הוא היפך ענין כבידות, וכמו כובד ראש היפך קלות ראש, וכיון שאומר טוב נקלה כו׳ ממתכבד שהוא ענין כבוד ע״כ שכבוד וכבידות הם ענין א׳, ולכן נקלה הוא היפך לזה, וזהו שהתרגום מתרגם בין כבוד ובין כובד בל״א[178] יקיר לפי שהם קרובים זל״ז, וצ״ע מה שבעלי השרשים חלקוהו לשני שרשים ולא העירו מהתרגום.

והנה כמו שיש כבוד בקדושה כבוד הוי׳[151] כנ״ל, כבוד חכמים ינחלו[179], חן וכבוד יתן ה׳[180], כן יש בלעו״ז[181], התאוה והכבוד שהן מוציאי׳ את האדם מן העולם[182], ובקדושה התרגום יקר גימ׳ יש[183], להנחיל אוהבי יש[184], וזהו כי מכבדי אכבד[185], ובלעו״ז יקר וגסות הרוח כמ״ש המן למי יחפוץ המלך[186] לעשות יקר יותר ממני, כן יש כובד בקדושה כמ״ש ברבות ר״פ בא ע״פ כובד אבן ונטל החול במשלי סי׳ ד״ז[187], שהאבן הוא ישראל שנאמר משם רועה אבן ישראל[188],

---

170) לביה: **וכ״ה גם במתורגמן המצויין בסמוך בפנים; אוה״ת; סה״מ תר״ל (כאן וע׳ עה) תרס״ח כאן; במאמר שלאח״ז. בתרגום אונקלוס: לבא.**

171) וידי משה כבדי׳: **בשלח יז, יב. בסה״מ תר״ל כאן וע׳ עה כבידין. ואולי הקו שעל היו״ד שהוא ארוך יותר מהרגיל הטעה את המעתיק וחשבו לנו״ן.**

172) יקרין: **בתרגום יוב״ע יַקְרִין. בתרגום אונקלוס יְקָרָן. באוה״ת כאן יקירן. בסה״מ תר״ל: במאמר שלאח״ז ותרס״ח יקירין.**

173) ע׳ במתורגמן בערך יקר: **באוה״ת ובסה״מ תרס״ח כאן ליתא.**

באוה״ת מביא כאן את הכתוב [תשא לג, יח] את כבודך ית יוקרך. בתרגום אונקלוס ית יְקָרָךְ.

174) במתורגמן: **לר׳ אלי׳ בחור הלוי אשכנזי. הובא כמה פעמים בדרושי הצ״צ. ומהם: אוה״ת יתרו כרך ז ע׳ ב׳תשיא. בהר כרך ב ס״ע תקצט. בלק ע׳ תתקל (ב״פ). ע׳ א׳נב. ואתחנן ע׳ שטז. תצא ע׳ תתקלג. סוכות ע׳ א׳תשמח. (יהל אור) תהלים ע׳ נח. ע׳ תנה.**

175) ובגמ׳ פ״ג דמ״ק: **יז, א.**

176) כל כבודה בת מלך פנימה: **תהלים מה, יד.**

177) וכבדתו מעשות דרכיך: **ישעי׳ נח, יג.**

178) בל״א: **באוה״ת כאן: בלשון אחד.**

179) כבוד חכמים ינחלו: **משלי ג, לה.**

180) חן וכבוד יתן ה׳: **תהלים פד, יב.**

181) בלעו״ז: **ראה קהלת ז, יד. סה״מ תרל״ח ע׳ קלד.**

182) התאוה והכבוד . . מן העולם: **אבות פ״ד, מכ״א.**

183) יקר גימ׳ יש: **לקו״ת נשא כג, סע״ג.**

184) להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

185) כי מכבדי אכבד: **שמו״א ב, ל.**

186) למי יחפוץ המלך: **אסתר ו, ו.**

187) כובד אבן . . במשלי סי׳ ד״ז: **פסוק ג. באוה״ת כאן סכ״ו. וצ״ל כבפנים.**

188) משם רועה אבן ישראל: **ויחי מט, כד.**

וכן ההרים והגבעות נק' כובד, והרים אלו האבות[189] וגבעות אלו אמהות[190], וכן נאמר עמך[191] הכבוד[192] הזה במ"א סי'[8] ג'[191], ופי' במכלול[193] הכבוד[192] היינו הגדול, ואפ"ל ענין הכבוד[192] בקדושה כענין מארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש[194], ופרש"י הכנעה[195] כי הוא היפך מהקלות ראש, וע' במד"ש פ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש[196], שענין הקלות היפך הכובד, ובמשנה שחוק וקלות ראש[197], בדברי החסיד שם שהקלות הוא שהיצה"ר מקיל לו ענין העבירות כמו שעשה הנחש לחוה[198] שדחפה על עה"ד ונגעה בו ואמר הוי ראי' לכם שלא תמותון, ולכן ההיפך מזה הוא כובד ראש, שגם הקלות דומה עליו כחמורות להיותו נכנע בתכלית לפני ה', ויירא מאד לנגוע אפי' במשהו לעבור על רצונו ית', וכובד ראש זה הוא שמקבל ע"ע עומ"ש בחי' כבוד ה', וכענין עול כבד, דכתיב אביך הכביד את עולנו[199], כ"ש עול ממ"ה הקב"ה שצ"ל העול תמיד, וכענין תכבד העבודה על האנשים[167] כמ"ש בשל"ה ס"פ שמות[200], גם ענין כובד אבן[187] שהוא בחי' קשה כאבן וסלע לשמור מצות השי"ת ונק' איתן כמ"ש בד"ה ראה אנכי שבלק"ת[201], ועד"ז באברהם שמעשה אבות סימן לבנים[128] כנ"ל נאמר ג"כ ואברהם[202] כבד מאד במקנה בכסף ובזהב, לך לך י"ג ב', וארז"ל ברבות שם פמ"א דמ"ד ד' (מ"ח ג')[203] כמד"א[204] ויוציאם בכסף ובזהב[205], והענין הוא כדפי' בזח"א פ'

---

189) והרים אלו האבות: **ראה ר"ה יא, א. תו"ח וארא ח"א עז, ג. ושי"נ.**

190) וגבעות אלו אמהות: **ראה ר"ה שם. מכילתא בשלח יז, ט.**

191) עמך הכבוד הזה במ"א סי' ג': **פסוק ט.**

192) הכבוד: **וכ"ה באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן.**

193) במכלול: **—לרד"ק— ח"ב שרשים מערכת כבד.**

194) אין עומדין . . כובד ראש: **ברכות ל, ב. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקו ואילך. תו"ח (שמות כת"י ע' רנ. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קעז, א. סה"מ תרכ"ט ע' קסו. ושי"נ.**

195) ופרש"י הכנעה: **בסה"מ תרס"ח כאן ע' פט: ופרש"י הכנעה ושפלות — ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' רעז. תרל"ג ח"ב ע' שלא. תרמ"ח ע' רא. המשך תער"ב ח"א ס"ע תקד. סה"מ תרפ"ט ע' 85. ע' 225. ע' 262. סה"מ מלוקט ו ר"ע צז. לקו"ש עקב כרך ט ע' 274. כרך לד ע' 69 הערה 18.**

196) במד"ש בפ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש: **מט"ז.**

197) במד"ש . . ובמשנה שחוק וקלות ראש: **מי"ז.**

198) כמו שעשה הנחש לחוה: **ראה ב"ר פי"ט, ג.**

199) אביך הכביד את עולנו: **מל"א יב, י.**

200) בשל"ה ס"פ שמות: **ראה שם שח, ב ד"ה נרפים.**

201) איתן . . ראה אנכי שבלק"ת: **פ' ראה יח, א.**

202) ואברהם: **כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן ע' עד וע' עו; במאמר שלאח"ז על יד הערה 61; תו"ח יתרו ח"ב רנט, ב (אבל ראה בהערה שם). אבל בסה"מ תרס"ח כאן ע' פט: ואברם.**

203) ברבות שם פמ"א דמ"ד ד' (מ"ח ג'): **ב"ר פמ"א, ג. שהוא דמ"ד ד' במהדורת אמשטרדם ת"א. ובמהדורת שקלאב תקע"ב־ד דף מ"ח ג'.**

204) כמד"א: **בב"ר שם: הה"ד.**

205) ויוציאם בכסף ובזהב: **תהלים קה, לז [ושם: וזהב. אבל כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן וע' עו; במאמר שלאח"ז].**

מקץ דקצ"ו ב' בכסף ובזהב הם ה"ח וה"ג ור"ל[206] שהם אהוי"ר שכלים, וז"ע כבד מאד בקעמ"ש באהוי"ר עצומים ולכן נק' איתן האזרחי[207], ועד"ז הנבואה נק' משא[208], וברבות לך פמ"ד מ"ח ב' (נ"ב ב')[209] ע"פ כמשא כבד[210] עשרה לשונות נק' נבואה וא' מהן משא שהיא נבואה קשה כמשא כבד, וע' בד"ה אתם נצבים[211] בענין ושקל בפלס הרים[212], ויובן ענין כובד האבן דקאי על ההרים.

וכן[213] לעו"ז[181] ענין כבד לב דפרעה[166], ע"ד לב האבן[214], אטימין לבא[215], כבד עון[216], כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו[217], והיינו מקיפים דקלי', ע' בזח"ג פנחס רל"ב ב' בד"ה א' רע"מ, ומענין כבד עון בסד"צ רפ"ה[218], וכ"ז כי אני הכבדתי את לבו[2], כדי שעי"ז יהי' אח"כ ואכבדה בפרעה[159], היינו ע"י דאתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כנז' בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ב', ובהרמ"ז שם, וזה נמשך ממה שנשבר כבד לב וכבד דפרעה שנתברר כו' ומזה נמשך גילוי יקרא דקב"ה, יקרא דוקא בחי' כבוד, ולכן כי אני הכבדתי להיות בבחי' כבידות וישות וגסות וכבוד ויקר, למען שתי אותותי אלה[219] היינו בחי' פלג אלקים[220], מי ברא אלה[221] כו' כמ"ש במ"א ויהי' גילוי אלה החוקים[222] כו', אלה מועדי ה'[223], שכולם זכר ליצ"מ.

ובכ"ז יובן מ"ש הלשון בא דעיילי' אדרין[224] כו', כי הנה במשה כתי' ראה נתתיך אלקים לפרעה[225], שאף שפרעה מקבל מבחי' עורף דא"א[226] ששם כחשוכה

---

206) וה"ג ור"ל: וכ"ה בסה"מ תר"ל שבהערה שלפנ"ז. ובאוה"ת כאן: וה"ג כמ"ש במק"מ שם והם נמשכים ממוח הדעת המתחלק לה"ח וה"ג ור"ל. ואולי נשמט זה (כאן ו)בסה"מ תר"ל מפני תיבות הדומות: ה"ח וה"ג . . לה"ח וה"ג.

207) נק' איתן האזרחי: תהלים פט, א. ראה ב"ב טו, א. זהר ויחי רל, ב. רש"י ורד"ק מל"א ה, יא. רש"י לתהלים שם.

208) הנבואה נק' משא: ראה ישעי' יג, א. טו, א. יז, א. ועוד.

209) וברבות לך פמ"ד מ"ח ב' (נ"ב ב'): ב"ר פמ"ד, ו. שהוא דף מ"ח ב' במהדורת אמשטרדם ת"א. ובמהדורת שקלאב תקע"ב־ד דף נ"ב ב'.

210) כמשא כבד: תהלים לח, ה.

211) בד"ה אתם נצבים: לקו"ת נצבים מה, א.

212) ושקל בפלס הרים: ישעי' מ, יב.

213) וכן: להבא להלן ע"פ לשון אוה"ת כאן ע' רמז. וראה לקמן הערה 219.

214) לב האבן: יחזקאל יא, יט. לו, כו.

215) אטימין לבא: זהר בראשית כח, א. נח סח, א. ויקהל קצו, א. ועוד.

216) כבד עון: ישעי' א, ד.

217) כי עוונותי . . כבד יכבדו: נסמן לעיל הערה 210.

218) בסד"צ רפ"ה: זהר תרומה קעח, ב.

219) למען שתי אותותי אלה: המשך הכתוב ויאמר כו' בא אל פרעה — בא י, א. להבא להלן ראה אוה"ת בא כאן ע' רמח.

220) פלג אלקים: תהלים סה, י.

221) מי ברא אלה: ישעי' מ, כו. ראה לקו"ת במדבר ה, ד. ו, ד.

222) אלה החוקים: בחוקותי כו, מו. מטות ל, יז. פ' ראה יב, א.

223) אלה מועדי ה': אמור כג, ד.

224) דעיילי' אדרין: ראה זהר שבראש המאמר.

225) ראה נתתיך אלקים לפרעה: וארא ז, א.

226) שפרעה מקבל מבחי' עורף דא"א: ראה פע"ח שער חג המצות שכ"א, פ"ז. מ"ח

כאורה[227], מ"מ נתתיך אלקים על בחי' זו כי במשה נאמר פנים אל פנים אדבר בו[228] שלמעלה מבחי' עורף בחי' אחוריים כו' ולכן עייל הקב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא תקיפא היינו בחי' א"א[4] דקליפה כמ"ש מהרח"ו, והראה לו שהוא מושל ושולט על בחי' זו כו', ולכן נאמר ל' בא דוקא כו', ובעבודה בנפה"א הוא מה שיש בכח דתורה לשבר הרצון הזר דנה"ב וכמארז"ל בסוכה אם פגע בך כו' משכהו לבהמד"ר[229] שעי"ז יברר ויתיש כחו כו' כמשנ"ת מזה במ"א באריכות.

בשלח י"ד י"ז

ואני הנני מחזק[1] את לב מצרים ויבואו אחריהם ואכבדה בפרעה[2] כו' וידעו מצרים כי אני ה'[3], וארז"ל ברבות ס"פ ד"א[4], א"ר שמעון בן לקיש משל לב' אותליטום[5] (פי' הערוך[6] שרים) אחד חלש ואחד גבור נצח הגבור לחלוש[5] ונטל

מסכת סדר ליל פסח פ"ז, מ"א ואילך. סידור סדר הגדה רצד, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תכ. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרנה. וש"נ.

227) כחשוכה כאורה: **תהלים קלט, יב [ושם: כחשיכה — וכ"ה באוה"ת כאן. בסה"מ תר"ל כאן וע' עט: לקמן מאמר ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק פיסקא ולהבין כ"ז: ד"ה וכד אנת תסתלק פיסקא והענין יובן: ד"ה וביאור הענין יש להקדים תחלה פיסקא והנה ידוע. ובכ"מ בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש, כבפנים]. ראה לקו"ת צו יב, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

228) פנים אל פנים אדבר בו: **וכ"ה בסה"מ תר"ל כאן. ראה תשא לג, יא [ושם: ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים — וכ"ה בסה"מ תרס"ח כאן]. בהעלותך יב, ח [ושם: פה אל פה — וכ"ה באוה"ת כאן]. ברכה לד, י [ושם: אשר ידעו ה' פנים אל פנים].**

229) אם פגע . . לבהמד"ר: **סוכה נב, ב.**

ראה גם לקו"ת האזינו עה, ד. סהמ"צ להצ"צ יח, א. עט"ר דרוש לש"ש ס"ע 88 ואילך. אוה"ת יתרו ע' תשע. לקמן מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע סוף פיסקא אך הענין הוא ובהנסמן לשם.

1) ואני הנני מחזק: **נמצא בסה"מ תר"ל ע' עה ואילך. (ובחלקו בשינויים בסה"מ שם לפנ"ז ע' עג ואילך — נדפס גם במאמר שלפנ"ז על יד הערה 150 ואילך. וראה סה"מ תרס"ח ע' פח ואילך).**

להמאמר דתר"ל לאחרי הפתיחה, ראה מאמר ד"ה בא אל פרעה באוה"ת בא ע' רמה־רמח (ראה לקמן בהערות). ומפיסקא והענין (על יד הערה 137) ראה אוה"ת שם ע' רמח ד"ה כבד, והוא ע"פ לשונו עם הוספות.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק.

2) ואני הנני . . ואכבדה בפרעה: **בשלח יד, יז (כנרשם בהכותרת כאן).**

3) וידעו מצרים כי אני ה': **בשלח שם, יח.**

4) ברבות ס"פ ד"א: **חלקו הועתק גם במאמר שלפנ"ז על יד הערה 160 [ושם צויין ברבות לפ' בשלח ס"פ ד"א — וכ"ה באוה"ת כאן. סה"מ תר"ל ותרס"ח שבהערה 1]. ויש לציין שהמדרש הוא על הפסוק וחזקתי את לב פרעה, בשלח יד, ד.**

5) אותליטום . . לחלוש . . החלוש: **במדרש: אתליטים . . לחלש . . החלש.**

6) הערוך: **מערכת אתליטים, הובא במתנות כהונה שם.**

עטרה בראשו מי גרם לגבור ליטול העטרה לא החלוש[5], כך מי גרם להקב״ה ליטול שבח וכבוד לא פרעה שניערו שנאמר וניער פרעה וחילו בי״ס[7] לפיכך ואכבדה בפרעה, וצ״ל ענין המשל לחלוש וגבור, וגם מה״ע השבח והכבוד שנמשך מקרי״ס ואיבוד פרעה.

ויובן בהקדם ענין הכבוד למעלה, הנה ש׳ הוי׳[8] נק׳ כבוד כמ״ש וכבוד הוי׳[9], וכתיב ליראה את השם הנכבד והנורא בפ׳ תבא נ״ח ך״ח[10], וגם מרע״ה ביקש הראני נא את כבודך[11], וכדי להיות גילוי בחי׳ כבוד הוי׳ בבחי׳ מל׳ זהו ע״י בחי׳ יסוד המשפיע לבחי׳ מל׳ כמ״ש בספר ש״א שער ב׳[12] ע״פ ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ[13], והיינו שכדי להיות וימלא כבוד הוי׳ מילוי השפע בבחי׳ מל׳ הוא ע״י חי אני בחי׳ יסוד שמושך השפע מחכמה עילאה וכתר עליון, וזהו מ״ש קדוש כו׳ מלא כל הארץ כבודו[14] שהוא המשכה מבחי׳ סוכ״ע קדוש ומובדל להיות ה׳ צבאות ע׳ בזח״ב משפטים דצ״ז ע״ב בענין שארה כסותה ועונתה, והיינו להיות מלא כה״כ, ועמ״ש ע״פ כי על כל כבוד חופה[15], שהחופה הוא המקיף סוכ״ע אשר מבחי׳ זו נמשך והוא כחתן יוצא מחופתו כו׳ לרוץ אורח[16], וזהו כמ״ש בשם הש״א הנ״ל שע״י יסוד נמשך מבחי׳ ח״ע וכתר עליון, פי׳ ששרש המשכה זו הוא מבחי׳ כתר שהו״ע החופה שע״ג בחי׳ כבוד עילאה. ועפ״ז יובן מעט ענין הכבוד שנמשך ע״י קרי״ס דהנה ארז״ל במד״ר שם פר״ב[17] ע״פ אז ישיר[18] הה״ד נכון כסאך מאז[19], למלך ואגוסטוס, מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס כו׳ אגוסטוס יושב, שה״ע גילוי מל׳ דא״ס במל׳ דאצי׳, כמשנ״ת באורך במ״א ע״פ הנ״ל[20], וכבוד הזה נמשך ע״י פרעה שניער פרעה כו׳, ועז״נ בר״פ בא, כי אני הכבדתי את לבו[21], שיומשך מזה וניער פרעה כו׳ כדי להיות גילוי בחי׳

---

7) וניער פרעה וחילו בי״ס: **תהלים קלו, טו.**

8) הנה ש׳ הוי׳: **מכאן ואילך ע״פ לשון אוה״ת כאן ע׳ רמה ואילך. ראה גם המאמר שלפנ״ז ובהערה 150.**

9) הנה ש׳ . . וכבוד הוי׳: **פקודי מ, לד. לה. ועוד. ראה גם שם הערה 151.**

10) ליראה את השם . . נ״ח ך״ח: **וכ״ה במאמר שלפנ״ז: סה״מ תר״ל כאן (ר״ע עג וע׳ עה). במהדורת תשמ״ג ובאוה״ת כאן: כ״ח נ״ח.**

11) הראני נא את כבודך: **תשא לג, יח.**

12) בספר ש״א שער ב׳: **שערי אורה לר׳ יוסף ן׳ גיקטליי״א. ראה גם סהמ״צ להצ״צ ס״ע 368 ואילך [ושם: תחלת שער ב׳]. אוה״ת: סה״מ תר״ל (ע׳ עג וע׳ עה) ותרס״ח כאן: במאמר שלפנ״ז.**

13) ואולם חי אני . . כל הארץ: **שלח יד, כא.**

14) קדוש כו׳ . . הארץ כבודו: **ישעי׳ ו, ג. ראה תו״א וישב ל, ב.**

15) כי על כל כבוד חופה: **ישעי׳ ד, ה. ראה ד״ה זה וביאורו בלקו״ת שה״ש מז, ב ואילך. סידור דרושים לחתונה קכח, ד ואילך (קל, ג).**

16) והוא כחתן . . לרוץ אורח: **תהלים יט, ו.**

17) במד״ר שם פד״ב: **לפנינו רפכ״ג. ראה גם המאמר שלפנ״ז ובהערה 162.**

18) אז ישיר: **בשלח טו, א.**

19) נכון כסאך מאז: **תהלים צג, ב.**

20) כמשנ״ת באורך במ״א ע״פ הנ״ל: **ראה אוה״ת בשלח ע׳ תצז. כרך ז ע׳ ב׳תרסו.**

21) כי אני הכבדתי את לבו: **בא י, א.**

שבח וכבוד הוי׳ הנ״ל, וז״ש מי גרם להקב״ה ליטול שבח לא פרעה שניערו, והיינו שע״י שניער פרעה וחילו והראה גילוי בחי׳ גבורתו ית׳ לשנות הטבע כמ״ש בד״ה טוב שם[22], עי״ז נמשך כבוד הוי׳ כו׳ שיומשך אור זה בשם כו׳, וזהו הנמשך מבחי׳ כבד לב פרעה כו׳[23].

והנה כבוד יש בו ב׳ פי׳ הא׳ ל׳ כובד והיינו כבד לב פרעה, תכבד העבודה על האנשים[24] כו׳, והב׳ ל׳ כבוד ויקר, וע׳[25] בקורק׳[26] שמחלק תי׳ כבד על ג׳ פנים[25], אך הנה התרגום מתרגם בין ל׳ כובד ובין ל׳ כבוד הכל בענין א׳ היינו ל׳ יקר כבד לב יקר לביה[27], וידי משה כבדי׳[28], יקירין[29], ע׳ במתורגמן בערך יקר[30], הכבד ושב בביתך במלכים ב׳ סי׳[31] י״ד יו״ד, ובגמ׳ פ״ג דמ״ק[32] פרש״י לשון כבידות ולשון כבוד, ויש לפרש דב׳ פי׳ אלו ענינם א׳, כי הכבידות שיהי׳ יושב בביתו כאדם שכבד עליו מלהתטלטל, זהו ג״כ ענין כבוד וחשיבות, ע״ד כל כבודה בת מלך פנימה[33], כי עשיית המלאכה והטלטול זהו היפוך הכבוד, ולכן נאמר בשבת וכבדתו מעשות דרכיך[34] אשר הכבוד הוא שלא יתנהג כדרך עובדין דחול, וכן מובן מפסוק טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם, משלי סי׳[31] י״ב ט׳, ע״ש בפרש״י, שהרי נקלה הוא היפך ענין כבידות, וכמו כובד ראש היפך קלות ראש, וכיון שאומר טוב נקלה כו׳ ממתכבד שהוא ענין כבוד ע״כ שכבוד וכבידות הם ענין א׳ ולכן נקלה הוא היפך לזה, וזהו שהתרגום מתרגם בין כבוד ובין כובד בל״א[35] יקיר לפי שהם קרובים זל״ז. וצ״ע מה שבעלי השרשים חלקוהו לשני שרשים ולא העירו מהתרגום.

---

22) בד״ה טוב שם: ראה סה״מ תר״ל ע׳ צח ואילך. ע׳ סט. במאמר שלפנ״ז פיסקא ומעתה יובן ואילך.

23) כבד לב פרעה: וארא ז, יד.

24) תכבד העבודה על האנשים: שמות ה, ט.

25) וע׳ בקורק׳ . . ג׳ פנים: באוה״ת (כאן ע׳ רמו) ובסה״מ תרס״ח כאן ליתא. אבל כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן וע׳ עג; במאמר שלפנ״ז.

26) בקורק׳: הובא כמה פעמים בדרושי הצ״צ. ראה גם המאמר שלפנ״ז ובהערה 169.

27) לביה: וכ״ה גם במתורגמן המצויין בסמוך בפנים; אוה״ת: סה״מ תר״ל (כאן וע׳ עג): תרס״ח כאן; במאמר שלפנ״ז. בתרגום אונקלוס: לבא.

28) וידי משה כבדי׳: בשלח יז, יב. בסה״מ תר״ל כאן וע׳ עג כבידין. ואולי הקו שעל היו״ד שהוא ארוך יותר מהרגיל הטעה את המעתיק וחשבו לנו״ן.

29) יקירין: בתרגום יוב״ע יַקִּרִין. בתרגום אונקלוס יְקָרָן. באוה״ת כאן יקירן. בסה״מ תר״ל ותרס״ח, כבפנים.

30) ע׳ במתורגמן בערך יקר: באוה״ת ובסה״מ תרס״ח כאן ליתא. ראה גם המאמר שלפנ״ז ובהערות 173־174.

31) סי׳: כשמציינים לתנ״ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן״ [ראה גם להלן בפנים כמ״פ. תו״א וירא יד, ד. סה״מ תרמ״א ע׳ ס. וש״נ]. ולפעמים בתיבת „קפיטל״ — ראה סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קמח. וש״נ.

32) ובגמ׳ פ״ג דמ״ק: יז, א.

33) כל כבודה בת מלך פנימה: תהלים מה, יד.

34) וכבדתו מעשות דרכיך: ישעי׳ נח, יג.

35) בל״א: באוה״ת כאן ע׳ רמו: בלשון אחד.

והנה כמו שיש כבוד בקדושה כבוד הוי' כנ"ל, כבוד חכמים ינחלו[36], חן וכבוד יתן ה'[37], כן יש בלעו"ז[38], התאוה והכבוד שהן מוציאי' את האדם מן העולם[39], ובקדושה התרגום יקר גימ' יש[40], להנחיל אוהבי יש[41], וזהו כי מכבדי אכבד[42], ובלעו"ז יקר וגסות הרוח כמ"ש המן למי יחפוץ המלך[43] לעשות יקר יותר ממני, כן יש כובד בקדושה כמ"ש ברבות ר"פ בא ע"פ כובד אבן ונטל החול במשלי סי' 31 ד"ז[44], שהאבן הוא ישראל[45], וכן ההרים והגבעות נק' כובד, והרים אלו האבות[46] וגבעות אלו אמהות[47] וכן נאמר עמך[48] הכבוד[49] הזה כו' במ"א סי' 31 ג'[48], ופי' במכלול[50] הכבוד[49] היינו הגדול, ואפ"ל ענין הכבוד[49] בקדושה כענין מארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש[51], ופרש"י הכנעה[52] כי הוא היפך מהקלות ראש, וע' במד"ש פ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש[53] שענין הקלות היפך הכובד, ובמשנה שחוק וקלות ראש[54], בדברי החסיד שם שהקלות הוא שהיצה"ר מקיל לו ענין העבירות כמו שעשה הנחש לחוה[55] שדחפה על עה"ד ונגעה בו ואמר הוי ראי' לכם שלא תמותון, ולכן ההיפך מזה הוא כובד ראש, שגם הקלות דומה עליו כחמורות, להיותו נכנע בתכלית לפני ה', וירא מאד לנגוע אפי' במשהו לעבור על רצונו ית', וכובד ראש זה הוא שמקבל ע"ע עומ"ש בחי' כבוד ה', וכענין עול כבד דכתיב אביך הכביד את עולנו[56], כ"ש עול ממה"מ הקב"ה שצ"ל העול תמיד, וכענין תכבד העבודה על האנשים[24] כמ"ש בשל"ה ס"פ שמות[57],

---

36) כבוד חכמים ינחלו: **משלי ג, לה.**

37) חן וכבוד יתן ה': **תהלים פד, יב.**

38) בלעו"ז: **ראה קהלת ז, יד. סה"מ תרל"ח ע' קלד.**

39) התאוה והכבוד . . מן העולם: **אבות פ"ד, מכ"א.**

40) יקר גימ' יש: **לקו"ת נשא כג, סע"ג.**

41) להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

42) כי מכבדי אכבד: **שמו"א ב, ל.**

43) למי יחפוץ המלך: **אסתר ו, ו.**

44) כובד אבן . . במשלי סי' ד"ז: **פסוק ג. הובא גם לקמן על יד הערה 131 [ושם: האבן. וראה בהערה שם].**

45) שהאבן הוא ישראל: **ראה שמו"ר שם. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהערה 188.**

46) והרים אלו האבות: **ראה ר"ה יא, א. תו"ח וארא ח"א עז, ג. וש"נ.**

47) וגבעות אלו אמהות: **ראה ר"ה שם. מכילתא בשלח יז, ט.**

48) עמך הכבוד הזה כו' במ"א סי' ג': **פסוק ט.**

49) הכבוד: **וכ"ה באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן.**

50) במכלול: **(לרד"ק) ח"ב שרשים מערכת כבד.**

51) אין עומדין . . כובד ראש: **ברכות ל, ב. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקו ואילך. תו"ח (שמות כת"י ע' רנ. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קעז, א. סה"מ תרכ"ט ע' קסו. וש"נ.**

52) ופרש"י הכנעה: **ראה גם המאמר שלפנ"ז הערה 195.**

53) במד"ש בפ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש: **מט"ז.**

54) במד"ש . . ובמשנה שחוק וקלות ראש: **מי"ז.**

55) כמו שעשה הנחש לחוה: **ראה ב"ר פי"ט, ג.**

56) אביך הכביד את עולנו: **מל"א יב, י.**

57) בשל"ה ס"פ שמות: **ראה שם שח, ב ד"ה נרפים.**

גם ענין כובד אבן שהוא בחי' קשה כאבן וסלע לשמור מצות השי"ת ונק' איתן כמ"ש בד"ה ראה אנכי שבלק"ת[58], ועד"ז באברהם שמעשה אבות סימן לבנים[59] כנ"ל[60] נאמר ג"כ ואברהם[61] כבד מאד במקנה בכסף ובזהב, לך לך י"ג ב', וארז"ל ברבות שם פמ"א דף מ"ד ד' (מ"ח ג')[62] כמד"א[63] ויוציאם בכסף ובזהב[64], והענין הוא כדפי' בזח"א פ' מקץ דקצ"ו ב' בכסף ובזהב הם ה"ח וה"ג ור"ל[65] שהם אהוי"ר שכלים, וז"ע כבד מאד בקעומ"ש באהוי"ר עצומים, ולכן נק' איתן האזרחי[66], ועד"ז הנבואה נק' משא[67], וברבות לך פמ"ד מח"ב (נ"ב ב')[68] ע"פ כמשא כבד[69] עשרה לשונות נק' נבואה וא' מהן משא שהוא נבואה קשה כמשא כבד, וע' בד"ה אתם נצבים[70] בענין ושקל בפלס הרים[71], ויובן ענין כובד האבן דקאי על ההרים.

וכן[72] לעו"ז[38] ענין כבד לב דפרעה[23], ע"ד לב האבן[73], אטימין לבא[74], כבד עון[75], כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו[76], והיינו מקיפים דקלי', ע' בזח"ג פנחס רל"ב ב' בד"ה א' רע"מ, ומענין כבד עון בסד"צ רפ"ה[77], וכ"ז כי אני הכבדתי את לבו[21], כדי שעי"ז יהי' אח"כ ואכבדה בפרעה[2], היינו ע"י דאתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כנז' בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ב' ובהרמ"ז

---

58) איתן . . ראה אנכי שבלק"ת: **פ' ראה יח, א.**

59) שמעשה אבות סימן לבנים: **ראה תו"א וישלח כו, רע"א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' צא. רמב"ן לך יב, ו. לקו"ש תולדות כרך כה ע' 123. וש"נ.**

60) כנ"ל: **במאמר שלפנ"ז – סה"מ תר"ל ע' עד. וכן בהמאמר שנדפס לפנ"ז פיסקא אמנם עדיין צ"ל.**

61) ואברהם: **בסה"מ תרס"ח כאן ע' פט: ואברם. ראה גם המאמר שלפנ"ז הערה 202.**

62) ברבות שם פמ"א דמ"ד ד' (מ"ח ג'): **ב"ר פמ"א, ג. שהוא דמ"ד ד' במהדורת אמשטרדם ת"א. ובמהדורת שקלאב תקע"ב־ד דף מ"ח ג'.**

63) כמד"א: **בב"ר שם: הה"ד.**

64) ויוציאם בכסף ובזהב: **תהלים קה, לז [ושם: וזהב. ראה גם המאמר שלפנ"ז ובהערה 205].**

65) וה"ג ור"ל: **ראה גם לעיל שם ובהערה 206.**

66) נק' איתן האזרחי: **תהלים פט, א. ראה ב"ב טו, א. זהר ויחי רל, ב. רש"י ורד"ק מל"א ה, יא. רש"י לתהלים שם.**

67) הנבואה נק' משא: **ראה ישעי' יג, א. טו, א. יז, א. ועוד.**

68) וברבות לך פמ"ד מח"ב (נ"ב ב'): **ב"ר פמ"ד, ו. שהוא דף מ"ח ב' במהדורת אמשטרדם ת"א. ובמהדורת שקלאב תקע"ב־ד דף נ"ב ב'.**

69) כמשא כבד: **תהלים לח, ה.**

70) בד"ה אתם נצבים: **לקו"ת נצבים מה, א.**

71) ושקל בפלס הרים: **ישעי' מ, יב.**

72) וכן: **להבא להלן ע"פ לשון אוה"ת בא כאן ע' רמז.**

73) לב האבן: **יחזקאל יא, יט. לו, כו.**

74) אטימין לבא: **זהר בראשית כח, א. נח סח, א. ויקהל קצו, א. ועוד.**

75) כבד עון: **ישעי' א, ד.**

76) כי עוונותי . . כבד יכבדו: **נסמן לעיל הערה 69.**

77) בסד"צ רפ"ה: **זהר תרומה קעח, ב.**

שם, וזה נמשך ממה שנשבר כבד לב וכבד דפרעה שנתברר כו' ומזה נמשך גילוי יקרא דקוב"ה, יקרא דוקא בחי' כבוד, ולכן כי אני הכבדתי להיות בחי' כבידות וישות וגסות וכובד ויקר, למען שתי אותותי אלה[78] היינו בחי' פלג אלקים[79], מי ברא אלה[80] כו' כמ"ש במ"א מענין ב' פי' שבתי' ברא ל' בריאה ול' גילוי מל' וברא אותם בחרבותם[81], ע' בד"ה אשר ברא חתן[82], וזהו ההפרש בין ברה"ע לקרי"ס שע"י קרי"ס הפך ים[83] מבחי' מי ונתגלה בחי' אלה היינו אלה החוקים[84] כו', אלה מועדי הוי'[85] כו', שכולם הם זכר ליצ"מ, שגבוה יותר מבחי' אלה תולדות השמים והארץ[86] כו', ובכדי להיות גילוי זה זהו ע"י ואכבדה בפרעה, שהוא כענין מלך הכבוד[87], ע' במ"נ ח"א סי' ס"ד שחילק בין כבוד ה'[88], להראני נא את כבודך, ואף לפי הקבלה יש לחלק ג"כ דכבוד ה' הוא בחי' מל'[89], והראני נא את כבודך בחי' כתר[90], וז"ע ותעש לך שם[91] היינו שיומשך השם מבחי' כתר, וזהו ליראה את השם הנכבד והנורא, וכענין והנורא אל עליון[92] כו', וכ"ז נמשך ע"י הכנעת פרעה בירור ואתכפיא סט"א שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה כו'.

---

78) למען שתי אותותי אלה: **בא י, א.**

79) פלג אלקים: **תהלים סה, י.**

80) מי ברא אלה: **ישעי' מ, כו. ראה לקו"ת במדבר ה, ד. ו, ד.**

81) וברא אותם בחרבותם: **יחזקאל כג, מז [ושם: אותהן, וכ"ה ברש"י שברי"ף לחולין מג, ב ד"ה חוששין].**

הלשון שבפנים הובא גם ברבינו גרשום ורש"י חולין שם ד"ה אין חוששין (הובא בשו"ע אדה"ז חיו"ד הל' טריפות סל"ג, סקכ"ב). רש"י סוכה מד, ב ד"ה וחד אברויי אילני. ועוד. ובדרושי רבותינו מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קסב. ולכ"ק אדמו"ר מהר"ש ע' עד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' תז נדפס גם באוה"ת סידור ע' רכ [ושם: וברא אתהן בחרבותם הובא בפרש"י פא"ט דמ"ג ע"ב]. שם ע' רלו [ושם: וברא אתהן בחרבותם]. סה"מ תר"ל ע' עז. תרמ"א ע' שיח. ע' תקנג [ושם: ברא].

82) בד"ה אשר ברא חתן: **אולי הכוונה למאמר ד"ה מהרה ישמע תרל"ב ח"א ע' ריח — נדפס גם בלקו"ת תורת שמואל דרושי חתונה ע' קפג (וראה שם בתחילת המאמר בהערה שבחלקו מיוסד על המאמר אשר ברא). ראה גם ד"ה אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה בדרושי חתונה שם ע' עד. מאמרי אדה"ז שם ע' רנט. מאמרי אדה"א שם.**

83) הפך ים: **תהלים סו, ו.**

84) אלה החוקים: **בחוקותי כו, מו. מטות ל, יז. פ' ראה יב, א.**

85) אלה מועדי הוי': **אמור כג, ד.**

86) אלה תולדות השמים והארץ: **בראשית ב, ד.**

87) מלך הכבוד: **תהלים כד, ז־י. ראה אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' פט. ע' צ.**

88) כבוד ה': **משפטים כד, טז. פקודי מ, לד. לה.**

89) דכבוד ה' . . מל': **ראה זהר בראשית כה, א.**

90) והראני נא את כבודך בחי' כתר: **ראה זהר רע"מ פינחס רנה, ב הועתק באוה"ת תשא ע' ב'כז ואילך. נצבים ע' א'ריד. תהלים שם.**

91) ותעש לך שם: **נחמי' ט, י. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה על יד הערה 7 ואילך.**

92) והנורא אל עליון: **נוסח שמו"ע. ראה לקו"ת ואתחנן ח, סע"א ואילך.**

והנה במד"ר ארז"ל מהו הכבדתי שעשה הקב"ה את לבו ככבד הזה[93] כו', ובמאו"א אות ד' ס"ג וז"ל כבד יש בו ע' עורק'[94] נגד ע"ש[95] שהוא כוללם, וכבד נק' ס"מ והמכניעו הוא ש' הוי' גימ' כבד, וכבד הוא מקור[96] הדם נפש מל' עכ"ל. והי"נ הביא מזח"ג פנחס דרל"א[97] ומת"ז תיקון ד' דמ"ג ע"א ודף מ"ד ע"ב[98] ובע"ח דרוש אנ"ך[99] עכ"ל. וע' בזח"ג פנחס רכ"ד ע"ב מענין לב מל'[100], כבד משכן ס"מ ויצה"ר, ועכ"ז הי' לו חלק בקרבן כו', וע' זח"ב ר"פ בא ובפ' פנחס שם דרל"ב ב' ודרל"ג סע"א[101] ובסה"מ סי' ס"א[102], ובפרד"ס[103] ערך יותרת וערך כבד[104], ובשער התמורות[105] פ"ה, וע' בעה"מ דק"ג סע"ב[106] מענין כובד האבן[107] כו', והנה בין כבד ללב מפסיק הפרסא הנק' חצר הכבד, והיא היותרת על הכבד, כמ"ש רש"י בחומש פ' ויקרא ג' ד', והנה נודע ענינה בקדושה שז"ע יהי רקיע[108] כו' ויהי מבדיל בין מים למים, שמה שלמעלה מן הפרסא*[109] גבוה הרבה יותר, שזהו כענין קרומא דפסיק במעוהי דב"נ[109] כמ"ש בזהר שהיא המבדלת בין אברי המזון לאברי הנשימה כמ"ש במ"א, ועד"ז יובן ההבדל בין מ"ע למ"ת, ועמ"ש בת"א פ' לך בד"ה והבדילה הפרוכת[110], שלכן אמרו הלב יצ"ט, והכבד יצה"ר[111], כי פרסה*[109] מפסקת כו', וכמו"כ אף בקלי' יש ג"כ כמה מדריגות שכל מה שנשתלשל יותר נעשה רע יותר,

---

93) מהו הכבדתי . . ככבד הזה: **שמו"ר פי"ג, ג.**

94) עורק': **בסה"מ תר"ל כאן ע' עז: עורקי'.**

95) ע"ש: **שם: ע"ס. במאו"א ובאוה"ת בא כאן ע' רמז: ע' שרים.**

96) מקור: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. במאו"א ובאוה"ת: מדור.**

97) מזח"ג פנחס דרל"א: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל: אוה"ת כאן: חוקת ע' תתכג. ביאיר נתיב: „עיין בזוהר פ' פנחס דף רל"א [ע"ב] דכבד נק' סמ"אל". ראה גם ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ג. הדרת מלך סי' קעג.**

98) ומת"ז תיקון ד' דמ"ג ע"א ודף מ"ד ע"ב: **במהדורת מנטובה שי"ח. לפנינו תכ"א מט, א. נב, א.**

99) ובע"ח דרוש אנ"ך: **וכ"ה גם בסה"מ תר"ל: אוה"ת כאן. ראה גם ע"ח שער המוחין ש"כ, פ"ה ואילך. שער ק"נ שמ"ט, פ"ה. שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ב.**

100) לב מל': **כ"ה גם בסה"מ תר"ל ובאוה"ת כאן. ראה מק"מ לזהר שם.**

101) ודרל"ג סע"א: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל ובאוה"ת כאן. ואוצ"ל: ודרל"ד סע"א.**

102) ובסה"מ סי' ס"א: **ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ב.**

103) ובפרד"ס: **כ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.**

104) ובפרד"ס ערך יותרת וערך כבד: **בשעה"כ שכ"ג, פ"י ופי"א.**

105) ובשער התמורות: **שער כ"ה.**

106) סע"ב: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. ולכאורה צ"ל כבאוה"ת כאן: סע"א.**

107) האבן: **כ"ה גם בעה"מ: אוה"ת וסה"מ תר"ל. וראה לעיל הערה 44. לקמן הערה 131.**

108) חצר הכבד . . יהי רקיע: **בראשית א, ו. ראה גם לקו"ת ואתחנן יא, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ס"ע רמד ואילך. ח"ב ע' תקטז ואילך. אמ"ב שער הק"ש טו, א ואילך.**

*109) הפרסא . . פרסה: **באוה"ת כאן: פרסא . . פרסא. בסה"מ תר"ל, כבפנים.**

109) קרומא דפסיק במעוהי דב"נ: **ראה זהר בראשית לב, ב.**

110) בת"א . . והבדילה הפרוכת: **יב, ג ואילך.**

111) אמרו הלב יצ"ט והכבד יצה"ר: **באוה"ת כאן: אמרו שבאדם הלב — ראה גם זהר רע"מ פינחס רכד, ב.**

משא"כ בשרשו אין הרע כ"כ כ"א בדקות, וכמ"ש מזה בדרוש בהרת[112], ובד"ה[113] ויחלום[114], שהרע שלמטה שרשו הוא טוב, דהנה כל רעות[115] ודינים ר"ל שנתהוו בעולם שרשם ומקורם המחי' אותם הוא טוב כמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזהר תרומה דקס"ג ע"א שכל רצונה וחפצה שלא לציית אותה ובזה תתענג יותר שתהי'[116] אהובה למלך משא"כ כשמפתה אותו ותוכל לו אין זה רצון המלך.

וזהו מארז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו[117], ובמ"א סוכה דנ"ב א' אמרו נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו משמע שנתקנא בו, והענין הוא ששרש הרע הנה המחייהו[118] הוא טוב כמבואר בזהר שם וכי יש עבדא דמריד במארי', הגם שיש כמה עבדים המתפרצים מאת אדוניהם[119] אמנם הם בשר ודם וחיותם נפרדים זמ"ז, אבל עבדי ה' רוחני'[120] שמקבלים חיותם ממנו ית' והוא המחי' את הכל איך יש חיות לדבר שכנגדו ומשני שהוא עד"מ הזונה עם בן המלך, וזהו דבר המחי' את כל הרעות, ושרשם למעלה הוא טוב, וכשיורד למטה ע"ד השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינים גמורים הן במילי דעלמא והן במילי דשמיא, והנה כשבא לאדם איזה יסורים ח"ו יחשוב כי לא למראה עיניו ישפוט[121] שרע הוא אלא באמת שרשו הוא טוב כי ממנו ית' לא תצא הרעות[122] כ"א רק טוב גמור רק שהוא אינו מושג בשביל שלא ירד[123] לעולם השפל ונשאר למעלה, ע' בסש"ב פר"ו ובאגה"ק ד"ה להשכילך[115] בינה*[124], ולכן ארז"ל טוב מאד זה מה"מ[124], שבשרש שרשו הוא טוב מאד, ועפ"ז יובן ענין מ"ש שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, שזהו מצד שרשם, ומצד היות הרע למטה נתן עיניו במקד"ר, ולפי המשל הנ"ל דזונה עם בן המלך

---

112) בדרוש בהרת: לקו"ת תזריע כג, ב ואילך.

113) בהרת ובד"ה: בסה"מ תר"ל (ועד"ז באוה"ת) ניתוסף: ובד"ה ויעש משה נחש נחושת — ראה לקו"ת חוקת סא, סע"ד ואילך. ואולי דילג המעתיק כאן מתיבת ובד"ה עד תיבת ובד"ה.

114) ובד"ה ויחלום: באוה"ת כאן ליתא. ראה אוה"ת ויצא כרך ה ע' 1688 ואילך.

115) דהנה כל רעות . . להשכילך בינה: לשון לקו"ת חוקת סא, סע"ד ואילך.

116) שתהי': כ"ה גם בסה"מ תר"ל. בלקו"ת שתהא.

117) שטן ופנינה לש"ש נתכוונו: ב"ב טז, א. ראה לקו"ת חוקת סב, א. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קנה. תקס"ו ע' רצג וע' שעו. ביאוה"ז חוקת צו, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תעו. במדבר ח"ב ע' תתי. דברים ח"ב ע' תרצב. ח"ד ע' א'תצג. תו"ח נח נא, א. תולדות קנז, ב. מקץ רטז, ד. שער היחוד בסופו. אוה"ת ויצא שם ע' תתמה ואילך.

118) הנה המחייהו: בלקו"ת המחייהו. בסה"מ תר"ל כבפנים.

119) עבדים המתפרצים מאת אדוניהם: ע"פ שמו"א כה, י.

120) רוחני': בלקו"ת ליתא. בסה"מ תר"ל כבפנים.

121) לא למראה עיניו ישפוט: ע"פ ישעי' יא, ג.

122) ממנו ית' לא תצא הרעות: איכה ג, לח.

123) שלא ירד: וכ"ה בסה"מ תר"ל כאן ע' עח. בלקו"ת: שלא יוכל לירד.

*124) ובאגה"ק ד"ה להשכילך בינה: סי"א.

124) טוב מאד זה מה"מ: בראשית א, לא. ראה ב"ר פ"ט, י. זהר תולדות קמד, סע"ב. ועוד. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ז. וש"נ. תו"ח בא ח"א קכג, ג. וש"נ.

צ"ל שענין נתן עיניו במקד"ר היינו לפי ההסתה שלו, אבל באמת הי' רצונו האמיתי שלא יצייתו לו ולא יחרב ב"ר, רק שלשון נתן עיניו יהי' דחוק קצת.

ובכ"ז יובן[125] שמה שלמטה מהפרסא הוא רע יותר הרבה ממה שלמעלה מהפרסא, וכמו שגם בגשמיות למטה יש דקרו לי' אלקא דאלקא[126], ויש אפיקורס גמור*[127] יותר שאומרים איכה ידע אל ויש דיעה בעליון[127], וז"ש מחה תמחה את זכר עמלק[128] מתחת השמים, פי' רקיע המבדיל ומתחת לפרסא הוא רקיע המבדיל*[129] שם הוא הרע יותר. וזהו מארז"ל הנ"ל שעשה הקב"ה את לבו ככבד הזה[93], פי' שעשה את לבו שהוא למעלה מן הפרסא ככבד הזה שלמטה מהפרסא, והיינו שהוסיף טומאה על טומאתו, וזהו ג"כ ענין כבד ל' כבידות כמ"ש בת"ז תיקון ע' דקך"ז ע"ב[129] (בדפוס אמשטרדם פרופס)[130] מסטרא דליחה חיורא כו' יעו"ש, שהרי אמרו הוי קל לראש ופי' במד"ש[53] דקאי על השי"ת, ופרעה שהי' לבו ככבד זהו היפך מזה, וגם כי ענין כבד ויותרת שלו י"ל כבידות ויתרון הכבידות כמו כובד האבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם (משלי כז ג)[131], ובעבודה גסות ויתרון הגסות ע"ד פנימי ומקיף, גם הכבד והיותרת הם דו"נ[132], והם לעו"ז נגד כ"ע וכ"ת[133]. וענין כבד לב, כי לב גימ' כבוד[134] בוא"ו, ל"ב נ"ח המתגלים בלב[135], וכבד לב בלא וא"ו חסרון ההמשכה מלמעלה ע' בת"א בד"ה אלה תולדות יצחק[136] בענין שמות כשמת[125] כו'.

---

125) ובכ"ז יובן . . שמות כשמת: **להבא להלן ראה גם אוה"ת בא כאן ע' רמז-רמח והוא ע"פ לשונו.**

126) דקרו לי' אלקא דאלקא: **מנחות בסופה. ראה גם סה"מ מלוקט א ס"ע ל ואילך. תרל"ב ח"א ע' נג בהערה.**

*127) אפיקורס גמור: **באוה"ת כאן: אפיקורסים. בסה"מ תר"ל כבפנים.**

127) איכה ידע . . בעליון: **תהלים עג, יא.**

128) מחה תמחה את זכר עמלק: **חיבור שני כתובים — בשלח יז, יד [ושם מחה אמחה]. תצא כה, יט [ושם תמחה]. כ"ה בכ"מ ומהם: מדרש תהלים באבער רסקי"ח. סדר היום לר' משה ן' מכיר סדר פורים בתחילתו. רמ"א בשו"ע או"ח סתר"צ, סי"ז. של"ה מסכת שבועות קפט, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתקיב. תקס"ה ח"א ע' שפו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תלה. אוה"ת בא כאן ע' רמז. סה"מ תר"ל כאן ע' עח. תרפ"ט ע' 4. תש"ו ע' 3.**

*129) רקיע . . הוא רקיע המבדיל: **באוה"ת כאן: שמים בחי' רקיע . . לפרסא. בסה"מ תר"ל כבפנים.**

129) בת"ז תיקון ע' דקך"ז ע"ב: **כ"ה בתקו"ז דפוס אמ"ד דלקמן. ובתקו"ז שלפנינו הוא בדף קכט, א.**

130) (בדפוס אמשטרדם פרופס): **אינו תח"י. כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. באוה"ת כאן ליתא. נדפס באמשטרדם בשנת תע"ט ע"י המדפיס שלמה פרופס.**

131) כובד האבן . . משניהם (במשלי כז ג): **ושם: אבן — וכ"ה לעיל ובהערה 44. הלשון שבפנים „האבן" כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. אוה"ת בא כאן ר"ע רמח. לעיל ובהערה 107.**

132) הכבד והיותרת הם דו"נ: **ראה זהר פינחס רלא, ב. פרדס שבהערה 104.**

133) כ"ע וכ"ת: **באוה"ת כאן: כבוד עילאה וכבוד תתאה.**

134) לב גימ' כבוד: **ראה גם של"ה בית ישראל ט, א.**

135) ל"ב נ"ח המתגלים בלב: **ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמב ואילך. וש"נ.**

136) בת"א בד"ה אלה תולדות יצחק: **יז, ג.**

והענין[137] כי ענין הכבידות הוא רחוק מהשינוים שהו״ע התנועה וההתפעלות, שהרי ענין קל הוא ענין הממהר להתנענע, וכן נשים דעתן קלות[138] היינו להתפתות, ולהשתנות בהתקשרותה הקדום כו׳[*139], והכובד הוא היפך מזה, שאין דעתו קל להשתנות ממהותו, וזהו כובד אבן אלו ישראל[139], וי״ל שז״ע קשה עורף דקדושה[140], ואבן הוא אב ובנין[141], היינו כח האב הנמצא בבן, שאברהם נק׳ ראש צורים[142] כו׳ כצור שהוא חזק, ע׳ מזה ברבות בא פט״ו דק״ל ע״ב[143], ועד״ז יובן למעלה ענין הראני נא את כבודך[11] היינו בחי׳ אני הוי׳ לא שניתי[144], שאינו משתנה ולא מתפעל, ע׳ באד״ר דקק״ח ב׳ מו״ס דעת״י סתים ושכיך, היפך מבחי׳ דעת קל עטרא דגבורה[145] כו׳, ולכן[146] נק׳ בחי׳ זו כבוד, היפך הקלות. גם יובן מעלת הכובד ע״ד שארז״ל במשנה פ״ב דאבות אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ור״א[147] בן הורקנוס בכף שני׳ מכריע את כולם, ה״ז בחי׳ כובד אבן, ועמ״ש במ״א מענין אבנא למשקל בה[148] שכפי ערך כובד האבן כך מגביה בכף שני׳ שכנגדו העלאת הניצוצות דבירורי ק״נ, ולעו״ז[38] בקלי׳ כבד לב, ע״ד אבירי שבגמ׳ ספ״ב דברכות[149] שאינם מתפעלים מאלקות, וי״ל כמ״ש בד״ה הללו את ה׳ כל גוים[150] שכמו שיש מדות בקדושה שלמעלה מהשכל בחי׳ אה״ר בחי׳ יגמה״ר, כמו״כ יש בקלי׳ בחי׳ הנ״ל והן למטה מן השכל ר״ל שאין השכל פועל בהם, וכמו

---

137) והענין . . יקרא דקוב״ה: **ראה אוה״ת בא כאן ע׳ רמח ד״ה כבד והוא ע״פ לשונו עם הוספות.**

138) נשים דעתן קלות: **שבת לג, ב. ראה לקו״ת להאריז״ל שמות ג, ד. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ צח. וש״נ. לקו״ש תזריע כרך יז ע׳ 149 הערה 14.**

*139) בהתקשרותה הקדום כו׳: **באוה״ת כאן: מהתקשרותה. בסה״מ תר״ל כבפנים.**

139) כובד אבן אלו ישראל: **ראה גם שמו״ר הובא לעיל ובהערה 45.**

140) קשה עורף דקדושה: **תשא לד, ט. ראה שמו״ר פמ״ב, ט. לקו״ת בלק סז, ד. עא, ב. תו״ח תצוה ח״ב שעט, ד. וש״נ. סה״מ תרכ״ז ס״ע עד ואילך. וש״נ.**

141) ואבן הוא אב ובנין: **ראה תרגום אונקלוס ורש״י ויחי מט, כד.**

142) שאברהם נק׳ ראש צורים: **ראה גם בחיי בלק כג, ט. אוה״ת (שבהערה הבאה) ד״ה באסתר.**

143) ברבות בא פט״ו דק״ל ע״ב: **בדפוס אמשטרדם ת״א. ולפנינו פט״ו, ז. הועתק לשונו באוה״ת בלק ע׳ תתקטז.**

144) אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה הערה 32.**

145) דעת קל עטרא דגבורה: **ראה לקו״ת שבהערה 138.**

146) כו׳ ולכן: **וכ״ה בסה״מ תר״ל כאן. באוה״ת בא כאן ניתוסף: והרמב״ם במ״נ פי׳ ענין ישב שנאמר למעלה על בחינת לא שניתי כו׳ ולכן. ראה בסמוך בפנים על יד הערה 160.**

147) במשנה פ״ב דאבות . . ור״א: **מ״ח (ולגירסת אדה״ז בסידורו מ״ט) ושם: ואליעזר — באוה״ת וסה״מ תר״ל כבפנים. וראה מחזור ויטרי שם.**

148) אבנא למשקל בה: **ראה זהר רע״מ תשא קפז, ב ובביאוה״ז שם נג, סע״ג ואילך. ולהצ״צ שם כרך א ע׳ רפא ואילך.**

149) אבירי שבגמ׳ ספ״ב דברכות: **יז, ב. באוה״ת כאן: אבירי לב. בסה״מ תר״ל כבפנים.**

150) בד״ה הללו את ה׳ כל גוים: **מאמרי אדה״ז תקס״ט ע׳ רמד ואילך. אוה״ת סוכות ע׳ א׳תשסה ואילך.**

הנצח והעקשות, ובנפה"א עבר ושנה נעשה לו כהיתר[151], וכן ענין הכבוד מקיפים דקלי' שאינו עפ"י השכל והדעת, וז"ע גסות כל גיא שוטה[152], ולכן נק' היצה"ר מלך זקן וכסיל[153], זקן ע"ש לעו"ז דבחי' יגת"ד[154] שהם מדות שאינם ע"פ השכל[155], וכסיל ע"ד כעס אויל כבד משניהם[131], וזהו כבד לב פרעה[23] כי הלב משכן החכמה כמ"ש ובלב כל חכם לב נתתי חכמה[156], משא"כ הכבוד[157], ועי"ז ניצוח ובירור פרעה באותות ומופתים וקרי"ס עי"ז ואכבדה בפרעה, גילוי כבוד ה' יקר עליון וכמאמר כד אתכפי' סט"א[158] אסתלק יקרא דקוב"ה[137], ושרשו מבחי' אגוסטוס[159] יושב, שהרי ענין הישיבה למעלה ביאר הרמב"ם[160] שזהו בחי' אני הוי' לא שניתי[144].

וזהו ואני הנני מחזק כו' בכדי שיהי' ואכבדה בפרעה[2] וכמארז"ל מי גרם לא פרעה, וזהו שהמשיל לחלש וגבור[161], כי נודע שהקלי' הם כקוף בפני האדם[162], שכמו הקוף עושה כל מעשה האדם, כמו"כ הקלי' מתדמים כמ"ש במ"א, ומ"מ המשיל לחלש וגבור שמ"מ אין ערוך כו' וכקוף כו', וע"י הכנעת פרעה דאתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שיהי' הגילוי מבחי' אגוסטוס יושב כו', ועי"ז יהי' ג"כ וידעו מצרים כי אני הוי'[3], שבחי' אלקים וש' הוי' כולא חד[163], וזהו אני מל'[164] והוי' כולא חד[165], גם י"ל אני היינו בחי' או"ס עצומ"ה,

---

151) עבר ושנה נעשה לו כהיתר: **יומא פו, ב.**

152) כל גיא שוטה: **ראה קה"ר רפי"ב ובמ"כ שם. מובא גם בספר המצות להצ"צ ע' קח. אוה"ת בא כאן ע' רמח. סה"מ תר"ל כאן ע' עט. המשך וככה תרל"ז פט"ל (כמ"ש). קונטרס ומעין ריש מאמר טז ע' 105; המשך תער"ב ח"א ע' קעז; ע' רצב (וכמא'). ח"ב ע' תתסא. ע' תתקעז. סה"מ תרצ"ב ע' שלו (וכמא').**

153) נק' היצה"ר מלך זקן וכסיל: **ראה קהלת ד, יג וברש"י שם. קה"ר שם. זהר מדהנ"ע וירא קי, סע"ב. וישב קעט, סע"א ואילך. רא"ש לנדרים לב, ב. וראה גם לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ג. ד"ה להבין ענין הנפש אלהית רפ"ה.**

154) יגת"ד: **ראה זהר תרומה ספדצ"נ פ"ת קעז, א. אד"ר נשא קלא, א.**

155) יגת"ד . . שאינם ע"פ השכל: **ראה ע"ח שער א"א שי"ג פ"ח ואילך.**

156) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה: **תשא לא, ו. ראה זהר ויקהל רא, א. לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב.**

157) הכבוד: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. באוה"ת כאן הכבד.**

158) וכמאמר כד אתכפי' סט"א: **ראה לעיל בפנים על יד הערות 77-78 (מאוה"ת בא כאן ע' רמז) שמציין כנז' בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ב' ובהרמ"ז שם. ראה גם זהר תרומה קכח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ה. אוה"ת שלח כרך ו ע' א'תשעב. וש"נ. שה"ש כרך ב ע' תרצט.**

159) אגוסטוס: **ראה לעיל על יד הערות 17 ואילך ובהנסמן שם.**

160) ביאר הרמב"ם: **מו"נ ח"א פי"א. ראה גם ספר החקירה להצ"צ פ, ב. אוה"ת בראשית כרך ו ע' 2080.**

161) מי גרם . . לחלש וגבור: **ראה לעיל בריש המאמר בפנים.**

162) כקוף בפני האדם: **ראה זהר תרומה קמח, ב.**

163) אלקים וש' הוי' כולא חד: **ראה לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפכ"ג. וש"נ.**

164) אני מל': **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אני. פע"ח בתחלתו. ע"ח שער העקודים ש"ו, פ"ג.**

165) אני . . והוי' כולא חד: **ראה גם המשך תער"ב ח"ב ר"ע תתקיט: „דאני הוי' אני והוי'**

והוי׳ כולא חד, כי אם תגביהי כנשר[166] כו׳ לקבל מבחי׳ אם צדקת[167] כו׳ מ״מ משם אורידך נאום הוי׳ לפי שכולא חד, ולפ״ז מ״ש ואני הנני מחזק, הגם כי אני רומז על עצומה״ו אשר שם כחשיכה כאורה[168] ואם צדקת[169] כו׳, מ״מ נמשך משם לחזק ולהכבד לב פרעה כו׳, מפני שמ״מ בפנימיות חפץ בנש״י וכמ״ש בזהר וירא דק״ך בענין לא צר[170] להתם מגיע עקתא דישראל, וע׳ בד״ה כי תבאו[171] בענין בכורים במש״נ שם בענין מחשבתן של ישראל[172] קדמו[173] לכ״ד[172] שזהו למעלה מתהו ותיקון כו׳, ולכן נמשך משם להכביד לב פרעה בכדי להיות ואכבדה כו׳, שיומשך הכבוד ה׳ משם בחי׳ אגוסטוס יושב, והיינו שיומשך אור זה בבחי׳ שם ואז וידעו מצרים כי אני הוי׳ כו׳, פי׳ מצרים דקדושה[174] שהם עולמות בע״ג שזהו בכלל בחי׳ הנשמות דזרע בהמה כמ״ש בד״ה וילך איש מבית לוי[175], שגם בהם יומשך הדעת שידעו שאני עצומ״ה והוי׳ כולא חד כו׳.

כולא חד״. שם ע׳ תתקכג: „וכמ״ש אני הוי׳ אני והוי׳ כולא חד״. זהר בראשית בהקדמה ו, א [בפי׳ אני הוי׳]: „אקרי אני . . י״י וכלא חד״. אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ רלד. סה״מ תר״ל כאן ע׳ עט. תרל״ח ע׳ שלז (ובהנסמן בריש המאמר שם). תרמ״א ע׳ סו. וש״נ.

166) אם תגביהי כנשר: עובדי׳ א, ד [ושם: תגביה — ראה גם לקמן מאמר ד״ה וכד אנת תסתלק פ״א פיסקא והענין יובן. וש״נ. סה״מ תר״ל כאן. תרל״ח ע׳ קכו. וש״נ. תרמ״א ע׳ קס. וש״נ].

167) אם צדקת: איוב לה, ז.

168) כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב. ראה לקו״ת צו יב, א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שו. וש״נ.

169) ואם צדקת: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן. ראה לעיל בפנים על יד הערה 167.

סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תר. וש״נ.

170) בזהר וירא דק״ך בענין לא צר: (בסה״מ תר״ל כאן דק״ב, ולכאורה צ״ל כבפנים) ראה שם ע״ב. ישעי׳ סג, ט.

171) בד״ה כי תבא: ראה ד״ה והי׳ כי תבא תרכ״א באוה״ת תבא ס״ע תתרלז ואילך. שם ע׳ תתרמב ואילך.

172) מחשבתן של ישראל קדמו לכ״ד: ב״ר פ״א, ד.

173) קדמו: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן. תרמ״א ע׳ נ וע׳ סא. ועוד.

174) מצרים דקדושה: ראה תו״א שמות מט, סע״ד ואילך. וארא נז, ב. נח, ב. סה״מ תר״ל כאן. תרל״ח ע׳ כו. וש״נ.

175) בד״ה וילך איש מבית לוי: ראה סה״מ תר״ל ע׳ נז ואילך.

פ׳ יתרו מ״ב

זכור את יום השבתי לקדשו[2], ששת ימים תעבוד[3] כו׳ ויום השביעי שבת להוי׳ אלקיך[4], ובדברות האחרונות נאמר שמור את יום השבת[5], וארז״ל בר״ה דף כ״ז א׳, שבועות ד״ך ע״ב, זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע, וכן[6] מחללי׳ כו[7] וביום השבת שני כבשים[8] ג״כ בדבור אחד[9], כמו שפי׳ רש״י ז״ל[6] והוא מהילקוט[10] רמז רצ״ה שהביא[11] מהמכילתא[10], וצ״ל ענין דבור אחד שיש בשבת, וגם צ״ל ענין זכור וענין שמור וענין ששת ימים תעבוד מהו הציווי על עבודה בששת ימי החול[12] כו׳, וגם צ״ל ענין לקדשו הלא שבת היא מקדשא וקיימא[13] משי״ב וכמ״ש (תשא ל״ד יו״ד[14]) ושמרתם את השבת כי קדש היא, דבשלמא קדושת יו״ט תלוי בישראל שלכך אומרים מקדש ישראל והזמנים[15], מתחלה ישראל ואח״כ הזמנים משום דישראל אינהו דקדשינהו לזמנים[16], ובזה יתורץ מה שהקשה הפ״י[17] על מה שארז״ל בך״ה

---

1) זכור את יום השבת: **הוא מאמר ד״ה זה דשנת תרכ״ז שנדפס בסה״מ תרכ״ז (בהוצאות הקודמות ע׳ קטו ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות — ולזה צויין להלן) ע׳ קכה ואילך. וראה מאמר ד״ה זה בסה״מ תרס״ח ע׳ צח ואילך (ובהכותרת שם נרשם: „רשומי דברים בדרך קצרה, רמ״ב״. וכן נזכר שם ע׳ קא). סה״מ פר״ת ע׳ רנז ואילך.**

המאמר דתרכ״ז הוא דרוש הצ״צ בתוס׳ הגהות שמיוסד על תו״א יתרו סט, ג ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ט (בהוצאה הקודמת ע׳ לב ואילך — ולזה צויין להלן. ובמהדורת תשס״ה) ע׳ מג ואילך. וראה הנרשם בסה״מ תרכ״ז שם.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272. חלוקת הקטעים שבהמאמר הם ע״פ סה״מ תרכ״ז.

2) זכור את יום השבת לקדשו: **יתרו כ, ח.**

3) ששת ימים תעבוד: **שם כ, ט.**

4) ויום השביעי שבת להוי׳ אלקיך: **יתרו שם, י.**

5) שמור את יום השבת: **ואתחנן ה, יב.**

6) וכן מחללי׳ . . רש״י ז״ל: **ראה שם יתרו כ, ח.**

7) מחללי׳ כו׳: **תשא לא, יד.**

8) וביום השבת שני כבשים: **פינחס כח, ט.**

9) ג״כ בדבור אחד: **ראה החצע״ג (ונר׳ . . כו׳) בסה״מ תרס״ח כאן.**

10) שפי׳ רש״י ז״ל והוא מהילקוט . . מהמכילתא: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. תרל״ג ח״א ע׳ רנא. בסה״מ תרס״ח כאן: „וכמו שפרש״י ע״פ זכור את יוה״ש והוא מהמכילתא הובא בילקוט״.**

11) מהילקוט רמז רצ״ה שהביא מהמכילתא: **ראה שם יתרו כ, ח.**

12) מהו הציווי על עבודה בששת ימי החול: **ראה גם אוה״ת יתרו ע׳ תתקכו. סה״מ תרמ״א ע׳ נט. ע׳ צא ובהערה 11. תרס״ח כאן ס״ע צח. פר״ת כאן ע׳ רנז. לקמן רפ״ד. וש״נ.**

13) שבת היא מקדשא וקיימא: **ביצה יז, א. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ט כאן ע׳ לג. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קנח. וש״נ. תרמ״א ע׳ נט. וש״נ. לקמן פ״ב.**

14) תשא ל״ד יו״ד: **בסה״מ תרכ״ז כאן תשא ל״ד י״ד. ולכאורה בשניהם צ״ל: תשא לא, יד.**

15) מקדש ישראל והזמנים: **נוסח ברכת היום דיו״ט.**

16) דישראל אינהו דקדשינהו לזמנים: **ברכות מט, א.**

17) הפ״י: **בסה״מ תרכ״ז כאן הפנ״י = הפנים**

באלול נברא העולם[18] א״כ יום ששי למע״ב הוא ר״ה ואיך עשה מלאכה בר״ה שמאמר תוצא הארץ נפש חי'[19] ונעשה אדם[20] הי' ביום ששי שהוא ר״ה ויו״ט אסור בעשיית מלאכה[21] כמו שבת, אך לפ״ז לא יוקשה דקדושת יו״ט תלוי בישראל שישראל אינהו דקדשינהו לזמנים, וא״כ קודם בריאת אדה״ר לא הי' קדושת יו״ט כלל ולכן לאחר מאמר נעשה אדם שנברא אדה״ר לא הי' מאמר עוד, אבל שבת מיקדשא וקיימא משי״ב וא״כ מהו הציווי זכור את יום השבת לקדשו, וגם צ״ל מ״ש בת״ז תיקון יו״ד דד״ב א'[22] ותיקון ס״ט דקי״ו א'[23], ובהקדמת ת״ז ד״ד ע״ב[24] וד״י[25] ודס״ז[26], ע״פ זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור[27] שמי עם י״ה שס״ה ל״ת וזכרי עם ו״ה רמ״ח מ״ע, הרי כי ל״ת הם בחי' י״ה ומ״ע בחי' ו״ה, ובמ״א נת' שזכור עם י״ה גימ'[28] רמ״ח* מ״ע הרי מ״ע ג״כ בי״ה.

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.
בחיי[א] צ״ז א'[ב], זכור עם י״ה רמ״ח, י״ה ר״ת יום השבת[ג], זח״א מקץ דקצ״ט[ד], מה טובו[ה].

א) בחיי: יתרו כ, ח קרוב לסופו — במהדורת שעוועל ע' קצח.

ב) בחיי צ״ז א': כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז ע' קכו. אוה״ת יתרו ע' תתקכא (אלא ששם מתחיל מתחילת פירושו).

באוה״ת שם ע' תתקמה מעתיק לשונו ומציין: צ״ז ע״ג [במהדורת קראקא שנב־ג]. וכן מציין „ובקונטרס** שבס״ס*** פ' יתרו סעי' ל״ד . . גימטריא זכור י״ה רמ״ח". וכ״ה גם שם בכרך ז ע' ב'תשג. ע' ב'תרצט.

ג) י״ה ר״ת יום השבת: מובא גם באוה״ת יתרו ע' תתקכא.

ד) זח״א מקץ דקצ״ט: ע״ב. מובא גם באוה״ת שם.

ה) מה טובו: לקו״ת בלק עג, ב ואילך. ראה אוה״ת שם.

**) נפתלי אלדים נפתלתי (נפתלי — סדה״ד בערכו. נפתלי אלדים — פיררא שט״ז. נפתולי אלהים — שה״ג בערכו. נפתולי אלקים — ספר כת״י) לר' נפתלי הירץ בר' אליעזר טריווש. ראה שם הגדולים פליטת סופרים למערכת גדולים בערכו.

***) נדפס בסוף ספר בחיי מהדורא הנ״ל.

יפות*. אולי הכוונה ליתרו כ, י ד״ה לא תעשה כל מלאכה.

18) בד״ה באלול נברא העולם: ראה פדר״א רפ״ח. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע' תתמ. וש״נ.

19) תוצא הארץ נפש חי': בראשית א, כד.

20) ונעשה אדם: שם א, כא.

21) ויו״ט אסור בעשיית מלאכה: ראה מגילה פ״א, מ״ה. שו״ע אדה״ז הל' יו״ט סתצ״ה.

22) בת״ז תיקון יו״ד דד״ב א': במהדורת מנטובה שי״ח. לפנינו כו, א.

23) ותיקון ס״ט דקי״ו א': לפנינו קז, ב. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי ובהערה 185.

24) ובהקדמת ת״ז ד״ד ע״ב: בלקו״ת פקודי ג, ב: ד' ד' סע״ב וד' ה' ע״א.

25) ובהקדמת ת״ז . . וד״י: ע״א. לפנינו ע״ב.

26) ודס״ז: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן ע' קכו. בת״ז מהדורא הנ״ל לא נמצא שם. וראה גם לעיל מאמר ד״ה ואני הנני מחזק הערה 130. וראה גם הנסמן במ״מ ללקו״ת פקודי ג, ב.

27) זה שמי . . לדור דור: שמות ג, טו. ראה גם (בנוסף להמצויין לעיל) סה״מ תר״ם ח״א ע' תז. וש״נ.

28) שזכור עם י״ה גימ' רמ״ח: ראה תו״א

---

*) בלקו״ת נשא כט, ד כותב הצ״צ: ופי' הגאון החסיד מוהר״ר פנחס ז״ל הלוי האב״ד דק״ק פפד״מ תלמידו של הה״מ נ״ע בספרו פנים יפות על התורה.

ויובן כ״ז בהקדם ענין השבת שבו שבת מכל מלאכתו[29], דהנה ארז״ל ע״פ ממצוא חפצך ודבר דבר[30], דבור אסור הרהור מותר[31], לפי שבריאת העולם הי׳ מבחי׳ דבור[32], לכן דבור אסור כי בו שבת אבל הרהור מותר שהעולם לא נברא במחשבה[33], וא״כ לפ״ז הי׳ צ״ל דבור אסור מדאורייתא[34], ולא מצינו שאסור מדאורייתא כ״א מעשה כמו הזורע והחורש[35] שהם מלאכות בבחי׳ מעשה, אבל דבור מדאורייתא מותר רק שמדרבנן דיבור אסור הרהור מותר ואסמכוהו אקרא. אך הענין דהנה איתא בכמה מדרשים שדבורו של הקב״ה מעשה[36] ולכן עיקר האיסור דאורייתא בשבת הוא עשיית מלאכה מצד כי בו שבת אבל דבור מותר מדאורייתא מפני שמדבור האדם לא יתהוה כלום כ״א דבורו של הקב״ה מעשה[36] כו׳, ומדרבנן דבור ג״כ אסור מפני שעכ״פ בריאת העולם הי׳ ע״י דבור ובשבת שבת כו׳, לכן גם באדם הדבור אסור מדרבנן, אבל הרהור מותר גם מדרבנן לפי שבריאת העולם עלמא דאתגליא[37] לא הי׳ מבחי׳ מח׳, כ״א מבחי׳ דבור דוקא שדבורו של הקב״ה מעשה[36], דהנה כדי שיתהווה העולם שהוא בחי׳ גבול מהארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה[38] שהוא בחי׳ גבול, מאתו ית׳ הבלתי בע״ג הוצרך להיות ע״י רבוי צמצומים דוקא, כי גבול לגבי בבע״ג אין ערוך כלל, לזה הי׳ ע״י צמצום הדבור דוקא שחשיב מעשה שהוא בחי׳ צמצום והשפלה וכמשל האדם בעת שעושה איזה כלי הנה בעת שעושה מושפלים שכלו ומדותיו בעשיית הכלי כך עד״מ למעלה כבי׳ שכדי שיהי׳ בריאת העולם הי׳ בחי׳ השפלה בדבור בבחי׳ צמצום בע״מ פרטים[39] כו׳, ולכן

יתרו כאן סט, ד. ע, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ט ע׳ לג. ע׳ נב. תו״ח (שמות כת״י ע׳ 774. ע׳ שצב. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח״ב רסד, ג. רסח, א. סה״מ תרל״ט ח״ב ע׳ תשט ואילך. הנרשם בשולי היריעה כאן. לקמן פ״ג.

29) שבו שבת מכל מלאכתו: **בראשית ב, ג.**

30) ממצוא חפצך ודבר דבר: **ישעי׳ נח, יג.**

31) דבור אסור הרהור מותר: **שבת קיג, רע״ב. ראה אוה״ת יתרו כרך ז ע׳ ב׳תשב ואילך. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ סב ואילך. וש״נ.**

32) שבריאת העולם הי׳ מבחי׳ דבור: **אבות רפ״ה.**

33) שהעולם לא נברא במחשבה: **ראה סה״מ פר״ת כאן ע׳ רנח.**

34) צ״ל דבור אסור מדאורייתא: **באוה״ת יתרו שם: ברכה כרך ו ע׳ ב׳תקפג מביא קושיא זו בשם הפנים יפות ס״פ יתרו. ראה לעיל הערה 17.**

35) הזורע והחורש: **שבת עג, א. ראה תו״ח ויקהל ח״ב תיט, א הערה 1071. סה״מ תרמ״א ע׳ צז ובהערה לשם.**

36) שדבורו של הקב״ה מעשה: **וכ״ה (כמ״פ בסמוך בפנים ו)בסה״מ תרכ״ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: חשיב מעשה — ראה ב״ר פמ״ד, כב. רש״י לך טו, יח. אוה״ת יתרו שם. סה״מ תרס״ח כאן ע׳ צט.**

37) עלמא דאתגליא: **נסמן לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הערה 80.**

38) מהארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה: **ראה חגיגה יג, א.**

39) בע״מ פרטים: **נמנו בפרטיות — ב״ר רפי״ז. פדר״א ספ״ג וברד״ל שם אות עג. לקח טוב בראשית א, א ד״ה את השמים [וראה שם ואתחנן ה, ו]. ראה ספר הבהיר אות קמא ואילך. פרדס שער טעם האצילות ש״ב, פ״ג. פ״ד. פלח הרמון לפרדס שם פ״ב. פ״ד. תורת שלמה בראשית א אות מ. ילקוט שמעוני מהדורת ירושלים תשל״ג בתחילתו הערה 1.**

בכל מע״ב לא נאמר רק שם אלקים[40] עד לאחר שבת נאמר ה׳ אלקים[41], של״ב פעמים אלקים הם כנגד ל״ב נ״ח[42], ששם אלקים הוא מדת הצמצום[43] לצמצם בחי׳ החכמה כו׳ עד שיהי׳ בריאת העולם, ושבת הוא כי בו שבת כאדם ששובת ממלאכתו[44] שהשכל והמדות שנשפלו להתלבש בדבור ובמעשה עולים למהותן ועצמותן, כמ״כ למעלה ענין השבת הוא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע.

וזהו מ״ש והנה טוב מאד[45] ויכולו השמים[46], פי׳ טוב מאד הוא בחי׳ בע״ת, כידוע שטוב הוא יצ״ט ומאד הוא יצה״ר[47] כשנהפך לטוב[48] ע״י התשובה וכידוע ענין התשובה שהוא מדרגה גבוה שבמקום שבע״ת עומדין[49] צד״ג אינם יכולים לעמוד, ועד״ז הוא ענין השבת שהוא אותיות תשב[50] בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע שהוא בחי׳ עליות החיות שירד בשי״ב בבחי׳ ירידה בשבת הוא עולה בבחי׳ עליית העולמות למהותו ועצמותו ית׳ כו׳. וזהו בחי׳ שבת דמקדשא וקיימא[13] שהוא בחי׳ עליית הכח הנמשך מחכמה לבחי׳ דבור שדבורו של הקב״ה מעשה[36], לבחי׳ עצמיות החכמה כו׳ כנ״ל במשל שלאחר גמר המלאכה חוזרים המוחין למהותן ועצמותן כו׳, וזהו בחי׳ שבת דמקדשא וקיימא שהעלי׳ היא ממילא[51] כי בו שבת כו׳, ובד״כ עלי׳ זו הוא מבחי׳ עשי׳ בחי׳ דבור הוא המל׳[52] לחכמה כו׳, וכמו״כ הוא העלי׳ מבחי׳ עולם העשי׳ בעילוי כל עולם לפי ערכו עד בחי׳ חכמה דאצי׳ כו׳.

---

40) בכל מע״ב . . שם אלקים: **ראה גם תו״א יתרו כאן סט, ד. תו״ח (שמות כת״י ע׳ שפט. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח״ב כאן רסו, ב. לקו״ת שה״ש לב, א. סידור שער התפלה כז, א. סה״מ תרמ״א ע׳ עה. וש״נ. ע׳ קד ואילך. וראה גם לקמן מאמר ד״ה והים בקעת לפניהם ספ״ג.**

41) ה׳ אלקים: **בראשית ב, ד. ועוד. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ט כאן ע׳ לו. תו״ח שם רסו, סע״ב ואילך.**

42) של״ב פעמים אלקים . . ל״ב נ״ח: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה ובהערות 65-64.**

43) ששם אלקים הוא מדת הצמצום: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה לכן אמור לבני ישראל ובהערה 18.**

44) כאדם ששובת ממלאכתו: **ראה גם תו״א כאן. תו״ח כאן (שמות כת״י ע׳ 778. במהדורת אותיות מרובעות) רסו, א. סה״מ תרכ״ט ע׳ ח. וש״נ.**

45) והנה טוב מאד: **בראשית א, לא.**

46) ויכולו השמים: **שם ב, א.**

47) שטוב הוא יצ״ט ומאד הוא יצה״ר: **ילקוט שמעוני בראשית א, לא (רמז טז — ירושלים תשל״ג ע׳ 46. וש״נ).**

48) ומאד הוא יצה״ר כשנהפך לטוב: **ראה תו״א יתרו כאן סט, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ קד ואילך. סה״מ תרמ״א ס״ע פט ואילך. וש״נ.**

49) שבמקום שבע״ת עומדין: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך ובהערה 11.**

50) השבת שהוא אותיות תשב: **ראה יפה תואר לב״ר ספכ״ב. אגה״ת ספ״י. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקל. וש״נ.**

51) שהעלי׳ היא ממילא: **ראה גם תו״א כאן ע, א.**

52) דבור הוא המל׳: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ובהערה 9.**

(ב) **אך** הנה כתיב אשר ברא אלקים לעשות[53] וארז"ל לעשות לתקן[54] שכל מה שנברא בשי"ב צריכין תיקון אפי' תורמסין צריכין תיקון, וכתיב ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת[55] דמזה משמע שישראל עושים את השבת הלא[56] שבת מיקדשא וקיימא[13] כו' כנ"ל. הנה כתיב חכמות בחוץ תרונה[57] וקאי על התורה כמ"ש (משלי ט') חכמות בנתה ביתה[58] חצבה עמודיה שבעה, הם ז' ס"ת כמשארז"ל במד"ר[59], ופי' חכמות ל' רבים פי' בזהר חכמות תרי[60] ח"ע וח"ת, דהנה התורה כמו שהיא למעלה הנה אורייתא מח"ע נפקת[61] (שהוא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא[62], וז"ע אלפים שנה חו"ב קדמה לעולם[63] ז"א כו') והתורה כמו שנתלבשה למטה הוא רק נובלות חכמה שלמעלה תורה[64] והוא בחי' ח"ת, אבל מ"מ הנה ח"ע מלובש בח"ת, ולכן ל"ב חוטי הציצית הם כנגד ל"ב נתיבות חכמה[65], וכן ד' בתי התפילין ה"ע ד' מוחין[66], וכן אבני האפוד שנשא אהרן[67] שהגם שהיו גשמי', אבל הם רומזים למעלה לבחי' אורות עליונים כו', והיינו כי

---

53) אשר ברא אלקים לעשות: **בראשית ב, ג.**

54) לעשות לתקן: **ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. הנסמן בסה"מ תרמ"א ע' צה.**

55) ושמרו בנ"י . . את השבת: **תשא לא, טז.**

56) השבת הלא: **וכ"ה בסה"מ תרכ"ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: השבת וצ"ל הלא.**

57) חכמות בחוץ תרונה: **משלי א, כ. ראה רש"י שם. ויק"ר שבהערה 59. ראה גם להבא לקמן תו"א כאן. סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קסא ואילך ובהנסמן שם.**

58) (משלי ט') חכמות בנתה ביתה: **פסוק א.**

59) שבעה הם ז' ס"ת . . במד"ר: **ראה ויק"ר פי"א, ג. ב"ר פס"ד, ח. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד. וש"נ.**

60) פי' בזהר חכמות תרי: **ראה שם תולדות קמא, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ט כאן ע' לז.**

61) אורייתא מח"ע נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

62) חכים ולא בחכמה ידיעא: **ת"ז בהקדמה יז, ב.**

63) אלפים שנה . . קדמה לעולם: **ראה מדרש תהלים צ, ג. שבת פח, ב וברש"י שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כ. מאמר ד"ה זה תשי"א יום ב' דחה"ש. סה"מ מלוקט ד ע' מח (בהוצאה החדשה ח"א ע' רסו) ובהנסמן שם. ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פיסקא והנה ע"י מה. לקמן מאמר ד"ה כי תשא פיסקא וע"פ הקבלה. ד"ה והבריח התיכון פ"ד. סה"מ תרמ"א ע' ריב.**

64) נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.**

65) ל"ב חוטי . . ל"ב נתיבות חכמה: **ראה זח"ג תוספת שא, א. בחיי שלח טו, לח ד"ה וע"ד הקבלה (ירושלים תשל"ב ס"ע קא). מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקטז ובהנסמן במ"מ לשם. לקו"ת קרח נב, ב. ד. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך שם.**

66) ד' בתי התפילין ה"ע ד' מוחין: **ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, א. אמרי בינה שער התפילין קיב, א ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשח ובהנסמן במ"מ לשם [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' א]. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רמא. וש"נ. תו"ח נח עח, ד הערה 34.**

67) אבני האפוד שנשא אהרן: **(תרומה כה, ז) תצוה כח, ט. יב. ראה סה"מ תרל"ג ח"א ס"ע קנז ואילך. וש"נ.**

ח״ע נתלבשה בח״ת ועי״ז תרונה שע״י שנתלבשה ח״ע בח״ת עי״ז תרונה, פי׳ תרונה הוא רננא דאורייתא[68] שהוא בחי׳ שיר, כי הנה יש ד׳ בחי׳ טנת״א[69] והגילוי שבתורה הוא רק מבחי׳ אותיות התורה ומעט גם מבחי׳ תגין ונקודות כמ״ש במ״א בענין ר״ע[70] הי׳ דורש על קוץ*[71] תלי תלין של הלכות[70], אבל טעמים שבתורה לא נתגלו, שהטעמים הם זרקא מקף שופר[71] הולך סגולתא, הם בחי׳ שיר שהוא כמ״ש ובלילה שירה עמי[72] בחי׳ ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום[73], שהוא בחי׳ שעשועים עצמיי׳ כו׳, ועי״ שנתלבשה בח״ת דוקא עי״ז תרונה דהיינו שממשיכים בחי׳ תענוג בחי׳ שיר בתורה, והוא ע״י המצות שלכן מברכין על המצות אשר קדשנו, פי׳ אשר הוא ל׳ תענוג[74] וגם אשר אותיות ראש[75], דהנה החכמה נק׳ ראשית כמ״ש ראשית חכמה[76] וראשית ל׳ נוק׳ והיינו כי החכמה היא בחי׳ מקבל שמקבלת מבחי׳ ראש וכמ״ש והחכמה מאין תמצא[77] שנמשכת מבחי׳ אין דהיינו שלא בדרך השתל׳ עילה ועלול[78] רק כמו בחי׳ יש מאין, כי בחי׳ האין שממנו תמצא החכמה הוא למעלה ממדרגת החכמה והוא כמו עד״מ באדם כשנופל לו המצאה וסברא חדשה אזי מתמלא תענוג, מזה אנו רואים שבחי׳ התענוג הוא למעלה מבחי׳ חכמה, דהיינו שהוא מקור החכ׳[79], ולכן בתחלת התחדשות הסברא יהי׳ הענג גדול להיות

---

68) רננא דאורייתא: ראה ז״ח רות עז, ב. זהר בהקדמה ח, א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ פו. וש״נ.

69) טנת״א: ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ כט ואילך. במדבר ח״ב ע׳ שנב ואילך. ע׳ תרלח ואילך. דברים ח״ד ע׳ א׳תסט ואילך. אוה״ת וארא ע׳ ב׳תקעב ואילך. אוה״ת שבהערה הבאה. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ פא ואילך.

70) ר״ע הי׳ דורש . . של הלכות: ראה מנחות כט, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקפב. אוה״ת וארא כרך ז ע׳ ב׳תקנח אילך [נח כרך ג ע׳ 1328 ואילך]. הנסמן בסה״מ תרכ״ז כאן ע׳ קכח. תרל״ח ע׳ קנט. בהערה שלפנ״ז.

*71) על קוץ: בסה״מ תרכ״ז כאן מהדורת אותיות מרובעות: על כל קוץ. אבל במהדורת כת״י כבפנים.

71) זרקא מקף שופר: ראה זהר בראשית כד, א. ב. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳תסט.

72) ובלילה שירה עמי: תהלים מב, ט.

73) ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום: משלי ח, ל. ראה גם תו״ח תולדות קנב, ד. מקץ רכח, סע״א. תו״ח (שמות כת״י ע׳ 474. ע׳ שמט. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח״א קסח, ב. רלט, ד.

74) אשר הוא ל׳ תענוג: ראה תו״א תולדות יח, סע״ב. ויצא כג, ג. שמות נג, ב. מאמרי אדה״א נ״ך ר״ע שכז. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי״ב.

75) אשר אותיות ראש: ראה זהר בראשית טו, סע״א. ע״ח שער הולדת או״א וזו״ן שט״ז, פ״ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קסג. וש״נ.

76) ראשית חכמה: תהלים קיא, י. ראה גם תו״א כאן. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ א. וש״נ. תו״ח יתרו ח״ב רסד, ב. וש״נ.

77) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״א. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״י. סה״מ תר״ם ח״א ס״ע קסב ואילך. וש״נ.

78) עילה ועלול: בלקו״ת ברכה צה, ב: הנזכר בספרים. שה״ש א, ב: כמ״ש בספרים. ראה גם רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ב, ה״ו.

79) התענוג הוא . . מקור החכ׳: ראה גם תו״א כאן. הנסמן בסה״מ תר״ם שם ע׳ קסג. ראה גם לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ב. ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״ב.

כי רגע זו יצאה ונמשכה החכמה ממקורה התענוג, לכן מאיר בה אור התענוג, משא״כ כשמתיישן הסברא אח״כ אינו מתענג אח״כ מהסברא שכבר נתרחקה ממקורה שהוא התענוג, וכמ״כ למעלה בחי׳ תענוג העליון הוא מקור החכמה וזהו והחכמה מאין תמצא מאין הוא בחי׳ ענג, וזהו שנק׳ חכמה ראשית שהוא מקבל מבחי׳ ראש הוא התענוג עליון, וזהו חכמות בחוץ תרונה שמפני שנתלבשה בחי׳ חכ״ע בח״ת הנה ע״י המצות ממשיכים מבחי׳ אשר בחי׳ תענוג בתורה, וזהו כמו יושב ועוסק בתורה[80] שהוא בחי׳ המשכת אוא״ס ב״ה בתורה, וזהו ג״כ ענין לימוד התורה לשמה לשם[81] התורה*, והיינו כשלומד תורה כדינה ללמוד וללמד לשמור ולעשות[82], אז ע״י המעשה וגם ע״י ההכנה למעשה המצות ממשיך המשכת אוא״ס ב״ה בתורה, ועד״ז הוא ענין לעשות את השבת שישראל עושין את בחי׳ השבת שהגם ששבת מקדשא וקיימא שהוא כי בו שבת[29] דהיינו העלי׳ מעשי׳ לחכמה כנ״ל, הנה עכ״ז העלי׳ הוא רק בחכמה שנקראת ראשית ולכן שבת הוא בחי׳ שבת בראשית שהיא בחי׳ מקבל כנ״ל, אבל פי׳ לעשות את השבת דהיינו להמשיך מבחי׳ ענג בשבת** שזהו מ״ש וקראת לשבת[83] ענג***, ענג ר״ת עדן נהר גן[84] כו׳, וזהו הציווי זכור את יום השבת לקדשו דהיינו להמשיך מבחי׳ ענג בשבת כו׳.

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים וכנראה שייך כאן:

לימוד התורה לשמה, לשם התורה, ע״י לשמור ולעשות, ע״י נמשך בתורה.

**) בסה״מ תרכ״ז מהדורת אותיות מרובעות נדפס זה כאן. במהדורת תשמ״א ובבוך זה נמצא זה לקמן בפ״ד ללא ציון מקומו בפנים, וכנראה שייך כאן:

לשבת ענג, מבחי׳ ראש בראשית, בחי׳ מזלות דא״א.

**) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים וכנראה שייך כאן:

וקראת לשבת ענג[83], י״ל בחי׳ אבא יונק ממזלא[ו], וע׳ בלק״ת בביאור שבת[ז]

ו) אבא יונק ממזלא: **ראה זהר אד״ז האזינו רפט, ב. ע״ח שער הכללים פ״ה. תו״ח שמות ח״א לו, א הערה 455. לקו״ת תצא לט, ב.**

ז) בלק״ת בביאור שבת שבתון: **יו״כ ע, ג ואילך.**

---

80) יושב ועוסק בתורה: **ע״ז ג, ב. ראה לקו״ת שה״ש א, ד. אוה״ת בהעלותך ע׳ שסב ואילך.**

81) לשמה לשם התורה: **ראה פע״ח שער הנהגת הלימוד. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רמ. וש״נ. שה״א סט, ב ובהערה 26. סה״מ תרמ״א ע׳ נג ואילך. וש״נ.**

82) כשלומד תורה כדינה ללמוד . . ולעשות: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. וראה סה״מ פר״ת כאן ע׳ רס. אבות פ״ד, מ״ה. ברכת אהבת עולם אהבתנו. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ד, ס״ה. וראה סוטה לז, סע״א.**

83) וקראת לשבת ענג: **ישעי׳ נח, יג.**

84) ענג ר״ת עדן נהר גן: **ת״ז תנ״ה פח, ב. ראה גם לקו״ת צו יב, א.**

(ג) **ומעתה** יובן ענין זכור וענין שמור, דהנה שמור הוא מל"ת כמשארז"ל (סוטה דף ה' ע"א, שבועות ד' ע"א[85], מכות י"ג ע"ב, עירובין צ"ו ע"ב[86], ע"א נ"א ע"ב, זבחים דק"ו א', מנחות צ"ט ב'[87]) כ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת, וזכור הוא מ"ע, כי זכור עם י"ה רמ"ח[28] מ"ע, ולכאורה צ"ל הלא שמי[27] עם י"ה שס"ה מל"ת וזכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע כו' (בקבלה יש ב' דיעות[88] הא' הוא של"ת הם בי"ה של שם הוי' ומ"ע הם ו"ה[89] של ש' הוי', ויש דיעה שהגם ששרש ל"ת הם מבחי' י"ה זהו רק השרש שלהם, אבל בעצם הם למטה מבחי' מ"ע דהיינו בחי' י"ה שלמטה מש' הוי'[90] כמשי"ת, וכאן נאמר כמו דיעה זו). הנה בקרי"ס אמרו עזי וזמרת י"ה[91] ולע"ל נאמר בישעי' (ך"ו א') אז יושר השיר הזה[92] כו' כי בי"ה הוי' צור עולמים[93] ואיתא במדרש תלים[94] בקי"ס הי' השיר של שני אותיות, עזי וזמרת יה, אבל לע"ל יהי' השיר של ששה אותיות כי בי"ה הוי' צור עולמים, ולכאורה צ"ל הלא ש' הוי' הוא ג"כ י"ה וא"ו ה' וא"כ מהו ב' פעמים י"ה.

הנה בישעי'[95] סי'[96] ל"ח במכתב לחזקי'[95] כתי' אמרתי לא אראה י"ה י"ה בארץ החיים[97] כי יש ב' בחי' י"ה, וזהו ג"כ מ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני

שבתון, בענין לקדשו, מבחי' אתה קדוש לשמך קדוש[ח], מקדשי שמך[ט].

ח) אתה קדוש לשמך קדוש: וכ"ה בסה"מ תרכ"ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: ושמך קדוש — נוסח שמו"ע. ראה תו"א ויחי מו, ב ואילך. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה על יד הערה 74 ואילך. לקמן ספ"ד.

ט) מקדשי שמך: נוסח תפלת העמידה לשויו"ט. ראה תו"א שם מו, ג. לעיל שם.

85) שבועות ד' ע"א: ראה גם שם לו, א.

86) ע"ב: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כאן. וכנראה שצ"ל ע"א.

87) מנחות צ"ט ב': ראה גם שם לו, ב.

88) בקבלה יש ב' דיעות: ראה אוה"ת בשלח כרך ז ע' ב'תרעה ואילך [ישעי' כרך א ס"ע רז ואילך]. יתרו ע' תתקכא. ע' תתקמה ואילך [כרך ז ע' ב'תרצט ואילך]. ע' ב'תרצה.

89) של"ת הם בי"ה . . ומ"ע הם ו"ה: ראה הנסמן לעיל בפנים ובהערה 27.

90) ל"ת הם . . י"ה שלמטה מש' הוי': ראה רקאנטי שמות ג, טו ד"ה ובספר הבהיר. הובא באוה"ת בשלח שם ע' ב'תרעו.

91) עזי וזמרת י"ה: בשלח טו, ב.

92) אז יושר השיר הזה: וכ"ה בסה"מ תרכ"ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: ביום ההוא יושר השיר הזה.

93) כי בי"ה הוי' צור עולמים: ישעי' כו, ד.

94) ואיתא במדרש תלים: ראה שם קיח, יד לפי גי' הבחיי בשלח טו, ג ר"ע קל — וראה גם במדרש תהלים באבער שם הערה כח. ראה לקו"ת פקודי ד, א. אוה"ת בשלח שם ע' ב'תרעה [ישעי' שם].

95) בישעי' סי' ל"ח במכתב לחזקי': פסוק ט.

96) סי': כשמציינים לתנ"ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן" [ראה גם להלן בפנים. תו"א וירא יד, ד. סה"מ תרמ"א ע' ס. וש"נ]. ולפעמים בתיבת „קפיטל" — ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קמח. וש"נ.

97) אמרתי לא אראה י"ה י"ה בארץ החיים: [בסה"מ תרכ"ז כאן ניתוסף כו']. שם פסוק יא — צויין להלן בפנים.

במרחב י״ה[98] שיש ב׳ בחי׳ י״ה, דהנה פי׳ יו״ד ה״א הוא שיו״ד הוא בחי׳ צמצום כדי שיוכל להיות אח״כ בחי׳ ה׳ התפשטות[99] וא״ו המשכה כו׳, והיינו שאפי׳ כדי שיהי׳ בחי׳ ש׳ הוי׳ הוא ג״כ ע״י צמצום[100] דיו״ד, ולכן מתחיל ש׳ הוי׳ ביו״ד, וכדי שיתהוה עולמות הנבראים מש׳ הוי׳ צ״ל עוד צמצום והתפשטות דיו״ד ה׳, וזהו כי בי״ה הוי׳ צור עולמים שכדי שיוכל להיות בחי׳ בריאת העולמות מש׳ הוי׳ הוא ע״י צמצום דיו״ד דוקא ואח״כ ה׳ התפשטות, והיינו בחי׳ י״ה דבי״ה, שע״י בחי׳ יו״ד ה׳ זה צור הוי׳[101] עולמים, ואפ״ל היינו העוה״ב והעוה״ז כמארז״ל ברבות בראשית פי״ב דט״ז ע״ב[102], וכ״ה במנחות דך״ט ע״ב ביו״ד נברא העוה״ב ובה״י נברא העוה״ז, וע׳ בישעי׳ ע״פ בטחו בהוי׳ (ך״ו ד׳) דקס״ד ב׳[103]. והנה בשעת בריאת העולם לא הי׳ הרע מעורב בהטוב כ״א שהטוב הי׳ בפ״ע והרע בפ״ע רק ע״י חטא עה״ד נתערב טו״ר[104], לכן העבודה עכשיו ע״י מל״ת שהוא בחי׳ הרחקת הרע להפריד הרע מן הטוב כי לא יגורך רע[105] כתיב, ואז אח״כ יכול להיות נמשך ע״י קיום מ״ע בחי׳ ו״ה[106] של ש׳ הוי׳.

וזהו שמי עם י״ה שס״ה מל״ת זכרי עם ו״ה רמ״ח מ״ע, פי׳ כי ע״י מל״ת שמפרידים הרע מן הטוב ע״ז ממשיכים בחי׳ י״ה דבי״ה הוי׳ צור עולמים, והיינו ע״י בחי׳ סור מרע, וזהו מן המיצר קראתי י״ה שע״י המיצר באתכפי׳ ואתהפכא במצות ל״ת ע״ז קראתי י״ה, דהיינו בחי׳ י״ה דבי״ה הוי׳ צור עולמים (פי׳ דהיינו בחי׳ יו״ד ה׳ שלמטה מש׳ הוי׳ והיינו בחי׳ י״ה שביו״ד נברא העוה״ב ובה׳ נברא העוה״ז), ואח״כ ע״י בחי׳ ועשה טוב דהיינו קיום רמ״ח מ״ע ע״ז ממשיכים בחי׳ אותיות ש׳[107] ו״ה של ש׳ הוי׳ וזהו זכרי עם ו״ה רמ״ח, אבל בחי׳

---

98) מן המצר . . במרחב י״ה: תהלים קיח, ה.

99) יו״ד ה״א . . צמצום . . התפשטות: ראה אגה״ת פ״ד. לקו״ת נצבים מה, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ס״ע תתעז ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ קו. וש״נ.

100) כדי שיהי׳ בחי׳ ש׳ הוי׳ . . צמצום: ראה לקו״ת שמע״צ צב, ד. סה״מ תרכ״ט ע׳ קכו. וש״נ [נדפס גם לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע״י בחי׳ ביטול]. תרמ״א ע׳ עח.

101) צור הוי׳: וכ״ה בסה״מ תרכ״ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: הוי׳ צור.

102) ברבות בראשית פי״ב דט״ז ע״ב: כנראה שטעה המעתיק. בסה״מ תרכ״ז כאן דט״ו ע״ב, וכ״ה במהדורת אמשטרדם ת״א, ולפנינו סימן י. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ קלד ובהערה 94.

103) וע׳ בישעי׳ . . דקס״ד ב׳: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. כנראה הכוונה לאוה״ת ישעי׳ שם ע׳ רז ואילך.

104) ע״י חטא עה״ד נתערב טו״ר: ראה ע״ח שער הקליפות שמ״ח, פ״ג. שע״ק ח״א, ש״א. הערות שמן ששון למאמר פסיעותיו של אאע״ה [אות מ. נדפס גם בס׳ כתבים חדשים לרח״ו ע׳ מ]. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תדש. וש״נ. הנחות תקע״ז ע׳ פג. וש״נ.

105) לא יגורך רע: תהלים ה, ה. ראה לקו״ת במדבר ג, ג.

106) ו״ה: וכ״ה גם בסה״מ פר״ת כאן ע׳ רסא. בסה״מ תרכ״ז כאן: ה׳.

107) ש׳: כנראה מיותר, ובסה״מ תרכ״ז כאן ליתא.

י״ה של ש׳ הוי׳ הוא בחי׳ היותר גבוה, וע״ז אמרו בכהאריז״ל שאין יכולים להמשיך מבחי׳ י״ה של ש׳ הוי׳ כ״א ע״י בחי׳ מס״נ[108] בק״ש שהוא למס״נ באחד[109] כו׳, וע׳ בלק״ת מענין ממושבותיכם תביאו לחם תנופה בביאור על ואהי׳ אצלו אמון ד״ך ע״ג[110].

ומ״ש במ״א שזכור עם י״ה רמ״ח[28] מ״ע שע״י מ״ע ממשיכים מבחי׳ י״ה היינו כי יש ב׳ בחי׳ מצות[111], דהמצות שניתנו לנו הנה ע״י ממשיכים מבחי׳ ו״ה, אבל יש בחי׳ מצותיו שהוא מה שהקב״ה מניח תפילין[112] והקב״ה מתעטף בציצית[113] שע״י נמשך בחי׳ י״ה של ש׳ הוי׳ (וע״י קיום המ״ע הנה עי״ז ממשיכים להיות הקב״ה מניח תפילין כו׳, ונמשך בחי׳ י״ה של ש׳ הוי׳ כו׳). ונמצא כי יש ג׳ מדרגות ע״י מל״ת ממשיכים בחי׳ י״ה שלמטה מש׳ הוי׳, ואח״כ ע״י מ״ע ממשיכים בחי׳ ו״ה דש׳ הוי׳, וענין זכור עם י״ה רמ״ח היינו בחי׳ מצותיו שהקב״ה מניח תפילין שנמשך ע״י בחי׳ י״ה דשם הוי׳ כו׳.

וזהו זכור את יום השבת לקדשו[2] ושמור את יום השבת[5], שמור לנוק׳ וזכור לדכורא[114], כי שמור הוא בחי׳ שבת דמעלי שבתא[115] שהוא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע בחי׳ כלה כו׳, וזכור לדכורא שהוא בחי׳ המשכת הענג מבחי׳ י״ה דש׳ הוי׳ שזהו מ״ש וקראת לשבת ענג[83], עדן נהר גן[84] כו׳. (ועפ״ז אפשר[116] לפרש הפסוק בישעי׳ (סי׳[96] ל״ח י״א) אמרתי לא אראה י״ה י״ה בארץ החיים, דצ״ל מהו ב״פ י״ה, אלא כי באמת יש ב׳ בחי׳ ש׳ י״ה, הא׳ בחו״ב ונהר יוצא מעדן, הב׳ בח״ת ג״כ ונהר יוצא היינו יסוד[117] להשקות את הגן מל׳, וזהו שרש ב׳ בחי׳ ג״ע

---

108) בכהאריז״ל . . מבחי׳ י״ה . . מס״נ: ראה לקו״ת אמור לג, רע״ג בשם הע״ח ובהנסמן במ״מ לשם. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תרכא בהערה.

109) למס״נ באחד: ואתחנן ו, ד. ראה זהר רע״מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תו. וש״נ. שמות ח״א ע׳ רעה ואילך. הנחות תקע״ז ע׳ שא.

110) בלק״ת . . ד״ך ע״ג: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. ראה שם כ, א.

111) ב׳ בחי׳ מצות: ראה גם לקו״ת במדבר ט, ג. סידור שער הציצית ד, ד. ה, ג. סה״מ תרל״ח ע׳ שלב. וש״נ.

112) שהקב״ה מניח תפילין: ברכות ו, א. ראה גם תו״א מקץ לה, ב ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ מה. וש״נ. ע׳ קיא. וש״נ. תרל״ג ח״ב ע׳ תלד. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ מד ואילך. ע׳ פא.

113) והקב״ה מתעטף בציצית: ראה ר״ה יז, ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תסז. וש״נ.

114) שמור לנוק׳ וזכור לדכורא: ראה זהר בראשית מח, ב. רע״מ יתרו צב, א. לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים ובהערה 17.

115) שבת דמעלי שבתא: זהר בהקדמה ה, ב.

116) ועפ״ז אפשר . . העליון וגעה״ת: לשון אוה״ת בשלח שם ע׳ ב׳תרעו [ישעי׳ שם ע׳ רט. וראה שם ע׳ רלב צויין בסמוך בפנים].

117) בחו״ב ונהר יוצא מעדן . . יסוד: בראשית ב, י. ראה גם אוה״ת וירא כרך ד ע׳ 1508. המשך מים רבים תרל״ו רפע״ז.

היינו ג״ע העליון וגעה״ת[116], כי ג״ע העליון[118] שרשו מבינה[119] ה׳ עילאה[120], וג״ע התחתון שרשו[118] ממל׳[119] ע׳ בישעי׳ דרי״א ע״ב[121]).

(ד) **אך** הנה תחלה צ״ל ששת ימים תעבוד[3] וביום השביעי שבת[4] כו׳, דלכאורה צ״ל מהו הציווי על עבודה[122]. והענין הוא דהנה ובטובו מחדש בכי״ת מע״ב[123], דכמו במע״ב הי׳ צמצום וירידה להיות בחי׳ בריאת העולם כנ״ל, כמו״כ תמיד בכ״י הוא בחי׳ הצמצום לחדש מע״ב, וע״י מה ממשיכים בחי׳ זו זהו ע״י עבודה במו״מ באמונה, ולכן ארז״ל ברכות ח׳ א׳ גדול הנהנה מיגיע כפו[124] יותר מיראת שמים, וכן אמרו במד״ר ס״פ ויצא פע״ד[125] חביבה היא המלאכה מזכות אבות שזכות אבות[126] הצילה ממון, ומלאכה הצילה נפשות, זכות הצילה ממון שנאמר לולי אלקי אבי[127] כו׳[128] ומלאכה הצילה נפשות שנאמר[129] את עניי ואת יגיע כפי[130] כו׳, וע׳ בספר תרטו״ב בביאור ע״פ רני ושמחי סס״ב[131], וכן ארז״ל באבות שמעי׳ אומר אהוב את המלאכה[132], מפני כי ע״י מו״מ באמונה ממשיכים בחי׳ מה שבטובו מחדש בכי״ת מע״ב, וגם פי׳ עבודה הוא בחי׳ עבודת המצות בבחי׳ אתכפי׳ ואתהפכא ועי״ז ממשיכים אח״כ בשבת שזהו זכור את יום השבת לקדשו זכור לדכורא, וזהו מ״ש אשרי איש ירא את ה׳[133] וארז״ל בע״ז די״ט א׳

---

118) ג״ע העליון . . שרשו ממל׳: **לשון אוה״ת ישעי׳ המצויין בפנים.**

119) ג״ע העליון . . מבינה . . וג״ע . . ממל׳: **ראה לקו״ת ואתחנן י, ב. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

120) מבינה ה׳ עילאה: **ראה זהר ויקרא יז, א. לקו״ת בלק עה, א. הנסמן בתו״ח ויצא קסז, ג הערה 38; מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רלג.**

121) בישעי׳ דרי״א ע״ב: **כנראה הכוונה לאוה״ת ישעי׳ שם ע׳ רלב.**

122) מהו הציווי על עבודה: **ראה גם להבא בסמוך תו״א כאן ע, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ט כאן ס״ע לח ואילך. אוה״ת יתרו ע׳ תתקנא ואילך. סה״מ פר״ת כאן ע׳ רסב. וראה גם לעיל הערה 12.**

123) ובטובו מחדש בכי״ת מע״ב: **ברכת יוצר.**

124) מיגיע כפו: **כ״ה בהגהות הב״ח לברכות שם. וכ״ה בסה״מ תרכ״ז בהוצאות הקודמות. ובמהדורת אותיות מרובעות: מיגיע כפיו — ראה ראשית חכמה ריש ש״ט פרק מו״מ באמונה. דרשות מהר״ל דרוש לש״ש (עד, ב).**

125) במד״ר ס״פ ויצא פע״ד: **סימן יב. הובא גם בכ״מ ומהם: אוה״ת חנוכה ע׳ שטו. וישב ע׳ תנח. יתרו כאן ע׳ תתקנב. סה״מ תרכ״ז כאן ע׳ קלא. תר״ל ע׳ רנב. תרל״א ח״א ע׳ ה. תרמ״א ע׳ צה.**

126) אבות: **בסה״מ תרכ״ז כאן, ליתא.**

127) לולי אלקי אבי: **ויצא לא, מב.**

128) כו׳: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. בב״ר שם: וגו׳.**

129) שנאמר: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. בב״ר שם ליתא.**

130) את עניי ואת יגיע כפי: **המשך הכתוב לולי אלקי אבי — ויצא שם.**

131) בספר תרטו״ב . . סס״ב: **אוה״ת חנוכה ע׳ שטו. ראה רשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר הצ״צ שנה זו (תרי״ז) ע׳ קכב בהערה.**

132) באבות שמעי׳ אומר אהוב את המלאכה: **פ״א, מ״י. הובא גם בכ״מ ומהם: אוה״ת יתרו כאן ע׳ תתקנב. סה״מ תרכ״ז כאן ע׳ קלא. תר״ל ע׳ רמב וע׳ רמט. תרל״א ח״א ע׳ א.**

133) אשרי איש ירא את ה׳: **תהלים קיב, א. ראה גם מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ רלג**

אשרי איש ולא אשה, פי׳ אשה הוא בחי׳ מקבל ע״ד שארז״ל אל תהיו כעבדים המשמשי׳ את הרב ע״מ לקבל פרס[134] שזהו בחי׳ אשה, אבל איש בחי׳ דכר משפיע, שנש״י ממשיכים בבחי׳ שבת.

ובזה יובן[135] משארז״ל במד״ר בראשית ס״פ י״א די״ד ע״א[136] תני רשב״י אמרה שבת לפני הקב״ה לכולם נתת[137] בן זוג ולי לא נתת[138] בן זוג, א״ל[139] כנס״י יהי׳[140] בן זוגך, וכיון שעמדו[141] ישראל לפני הר סיני א״ל הקב״ה זכרו הדבר שאמרתי לשבת כנס״י היא[142] בן זוגך[141] היינו דבור זכור את יום השבת לקדשו עכ״ל. פי׳ לכולם נתת בן זוג כי ששה ימים הם ג׳ זוגות ונשארה שבת בלא ב״ז, וזהו ולי לא נתת בן זוג, א״ל כנס״י יהי׳ בן זוגך שישראל ממשיכים בשבת בחי׳ הענג כנ״ל. והענין הוא כי הששה ימים הם ג׳ זוגות, חו״ג, נו״ה, וגם ת״ת ויסוד הם ג״כ זוג כמו בנענוע הלולב[143] צפון ודרום חו״ג[144], מעלה ומטה נו״ה, מזרח ומערב הם ת״ת ויסוד, כי גוף וברית חשיב חד[145], אבל השבת שהיא השביעית בחי׳ מל׳ אין לה בן זוג ע״כ. א״ל הקב״ה כנס״י היא[146] בן זוגך שבהם נאמר ג״כ הן עם לבדד ישכון[147] כמשארז״ל ברבות בא פט״ו מהו הן[148] כל האותיות מזדווגין חוץ משני אותיות הללו, א״ט כו׳ ונשאר ה׳, י״צ כו׳ ונשאר[149] הנו״ן, כשם ששני אותיות כו׳ כך ישראל אין יכולים להזדווג ולהתערב[150] כו׳ יעו״ש, ובזה אתי שפיר הא דשבת אין לה ב״ז דאמאי לא תקבל מו״ק ע״י היסוד שהם שי״ב[151] כו׳

ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ רסז. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א רד, א. וש״נ.

134) אל תהיו כעבדים . . לקבל פרס: **אבות פ״א, מ״ג.**

135) ובזה יובן: **ראה להבא לקמן אוה״ת יתרו ע׳ תתקכב [והוא ע״פ לשוננו]. כרך ז ס״ע ב׳תשיג ואילך.**

136) במד״ר בראשית ס״פ י״א די״ד ע״א: **במהדורת אמשטרדם ת״א, ולפנינו סימן ח. ראה גם הנסמן בסה״מ תרמ״א ע׳ נט.**

137) לכולם נתת: **וכ״ה בסה״מ פר״ת כאן ע׳ רסב. בב״ר ואוה״ת יתרו ע׳ תתקכב: לכולן יש.**

138) לא נתת: **וכ״ה בסה״מ פר״ת כאן. שם: אין.**

139) א״ל: **שם: א״ל הקב״ה.**

140) יהי׳: **וכ״ה בסה״מ פר״ת כאן. שם: היא.**

141) וכיון שעמדו . . בן זוגך: **באוה״ת כאן ליתא. וכנראה שנשמט מפני תיבות הדומות: בן זוגך . . בן זוגך.**

142) היא: **כ״ה בב״ר שם. בסה״מ תרכ״ז כאן: הוא. בכת״י זה מתחילה כתב תיבת יהי׳ ומחקו וממעל לשורה כתב היא.**

143) בנענוע הלולב: **ראה גם בענין הנענועים טושו״ע הל׳ לולב סתרנ״א, ס״ט־ס״י ובנ״כ. שער הכוונות ענין הסוכות דרוש ה. פע״ח שער הלולב שכ״ט, פ״ג.**

144) צפון ודרום חו״ג: **באוה״ת כאן: דרום וצפון הם חו״ג.**

145) גוף וברית חשיב חד: **ראה זהר רע״מ פינחס רכג, ב. תו״ח לך פה, ג הערה 17. ולענינינו ראה ת״ז תכ״א נו, ב.**

146) היא: **בסה״מ תרכ״ז כאן: הוא.**

147) הן עם לבדד ישכון: **בלק כג, ט.**

148) ברבות בא פט״ו מהו הן: **סימן ז.**

149) ונשאר . . ונשאר: **שם: נמצא . . נמצא.**

150) אין יכולים להזדווג ולהתערב: **שם: אינן יכולין להדבק . . ואין מתערבים בהם.**

151) מו״ק . . שהם שי״ב: **ראה זהר אמור צד, רע״ב ובהגהות מהרח״ו שם.**

אלא כי הם נק' ששת ימי החול[152] ושבת היא קדש וא"א לקדש להתדבק עם החול כו', וכמ"ש כה"ג בפע"ח שער הקדישים גבי[153] לבינה[154] כו', והיינו כי ששת ימי המעשה ו"ק דבריאה יצי'[155] והשבת מל'[156] דאצי' כו', או שי"ב הם ו"ק דאצי'[157] והשבת הוא בינה שנק' שביעאה בזח"ב ס"ג ב'[158], ע"כ א"ל כנס"י היא ב"ז, והיינו לפי' הא' ששבת היא מל' דאצי' מטרונה[159] א"כ נש"י ממשיכים מישראל דלעילא הוא ז"א[160] שיומשך היחוד במל', וז"ס יחוד ו"ה, וכה"ג מצינו שכנס"י נק' חתן לגבי תורה כמ"ש מאורשה[161] כו' והיינו כי תושבע"פ מל'[162] וישראל ממשיכים מז"א תושב"כ[163] אל תושבע"פ, ע"כ נק' חתן כמ"ש בד"ה תורה צוה[164], וזהו פי' כנס"י היא ב"ז, ולפי פי' הב' דשבת היא בינה ואין לה זוג מו"ק שלמטה ממנה אלא כי נש"י עלו במח'[165] היא חכ' (כמ"ש בזח"א פ' חיי דקך"ג ע"א מח' ויובלא) ממשיכים האור בבינה, כי יסו"א מקבל מעתיק ממו"ס ומשפיע בבינה כו', וכן בעסק התורה שנק' מאורשה לישראל היינו שישראל ממשיכים אוא"ס בחו"ב כו' ע"י בכל מאדך כו'. וזהו פי' זכור את יום כו' כלומר שתהי' בבחי' זכור היינו בבחי' דכר[166] להשפיע ביום השבת ולקדשו, כדרך שהחתן מקדש הכלה, וכמאמר וינוחו בה ישראל מקדשי שמך[167], שמך היינו

---

152) שי"ב . . ששת ימי החול: ראה זהר שם. וראה ג"כ סה"מ תר"ם ח"א ע' קה.

153) בפע"ח שער הקדישים גבי לבינה: ראה שם פ"ד.

154) לבינה: וכ"ה בסה"מ תרכ"ז בהוצאות הקודמות. במהדורת אותיות מרובעות: לבנה. באוה"ת יתרו כאן ע' תתקכב לבונה, וכ"ה בפע"ח.

155) ששת . . ו"ק דבריאה יצי': אולי הכוונה לזהר ומק"מ שם. סה"מ תרכ"ז שבהערה הבאה. ראה הלשון באוה"ת יתרו כאן ע' ב'תשיד.

156) והשבת מל': ראה גם פרדס שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שבת. לקו"ת להאריז"ל תשא עה"פ אך את שבתותי תשמרו (לא, יג). מאורי אור מערכת שבת אות ז וביאיר נתיב שם. סה"מ תרכ"ז ס"ע לב ואילך.

157) שי"ב הם ו"ק דאצי': ראה לעיל הערה 151.

158) והשבת הוא בינה . . ס"ג ב': בלקו"ת בהר מד, סע"ג מציין: בזח"ב דס"ג ב' ודפ"ח א'.

159) מל' . . מטרונה: ראה זהר בראשית כז, ב. רע"מ ויקרא כ, א. נשא קמו, א. רע"מ פינחס רל, א. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ג מערכת מטרוניתא. מאורי אור מערכת מטרוניתא אות יח. תניא רפנ"ב. אגה"ק סכ"ה (קלט, א). הנסמן במ"מ ללקו"ת שה"ש יח, ב.

160) מישראל דלעילא הוא ז"א: ראה גם תו"א מג"א קיז, א. אוה"ת בלק ע' תתקפט.

161) מאורשה: ברכה לג, ד. ברכות נז, א.

162) תושבע"פ מל': ראה ת"ז בהקדמה יז, א.

163) מז"א תושב"כ: ראה ע"ח שער המוחין ש"כ, פ"ג. מבוא שערים ש"ב ח"ג, פ"ו. זהר פקודי רלח, ב ובהגהות מהרח"ו ומק"מ שם.

164) בד"ה תורה צוה: לקו"ת ברכה צד א ואילך.

165) נש"י עלו במח': ראה ב"ר פ"א, ד. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב הערה 14.

166) זכור היינו בבחי' דכר: ראה גם מדרש שמואל פ"ב וזכרתני בזכרים. תו"א (יתרו ע, ב); אוה"ת וסה"מ תרכ"ז (ע' קלב) כאן. תו"ח שמות ח"א טו, א ובהערה 93.

167) וינוחו בה ישראל מקדשי שמך: וכ"ה באוה"ת ובסה"מ תרכ"ז כאן — תפלת העמידה

מל׳[168] או בינה[169] וישראל ממשיכים הקדושה מבחי׳ אתה קדוש בבחי׳ שמך קדוש[170].

(ה) **ומעתה** יובן ענין זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו[171], דהנה ארז״ל ביצה ט״ז א׳ מתנה טובה[172] יש לי בבית גנזי ושבת שמה לך והודיעם[173], דלכאורה צ״ל הלא נת׳ שנש״י ממשיכים בשבת שזהו פי׳ לעשות את השבת[55] לעשות לתקן[54] וכאן אמרו ששבת היא מתנה רק לך והודיעם כו׳. אך הענין דהנה יש בחי׳ שבת שגבוה יותר, דמה שנת׳ כאן ענין שבת הוא ששבת מבחי׳ הצמצומים דש׳ אלקים[43] שבע״מ נאמר שם אלקים[40] כנ״ל, ואח״כ שבת מכל מלאכתו שנתעלה בחי׳ ש׳ אלקים בש׳ הוי׳[41], אבל יש בחי׳ שבת להוי׳ אלקי׳[4] שהוא בחי׳ שבת שבתון[174] שהוא גבוה יותר, ובחי׳ התענוג הוא מ״ש אז תתענג[175] על הוי׳ שהוא למעלה מש׳ הוי׳[176], דמ״ש וקראת לשבת עונג[83] הוא רק הארה מבחי׳ ענג, אבל אז תתענג על הוי׳ הוא בחי׳ ענג בעצם ובחי׳ זו היא[146] בבחי׳ מתנה. וזהו זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו, שלגבי בחי׳ זו זכור ושמור הם בשוה[177] שאינו תופס מקום כלל, ואעפ״כ צ״ל בחי׳ שמור כמשל האדם כשנותנים לו מתנה צריך לשמור אותה שלא יאבדה, כמו״כ בחי׳ שבת זו צריך ג״כ שמירה כו׳. וענין השמירה[178] הוא שלא יהי׳ מגסי הרוח כמו שארז״ל אין אני והוא יכולים לדור[179]

ליל שבת. בסידור אדה״ז: וינוחו בה כל ישראל — ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה ובהערה 74.

168) שמך היינו מל׳: ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א מערכת שם. מאו״א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש״א לו, ב ובהערה 40.

169) שמך . . או בינה: ראה פרדס שם.

170) אתה קדוש בבחי׳ שמך קדוש: ראה לעיל ספ״ב הערה ח.

171) זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו: ראה לעיל בריש המאמר.

172) ביצה ט״ז א׳ מתנה טובה: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. ראה שם [בדילוג — וכ״ה בסהמ״צ להצ״צ ע׳ 176]. שבת י, ב.

173) לך והודיעם: כ״ה בשבת שם. בביצה: לך והודיע אותם.

174) שבת שבתון: ויקהל לה, ב. ראה גם לקו״ת שה״ש כד, ב. מאמרי אדה״ז תקע״ז ס״ע צג. אוה״ת בהר (כרך ב׳) ע׳ תשטו. (כרך ד) ע׳ א׳קנב — במהדורת תשנ״ג אוה״ת בהר כרך ב׳ ע׳ תרטז[7].

175) שבת . . אז תתענג: ראה גם זהר יתרו פח, א. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ קצא ואילך (ובהנסמן שם ע׳ קפט).

176) אז תתענג . . למעלה מש׳ הוי׳: ישעי׳ נח, יד. ראה גם לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ב. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳קי. וש״נ. תו״ח וארא ח״א ג, ב. וש״נ. סה״מ תרכ״ט ע׳ קלט [ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קנ]. תרמ״א ע׳ עא.

177) זכור ושמור . . הם בשוה: ראה תו״א יתרו כאן ע, סע״ג ואילך. אוה״ת יתרו כרך ז ע׳ ב׳תרצה ואילך.

178) וענין השמירה: ראה גם מאמרי אדה״ז תקע״ע ע׳ פז וע׳ צד. אוה״ת בהר (כרך ב׳) ע׳ תשטז. (כרך ד) ס״ע א׳קנג ואילך — במהדורת תשנ״ג אוה״ת בהר כרך ב׳ ע׳ תרטז[8]. פלח הרמון יתרו ע׳ רמז. בהר ע׳ תא. ע׳ תיב. המשך תער״ב ח״ב ס״ע א׳צא ואילך.

179) אין אני והוא יכולים לדור: סוטה ה, א. ערכין טו, ב.

וכן כתי׳ (תלים ק״א) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני[180], וארז״ל חגיגה י״ד ב׳ א״ת מים מים שנא׳ דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, פי׳ אפי׳ שקר זה לא יכון לנגד עיניו, כי מים תחתונים הגם שהם מקור לתענוגים גשמי׳ עכ״ז צריך להבין שהכל בטל אליו ית׳ ולגבי בחי׳ שבת זה צ״ל השמירה אפי׳ בשקר כזה.

ובד״כ ג׳ בחי׳ דשבת הם ג׳ סעודות דשבת[181], ששבת דמעלי שבתא[115] הוא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע בחי׳ כלה היא סעודה ראשונה דשבת, וסעודה שני׳ הוא בחי׳ זכור את יום השבת שהוא בחי׳ המשכת הארת העונג כנ״ל, וסעודה שלישית הוא בחי׳ רעדכ״ר[182] בחי׳ זכור ושמור בדבור א׳ בחי׳ ענג בעצם כנ״ל[183], וע׳ בד״ה את שבתותי תשמורו שלא נדפס[184] (ובד״ה ויכל אלקים ביום השביעי[185]) ובהגהות לד״ה ויאמר משה אכלוהו היום[186], מענין ג׳ סעודות דשבת, וסעודה שלישית זהו ממ״ש היום לא[187] כו׳, יעו״ש.

בסה״מ תרכ״ז במהדורת אותיות מרובעות נדפס זה בסיום המאמר בפנים. אבל בבוך זה וכן בסה״מ תרכ״ז בהוצאות הקודמות נרשם זה בשולי היריעה.

ענין היום לא י״ל ע״ד ל״ת. אך אפ״ל זהו לדיעה של״ת מגיעים בבחי׳ י״ה דש׳ הוי׳, וכאן נת׳ לדיעה של״ת זה״ע י״ה דבי״ה הוי׳ צור עולמים[93], וצ״ע.

י) של״ת. . י״ה. . וכאן נת׳: **ראה לעיל פ״ג.**

---

180) (תלים ק״א) דובר שקרים . . עיני: **פסוק ז.**

181) ג׳ סעודות דשבת: **שבת קיז, סע״ב. ראה גם בענין ג׳ סעודות לקמן מאמר ד״ה ראה אנכי נותן ספ״ב בשולי היריעה. סה״מ תרל״ח ע׳ שב. וש״נ. פלח הרמון יתרו ע׳ רנ. תזריע ע׳ קמב ואילך.**

182) וסעודה שלישית הוא בחי׳ רעדכ״ר: **ראה זהר יתרו פח, סע״ב.**

183) כנ״ל: **בסה״מ תרכ״ז כאן כנ״ל וד״ל.**

184) בד״ה את שבתותי תשמורו שלא נדפס: **מאמרי אדה״ז תק״ע ע׳ פו ואילך וע׳ צג ואילך.**

185) ובד״ה ויכל אלקים ביום השביעי: **אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ תקיב.**

186) ובהגהות לד״ה ויאמר משה אכלוהו היום: **אוה״ת בשלח ס״ע תרכ ואילך [ע׳ תרג ואילך].**

187) וסעודה שלישית . . היום לא: **בשלח טז, כה. ראה גם אוה״ת בשלח ע׳ תרלא. לקו״ש בשלח כרך כא ע׳ 84 ואילך.**

משפטים פ' שקלים

כי תשאי את ראש בנ"י[2] וגו' זה יתנו וגו' מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה[3], ואח"כ כתיב העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט[4], וצ"ל שרש ענין מחצית השקל למה מחצית השקל דוקא, וענין מספר השקל שהוא עשרים גרה וצריך ליתן מחציתו דוקא שהוא עשר, ובשיעור זה שוים העשיר והעני, שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. ויובן בהקדם ענין מה שמשה נק' רעי' מהימנא[5], פי' שרועה ומפרנס את נש"י בענין האמונה שלהם כמו הרועה המפרנס צאנו כן משה הי' רועה וזן את נש"י לחזק אמונתם בה' כו', וכמ"ש ורעה אמונה[6], וצ"ל מה"ע הפרנסה להאמונה. ובכדי להבין זה צ"ל תחלה שרש ענין האמונה, הנה ארז"ל במד"ר שישראל הם מאמינים בני מאמינים[7], מאמינים כמ"ש ויאמן העם[8] וכתיב ויאמינו בה'[9], בני מאמינים בני אברהם שנק' אמונה[10] כמ"ש והאמין בה'[11], ולכן ארז"ל במד"ר[12] שפסוק תשורי מראש אמנה[13] קאי על אברהם שהי' ראש לכל המאמינים[12].

ולהבין ההפרש בין מה שנש"י נק' אמונה לבין מה שנק' אאע"ה בשם אמונה, הנה שרש ענין האמונה מה שנש"י מאמינים בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע[14], ועיקר האמונה היא בבחי' סוכ"ע[15]. דהנה ארז"ל באדר"נ פל"א ברא חורשים

---

1) כי תשא: הוא מאמר ד"ה זה שנמצא בסה"מ תר"ל ע' קח ואילך. ונמצא גם (עם איזה הוספות) בסה"מ תרל"ב ח"א ע' פז ואילך. וש"נ. תרנ"ד ע' קפא ואילך.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נרשמה בעפרון בגוכתי"ק.

ראשי פרקים מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נדפסו לקמן ע' תפד.

2) כי תשא את ראש בנ"י: **תשא ל, יב.**

3) זה יתנו . . מחצית השקל תרומה: **תשא שם, יג.**

4) העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט: **שם ל, טו.**

5) שמשה נק' רעי' מהימנא: **ראה זהר וירא קו, א. שמות ח, ב. ועוד. תו"א תשא קיא, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קעו — נדפס גם בתו"ח תשא ח"ב שפא, א ואילך. וש"נ. תו"ח וארא ח"א עז, ב. וש"נ.**

6) ורעה אמונה: **תהלים לז, ג. וראה גם אוה"ת פ' ראה ע' תשכח.**

7) במד"ר . . מאמינים בני מאמינים: **ראה אוה"ת תשא ס"ע א'תתעט שמציין: במדרש פ' שמות פ"ג דקכ"א סע"ד. והוא במהדורת אמשטרדם ת"א, ולפנינו סימן יב [ומעתיק לשונו]. אוה"ת בראשית כרך ג ע' 1104. שבת צז, א. אוה"ת תשא ע' א'תתלט ואילך.**

8) ויאמן העם: **שמות ד, לא.**

9) ויאמינו בה': **בשלח יד, לא. כתוב זה (וביחד עם הכתוב שלפנ"ז) מובא בשמו"ר דלהלן הערה 12.**

10) בני אברהם שנק' אמונה: **ראה שמו"ר דלעיל הערה 7 ודלהלן הערה 12.**

11) והאמין בה': **לך טו, ו.**

12) במד"ר . . אברהם . . ראש לכל המאמינים: **ראה שמו"ר פכ"ג, ה (ובפי' מהרז"ו שם). שהש"ר פ"ד, ח (ג).**

13) תשורי מראש אמנה: **שה"ש ד, ח.**

14) ממכ"ע וסוכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

15) ועיקר האמונה היא בבחי' סוכ"ע: **ראה סידור שער חג המצות רפד, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע שצז[4] ואילך [מהדורת תשס"ב**

בעולם ברא חורשים באדם (פי' שערות[16]), וחשיב שם כל מה שיש באדם שיש דוגמת כל הדברים בעולם, ונמצא שהעולם הוא בחי' גוף גדול[17] כמו גוף האדם שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים[18] ושערות וצפרנים וכדומה, כמו"כ הוא בעולם שהוא גוף גדול ויש בו כל החלקים האלו, ומאחר שהעולם הוא גוף בהכרח לומר שיש דבר המחי' אותו, דאל"כ מאין יחי', והרי אנו רואים חיות העולם וחיות האילנות והצמחים כו', והיינו מבחי' אוא"ס ב"ה הממכ"ע שע"ז ארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף[19] כך הקב"ה ממלא את כל העולם, והיינו שמחי' את העולם בבחי' התחלקות החיות, שכמו שהנשמה מחי' את הגוף לכל אבר פרטי כערכו שהרי אינו דומה חיות הראש לחיות הרגל או היד וכדומה, כך אינו דומה חיות השמים עד"מ לחיות הארץ וכדומה, והיינו מה שמתחלק החיות להחיות לכל פרט מפרטי דברים שנבראו בעולם כו', וזהו בחי' ממכ"ע, אבל בחי' סוכ"ע הוא החיות שמחי' את העולם בבחי' מקיף לבד ולא בבחי' התלבשות, והגם שע"ז נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא[20] היינו שאין הפי' שהוא בבחי' מקיף וסובב לבד[21] כ"א ה"ה נמצא בכל החלקים, אמנם להיותו למעלה מבחי' חיות המתלבש בבחי' פנימי כ"א בבחי' מקיף לבד לכן נק' סוכ"ע, ועז"נ כי נשגב שמו לבדו[22], פי' שמו ית' המחי' בבחי' מקיף הוא נשגב לבדו בבחי' סוכ"ע כו', וע"ז הוא ענין האמונה שנש"י מאמינים שהוא ית' מחי' את העולם בבחי' ממלא וסובב. ולכן אומרים בכ"י ה' אחד, ובשכמל"ו[23] שה"ע הקבלה והאמונה על ב' בחי' הנ"ל אחד הוא על בחי' סוכ"ע, ובשכמל"ו הוא על ממכ"ע (וכבר נת' לעיל שעיקר האמונה הוא על בחי' סוכ"ע שהרי ענין ממכ"ע מובן כאלו רואה ומבשרי אחזה אלקה[24] כו' כמשנ"ת מזה במ"א[25]), וע"פ הקבלה ממכ"ע הוא בחי' מל' מכ"ע[26] שהוא בחי' מל' שבכל עולם המחי' ומהוה עולם שלמטה הימנו, וסוכ"ע הוא בחי' מדות עליונות כו'.

— נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' צ ואילך]. אוה"ת פ' ראה ע' תשכט ואילך. לקו"ת ואתחנן ד, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשמט. סהמ"צ להצ"צ מד, ב ואילך.

16) באדר"נ פל"א . . ברא . . באדם . . שערות: **ראה שם סימן ג.**

17) שהעולם הוא בחי' גוף גדול: **מו"נ ח"א פע"ב. ראה גם (בנוסף להערה 1) לקו"ת ואתחנן ד, א. סה"מ תרל"ח ר"ע שצז. וש"נ.**

18) האדם . . רמ"ח אברים ושס"ה גידים: **ראה לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הערות 106-107.**

19) מה הנשמה ממלא את כל הגוף: **ראה ברכות י, א. לקו"ת אמור לא, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' לה. וש"נ.**

20) את השמים . . אני מלא: **ירמי' כג, כד.**

21) שאין הפי' . . וסובב לבד: **ראה גם תניא פמ"ח סז, סע"ב. פלח הרמון תזריע ע' קס. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' רנד. וש"נ.**

22) כי נשגב שמו לבדו: **תהלים קמח, יג.**

23) אומרים בכ"י ה' אחד ובשכמל"ו: **בק"ש — ואתחנן ו, ד. פסחים נו, א. ראה זהר בראשית יח, ב. תו"א ויקהל קטו, ב ואילך.**

24) ומבשרי אחזה אלקה: **לשון הכתוב איוב יט, כו.**

25) כמשנ"ת מזה במ"א: **ראה גם לעיל הערה 15.**

26) מל' מכ"ע: **תהלים קמה, יג.**

והנה שיש לנש״י להיות בבחי׳ אמונה זו בבחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע להיותם מאמינים בני מאמינים, והענין הוא דהנה אנו רואים בענין מחשבה ודבור, ואם כי שניהם הם אותיות המלבישים איזהו דבר וכמשנ״ת מזה במ״א שענין המחשבה לגבי עצמו הוא כדבור לגבי זולתו, ע׳ בד״ה רכב אלקים (ך״ח)[27], ומ״מ הרי אנו רואים הפרש גדול בין מחשבה לדבור, והוא שהדבור עם היותו לבוש להלביש בו שכל מ״מ כשרוצה אינו מדבר כלל, ונמצא כי ברצונו יכול למנוע מלדבר, וכמ״ש עת לחשות ועת לדבר[28], משא״כ המחשבה היא תמיד יום ולילה לא תשבות[29] המחשבה מלחשוב, שהרי השכל נובע תמיד ממקורו הוא בחי׳ האין שלו ותמיד מתלבש בחי׳ ברק המבריק[30] שבמקור שכלו בבחי׳ אותיות המחשבה עד שיהי׳ מובן אצלו או שיבין שזה אינו מובן והרי עכ״פ א״א לעצור כח מחשבה לבלי יחשוב כלל. ולכן עיקר הציווי הוא על המחשבה[31] להיותה תמיד, וגם כי להיותה דקה ורוחני יותר מן הדבור לכן היא פועלת פעולתה יותר, וזהו שארז״ל הרהורי עבירה קשין מן העבירה[32], והיינו מטעמים הנ״ל, וכשם שע״י המחשבה יכול להוריד נפשו כן ע״י מחשבה טובה ונכונה מעלה נפשו כו׳, ועד״ז יובן למעלה שבחי׳ המחשבה היא תמיד כו׳. והנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם[33], שלמטה באדם הנה המחשבה לא תפעול מאומה בזולתו, שבזה הוא יתרון הדבור על המחשבה שבאדם, שע״י הדבור יבין זולתו ויעשה הדבר שמצוה לעשות, משא״כ המחשבה אפי׳ אם יחשוב כל היום כולו לא יבין זולתו ולא יעשה הדבר כלל, אבל למעלה נאמר שלא מחשבותי מחשבותיכם שתיכף כשעלה ברצונו להתהוות נתהוה, ועיקר ההתהוות הוא מן המחשבה דוקא

---

27) המחשבה . . כדבור . . בד״ה רכב אלקים (ך״ח): סה״מ תרכ״ח ע׳ קסז ואילך. ראה גם סה״מ תר״ל כאן ע׳ קט. תרל״א ח״א ס״ע שלא ואילך. תרל״ב ח״א כאן ע׳ פח. תר״ם ח״א ע׳ רעא ובהנסמן בהנ״ל. לקמן מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא ולהבין שרש ענין הב׳ עולמות ובהערה 1.

28) עת לחשות ועת לדבר: קהלת ג, ז.

29) יום ולילה לא תשבות: ע״פ נח ח, כב.

30) ברק המבריק: ראה גם בענין ברק המבריק אגה״ק סוסט״ו. תו״ח בראשית י, א ובהערה 4. סה״מ תרל״ח ע׳ פא. תר״ם ח״ב ע׳ תצג. תרמ״א ע׳ תעד ובהנסמן בהנ״ל. לקמן מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם שם.

31) עיקר הציווי הוא על המחשבה: ראה סה״מ עטר״ת כאן ע׳ ער: ולכן עיקר הציווי הוא על המח׳ וכמ״ש [שלח טו, לט] ולא תתורו אחרי לבבכם, שזהו ציווי על הרהור הלב וכמ״ש הרמב״ם הל׳ ע״ז פ״ב [ה״ג] והחינוך מצוה שפ״ז.

32) הרהורי עבירה קשין מן העבירה: ראה יומא כט, רע״א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קיד. וש״נ. נ״ך ע׳ פח. וש״נ. שע״ת ד, ד ובהערה 29. אוה״ת שופטים ע׳ תתלא ואילך. סה״מ תרכ״ט ע׳ שכג ואילך. תר״ם ח״א ע׳ סז. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה שופטים ושוטרים פ״ג.

33) כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישעי׳ נה, ח. ראה לקו״ת שה״ש יז, ג ואילך. (הועתק ב)סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קלט ואילך ובהנסמן שם. סהמ״צ שבהערה הבאה. סה״מ תרל״ד ע׳ רמ. תרל״ט ח״ב ע׳ תנד ואילך. לקמן מאמר ד״ה ואולם חי אני.

וכמ"ש בזהר שבמחשבה א' נבראו כל העולמות[34], ומה שנפרטו בע"מ פרטים[35] בדבור זהו מפני שאם היו מבחי' המחשבה[36] לבד לא היו מציאות הנבראים ליש ודבר כ"א היו בבחי' הביטול תמיד וע"ד עלמא[37] דאתכסיא[38], ועיקר רצונו הי' בכדי שיהי' דירה בתחתונים[39] שא"א בלתי מציאות התחתונים תחלה לזה הי' צריך לפרוט בדבור אבל באמת עיקר התהוותם הוא מבחי' המחשבה, וגם מה שנשארו מבחי' המחשבה הם בעילוי יותר, וכערך עלמא דאתכסיא על עלמא דאתגליא[40]. ועפ"ז יובן מה שנש"י הם מאמינים בבחי' סוכ"ע וממכ"ע, בהיות ידוע כי נש"י עלו במחשבה[41], ונת' לעיל בענין המחשבה שנובעת תמיד, ולכן כשעלו במחשבה ה"ה בני מאמינים, לכן הם מאמינים בחידוש יש מאין תמיד בכל עת ובכל רגע כמאמר ובטובו מחדש בכ"ת מע"ב[42], ואם הי' נפסק על רגע א' הי' חוזר כל העולם ומלואה לאין ואפס[43], אשר מפני זה נק' נש"י מאמינים בני מאמינים כו'.

אמנם הנה אמונת נש"י שהוא בבחי' סוכ"ע וממכ"ע הנה כ"ז הוא בבחי' מה ששייך לעולמות, כי ענין ממכ"ע שהוא כמארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף[9] כך הקב"ה ממלא את כל העולם, נת' לעיל שזהו כענין חיות הנשמה לגוף שהעולם הוא גוף גדול[17], א"כ זהו ודאי שייך לעולמות, כ"א אפי' בחי' סוכ"ע הוא ג"כ מה ששייך לעולמות, שענין סוכ"ע הוא כמשל השמים שמקיפים את הארץ, והארץ היא כגרגיר חרדל נגד השמים[44], עכ"ז גם השמים הם מוגבלים

---

34) שבמחשבה א' נבראו כל העולמות: **ראה זהר שמות כ, א. שם תוספות רעו, סע"ב. סידור שער התפלה יח, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ ע' קעח ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תד. וש"נ. קונטרסים ע' תלא. וש"נ.**

35) בע"מ פרטים: **ראה אבות רפ"ה. לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פיסקא ויובן כ"ז בהקדם. וש"נ.**

36) בע"מ . . בדבור . . המחשבה: **ראה גם תו"א מקץ מא, ד. מב, ד. סידור שער החנוכה ער, ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפה. סה"מ תרכ"ז ע' רנח — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' רפג ואילך. תרל"ד ע' רמ ואילך. תרמ"א ע' רצה ואילך. לקמן מאמר ד"ה ואולם חי אני.**

37) עלמא דאתכסיא: **ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.**

38) עלמא דאתכסיא: **ראה בסמוך הערה 40.**

39) דירה בתחתונים: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הערה 26.**

40) עלמא דאתכסיא . . דאתגליא: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.**

41) נש"י עלו במחשבה: **ראה ב"ר פ"א, ד. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב הערה 14.**

42) ובטובו מחדש בכ"ת מע"ב: **ברכת יוצר. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' ה. וש"נ.**

43) ואם הי' נפסק . . לאין ואפס: **ראה גם שער היחוד והאמונה פ"א.**

44) והארץ . . כגרגיר חרדל . . השמים: **ראה גם תו"א בראשית ב, א. לקו"ת מצורע כה, סע"ב. ר"ה נט, ג. תו"ח בראשית כא, ד ובהערה 34. מאמרי אדמהצ"צ הנחות תרי"ד ע' ג. סה"מ תרל"ח ע' שפד. וש"נ. תר"ם ח"א ע' שיט וע' תנב. תרנ"ד כאן ע' קפג. עטר"ת כאן ע' רעא.**

בבחי' שיעור ומספר ידוע, ועל הארץ ארז"ל סומכי דארעא שית אלפי פרסא[45], ומ"מ היא כגרגיר חרדל נגד השמים המקיפה מכל צד כנ"ל, אך מזה עצמו מובן אשר גם השמים המה מוגבלים רק שהוא במספר היותר גדול כו', ועד"ז יובן בענין סוכ"ע וממכ"ע שגם בחי' סוכ"ע הוא ג"כ מה ששייך לעלמין[46], דעם היות שזהו מה שהוא בבחי' מקיף ואינו מתלבש בפנימי' מ"מ ה"ה מקיף את העולם שבהכרח לומר ששייך קצת לעולם דאל"כ למה הוא מקיף, ונודע כי המקיף נותן ג"כ חיות כמו האור פנימי, וגם מזה מובן שבהכרח לומר שהמקיף שייך להניקף הוא לפי ערך דבר הניקף[47], הגם שבעצם אין ערוך כו' כמ"ש מזה במ"א. ונמצא כי אמונת נש"י הוא רק בבחי' אוא"ס השייך לצורך התהוות העולמות.

אבל באברהם כתי' וארא אל אברהם וגו' באל שדי[48], פי' שבבחי' אל שדי השיג בבחי' השגה גמורה, וגם בבחי' שם הוי' השיג ג"כ, ומ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם, זהו בחי' ש' הוי' דלעילא, ולכן נאמר נודעתי ולא נאמר הודעתי כמ"ש מזה במ"א[49], אבל בבחי' ש' הוי' דלתתא השיג שהרי כתיב באברהם כמ"פ ש' הוי'[50] כמ"ש וירא אליו הוי'[51], והוי' אמר המכסה[52] כו', וכהנה רבות, ואם נאמר שמ"ש ושמי הוי' קאי גם על ש' הוי' דלתתא מה נאמר על מ"ש ש' הוי' כמ"פ אצל אברהם, אך בזה יצטדקו ב' הענינים שמ"ש ושמי הוי' זהו ש' הוי' דלעילא ומה שנז' כ"פ ש' הוי' אצל אברהם זהו ש' הוי' דלתתא. א"כ מובן שב' הבחי' ש' הוי' דלתתא וש' שדי השיג אברהם, וא"כ אין שייך ע"ז ענין האמונה שהרי השיג בחי' זו, ונמצא כי מה שאצלינו הוא בבחי' אמונה היינו בחי' סוכ"ע וממכ"ע שהם ב' שמות שבהוי'[*53] דלתתא וש' שדי או ש' אד', הי' אצל אברהם בבחי' השגה כנ"ל, וא"כ מ"ש והאמין בהוי'[!] היינו בבחי' ש' הוי' דלעילא, והיינו לפי ששמי הוי' דלעילא לא נודעתי להם, מ"מ האמין בהוי' דלעילא ולכן ויחשבה לו צדקה[53] שמאמין בהוי' דלעילא מה שהי' אצלו למעלה מהשגה, ונמצא כי אמונת אברהם הי' בבחי' שלמעלה מסוכ"ע היינו בבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' סובב וממלא מה שאינו שייך כלל לעולמות כו'.

---

45) סומכי דארעא שית אלפי פרסא: כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן ע' קי; תרל"ב כאן ע' פט; תרנ"ד כאן ע' קפג.

46) סוכ"ע . . ששייך לעלמין: ראה תניא פמ"ח. לקו"ת ר"ה נט, ג. שערי אורה פט, א ובהערה 1. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רכא. תרמ"א ע' קעח ואילך וע' רנד.

47) שהמקיף . . לפי ערך דבר הניקף: ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' פה. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רמג. [ומקבילו ב]תקס"ד ע' פד.

48) וארא אל אברהם וגו' באל שדי: וארא ו, ג.

49) ושמי הוי' לא נודעתי . . כמ"ש מזה במ"א: וארא שם. ראה גם אוה"ת וארא ע' קכז. כרך ז ע' ב'תקנ ואילך. ע' ב'תקנט. ע' ב'תקסד ואילך. סה"מ תרמ"א ע' רס. וש"נ.

50) באברהם כמ"פ ש' הוי': ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהערה 122.

51) וירא אליו הוי': וירא יח, א.

52) והוי' אמר המכסה: וירא שם, יז.

*53) שבהוי': בסה"מ תר"ל: תרנ"ד: שם הוי'.

53) ויחשבה לו צדקה: המשך הכתוב והאמין בה' — לך טו, ו.

וע"פ הקבלה הוא דהנה אמן הוא גימ' הוי' אד'[54], וז"ע בחי' האמונה מה שאנו בנ"י מאמינים בה' אחד ושמו אחד הוא בחי' סובב וממלא כנ"ל, אבל אמונת אברהם הי' בבחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' סובב וממלא, כי גם הבינה נק' אמונה[55], ובחי' הבינה היא למעלה מבחי' המקור לעולמות כי המדות הם שייכים לזולתו[56] כמ"ש מזה במ"א, כן המדות עליונות הם שייכים לעולמות[57], כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה[58], וכתי' זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם[59] המה[60], ואם כי המדות ז"ע בחי' סוכ"ע כמו המדה שמקפת את הדבור[61] כמ"ש במ"א, עכ"ז הרי נת"ל שמ"מ שייך לעולמות כמו השמים שמקיפים את הארץ שהם עכ"פ בבחי' גבול כו', אבל הבינה הנה ע"ז ארז"ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם[62], פי' קדמה שקדמה למעלת העולם[63] כמ"ש מזה במ"א, ואלפים שנה אלו ז"ע אאלפך חכמה אאלפך בינה[64], נמצא כי בחי' הבינה אינה שייכה כלל לעולמות כו' ובזה הי' אמונת אברהם, ולכן הי' ראש לכל המאמינים להיות כי גבהו דרכיו מדרכינו בענין ההשגה, לכן הגיע בבחי' האמונה שלו עד שהאמין באוא"ס שלמעלה מסובב וממלא, שז"ע ש' הוי' דלעילא הוא בחי' התגלות עתיק שבבינה[65] כו', משא"כ אמונת נש"י היא רק בבחי' סובב וממלא כו' בחי' זו"נ.

---

54) אמן הוא גימ' הוי' אד': **ראה ת"ז תי"ט מ, א. תכ"ו עא, ב. ספר המנהיג דיני תפלה קרוב לתחילתו (ירושלים תשל"ח ר"ע לב. וש"נ). פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אמן. פע"ח שער כוונת אמן שי"א, פ"א — פ"ד. שער הכוונות ענין חזרת העמידה דרוש ה (ערב, א ואילך). מאו"א מערכת אמן אות צד.**

55) הבינה נק' אמונה: **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אמונה. אוה"ת תשא ע' א'תתפ.**

56) המדות הם שייכים לזולתו: **ראה גם אוצרות חיים בתחלתו. הובא בלקו"ת מסעי צג, רע"א. סה"מ תרל"ח ס"ע שצ. וש"נ. תר"ם ח"א ע' קפה. וש"נ. וראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד.**

57) המדות . . שייכים לעולמות: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך ובהערה 30.**

58) כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

59) זכור רחמיך . . מעולם המה: **תהלים כה, ו [בדילוג השם]. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' רי ואילך.**

60) המה: **בסה"מ תר"ל כאן ר"ע קיא ליתא והוא טעות הדפוס.**

61) המדה שמקפת את הדבור: **ראה גם (בנוסף לסה"מ תר"ל: תרל"ב; תרנ"ד ועטר"ת כאן) סידור שער הסוכות רס, א. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד ע' ג. סה"מ תרכ"ו ע' ל ואילך — ובמהדורת אותיות מרובעות ס"ע כו ואילך. תרל"ח ע' שפד. תר"ם ח"א ר"ע תריז וע' תשצח. בהערה שלפנ"ז.**

62) אלפים שנה קדמה תורה לעולם: **ראה לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת ובהערה 63.**

63) קדמה שקדמה למעלת העולם: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' טז. וש"נ. תר"ם ח"א ע' קפ. וש"נ.**

64) אאלפך חכ' אאלפך בינה: **ע"פ איוב לג, ג. שבת קד, א.**

65) התגלות עתיק שבבינה: **ראה זהר קרח קעח, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' ד. וש"נ. תו"ח לך פא, ב. ביאוה"ז להצ"צ אחרי כרך א ע' שסד.**

אמנם ענין האמונה בכלל היא רק בבחי' מקיף, וכענין מארז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי[66], פי' שקורא רחמנא שיצילנו שלא יתפסו אותו ושיצליח בגניבתו, הגם כי עושה היפוך רצונו וגונב, ונמצא בהכרח לומר מה שקורא רחמנא זהו רק בבחי' מקיף הרחוק עד שאינו פועל כלל אצלו, דאם הי' פועל בנפשו לא הי' עושה היפך רצונו ית' במעשה[*67] הגניבה שעושה, רק מפני שאינו מאיר בו בפנימיות רק בדרך מקיף מרחוק לכן הגם כי קורא רחמנא כו' מ"מ עושה היפך רצונו כו', ועד"ז יובן בענין האמונה דלהיות כי ענין האמונה היא מרחוק לכן יכול להיות ע"ד גנבא אפום מחתרתא כו', לכן זה הי' עבודת מרע"ה רעי' מהימנא לפרנס האמונה היינו להמשיך דעת בהאמונה. וביאור הענין הנה נת"ל ששרש ענין האמונה דנש"י שהוא בבחי' סובב וממלא ז"ע ב' פסוקים דק"ש ה' אחד[67] ובשכמל"ו[23]. וכ"ז כשזהו בבחי' אמונה ה"ז מרחוק וכשנמשך דעת בהאמונה היינו שיבין ענין אחדות אלקותו ית' שיהי' מושג כאלו רואה, והיינו ע"י שיתבונן שכל דברים הגשמים יש להם שרש ומקור למעלה[68] אשר שופע להם חיות ואומר גדל, וכמארז"ל אין לך עשב[69] מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל, ועכ"ז ה"ז בדרך בריאה יש מאין שאם הי' בדרך השתלשלות לא הי' אפשר להתהוות גשמיות מרוחניות, כי התהוות הגשמיות מן הרוחניות[70] אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, והיינו מפני כי המהוה בהכרח שיהי' מסתתר מהדבר המתהווה, ואז יכול להיות מציאות היש כו', והנה אם יתגלה דבר המהוה על הדבר המתהוה בודאי תתבטל לגמרי עד שתהי' אין ואפס כו' במכ"ש ממארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם[71] שגם המלאכים שכלים נבדלים[72] כשהגיע אליהם גילוי אלקות יותר מהחוק הקצוב נתבטלו לגמרי, כ"ש

---

66) גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי': **ראה ברכות סג, א ע"פ גי' הע"י. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א לע' ט. סה"מ תרל"א ע' רסח ואילך.**

*67) יתי' במעשה: **בסה"מ תר"ל כאן ע' קיא: יתי' לעבור על אמרי פיו יתי' במעשה. וכ"ה בסה"מ תרל"ב כאן ס"ע צ. תרנ"ד ע' קפד. וכנראה שנשמט כאן מפני תיבות הדומות: יתי' . . יתי'.**

67) ב' פסוקים דק"ש ה' אחד ובשכמל"ו: **אף דבשכמל"ו אינו בתנ"ך — מצינו בכ"מ בחז"ל על נוסח תפלה עתיקה הביטוי „דכתיב" — ראה סה"מ תרמ"א ע' מט בהערה.**

68) שכל דברים . . ומקור למעלה: **ראה גם אלימה רבתי (להרמ"ק) מעין ד (עין שמש), תמר א פי"ד (קו, רע"ב). סה"מ תרל"ח ע' טו ואילך (פ"ח: פ"ט).**

69) אין לך עשב: **ראה אוה"ת וארא כרך ח ע' ב'תתפג שמציין: הובא בר"ח פ"ה משער האהבה והוא במ"ר בראשי' פ"י, ו]. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמח. וש"נ. שם ע' תתעו ואילך. שער האמונה ע' נג. לקמן מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ב. ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ג.**

70) התהוות הגשמיות מן הרוחניות: **ראה עקרים מ"א, פכ"ג. מ"ד, פ"ג. תו"א מג"א צ, ב. לקו"ת פ' ראה כ, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' לט. וש"נ. לקמן ד"ה והבריח התיכון ובהערה 46.**

71) הושיט הקב"ה . . ביניהם ושרפם: **ראה סנהדרין לח, ב. לקו"ת אמור לו, א. תצא לח, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קסא. וש"נ. תו"ח שמות ח"א ל, ב ובהערה 127. סה"מ תרל"ח ע' שיא וע' תק.**

72) המלאכים שכלים נבדלים: **ראה מו"נ**

שארי הנבראים, ונמצא כי ברצות הבורא יכול להיות מהם אין ואפס, וגם כי שית אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב[73], א״כ הם אינם מציאות אמיתי, והראי׳ לזה מנהרות המכזבים[74] כו׳ שמאחר שנפסקים אחת לשבע שנים גם בעת שהולכים בטוב פסולים לקידוש מי חטאת, א״כ גם בנבראים מאחר שיפסקו א׳ לשבוע היינו אלף השביעי דחד חרוב א״כ גם כעת בעת שהם על עמדם הם ג״כ אינם מציאות אמיתי, וגם יובן ד״ז מענין הרכבת היסודות, כמ״ש כ״ז בד״ה מי כמוכה באלים[75], אשר מכ״ז יהי׳ נמשך בחי׳ הדעת בהאמונה כו׳, והממשיך הוא משה רבע״ה כמשנ״ת מזה במ״א, ע׳ בת״א בד״ה ואלה המשפטים[76] כו׳, שהוא הממשיך דעת בנש״י לפרנס את האמונה.

וההמשכה הוא בחי׳ מחצית השקל[3] בשקל הקדש. והענין הוא דהנה יש קדש וקדוש, קדוש וא״ו הוא מל׳ הגמ׳ שקראו שמו ית׳ בשם הקב״ה[77], ששם זה הוא על מה שהוא ית׳ הוא סובב וממלא כי קדוש הוא בחי׳ סוכ״ע וברוך הוא בחי׳ ממכ״ע שבבחי׳ זו היא אמונת נש״י כמשנ״ת לעיל, וכדי לחזק האמונה בהכרח שיומשך מבחי׳ הגבוה יותר עד שתוכל לחזק האמונה וז״ע המשכת בחי׳ קדש שנודע ממ״ש בזהר שקדש היא מלה בגרמי׳[78] פי׳ בגרמי׳ שמובדלת היינו שזהו בחי׳ שלמעלה מבחי׳ ההשפעה בעלמין בעצם והיינו שזהו למעלה[79] מבחי׳ סוכ״ע, כי בחי׳ סוכ״ע הוא מה ששייך לעלמין עכ״פ כנ״ל, אבל קדש מלה בגרמי׳ הוא בחי׳ אוא״ס שלמעלה מבחי׳ עלמין שבחי׳ זו המשיך משה דוקא, והוא לפי שמשה משה לא פסיק טעמא[80], והיינו כמ״ש במ״א בענין אברהם אברהם פסיק טעמא[81] שאברהם דאצי׳ אינו בערך א׳ עם אברהם דבי״ע, אבל משה משה לא

ח״ב פ״ב־פ״ו. וראה שם ח״א פמ״ט. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ י. וש״נ.

73) שית אלפי שני . . וחד חרוב: ראה ר״ה לא, א. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ נג. וש״נ.

74) מנהרות המכזבים: ראה פרה פ״ח, מ״ט. לקו״ש בשלח כרך ו ע׳ 93־92 הערה 38 ובשולי הגליון.

75) בד״ה מי כמוכה באלים: סה״מ תרכ״ט ע׳ קמט — ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קסג.

ראה אודות מאמר ד״ה זה בסה״מ תרכ״ו מהדורת תשמ״ט ע׳ IX בהערה. תרכ״ז ע׳ שפג.

76) בת״א בד״ה ואלה המשפטים: עה, ב. ראה גם תו״ח (שמות כת״י ע׳ 820. ע׳ 814. במהדורת אותיות מרובעות) משפטים ח״ב רעז, ג. רפב, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ס״ע רמח ואילך נוסחא שני׳. סה״מ תרכ״ט ע׳ רמח — ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ רעא. תר״ל ע׳ ס.

77) מל׳ הגמ׳. . בשם הקב״ה: ברכות ג, א. ב. ראה גם לקו״ת תזריע כב, ג. שה״ש מ, ג ואילך. סה״מ תרמ״א ע׳ קעה ואילך ובהנסמן שם.

78) שקדש היא מלה בגרמי׳: זהר אמור צד, ב.

79) למעלה: בסה״מ תר״ל כאן ע׳ קיב ליתא. ותוקן במהדורת תשמ״ג.

80) שמשה משה לא פסיק טעמא: שמות ג, ד. זהר וירא קכ, ב. נשא אד״ר קלח, א. בלק קפז, ב. ראה גם תו״ח משפטים ח״ב רפג, ג. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ תט [ושם: במדר׳]. בהערות הסמוכות.

81) אברהם אברהם פסיק טעמא: וירא כב, יא. ראה שמו״ר פ״ב, ו. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ תכב. וש״נ. בהערות הסמוכות.

פסיק טעמא שמשה שלמטה הי׳ שוה ממש עם שרשו כמו שהוא למעלה, ע׳ מזה בת״א בביאור ע״פ ואלה המשפטים בסופו[82], בד״ה[83] וילך איש מבית לוי[84], ולכן הוא הוא הממשיך בחי׳ קדש מלה בגרמי׳ בחי׳ מ״ה דחכמה בנש״י לחזק האמונה עד שיומשך בחי׳ דעת בהאמונה, ואז העבודה היא עבודה שלימה, וכמ״ש דע את אלקי אביך[85] ועבדהו בלב שלם פי׳ שע״י הדעת אשר נמשך בהאמונה ע״ז ועבדהו בלב שלם שה״ע שלימות העבודה כו׳.

והנה מתרומת מחצית השקל היו לוקחים קרבנות כמארז״ל במשנה רפ״ד דשקלים התרומה מה היו עושי׳ בה לוקחי׳ בה תמידי׳ ומוספי׳ כו׳ וכל קרבנות הצבור, ונת׳ במ״א שרש ענין הקרבנות בעבודה שהוא בחי׳ בירור נה״ב[86], ועכשיו תפלה במקום קרבנות תיקנו[87] שהתפלה היא ג״כ בירור נה״ב, וז״ש (משלי י״ז ג׳) מצרף לכסף כור לזהב בוחן[88] לבות ה׳, ופי׳ בזהר מצרף לכסף[89] דא אברהם כור לזהב דא יצחק בוחן לבות דא יעקב[90], וכתיב (משלי ד״ז ד״א) מצרף לכסף כור[91] לזהב איש[92] לפי מהללו, פי׳ שכמו ע״י המצרף והכור מבררים ומנקים הזהב והכסף מן הפסולת המעורב בהם כן איש לפי מהללו הוא בחי׳ הבירור שלו בתפלה[93] לפי ערך ההילול והשבח בהתבוננותו בה׳ אחד ושמו אחד היא בחי׳

---

82) בת״א . . ואלה המשפטים בסופו: **עו, ג.**

83) בד״ה: **בסה״מ תר״ל כאן ובד״ה.**

84) בד״ה וילך איש מבית לוי: **סה״מ תר״ל ס״ע נו ואילך.**

נזכר גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה על יד הערה 127.

85) דע את אלקי אביך: **דבהי״א כח, ט.**

86) הקרבנות בעבודה . . בירור נה״ב: **ראה תו״א וארא נה, ד. לקו״ת ויקרא ב, ב ואילך. תצא לד, ג.**

87) תפלה במקום קרבנות תיקנו: **ברכות כו, א־ב. ראה מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ ד. וש״נ. אוה״ת תשא ע׳ א׳תתפג.**

88) כור . . בוחן: **וכ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן ע׳ קיב; תרל״ב כאן ע׳ צב; תרנ״ד כאן ע׳ קפה. במשלי שם: וכור . . ובחן.**

89) ופי׳ בזהר מצרף לכסף: **באוה״ת משלי כרך א ע׳ תריד ועד״ז תשא ע׳ א׳תתפז מציין: „זהר גדול[א] בראשית עמוד קנו[ב] וכ״ה בת״ז תקון ס״ט דק״ה ע״ב[ג]״ — ולפנינו קב, ב.**

90) בוחן לבות דא יעקב: **וכ״ה גם בסה״מ שבהערה 88. בת״ז ואוה״ת שם: ובוחן לבות ה׳ דא יעקב. במגלה עמוקות אופן קנד —צויין אליו באוה״ת שבהערה שלפנ״ז— בוחן לבות ה׳ דא יעקב.**

91) כור: **במשלי שם: וכור — אבל כ״ה גם בהנסמן בהערה 88.**

92) איש: **במשלי שם: ואיש — ראה גם סה״מ הנסמן בהערה 88. עטר״ת כאן ע׳ רעו. תרמ״א ע׳ תק. וש״נ.**

93) הבירור שלו בתפלה: **ראה גם אגה״ק סי״ב קיח, א. תו״א בשלח סה, סע״ב. תשא קיא, ד. לקו״ת נשא כח, ג.**

א) מובא בכ״מ באוה״ת — כינוי למהדורת קרימונה שי״ח־ך. לובלין שפ״ג־ד. נדפסו על דפים גדולים (לפ״ע הזהר שלפנינו) שני טורים על ע׳ אחד.

ב) באוה״ת תשא ע׳ א׳תתמה מציין קמ״ו וצ״ל כבפנים.

ג) כ״ה גם במהדורת מנטובה שי״ח. וראה גם לעיל מאמר ד״ה ואני הנני מחזק ובהערה 130.

האמונה בסובב וממלא והמשכת הדעת בהם שה"ע ורעה אמונה להמשיך דעת באמונה שיהיה כאלו רואה כו', ובכדי לבוא לזה צריך להקדים תחלה פסוד"ז הוא לזמר עריצים[94] ולהכרית כל החוחים המונעים ומעכבים מבית ומבחוץ, והוא ע"י התבוננות בביטול ושירת המלאכים והילול כל מה שנברא בשי"ב, ואיך כי הוא צוה ונבראו[95] בדרך ממילא ומאליו וכמשנ"ת ביאור ד"ז במ"א באורך ולכן אני הוי' לא שניתי[96], ואתה הוא קודם שנבה"ע[97] ואתה הוא לאחר שנבה"ע בלי שום שינוי כלל וכלל והיינו מפני כי ה' אחד שגם עכשיו לאחר שנבה"ע הוא אחד ומיוחד שלא יש שום מציאות אמיתי זולתו ית' וכל מה שנברא הם הוים ונפסדים ולכן אינם מציאות אמיתי, וכד דייקית בהו שפיר תמצא שגם הם כחות אלקות[98] המוסתר ונעלם כמ"ש בד"ה מי כמוכה[75] הנ"ל, ונתהוו מכח שמו ית', שז"ע שאנו אומרים אח"כ בשכמל"ו, ולפי ערך האריכות בהילול הלזה והעמקת הדעת בהתבוננות במוח בינתו ותבונתו לפי ערך זה ממש הוא בחי' העבודה שבלב זו תפלה. וזהו שאומרים סלח לנו כי חטאנו בשמו"ע[99], שלכאורה הי' מהראוי להתחיל הקדמת התפלה בזה שהרי אין לך מדריגה היותר נמוכה מהחוטא שהוא ל' חסרון[100] מל' והייתי אני ובני שלמה חטאים[101], שחסר הכל והי' מהראוי להתחיל בזה איך שחסר לו ומבקש שיומשך וימולא החסרון, ומה"ע שמתחילים בהודאה תחלה בקומו[102] משנתו מודה אני[103], וגם בהתחלת התפלה הודו לה' ואח"כ פסוד"ז, ואח"כ ברכות ק"ש וק"ש ואח"כ בתפלה אומר סלח לנו כי חטאנו שאחר אריכות התפלה כ"כ אז אומר שחטא, שלכאורה אינו מובן כו', אך באמת כן הוא שקודם התפלה דרך איש ישר בעיניו[104] שמאחר שלא חטא מאומה, וגם עשה מצוה נדמה לו שהוא קרוב לאלקות וכ"ש שלא חטא, אמנם לאחר שמתבונן במוח

---

94) פסוד"ז הוא לזמר עריצים: **ע"פ ישעי' כה, ה. ראה זהר וילך רפד, א. לקו"ת פקודי ח, א. בחוקותי מז, ד. נצבים נא, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצט. וש"נ.**

95) כי הוא צוה ונבראו: **תהלים קמח, ה. ראה תו"א מג"א צו, ג. לקו"ת פ' ראה כ, סע"ג ואילך. שה"ש יד, ג. סה"מ תרל"ח ע' יב. וש"נ.**

96) אני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ.**

97) ואתה הוא קודם שנבה"ע: **ראה נוסח תפלת השחר. של"ה תולדות אדם ג, ב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שלו.**

98) אלקות: **בסה"מ תר"ל כאן ע' קיב ליתא. ותוקן במהדורת תשמ"ג.**

99) שאומרים סלח לנו . . בשמו"ע: **ראה גם תו"א תשא קיא, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפב. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' רלו. וש"נ.**

100) מהחוטא שהוא ל' חסרון: **ראה לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקל. וש"נ.**

101) והייתי אני ובני שלמה חטאים: **מל"א א, כא. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתקח ובהערה 66. לקמן מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ב.**

102) בקומו: **בסה"מ תר"ל כאן ע' קיג מקומו. ותוקן במהדורת תשמ"ג.**

103) בקומו משנתו מודה אני: **ראה סידור אדה"ז במקומו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרטו. וש"נ.**

104) דרך איש ישר בעיניו: **משלי כא, ב.**

בינתו הדק היטב ענין ביטול המלאכים, ה"ה מבין שענין ביטולו אינו מגיע אפי' לשליש ולרביעי[105], ואח"כ בק"ש בהתבוננות ה' אחד ושמו אחד יחו"ע ויחו"ת[106] בבחי' דעת והכרה, ה"ה מוצא א"ע איך שהוא מרוחק מה' אחד בתכלית הריחוק, וכל מה שעשה בקיום מצותיו ית' ה"ה לגרמי' בלתי קעומ"ש ועומ"צ כדבעי למהוי שז"ע מארז"ל למה קדמה שמע לוהא"ש[107] כדי שיקבלו עלי' עומ"ש תחלה ואח"כ יקבלו עלי' עומ"צ כמשנ"ת ביאור דבר[108] מן ד"ה[109] והתהלכתי עד[108] שובה ישראל[109], ד"ט, ואז אומר בתפלה סלח לנו כי חטאנו, פי' שחסר לו הרבה ויודע ומכיר בעצמו החסרון והפחיתות שלו ומבקש סליחתו שיומשך מאוא"ס בעהר"צ מקור כל הרצונות שיתמלא הפגמים והחסרונות בהרצון על שלא קיים רצונו ית' כדבעי למהוי כו', וזהו שרש ענין העבודה.

ועפ"ז יובן ג"כ ענין ג' דברים שהי'[110] בתרומת המשכן זהב וכסף ונחשת[111] שהם כנגד ג' בחי' מצרף לכסף כור לזהב בוחן לבות כנ"ל בשם הזהר[89], ובעבודה בנפש האדם הם בחי' תורה ועבודה וגמ"ח שעליהם העולם עומד[112], כסף הוא בחי' אהבה[113] הוא בחי' גמ"ח, וזהב הוא בחי' העבודה[114], כי כשם שמהזהב מנצץ ניצוצים כן הו"ע ההעלאות שבתפלה שהיא כנגד עמוד העבודה הוא בחי' העלאת הניצוצים מלמטלמ"ע[115] כו' כמ"ש מזה במ"א, ונחשת הוא בעבודה בחי' תורה[116], כי נחש"ת הוא ר"ת נובלות[117] חכמה שלמעלה

---

105) ולרביעי: כ"ה גם בסה"מ עטר"ת כאן ע' רעו. תר"ל כאן. אבל בסה"מ תר"ל מהדורת תשמ"ג; סה"מ תרל"ב ותרנ"ד כאן: ולרביע.

106) יחו"ע ויחו"ת: זהר בהקדמה יב, א.

107) למה קדמה שמע לוהא"ש: ראה ברכות פ"ב, מ"ב (יג, א).

108) דבר מן ד"ה והתהלכתי עד: כ"ה גם בסה"מ תר"ל ותרנ"ד כאן. בסה"מ תרל"ב כאן (ניתוסף בגוכתי"ק): דבר זה מן ד"ה והתהלכתי בתוככם עד.

109) ד"ה והתהלכתי עד שובה ישראל: בסה"מ תרל"ב כאן מציין: סה"מ תרכ"ט ע' קצד ואילך. ע' רג ואילך. ע' רמד ואילך. ע' רנב ואילך. ע' רסו ואילך. ע' ערה ואילך. ע' רפא. ע' שיט. ע' שלז. ע' שדמ ואילך. ע' שנה.

110) ג' דברים שהי': כ"ה גם בסה"מ תר"ל ותרנ"ד כאן. בסה"מ תרל"ב ועד"ז בעטר"ת כאן: ג' דברים כללים שהי'.

111) ג' דברים . . זהב וכסף ונחשת: תרומה כה, ג. ראה תו"א תשא קיא, ד [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קעח. תו"ח שמות כת"י ע' 1136. במהדורת אותיות מרובעות תשא ח"ב שפב, א]. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' עדר וע' שט. ח"ב ע' תרלז. לקו"ש תרומה כרך ו ע' 152 הערה 1.

112) תורה ועבודה וגמ"ח . . עומד: אבות פ"א, מ"ב.

113) כסף הוא בחי' אהבה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה וילקט יוסף רפ"ב. וש"נ.

114) וזהב הוא בחי' העבודה: ראה תו"א שבהערה 111. מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע רעג ואילך. ח"ב שם.

115) ההעלאות שבתפלה . . העלאת הניצוצים מלמטלמ"ע: ראה גם תו"א תשא קיג, א.

116) ונחשת הוא בעבודה בחי' תורה: ראה תו"א שבהערה 111. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' עדר. ח"ב שם. אוה"ת תשא כרך ז ע' ב'תשפז. לקו"ש שם ע' 159 בשולי היריעה.

117) נחש"ת הוא ר"ת נובלות . . תורה:

תורה[118], ואם כי היא נובלות חכמה, מ"מ ה"ה מחכמה שלמעלה שלא ידע אנוש ערכה[119] ואלקים הבין דרכה[120] כו' כמ"ש באגה"ק בד"ה דוד זמירות[121] קרית להו, וי"ל כי נק'[122] נחשת ע"ש כי בחכמה אתברירו[123] שמבררת בחי' חכמה שבלעו"ז שנק' נחשת[124], שלכן נק' המברר ע"ש התלבשותו במתברר כמש"נ במ"א מענין שהמברר בהכרח שיתלבש במקום המתברר[125], ולכן הגם כי התורה בעצם היא למעלה מזמן ומקום שלכן כל העוסק בתורת עולה[126] כאלו הקריב עולה הגם כי כעת לא יש בהמ"ק כו' כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו[127], מ"מ בהכרח שתתלבש במקום המתברר, וכמ"ש לע"ל ויז נצחם על בגדי[128] וכל מלבושי אגאלתי, כמ"ש מזה בד"ה ולאחותו הבתולה[129], ועש"ז נק' התורה נחשת, וגם התורה היא בחי' קנה האמצעי שבכף מאזנים שהקנה הוא המברר המשקל, שהרי לפי ערך המשא של המשקל שנותנים בכף האחת כן לפע"ז מגבי' הדבר הניתן בכף השני', והמברר הדבר שהוא אמיתות זהו הקנה שבאמצע כו', כן בג' דברים אלו לפי ערך המשכת החסד בגמ"ח כן לפע"ז מתעלי' הניצוצות בעמוד העבודה, שלפ"ע ההמשכה במעהמ"צ מבחי' קדש העליון שלכן מברכים על כל מצוה אק"ב, שקדשנו בקדש העליון ע"י שציוונו מצותיו ית', לפע"ז ממש מתעלים הניצוצות בעמוד העבודה, והמברר הוא בחי' התורה שהוא[130] הקנה האמצעי כו'[131].

ראה גם תו"א תשא קיא, ד. אוה"ת תשא ע' א'תתמו. ע' א'תתצג. סה"מ שבהערה 110. תרל"ב ע' קג. קהלת יעקב בערכו.

118) נובלות חכמה שלמעלה תורה: ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.

119) שלא ידע אנוש ערכה: איוב כח, יג.

120) ואלקים הבין דרכה: איוב שם, כג.

121) באגה"ק בד"ה דוד זמירות: קו"א לתניא קס, ב ואילך.

122) כי נק': בסה"מ תר"ל; תרל"ב; תרנ"ד כאן: שנק'.

123) בחכמה אתברירו: ראה אגה"ק סכ"ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה. שמות ח"ב ע' שכא. תו"ח (שמות כת"י ע' תקעא. במהדורת אותיות מרובעות) תשא ח"ב שפד, ד ואילך.

124) חכמה שבלעו"ז שנק' נחשת: ראה גם סה"מ שבהערה 122. אוה"ת תשא ס"ע א'תתצג.

125) שהמברר . . במקום המתברר: ראה ביאוה"ז ויגש כו, ד. אמור קמב, ב. שע"ת נ, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' עג. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א כאן ע' צד. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקיא וע' תשלו. לקו"ש וישלח כרך כה ע' 175 הערה 77.

126) כל העוסק בתורת עולה: ראה מנחות קי, א. לקו"ש מסעי כרך יח ע' 413. וש"נ. ערב פסח כרך לב ע' 37. וש"נ.

127) בלקו"ת בד"ה בשעה שהקדימו : במדבר יג, א.

128) ויז נצחם על בגדי: ישעי' סג, ג.

129) בד"ה ולאחותו הבתולה: סה"מ תרכ"ז ע' רנא — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' רעז. תרכ"ט ע' קעב — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קצ.

130) שהוא: בסה"מ שבהערה 122: שהיא.

131) כו': בסה"מ תרל"ב כאן ע' צד ניתוסף בגוכתי"ק: וז"ע בוחן לבות דא יעקב קו האמצעי בריח התיכון כו' כמ"ש במ"א.

ומעתה יובן ענין מחצית השקל שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט[4] מעשר, שהגם שהכוונה היא גם על מארז"ל אין עני אלא בדעת[132] ואין עשיר אלא בדעת מ"מ העשיר לא ירבה על עשר והדל לא ימעיט מעשר, ולכאורה אינו מובן מפני מה ולמה ישתוו העני והעשיר. ויובן בהקדם מ"ש עבדו את הוי' בשמחה[133], ולכאורה צ"ל הלא כתיב שמחו צדיקים בהוי'[134] שאינו אלא צדיקים לבד ומהו שאומר עבדו את הוי' בשמחה שמשמע שהציווי הוא לכל ישראל. אך הענין הוא דבאמת יש ב' בחי' שמחה, הא' הוא שמחמת שמתבונן שע"י שעושה המצוה הוא מקיים רצון העליון ב"ה אשר מזה צריך לשמוח מאד, שהרי אנו רואים שאינו דומה אצל העושה כשהמצוה הוא אדם קטן, או שכאשר המצוה אותו הוא אדם גדול כמו המלך הגדול כשמצוה לא' לעשות איזהו דבר שאז עושה זה בשמחה נפלאה ובתענוג עצום, שהוא מפני ההתבוננות שבעשייתו מקיים ומשלים רצון אדם הגדול, וכ"ש שכאשר יתבונן כשעושה איזה מצוה ה"ה מקיים רצון העליון ב"ה, שצריך לשמוח מזה מאד שהרי הוא מקיים רצון ממה"מ הקב"ה, והגם כי אינו שייך לומר ע"ז שהוא משלימו שהרי אנת הוא שלימותא דכולהו[135], מ"מ ה"ה מקיים רצונו ית', ע' מזה בד"ה ועבדתם את ה' אלקיכם[136], ולבחי' שמחה ש"מ זו יכול כאו"א להגיע כשיתבונן בזה הדק היטב בכל מצוה ומצוה שעושה שבזה הוא מקיים רצונו ית' ויהי' שמח באמת משמחה של מצוה שעושה כו', אמנם יש עוד בחי' שמחה מעבודה, והוא כמארז"ל אל תהיו כעבדים[137] המשמשי' את הרב ע"מ לקבל פרס אלא היו[138] כעבדים המשמשי' את הרב שלא ע"מ לקבל פרס[137], והיינו שלא יחפוץ בגילוי אלקותו ית' ג"כ כ"א בבחי' אלקותו לבד שזהו מדרגת בני עלי' שמועטים המה[139], וע"ז נאמר שמחו צדיקים בה', אך כשעובד עבודתו בשמחה הפשוטה שכ"א יכול להגיע לשמחה זו, אז נותנים לו גם בחי' שמחה זו השני' בדרך מתנה וע"ד מ"ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם[140] וכמ"ש במ"א מענין ב' פירושים בואהבת את ה'[141] ל' ציווי והב' ל' הבטחה, והיינו

---

132) אין עני אלא בדעת: ראה כתובות סח, א. נדרים מא, א.

133) עבדו את הוי' בשמחה: תהלים ק, ב.

134) שמחו צדיקים בהוי': תהלים צז, יב. ראה גם תניא ספי"ד. אגה"ק סי"ח (הובא בלקו"ת דבסמוך מג, א). לקו"ת תבוא מב, ג. מג, א. תו"ח ויחי רלח, ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקפח.

135) אנת הוא שלימותא דכולהו: ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.

136) בד"ה ועבדתם את ה' אלקיכם: מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תב.

137) אל תהיו כעבדים . . לקבל פרס: אבות פ"א, מ"ג.

138) היו: שם: הוו. ראה שנויי הנוסחאות במשניות שם.

139) בני עלי' שמועטי' המה: סוכה מה, ב.

140) עבודת מתנה אתן את כהונתכם: קרח יח, ז.

141) ב' פירושים בואהבת את ה': ואתחנן ו, ה. ראה תו"א תשא פו, ג ואילך. סה"מ שבהערה 122. תרכ"ז ע' תנב — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' עד־עה. תרכ"ט ס"ע רצז ואילך — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' שכב. תרל"ב ח"א ע' קלט. לקו"ש ר"ח סיון כרך לג ע' 216 בהערה.

שהציווי הוא על ההתבוננות[142] בשמע ל' הבנה[143], וממילא יבוא לידי אהבה ולכן יתכן ל' ציווי ואז ואהבת ל' הבטחה סופך לבוא לידי אהבה הוא כענין שסופו לבא לידי שמחה הוא בחי' שמחו צדיקים בה' ועמך כולם צדיקים כתיב ע"י העבודה בתומ"צ[144]. וע' בזהר שזהו ע"י מצות מילה[145], ובמ"א בזהר פי' שזהו ע"י נטירת ברית[146].

ועפ"ז יובן ענין מחצית השקל, היינו כי עשרים גרה השקל ז"ע ע"ס דאו"י וע"ס דאו"ח, ובעבודה א"א להגיע כ"א המחצה, וזהו מחצית השקל, ובבחי' זו שוין העני והעשיר שגם העני יכול להגיע בעבודתו בעשר בחי' הנפש שלו ליתן תרומה ל' ארמותא ואפרשותא[147] כמ"ש מזה במ"א, מחצית השקל היינו עשר גרה, רק שבענין העשר אלו[148] יש חילוקי מדרגות ע"ס דאצי' וע"ס דבריאה, ויצי' ועשי', ולכן העשיר בדעת יכול להגיע בעשר כחות נפשו לבחי' ע"ס דאצי' והעני בדעת יוכל להגיע ג"כ לעשר אמנם הם בחי' ע"ס דעשיי' שהרי נשמת כ"א הוא ממל' דמל' דעשי'[149] שבו מלובש מל' דיצי' ומל' דבריאה ומל' דאצי' כמ"ש

---

142) שהציווי הוא על ההתבוננות: ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' קצט. רה, ב ד"ה להבין. סה"מ תרמ"א ע' ו. וש"נ.

143) בשמע ל' הבנה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"א. וש"נ.

144) ועמך כולם צדיקים . . בתומ"צ: ישעי' ס, כא. ראה לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"א. זהר נח נט, ב ובד"א שם.

145) צדיקים . . ע"י מצות מילה: ראה זהר לך צג, א. וארא כג, א ובלקוטי לוי יצחק שם ע' מז ואילך. ויחי רטז, א (אבל ראה רח"ו ורא"ג שם).

146) צדיקים . . ע"י נטירת ברית: ראה זהר נח נט, ב (אוה"ת נח ע' 108. לקו"ש מצורע כרך ז ע' 314). לך צד, א. ויצא קסב, א (ובניצוצי אורות שם). ויחי רמז, ב. ראה סה"מ תרכ"ו ע' קצג וע' קצה — ובמהדורת אותיות מרובעות ס"ע קסז ואילך וע' קע.

147) תרומה ל' ארמותא ואפרשותא: ראה תו"א ויקהל פח, ד. פט, ד. קטו, סע"ג ואילך. אוה"ת שבועות ע' קלט ושם: „יש ב' פירושים בתרומה הא' פי' הזהר[ד] ארמותא . . ההעלאה למע' כו' והב' פי' התרגום[ה] אפרשותא . . ההמשכה מלמע' למטה". תרומה ס"ע א' שנה ואילך. ס"ע א'שסו. ע' א'שפא. ע' א'שפז. ע' א'שצ. ע' א'שצז ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' קמג — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קכה. תרכ"ט ע' קפד — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' רב [ושם: „שפי' בזהר שיש ב' פירושים בתרומה"]. סה"מ שבהערה 122. תרל"ב ח"ב ר"ע תריב.

148) אלו: בסה"מ תר"ל כאן: שלו. ותוקן במהדורת תשמ"ג.

149) נשמת כ"א הוא ממל' דמל' דעשי':

ד) באוה"ת תרומה ס"ע א' שנה ואילך: „כדפי' בזהר (בלק דקפ"ח ע"ב) ע"פ [שלח טו, יט] תרימו תרומה ודאי אצטרך לאגבהא ליה והיינו תרומה" ולפנינו: „ודאי אצטריך לארמא לה לעילא והיינו תרומה". באוה"ת ויקהל ע' ב'קעו מציין: „כמ"ש בזהר . . וכן משמע במד"ר פ' לך לך ס"פ מ"ג . . וכן בזח"ב פ' ויקהל דקצ"ז ע"ב . . וכ"כ שם דקצ"ח ע"א ובגין דארימו לה לעילא וסלקין לה לעילא אקרי תרומת ה'". וראה גם זהר תרומה קמז, א.

ה) תרגום אונקלוס תרומה כה, ב.

בסש"ב פי"ח, ולכן יכול להגיע לעשר, אך מ"מ גם העשיר בדעת לא ירבה על עשר, והיינו על מספר עשר אבל העשר גופא הם ממדריגה הגבוה יותר, ומ"מ גם העני בדעת עם שהוא א"י להגיע בעבודת נפשו כ"א רק לע"ס דעשי' מ"מ לא ימעיט ממספר עשר כו'.

וזהו כי תשא את ראש בנ"י[2], פי' תשא ל' הגבהה והרמת ראש[150], ואמר הקב"ה למשה כשתשא היינו כשתגביה את נש"י זהו סדר ההגבהה שכאו"א יתן מחצית השקל כופר נפשו, פי' כופר שמתחלף נפשו על הכופר הוא הפידיון[151], וה"ה מחליפה על מחצית השקל שהיא[152] מצוה מרצון העליון ועי"ז מגביה נפשו בתכלית העילוי עד בחי' רצונו ית', ובבחי' זו שוי' העני והעשיר בדעת שגם העני בדעת יכול להגיע לבחי' זו כנ"ל לכן העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט[4] כו', ומחצה השני' היא[153] כענין שמחו צדיקים בה'[134], יבוא בבחי' מתנה ע"ד עבודת מתנה[140] כו', אך המתנה אינם נותנים כ"א לראוי[154] שזכה שיותן לו לכן צ"ל המתנה[155] בדרך עבודה, והב' כשיזכה יותן לו בעבודה בדרך מתנה כו'.

בתניא שם: נפש דנפש דמלכות דעשיה. ראה גם סה"מ שבהערה שלפנ"ז. עטר"ת כאן ע' רעח. תרל"ח ע' תפג. וש"נ. תר"ם ח"א ע' תי. וש"נ.

150) תשא ל' הגבהה והרמת ראש: **ראה תנחומא תשא ג־ד (ובאבער שם אות ג הערה כו). פסיקתא דר"כ פרשת שקלים פיסקא ב (טו, ב). פס"ר פיסקא כי תשא פ"י, ו־ח. י־יא. רש"י ב"ב י, ב ד"ה בכי תשא.**

151) שמתחלף נפשו על הכופר הוא הפידיון: **ועד"ז בתורה אור כאן קיב, ד [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קפט. תו"ח שמות כת"י ע' תקעג. במהדורת אותיות מרובעות תשא ח"ב שפו, ב]. בסה"מ עטר"ת כאן ס"ע רעח העיר: וצ"ע דבקדשי' פדיון וחליפין הן ב' ענינים.**

152) שהיא: **בסה"מ תר"ל: שהוא. ותוקן במהדורת תשמ"ג.**

153) היא: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל. בסה"מ תרל"ב ותרנ"ד: הוא.**

154) המתנה אינם נותנים כ"א לראוי: **ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א.**

155) המתנה: **בסה"מ שבהערה 153: המחצה.**

פ׳ תרומה

והבריח התיכון[1] בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה[2], הנה איתא במד״ר שהבריח התיכון[3] הי׳ מהאשל שנטע אברהם אבינו בבאר שבע דכתיב ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע (ויגש מ״ו א׳), ואיתא ברבות ויגש פצ״ד להיכן הלך[4] א״ר נחמן שהלך[5] לקוץ ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע המד״א[6] ויטע אשל (וירא ד״א)[7], וכן הוא ברבות שה״ש בפסוק עד שהמלך במסיבו[8], והבריח התיכון הי׳ מהאשל כו׳, והוכיחו ג״כ במד״ר הנ״ל מפסוק וכל אשר נמצא אתו עצי שטים[9], מצא לא נאמר אלא נמצא[10], מלמד שהיו מוצנעים[11] מימות יעקב אבינו, ולכאורה אינו מובן שהרי היו רד״ו שנה במצרים[12] וא״כ איך היו מתקיימים עד זמן זה[13].

אך הנה מתחלה י״ל מ״ש ויטע אשל בבאר שבע ואיתא בזה פלוגתא בגמ׳ סוטה דף יו״ד סע״א ח״א אשל זה פונדק וח״א אשל זה פרדס, וכ״ה במד״ר ג״כ וירא ס״פ נ״ד, ופריך בגמ׳ בשלמא למ״ד פרדס היינו דכתיב ויטע אשל אלא למ״ד פונדק מאי ויטע ומשני הגמ׳ שגם בפונדק שייך ל׳ ויטע וכמ״ש ויטע אהלו אפדנו[14].

---

1) והבריח התיכון: מאמר ד״ה זה נמצא גם בסה״מ תרכ״ז [ע׳ קלד ואילך — ובמהדורת אותיות מרובעות] ע׳ קמד ואילך וראה בהנסמן בריש המאמר שם.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתק מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272. חלוקת הקטעים דלהלן בפנים הם ע״פ סה״מ תרכ״ז מהדורת אותיות מרובעות.

2) והבריח התיכון . . אל הקצה: תרומה כו, כח.

3) איתא במד״ר שהבריח התיכון: צויין בסמוך בפנים. ראה גם תיוב״ע תרומה כו, כח.

4) ברבות ויגש פצ״ד להיכן הלך: סימן ד. הובא גם באוה״ת וירא כרך ז ע׳ 2372. תרומה ע׳ א׳תקיח. ע׳ א׳תקכד. ע׳ א׳תקכו. ע׳ א׳תקכח. ע׳ א׳תקלב. שם כרך ח ע׳ ג׳מח. תבוא ס״ע תתשכו ואילך. (יהל אור) תהלים ע׳ שמח. וראה גם סה״מ תר״ל ע׳ יט — נדפס לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״ו.

5) שהלך: בסה״מ תרכ״ז כאן ליתא.

6) המד״א: =היך מה דאת אמרת.

7) ויטע אשל (וירא ד״א): פסוק לג. בסה״מ תרכ״ז כאן כבפנים. ובמהדורת אותיות מרובעות ויטע אשל (וירא ד״א ל״ג). בב״ר: ויטע וגו׳.

8) ברבות שה״ש בפסוק עד שהמלך במסיבו: פ״א, יב (א). נזכר גם באוה״ת וירא שם. תרומה ע׳ א׳תקלב. שם כרך ח ע׳ ג׳מח. תבוא ס״ע תתשכו ואילך.

9) וכל אשר נמצא אתו עצי שטים: ויקהל לה, כד.

10) מצא לא נאמר אלא נמצא: בב״ר שם: אשר ימצא אתו אין כתיב כאן אלא אשר נמצא אתו. וראה גם בפי׳ מהרז״ו שם.

11) מוצנעים: בב״ר שם: מוצנעים עמהם.

12) רד״ו שנה במצרים: ראה תנחומא מקץ ח. במדבר פי״ג, כ. רש״י מקץ מב, ב; לך טו, יג; בא יב, מ; מגילה ט, א.

13) איך היו מתקיימים עד זמן זה: וכ״ה בסה״מ תרכ״ז כאן. לפנינו אינו מתורץ — ראה גם לקו״ש תרומה כרך לא ע׳ 142 ואילך. וש״נ. (ויקהל ע׳ 208. נשא כרך כח ע׳ 42).

14) ויטע אהלו אפדנו: באוה״ת וירא כרך ד ע׳ תשס מציין דניאל ס״י. ולכאורה צ״ל: דניאל יא, מה [ושם: אהלי — בסה״מ תרכ״ז כאן כבפנים].

ולהבין ענין הנטיעה[15] שעשה אברהם ע"י הפונדק, היינו שע"י שהאכיל והשקה[16] כל העוברים ושבים וא"ל ברכו למי שאכלתם משלו[16] עי"ז המשיך בחי' נטיעה למעלה[15], דהנה כתיב כי האדם עץ השדה[17], והנה בחי' אדם זהו מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם[18], והאדם זה הוא עץ השדה כי שדה הוא כמ"ש ראה ריח בני כריח שדה[19] אשר ברכו ה' (שהוא בחי' מל')[20], והאדם הוא עץ השדה, שהוא בחי' אילנא דחיי[21] עץ החיים עץ[22] פרי (בחי'[21] ז"א[22]), והנה אברהם ע"י שהאכיל והשקה למטה לכולם עי"ז ויטע אשל שהמשיך עי"ז בחי' האדם עץ השדה והיינו שהמשיך בחי' עץ החיים, וזהו מ"ש בזהר פ' וירא דק"ב ע"ב[23] וז"ל ת"ח[24] כד חב אדם בעה"ד טו"ר חב דכתיב ומעץ הדעת[25] כו'[26] ואיהו בי' חב וגרם מותא לעלמא, מה כתיב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעה"ח[27] וגו' וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע[28] מהימנותא לכל בני עלמא עכ"ל, והיינו שהאשל הי' תיקון עה"ד טו"ר, לפי שהוא המשכה מבחי' עץ החיים כו', לכן הוא תיקון על בחי' עה"ד, וזהו מ"ש ויטע אשל שעשה למעלה בחי' נטיעה זו דכי האדם עץ השדה. והנה במד"ר שם אמרו לפי ב' הדיעות דפונדק ופרדס, שאשל הוא ג"כ לשון שאל[29], שאל מה תשאל, והיינו שאמר לכאו"א שאל מה מבוקשך ומילא חסרון של כאו"א.

(ב) **ולהבין** כ"ז יש להבין מקודם פי' הא' שאשל הוא פונדק, ולהבין זה למעלה, הנה ארז"ל רעייתי פרנסתי[30] שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים[31].

---

15) ענין הנטיעה . . נטיעה למעלה: באוה"ת וירא שם ע' תשס ובכרך ז ע' 2378 בשם הבחיי. אולי הכוונה לכד הקמח מערכת אורחים ע' לו. באוה"ת וירא שם ר"ע תשסד ועד"ז ס"ע תשסח: „ובזהר פ' ויקרא [כב, ב] איתא דאברהם נוטע האשל בכל יומא בבוקר".

16) שע"י שהאכיל והשקה . . משלו: ראה סוטה י, ב.

17) כי האדם עץ השדה: פ' שופטים כ, יט.

18) ועל הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו [בדילוג].

19) ראה ריח בני כריח שדה: תולדות כז, כז.

20) שדה . . מל': ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ד. וש"נ.

21) אילנא דחיי . . בחי' ז"א: ראה ע"ח שער דרושי הצלם שכ"ה, דרוש השלישי. מאו"א מערכת אילנות ספ"ח. ביאוה"ז במדבר פז, ד. קמה, ב. פלח הרמון בשלח ע' קמ.

22) עץ . . ז"א: ראה ע"ח שער הזווגים שט"ו, פ"ג. סידור שער הלולב רסא, ד.

23) בזהר פ' וירא דק"ב ע"ב: נזכר גם באוה"ת וירא כרך ז ע' תתשפד. ע' 2378. סה"מ תרכ"ז כאן.

24) ת"ח: בזהר שם: ות"ח. וכ"ה באוה"ת שם ע' תתשפד.

25) ומעץ הדעת: בראשית ב, יז.

26) כו': בזהר שם: וגו'.

27) ועתה פן . . גם מעה"ח: בראשית ג, כב.

28) ואודע: בסה"מ תרכ"ז כאן: ואודי. בזהר כבפנים.

29) במד"ר שם . . שאשל . . שאל: ב"ר ספנ"ד. ראה גם לקמן פ"ד.

30) רעייתי פרנסתי: שה"ש א, ט. ראה שהש"ר פ"א, ט (ו). זהר רע"מ צו לג, ב; בחיי בשלח טז, ד —ע' קמד— (עה"פ שה"ש ה, ב). תו"ח ויקהל ח"ב שצט, א. וש"נ. סה"מ מלוקט א' ע' תסט בהנסמן שם.

31) שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: ראה זהר ויקרא ז, ב. יל"ש פקודי לט, מג (רמז

ולכאורה אינו מובן זה איך שייך לומר ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, אך הענין הוא דהנה ארז"ל ברכות ד"ו[32], ריב"ל אומר תפלות כנגד תמידין תקנום, והנה אנו רואים שענין הקרבת הקרבן הוא שע"ז היו מעוררים למעלה את המרכבה העליונה, דהנה הקרבן עצמו הי' מבחי' פני שור[33] כי שרש נפש הבהמה הוא מבחי' פני שור[34] שבמרכבה והאש שלמעלה שהי' יורד בדמות ארי'[35] הוא בחי' פני ארי'[33] שבמרכבה דאכיל קורבנין[36], שהוא בחי' לאכללא שמאלא בימינא[37], ע' בלק"ת בד"ה וארי' כבקר[38], ובזח"א בהקדמה ד"ו ע"ב, והאדם המקריב את הקרבן הוא מבחי' פני[39] אדם[33] שבמרכבה, ואם היו מקריבין קרבן עוף שרשו מבחי' פני[40] נשר[33] כו', נמצא שבהקרבת הקרבן הי' מתעורר למעלה כל המרכבה העליונה.

וזהו מ"ש בזהר פ' פנחס דרמ"א ע"א ואתהניין מיסודא ועיקרא דילהון[41], ולכאורה אינו מובן זה כלל מה אתהניין כ"כ ע"ז שמקריבין נפש הבהמה ועולה לשרשו, כיון ששרש הבהמה נמשך מבחי' המרכבה, וגם זה ע"י ריבוי רבבות מדרגות השתלשלות עד שנמשך נפש הבהמה, והוא ע"ד שארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל[42] שבודאי אין ערך העשב לגבי המזל המכה בו רק שע"י ריבוי השתלשלות נמשך מבחי' המזל

תיח — אבל בתוספתא מנחות פ"ז, ד הגירסא: כבנים שמתפרנסים מאביהן). בהערה שלפנ"ז. לקמן ובהערה 110.

32) ברכות ד"ו: ע"ב. בסה"מ תרכ"ז במהדורת אותיות מרובעות ע' קמה כאן: (ברכות ד"ו). ראה גם לקמן רפ"ג ובהנסמן שם.

33) פני שור . . ארי' . . אדם . . נשר: ראה יחזקאל א, י.

34) שרש נפש הבהמה . . פני שור: ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ר"פ ויקרא. אור החיים אחרי יז, יד. לקמן מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ה. וש"נ.

35) והאש שלמעלה . . בדמות ארי': יומא כא, ב.

36) ארי' . . דאכיל קורבנין: ראה זהר בהקדמה ו, ב [צויין בסמוך בפנים]. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקלא. וש"נ. שה"א עט, ב הערה 13. סה"מ תר"ם ח"א ע' מ ואילך.

37) לאכללא שמאלא בימינא: ראה זהר ר"פ קרח.

38) בלקו"ת בד"ה וארי' כבקר: לקו"ת במדבר יא, א. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' לה.

39) והאדם . . פני אדם: ראה טעמי המצות להרח"ו ר"פ ויקרא. אור החיים אחרי יז, יד. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קעז. תקע"ב ע' לא. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ס"ע א'רו ואילך. ע' א'רפה. לקו"ת נשא כח, סע"ג ואילך. אוה"ת משפטים כרך ח ע' ג'יח. סה"מ תרכ"ז כאן. תרכ"ט ע' קא — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קי. תרל"ח שם.

40) עוף . . פני נשר: ראה בהערה שלפנ"ז. תו"ח (שמות כת"י ע' שצה. במהדורת אותיות מרובעות) יתרו ח"ב ער, א.

41) בזהר . . ואתהניין מיסודא ועיקרא דילהון: ראה אגה"ק סוס"כ קלג, א (הובא בסיום פיסקא הבאה). לקו"ת אמור לח, ג — נדפס גם באוה"ת נשא ע' רפח ובמהדורת תשנ"ה ע' רפז.

42) אין לך עשב . . ואומר לו גדל: ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא ובהערה 69.

שיצמח העשב הגשמי, וכמ"כ אין ערך נפש הבהמה גשמי' לגבי בחי' פני שור שבמרכבה רק שע"י רבוא רבבות מדרגות נמשך ונשתלשל נפש הבהמה מבחי' פני שור וע' בד"ה אם כסף תלוה (ד"ז)[43], וא"כ מהו ענין ואתהניין שאמרו בזהר פ' פנחס דרמ"א ע"א[44], מהו ההנאה כ"כ מהעלאת נפש הבהמה לשרשו כו'. אך הענין הוא דהנה מה שנפש הבהמה[45] נשתלשל מבחי' פני שור זהו רק הנפש שלה שנמשך ע"י ריבוי השתלשלות שיהי' מחי' את הבהמה ג"כ, משא"כ גוף הבהמה גשמי'[45] א"א להיות נמשך ע"י השתלשלות, כי גם ע"י כמה רבוא רבבות השתל' מדרגות א"א להיות נמשך שיתהוה גוף הבהמה גשמי' כי מרוחני' א"א להיות נמשך גשמי' כו', ומה שנתהוה גוף הבהמה גשמי' זהו ע"י בחי' סוכ"ע שהוא כל יכול, ע' בד"ה ביום השמע"צ סובב וממלא שלא נדפס[46], ורק נפש הבהמה נמשך בבחי' השתלשלות מבחי' פני שור שבמרכבה, ולכך ע"י הקרבן שמקריבין הבהמה ע"ג המזבח כשמתעלה הבהמה למעלה לשרשה עי"ז נעשה למעלה עלי' גם לבחי' פני שור כו' שהוא שרש שרשה כו', לפי שיש בכח הבהמה המשכה מבחי' סוכ"ע שהוא גוף הבהמה המתהוה מבחי' סוכ"ע דוקא.

ועוד לפי שכשנמצא הבהמה למטה זהו ע"י נפילה ושבירה שהוא מבחי' עולם התהו[47] שהי' שם ריבוי[48] האורות[49] ונפלו בשבירה, ונמצא שכשנתעלה נפש הבהמה למעלה עי"ז נעשה הנאה גם לשרש שרשה בחי' פני שור שבמרכבה לפי ששרשה מעולם התהו שהי' שם ריבוי אורות, וזהו ע"ד כמו שאנו רואים שהאדם מקבל חיות מהמאכל אף שהאדם הוא למעלה במדרגה מבחי' המאכל, שהמאכל הוא צומח והאדם הוא מדבר, ואעפ"כ הוא מקבל חיות דוקא מהמאכל, והיינו לפי שיש בהמאכל ניצוץ אלקי גבוה מבחי' ניצוץ האדם וע"כ הוא מחי' את האדם, וכמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם[50], דהיינו מוצא פי הוי' שבמאכל שהוא בחי' מאמר תדשא הארץ דשא[51], והגם שבהאדם יש ג"כ מוצא פי הוי' הוא מאמר נעשה אדם[52] כו', אך לפי שהמוצא פי הוי' שבלחם הוא למעלה מבחי' מוצא פי הוי' שבאדם, לפי שהמאכל הוא מה

---

43) בד"ה אם כסף תלוה (ד"ז): **סה"מ תרכ"ז ס"ע קכג ואילך — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קלד (וראה הנסמן בריש המאמר שם ע' קלג).**

44) פ' פנחס דרמ"א ע"א: **בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קלה, כבפנים. ובמהדורת אותיות מרובעות (ע' קמה) ליתא.**

45) שנפש הבהמה . . גוף הבהמה גשמי': **ראה בהערה הבאה.**

46) בד"ה ביום השמע"צ . . שלא נדפס: **מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא (ובהנסמן בריש המאמר שם). ע' לו (ע' רפח). ע' מא ואילך. ע' נג.**

47) הבהמה למטה . . עולם התהו: **ראה לקו"ת מטות פג, ב. שה"ש ב, א.**

48) עולם התהו שהי' שם ריבוי האורות: **ראה ע"ח שער הכללים פ"א. שער שביה"כ ש"ט, פ"ו. תו"א נח ט, ג.**

49) ריבוי האורות: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצח ובהערה 176.**

50) כי לא על הלחם . . יחי' האדם: **עקב ח, ג. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ג. וש"נ.**

51) תדשא הארץ דשא: **בראשית א, יא.**

52) נעשה אדם: **שם א, כו.**

שנפל בשבירה וע"כ שרשו מעולם התהו שקדם לתיקון[53], וע"כ יש בכח המאכל להחיות את האדם, וכך לפי ששרש נפש הבהמה הוא ממה שנפל בשבירה ושרשה מעולם התהו שקדם לתיקון, לכן הקרבת הבהמה שמתעלית לשרשה היא נעשית בחי' מאכל לשורשה בחי' המרכבה, וכמו המאכל שמחי' את האדם כמו"כ הקרבת הבהמה הוא בחי' לחם להמרכבה עליונה שז"ע לחמי לאשי הם השרפים[54] בחי' המרכבה העליונה, ע' בד"ה אם כסף (ד"ז)[55], ומה גם שהתהוות גוף הבהמה גשמי' הוא מבחי' סובב"ע כל יכול, וכמ"ש באגה"ק[56] סד"ה איהו וחיוהי[57] שדקדוק[58] לשון הזהר ואתהניין מיסודא ועיקרא דילהון, ופי' הטעם מפני שהוא בחי' אור חוזר[59] מלמטלמ"ע מתחתיות העשי' שמתגלה שם ביותר שאת מבחי' סוכ"ע ומסיום[60] הקו[59] כו'[56], וע"כ עי"ז שמקריבין הבהמה גשמי' ע"ג המזבח עי"ז אתהניין מעיקרא ושרשא דילהון, (ופי' מעיקרא ושרשא דילהון כי חיות המרכבה הם ג"כ מבחי' התהו והיינו ממה שנתברר מבחי' התהו[61] כמ"ש במ"א ולכן הם בחי' בהמות וחיות[62] כו' כמ"ש במ"א), ועי"ז נעשה והחיות נושאות את הכסא[63] דהיינו האדם שעל הכסא[18] לבחי' עצמות אוא"ס[64] שלא אדם הוא[65] כו'.

(ג) **והנה** עכשיו תפלות כנגד תמידין תקנו[66] א"כ יש בתפלה ג"כ בחי' העלאת המרכבה, והענין הוא דהנה תפלה הוא כדי להפוך ולהעלות את נה"ב

---

53) התהו שקדם לתיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ.**

54) לחמי לאשי הם השרפים: **פינחס כח, ב. ראה גם לקו"ת פינחס עז, ד. עט, א. שה"ש ל, ג־ד. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קפה. סה"מ תרכ"ז כאן ע' קלו — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קמו. תרכ"ט ע' צז וע' קד — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קו וס"ע קיב. תרל"ב ח"א ע' שטו. תרל"ח ע' לז־לח. המשך תער"ב ח"א ע' תלא. בהערה הבאה.**

55) בד"ה אם כסף (ד"ז): **סה"מ תרכ"ז ע' קכד־קכה — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קלה־קלו.**

56) וכמ"ש באגה"ק . . הקו כו': **ע"פ לשון אוה"ת וירא כרך ז ע' תתשצ.**

57) באגה"ק סד"ה איהו וחיוהי: **סוס"כ קלג, א. ראה גם לעיל הערה 41.**

58) שדקדוק: **באוה"ת וסה"מ תרכ"ז כאן: שדקדק.**

59) אור חוזר . . ומסיום הקו: **השווה אגה"ק שם קלב, סע"ב.**

60) ומסיום הקו: **ראה גם שם קלב, א. בהערה שלפנ"ז.**

61) חיות המרכבה . . שנתברר . . התהו: **ראה מאמרי אדה"ז תקע"א ע' רו ואילך. תו"א נח ט, ד. יתרו עב, ב. ד. לקו"ת שמיני יח, ד. שה"ש ל, ג־ד. שע"ת יג, א. תו"ח בראשית כו, ד. כז, ד. מאמרי אדה"א ותו"ח שבהערה הבאה.**

62) ולכן . . בהמות וחיות: **ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' של. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסב ואילך. תו"ח (שמות כת"י ע' שסה ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח רמט, ד ואילך. הנסמן בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קמז.**

63) והחיות נושאות את הכסא: **ראה בחיי תרומה כה, י בשם הפדר"א ספ"ד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' שעג.**

64) והחיות נושאות . . עצמות אוא"ס: **ראה תו"א יתרו עא, סע"א ואילך.**

65) שלא אדם הוא: **שמו"א טו, כט.**

66) תפלות כנגד תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג ואילך. שה"ש כח, ג.**

כמו שהיו מעלין הבהמה ע"ג המזבח, כמ"כ העבודה הוא להעלות את נה"ב ג"כ ששרש נה"ב הוא ג"כ מבחי' פני שור[67] שבמרכבה, רק שהוא מבחי' פני אדם שבפני שור[68], וארי' דאכיל קרבנין[36] זהו אהבה הבאה מלמעלה, כי אריה[69] הוא אותיות[70] אור י"ה[69], דהיינו אהבה הבאה מלמעלה, ובחי' פני אדם זהו"ע בחי' דעת[71] שמעמיק דעת בהתבוננות גדולת אוא"ס ב"ה כי אדם הוא בחי'[72] דעת, ובחי' נשר זהו"ע התעוררות רחמים[73] שמעורר ר"ר על נה"א, שז"ע מה שאנו אומרים ברחמיך הרבים[74] רחם עלינו, וכן אבינו אב הרחמן המרחם[75] כו' וכדומה, וכמ"ש כנשר יעיר קנו[76] כו', נמצא שיש גם[77] בבחי' תפלה ג"כ בחי' מרכבה עליונה.

והנה ענין בחי' הדעת שזהו כנגד בחי' פני אדם כנ"ל, ז"ע התבוננות שבק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד[78], אחד פי' בזהר אנת הוא חד[79] ולא בחושבן[80], ופי' ולא בחושבן היינו שאין ערוך אליו כלל, כי חשבון הוא בחי' ערך כמו למשל א' לגבי אלף הוא ערך אחד כמו אלף לגבי אלף פעמים אלף, וא"כ אפי' א' לגבי אלף אלפי אלפים[*81] הוא ג"כ ערך, ואפי' טפה בים אוקיינוס נק' ג"כ ערך[81]

---

67) ששרש נה"ב . . פני שור: ראה סידור שער האלול רל, א. לקו"ת ויקרא ב, ב. ג. ש"א יז, א הערה 11. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקפ. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ה. ד"ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא ולכן כאשר אנו צריכים. ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא ועכשיו.

68) נה"ב . . פני אדם שבפני שור: ראה גם שערי אורה ח, א הערה 15. לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וכמו"כ י"ל — נדפס גם בסה"מ תרכ"ט (ע' קיח ואילך כת"י ר"ש סופר ובמהדורת אותיות מרובעות) ס"ע קכז ואילך. לקמן ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך הכח הזה. הנסמן בסה"מ תרל"א ח"א ע' רלג. סה"מ תרל"ה ח"א ע' קלז. תרל"ח ע' לט. וש"נ. תרל"ט ח"ב ר"ע תמב. ס"ע תרא. תר"ם ח"ב ע' תריח וע' תת. תרמ"א ע' קכא וע' תמט. תרנ"ח ע' רלד.

ראה גם לקמן מאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא ולכן כאשר אנו צריכים. וש"נ.

69) אריה . . אור י"ה: ראה לקו"ת אחרי כט, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תפה. וש"נ. סה"מ תרכ"ז כאן.

70) אותיות: בסה"מ תרכ"ז כאן ליתא.

71) פני אדם זהו"ע בחי' דעת: ראה תו"א משפטים עה, ג. סה"מ תרכ"ז כאן.

72) בחי': בסה"מ תרכ"ז כאן: מבחי'.

73) נשר . . רחמים: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה פ"ב. וש"נ.

74) שאנו אומרים ברחמיך הרבים: בברכת יוצר.

75) אבינו אב הרחמן המרחם: נוסח ברכת ק"ש.

76) כנשר יעיר קנו: האזינו לב, יא.

77) גם: בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קלז כבפנים. ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קמז ליתא.

78) שמע ישראל . . הוי' אחד: ואתחנן ו, ד.

79) אחד פי' בזהר אנת הוא חד: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כאן. ראה (ובהבא בסמוך) סה"מ מלוקט ו' ס"ע צח ואילך.

80) בזהר אנת הוא חד ולא בחושבן: ראה ת"ז בהקדמה יז, א. לקו"ת ואתחנן יב, סע"א ואילך. אוה"ת שמע"צ (כרך ו) ע' ב'תקלה ואילך. הנסמן בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קמז.

*81) שאין ערוך . . אלף אלפי אלפים: ראה גם לקמן מאמר ד"ה לא תבערו אש פ"ב. וש"נ.

81) טפה בים אוקיינוס . . ערך: ראה גם

לפי שיכולים לשער כמה טיפות יש בים[82] כמו שאמר ר"י יכולני לשער[83] כמה טיפות יש בים, וע"כ כיון שהוא בגדר חשבון הוא בבחי' ערך, משא"כ עצמות אוא"ס הוא אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בבחי' ערך כלל, כי זה מה שהוא בגדר חשבון וערך זהו רק בבחי' השתל' לבד כמו עד"מ נפש הבהמה שנשתלשלה מבחי' פני שור[34] שבמרכבה אף שהוא ריחוק הערך מאד כנ"ל מ"מ הוא בבחי' ערך לפי שעכ"פ נשתלשל מבחי' פני שור נפש הבהמה, וכן אפי' אצי' לגבי בריאה אף שהם רחוקים מאד לפי שאצי' הוא בבחי' איהו וחיוהי חד[84] איהו וגרמוהי חד, מ"מ הם בבחי' ערך לפי שמחכמה דאצי' אף שהוא[85] בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא[86], וחכמה דבריאה הוא בבחי' חכמה ידיעא, מ"מ מבחי' חכמה דאצי' נתהווה חכמה דבריאה וע"כ הוא בבחי' ערך, משא"כ עצמות אוא"ס אין ערוך אליו כלל, וכמ"ש אין ערוך אליך[87], כי מי בשחק יערוך לה'[88] (וע' בתו"א בד"ה פתח אלי'[89] מבאר היטב ההפרש בין התהוות חכמה דבריאה מחכמה דאצי' ובין התהוות חכמה דאצי' מבחי' הכתר, וע"ש בדף ך"ד ע"ג[90] וז"ל שחכמה דאצי' היא במהותה ועצמותה בפו"מ המתלבשת בבחי' הפרסא וגורמת התהוות חכמה דבריאה כו', הרי חכמה דבריאה אע"פ שהיא אור חדש מ"מ כבר יש לה איזהו ערך ויחוס עם חכמה דאצי', משא"כ בחי' צמצום אוא"ס להיות אצי' היינו התעלמות האור והעדרו עד שאינו עולה בשם כלל כנ"ל, ולכן נק' חד ולא בחושבן עכ"ל, ולכן) אפי' אצי' אין ערוך אליו כלל, כי אצי' הוא רק הפרשת הארה[91] בעלמא וכמ"ש במשה ויאצל מן הרוח[92] אשר עליו על ע' זקנים שהוא רק הפרשת הארה[91] כו', וא"כ אין ערוך אליו כלל יותר משאין ערך טיפה בים אוקיינוס. והנה כשמעמיק דעת בזה עי"ז נעשה לו צמאון ותשוקה לעצמות אוא"ס ולא יחפוץ בשום דבר כיון שהכל הם אין ערוך לך כלל ואפי' לא כטפה א'

מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קסד. סהמ"צ להצ"צ ע' צא ואילך. מאמרי אדה"א נ"ך ע' שלח ואילך. המשך וככה תרל"ז פ"פ. לקמן מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע פיסקא אך הענין הוא.

82) שיכולים לשער כמה טיפות יש בים: ראה הוריות י, סע"א. סה"מ תרל"א ס"ע ריג ואילך. וש"נ. תרל"ח ע' רפ. וש"נ.

83) שאמר ר"י יכולני לשער: כ"ה בכ"מ (בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש) ומהם: סה"מ תרכ"ז כאן וע' רסח ובמהדורת אותיות מרובעות ע' רצג. תרכ"ח ע' קעז. וע' קפד במהדורת תשמ"א. תרל"א שם. תרל"ג ח"ב ע' תקיג. תרל"ח ס"ע תפח. וש"נ. תרס"ג ע' נה ובהערה שם. ח"ב שם ע' ל. תרס"ח ע' לט.

84) איהו וחיוהי חד: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה על יד הערה 39 ואילך.

85) שהוא: בסה"מ תרכ"ז כאן שהיא.

86) חכים ולא בחכמה ידיעא: ת"ז בהקדמה יז, ב.

87) אין ערוך אליך: תהלים מ, ו.

88) כי מי בשחק יערוך לה': תהלים פט, ז.

89) בתו"א בד"ה פתח אלי': יג, סע"ד ואילך. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד.

90) בדף ך"ד ע"ג: במהדורת קאפוסט תקצ"ז. ולפנינו יד, ג.

91) אצי' . . הפרשת הארה: ראה פרדס שער אבי"ע שט"ז, רפ"א. תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' רמא. וש"נ.

92) ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה [בדילוגים].

לבד ג"כ, וכמ"ש מי לי בשמים[93] ועמך לא חפצתי בארץ, שלא יהי' לו שום חפץ ורצון לא בגעה"ת ולא בגעה"ע שז"ע שמים וארץ[94] כ"א לו לבדו. והנה חפץ הוא בחי' פנימי' הרצון[95], כי רצון הוא רק חיצוני' לבד וכמשארז"ל כופין אותו עד שיאמר רוצה אני[96] שאף שהוא ע"י כפי' נק' רצון כו', משא"כ חפץ הוא בחי' רצון פנימי בבחי' אהבה וחשק וכמ"ש רק באבותיך חשק ה'[97]. וזהו שאנו מאריכין ואומרים אמת ויציב[98] ונכון וקיים כו' ונחמד ונעים כו', והיינו כדי שיגדל ויתאמת אהבה*[99] לה' בבחי' פנימי' הרצון והחשק כו'. והנה עי"ז גם נה"ב נכלל ג"כ באש אהבה זו ונכלל לה' בבחי' אהבה בכל לבבך בשני יצריך[99], שמצד אריכות ההתבוננות גם הנה"ב יסכים לזה ג"כ כו', וזהו"ע המרכבה שבתפלה כו'.

וזהו מ"ש רכב אלקים רבותיים אלפי שנאן[100], שנאן הוא בחי' שור נשר ארי' אדם[101] (כי נו"ן פשוטה הוא בחי' אדם[102] כמ"ש בזהר בראשית די"ח סע"ב נו"ן פשוטה, נו"ן דא איהו אדם פשיטו דאתכליל כחדא ברזא דכר ונוק', וכ"ה בזהר פ' עקב דרמ"ד א'[103], ובזהר פ' בהעלותך דקכ"ח ע"א[104] נו"ן פשוטה כללא דדכר ונוק'), וזהו מ"ש והניף את קרבנו לפני הוי'[105] שהעלאת הקרבן מגיע לפני הוי'[106] לעצמותו ומהותו כו', וע"י העלאה זו נמשך אח"כ המשכה בש' הוי' שז"ע

---

93) מי לי בשמים: תהלים עג, כה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב. וש"נ.

94) בגעה"ת ולא בגעה"ע . . וארץ: ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. סה"מ תרל"ח ע' מו. וש"נ.

95) חפץ . . פנימי' הרצון: ראה לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל הערה 49.

96) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני: תו"כ ופרש"י ויקרא א, ג. ערכין כא, א במשנה. ראה מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קעט ואילך. סה"מ מלוקט שם הערה 81.

97) רק באבותיך חשק ה': עקב י, טו.

98) שאנו . . ואומרים אמת ויציב: בברכת אמת ויציב.

*99) אהבה: בסה"מ תרכ"ז כאן: האהבה.

99) אהבה בכל לבבך בשני יצריך: ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ.

100) רכב אלקים . . שנאן: תהלים סח, יח.

101) שנאן . . ארי' אדם: ראה בנוסף להמצויין בסמוך בפנים זהר ס"ת ויצא קמט, ב. רע"מ משפטים קיח, א. ת"ז בהקדמה יד, ב. תו"א יתרו עא, סע"ד. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קפ. סה"מ תר"ם ח"א ע' מז.

102) נו"ן פשוטה הוא בחי' אדם: ראה בנוסף להמצויין בסמוך בפנים זהר ס"ת ויצא שם. ביאוה"ז להצ"צ במדבר כרך א' ס"ע תנח. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' רלז.

103) דרמ"ד א': בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קלח כבפנים. ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קמח: דרע"ד א' — וכ"ה לפנינו.

104) דקכ"ח ע"א: בסה"מ תרכ"ז כאן: דקנ"ח ע"א. וכנשצ"ל דקנ"ה ע"א, כבאוה"ת שבהערה 102.

105) והניף את קרבנו לפני הוי': כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כאן. ראה גם מצורע יד, יב. כד. אמור כג, יא. כ. נשא ה, כה.

ראה גם שלח טו, כה: והם הביאו את קרבנם . . לפני ה' (הובא באוה"ת וירא כרך ז ע' תתשצ ומציין ל)לקו"ת שלח מז, ב. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שנו.

106) שהעלאת הקרבן מגיע לפני הוי': ראה גם לקו"ת ויקרא ג, ג. סה"מ מלוקט א' ע' כא וע' כג. בהערה שלפנ"ז.

מ״ש ריח ניחוח להוי׳[107] ריח הוא בחי׳ העלאה ועי״ז ניחוח להוי׳ המשכה בבחי׳ שם הוי׳[108], וזהו ג״כ משרז״ל (זבחים פ״ה) העולה קדש קדשים[109] לפי שעולה למעלה בבחי׳ עצמות אוא״ס ממש, וזהו שארז״ל רעייתי פרנסתי[30] ישראל מפרנסין לאביהם[31] שבשמים[110], והיינו כי שמים הוא בחי׳ אש ומים[111] בחי׳ מדות[112], ואביהם שבשמים הוא בחי׳ חכמה כי חכמה נק׳ אבא[113] שרש כל האצי׳[114], וישראל ממשיכים בבחי׳ חכמה ומדות, וז״ע ויטע אשל[7] כי האדם עץ השדה[17].

והנה בתורה יש ג״כ בחי׳ זו וכמשארז״ל (מנחות דק״י ע״א) אמר ר׳ לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה כו׳ (צו ז׳ ל״ב)[115] כל העוסק בתורת עולה[116] כאלו הקריב עולה, והיינו לפי שתורה[117] נק׳ ג״כ אדם וכמ״ש זאת התורה אדם[118], וז״ע רמ״ח מ״ע שהוא רמ״ח אברי׳ דמלכא[119] בחי׳ אדם, ועי״ התורה נמשך המשכה זו ג״כ כי ישראל מתקשראין באורייתא[120] ואורייתא בקודב״ה, והיינו לפי שכדי שיומשך המשכה מאוא״ס ויוכלו לקבל הוצרך להיות נמשך בבחי׳ כמראה אדם[18] כדי שיוכל*[121] לקבל וע״כ נמשך המשכה זו בבחי׳ תורה שנק׳ אדם כו׳,

---

107) ריח ניחוח להוי׳: **ויקרא א, ט.**

108) ריח . . העלאה . . נחוח להוי׳ . . הוי׳: **ראה לקו״ת שה״ש כח, ג; כט, ד; שמע״צ צב, ד — צויין אליהם באוה״ת חוקת ע׳ תשפו. סה״מ תרכ״ז כאן. תרכ״ט ע׳ קכו [נדפס גם לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא ועי״ בחי׳ ביטול]. תרל״ג ח״א ע׳ קעט [נדפס גם בסה״מ תרנ״ה ע׳ קלד — לקמן מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ד]. תרל״ח ס״ע לו ואילך. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תקצט.**

109) (זבחים פ״ה) העולה קדש קדשים: **מ״ד (נג, ב). סידור שחרית (איזהו מקומן). ראה גם המשך מים רבים תרל״ו פק״ג.**

110) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: **ראה להבא בסמוך סידור שער חג המצות רפו, ד. לקו״ת שה״ש יט, סע״ג ואילך. תו״ח משפטים ח״ב רצג, ד הערה 52. סה״מ תרכ״ז כאן. תרכ״ט ע׳ קיב ובשולי היריעה שם. תרל״ב ח״א ס״ע ריט ואילך. וש״נ. תרל״ח ע׳ מד.**

111) שמים . . אש ומים: **ראה חגיגה יב, סע״א. רש״י בראשית א, ח.**

112) שמים . . מדות: **ראה גם (בנוסף להערה 110) לקו״ת במדבר טו, א. שער היחוד קי, ב ובהערה 24. לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק ובהערה 27.**

113) חכמה נק׳ אבא: **נסמן לעיל במאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך בסופו.**

114) אבא שרש כל האצי׳: **ראה ע״ח שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ב.**

115) זאת התורה לעולה כו׳ (צו ז׳ ל״ב): **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. וכנצ״ל: צו ז, לז.**

116) בתורת עולה: **במנחות שם: בתורה. ראה לקו״ש מסעי כרך יח ע׳ 413. וש״נ. ערב פסח כרך לב ע׳ 37. וש״נ.**

117) והיינו לפי שתורה: **ראה להבא בסמוך לקו״ת שה״ש כט, א.**

118) זאת התורה אדם: **חוקת יט, יד. ראה זהר רע״מ משפטים קיז, ב. צו כט, ב. תו״א תרומה עט, ג. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳שכז. וש״נ.**

119) רמ״ח מ״ע . . אברי׳ דמלכא: **ראה ת״ז ת״ל (עד, סע״א). תניא רפכ״ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע״ת עב, ג הערה 17.**

120) ישראל מתקשראין באורייתא: **ראה זהר אחרי עג, א.**

*121) ויוכלו . . שיוכל: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן.**

וזהו שהתורה נק' לחם[121] וכמ"ש לכו לחמו בלחמי[122] דהיינו שמחבר אוא"ס עם נש"י כמו שהלחם מחבר הנשמה עם הגוף, כמ"כ התורה מחבר אוא"ס עם נש"י, וישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקודב"ה, וזהו ויטע אשל שע"י אכילה ושתי' שהאכיל והשקה אברהם למטה ע"ז ויטע אשל שהמשיך בבחי' כמראה אדם כי האדם עץ השדה.

והנה האשל זה בעבודה ישנו ג"כ בק"ש[123], דהנה בק"ש עם ג' תיבות ה' אלקיכם אמת יש רמ"ח תיבין[124] שהוא בחי' רמ"ח אברי' של אדם העליון[125] שעל הכסא[18], ולבד הג' תיבות הנ"ל יש רמ"ה תיבות[126] וז"ע אשל ברמה[127], וגם י"ל שג' פרשיות דק"ש הם כנגד בחי' ראש גוף ורגל[128] שישנם באדם כו', והנה בק"ש יש שבעה ברכות וכמ"ש שבע ביום הללתיך[129] שהו"ע שבע ברכות דק"ש בשחר מברך שתים לפניה[130] ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה זהו[131] ענין באר שבע כו', ששם נטע את האשל, ונמצא שהאשל יש ג"כ בק"ש כו'.

(ד) **ומעתה** צ"ל מ"ש במד"ר שאשל הוא ל' שאל[29], והענין הוא דהנה כתיב כי שאל נא לימים ראשונים[132], והנה ימים ראשונים הוא בחי' שי"ב[133] שנקראים ימים ראשונים וכמ"ש וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות[134], והיינו לפי ששי"ב נמשכים מבחי' חכמה וכמ"ש בראשית ברא,

---

121) שהתורה נק' לחם: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ג ואילך. וש"נ.

122) לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח"א בהשמטות רס, א.

123) והנה האשל . . ג"כ בק"ש: ראה אוה"ת וירא כרך ד ע' תשסב. ע' תשסה. ס"ע תשסח ואילך. כרך ז ע' 2380.

124) דהנה בק"ש . . רמ"ח תיבין: ראה תנחומא קדושים ו. ובשערי זהר שם קסד, ד.

125) בק"ש . . רמ"ח אברי' של אדם העליון: ראה פע"ח שער הק"ש ש"ח, פכ"ה. שער הכוונות ענין כונת ק"ש דרוש ח. לקו"ת שה"ש כא, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"א נ"ך ע' רנה ואילך.

126) בק"ש . . רמ"ה תיבות: ראה ז"ח רות עז, ד. שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סס"א, ס"ג (ובסידורו שם ד"ה בק"ש). אוה"ת וירא כרך ד ע' תשסב.

127) אשל ברמה: שמו"א כב, ו [ושם: האשל]. ראה ב"ר ספנ"ד. אוה"ת וירא כרך ד ע' תשס ואילך. ע' תשסד ואילך. ע' תשסז ואילך.

128) שג' פרשיות . . ראש גוף ורגל: ראה גם אוה"ת וירא כרך ז ע' 2380.

129) בק"ש . . שבע ביום הללתיך: תהלים קיט, קסד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב. וש"נ.

130) בשחר מברך שתים לפניה: ברכות יא, סע"א במשנה.

131) זהו: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז ע' קלט — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קמט: וזהו.

132) כי שאל נא לימים ראשונים: ואתחנן ד, לב.

133) לימים ראשונים . . שי"ב: ראה גם אוה"ת וירא כרך ד ע' 1534; ע' תשסא; ע' תשסה [ושם: ז' ימי בראשית]. ואתחנן ע' קסה.

134) שי"ב . . וערבה לה' . . קדמוניות: מלאכי ג, ד. כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כאן.

ות״י בחוכמתא ברא[135], וביאור הענין יובן ע״פ משארז״ל במד״ר כל תולדת שבמקרא חסר[136] חוץ מאלה תולדות השמים והארץ[137], ואלה תולדות פרץ[138], והיינו שעולם על מלואו נברא[139], דהיינו שמתחלה הי׳ מאיר גילוי אוא״ס וכמשארז״ל עיקר שכינה בתחתונים היתה[140], וז״ע אור שבעת הימים[141], וזהו משארז״ל אור שנברא ביום ראשון הי׳ אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו[142], רק אח״כ ע״י חטא עה״ד נחסר[143] כו׳, אך אלה תולדות פרץ הוא ג״כ מלא לפי שתולדות פרץ קאי על לע״ל[144] שאז יאיר ג״כ גילוי אוא״ס כמו בשי״ב וכמ״ש והי׳ אור הלבנה כאור החמה[145] כו׳ ואור החמה יהי׳ שבעתיים כאור שבעת הימים, ולכך הוא מלא, וע״כ נקראים שי״ב ימים ראשונים ימי קדם[146] לפי שאז הי׳ מאיר גילוי אלקות בעולם.

ועפ״ז יובן מה שהי׳ ברה״ע בששה ימים, דלכאורה אינו מובן למה נבה״ע בששת ימים[147], ואף שהי׳ צריך שיהי׳ נברא בע״מ[148] וכמשארז״ל באבות פ״ה והלא במאמר אחד[149] יכול להבראות אלא כדי[150] להפרע כו׳ וליתן שכר טוב כו׳, אעפ״כ הי׳ יכול לברוא העולם בע״מ ביום אחד, ולמה הי׳ צריך שיהי׳ נברא בששת

---

135) בראשית ברא ות״י בחוכמתא ברא: **ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקלג. וש״נ.**

136) כל תולדת שבמקרא חסר: **ראה ב״ר פי״ב ו. שמו״ר פ״ל, ג. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרי״ד ע׳ יב. סה״מ תרכ״ז כאן. תרכ״ט ע׳ שטז. וש״נ. תרל״ב ח״ב ע׳ תלט. תרל״ו ח״ב ע׳ שיז ואילך. תרמ״א ע׳ מז. המשך תער״ב ח״א ע׳ רד. סה״מ תרפ״ט ע׳ 76. לקמן המשך מי יתנך כאח רפכ״א. הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב, בתחלתה. מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ פ״ד.**

137) מאלה תולדות השמים והארץ: **בראשית ב, ד.**

138) ואלה תולדות פרץ: **רות ד, יח. ראה גם בסמוך הערה 144.**

139) שעולם על מלואו נברא: **ראה ב״ר פי״ד, ז. וראה שם פי״ב, ו. פי״ג, ג (וביפ״ת שם). ראה גם תו״ח ח״ש קלד, א. לקו״ש בראשית כרך כה ע׳ 14 ואילך.**

140) עיקר שכינה בתחתונים היתה: **ב״ר פי״ט, ז. וש״נ. שהש״ר רפ״ה. ראה סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רנח. וש״נ.**

141) אור שבעת הימים: **ישעי׳ ל, כו.**

142) אור שנברא . . מסוף העולם ועד סופו: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק פ״א. וש״נ.**

143) ע״י חטא עה״ד נחסר: **ראה בחלק מהנסמן לעיל הערה 136.**

144) שתולדות פרץ קאי על לע״ל: **ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח רפכ״א. הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב, בתחלתה. הערה שלפנ״ז. אוה״ת בלק ע׳ תתקכו ואילך. (ע׳ תתקלו).**

145) והי׳ אור הלבנה כאור החמה: **ישעי׳ ל, כו.**

146) שי״ב . . ימי קדם: **ראה גם רש״י ישעי׳ לז, כו.**

147) למה נבה״ע בששת ימים: **ראה גם מאמרי אדה״ז נביאים ע׳ קטז ואילך. אוה״ת שבועות ע׳ פה ואילך. פינחס ע׳ א׳קצב ואילך. פ׳ ראה ע׳ תשפז. ר״ה ע׳ א׳רצג. ויקהל ס״ע ב׳צט. ואתחנן ע׳ שכח. לקמן מאמר ד״ה שופטים ושוטרים פ״א ובהנסמן בריש המאמר שם.**

148) ואף שהי׳ צריך שיהי׳ נברא בע״מ: **ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ רצג ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.**

149) באבות פ״ה והלא במאמר אחד: **מ״א.**

150) כדי: **באבות שם ליתא. אבל כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן. ובכ״מ — ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ שיג. וש״נ.**

ימים דוקא, והענין הוא דלכך נברא בששת ימים כדי שיהי׳ אח״כ בחי׳ שבת שאם לא הי׳ נברא בששת ימים לא הי׳ מדרגת השבת שהו״ע כי בו שבת[151] ע׳ בד״ה זכור את יום השבת לקדשו (ד״ז)[152], וכדי שיהי׳ בחי׳ השבת ע״כ נברא בששת ימים כו׳. ועוי״ל דלכך נברא בששת ימים, דהנה עולם הוא בחי׳ מקום[153], והנה מקום כולל ששה קצוות מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום, והנה שרש הו״ק אלו הוא מבחי׳ ששה קצוות עליונים[154] בחי׳ ששה מדות[155] כו׳, לך ה׳ הגדולה והגבורה[156], וע״כ נברא בששת ימים לפי שבכל יום הי׳ מאיר מדה*[157] אחת שבה נברא כו׳.

והנה בתחלה היו מאירים הששה מדות בגילוי, וז״ע תולדות מלא כי העולם על מלואו נברא, ואח״כ ע״י חטא עה״ד נעשה תולדת חסר וא״ו שאינם מאירים הששה מדות בגילוי, ונעשו ששת ימי החול[157] בחי׳ חולין והעבודה היא להמשיך מבחי׳ ימים ראשונים[133] בגילוי שיהי׳ מאיר הששה מדות בגילוי גם למטה. וזהו משארז״ל כד אמליכתי׳[158] למעלה ולמטה ולד׳ רוחות תו לא צריכת, שצריך להמשיך למטה גם בבחי׳ ז׳ רקיעים וארץ גשמיים שיהיו ג״כ בבחי׳ אחד בבחי׳ ביטול לאלקות וכמ״ש הנה מקום אתי[159] שהמקום הוא בטל בתכלית לאלקות, וכמשארז״ל הוא מקומו ש״ע[160] ואין העולם מקומו שהמקום הוא בטל לאלקות והיינו לפי שמאיר המדות בגילוי גם למטה. והנה המדות הם למעלה בבחי׳ ביטול ממש וכמ״ש לך הוי׳ הגדולה והגבורה שהם בבחי׳ ביטול, וע״כ כשנמשכים המדות למטה בבחי׳ גילוי ע״כ נעשה גם למטה בבחי׳ מקום גשמי בחי׳ ביטול ונעשו חולין על טה״ק[161]. וכמו שמצינו שר׳ יוחנן בן גודגדא[162] הי׳

---

151) כי בו שבת: **בראשית ב, ג.**

152) בד״ה זכור את יום השבת לקדשו (ד״ז): **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן וש״נ. — נדפס גם לעיל.**

153) עולם הוא בחי׳ מקום: **ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ מג. וש״נ.**

154) שרש הו״ק . . קצוות עליונים: **ראה לקו״ת בחוקותי מח, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ קמב ואילך. שע״ת קכה, ג. אמרי בינה פתח השער ובהנסמן לשם.**

155) ששה קצוות עליונים . . ששה מדות: **ראה זהר אמור צד, רע״ב ובהגהות מהרח״ו שם.**

156) לך ה׳ הגדולה והגבורה: **דבהי״א כט, יא.**

*157) נברא בששת ימים . . מאיר מדה: **ראה גם לקמן מאמר ד״ה שופטים ושוטרים שם.**

157) ששת ימי החול: **ראה זהר שם. וראה ג״כ סידור שער המועדים ריט, סע״ב ואילך. רכ, ב ואילך. אוה״ת יתרו ע׳ תתקכז. סה״מ תרכ״ו ע׳ ב. תרכ״ז ע׳ לח — ובמהדורת אותיות מרובעות ס״ע לב ואילך. תר״ם ח״א ע׳ קה. תרמ״א ע׳ שם.**

158) כד אמליכתי׳: **ראה ברכות יג, ב. אמרי בינה פתח השער בתחילתו.**

159) הנה מקום אתי: **תשא לג, כא. ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקס ואילך ובהנסמן שם.**

160) הוא מקומו ש״ע: **ב״ר פס״ח, ט. ראה מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רצא. וש״נ. תו״ח בראשית מג, א הערה 2. סה״מ תרכ״ט ע׳ קסט. וש״נ.**

161) חולין על טה״ק: **חגיגה יט, סע״ב. ראה גם אוה״ת ברכה כרך ו ע׳ ב׳תקעג. סה״מ תרכ״ו ע׳ א ואילך. תרמ״א ע׳ שס ואילך.**

162) שר׳ יוחנן בן גודגדא: **חגיגה יח, ב במשנה [ושם: יוחנן בן גודגדא. אבל כ״ה גם**

אוכל על טה"ק כל ימיו דהיינו שהחולין נעשו ג"כ בחי' קדש לפי שהמשיך בהם ע"י זהירותו מבחי' קדש ע"כ נעשו ג"כ החולין על טהרת הקדש. וזהו מ"ש כי שאל נא לימים ראשונים, שצריך להמשיך מבחי' ימים ראשונים שיאירו למטה כמו קודם החטא כו'. וזהו מ"ש באברהם ויטע אשל[7], כי אברהם התחיל להאיר כמ"ש רז"ל ע"פ מי העיר ממזרח[163] ואשל הוא שאל[29], דהיינו שאברהם ע"י שהאכיל והשקה[16] לבריות ע"ז המשיך מבחי' שאל נא לימים ראשונים דהיינו שהמשיך מבחי' ימים ראשונים שהיו מאירים בשי"ב.

אך הנה כתיב כי שאל נא לימים ראשונים[132] כו' הנהי' כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו השמע עם קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחי[164], נמצא שמשמע מזה שמ"ת גבוה הרבה מבחי' ימים ראשונים, והיינו לפי שהתורה שרשה למעלה מבחי' מדות וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועים יום יום[165] שהתורה קדמה לעולם אלפים שנה[166], כי עולם הוא מבחי' מדות ימים ראשונים כמ"ש[167] כי אמרתי עולם חסד יבנה[168], ע' בד"ה אם כסף[169], משא"כ התורה קדמה לעולם דהיינו שהתורה נמשכה מבחי' חו"ב וכמ"ש אאלפך חכמה אאלפך בינה[170] כי אורייתא מח"ע נפקת[171], והיינו לפי שבמ"ת הוצרך להיות שיהי' נמשך ממקום גבוה מאד לפי שכדי שע"י מצות גשמיי' יכולים[172] להמשיך למטה גילוי אלקות הוצרך להיות נמשך ממקום גבוה שלמעלה מסדר ההשתל', כי מה שאברהם המשיך מבחי' ימים ראשונים זהו ע"י שהי' בחי' מרכבה[173] לאלקות והי' בטל בתכלית הביטול לאלקות, ואף שהמשיך ע"י צדקה וגמ"ח[174] שעשה מ"מ עיקר ההמשכה הי' ע"י כוונתו והביטול שלו, כי קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה[175], אך

בסה"מ תרכ"ז כאן: תרמ"א שם. וש"נ. וראה סדר הדורות חלק תנאים ואמורים בערכו].

163) מי העיר ממזרח: ישעי' מא, ב. ב"ר פ"ב, ג.

164) השמע עם . . חיים . . כמונו ויחי: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז כאן. ואתחנן ד, לג [ושם: השמע . . אלקים מדבר . . האש כאשר שמעת אתה ויחי].

165) ואהי' אצלו שעשועים יום יום: משלי ח, ל.

166) שהתורה קדמה לעולם אלפים שנה: ראה לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת ובהערה 63.

167) כמ"ש: בסה"מ תרכ"ז כאן וכמ"ש.

168) כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

169) בד"ה אם כסף: שבסה"מ תרכ"ז ע' קכט — ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קמ.

170) אאלפך חכמה אאלפך בינה: ע"פ איוב לג, ג. שבת קד, א.

171) אורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

172) גשמיי' יכולים: בסה"מ תרכ"ז כאן במהדורת אותיות מרובעות הוסיף המו"ל בפנים: גשמיי' [יהיו] יכולים.

173) מה שאברהם . . בחי' מרכבה: ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

174) שהמשיך ע"י צדקה וגמ"ח: ראה לעיל פיסקא אך הנה מתחלה. סה"מ תר"ם ח"א ע' כז ובהנסמן שם.

175) קיים אברהם אבינו . . עד שלא ניתנה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד־פ"ה ובהנסמן לשם.

כ״ז ברוחני׳ ע״י עובדות ולא ע״י מצות גשמי׳, וע״כ המשכה והגילוי שהמשיך זהו רק למעלה, שהמשיך למעלה בחי׳ תוס׳ אורות, וזהו ויטע אשל בבאר שבע, באר היא בחי׳ מל׳ שהוא מקור לז׳ היכלות דבריאה[176], או י״ל דלכך נק׳ המל׳ באר שבע לפי שהמל׳ מקבל מבחי׳ שבע ז׳ מדות[177], אך כדי שיומשך למטה דוקא זהו ע״י מצות גשמי׳, וכדי שיומשך ע״י מצוה גשמי׳ הוצרך להיות נמשך ממקום גבוה שלמעלה מגדר השתל׳ מבחי׳ אנכי[178] כו׳.

וזהו״ע שיעקב[179] נטל[180] את האשל ועשה ממנו[179] בריח התיכון דהיינו מה שהמשיך אברהם רק מבחי׳ שאל נא לימים ראשונים[132] ויעקב נטלו[180] עמו למצרים וישראל עשו ממנו בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה[2], דהיינו מקצה העליון דכתר עד קצה התחתון[181] שנמשך למטה ג״כ, כי זהו ע״י מצוה מעשיות, ששרש המשכה זו היא מבחי׳ אנכי שגבוה מאד נעלה מבחי׳ ימים ראשונים, ולכן יכול להיות נמשך למטה יותר, וזהו כדוגמא ששבת בראשית הוא למעלה מבחי׳ שי״ב שהיו מאירים בשעת בריאת העולם, וכך התורה היא למעלה מבחי׳ ימים ראשונים, ולכך התורה ניתנה בשבת דוקא כמארז״ל דכ״ע בשבת ניתנה תורה[182] כו׳. אך הנה כ״ז הי׳ לפי שיעקב נטל את הארזים למצרים, והיינו שע״י מצרים דוקא שהוא בחי׳ מצרים וגבולים[183], ובעבודה הוא בחי׳ מיצר וגבול של נה״ב, ואעפ״כ נעשה אח״כ יצי״מ דהיינו לברר ולהפוך את נה״ב בבחי׳ אתכפי׳ ואתהפכא מחשוכא לנהורא[184] עי״ז נעשה אח״כ בריח התיכון בתוך הקרשים המבריח מן הקצה אל הקצה שיומשך למטה ג״כ בחי׳ גילוי אלקות שלמעלה אפי׳ מבחי׳ ימים ראשונים כנ״ל.

176) באר היא . . מל׳ . . לז׳ היכלות דבריאה: [בסה״מ תרכ״ז כאן: באר הוא]. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״ב. וש״נ.

177) המל׳ באר שבע . . ז׳ מדות: ראה זהר ויצא קמז, א. פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ב מערכת באר. ביאוה״ז ויצא יז, ג ואילך. סה״מ מלוקט ב׳ ס״ע קנח ואילך.

178) אנכי: יתרו כ, ב.

179) שיעקב נטל . . ועשה ממנו: ראה בסמוך בפנים: וישראל עשו ממנו. לעיל בריש המאמר. וש״נ.

180) שיעקב נטל . . ויעקב נטלו: וכ״ה בסה״מ תרכ״ז כאן. אבל בסה״מ תר״ל ע׳ יט — נדפס גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע בסופו, ושם: נטע. ראה לקו״ש שצויין לעיל בהערה 13.

181) מקצה העליון . . קצה התחתון: ראה גם אוה״ת וירא כרך ז ע׳ 2372 ואילך. לעיל שם. סה״מ תרכ״ט ע׳ קכה — נדפס גם לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא ולהבין כ״ז ובהנסמן שם.

182) דכ״ע בשבת ניתנה תורה: שבת פו, ב.

183) מצרים . . מצרים וגבולים: ראה תו״א בשלח סד, ב. סע״ג. יתרו סז, סע״ב. עא, ג.

184) ואתהפכא מחשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א. סה״מ תרל״ח ע׳ קנב. וש״נ.

תצוה שפ"ז ב"ם

זכור את אשר עשה לך עמלקי[1] כו'[2] אשר קרך[3] בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה[4] עיף ויגע ולא ירא אלקים[3], וצ"ל מה"ע אומרו ואתה[4] עיף ויגע הלא זה הי' מיד בעלותם ממצרים. אך הענין הוא דהנה בכל דור ודור[5] חייב אדם לראות כאלו הוא יצא ממצרים, ומיד אחר יציאת מצרים יש מלחמת עמלק, ובעמלק נאמר אשר קרך בדרך, פי' קרך הו"ע הקרירות[6] שכל מגמתו ורצונו הוא לפעול בנש"י הקרירות והספיקות, ולכן קרך בדרך היינו בחי' דרכי התורה כמ"ש ושמרו דרך הוי'[7] לעשות צדקה ומשפט, ועמלק הוא פועל הקרירות בדרך הלזה, וכמ"ש בעה"מ שער י"ד[8] פקל"ד דף קי"ז ע"א דכתיב[9] כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך[10] (שה"ע[11] השמירה בכל הדרכים והנתיבות לילך בהם ביושר כמ"ש כי ישרים דרכי[12] הוי')[11] ונאמר ואת[13] עיף ויגע למצוא[14] הנתיבות ולא ירא אלקים לפי שאין בך מעשים טובים ויראת אלקים לכן אתה טועה בהנתיבות, וזה בא מקלי' עמלק כו'.

ולהבין כ"ז צ"ל שרש ענין דרך התורה כמ"ש ושמרו דרך כו' כי ישרים דרכי כו' מה"ע קיום ושמירת התורה לדרך, וגם מה"ע השמירה בדרך כו'.

---

1) זכור את אשר עשה לך עמלק: **נמצא גם בסה"מ תרל"ד ע' קלו ואילך.**

לפיסקאות ולהבין כ"ז: והנה עד"מ, ראה הנסמן לקמן בהערות 15; 32.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נרשמה בגוכתי"ק. חלוקת הקטעים להלן בפנים הם ע"פ סה"מ תרל"ד.

2) זכור . . לך עמלק כו': **תצא כה, יז.**

3) אשר קרך . . ולא ירא אלקים: **תצא שם, יח.**

4) ואתה . . ואתה: **בסה"מ תרל"ד כאן: ואת . . ואת. וראה גם בסמוך הערה 13. לקמן הערה 61.**

5) בכל דור ודור: **ראה פסחים פ"י, מ"ה (קטז, ב).**

6) קרך הו"ע הקרירות: **ראה גם ש"א מה, ב. אוה"ת פ' זכור ס"ע א'תשצה ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קיט. תרל"ד כאן וע' קלט (ולקמן פיסקאות והנה כל הנ"ל: והנה כמו). תר"ם ח"א ע' קנג. וש"נ.**

7) ושמרו דרך הוי': **וירא יח, יט. ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך על יד הערה 42 ואילך. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תש ואילך. תרע"ח ע' קפט ואילך.**

8) בעה"מ שער י"ד: **שער קרית ארבע. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ר"ע תקסא ובהערה 77 ובשולי הגליון שם.**

מובא גם באוה"ת תצא ע' תתרכב. סה"מ תרל"ד כאן. וראה גם לקמן על יד ובהערה 53.

9) דכתיב: **בעה"מ שם שנ'. בסה"מ תרל"ד כאן כבפנים.**

10) כי מלאכיו . . בכל דרכיך: **תהלים צא, יא.**

11) (שהו"ע . . הוי'): **הוספה על לשון עה"מ.**

12) כי ישרים דרכי הוי': **הושע יד, י.**

13) ואת: **בעה"מ ובאוה"ת שם: ואתה. בסה"מ תרל"ד כאן כבפנים. ראה גם לעיל הערה 4.**

14) ויגע למצוא: **בעה"מ: ויגע ר"ל למצוא. באוה"ת ובסה"מ תרל"ד כבפנים.**

אך הענין יובן בהקדם מה שידוע[15] בתחלת הע"ח שאוא"ס ב"ה[16] הי' ממלא את כל מקום החלל[17] כו' לפי שהוא אור פשוט בתכלית הפשיטות וגם עתה הוא למעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע שנמשכו מבחי' הק"ו[18], ונק' סובב[19] הכללי גם לאחר שנמשך צמצום הק"ו ומקיף את כל ההשתלשלות מראשית המשכת הק"ו עד סוף העשי' בהשואה א' ממש כמ"ש ומתחת זרועות עולם[20] כמשל העיגול המקיף מכל צד בהשתוות בעיגול א'[21] כידוע דקמי' כלא חשיב[22] וכחשוכה כאורה[23], אך לאחר שהי' מל' דא"ס זה ממלא את כל החלל צמצם א"ע ונעשה בחי' מק"פ באמצעיתא, ונמשך בצמצום בחי' קו"ח, ומן הקו"ח הזה נמשך למטה מטה להיות מקור לי"ס בכלל וגם בפרט הקו"ח הזה הנה הוא עובר בכל האצי'[24], והוא עד"מ הצנור המקלח מים מן הנהר הגדול ובעברו בשטח הארץ ממשיך ממנו קילוח מים לכלים רבים הנמצאים סביביו עד שיתמלאו תמיד מן הצנור הזה העובר שם, והרי בהכרח לומר שיש ג"כ צנורות קטנים המסתעפים מהצנור הגדול כדי שתעבור השפע ע"י הצנורות הקטנים לכל כלי וכלי צנור קטן מיוחד, וכולם מקבלים מהצנור הגדול הממלא כולם והצנור הגדול מקלח תמיד בלי הפסק, אך לולי הצנור הזה לא הי' מתקבל מן הנהר שפעם בכלים הקטנים כי הי' הנהר שוטף את הכל רק ע"י הצנור בו יצומצם הילוך ההשפעה כו'[25], וכ"ז משל להבין דוגמתו בבחי' הקו"ח הנמשך מעצמיות אור א"ס שהוא כמשל הצנור וממנו יסתעפו צנורות קטנים היינו כל פרטי המשכת הקו הזה לכל ספי' וספי' בפרט, כמו אור ההמשכה מהקו"ח להיות אור החכמה נמשך צנור מיוחד להאציל כח החכמה

---

15) מה שידוע: **להבא לקמן בפיסקא זו ראה ביאוה"ז וישלח יט, ב (והוא ע"פ לשונו). ולהצ"צ שם כרך ב' ע' תשט ואילך. ע' תשד ואילך [נמצא גם באוה"ת הושע כרך א' ס"ע תנג ואילך].**

16) בתחלת הע"ח שאוא"ס ב"ה: **ראה שם דרוש עגו"י ש"א, ענף ב.**

17) ממלא את כל מקום החלל: **ראה גם שעה"י קיד, א ובהערה 17. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכח. וש"נ.**

18) הק"ו: **= הקו וחוט.** קו **(ראה ע"ח שם. ועוד).** חוט **(ראה ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"א. לקו"ת ישעי' מד, ו. מ"ח מסכת עתיק רפ"ב. מסכת כללות העולמות רפ"ב. ועוד). וביחד (ק"ו) הובא בריבוי מקומות בתו"א ולקו"ת וכו'. ראה גם המשך תרס"ו ע' לא.**

19) ונק' סובב: **ראה תו"א מג"א צ, ב ואילך. צב, ב ואילך.**

20) ומתחת זרועות עולם: **ברכה לג, כז.**

ראה גם לקו"ת בהר מב, סע"א ואילך. שה"ש יח, ד. מא, א. שע"ת כג, א ובהערה 9. תו"ח וארא ח"א נה, ד. וש"נ.

21) בהשתוות בעיגול א': **ראה גם לקו"ת שה"ש מד, ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תמז. וש"נ. תו"ח שמות ח"א לח, ד. וש"נ.**

22) דקמי' כלא חשיב: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג.**

23) וכחשוכה כאורה: **בסה"מ תרל"ד כאן ע' קלז: וכחשכה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה בסופו.**

24) הקו"ח . . בכל האצי': **ראה ע"ח שער סדר אצי' ש"ג בתחלתו. שער סדר אבי"ע שמ"ז, פ"א. תו"ח ויצא קעו, ג הערה 45.**

25) הילוך ההשפעה כו': **בביאוה"ז כאן יט, רע"ג מציין: וכמ"ש בפרד"ס בשער הצינורות.**

בלבד, וכן לספי' הבינה יש קו וצנור מיוחד[26], ועד"ז לכל פרטי הספירות כמו לאור החסד בפ"ע ולאור הגבורה בפ"ע[27], עד שלספי' המל' נמשך אור פרטי[28] שיהי' אור ספי' המל' להחיות רוח שפלים[29] מאין ליש, וכ"ז בבחי' האורות, וגם בבחי' הכלים נמשך ג"כ מבחי' הקו"ח, ובחי' הקו"ח הזה נק' בשם קו המדה[30] למדוד האור בכלים כו' בכל האצי' עד בחי' מל' דאצי' ששם יש בחי' הפרסא המפסקת אור הקו"ח רק שבוקע האור דרך המסך כמ"ש בע"ח[31], ויהי' איך שיהי' אור הא"ס מגיע עד רגלי העשי' ע"י בחי' הקו"ח.

והנה עד"מ[32] הצנור המקלח מים מן הנהר יש בו ריבוי אופנים שונים איך להמשיכו מן הנהר לכל המקומות המצטרכים אם בכך אם בכך, ויש בזה חכמה עמוקה שע"פ אותה החכמה יעיין ויפקח איך יהי' אופן הליכות הצנור בכלל ומכ"ש בפרט לכל מקום בפ"ע ולא ילך השפע דרך עקלתון למקום שא"צ, וגם שיהי' חיבור וקישור בהילוך זה גם מהות אחרון אל מקור הראשון שממנו מקלח הצנור כו'. וכ"ז ההילוך הוא ממש כמו הדרך שנק' אורח שעשוי לעבור בו ממקום למקום, שאינו נק' דרך ואורח כ"א דוקא כשיכולים לעבור בו מעיר לעיר בהלכה*[33] וחזרה, אבל אם אין יכולים לעבור בו בחזרה לא נק' דרך גם לאותה העיר שהלך משם וכ"ש לעיר שבא, וגם עיקר הדרך הוא שיכולים לבוא בה בעיירות הרבה מסביב ע"י דרכי' קטנים שעוברים ומסתעפים ומגיע להרבה מקומות ע"י, ומאותן המקומות יכולים לבוא[33] באותן הדרכים הקטנים אל הדרך הגדול המגיע לעיר הגדולה, ונמצא כי עיקר ענין הדרך הו"ע החיבור והקישור שמסתעפים ע"י הרבה מקומות נפרדים כו'. ומכ"ז יובן הנמשל למעלה בענין בחי' הקו"ח שנק' צנור וגם דרך עד"מ שהוא בחי' המוליך אוא"ס וממשיכו ומביאו למקומות הרבה שהן כל הארות פרטיים[34] שבכל ההשתלשלות, שבודאי יש בפרט הילוך דרך גדול זה שעבר

---

26) צנור . . החכמה . . הבינה . . מיוחד: ראה גם ביאוה"ז וישלח להצ"צ כרך ב' ע' תשי (ד"ה שיטה יש). ע' תשה ספ"א [ובאוה"ת הושע כרך א' ע' תנה].

27) החסד . . הגבורה בפ"ע: ראה גם ביאוה"ז להצ"צ שם ע' תשי (ד"ה שיטה ולספי').

28) שלספי' המל' . . אור פרטי: ראה גם ביאוה"ז שם (ד"ה שיטה וקו).

29) להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק הערה 38.

30) הקו"ח . . קו המדה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקפו ואילך. אוה"ת שלח ס"ע תצג ואילך. שה"א עג, ב ואילך ובהערה 25. תו"ח שמות ח"א מא, א. וש"נ.

31) שבוקע האור דרך המסך כמ"ש בע"ח: ראה שם שער סדר אבי"ע שמ"ז, פ"א. אגה"ק ס"כ (תניא קלא, ב — הועתק גם בביאוה"ז שם ע' תשיא ד"ה שיטה דאצילות, וע"ש). סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקכב הערה 372.

32) והנה עד"מ: להבא לקמן בפיסקא זו ראה ביאוה"ז וישלח יט, ג (והוא ע"פ לשונו). ולהצ"צ שם כרך ב' ע' תשיא ואילך. וראה גם שם ע' תשז.

*33) בהלכה: בביאוה"ז ובסה"מ תרל"ד כאן: בהליכה.

33) לבוא: בביאוה"ז כאן: לחזור ולבא. בסה"מ תרל"ד כאן ע' קלח: [לחזור] ולבוא.

34) הארות פרטיים: בביאוה"ז כאן: הארות פרטים. בסה"מ תרל"ד כאן: הארת פרטים.

לפני האצי׳ הרבה עד רגלי העשיי׳ חכמה עמוקה באופן ההילוך שבאופן זה ילך הדרך לחכמה, ובאופן זה למדה אחרת[35], והיינו ע״י חכמה שבתורה שע״י מוליך הקו״ח האור א״ס לכל ההשתל׳ כפי העולה ע״פ החכמה שבתורה דוקא[36].

והנה שרש[37] החכמה שבתורה נמשכת מעצמיות החכמה שבאא״ס[38], והיינו בחי׳ ש׳ מ״ה מלגאו בחכמה דא״ק דאיהו אורח[39] כל[40] האצי׳[37], וענין חכמה שבתורה הוא פי׳ וביאור המצות שבאופן כזה דוקא יהי׳ המצוה אשר אז ע״ז יומשך המשכת אוא״ס ובא״ל אינה כתיקונה ולא יש המשכת אוא״ס ב״ה ע״י בחי׳ עשיית ד״ז, וכן כל עניני זהירות מל״ת להזהר מהרע בתכלית הריחוק בכדי שיוכל להיות כלי לאלקות, כי כל שהוא עדיין אינו מנוקה לגמרי הרי לא יוכל להיות השראת אוא״ס ב״ה ע״י, וטמא טמא יקרא[41], וכמ״ש באיסור נדה ותהי נדתה עליו[42] שממשיך ע״ע הטומאה, וחמורים ד״ס מד״ת[43] שכל עניני ד״ס הוא לגדור גדר לרחק את האדם שלא יבא לאיסור של תורה, והעובר ח״ו על איזה דבר ה״ה משוקץ ומתועב יותר הרבה מהדבר טמא בעצם, שהרי הדבר טמא הרי שרשו הוא מרע, והעובר ח״ו אפי׳ על איסור קל של ד״ס הרי הוא פוגם נפשו ומטמא אותה ונמצא הרי הוא מטמא דבר טהור שגרוע יותר מעצם ענין הטומאה שלא נתחדש בה דבר שהרי גם בשרשה היא רע, משא״כ ע״י העובר אפי׳ על איסור קל של ד״ס הרי הוא ממשיך הרע על נפשו וכמ״ש ותהי נדתה עליו, וכ״ה בשא״ד שמטמא נפשו שהיא בעצם טהורה ונקיה והוא מלחלח אותה ומטמאה, ולא עוד אלא שמוסיף תוס׳ חיות בטומאה ממקום הטהרה שעונשו גדול מאד, וא״א[44] לתקן נפשו כ״א ע״י כף הקלע[45] לנער המחשבות רעות הנדבקים בנפשו שע״י הקלוע מנערים ממנו כאבק הנדבק בבגד שצריך ניעור וז״ע כף הקלע, שמקלעים אותו ומצערים אותו מאד, ואח״כ דנים אותו בגיהנם[45] מדה כנגד מדה[46], עד שמוציא

---

35) הדרך לחכמה . . למדה אחרת: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ שם ע׳ תשיא ס״ב.**

36) ע״פ החכמה שבתורה דוקא: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ שם (ד״ה שיטה החכמה).**

37) והנה שרש . . כל האצי׳: **ע״פ ביאוה״ז וישלח יט, ג.**

38) החכמה שבאא״ס: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ שם ע׳ תשיא ס״ג.**

39) ש׳ מ״ה מלגאו . . דאיהו אורח כל האצי׳: **ראה ת״ז בהקדמה יז, א. הדרת מלך שם ע׳ קיב. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת.**

40) אורח כל האצי׳: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ שם (ד״ה שיטה בחי׳).**

41) וטמא טמא יקרא: **תזריע יג, מה.**

42) ותהי נדתה עליו: **מצורע טו, כד.**

43) וחמורים ד״ס מד״ת: **ראה סנהדרין פי״א, מ״ג (סנהדרין פח, ב). ערובין כא, ב. ירושלמי ברכות פ״א, ה״ד. ילקו״ש שה״ש א, ב (רמז תתקפא). שו״ע אדה״ז הל׳ שבת סרמ״ב, ס״א. אגה״ק סוסכ״ג. אוה״ת שלח ס״ע תצא ואילך. פיסקא הבאה.**

44) וא״א: **בסה״מ תרל״ד כאן: ואא״ל = ואי אפשר לו.**

45) כף הקלע . . בגיהנם: **ראה ש״א ו, א ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח [שמות ע׳ תקו. ובמהדורת אותיות מרובעות] תצוה ח״ב שמג, ב.**

46) מדה כנגד מדה: **שבת קה, ב. סוטה ח, ב.**

נצוצי הקדושה שהכניס בטומאה, א"ל ששב בתשובה שלימה בכל נפשו ובכל מאודו אז הוא מתקן נפשו ומזככה מלכלוכה כו'.

והנה כל הנ"ל בא מקלי' עמלק דכתיב בי' אשר קרך[3] בדרך, פי' דרך הוא מעשה המצות שנק' דרכי הוי', כמ"ש ושמרו דרך הוי'[7] לעשות צדקה וכתיב כי ישרים דרכי הוי'[12], אבל ענין עמלק הוא שלחם בישראל עד שפעל בהם ענין הקרירות[6], וזהו אשר קרך בדרך שהיקר אצלך בחי' דרכי הוי', והיינו באמרו למה לך להזהר עוד בגזירות חכמים ודייך מה שאסרה תורה[47], או בהסיתו בעניני מצות הוי', מאין אתה יודע ומאין בא לך כן, ומקרר דברי חכמים באמרו שעי"ז איננו נפרד כלל מאחר שאינו עובר בפועל על מצות התורה בפו"מ כ"א על ההרחקות והגזירות שגזרו חכמים להרחיק מן הכיעור אומר לו מה בכך מאחר שלא יצא לפועל אין בכך כלום מה שיעבור ע"ד חכמים, ובאמת אינו כן וחומר בדברי סופרים, והגם שזה ארז"ל לענין זקן ממרא[48], אמנם מ"מ חמורים ד"ס שהרי ארז"ל עריבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת[49] מובן כי חמור העובר עלי', וגם כי זהו דרך היצה"ר היום אומר לו כך[50] ומחר אומר לו כך עד שמסיתו ומדיחו לגמרי ח"ו, וגם בהקבץ הרבה דברים יחד נעשה מלוכלך, וע"ז אמרו הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה[51], פי' זהו אפי' לפי דבריו שמקיל לו ואומר לו מה בכך שלא יהי' זהיר בתוס' גדרים וסייגים של דבריהם מ"מ הרי בהקבץ כמ"ד יחד נעשה כעבות העגלה. וזהו אומרו אשר קרך כו' ויזנב בך כל הנחשלים[52], תי' הנחשלים היא מילה נחש[53], פי' מילה הוא פגם הברית, נחש הוא הפורץ גדר ישכנו נחש[54], פי' הפורץ גדר שגדרו רז"ל בכדי שלא לבוא לאיסור של תורה ישכנו נחש הוא נחש הקדמוני[55] וגם נחש בפו"מ.

והנה כמו שע"י מעהמ"צ ממשיכים דרך הוי' הוא בחי' המשכת הקו"ח כנ"ל, כן יש בלעו"ז[56] ג"כ דרכי' הרבה, שע"י עברו על א' ממצות ה' ואפי' על

---

47) ודייך מה שאסרה תורה: **ראה ירושלמי נדרים פ"א, ה"א.**

48) והגם . . לענין זקן ממרא: **סנהדרין שם. ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' רצד. תרל"ד כאן ע' קלט.**

49) עריבים עלי ד"ס . . ש"ת: **ע"ז לה, א וברש"י שם. ראה לקו"ת שה"ש יא, ב.**

50) היום אומר לו כך: **ראה שבת קה, ב.**

51) הוי מושכי העון . . העגלה חטאה: **ישעי' ה, יח. ראה רש"י שם. סוכה נב, א. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קפט.**

52) ויזנב בך כל הנחשלים: **תצא כה, יח.**

53) תי' הנחשלים היא מילה נחש: **ראה עמק המלך (שעל יד ובהערה 8) הועתק באוה"ת פ' תצא שם. וראה גם שם ע' תתרכד. סה"מ תרל"ד כאן.**

54) הפורץ גדר ישכנו נחש: **ע"פ קהלת י, ח.**

55) נחש הקדמוני: **סוטה ט, רע"ב. ועוד.**

56) בלעו"ז: **ראה קהלת ז, יד. סה"מ תרל"ח ע' קלד.**

איסור קל של ד"ס וכמ"ש בסידור בסדר הנזיפה[57] ומים[58] היוצאים כו' לבהכ"ס מקום הטינופת, וממילא מתקבצים דרכים רבים, ובצאת נפשו ה"ה נכשל בדרכי' ההם ומלעיגים ממנו ונוקמים נקמתם בו, וכן גם אם מתמיד לעשות הדבר הרע הזה, אזי גם בשינה[59] שנשמתו מסתלקת מבהילים אותו המלאכי חבלה[60] עד שמתייגע מאד, וזהו ואת[61] עיף ויגע וכ"ז גרם מאחר שאת לא ירא אלקים, ולכן ע"ז הוא הציווי זכור ואל תשכח את אשר עשה לך עמלק אשר קרך שפעל בך הקרירות[6] שזהו הגורם לכל הדברים רעים הנ"ל, וממילא ע"י הזכירה כו' יזהר לבלי יכשל ח"ו לעבור אפי' באיסור קל של דברי' כו', וזהו הציווי זכור את אשר עשה לך עמלק כו' ועי"ז ילך בדרך הטוב והישר כו'.

פ' כי תשא פ"פ

וידבר[1] הוי'[2] כו' זאת חקת התורהי אשר צוה הוי' לאמר[3], וצ"ל דהא כתיב תחלה וידבר הוי' שהקב"ה הוא המדבר למשה זאת חקת התורה וא"כ מהו אשר צוה הוי' הל"ל אשר אני מצוה, גם להבין קצת ענין פרה אדומה שחלוקה מכל הקרבנות שכל הקרבנות הי' עבודתם בפנים, ומצות פרה אדומה הי'[4] בחוץ[5]

---

57) בסידור בסדר הנזיפה: אדה"ז, סדר התרת נדרים – ראה סידור עם דא"ח רלד, א ד"ה הריני יושב. סידור תו"א שם ע' קלו.

58) ומים: כ"ה גם בסה"מ תרל"ד כאן. בסידור: והמים.

59) גם בשינה: בסה"מ תרל"ד כאן: גם בחיו בשינה.

60) המלאכי חבלה: ברכות נא, א. ועוד.

61) ואת: כ"ה גם בסה"מ תרל"ד כאן. ראה גם לעיל הערה 4.

---

1) וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה: ראה מאמר ד"ה להבין ענין כללות מצות פרה אדומה בתו"ח שמות ע' ש ואילך [ובמהדורת אותיות מרובעות בשלח ח"א רח, ד-רט, ד]. ובתוספת הגהות באוה"ת חוקת ע' תשפג ואילך. ונו"א מאמר ד"ה להע פרה במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שסח-שסט. מאמר זה נמצא גם בסה"מ תרל"ג ח"א ע' קעה ואילך. וש"נ.

לקמן פרק ה מהתיבות „כי הנה שמאל דוחה", הוא לשון הלקו"ת חוקת נו, ג-נו, ד עם איזה שינויים כמצויין שם.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב – 1272. חלוקת הקטעים להלן בפנים הם ע"פ סה"מ תרל"ג הנ"ל.

בבוך זה וכן בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב – 1272 נרשם מאמר זה אחר מאמר ד"ה לא תבערו אש שנדפס לאח"ז.

2) וידבר הוי': חוקת יט, א.

3) זאת חקת התורה אשר צוה הוי' לאמר: שם יט, ב.

4) פרה אדומה . . הקרבנות . . הי' בחוץ: ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתכז ואילך. סהמ"צ להצ"צ ע' קיא-קיב. לקו"ש חוקת כרך ח ע' 125. שופטים כרך כד ע' 122 ואילך.

5) הי' בחוץ: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ג

וכמ"ש והוציא אותה אל מחוץ למחנה[6] ושם היו שוחטים אותה, רק הזאת דמה הי' נגד ההיכל וכמ"ש והזה אל נוכח פני אהל מועד[7], וגם זה הי' רק נגד אהל מועד כו'.

ולהבין זה יש להקדים מ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה[8], וארז"ל לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת[9]. וכן ארז"ל במדרש שלעבדה ולשמרה קאי על מעשה הקרבנות[10] כמו על[11] שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה[12] כו', ועבודה הוא מעשה הקרבנות[13], וכן כתי' בהוציאך את העם[14] ממצרים[11] תעבדון את האלקים על ההר הזה כו'[15] שהוא בחי' עבודת הקרבנות, וכן לשמרה קאי על הקרבנות וכמ"ש תשמרו להקריב לי במועדו[16], והיינו שע"י תו"מ בכלל וע"י עבודת הקרבנות בפרט ע"ז עושים וממשיכים את הג"ע[17] וכמשארז"ל

ח"א ע' רלב (נוסח א) ועד"ז מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שצו: „לכך הוציאו פר"ה זו דקדושה חוץ למחנה שכינה". מאמרי אדה"ז תקס"ה שבהערה 7: „נשתלחה הפרה חוץ למחנה שכינה לגמרי". ואולי כוונתו כביאוה"ז חוקת צז, רע"ג: „חוץ לג' מחנות שכינה". ושם קרוב לסופו: „שהם מחוץ למחנה שכינה". ועד"ז צז, סע"ד: „בג' קליפות הטמאות מחוץ למחנה שכינה לגמרי". צח, א: „בג' עולמות הפירוד מחוץ למחנה שכינה". בהערות הבאות.

6) והוציא אותה אל מחוץ למחנה: **חוקת שם, ג. ראה יומא סח, א. זבחים קיג, א. רמב"ם הל' פרה אדומה רפ"ג ובנו"כ.**

7) והזה אל נוכח פני אהל מועד: **שם יט, ד. ראה מדות פ"ב, מ"ד. פרה פ"ג, מ"ט ובמפרשים שם. רמב"ם הל' פרה אדומה פ"ג, ה"ב. פ"ד, ה"ה; ה"ו. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרפד.**

באוה"ת חוקת ע' תתיד: „אך ההזאה הי' בפנים **והזה מדמה אל נוכח פני אוה"מ" לכאורה צ"ל שכוונתו ע"ד מש"כ שם ע' תשסד.**

8) ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו. ראה גם לקו"ת שה"ש; אוה"ת חוקת כרך ו; המשך תער"ב שבהערה 10.**

9) לעבדה זו רמ"ח מ"ע . . שס"ה ל"ת: **ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

10) שלעבדה ולשמרה . . הקרבנות: **ב"ר פט"ז, ד [ה?] בסופו. ושם ממשיך: „שנאמר תעבדון את האלקים וכתיב תשמרו להקריב לי במועדו".**

הועתק בלקו"ת שה"ש מח, ד. מובא גם באוה"ת חוקת ע' תשפו; כרך ה ע' א'תרכ; ע' א'תרכד; ס"ע א'תרלז; כרך ו ע' א'תתעא; סה"מ תרל"ג; תרנ"ה (ע' קלא); תרע"ח (ע' רה) כאן. המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'ריח ואילך.

11) כמו על . . העם ממצרים: **במדרש שם ליתא . ראה הערה שלפנ"ז.**

12) על שלשה דברים . . ועל העבודה: **אבות פ"א, מ"ב.**

13) ועבודה הוא מעשה הקרבנות: **ראה מפרשים לאבות שם. סה"מ תרל"ח ע' לד הערה 79.**

14) בהוציאך את העם: **שמות ג, יב. ראה גם לעיל הערה 10. הערה שבסה"מ שבהערה שלפנ"ז.**

15) כו': **כ"ה גם בסה"מ תרל"ג; תרנ"ה (ע' קלא) כאן.**

16) תשמרו להקריב לי במועדו: **פינחס כח, ב.**

17) שע"י תו"מ . . את הג"ע: **ראה גם תו"א תצוה פא, א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ותו"ח כאן. וש"נ. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שצח. וש"נ. בסמוך פיסקא ולכאורה. פ"ד.**

שכר מצוה מצוה[18] שהשכר והענג שבג״ע הוא מהארת המצוה עצמה, והיינו שע״י המצוה נמשך השכר בג״ע כו׳.

וזהו מ״ש תחת אשר לא עבדת את הוי׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל[19], שהשמחה של מצוה[20] הוא יותר טוב מרוב כל, כל הוא בחי׳ עמוד[21] המחבר את בחי׳ געה״ע עם געה״ת[22] וכמ״ש כי כל בשמים ובארץ[23] ות״י דאחיד בשמיא ובארעא[24], ויש כמה בחי׳ כל[25], הגם שלא נז׳ בספרים רק געה״ע וגעה״ת[26] מ״מ יש כמה בחי׳ ג״ע וכמארז״ל ע״פ ילכו מחיל אל חיל[27], וכאו״א נכוה מחופתו של חבירו[28], וממילא יש כמה בחי׳ כל, ומאחר שכ״א נכוה מחופתו של חבירו ממילא מובן איך שהג״ע הוא תענוג נפלא עד אין קץ, וכמו שאמרו על אחר מוטב דלידייני[29] וליתי לעלמא דאתי, שאף שכל יסורי איוב ע׳ שנין אינן כדאי אפי׳ כנגד שעה א׳ של יסורי גיהנם[30] מ״מ כדאי כל יסורי גיהנם כנגד התענוג של ג״ע אפי׳ ג״ע התחתון, לפי שהוא תענוג נפלא עד אין קץ כו׳, ואעפ״כ השמחה וטוב

---

18) שכר מצוה מצוה: **אבות פ״ד, מ״ב. ראה תניא רפל״ז. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתצט. וש״נ. תו״ח שמות ח״א ז, ב. וש״נ. סה״מ תרכ״ט ע׳ כא. וש״נ.**

19) תחת אשר לא עבדת . . מרוב כל: **תבא כח, מז. ראה תניא פכ״ו. תו״א תצוה פא, ב ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ כז ואילך ובהנסמן שם.**

20) שהשמחה של מצוה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״ה. וש״נ.**

21) כל הוא בחי׳ עמוד: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

22) עמוד המחבר . . געה״ע עם געה״ת: **ראה תו״א מג״א ק, סע״ב ואילך. וש״נ. לעיל שם. וש״נ.**

23) כי כל בשמים ובארץ: **דהי״א כט, יא.**

24) ות״י דאחיד בשמיא ובארעא: **כ״ה גם בזהר רע״מ משפטים קטז, א. פינחס רנז, סע״א (ובניצוצי אורות שם). ת״ז תמ״ז פד, א. דרך אמונה לר״מ ן׳ גבאי קה״ת תשמ״ח ע׳ סו [ובהוצאה חדשה באותה השנה ע׳ סה]. פרדס שער סדר אצילות ש״ה, פ״א. שער ערה״כ שכ״ג, פי״א מערכת כי כל. של״ה ענייני תפילה וקריאה בספר תורה רנב, ב. מגלה עמוקות ס״פ מקץ (סב, ב). הגהת הצ״צ במאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ כז. אוה״ת חוקת ע׳ תתנח. סה״מ תרכ״ז ע׳ רנב [ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ רעז]. תרכ״ט ע׳ קעג [ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קצא]. תרל״ב ח״ב ע׳ שפא. תרל״ג כאן (ע׳ קעו). ע׳ רפה. ע׳ שח. תרנ״ה כאן.**

25) ויש כמה בחי׳ כל: **ראה תו״א תצוה שם. לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה ובהערה 146.**

26) בספרים רק געה״ע וגעה״ת: **ראה גם סה״מ תרל״ג: תרנ״ה: תרע״ח (ע׳ רה) כאן. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

27) ילכו מחיל אל חיל: **תהלים פד, ח ובתרגום שם. ברכות סד, א. ראה גם לעיל שם.**

28) וכאו״א נכוה מחופתו של חבירו: **ב״ב עה, א. ראה סה״מ תרע״ח כאן ס״ע רה ואילך. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי״א בהערה.**

29) מוטב דלידייני: **חגיגה טו, ב. ראה לקו״ת בשלח א, ד. ויקרא בהוספות נב, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תערב ובהנסמן במ״מ לשם.**

30) שכל יסורי איוב . . יסורי גיהנם: **ראה אגה״ת פי״ב. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי״א ובהערות.**

לבב הוא יותר גבוה מכל הבחי' כל, לפי שע"י שמחה ש"מ נמשך הג"ע, וע"כ הוא יותר גבוה כו'.

ולכאורה אינו מובן שהרי הג"ע הוא בריאה בפ"ע וכמ"ש ויטע ה' אלקים[31] גן בעדן מקדם, וא"כ איך שייך לומר שע"י המצות דוקא ממשיכים את הג"ע כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' בג"ע ויטע ה' אלקים גן בעדן, שנאמר כאן בג"ע שם מלא הוי' אלקים, משא"כ בכללות העולם לא נאמר רק שם אלקים כו', בראשית ברא אלקים[32], והיינו לפי שעולם הוא בחי' העלם[33], ולאו דוקא עולם התחתון שלנו אלא אפי' עולמות עליונים הם ג"כ בחי' העלם, וכמ"ש והאופנים וחיוה"ק[34] ברעש גדול מתנשאים כו', והיינו לפי שמאיר בהם אלקות בבחי' העלם והסתר ע"י נעשה להם התפעלות ברעש גדול כו', שהרעש הוא מפני העדר ההשגה[35] כמ"ש במ"א, וכדי שיהי' העלם והסתר זהו ע"י שם אלקים, ששם אלקים הוא מסתיר ומעלים וכמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים[36], אך בג"ע נאמר ויטע ה' אלקים שמאיר שם גילוי בחי' ש' הוי', וע"כ מאיר שם גילוי בחי' תענוג העליון, צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה[37] לפי שמאיר שם גילוי בחי' שם הוי'.

(ב) **וזהו** מ"ש ישבעו עצי הוי'[38], שנקראים עצי הגן בשם עצי הוי' לפי שנמשכים מבחי' ש' הוי', ומה שנקראו עצי הוי' כו', היינו לפי שכדי שיומשך גילוי בחי' ש' הוי' בנבראים לזה צריך עצה איך להמשיך כו', וכמו למשל כשהרב צריך להשפיע להתלמיד צריך ליתן עצה בנפשו איך להשפיע[39] כו', וזהו שנק' עצי הוי', דהנה ש' הוי' הוא בחי' יו"ד חכ' ה' בינה ו' מדות ה' אחרונה הוא בחי' מל'[40]. והנה בנפש יש ג"כ בחי' שם הוי'[41] וכמ"ש כי חלק הוי' עמו[42], והיינו כי

---

31) ויטע ה' אלקים: **בראשית ב, ח.**

32) בראשית ברא אלקים: **בראשית א, א.**

33) שעולם הוא בחי' העלם: **ראה ספר הבהיר ס"י. פע"ח שער השופר שכ"ו, פ"ה. לקו"ת שלח לז, ד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שג; ח"ג ע' א'נט; לקו"ש שופטים כרך לד ע' 112.**

34) והאופנים וחיוה"ק: **ברכת יוצר.**

35) שהרעש הוא מפני העדר ההשגה: **ראה לקו"ת ברכה צז, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' לז ואילך. וש"נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפי"ב. וש"נ.**

36) כי שמש ומגן ה' אלקים: **תהלים פד, יב. ראה שהיחוה"א רפ"ד. תו"א ויצא כא, ד. תו"ח ח"ש קכח, סע"ב ואילך. ויצא קסז, ג ואילך. אוה"ת (יהל אור) תהלים ס"ע ש ואילך.**

37) צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה: **ראה ברכות יז, א. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קפו. תרל"ד ע' נז. תר"ם ח"א ע' תא. לקמן מאמר ד"ה והי' כי תבוא ספ"ב.**

38) ישבעו עצי הוי': **תהלים קד, טז. ראה רש"י שם. ב"ר רפט"ו. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' ת.**

39) כשהרב צריך להשפיע . . איך להשפיע: **ראה אגה"ק סט"ו.**

40) ש' הוי' . . יו"ד חכ' . . ה' . . בחי' מל': **ראה זהר ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

41) בנפש יש ג"כ בחי' שם הוי': **ראה לקו"ת פ' ראה יח, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' ט. וש"נ.**

42) כי חלק הוי' עמו: **האזינו לב, ט. ראה גם לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י העלאת.**

היו"ד הוא בחי' הביטול שיש בכל א' למעלה מן הטו"ד שהוא בחי' מס"נ, והה' הוא בחי' התבוננות באלקות כו', והוא"ו הוא בחי' מדות אהוי"ר ורחמים, וה' אחרונה הוא בחי' מדו"מ. והנה תענוג הוא למעלה מבחי' שם הוי', וכמ"ש אז תתענג על הוי' והיינו למעלה מש' הוי'[43], והענין הוא דהנה בחכמה מאיר תענוג[44], וכמו שאנו רואים שאם משיג אדם דבר חכמה ושכל שלא השיג מקודם נתמלא תענוג, ועכצ"ל שהתענוג וחכמה הם שני דברים ואינם ענין א', שהרי אנו רואים מי שממציא את השכל נתמלא יותר תענוג מזולתו שמשיג ג"כ את השכל, ואם הי' חכמה ותענוג בחי' א' א"כ הי' צריך שיהי' התענוג שוה בכולם בזה שמשיג את השכל, עם מי שהמציא את השכל שוה, אלא ודאי שהתענוג הוא בחי' מובדל בפ"ע מהחכמה רק שמתלבש בחכמה, וע"כ אין ההתלבשות שוה, ועיקר גילוי התענוג הוא בבינה[45] כשמשיג את השכל בהשגה והבנה כו', והנה אח"כ נמשך התענוג גם בבחי' מדות כמו באהבה ויראה ויש בחי' אהבה בתענוגים כו', וכן במחשבה דבור ומעשה מתלבש ג"כ בחי' תענוג, והיינו שהתענוג מתלבש בבחי' שם הוי', ועיקר התלבשות התענוג הוא בחכמה בבחי' יו"ד של ש' הוי', והיינו לפי שמוח החכמה הוא קר ולח[46] שהוא בחי' מים, והנה מים מצמיח כל מיני תענוג[47] לפי שבמים הוא התלבשות התענוג, וע"כ בבחי' יו"ד של ש' הוי' עיקר התלבשות התענוג כו', וזהו שבג"ע מאיר גילוי בחי' תענוג עליון לפי שבג"ע מאיר גילוי ש' הוי' כו', ובשם הוי' הוא התלבשות התענוג, וגם ארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב[48], שבג"ע*[49] גם גילוי בחי' יו"ד ששם עיקר התלבשות התענוג כו', וע"כ הנשמות יושבין שם ונהנין מזיו השכינה כו'.

(ג) **והנה** אעפ"כ כתיב ויטעי[3] שהוא ל' נטיעה, והיינו שאע"פ שהתענוג שבג"ע נמשך מבחי' התענוג שמלובש ביו"ד של ש' הוי' שהוא בחי' חכמה דאצי' מ"מ אין ערך ביניהם לפי שהוא תענוג של נבראים ואין ערוך לבחי' התענוג המלובש בבחי' חכמה שהוא חכים ולא בחכמה ידיעא[49], כמו שאין ערוך לבחי'[50] נטיעה לבחי' המזל שממנו נצמח, וכמשארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין

---

43) אז תתענג . . למעלה מש' הוי': **ישעי' נח, יד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"ה. וש"נ.**

44) בחכמה מאיר תענוג: **ראה גם לעיל שם פ"ב. וש"נ.**

45) גילוי התענוג הוא בבינה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא הערה 65.**

46) שמוח החכמה הוא קר ולח: **ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תעא ואילך. הנחות תקע"ז ע' קמז. תו"ח שמות ח"א כז, ג ובהנסמן במקומות הנ"ל.**

47) מים מצמיח כל מיני תענוג: **ראה תניא פ"א.**

48) ביו"ד נברא העוה"ב: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

*49) שבג"ע גם: **בסה"מ תרל"ג כאן: שבג"ע יש גם.**

49) חכים ולא בחכמה ידיעא: **ת"ז בהקדמה יז, ב.**

50) לבחי': **בסה"מ תרל"ג כאן ס"ע קעז: בחי'. בסה"מ תרנ"ה כאן ע' קלג כבפנים.**

לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל[51] וגבוה מעל גבוה[52] כו', והרי התפוח הגשמי יש בו מתיקות וחיך אוכל יטעם[53] האם נאמר שיש בכח הצומח אשר בארץ טעם ומתיקות ג"כ, ופשיטא במזל שאינו מערך ומהות זה כלל, אלא הענין הוא שהמתיקות נמשך מחסד ומרירות מגבורה והרי הם ענינים רוחני' רק שבהשתלשלות וסדר ירידת המדרגות מדרגה אחר מדרגה נתגשמו עד שנמשך מבחי' חסד בחי' מתיקות כו', עם היות שאין ערוך אליו מ"מ הוא ממזגו ותכונתו, וכמו שרואין כמה מיני עריבות ומתיקות[54] ברוחניות כמו תענוג של דבר חכמה הוא ג"כ מתיקות, וכן תענוג של ניגון שהוא מן הקול היוצא מן הלב בחי' המדות, ולכן בכמה ירידות והשתלשלות נעשה מתיקות גשמי ממש הגם שההפרש וההבדל רב ביניהם, וכך הוא הענין בבחי' ג"ע הגם שהתענוג הנמשך בג"ע נמשך מבחי' חכמה בחי' יו"ד של ש' הוי' וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן[55], עדן הוא בחי' חכמה[56], אך אעפ"כ אין ערוך ביניהם לפי שהוא תענוג של נבראים, ואין ערוך לבחי' התענוג המלובש בעצמות שם הוי', וע"כ נק' נטיעה ויטע ה' אלקים, שכמו שאין ערך בין נטיעה לבחי' המזל כמ"כ אין ערוך בין התענוג המלובש בג"ע לבחי' התענוג המלובש בש' הוי' כו', אך אעפ"כ מבחי' ש' הוי' נמשך להיות התגלות התענוג בג"ע והוא מקור ושרש לבחי' התענוג הנגלה בג"ע, משא"כ בעולמות שאין מאיר כלל בחי' גילוי ש' הוי' רק ע"י הסתר והעלם בש' אלקים כו', והנה בבחי' זו נברא הג"ע שמאיר שם גילוי בחי' תענוג עליון מבחי' התגלות שם הוי' כו'.

(ד) **אך** ענין לעבדה ולשמרה[8] היינו להמשיך תוס' אורות בג"ע, וזהו מ"ש אז תתענג על הוי'[43] דהיינו להמשיך תענוג עליון שלמעלה מבחי' ש' הוי', דהיינו מבחי' מקור חיים מקור התענוגים[57] כו', כי למטה באדם התענוג הוא מלובש בדבר זר דהיינו שא"א להתענג בבחי' תענוג כ"א בהיותו מלובש בדבר זר כמו בשכל וכדומה, משא"כ למעלה התענוג אינו מדבר זר כלל כ"א עצמות התענוג שלמעלה מהתענוג שמתלבש בבחי' חכמה וש' הוי' וצריך להמשיך מבחי' מקור התענוגים מעצמות התענוג כו', וזהו לעבדה ולשמרה שע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת[9] ע"י ממשיכים תוס' אור בג"ע מעצמות התענוג כי תרי"ג מצות

---

51) אין לך עשב . . ואומר לו גדל: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא ובהערה 69.**

52) וגבוה מעל גבוה: **קהלת ה, ז. ראה גם אוה"ת חוקת כאן ע' תשפה.**

53) וחיך אוכל יטעם: **איוב יב, יא.**

54) כמה מיני עריבות ומתיקות: **ראה לקו"ת בשלח א, ג ואילך. ויקרא בהוספות נב, א ואילך.**

55) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: **בראשית ב, י.**

56) עדן הוא בחי' חכמה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ד. וש"נ.**

57) מקור חיים מקור התענוגים: **תהלים לו, י. ראה לקו"ת אמור לא, ד. (הוספות ויקרא נא, ד ואילך. לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וכמו בקרבנות. סה"מ תר"ם ח"א ע' יא. וש"נ.**

דאורייתא[58] וז' דרבנן[59] הם תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר[60] שלמעלה מחכמה כו', וזהו מ"ש אשר קדשנו במצותיו[61] שע"י המצות ממשיכים מבחי' קדש עליון שהוא בחי' כתר[62] כו', וזהו מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום[63] שהמצות נמשכים מבחי' אנכי מהו"ע כו', ועי"כ עי"ז נמשך תוס' אור בג"ע [מעצמות התענוג כו'. וכן ע"י הקרבנות עי"ז נמשך תוס' אור בג"ע,][64] דהנה ענין הקרבנות הוא שהיו מקריבין בהמה גשמי' ע"ג המזבח והי' נכללת באש שלמעלה[65], וכך עכשיו שתפלות כנגד תמידין תקנו[66], הוא ג"כ כדי להפוך את הנה"ב היורדת למטה וליכלל באש של קדושה שיהי' ואהבת בכל לבבך בשני יצריך[67] וזהו בחי' העלאה ממטה למעלה, ועי"ז נמשך המשכה מלמעלה למטה וכמ"ש ריח ניחוח להוי'[68] שע"י הריח של הקרבנות ממטה למעלה עי"ז נמשך ההמשכה בבחי' ש' הוי' מלמעלה מש' הוי'[69], וכמ"כ בתפלות יש ג"כ בחי' שוב וכמארז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין[70] כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים, שהמנחה ונסכים הוא בחי' שוב (וע' בלק"ת פ' שלח בדרוש בפ' נסכים כתיב[71]), וכך בק"ש ותפילין הוא ג"כ בחי' רצוא ושוב כו', וזהו שע"י הקרבנות עי"ז נמשך תוס' אור בג"ע כו'. וזהו מ"ש באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי, הוא קטורת, אכלתי יערי כו' שתיתי ייני עם חלבי, שהוא הכל ענין הקרבנות כו', ונק' בהמ"ק[72] באתי לגני, והיינו לפי שע"י בהמ"ק וקרבנות עי"ז ממשיכים המשכת גילוי תוס' אורות בג"ע, ועי"כ נק' באתי לגני.

---

58) תרי"ג מצות דאורייתא: ראה מכות כג, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תפח. וש"נ.

59) וז' דרבנן: נסמן לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ג.

60) תר"ך עמודי אור . . כתר: נסמן לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב.

61) אשר קדשנו במצותיו: נוסח ברכת המצות.

62) קדש . . בחי' כתר: ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ט מערכת קדוש ובמערכת קדש.

63) והיו הדברים . . אנכי מצוך היום: ואתחנן ו, ו. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב. וש"נ.

64) [מעצמות . . בג"ע]: ניתוסף כאן ע"י המו"ל ע"פ סה"מ תרל"ג כאן ס"ע קעח (בלי החצאי ריבוע). כנראה שנשמט מפני תיבות הדומות: עי"ז נמשך תוס' אור בג"ע . . עי"ז נמשך תוס' אור בג"ע. וכן נשמט בסה"מ תרנ"ה כאן ע' קלד. ואולי הוא העתק ממאמר זה, ולא ממאמר דשנת תרל"ג. ראה גם לעיל הערה 50. לקמן הערות 82. 102. 107. 111. 115. אבל ראה לקמן הערה 93.

65) בהמה . . נכללת באש שלמעלה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ב. וש"נ.

66) שתפלות כנגד תמידין תקנו: ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג.

67) ואהבת בכל לבבך בשני יצריך: ראה ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ.

68) ריח ניחוח להוי': ויקרא א, ט.

69) שע"י הריח . . ההמשכה . . מש' הוי': ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. וש"נ.

70) כל הקורא ק"ש בלא תפילין: ברכות יד, סע"ב. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקפה. וש"נ.

71) בלק"ת . . בפ' נסכים כתיב: שלח מ, סע"א ואילך.

72) באתי לגני . . ונק' בהמ"ק: שה"ש ה, א. ראה במד"ר פי"ג, ב. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תעו ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קא ואילך.

(ה) **אך** הנה ענין פרה אדומה הוא שיהי' בחוץ[6] דוקא, והענין הוא דהנה כתי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן[55] ומשם יפרד והי' לד' ראשים, היינו שאף שד' ראשים הוא בחי' ד' חיות המרכבה[73] מ"מ מבחי' ד' ראשים אלו יכול להשתלשל שיהי' ד' גליות[74] ד' מלכיות[75], וז"ע פרה אדומה שרומז לד' מ'[76], וכמ"ש במדרש[77] ובילקוט[78] פרה זו[77] מצרים[78] עגלה יפיפי' מצרים[79] אדומה זו בבל וכמ"ש אנת רישא דדהבא[80] כו', והיינו שמהתענוג עליון נפל בשבירה למטה, ונפל בד"מ ונתהוה מזה בחי' תענוגים גשמי' וכמשארז"ל על ר"ע[81] כשראה כרך גדול של רומי א' לעוברי[82] רצונו[81] כך לעושי רצונו עאכו"כ, והיינו לפי שכשהתענוג הנפל בשבירה שהוא בחי' פסולת ואחוריים של התענוג העליון הוא כך, כ"ש לעושי רצונו שהוא בחי' תענוג העצמי שלא ע"י שבירה, וזהו שד"מ נק' ד' מ"נ[83] לפי שנגע הוא היפך הענג[84] דהיינו הענג שנפל בשבירה, וז"ע פרה שהיא בחוץ דוקא שהוא בחי' תשובה[85], ולהפוך את היצה"ר שנפל בשבירה בבחי' תענוגים גשמי', וכמ"ש מי יתנך כאח לי[86] יונק שדי אמי אמצאך בחוץ, מי יתנך כאח לי קאי על צדיקים שנקראים אחים וריעים[87] להקב"ה, אמצאך בחוץ הוא בחי' בע"ת[88], ונק' בחוץ לפי שנפלו בשבירה, וכך פרה אדומה היא בחוץ דוקא. דהנה פרה איתא בזהר דקבילת משמאלא[89], ומאן הוא לשמאלא כד"א ופני שור מהשמאל[90], כי

---

73) והי' לד' ראשים . . ד' חיות המרכבה: ראה אוה"ח לזהר בראשית כו, ב. אוה"ת חוקת ע' תשפה. כרך ה ע' א'תריט וע' א'תרלח. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ספ"א. וש"נ.

74) ד' גליות: ראה ב"ר פט"ז, ד. פמ"ד, יט.

75) ד' מלכיות: ראה מכילתא יתרו כ, טו.

76) פרה אדומה שרומז לד' מ': כ"ה גם בהנרשם לעיל הערה 1. אוה"ת חוקת ע' תשעד. כרך ה' ע' א'תרכב [ושם מעתיק לשון המדרש — שצויין בהערות הבאות — ששם נמנו ה מלכיות].

77) במדרש . . פרה זו מצרים: ראה פסיקתא דר"כ פסקא ד פ' פרה מ, ב. פס"ר פי"ד, טו. תנחומא באבער חוקת כז. בחיי חוקת יט, ב ע' קלד.

78) ובילקוט פרה זו מצרים: ילקו"ש חוקת יט, ב — רמז תשנט (ע' 379).

79) עגלה יפיפי' מצרים: ירמי' מו, כ [ושם: יפה־פי'].

80) אנת רישא דדהבא: דניאל ב, לח [ושם: ראשה די דהבא — ראה גם פסיקתא דר"כ שם].

81) ר"ע . . רומי . . לעוברי רצונו: ראה מכות בסופה. לקו"ת בהעלותך לג, ד. שלח מז, א. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"א. וש"נ.

82) א' לעוברי: בסה"מ תרל"ג כאן ע' קעט: א' אם לעוברי. בסה"מ תרנ"ה כאן ע' קלד כבפנים.

83) שד"מ נק' ד' מ"נ [= ד' מראות נגעים]: ראה תנחומא וויק"ר פ' תזריע בסופן.

84) שנגע הוא היפוך הענג: ראה ס"י פ"ב, מ"ד ובמפרשים שם. שע"ת נג, ד הערה 40.

85) פרה שהיא בחוץ . . תשובה: ראה אוה"ת חוקת ע' תשעו ואילך. ס"ע תשצז ואילך. כרך ה ע' א'תרכ. ע' א'תרכא. ע' א'תרכה ואילך.

86) מי יתנך כאח לי: שה"ש ח, א. ראה לקו"ת שה"ש מד, סע"ב ואילך.

87) צדיקים שנקראים אחים וריעים: ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך בתחילתו. וש"נ.

88) אמצאך בחוץ הוא בחי' בע"ת: ראה גם לעיל שם הערה 73.

89) פרה . . דקבילת משמאלא: ראה זהר חוקת קפ, ב.

90) ופני שור מהשמאל: יחזקאל א, י.

הנה יצה"ר יניקתו מבחי' שמאל, כי הנה[91] שמאל דוחה[92] שהשפעה[93] שמקו השמאל אינו בבחי' ודרך ימין שמקרבת[92] כ"א בבחי' דחי' שדוחה את ההשפעה ולכן ע"י ריבוי הצמצומים דחי' אחר דחי' יוכל להיות שיקבלו ג"כ החיצונים וז"ע פרה דקבילת משמאלא וזהו ענין[94] פרה[95] אדומה לתקן ענין זה, ושבע הזיות[96] נוכח פני אוה"מ היינו להעלות פנימיותה שהוא בחי' הטוב שנמשך ונתפשט בתוכה מבחי' פני שור שבמרכבה[95] ולהחזירו ולהעלותו לשרשו, ואח"כ שריפת הפרה לעשותו אפר, הענין דהנה עד"מ כששורפין עצים ועי"ז נעשים אפר שהאפר הוא מהותו ועצמותו של העץ הנשרף[97] כי הכל הי' מן העפר[98] רק שנרכבו עוד בו[99] ג' יסודות אש רוח מים אל העפר שהוא עצמותו, וע"י השריפה באש אזי ג' יסודות אמ"ר שהיו בהעץ חלפו ועברו[100] בעשן המתהוה מהרכבתן ויסוד הד' שהי' בעץ שזהו עצמותו שהוא העפר שבו הוא הנשאר קיים והוא האפר, והוא ג"כ ענין חומר וצורה[101] שבכל דבר יש חומר וצורה והחומר הפשוט של העץ הוא יסוד העפר וג' היסודות אר"מ[102] הן רק הצורה של העץ, וע"י שריפת האש[103] נשאר רק עצם החומר שלו הפשוט.

והנה כך עד"מ בעבודת ה' יש ג"כ[104] עד"ז והוא כי הנה"ב נשתלשלה[105] מבחי' פני[106] שור מהשמאל כמו בחי' פרה דקבילת משמאלא, וכמו שמבחי' פרה

---

91) כי הנה: מכאן עד סיום הפרק הוא לשון לקו"ת חוקת נו, ג-נו, ד עם איזה שינויים.

92) שמאל דוחה . . ימין שמקרבת: סוטה מז, א.

93) שהשפעה: בלקו"ת: סה"מ תרל"ג (ע' קפ); תרנ"ה כאן: שההשפעה.

94) ענין פרה: בלקו"ת כאן: ענין מצות פרה.

95) פרה . . מבחי' פני שור שבמרכבה: ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ר"פ ויקרא. אור החיים אחרי יז, יד. לקו"ת בהעלותך לא, ג. מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רו וע' א'רפה. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כח. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' יח. וש"נ. תרמ"א ע' קכא וע' תמט; תרנ"ג ע' קצא; תרנ"ח ע' רלד: פני שור שבפני שור.

96) ושבע הזיות: חוקת יט, ד.

97) שהאפר הוא מהותו . . העץ הנשרף: ראה אגה"ק סט"ו קכא, ב. לקו"ת כאן נו, ג. נח, סע"ג. ס, סע"ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' שז. ח"ב ע' תרסז. תקס"ה ח"ב ע' עדרת. כתובים ח"א ע' מו. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' א'שצ ואילך ובשולי היריעה שם. קונטרסים ע' שצד.

98) הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

99) עוד בו: בלקו"ת כאן: בו עוד.

100) ועברו: שם: וכלו.

101) חומר וצורה: ראה מו"נ ח"א פי"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעו. שמות ח"א ע' כג. סה"מ תרכ"ט ע' יז. וש"נ.

102) אר"מ: בסה"מ תרל"ג כאן ע' קפ: אמ"ר. בלקו"ת ובסה"מ תרנ"ה כאן ע' קלה כבפנים.

103) האש: בלקו"ת כאן: העץ.

104) ג"כ: שם: בחי'.

105) הנה"ב נשתלשה מבחי' פני שור: ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון רפ"ג. וש"נ.

106) מבחי' פני: בלקו"ת כאן: ג"כ מפני.

נמשך אח"כ השפעה לחיצוני' כך מן המדות דנה"ב נמשך החשק והתאוה לתענוגי עוה"ז בהיתר או באיסור ח"ו, והנה כשהאדם חושק וחפץ לדבר מעניני עוה"ז הגשמי הנה אותו דבר הוא כלי להרצון והתשוקה שבלב האדם, וכן אותיות המח' והדבור שמהרהר ומדבר איך להשיג הדבר הם ג"כ כלים להרצון ההוא וכ"ש מעשה[107] שהם כולם בחי' כלים ולבושים להרצון ההוא[108], גם הם כמו צורה לחומר לעצם הרצון שהוא ד"מ כמו חומר הפשוט והם[109] הצורה להיות רוצה כך וכך כו', והנה עצם הרצון[110] אף שכשנתלבש[111] בתאוה רעה הוא רע גמור מ"מ אין מהות כח הזה חטא ורע[110] מצד עצם עצמותו, שהרי עצם מהותו הוא רק כח המתאוה והרי הוא יכול להיות כח המתאוה לטוב כמו שהוא עכשיו מתאוה לרע, אלא שהרע הוא מה שהטה והמשיך כח המתאוה להיות מתאוה לרע ונעשה בו הצורה רע מאד ונתלבש בלבושים צואים עד שנמשך לסור ממ"ע או להתאוות לאיסור, אבל מצד כח המתאוה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה להיות מתאוה ואוהב וחפץ לדבקה בה'[112], כי באמת כח המתאוה שבנה"ב מצד עצמו שרש יסודתו בקדושה העליונה מבחי' פני שור שבמרכבה כנ"ל[113], אלא שבירידת המדרגות ונפילתן בשבה"כ נמשך שיהי' כח המתאוה מצד ההתלבשות במדו"מ של רע[114], ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שכשישרף[115] את ההרכבה של מדו"מ של רע וישאר עצם[116] כח המתאוה שהי' מלובש בתאוה רעה ישוב לאהבת ה' כמו שהי' בשרשו בבחי' פני שור שבמרכבה[117], וז"ע שריפת הפרה שישאר רק האפר שהוא ענין עצם המדות דנה"ב דהיינו בחי' כח המתאוה עד"מ כנ"ל שהוא חומר[118] הפשוט, אבל הצורה והלבושים צואים שהי' כח[119] המתאוה מלובש בהם יהיו חולפים ועוברים וכלים לגמרי שלא[120] יהי' כח המתאוה מלובש בהם עוד לא במח' שיסיח דעתו לגמרי

---

107) מעשה: **בלקו"ת ובסה"מ תרל"ג כאן: המעשה. בסה"מ תרנ"ה כאן כבפנים.**

108) ההוא: **בלקו"ת כאן ליתא.**

109) ד"מ . . חומר . . והם: **שם: עד"מ . . החומר . . והם הם.**

110) עצם הרצון . . אין מהות כח הזה . . ורע: **ראה בנוסף ללקו"ת כאן סה"מ תרכ"ט ע' קא ואילך. וש"נ. שם ע' קכח. וש"נ — נדפס גם לקמן במאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וזהו מן הבקר. תרל"א ע' רטז. ע' רל־רלא נדפס גם לקמן במאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא וביאור הענין הוא. וש"נ. תרל"ח ע' קסג. וש"נ. תרמ"א ע' שנד.**

111) שכשנתלבש: **בסה"מ תרל"ג כאן: כשנתלבש. בלקו"ת ובסה"מ תרנ"ה כאן כבפנים.**

112) לדבקה בה': **בלקו"ת כאן נו, ד: לדבקה בה' וכמ"ש [ישעי' כו, ט] נפשי אויתיך כמו שאוהב ומתאוה לחיי נפשו כו'.**

113) כנ"ל: **שם: כנ"ל וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' — לקו"ת תצא לד, ג.**

114) מצד ההתלבשות . . רע: **שם: גם לדבר עבירה.**

115) שכשישרף: **בסה"מ תרל"ג כאן ע' קפא: שכשישרוף. בסה"מ תרנ"ה כאן כבפנים.**

116) שכשישרף . . וישאר עצם: **בלקו"ת כאן: שגם.**

117) שבמרכבה: **שם: כו'. וישנו שם המשך נוסף לערך 4 שורות שלא נעתקו כאן.**

118) חומר: **שם: החומר.**

119) כח: **שם: הכח.**

120) ועוברים . . שלא: **שם: ליתא . . דהיינו שלא.**

מלחשוב ולדבר בזה וכ״ש במעשה ח״ו, ולהיות עוצם עיניו מראות ברע[121] וכדומה לאכפיי׳ לסט״א לעשות ההיפך ונגד תאוות נה״ב בכל החושים ראי׳ ושמיעה כו׳ ובמחדו״מ, ועי״ז[122] ואהבת בכל לבבך בשני יצריך[67] שגם היצה״ר ישוב לעבודת ה׳ ממש והיינו שמבחי׳ אתכפי׳ יבוא לבחי׳ אתהפכא כו׳.

(ו) **וזהו** שבפרה אדומה כתי׳ ל׳ טהרה לבד ואסף איש טהור[123] כו׳ והניח מחוץ למחנה במקום טהור, והיינו לפי שפרה הוא לצאת מן הטומאה לטהרה וכמ״ש מי יתן טהור מטמא[124], כי כל הקרבנות נק׳ קדש ויש קד״ק וקדשים קלים, אך מ״מ נק׳ קדש, משא״כ פרה אינו נק׳ קדש[125], והיינו לפי שקרבנות הוא בחי׳ צדיקים שאינן על החטא, ואפי׳ חטאת ואשם שהם באים על החטא מ״מ הוא רק על השוגג[126], אבל על המזיד אין בא קרבן לבד לכפר[127], משא״כ פרה שהוא בחי׳ בע״ת שהוא בחוץ הוא לצאת מן הטומאה לטהרה, ואפילו מזיד יוכל לטהר, וכמו ביוה״כ שנא׳ כי ביום הזה יכפר עליכם[128] לטהר אתכם כו׳ שאפי׳ מזיד מתכפר כו׳. וזהו שמצות פרה אדומה הי׳ באלעזר דוקא[129], ואיתא בילקוט אלעזר הוא אל עוזר[130], כי הבא לטהר מסייעים אותו[131] מלמעלה, וזהו אל עוזר כי כדי לצאת מן הטומאה לטהרה צריך עזר מלמעלה, וזהו אל עוזר, אל הוא מקור יגמה״ר[132]

---

121) עוצם עיניו מראות ברע: **ישעי׳ לג, טו.**

122) ועי״ז: **בלקו״ת כאן: וכמ״ש — ולפנ״ז ישנו שם המשך נוסף לערך 7 שורות שלא נעתקו כאן.**

123) ואסף איש טהור: **חוקת יט, ט.**

124) מי יתן טהור מטמא: **איוב יד, ד. ראה גם לקו״ת חוקת נט, ד ואילך.**

125) משא״כ פרה אינו נק׳ קדש: **ראה גם אגה״ק סכ״ח ונק׳ קידוש מי חטאת במשנה — פרה פ״ו. וראה גם רש״י חוקת יט, ט ד״ה חטאת היא.**

126) לפי שקרבנות . . רק על השוגג: **ראה רמב״ם הל׳ שגגות רפ״א ואילך. אגה״ק סוסכ״ח.**

127) על המזיד אין בא קרבן לבד לכפר: **ראה סה״מ תרע״ח כאן ע׳ ריא. תרל״ג ח״א ע׳ קמט בשולי הגליון. תר״ם ח״ב ע׳ תר. וש״נ. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳רנג.**

128) כי ביום הזה יכפר עליכם: **אחרי טז, ל.**

129) שמצות פרה אדומה הי׳ באלעזר דוקא: **חוקת יט, ג. ראה זהר חוקת קפ, ב. ספרי ורש״י שם. יומא מב, ב. אוה״ת חוקת ע׳ תשפג. ע׳ תשפז. ביאוה״ז חוקת להצ״צ כרך א ע׳ תצד ואילך.**

130) בילקוט אלעזר הוא אל עוזר: **ילקו״ש חוקת יט, ג רמז תשנט (ע׳ 379). ראה אוה״ת חוקת ס״ע תשצט ואילך. ע׳ תתיד. ע׳ תשפז. כרך ה ע׳ א׳תרל ואילך.**

מובא גם בשם הילקוט באוה״ת חוקת ס״ע תשצט; ע׳ א׳תרל; סה״מ תרל״ג; תרנ״ה (ע׳ קלו); תרע״ח (ס״ע רי) כאן. המשך תער״ב ח״א ע׳ מו. באוה״ת שם ע׳ תתיד: במד״ר — ראה גם פסיקתא דר״כ מהדורת מנדלבוים פ׳ פרה. וראה גם אוה״ת שם כרך ו ע׳ א׳תתעג. לקוטי לוי יצחק הערות לזהר בלק ע׳ תטז. סה״ש תשנ״ב ח״א ע׳ 251 (ראב״ע). ולהעיר מלקו״ש לך כרך כ ע׳ 43 (ראב״ש).

131) הבא לטהר מסייעים אותו: **ראה שבת קד, א.**

132) אל הוא מקור יגמה״ר: **ראה לקו״ש אלול כרך ד ע׳ 1348 ואילך. סה״מ תרלח ע׳ רנג הערה 109.**

וכמ״ש אל רחום וחנון[133] נושא עון ועובר על פשע[134], שכדי שיהי׳ נושא עון ועובר על פשע צריך שיהי׳ המשכה ועזר מלמעלה מבחי׳ שם אל כו׳, מקור יגמה״ר, וזהו אלעזר הכהן ע״ד מ״ש בגמ׳ אלקיכם כהן הוא[135], וזהו בחי׳ הרצוא. והנה בבחי׳ זו כמו״כ יש ג״כ בחי׳ שוב, אדרבה שהשוב הוא למעלה יותר כיון שהרצוא הוא למעלה, כמ״כ השוב הוא למעלה יותר, וזהו מ״ש ונתן עליו מ״ח[136] שהוא בחי׳ המשכת השוב הוא מבחי׳ מ״ח, והיינו שהמים חיים הוא כמ״ש והחכמה מאין תמצא[137], כי מים הוא בחי׳ חכמה[138], אך מ״ח הוא בחי׳ מקור החכמה[139], אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני[140], דהיינו שלמעלה מבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ מעין שהוא סמוך למקורו כו׳, וזהו מ״ש ומעין מבית ה׳ יצא[141] והשקה את נחל השטים, והיינו כי מבחי׳ נהר יכול להיות ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים[142], אך כשההמשכה נמשך מבחי׳ מעין אזי והשקה את נחל השטים אפי׳ בבחי׳ שטות שלא יהי׳ בבחי׳ פירוד לפי שמעין הוא סמוך למקורו, וע״כ כשנחרב הנהר וכמ״ש ונהר יחרב ויבש[143] אזי צריך לחפור את הנהר בעומק ועי״ז ממשיכים המשכה חדשה והיינו כי נהר הוא יסוד ז״א[144], וגם נהר הוא בחי׳ בינה[145], ועוד נהר הוא יסוד דע״י[146], וזהו שחופרין בעומק דהיינו להמשיך מבחי׳ יסוד דע״י שהוא בחי׳ מ״ח.

והנה מ״ח אלו נעשים דוקא כשהם בוקעים עפר הארץ[147] לפי שנעוץ תחלתן בסופן[148] דוקא, וע״כ עי״ז שבוקעים עפר הארץ עי״ז נעשים מ״ח, וכך ע״י תשובה דוקא עי״ז ממשיכים מבחי׳ מ״ח שהוא למעלה מבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ ש׳

---

133) אל רחום וחנון: **תשא לד, ו.**

134) נושא עון ועובר על פשע: **מיכה ז, יח. בסה״מ תרע״ח כאן (וכן בסמוך): (כו׳) נושא עון ופשע — תשא שם, ז.**

135) אלקיכם כהן הוא: **סנהדרין לט, א.**

136) ונתן עליו מ״ח: **חוקת יט, יז. ראה גם לקו״ת חוקת נז, א. נח, ד.**

137) והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

138) מים הוא בחי׳ חכמה: **ראה תניא פ״ג. תו״ח בשלח ח״א קמג, ב ובהערה 91. לקמן מאמר ד״ה כל הנהנה על יד ובהערה 36.**

139) מ״ח הוא בחי׳ מקור החכמה: **ראה לקו״ת חוקת נז, א. נח, ד. ס, רע״ג.**

140) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: **קהלת ז, כג.**

141) ומעין מבית ה׳ יצא: **יואל ד, יח. ראה לקו״ת שה״ש לט, א ואילך.**

142) ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים: **בראשית ב, י.**

143) ונהר יחרב ויבש: **ישעי׳ יט, ה. איוב יד, יא.**

144) נהר הוא יסוד ז״א: **ראה זהר מקץ קצד, א. ביאוה״ז וירא יא, ב. אוה״ת וירא כרך ד ע׳ 1508 רס״ב: המשך מים רבים תרל״ו פע״ז. וש״נ.**

145) נהר הוא בחי׳ בינה: **ראה תו״א משפטים עה, ד: כמ״ש בזהר פ׳ אמור [צט, א]. זהר משפטים קכג, ב. בדרושים שבהערה שלפנ״ז.**

146) נהר הוא יסוד דע״י: **ראה גם סה״מ תרל״ג (ע׳ קפב): תרנ״ה כאן. וראה סה״מ תרע״ח ע׳ ריא כאן.**

147) מ״ח . . בוקעים עפר הארץ: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה וירא והנה באר בשדה פ״א. וש״נ.**

148) שנעוץ תחלתן בסופן: **ראה ס״י פ״א, מ״ז.**

הוי׳[149]. וזהו מ״ש כאן במצות פרה אדומה ב״פ ש׳ הוי׳, כי הנה ידוע שיש שני בחי׳ הוי׳, וכמ״ש ויקרא הוי׳ הוי׳[150], דהיינו הוי׳ שבסדר ההשתל׳ שנעשה מקור לעולמות, ושם הוי׳ דלעילא שלמעלה מבחי׳ מקור לעולמות, והנה ע״י תו״מ אף שממשיכים ג״כ מלמעלה מבחי׳ ש׳ הוי׳ שבסדר ההשתל׳, אך מ״מ הוא רק הארה מבחי׳ ש׳ הוי׳ דלעילא כי עיקר ההמשכה שע״י תו״מ הוא מבחי׳ ש׳ הוי׳ דלתתא, רק שהארה מש׳ הוי׳ דלעילא נמשך בש׳ הוי׳ דלתתא, אך ע״י תשובה בחי׳ פרה אזי עיקר ההמשכה הוא מבחי׳ ש׳ הוי׳ דלעילא, וע״כ בפ׳ פרה כתי׳ ב״פ הוי׳ כו׳ כנ״ל.

———●———

בס״ד פ׳ ויקהל פקודי

לא תבערו אש[1] בכל מושבותיכם ביום השבת[2], וצ״ל למה הזהיר בהבערת האש יותר מכל המלאכות, ופי׳ בשל״ה במס׳ שבת דקל״ו ע״ב[3], להיות[4] כי מאמר הראשון[5] של הבריאה הוא[6] מאמר[7] יהי אור[5], ובו נכללו כל המאמרות[8], והוא[9]

---

149) חכמה שהוא בחי׳ ש׳ הוי׳: ראה זהר רע״מ פינחס רנה, רע״ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ קלה.

150) ויקרא הוי׳ הוי׳: תשא לד, ו. ראה תו״א בשלח סא, ד ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ נה. וש״נ.

———●———

1) לא תבערו אש: מאמר זה (פרט להתחלה והסיום) מיוסד על מאמר ד״ה כי ביום הזה יכפר – מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ א ואילך. ונו״א בלקו״ת אחרי כה, ג ואילך. ובתוס׳ הגהות באוה״ת דרושים ליוהכ״פ כרך ה׳ ע׳ ב׳קכח ואילך.

המאמר (פרט לב׳ תיקונים בגוכתי״ק – ראה לקמן הערות 28; 103) נרשם בכתי״ מעתיק. ונמצא גם בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ רכ ואילך. וש״נ. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב – 1272. חלוקת הקטעים להלן בפנים הם ע״פ סה״מ הנ״ל.

בבוך זה וכן בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב – 1272. נרשם מאמר זה קודם מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה שנדפס לפנ״ז.

2) לא תבערו אש . . ביום השבת: ויקהל לה, ג.

3) בשל״ה במס׳ שבת דקל״ו ע״ב: מובא גם באוה״ת ויקהל ע׳ ב׳קמח [ומציין: „וכ״כ בפ׳ שמיני דש״מ ע״ב״. ובע׳ ב׳קנ מציין לבחיי ויקהל ומוסיף: „ודבריו כעין מ״ש השל״ה דלעיל . . ונראה שהשל״ה הוציא דברים הנ״ל ממנו והרחיבם בביאור נכון״]. סה״מ תרל״א כאן. וש״נ.

4) להיות: בשל״ה ואוה״ת: דע. בסה״מ תרל״א כבפנים.

5) מאמר הראשון . . יהי אור: בראשית א, ג. ראה זהר ויקרא יא, סע״ב ואילך. שע״ת יב, ג הערה 42.

6) הוא: וכ״ה בסה״מ תרל״א. בשל״ה ואוה״ת: והוא.

7) מאמר: וכ״ה בסה״מ תרל״א. באוה״ת שם ליתא. בשל״ה: ויאמר אלהים.

8) ובו נכללו כל המאמרות: בשל״ה ואוה״ת שם: נכללו בו כל שאר המאמרים. באוה״ת ניתוסף: כו׳. בסה״מ תרל״א כבפנים.

9) והוא: בשל״ה: שנתגלו אח״כ כי הוא. בסה״מ תרל״א כבפנים.

הראש והשרש להם[10], ועז"נ[11] כי ה' אלקיך אש אוכלה[12] הוא[13] בסוד השלהבת הקשורה בגחלת[14], ע"כ[15] אמרה תורה לא תבערו אש, והוא[16] כאלו אמר[17] לא תעשה מלאכה סתם[18], כי בריאות אור האש כולל כל מע"ב[19]. ולהבין זה צ"ל שרש ענין האש ומוצאו שהוא הצור שממנו יוצא האש, שהוא המקור לכל הדברים, שלכן משה כשהי' צריך להמשיך יגמה"ר אמר לו הקב"ה ושמתיך בנקרת הצור[20] שהוא בבחי' תוכן פנימיות נקודת הצור שממנו מקור האש היוצא בפועל כו'.

וביאור הענין יובן בהקדם שרש ענין ההפרש שבין צדיקים לבע"ת[21] שארז"ל במקום שבע"ת עומדי'[22] צ"ג אין יכולים לעמוד שם, שלכאורה יפלא הלא צד"ג עובדים את ה' כל ימי חייהם בדחילא ורחימא שכלים וטבעים ומקיימים תומ"צ כל ימיהם ולמה יגרע מעלתם עד שבמקום הבע"ת אין יכולים לעמוד שם, וכי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא[23]. אמנם הנה נודע התירוץ ע"ז[24] הוא להיות כי הבע"ת משכין לי' בחילא יתיר[25], והיינו כי ענין הילוך הצדיקים הוא מדרגא לדרגא כמ"ש באברהם הלוך ונסוע הנגבה[26], אמנם הבע"ת להיות אשר נתרחקו מאלקותו ית' ע"י מעשיהם אשר לא טובים, צ"ל תשובתם בחילא יתיר. עכ"ז עדיין

---

10) להם ועז"נ: **דילוג בלשון השל"ה. בסה"מ תרל"א, כבפנים.**

11) ועז"נ: **באוה"ת שם: וע"ז. בשל"ה וסה"מ תרל"א, כבפנים.**

12) כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא: **ואתחנן ד, כד.**

13) הוא: **כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תרל"א. בשל"ה ליתא.**

14) השלהבת הקשורה בגחלת: **ראה גם ס"י פ"א, מ"ז.**

15) בגחלת ע"כ: **דילוג בלשון השל"ה. באוה"ת: בגחלת כו' ע"כ. בסה"מ תרל"א, כבפנים.**

16) אש והוא: **דילוג בלשון השל"ה. באוה"ת: אש כו' והוא. בסה"מ תרל"א, כבפנים.**

17) אמר: **וכ"ה בסה"מ תרל"א. בשל"ה ואוה"ת: הוה אמר.**

18) סתם: **וכ"ה בסה"מ תרל"א. בשל"ה: בכל מושבותיכם.**

19) מע"ב: **שם: מלאכות שברא השם יתברך כולם ימי בראשית. בסה"מ תרל"א, כבפנים.**

20) ושמתיך בנקרת הצור: **תשא לג, כב.**

21) ההפרש שבין צדיקים לבע"ת: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך על יד הערה 10 ואילך.**

22) במקום שבע"ת עומדי': **ראה ברכות לד, ב. לקו"ש נצבים כרך יד ע' 361 וע' 363. תו"ח שמות ח"א מא, א. וש"נ. סה"מ מלוקט ד' ס"ע יח.**

23) יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא: **ערובין ט, סע"א.**

24) נודע התירוץ ע"ז: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תצד-תצה. ע' תקב ואילך. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרנז ואילך. ע' תרפה ואילך. ע' תרפח . ע' תרחצ ואילך. סה"מ תרכ"ו ס"ע קט ואילך.**

25) הבע"ת . . בחילא יתיר: **ראה זהר ח"ש קכט, ב. אגה"ת פ"ח. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעב. וש"נ. תו"ח שמות ח"א לז, א. וש"נ. פלח הרמון אחרי כאן ע' קפח ואילך. בהערה שלפנ"ז.**

26) הלוך ונסוע הנגבה: **לך יב, ט. ראה זהר לך פ, א. פד, א. אוה"ת לך כרך ד ע' 1398.**

אינו מתורץ שהרי זהו טעם למה הבע"ת צריכים להיות בחילא יתיר, אבל מפני מה נגרע כח הצדיקים שלא נתרחקו כלל.

ויובן בהקדם ענין התשובה, דהנה ענין תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה למקום אשר נלקחה משם, כי שרש הנשמה נלקחה מבחי' גבוה מאד נעלה כמ"ש בזהר ע"פ ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו נפח[27], פי' מתוכו ומפנימיותו כמו עד"מ אדם שמנפח הוא מוציא ההבל מפנימיות הלב, שפנימיות החיות של האדם מוציא בשפתיו בנפחו בכח מהבל הלב, אלא שאח"כ נעשה ההבל בחי' נפרד לעצמו, וכמ"כ שרש הנשמה נלקחה מפנימיות הארת אוא"ס ואח"כ נשתלשלו וירדו במדרגה אחר מדרגה עד שנעשו בחי' יש ודבר נפרד ע"י התלבשותה בגוף ונה"ב, וזהו בחי' תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה אל עצמות אוא"ס כו'.

(ב) **ומעתה** יובן ענין[28] בחי' ומדרגת הצדיקים, הנה כתיב כל הנק' בשמי[29] ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, והגם כי נודע שיש ריבוי רבבות עולמות[30] וכנודע ממארז"ל ע"פ ילכו מחיל אל חיל[31] כו', אך כללות העולמות נכללים בג' עולמות אלו והם כנגד ג' בחי' מח' ודבור ומעשה. והנה באדם שנעשה בצלם ודמות[32], יש בו ג"כ כל ג' בחי' אלו מחדומ"ע, כי בריאה היא בחי' מחשבה כי אותיות המח' הוא יש מאין[33] כמו"כ הבריאה היא בחי' יש מאין כי אצי'[34] נק' אין לגבי בריאה, ויצי' נק' בחי' דבור שהוא בחי' העלם וגילוי שהוא יש מיש כי מה שהוא מחשב הוא מדבר ואין כאן שום התחדשות רק שבמח' הוא בהעלם ובדבור הוא בא מהעלם אל הגילוי, וזהו יוצר אור ובורא חשך[35] כי יצירה

---

27) ויפח באפיו . . מאן דנפח מתוכו נפח: בראשית ב, ז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב בתחילתו. וש"נ.

28) ומעתה יובן ענין: בסה"מ תרל"א כאן ע' רכא, וכן העתיק המעתיק כאן: והנה להבין זה צ"ל מקודם. ובגוכתי"ק העביר קו על תיבות אלו. ונרשם ממעל לשורה כבפנים.

29) כל הנק' בשמי: ישעי' מג, ז. ראה לקו"ת בלק סז, א. סט, ד. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה הערה 152.

30) ריבוי רבבות עולמות: ראה גם ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב. תו"א וישב כט, ב. לקו"ת במדבר יב, רע"ד. נצבים מד, ד. שה"ש מד, ג. שה"א סט, א. ש"א צג, ב. תו"ח ויצא ח"ב כב, ג. כג, ג. ויחי צח, ד — ובמהדורת תשנ"ג ואילך קסג, ג. קסד, ג. רלט, ד. תו"ח שמות שפז, א — ובמהדורת אותיות מרובעות יתרו ח"ב רסה, א.

31) ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח ובתרגום שם. ברכות סד, א. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' עח ואילך. לעיל שם פ"ג ובהנסמן שם.

32) באדם שנעשה בצלם ודמות: בראשית א, כו.

33) אותיות המח' הוא יש מאין: ראה בנוסף ללקו"ת אחרי כאן כה, סע"ד. בלק סז, א. תו"ח בא ח"א קלא, סע"ג ואילך. וש"נ.

34) הבריאה . . יש מאין . . אצי': ראה תו"א וירא יד, ב ואילך.

35) יוצר אור ובורא חשך: ישעי' מה, ז. ראה פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"א. תו"ח בשלח ח"א קמד, ג הערה 41. סה"מ תרכ"ז ע' רפו. וש"נ. תר"ם ח"א ע' רלז. וש"נ.

נק׳ אור שהוא גילוי ההעלם עלמין דאתגליין ובריאה נק׳ חשך שהוא ההעלם בחי׳ מח׳ עלמין סתימין דלא אתגליין[36], ועולם העשי׳ כנגדה באדם הוא בחי׳ המעשה. וכדי שיהי׳ ג׳ עולמות אלו בי״ע עז״נ כל הנק׳ בשמי ולכבודי, ואין כבוד אלא תורה[37] שע״י התורה הוא התחברות אוא״ס בג׳ עולמות בי״ע. כי הנה כתיב כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה הוא[12], וצ״ל למה מדמין אותו לאש[38], כי הנה יש ד׳ יסודות ארמ״ע[39], והנה אנו רואים טבע האש חלוק מכל היסודות כי טבע המים לירד למטה[40], אבל טבע האש לעלות למעלה[41], וגם בעצם אין לו התחברות עם היסודות כ״א ע״י דבר שנאחז בהם האש, ובזה יובן מה שנדמה הקב״ה בכתוב לאש, כי הנה כתיב אין ערוך אליך[42], שכל העולמות אין ערך לגבי הקב״ה כלל וכלל, שכל העולמות הם נבראים ובע״ג והוא בלתי בע״ג ואין ערך בע״ג לבלתי בע״ג, כי בבחי׳ גבול ומספר שייך ערך כמו למשל א׳ לגבי אלפים ורבוא רבבות[43] והיינו לפי שהם בבחי׳ גבול ומספר לכן יש ערך ביניהם, אבל לגבי הקב״ה אין ערוך אליו כי הוא בלתי בע״ג ולפניו שוין א׳ ורבוא רבבות כי זה בחי׳ גבול והוא בחי׳ בלתי בע״ג, ולכן אמרו בזהר על ע״מ שרש ומקור כל התהוות העולמות לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא[44], כי שרש ומקור כל התהוות העולמות נקראים מילין דהדיוטא לגבי אוא״ס, כי כל שרש התהוותן הוא רק מבחי׳ זיו והארה בעלמא שאינו נוגע כלל כמ״ש במ״א, ולכן אין ערוך לגבי הקב״ה, ועי״כ לא נמצא משל אחר לדמות אותו לבריותיו שברא[45] אלא לבחי׳ אש, והיינו שכמו האש אין לו התחברות עם הד׳ יסודות כמו״כ אין לאוא״ס ערך עם העולמות כלל, וכדי שלא יסתלק למעלה ויהיו העולמות בטלים וכמ״ש בת״ז וכד אנת תסתלק מנייהו[46] כו׳, ולכן[47] צריכים לעשות כלים שיומשך בהם המשכת אוא״ס, וה״ז ג״כ

---

36) עלמין דאתגליין . . סתימין דלא אתגליין: **ת״ז בהקדמה יז, א.**

37) ואין כבוד אלא תורה: **אבות פ״ו, ג. ראה גם מאמרי אדה״א בראשית ע׳ טז.**

38) למה מדמין אותו לאש: **ראה גם לקמן מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא אך הענין הוא. וש״נ. הנסמן בסה״מ תרל״א כאן. תרכ״ט ע׳ רלו.**

39) ד׳ יסודות ארמ״ע: **ראה שה״א סו, א ובהערה 17. סה״מ תרכ״ט ע׳ קעט. וש״נ. תרל״ח ע׳ תצא. תרמ״א ע׳ רפג.**

40) טבע המים לירד למטה: **ראה תענית ז, א.**

41) טבע האש לעלות למעלה: **ראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ד, ה״ב. תניא פי״ט. סה״מ תרל״ח ע׳ תצא. וש״נ. לקמן שם ובהערה 79.**

42) אין ערוך אליך: **תהלים מ, ו.**

43) ואין ערך בע״ג . . ורבוא רבבות: **ראה גם תניא פמ״ח. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתצג. וש״נ. סה״מ תרל״א כאן ע׳ רכב. ע׳ רלב נדפס גם לקמן שם. תרמ״א ע׳ עו. וש״נ. תרנ״ג ע׳ קצא. תרנ״ח ע׳ רלד. לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון פ״ג. לקמן מאמר ד״ה והים בקעת לפניהם רפ״ב.**

44) לאו אורחא דמלכא . . דהדיוטא: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ב. וש״נ.**

45) לבריותיו שברא: **בסה״מ תר״ל כאן ע׳ שי: ע׳ שטו: תרל״א כאן ע׳ רכב: לבריותיו ית׳ שברא.**

46) וכד אנת תסתלק מנייהו: **ת״ז בהקדמה יז, ב [כגי׳ אדה״ז בסידורו].**

47) ולכן: **בסה״מ תרל״א כאן: לכן. בסה״מ תר״ל כאן, כבפנים.**

כמשל האש שאע"פ שטבעו לעלות למעלה מ"מ אם יש כלי במה להיות נאחז בו האש כמו בפתילה או עצים מתאחז האש, כך ע"י הכלים שאנו עושים עי"ז נמשך ומתאחז בחי' אוא"ס ב"ה כו', אך בתחלת הבריאה הי' זה מעצמו מחמת כי חפץ חסד[48] הוא[49], אבל עתה באתעדל"ת[50] תליא מילתא, וזהו כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו אין כבוד אלא תורה, שע"י התורה בכלל נמשך המשכת אוא"ס בג' עולמות בי"ע.

ובדרך פרט הם ג' מדרגות[51] תורה ועבודה וגמ"ח[52] והוא כנגד בי"ע מחשבה דבור ומעשה[51], עבודה הוא בחי' עבודת הקרבנות[53] הוא בחי' מח'[54] כי הרי מחשבה פוסל הקרבן, כמו מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו[55], וגם עבודת כהן הי' בחשאי וברעו"ד[56], והנה גם עכשיו תפלה כנגד קרבנות[57], ועיקר התפלה היא מחשבה[58] כי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה[59], והגם שצ"ל בדבור[60] זהו רק כדי לעורר הכוונה[61] ע' בד"ה ואהבת (למ"ד) בסופו[62], וגם בק"ש אם כיון לבו יצא[63] כי

---

48) בתחלת הבריאה . . חפץ חסד: **ראה ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, ספ"ו. לקו"ת אחרי כאן כה, סע"ג. נצבים מז, ב. שעה"י פי"א. ש"א ל, א הערה 15. סה"מ תרל"ח ס"ע מז ואילך ובהנסמן שם.**

49) כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח.**

50) עתה באתעדל"ת: **ראה ע"ח; לקו"ת; וש"א שבהערה 48.**

51) ג' מדרגות . . בי"ע . . ומעשה: **ראה גם הנסמן בסה"מ תרל"א כאן.**

52) תורה ועבודה וגמ"ח: **אבות פ"א, מ"ב. ראה לקו"ת אחרי כאן כה, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א כאן ע' ב. סה"מ תרמ"א ע' עדר ואילך.**

53) עבודה . . עבודת הקרבנות: **ראה מפרשים לאבות שם. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א ובהנסמן שם.**

54) עבודת הקרבנות הוא בחי' מח': **ראה זבחים מו, ב. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ד, ה"י. הי"א. פלח הרמון אחרי כאן ס"ע קפג ואילך.**

55) מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו: **ראה זבחים כז, ב. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין רפי"ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצד. וש"נ.**

56) עבודת כהן הי' בחשאי וברעו"ד: **ראה זהר בשלח נז, א. שמיני לט, א. אמור פח, ב. קרח קעז, ב. לקו"ת צו ט, רע"ד. ואתחנן ח, ב. סוכות פ, א. ביאוה"ז ויצא קלג, א ואילך. ולהצ"צ שם כרך א ע' קב.**

57) תפלה כנגד קרבנות: **ברכות כו, א־ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ. אוה"ת תשא ע' א'תתפג.**

58) ועיקר התפלה היא מחשבה: **ראה דרושים שבהערה 52. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רפב. סה"מ תרל"א ח"א ע' פד. וש"נ.**

59) תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה: **ראה גם תניא פל"ח. סה"מ תרמ"א ע' עדר. וש"נ.**

60) תפלה . . שצ"ל בדבור: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפלה סק"א, ס"ד.**

61) בדבור . . לעורר הכוונה: **ראה טושו"ע או"ח סס"א, ס"ד. סה"מ תרמ"א ע' עדר. וש"נ.**

62) בד"ה ואהבת (למ"ד) בסופו: **סה"מ תר"ל ע' רמא.**

מובא גם בסה"מ תר"ל כאן ע' שי. ע' שטז. תרל"א כאן ר"ע רכג. תרל"ג ח"ב ע' שסב בשולי היריעה.

63) בק"ש אם כיון לבו יצא: **ברכות יג, א (במשנה). ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסח.**

העיקר הוא הכוונה למס"נ באחד[64] כו' ולהתבונן איך דאנת הוא חד ולא בחושבן[65] כו', ותורה הוא בחי' דבור כמ"ש וידבר[66] ה' אל משה לאמר[67], ויאמר[66] הוי'[68] כו', וגמ"ח הוא בחי' מעשה המצות, והנה ע"י העבודה ותורה וגמ"ח ממשיכים אוא"ס בג' עולמות, ע"י עבודה ממשיכים אוא"ס ב"ה בבריאה, וע"י תורה ביצי', וע"י מעשה המצות בעשי'. והנה לפ"ז תפלה גדול מבחי' תורה[69], שתפלה היא בחי' מחשבה ותורה היא רק בחי' דבור, וא"כ אינו מובן שהרי לפעמים מצינו שהתלמוד גדול[70] שעיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדפי' רש"י בפ' מפנין[71] ות"ת הוא כנגד כולם[72]. אך באמת שניהם אמת כי לפי שהתורה היא ממקום גבוה יותר לכן נשפלה להתלבש גם בבחי' דבור, כי מה שהוא יותר נעלה יכול להשפיל ולירד למטה יותר[73] מאד וכענין מ"ש במ"א בענין ראי' ושמיעה[74] כו', ומ"מ אין המשל דומה לנמשל שהרי ראי' אינו תופס הרוחני כו', ובתורה יש שניהם מחשבה ודבור כי גם בתורה צ"ל בחי' מחשבה בחי' עיון התורה וגם דבור התורה[75] כו', ומעשה המצות ע"י נמשך המשכת אוא"ס ב"ה בעשי' וכמשנ"ת בד"ה אך בעשור[76] שמצות הם מצות המלך[77] ונודע שמל'

---

64) למס"נ באחד: ואתחנן ו, ד. ראה זהר רע"מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו. וש"נ. שמות ח"א ע' רעח ואילך. הנחות תקע"ז ע' שא.

65) דאנת הוא חד ולא בחושבן: ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. וש"נ.

66) ותורה . . דבור . . וידבר . . ויאמר: ראה גם סה"מ תרמ"א ע' קצא. וש"נ. תר"ל כאן ע' שי. ע' שטז. תרל"א כאן ובהערה לשם. פלח הרמון אחרי כאן ע' קפד.

67) וידבר ה' אל משה לאמר: ל' הכתוב וארא ו, י. כט. בא יג, א. ועוד.

68) ויאמר הוי': ל' הכתוב בראשית ב, יח. ג, יג. יד. כב. ועוד.

69) תפלה גדול מבחי' תורה: ראה גם אוה"ת ש"ש ע' א'תקמט.

70) תפלה גדול . . תורה . . שהתלמוד גדול: ראה סה"מ תרכ"ז ע' רפא ואילך. תרמ"א ע' רצא ואילך ובהנסמן בהנ"ל.

71) כדפי' רש"י בפ' מפנין: שבת קכז, רע"ב ד"ה ה"ג.

72) ות"ת הוא [בסה"מ תר"ל כאן ע' שיא וע' שטז; תרל"א כאן: היא] כנגד כולם: פאה פ"א, מ"א. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' י. וש"נ.

73) מה שהוא יותר נעלה . . למטה יותר: ראה ש"א שער הפורים נח, א. סה, א. סה"מ תרל"ח ע' רמז ואילך. תרל"ב ח"א ע' קכב. וש"נ. תו"ח שמות ח"א כא, ב הערה 863.

ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קכו, ושם משמע שזהו מהבעש"ט והמגיד.

74) בענין ראי' ושמיעה: ראה תו"א וירא טו, ד. מקץ מ, א. לקו"ת בהוספות לס' ויקרא נד, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רו. תקס"ט ע' פט ואילך. ע' קא. סה"מ תרכ"ח ס"ע יב ואילך. תרל"א ח"א ע' קסז-קסח. ע' רטו. תרל"ח ע' רמז. וש"נ. ע' תס. תר"ם ח"א ע' שסג־ד. לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפי"ג. לקמן ד"ה וביאור הענין יש להקדים תחלה סוף פיסקא וזהו שנאמר. ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ג.

75) עיון התורה וגם דבור התורה: ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב, הי"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקכז. וש"נ. קונטרסים ע' תקמב. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קסט, ב. וש"נ. לקמן סד"ה כל הנהנה ובהנסמן שם [דרושי חתונה שלו ע' מא].

76) בד"ה אך בעשור: תרל"א — נדפס בסה"מ תר"ל ע' שה.

מובא גם בסה"מ תר"ל כאן ע' שטז; תרל"א כאן.

77) שמצות הם מצות המלך: ראה אסתר ג, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יא. וש"נ. נ"ך ע' רלה. ש"א ע' נו.

מקננא בעשי'[78], ולהיות כי שרש ומקור המצות הם בגלגלתא[79] בחי' רצון[80] העליון לכן יכולים להיות נשפל שיומשך ע"י המשכת אוא"ס גם בעשי' כו'.

(ג) **אך** הנה כתיב כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא[12] שאין האור נאחז כ"א במקום שהאש מכלה אותו כמו פתילה ועצים שהאש שורף ומכלה אותם, כך צ"ל הג' בחי' אלו בבחי' ביטול, כי הנה בכלל הג' מדרגות הנ"ל הם ג' מיני כלים פנימי' אמצעי' חיצוני'[81] שהם חב"ד חג"ת נה"י, והנה בחב"ד שורה אוא"ס יותר מבחג"ת נה"י לפי שהם בבחי' ביטול יותר, וכמו שאנו רואים שבאדם יש ג"כ התחלקות ג' מדרגות אלו שהם ראש וגוף ורגל, והנה הראש הוא קטן מכולם ועכ"ז עיקר חיות של האדם הוא הראש[82], ובראש שורים כל הכחות הנעלים כמו כח השכל וכח הראי' וכח השמיעה וכל החושים הדקים כמו הריח, וחיך אוכל יטעם[83], והגוף הוא יותר גדול מן הראש, ולכן החיות בו פחות יותר מבראש הגם שבגוף הוא הלב[84] מ"מ אין דומה בחי' הלב לגבי הראש[85], והרגל הוא גדול אפי' מהגוף, לכך החיות נתצמצם בהם יותר שאין בהם רק כח ההילוך, לפי שכל שהכלי קטן יותר שורה שם יותר אור הנפש לפי שהוא בבחי' ביטול יותר וע' בביאור ע"פ אם בחוקתי (ד"ו)[86]. וככל המשל הזה יובן למעלה שבחב"ד שורה אוא"ס כמ"ש הוי' בחכמה[87], ואין אוא"ס שורה אלא בחכמה[88] לפי שחכמה הוא בחי' כח מ"ה[89] בחי' ביטול בחי' אחד האמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה[88] ולכן שורה שם אוא"ס, ובחג"ת אין שם כ"כ הביטול ע' בת"א ד"ה ויאבק איש עמו[90], לכן אין שם השראת אוא"ס כ"כ כמו בחב"ד, ובכלל זהו ההפרש בין איהו וחיוהי

78) שמל' מקננא בעשי': **ראה ת"ז ת"ו (כג, א).**

79) המצות הם בגלגלתא: **ראה זהר אד"ר נשא קכט, א. קלו, א. אגה"ק ס"כ (קלא, א). סה"מ תר"ם ח"א ע' נה. וש"נ.**

80) בגלגלתא בחי' רצון: **ראה לקו"ת שלח מח, ב. ר"ה נד, ב. שה"ש יג, ד.**

81) ג' מיני כלים פנימי' אמצעי' חיצוני': **ראה ע"ח שער המוחין ש"כ, פ"ה. לקו"ת שלח מא, ד.**

82) עיקר חיות . . הוא הראש: **ראה תניא פנ"א עא, א־ב.**

83) וחיך אוכל יטעם: **איוב יב, יא.**

84) הגם שבגוף הוא הלב: **ראה זהר פינחס רכא, ב: דאיהו רכיך וחלש** ומלכא וקיומא.

85) אין דומה בחי' הלב לגבי הראש: **ראה סה"מ תר"ל ע' שיא בשולי היריעה. תרל"א כאן בהערה.**

86) בביאור ע"פ אם בחוקתי (ד"ו): **נדפס עם הוספות בסה"מ תר"ל ע' קנ. — ראה הנרשם בסה"מ תרכ"ו מהדורת אותיות מרובעות ע' XIII.**

מובא גם בכ"מ ומהם: הנסמן בסה"מ תרכ"ו שם. תר"ל כאן ע' שיא וע' שטז. תרל"א כאן ר"ע רכד. תרל"ב ח"א ע' קסג. תרל"ג ח"א ע' קכח. תרמ"א ס"ע שיז. וש"נ.

87) הוי' בחכמה: **משלי ג, יט.**

88) אוא"ס . . בחכמה . . פל"ה בהג"ה: **ראה גם סה"מ תרמ"א ע' פג. וש"נ.**

89) שחכמה הוא בחי' כח מ"ה: **זהר רע"מ צו כח, א. לד, א. ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא ועפ"ז יובן. וש"נ. סה"מ תרל"א ע' רז. תר"ם ח"א ע' שז ובהערה 39. ע' שעו על יד הערה 66.**

90) בת"א ד"ה ויאבק איש עמו: **וישלח כו, ב.**

חד לבחי' איהו וגרמוהי חד[91], איהו וחיוהי הוא בחי' חכמה איהו וגרמוהי הוא בחי' מדות[92], ולכן צ"ל הג' מדרגות הנ"ל עבודה ותורה וגמ"ח בבחי' ביטול שע"י אנו ממשיכים אוא"ס ב"ה בג' עולמות בי"ע.

והכח הזה ניתן לנש"י, וזהו שאנו מברכים ברכות השחר בא"י אמ"ה[93] שמתחלה צריך להיות נמשך לנש"י ואח"כ מלך העולם שאח"כ יוכל להיות מלך העולם שיומשך הביטול בעולמות, וע"י מה ע"י הוי' אלקינו כמ"ש אלקי אברהם[94] שהי' אברהם בחי' מרכבה[95] וביטול לאלקות לכך נק' אלקי אברהם וכמ"כ בכלליות נש"י ע"י הביטול נק' אלקי ישראל[96] כמארז"ל במד"ר יתרו פר"ט[97] אלקה אני לכל[98] באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם, וכן לעתיד נאמר ומאספכם אלקי ישראל[99] וכמ"ש מזה בד"ה אני לדודי (למ"ד)[100], וזהו הוי' אלקינו שע"י בחי' ביטול לאוא"ס שיש בנש"י עי"ז נמשך לנש"י בתחלה ואח"כ נמשך להיות מלך העולם שע"י בחי' ביטול לאוא"ס שיש בנש"י נמשך אח"כ להיות המשכת אלקות בעולמות, וכמ"ש באברהם ויקרא בשם ה' אל עולם[101] שהודיע אלקותו ית' בעולם, ועי"ז המשיך תוס' אורות למעלה. וכן ע"י בחי' ביטול דנש"י בכל הג' מדרגות היינו להתפלל בבחי' ביטול ועי"ז[102] ממשיך בבריאה, וע"י תורה שלומד בבחי' ביטול ממשיך גם ביצי', וע"י שעושה המצוה בבחי' ביטול ממשיך גם בעשי'[103], כי

---

91) איהו וחיוהי חד . . איהו וגרמוהי חד: **ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' מג. וש"נ.**

92) וחיוהי . . חכמה . . וגרמוהי . . מדות: **ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ה. לקו"ת מטות פז, ד. סה"מ תרמ"א ע' פג.**

93) בא"י אמ"ה: **ראה גם תו"א בראשית ו, ב. המשך מים רבים תרל"ו פק"כ. סה"מ תרל"ח ע' צא ואילך.**

94) אלקי אברהם: **לשון הכתוב תולדות כו, כד. ועוד. שמות ג, ו. טו. טז. ועוד. נוסח שמו"ע. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה על יד הערה 120 ואילך.**

95) אברהם בחי' מרכבה: **ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.**

96) אלקי ישראל: **לשון הכתוב (וישלח לג, כ) שמות ה, א. משפטים כד, י. ועוד.**

97) במד"ר יתרו פכ"ט: **סימן ד.**

98) לכל: **שם: על כל.**

99) ומאספכם אלקי ישראל: **ישעי' נב, יב.**

100) בד"ה אני לדודי (למ"ד): **סה"מ תר"ל ע' רסה.**

מובא גם בסה"מ תר"ל כאן ע' שיא וע' שיז. תרל"א כאן ע' רכד.

101) ויקרא בשם ה' אל עולם: **וירא כא, לג [ושם: ויקרא שם בשם — וכ"ה בסה"מ תרל"א כאן]. הלשון שבפנים — ב"ר פנ"ד, ו. תו"ח שמות ע' תקלט (ובמהדורת תשנ"ג ואילך תצוה ח"ב שסד, ד]. סה"מ תר"ל כאן ר"ע שיב וע' שיז. תרכ"ז ע' ל. תרל"ג ח"ב ע' תצו. ע' תצח-תצט.**

102) ועי"ז: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. בסה"מ תרל"א כאן: עי"ז.**

103) ממשיך גם ביצי' . . גם בעשי': **בסה"מ תר"ל ותרל"א כאן: ממשיך ביצי' וע"י מעשה המצות שעושה בבחי' ביטול ממשיך בעשי'.**

בבוך זה דלג המעתיק מתיבת ממשיך עד תיבת ממשיך וכתב רק התיבות: ממשיך בעשי' [ומה שבנתיים השמיט], ותוקן בגוכתי"ק עה"ג כבפנים.

אם לא הי' בחי' ביטול לא הי' ממשיך כלום[104*] כמו האש שאין שורה אלא בדבר שמכלה אותו, אבל בדבר שאין מכלה אותו אין האור נאחז בו יפה כמו שמצינו פתילה שהאור מסכסכת בו, וכמ"כ יובן שאם יש גאוה אין אוא"ס שורה שם כי אין אני והוא יכולים לדור[104] וה"ז כמשל הפתילה שהאור מסכסכת בה, ובכל הג' מדרגות יש בחי' גאוה, לא מיבעי במוחין ומדות שיש בהם גאוה כ"א אפי' בבחי' רגל יש ג"כ גאוה וכמ"ש אל תבואני רגל גאוה[105], ולכן צריך ליזהר מזה מאד כו'. ועפ"ז יובן מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה[106] בצרור החיים את הוי' אלקיך ואין צרור פחות משלשה[107], והיינו תורה ועבודה וגמ"ח, וע"י צרור הזה מתעלה הנשמה למקורה ושרשה להיות בבחי' את הוי' אלקיך ממש.

(ד) **והנה** כמו שיש בקדושה[108] אש הוי', כמו"כ בלעו"ז[109] יש אש[108] תאוות זרות וגם כלים דקליפה שהאש נאחז בהם מח' דבור ומעשה דקליפה כמ"ש ואת נפש אויביך יקלענה[110] בתוך כף הקלע[111] כו', והנה לזה צריך תשובה כמשארז"ל על ראב"ד[112] געה בבכי' עד שיצאה נשמתו[113] בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה א', וצ"ל דהתינח מה שמוחלין לו עוונותיו מפני שעשה תשובה, אך הנה ע"י תומ"צ ממשיכים אוא"ס בכלים והוא לא המשיך כי אין לו תומ"צ ואיך הגיע למדרגת רבי, שהרי אמר שקנה עולמו[114] בשעה א', משמע כמו הוא בכמה שנים. אך הנה במשה כתיב כשהי' צריך להמשיך

---

*104) אם לא . . ביטול לא . . ממשיך כלום: ראה גם לקמן מאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא אך הענין הוא. וש"נ.

104) אין אני והוא יכולים לדור: סוטה ה, א. ערכין טו, ב.

105) אל תבואני רגל גאוה: תהלים לו, יב.

106) והיתה נפש אדוני צרורה: שמו"א כה, כט.

107) ואין צרור פחות משלשה: ראה פרדס שעה"כ פי"ח, מערכת צרור החיים. מגיד מישרים תצא (סדר סעודת שבת קלה, א).

108) בקדושה . . בלעו"ז יש אש: ראה לקו"ת אחרי כאן כו, ב.

109) בלעו"ז: ראה קהלת ז, יד. סה"מ תרל"ח ע' קלד.

110) ואת נפש אויביך יקלענה: שמו"א כה, כט.

111) כף הקלע: ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ובהערה 45.

112) ראב"ד: בסה"מ תר"ל כאן כבפנים. בסה"מ תרל"א כאן ע' רכה: ר' אלעזר בן דורדיא — וכ"ה במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א כאן ע' ז [ושם: דרודיא. לקו"ת ר"ה נד, ב. ועוד].

בלקו"ת אחרי כאן כו, ג: ר' אליעזר בן דורדיא — וכ"ה [אליעזר] בכ"מ ומהם: תוד"ה אמר לי' חולין ז, סע"א. לקוטי הש"ס להאריז"ל ע"ז יז, א. מהרש"א ע"ז שם ד"ה אלא שקוראין. של"ה שער האותיות צח, ב [ושם: אליעזר . . אלעזר]. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתקב. תקס"ה ח"א ע' לח (נוסח א. ובנוסח ב) ע' לט. אוה"ת יו"כ כאן ע' ב'קלה-ב'קלו. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' שצז וע' תד. תרל"ג ח"א ע' קצד. לקו"ש כרך כג ס"ע 480 ואילך.

113) ראב"ד . . עד שיצאה נשמתו: ע"ז יז, א. ראה המשך וככה פע"א בסה"מ תרל"ז — נמצא בדפוס. סה"מ תרמ"ו ע' יט.

114) למדרגת רבי . . שקנה עולמו: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רסד-רסה. אוה"ת יו"כ כאן ע' ב'קלז.

י"ג מדה"ר כתיב ויאמר ה' הנה מקום אתי[115] כו' והי' כו' ושמתיך בנקרת הצור[116], וצ"ל הלא צור הוא מקור הגבורות[117] שהרי ממנו מוציאים אש שהוא אבן הנק' בל"א קרעמין[118], וי"ג מדה"ר הם מקור החסדים ורב חסד מטה כלפי חסד[119], נושא עון ועובר על פשע[120], ולמה היו צריכים לבחי' צור שהוא מקור הגבורות.

אך הנה[121] יש עוד פי' בצור ל' חוזק מל' גבור כארי שהוא תגבורת החיות[122], וגם זאת אמת שארי' בגימ' גבורה[123] שהוא בחי' דין[124] וכשנופל למטה[125] נעשה חי' הטורף[126] ודורס[127], אך בשרשו הוא תגבורת החיות וכמו שמצינו שהשבטים נמשלים לבהמות וחיות[128] גור ארי' יהודה[129], יששכר חמור גרם[130], בנימין זאב יטרף[131], והחילוק שבין בהמות לחיות הוא בזה שהבהמה יש לה כח רב לעשות מלאכה כמו שור לעול וחמור למשא[132], אבל מ"מ הילוכו הוא בעצלות שאין לו זריזות כ"כ, אבל חיה הילוכה במהירות וזריזות מפני שיש בה תגבורת החיות מפני שהחי' הוא מבחי' גבורות ושרש הבהמה הוא בחי' חסדים, ולכן נק'

---

115) ויאמר ה' הנה מקום אתי: **תשא לג, כא.**

116) והי' . . ושמתיך בנקרת הצור: **תשא שם, כב.**

117) צור הוא מקור הגבורות: **ראה זהר בשלח סד, א. הובא ביאיר נתיב למאו"א מערכת צור אות יח. בלק רי, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ח מערכת צור. סהמ"צ להצ"צ ע' 326. אוה"ת שבהערה הבאה. מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' ד. תקס"ה ח"ב ע' תשנב. ביאוה"ז ויקרא ס, ד. שמיני סד, א. סו, ב. תזריע עב, ד. שה"א ק, סע"ב. תו"ח וירא קז, ג. לקו"ת אחרי כאן כו, ג.**

118) צור . . אבן הנק' בל"א קרעמין: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' ח. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע א'כא (נוסח ב). אוה"ת חוקת כרך ו ע' א'תתצח — ובמהדורת תשמ"ח חוקת בהוספות ע' 52. סה"מ תרמ"א ע' קכו. וש"נ.**

119) ורב חסד מטה כלפי חסד: **תשא לד, ו. ר"ה יז, א.**

120) נושא עון ועובר על פשע: **מיכה ז, יח.**

121) אך הנה: **ראה להבא לקמן מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' ד ואילך. אוה"ת יו"כ כאן ע' ב'קלא ואילך.**

122) גבור כארי שהוא תגבורת החיות: **אבות פ"ה, מ"כ. ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' נו (וע' סד). ובמהדורת אותיות מרובעות ע' נ (וע' נח). נדפס גם לעיל מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה פ"ב.**

123) שארי' בגימ' גבורה: **ראה פי' הראב"ד לס"י פ"א, מי"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'ל. וש"נ. שה"א עב, א הערה 5.**

124) גבורה שהוא בחי' דין: **ראה גם תו"א נח ט, ג.**

125) שארי' . . וכשנופל למטה: **ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

126) שארי' . . הטורף: **ראה ב"ק טז, ב. לקו"ת אמור לו, ב. לקו"ש ויחי כרך טו ע' 455. משפטים כרך לא ע' 271־270.**

127) שארי' . . ודורס: **ראה חולין מב, א (במשנה). שו"ע יו"ד סנ"ז, ס"א.**

128) שהשבטים נמשלים לבהמות וחיות: **ראה גם ביאוה"ז ויחי מז, ג ואילך. ולהצ"צ שם כרך א ע' קנט ואילך. אוה"ת ויחי כרך ה ע' תתקצא ואילך. כרך ו ע' תתשכא ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' כג ואילך.**

129) גור ארי' יהודה: **ויחי מט, ט.**

130) יששכר חמור גרם: **שם מט, יד.**

131) בנימין זאב יטרף: **ויחי שם, כז.**

132) כמו שור לעול וחמור למשא: **ע"פ ע"ז ה, ב.**

שם חיה ע"ש תגבורת החיות, ולכך מי שיש בו ריבוי דם הוא בחיות יותר כמ"ש בדוד[133] והוא אדמוני עם יפה עינים[134] ולכך הי' גבור גדול[133] ומלך לפי שהדם הוא בחי' גבורה[135] יסוד האש, ועוד יש ראי' שהרי דברים היוצאין מן הלב נכנסים ללב[136] שאם אמר דבר זה גופא בקרירות לא הי' מכניס ללב השומע, אבל אם אומר זה בהתפעלות ברשפי אש נכנס בתוך לב השומע, וכן אנו רואים שבדבור ניתוסף לו שכל[137] מה שלא הי' במוח החכמה כי יסוד המים הוא במוח[138] אבל הדבור יוצא מהבל הלב שהוא בחי' אש, ולכך ניתוסף לו שכל חדש, וכעין ומתלמידי יותר מכולם[139], ועוד יש ראי' מגשמים שהם בחי' חסדים[140] ועכ"ז נקראים גבורות גשמים[141] מפני שיורדין בגבורה, וענין הגבורות היינו מה שמתחלקין לטיפין טיפין וה"ז תכלית החסד שאם לא הי' ההתחלקות הי' למבול לשטוף את העולם, ונמצא שהגבורה הוא בחי' מקור החסדים שהוא מחלק ועושה טיפין טיפין כו', וכמ"ש וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק[142], ארבה בגימ' יצחק[143] שהוא בחי' גבורות[144], נמצא שע"י הגבורות יש ג' בחי' זריזות ודברים היוצאים

---

133) בדוד . . גבור גדול: שמו"א טז, יח. תנחומא משפטים ח.

134) והוא אדמוני עם יפה עינים: שמו"א שם, יב. ראה גם לקו"ת פ' ראה לא, סע"ב. סידור שער התפילין יג, ד ואילך.

135) שהדם הוא בחי' גבורה: ראה מאו"א מערכת דם אות טז. תו"א נח ט, ג. תו"ח פקודי ח"ב תמו, ד ובהערה 38.

136) דברים היוצאין מן הלב נכנסים ללב: ראה ספר הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות כ (סט, א). שירת ישראל לר' משה בן עזרא (ירושלים תשכ"ז ע' קנו). מאמרי אדה"א נ"ך ע' מא. ע' שז ואילך. אוה"ת יו"כ כאן ס"ע ב'קלא ואילך. סה"מ תר"ל כאן ס"ע שיב וע' שיח. תרל"א כאן ס"ע רכה ואילך. המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'רפט. פלח הרמון ויקרא ע' מ.

137) שבדבור ניתוסף לו שכל: ראה ביאוה"ז פינחס קיג, ב ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תלד. תו"ח שמות ח"א מז, ג. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' יט. וש"נ.

138) יסוד המים הוא במוח: ראה תניא פ"ג. תו"א בראשית ח, סע"א ורע"ב. מקץ ל, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' א'כב (נוסח א) בשם ספרי הרפואה.

139) ומתלמידי יותר מכולם: תענית ז, א. ראה גם שע"ת ק, ד ובהנסמן לשם. סה"מ תר"ם ח"א ע' קנב. וש"נ.

140) מגשמים שהם בחי' חסדים: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצח ואילך. בהערה הבאה.

141) גבורות גשמים: תענית ב, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ה. וש"נ.

142) וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק: יהושע כד, ג.

143) ארבה בגימ' יצחק: במאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' ה: אוה"ת יו"כ כאן ע' ב'קלב: הנז' בל"ת ע"פ וארבה את זרעו — ראה לקו"ת ר"פ בא (עה"פ וירא כב, יז). טעמי המצות פ' שמיני. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פכ"ח. שער הכוונות שם דרוש ח קרוב לסופו. שער הפסוקים ר"פ בא. מאה קשיטה סצ"ו. מגלה עמוקות אופן ר"ז (עה"פ וירא כב, יז). רמ"ז לזהר תזריע מב, סע"ב. משנת חסידים מס' סדר ליל פסח פ"י, מ"א [ושם: וארב"ה]. סידור ר' שבתי ראשקוב סדר הגדה פיסקא מתחלה עובדי [ושם: וארבה]. תו"ח יתרו ח"ב ערה, ב. וש"נ. וראה גם בעה"ט לך יז, ד.

144) יצחק שהוא בחי' גבורות: ראה בהערה שלפנ"ז. לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 95.

מהלב נכנסים ללב, והתחלקות וריבוי, אך למטה נתהוה ממנה גבורות קשות על ההיפוך כמו שאנו רואים שהכעס הוא מריבוי הדם[145] שכל מי שיש לו ריבוי דם הוא יותר מתכעס על ההיפוך על מי שעובר רצונו, וכך למעלה בחיות שנק' חיות ע"ש תגבורת החיות מהארת אוא"ס אשר בהם שלכן נק' חיות הקדש, מתהוה מזה אח"כ כעס על מי שעובר רצון העליון, וכנודע מענין מזיעתם של חיות[146] הקדש[147] נהר דינור יוצא[146] כו' שהוא בחי' הכעס על ההיפך כו'.

וזהו כי בי"ה הוי' צור עולמים[148] ביו"ד נברא עוה"ב[149] ובה' נברא עוה"ז כמו למשל באדם שיש ה' מוצאות הפה[150] נתהוה מזה כמה צירופי אותיות, כך למעלה מעשרה מאמרות[151] אלו נתהוה כמה צירופים עד אין שיעור ושרשם הוא בחי' היו"ד שבו נברא העוה"ב, והה' שבו נברא העוה"ז, ושרש ההתחלקות הוא מבחי' גבורה, היינו בחי' גבורה דע"י בוצד"ק[152], וזהו כי בי"ה הוי' צור עולמים, ופי' בפרד"ס[153] שער י"ט פ"ד[154] כי בי"ה היינו חכמה הוי' הוא הכתר צור עולמים הוא ב' עולמים בינה ומל' שהם עוה"ב ועוה"ז, וכ"כ במק"מ ר"פ וארא[155], וזהו שפי' צור זהו גבורה דעתיק שמלובש בח"ס[156] ובו צור העולמים, ונמצא כי שרש כל עולמים הוא מבחי' צור ל' גבורה וחוזק תגבורת החיות בחי' בוצד"ק ג' דע"י,

---

145) שהכעס הוא מריבוי הדם: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' ו. אוה"ת יו"כ כאן ע' ב'קלד. סה"מ תר"ל כאן ע' שיג וע' שיח. תרל"א כאן ע' רכו.**

146) מזיעתם של חיות . . נהר דינור יוצא: **ראה חגיגה יג, ב. תו"א וישב ל, ד. לקו"ת שלח מא, א. תו"ח שבהערה הבאה. שם שמות ע' תרא וע' תריא ואילך (ובמהדורת אותיות מרובעות ויקהל ח"ב תג, סע"ב ואילך. תט, ב ואילך). פלח הרמון בחוקותי ע' תקנה.**

147) הקדש: **כ"ה בכ"מ ומהם: תו"ח מקץ ח"ב עג ב (ובמהדורת תשנ"ג ואילך ריד, ב). סה"מ תר"ל ותרל"א כאן. תרל"ח ר"ע קמב. וש"נ. תר"ם ח"א ע' כה. וש"נ. פלח הרמון בחוקותי שם.**

148) כי בי"ה הוי' צור עולמים: **ישעי' כו, ד.**

149) ביו"ד נברא עוה"ב: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

150) ה' מוצאות הפה: **ראה ס"י (מהדורת מנטובא שכ"ב) פ"ב, מ"א. ובדפו"א שם, מ"ג (ובמפרשים שם). ת"ז ת"ע קלב, סע"א.**

151) מעשרה מאמרות: **אבות רפ"ה.**

152) גבורה דע"י בוצד"ק: **ראה מאו"א בערכו אות יב. ע"ח שער הולדת או"א וזו"ן שט"ז, פ"ז. שער מאמרי רשב"י לאד"ז (רמא, א). שער היחוד והאמונה ספ"ד. תו"א ויחי נג, ב. שמות קז, ד.**

153) בפרד"ס: **באוה"ת כאן בפרדס. אבל בדרך מצותיך ח"ב פאלטאווא תרע"ב [שם נמצא מאמר האוה"ת עם הוספות — ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' שיג לע' א] כבפנים. וכ"ה בסה"מ שבהערה הבאה. וכ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.**

154) בפרד"ס שי"ט פ"ד: **מובא גם באוה"ת כאן [ושם: שער נ"ט. וצ"ל כבפנים]. סה"מ תר"ל ותרל"א כאן.**

155) במק"מ ר"פ וארא: **מובא גם באוה"ת בא כרך ז ר"ע ב'תריג [ושם ניתוסף: דכ"ב סע"א]. הנסמן בהערה שלפנ"ז.**

156) שמלובש בח"ס: **באוה"ת כאן: המלובש בי"ס. בדרך מצותיך ח"ב שם: המלובש בח"ס. בסה"מ תר"ל ותרל"א כאן, כבפנים.**

ומבחי׳ צור זה הוא ג״כ מקור בחי׳ האש דבחי׳ כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה הוא[12], שהרי ג״ז נמשך ע״פ מדידת הקו המדה כו׳. והנה עבודת הצדיקים הוא שממשיכים בחי׳ ה׳ אלקיך אש אוכלה ע״י העבודה בג׳ בחי׳ עבודה ותורה וגמ״ח כנ״ל, אבל כשפגם ח״ו הנה ארז״ל עבירה מכבה מצוה[157] שמכבים את האש, הגם שאין שייך למעלה שמכבים את הוי׳ אלקיך אש אוכלה הוא ח״ו, מ״מ מכבים את בחי׳ הוי׳ המאיר בנפש כו׳, ולזה צריך תשובה להמשיך ממקור בחי׳ האש היינו מבחי׳ צור.

(ה) **וזהו** כשרצה להמשיך מבחי׳ יגמה״ר, אמר הנה מקום אתי[115] ושמתיך בנקרת הצור[116] שהי׳ צריך להמשיך מבחי׳ המקור[158], הנה מקום אתי, מקום הוא סדר השתל׳ שהוא צמצום מקום פנוי וחלל ריקן, אבל מקום אתי היינו איך שהמקום בטל אליו[159] שהוא מקומו ש״ע[160] ואין העולם מקומו, ושמתיך בנקרת הצור שהוא מקור הגבורות להיות השתלשלות העולמות, וזהו והי׳[116] בעבור כבודי אין כבוד אלא תורה[37], ובעבור כבודי שעוברים על התורה מלך שמחל על כבודו[161] אין כבודו מחול, ושמתיך בנקרת הצור שצריך להמשיך מבחי׳ הצור שהוא מקור של כל העולמות. וע״י מה יגיעו לזה, ע״י בחי׳ תשובה כי יש ב׳ מיני אהבה, אהבה הנמשכת כמים, וזהו אהבה של צדיקים, ויש עוד אהבה כרשפי אש שהוא בתגבורת יותר ובחילא יתיר, וזהו בחי׳ בע״ת ועי״ז מגיעים לבחי׳ צור. וזהו והי׳ בעבור כבודי שצריך להעביר על כבודו למשוך מלמעלה מבחי׳ כבוד, כמ״ש ברוך כבוד הוי׳ ממקומו[162], פי׳ ממקורו ושרשו כמו ממקומו הוא מוכרע[163], ע׳ מזה בד״ה ואולם חי אני בהביאור (ד״ב)[164], כי כבודו הוא מבחי׳ הוי׳, אבל למעלה מבחי׳ כבוד זה הוא בחי׳ מקומו שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וזהו בחי׳ בע״ת זהו בחי׳ צור, וע״כ בע״ת[22] גדולים מצדיקים מפני שהם ממשיכים

---

157) עבירה מכבה מצוה: סוטה כא, א. ראה רמ״ז לזהר רע״מ צו כח, ב (וכן צ״ל שם — בדפי הספר כב, סע״ב ואילך). לקו״ת פ׳ ראה כ, א. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ס״ע תשצב ואילך. ס״ע תתקיד ואילך. דרך חיים שער התפלה קי, ג. הנסמן בסה״מ תרל״א כאן.

158) כשרצה להמשיך . . מבחי׳ המקור: ראה הערה בסה״מ תרל״א כאן ע׳ רכז.

159) מקום . . סדר השתל׳ . . שהמקום בטל אליו: ראה הנסמן בסה״מ תרל״א כאן. תר״ם ח״ב ע׳ תקס ואילך ובהנסמן שם.

160) שהוא מקומו ש״ע: ב״ר פס״ח, ט. ראה מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רצא. וש״נ. תו״ח בראשית מג, א הערה 2. סה״מ תרכ״ט ע׳ קסט. וש״נ.

161) מלך שמחל על כבודו: כתובות יז, א.

162) ברוך כבוד הוי׳ ממקומו: יחזקאל ג, יב.

163) ממקומו הוא מוכרע: ראה סהמ״צ להצ״צ ד״ה ואולם חי אני ע׳ 356: „ע״ד מארז״ל השגור אצלם״ — שבועות ז, ב.

164) בד״ה ואולם חי אני בהביאור (ד״ב): בסה״מ תרל״א כאן מציין: ראה ד״ה ואולם חי אני וביאורו בסהמ״צ להצ״צ קעט, א־ב. קפג סע״ב ואילך — ועיי״ש בהמשך ההערה.

ראה גם סה״מ תרל״ג ח״א ס״ע יד ואילך ובהערות שם. תרל״ט ח״א ע׳ ע. וש״נ — נדפס גם בדרושי חתונה שלו ע׳ סב. תר״ם ח״א ר״ע מו. וש״נ.

מובא גם א) בסה״מ תר״ל כאן ע׳ שיט. תרל״א

ממקום גבוה יותר מבחי' מקור ושרש העולמות, ולכן גדלה מעלת הבע"ת שהם ממשיכים ע"י בחי' חילא יתיר[25] שלהם מבחי' הצור מקור בחי' האש. ובזה יתורץ איך שקונה עולמו בשעה א' כמו הצ"ג בכמה שנים לפי שע"י בחי' החילא יתיר שלו מגיע לבחי' הצור הוא בחי' מקור ושרש המשכת הצדיק כו'. וזהו שהצדיקים שעבודתם הוא להמשיך בחי' ה' אלקיך אש ע"י העבודה ותורה וגמ"ח אין יכולים לעמוד במקום הבע"ת, כי מקום הבע"ת הוא גבוה ונעלה ביותר. אך הנה איתא שמשיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא[165], פי' שגם הצדיקים יבואו למעלת ומדריגת התשובה, כי ענין התשובה אינה על חטא ועון דוקא[166], כ"א שצ"ל כל ימיו בתשובה[167] על שהביטול בג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח אינה כדבעי למהוי, וע"י בחי' תשובה מעומקא דלבא על בחי' זו ע"י מגיעים הצדיקים ג"כ למעלת ומדרגת הבע"ת הוא בחי' הצור כו', מקור מוצא האש כו'.

וכמו שיהי' לע"ל ליום שכולו שבת[168] שמשיח יבוא לאתבא צדיקייא בתיובתא, כן ביום השבת[169] שהוא אותיות תשב[170] אמר הכתוב לא תבערו אש[2] שהוא בחי' פרטי' ההמשכה הנמשכת מן הצור, כ"א שע"י בחי' התשובה בא לבחי' הצור[169] מקור מוצא האש, והיינו ע"י השביתה מכל המלאכות שמקורם מאמר הראשון דיהי אור[5], ואמר לא תבערו אש שלא לתת כח ושליטה לאש זרה דלעו"ז[109], כ"א להיות בבחי' ביטול לבחי' כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, ועי"ז ע"י שבת אותיות תשב בא לבחי' הצור כו'.

כאן. תר"ם שם — ובכולם נרשם שהוא משנת תרכ"ב. ב) בסה"מ תרל"ג שם ר"ע טו ושם: בד"ה ואולם חי אני . . ובספר ד"א. ראה שם בהערה. צויין אליו בסה"מ תרל"א כאן.

ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ שנות הנ"ל לא בא איזכור ממאמר זה.

165) שמשיח . . צדיקייא בתיובתא: ראה זהר רע"מ בהעלותך קנג, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקלד וע' תקמב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רפא ואילך. וש"נ. תו"ח שמות ח"א מא, ב. וש"נ. תרכ"ט ע' קד. וש"נ.

166) התשובה אינה על חטא ועון דוקא: ראה חובת הלבבות שער עבודת אלקים פ"ג (ד"ה והחמישי כי מצות). תו"א ויחי מה, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקכט. וש"נ. וראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ב. וש"נ.

167) כל ימיו בתשובה: שבת קנג, א. ראה גם לקו"ת בלק עד, א. האזינו עא, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקטו. המשך מים רבים תרל"ו פקע"ז. סה"מ תר"ם שם. שם ע' תרעו בשולי היריעה (וע' תתקלה ואילך). לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ו ובהנסמן בהערה 153.

168) ליום שכולו שבת: תמיד בסופה.

169) ביום השבת . . לא תבערו . . לבחי' הצור: ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' רכח.

170) השבת שהוא אותיות תשב: ראה יפה תואר לב"ר ספכ"ב. אגה"ת ספ"י. סה"מ תרל"ח ע' קל. וש"נ. תר"ם שם ע' תקל. וש"נ.

וסמך ידו על ראש העולה[1] ונרצה לו לכפר עליו[2], משמע שע"י הסמיכה שסומך על העולה עי"ז ונרצה לו לכפר עליו[3], וצ"ל מה"ע הסמיכה שע"י הסמיכה יתרצה הקרבן להיות לו לכפרת עון כו', והנה בגמ' פב"ת דעירובין דצ"ו ע"ב דבר אל בנ"י[4] וסמך, בנ"י סומכין ואין בנות ישראל סומכות[5], ולכאורה צ"ל מפני מה בנ"י דוקא ולא בנות ישראל. הנה ענין הסמיכה בידיו[6] הוא כי עשר אצבעות הם ע"ס כמ"ש בס"י עשר ספי' בלי מ"ה כמספר עשר אצבעות[7], ולכן פי' בבחיי פ' ויחי[8] ע"פ שכל את ידיו[9] שז"ע שאו ידיכם קדש[10] הוא בחי' ח"ע להמשיך משם הברכה, ועד"ז כתי' במשה ויסמוך את ידיו עליו[11], ועי"ז נתהוה יהושע מלא רוח חכמה כמ"ש ויהושע מלא רוח חכמה[12] כי סמך משה את ידיו עליו, ועד"ז יובן ענין הסמיכה בקרבנות[13] שהו"ע ההמשכה מבחי' אדם המסמיך שאדם בגימ' מ"ה[14] לבחי' בהמה בגימ' ב"ן[15], והיינו כי רוח האדם העולה היא למעלה, משא"כ רוח הבהמה היא היורדת למטה בארץ[16] ש' ב"ן מקור לבי"ע[17] ומשתלשל עד נה"ב[18], וכדי שיהי' העלאת נה"ב צ"ל המשכה מבחי' אדם[19] להעלותה[13], וז"ע וסמך את ידו המשכה מע"ס דמ"ה, להעלות ש' ב"ן בחי' בהמה.

---

1) וסמך ידו על ראש העולה: **נמצא גם בסה"מ תרל"א ח"א ע' רכח ואילך. וש"נ — נסמן להלן בראשי הפיסקאות.**

המאמר נרשם בכת"י מעתיק.

2) וסמך ידו . . לכפר עליו: **ויקרא א, ד.**

לפיסקא זו ראה מאמר ד"ה זה באוה"ת ויקרא ע' רכא. סה"מ תרל"א כאן. תרנ"ג ע' קפד. תרנ"ח ע' רכז. ד"ה שאו ידיכם קדש בסה"מ תרפ"ז ע' ריח.

3) משמע שע"י הסמיכה . . לכפר עליו: **ראה מנחות צג, ב.**

4) דבר אל בנ"י: **ויקרא א, ב.**

5) סומכות: **בסה"מ תרל"א כאן סומכין. בגמ': אוה"ת וסה"מ תרנ"ג כבפנים.**

6) הסמיכה בידיו: **מנחות צג, א (במשנה). שם ב. ראה גם פלח הרמון ויקרא ע' יב.**

7) בס"י עשר ספי' . . כמספר עשר אצבעות: **ראה שם פ"א, מ"ג. פרדס שער עשר ולא תשע ש"א, רפ"א. סה"מ תרל"ח ע' סה הערה 139. דרושים שבהערה 2.**

8) בבחיי פ' ויחי: **ראה שם מח, יג.**

ראה גם בשם הבחיי אוה"ת קדושים ע' קיד; פינחס ע' א'סז ושם הועתק לשונו. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קנד. ע' קנח. ר"ע שח. דרושים שבהערה 2.

9) שכל את ידיו: **ויחי מח, יד.**

10) שאו ידיכם קדש: **תהלים קלד, ב.**

11) ויסמוך את ידיו עליו: **פינחס כז, כג.**

12) ויהושע מלא רוח חכמה: **ראה לקמן ובהערה 104.**

13) הסמיכה בקרבנות . . אדם המסמיך . . להעלותה: **ראה גם סה"מ תרנ"ג כאן ע' קפד וע' קצא ואילך. פלח הרמון ויקרא ע' ב וע' יב.**

14) שאדם בגימ' מ"ה: **ראה ע"ח שער התיקון ש"י, פ"ג. לקו"ת ושער הפסוקים להאריז"ל בראשית ג, כ. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקסז ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח בראשית ט, א הערה 14.**

15) בהמה בגימ' ב"ן: **ראה תניא ספמ"ו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ.**

16) רוח האדם העולה . . למטה בארץ: **ראה קהלת ג, כא.**

17) ש' ב"ן מקור לבי"ע: **בסה"מ תרנ"ג כאן ע' קפד מציין: ועמ"ש מזה בלקו"ת בהביאור דאדם כי יקריב פ"א — ויקרא ג, ג.**

18) ש' ב"ן . . נה"ב: **ראה לקו"ת שם ג, ב.**

19) העלאת נה"ב . . אדם להעלותה: **ראה לקו"ת שם ג, ב־ג.**

ולהבין ביאור הענין[20] צ"ל שרש ענין העלאת הבהמה הוא בחי' ש' ב"ן שבאדם שהוא נה"ב בהקרבתה בעבודה שבלב זו תפלה[21] שכנגד תמידין תקנו[22], והוא כי שורש ענין התפלה הוא להעלות נה"ב שבאדם בעבודה שבלב להפוך לבו מן הקצה אל הקצה, ממה שהי' שקוע וטרוד כל היום במחשבות אדם ותחבולותיו[23] ויצרי מעללי איש, איש איש כפי שידוע לו בעצמו נגעי לבבו, ולצעוק אל ה' בצר לו בכל לב ונפש, וכמ"ש צעק לבם אל[24] כו' ולעורר את האהבה לה' בתשוקה וצמאון לדבקה בו ית' עד שתחפוץ להתפשט מלבושי' צואים[25] הן הן המח' והדיבורים והמעשים אשר לא לה' המה הן בהיתר שהן מלבושי נוגה שלפעמים עולה ונכללת בקדושה[26] כאשר יפלס מעגלי דרכיו[27] שלא יהנה מעוה"ז רק לש"ש להרחיב דעתו לה' ולתורתו כו', משא"כ כשנמשך האדם אחר גופו לצורך עצמו ולהנאת עצמו מכוין אזי הוא יורד ונמשך למטה ומן ההיתר יסיתנו כו' וז"ע הנוגה כשהיא יורדת ונכללת למטה בקליפות הטמאות לגמרי כו' וע"ז נתקן סדר התפלה, ומתחלה יסדר אדם שבחו של מקום[28] בפסד"ז בגדולת ורוממות א"ס ב"ה לעורר התשוקה והצמאון בנה"ב לאסתכלא ביקרא דמלכא[29] בסידור שבחיו איך שברוך שאמר והי' העולם היינו באמירה אחת[30], ובמאמר א' יכול להבראות[31], וכמ"ש בזהר במח' אחת ברא את העולם[32], שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות[33] וקורא הדורות מראש[34], וכולם נסקרים בסקירה א'[35] כו' והוא יחיד חי העולמים מלך[36], פי' שהוא יחיד ומיוחד לבדו הוא כמו

---

20) ולהבין ביאור הענין: **לפיסקא זו ראה מאמר ד"ה זאת חנוכת המזבח בלקו"ת נשא כח, ב־ג (והוא ע"פ לשונו). צויין אליו באוה"ת ויקרא שם רכא, סע"א. סה"מ תרנ"ג ס"ע קפז ואילך. תרנ"ח כאן ע' רלא־רלב.**

21) בעבודה שבלב זו תפלה: **ראה ספרי (ופרש"י) עקב יא, יג. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. אוה"ת עקב ע' תרח.**

22) תפלה שכנגד תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג ואילך. שה"ש כח, ג.**

23) במחשבות אדם ותחבולותיו: **ברכת זכרונות — מוסף לר"ה.**

24) צעק לבם אל: **איכה ב, יח.**

25) מלבושי' צואים: **ראה זהר פינחס ריד, א. אגה"ק פ"ד. זכרי' ג, ג־ד. תניא פ"ט. פ"י.**

26) מלבושי נוגה שלפעמים . . בקדושה: **ראה תניא פ"ז (יא, ב).**

27) יפלס מעגלי דרכיו: **ראה משלי ד, כו. ישעי' כו, ז.**

28) יסדר אדם שבחו של מקום: **ע"ז ז, סע"ב. ברכות לב, א.**

29) לאסתכלא ביקרא דמלכא: **ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א־ב. פקודי רמז, ב. ויקרא יג, סע"א. תו"א ויחי מז, ג. לקו"ת שה"ש מא, ד. תו"ח ח"ש קלב, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רצז.**

30) שברוך שאמר . . באמירה אחת: **נוסח ברכת ברוך שאמר. ראה גם לקו"ת נשא כאן כח, ב. ואתחנן ב, א. שה"ש מא, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קמז.**

31) ובמאמר א' יכול להבראות: **אבות רפ"ה.**

32) במח' אחת ברא את העולם: **ראה זהר שמות כ, א. שם תוספות רעו, סע"ב. סידור שער התפלה יח, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ ע' קעח ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תד. וש"נ. קונטרסים ע' תלא. וש"נ.**

33) צופה ומביט עד סוף כל הדורות: **נוסח ברכת זכרונות — מוסף לר"ה.**

34) וקורא הדורות מראש: **ישעי' מא, ד.**

35) וכולם נסקרים בסקירה א': **ר"ה יח, א.**

36) יחיד חי העולמים מלך: **ברכת ברוך**

קודם שנבה"ע וכמ"ש אתה הוא עד שלא נבה"ע[37], וכתיב אני ה' לא שניתי[38] גם לאחר שנבה"ע אין עוד מלבדו[39] ואתה הוא ה' לבדיך[40] כמו קודם שנבה"ע, כי העולם אינו תופס מקום כלל דכולא קמי' כלא ממש חשיבי[41], לפי שאתה עשית את השמים ושמי כו' ואתה מחי' את כולם[42], וחי העולמים אינו אלא מבחי' מלך שאין זה אלא לפי שנק' שמו ומלכותו על המדינה[43], משובח ומפואר עדי עד[44] פי' למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית כמ"ש הכל ירוממוך סלה[45], וקדושים[46] בכ"י יהללוך סלה[47] פי' סלה בלי הפסק[48] עד רום המעלות, ונודע כי יש כמה מיני עליות בג"ע התחתון והעליון ונו"ן אלפים יובלות[49] ושמיטין[50] שבהם, שהם הרבה מיני עילוים מעילוים שונים, והכל נמשך רק מבחי' שמו הגדול[51] בחי' שמו ומלכותו שאין זה רק בחי' זיו והארה בלבד כו', וכי נשגב שמו שאפי' שמו הוא בבחי' נשגב לבדו רק הודו וזיו של שמו על ארץ ושמים[52] כו', ואי לזאת תכלה ותכסוף אליו ית' נפש כל חי לדבקה בו ית', ובפרט בהזכירו כי שמו הגדול ומלכותו ית' עלינו וכמ"ש וירם קרן לעמו[53]

שאמר. ראה גם לעיל מאמר ד"ה מצותה משתשקע החמה על יד הערה 59 ואילך.

37) וכמ"ש אתה הוא עד שלא נבה"ע: בתפלת השחר. ראה של"ה תולדות אדם ג, ב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שלו.

38) אני ה' לא שניתי: מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ.

39) אין עוד מלבדו: ואתחנן ד, לה.

40) ואתה הוא ה' לבדיך: נחמי' ט, ו.

41) דכולא קמי' כלא . . חשיבי: ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. לקמן ע' שמה. וש"נ.

42) שאתה עשית . . ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.

43) וחי העולמים . . שנק' שמו . . על המדינה: ראה תו"א בראשית א, ד. מקץ לב, ג. מג"א צ, נ. לקו"ת במדבר טז, א.

44) משובח ומפואר עדי עד: ברכת ברוך שאמר. ראה תו"א וישב כט, ב. מקץ לב, ג. שמות מט, סע"א. לקו"ת חוקת סה, ב. תו"ח שמות תרנד, ב — ובמהדורת תשנ"ג ואילך פקודי ח"ב תנו, ד ואילך.

45) הכל ירוממוך סלה: ברכת יוצר לשבת.

46) סלה וקדושים: בלקו"ת כאן כח, סע"ב: סלה וכל החיים יודוך סלה וקדושים. ואולי נשמט מפני תיבות הדומות: סלה . . סלה.

47) וקדושים בכ"י יהללוך סלה: נוסח ברכת אתה קדוש. ראה לקו"ת בהר מא, ב ואילך.

48) סלה בלי הפסק: ערובין נד, א.

49) ונו"ן אלפים יובלות: ראה ש"ך ר"פ בהר. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יז ושם: נ' אלף יובלו' ויותר. תקס"ה ח"א ע' ס בכאריז"ל. תקס"ט ע' פג בשם ס' התמונה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסח. וש"נ. אוה"ת פ' ראה בשם כתבי האריז"ל. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תקנה הובא לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא עיני כל בשולי היריעה. סה"מ תרל"ח ע' תלד: תר"ם ח"א ע' רצט: תרמ"א ס"ע שעט ובהנסמן בהנ"ל. תרע"ח ע' דש. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ"כ.

50) ושמיטין: ראה גם לקו"ת כאן. עט"ר סו, ב ואילך. תו"ח מקץ ריז, ב ובהערה 20. שמות ח"א א, ג ובהערה 35. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשעה וע' תתקכט. תרנ"ג כאן ע' קפח.

51) שמו הגדול: המשך ברכת ברוך שאמר — שמו"א יב, כב.

52) וכי נשגב שמו . . לבדו . . ארץ ושמים: תהלים קמח, יג.

53) וירם קרן לעמו: שם שם, יד. ראה גם

וכתיב מגיד דבריו ליעקב[54], כי יעקב בחר לו י"ה[55] ישראל לסגולתו, ואומרים ברוך ה' אלקי ישראל[56], אז תתעורר השמחה בלב כל איש, ישמח ישראל בעושיו[57] בשמחה גדולה שהשרה שכינתו בתוכינו, ויהי' כל ישראל אחרי ה'[58], ואח"כ ברכת ק"ש איך שהמלאכים מקדישים ומפארים ומעריצים[59] כו', ואהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה פי' יתירה מהמלאכים, ע' בסש"ב[60], ומזה יעלה ויבא ויגיע למס"נ באחד[61] ואהבת בכל לבבך בשני יצריך[62] דהיינו שגם כח המתאוה שבנה"ב[63] שבאדם המתאוה לדברים גשמי' וצרכי גופו בתענוגות בני אדם ישוב לאהבת ה' ויחפוץ בקרבת אלקים כי טוב[64] שהוא מקור כל התענוגים[65] וחיי החיים[66] ב"ה ואזי יתענג על ה' ממש.

וביאור הענין הוא[67] שלא כאשר מדמים שנה"ב בעצם הוא המתאוה תאות רבות ורעות[68], לא כן הוא כ"א נה"ב הוא כח רוחני והוא עצם כח המתאוה, ובבחי' כח המתאוה הלזה ביכולתו להיות בבחי' אהבה עזה לאלקות, ומה שהוא מתאוה דברים גשמים לצורכי גופו בתענוגות בנ"א, זהו מפני היותו מלבישו

סה"מ תרנ"ג כאן ע' קפח. תרנ"ח כאן ס"ע רלא.

54) מגיד דבריו ליעקב: **תהלים קמז, יט.**

55) כי יעקב בחר לו י"ה: **שם קלה, ד.**

56) ואומרים ברוך ה' אלקי ישראל: **בתפלת השחר „הודו" — דבהי"א טז, לו. ב„הושיענו" (אחר שיר של יום) — תהלים קו, מח. וכן בברוך ה' לעולם וב„הושיענו" (ושם: ה' אלקים) — תהלים עב, יח. וכן בויברך דוד (ושם: ברוך אתה) — דבהי"א כט, י.**

57) ישמח ישראל בעושיו: **תהלים קמט, ב.**

58) ויהי' כל ישראל אחרי ה': **שמו"א ז, ב [ושם: וינהו כל בית ישראל — וכ"ה בלקו"ת נשא כאן כח, ג. בסה"מ תרל"א כאן ע' רל: ויהיו כל ישראל].**

59) מקדישים ומפארים ומעריצים: **כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן. בלקו"ת כאן: מקדישים. בסידור תפלה למשה להרמ"ק וסידור הרש"ש: (ו)מפארין ומקדישין ומעריצין. בסה"מ תרנ"ג כאן ס"ע קפח: מפארים ומעריצים ומקדישים.**

60) ויתירה . . מהמלאכים ע' בסש"ב: **פמ"ט (סט, סע"ב).**

61) למס"נ באחד: **ואתחנן ו, ד. ראה זהר רע"מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו. וש"נ. שמות ח"א ע' רעח ואילך. הנחות תקע"ז ע' שא.**

62) ואהבת בכל לבבך בשני יצריך: **ראה ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ.**

63) כח המתאוה שבנה"ב: **ראה פיסקא הבאה.**

64) בקרבת אלקים כי טוב: **ראה תהלים עג, כח.**

65) מקור כל התענוגים: **ראה לקו"ת אמור לא, ד. (הוספות ויקרא) נא, ד ואילך. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה רפ"ד. וש"נ.**

66) וחיי החיים: **יומא עא, א. ראה גם תניא פמ"ד (סג, א).**

67) וביאור הענין הוא: **לפיסקא זו ראה מאמר ד"ה וידבר הוי' וגו' זאת חוקת התורה בלקו"ת חוקת נו, סע"ג-ד הועתק (עם איזה שינויים) לעיל במאמר ד"ה זה פ"ה ובהנסמן שם. סה"מ תרל"א כאן ע' רל-רלא. תרנ"ג כאן ע' קפט-קצ. תרנ"ח כאן ע' רלב-רלג.**

68) שנה"ב . . המתאוה תאות . . ורעות: **נסמן לעיל שם.**

בלבושים צואים ורעים, והרי הוא הוא הפועל הדבר הרע כי אין רע יורד מלמעלה[69] כלל כ"א הוא בעצמו עושה במעשיו הרעים את הדבר הרע הזה, וברצונו הנה הוא כחומר ביד היוצר לעשות לבושים טובים בכח המתאוה הלזה עד שיהי' לו אהבה בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה', מפני כי בעצם הוא רק כח המתאוה לבד כנ"ל, וכמו היוצר שיכול לעשות מהחומר איזהו כלי שירצה אם כד או כלי אחרת כמו קערה וכדומה, כן בנפשו הבהמית הוא בחי' כח המתאוה להיותו בבחי' התגברות המדה על השכל[70] לכן התאוה בו העיקר ומתגבר על שארי הכחות, אך אם מלבישו או מציירו בצורה רעה כמו עניני התאוות לצרכי גופו בתענוגי בנ"א הרי התאוה מכסה על השכל ויוכל לעשות שטותים רבים ואינו מרגיש כלל להיות כי התאוה מכסה לבלי יורגש כלל בעת עשיית המעשה את הדבר שטות שעושה, וזהו שארז"ל אין אדם עובר עבירה[71] אא"כ נכנס בו רוח שטות[72], פי' ענין הכנסת רוח שטות בו הוא בחי' התאוה שמלבישה בלבוש צואה המכסה על השכל לגמרי ועושה שטותים נוראים עד שפועל העבירה בגשמיות הוא גמר הלבוש רע ולבוש צואה שיוצא מכח אל הפועל ובעודו[73] במצפונת לבו ה"ה במחשבה עדיין שמחשב איך לעשות הדבר הרע ההוא ואז השטות הוא במח' עדיין[73] ומדמה כי לא יראני שום אדם, ולא יודע מזה כלל הגם שבאמת ע"פ השכל מושג שבודאי יתודע הדבר ההוא, וגם הלא אפי' אם לא יתודע לבנ"א הרי גלוי וידוע הוא לפני ה' שחוקר לב ובוחן כליות כמ"ש אני ה' חוקר לב ובוחן כליות[74], ונמצא כי הרוח שטות אשר בקרבו מכסה על השכל לגמרי, ועי"ז הנה הוא מצייר צורה רעה או מלביש בלבוש רע וצואה את כח המתאוה שבנפשו הבהמית, והרי הוא הוא, הוא העושה מעשה הרע, משא"כ קודם שפועל פעולת הרע, או גם קודם שמחשב עדיין במח' התאוה הזרה והרעה אז כח המתאוה שבנפשו הוא עדיין כח רוחני להיות תאב לדבר מהדברים שיפול עליהם התאוה, והרי הוא יכול לאהוב את הבורא ית' בכח המתאוה הלזה לקיים מצות ואהבת[62] את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך, או לאהוב ישראל[75] שזהו מן המצות אהבת ישראל, וכאשר משמר א"ע מכל דבר רע אז הוא מקיים כמארז"ל בכל לבבך בשני יצריך, שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה', וזהו שרש ענין הקרבן ברוחניות.

---

69) אין רע יורד מלמעלה: ראה ב"ר פנ"א, ג. ספר ארבע מאות שקל כסף בסופו (רפב, א). של"ה מאמר החמישי נג, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקסו ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח וארא ח"א נח, ד הערה 29.

70) כח המתאוה . . התגברות המדה על השכל: ראה סה"מ תרנ"ג כאן.

71) אין אדם עובר עבירה: סוטה ג, א. ראה תניא פכ"ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרמה. וש"נ. הנסמן בסה"מ תרל"א כאן ע' רלא.

72) שטות: בסה"מ תרל"א כאן: [שטות].

73) ובעודו . . עדיין: בסה"מ תרל"א כאן: (ובעודו . . עדיין).

74) אני ה' חוקר לב ובוחן כליות: ירמי' יז, י [ושם: בחן — ראה תנחומא נשא ה. פס"ר פסקא וה' פקד את שרה (פמ"ב) פמ"ג, ג. ר"ח שער היראה פ"ז. של"ה בע"מ מאמר י נז, ב. סה"מ תרל"א כאן. תרל"ח ע' תנה. תר"ם ח"א ע' תסו. תרנ"ג ותרנ"ח כאן].

75) לאהוב ישראל: קדושים יט, יח.

ולכן נאמר אדם[76] כי יקריב מכם[77], ולא נאמר אדם מכם כי יקריב, והיינו שאם הי' נאמר אדם מכם כי יקריב הי' פי' שאם ירצה איזה אדם מכם להקריב קרבן, שתי' מכם הי' מפריש את האדם המקריב הקרבן מן כלל ישראל שבעת זה אינו*[78] מקריבים קרבן, אבל מ"ש אדם כי יקריב מכם הכוונה הוא על ההקרבה שמקריב אדם המקריב את הקרבן מכם היינו ממנו עצמו, ונמצא פי' הפסוק אדם כי יקריב קאי על כלליות מין האנושי שנק' בשם אדם כי יקריב מכם פי' שיהי' ההקרבה מכם עצמו ע"י הקרבת קרבן הבהמה שמקריב, ומלת כי מתפרשת כמו כאשר[78] כו'.

אך עדיין צ"ל[79] למה צריכין להקריב הבהמה הגשמיות ולא די במה שמקריב נפשו הבהמית לבד, שהי' צריך לבא לבהמ"ק ולהתוודות על כל דבר פשע שעשה ולהפוך לבו מקאה"ק*[80] ותמורת האהבה לדברים גשמי' יאהוב אלקותו ית', ולמה צריכין לקרבן הגשמי להקריבו ע"ג המזבח וכל עבודת הכהנים שחיטה וזריקת הדם והקרבת החלב שהרי לפי הנ"ל א"צ להקרבת הבהמה בעצם כו'.

אך הענין הוא[80] דהנה כתיב כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא[81], ולכאורה יפלא למה אנו מדמים אותו ית' לאש, ומפני מה זכתה האש יותר מכל הנבראים ע"פ כל האדמה[82] שיתדמה הבורא ית' באש. אך הענין הוא דהנה אנו רואים שטבע יסוד האש[83] מובדל משארי יסודות כמו מים ועפר שטבעם הוא להיות נמשכים מגבוה לנמוך[84] כמו המים שיורדים מגבוה לנמוך[85] וכן העפר, אבל האש עולה למעלה[83] גם בהיותו נאחז באיזהו דבר מ"מ הוא מתלהב למעלה, שזה יורה על שבעצם אינו מתערב עם דבר אחר ומצד עצמו הי' עולה למעלה כו', וככל המשל הזה יובן מה שכ' בו אין ערוך לך[86] פי' שאינו ערך כלל עם כל מה שנמצא ע"פ הארץ, פי' אין

---

76) ולכן נאמר אדם: **לפיסקא זו ראה גם לקמן מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וזהו מ"ש אדם — נדפס גם בסה"מ תרכ"ט כת"י ר"ש סופר ע' קיח ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קכז. תרל"א כאן ס"ע רלא ואילך. וש"נ. וס"ע רפב ואילך. תרנ"ג כאן ע' קצ. תרנ"ח ע' קנז וכאן ע' רלג.**

77) אדם כי יקריב מכם: **ויקרא א, ב.**

*78) אינו: **בסה"מ תרל"א כאן: אינן.**

78) ומלת כי מתפרשת כמו כאשר: **ראה רש"י משפטים כג, לג. ראה גם לקו"ש ויקרא כרך יב בתחילתו.**

79) אך עדיין צ"ל: **לפיסקא זו ראה גם סה"מ תרל"א; תרנ"ג; תרנ"ח כאן.**

*80) מקאה"ק: **בסה"מ תרל"א כאן: מקצה אל הקצה.**

80) אך הענין הוא: **לפיסקא זו ראה לקו"ת אחרי כה, ג. בהערה שלפנ"ז. לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש פ"ב. וש"נ.**

81) כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא: **ואתחנן ד, כד. ראה הערה שלפנ"ז.**

82) האדמה: **בסה"מ תרל"א כאן ע' רלב: הא[רץ]. וראה גם בסמוך בפנים שו"ה שכ'.**

83) שטבע יסוד האש . . עולה למעלה: **ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד, ה"ב. לעיל שם ובהערה 41.**

84) מים ועפר . . מגבוה לנמוך: **ראה רמב"ם שם. וראה סה"מ תרנ"ג כאן ר"ע קצא בנוגע לרוח.**

85) המים שיורדים מגבוה לנמוך: **ראה תענית ז, א.**

86) אין ערוך לך: **ברכת יוצר לשבת.**

ערוך ענין הערך נופל אפי׳ על א׳ נגד אלף אלפים וריבוי רבבות[87], שאחד הוא חלק א׳ נגד אלף אלפים וריבוי רבבות, וגם היותו שוה עמו בסוג המספר, אבל לגבי אלקות הוא אין ערוך ממש, וגם שכמו האש א״א לאחוז בו כ״א כשיש דבר הנאחז, כך א״א להמשיך המשכת אלקות כ״א ע״י תומ״צ שבהם וע״י יתאחז האור שבלעדם א״א כלל להמשיך המשכת אלקותו ית׳, וע״ז נאמר כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא, וכשם שהאש אינו מתאחז כ״א כשהדבר שבו נאחז האור מתעכל, כן אם עשיית המצות הוא בלא ביטול[88] כ״א בדרך מצות אנשים מלומדה[89] אזי לא יש בהם וע״י המשכה כלל[88], וכמו שהוא בהמשכת אלקות כן הוא בכל דבר רוחני שא״א להמשיך הדבר הרוחני או להעלותו אם לא ע״י איזהו דבר אשר בהם יתאחז הדבר ההוא, ובלתי זה א״א כלל וכלל.

ולכן כאשר אנו צריכים[90] להעלות נה״ב שהוא דבר רוחני היינו בחי׳ כח המתאוה בעצם שיש באדם, אזי בלתי דבר גשם א״א להעלותו, ולזה נצטוינו בהקרבת הקרבנות להקריב שור או שה שבהם וע״י יתעלה נפשו הבהמית, והיינו מפני שקרובים זל״ז ששניהם שרשן מפני שור, שהבהמות שרשן מפני שור[91] ונה״ב שורשה ג״כ מפני שור[92] רק שזהו מפני שור שבאדם[93] שהרי יש ד׳ פנים לא׳[94], ומ״מ הם קרובים זל״ז, שהרי מ״מ שניהם מפני שור, רק זהו מפני שור שבפני אדם וזהו מפני שור שבפני שור, ולכן ע״י הקרבת הבהמה גשמי׳ עי״ז מתעלה הנה״ב הרוחני׳ שבאדם שהוא בחי׳ כח המתאוה שבאדם להתעלות בעילוי אחר עילוי כמו הקרבן שעולה עד רזא דא״ס[95], ונת׳ במ״א שעליית נה״ב שבאדם הוא עוד יותר נעלה מעליית הבהמה ע״י הקרבן, ע׳ בד״ה שה תמים זכר בן שנה (ד״ט)[96], ועכשיו

---

87) ענין הערך . . וריבוי רבבות: **ראה גם תניא פמ״ח. לעיל מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ב ובהערה 43.**

88) עשיית המצות . . בלא ביטול . . המשכה כלל: **ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רכד — נדפס גם לעיל שם ספ״ג. כאן ס״ע רלב. סה״מ תרמ״א ע׳ שצח. תרמ״ח ע׳ רא. תרנ״ג ותרנ״ח כאן.**

89) מצות אנשים מלומדה: **ישעי׳ כט, יג. ראה גם תניא פל״ט (נג, ב). סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שט. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן פ״ג.**

90) ולכן כאשר אנו צריכים: **לפיסקא זו ראה לעיל הערה 79.**

91) שהבהמות שרשן מפני שור: **ראה לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ה. וש״נ.**

92) ונה״ב שורשה ג״כ מפני שור: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון רפ״ג. וש״נ.**

93) ונה״ב שורשה . . מפני שור שבאדם: **ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רז. סה״מ תרל״א כאן ע׳ רלג. תר״ם ח״ב ע׳ תריח וע׳ תת.**

בסה״מ תרנ״ג ותרנ״ח כאן: „מפני אדם שבפני שור״. ראה גם לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון רפ״ג. וש״נ.

94) יש ד׳ פנים לא׳: **יחזקאל א, ו. י. בסה״מ תרל״א כאן: לאדם.**

95) הקרבן שעולה עד רזא דא״ס: **ראה זהר פקודי רלט, א. צו כו, ב. סה״מ תרל״ח ע׳ לו. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים על יד הערה 131 ואילך.**

96) שעליית נה״ב . . בד״ה שה תמים . . (ד״ט): **סה״מ תרכ״ט ע׳ קה — ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קיד. תרל״ט ח״ב ע׳ תמב. ס״ע תרא ואילך. תרל״א; תרנ״ג ותרנ״ח כאן.**

בתפלה שכנגד תמידין[22] יש ג"כ דבר הגשמי והו"ע מצות מעשיות שתיקנו בשעת התפלה כמו לבישת טו"ת, שהם ג"כ ק"ש בכתב בחי' מעשה[97], וגם זה"ע ר"א יהיב פרוטה לעני[98] והדר מצלי שהוא בחי' מעשה הצדקה גשמי שבה יתאחז אור הרוחני דנה"ב שיוכל להתעלות כו'.

אמנם כדי שיתעלה[99] הבהמה וע"י יתעלה נה"ב שבאדם היו צריכים לסמוך הקרבן בשתי ידיו[6] ועי"ז הוא הנותן כח שיוכל הבהמה להתעלות וע"י תתעלה נה"ב שבאדם, וכמו בנדרים שהי' צריך להדיר בדבר הנדור[100], וע"י מבטא שפתיו מתעלה הדבר הנדור שיהי' גבוה יותר מהנודר עד שמוכרח לפרוש ממנו, וכמ"ש בדרושי הנדרים[101], שהבהמה בעצם היא גבוה יותר בשרשה אך הנה היא נפלה בשבה"כ ונשפלה למטה מטה לכן צריך האדם שהוא גבוה יותר למטה שהרי הוא מדבר שנעלה על הבע"ח, להוציא בשפתיו שה"ז כעולה וכקרבן ועי"ז מתעלה הבע"ח, כן הוא בקרבנות ג"כ, שהסומך שתי ידיו על הבהמה נותן כח בה שתוכל להתעלות[102] ע"י הכהן המעלה, והיינו כי אדם הוא בגימ' מ"ה[14] הוא הנותן כח לבהמה שהיא בגימ' ב"ן[15] שתוכל להתעלות[103]. ובזה יובן מ"ש ויהושע בן נון מלא רוח חכמה[104] כי סמך משה את ידיו עליו, ולכאורה נתינת הטעם שאו' כי סמך אינו מובן והל"ל כי למד ממשה, או שמשה מסר לו כל' רז"ל משה קבל תורה מסיני[105] ומסרה ליהושע, אך הענין שלמסור דבר הרוחני צ"ל ע"י גשם שבה יתאחז הדבר הרוחני, ולכן ע"י מה שאומר ולמד אותו ד"ת, הרי הדבור הוא עדיין רוחני, ולכן נאמר כי סמך משה ידיו עליו, וע"י הסמיכה נמסר לו כח הרוחני ג"כ, וזהו"ע הסמיכה שהיו סמוכים איש מפי איש[106] שהו"ע המסירת הכח הרוחני ע"י סמיכה זו, וכמ"כ יובן בענין סמיכת הקרבן שצריך האדם בחי' מ"ה ליתן כח

---

97) טו"ת שהם ג"כ ק"ש בכתב בחי' מעשה: **וכ"ה בסה"מ תרל"א כאן.**

בסה"מ תרנ"ג כאן: טו"ת שהתפילין הן פ' ק"ש בדיו על הקלף והוא הדבר הגשמי שבו [יכול] הנה"ב לעלות, או י"ל דאותיות התפלה הן הדבר שע"י מתעלה הנה"ב דעקימת שפתיו הוי מעשה [ראה לקו"ת לג"פ נד, ד ואילך. נדפס גם באוה"ת נח כרך ג ע' 1232. תניא פל"ז מו, א]. בסה"מ תרנ"ח כאן: הטו"ת או י"ל אותיות התפלה עי"ז יכול הנה"ב להתעלות שהוא בחי' מעשה דעקימת שפתיו הוי מעשה.

98) ר"א יהיב פרוטי לעני: **ב"ב י, א. ראה גם תו"ח בשלח ח"א רפה, א: סה"מ תרל"ח ע' פד: תר"ם ח"א ע' יג ובהנסמן בהנ"ל.**

99) אמנם כדי שיתעלה: **לפיסקא זו ראה לעיל הערה 79.**

100) בנדרים . . להדיר בדבר הנדור: **נדרים יג, א. יד, א.**

101) וכמ"ש בדרושי הנדרים: **ראה לקו"ת מטות פב, ב. פג, ב.**

102) שהסומך . . נותן כח בה שתוכל להתעלות: **ראה סה"מ תרנ"ג כאן.**

103) אדם . . מ"ה . . הנותן כח . . שתוכל להתעלות: **בסה"מ תרל"א כאן ע' רלד בשולי היריעה אומר: וענין המ"ה שנותן כח בב"ן צ"ל ג"כ ע"י דבר גשמי, י"ל שזהו כח האדם העושה המצוה שאז היא נעשית מצוה, וזהו ע"י עשיי' גשמי' דוקא שאם הרהר לא עלתה כלום כו'.**

104) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה: **ברכה לד, ט.**

105) משה קיבל תורה מסיני: **אבות רפ"א.**

106) סמוכים איש מפי איש: **ראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד. ביאוה"ז תשא נה, א. סהמ"צ להצ"צ ע' 138.**

להבהמה בחי׳ ב״ן שתוכל לעלות, ואז כחה גדול שתתעלה בעילוי אחר עילוי ותגביה עמה גם נה״ב שבאדם ג״כ שתעלה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות גבוה מעל גבוה כו׳. ועפ״ז יובן ג״כ מה שבנ״י דוקא סומכין ולא בנות ישראל, להיות בנ״י שרשם מש׳ מ״ה, אבל בנות ישראל שרשם מבחי׳ המל׳, לכן בנ״י דוקא סומכין ולא בנות ישראל כו׳. וזהו וסמך כו׳ ועי״ז ונרצה שעיקר המשכת הרצ״ע הוא ע״י הקרבת נה״ב שזהו ע״י הקרבת הבהמה, והגורם שתוכל הבהמה הגשמיות להתעלות זהו הסמיכה של האדם בגימ׳ מ״ה, ולכן ע״י וסמך עי״ז נעשה להיות ונרצה לו לכפר עליו.

פ׳ צו

וזאת תורת זבח השלמים[1] אשר יקריב לה׳[2], וצ״ל מה שבשלמים נאמר וזאת בוא״ו, ובעולה וחטאת נאמר זאת בלא וא״ו[3], וגם צ״ל מה שקרבן עולה הי׳ זכר[4] דוקא ולא נקבה והחטאת הי׳ נקבה[5] דוקא ולא זכר, והשלמים הי׳ אם זכר או נקבה[6], ואיתא בבחיי פ׳ ויקרא דקל״ב ע״א[7] שהוא דף קמ״ב סע״ג בדפוס אמשטרדם[8], וז״ל גם צריך שתתעורר במה שהי׳ קרבן עולה זכר ולא נקבה, והחטאת נקבה ולא זכר, והשלמים אם זכר אם נקבה, הטעם הוא כי תכלית הכוונה בקרבן עולה למעלה[9] מהמקום ששם מתחלקין זכר ונקבה כלומר למעלה מן המדות שיש בהם[10] פועל ומקבל, אבל קרבן שלמים הי׳ בין זכר ובין[11] נקבה כי הוא לקו האמצעי המשלים בין המדות וכלול מהם[12], וכן שלמים אותיות משלים

---

1) וזאת תורת זבח השלמים: נמצא גם בסה״מ תרכ״ט (כת״י ר״ש סופר ע׳ קיג־קכב ובמהדורת אותיות מרובעות) ע׳ קכב־קלב.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) וזאת תורת . . אשר יקריב לה׳: **צו ז, יא.**

3) ובעולה וחטאת . . זאת בלא וא״ו: **צו ו, ב. יח.**

4) שקרבן עולה הי׳ זכר: **ויקרא א, ג. י.**

5) והחטאת הי׳ נקבה: **בקרבן יחיד — שם ד, כח. לב.**

6) והשלמים הי׳ אם זכר או נקבה: **ויקרא ג, א. ו.**

7) בבחיי פ׳ ויקרא דקל״ב ע״א: **במהדורת קראקא שנב־שנג — ויקרא א, ט קרוב לסופו (ע׳ תב).**

מובא גם באוה״ת צו כרך א ס״ע יח ואילך. סה״מ תרכ״ט כאן.

8) שהוא . . אמשטרדם: **שנת תפ״ו. בסה״מ תרכ״ט כאן: (שהוא . . אמשטרדם) — הוספת כ״ק אדמו״ר מהר״ש על האוה״ת.**

9) עולה למעלה: **וכ״ה בבחיי: אוה״ת וסה״מ תרכ״ט. בבחיי מהדורת שעוועל: עולה שהוא למעלה.**

10) בהם: **בבחיי ובאוה״ת: בהן.**

11) ובין: **שם: בין.**

12) וכלול מהם: **באוה״ת: וכלול מהן. בבחיי: והכלול מהן.**

ולכן[13] שלמים בין זכר ובין נקבה[14], והחטאת היא[15] נקבה ולא זכר כי היא[16] למדת שמור (פי' מדת המל')[17] ובדין שיהי' הקרבן נקבה עכ"ל. ומה שהי' קרבן אשם[18] זכר[19] כי האשם בא על חיוב כרת[20] כדי[21] שיתכפר בו החוטא ותשוב נפשו אל האלקים אשר נתנה[22] כלומר אל הבינה אשר שם יסוד הנפשות ושמה תשובתן ע"כ הי' זכר, כי המקום הוא[23] למעלה מן המדות, וזהו שארז"ל במקום שבע"ת עומדי'[24], צד"ג אינם יכולים לעמוד, וביאור סוד המאמר הזה כי צדיק יסוד עולם[25], מעונה[26] של עולם, אבל בע"ת תשובתם הרמתה כי שם ביתם[27] עכ"ל.

ואינו מובן[28] דא"כ גם החטאת שהיא באה על השוגג על דבר שחייבים על זדונה כרת כמארז"ל ברפ"א דכריתות מ"א שלשים ושש כריתות כו' על אלו חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, ועל לא הודע שלהם אשם תלוי, וכ"פ הרמב"ם בריש ה' שגגות פ"א מ"א[29] וז"ל כל העובר בשגגה על אחת ממצות ל"ת שיש בה מעשה שחייבין עלי' כרת ה"ז חייב להקריב קרבן חטאת, ובמשנה ב'[29] כתב וכל עבירה שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת, חוץ מג' עבירות מגדף ומבטל מילה ופסח, מילה ופסח[30] מפני שהם מ"ע, וחטאת אינה אלא על שגגת ל"ת[31], והמגדף מפני שאין בו מעשה, ובפ"ח מה' שגגות[32] כ' כל חטא שחייבין על שגגתו חטאת קבועה על[33] לא הודע שלו אשם תלוי, ומהו לא נודע אם נסתפק לו אם שגג בדבר זה או לא שגג, ה"ז מצוה להקריב אשם

---

13) משלים ולכן: **בבחיי ובאוה"ת: משלים וכבר הזכרתי זה למעלה [ראה בחיי ויגש מו, א] ולכן.**

14) ולכן . . נקבה: **שם: ולכן כתוב בשלמים אם זכר אם נקבה.**

15) היא: **שם: ליתא.**

16) היא: **בבחיי: הוא.**

17) (פי' מדת המל'): **הוספת כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת ספ"ג. וש"נ. תו"א יתרו ע, סע"ג. עא, ד. עג, ב.**

18) ומה שהי' קרבן אשם: **המשך לשון הבחיי. ובאוה"ת שם מובא התוכן בקיצור.**

19) קרבן אשם זכר: **ויקרא ה, טו. יח. כה.**

20) האשם בא על חיוב כרת: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט ובבחיי כאן (וראה בהערת המו"ל שם. ולהעיר מאשם תלוי — ראה פיסקא הבאה).**

21) כדי: **בבחיי: וכדי.**

22) ותשוב נפשו . . אשר נתנה: **ראה קהלת ז, יב.**

23) המקום הוא: **בבחיי: המקום הזה הוא.**

24) במקום שבע"ת עומדי': **ראה ברכות לד, ב. לקו"ש נצבים כרך יד ע' 361 וע' 363. תו"ח שמות ח"א מא, א. וש"נ. סה"מ מלוקט ד' ס"ע יח.**

25) צדיק יסוד עולם: **משלי י, כה.**

26) מעונה: **בבחיי: מעונו.**

27) תשובתם הרמתה כי שם ביתם: **ע"פ שמו"א ז, יז.**

28) ואינו מובן: **ראה גם אוה"ת צו ע' יט.**

29) פ"א מ"א . . ובמשנה ב': **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט כת"י ר"ש סופר. ובמהדורת אותיות מרובעות: פ"א ה"א . . ובה"ב.**

30) ופסח מילה ופסח: **ברמב"ם: וקרבן פסח, הפסח והמילה.**

31) אינה . . ל"ת: **שם: אין מביאין . . ל"ת שנאמר אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה [ויקרא ד, כז ושם: אחת ממצות].**

32) ובפ"ח מה' שגגות: **ה"א.**

33) קבועה על: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט כת"י ר"ש סופר. ובמהדורת אותיות מרובעות: קבועה חייבין על.**

שנאמר ולא ידע ואשם כו׳ והביא איל[34], ובריש פ״ט כ׳ על חמש עבירות מביא קרבן אשם והוא הנק׳ אשם ודאי, ואלו הן על שפחה חרופה ועל הגזל ועל המעילה ועל טומאת נזיר ועל הצרעת כשיטהר ממנה, ולפי״ז גם החטאת הי׳ צ״ל זכר כמו האשם שהוא איל, וגם מעלת החטאת הוא ג״כ ענין התשובה על שגגתו אשר שגג שהיא ג״כ בבינה, שגם בחטאת י״ל ע״ד מקום שבע״ת עומדין צד״ג אינם יכולים לעמוד כו׳.

אמנם השל״ה במס׳ פסחים שלו דקנ״ד ע״ב[35] כ׳ בשם הזהר[36] כי אותיות י״ה[37] מש׳ הוי׳[38] הם זכר וסימנך ישמחו[37] השמים[39] ל׳ זכר ר״ת[40] י״ה[41], ותגל[37] הארץ[39] לשון נקבה ר״ת[42] ו״ה[37], וענין זכר ר״ל תגבורת השפע וענין נקבה תש כחו כנקבה[43], וכ׳ האלקי האריז״ל[44] כי לעתיד יתגבר הרחמים וגם אותיות ו״ה יהי׳[45] כאותיות י״ה, וכענין שארז״ל עתה שירה חדשה[46] ל׳[47] נקבה ולעתיד שיר[46] זכר[48] כמ״ש ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה בישעי׳ רס״י ד״ו[49], וז״ס ביום ההוא יהי׳[50] ה׳ אחד ושמו אחד, כי אותיות דש׳[51] הוי׳ יהי׳[45] כמו יהיה, והיינו ב״פ י״ה[52],

---

34) ולא ידע ואשם כו׳ והביא איל: **ויקרא ה, יז־יח (ברמב״ם הביא המשך הכתובים).**

35) השל״ה . . דקנ״ד ע״ב: **בחלק מצה עשירה.**

מובא גם בסה״מ תרכ״ט כאן כת״י ר״ש סופר ע׳ קיד. ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קכג.

36) כ׳ בשם הזהר: **ראה גם פרדס שער השמות ש״כ, פ״א. הובא בשל״ה בית חכמה יז, א.**

37) י״ה . . ישמחו השמים . . ותגל הארץ . . ו״ה: **ראה ת״ז תנ״א פו, ב. בהערה שלפנ״ז.**

38) משׁ הוי׳: **בשל״ה: מהוי׳.**

39) ישמחו השמים . . ותגל הארץ: **תהלים צו, יא. דהי״א טז, לא.**

40) ר״ת י״ה: **בשל״ה ליתא.**

41) י״ה: **שם: ואותיות ו״ה נקבה וסי׳ ותגל.**

42) ר״ת ו״ה: **שם ליתא.**

43) תש כחו כנקבה: **ברכות לב, א [ושם: תשש]. בסה״מ תרכ״ז (מהדורת תשמ״א ע׳ תנח ובמהדורת תש״ס ע׳ פב): ופרש״י שתש כחו כנקבה [ואתחנן ה, כד ושם: התשתם את כחי כנקבה]. ראה גם גור ארי׳ שלח יד, טו. תוי״ט יבמות פט״ז, מ״ו. כלי יקר וילך לא, יז. בראשית מא, ח.**

44) וכ׳ האלקי האריז״ל: **ראה גם לקמן הערה 50.**

45) יהי׳: **בשל״ה: יהיו.**

46) עתה שירה חדשה . . שיר זכר: **ראה שהש״ר פ״א, ה (ג) עה״פ המובא בסמוך בפנים. סידור שחרית סז, ב ואילך. לקו״ת בלק עב, ג ואילך. מטות פג, ד. אוה״ת תזריע כרך ג ע׳ תתט ואילך. ישעי׳ כרך א ע׳ רה. שה״ש ע׳ ג. (יהל אור) תהלים ע׳ תרצט.**

47) ל׳: **בשל״ה: בלשון.**

48) זכר: **שם: חדש לשון זכר.**

49) כמ״ש ביום . . רס״י ד״ו: **הוספה על לשון השל״ה.**

50) ביום ההוא יהי׳: **זכרי׳ יד, ט. ראה לקו״ת וספר הליקוטים מהאריז״ל שם. מאמר פסיעותיו של א״א להרח״ו נדפס בסו״ס חסד לאברהם קו, ג [נד, ג]; שער מאמרי רז״ל לב״ר פמ״ג לו, א; כתבים חדשים להרח״ו בסופו ס״ע ב ואילך ס״ז. הנסמן באוה״ת במדבר כרך ו ע׳ א׳תשנג; סה״מ תרכ״ט כאן. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קנב. וש״נ.**

51) דש׳: **בשל״ה ליתא.**

52) והיינו ב״פ י״ה: **הוספה על השל״ה.**

ובדף קנ״ו סע״א[53] כ׳ עולה כולה כליל לה׳[54] וכן מנחה שהיא מצה, וזהו שאלי׳ לא נענה[55] אלא בתפלת המנחה[56], שכן יצחק[57] שהי׳ עולה[58] תקנה[57] במקום מנחה כי אין עולה בלא מנחה[59] והם כנגד אותיות י״ה מהשם, חטאת ואשם כנגד[60] ו״ה, שלמים הוא בחי׳ חיבור י״ה עם ו״ה כי בזמן הגלות אין השם שלם והשלמים הוא בחי׳ חיבור י״ה ו״ה, וזהו וזאת תורת[2] זבח השלמים והיינו שהם משלימים, וז״ע[61] מלואים כי מילוי ה׳ אחרונה יהי׳ כראשונה, ולפי פי׳ השל״ה קאי זה על לע״ל. ולפ״ז יש לפרש שהעולה הי׳ מן הזכרים דוקא, לפי שהעולה היא ביו״ד של ש׳ הוי׳ שי״ה של ש׳ הוי׳ הם בחי׳ זכר כמ״ש ישמחו השמים ל׳ זכר ר״ת י״ה, וחטאת נקבה כנגד בחי׳ ו״ה ותגל הארץ ל׳ נקבה בחי׳ אותיות ו״ה של ש׳ הוי׳. אך עדיין אינו מובן הלא האשם הי׳ זכר דוקא כמ״ש איל מן הצאן[62], ולפי פי׳ ו״ה הם בחי׳ נקבה, וי״ל שבאותיות ו״ה עצמם הוא״ו הוא בחי׳ זכר כמ״ש זכר חסדו[63], וכנודע שבז״א רובו חסדים[64] לכן האשם שהוא כנגד הוא״ו הי׳ איל זכר והחטאת בחי׳ ה׳ אחרונה שבה מגיע הפגם לכן היא נקבה, והשלמים להיות כי הם מחברים בחי׳ י״ה ו״ה, ונודע המחבר[65] בהכרח שיהי׳ כלול משניהם דוקא, והיינו כמו ממוצע שצ״ל כלול משניהם[66] דוקא לכן היו באים מן הזכרים ומן הנקבות בכדי שיהי׳ בהם כדי לחבר בחי׳ י״ה בחי׳ זכר עם ו״ה בחי׳ נקבה כו׳.

53) ובדף קנ״ו סע״א: **בחלק מצה עשירה. מובא גם באוה״ת צו שם ע׳ יט ומעתיק לשונו. סה״מ תרכ״ט כאן. לקו״ת צו טו, ג [ושם: „ובשל״ה . . פי׳ שלמים ע״ד שיהי׳ השם שלם והכסא שלם״. ענין והכסא שלם לא הוזכר בשל״ה ואוה״ת שם. וראה שם ע׳ כ בהחצע״ג ד״ה והיינו].**

54) עולה כולה כליל לה׳: **ע״פ שמו״א ז, ט.**

55) וזהו שאלי׳ לא נענה: **בשל״ה ואוה״ת: לא נענה אליהו.**

56) שאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה: **ברכות ו, ב. ראה גם מאמרי אדה״ז מארז״ל ע׳ רי.**

57) בתפלת המנחה . . יצחק . . תקנה: **ברכות כו, ב. זהר נח עב, סע״א. שמות כא, ב. ולהעיר מס׳ יוחסין מערכת אברהם הובא בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ מה בשולי היריעה.**

58) יצחק שהי׳ עולה: **ב״ר פס״ד, ג. רש״י תולדות כה, כו. כו, ב. ראה לקו״ש תולדות כרך טו ע׳ 200 ואילך. כרך כה ע׳ 131 ואילך.**

59) אין עולה בלא מנחה: **ע״פ רש״י תמיד לא, ב ד״ה הט׳ ביין. ראה אמור כג, לז. ברכות יד, סע״ב וברש״י שם. לקו״ת שלח מב, א.**

60) כנגד: **בשל״ה ואוה״ת: נגד אותיות.**

61) שלמים הוא . . משלימים וז״ע: **בשל״ה ואוה״ת: כדפרשתי לעיל ענין שאין השם שלם ולעתיד יהי׳ שלם וזהו זבח תורת [באוה״ת: וזאת תורת זבח] השלמים והם נקראים.**

62) איל מן הצאן: **ויקרא ה, טו; יח; כה [בדילוג].**

63) זכר חסדו: **תהלים צח, ג. ראה תניא פמ״ג (סב, א). תו״ח שמות ח״א כו, א ובהערה 93. לקמן מאמר ד״ה וכד אנת תסתלק פ״ב.**

64) שבז״א רובו חסדים: **ראה גם תו״ח (שמות כת״י ר״ש סופר שנו, סע״א. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח״א רמד, ב בשם הע״ח. תו״ח וירא קד, ד ובהערה 33. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״ה.**

65) המחבר: **וכ״ה בסה״מ תרכ״ט כאן כת״י ר״ש סופר. ובמהדורת אותיות מרובעות: שהמחבר.**

66) ממוצע שצ״ל כלול משניהם: **ראה ע״ח שער דרושי אבי״ע שמ״ב, פ״א. סידור שער הל״ג בעומר שו, ב. אוה״ת בשלח ע׳ תקע ואילך.**

אך בכדי לתרץ את הבחיי בענין מה שהקשינו שלפי פי׳ האשם הוא בבינה הי׳ צ״ל החטאת ג״כ בבינה, ע״ד במקום שבע״ת עומדי׳ צד״ג אין יכולים לעמוד, יש לתרץ שענין קרבן האשם ודאי הי׳ בא על מצות שהם תלוים בי״ה, שהמצות הם שפחה חרופה וגזל ומעילה ונזיר וטהרת המצורע, הנה נודע כי שרש ענין הנגעים הוא מבחי׳ הסתלקות אור אבא[67] ומזה הוא סיבת הנגע כמ״ש באריכות בד״ה קמיפלגי במתיבתא דרקיע, בלק״ת פ׳ תזריע[68] ובההגהות לשם[69], וכשנטהר המצורע מצרעתו זהו הוראה שנטהר הנגע והתחיל להאיר בחי׳ אור אבא וכן[70] צ״ל הקרבן זכר דוקא, וז״ש שאשם הוא בבינה אשר שם מאיר בחי׳ אור אבא כו׳, והנזיר הנה נודע שהנזירות הוא בא״א[71], וזה שטימא את ראש נזרו מגיע הפגם בג״ר וכפרתו הוא להביא אשם, ומההכרח לומר שהאשם הוא בבינה אשר היא כוללת ג״ר[72], ואשם מעילה הוא ג״כ על שמעל בקדשים שנהנה מדבר קדש אשר זהו ג״כ בג״ר[73] כו׳, וענין הגזילה י״ל ג״כ ע״ש מ״ש גוזל אביו ואמו[74], שג״כ הפגם הוא בי״ה, ואשם שפחה חרופה י״ל ג״כ מפני שהיא חצי שפחה וחצי׳ משוחררת והיא נחרפת לאיש[75] ויכול להיות דתפסי בה קדושין[76], ונודע כי איש ואשה הם בחי׳ י״ה[77] ולכן יש י״ה בתיבת איש ואשה שי״ה שרוי ביניהם, וכמ״ש במ״א בענין הולדת בן ובת שאז קיים מצות פו״ר לדעת ב״ה[78] לפי שנשלם ש׳ הוי׳ כי איש ואשה הם י״ה ובן ובת הם זו״נ[79], ולהיות כי האשם מכפר על הפגמי׳ אשר בי״ה לכן פי׳ הבחיי שהוא בבינה, ע״ד במקום שבע״ת עומדי׳ צד״ג אין יכולים לעמוד, והגם כי

---

67) ענין הנגעים . . הסתלקות אור אבא: **ראה זהר תזריע מט, ב (ובביאוה״ז שם עב, א ואילך). ע״ח שער לאה ורחל של״ח, פ״ז. סה״מ תרמ״א ר״ע קצד. וש״נ.**

68) בד״ה קמיפלגי . . בלק״ת פ׳ תזריע: **כג, ב ואילך.**

69) ובההגהות לשם: **אוה״ת תזריע כרך ב ע׳ תקלג ואילך. ע׳ תקל.**

70) וכן: **וכ״ה בסה״מ תרכ״ט כאן כת״י ר״ש סופר ע׳ קטו. ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קכד: ולכן.**

71) שהנזירות הוא בא״א: **ראה לקו״ת שה״ש לו, ד. אמור לב, סע״א ושם: „בזהר פ׳ נשא דקכ״ז ע״ב ובלק״ת שם בטעמי המצות ובז״ה פ׳ ויחי שם [ובזהר הרקיע ריז, א — ע׳ מא]״. אוה״ח; מק״מ לזהר נשא שם. סהמ״צ להצ״צ ע׳ קה (האריז״ל . . דע״ק). ע׳ קיג [בהוצאת תנש״א ואילך — האריז״ל]. סה״מ תרל״ח ס״ע נז ובהערה 25.**

72) בבינה אשר היא כוללת ג״ר: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״א מערכת אלי. מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ טז. סה״מ תרכ״ט כאן. המשך תער״ב ח״ב ע׳ תתקפ: ס״ע א׳פח ואילך.**

73) ואשם מעילה . . בג״ר: **להעיר מלקו״ת פינחס פ, ד ואילך.**

74) גוזל אביו ואמו: **משלי כח, כד.**

75) שפחה . . נחרפת לאיש: **קדושים יט, כ.**

76) ויכול להיות דתפסי בה קדושין: **ראה גיטין מג, א. אנציק׳ תלמודית כרך טז מערכת חציו עבד וחציו בן חורין ע׳ תרפד ואילך.**

77) איש ואשה הם בחי׳ י״ה: **ראה סוטה יז, א וברש״י. פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״א מערכת אשה. מאמרי אדה״ז תקס״ט ע׳ רטז.**

78) הולדת בן ובת . . לדעת ב״ה: **יבמות סא, ב. ראה גם לקוטי הש״ס להאריז״ל שם. בהערה הבאה.**

79) איש ואשה . . י״ה . . ובן ובת . . זו״נ: **ראה זהר ויקרא יא, ב. רע״מ צו לד, א. ת״ז תנ״ה פח, א. תנ״ו פט, ב. ביאוה״ז ח״ש קל, א. סה״מ תרנ״ז ע׳ קעח.**

כל הל"ת הם בי"ה כנודע שמ"ע תלוי' בו"ה ומצות ל"ת בי"ה[80] מ"מ הרי מצינו במ"ע ג"כ שהם בי"ה[81] כמו מצות[82] כיבוד אב[83] שהם בי"ה[82], ונזירות שהם בא"י[71], וסוכה שהיא מקיפים דבינה[84] כמש"נ ענין זה במ"א, והנוגע לתירוץ קושי' זו היינו לפי שבכלל כל המצות הן עשה והן ל"ת הם נק' מצות המלך[85] שהם במל'[86] כמשל המלך שמצוה לעשות דבר זה ודבר זה לא יעשו, אבל ה' מצות הנ"ל שמביא עלי' אשם יש לחלקם מכל שארי מל"ת כו'. אמנם כ"ז בכדי לתרץ הבחיי, אבל במאו"א אות א' סי' קל"ב כ' אשם סתם ת"ת, ואשם תלוי יסוד והיינו בחי' וא"ו[87] כמ"ש השל"ה, וחטאת היא במל' לדברי כולם כמ"ש הבחיי שהיא כנגד מדת שמור, וכן משמע דעת השל"ה שכ' שהם ו"ה, וכ"כ במאו"א אות ח' סעי' ד"ד חטאת במל'.

ולהבין כ"ז צ"ל שרש ענין הקרבן שהיו מקריבין חלב ודם ע"ג המזבח[88], ופי' בזהר חלב ודם הם חיור וסומק[89] היינו בחי' חו"ג[90], וע"י העלאת חו"ג דחלב ודם מעוררים למעלה בחי' חיות המרכבה[91] פני ארי' פני שור שהם ג"כ בחי' חו"ג[92] דיצי'[91], וע"י עלייתם מעוררים בחי' מרכבה דבריאה[93] מיכאל

---

80) שמ"ע תלוי' בו"ה ומצות ל"ת בי"ה: **ראה ת"ז בהקדמה ד, סע"ב. ה, א. לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. שה"ש ז, א. מה, ג. מו, א ואילך. תו"א שמות נב, סע"ג ואילך. מג"א צה, ד ואילך — צויינו באוה"ת יתרו דלקמן. סה"מ תר"ם ח"א ע' תז. וש"נ.**

81) במ"ע ג"כ שהם בי"ה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"ג.**

82) מצות כיבוד אב שהם בי"ה: **ראה גם לקו"ת אמור לח, ב. אוה"ת יתרו ע' תקנו ואילך.**

83) אב: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט כאן, והעיר המו"ל שם: אוצ"ל: אב ואם.**

84) וסוכה שהיא מקיפים דבינה: **ראה מאו"א מערכת סוכה אות טו וביאור נתיב שם. ביאוה"ז אמור פ, ב. סידור שער הסוכות רנט, א ואילך (נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' כב ואילך). רס, ב ואילך (נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשעד ואילך). שער הלולב רסה, סע"א ואילך (נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תמה ואילך). מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רלד. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקעא ואילך. וש"נ.**

85) כל המצות . . מצות המלך: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב. וש"נ.**

86) המצות . . מצות המלך שהם במל': **ראה תו"א מקץ לט, סע"ד. לקו"ת ויקרא ב, א. במדבר ט, ג. יז, א ואילך. שלח מו, א [ומציין לזהר ס"פ שלח קעה, ב]. ואתחנן י, ב.**

87) יסוד והיינו בחי' וא"ו: **ראה מאו"א מערכת הו' אות א.**

88) הקרבן . . חלב ודם ע"ג המזבח: **ויקרא א, ה. ח. ועוד. יחזקאל מד, טו. להבא להלן ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' קיג ואילך. וש"נ.**

89) בזהר חלב ודם הם חיור וסומק: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט (כתי' ר"ש סופר ע' קד וע' קטו. ובמהדורת אותיות מרובעות) ע' קיג וע' קכה. תרל"ט ח"ב ע' תמא. תרצ"ו ע' 129. וראה ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תקצז. זהר שמות כ, ב.**

90) חיור וסומק . . חו"ג: **ראה זהר רע"מ פינחס רמח, ב. ת"ז בהקדמה א, א. תי"ט לט, ב. ז"ח יתרו לא, סע"ג. לד, ב. תז"ח קיז, ג. אגה"ק סי"ב.**

91) המרכבה . . דיצי': **ראה ע"ח שער ק"נ שמ"ט, פ"ב.**

92) המרכבה פני ארי' פני' שור . . חו"ג: **ראה יחזקאל א, י. תז"ח צד, ג. פרדס שער עשר ולא תשע ש"א, פ"א. שער מהות והנהגה ש"ח, פי"א. תו"ח משפטים ח"ב רפו, ד. וש"נ.**

93) מרכבה . . דבריאה: **ראה תו"א יתרו עב, ד. לקו"ת שמיני יט, ב.**

וגבריאל בחי' חו"ג[94] מיכאל מימין מהלל וגבריאל משמאל[95], וע"י עליית מרכבה דבי"ע עולה המרכבה דאצי'[96] בחי' האבות[97] הן הן המרכבה[98] בחי' מרכבתא עילאה[99] שהכסא היא בחי' בינה[100] והחיות הנושאות את הכסא[101] הם בחי' המדות עליונות בחי' חיון עילאין, כי כמו שיש בחי' חיון תתאין[102] דבי"ע כמו"כ באצי' הם בחי' חיון עילאין היינו המדות חג"ת, שאברהם הי' מרכבה לבחי' החסד[103] ולכן הי' עיקר עבודתו בבחי' ההילוך שלו בעבודה עד שהגיע לבחי' הנגבה כמ"ש הלוך ונסוע הנגבה[104], ויצחק הי' מרכבה לבחי' הגבורה[105] וכמ"ש ופחד יצחק הי' לי[106] שמדריגת יצחק הי' בחי' הפחד היינו בחי' הגבורה, ולכן עבודתו הי' בענין חפירת בארות[107] שהם מתתא לעילא שהנביעה היא מלמטלמ"ע כענין

---

94) מיכאל וגבריאל בחי' חו"ג: **ראה זהר ויחי רלה, ב. סה"מ תרל"ח ע' קטז. וש"נ.**

95) מיכאל מימין מהלל וגבריאל משמאל: **חרוז בחזרת הש"ץ במנחת יוהכ"פ קודם קדושה. ראה גם סה"מ תרכ"ז כת"י ר"ש סופר ע' תמב ובמהדורת אותיות מרובעות ע' תעו.**

96) המרכבה דאצי': **ראה פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פי"א. ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"י.**

97) המרכבה דאצי' בחי' האבות: **ראה תו"א יתרו עא, ב. עב, ד ואילך. סה"מ שבהערה הבאה. וש"נ.**

98) האבות הן הן המרכבה: **ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רטו. וש"נ. תו"ח נח מט, ד ובהערה 42. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 876. במהדורת אותיות מרובעות) משפטים ח"ב ש, ג. סה"מ תרכ"ט ע' רלח. וש"נ.**

99) האבות . . מרכבתא עילאה: **ראה זהר ואתחנן רסב, ב. ועוד.**

100) שהכסא היא בחי' בינה: **ראה אוה"ת ירמי' כרך א ע' שמו ד"ה בשלח. ש"ש ע' א'תקי [ושם: לקמן בשם הבחיי]. ע' א'תקיב וס"ע א'תקטז [ושם: בבחיי בסוף (ספרו) פ' תרומה סעיף ה־ו]. סה"מ תרנ"ו ע' שלו [ושם: הבחיי בשם הרמב"ן ז"ל]. פר"ת ס"ע קפד [ושם: וכ' הבחיי]. ולכאורה בכולם הכוונה כבאוה"ת ירמי' שם ע' שמז: ועד"ז ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ס"ע תתפח ואילך [ושם: סעיף ז]: „ובקונטרס שבסוף ספר בחיי פ' תרומה".**

אודות ה„קונטרס" שבסוף ספר בחיי [מהדורת קראקא שנב־ג] — ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"א בשולי הגליון להערה ב.

בביאוה"ז שם: „סעיף ז". בטופס הבחיי שתח"י לא נדפס שם ציון ס"ז, אף שבפנים ספר הבחיי צויין ז. ואולי הוא הקטע שנדפס שם בסוף ס"ו. ואיך שיהי' הנה לכאורה זהו טעוה"ד, ולכאורה צ"ל סעיף ו.

101) והחיות הנושאות את הכסא: **ראה לקמן הערה 166.**

102) חיון עילאין . . חיון תתאין: **ראה זהר ויקהל ריא, א. ריג, א. לקו"ת תזריע כב, ד. סידור שחרית סד, א. ביאוה"ז בשלח מב, סע"ב ואילך. ויקרא סב, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' שט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסט ואילך.**

103) שאברהם הי' מרכבה לבחי' החסד: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 98.**

104) הלוך ונסוע הנגבה: **לך יב, ט. ראה זהר לך פ, א. פד, א. אוה"ת לך כרך ד ע' 1398.**

105) ויצחק הי' מרכבה לבחי' הגבורה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 95.**

106) ופחד יצחק הי' לי: **ויצא לא, מב. ראה גם רקאנטי ויצא שם. הנסמן בתו"ח נח מט, ד הערה 45.**

107) יצחק . . עבודתו . . חפירת בארות: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ב ובהנסמן שם.**

הגבורות שהם בחי' עליות מלמטלמ"ע, ולכן הי' יצחק לעולה[58] שהיא כולה כליל[54] להיות מדריגתו בבחי' עלי' מלמטלמ"ע, ויעקב הי' מרכבה לבחי' הת"ת[108] קו האמצעי שמחבר שני בחי' חו"ג, והוא בחי' בריח התיכון[109] המבריח מן הקצה אל הקצה[110], מן קצה התחתון עד קצה העליון, וכשם שהוא מבריח מן קצה התחתון עד קצה העליון כמו"כ הוא מחבר חו"ג כמ"ש מזה בזהר פ' תרומה דקע"ה ב', וע' מזה בד"ה ציון במשפט תפדה בספר תרד"ב[111], ונמצא כי מחבר כלליות הע"ס, ולכן הי' עבודתו במקלות שלקח לו מקל לבנה לוז כו', ופיצל בהן פצלות לבנות שמקום אשר פצל הי' מתגלה הלובן כמ"ש מחשוף הלבן[112], ומקל הלוז הוא אדום[113] וז"ע התכללות חו"ג, וע' מזה בד"ה כי במקלי דתרי"ט[114], וכמ"ש יעקב אלקי אבי אברהם[115] ופחד יצחק הי' לי שהי' מייחד ב' בחי' אברהם ויצחק, וע"י המס"נ שלהם בעבודתם כל ימיהם הי'[116] בחי' מרכבה לבחי' המדות חג"ת שהוא בחי' מרכבתא עילאה לבחי' הבינה, שנק' כסא הכבוד היינו בחי' הכסא של בחי' הכבוד עילאה, והרקיע שעל ראשי חיות אלו זהו כמ"ש ועל ראשי החיות רקיע[117] כעין הקרח הנורא וכתי' מבטן מי יצא הקרח[118], מי הוא בחי' בינה[119], ומבחי' בינה יצא הקרח היינו בחי' הרקיע שע"ג חיון עילאין[120] כו',

---

108) ויעקב הי' מרכבה לבחי' הת"ת: **ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.**

109) ויעקב . . בחי' בריח התיכון: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הערה 77.**

110) בריח התיכון המבריח . . אל הקצה: **ע"פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.**

111) בד"ה ציון . . בספר תרד"ב: **ראה אוה"ת ויצא ע' 428. דברים ס"ע לז. כרך ו בהוספה ע' ב'תקצט. ישעי' כרך ג ע' א'קצ.**

מובא גם בסה"מ תרכ"ז כת"י ר"ש סופר ע' רפג וע' רצב ובמהדורת אותיות מרובעות ע' שח וע' שטז [ושם: וע' בד"ה ציון במשפט תפדה (ר"א ר"ב) בענין ואשים דברי בפיך]. תרכ"ט כאן.

112) עבודתו במקלות . . מחשוף הלבן: **ויצא ל, לז.**

113) ומקל הלוז הוא אדום: **בהנחה (מד"ה שבהערה הבאה משנת תרי"ט) וכן בסה"מ שבהערה הבאה בשם הזהר. ראה אור החמה לזהר ויצא קסא, ב קרוב לסופו. ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תקצח. המשך והחרים תרל"א כת"י ר"ש סופר ע' לא ובמהדורת אותיות מרובעות סה"מ תרל"א ח"א ע' רצד. תרל"ב ח"ב ע' שפג. המשך וככה תרל"ז ע' קפח.**

114) בד"ה כי במקלי דתרי"ט: **ראה סה"מ תרל"ג ח"א ע' רלד (ובהנסמן בריש המאמר שם ע' רלב).**

מובא גם בסה"מ תרכ"ט כאן.

115) אלקי אבי אברהם: **ויצא לא, מב [בדילוג]. ראה ספר הבהיר סק"צ. תו"א תולדות יז, ג. סידור שער הלולב רסב, א. תו"ח בא ח"א קכז ג. וש"נ.**

116) הי': **בסה"מ תרכ"ט כאן: היו.**

117) ועל ראשי החיות רקיע: **יחזקאל א, כב [ושם: ודמות על ראשי החי' – ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסג. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקפו].**

118) מבטן מי יצא הקרח: **איוב לח, כט.**

119) מי הוא בחי' בינה: **ראה זהר משפטים קיז, ב. לקו"ת פקודי ד, ג. תו"ח פקודי ח"ב תמג, ד ובהערה 78.**

120) הרקיע שע"ג חיון עילאין: **ראה זהר ויקהל ריא, א. ריג, א. לקו"ת תזריע כב, ד. סידור שחרית סד, א.**

וע״י עלייתן הם עולים לבחי׳ היותר גבוה ונעלה והיינו בחי׳ ביטול המדות לבחי׳ אוא״ס דלאו מכל אינון[121] מדות[122] איהו כלל[121].

וז״ש עולה הוא זכר להיותה עולה למעלה מבחי׳ פועל ומקבל[123], היינו זו״נ, כי עליית העולה שהיא כולה כליל[54] גורמת להיות ביטול המדות לבחי׳ אוא״ס דלאו מכא״מ איהו כלל כו׳, וזהו למעלה מבחי׳ פועל ומקבל כי אב ואם הם בחי׳ חו״ב[124], אבל על בחי׳ הכתר נאמר יש אחד ואין שני[125] גם בן ואח אין לו, וארז״ל במד״ר אח אין לו בן מאין לו[126], ופי׳ המ״כ אח ל׳ אחות וחיבור היינו בחי׳ חיבור[127] ב״ז[128], כי זהו למעלה מבחי׳ היחודים כמ״ש מזה באורך בד״ה הגידה לי שאהבה נפשי שבספר תרך״ב[129], וז״ע מ״ש רז״ל במד״ר בס״פ ואתחנן[130] כל מה שבראתי בראתי זוגות אבל כבודי אחד ומיוחד כו׳, וזהו שאיתא בזהר רזא דקורבנא עולה עד רזא דא״ס[131] כי ע״י עליית הקרבן הוא בחי׳ עליית חו״ג לבחי׳ אוא״ס ב״ה דלאו מכא״מ איהו כלל[121] שז״ע רזא דא״ס.

וע״י בחי׳ ביטול המדות לבחי׳ אוא״ס ב״ה דלאו מכא״מ איהו כלל שז״ע לך ה׳ הגדולה כו׳ שמדת הגדולה והגבורה בטל וטפל לך כו׳ ועי״ז נמשך כי כל[132] בשמים ובארץ, פי׳ כל הוא ל׳ כלליות*[133] ע״ד שפי׳ המגיד נ״ע ע״פ אמרו אליו[133]

---

121) דלאו מכל אינון מדות איהו כלל: **ראה ת״ז בהקדמה יז, ב.**

122) מדות: בסה״מ תרכ״ט כאן: [מדות].

123) וז״ש עולה . . פועל ומקבל: **רבינו בחיי הובא לעיל בריש המאמר.**

124) אב ואם הם בחי׳ חו״ב: **ראה זהר אד״ז האזינו רצ, א. ע״ח שער עתיק שי״ב, פ״א.**

125) יש אחד ואין שני: **קהלת ד, ח.**

126) במד״ר אח אין לו בן מאין לו: **ראה קה״ר שם. ראה גם אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ 1030. ואתחנן ע׳ קפג ואילך ד״ה ועוי״ל. האזינו ע׳ א׳תרנח. (יהל אור) תהלים ע׳ תפד. רשימות על קהלת ע׳ רמ ואילך — נדפס גם באוה״ת קהלת כרך ב׳ ס״ע א׳קיד ואילך. סה״מ תר״ל ע׳ רפג. תרל״ו ח״ב ע׳ רפח.**

127) ופי׳ המ״כ . . חיבור ב״ז: **במ״כ שם: י״ל אחות וחיבור בבת זוג וא״כ בן מניין לו.**

128) ב״ז: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ט כת״י ר״ש סופר ר״ע קיז. ובמהדורת אותיות מרובעות כאן ע׳ קכו: ב׳ זוגות. ואולי פיענוחו בת זוג — ראה בהערה שלפנ״ז.**

129) בד״ה הגידה . . שבספר תרך״ב: **אוה״ת שה״ש ע׳ קלג ואילך — נדפס גם באוה״ת ואתחנן ע׳ תל ואילך. וראה גם אוה״ת שה״ש כרך ג ע׳ תתנה.**

מובא גם בסה״מ תרכ״ז כת״י ר״ש סופר ע׳ קמג ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קע. תרכ״ט כת״י ר״ש סופר ע׳ כו ור״ע קיז ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ לב וכאן ע׳ קכו.

130) במד״ר בס״פ ואתחנן: **ראה דב״ר פ״ב, לא. לקו״ת שה״ש נא, ד. סה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ רפז ואילך.**

131) רזא דקורבנא עולה עד רזא דא״ס: **נסמן לעיל במאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 95.**

132) לך ה׳ הגדולה . . כי כל: **דבהי״א כט, יא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ספ״ב.**

*133) כל הוא ל׳ כלליות: **ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״ב. וש״נ.**

133) שפי׳ המגיד נ״ע ע״פ אמרו אליו: **מובא גם בשם המגיד בסה״מ תרכ״ט כאן [הועתק באו״ת הוספות להושע ע׳ 16 אות כב]; תרל״ב**

כל תשא עון[134] שהוא בחי' מקיף הכללי שכולל ומקיף כל הד' עולמות בשוה, שמשם נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע[135], וכמו"כ ע"י ביטול המדות לבחי' אוא"ס דלאו מכא"מ עי"ז נמשך מבחי' אוא"ס שלאו מכא"מ שיומשך בשמים ובארץ הם זו"נ דאצי'[136], ובקרבנות ז"ע מ"ש ריח נחוח להוי'[137] ריח הוא בחי' העלאת הקרבנות שעולים עד רזא דא"ס ועי"ז נמשך נחוח ל' המשכה[138] מל' נחות דרגא[139] להוי' שיומשך ש' הוי', והיינו כי כדי להיות ש' הוי'[140] ל' מהוה[141] זהו ע"י צמצום[140], וז"ע צמצום היו"ד דש' הוי' שהוא נקודה קטנה ומבחי' נקודה זו נמשך אח"כ התפשטות הה"א[142] וכנודע ממ"ש בספרי הקבלה בענין כתיבת ש' הוי' שמאות ה' צריך לעשות תחלה יו"ד[143] ואח"כ מן היו"ד ממשיכים לרוחב קצת עד שנעשה גג הה"א, ואח"כ עושים לה רגל ימין ואח"כ רגל השמאל הוא היו"ד שבה"א, וכ"ז להורות שהה"א נמשך מצמצום היו"ד, ואח"כ וא"ו[142] הוא בחי' המשכה כנודע לבחי' ה'[142] אחרונה, וע"י בחי' העלאת הריח של הקרבנות עי"ז נמשך תוס' וריבוי אור בבחי' ש' הוי' כו', וז"ע ריח ניחוח להוי'.

ועכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו[144] שז"ע הק"ש שהיא כנגד עולה, כמארז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין[145] כאלו הקריב עולה בלא מנחה הרי שהק"ש היא כאלו הקריב עולה, והיינו מ"ש בק"ש ואהבת בכל לבבך וארז"ל

ח"ב ע' תקעא וע' תקעה: תרל"ה ח"א ע' רנג [ושם: ופעם פי' הה"מ ז"ל]; תרל"ט ח"ב ע' תרא: לקמן המשך מי יתנך כאח לי ספכ"ב. הנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב פיסקא ותחלה צ"ל. מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' בתחילתו ובפיסקא ואמנם. ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א רפ"ב ובסופו פיסקא ואמנם.

ראה גם הנסמן בסה"מ תרכ"ט ע' קכו כאן; תרל"ט שם ע' תמא.

134) אמרו אליו כל תשא עון: **הושע יד, ג.**

135) נושא עון ועובר על פשע: **מיכה ז, יח.**

136) בשמים ובארץ הם זו"נ דאצי': **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' יב. אוה"ת לך כרך ד ס"ע תשכה ואילך. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד ע' ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תריז. וש"נ.**

137) ריח נחוח להוי': **ויקרא א, ט.**

138) ריח . . העלאת . . נחוח ל' המשכה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. וש"נ.**

139) נחוח . . מל' נחות דרגא: **ראה יבמות סג, א. ראה גם לקו"ת אמור לח, ג. פינחס עו, א. עח, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' רטו. וש"נ.**

140) כדי להיות ש' הוי' . . ע"י צמצום: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"ג. וש"נ.**

141) ש' הוי' ל' מהוה: **ראה זהר רע"מ פינחס רנז, סע"ב. פרדס שער עשר ולא תשע ש"א, פ"ט. שער עצמות וכלים שער ד, ספ"י. סה"מ תר"ם ח"א ע' קצח. וש"נ.**

142) צמצום היו"ד . . הה"א . . וא"ו . . ה': **ראה אגה"ת פ"ד. לקו"ת נצבים מה, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תתעז ואילך. סה"מ תרל"ח ע' קו. וש"נ.**

143) בספרי הקבלה . . לעשות תחלה יו"ד: **ראה משנת חסידים מסכת תקון תפילין פ"ב, מ"ד. תו"א תצוה פג, ב. תו"ח תצוה ח"ב שנו, ג. וש"נ. סה"מ תרכ"ט כאן. תרל"ח ע' שצ.**

144) תפלה במקום קרבנות תקנו: **ראה ברכות כו, א־ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ. אוה"ת תשא ע' א'תתפג.**

145) כל הקורא ק"ש בלא תפילין: **ברכות יד, סע"ב. ראה לקו"ת שלח מ, סע"א ואילך.**

בשני יצריך[146] ביצ״ט וביצה״ר להיות זובח את יצרו שגם הוא ישוב לאהבה את ה׳, שזהו ג״כ העלאה כמו העלאת נפש הבהמה הגשמי׳ שמקריבין ע״ג המזבח, וכנודע שגם נה״ב שרשה מפני שור[147] שבמרכבה כמו נפש הבהמה[148] הגשמי׳, וע״י העלאת נה״ב שבאדם הוא עליית המדות כמו ע״י הקרבנות ממש ביתר שאת ויתר עז[149].

וזהו מ״ש אדם כי יקריב מכם קרבן[150], ולא נאמר אדם מכם כי יקריב קרבן, שאם הי׳ נאמר אדם מכם הי׳ פי׳ שאם ירצה מכם איזה אדם להקריב קרבן אזי יקריב אותו מן הבהמה כו׳, אבל כשנאמר אדם כי יקריב מכם פי׳ שההקרבה שיקריב האדם יהי׳ מכם היינו מן האדם עצמו, ואומרו אח״כ מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו י״ל שכמו שבבהמות יש חילוק בין בקר לצאן ועזים, כמו״כ בנה״ב שבאדם יש חילוק מדרגות אלו, וכמו שבכלל נש״י כתי׳ וזרעתי את בית ישראל[151] זרע אדם ונת׳ במ״א שיש בנש״י ב׳ בחי׳ היינו נשמות גבוהות שהם בחי׳ זרע אדם, והנשמות שבעקבות משיחא שהם מבחי׳ זרע בהמה, כמ״ש מזה בת״א בד״ה ואלה המשפטים[152], ובהביאור ע״פ הנ״ל שלא נדפס[153], שבודאי א״א לומר שבכלל כל הנשמות שהם מזרע בהמה[154] בכלל הוא[155] ש׳ ב״ן[154], יהי׳ שוים ממש באין תוס׳ ומגרעת מזה לזה כלל, שהרי אנו רואים שיש בעלי תורה ובעלי עוסקי במצות וגמ״ח, ויש אנשים פשוטים ואינם עוסקים בגמ״ח וכדומה וכולם הם מזרע בהמה האם נאמר שכולם שוים, הלא בודאי יש מעלה ומדריגה לזה שעוסק בתורה או בגמ״ח על איש הפשוט שאינו עוסק בטובת זולתו, הגם שגם הבעל תורה והעוסק במצות הוא ג״כ רק מהנשמות שנק׳ זרע בהמה בכלל, מ״מ יש הפרש והבדל ביניהם כו׳.

---

146) ואהבת בכל לבבך . . בשני יצריך: ראה ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה ובהנסמן שם.

147) נה״ב שרשה מפני שור: ראה גם לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון רפ״ג. וש״נ.

148) שרשה מפני שור . . נפש הבהמה: ראה לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ה. וש״נ.

149) ביתר שאת ויתר עז: ע״פ ויחי מט, ג.

150) אדם כי יקריב מכם קרבן: ויקרא א, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה ובהערה 76.

151) וזרעתי את בית ישראל: ירמי׳ לא, כו [בדילוג].

152) בנש״י ב׳ בחי׳ . . בת״א בד״ה ואלה המשפטים: עד, ג ואילך. עו, ב. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ רמז ואילך — ב׳ נוסחאות. ע׳ רסב ואילך — נוסח ב׳. ע׳ רעא ואילך — נוסח א. תו״ח שמות כת״י ר״ש סופר ע׳ תה ואילך. (ע׳ תט ואילך. תיב, ב ואילך — נדפסו במאמרי אדה״ז שם). ובמהדורת אותיות מרובעות משפטים ח״ב (רעז, א ואילך. רפ, א רפא, ג ואילך.

153) ובהביאור ע״פ הנ״ל שלא נדפס: ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה שם ע׳ רפז ואילך. אוה״ת משפטים ע׳ א׳קכה ואילך. וראה גם לקו״ת צו ח, ב. עקב יג, ג ואילך. סה״מ תר״ל ע׳ נז ואילך.

154) בהמה . . ב״ן: ראה גם לעיל מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 15.

155) ש׳ ב״ן: מובא כמ״פ בע״ח ופע״ח וכו׳. ראה גם ז״ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס׳ הפליאה פרעמישלא תרמ״ד ל, רע״ב (הב׳). שושן סודות מ, ב. מא, ב.

וכמו"כ י"ל בנה"ב ג"כ הגם שכלליות כל הנה"ב שבאדם הוא מבחי' פני אדם שבפני[156] שור מ"מ הרי אנו רואים שיש שנפשו הבהמית אינו מתאוה לתאוות גדולות בתענוגים גשמי', ויש מי שהוא מתאוה ביותר ונמשך אחריהם, וכמו"כ יש מי שבנקל לבא לבחי' אתכפיא לסגף נפשו הבהמית שהגם שרוצה בתענוגים הגשמים מ"מ הוא מסגף א"ע, ויש שכבד לו מאד לסגף א"ע עד שע"י ריבוי התאמצות [יסגפו, ויש מי שגם ע"י ריבוי התאמצות[157]] שלו לא יוכל לבא לידי אתכפי' כ"א ע"י זולתו או איזה ביטושים שע"י יבא לבחי' אתכפי' וכמ"ש בתוכחה דויקרא, אז יכנע לבבם הערל[158] ואז ירצו את עוונם, פי' שע"י ריבוי הצרות ר"ל שבגלות עי"ז יכנע לבבם הערל, והיינו להיות כי הם עצמם אינם מכניעים את נפשם הבהמי מסיבת גסותו או מהעדר ההתבוננות והעבודה בהכנעת נפשו הבהמית כו', ועד"ז נוכל לחלק בנפש הבהמי שיש שנק' בשם צאן[159] שהם רכי הטבע, וחלושות ביותר מכל שאר הבע"ח, וטבע העז[160] הוא עז ביותר כמארז"ל בביצה דך"ה ע"ב ג' עזין הן כו' וי"א אף עז בבהמה, כמו עז פנים[161] שמעיז גם למי שאינו לפי ערכו כלל, כמו"כ טבע העז שהיא בעזות הגם שאין כחה גדול כ"כ, והבקר הוא השור כתי' בו ואם שור נגח הוא[162], ועד"ז בנה"ב שבאדם, יש שנפשו הבהמית רכה וחלושה, זהו כמו טבע הצאן, ויש שנפשו הבהמית עזה יותר מדאי היינו שמדמה בנפשו לעשות למלאות תאוות לבו מה שלא יעשה ולא יהי' כלל זהו כמו טבע העז, ויש שנפשו הבהמית חזקה ביותר והולך בשרירות לבו ה"ז כמו שור נגח שכמו השור מנגח ומבעט, כמו"כ מי שהולך בשרירות לבו הרע ה"ה מבעט ביוצרו, וכמו שטבעם לנגח ולבעט מי שאומר להם מדוע יעשה ככה כו', ונמצא כי גם בההקרבה אשר יקריבו לה' מכם היינו מן האדם עצמו יש ג"כ כל חילוקי מדריגות שור כשב ועז, והיינו מפני כי הפני אדם שבפני שור הוא ג"כ כלול מד' צורות כמ"ש הת"י ורש"י ז"ל שלכל חי' יש ט"ז פנים[163], ונמצא כי פני אדם שבפני שור יש ד' חיות ארי' שור נשר אדם

---

156) הנה"ב . . פני אדם שבפני שור: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון רפ"ג. וש"נ.**

157) [יסגפו . . התאמצות]: **ניתוסף בפנים בהוספת חצאי ריבוע ע"י המו"ל ע"פ סה"מ תרכ"ט כאן (ע' קיח ואילך כת"י ר"ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קכח]. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: ריבוי התאמצות . . ריבוי התאמצות.**

158) אז יכנע לבבם הערל: **בחוקותי מו, כא.**

159) בנפש הבהמי . . בשם צאן: **ראה גם לקו"ת ויקרא ב, ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקט. אוה"ת ויקרא כרך ג ע' תשכג. סה"מ תרכ"ט כאן. קונטרס התפלה פ"ח.**

160) וטבע העז: **ראה גם סה"מ וקונטרס התפלה שם. לקו"ת אמור לז, א. תו"ח ויצא [ח"ב לא, ב. ובמהדורת תשנ"ג ואילך שם] קעב, ב.**

161) עז פנים: **תבוא כח, נ. דניאל ח, כג.**

162) ואם שור נגח הוא: **משפטים כא, כט. ראה גם לקו"ת: מאמרי אדה"ז; אוה"ת; סה"מ וקונטרס התפלה שם. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קצח. תרמ"א ע' קיג וע' תמד. וראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יג וע' כ ואילך. תו"ח שם.**

163) הת"י ורש"י . . ט"ז פנים: **יחזקאל א, ו.**

וה״ה כלולי׳ זה מזה, ויש שנפשו הבהמית נמשך מפני אדם שבפני שור, ויש שנפשו הבהמית נמשך מפני שור שבפני אדם שבפני שור, ויש מי שנפשו הבהמית נמשך מפני נשר שבפני אדם שבפני שור וכדומה ומזה נמשך החילוקים שבנה״ב שבאדם כו׳.

וזהו מן הבקר ומן הצאן, ואם עז קרבנו (ויקרא ג׳ י״ב) כי באמת יכול להפוך כל המדות הרעות להעלותם לאלקות כי הכח המתאוה עצמו אינו רע כלל[164] רק הוא באוות נפשו מלבישו בלבושים צואים[165] להתאוות תאוות גשמים, שהרי שרשו הוא מפני שור שבמרכבה שהוא מהחיות הכסא שנושאים את הכסא ועי״ז הם מנושאות[166] כנודע, והיינו שהשור שבמרכבה הוא בבחי׳ רשפי אש בבחי׳ עליות לאלקות, וכאשר נשתלשל למטה ממנו נה״ב שבאדם הרי אין רע יורד מלמעלה[167], ולכן נפשו הבהמית הוא רק כח המתאוה לבד, ובכח המתאוה הלזה יכול להתאוות לדבקה בו ית׳, רק שהוא מלביש כח המתאוה שבנפשו להתאוות תאוות גשמיות בדברים המותרים או בשאט נפש בדברים האסורים ח״ו שהוא הוא המלבישו בלבושים רעים כאלו, (וע׳ מזה בד״ה זאת חקת, יהי לבי תמים בחוקיך, ד״ט[168]), ולכן צריך לדחות הלבושים ולהתפשט מהם לגמרי בעקירות הרצון בחרטה על העבר והקבלה על להבא כי זה א״א להעלותם כ״א שבירתם ודחייתם זהו תקנתם, ועצם כח המתאוה עצמו יכול להפכו מן הקצה אל הקצה[110], ותחת שהי׳ מלובש תחלה בלבושים צואים, יתהפך כחומר חותם[169] להיות בבחי׳ רצוא ותשוקה לאלקים חיים ומלך עולם[170], ואז כחו גדול להעלות נפשו האלקית ביתר שאת ויתר עז[149], כמו שאנו רואים שהבהמה יכולה להוביל את האדם למקום אשר

---

164) הכח המתאוה עצמו אינו רע כלל: ראה גם לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״ה. וש״נ.

165) בלבושים צואים: ראה זהר פינחס ריד, א. אגה״ק פ״ד. זכרי׳ ג, ג־ד. תניא פ״ט. פ״י.

166) מהחיות . . שנושאים . . מנושאות: ראה בחיי תרומה כה, י בשם הפדר״א ספ״ד. תו״א יתרו עא, ב. הנסמן במאמרי אדה״א בראשית ע׳ שעג. מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ כג. שה״א ע, א. תו״ח פקודי ח״ב תנט, א. וש״נ.

167) אין רע יורד מלמעלה: ראה ב״ר פנ״א, ג. ספר ארבע מאות שקל כסף בסופו (רפב, א). של״ה מאמר החמישי נג, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקסו ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח וארא ח״א נח, ד הערה 29.

168) בד״ה זאת חקת יהי לבי . . ד״ט: סה״מ תרכ״ט ע׳ צב ואילך כת״י ר״ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קא ואילך [ושם: וידבר ה׳ כו׳ זאת חוקת . . יהי לבי תמים].

הוספת התיבות (בד״ה זאת חוקת) „יהי לבי תמים בחוקיך״ כ״ה גם בסה״מ תרכ״ט כאן (ע׳ קיט וע׳ ריב כת״י ר״ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע׳ קכט וע׳ ריב). תרל״א ח״א ע׳ רסג ובהערה ד״ה וכמ״ש. ולכאורה הכוונה, כיון שנמצאים שני מאמרים בד״ה זאת חוקת, שידעו לאיזה מהם הכוונה. ויש לציין שמאמר הב׳ נאמר בפ׳ חוקת כמה חדשים לאחרי אמירת מאמר זה בשנת תרכ״ט.

169) יתהפך כחומר חותם: ע״פ איוב לח, יד.

170) לאלקים חיים ומלך עולם: ברכת יוצר. ירמי׳ י, י.

הוא בעצמו א"י לילך לשם, להיותה בשרשה מבחי' התהו שקדם לתיקון[171], ועד"ז ע"י הנה"ב שגם הוא שרשו מפני אדם שבפני שור שחיות המרכבה הם מה שכבר נתברר מבחי' התהו, יכול להעלות את הנה"א ששרשו מבחי' התיקון וע' מזה בד"ה מהלכים בין העומדים בת"א[172] ובהגהות לשם[173].

וכמו בקרבנות שהיו מקריבים ע"ג המזבח היו מקריבין חלב ודם כמו"כ הקרבה שבאדם היא ג"כ בחי' חלב ודם[174], והיינו כי גידול החלב באדם שאינו מייגע א"ע בעבודת הגוף, הוא מהתענוג שמזה שמתענג מכ"ד עי"ז מתרבה ומתגדל אצלו התענוג, ובעבודה ענין הקרבת התענוג הוא כמ"ש מי לי בשמים[175] ועמך לא חפצתי, פי' מי לי בשמים שלא יחפוץ לא בג"ע התחתון והעליון ולא בעוה"ב כ"א כל חפצו האמיתי יהי' ליכלל וליבטל באוא"ס ב"ה, וכל שעמך לא חפצתי פי' עמך הוא כמ"ש כי עמך מקו"ח מקור התענוגים[176] לא יחפוץ בזה כלל כ"א בו ית' אוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו, וכל ענינים[177] ההכרחים לצורכי גופו יהי' בע"כ אתה חי כמו שהוא בע"כ אתה מת[178] כמו"כ יהי' בע"כ אתה חי וחפצו האמיתי יהי' לדבקה בו ית' כו', והקרבת הדם הוא בחי' הרשפי אש ורתיחת הדמים שיש לו בהבלי העולם יהפך את עצם כח הרתיחה להיות בבחי' רתיחה היא אהבה ברשפי אש[179] שלהבת י"ה[180], וכענין הרתיכא של המלאכים שיש משריין ורתיכין[181], והגם כי רתיכין בכף הוא תרגום של רכב[182] ולכאורה אינו ענין הרתיחה[183] של רתיחות הדמים שזהו מל' הקדש ל' רותח, אך בבה"ז על מאמר הזהר[184] בשלח דמ"ח ע"ב בענין משריין ורתיכין פי' שהמלאכים שהם בבחי' או"י הם נק' משריין ומלאכים שבבחי' או"ח הם הנק' רתיכין והם בחי' השרפים כמ"ש

---

171) התהו שקדם לתיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ.**

172) בד"ה מהלכים בין העומדים בת"א: **וישב ל, ב.**

173) ובהגהות לשם: **אוה"ת חנוכה כרך ה ע' תתקיד (בהעלותך ע' תט). תתקכא, ב ואילך. תתקכח, ב ואילך.**

174) הקרבה שבאדם . . חלב ודם: **ראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' צב. ואילך. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תמב ואילך. וש"נ.**

175) מי לי בשמים: **תהלים עג, כה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב. וש"נ.**

176) כי עמך מקו"ח מקור התענוגים: **תהלים לו, י. ראה לקו"ת אמור לא, ד. (הוספות ויקרא) נא, ד ואילך. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה רפ"ד. וש"נ.**

177) ענינים: **בסה"מ תרכ"ט כאן: הענינים.**

178) בע"כ אתה חי . . אתה מת: **ראה אבות ספ"ד. ראה גם תו"ח שמות כת"י ר"ש סופר קז, ב. תקעה, א ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות וארא ח"א עג, ד. ויקהל ח"ב שפט, ד. וש"נ. סה"מ תרמ"ט ע' רלד. תרנ"ט ע' ז ואילך. לקו"ב לשער היחוד קסו, ב־ג.**

179) אהבה ברשפי אש: **ראה ספר הערכים חב"ד כרך א ע' תקכז ואילך.**

180) ברשפי אש שלהבת י"ה: **ע"פ שה"ש ח, ו.**

181) המלאכים שיש משריין ורתיכין: **צויין בסמוך בפנים.**

182) רתיכין . . תרגום של רכב: **תרגום אונקלוס ויחי נ, ט.**

183) הרתיחה: **בסה"מ תרכ"ט כאן: לרתיחה.**

184) בבה"ז על מאמר הזהר: **לט, ד ואילך.**

בבה"ז שנק' שרפים ע"ש שהם תמיד בבחי' רשפי אש, כמ"ש מזה בד"ה אם כסף תלוה (ד"ט)[185], והם מ"ש וריבוי רבבן קדמוהי יקומון[186] שהם המלאכים שעומדים בבחי' הביטול תמיד ואינו נמשך מהם השפעה למטה, כמ"ש מזה בד"ה אר"י יהי חלקי מגומרי הלל בכ"י (ד"ט)[187], והם שרש כח המתאוה של הנה"ב ששרשו מפני שור[147], ונמצא כי רתיחות הדמים שבתאוות עוה"ז כשמעלה עצם כח הרתיחה הרי הוא אז בבחי' רשפי אש לאלקות וה"ז כמו רתיכין שהם המרכבה שנק' רתיכין כו', ולבושי הרתיחה בעת שהי' לו רתיחות הדמים להבלי עולם היינו בחי' המחודו"מ שהי' אז ידחה אותם לגמרי מכל וכל כי לבושי הרתיחה א"א להעלותם ודחייתן זהו תיקונם וכענין מצות ל"ת, שצ"ל בבחי' לא היינו ענין הדחי', וכמשל כ"ח ששבירתן זהו תקנתם[188] כו'.

וע"י העלאת חלב ודם שבאדם עי"ז ממשיכים להיות הוי' אלקינו, פי' שכמו בקרבנות ע"י העלי' נמשך נחוח להוי'[137] שיהי' נמשך בחי' ש' הוי', כמו"כ נש"י להיות כי חלק ה' עמו[189] שיש בכאו"א מישראל חלק מש' הוי', וע"י העלי' גורמים שבחי' ה' יהי' בבחי' אלקינו אלקים שלנו[190], והיינו מבחי' הוי' דסוכ"ע כי בפסוק ראשון[191] יש שני שמות הוי', ה' אחד הוא בחי' ממכ"ע[192] היינו מה שהוא אחד הגם שנברא ז"ר וארץ וד"ר[193], שזהו בחי' ממכ"ע, וה' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע[192], וע"י ההעלאה בבחי' חלב ודם נמשך שבחי' הוי' דסוכ"ע יהי' בבחי' אלקינו אלקי' שלנו כו'.

וז"ע הקרבנות בכלל שהם עליות, רק פרטי הקרבנות העולה הי' זכר[4] להיותה כולה כליל[54] ועולה עד למעלה מבחי' פועל ומקבל[123], ואם כי גם החטאת עולה ג"כ עד רזא דא"ס[131] מ"מ היתה נקבה[5] להורות שהפגם מגיע בבחי' מל'[194]

---

185) בד"ה אם כסף תלוה (ד"ט): סה"מ תרכ"ט ע' סא כת"י ר"ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע' סט.

186) וריבוי רבבן קדמוהי יקומון: דניאל ז, י. ראה גם לקו"ת שה"ש ה, ב.

187) בד"ה אר"י יהי [כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט כאן. ושם: יהא] . . בכ"י (ד"ט): סה"מ תרכ"ט ע' לא כת"י ר"ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע' סז.

188) כ"ח ששבירתן זהו תקנתם: ראה כלים פ"ב, מ"א.

189) כי חלק ה' עמו: האזינו לב, ט. ראה גם לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ב.

190) אלקינו אלקים שלנו: ראה לקו"ת נצבים נג, סע"ג. לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל פיסקא ולהבין זה. וש"נ.

191) בפסוק ראשן: דק"ש — ואתחנן ו, ד.

192) ה' אחד . . ממכ"ע . . וה' אלקינו . . סוכ"ע: ראה לקו"ת שה"ש כט, רע"א. סה"מ תרכ"ט ע' קו ואילך כת"י ר"ש סופר, ובמהדורת אותיות מרובעות ע' קטו ואילך. תרל"ט ח"ב ע' תמג ואילך.

193) אחד . . ז"ר וארץ וד"ר: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"ב. וש"נ.

194) שהפגם מגיע בבחי' מל': ראה ע"ח שער המלכים שי"א, פ"ו. מבוא שערים ש"ב ח"ב פ"ב. הובא ברמ"ז שופטים ערה, א. ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תתרלה (נדפס גם באוה"ת שופטים ע' תתנט). אוה"ת בהעלותך ע' שכט. תו"ח וירא ק, א.

הנק׳ שמור[17] לכן היתה נקבה, אמנם השלמים הי׳ בין זכר ובין נקבה[6], והיינו כי השלמים הם ל׳ שלום[195], שמחברים בחי׳ י״ה עם ו״ה, ושלמים אותיות משלים[196], שז״ע מילואים שמילוי ה׳ אחרונה יהי׳ כראשונה[197].

והנה ברבות[198] גבי קרבנות הנשיאים בפ׳ נשא גבי קרבן נחשון בפי״ג דרנ״ג ע״ד[199] פי׳ הפסוק ולזבח השלמים[200] בקר שנים[201] אלו דוד ושלמה[202], שלמים שהיו צדיקים גמורים והיו ישראל בימיהם מושלמים, ובימי שלמה הי׳[203] המל׳ שלימה שנאמר וישב שלמה על כסא[204] ה׳ למלך[205] כו׳, הרי שמפרש ג״כ שלמים לשון שלימות, ופי׳ שלימות הוא כמ״ש בלק״ת בד״ה אני ישינה[206] בענין תמתי שז״ע כאלו עשאוני[207] שהשלימות הוא להיות התלבשות אוא״ס ב״ה במדות, ובד״ה תקעו בחדש שופר[208] מה שמשלים כל חסרון, כענין לא תחסר[209] כל בה[198].

ולהבין ענין השלמים[210] שממשיכים בחי׳ שלימות, שלכאורה איך בחי׳ זו בשלמים יותר מבחטאת ועולה ואשם כו׳, הענין הוא דהנה ארז״ל במד״ר פ׳ צו ספ״ט[211] ולמה שלמים באחרונה שיש בה מינים הרבה, דם ואימורים למזבח, חזה ושוק לכהנים, עור ובשר לבעלים, והיינו כי מה שיש בה מינים הרבה זהו התכללות הרבה בחי׳ יחד, וזהו הוראה על בחי׳ השלום והיחוד. והנה אכילת[212] בעלים שהבעלים אוכלים בשר השלמים בודאי אינה הנאה גשמיות[213],

---

195) השלמים הם ל׳ שלום: ראה תו״כ ורש״י ויקרא ג, א. רש״י תצוה כט, כב. זהר ס״ת לך פט, ב. לקו״ת צו טו, ב ואילך. פ׳ ראה ל, ג.

196) ושלמים אותיות משלים: בחיי הובא לעיל בריש המאמר.

197) מילואים . . כראשונה: ראה של״ה הובא לעיל בפנים על יד הערה 61.

198) והנה ברבות . . כל בה: ע״פ לשון אוה״ת צו ע׳ יט ד״ה והנה. וראה ג״כ לקו״ת צו שם.

199) ברבות . . בפ׳ נשא . . דרנ״ג ע״ד: במהדורת אמשטרדם ת״א. ולפנינו במד״ר פי״ג, יד בסופו.

200) ולזבח השלמים: נשא ז, יז.

201) בקר שנים: בבמד״ר: וגו׳. באוה״ת ובסה״מ תרכ״ט כאן כבפנים.

202) ושלמה: בבמד״ר ישנו המשך נוסף. באוה״ת ניתוסף: כו׳. בסה״מ תרכ״ט כאן, כבפנים.

203) הי׳: וכ״ה באוה״ת ובסה״מ תרכ״ט כאן (ע׳ קכא כת״י ר״ש סופר). בבמד״ר: היה. בסה״מ תרכ״ט מהדורת אותיות מרובעות ר״ע קלא: היתה.

204) וישב שלמה על כסא ה׳ למלך: דבהי״א כט, כג.

205) למלך: במדרש ובאוה״ת ליתא. בסה״מ תרכ״ט כאן כבפנים.

206) בלק״ת בד״ה אני ישינה: שה״ש לד, רע״ד. לה, ד.

207) כאלו עשאוני: ראה זהר בחוקותי קיג, סע״א. ויק״ר פל״ה, ז. תנחומא תבא א בסופו.

208) ובד״ה תקעו בחדש שופר: כ״ה גם באוה״ת ובסה״מ תרכ״ט כאן (וראה בהנסמן לשם). אולי הכוונה למאמר ד״ה זה משנת תקצ״ו נמצא בבוך 2044 ע׳ קצ ואילך.

209) לא תחסר כל בה: עקב ח, ט.

210) ולהבין ענין השלמים: ראה גם אוה״ת צו ס״ע כ ואילך.

211) במד״ר פ׳ צו ספ״ט: סימן ח. מובא גם באוה״ת צו ע׳ כב. וראה לקו״ת צו טו, סע״ב.

212) והנה אכילת . . ז״ע: ע״פ לשון אוה״ת צו ע׳ כא.

213) אכילת בעלים . . אינה הנאה גשמיות:

כ"א אכילתם הוא לפני ה' ע"ד מ"ש וישמחו בך ישראל[214], ועל שמחה זו ארז"ל אין שמחה אלא בבשר[215], והנה ע"י שהי' בקרבן זריקת הדם והקטרת אימורים שנכלל נפש הבהמה בשרשה כנ"ל בחי' והחיות נושאות כו', וע"י אכילת כהנים[216] שהיא אכילת אדם ש' מ"ה[217] כו', אזי מה שהבעלים אוכלים ז"ע[212] שנמשך גם למטה בבי"ע מבחי' הביטול הנ"ל ולכן גם הבעלים אוכלים בשמחה לפני ה' כו'.

ויובן זה[218] ע"ד מה שנת' במ"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים דתקס"ב[219] ע"פ מאמר הזח"ב ר"פ תרומה[220] בענין אפרסמון ואפריון דקוב"ה משתעשע מעונג הצדיקים בג"ע זהו עד"מ אדם העושה חתונה לבנו או לבתו או איזה בשורה טובה שמתענג ממנה אזי עושה משתה וסעודה לאוהביו שרוצה מאד שיתענגו באותו הסעודה, ומזה שהם מתענגים מסעודתו ושמחים בשמחתו הרי הוא מתענג מאד, וסיבת כ"ז הוא העונג העצמי מהבשורה טובה או חתונת בנו כו', ועד"ז הוא עונג הצדיקים בג"ע זהו כמשל ענג הסעודה שעושה לאוהביו בעת שמחתו, שכ"ז בא מסיבת ענג העליון שיש לו ית' תענוג כביכול מביטול היש והאמיתי[221] של הצדיקים ומשמחת בתו היא התורה[222] כו', ומחמת זה עושה הסעודה הוא ענין התענוג לצדיקים בג"ע, וזהו ע"ד שארז"ל יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק[223], ועד"ז יובן ענין השלמים שגם כל אדם שאינם כהנים כלל נהנים ושמחים ומתענגים מהקרבן שה"ע וישמחו בך, ולא הכהנים והמזבח בלבד, וכ"ז נמשך להם מהקרבן שהוא משל גבוה, שזה מורה על עוצם ענג העליון למעלה, אז עושה סעודה לאוהביו ע"ד שכתיב אכלתי יערי כו' אח"כ אכלו ריעים[224] שתו ושכרו דודים[218], וז"ע השלמים ב"פ שלום[225], שלום למעלה ושלום למטה, שלמעלה נעשה

ראה לקו"ת צו שם (מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' קעא. ע' קעח. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קלא ואילך. אוה"ת ויקרא כרך ד ע' תתקצח וע' א'א ואילך ד"ה קיצור). לקו"ת שמיני יח, ג (מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קסה. מארז"ל ע' קמט). בסמוך הערה 215.

214) וישמחו בך ישראל: נוסח תפלת העמידה ליו"ט (ובסידור אדה"ז וישמחו בך כל ישראל). ראה לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהערה 99.

215) אין שמחה אלא בבשר: פסחים קט, א. ראה גם שו"ע אדה"ז הל' יו"ט סתקכ"ט, ס"ז. לקו"ש בהעלותך כרך לג ע' 62 ואילך. לעיל הערה 213. וראה של"ה עמוד השלום רמו, ב.

216) אכילת כהנים: ראה לקו"ת צו ז, סע"ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קסג ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' מד ואילך. וש"נ. פלח הרמון צו ע' כג ואילך.

217) אדם ש' מ"ה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה בתחילתו. וש"נ.

218) ויובן זה . . ושכרו דודים: ע"פ לשון אוה"ת צו ע' כא.

219) בביאור ע"פ ואלה המשפטים דתקס"ב: מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ס"ע קנז ואילך.

220) הזח"ב ר"פ תרומה: קכז, א.

221) והאמיתי: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ט כאן.

222) בתו היא התורה: שמו"ר פל"ג, א.

223) יותר משהעגל . . הפרה רוצה להניק: ראה פסחים קיב, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפז. וש"נ. תו"ח ויצא קסט, ג ובהערה 35.

224) אכלתי . . אכלו ריעים: שה"ש ה, א. ראה ביאוה"ז ויקרא נט, ג ואילך [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' קמא ואילך]. ולהצ"צ בכרך ב' ס"ע תתמח-תתמט.

225) השלמים ב"פ שלום: ראה זהר ויקרא

שלום לחבר בחי' י"ה עם ו"ה, כי בזה"ג אין השם שלם כו', אבל בזמן שהי' בהמ"ק[226] קיים ע"י השלמים הי' נעשה השם שלם חיבור בחי' י"ה עם ו"ה, ושלום למטה שיומשך הגילוי אור גם בבי"ע שז"ע שע"י אכילת מזבח ואכילת כהנים נמשך שגם הבעלים יאכלו לפני ה' ע"ד וישמחו בך כו'.

וזהו מ"ש בשלמים וזאת תורת[2] זבח השלמים בוא"ו, משא"כ בעולה וחטאת נאמר זאת בלא וא"ו[3], דהנה בהשמטת זח"א סי' ד"ה[227] פי' זאת בלא וא"ו זהו מל' לבד והיא דין, אבל וזאת בוא"ו היינו כשמתחבר ומתייחד הוא"ו שהוא ז"א עם מל' הנק' זאת, וע' מזה בזח"ג ר"פ חקת, ולכן בשלמים להיות שע"י השלמים עושים שלום למעלה ושלום למטה היינו שמתחברים שם י"ה עם ו"ה להיות השם שלם נאמר וזאת בוא"ו להורות על ההמשכה במל' שז"ע מילואים שגם ה' אחרונה יהי' כמו ה' ראשונה, ומבחי' מל' נמשך גם למטה בבי"ע שז"ע אכילת בעלים כו', שגם הם יהנו מסעודת שמחתו כו'.

בס"ד חגה"פ מ"ב

כמה מעלות טובות[1] למקום עלינו[2], הנה קחשיב כאן ט"ו מעלות טובות כנגד ט"ו שיר המעלות[3] שבתהלים[4], וי"ל למה ט"ו דוקא. הענין הוא[5] דהנה כתי' בן פורת יוסף[6] בן פורת עלי עין, ולכאורה אינו מובן למה נאמר ב"פ בן פורת כו'.

יב, ב — הועתק באוה"ת צו ע' יט. לקו"ת צו טו, סע"ב. שה"ש כה, ג. אוה"ת צו ע' כב. סה"מ תרכ"ט כאן.

226) בזה"ג . . בזמן שהי' ביהמ"ק: ראה גם לעיל פיסקא אמנם השל"ה.

227) בהשמטת זח"א סי' ד"ה: רס, ב.

1) כמה מעלות טובות: מיוסד על מאמר ד"ה בן פורת יוסף תקס"ג. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפסה בתו"א ויחי קה, א ואילך. ועם הגהות וכו' מכ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת ויחי כרך ו ע' 2174 ואילך — בפתיחה: ויוסף הורד מצרימה. ע' תתשמה ואילך. כרך ה ע' 2024 ואילך (נדפס גם במאמרי אדה"ז דבסמוך ע' שפה ואילך). הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז נדפסה במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' צה ואילך.

מאמר זה נאמר ג"כ בשבת הגדול שנת תרל"ג — נמצא בסה"מ תרל"ג ח"א ע' קצז. וש"נ.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק. הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק 810 ע' 331. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' IX ובהערה 48.

עוד אודות מאמר זה ראה לעיל במפתח המאמרים שבריש הספר.

2) כמה מעלות טובות למקום עלינו: נוסח הגדה של פסח.

3) ט"ו מעלות . . ט"ו שיר המעלות: אבודרהם סדר ההגדה ופירושה בפי' פיסקא זו.

4) ט"ו שיר המעלות שבתהלים: קכ־קלד.

5) הענין הוא . . הורד מצרימה: ראה סה"מ תרל"ג כאן בהערה.

6) בן פורת יוסף: ויחי מט, כב. ראה גם לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף בתחילתו.

הנה כתיב ויוסף הורד[5] מצרימה[7], והנה ענין עבדים היינו לפרעה במצרים[8] מבואר בפע"ח ובמ"ח שמצרים הוא בחי' מצר ים[9] ולזה עבדים היינו לפרעה במצרים כו'.

ולהבין פי' מצרים[10] שהוא מצר ים. הענין הוא, דהנה ארז"ל כמה ארך אפים לפניו[11] שכל הדורות היו מכעיסין ובאין כו', והיינו שמבחי' ארך אפים נמשך שמאריך אף, הגם שמכעיסין ובאין אעפי"כ מאריך אף כו', והנה רז"ל למדו זה ממה שכתי' ארך אפים[12], ארך אף מיבעי לי' אלא שמאריך אף לצדיקים ומאריך אף לרשעים[13] ואם הי' כתי' ארך אף ה"א[14] שמאריך אף לצדיקים לבד, אבל כיון שכתי' ארך אפים מזה למדו שמאריך אף גם לרשעים, והיינו ממה שניתוסף שני אותיות ים לארך אף מזה נמשך שמאריך אף גם לרשעים, וזהו ענין מצר ים שמאותיות ים דהיינו שתי אותיות שבארך אפים עי"ז נמשך גלות מצרים[*15], לפי שמשם נמשך שיהי' מאריך אף לרשעים כו'.

ולהבין כ"ז[15] ילה"ק ענין מ"ש מי כה' אלקינו[16] בכל קראינו אליו, ואיתא בספרי אליו ולא למדותיו[17] ולכאורה אינו מובן שהרי איתא בספרים[18] שהשמות הם

---

7) ויוסף הורד מצרימה: **וישב לט, א.**

8) עבדים היינו לפרעה במצרים: **נוסח הגדה של פסח.**

9) שמצרים . . מצר ים: **ראה פע"ח שער חה"מ שכ"א, פ"א הגה א. פ"ז פיסקא עבדים היינו. של"ה שופטים שש מעלות לכסא שעז, ב. מגלה עמוקות וישב עה"פ (לז, ט) ויחלום בסופו. מ"ח מסכת סדר ליל פסח פ"ז, מ"א (הועתק לשונו באוה"ת כרך ה ובמאמרי אדה"ז ע' שפה שבהערה 1). בפיסקא הבאה. סה"מ תרכ"ז ע' שסז. וש"נ.**

10) ולהבין פי' מצרים: **ראה אוה"ת כרך ה (ומאמרי אדה"ז) שבהערה 1.**

11) כמה ארך אפים לפניו: **אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם תו"א בשלח סא, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קמו. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' קעא ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קלד, ד ואילך.**

12) ארך אפים: **תשא לד, ו.**

13) ארך אף . . לצדיקים . . לרשעים: **ראה ערובין כב, א (ולכאורה כצ"ל באוה"ת כרך ה ובמאמרי אדה"ז שבהערה 1). ראה גם לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע' ז] פ"א: „כמובן מדרשת רז"ל שבת פ"ט".**

14) ואם . . ה"א: **בסה"מ תרל"ג כאן: דאם . . היינו אומרים.**

*15) שמאותיות ים . . אפים . . גלות מצרים: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע' ז] פ"א.**

15) ולהבין כ"ז: **ראה (בנוסף להערה 1) סידור שער הק"ש פה, ב. אמרי בינה פתח השער ז, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' כא ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' שעו ואילך. ע' שצ ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' רמו. לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג ואילך. סהמ"צ להצ"צ קטו, א ואילך ובהנסמן במ"מ לשם.**

16) מי כה' אלקינו: **ואתחנן ד, ז [בדילוג].**

17) בספרי אליו ולא למדותיו: **וכ"ה בסידור; מאמרי אדה"ז תקס"ו [ושם: והובא בפרדס ובכל ספרי המקובלים הקדומים]; אמ"ב: אוה"ת [ושם: כ"כ בפרדס של"ב פ"ב בשם הספרי ובכל ספרי הקדמונים]; סהמ"צ שם. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קכו — ראה פרדס שער הכוונה של"ב, פ"ב. אלימה רבתי מעין א (עין כל הארץ) תמר א, פ"ב. ס' חרדים המצוה העקרית רפ"ה. מאה קשיטה סס"ב. של"ה בסידורו שער השמים כו, א ד"ה ולענין לידע. מאמרי אדה"ז תקס"ז שם [ושם: בספרא]. בחיי ואתחנן ד, ז. עקב יא, יג. כד הקמח מערכת תפלה ע' תלה.**

18) איתא בספרים: **וכ"ה בלקוטי תורה**

בעשר ספירות כמו שם אל בחסד ושם אלקים בגבורה[19] וש' הוי' בת"ת[20] והרי הקריאה היא לשמות כו' וכמ"ש במשה אנא אל נא רפא נא להי[21], וכן אנו אומרים אנא ה' הושיעה נא[22], נמצא שהקריאה הוא להשמות והשמות הם במדות, ואיך נאמר אליו ולא למדותיו. אך הענין הוא דהנה באמת אוא"ס הוא לאו מכא"מ איהו כלל וכולא הוא רק לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך צדק ידיעא[23] כו', דהנה בחי' מדות הם בבחי' גדר מהות כמו למשל מדת החסד למטה שהוא בבחי' מהות, והגם שאין ערוך כלל מדת החסד שלמטה למדת החסד שלמעלה שהרי נאמר מכלכל חיים בחסד[24], שלמעלה מדת החסד עצמו הוא מחי', אך אעפ"כ הוא בבחי' מהות, וכן אפי' מדת החכמה היא ג"כ בבחי' מהות, אבל אוא"ס הוא בבחי' בלי מ"ה בלי מהות לית מח' תפיסא בי' כלל[25] והוא למעלה מגדר מדות כו', אלא שנתלבש במדת החסד שיהי' אור וחיות במדת החסד ושארי מדות העליונות ומשפיע בהן ועל ידן בעולמו' חיות שהוא בבחי' גבול ומדה, שאלו לא נתלבש במדות הנ"ל לא הי' כלל ההשפעה וחיות בבחי' גבול ותכלית כ"א בלי גבול וגם לא הי' החיות כלל ע"ד שהוא עתה עוה"ז הגשמי ושמים וארץ גשמיים, וכמו שלע"ל שיהי' גילוי עליון יותר לא יהיו השמים וארץ מסתירים כלל כמ"ש כי כאשר השמים החדשים[26] כו', וזהו משארז"ל ברבות בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה[27] בחכמה ובתבונה ובדעת[28] כו' והיינו לפי שהמדות הם בבחי' לבוש שמתלבש בהם אוא"ס כי מדה הוא לשון לבוש[29] וכמ"ש מדו בד ילבש[30].

שם. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרצט. ראה תו"א נח י, סע"ב.

19) שם אל בחסד ושם אלקים בגבורה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד. וש"נ.

20) וש' הוי' בת"ת: ראה זהר ויקרא יא, א. ע"ח שער השמות שער מ"ד, פ"ג. פ"ו. סידור שער המועדים ריז, ג. תו"ח בראשית מא, א הערה 7.

21) אנא אל נא רפא נא לה: בהעלותך יב, יג [בהוספת תיבת אנא — וכ"ה לקמן בפנים פ"ב. סה"מ תרל"ג כאן ע' קצח וע' קצט]. חרוז הדור נאה בפיוט ידיד נפש (בסידור אדה"ז — בסיום פתח אליי).

22) אנו אומרים אנא ה' הושיעה נא: אין כמוך חנון ורחום [בוהוא רחום, שאומרים בב' וה']; הלל — תהלים קיח, כה.

23) לאו מכא"מ . . לאחזאה . . ידיעא: ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.

24) מכלכל חיים בחסד: נוסח שמו"ע. ראה תו"א מקץ לו, ב. מג"א קכג, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרס. וש"נ.

25) לית מח' תפיסא בי' כלל: ת"ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"א.

26) כי כאשר השמים החדשים: ישעי' סו, כב.

27) ברבות בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה: וכ"ה בסה"מ תרל"ג כאן ע' קצח — ראה ילקוט שמעוני ישעי' סס"א רמז תקו. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרלא וש"נ. שה"א כא, ב הערה 3.

28) ברבות בעשרה לבושים . . ובדעת: אולי הכוונה לחגיגה יב, א [ושם: בעשרה דברים נברא העולם בחכמה ובתבונה ובדעת]. וראה שער היחוד והאמונה פ"י פז, ב: במדרש — וכ"ה באוה"ת ש"ש כרך ו ע' ב'תצו. וראה גם המשך מים רבים תרל"ו פי"ט. ח"ב שם ע' תו.

29) שהמדות . . הוא לשון לבוש: ראה שיעור קומה להרמ"ק מערכת מדות ס"א ד"ה השני. אלימה רבתי מעין א (עין כל הארץ) תמר ו, פ"א. לקו"ת שבהערה 15 נא, ד. פ' ראה כד, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמב. וש"נ.

30) מדו בד ילבש: צו ו, ג [בדילוג].

(ב) **והנה** אוא"ס שהוא נשמה לבחי' חסד דרועא ימינא[31], לבחי' אוא"ס זה אנו קוראין השם אל או אלקה[32] ולא להחסד עצמו ח"ו שאינו רק כלי לאור בחי' נשמה זו, ועד"ז ענין ש' אלקים בגבורה, אין ר"ל השם על המדה עצמה אלא על אוא"ס המלביש, נמצא כל השמות אף ששם זה בחסד ושם זה בגבורה עכ"ז כיון שהכוונה והענין של השם הוא לאוא"ס שהוא נשמה לחו"ג א"כ כולם ר"ל על בורא עולם ממש כפשוטו כשאנו אומרים שם אל וכדומה הכוונה על הבורא עולם שהוא אחד יחיד, אף ששם זה בחסד וזה בגבורה, וכמו עד"מ כשנותן המלך מתנה לזולתו ונותן מתנה מרובה בידו הימנית ולפעמים נותן ע"י שמאלו אף שידו השמאלית אינה הימנית מ"מ בשניהם הנותן הוא המלך עצמו כי אין הידים עצמן הנותנין כ"א חיותו המלובש בהן ובכל גוף המלך והרי הכל אור וחיות אחד, רק שאנו מבקשים לאוא"ס המלובש בבחי' מדות, לפי שאוא"ס מצד עצמו הוא פשוט בתה"פ והוא למעלה מגדר גבול ומדה, ולכן כשאנו מבקשים איזה בקשה שצריכים המשכה זו בבחי' גבול לזה אנו מבקשים לבחי' אוא"ס המתלבש בבחי' מדות כמו אנא אל נא רפא נא לה[21] שכדי שיומשך בחי' רפואה גשמי' למטה זהו ע"י שנמשך אוא"ס ע"י מדת החסד כו' בחי' שם אל שהוא בחי' אוא"ס המלובש במדות כו'. וע"פ הקבלה ענין השמות הם בחי' האורות, ומדות הם בחי' הכלים, ופי' בכל קראינו אליו ולא למדותיו היינו לבחי' האור המלובשים*[33] בהכלים, והגם שהכלים הם ג"כ אלקות כי איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד[33], אך אעפי"כ שרש האור הוא למעלה מהכלים, והוא באופן אחר מהכלים, כי הכלים הוא הכח שיש באוא"ס בבחי' גבול וכמ"ש בעה"ק ש"א פ"ח[34] שא"ת שאוא"ס הוא כח הבבע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו, והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות, והיינו בחי' כלי הספירות[35], והאור הוא בחי' אוא"ס שהוא למעלה מבחי' גבול כו'. והנה כדי שיומשך אוא"ס שהוא בחי' לאו מכא"מ בבחי' מדות הוצרך להיות בחי' ממוצע, והיינו שהממוצע כלול מב' הבחי'[36] דהיינו מבחי' אוא"ס שלאו מכל אינון מדות ומבחי' מדות, ולפי שהוא כלול מב' הבחי' יכול לחבר את בחי' אוא"ס בבחי' מדות כו'.

(ג) **והנה** בחי' ממוצע זה הוא בחי' מדת ארך אפים*[37], דהנה ארז"ל על בחי' מדת ארך אפים שהוא מעביר על מדותיו, נמצא שהוא למעלה מבחי'

---

31) חסד דרועא ימינא: ת"ז בהקדמה יז, א.

32) חסד . . אלקה: ראה תקז"ח קג, ג. פרדס שער עה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אלוה. עסיס רמונים לפרדס שם. ספר הליקוטים (שמות ג, ב) עה"פ וירא מלאך ה' אליו בלבת אש.

*33) האור המלובשים: כ"ה גם בסה"מ תרל"ג כאן ע' קצט.

33) איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה על יד הערה 39 ואילך.

34) בעה"ק ש"א פ"ח: מובא בשמו בכ"מ — ראה סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קכט. וש"נ. ח"ב ע' תשמט. וש"נ.

35) והגבול . . הספירות . . כלי הספירות: ראה לקו"ת עקב טז, א.

36) שהממוצע כלול מב' הבחי': ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א. תו"א יתרו קט, ב. סידור שער הל"ג בעומר שו, ב. אוה"ת בשלח ע' תקע ואילך. לקמן מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם פ"א ואילך ובהנסמן שם.

*37) ממוצע . . מדת ארך אפים: ראה גם

מדות כיון שהוא מעביר על מדותיו, וגם הוא מקור לבחי' מדות כיון ששייך לומר מעביר על מדותיו שמשמע מזה שהמדה נוגע לו וע"פ מדותיו צ"ל למשל בבחי' דין רק שמעביר על מדותיו נמצא שהוא שייך גם לבחי' מדות כו', לכן לפי שבחי' ארך אפים הוא כלול משני הבחי', מבחי' האור שלמעלה מהכלים שהוא בחי' מדות וגם מבחי' מדות כו', לזה הוא יכול לחבר את האור דהיינו בחי' השמות עם בחי' מדות כו'. היוצא מזה שיש בבחי' אוא"ס שני בחי', דהיינו כשמתלבש בבחי' מדות, ובחי' אוא"ס שמלובש בבחי' מדת ארך אפים שהוא למעלה עדיין מבחי' מדות.

והנה בבחי' ארך אפים שם הוא מאריך אף לרשעים ג"כ לפי ששם כחשיכה כאורה[37] שוין ואם צדקת מה תתן לו[38] לכן מבחי' זו יכול גם פרעה לקבל לכן מזה נמשך בחי' גלות מצרים, אך אעפי"כ אינם מקבלים רק מבחי' עורף ואחוריים בחי' מצר ים שהוא בחי' מיצר הגרון שהוא בחי' עורף[39] דהיינו מבחי' חיצוני' דא"א, אבל בחי' פנימי' אינו נמשך כ"א לנש"י וכמ"ש יאר ה' פניו אליך[40], וכתי' יאר פניו אתנו סלה[41] כו'[42], אבל מבחי' עורף יכולים גם הם לקבל לפי ששם כחשיכה כאורה שוין ולכן מבחי' זה נמשך בחי' גלות מצרים.

ולזה כדי שיהי' בחי' יציאת מצרים[43] זהו מ"ש ויוסף הורד מצרימה[7] שע"ז שיוסף הורד מצרימה ע"ז הי' יכול להיות שיהי' בחי' יצי"מ, דהנה ביוסף כתי' ואני נתתי לך שכם אחד[44] על אחיך, שכם הוא בחי' כתפין שהוא בחי' אחוריים וכמ"ש ויקח שם ויפת את השמלה[45] וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית, ויוסף עושה מבחי' שכם שהוא בחי' אחוריים (שמזה נמשך בחי' גלות מצרים כו') בחי' אחד דהיינו שההמשכה יהי' נמשך בבחי' פנימית דוקא ע"י בחי' אחד דהיינו שההמשכה יהי' נמשך מבחי' אלף[46] שרומז לאלופו ש"ע*[47] בבחי' ח' וד' שהוא בחי' חכמה ודבור[46], וע"ז שנמשך ע"י בחי' חכ' ע"ז נמשך לישראל דוקא כי בחכ' כתי' חכמת אדם תאיר פניו[47], וכתי' יאר פניו אתנו סלה כו'[42], וזהו

לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע' ז] פ"א. וש"נ.

37) כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב. ראה לקו"ת צו יב, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

38) ואם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז — צויין לקמן פ"ד בפנים.**

39) מיצר הגרון . . עורף: **ראה גם תו"א וארא נח, ב ואילך.**

40) יאר ה' פניו אליך: **נשא ו, כה.**

41) יאר פניו אתנו סלה: **תהלים סז, ב.**

42) כו': **וכ"ה בסמוך. סה"מ תרל"ג (כאן ובסמוך) ע' קצט.**

43) כדי שיהי' בחי' יציאת מצרים: **ראה תו"א ויחי קב, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' פ־פא.**

44) ואני נתתי לך שכם אחד: **ויחי מח, כב. ראה גם לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה למהר"ש ס"ע ז ואילך. ע' ט] ספ"א. פ"ג.**

45) ויקח שם ויפת את השמלה: **נח ט, כג.**

46) אחד . . אלף . . ח' וד' . . חכמה ודבור: **ראה גם סה"מ תרל"ג כאן ע' ר. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ס"ע ז ואילך] ספ"א.**

*47) לאלופו ש"ע: **ב"ר פ"כ, ב.**

47) חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א. ראה**

מה שנאמר ויוציאנו ה׳ אלקינו משם[48] היינו ממצרים לפי שכשנמשך המשכה[49] ע״י חו״ב עי״ז ויוציאנו[50] ה׳ ממצרים ממצר ים כו׳.

(ד) **והנה** מה שיוסף דוקא עושה מבחי׳ שכם א׳, הענין דהנה ביוסף כתי׳ בן שבע עשרה שנהי[51], שהוא בגימט׳ טוב[52], והנה תורה נק׳ ג״כ טוב וכמ״ש כי לקח טוב כו׳ תורתי אל תעזובו (משלי ד׳ ב׳) וכדאי׳ בגמ׳ מנחות דנ״ג ע״א[53] יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבא טוב זה משה ויקבל[54] טוב זו תורה שנא׳[55] כי לקח טוב וגו׳, והיינו לפי שטוב הוא בחי׳ מקור השפעה וכמו שאנו רואים שמי שהוא איש טוב בעצם יכול להשפיל א״ע ולהשפיע לזולתו, וכמו שמצינו בהלל הזקן והלל לא יקפיד, שאעפ״י שהטריח אותו כמה פעמים ואמר מי כאן הלל[56] כו׳ אעפי״כ לא הקפיד עליו כלל לפי שהי׳ איש טוב בעצם כו׳, וכן אנו רואים בהשפעת הרב לתלמיד שצריך לצמצם את שכלו לפ״ע שכל התלמיד שזהו מצד מדת הטוב, וכמו למשל מצות צדקה שהשפעה זו הוא מצד מדת הטוב, וכמו שאנו רואים שמי שהוא בעצם טוב יותר הוא נותן צדקה יותר, וכך יובן כמו שיש צדקה בגשמיות כמו״כ יש צדקה ברוחניות שהו״ע השפעת הרב לתלמיד כו׳ שזהו מצד מדת הטוב כו׳, וכך למעלה מקור השפעה בעולמות הוא מצד מדת הטוב, וזהו מ״ש הטוב כי לא כלו רחמיך[57] שבחי׳ טוב הוא מקור בחי׳ יגמה״ר שמצד מדת הטוב נמשכו בחי׳ יגמה״ר, וזהו ג״כ מ״ש בע״ח כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו[58] שזה שעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולמות זהו מצד מדת הטוב כו׳, ועפי״ז יובן מאמרם ז״ל שאמרו יבא טוב כו׳ ויקבל טוב מטוב, שנק׳ הקב״ה טוב, וגם התורה נק׳ טוב, דהנה זה שיומשך הרצון בתומ״צ זהו מצד מדת

לקו״ת מסעי צג, ב. לקמן מאמר ד״ה אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן פ״א.

48) ויוציאנו ה׳ אלקינו משם: **נוסח הגדה של פסח. ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רמג בשולי היריעה ובהנסמן לשם. לקמן הערה 73.**

49) המשכה: **בסה״מ תרל״ג כאן: ההמשכה.**

50) המשכה ע״י חו״ב עי״ז ויוציאנו: **ראה הערה בסה״מ תרל״ג כאן.**

51) ביוסף . . בן שבע עשרה שנה: **וישב לז, ב.**

52) שבע עשרה . . בגימט׳ טוב: **ראה לקו״ת להאריז״ל ר״פ וישב. ביאוה״ז ויחי ל, ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רצד. ע׳ שכח. ע׳ תנח. שעה״י קלד, ב. אוה״ת ויחי ס״ע שנד. ע׳ שצג. ישעי׳ כרך ג ע׳ א׳ריג [נדפס גם בביאורי הזהר ויחי להצ״צ כרך ב ע׳ תשלו]. סה״מ תרל״ג כאן ס״ע ר. תר״ם ח״א ע׳ שב. ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ז. מאמר ד״ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע׳ ח] רפ״ב.**

53) בגמ׳ מנחות דנ״ג ע״א: **וכ״ה גם בסה״מ תרל״ג כאן ע׳ רא. וכנראה צ״ל כבאוה״ת שבסמוך: ע״ב.**

מובא גם באוה״ת וארא כרך ז ע׳ ב׳תקפא. בשלח ע׳ תקיא. ואתחנן ע׳ קכח. תהלים ע׳ פט. ע׳ תרפא.

54) ויקבל: **במנחות שם: דכתיב [שמות ב, ב] ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל.**

55) שנא׳: **שם: דכתיב.**

56) והלל לא יקפיד . . מי כאן הלל: **ראה שבת לא, א.**

57) הטוב כי לא כלו רחמיך: **נוסח מודים. ראה לקו״ת מסעי צג, ג.**

58) כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו: **ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב (כשעלה ברצונו הפשוט). שער הכללים בתחילתו (להיטיב לברואיו).**

הטוב לפי שבאמת אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח (איוב ל"ה ו"ז[59]) שהוא למעלה מהרצון של תומ"צ ורצון אותיות צנור[60] שכדי שיומשך בבחי' תומ"צ הוצרך להיות צמצום כו'. וזהו שקודם עשה"ד נאמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר[61] שכדי שיומשך בחי' תורה זהו ע"י[62] שם אלקים שהוא[63] בחי'[64] דין[62] וצמצום[64] כו'.

והנה כדי שיתצמצם בבחי' צמצום דתומ"צ, והלא אוא"ס הוא למעלה מבחי' זו, זהו ע"י מדת הטוב שע"י בחי' טוב ע"ז הוא מתצמצם ברצון דתומ"צ דוקא, וזהו ג"כ שנק' התורה טוב, שהרי ע"י התורה נמשך ההשפעה בעולמות כמ"ש אם בחקתי תלכו[65] ונתתי גשמיכם בעתם[66] כו' ופירש"י ז"ל אם תהיו עמלים בתורה[67], ואם לא תשמעו[68] כו', שזהו הכל בחי' דין וצמצום, בכדי שיהי' נמשך ע"י צמצום זה המשכת אלקות והשפעה בעולמות שזהו מצד בחי' טוב, ולזה נק' תורה בחי' טוב לקח טוב נתתי לכם כו'.

וזהו ג"כ שכדי שיהי' יצי"מ זהו ע"י ויוסף הורד מצרימה[7], לפי שיוסף הוא מדת הטוב וכמ"ש יוסף בן שבע עשרה שנה שהוא בגימ' טוב, וכמו שמצינו שהי' איש טוב בעצם וכמ"ש מי יתנך כאח לי[69] וארז"ל בילקוט בשה"ש רמז תתקצ"ג כיוסף לאחיו שהם גמלו לו רעה והוא גמל להם טובה ואמר[70] אנכי אכלכל אתכם[71], וזהו מ"ש ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ[72] שהי' בחי' מדת הטוב בעצם, ולפי

---

59) ו"ז: **בסה"מ תרל"ג כאן: י"ד. וכנראה שצ"ל כבפנים.**

60) ורצון אותיות צנור: **ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה"א בראשית ע' לו. וש"נ.**

61) וידבר אלקים . . לאמר: **יתרו כ, א.**

62) שכדי שיומשך בחי' תורה זהו ע"י . . דין וצמצום: **ראה לקמן מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך לפ"ז צ"ל. הערה בסה"מ תרל"ג כאן.**

63) שם אלקים שהוא בחי' דין: **ראה ספרי ואתחנן ג, כד. ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ה. רש"י בראשית א, א. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א לע' שלז.**

64) שם אלקים שהוא בחי' . . וצמצום: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל ובהערה 18.**

65) אם בחקתי תלכו: **בחוקותי כו, ג.**

66) ונתתי גשמיכם בעתם: **בחוקותי שם, ד.**

67) ופירש"י ז"ל אם תהיו עמלים בתורה: **כ"ה גם בכ"מ ומהם: לקמן המשך מי יתנך כאח לי ספ"ה על יד הערה יג. ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך לפ"ז צ"ל. סה"מ תרכ"ט (כת"י ר"ש סופר ס"ע רכו. במהדורת אותיות מרובעות) ע' רמח. תרל"ג ח"א כאן ע' רא. ע' רנא [ושם: והוא מהילקוט]. תרל"ח ס"ע לג. ראה רש"י בחוקותי שם, ג.**

ראה גם אוה"ת ויקרא כרך א ע' קצג. כרך ד ע' א'קסז וע' א'קעג. המשך מים רבים תרל"ו פקע"ג.

68) ואם לא תשמעו: **בחוקותי שם, יד.**

69) מי יתנך כאח לי: **שה"ש ח, א.**

70) שהם גמלו לו . . ואמר: **בילקוט שם: אתה מוצא אחר כל הרעות שנעשו לו אמר להם. ראה גם סה"מ תרל"ג ח"א כאן ע' רב. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע' ח] רפ"ב.**

הועתק לשונו לקמן המשך מי יתנך כאח לי רפ"א.

71) אנכי אכלכל אתכם: **ויחי נ, כא.**

72) ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ: **מקץ מב, ו [בדילוג].**

שהי' יוסף בחי' מדת הטוב, לזה ע"י יוסף נמשך שיהי' ויוציאנו ה' אלקינו ממצרים[73] שיומשך ויתצמצם ההמשכה מבחי' ארך אפים בבחי' חכמה ומדות דוקא ועי"ז ויוציאנו ה' אלקינו כו' לפי שכשאו"א מלבישים לזרועות דא"א[74] עי"ז נמשך יצי"מ, שענין גלות מצרים הוא דוקא מבחי' מצרים שהוא בחי' ארך אפים אבל כשנמשך ההמשכה מבחי' ארך אפים בבחי' חכ' עי"ז נעשה יצי"מ לפי שמשם לא יוכל פרעה לקבל, לפי שפרעה אינו מקבל רק מבחי' עורף[75], אבל מבחי' פנים אינו יכול לקבל, וכשנמשך המשכה[76] בבחי' פנים אינו יכול לקבל, וזהו שא' פרעה לא ידעתי את הוי'[77] לפי שמשם הוי' שהוא בחי' חכ' ומדות אינו יכול לקבל ורצה לקבל דוקא מבחי' עורף לכן אמר לא ידעתי את הוי', אבל ע"י יוסף שהוא מדת הטוב וממשיך המשכה בבחי' פנימית שעושה מבחי' שכם אחד, לכן עי"ז הי' יצי"מ כו'.

(ה) **והנה** בכ"י צריך שיהי' יצי"מ[78] וכמ"ש למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חייך[79], והנה כדי שיהי' יצי"מ צריך להיות נמשך המשכה מבחי' ארך אפים בבחי' חכ' ומדות דוקא וכנ"ל, והנה כדי שיומשך המשכה זו צ"ל מתחלה העלאה[80] לבחי' זו, והיינו שצריך שיהי' בחי' העלאה לבחי' מדת ארך אפים וגם העלא' לבחי' מדות כו' כיון שהמשכה צריך לימשך בבחי' מדות דוקא, והנה בחי' העלאה זו זהו"ע ק"ש[81] שמע ישראל[82], דהנה שמע הוא שם ע', ע' הוא בחי' ע' רבתי[83] שהוא בחי' ז' ימי בראשית שהם בחי' ז"מ עליונות וכשהם כלולים עדיין בבחי' אימא אזי הם ע' שכל מדה כלולה מעשר, וגם הע' הוא רבתי כו'

---

73) ויוציאנו ה' אלקינו ממצרים: וכ"ה לקמן ספ"ה. סה"מ תרל"ג כאן ע' רב וע' רג. ואתחנן ו, כא; תבוא כו, ח [בהוספת תיבת אלקינו — ראה גם לעיל הערה 48].

74) שכשאו"א מלבישים לזרועות דא"א: ראה ע"ח שער או"א שי"ד, פ"א. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א לע' שנד. סידור סדר הגדה רצג, ג ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' תה ואילך — נדפס גם באוה"ת ויקרא כרך ג ע' תשנט ואילך; ע' תתג ואילך.

75) שפרעה . . מקבל . . מבחי' עורף: ראה לקו"ת להאריז"ל עה"פ (שמות א, ח) ויקם מלך חדש בתחילתו. שער הפסוקים פ' וישב (לט, א) סט"ל. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרנה. וש"נ.

76) המשכה: בסה"מ תרל"ג כאן: ההשפעה.

77) לא ידעתי את הוי': שמות ה, ב. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' רמט. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף פ"א. ספ"ג [דרושי חתונה שלו ע' ז וע' ט].

78) בכ"י צריך שיהי' יצי"מ: ראה פסחים קטז, ב (במשנה). ברכות יב, ב (במשנה). תניא פמ"ז. הגדה עם לקוטי טעמים וכו' (מהדורת תשמ"ו ואילך) ע' תריח בשולי הגליון. לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ו סוף פיסקא אח"כ אמר.

79) למען תזכור . . כל ימי חייך: פ' ראה טז, ג. ראה גם סידור אדה"ז אחר עלינו — שש זכירות. ובשולחנו הל' ק"ש סס"ז, ס"א. סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת ומחיית עמלק צה, ב. שיחת י"א ניסן תשמ"ב.

80) כדי שיומשך המשכה . . העלאה: ראה גם סידור ערב שבת קסג, ד. תו"ח וישלח קצד, ב ובהערה 35. מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע רלז ואילך; קונטרסים ע' שעט [ושם: ידוע הכלל: הכלל הידוע]. שה"א כו, ב.

81) העלאה זו זהו"ע ק"ש: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקסט ואילך. סה"מ תרמ"א ע' תל. וש"נ.

82) שמע ישראל: ואתחנן ו, ד.

83) שמע הוא שם ע' . . רבתי: זהר פינחס

שהם בבחי' גדלות כו', והנה שם ע' היינו שם והארה בעלמא מבחי' מדות אלו נעשה מקור לעולמות כי מבחי' עצמות המדות אינו נמשך בעולמות כ"א שם והארה מבחי' מדות אלו נמשכו בעולמות, והנה כשיתבונן בזה איך שרק שם והארה מבחי' ע' נעשה מקור לעולמות אזי נעשה לו אהבה ותשוקה לבחי' ע' רבתי דהיינו לעצמי' המדות כיון שהם המקור החיות כו'.

אך הנה כ"ז הוא בחי' התבוננות של נה"ב ששרש השגת נה"ב הוא רק בבחי' ע' רבתי, אך בחי' ישראל שהוא בחי' נה"א, שחלק הוי' עמו[84] שרש השגתו הוא בבחי' עצמות אא"ס ממש שלית מח' תב"כ דהיינו בבחי' אא"ס שלמעלה מבחי' מדות כו' שזהו בחי' העלאה לעצמותו כו', וזהו ע"ד ההפרש שבין אהבה דבכל נפשך ובין אהבה דבכל מאדך, כי אהבה דבכל נפשך הוא בחי' נפשי אויתיך בלילה[85], דהיינו שכמו שהאדם מתאוה לחיי נפשו לפי שהנפש מחי' אותו, כמו"כ נפשי אויתיך לפי שהוא מקור המחי' ומהוה נמצא שהוא רק העלאה לבחי' מדות כו' לפי שמקור החיות נמשך מבחי' ז' מדות בחי' ע' רבתי, משא"כ אהבה דבכל מאדך שהוא בל"ג הוא בחי' העלאה לעצמות אא"ס שלאו מכא"מ איהו כלל כו'.

והנה ע"י שמע ישראל שהוא ב' בחי' העלאה כי שמע שם ע' הוא בחי' העלאה לבחי' ע' רבתי שהוא בחי' מדותיו ית', וישראל שהוא בחי' העלאה לעצמותו ית' עי"ז נמשך שיהי' הוי' אלקינו דהיינו שההמשכה מבחי' ארך אפים שהוא למעלה מבחי' מדות יהי' נמשך דוקא בבחי' חכ' ובינה כי הוי' אלקינו הוא בחי' יחוד חו"ב[86] כו', וכשנמשך בחו"ב אזי אין פרעה יכול לקבל כ"א נמשך אלינו כמ"ש יאר פניו אתנו[41], וזהו הוי' אלקינו אלקים שלנו[87], וה' אחד הוא בחי' יחוד זו"נ[88] שהוא בחי' המשכה שנמשך בעולמות, כי אחד הוא בחי' ז"ר וארץ וד"ר העולם[89] והם בטלים לאלף בחי' אלופו ש"ע*[47] כו', וזהו שמסיימין בסוף ק"ש

רלו, ב. ראה לקו"ת ואתחנן יב, ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' ה ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמא ואילך. וש"נ. סהמ"צ להצ"צ ע' קכב. סה"מ תרכ"ו מהדורת אותיות מרובעות ע' צה ובהנסמן במפתח המאמרים שבריש הספר שם. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף פ"ד [דרושי חתונה שלו ע' ט].

84) ישראל . . נה"א . . שחלק הוי' עמו: ראה לקו"ת תצא לח, א. האזינו לב, ט.

85) נפשי אויתיך בלילה: ישעי' כו, ט. ראה תניא פמ"ד. מאמרי אדה"ז על ענינים ע' כד.

86) הוי' אלקינו . . יחוד חו"ב: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"א. וש"נ. לקמן סוף הערה 88.

87) הוי' אלקינו אלקים שלנו: ראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל פיסקא ולהבין זה. וש"נ.

88) וה' אחד . . יחוד זו"נ: ראה זהר ואתחנן רסג, א. ת"ז ת"ע קלו, ב. תו"א נח י, ב. תו"ח פקודי ח"ב תנא, סע"ד. וש"נ. סהמ"צ להצ"צ ע' קכד ואילך.

ראה גם לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י העלאת ובהנסמן שם.

89) אחד . . ז"ר וארץ וד"ר העולם: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"ב. וש"נ.

אני ה' אלקיכם[90] אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ לפי שע"י ק"ש שהוא בחי' שמע ישראל שכשנמשך ההמשכה[91] בבחי' הוי' אלקינו ע"ז נמשך יצי"מ וכנ"ל בפי' ויוציאנו ה' אלקינו ממצרים[73].

(וא"ו) **והנה** ב' בחי' אלו שמע וישראל זהו ענין ההפרש שבין השבטים ליוסף, דהנה ביוסף כתיב בן פורת[6] עלי עין דהיינו שהוא למעלה מבחי' ע' רבתי*[92], וזהו מ"ש ואני נתתי לך שכם אחד[44] על אחיך שהוא למעלה מאחיו. דהנה בשבטים כתי' והנה אנחנו מאלמים אלומים[92] בתוך השדה, והיינו שענין עבודת השבטים הוא בחי' עבודת הבירורים, וזהו מאלמים אלומים כמו למשל מי שעושה אלומה שמלקט את השבלים המפוזרים ומלקט ומיחד אותם, וכך הוא עבודת השבטים הוא בחי' העלאת הניצוצות שנפלו בעולם הפירוד, והם מעלין אותם לעולם היחוד, שכל זה הוא בחי' שם ע', כי שם הוא בגימ' רפ"ח עם[93] שם[94] ב"ן[93], שהעלאת השבטים הוא בחי' העלאת רפ"ח ניצוצין[95] ע"י ש' ב"ן המברר כו' שהעלאה זו הוא רק לבחי' ע' רבתי, אבל ביוסף כתיב והנה קמה אלומתי וגם נצבה[96] ששרש יוסף הוא למע' מהשבטים שנא' בו על אחיך לפי שבחי' יוסף הוא העלאה כמו בק"ש מה שמרומז בתיבת ישראל שהוא בחי' העלאה לעצמותו כו', שלמעלה מבחי' ע' רבתי, וזהו עלי עין למעלה מבחי' ע' רבתי אלא שהעלאה שלו הוא לעצמותו ומהותו אליו ולא למדותיו[17]. וזהו מ"ש ב"פ בן פורת יוסף[97], כי פורת הוא מלשון פרו[98] ורבו[99], שיוסף הוא ממשיך בחי' תוס' אורות שלמעלה מהשתל', ולזה הוא*[100] נותן הכתוב טעם למה הוא בן פורת, לפי שהוא עלי עין שהעלאה שלו למעלה מבחי' ע' רבתי כ"א שהעלאה שלו הוא לעצמותו ומהותו ית' שלמעלה מבחי' מדות, לכך הוא ממשיך מלמעלמ"ט ג"כ תוס' אורות בבחי' פרי' ורבי' שלמעלה מהשתל' כו', והוא הממשיך מבחי' ארך אפים שלמעלה מבחי' חכ' ומדות בבחי' חכ' ומדות, ולכן ע"י הי' הכח שיהי' יצי"מ כו' לפי שהוא בחי' טוב כו'.

---

90) אני ה' אלקיכם: **שלח טו, מא.**

91) שכשנמשך ההמשכה: **בסה"מ תרל"ג כאן ע' רג: שנמשך המשכה.**

*92) עלי עין . . למעלה . . ע' רבתי: **ראה גם סה"מ תרל"ג כאן. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף רפ"ה [דרושי חתונה שלו ע' ין].**

92) והנה אנחנו מאלמים אלומים: **וישב לז, ז. ראה תו"א וישב כח, א־ב. לקמן שם.**

93) שם הוא בגימ' רפ"ח עם שם ב"ן: **ראה פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"ט. לקו"ת מצורע כה, ב. חוקת נו, סע"ד. ואתחנן יג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרפה. תקס"ו שם (ובהנסמן בריש המאמר שם).**

94) שם ב"ן: **מובא כמ"פ בע"ח ופע"ח וכו'. ראה גם ז"ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס' הפליאה פרעמישלא תרמ"ד ל, רע"ב (הב'). שושן סודות מ, ב. מא, ב.**

95) רפ"ח ניצוצין: **ראה ע"ח שער רפ"ח ש"ח, פ"ב. לקו"ש וישב כרך טו ע' 524. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעד. וש"נ.**

96) והנה קמה אלומתי וגם נצבה: **המשך הכתוב והנה אנחנו מאלמים אלומים — וישב לז, ז. ראה תו"א ויחי קד, א־ב.**

97) יוסף: **בסה"מ תרל"ג כאן ליתא. ראה גם לעיל בריש המאמר.**

98) פורת הוא מלשון פרו ורבו: **תרגום אונקלוס הובא ברש"י ויחי מט, כב כאן. אגדת בראשית פפ"ב.**

99) פרו ורבו: **בראשית א, כח.**

*100) הוא: **בסה"מ תרל"ג כאן ר"ע רד ליתא.**

ובזה יובן מ"ש כמה מעלות טובות למקום עלינו[2], לפי שיש כמה בחי' טוב וכמשארז"ל בגמ' סנהדרין פ"ד דל"ט ע"ב[100] ר"א רמי כתיב טוב ה' לכל[101] וכתי' טוב ה' לקויו[102], ומשני משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו וכשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים[103] שבהם, והיינו לפי שיש שני מיני השפעות, השפעה חיצוני' שמחי' את העולמות, והנה בחי' השפעה זו נמשך לכולם בשוה כי ואתה מחי' את כולם[104] כתיב, וזהו טוב ה' לכל, אך בחי' השפעה פנימי' שהוא בחי' השפעת פנימי' אלקות גילוי אוא"ס למטה אינו נמשך כ"א לקויו דוקא כו', וזהו שיש כמה מעלות טובות.

והנה כאן קחשיב ט"ו מעלות טובות, והיינו שכדי שיהי' כל המעלות טובות עלינו דוקא[105] זהו ע"י ט"ו שהוא בחי' י"ה שכשנמשך ההמשכה בבחי' י"ה אז אינו נמשך כ"א עלינו דוקא, לפי שבבחי' חו"ב אינם יכולים לקבל וכנ"ל שכל יניקתם הוא רק מבחי' פרעה אותיות ערף[75] מצרים מצר הגרון[39] וכנ"ל, אבל מבחי' פנימי' אינם יכולים לקבל, וזהו כמה מעלות טובות למקום עלינו דוקא, לפי שהם נמשכים ע"י בחי' י"ה כו' כנ"ל.

וזהו ג"כ ענין ט"ו פעמים דיינו[106], דהנה ארז"ל ע"פ אני אל שדי[107] שא' לעולמו די[108] שהוא מקור לגבול[109] בחי' די, והנה אעפ"כ שם שדי הוא

---

100) בגמ' סנהדרין פ"ד דל"ט ע"ב: ראה גם אוה"ת בשלח ע' תקטז ואילך. שלח ע' תריח. (יהל אור) תהלים ע' שג. ס"ע תיט. ע' תרפב. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ס"ע כו ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע' כא ואילך. תרל"ג כאן ע' רד. ח"ב ע' תקכג. תרל"ט ע' מד. ע' רה. לקמן מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ס"ע ח] פ"ג. ד"ה ועפ"ז יובן מ"ש ראה נתתיך אלקים לפרעה תרל"ז בסופו. וש"נ. (נמצא בדפוס).

מובא גם באוה"ת ויחי כרך ז ע' תתתסח. בשלח ע' תקי. תרומה ע' א'תעז.

101) טוב ה' לכל: תהלים קמה, ט.

102) טוב ה' לקויו: איכה ג, כה.

103) וכשהוא . . הטובים: בסנהדרין: כשהוא . . טובים. וכ"ה באוה"ת בשלח ע' תקטז. תהלים שם ע' תרפב.

104) ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.

105) שכדי שיהי' כל המעלות טובות עלינו דוקא: ראה סה"מ תרל"ג כאן בהערה.

106) ט"ו פעמים דיינו: ראה הגדה שלמה ע' נח בחילופי נוסחאות. הגדה עם פי' מדרש בחדוש לר' אליעזר נחמן פואה תלמיד הרמ"ע ויניציאה ה'ת"א (הפי' נדפס גם בסידור תפלה למשה. ועוד). משנת חסידים מסכת סדר ליל פסח פי"ב, מ"ב (הועתק גם בסידור האריז"ל זאלקווא תקמ"א). סידור ר' שבתי מראשקוב. סידור שחרית נ, א (נדפס גם במאמרי אדה"א נ"ך ע' קנח). מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קא. פיה"מ לו, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תנא. סה"מ תרל"ג כאן ע' רד. הגדה עם לקוטי טעמים וכו' ע' 29. לקו"ש פסח כרך לב ע' 196. ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ו ריש פיסקא אח"כ בא.

107) אני אל שדי: לך יז, א. ראה סה"מ מלוקט ה' ע' קלח ואילך.

108) שדי שא' לעולמו די: ראה חגיגה יב, א. ב"ר פ"ה, ח. פמ"ו, ג. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה פיסקא ומעתה יובן ובהנסמן שם.

109) שדי . . מקור לגבול: ראה גם אוה"ת וארא ע' קלה. סה"מ תרכ"ז ע' צא. תר"ם ח"ב ע' תקעו.

בחי' שדי[110] בסיפוקי[111] שמבחי' זו נמשך הברכה בבחי' די (וכמ"ש רש"י ע"פ אני אל שדי ע"ש שיש די באלקותי לכל ברי'[112]), וזהו שאברהם אחר מילה זכה לגילוי בחי' שם שדי[113] לפי ששם שדי הוא בחי' גבוה[114] שממנו נמשך הברכה עד שיהי' די. אך הנה כתיב והריקותי לכם ברכה עד בלי די[115], וארז"ל עד שיבלו שפתותיכם[116] מלומר די, והיינו אף שמשם שדי נמשך הברכה בבחי' די, מ"מ הוא רק די מחסורו אשר יחסר לו[117] ואפי' סוס לרכוב עליו ואפי' עבד לרוץ[118], אבל אעפ"כ הוא רק מילוי החסרון, אבל מבחי' שם הוי' נמשך המשכה שלמעלה מבחי' די מחסורו, וזהו עד שיבלו שפתותיכם מלומר די כי הוא למעלה מבחי' די כי הוא המשכה שלמעלה מבחי' השתל', וזהו ענין דיינו אלו הוציאנו ממצרים[119] ולא עשה בהם שפטי' דיינו, היינו שהי' די בבחי' זו לבד שהי' המשכה רק מבחי' שם שדי כי מבחי' שם שדי נמשך ג"כ המשכה בבחי' די והותר, עאכו"כ טובה כפולה[120] כו' שנמשך המשכה מבחי' שם הוי' שלמעלה מבחי' די שהוא בחי' עד שיבלו שפתותיכם מלומר די כו'.

110) שדי . . שדי בסיפוקי: **זהר ויקרא יא, ב. ראה אוה"ת ויחי כרך ה כאן ע' 2024 (נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שפו). וארא ע' קלה. (יהל אור) תהלים ע' קנה.**

111) בסיפוקי: **בסה"מ תרל"ג כאן: בסיפוקו.**

112) לכל ברי': **ראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' קלט ואילך (בהוצאה החדשה ח"ב ע' רמד ואילך].**

113) שאברהם אחר מילה . . שדי: **כ"ה גם בסה"מ תרל"ג כאן. וראה הלשון לעיל במאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה.**

114) ששם שדי הוא בחי' גבוה: **ראה גם מאמר הנ"ל ובהנסמן שם.**

115) והריקותי לכם ברכה עד בלי די: **מלאכי ג, י. ראה אוה"ת ויחי שם.**

116) עד שיבלו שפתותיכם: **שבת לב, ב.**

117) די מחסורו אשר יחסר לו: **פ' ראה טו, ח.**

118) ואפי' סוס לרכוב . . עבד לרוץ: **כתובות סז, ב.**

119) אלו הוציאנו ממצרים: **חרוז בפיסקא כמה מעלות טובות.**

120) עאכו"כ טובה כפולה: **נוסח הגדה של פסח.**

ששׁ״פ ב״ם

והים בקעת לפניהם[1] כו' השלכת במצולות כמו אבן במים עזים[2], וצ״ל לאיזה צורך ה״צ קרי״ס[3], הלא הוא כל יכול והי' יכול לשנות הטבע במה שילכו על הים כמו שהולכים על הארץ[4], וגם ענין אמרו כמו אבן במים עזים, ג״ז[5] אינו מובן הלא טביעת ושקיעת האבן במים שאינם עזים הוא בקל יותר וא״כ אומרו עזים הוא לגריעותא, ויובן בהקדם שרש ענין קרי״ס, הנה ידוע כי ים ויבשה[6] הם עלמא דאתכסי'[7] ועלמא[8] דאתגלי'[6] וכל מה שיש בים יש ביבשה[9] רק שהברואים שביבשה[10] אם כי הם מקבלים חיות מהיבשה כמ״ש ארץ שממנה

---

1) והים בקעת לפניהם: המאמר נמצא בהמשך מים רבים תרל״ו פרקים קמא־קמו בפתיחה: ולהבין ענין קרי״ס. הפתיחה והים בקעת לפניהם נמצאת בסה״מ תרל״ו ח״ב ע' תקצו.

מאמר ד״ה זה נאמר גם באחש״פ שנת תרל״ו בפתיחה זו, והיא נדפסה בח״ב כנ״ל. אלא כשניתן המאמר להעתיק נשמטה הפתיחה, ומגוכתי״ק נראה שהפתיחה ניתוספה לאחרי כתיבת ההמשך.

הנחת בנו כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נדפסה בסה״מ תרל״ו ח״ב ע' תעה־תפ, ושם הפתיחה והים בקעת לפניהם.

למאמר זה ראה מאמרי אדה״ז תקע״ע ע' עו ואילך. אוה״ת בשלח ע' תקסח ואילך. סה״מ תרכ״ח ע' קלז ואילך. תרל״ב ח״א ע' קלג ואילך (ובהנסמן שם בריש המאמר ע' קלב).

המאמר נרשם בכתב יד מעתיק, פרט להכותרת וציוני הפרקים ועוד איזה תיקונים שנרשמו בגוכתי״ק, וכפי שיצויין להלן במקומם. תחילה נרשם המאמר כמו שהוא מופיע בהמשך מים רבים ושם הד״ה: ולהבין ענין קרי״ס, אלא שאח״כ בריש הדף ניתוסף באותיות קטנות הד״ה כמו שהוא לפנינו ומחק בגוכתי״ק התיבות ולהבין ענין קרי״ס.

2) והים בקעת . . אבן במים עזים: נחמי' ט, יא. לפרק זה ראה אוה״ת בשלח ע' תקסח־תקעע. סה״מ תרכ״ח ע' קלז. תרל״ב ח״א ע' קלג־קלד.

3) ה״צ [= הי' צריך] קרי״ס: בסה״מ תרל״ו ח״ב ע' תקצו: הי' קרי״ת. וצ״ל כבפנים.

4) במה [בסה״מ שם: דמה] שילכו על הים . . על הארץ: ראה סה״מ תרל״ו ח״ב ע' תעה כאן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב: והלא מצינו צדיקים מופלגים שהלכו על המים. ראה דגל מחנה אפרים וישלח (לב, יא) ד״ה עוד י״ל כי במקלי. ספר „סיפורי יעקב" (לר״י סופר) ח״ב סל״ד (מהדורת ירושלים תשנ״ד ע' 108־109). לקו״ש י״ט כסלו כרך כ ע' 622 (פתגם הבעש״ט).

5) ג״ז: בסה״מ תרל״ו ח״ב ע' תקצו כאן: ג״כ. וצ״ל כבפנים.

6) ים ויבשה . . דאתכסי' . . דאתגלי': ראה לקו״ת צו, יד, ב. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע' חצר. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א קלח, ג הערה 312. סה״מ תרמ״א ע' נז. וש״נ.

7) עלמא דאתכסי': ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.

8) עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי': ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.

9) וכל מה שיש בים יש ביבשה: כ״ה גם בההמשך כאן; ובהנחה שם; שה״א פד, א; מאמרי אדמו״ר הצ״צ תרט״ו ע' פז. ראה חולין קכז, א. ראה גם תו״ח שמות ח״א יח, ג הערה 770.

10) שהברואים שביבשה . . הברואים שבים: ראה תו״א בשלח סב, ב. ביאוה״ז בשלח מא, סע״ג־ד. מב, ג. תו״ח תולדות [ח״ב יז, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] קנח, ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע' שסט ואילך. וש״נ.

ולהעיר מעוף שצומח מן האילן ואדני השדה (הובא לקמן ס״ב) — ראה לקו״ש שופטים כרך כד ע' 116 ובהערה 14.

תצא לחם[11] עכ"ז הם[12] נפרדים מן היבשה ויכולים לקבל חיותם גם בהיותם שטים ע"פ המים או בהיותם באויר ולא כן הברואים שבים[10] שהם מובלעים במי הים, ואינם יכולים לחיות אפי' שעה אחת בלתי המים וכמארז"ל דגים שבים מיד כשפורשין מן המים[13] הם מתים כו', והיינו כי מפני שהם[14] מקבלים חיותם מן המים הם מובלעים במי הים עד שאינם יכולים לחיות רגע[15] בלעדם כו', ושרש שרשן של ב' בחי' אלו דעלמא דאתכסי' ועלמא דאתגליא הם ב' שמות הוי'[16] שלפני יגמה"ר כי ב' בחי' אלו דים ויבשה ישנם עד רום המעלות, והיינו כמו שהוא במל' דאצי' כ"ה עד רום המעלות למעלה מעלה, והענין הוא דהנה בחי' מל' דאצי'[17] הוא ממוצע בין אצי' לבי"ע[18], שהמל' היא המהוה כלליות התהוות בי"ע, ונודע כי הממוצע צ"ל כלול מב' בחי'[19] שמחברם יחד, וזהו בחי' ים ויבשה[17], שבחי' המל' הנק' ים זהו בחי' פרצוף הפנימי שבמל' שנק' י"ס[20] סופא דכל דרגין[21] ע"ש שכונס אורות האצי' בתוכו והוא הסוף לכל בחי' הדרגין שבאצי' כו', ובחי' המל' הנק' ארץ היא המהוה מציאות התהוות היש דבי"ע כו', וענין נוני ימא זהו בחי' הנשמות[22] כמו שהן בבחי' עיבור בבחי' מל' שנק' ים כו', והם בטלים שם כביטול הנוני דימא רבא[23] כו'.

קיצור, ים ויבשה עדאתכ"ס ועדאת"ג, שרשם מב' שמות הוי', מל' ממוצע, ים וארץ ב' בחי' שבממוצע, וכ"ה עד רום המעלות.

---

11) ארץ שממנה תצא לחם: איוב כח, ה [ושם: ארץ ממנה יצא לחם — אבל עד"ז הוא בההמשך כאן ובהנחה שם]. ראה סה"מ תר"ם שבהערה 13.

ראה כעין זה חגי א, יא. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תעו הערה ד"ה כמ"ש ארץ.

12) הם: בההמשך כאן: הנם. ותוקן בגוכתי"ק כבפנים.

13) דגים שבים מיד כשפורשין מן המים: ראה ע"ז ג, ב [אוה"ת חבקוק כרך א ע' תצד]. תו"ח תולדות שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' רלה. תרמ"א ע' תקט. וש"נ. לקו"ש ימי הקיץ כרך ח ע' 363 שולי הגליון הא'.

14) שהם: בההמשך כאן: כי. ותוקן בגוכתי"ק כבפנים.

15) שאינם יכולים לחיות רגע: כ"ה גם בההמשך כאן; תו"ח תולדות; וסה"מ תר"ם שבהערה 13.

16) דעלמא . . דאתגליא הם ב' שמות הוי': תשא לד, ו. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו"א בשלח סב, א.

17) מל' דאצי' . . ים ויבשה: ראה גם לקו"ת צו יד, ב־ג. שה"ש ח, ב־ג. סה"מ תרל"ח ע' יב. וש"נ.

18) מל' דאצי' הוא ממוצע בין אצי' לבי"ע: ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ב. תו"א יתרו קט, ב. לקו"ת מסעי צב, ב. שה"ש ח, ב.

19) הממוצע צ"ל כלול מב' בחי': ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א. תו"א יתרו שם. סידור שער הל"ג בעומר שו, ב. אוה"ת בשלח ע' תקע ואילך.

20) שבמל' שנק' י"ס: [= בההמשך כאן: ים סוף] זהר רע"מ פינחס רנו, ב.

21) שבמל' . . סופא דכל דרגין: ראה זהר בשלח נו, א. פקודי רכו, סע"א.

22) נוני ימא זהו בחי' הנשמות: ראה ביאוה"ז בשלח מא, סע"ג [ושם: דמשמע בזהר בכמה דוכתי]. תו"ח בשלח ח"א רז, א. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' רצו. וש"נ.

23) הנוני דימא רבא: זהר בלק קפח, א.

ב) **וביאור** הענין[24] הנה עד"מ מבחי' חסד דאצי' שבחי' חסד זה הוא א"ס ממש שהרי אצי' הוא גילוי ההעלם מאלקות[25], א"א שיתהוה ממנו בחי' חסד דבי"ע עד"מ מחנה מיכאל באהבה[26] שהוא בחי' החסד בבחי' גבול ומדה, וגבול עם בבע"ג אין להם ערך ויחוס כלל ע' בלק"ת בשה"ש[27] בד"ה ששים המה הראשון, ולכן א"א שתלך השפע מאצי' לבי"ע א"ל[28] שתלך ע"י בחי' ממוצע שכלול משניהם דוקא שהוא הוא בחי' המל' דאצי'[29] שהיא[30] בעצם היא[31] נאצלה רק נקודה אחת[29] והט"ס שלה באים בסוד תוס' מט' מלכיות דט"ס[30] דאצי'[32] ולכן הנה היא ממוצע שע"י יורד השפע מאצי' להחיות ולהוות נבראים דבי"ע שהם בע"ג, ואפי' למטה בעוה"ז הגשמי אנו רואים באיזהו מן ההשפעות שנשפעים מן המשפיע למקבל כשהם רחוקים זמ"ז יש ביניהם ממוצע, כי להיותם בבחי' ריחוק זמ"ז א"א שתלך השפע מן המשפיע למקבל ישר כ"א ע"י ממוצע שהממוצע יקבל השפע מן המשפיע ויתעלם בו ואח"כ ישפיע למקבלים כו', וכמו ענין המתורגמי'[33] להשמיע הדרשה ברבים, שהוא הממוצע בין הדורש המשפיע ובין העם השומעים ומקבלים דרשת הדורש, ועד"ז נאמר אנכי עומד בין ה' וביניכם[34] להגיד לכם את דבר ה' כו', וכן יצ"מ הי' ע"י משה ואהרן שהם ב' בחי' שבממוצע[35], וזהו

---

24) וביאור הענין: לפרק זה ראה מאמרי אדה"ז תק"ע ע' עו-עז. אוה"ת בשלח ע' תקע-תקעא פ"ג (והוא ע"פ לשונו). סה"מ תרכ"ח ס"ע קלז-קלט פ"ב. תרל"ב ח"א ע' קלד-קלה פ"ב. המשך מים רבים תרל"ו פרק קמב. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תעח-תפ.

25) אצי' הוא גילוי ההעלם מאלקות: ראה עבודת הקדש חלק היחוד פ"ב. רפ"ד. תו"א משפטים עו, ב. סה"מ תרל"א ח"א ע' קלח; תר"ם ח"א ע' רמא; ח"ב ע' תשמא ובהנסמן בהנ"ל.

26) מחנה מיכאל באהבה: ראה גם לקו"ת צו יד, ב. שלח מא, ד. ועוד. שו"ע אדה"ז הל' תפלה סק"כ, ס"ב.

27) וגבול עם בבע"ג . . בלק"ת בשה"ש: לח, ג. ראה גם לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש פ"ב. וש"נ.

28) א"ל: בההמשך כאן (ע' קנה): ובאוה"ת כאן: אם לא.

29) המל' דאצי' . . נאצלה רק נקודה אחת: ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פיסקא ועפ"ז יובן. וש"נ.

30) המל' דאצי' שהיא . . דט"ס דאצי': ראה אוה"ת בשלח כאן ע' תקסט פ"ב.

31) היא: וכ"ה בגוכתי"ק בהמשך מים רבים תרל"ו בוך 1138. אמנם בההמשך כאן ליתא.

32) והט"ס שלה . . מט' מלכיות דט"ס דאצי': ראה ע"ח שער מיעוט הירח של"ו, פ"א. פ"ב. תו"א מג"א צב, א. סידור שחרית נט, ג. לקו"ת צו יא, ב. מסעי פט, סע"ד ואילך. ביאוה"ז קמב, ג ואילך. ולהצ"צ כרך א ע' תמא ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצה. וש"נ. שעה"י קמא, ב ובהערה 41. תו"ח יתרו ח"ב רסח, ג [במהדורת אותיות מרובעות, ובכתי"ר ר"ש סופר שמות שצב, ב]. סה"מ תרל"ח ע' ח ובהערה 71.

33) המתורגמי': וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך ובאוה"ת כאן: המתורגמן. בסה"מ תרכ"ח כבפנים. ראה גם לקמן ובהערה 62.

34) אנכי עומד בין ה' וביניכם: ואתחנן ה, ה [בדילוג]. ראה גם תו"ח תצוה ח"ב שכג, ג. וש"נ.

35) יצ"מ . . משה ואהרן . . שבממוצע: ראה גם אוה"ת; וסה"מ שבהערה 24: המשך והחרים תרל"א ע' מה — סה"מ תרל"א ע' שיב; בההמשך כאן; תרל"ח ע' קעז; תר"ם

ואהרן אחיך יהי' נביאך[36] שת'[37] מתורגמנך, כמ"ש בבה"ז בחוקתי דקי"ד ע"פ דומה דודי[38] כו', ובכלל כל בחי' הממוצע בהכרח שיהי' כלול משניהם היינו מהמשפיע והמקבל, והוא בכדי שיוכל לקבל מהמשפיע ולכן צ"ל בערך קצת מהמשפיע והיינו בחי' התחתונה שבמשפיע וגם קצת בערך להמקבל כדי שראש המקבל יהי' יכול לקבל מן הממוצע כו', וכן גם בדברים הגשמי' יש בחי' ממוצעים[39] כמו בין דומם לצומח יש ממוצע והוא עצי אלמוגים[40] שיש בהם מב' הבחי' שהם בעצם דומם כאבן ועכ"ז צומחים כצומח, וכן בין צומח לחי יש ג"כ ממוצע והוא עוף שצומח מן האילן כמ"ש בש"ע יו"ד[41], וע' ג"כ ספ"ח דכלאים מ"ה מענין אדני השדה[42], וכן בין חי למדבר יש ממוצע והוא הקוף[43], והנה דצח"ם הם נגד אבי"ע[44] שבעשי' והממוצע ביניהם למעלה מהם זהו בחי' כתר[45] דעשיי'[46] שנעשה ממל' דיצי'[45] שהוא הממוצע בכלל בין יצי' לעשיי', וכן בין יצי' לבריאה[47] כו' ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ כנישין שיש בו ג"כ מב' הבחי'[48] ולכן נק' תחלת מעשיך ע"ש, וע' מענין העמוד שהוא ממוצע בין געה"ת לגעה"ע בת"א בד"ה ואתה תצוה[49], גם אצי' ממוצע בין אוא"ס לבי"ע, ע' בד"ה כי אברהם לא ידענו[50], וב' הבחי' שבו הם ח"ע וח"ת, וכן חו"ב הם י"ה[51] הם בחי' העליונה שבממוצע, ותו"מ[52] הם ו"ה[51] הם

ח"ב ע' תרמה וע' תתיד. לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן ספ"א ובהערה 55.

36) ואהרן אחיך יהי' נביאך: וארא ז, א.

37) שת': = שתרגומו — תרגום אונקלוס. בההמשך כאן: שת"י. ולכאורה צ"ל כבפנים.

38) בבה"ז בחוקתי דקי"ד ע"פ דומה דודי: להצ"צ כרך א ע' תמז.

39) בדברים הגשמי' . . ממוצעים: [וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן: גשמי' . . ממוצע] ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א. תו"ח בראשית כד, סע"ב. אוה"ת וסה"מ כאן ושבהערה הבאה.

40) עצי אלמוגים: מל"א י, יא־יב. ראה גם תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר קיב, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] וארא ח"א עז, ג. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תתיד ובהערה 63 ובשולי הגליון שם.

41) עוף שצומח מן האילן . . בש"ע יו"ד: ספ"ד, סט"ו. בע"ח ובתו"ח בראשית שם לא הובא דוגמא זו. וכנראה שזהו הוספת כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

42) ספ"ח דכלאים מ"ה מענין אדני השדה: בע"ח שם: שהוא כמין כלב גדל בקרקע. רמ"ז ר"פ אמור — ראה גם אוה"ת ויצא ח"א ע' קעג. אנציק' תלמודית בערכו.

43) בין חי למדבר יש ממוצע והוא הקוף: בסה"מ תרל"ו כאן ע' תעט: קוף . . או עוף הנק' פופיגאי. ראה גם סה"מ תר"ם שם ע' תתטו ובשולי הגליון ה.

44) דצח"ם הם נגד אבי"ע: ראה סה"ש ה'תשנ"ב ע' 139 הערה 54. תו"ח משפטים ח"ב רצט, א. וש"נ.

45) כתר דעשיי' שנעשה ממל' דיצי': ראה ע"ח שער כסה"כ שמ"ו, פ"ב. פ"ה ופ"ו.

46) דעשיי': וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן ליתא. אבל כ"ה גם באוה"ת: סה"מ תרכ"ח: תרל"ב: תרל"ו ע' תעט כאן.

47) וכן בין יצי' לבריאה: ראה הערה 45.

48) בד"ה ביום השמע"צ כנישין . . מב' הבחי': לקו"ת שמע"צ פד, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקס ואילך.

49) העמוד . . בת"א בד"ה ואתה תצוה: פא, ג.

50) אצי' ממוצע . . בד"ה כי אברהם לא ידענו: תו"א מג"א צג, א.

51) חו"ב הם י"ה . . ותו"מ הם ו"ה: ראה פרדס שער שם בן ד' שי"ט, פ"ג.

52) ותו"מ: = ותפארת ומלכות.

בחי' תחתונה שבממוצע, והנגלות ו"ה הן נגלות[53], כי שאל נא לימים ראשונים[54] הם ו"ק דז"א, אבל בג"ר השאלה אסור ופי'[55] בפרד"ס[56] ש"ח פט"ו כי ג"ר הם חב"ד שזה שייך לעצמותו, אבל ו"ק הם חג"ת הם מדותיו להנהגת העולם, וע' זח"ב ס"פ יתרו דצ"ג סע"א[57] שז"ע שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך[58], אם בינה ג"ר, בנים ו"ק תקח לך והנגלות כו', וזהו ישמחו השמים הוא י"ה, ותגל הארץ ו"ה[59] עלמא דאתגליא, וכגבוה שמים מארץ[60] כן גבוה בחי' י"ה[61] חכמתו ובינתו כו', ונמצא מובן עכ"פ שיש בו מב' הבחי' שיש בו השפעות של המשפיע ממש וגם מקור להמקבל ממש כו'.

קיצור, יבאר שכדי להיות מחסד דאצי' הבבע"ג חסד דבריאה גבול זהו ע"י ממוצע, וכן בגשמיות בדצח"מ יש ממוצעים, מתורגמין[62], משה ואהרן, אצי'[63] י"ה ו"ה, חב"ד ו"ק.

ג) **ועוד** מובן מזה[64] שהממוצע הוא בחי' מקבל וגם הוא משפיע, ובחי' המקבל שבו הוא גבוה יותר מן בחי' המשפיע שבו, כי בחי' המקבל שבו הוא מה שמקבל השפע מן המשפיע ממש[65], וז"ע ואמונה כל זאת וקיים עלינו[66]

---

53) והנגלות ו"ה הן נגלות: **נצבים כט, כח. ראה תז"ח קא, סע"ב. פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פ"ג. של"ה מס' שבועות קפה, ב. לקו"ת פקודי ג, ב ובהנסמן במ"מ לשם.**

54) כי שאל נא לימים ראשונים: **ואתחנן ד, לב. ראה זהר יתרו צג, א ובפי' רא"ג (הובא באוה"ח שם). פרדס שער השמות ש"כ, פ"ו. ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ה. המשך תער"ב ח"ב ע' א'פז־א'פח.**

55) ופי': **באוה"ת כאן ע' תקעא: וע'. אבל כ"ה גם בההמשך; סה"מ תרכ"ח; תרל"ב; תרל"ו ע' תפ (ואיתא) וראה בהערה שם.**

56) בפרד"ס: **באוה"ת; בההמשך; סה"מ תרל"ו ע' תפ כאן: בפרדס. אבל כ"ה גם בבוך 1138 שבהערה 31; סה"מ תרכ"ח; תרל"ב. וכ"ה בכ"מ – ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.**

מובא גם בהמשך תער"ב שם.

57) זח"ב ס"פ יתרו דצ"ג סע"א: **ראה גם הרא"ג באוה"ח שם.**

מובא גם באוה"ת; בההמשך; סה"מ תרכ"ח; תרל"ב; תער"ב שם.

58) שלח תשלח . . תקח לך: **תצא כב, ז.**

59) ישמחו השמים . . י"ה ותגל הארץ ו"ה: **תהלים צו, יא. דהי"א טז, לא. ראה ת"ז תנ"א פו, ב. פרדס שער השמות ש"כ, פ"א הובא בשל"ה בית חכמה יז, א.**

60) וכגבוה שמים מארץ: **ע"פ ישעי' נה, ט.**

61) י"ה: **באוה"ת כאן: ו"ה. וכנצ"ל כבפנים.**

62) מתורגמין: **וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן: מתורגמן. וראה גם לעיל ובהערה 33.**

63) אצי': **בההמשך כאן ליתא. אבל כ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31.**

64) ועוד מובן מזה: **לפרק זה ראה מאמרי אדה"ז תקע"ע ע' עז־עח. אוה"ת בשלח ע' תקעא־תקעב פ"ג (והוא ע"פ לשונו). סה"מ תרכ"ח ס"ע קלט־קמ פ"ג. תרל"ב ח"א ע' קלה־קלו פ"ג. המשך מים רבים תרל"ו פרק קמג. (סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תפ).**

65) ממש: **וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31; במקומות שבהערה שלפ"ז. בההמשך כאן: ממנו.**

66) ואמונה כל זאת וקיים עלינו: **ברכת אמת ואמונה בתפלת ערבית.**

ע׳ לק״ת פ׳[67] עקב[68], ובד״ה עציון גבר, והוא ממאמר הנותן לשכוי[69] בינה[70], וזהו שארז״ל הוי זנב לאריות[71] ואל תהי ראש לשועלים, ועד״ז הו״ע ה׳ הוא האלקים[72] שש׳ הוי׳ בעלותו לגבי ע״ק כאלקים יחשב א״כ בהיותו ש׳ אלקים ומקבל הוא גבוה יותר מהיותו ש׳ הוי׳ בחי׳ משפיע כו׳[68], וע׳ במאו״א א׳ ססעי׳ קמ״ו[73], דהנה בחי׳ המקבל שבהממוצע נק׳ העלם להיות כי השפע של משפיע מתעלם בו ממש בעצמיות הממוצע, משא״כ בחי׳ המשפיע שבו שהוא מה שנעשה בחי׳ מקור וראש להמקבל נק׳ בחי׳ גילוי להיות כי בחי׳ הראש והמקור הזה בא בגילוי ממש לבחי׳ המקבל וזהו ג״כ ענין חב״ד חג״ת נה״י שהבחי׳ המתגלה להמקבל זהו בחי׳ נה״י בלבד משא״כ חב״ד ע׳ בד״ה ענין הנסכים פ״א[74]. ויובן יותר[75] מענין יחוד שמשא וסיהרא שמפני שזהו בחי׳ התלבשות לכן אור הלבנה אינו דומה לאור החמה משא״כ אם הי׳ דרך מעבר לבד כמ״ש בד״ה ל׳ ענין חמץ[76] ומצה[75]. ועי״ד דוגמת

---

67) ע׳ לק״ת פ׳ עקב: יז, ב. ראה גם לקו״ת נצבים נג, סע״ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קעג. נ״ך ע׳ כג. תו״ח בשלח ח״א קפט, ג ובהנסמן בהנ״ל.

בההמשך כאן: בלק״ת. בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31: אוה״ת וסה״מ שבהערה 64 כבפנים.

68) פ׳ עקב . . משפיע כו׳: כ״ה גם בההמשך כאן. באוה״ת וסה״מ שבהערה 64: פ׳ עקב וזהו ענין זנב לאריות . . משפיע כו׳ וע׳ בדרוש הנותן לשכוי בינה.

69) ובד״ה עציון גבר והוא ממאמר הנותן לשכוי בינה: כ״ה גם בההמשך כאן. נזכר גם בסה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ רמז ושם: בדרוש עציון גבר. המשך וככה תרל״ז פע״ט —נמצא בדפוס— וש״נ.

בבוך 932 בתחילתו נמצא דרוש בפתיחה זו ושם ס״ז.

באוה״ת מסעי א) מאמר ד״ה אלה מסעי ע׳ א׳שס נרשם: והנה בפרטי המסעות כתיב ויסעו מעציון גבר. ב) בסיום מאמר ד״ה [בגמרא . . כי שמע קול תרנגולא לימא ברוך אשר נתן לשכוי בינה] הנותן לשכוי בינה ס״ע א׳תיא ואילך נמצא: ואחכ״ז יובן הפסוק ויסעו מעציון גבר. ובאוה״ת שם ע׳ א׳תד הוא מקביל לבוך הנ״ל.

70) הנותן לשכוי בינה: ברכות השחר. ראה גם הערה שלפנ״ז. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳תמד.

מובא גם באוה״ת; וסה״מ שבהערה 64.

71) הוי זנב לאריות: אבות פ״ד, מט״ו. ראה גם בוך 932 שם ס״ח — מקביל לאוה״ת מסעי ע׳ א׳תה ואילך. יהל אור ע׳ שמב. מאמרי אדהצ״צ הנחות תרי״ד ע׳ כג ואילך. תו״ח בשלח ח״א קפט, ב. וש״נ.

72) ה׳ הוא האלקים: סיום תפלת נעילה. ראה מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קעג. נ״ך ע׳ כה ובהנסמן בהנ״ל.

73) במאו״א א׳ ססעי׳ קמ״ו: כ״ה גם בההמשך כאן; סה״מ תרכ״ח; תרל״ב. באוה״ת בשלח כאן: במא״א ססעי׳ קמ״ו. באוה״ת מסעי ע׳ א׳תד בפנים נרשם: במא״א אות א׳ ססעי׳ כ״ו. ובשולי הגליון שם: בכת״י ב: קמ״ו. ואילו באוה״ת מסעי שם במהדורת תש״ס נרשם בפנים (ללא שולי הגליון): ססעי׳ ק״ו.

74) בד״ה ענין הנסכים פ״א: לקו״ת שלח מא, ג־ד.

מובא גם באוה״ת; וסה״מ; ובההמשך כאן.

75) ויובן יותר . . חמץ ומצה: בפנים נרשם בגוכתי״ק אות א, ובצד הימני של העמוד נרשם אות א ונכתב מלמעלמ״ט בד׳ שורות.

76) בד״ה ל׳ ענין חמץ ומצה: לע״ע לא נתברר לאיזה מאמר הכוונה.

ראה גם (בענין מעבר והתלבשות) מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ תקלג ואילך. אוה״ת שמיני כרך ב ע׳ תסב ואילך. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ שז. וש״נ. תרמ״ד מהדורת תשס״ב (ואילך) ס״ע שכז ואילך. וש״נ.

כל המשל הזה יובן עד"מ למעלה בבחי' מל' דאצי' שהוא בחי' הממוצע בין אצי' לבי"ע שמתלבש ומתעלם בה ממש השפע דאצי', וממנה ודרך בה בא השפע אח"כ לבי"ע, ולכן בזאת יבא אהרן בזאת היא בחי' המל'[77] דוקא פתחי לי אחותי[78], אנת הוא פתחא לאעלאה לי, זח"ג צ"ה א' ובלק"ת ואתחנן בד"ה למען תירא פ"א[79], וכן ופסח[80] ה' על הפתח[81] דוקא הגם כי ועברתי כו' אני ולא מלאך[82] מ"מ זהו על הפתח דוקא[80], ונמצא שג"כ היא כלולה מב' בחי' מקבל ומשפיע, ובחי' המקבל שבה היינו מה שמקבלת שפע האצי' ממש, ובחי' המשפיע שבה הוא במה שנעשה אח"כ משפיע להיות מקור וראש לבי"ע ממש, וב' בחי' אלו נק' ים וארץ שהם בחי' אתכסי' ואתגליא דהיינו בחי' שפע האצי' ממש שמתלבשת ומתעלמת בה נק' ים שהוא בחי' העלם ואתכסיא, וכנ"ל שבחי' המל' דט"ס[32] דז"א לבד נמשכים בבחי' המל' והוא בחי' הגילוי וההתפשטות שנק' מל' כנודע שהם הם נמשכים ומתעלמי' בבחי' המל' ואז נבנית אח"כ בבחי' ע"ס שהם בחי' מקור לבי"ע[83] ממש, ונק' בחי' זו ארץ שהוא בחי' גילוי ממש להיותה מתלבשת בבי"ע ממש, ע' ביאור שחורה אני פ"ג[84], וע' בה"ז בלק במאמר שחורה אני[85] ושם דך"ב ע"ד ודך"ג ע"א[86] פי' שהבחי' שנעשית מקור לבי"ע נק' אב"א[86] והבחי' שבאצי' נק' פב"פ, ושם ביאר שאין ערוך ביניהם כלל, וכנודע שבחי' ט"ס דמל' הן המתלבשים בבי"ע[87] כמ"ש כולם בחכמה עשית[88] מלאה הארץ קניניך, משא"כ בחי' כתר מל' הנק' המלך המרומם לבדו המתנשא[89] כו' שאינו מתלבש בבי"ע והוא בחי' העלם העצמי שמעלים לבחי' שפע האצי' כו', ושרשו הוא בחי' העלם דבחי' כתר עליון, וכמ"ש בת"ז כ"ע דאיהו כתר מל'[90] שלזאת ביכולתו להעלים ולהסתיר בחי' שפע האצי'

---

77) בזאת יבא אהרן . . בחי' המל': **אחרי טז, ג. ראה ת"ז בהקדמה יא, סע"ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ז מערכת זאת.**

78) פתחי לי אחותי: **שה"ש ה, ב.**

79) ובלק"ת ואתחנן . . פ"א: **י, ב ואילך.**

80) וכן ופסח . . הפתח דוקא: **בפנים נרשם בגוכתי"ק אות ב, ובצד הימני של העמוד בהפסק קו (בינו להנרשם שם לפנ"ז אות א כנ"ל) נרשם אות ב ונכתב מלמעלמ"ט בב' שורות.**

81) ופסח ה' על הפתח: **בא יב, כג.**

82) ועברתי כו' אני ולא מלאך: **בא יב, ב. ספרי תבוא כו, ח. זהר מהנ"ע וירא קיז, א. הגדה של פסח.**

83) לבי"ע: **בההמשך כאן ע' קנז: בי"ע. בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31: אוה"ת וכו' כבפנים.**

84) ביאור שחורה אני פ"ג: **וכ"ה בההמשך ובסה"מ. באוה"ת כאן: פ"ב — לקו"ת שה"ש ח, ב.**

85) בה"ז בלק במאמר שחורה אני: **ראה במהדורת קה"ת ק, ד ואילך.**

86) דך"ב ע"ד ודך"ג ע"א . . אב"א: **במהדורת קאפוסט תקע"ו — מקביל למהדורת קה"ת קא, ג-ד. ראה הערה שלפנ"ז.**

באוה"ת כאן: דכ"ה ע"ד ודכ"ג ע"א . . אבא. וכנשצ"ל כבפנים.

87) ט"ס דמל' הן המתלבשים בבי"ע: **ראה לקו"ת במדבר ג, סע"ב ואילך. אוה"ת במדבר כרך ד בהוספות ע' א'תכה ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפב ואילך.**

88) כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**

89) המלך המרומם לבדו המתנשא: **נוסח ברכת יוצר [בדילוג].**

90) בת"ז כ"ע דאיהו כתר מל': **בהקדמה יז, א. ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתיט. תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר ע' קצא. ובמהדורת אותיות מרובעות] בא ח"א קא, ב.**

כו', והנה נודע דבחי' האצי' בכלל נק' ש'[91] הוי'[92] כי יו"ד הוא בחי' חכמה[93] כו', משא"כ השפע שמאצי' לבי"ע נק' ש' אלקים[92] כו', ונק' ג"כ סוכ"ע[92] וממכ"ע[94], כי באצי' בכלל איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד בהון[95] בבחי' אוא"ס ממש לכן נק' סוכ"ע כו' משא"כ בי"ע נק' ממכ"ע, והנה כבר מבואר למעלה שבחי' מל' היא הממוצע בין אצי' לבי"ע והיא כלולה מבחי' האצי' ממש וגם היא ראש ומקור לבי"ע, ולכן המל' נחשב בכלל ש' הוי' כי ה' אחרונה דש' הוי' הוא בחי' מל'[96], ונק' ג"כ ש' אלקים[97] והיינו מפני ב' הבחי' שבממוצע שמצד שמעלמת ומסתרת בחי' אורות האצי' בתוכה נק' ש' הוי' והיינו בחי' ה' אחרונה דש' הוי', ומצד שמשפעת לבי"ע נק' ש' אלקים כו' ולכן במע"ב שהוא מקור ההתהוות נז' ש' אלקים[98] כו'.

קיצור, יבאר שבחי' מקבל שבממוצע הוא גבוה מבחי' המשפיע שבו, ומבאר ב' הבחי' בבחי' מל' והארת האצי' שמעלמת נק' הוי' סוכ"ע, ובחי' מקור לבי"ע נק' ש' אלקים ממכ"ע, ים וארץ.

ד) **והנה** כדוגמת כל הנ"ל[99] במל' דאצי' שהיא הממוצע בין האצי' לבי"ע יובן כמו"כ עוד למעלה מעלה בבחי' כ"ע ממש שהוא ג"כ בחי' ממוצע[100] בין המאציל לנאצלים, להיות ידוע שבחי' אוא"ס[101] הנמשך מבחי' המאציל העליון הוא בבחי' א"ס הפשוט בתכלית הפשיטות[102] ואינו בערך כלל לגבי הי"ס דנאצלים שהם בבחי' נאצלים פרטי' ונק' מוגבלים ממש וה"ה בבחי' גוונים כמ"ש[103] בפרד"ס[104],

---

91) האצי' בכלל נק' ש' הוי': ראה גם מאמרי אדה"ז תק"ע כאן ע' עח: אוה"ת בשלח כאן ע' תקעב; סה"מ תרכ"ח ע' קמ; תרל"ב ע' קלו; בההמשך כאן ע' קנז.

92) הוי' . . אלקים . . סוכ"ע וממכ"ע: ראה לקו"ת בלק עג, ד. עד, ב. תו"ח וארא ח"א עג, ב. וש"נ.

93) יו"ד הוא בחי' חכמה: ראה זהר ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.

94) סוכ"ע וממכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

95) איהו וחיוהי . . וגרמוהי חד בהון: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה על יד הערה 39 ואילך.

96) ה' אחרונה . . הוא [בההמשך כאן: היא] בחי' מל': ראה לעיל הערה 93.

97) מל' . . ש' אלקים: ראה זהר בראשית כב, א. אחרי סה, א. תו"ח וארא ח"א עה, ב הערה 202.

98) ולכן במע"ב . . ש' אלקים: ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת ובהערה 40.

99) והנה כדוגמת כל הנ"ל: לפרק זה ראה מאמרי אדה"ז תק"ע ע' עח-עט (והוא ע"פ לשונו). אוה"ת בשלח ע' תקעב פ"ד. סה"מ תרכ"ח ע' קמ-קמא פ"ד. תרל"ב ח"א ע' קלו-קלז פ"ד. המשך מים רבים תרל"ו פרק קמד.

100) כ"ע . . ממוצע: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ובהערה 145.

101) אוא"ס: באוה"ת; סה"מ תרכ"ח; תרל"ב כאן: א"ס. במאמרי אדה"ז ובההמשך כאן כבפנים.

102) אוא"ס . . הפשוט בתכלית הפשיטות: ראה גם ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב.

103) הי"ס דנאצלים . . גוונים כמ"ש בפרד"ס: ראה שם שער הגוונים ש"י, פ"א ואילך.

מובא גם בההמשך כאן.

104) בפרד"ס: וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138

משא״כ אוא״ס שנמשך מבחי׳ המאציל העליון הוא גוון פשוט ועצם פשוט מבלי שייך כלל שום קריאת שם חכמה או כתר, ע״כ[105] א״א שתרד השפע אליהם א״ל[106] ע״י בחי׳ ממוצע והוא בחי׳ כתר עליון שבו מתעלם הארת א״ס הפשוט, ויש בו ב׳ בחי׳ פנימיות הכתר וחיצוניות או ע״י וא״א[107], אשר עתיק[108] יומין הוא מל׳ המעתיק הרים[109], ויעתק משם[110] בחי׳ המתנשא[89] מימות עולם ובו הוא בחי׳ מל׳ דא״ס[108] בהעלם שמתעלם השפע בבחי׳ פנימיות הכתר או ע״י כו׳, וע״י ההעלם שבפנימיותה יכול אח״כ מבחי׳ חיצוניות הכתר להיות נאצל בחי׳ האצי׳, וא״כ ממוצע זה הוא ג״כ כלול מב׳ בחי׳ כמו כל ממוצע, ויש מקובלים שכ׳ שעד חכמה דאריך נחשב בחי׳ הא״ס ומחכמה דאריך הוא בחי׳ מקור לאצי׳[111], וב׳ בחי׳ אלו נק׳ ים וארץ שהם העלם וגילוי ה׳ ואלקים סובב וממלא דהיינו שבחי׳ פנימיות שמעלים לבחי׳ הארת א״ס הפשוט ממש כנ״ל נק׳ ים ע״ש ההעלם ונק׳ סוף ע״ש שהוא סוף בחי׳ המאציל, ונק׳ הוי׳ סוכ״ע ע״ש שהוא למעלה מבחי׳ השתלשלות הנאצלים, אבל חיצוניות הכתר מתלבש בבחי׳ הנאצלים והוא הנק׳ ארץ, ועכ״ז צ״ל שזהו בחי׳ מל׳ דא״א לבד, שהרי או״א שהלבישו לזרועות דא״א הי׳ מזה יצ״מ[112] כו׳, כי בסדר השתלשלות או״א יונקי׳ מב׳ מזלות ונוצר[113] ונקה[114], אלא שלצורך התהוותם ואצילותם י״ל שזהו מבחי׳ מל׳ דא״א כו׳.

קיצור, יבאר איך שבין המאציל לנאצלים יש ג״כ ממוצע והוא בחי׳ כתר, ובו יש ג״כ ב׳ בחי׳ ע״י וא״א, או[115] פנימיות וחיצוניות שז״ע ים וארץ, ה׳ ואלקים סוכ״ע וממכ״ע.

שבהערה 31. בההמשך כאן: בפרדס. ראה גם לעיל הערה 56.

105) ע״כ: בההמשך כאן: א״כ. בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31 ובמקומות שבהערה 99 כבפנים.

106) א״ל: במאמרי אדה״ז כאן: אם לא.

107) כתר . . ב׳ בחי׳ . . ע״י וא״א: ראה ע״ח שער דרושי אבי״ע שמ״ב, פ״א. תו״א ויצא כב, ד.

108) עתיק . . ובו הוא בחי׳ מל׳ דא״ס: ראה מקומות שבהערה 99. תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר שנב, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח״א רמא, ד. ע״ח שם. רמ״ז לזהר אמור פח, ב (עג, א) ד״ה כשמן הטוב. ואתחנן רס, ב (קצ, ב) ד״ה בג״כ. שע״ת קד, א ובהערה 10.

109) המעתיק הרים: איוב ט, ה. ראה גם לקו״ת אמור לא, ד. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ רמה. וש״נ. שעה״י קכו, א ובהערה 5. תו״ח בשלח ח״א קמב, סע״ב. וש״נ.

110) ויעתק משם: לך יב, ח. תולדות כו, כב.

111) ומחכמה דאריך . . מקור לאצי׳: ראה רמ״ז אמור פח, ב (עג, א) ד״ה וז״ש על הראש. תו״א מג״א צא, ד.

112) או״א שהלבישו לזרועות דא״א . . יצ״מ: ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״ד. וש״נ.

113) או״א יונקי׳ מב׳ מזלות ונוצר ונקה: ראה זהר אד״ז האזינו רפט, ב. ע״ח שער הכללים פ״ה. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב לע׳ תקעד: מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ תקנז.

114) ונוצר ונקה: תשא לד, ז [ושם: נוצר — ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויקח מן הבא בידו מנחה ספ״ג. וש״נ].

115) או: וכ״ה בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן ליתא.

ה) **ועד״ז** יובן[116] עוד למעלה יותר בבחי׳ מל׳ דא״ס עצמו שנק׳ ג״כ בחי׳ ממוצע[117] בין עצמיות המאציל שנק׳ יש[118] אמיתי ובין בחי׳ הכתר שנק׳ אין כמ״ש והחכמה מאין תמצא[119], וג״כ כלול מב׳ בחי׳ מקבל ומשפיע והם ים וארץ סוכ״ע וממכ״ע ה׳ ואלקים, וכנודע שכדי להיות המשכת[120] הק״ו[121] זהו ע״י[120] צומ״פ[121] דוקא, שהו״ע ההעלם מה שסילק אורו הגדול על הצד כמ״ש באוצ״ח[122] זהו ענין בחי׳ ים וסוכ״ע, ונק׳ ש׳ הוי׳ מה שעד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד[123], וכמו״כ עד שלא נמשך הק״ו שהוא נק׳ ממכ״ע[124] כו׳, והק״ו הוא בחי׳ ארץ ממכ״ע שיש בו מעלה ומטה[125] ראש וסוף שהרי הק״ו מסתיים באצי׳[126] כו׳, וכן ראשית הק״ו[127] כו׳ ונק׳ אלקים כמו[128] שש׳ אלקים הוא שם שפועל כלליות הנבראים דבי״ע, כן בחי׳ ק״ו הוא מקור לג׳ עולמות בי״ע הכללים[129], אבל הצומ״פ הוא המעלים אור הא״ס עצמו בכדי שיוכל להיות המשכת הק״ו וה״ז כמו

---

116) ועד״ז יובן: לפרק זה ראה מאמרי אדה״ז תקע״ע ע׳ עט. אוה״ת בשלח ס״ע תקעב־תקעג פ״ד. סה״מ תרכ״ח ע׳ קמא־קמב פ״ד. תרל״ב ח״א ע׳ קלז. המשך מים רבים תרל״ו פרק קמה.

117) מל׳ דא״ס . . ממוצע: ראה גם במקומות שבהערה שלפנ״ז. וראה גם תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר רסט, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח״א קפט, א.

118) יש: באוה״ת כאן ר״ע תקעג: ים. אבל בשאר המקומות שבהערה 116 כבפנים.

119) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב. ראה אגה״ק סי״ז קכו, רע״א. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תשעט. וש״נ. תו״ח בראשית ז, ד ובהערה 49. בא ח״א קא, ג. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ רמד. וש״נ.

120) המשכת הק״ו זהו ע״י צומ״פ: ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב.

121) הק״ו . . צומ״פ: בההמשך כאן: הקו וחוט . . צמצום ומקום פנוי.

קו — ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב. ועוד. חוט — ראה ע״ח שער סדר אצי׳ ש״ג, פ״א. לקו״ת ישעי׳ מד, ו. מ״ח מסכת עתיק רפ״ב. מסכת כללות העולמות רפ״ב. ועוד. וביחד (ק״ו) הובא בריבוי מקומות בתו״א ולקו״ת וכו׳. ראה גם המשך תרס״ו ע׳ לא.

122) שסילק . . על הצד כמ״ש באוצ״ח: כ״ה גם בההמשך כאן. ראה אוצ״ח בתחילתו. לקו״ת בהוספות (לויקרא) נא, ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קכח. וש״נ.

123) שעד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד: ראה פדר״א פ״ג. תו״ח וארא ח״א נג, ב הערה 6.

124) הק״ו שהוא נק׳ ממכ״ע: ראה גם תו״א ויקהל קיג, סע״ג. מקומות שבהערה 116.

125) והק״ו . . מעלה ומטה: ראה ע״ח שער עגו״י ש״א, ענף ב. שעה״י קכ, ב הערה 9.

126) הק״ו מסתיים באצי׳: ראה ע״ח שער סדר אצי׳ ש״ג בתחלתו. שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״א. תו״ח ויצא קעו, ג הערה 45. לקו״ש בראשית כרך טו ע׳ 473־472.

127) ראשית הק״ו: ראה סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תקסא ואילך. וש״נ.

128) כמו: וכ״ה בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן: כו׳.

129) לג׳ עולמות בי״ע הכללים: ראה לקו״ת בהר מד, א (א״ק; אצי׳). מטות פב, סע״א (א״ק; תהו; אצי׳). מסעי צה, א (א״ק; עקודים נקודים או ע״י וא״א; אצי׳). תו״ח בשלח ח״א קלט, ג (עקודים־א״ק; נקודים־תהו; ברודים־אצי׳) ובהנסמן שם. אוה״ת בלק ע׳ תתקסב ואילך (ענינים ע׳ עז ואילך ובהנסמן שם). ע׳ תתקפ (ענינים ע׳ צו): א״ק־בריאה; אצי־יצי׳; בי״ע־עשי׳. או א״ק־בריאה; עקודים נקודים־יצי׳; אצי׳־עשי׳ ושניהם דא״ח. לקו״ת לג״פ נח נג, א ואילך. סג, סע״א ואילך — אוה״ת נח כרך ג ע׳ תריד ואילך. ע׳ תרכז ואילך. סה״מ תרפ״ו ע׳ קצד ואילך.

העלם הים בכדי שיוכל להיות בחי' ארץ כן העלם הצומ"פ בכדי להיות המשכת הק"ו כו'.

והנה כ"ז הוא ע"פ סדר השתלשלות המדריגות בכדי להיות התהוות העולמות כמו שהן עתה שבאו בהגבלתם כמו שהן ע"פ חוק הקצוב בבחי' המדידה דבצד"ק[130] כו', אבל ענין קרי"ס הוא שנקרע המסך דים דמל' דאצי' עד"מ שלא יעלים על בחי' הא"ס דאצי' המאיר בו כ"א שגם בבחי' ארץ הוא בחי' מקור המהוה בי"ע יתגלה אור האצי' כמו שהוא באצי' בלתי העלם כלל, וכן עד רום המעלות בחי' העלם דפנימיות[131] הכתר עד בחי' ההעלם דצומ"פ שהוא הגורם להיות הק"ו בבחי' צמצום קו דוקא אבל בליל שביעי ש"פ שהוליך ה' ברוח קדים עזה[132], הוא בחי' ה"ג דע"י ועי"ז הי' בקיעת הפרסא דים בחי' מל' דאצי', וכן למעלה עוד יותר בבחי' הבקיעה דכ"ע ע"י גילוי אור מבחי' קדמונו ש"ע וכן בבחי' מל' דא"ס שהאיר מלפני הצמצום והי' בקיעת הצמצום מבלי יצמצם לגמרי ונגלה בחי' א"ס[133] יש האמיתי עצמו לפי שעה עד שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים[134] פי' שבתוך העלם הים נעשה יבשה הוא גילוי דבחי' ארץ שאדם עלי' דוקא בראתי[135] כו'. ועפ"ז יובן ענין מה שהי' צ"ל קרי"ס דוקא ולא די במה שהיו הולכים על מי הים כמו על הארץ[4] שא"כ הי' העלם הים כדקאי קאי כו', ובכדי להיות מ"ת הוצרכו ישראל לילך בתוך הים בכדי שבמ"ת ע"י קבלת התורה בחי' רצה"ע יומשך גם מבחי' א"ס בעל הרצון גם מבחי' שלפני הצמצום בצמצום דתומ"צ דוקא והיינו ע"ד ונפלינו אני ועמך[136] כו' כמ"ש במ"א, ע' בלק"ת בסד"ה מצה זו[137]. וגם בזה יובן מה שבשביעי ש"פ הוא זמן הלידה לידת הנשמות[138], ששמע"צ הוא הקליטה שניסן הוא השביעי מתשרי[139] ויולדת לשבעה יולדת למקוטעין[140], והיינו כי לידה הוא השפעה שלא כסדר המדריגות כ"א דילוג בחי'

---

130) דבצד"ק: = דבוצינא דקרדוניתא. ראה זהר בראשית טו, א ובמפרשים שם. ביאוה"ז פקודי נז, ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקפו ואילך. אוה"ת שלח ס"ע תצג ואילך. מאמרי אדה"א נ"ך ע' עא. ושי"נ.

131) דפנימיות: בההמשך כאן: דפנימי'.

132) שהוליך ה' ברוח קדים עזה: בשלח יד, כא.

133) שהאיר מלפני . . בחי' א"ס: וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: דא"ס . . א"ס.

134) שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים: בשלח יד, כט.

135) ארץ שאדם עלי' . . בראתי: ע"פ ישעי' מה, יב.

136) ונפלינו אני ועמך: תשא לג, טז. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' שח. ושי"נ.

137) בלק"ת בסד"ה מצה זו: צו יב, סע"ג.

138) שבשביעי ש"פ . . לידת הנשמות: במאמרי אדה"ז תק"ע כאן ע' פ: מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רעט בשם הע"ח. ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, ספ"ח. מאמרי אדה"א שבהערה הבאה. ושי"נ.

139) שניסן הוא השביעי מתשרי: כ"ה גם בההמשך כאן. ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קנה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שפז. ושי"נ.

140) ויולדת לשבעה יולדת למקוטעין: ר"ה יא, א.

נה״י ולכן ירכותי׳ מצטננות[141] כ״א שנמשך מבחי׳ חג״ת שז״ע גאולה ג״כ קול דודי הנה זה בא מדלג[142] כשנ״ת במ״א בכ״ד[143], ששרש שרשו הוא מלפני הצמצום, אלא שבזמן הגאולה נגלה עליהם ממה״מ[144] לפי שעה בהברקה ובקרי״ס הרגישו בנפשם עד שאמרו זה אלי[145] כו׳, ועד״ז יהי׳ לע״ל והי׳ אור הלבנה כאור החמה[146], שזהו ג״כ מצד הדילוג דלע״ל שיהי׳ ב״פ י״ה[147], ולכן אשת חיל עטרת בעלה[148], בחי׳ עטרה עצמה ולא כמו אימא שנותנת לבד העטרה[149] כו׳, ולכן בברכה אחרונה דנשואין אומרים משמח חתן עם הכלה[150] כו׳.

קיצור, יבאר בחי׳ ים וארץ במל׳ דא״ס, צומ״פ וק״ו, וכ״ז כסדר המדריגות אבל בקרי״ס דילוג מלפני הצמצום עד שהרגישו שכ״א א׳ זה אלי, וכענין לידה, ב״פ י״ה אחע״ב, משמח חתן עם הכלה.

ו) **ולהבין** בתוס׳ ביאור איך קיבלו בחי׳ זו עד שהרגישו בנפשם מבחי׳ אוא״ס שלפני הצמצום צ״ל מ״ש ויהי הענן והחושך ויאר[151], ולכאורה אינו מובן כלל מהו אומרו ויהי הענן והחשך ויאר הלא זהו למעלה מגדר חוק הטבע כלל האיך יאיר ענן וחשך, הלא ע״פ הטבע האור הוא המאיר והענן והחשך מעלימים ומסתירים ועש״ז נק׳ חשך שמחשיך ומונע כו׳, ואיך יאיר הענן והחשך ועוד זאת יהי׳ זה נתינת טעם על הארת האור. אך הענין הוא דהנה כתיב גם חשך לא יחשיך ממך כחשיכה כאורה[152] שקמי׳ שוה האור והחשך וכמ״ש בד״ה מצה זו[153] בענין שני כפין דכחשיכה כאורה כו׳, אך שיהי׳ מושג בשכלינו הדל איך שהחשך הוא שוה לאור זהו א״א מפני העלם החומר שלנו שמעלים ואשר זהו לא לפי חוק טבע שהטביע בנו יוצר[154] כל, אך זה נשיג בטוב איך שהאור מאיר ומושג אצלינו בהכרה מורגשת כמו״כ נשיג ג״כ איך שקמי׳ גם החשך ג״כ

---

141) ירכותי׳ מצטננות: **סוטה יא, ב. ראה גם שער היחוד קלג, א ובהערה 15. תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר רצב, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח״א רג, ג.**

142) קול דודי הנה זה בא מדלג: **שה״ש ב, ח.**

143) כשנ״ת במ״א בכ״ד: **בההמשך כאן: שנת׳ בפרק קל״ד ובכ״פ לעיל [בהמשך זה]. ותיקן בגוכתי״ק כבפנים.**

144) נגלה עליהם ממה״מ: **נוסח ההגדה.**

145) זה אלי: **בשלח טו, ב.**

146) והי׳ אור הלבנה כאור החמה: **ישעי׳ ל, כו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון פ״ד.**

147) שיהי׳ ב״פ י״ה: **זכרי׳ יד, ט. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא אמנם השל״ה. וש״נ.**

148) אשת חיל עטרת בעלה: **משלי יב, ד. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ תקסח (ובהנסמן שם). שם ע׳ תקעג.**

149) אימא שנותנת לבד העטרה: **שה״ש ג, יא. ראה גם לקו״ת לג״פ בראשית כז, א. אוה״ת בראשית כרך ו ע׳ 2112.**

150) משמח חתן עם הכלה: **ראה גם לקו״ת שה״ש מח, ב. סה״מ תרמ״א שם.**

151) ויהי הענן והחשך ויאר: **בשלח יד, כ.**

152) גם חשך . . כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב [בדילוג].**

153) בד״ה מצה זו: **ראה לקו״ת צו יב, א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שו. וש״נ.**

154) יוצר: **בההמשך כאן: היוצר.**

מאיר שהרי כחשיכה כאורה בשוה ממש, ובאמת החשך זהו לגבינו לבד וכמו שהכ״ע נק׳ חשך[155] כמ״ש ישת חשך סתרו[156] שפי׳ שלגבינו זהו חשך אבל בעצם הוא אור צח[155] כו׳, וא״כ נוכל להשיג גם בשכלינו הדל איך שקמי׳ מאיר החשך בשוה ממש כמו האור, ואי לזאת כאשר בז׳ של פסח כשהאיר מבחי׳ אוא״ס שלפני בחי׳ הצמצום הראשון דצומ״פ[121] א״כ הרגיש בחי׳ יש שלמטה את בחי׳ יש האמיתי, והיינו שלא ע״פ הדרגת סדר ההשתל׳, שע״פ הדרגת סדר ההשתל׳ מבחי׳ יש האמיתי[157] נמשך בחי׳ אין, ואח״כ יש בחי׳ אין המהוה היש, ונמצא שבין יש האמיתי לבחי׳ היש[158] שלמטה יש ב׳ בחי׳ אין[157], אבל בשש״פ בקרי״ס כשהאיר מלפני הצמצום שזהו מבחי׳ יש האמיתי לבחי׳ יש שלמטה ומפני היותו כל יכול ניתן כח ביש שלמטה שירגיש יש האמיתי[159], ואעפ״כ יהיו במציאותן[160], אלא שיהי׳ בטל ולכן כ״א הראה באצבע[161] וא׳ זה אלי, וראתה שפחה שהיא היותר תחתונה ממדרגות הפחותות מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי הכהן[162] כמ״ש רש״י בחומש[163] ע״פ זה אלי[145] כו׳ והיינו מפני עוצם גילוי הנ״ל כו׳ עד שהרגישו בחי׳ יש האמיתי כו׳. וזהו והים בקעת[2] לפניהם פי׳ לפניהם למעלה ממדריגתם, וכענין בוקע ים לפני משה[164] יסו״א[165] כן בנ״י הם בני ז״א[166] ולפניהם היינו עד רום המעלות כנ״ל שבקע לפניהם מסך הים, ואת רודפיהם הם המצרים השלכת[167] כו׳ עזים, ענין בחי׳ השלכה זו זהו כאבן פי׳ אבן הוא א׳ ב״ן[168], והיינו

---

155) שהכ״ע נק׳ חשך . . אור צח: ראה ת״ז ת״ע קלה, ב. לקו״ת בלק סט, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתיא. וש״נ. סה״מ תרל״ד ע׳ רמז ואילך.

156) ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.

157) יש האמיתי . . ב׳ בחי׳ אין: בסה״מ תרל״ח ע׳ רכג מציין: „בד״ה תפול עליהם אימתה״ — תו״ח בשלח ח״א קפו, ד ואילך ובהנסמן שם. וארא נ, ד. ראה גם מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תרמז ואילך. ש״א ע׳ 124 ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ שס. תרכ״ט ע׳ מח ובהנסמן בהנ״ל.

158) היש: בההמשך כאן: יש. אבל כ״ה בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31.

159) לבחי׳ יש שלמטה . . יש האמיתי: וכ״ה בגוכתי״ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: יש האמיתי . . יש האמיתי.

160) יהיו במציאותן: בההמשך כאן: יהי׳ במציאותו.

161) כ״א הראה באצבע: ראה שמו״ר פכ״ג, טו.

162) וראתה שפחה . . בוזי הכהן: מכילתא בשלח טו, ב [ושם: יחזקאל וכל שאר הנביאים]. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ רמו ואילך. וש״נ. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פ״ח.

163) כמ״ש רש״י בחומש: בשלח שם [ושם: ראו נביאים. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ יד ובהערה שם].

164) בוקע ים לפני משה: נוסח ברכת אמת ואמונה (תפלת ערבית).

165) משה יסו״א: ראה גם סה״מ תרמ״א ס״ע קכט-קל מלקו״ת להאריז״ל פ׳ בלק [ד״ה ענין בלק ובלעם הב׳]. לקו״ש שמות כרך ו ע׳ 244 ואילך.

166) בנ״י הם בני ז״א: ראה מ״ח מסכת סדר ליל פסח פ״ז, מ״ד. סידור ר״ש רשקוב פיסקא עבדים היינו. תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר קסד, א. רה, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] בא ח״א קל, ב. קי, ב.

167) ואת רודפיהם . . השלכת: נחמי׳ ט, יא.

168) אבן הוא א׳ ב״ן: ראה שער היחוה״א פ״ז. תו״ח בא ח״א קטו, ג. וש״נ. סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ קסו ובשולי היריעה שם. ע׳ קסז.

כמו ש' ב"ן[169] שנפל בשה"כ[170] בראשית הבריאה, והם גם הם השליכם שלא יקבלו מבחי' כמה א"א לפניו[171] כמ"ש בת"א ד"ה בשלח פרעה[172] כ"א במים עזים הם מ"ת שהם מקורים לכל תענוגים הגשמים[173] שנק' מים עזים ע"ש שהעיזו[174] כמ"ש במדרש[175] כונן[174], ולכן זהו נפילה גדולה לפניהם והיינו הגם כי הסט"א יכולה לקבל מבחי' א"א שמצד שכמה א"א לפניו לכן יכולים גם הם לקבל, יקבלו תמורת זה מבחי' מים עזים הם מ"ת כו', ולכן נאמר כמו אבן היינו שההשלכה הוא כמו בשה"כ שזהו רק לענין הנפילה, אבל שם הי' שנסתלקו האורות והכלים נפלו[176] וכאן הוא רק שלא יגביהו א"ע כנשר לקבל מבחי' גבוה[177] כענין דרך הנשר בשמים[178], אלא שיקבלו ממים עזים הוא כענינם ומהותם כו'. ועפ"ז יובן בטוב טעם למה לא מתו בעודם בים כי הרי ניער אותם בים כמ"ש וניער פרעה[179] כו' אלא מפני כי הושפלו לקבל מבחי' מ"ת ונמצא ה"ה כמו דגים שבים כפשוטו שחיותם הוא משם וכ"ה במצרים מאחר שחיותם הוא מבחי' מ"ת א"א להם שיטבעו בהם אלא שמתו על שפת הים[180] וכמו דגים כשפורשים אותם מן המים[13] מיד מתים כו', אבל לבנ"י בקעת כל פרסות דים מריש כ"ד עד סוף כל דרגין עד שהרגישו בחי' יש האמיתי, ולכן האיר להם בחי' החשך ושרשו מבחי' חשך הקדום כמ"ש בד"ה תתן אמת ליעקב שבד"ה ואולם חי אני[181], שז"ע ברישא חשוכא[182] בחי' החשך שברישא שהוא בבחי' קדם כו'.

---

169) ש' ב"ן: מובא כמ"פ בע"ח ופע"ח וכו'. ראה גם ז"ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס' הפליאה פרעמישלא תרמ"ד ל, רע"ב (הב'). שושן סודות מ, ב. מא, ב.

170) ש' ב"ן שנפל בשה"כ: ראה ע"ח שער שביה"כ ש"ט, פ"ו. תו"א ויחי מז, ד. תשא קיג, ב. לקו"ת מטות פז, ב. ראה לג, ד. ראה סהמ"צ להצ"צ קע, א: מבואר בע"ח ש"ז פ"א [לפנינו ש"ח – שער דרושי הנקודות] שעיקר השבירה הי' בשם ס"ג . . והתיקון . . שם מ"ה . . ומברר הנקודות דס"ג שנפלו בשבירה ונעשו ב"ן כמבואר ש"ט פ"ב [לפנינו ע"ח ש"י – שער התיקון]. שם קעא, א.

171) כמה א"א לפניו: אבות פ"ה, מ"ב.

172) כמ"ש בת"א ד"ה בשלח פרעה: סא, א ואילך.

173) מ"ת [=מים תחתונים] שהם מקורים לכל תענוגים הגשמים: ראה תניא פ"א.

174) מים עזים ע"ש שהעיזו . . כונן: הובא גם בההמשך כאן (פקמ"ו). לעיל שם פק"מ ובסה"מ תרל"ב ח"א ע' קלג, ובהם מציין: במדרש כונן ע"פ יהי רקיע [בראשית א, ו] הובא ביר"ג [=בילקוט ראובני גדול] פ' בראשית ע"פ הנ"ל וביר"ק [=ובילקוט ראובני קטן – ראה לקמן בריש המשך מי יתנך כאח לי הערה א10] ערך ים א' איתן ב. ומעתיק לשונו. נדפס גם באוצר מדרשים אייזענשטין ע' 254 טור א.

המדרש הובא גם בסה"מ תרל"ד ע' רנב.

175) כמ"ש במדרש: בההמשך כאן: כנ"ל בשם מדרש – ראה הערה שלפנ"ז. ותוקן בגוכתי"ק כבפנים.

176) שנסתלקו האורות והכלים נפלו: ראה גם ע"ח שער רפ"ח ניצוצין שי"ח, פ"א. סה"מ תרל"ח ע' שנג ואילך. וש"נ.

177) שלא יגביהו . . לקבל מבחי' גבוה: ראה תו"א וישלח כו, ב.

178) דרך הנשר בשמים: משלי ל, יט.

179) וניער פרעה: תהלים קלו, טו.

180) שמתו על שפת הים: בשלח יד, ל.

181) בד"ה תתן אמת ליעקב שבד"ה ואולם חי אני: הובא גם בההמשך כאן (ספקמ"ו). ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'קפד.

182) ברישא חשוכא: שבת עז, ב (כגי')

קיצור, יבאר איך קיבלו מבחי' שלפני הצמצום, יקדים איך האיר החשך שזהו כמו שקמי' כחשיכה כאורה, ועד"ז קיבלו מחשך הקדום אבל למצרים השליך שיקבלו ממים עזים מ"ת, ולכן לא מתו בים כ"א על שפת הים כמו הדגים כשפורשין[183] מן המים כו'.

בס"ד

מאימתי קורי'[2] את שמע בערבית[3] משעה שהכהנים נכנסין לאכול[2] כו', ומסיים המשנה[4] בפסוק ה' עוז כו' את עמו בשלום[5], וארז"ל[א] במד"ר נשא פי"ג דרנ"ד א'[6] שמשנה מתחלת במ"ם ומסתיימת במ"ם[7] וגם ראשי אותיות[8] מכל השיתא סדרי עולה שמונים[9], נמצא שאם לא נחשוב ההתחלה שהרי הוא מכלל הפתיחה, יש כאן מספר ק"ך, ופי' בתוי"ט[ב] שההתחלה והסוף זהו כנגד ב' פעמים מם יום שהי' משה בהר, וראשי תיבות מן הה' סדרים מועד נשים נזיקין קדשים

א) ואמרז"ל: **ראה ג"כ ד"ה ביום השני תרכ"ט.**

ב) ופי' בתוי"ט: **בסוף פי' למשניות.**

רש"י. ראה לקו"ת פקודי ג, ד. תו"ח וארא ח"א מט, ג ואילך. הנסמן בסה"מ תרכ"ז ע' תנד.

183) כשפורשין: וכ"ה בגוכתי"ק בוך 1138 שבהערה 31. בההמשך כאן: כשפורשים.

---

1) מאימתי קורי' את שמע: ראה סה"מ תרל"ג ח"א ע' נו ואילך בשינויים. וש"נ.

נדפס גם בקונט' בפ"ע בשנת תשכ"ה, ושם בהפתח דבר נרשם: „בשולי הגליון הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לציין איזה הערות ומראי מקומות", ונדפסו כאן באותיות בולטות וציינו באותיות א־ב.

המאמר נרשם בגוכתי"ק ובפתיחה: אמר ריב"ל עתיד הקב"ה, הנמצא בסמוך בריש פסקא „ומה שיש לדקדק עוד", אלא שאח"כ ניתוספו הפתיחה מאימתי קורי' וכו'.

2) מאימתי קורי' . . נכנסין לאכול: משנה ברכות ב, א.

3) בערבית: כ"ה במשניות שם. ראה חילופי גירסאות שם. מלאכת שלמה שם ובמשנה ב. תוספות חדשים שם.

4) ומסיים המשנה: עוקצי' בסופה.

5) ה' עוז . . עמו בשלום: תהלים כט, יא.

6) במד"ר נשא פי"ג דרנ"ד א': במהדורת אמשטרדם ת"א. ולפנינו במד"ר פי"ג, טו־טז. מובא גם בסה"מ תרכ"ו מהדורת תשמ"ט ע' רצז. תרכ"ט [כת"י ר"ש סופר ע' רה. ובמהדורת אותיות מרובעות] ע' רכה. תרל"ג כאן ע' נז.

7) שמשנה מתחלת במ"ם . . במ"ם: ראה גם לקו"ש בשלח כרך יא ע' 56 הערה 13. סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 645 הערה 1.

8) וגם ראשי אותיות: „ד"א" במדרש שם.

9) ראשי אותיות . . עולה שמונים: מ (מאימתי — זרעים). י (יציאות השבת — מועד). ח (חמש עשרה נשים — נשים). א (ארבעה אבות — נזיקין). כ (כל הזבחים — קדשים). א (אבות הטומאה — טהרות). ראה מדרש שם.

טהרות מרמזים על מ״ם יום אמצעי׳ שהי׳ משה בהר לבקש רחמים ולהתפלל על ישראל עד שא״ל פסל לך[10] כו׳, ומה שחתם רבינו הקדוש המשנה בתיבת בשלום, ושכן אנשי כנה״ג חתמו התפלה בברכת שים שלום, והתחלת המשנה היא מאימתי קורי׳ כו׳ משעה שהכהנים נכנסין כו׳ שפי׳ הרע״ו שלא קתני לה אלא אגב אורחא, ולא לגופה, שהם המברכים אל[11] ישראל בשלום כמ״ש בב״כ וישם לך שלום[12], ונמצא שחתם רבינו הקדוש המשנה מעין הפתיחה, וה״ז כעין הדרן כו׳.

ומה שיש לדקדק עוד הנה משנה אחרונה מתחלת אמר ריב״ל, עתיד הקב״ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש״י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש (משלי ח׳ כ״א) ומסיים במאמר ר׳ שמעון בן חלפתא לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא[13] השלום שנאמר ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום, ואיתא בספרים[ג] מדוע הביא רבינו הקדוש מאמר ריב״ל קודם מאמר רשב״ח, שעם היות שהרמב״ם חשב ריב״ל לתנא[14], מ״מ רבו החולקי׳, ממה שבגמ׳ נדה די״ח[15] חשבוהו רק לאמורא, וכן פי׳ רש״י שם[16] ריב״ל אמורא הי׳[17] עכ״ל, וכ״ה עוד בב״ק בפ׳ מרובה ריש דפ״ב, וגם הלא רשב״ח הי׳ זקן בימי רבינו הקדוש שסידר המשנה[18] כנראה מדבריו שבת דקנ״ב א׳, סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים, שזהו מחמת זקנותו סלע קטן כגדול יחשב, ודרך קרובה לרחוקה יחשב, וריב״ל הי׳ רך בשנים[ד] בימי רבי ולמה הקדימו להזקן רשב״ח. והענין הוא דהנה הב׳ ממי״ן שבראש המשניות ובסוף המשניות, בראש הוא מ״ם פתוחה, ובסוף מ״ם סתומה, וידוע מארז״ל בשבת דק״ד[19] מם פתוחה מאמר פתוח, מ״ם[20] סתומה מאמר סתום, ופי׳ רש״י יש דברים שאתה רשאי לדורשן, ויש דברים שאתה צריך לסותמן כגון מעשה מרכבה[21], נמצא שב׳ ממי״ן מרמזים על סתים וגלי׳ שבתורה[22].

ג) ואיתא בספרים: **ראה תוי״ט שם.**

ד) רך בשנים: **ראה סדה״ד בערכו ס״ו.**

---

10) פסל לך: **תשא לד, א.**

11) אל: **אוצ״ל: את.**

12) וישם לך שלום: **נשא ו, כו.**

13) ברכה אלא: **במשנה שם: ברכה לישראל אלא.**

14) שהרמב״ם חשב ריב״ל לתנא: **בהקדמתו לפיהמ״ש קרוב לסופו ד״ה הפרק השני.**

15) שבגמ׳ נדה די״ח: **ע״ב.**

16) פי׳ רש״י שם: **ד״ה שמעתתא.**

17) הי׳: **כ״ה גם בתוי״ט שם. סה״מ תרל״ג כאן ס״ע נו. וברש״י: הוא. וכ״ה בסה״מ תרפ״ב ע׳ ל. תש״י ע׳ 95.**

18) רבינו הקדוש שסידר המשנה: **ראה רמב״ם בהקדמתו ליד החזקה. לקו״ש אחרי כרך יב ע׳ 89 הערה 35.**

19) בשבת דק״ד: **ע״א.**

20) מם . . מ״ם: **כ״ה גם בקונט׳ שבהערה 1.**

21) ופי׳ רש״י . . מעשה מרכבה: **ד״ה מאמר פתוח [ושם: יש דברים שנתן רשות לדורשן ויש שאתה מצווה לסותמן כגון מעשה מרכבה. ראה גם סה״מ תרל״ג כאן ע׳ נח. תרכ״ו שבהערה הבאה].**

22) שב׳ ממי״ן . . סתים וגלי׳ שבתורה: **ראה גם סה״מ תרכ״ו ס״ע ש ואילך. סה״ש תשמ״ט ח״א ע׳ 106 ובהערה 62.**

ויובן זה בהקדם[23] ההפרש בין לוחות ראשונות ללוחות אחרונות שלכאורה לוחות הראשונים שהיו מעשה ידיו[24] של הקב"ה גבוהים יותר, וכנראה מדברי רז"ל[ה] שאלמלא[25] לא נשתברו לוחות ראשונות לא הי' שכחה, ולא הי' שליטה כו', והי' חירות ממה"מ, ופעם מצינו שיש יתרון המעלה בלוחות אחרונות וכמ"ש ויגד לך תעלומות חכמה[26] שדרשו רז"ל[ו] על הלוחות אחרונות שהם מבחי' תעלומות חכמה, והם כפלים לתושי'[27] שאלמלא[28] לא נשתברו הלוחות לא הי' כ"א חמשה[ז] חומשי תורה וס' יהושע לבד[29], אבל בלוחות אחרונות יש בהן מדרש הלכות ואגדות ספרא[30] כו', ופי' רש"י כדי להטריחן[31] וזהו כי ברוב חכמה רוב[32] כעס (קהלת א' י"ח) ואעפ"כ נק' תעלומות חכמה, ולפ"ז צ"ל דא"כ חוטא נשכר.

אך הענין הוא[ח] דכתיב אני ה' לא שניתי[33] ואתם בנ"י לא כליתם, פי' שהנביא מתמה הלא מצד ההתבוננות דאני ה' לא שניתי, שזהו מפני שכללות השתלשלות העולמות נבראו מהארה בעלמא וכדכתיב כי[ט] בי"ה הוי' צור עולמים[34]

ה) מדברי רז"ל: **עירובין נד, א. ע"ז ה, א. זח"א לז, סע"ב.**

ו) שדרשו רז"ל: **שמו"ר ר"פ מו.**

ז) כ"א חמשה: **נדרים כב, ב.**

ח) הענין הוא: **ראה בכ"ז תו"א ר"פ יתרו. לקו"ת דברים סא, ד.**

ט) וכדכתיב כי: **ראה אגה"ק ס"ה. תניא פ"כ.**

---

23) ויובן זה בהקדם: **ראה בהבא לקמן אוה"ת תשא ס"ע ב'נו ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' פב ואילך; תרל"ג כאן ע' נח ואילך ובהנסמן שם.**

24) לוחות הראשונים שהיו מעשה ידיו : **תשא לב, טז.**

25) שאלמלא: **כ"ה בגוכתי"ק. אוה"ת תשא ע' ב'כב. סה"מ תרנ"ד ע' כט. תרס"ו ע' פו. תש"ב ע' 38. בעירובין שם: בקונט' שבהערה 1: לקו"ש וזאת הברכה כרך יד ע' 160 שאלמלי. ראה תוד"ה אלמלא מגילה כא, א.**

26) ויגד לך תעלומות חכמה: **איוב יא, ו.**

27) כפלים לתושי': **איוב שם.**

28) שאלמלא: **כ"ה בגוכתי"ק ובנדרים שבהערה ז. באוה"ת תשא שבהערה 31: קונט' שבהערה 1 (ש)אלמלי.**

29) וס' יהושע לבד: **ראה גם לקו"ש יתרו כרך טז ע' 197 הערה 42.**

30) ספרא: **וכ"ה לקמן בפיסקא והנה ישראל. סה"מ תרל"ג כאן ע' נח. בשמו"ר שבהערה ו ליתא. ראה גם מאמר ד"ה ביוהשמע"צ תרל"ב ספר המאמרים תרל"א ח"ב נמצא בדפוס [ושם: עכשיו ניתנו ד"ד ספרי' ומדרשות ואגדות ספרא וספרי וב' התלמודי']. תרמ"ח ע' קעח [ושם: מקרא ומשנה וגמ' וספרא ספרי]. עזר"ת ע' לא [ושם: ספרא כו' וב' תלמודים כו']. תרפ"ט ע' 59 ותש"ו ע' 36 [ושם: הלכות מדרש ואגדות . . והיינו דבלוה"ש ניתן ספרא ספרי וב' תלמודים בבלי וירושלמי].**

31) ופי' רש"י כדי להטריחן: **ד"ה מפני שערכה — בנדרים שם [ושם: להטריחן יותר]. ראה גם אוה"ת תשא כאן ע' ב'נז; סה"מ תרל"ב כאן ע' פג; תרל"ג כאן; תרל"ד כאן ס"ע קמ. תרס"ו ע' פז. וראה גם רשימות על קהלת ע' רלג — נדפס גם באוה"ת קהלת כרך ב ע' א'קו.**

32) רוב: **כ"ה בגוכתי"ק. בקונט' שבהערה 1: רב — וכ"ה בקהלת ונדרים שם.**

33) אני ה' לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם הנסמן בתו"ח שמות ח"א ז, ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקמח. וש"נ.**

34) כי בי"ה הוי' צור עולמים: **ישעי' כו, ד.**

וארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב[35] ובה' נברא העוה"ז, ועד"מ ב' אותיות אינם תופסים שום מקום גם נגד דבור האדם, וכ"ש נגד מחשבתו שהרי במחשבה יכול לחשוב במעט זמן מה שצריך לפרש בדבור זמן הרבה יותר[36], וכ"ש נגד כח הדבור וכח המחשבה, וכ"ז באדם שהוא נברא ומוגבל, וכ"ש וק"ו לגבי' ית' שאינו תופס מקום אפי' כטפה נגד ים אוקיינוס[37], שטפה בים מלבד מה שהוא מין אחד, הלא ארז"ל יכולני לשער כמה טפות יש בים[38]. אבל ב' אותיות נגדו ית' אינו שייך שום שיעור ושום ערך כלל, ולכן אתה הוא קודם שנבה"ע[39] ואתה הוא לאחר שנבה"ע לא שניתי כלל מפני שכלליות השתלשלות הוא רק מהארה בעלמא לבד, אשר מצד התבוננות זה הי' צריך לבוא לבחי' כליות הנפש כמ"ש כלתה[יא] נפשי לחצרות ה'[40], וכתיב כלה[יא] שארי ולבבי[41], בבחי' כליון ממש, ותמי' זו שהנביא מתמה הנה הוא עצמו מתרץ זה במה שקורא את ישראל בשם בני יעקב פי' יעקב הוא יו"ד עקב[42] שיעקב בכחו ממשיך בחי' יו"ד עד בחי' עקב, אבל ב"כ[43] קורא אותם בשם עקב שזהו ע"ש מפני שעקב הלב[יב] מכל ואנש הוא[44] פי' אנוש חלש שנחלש כח הנפש כדכתיב כשל בעווני כחי[45] שע"י העוונות שאדם דש בעקביו[46] עי"ז מחליש כח הנפש, וכדכתיב עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם[47], ולאו דוקא עוונות ממש כ"א מאסר הגוף ונה"ב המעלימים ומסתירים, וכדכתיב ותרא את עני

י) יכולני לשער: **ראה הוריות י, א.**

יא) כלתה . . כלה: **ראה לקו"ת שה"ש בתחלתו.**

יב) שעקב הלב: **ראה בכ"ז לקו"ת שה"ש כד, ד.**

---

35) ביו"ד נברא עוה"ב: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

36) במחשבה . . במעט . . בדבור . . זמן . . יותר: **ראה לקו"ת צו יז, ג ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"ז על פרשיות תורה ח"א ע' רסד וע' ער. שה"א צג, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רפג. וש"נ. פלח הרמון אמור ע' שלב.**

37) כטפה נגד ים אוקיינוס: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. וש"נ.**

38) יכולני לשער . . יש בים: **ראה גם לעיל שם פ"ג. וש"נ.**

39) אתה הוא קודם שנבה"ע: **ראה תפלת השחר. של"ה תולדות אדם ג, ב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שלו.**

40) כלתה נפשי לחצרות ה': **תהלים פד, ג.**

41) כלה שארי ולבבי: **תהלים עג, כו.**

42) יעקב הוא [**בקונט' שבהערה 1: היא**] יו"ד עקב: **ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"ב. ראה תו"א ר"פ ויצא. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב בסופו. וש"נ.**

43) ב"כ: = **בשביל כך. או: בגין כך.**

44) שעקב הלב מכל ואנש הוא: **ירמי' יז, ט [בקונט' שבהערה 1: שעקוב . . ואנוש].**

ראה גם תוספות חיים (לר' חיים יוסף ב"ר יהושע יצחק ברוקשטיין מפוסטין) לפרשת אמור: ושמעתי מפיו הקדוש של הצדיק הק' מו"ה שניאור זלמן זצללה"ה.

45) כשל בעווני כחי: **תהלים לא, יא.**

46) העוונות שאדם דש בעקביו: **ראה ע"ז יח, א. זהר מקץ קצח, ב. תניא פ"ל. אגה"ת פ"ז (צז, ב). סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תקמח. וש"נ.**

47) עוונותיכם היו . . לבין אלקיכם: **ישעי' נט, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל בתחלתו ואילך.**

אבותינו במצרים[48] אין עני אלא בדעת[49] שנחלק לחו"ג[50] שהם אהוי"ר, פי' הגם שמתבוננים בהתבוננות דאני ה' לא שניתי[51], ומ"מ אינו מתעורר לבוא לבחי' אהוי"ר, שזהו מפני היותם במצרים הוא בחי' מיצר הגוף והנה"ב, וכנודע מענין ג' שרי פרעה[יג] שהם קנה ושט ורידין שהם המונעים ומעכבים שהתבוננות השכל אינו בא לידי גילוי בלב כו', ולזה ניתנה[יד] התורה שנק' עוז ותושי'[52] כמ"ש ה' עוז[5] לעמו יתן, שנק' עוז ע"ש שנותנת כח ועוז לנה"א להתגבר על הנה"ב, וגם נק' תושי' שמתשת כח הנה"ב, וכמארז"ל אם פגע בך מנוול זה פי' רש"י יצה"ר משכהו לבהמ"ד[53] אם אבן הוא נימוח כו' שאפי' אם נתטמטם לבו[54] שנעשה כאבן עכ"ז המס[55] ימס[56] כו', וכדכתיב הוי כל צמא לכו למים[57] שנמשלה התורה למים[58] שכמו המים עם היות שהם רכים עכ"ז כשנוטפין על האבן שהוא קשה עכ"ז ע"י ריבוי טיף טיף שנוטפים עושים נקב בהאבן[59] כך ד"ת פועלים על היצה"ר[60] שנמשל לאבן[61] כמ"ש במ"א באריכות.

והנה[טו] ישראל[62] שעמדו בה"ס פסקה זוהמתן[63] היינו בחי' זוהמת נחש הקדמוני שבא נחש על חוה[64] והטיל בה זוהמא[65], ולכן בלוחות ראשונות שמחמת

יג) ג' שרי פרעה: **ראה תו"א נח, ב. ובכ"מ.**

יד) ולזה ניתנה: **ראה תו"א ר"פ יתרו ובהוספות שם.**

טו) והנה ישראל: **שבת קמו, א.**

---

48) ותרא את עני אבותינו במצרים: **נחמי' ט, ט.**

49) אין עני אלא בדעת: **ראה כתובות סח, א. נדרים מא, א.**

50) בדעת שנחלק לחו"ג: **ראה סידור שער התפילין ז, א. ש"א פו, ב הערה 43.**

51) הגם שמתבוננים . . לא שניתי: **ראה סה"מ תרל"ב ח"א ר"ע פד.**

52) התורה שנק' עוז ותושי': **ראה מכילתא דרשב"י יתרו פי"ט, טז. (בנוסף להערה יד) תו"ח בשלח ח"א קפד, א. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקסה.**

53) אם פגע . . משכהו לבהמ"ד: **סוכה נב, ב.** בגוכתי"ק: **משכיהו. וכ"ה באוה"ת יתרו ע' תשע [אבל בגוכתי"ק שם: משכהו — ספר הליקוטים דא"ח צ"צ מערכת לוחות ע' תס בהערה]. ובכת"י ר"ש סופר כאן, כבפנים.**

54) נתטמטם לבו: **ראה גם לקמן המשך מי יתנך כאח לי פי"ח. וש"נ.**

55) לבו שנעשה כאבן עכ"ז המס ימס: **ע"ד תניא פמ"ו.**

56) המס ימס: **שמו"ב יז, י.**

57) הוי כל צמא לכו למים: **ישעי' נה, א. הובא בסוכה שם.**

58) שנמשלה התורה למים: **הובא ברש"י סוכה שם. ב"ק יז, א.**

59) כשנוטפין על האבן . . נקב בהאבן: **אבות דר' נתן פ"ו, ב.**

60) ד"ת פועלים על היצה"ר: **ראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתקעט. יחזקאל כרך א ס"ע תיז ואילך. רשימות על שה"ש ע' סג ואילך — אוה"ת שה"ש ח"א ע' שיא. ע' שלד. סה"מ תרס"ח ס"ע קלא ואילך. לעיל סוף מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהנסמן שם.**

61) היצה"ר שנמשל לאבן: **ראה סוכה נב, א. לעיל מאמר ד"ה וירא והנה באר בשדה רפ"ג. וש"נ.**

62) והנה ישראל: **ראה גם לעיל הערה 23.**

63) ישראל שעמדו בה"ס פסקה זוהמתן: **ראה (בנוסף להערה טו) סה"מ תרס"ח ע' קלא.**

64) שבא נחש על חוה: **שבת קמו, רע"א.**

65) והטיל בה זוהמא: **ראה זהר ח"ש קכו, א. תו"ח שמות [כת"י ר"ש סופר תמב, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] משפטים ח"ב דש, ב.**

שנפסק זוהמתן ע״י מעמד ה״ס לא כללו כ״א ה׳ חומשי תורה, שהם המצות, וס׳ יהושע שהוא חלוקת הארץ, ובד״כ זהו בחי׳ התורה כלליות כמו אורייתא דמחכמה נפקת[66], והי׳ חירות מכל[67], מפני שנפסקה זוהמת נחש הקדמוני שע״י שהסית את חוה[68] נקנסה עליו ועל יוצאי חלציו מיתה כו׳, ולכן הי׳ חירות ממלאך המות[69] כו׳, אך הנה ע״י חטא העגל חזרה[70] הזוהמא[טז], וע״כ בלוחות האחרונות שזהו ע״י תפלת משה מם יום[71] עד שאמר לו סלחתי כדבריך[72] פי׳ שיהי׳ בדרך בירור, וכמארז״ל[יז] וכי מאי איכפת לו אם שוחט מן הצואר או שוחט מן העורף, אלא לא ניתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות[73] ונת׳ דבר זה במ״א באריכות. ולכן בלוחות שניות יש בהן מדרש הלכות ואגדות ספרא[30] כו׳, הלכות הם פי׳ וביאור המצות כמו סוכה שצ״ל ז׳ טפחים[יח] ומשהו[74] וכל דקדוקי המצות שכ״ז נמשך

טז) חזרה הזוהמא: **זח״א נב, ב.**

יז) וכמארז״ל: **ב״ר רפמ״ד.**

יח) ז׳ טפחים ומשהו: **כן הוא בכ״מ „ומשהו״. וראה סוכה טז, סע״ב. טושו״ע או״ח סתרל״ד. אגה״ק ס״י. וצ״ע (ולכאורה המשהו מוכרח, כי גברא באמתא יתיב ושלחנו טפח – וטפח בטפח לא יתיב. ולהעיר מסוכה – ה, א – פחות בכלים טפח).**

---

66) אורייתא דמחכמה נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע״מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

67) והי׳ חירות מכל: **ראה בסמוך הערה 69.**

68) שהסית את חוה: **ראה בראשית פ״ג.**

69) חירות ממלאך המות: **ראה שמו״ר רפל״ב. פמ״א, ז. זהר בראשית לז, ב.**

70) ע״י חטא העגל חזרה הזוהמא: **ראה (בנוסף להערה טז) תו״א משפטים עו, ד. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ שלד ובהנסמן במ״מ לשם. תקס״ו ע׳ קס. תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר תקפב, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות] ויקהל ח״ב שצב, ב.**

71) בלוחות . . תפלת משה מם יום: **ראה גם שיחת ח״י אלול תשכ״ז. ש״פ עקב תשל״ג. ד״ה אני לדודי תשד״מ.**

72) סלחתי כדבריך: **שלח יד, כ. ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳קפח ואילך. לקו״ש הברכות דעיוהכ״פ כרך כד ס״ע 569 ואילך ובהערה 10.**

73) וכי מאי איכפת . . לצרף בהן את הבריות: **ראה תנחומא שמיני ז־ח. ב״ר רפמ״ד. אוה״ת שמיני ע׳ נא ואילך. המשך מים רבים תרל״ו ע׳ קטו. סה״מ תרל״ח ע׳ מח ואילך. לקמן המשך מי יתנך כאח לי פכ״א [ושם: התומ״צ]. לקו״ש אבות כרך יז ע׳ 415 הערה 53. שופטים כרך יט ע׳ 182 הערה 42.**

74) ומשהו: **באוה״ת תשא כאן ע׳ ב׳נז ליתא. ראה רש״י סוכה ד, א ד״ה על פני. שם ב ד״ה ובנה. תוד״ה סוכה ז, א ד״ה עושה. ראבי״ה הל׳ סוכה סתקצ״ח. אור זרוע הל׳ סוכה סרפ״ח. ס׳ אוצר מפרשי התלמוד סוכה שם. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ פד: [ובהנחה שם ע׳ רמו: לא פחות משבעה טפחים** ומחצה]**; תרל״ג ח״א ע׳ נט; תרל״ד ע׳ קמב וע׳ קצד; תר״ם ח״ב ע׳ תקט. וש״נ; תרס״ב ע׳ שלה; תרס״ה ע׳ קכב; תרס״ו ס״ע נב; ס״ע פח.**

בסידור קול יעקב לרי״ק בכוונת הסוכה קרוב לסופו (ד״ה אח״כ כשתשב – דפים הבלתי מסומנים קפ, א – ושם דילוג: מדף קלז־לדף קמט) „ד׳ אמות ומשהו״. ראה לקו״ש סוכות כרך כד ע׳ 591 שצ״ל: „ד׳ טפחים״ ומשהו, ומציין לסידור ופע״ח דבסמוך. בפע״ח שכ״ח שער חג הסוכות פ״ג (במהדורת קארעץ תקמ״ב ליתא): „והנה רוחב הסוכה ד׳ ומשהו נגד ד׳ אותיות השם. ו״ק. וקוץ היו״ד הוא משהו״ (ובהג״ה שם: „צ״ע שהוא נגד הדין״ וכו׳). ועד״ז בסידור ר״ש ראשקוב ח״ג כוונת

מבחי' ח"ס כמש"נ בלק"ת[75], ולכן הם נק' תעלומות חכמה[76] היינו ח"ס שבה מלובש גבורה דעת"י[77], וגם זה אמת שזהו בכדי להטריחן בענין הבירור דנה"ב, עד שבכלות הבירורים ינחיל לכל צו"צ ש"י עולמות[78].

וענין מספר ש"י יובן ע"פ מ"ש בס"י בל"ב נתיבות פליאות חכמה[79], שיש ל"ב נ"ח, אמנם נתיב לא ידעו עיט[80] ולא שזפתו עין אי' כתיב, ונמצא כי לבד נתיב זה נשארים ל"א נתיבות, וכ"א כלול מיו"ד זהו מספר ש"י[81] עולמות, וזהו מאמר ריב"ל, ורשב"ח ביאר דבריו של ריב"ל מה שאמר שע"י בירור דנה"ב ינחיל לנו ש"י עולמות מחצה מן תר"ך דכתר[82], שע"י מה זוכים ישראל לזה זהו ע"י השלום דתורה שהוא הכלי המחזיק ברכה, והביא פסוק ה' עוז[5] ואין עוז אלא תורה[83] וכנ"ל שהתורה נק' עוז ותושי'[84], ה' יברך את עמו בשלום[5] ב' בחי' שלום כמארז"ל[יט] ע"פ או יחזיק במעוזי[85] יעשה שלום לי, שלום יעשה לי כל העוסק בתורה משים שלום[86] בפמשמ"ע ובפמשמ"ט, פי' פמשמ"ע היינו בחי' עוז חיבור הנה"א לאלקות, ושלום בפמשמ"ט חיבור הנה"א עם הנה"ב[87], וגם בשלום פי'

יט) כמארז"ל: **סנה' צט, ב. לקו"ת במדבר פה, ד.**

סוכה צו, ב ד"ה רוחב (בלוח הטעות לשם רוצה להגי' „ז' טפחים ומשהו").

בסידור האריז"ל זאלקווא תקמ"א סדר סוכות קפו, ב: „ורוחב הסוכה ו ומשהו י שהוי"ו [שהיו"ד?] הוא משהו וגבהו עשרה כנגד י"א [= יו"ד אותיות] יוד הי ויו הי גי' חסד ועי"ז מחבק הזכר כנגד יהוה לנוק אדני ונעשה יאהדונהי גי' סוכה".

75) דקדוקי המצות . . ח"ס . . בלק"ת: **במדבר יד, ג.**

76) תעלומות חכמה: **איוב יא, ו. ראה גם תו"ח שמות ח"א לג, א. וש"נ.**

77) ח"ס שבה מלובש גבורה דעת"י: **ראה ע"ח שער א"א שי"ג, פי"ו־ז.**

78) לכל צו"צ ש"י עולמות: **ראה לעיל פיסקא ומה שיש לדקדק עוד. לקמן מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ב. תו"ח שמות [כת"י ר"ש סופר לה, ב ואילך. מו, א ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות] ח"א כה, ד ואילך. לג, א ואילך. אוה"ת שמות כרך ח ע' ב'תתמה. בהעלותך ע' תטז.**

79) בס"י בל"ב נתיבות פליאות חכמה: **פ"א, מ"א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהערה 65.**

80) נתיב לא ידעו עיט: **ראה גם סה"מ תרל"ט ח"א ע' סט ואילך. ע' פו ואילך [ושם: איוב ד"ח וא"ו. ולכאו' צ"ל כבאוה"ת לך כרך ד' ע' תשז: איוב סי' כ"ח ז'].**

81) ל"א נתיבות וכ"א כלול מיו"ד . . ש"י: **ראה גם אוה"ת בהעלותך ס"ע תיט. סה"מ תרל"ח ע' קצד. וש"נ. תר"ם ח"ב ס"ע תרט. וש"נ.**

82) תר"ך דכתר: **נסמן לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב.**

83) ה' עוז ואין עוז אלא תורה: **ראה מכילתא בשלח טו, ב. ספרי ברכה לג, ב. מכילתא דרשב"י פי"ט, טז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שלח. וש"נ.**

84) וכנ"ל שהתורה נק' עוז ותושי': **ראה לעיל על יד הערה 52.**

85) או יחזיק במעוזי: **ישעי' כז, ה.**

86) כל העוסק בתורה משים שלום: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל הערה 44.**

87) בפמשמ"ט חיבור הנה"א עם הנה"ב: **ראה לקו"ת מטות פו, ד. סה"מ תרכ"ו ע' חצר. תרכ"ט ס"ע ד.**

בעה״מ[כ] בשלום אותיות מלבוש[88] כמ״ש במדרש לבש ה׳ עוז אין עוז אלא תורה[89], ואפ״ל פי׳ מלבוש כמ״ש במ״א בענין משל[90] הקדמוני[כא] שהתורה היא בחי׳ משל ולבוש להשיג בחי׳ אוא״ס קדמונו ש״ע[91], שז״ע בחי׳ מאמר סתום בחי׳ פנימיות התורה[92] דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן[כב] הויות דאביי ורבא[93] בחי׳ גלי׳ דתורה שזהו מאמר פתוח[94] כו׳ וכ״ז הוא בלוחות אחרונות דוקא, ולכן הקדים רבינו הקדוש בסידור המשנה דברי ריב״ל לדברי רשב״ח שהגם שריב״ל הי׳ רך בשנים ורשב״ח הי׳ זקן כנ״ל[95] מפני כי דברי רשב״ח הם פי׳ וביאור דברי ריב״ל כו׳, שאיך ישיגו לע״ל הש״י עולמות זהו ע״י השלום כו׳. והמ״ם סתומה היא הרומזת על לוחות אחרונות שע״י מגיעים לבחי׳ מאמר סתום פנימיות התורה כי יתרון האור הוא מן החשך[96] וכד אתכפי׳ סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה בכולהו עלמין[97] כו׳. ועכ״ז נצרך להתחיל בגלי׳ דתורה שזהו מאימתי מ״ם פתוחה שבתחילה צריך[כג] למלאות כריסו בש״ס ופוסקים[98] ואח״כ ילמוד פנימיות התורה כו׳.

כ) פי׳ בעה״מ: **ש׳ עולם התוהו ספ״ב.**

כא) בענין משל הקדמוני: **ראה תו״א מב, ב. צח, ב.**

כב) דבר גדול . . קטן: **סוכה כח, א. וראה רמב״ם הל׳ יסודי התורה ספ״ד. לקו״ת ויקרא נא, א. ד״ה בהעלותך תרכ״ט.**

כג) שבתח[י]לה צריך: **ראה רמב״ם שם. שו״ע יו״ד סרמ״ו ס״ד. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״א ס״ד. שם פ״ב ס״א, ב, ט. קונטרס עץ החיים פי״ג־טו, כא, לב. קונטרס לימוד החסידות פ״ט ואילך.**

88) בשלום אותיות מלבוש: **ראה סה״מ תרכ״ו ע׳ חצר. תו״ח נח נח, א ובהערה 15. ויקהל ח״ב תכ, ב. וש״נ. סה״מ תרל״ג כאן ס״ע ס.**

89) במדרש לבש ה׳ עוז . . אלא תורה: **ראה סה״מ תרכ״ו שם שמציין לשמו״ר פ״ח, א. ראה גם פסיקתא דר״כ פסקא כב שוש אשיש בסופה ובהנסמן לשם. תו״ח בשלח ח״א קפג, ג ובהערה 862.**

90) תורה . . משל הקדמוני: **שמו״א כד, כג וברש״י שם. ראה הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תב. שמות ח״ב ע׳ שפג. סה״מ תרל״ח ע׳ רפז.**

91) קדמונו ש״ע: **ב״ר פל״ח, ז. זהר לך פד, א.**

92) מאמר סתום בחי׳ פנימיות התורה: **ראה לעיל פיסקא ומה שיש לדקדק עוד.**

93) דבר גדול . . דאביי ורבא: **ראה גם (בנוסף להערה כב) הנסמן בסה״מ תרכ״ט ע׳ רלו. כתר שם טוב סקע״ד. אוה״ת ח״ש ע׳ 268. ויקרא ע׳ שג. שלח ע׳ תקפ. ואתחנן ע׳ עה. ש״ש ע׳ א׳תקמט. תהלים (יהל אור) ע׳ 398. סה״מ תרכ״ז [כת״י ר״ש סופר ע׳ ריא. ע׳ תמב. ובמהדורת אותיות מרובעות] ע׳ רלז ואילך. ע׳ תעו.**

94) גלי׳ דתורה שזהו מאמר פתוח: **ראה לעיל הערה 92.**

95) כנ״ל: **ראה הערה שלפנ״ז.**

96) כי יתרון האור הוא מן החשך: **ע״פ קהלת ב, יג.**

97) וכד אתכפי׳ . . בכולהו עלמין: **ראה לעיל מאמר ד״ה ואני הנני מחזק הערה 158.**

98) להתחיל בגלי׳ דתורה . . בש״ס ופוסקים: **ראה גם (בנוסף להערה כג) אוה״ת ח״ש כרך ד׳ ע׳ תשפה פ״ד. נמצא גם בסה״מ תרכ״ז [כת״י ר״ש סופר ע׳ לד. ובמהדורת אותיות מרובעות] ס״ע כח ואילך.**

בס"ד, שה"ש ח' א'

מי יתנך כאח לי[1] כו', אמצאך בחוץ[2] כו', וארז"ל במד"ת[3] פ' שמות סי' ך"ז, וכ"ה במד"ר שמות פ"ה[4] ובשה"ש פ"ח[5] ישראל אומרי' לפני הקב"ה מי יתנך כאח

1) מי יתנך כאח לי: למאמר זה (לאחרי הפתיחה) ראה לקו"ת שה"ש מד, סע"ב ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפז ואילך. אוה"ת שה"ש ח"ב ס"ע רדעת ואילך. לפ"ג — לשון אוה"ת שה"ש ע' תרעה עם הוספות וכו'. לפ"ד ראה אוה"ת שם. קו"א וצדקה כנחל איתן. אגה"ק ס"ו. לפ"ה ראה אוה"ת שם. תו"א מקץ לז, א. (המשך הערה מס' 1 לקמן ע' שלח)

2) מי יתנך . . אמצאך בחוץ: שה"ש ח, א (כמצויין בהכותרת).

3) במ"ת: = במדרש תנחומא. הבא בסמוך בפנים הוא ע"פ התנחומא בשינויים וכו'.

4) פ"ה: סימן א. רק חלק הראשון המובא כאן ובשינויים.

נזכר גם באוה"ת מקץ ס"ע 680. שה"ש ח"ב ע' תרכח. ע' תרכט.

5) ובשה"ש פ"ח: סימן א. ראה הערה שלפנ"ז (אוה"ת מקץ ושה"ש ח"ב ס"ע תרכז).

פזר נתן לאביונים[א] כו' וארז"ל ב"ב ד"י[ב] שאלו לשלמה[ג] בן דוד עד היכן כחה של צדקה א"ל פירשה[ד] דוד אבא פזר נתן כו' צדקתו כו' קרנו כו', והיינו

א) פזר נתן לאביונים: תהלים קיב, ט. ראה לקמן ע' שלח המשך הערה 1 ד"ה המשך זה כולל.

ב) ד"י: ע"ב.

ג) לשלמה: בב"ב שם: את שלמה.

ד) פירשה: שם: צאו וראו מה פירש.

מי יתנך[א1], מד"ר שמות ה' שה"ש ח'[א2] זח"א קפד"א זח"ב יחב[א3] שוח"ט ך"ג[א4] שה"פ שה"ש ך"ח[א5], ת"א ד' צו א דצז א[א6] תו"ח ד"ז ך"ד[א7] לק"ת ד' קל"ח ב'

א1) מי יתנך כאח: ציונים הבאים להלן הם רשימת הספרים שבהם הובא הפסוק מי יתנך. הציונים (בשינוי קל) בסדר זה נרשמו עה"פ (מי יתנך — שה"ש ח, א) בס' בית אהרן והוספות לראי"ד לאוואט ווילנא תרמ"א (עם הסכמת כ"ק אדמו"ר מהר"ש — יום ה' י"א מנ"א תרל"ט). חלק מהציונים (בשינוי קל — מס' בית אהרן) נעתקו גם באוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרכה.

בכ"מ העתיק כ"ק אדמו"ר הצ"צ וכן כ"ק אדמו"ר מהר"ש מס' בית אהרן ומס' אסף המזכיר ללא ציון שמו. לדוגמא ראה אוה"ת מסעי ע' א'שעה ובכרך ו שם ע' א'תתקעט־א'תתקפ] בנוגע ללקו"ת: „[אמת ניתן לכתוב ש] המראה מקומות בזוהר על כמה פסוקי' שנז' בחיבור זה הוא [נלקח] מספר בית אהרן שמראה מקום על כל פסוק היכן שנז' בזוהר דף פלוני עמוד פלוני [כו' עיין עליו]".

א2) מד"ר . . ח': צויינו בפנים ובהערות 4־5. באוה"ת שה"ש כאן: רבות פ' שמות פ' קכ"ב ד'. כנצ"ל: ד' קכ"ב ד'.

א3) זח"א . . יחב: זהר וישב קפד, א. שמות יח, סע"ב ואילך.

א4) שוח"ט ך"ג: מדרש תהלים כג, א.

א5) שה"פ שה"ש ך"ח: = שער הפסוקים שה"ש סימן ך"ח. והכוונה כאן לספר הליקוטים להאריז"ל על שה"ש ס"ח.

א6) ת"א . . דצז א: = תורה אור דרוש צו פ"א. דרוש צז פ"א. — במהדורת קה"ת תרומה עט, ג. פ, ד.

א7) תו"ח ד"ז ך"ד: תורת חיים דרוש ז פר"ד — נח סג, ב פכ"ד.

לי, את מוצא כל האחי' שונאי' זל"ז קין שונא להבל[6], ישמעאל ליצחק, ע' ליע'[7], השבטים ליוסף, ובאיזה אח אמרו ישראל להקב"ה כמשה ואהרן שנאמר הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד (תילים[8]) שהיו אוהבין ומחבבי' זה את זה כו', ולכן לא רצה לילך בשליחותו של הקב"ה שלא רצה לכנוס בתחומו של אהרן שהי' נביא במצרים שמונים שנה[9] קודם, ומ"מ כשפגעו אהרן שמח שנאמר וראך

6) להבל: במדרש שם מובאים פסוקים על כל הבא לקמן.

7) ע' ליע': = עשו ליעקב.

8) תילים: קלג, א.

9) אהרן שהי' נביא במצרים שמונים שנה: וכ"ה במדרש תנחומא כאן ובמהדורת באבער סכ"ד. ראה וארא ז, ז: ואהרן בן שלש ושמונים שנה בדברם אל פרעה. סדר הדורות ב"א שס"ה.

כמש"פ במצ"ד[ה] על עוה"ב ועוה"ז וזהו גדולה כחה ש"צ[ו], ויובן בהקדים הפסוק מי יתנך[2] כאח לי, עד ספ"ה.

ה) כמש"פ במצ"ד: לתהלים שם.

ו) גדולה כחה ש"צ [=של צדקה]: ראה רו"ר פ"ה, ד.

אלה מסעי[א8], דרס"ג א' ב'[א9] יר"ק אחוה ב'[א10] מד"ת דו"ד[א11], יל"ש ח"א נ"ד א' ח"ב מ"ח ד' צ"ח א' קס"ח ב' קעח"ב[א12] של"ה שפ"ב ב'[א13] ילקוט ראובני ס"ו ב'[א14] ממ"י מו"ב[א15] ס' חסידי' תפ"ח[א16] בחיי נח"ג עא"ד[א17],

א8) לק"ת . . אלה מסעי: לקו"ת דרוש קלח, פ"ב. במהדורת קה"ת מסעי צ, ב. התיבות „אלה מסעי" הם הוספת כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

א9) דרס"ג א' ב': לקו"ת דרוש רס"ג פרקים א' ב'. במהדורת קה"ת שה"ש מד, סע"ב ואילך. מד, ד ואילך.

א10) יר"ק אחוה ב': = ילקוט ראובני קטן מערכת אחוה ס"ב.

ילקוט ראובני קטן לר' אברהם ראובן בר' האשקי [יהושע] כ"ץ פראג ת"כ. תיבת „קטן" דספר זה מופיע על השער דספר ילקוט ראובני (הגדול) עה"ת. השם „יר"ק" מובא בכ"מ בדרושי רבותינו מתחיל מכ"ק אדמו"ר הצ"צ.

א11) מד"ת דו"ד: מדרש תנחומא דף כו ע"ד — צויין בפנים בריש המאמר על יד הערה 3.

א12) יל"ש ח"א . . קעח"ב: ילקוט שמעוני ח"א הוא עה"ת. ח"ב הוא על נ"ך. והציון הוא לדפי הספר. ולפנינו שמות ד, כז רמז קעד. ישעי' מ, א רמז תמג. תהלים כג, א רמז תרצ. איכה ב, טו רמז תתרלא. שה"ש ח, א רמז תתקצג — צויין בפנים בריש המאמר בין הערות 10-11.

א13) של"ה שפ"ב ב': פ' תצא שפב, סע"ב במהדורת נח"ת וצילומיו.

א14) ילקוט ראובני ס"ו ב': דף סו ע"ב. ולפנינו וישב לז, ד.

א15) ממ"י מו"ב: מגיד מישרים ישן דף מו ע"ב. בס' בית אהרן ובאוה"ת: מו ג. כנצ"ל: מז ב [ירושלים תש"ך קמט, א. ישעי' סכ"ו — אור ליום ו' י"ז לשבט].

א16) ס' חסידי' תפ"ח: ספר חסידים סימן תפ"ח.

א17) בחיי . . עא"ד: ויגש מה, יד. שמות ד, כז.

ושמח בלבו[10], ומסיים שלכן זכה אהרן לאורים ותומים, וצ"ל מה"ע אורים ותומים לשמחת הלב, שע"י וראך ושמח בלבו זכה לאורים ותומים, וגם צ"ל מדוע לא זכה משה ג"כ לאורים ותומים שהרי גם הוא שמח ג"כ שלכן לא רצה לילך בשליחותו כנ"ל. ובילקוט שה"ש ח' א' במקומו מביא ד"א כיוסף לאחיו, אתה מוצא אחר כל הרעות שעשו לו, אמר להם אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם[11], וכתיב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם[12]. ובמד"ר שה"ש[5] במקומו ארז"ל מי יתנך כאח לי כיוסף לבנימין[13], וזהו דכתיב יונק שדי אמי[14] שהי' אחיו גם מן האם, והגם כי לא ינק שדי אמו שהרי ע"י שותקש בלדתה יצאה נפשה שלכן קראה לו בן אוני, ורק יעקב קראו בנימין[15] מ"מ הי' אחיו מן האם, ובנימין לא הי' במכירתו[16] א"כ בודאי שהי' אוהבו אהבה גמורה וע"ז היא בקשת כנס"י להקב"ה מי יתנך כאח לי. והענין הוא דכתיב למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך[17], שכנס"י נק' אחים וריעים להקב"ה שהן הן נשמות הצדיקים וכתיב ועמך כולם צדיקים[18] שזהו ע"י מצות מילה כמ"ש בזהר[19], ופעם אמרו בזהר שזהו ע"י נטירת הברית[20] כמ"ש בזהר מאן דנטיר ברית אקרי צדיק, ובמשנה רפ"י דסנהדרין[21] משמע שזהו ע"י קיום התורה והמצות[22] שהרי הוכיחו מזה שכ"י יש להם חלק לעוה"ב שזהו ע"י התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין כמארז"ל במשנה דאבות[23], ופי' התקן זהו לא לבד מילה ונטירת הברית כ"א על כלליות תומ"צ שע"ז יבא לעוה"ב וע"ד מ"ש לעשות ותרגומו לתקן[24] כמ"כ נעשה אדם[25], הכוונה

---

10) וראך ושמח בלבו: **שמות ד, יד.**

11) אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם: **ויחי נ, כא. בילקוט: אתכם וגו'.**

12) וינשק לכל אחיו ויבך עליהם: **ויגש מה, טו. ראה ג"כ לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פיסקא אמנם הנה.**

13) כיוסף לבנימין: **ראה אוה"ת מקץ ס"ע 680 ואילך.**

14) כיוסף לבנימין . . שדי אמי: **שה"ש ח, א. ראה גם שמו"ר שם ובחידושי הרד"ל אות ב.**

15) שותקש בלדתה . . בן אוני . . בנימין: **ראה וישלח לה, יז. יח.**

16) ובנימין לא הי' במכירתו: **ראה ב"ר פע"א, ה. ועוד. בחיי וישב לו, לג.**

17) למען אחי ורעי . . שלום בך: **תהלים קכב, ח. ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פ"א. וש"נ.**

18) ועמך כולם צדיקים: **ישעי' ס, כא.**

19) צדיקים . . מצות מילה כמ"ש בזהר: **ראה זהר לך צג, א. וארא כג, א ובלקוטי לוי יצחק שם ע' מז ואילך. ויחי רטז, א (אבל ראה רח"ו ורא"ג שם).**

20) צדיקים . . ע"י נטירת הברית: **ראה זהר נח נט, ב (אוה"ת נח ע' 108. לקו"ש מצורע כרך ז ע' 314). לך צד, א. ויצא קסב, א (ובניצוצי אורות שם). ויחי רמז, ב. ראה סה"מ תרכ"ו ע' קצג וע' קצה — ובמהדורת אותיות מרובעות ס"ע קסז ואילך וע' קע.**

21) ובמשנה רפ"י דסנהדרין: **במשניות. בגמרא רפי"א.**

22) ע"י קיום התורה והמצות: **ראה גם זהר נח נט, ב ובד"א שם.**

23) התקן עצמך בפרוזדור . . דאבות: **פ"ד, מט"ז.**

24) לעשות ותרגומו לתקן: **בראשית ב, ג. ראה לקו"ת שלח לח, ב. לקו"ש (תולדות תשד"מ) כרך כה ע' 343 הערה 30. רש"י בראשית א, ז. ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. הנסמן בסה"מ תרמ"א ע' צה.**

25) נעשה אדם: **בראשית א, כו.**

הוא כמו שעשה אח״כ שהניחו בג״ע לעבדה ולשמרה[26], לעבדה זו רמ״ח מ״ע, ולשמרה זו שס״ה מל״ת[27], וגם כאמרם ז״ל התקן עצמך ללמוד תורה[28] שאינה ירושה כו׳, והלימוד הוא ע״מ לעשות, דאל״כ נוח לו שתהפך שליתו ע״פ כמארז״ל במד״ר פ׳ בחוקותי[29].

ב) **ולהבין** זה יובן ע״פ מה שמצינו דרושים חלוקים בדרז״ל בגמרא ובמדרשים שפעם אמרו שהצדיקים גבוהים מבעת״ש, ופעם מצינו שארז״ל שהבע״ת[30] גבוהים יותר והוא מארז״ל בפ״ה דברכות במקום שבעת״ש עומדים[31] צ״ג אין יכולים לעמוד, אשר לכאורה יפלא זה וכי יציבא בארעא[32] כו׳, ופעם מצינו במד״ר ע״פ עם המלך במלאכתו[33] במי נמלך בנשמותי׳ של צדיקים[34] ולא אמרו בנשמותיהן של בעלי תשובה, שלכאורה אינו מובן שמאחר שהם עומדים במקום גבוה יותר ולמה לא נמלך עמהם*. ולבוא אל הביאור צ״ל תחלה ענין קריאת שם צדיק כמ״ש נח איש צדיק[35], וכתיב אמרו צדיק כי טוב[36], וכתיב וצדיק באמונתו יחי׳[37], שלכאורה מה״ע קריאת שם צדיק על מי שעוסק בתורה ומקיים מצוות דה״ל לקרותו בש׳ עובד אלקים[38] או עובד ה׳, וכדכתיב ועבדתם את ה׳ אלקיכם[39] כו׳, וכתיב עבדי הוי׳[40], אלא שזהו ע״ד דכתיב באברהם כי ידעתיו למען כו׳ ושמרו דרך הוי׳[41] לעשות צדקה, וכתיב וצדקה תהי׳[42] לנו כי נשמור לעשות

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים, וכנראה שייך כאן.

ע״פ פשוט י״ל שקודם בריאת האדם מי חטא שיהי׳ בעת״ש, ולפ״ז נשמות בע״ת אינם מיוחדות.

---

26) שהניחו בג״ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

27) לעבדה זו רמ״ח מ״ע . . שס״ה מל״ת: **ראה לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

28) התקן עצמך ללמוד תורה: **ראה אבות פ״ב, מי״ב.**

29) והלימוד . . לעשות . . שליתו . . בחוקותי: **ויק״ר פל״ה, ז.**

30) ולהבין . . שהצדיקים . . שהבע״ת: **ראה גם לעיל ע׳ ק מאמר ד״ה מי יתנך בתחילתו. וש״נ.**

31) בפ״ה דברכות במקום שבעת״ש עומדים: **ראה שם לד, ב. לקו״ש נצבים כרך יד ע׳ 361 וע׳ 363. תו״ח שמות ח״א מא, א. וש״נ. סה״מ מלוקט ד׳ ס״ע יח.**

32) יציבא בארעא: **עירובין ט, סע״א.**

33) עם המלך במלאכתו: **דהי״א ד, כג.**

34) במי נמלך בנשמותי׳ של צדיקים: **ראה ב״ר פ״ח, ז. רו״ר פ״ב, ג. לקו״ש פ׳ החודש כרך טז ע׳ 487 בהערה.**

35) נח איש צדיק: **נח ו, ט.**

36) אמרו צדיק כי טוב: **ישעי׳ ג, י.**

37) וצדיק באמונתו יחי׳: **חבקוק ב, ד.**

38) עובד אלקים: **מלאכי ג, יח.**

39) ועבדתם את ה׳ אלקיכם: **משפטים כג, כה.**

40) עבדי הוי׳: **מל״ב ט, ז.**

41) כי ידעתיו . . דרך הוי׳: **וירא יח, יט.**

42) וצדקה תהי׳ . . שכל המצות . . בשם צדקה: **ואתחנן ו, כה. ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא ולהבין ענין מעלת הצדיקים. וש״נ. לקמן הערה 44. לקמן פכ״א.**

את כל המצוה, וכן העמדנו עלינו מצות שלישית[43] השקל[44], והיינו נוסף על מחצית השקל הכתוב בתורה[45], ופי' מה שכל המצות נק' בשם[42] צדקה[44] היינו שכמו שענין הצדקה בגשמיות היא להחיות רוח שפלים[46] כמובן שהעני דלית לי' מגרמי' כלום[47] כאשר נותן ומשפיע לו ה"ה מחי' אותו בהשפעתו זאת, כמ"כ כל המצות הוא להחיות רוח שפלים כמשי"ת, שזהו כמו מצות הצדקה ממש, ולכן האדם העושה המצוה ה"ה נק' בשם צדיק[48] שפועל הצדקה כו', וזהו מצד האדם ועד"ז יובן למעלה מה שהקב"ה נק' צדיק כמ"ש בקראי טובא, צדיק הוי'[49] כו', והיינו שהוא מחי' רוח שפלים שהרי לגבי הקב"ה אפי' עולמות ונבראים העליונים הם דלים ושפלים כו', וכתי' צדיק ה' צדקות אהב, היינו הגם שבנבראים כל אומן[50] שונא בני אומנתו, אבל הקב"ה הגם כי צדיק הוא עכ"ז צדקות אהב, ולפ"ז צ"ל פי' צדקות היינו הצדיקים פועלי הצדקה כו'.

ג) **ולבוא** אל הביאור צ"ל מ"ש באגה"ק סי' י"ז בפי' רחבה מצותך מאד[51], מצותך דוקא[52] היא[53] מצות הצדקה מה[54] שהקב"ה בכבודו ובעצמו[55] עושה תמיד להחיות העולמות כו' עכ"ל. ולכאורה משמע שז"ע ההשפעה להחיות העולמות שהוא מה שבטובו מחדש בכיו"ת מע"ב[56], וכתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים[57]

---

43) העמדנו עלינו מצות שלישית השקל: נחמי' י, לג [ושם: והעמדנו . . לתת עלינו שלישית].

44) העמדנו עלינו . . השקל . . צדקה: ראה ב"ב ט, א. לקו"ת פ' ראה כג, ג. שה"ש כאן מד, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שכז.

ב' הפסוקים [וצדקה, העמדנו] הובאו גם בכ"מ, ומהם: מאמרי אדה"ז תקס"ה כאן ע' תפז. נביאים ע' פד. מאמרי אדה"א בראשית ע' שצז. שמות ח"א ע' שב. ויקרא ח"ב ע' עדרת. דברים ח"ב ע' תטו. אוה"ת תרומה ע' א'שעט. ואתחנן כרך ו ע' ב'רנה. שה"ש כאן ע' תרעה.

פסוק (ישעי' לב, יז) והי' מעשה הצדקה שלום — מובא גם בלקו"ת פ' ראה; מאמרי אדה"ז תקס"ו; מאמרי אדה"א שמות; דברים ח"ב שם. ח"ג א' סט.

פסוק (וירא יח, יט) כי ידעתיו — מובא גם באוה"ת שה"ש כאן. ואכ"מ.

45) מחצית השקל הכתוב בתורה: תשא ל, יג. טו. ראה סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קעא. רמב"ם הל' שקלים רפ"א.

46) להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק הערה 38.

47) שהעני דלית לי' מגרמי' כלום: ראה זהר בחוקותי קיג, ב.

48) האדם העושה המצוה . . צדיק: ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פיסקא ולהבין ענין מעלת הצדיקים. וש"נ.

49) צדיק הוי': תהלים קמה, יז.

50) צדיק ה' . . כל אומן: תהלים יא, ז. ראה ב"ר פל"ב, ב. תנחומא בראשית ח.

51) רחבה מצותך מאד: תהלים קיט, צו.

52) דוקא: כ"ה גם באוה"ת שה"ש כאן ע' תרעה. באגה"ק: דייקא.

53) היא: כ"ה גם באגה"ק. באוה"ת כאן: הוא.

54) הצדקה מה: כ"ה גם באוה"ת כאן. באגה"ק: הצדקה שהיא מצות ה' ממש מה.

55) בכבודו ובעצמו: כ"ה גם באגה"ק. באוה"ת כאן: בעצמו ובכבודו.

56) שבטובו מחדש בכיו"ת מע"ב: ברכת יוצר.

57) לעולם ה' דברך נצב בשמים: תהלים קיט, פט.

וכמ״ש בסש״ב בשער היחוד[58], שזהו בחי׳ חידוש הישינות, ששרש בחי׳ זו נמשך מבחי׳ יחוד חיצוני דחו״ב כנודע שזיווגייהו תדיר[54] לצורך קיום העולמות, אמנם הנה במאו״א או״צ ס״ז[60] כ׳ ואחר הזיווג נק׳ צדקה בקבלתה החסדים, וע׳ בלק״ת מהאריז״ל פ׳ לך בענין מלכי צדקי[61], וע׳ בזח״ג פ׳ בחוקתי דקי״ג ע״ב[62] בענין צדקה לדלים שעי״ז עביד שמא קדישא, והיינו שנותן צדקה לצדק בחי׳ צדק מל׳ קדישא[63] ומתחברים כחדא היינו עם ז״א, ובפי׳ הרמ״ז שם[62] מענין צדקה, וע׳ בלק״ת פ׳ תצא בד״ה ולא אבה ספ״ג[64] מענין פי׳ הפסוק צדק מלאה ימינך[65] שנק׳ צדק בלא ה׳ וכשמלאה ימינך התפשטות והמשכת[66] החסד אזי הוא בתוס׳[67] ה׳ צדקה עכ״ל, הכוונה שנעשה ש׳ הוי׳ בשלימות שעי״ ש׳ הוי׳ שבנפש עי״ז נמשך גילוי ש׳ הוי׳ ע״ש, והוא כמ״ש בזח״ג הנ״ל דעביד שמא קדישא, וע׳ באד״ז דרצ״ג רע״א, בפי׳ ויגד יעקב לרחל[68] שאמר ויגד דוקא ולא ויאמר, וע׳ בס׳ מפתח לפי׳ האד״ז[69] שפי׳ ויגד זהו בחי׳ רזא דחכמתא שא׳ אח״כ, והיינו שי״ל עוד ע״ד מה שא׳ יעקב האספו ואגידה לכם[70] שפי׳ בד״ה מהיכן זכו ישראל לק״ש[71], שתי׳ ואגידה היא רזא דחכמתא כמ״ש בזהר[72] שהגדה הוא מילי דחכמתא, ותי׳ ואגידה הוא״ו רומז להק״ו[73] שהוא מאל״ף בחי׳ אנכי מי שאנכי[74], אלופו ש״ע[75], ג״ד הוא כמארז״ל גמול דלים[76], וההשפעה הוא היו״ד שבואגידה, והוא יו״ד התחתון שבאות גימל[77] שתמונתו וא״ו

---

58) וכמ״ש בסש״ב בשער היחוד: **והאמונה פ״א. ראה גם לקמן מאמר ד״ה להבין ענין הנפש אלהית פ״ב. וש״נ.**

59) דחו״ב . . שזיווגייהו תדיר: **ראה זהר אד״ז האזינו רצ, ב. ע״ח שער הכללים פי״ג. לקו״ת שה״ש כ, ב ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ פח. וש״נ.**

60) במאו״א או״צ ס״ז: **מובא גם באוה״ת שה״ש כאן ע׳ תרעה.**

61) בלק״ת מהאריז״ל פ׳ לך בענין מלכי צדק: **ראה שם קודם פיסקא ויהי בימי אמרפל. באוה״ת כאן ליתא. מובא גם ביאיר נתיב למאו״א שם.**

62) בזח״ג פ׳ בחוקתי דקי״ג ע״ב . . הרמ״ז שם: **מובא גם באוה״ת שה״ש כאן ע׳ תרעה. לקו״ת תצא שמובא בסמוך בפנים.**

63) צדק מל׳ קדישא: **ת״ז בהקדמה יז, ב. ראה גם תו״א מקץ לז, א.**

64) בלק״ת פ׳ תצא . . ספ״ג: **לט, א.**

65) צדק מלאה ימינך: **תהלים מח, יא.**

66) והמשכת: **בלק״ת שם: והמשכות.**

67) הוא בתוס׳: **בלק״ת שם: הוא נק׳ בתוס׳.**

68) ויגד יעקב לרחל: **ויצא כט, יב.**

69) בס׳ מפתח לפי׳ האד״ז: **נדפס בסו״ס הדרת מלך ע׳ קסב.**

70) האספו ואגידה לכם: **ויחי מט, א.**

71) בד״ה מהיכן זכו ישראל לק״ש: **סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ע׳ שנח וע׳ תעג. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שפד. ע׳ תקב.**

72) ואגידה היא רזא דחכמתא כמ״ש בזהר: **ח״א רלד, ב. ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רנה. וש״נ.**

73) ואגידה הוא״ו רומז להק״ו: **ראה גם סה״מ תרכ״ו (כת״י ר״ש סופר ע׳ רלד. במהדורת אותיות מרובעות) ס״ע רו ואילך. תרל״ב ח״א ר״ע רלג.**

74) אנכי מי שאנכי: **ראה תניא מהדו״ק ספמ״ט. לקו״ת להאריז״ל תולדות כז, יט בשם הזהר. אבן עזרא תולדות שם. מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ יד. פרשיות התורה ח״א ע׳ רט ובהנסמן במ״מ לשם.**

75) אלופו ש״ע: **לשון ב״ר פ״כ, ב.**

76) ג״ד הוא כמארז״ל גמול דלים: **שבת קד, א.**

77) יו״ד התחתון שבאות גימל: **ראה תו״א**

יו"ד[78*] תלוי למטה, וכאשר נמשך ההשפעה מן הגימל לדלית בחי' יו"ד הנ"ל אזי נעשה מדלית ה' שהה"א תמונתו ד' יו"ד[78], והיינו רגל שמאל שאינה מחוברת לגג הד' שבה"א, ועמ"ש במ"א מענין עיני כל אליך ישברו[79], ומענין כלה כלתה נפשי ואל אישך תשוקתך[80], ועד"ז יתפרש ויגד יעקב לרחל שרמז לה בחי' המשכת שפע הפנימית לרחל סיהרא[81] כו', ובאמת י"ל כן גם לפי' האדר"ז במקומו כו' ע"ש, שגם שם באדר"ז רצ"ב סע"ב ביאור ענין אל דיעות[82] שזהו שפע הפנימי כו', שזהו כמ"ש ומלאה הארץ דיעה[83] כו'.

ד) **ויובן** עוד ע"פ מארז"ל בשבת דקנ"א כל המרחם[84] על הבריות מרחמי' עליו מן השמים, והענין הוא[85] כמ"ש וצדקה כנחל[86] איתן (עמוס ססי' ה'[87]) ופי' באגה"ק[88] סי' ל"ז[89] כמו שנחל איתן היא המשכה מבחי'[90] איתן בחי'[91] נקודה[92] בהיכלא[93], ואותיות איתן משמשות[94] לע"ל[95] אנא[96] זמין[97] לאתגלאה[98] כמ"ש[86] בזהר[97], שיאיר בתוך פנימיות נקודת הלב כו' כן עכשיו העצה לזה לעורר ר"ר על ניצוץ האלקי ששרשו ג"כ מבחי' איתן, כמ"ש בסש"ב ח"א שגם מי שממשיך בחי'

וארא נט, א. ביאוה"ז בלק קז, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' רנה. וש"נ.

78*) יו"ד: אוצ"ל: ויו"ד.

78) שהה"א תמונתו ד' יו"ד: ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ו אות „ה". תו"א מקץ לח, סע"ד. לקו"ת שלח מד, ד.

79) עיני כל אליך ישברו: תהלים קמה, טו. ראה לקו"ת מטות פה, ב ואילך.

80) כלה כלתה נפשי ואל אישך תשוקתך: תהלים פד, ג. בראשית ג, טז.

81) לרחל סיהרא: ראה זח"ב ע"ה, ב.

82) אל דיעות: נסמן לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל פיסקא והנה יש עוד.

83) ומלאה הארץ דיעה: ישעי' יא, ט [ושם כי מלאה — אבל כ"ה גם בכ"מ — ראה לקמן ספ"ד. סה"מ תרמ"א ע' של. וש"נ].

84) בשבת דקנ"א כל המרחם: ע"ב.

85) והענין הוא . . הוי' לעולם: נדפס גם בתניא (קו"א) עם ליקוט פירושים וכו' כאן ע' קסא.

86) וצדקה כנחל . . לאתגלאה כמ"ש: לשון הקו"א המצויין בפנים בשינויים.

87) וצדקה כנחל איתן (עמוס ססי' ה'): פסוק כד.

בנידן תיבת סי', ראה גם לקמן פ"כ. וש"נ.

88) באגה"ק: קו"א נקרא ג"כ אגה"ק — ראה סה"מ שבהערה הבאה.

89) סי' ל"ז: כ"ה בכ"מ, בנוסף לאוה"ת כאן ע' תרעה — ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' פ. וש"נ. אבל ראה אוה"ת ויחי כרך ה ע' 2010 שד"ה דוד זמירות הוא סי' ל"ז. הנסמן בסה"מ שם.

90) היא המשכה מבחי': בקו"א שם: הוא המשכה הנמשכת מבחי'.

91) בחי': בקו"א שם: שהיא בחי'.

92) נקודה בהיכלא: ראה זהר בהקדמה ו, רע"א. תצוה קפ, א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' א: תו"ח בא ח"א קכח, סע"ב ואילך; סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרסה.

93) בהיכלא: בקו"א שם ניתוסף: ותרין ריעין וכו'.

94) ואותיות איתן משמשות לע"ל: שהן באין בריש התיבה להורות על שימוש הפעולה להבא אפע"ל יפע"ל תפע"ל נפע"ל — לקו"ת פ' ראה יח, א.

95) לע"ל: בקו"א שם: לעתיד.

96) אנא: בקו"א: פי' אנא. ראה תניא (שבהערה 85) ע' קנא הערה 9. סה"מ תר"ם שם ע' תרסו.

97) אנא זמין לאתגלאה כמ"ש בזהר: ויקרא יא, א.

98) זמין לאתגלאה: בקו"א שם: עתיד לאתגליא.

נפש רק מבחי׳ מל׳ דמל׳ דעשי׳[99] עכ״ז מלובש בו יצי׳ ובריאה ואצי׳ עד חכמה דאצי׳ שבו א״ס, ונתלבשה בגוף ונה״ב שירד מאגרא רמה לבירא[100] כו׳, שנמצא שגדלה הרחמנות מאד, וע״י ר״ר שיעורר יוכל להאיר בנפשו שיתגלה הארת בחי׳ איתן בתוך פנימיות נקודת הלב, וכל אתעדל״ע באתעדל״ת תלי׳[101] לכן זהו ע״י שמרחם על הבריות במדת הצדקה וגמ״ח להשפיע השפעה גשמי׳ בעוה״ז דוקא כו׳, וע׳ באגה״ק סי׳ וא״ו[102] ע״פ זורע צדקה שכר אמת[103] שע״י זריעת הצדקה השכר הוא בחי׳ אמת הוי׳ לעולם[104] שזהו ע״י מדתו של יעקב[105] כמ״ש תתן אמת ליעקב[106] שפי׳ שע״י התעוררות ר״ר דיעקב שהי׳ מרכבה למדת הרחמים[107] עי״ז יומשך בחי׳ אמת הוי׳ גם בעוה״ז בעבודה בנפש האדם בבחי׳ אהוי״ר הבאים מלמעלה בבחי׳ מתנה כמ״ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם[108] שהוא בחי׳ חסד, וכ״ה לענין היראה וכמ״ש ואתנם לו מורא ויראני[109] וכמ״ש מזה במ״א באריכות, והאתעדל״ת לבחי׳ זו ז״ע הצדקה להשפיע לעני דלית לי׳ מגרמי׳ כלום[47] ולהחיות רוח שפלים[46], ובאתעדל״ת אתערודל״ע מעורר ישנים ומקיץ נרדמים[110] הם בחי׳ ר״ר והחסדים העליונים הנעלמים לצאת מהעלם אל הגילוי כו׳ וזהו לשון זריעה הנאמר בצדקה להצמיח בחי׳ אמת הוי׳ לעולם[104], וזהו כל המרחם כו׳ שהוא הרמב״ן ממשל[111] הילוך השמש בארץ טפח שברקיע הוא אלפים מילין, שמכ״ז מבואר שההמשכה פנימיות נק׳ צדקה והיינו לפי שהוא המשכת הדעת להיות

---

99) בסש״ב ח״א . . נפש . . מל׳ דמל׳ דעשי׳: לקמן מאמר ד״ה להבין ענין הנפש אלהית פ״ג מציין פ״כ. ראה שם פי״ח [ושם: נפש דנפש דמל׳ דעשי׳. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ תפג ובהערה 17. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ תיט ובהערה 11].

100) מאגרא רמה לבירא: ראה חגיגה ה, ב. רש״י איכה ב, א. תו״ח שמות ח״א ד, ג. ושי״נ.

101) אתעדל״ע באתעדל״ת תלי׳: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך פ״ד. ושי״נ.

102) באגה״ק סי׳ וא״ו: באוה״ת כאן ע׳ תרעה: סי׳ ז׳. וכ״ה בכ״מ — ראה תניא (אגה״ק) עם ליקוט פירושים וכו׳ כאן ע׳ קנג הערה 1.

[ולהעיר: בבוך 2449 (עו, ב ספירה השני׳) בסיום האגרת נרשם: הדרוש הלז שלח אדמו״ר שי׳ בשנת תקסמ״ך לפ״ק ע״י השד״ר מו׳ חיים מטשאוס.

השד״ר מו׳ חיים מטשאוס אולי זהו הנזכר באג״ק מאת כ״ק אדה״ז סכ״ז ע׳ סו: הרבני המופ׳ בתורה ויראה מו׳ חיים הלוי שד״ר].

103) זורע צדקה שכר אמת: משלי יא, יח [ושם: וזורע. וכ״ה בבוך הנ״ל: תניא שבהערה שלפנ״ז ע׳ קמה ובהערות 1-2].

104) אמת הוי׳ לעולם: תהלים קיז, ב [ושם: ואמת].

105) אמת . . יעקב: ראה זהר תולדות קלט, סע״א. ויצא קסא, א. זח״ג (תוספות) שב, א. סה״מ תרמ״א ע׳ לה. ושי״נ.

106) תתן אמת ליעקב: מיכה ז, כ.

107) דיעקב שהי׳ מרכבה למדת הרחמים: ראה זהר לך לך פז, ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קנו. ושי״נ.

108) עבודת מתנה אתן את כהונתכם: קרח יח, ז.

109) ואתנם לו מורא ויראני: מלאכי ב, ה. ראה גם סידור הערה לתיקון חצות קנא, ג ואילך. סה״מ תר״ל ע׳ קכב.

110) מעורר ישנים ומקיץ נרדמים: אגה״ק כאן קי, ב. ע״פ תפלת נשמת.

111) שהוא הרמב״ן ממשל: כ״ה בגוכתי״ק. ראה אגה״ת פי״ב. סה״מ תרל״ח ע׳ ש. ושי״נ.

ומלאה הארץ דיעה[83] את הוי', והוא בחי' חיי עולם שלמעלה מבחי' חיי שעה[112] שז"ע בחי' ההמשכה חיצוניות כו'.

ה) **אך** הנה בת"א בד"ה רני ושמחי בת ציון השני[113] בפי' צדק מלאה ימינך[65] שכדי להיות התהוות נבראים זהו ע"י בחי' צדק מל' קדישא[63] שהיא מלאה ימינך בחי' ימין וחסד כמאמר מכלכל חיים בחסד[114], וכתיב ואתה מחיה את כולם[115] וצבא השמים לך משתחוים בבחי' ביטול והתכללות שביטול זה דצבא השמים זהו לפי שאתה מחי' אותם ע"ש, והביטול היא לאור א"ס הנמשך בבחי' מלוכה כי צ"ל אליו ולא למדותיו כמ"ש בספרי[116], ונת' שם שזהו דכתיב זכר רב טובך יביעו[117] בחי' זכר מבחי' רב טוב לבד ולא כל הרב טוב מפני שהרינה שלהם שמרננים זהו רק ע"י השגה שמשיגים ע"י בחי' צדקתך הנ"ל, ונת' במ"א שבחי' הרב טוב נמשך לנש"י כמ"ש ורב טוב לבית ישראל[118], שזהו בחי' המשכה פנימיות, וכ"פ כאן ג"כ טובך הוא בחי' השפעה כו', כמ"ש אמרו צדיק כי טוב[36] כו'[119], וע' בד"ה כמה מעלות טובות[120] שזה"ע רב טובך, המקשר ומשפיע[119] מעולם עד עולם כמ"ש כי כל בשמים ובארץ[121], שזהו בחי' שפע הפנימי, ובחי' זכר מבחי' רב טוב צ"ל שז"ע בחי' השפעה חיצוני' לבד בחי' חיי שעה, וכמש"נ במ"א שהמלאכים ע"י עבודתם באהוי"ר ממשיכים בחי' חידוש הישינות[122] שהוא מה שאתה מחי' את כולם א"ת מחי' אלא מהוה[123] כו', כמ"ש במ"א באריכות, א"כ בחי' צדק מלאה ימינך זהו ג"כ בחי' השפעה להוות ולהיות[124] העולמות והנבראים שזהו לפי דמשמע לכאורה מהבנת פי' האגה"ק סי' י"ז הנ"ל[125], ואמנם מהאגה"ק סי' י"ז הנ"ל עצמו צ"ל שאין

---

112) חיי עולם שלמעלה מבחי' חיי שעה: **שבת י, א. ראה גם סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רסה־רסו.**

113) בת"א בד"ה רני ושמחי . . השני: **מקץ לז, א.**

114) מכלכל חיים בחסד: **נוסח שמו"ע.**

115) ואתה מחי' את כולם: **נחמי' ט, ו.**

116) אליו ולא למדותיו כמ"ש בספרי: **ראה ג"כ לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"א. וש"נ.**

117) זכר רב טובך יביעו: **תהלים קמה, ז. ראה סידור שחרית נ, ב [מאמרי אדה"א נ"ך ע' קסט]. שער החנוכה רעט, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קסג. וש"נ.**

118) ורב טוב לבית ישראל: **ישעי' סג, ז. ראה גם המשך מים רבים תרל"ו ספקט"ז. סה"מ תרל"ו ח"ב ס"ע רמה־רמו.**

119) כי טוב כו' המקשר ומשפיע: **כן נרשם בתחילה בגוכתי"ק. ועה"ג ניתוספו התיבות וע' בד"ה כמה מעלות טובות שזה"ע רב טובך.**

120) בד"ה כמה מעלות טובות: **ד"ה בפתיחה זו נדפס לעיל — ראה גם שם פ"ד. פ"ו.**

121) כי כל בשמים ובארץ: **דבהי"א כט, יא.**

122) שהמלאכים . . חידוש הישינות: **ראה תו"א יתרו עב, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קס. אוה"ת שבועות ע' רה פ"ו (ובמהדורת תשנ"ה) ע' רו. סה"מ תרכ"ז — כת"י ר"ש סופר ע' קמח־קמט. במהדורת אותיות מרובעות ע' קעז־ח. תרכ"ט — כת"י ר"ש סופר ע' לג־לה. במהדורת אותיות מרובעות ע' לט־מ. תרל"ו ח"ב ס"ע רסה. תרל"ט ח"א ע' קעב. ע' שכ.**

123) א"ת מחי' אלא מהוה: **ראה שער היחוה"א פ"ב ובמ"מ, הגהות והע"ק שם. הערה בסה"מ תש"ד ע' 20. מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' ריא ואילך [וכן בח"א ע' כד ואילך].**

124) ולהיות: **כנצ"ל: ולהחיות.**

125) האגה"ק סי"ז הנ"ל: **רפ"ג.**

הכוונה על בחי׳ שפע החיצוני לבד כ״א גם הפנימי ג״כ שהרי נאמר שם[126] ויעשה לעתיד ביתר שאת ועז[127] כמ״ש[128] ושמרו דרך[129] ה׳ לעשות צדקה[130] כמו הדרך שהולכים[131] מעיר לעיר כו׳ ושזהו הגילוי שיתגלה בתה״מ שזהו גבוה יותר מבחי׳ תענוג הנשמות שמתענגים בג״ע מהשגת סודות התורה שעסקו בעוה״ז כמ״ש בזח״ג פ׳ שלח לך[132], וכמ״ש בלק״ת בד״ה במדבר סיני השני[133] מענין זיו תורתן ועבודתן שבג״ע והוא מסש״ב פל״ט, ונת׳ במ״א באריכות, ע׳ ד״ה וככה תאכלו[134], שזהו הארת שפע הפנימי, וא״כ כ״ש הגילוי דתה״מ שהוא בחי׳ שפע הפנימי שהרי יעמדו הנשמות שהם יותר מג׳ אלפים שנה בג״ע[135] בכדי להיות[136] מבחי׳ זיו השכינה שיאיר בתה״מ, שהוא בחי׳ סוכ״ע, והוא בחי׳ טל תורה, כמארז״ל כל העוסק בתורה אור תורה מחייהו[137], ובילקוט הגי׳ טל תורה[138] וכ״ה בסש״ב[139], א״כ זהו ודאי שפע הפנימי, וע׳ בת״א פ׳ מקץ בביאור ע״פ כי אתה נרי[140] בענין זורע צדקות שכמו הזריעה היא הגרעין הנזרע בארץ שמצמיח הרבה מחמת כח הצומח שהוא[141] בארץ בהעלם[142] שיש[143] בו בחי׳ א״ס להצמיח עד אין קץ, כך הצדקה היא בחי׳[144] זריעה שיש בה כח[145] א״ס בהעלם שהוא מבחי׳ א״א סדכ״ס, ועי״ז מתרבה גילוי אוא״ס עצמו שהי׳ בהעלם* במו״ס קודם שירד לימשך ביגת״ד, וזהו ודאי

---

*) בהעלם: תיבה זו נרשמה הן בתור שומר הדף, והן בריש דף הבא. ובשולי היריעה נרשם ההמשך שבריש דף הבא בשינוי קל מהמופיע כאן בפנים.

במו״ס קודם ירד ביגת״ד, שזהו ודאי שפע הפנימי.

---

126) נאמר שם: הבא לקמן בשינויים וכו׳.

127) ביתר שאת ועז: ראה אגה״ק שם קכה, רע״ב: ביתר שאת ויתר עז — ויחי מט, ג.

128) כמ״ש: באגה״ק שם: וכמ״ש.

129) ושמרו דרך ה׳: וירא יח, יט.

130) צדקה: באגה״ק שם: צדקה כו׳.

131) הדרך שהולכים: שם: דרך שהולכים בה.

132) בזח״ג פ׳ שלח לך: קעג, א־ב — מ״מ, הגהות והע״ק לאגה״ק כאן.

133) בלק״ת בד״ה במדבר סיני השני: במדבר ב, רע״ב.

134) ע׳ ד״ה וככה תאכלו: נרשם בין השיטין — תרל״ז פ״ח. פנ״ט ואילך.

135) הנשמות . . יותר מג׳ אלפים שנה בג״ע: כ״ה בכ״מ בדא״ח ומהם: לקמן פי״א ובהנסמן בהערה 260. סהמ״צ להצ״צ ד, ב [ושם: ג׳ אלפים]. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ מז. תרכ״ט (כת״י ר״ש סופר ס״ע יז וע׳ כא. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ כב וע׳ כו. ע׳ ת. תרל״ג ח״ב ע׳ תכא. ע׳ תצב. המשך וככה תרל״ז פ״ה [ושם יותר מד״א מג״א]. תרל״ט ח״ב ע׳ תצג. — ראה סה״מ מלוקט ג ע׳ לז (בהוצאה החדשה ח״ג ע׳ רכב).

136) להיות: בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: להנות.

137) כל העוסק בתורה אור תורה מחייהו: ראה כתובות קיא, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רצט. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א רלט, א. וש״נ.

138) ובילקוט הגי׳ טל תורה: ילקוט שמעוני ישעי׳ כו, יט (רמז תלא). ראה לקו״ש כ״ד טבת כרך יא ע׳ 193.

139) וכ״ה בסש״ב: ח״א ספל״ו.

140) בת״א פ׳ מקץ . . כי אתה נרי: מא, ג.

141) שהוא: שם: אשר.

142) בהעלם: שם: שהיא בהעלם.

143) שיש: שם: ויש.

144) בחי׳: שם: בבחי׳.

145) כח: שם: בחי׳ כח.

שפע הפנימי, שהרי תורה חיי עולם הוא שפע הפנימי, וכ״ש יגת״ד נושא עון[146] כו׳ וכ״ש מו״ס קודם שירד כו׳, וע׳ זח״א ויגש דר״ח ע״א ע״פ פזר נתן לאביונים[א] צדקתו עומדת לעד, ומ״ש במ״א בד״ה צדקת פרזונו בישראל[147] שזהו הנמשך ע״י צדקה, וא״כ בחי׳ צדיק שנק׳ ע״ש שהוא בעל צדקה היינו שממשיך שפע הפנימי וכמ״ש בזהר ר״פ נח אלה תולדות נח[148] דעביד נייחא והוא בחי׳ ונהר יוצא מעדן[149] כו׳ והכל שפע הפנימיות כמ״ש בביאור מאה״ז הנ״ל[150] באריכות ע״ש.

ונמצא[ז] כי כלליות*[ח] המצות בכלל וצדקה בפרט נמשך שפע הפנימי כו׳, והנראה לומר לתוך[ח] מ״ש בת״א בד״ה רני ושמחי[131] הנ״ל, בהיות ידוע כי שפע החיצוניות תלוי בשפע הפנימי כמ״ש אם בחוקותי תלכו[ט] כו׳ ונתתי גשמיכם[י], ע׳ בד״ה אם בחקתי שלא נדפס ל׳ גשמיות[יא], וכן ונתנה הארץ יבולה[יב] וכן כל יעודים הגשמיי׳ ופי׳ רש״י ז״ל בחקתי תלכו אם תהיו עמלים בתורה[יג] ועמ״ש בענין אם אין תורה אין קמח[יד], ונמצא הגם כי זכר מבחי׳ רב טובך נמשך ע״י המלאכים עכ״ז מ״ש

ז) ונמצא: ראה לקמן ע׳ שלח המשך הערה 1 ד״ה המשך זה כולל.

*ח) כלליות: אוצ״ל: ע״י כלליות.

ח) לתוך: אולי צ״ל: לתווך.

ט) אם בחוקותי תלכו: בחוקותי כו, ג.

י) ונתתי גשמיכם: בחוקותי שם, ד.

יא) בד״ה אם בחקתי . . ל׳ גשמיות: לע״ע לא נתברר לאיזה מאמר כוונתו. ראה ג״כ סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תשו־תשז.

ראה גם כתר שם טוב קה״ת סו״ס רז כז, א [ושם: הנשמות. וצ״ל כבמהדורת תשס״ד ע׳ קיח: הגשמיות]. אור תורה קה״ת בחוקותי מד, א. לקו״ש הוספות ט״ו־ח״י אלול כרך כד ע׳ 511 בשם הבעש״ט. לקו״ש בחוקותי תשמ״ו כרך לב ע׳ 263 בשם הבעש״ט. סה״ש תשמ״ז ח״א ע׳ 60. ח״ב ע׳ 409. סה״ש תשמ״ט ח״א ע׳ 19 בשם הבעש״ט. ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר ח״ו ע׳ סו [ושם: הפי׳ ע״ז בספרים]. ח״ח ס״ע קפג [ושם: וכמבואר בספרי פולין].

יב) ונתנה הארץ יבולה: בחוקותי שם, ד.

יג) ופי׳ רש״י ז״ל . . אם תהיו עמלים בתורה: כ״ה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״ג. וש״נ.

ראה גם אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ קצג. כרך ד ע׳ א׳קסז וע׳ א׳קעג. המשך מים רבים תרל״ו פקע״ג.

יד) אם אין תורה אין קמח: אבות פ״ג, מי״ז. ראה גם מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות

146) נושא עון: תשא לד, ז. מיכה ז, יח.

147) בד״ה צדקת פרזונו בישראל: ראה תו״ח (שמות כת״י ר״ש סופר ע׳ שנז ואילך. ע׳ 718. ע׳ שסה ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח״א רמד, ד ואילך. רמה, ד. רמט, סע״ג ואילך. לקמן הערה 543.

נזכר גם באוה״ת שה״ש כאן ע׳ תרעה.

148) אלה תולדות נח: נח ו, ט.

149) ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.

150) כמ״ש בביאור מאה״ז הנ״ל: מאמרי אדה״ז מארז״ל ע׳ קעג וע׳ קפה. ביאוה״ז להצ״צ ח״א ע׳ טו. ח״ב ע׳ תרל. אוה״ת נח ע׳ 112 ואילך.

פ׳ תזריע מצורע

וא״ו) **ולהבין** בתוס׳ ביאור ענין פזר נתן[151] לאביונים[א] מה שצדקתו עומדת לעד[טו], וכן עי״ז קרנו תרום בכבוד[טז], מה״ע ופי׳ תי׳ לעד, וגם מה״ע רוממות קרן בכבוד מהו שייך בחי׳ רוממות קרן לענין בחי׳ כבוד כו׳, ויובן בהקדם מארז״ל בפ״ק דב״ב ד״ט[152] גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, שלכאורה יפלא מעלת עשיית הצדקה בסתר כ״כ עד שיהי׳ גדול יותר ממרע״ה רבן של כל הנביאים[153] אשר פנים אל פנים דבר ה׳ עמו[154] כו׳. והנה בזח״ג פ׳ בהעלותך דף קנ״ג סע״ב פי׳ פזר נתן כו׳ כד״א יש מפזר ונוסף עוד[155], ודקדק ענין אומרו ונוסף בנו״ן ולא ויוסף ביו״ד, אלא שכל התוס׳ הן בעושר הן באריכות ימים אוסיף לו אתר דשרי בי׳ מיתה שהוא גרם לו*[156] שיתוספו לו חיים מחיים דלעילא ע״ש, וע׳ בזח״א ויגש דף ר״ח ע״א שיוסף נק׳ גבאי צדקה ומענין גבאי צדקה שנוטל שכר כנגד כל הנותנים כו׳ ע״ד גדול המעשה[156] כו׳. ויובן כ״ז בהקדם ענין עצם מעלת מצות הצדקה, וממילא יובן ג״כ ענין כלליות התומ״צ שנק׳ בשם צדקה כמ״ש וצדקה תהי׳ לנו[42] כנ״ל, שעש״ז נק׳ צדיק וכתיב ועמך כולם צדיקים[18] כנ״ל והוא דקדק לשון הכתוב פזר נתן כו׳ צדקתו עומדת לעד,

---

ורב טוב לב״י[118] יש בכלל מאתים מנה[טו], וזהו פזר נתן כו׳ עי״ז צדקתו עומדת לעד[טז] לעוה״ב[יז] קרנו תרום בכבוד[טז] אין כבוד אלא תורה[יח] שע״י נמשך הרמת קרן הן ברוחניות והן בגשמיות וכמ״ש וירם קרן[יט] ובכלל מאתים מנה כו׳.

תרט״ו ס״ע קמד־קמה. סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ס״ע שט וס״ע שטז־שיז. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שלג וע׳ שלט. תרל״ו ח״ב ע׳ רפב.

טו) יש בכלל מאתים מנה: **ב״ק עד, א.**

טז) צדקתו עומדת לעד . . קרנו תרום בכבוד: **המשך הכתוב פזר נתן — תהלים קיב, ט.**

יז) צדקתו עומדת לעד לעוה״ב: **ראה רד״ק ומצודת דוד שם.**

יח) אין כבוד אלא תורה: **אבות פ״ו, ג.**

יט) וירם קרן: **תהלים קמח, יד.**

---

151) ולהבין בתוס׳ ביאור ענין פזר נתן: מכאן מתחיל מאמר הב׳ מההמשך הכולל פרקים ו־ט.

כנראה מיוסד על מאמר ד״ה פזר נתן — ה׳ תמוז תקע״א — הנחות הר״פ ע׳ נז ואילך. אוה״ת במדבר כרך ד [מהדורת תשכ״ז] ע׳ א׳תפז ואילך. ביאוה״ז להצ״צ במדבר כרך א ע׳ תסג ואילך.

הכותרת נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

152) ד״ט: **ע״ב. ראה גם לקמן פי״ד.**

153) ממרע״ה רבן של כל הנביאים: **שמו״ר פכ״א, ד. דב״ר פ״ב, א. רמב״ם הל׳ יסודי התורה פ״ז, ה״ו.**

154) פנים אל פנים דבר ה׳ עמו: **תשא לג, יא. ראה גם לקמן פ״ח.**

155) כד״א [=**כמה דאת אמרת**] יש מפזר ונוסף עוד: **משלי יא, כד.**

*156) שהוא גרם לו: **ראה לקמן פי״ג הערה 355.**

156) גדול המעשה: **ב״ב ט, א.**

שז"ע מה שפירש[157] דוד כחה של צדקה שמעלת הצדקה וגמ"ח שעומדת לעד יותר מכל אהוי"ר ודביקות, דהנה במאמר הת"ז שפתח אלי' אמר וכמה גופין תקינת לון[158] ואתקריאו בתקונא דא חסד דרועא ימינא גבורה כו' ת"ת כו', שצ"ל מ"ע בחי' גופין אלו שבאמת אין לו דמות הגוף[159] ולא גוף כמ"ש במ"א, והענין הוא שג' עולמות בי"ע נמשלים לג' לבושים מחדו"מ[160] שע"ז אמר לבושין תקינת לון[161] דמינייהו פרחין נשמתין לב"נ שקאי על נשמות דבי"ע הנק' בשם זרע בהמה כמשנ"ת במ"א ע' בת"א ד"ה ואלה המשפטים ובכ"ד[162], אבל עולם האצי' א"א לקרותו בש' לבוש להיות כי אצי' הוא[163] מל' ויאצל מן הרוח[164] כו' שז"ע גילוי ההעלם[163] כמ"ש במ"א שא"א לכנותם בשם לבוש, מלבד מה שהלבוש במשל הוא דבר נוסף על עצמותו הנה הוא מדבר זר כמ"ש ומגז כבשי' יתחמם[165], לזה המשילם בלשון גופין שכמו גוף האדם אינו מדבר זר שיוכל ללבוש ולפשוט, וגם אינו דבר בפ"ע אם[167] היות שהגוף והנפש שני דברים מחולקים הם מ"מ הרי שניהם יחד הם הנק' בשם אדם[167], שהרי הנפש נק' נפש האדם[168] ולא אדם, וגוף האדם ג"כ אינו אדם כ"א בש' גוף השייך לאדם וכמ"ש מזה במ"א באריכות, ובהתכללותם יחד נק' אדם. ואמנם בפי' דברי ת"ז אלו במה שקראן גופין סתם הכוונה הוא על הכלים דע"ס עצמן גם מבלי האורות שהרי אמר אח"כ וההיא נביעא איהו כנשמתא לגופא[169] א"כ אומרו וכמה גופין חסד דרועא כו' הכונה על כלי הע"ס, וכמ"ש במ"א שכלים שרשן בבחי' הרשימה[170]

---

157) מה שפירש דוד: **ראה לעיל רפ"א ד"ה פזר נתן על יד הערה ד.**

158) הת"ז . . וכמה גופין תקינת לון: **ראה שם בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.**

159) אין לו דמות הגוף: **ע"פ פיוט יגדל. פיה"מ להרמב"ם מס' סנהדרין פ"י היסוד הג'. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' צג. ע' ריז. וש"נ.**

160) שג' עולמות בי"ע . . מחדו"מ: **ראה לקו"ת בלק סז, א. סט, ד. תו"ח בשלח ח"א קמד, ב. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תא. וש"נ.**

161) לבושין תקינת לון: **ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז שם. ראה תו"א וירא יג, ד.**

162) בת"א ד"ה ואלה המשפטים ובכ"ד: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וזהו מ"ש אדם כי יקריב. וש"נ.**

163) אצי' הוא . . גילוי ההעלם: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם רפ"ב. וש"נ.**

164) ויאצל מן הרוח: **בהעלותך יא, כה.**

165) ומגז כבשי' יתחמם: **איוב לא, כ [ושם: כבשי — ראה ילקוט שמעוני פ' שופטים יח, ד רמז תתקיז].**

166) אם: **כ"ה בכ"מ — ראה גם סה"מ תרל"ח ע' ה. וש"נ. תרמ"א ע' תקכה.**

167) שהגוף והנפש . . שניהם . . בשם אדם: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' שכב ובהערה 64. תר"ם ח"ב ע' תרכ. [מאמר תפילין דמארי עלמא תרנ"ג — קה"ת תשכ"ח ס"ע 6 ואילך. נדפס גם בסה"מ] תרנ"ג ע' רלה. [מאמר ברוך שעשה נסים תרס"ד — קה"ת תשנ"א ע' 6. נדפס גם בסה"מ ליקוט ח"ב ע' קט. סה"מ] תרס"ד מהדורת תשנ"ד ע' קל. תרס"ח ע' רלד. פלח הרמון אמור ע' שטו. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ חי"ד ע' יז.**

168) נפש האדם: **לשון הכתוב נח ט, ה. חוקת יט, יג.**

169) וההיא נביעא איהו כנשמתא לגופא: **ראה ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז שם.**

170) שכלים שרשן בבחי' הרשימה: **ראה לקו"ת הוספות ויקרא נד, א. מאמרי אדה"ז על**

שלכן גם שכד אסתלק מנייהו[171] אשתארו כגופא שאינו דומה לגוף האדם* שנפסד מטעם הנ״ל, ואיהו וגרמוהי חד[172] בהון לברוא בהם וע״י בריאת העולמות וכל הנבראים דבי״ע כו׳, ומ״מ נגד הא״ס נק׳ בשם גופין להיות כי גם אצי׳ אין ערוך כלל וכלל כמו העשי׳[173], ולכן בכדי להיות אצי׳ צ״ל מקודם צמצום ומקום פנוי[174] ואח״כ ע״י דילוג נתגלה הארת הקו״ח[175], כי מבחי׳ עצמיות אוא״ס שלפני הקו, גם לאצילות לא הי׳ יכול להיות שום התגלות אור ע״י השתלשלות עו״ע[176], ואף ע״י ריבוי רבבות השתלשלות, כי עצמותו ואורו הוא א״ס ממש כו׳, ואינו שייך שם בחי׳ ספירות, והתהוות אצי׳ הוא ע״י הצמצום ומקום פנוי, ועמ״ש מזה בת״א בד״ה פתח אלי׳[177], ולכן כל האצי׳ לא נק׳ רק בשם גופין ותיקונין כמ״ש אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון ע״ס[178], וע׳ במ״א בענין פי׳ אפיקת וקרינן כו׳ בד״ה וככה תאכלו[179], ומה שגופין תקינת להון היינו שתקינת אותם

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.

ולכאו׳ גם גוף האדם מסוכ״ע[כ], אך זה יתגלה לע״ל ומשעה שנקנסה מיתה אין מאיר סוכ״ע להחיותו במיתתו, רק שרושם נשאר בעצם הנק׳ לוז[כא] כו׳.

כ) גוף האדם מסוכ״ע: ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ שט. וש״נ.

כא) בעצם הנק׳ לוז: ראה ב״ר פכ״ח, ג. לקו״ת וספר הליקוטים ס׳ שופטים פ״ד. תהלים פל״ד. לקוטי הש״ס להאריז״ל ר״ה ד״ה סוד י״א. חסד לאברהם מעין שני עין הקורא סוף נהר מט. עץ הדעת טוב ויצא ד״ה או יר׳ ואולם לוז (יח, ג). תרומה ד״ה הנה נתבאר שהמשכן (קח, סע״ד ואילך). מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ שכג. וש״נ. הנחות תקע״ז ע׳ ריח. וש״נ. תו״ח נח נה, א ובהערה 1. תו״ח (שמות כת״י ר״ש סופר קח, א. במהדורת אותיות מרובעות) וארא ח״א עד, א.

ענינים ע׳ שיז. תקס״ז ע׳ רמה. שעה״י קל, א ובהערה 5. תו״ח ויגש [ח״ב פט, ד. ובמהדורת תשנ״ג ואילך שם] רל, ד. סה״מ תרס״ד ע׳ קלט.

171) שכד אסתלק מנייהו: ראה ת״ז בהקדמה יז, ב. סידור אדה״ז שם. סידור ערב שבת קסד, סע״ב ואילך. לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק פ״א. וש״נ.

172) ואיהו וגרמוהי חד: ת״ז בהקדמה (ג, ב). ראה אגה״ק ס״כ. סה״מ תרל״ח ע׳ ד.

173) אצי׳ אין ערוך . . כמו העשי׳: ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ יג. וש״נ. תו״ח שמות ח״א קלה, א. וש״נ.

174) צמצום ומקום פנוי: ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב.

175) הקו״ח: = הקו וחוט. קו — ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב. ועוד. חוט — ראה ע״ח שער סדר אצי׳ ש״ג, פ״א. לקו״ת ישעי׳ מד, ו. מ״ח מסכת עתיק רפ״ב. מסכת כללות העולמות רפ״ב. ועוד. וביחד (ק״ו) הובא בריבוי מקומות בתו״א ולקו״ת וכו׳. ראה גם המשך תרס״ו ע׳ לא.

176) עו״ע: בלקו״ת ברכה צה, ב: הנזכר בספרים. שה״ש א, ב: כמ״ש בספרים. ראה גם רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ב, ה״ו.

177) בת״א בד״ה פתח אלי׳: וירא יד, ב.

178) אנת הוא דאפיקת . . להון ע״ס: ת״ז בהקדמה יז, א (כגי׳ אדה״ז בסידורו סדר מנחת ערב שבת).

179) בד״ה וככה תאכלו: תרל״ז פק״ז.

שיהי' כלים להשראת אא"ס ב"ה ע"י דילוג שאחר הסתר וצמצום אור עצמותו ית' ואז ע"י דילוג נתגלה הארת הקו"ח באצי' ועמ"ש ע"פ קול דודי הנה זה בא מדלג[180].

ז) **והנה** ע"י העבודה באהוי"ר ודביקות נתוסף אורות באצי'[181], אבל מ"מ השראת אוא"ס הוא בע"ס דאצי' אשר הם בחי' כלים וגוף נגד אוא"ס ב"ה השורה בתוכם וכמ"ש וההיא נביעא איהו כנשמתא לגופא[169], אמנם לא זה הוא כוונת וראשית מה שעלה ברצונו הטוב להטיב לברואיו[182], כ"א שיהי' התגלות אורו וזיוו למטה ממש שיהי' חסד דרועא ימינא[183] בעוה"ז שהארעא יהי' כלי שיתגלה בה גילוי אלקותו בעולם העשי', והעשי' תהי' כלי להשראת השכינה הוא בחי' אוא"ס ב"ה, וכענין שפי' בזח"א ויצא דקמ"ח ב' אפי' במאנין דילי[184] לא אשתמש אלא במאנין דילך, ונת' הפי' דמאנין דילי היינו כלים דאצי' שהם אלקות, ומאנין דילך הם כלים דבי"ע שהם נבראים, והיינו שאעפ"כ מתלבשים בהם האורות שהם אלקות, ועד"ז הוא הפי' בזח"א ויחי דרי"ו ע"ב[185] הא לך שבע עשרה שנין אחרנין*, שהם תמורות שבע עשרה שנין דיוסף[186], והא לך בארץ

---

*) נרשם בעפרון בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.

להעיר לענין אחרנין ממ"ש זרע אחר שבא ממקום אחר[כב] מב"ד[כג] מרות, כמ"כ ממצרי' דוקא עיקר שנותיו[כד].

כב) זרע אחר שבא ממקום אחר: **בראשית ד, כה. ראה ב"ר פכ"ג, ה. פנ"א, ח.**

כג) מב"ד: = **משיח בן דוד.**

כד) ממצרי' דוקא עיקר שנותיו: **ראה גם אוה"ת ויחי ס"ע שנד. ישעי' שבהערה 185.**

---

180) ע"פ קול דודי הנה זה בא מדלג: **ראה גם לקו"ת שה"ש יד, ג ואילך.**

181) העבודה באהוי"ר . . אורות באצי': **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' פיסקא ועפ"ז יובן. וש"נ.**

182) שעלה ברצונו הטוב להטיב לברואיו: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ד. וש"נ.**

183) חסד דרועא ימינא: **ראה לעיל הערה 158.**

184) בזח"א ויצא . . במאנין דילי: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א מהדורת תשס"ד ס"ע קכט ואילך [נדפס גם בביאוה"ז ויצא קלד, ד ואילך]. ע' קמ ואילך [הנחת הר"מ]. לקו"ת פ' ראה כח, סע"א ואילך. אוה"ת ויצא ע' 643 ואילך. ע' קפה.**

185) בזח"א ויחי דרי"ו ע"ב: **ראה גם אוה"ת ויחי כרך ו ע' תתשכג ואילך. ביאורי הזהר ויחי להצ"צ כרך א ע' קעה ואילך.**

דרי"ו — מובא גם באוה"ת ויחי שם ע' תתשכא. ע' שנד. ישעי' כרך ג ע' א'ריג [נדפס גם בביאורי הזהר ויחי להצ"צ כרך ב ע' תשלו]. וראה גם סה"מ תרל"ח ע' רלח ובהערה 149. לעיל מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן פ"א. ד"ה ויהיו ח"ש פ"ד. ד"ה זכור את יום השבת על יד הערה 23. לקמן מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך ובהערה 58. ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ו. וש"נ. ד"ה באוה"ת מהה"מ נ"ע ובאוה"ת שם.

186) שבע עשרה שנין דיוסף: **וישב לז, ב.**

מצרים דהיינו בי״ע[187] שהם מצרים וגבולין ג״כ שבע עשרה שנה היינו שגם שם יומשך בחי׳ טו״ב[188] וגילוי אלקות, אלא שכ״ז הוא עדיין בע״ס דבי״ע, אמנם לע״ל יומשך הגילוי גם בגוף האדם שבעשי׳ הגשמיות ממש, והיינו לפי שיהי׳ הגילוי ממקום עליון יותר, וזהו דכתי׳ ומל ה׳ אלקיך כו׳ למען חייך[189] פי׳ ומל הוא מל׳ גילוי[190] כמו וקטפת מלילות[191], ולעתיד ומל שיתגלה ה׳ אלקיך הוא עצמו יהי׳ חייך ממש שאוא״ס ממש יהי׳ מלובש בגוף האדם כמו שהוא מלובש בע״ס וכלים דאצי׳ דאיהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד בהון[192] וכך עד״ז יהי׳ למען חייך למטה בגוף האדם, ולכן עי״ז לא יצטרך לאכילה ושתי׳[193] הגשמית כלל, וע״ד משרע״ה כשהי׳ בהר ג״פ ארבעים יום[194] לחם לא אכל ומים לא שתה[195] שזהו מפני שגם גופו ניזון מזיו השכינה[196] וכמ״ש במ״א מענין לחם אבירים אכל איש[197], ויותר מזה יובן ממה שקרא לאלי׳[198] הנביא שעלי׳[199] בסערה השמי׳[198] חי ועודנו עומד לפני האלקים[200] בלי אכו״ש ומשרת והולך בשליחותו כאחד המלאכים הגדולים וכמארז״ל אלי׳ בארבע[201], הרי שנזדכך גופו כ״כ עד שניזון בעודנו חי בגופו שהי׳ בעוה״ז ומ״מ ניזון גם גופו מזיו השכינה והולך בשליחותו ש״מ, וע׳ במ״א בענין המלאך שאומר ע״ע בי נשבעתי נאם הוי׳[202], וכן ותקרא ש׳ ה׳ הדובר אלי׳[203] הגם שהי׳ מלאך כו׳ אלא שמפני בעת שליחותו ה״ה בטל בתכלית עד שאינו מרגיש כלל גופו הנברא ושהוא מיסודות אש ורוח[204], כ״א כל

187) מצרים דהיינו בי״ע: ראה תו״א בשלח סד, סע״ג ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ קלו. לעיל הערה 185.

188) שבע עשרה . . טו״ב: ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות רפ״ד. וש״נ.

189) ומל ה׳ אלקיך כו׳ למען חייך: נצבים ל, ו. ראה גם לקמן פ״ח. פ״י.

190) ומל הוא מל׳ גילוי: ראה גם תו״א לך יב, ב. לקו״ת תזריע כא, א. ב. פינחס עט, ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רמד. וש״נ.

191) וקטפת מלילות: תצא כג, כו. כ״ה גם בסה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרסו. ע׳ תתלט [ושם: וקטפת מלילות פי׳ שנוטלין העץ ומתגלה הגרעין].

192) דאיהו וחיוהי . . וגרמוהי חד בהון: ראה ת״ז בהקדמה ג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ת״ר נר חנוכה על יד הערה 39 ואילך.

193) לא יצטרך לאכילה ושתי׳: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואלה תולדות יצחק פ״ב. וש״נ.

194) משרע״ה . . ג״פ ארבעים יום: ראה משפטים כד, יח. עקב ט, ט ואילך. עקב יח ואילך (וברש״י ולקח טוב שם). תשא לד, כח. עקב י, י [וברש״י שם]. תנחומא תשא לא. פקודי יא. סדר הדורות ב״א תמ״ח.

195) לחם לא אכל ומים לא שתה: תשא לד כח. [עקב ט, ט. יח].

196) גופו ניזון מזיו השכינה: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן פ״ג. וש״נ.

197) לחם אבירים אכל איש: תהלים עח, כה. ראה לקו״ש שנסמן בהמצויין בהערה שלפ״ז.

198) לאלי׳ . . בסערה השמי׳: ראה מל״ב ב, יא. ראה בהערה 196.

199) שעלי׳: כ״ה בגוכתי״ק.

200) ועודנו עומד לפני האלקים: ע״פ וירא יח, כב.

201) אלי׳ בארבע: ברכות ד, ב. ראה גם תו״א בראשית ו, ב. סה״מ תרל״ח ע׳ צב. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תרז.

202) בי נשבעתי נאם הוי׳: וירא כב, טז. ראה גם מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ קט־קי. מאמרי אדה״א במדבר ח״ב ע׳ תתמא־תתמב. סה״מ תרמ״א ע׳ שצא. וש״נ.

203) ותקרא ש׳ ה׳ הדובר אלי׳: לך טז, יג.

204) מלאך . . מיסודות אש ורוח: ראה

מהותו היא דבר ה' הדובר בקרבו, וא"כ באלי' ג"כ כן הוא הגם שהוא בגופו שנולד בעוה"ז מאב ואם[205] כו' (אף שהי' בעיבור יותר[206] כמ"ש מזה במ"א מענין ההפרש בין ביטול דמ"ה וביטול דב"ן משה ואלי'[207] כו'), ועד"ז יובן בתה"מ לעתיד ואפשר גם בימוה"ש שיהי' כמצות רצונך[208] כשיהי' ומל ה' אלקיך כו' למען חייך שגם גוף הגשמי יהי' ניזון מרוחניות ויהי' האדם הגשמי כלי לאוא"ס השורה בו כו', ובחי' זו גבוה יותר גם ממדריגת בחי' הביטול כיון שהגוף יהי' כמו גוף לנשמה לגבי האור מא"ס המתלבש בו כו', ולכן עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש[209] כדרך שאומרים לפני הקב"ה והיינו מטעם הנ"ל כו', ועמך כולם צדיקים[18] כתי' וכנ"ל.

ח) **ואמנם** עדיין צ"ל הלא כל ניצוץ האלקי הוא חלק הוי' ממש כמ"ש כי חלק ה' עמו[210], וא"כ מדוע גם עכשיו לא נמצא בגוף מעין ודוגמא שיתגלה לעתיד עד שלא יצטרך לאכו"ש הגשמי', והרי אנו רואים שאם לא יאכל האדם איזהו ימים יחלש כ"כ עד שיוכל להיות נפרד הנפש מן הגוף[211]. אך הענין יובן ע"פ משנ"ת בבה"ז פ' בשלח סד"ה מאה"ז דמ"ח ע"ב[212], מענין ראתה שפחה על הים[213] מה שלא ראו נביאים שהנביאים בעת קבלת הנבואה נתבטל אצלם הרגש הגוף עד שהיו נופלים[214], משא"כ בקרי"ס ראתה גם שפחה עד שלא הי' בה בחי' הביטול המופלג דנביא והוא שהי' מתקיימים בגופם והלכו ברגל בים, אבל מ"מ בנפשם הי' ביטול עצום ע"ד כמו משה שנתנבא בזה[215] שדבר ה' עמו פא"פ[154]

תו"א בראשית ד, ב. לקו"ת בהר מא, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קיב. וש"נ. קונטרסים ע' רצב. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצב. וש"נ.

205) באלי' . . שנולד . . מאב ואם: ראה לקו"ש פינחס ח"ב ע' 343. כרך כח ע' 343. תפארת צבי לזהר בראשית א, א. מו, ב.

206) באליהו . . שהי' בעיבור יותר: ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנד. וש"נ.

207) ההפרש בין ביטול . . משה ואלי': ראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' תפב. תקס"ב ח"א ע' חצר [נדפס גם באוה"ת על סידור ע' רמג]. אוה"ת נח ע' 128.

208) שיהי' כמצות רצונך: מוסף לשויו"ט. נסמן לקמן ספכ"ד.

209) עתידים צדיקים . . קדוש: ראה ב"ב עה, ב. ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ד. סה"מ תרמ"א ע' רסא ואילך ובהנסמן שם.

210) כי חלק ה' עמו: האזינו לב, ט. ראה גם לקמן הערה 221.

211) שאם לא יאכל האדם . . מן הגוף: ראה רמב"ם הל' שבועות פ"א, ה"ז. פ"ה, ה"כ. שו"ע יו"ד סרל"ו, ס"ד. חסד לאברהם מעין ד (עין יעקב) נהר מה. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'ריז. המשך מים רבים תרל"ו פ"א ע' ג: איזהו ימים. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שפג: ב' ואפי' ד' ימים. נפש חי' שו"ע או"ח סתרפ"ו. תשובות וביאורים ס"ט ע' 42.

212) משנ"ת בבה"ז פ' בשלח . . ע"ב: מג, ד. נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תז. ראה גם ביאוה"ז להצ"צ כרך א שם ע' רטו ואילך.

213) ראתה שפחה על הים: מכילתא בשלח טו, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם פ"ו ובהנסמן שם.

214) שהנביאים . . שהיו נופלים: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן פ"ג. וש"נ.

215) משה שנתנבא בזה: ראה ספרי ר"פ מטות הובא ברש"י שם. תו"ח בשלח ח"א קמד, ב הערה 29. אוה"ת מטות ע' א'תצד. סה"מ תרמ"א ע' טז.

ולא הי' נופל גופו כ"א עומד בגופו[216] ובציונו[217], אבל בנשמתו הי' בטל בתכלית, וזה יהי' יתרון מב"דכג שיאיר בו יש האמיתי מפנימיות עת"י כמ"ש והריחו ביראת ה'[218] ונחה[219] עליו רוח חכמה[220] כו', שגם בנפשו יוכל לעמוד ולא יתבטל כו', נמצא שיש חילוקי מדריגות בקבלת גילוי האוא"ס, ועד"ז יובן שאם[166] היות שהנפש האלקי הוא חלק אלקה ממעל[221] והיא מלובשת בגוף עכ"ז הגוף בגשמיותו עומד ומצטרך לאו"ש לחבר נפש החיונית עם הגוף כו' ואינו פועל מה שיש בו הניצוץ אלקי, אמנם לעתיד שיזדכך הגוף ומל ה' אלקיך[189] את לבבך שלא נאמר ערלת לבבך כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם[222] וההפרש הוא שעכשיו העבודה הוא למול את ערלת הלב הוא מה שלבו אטום מלקבל דבר חכמה, היינו בחי' חכמת אלקות, כ"א שנמשך אחר תאותיו והרהורי לבו שלא יניחו אותו כלל כל היום וכל הלילה מלא מחשבות שבאים מהרהור הלב כו', שע"ז אומרים ע"ח שחטאנו לפניך בהרהור הלב[223], אבל לעתיד שיזדכך העולם לא נאמר ערלת לבבכם כ"א לבבך פי' לבבך הוא עצם חלק הטוב שבלב ימול אותו פי' שיתגלה בו כח ה' אלקיך ולא כמו שהוא עכשיו שאם[166] היות שבאדם שלא חטא גם עכשיו ה' אלקיך ל' שלנו כמו אלקינו[224] כו' עכ"ז אין הגוף כלי לזה שיתגלה בו כ"כ כמו לעתיד, ואעפ"כ ישנו גם עכשיו שהרי פועל בו להטותו לדרך הישר ולכבוש יצרו הרע ללכת בדרכי ה' ולעבדו בכל לבבכם[225], עכ"ז עודינו גס הוא שירגיש בחי' חלק אלקה ממעל שבו כ"א לעתיד יומשך הגילוי בגוף האדם ע"י המצות בכלל וצדקה בפרט כו'.

ט) **והנה** גילוי בחי' זו לא יוכל לבוא אפי' ע"י בחי' הפשטות הגשמיות ג"כ וכן לא ע"י כל הדביקות שידבוק בבוראינו כי ע"י בחי' אתעדל"ת דאהוי"ר

נרשם בעפרון בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים:

אינו כלי שירגיש ה'

---

216) משה שנתנבא . . עומד בגופו: **ראה ספרי זוטא בהעלותך יב, ח. רמב"ם בפיה"מ פ' חלק היסוד השביעי. הל' יסוה"ת פ"ז, ה"ו. זהר וישלח קעא, רע"א.**

217) ובציונו: **כ"ה בגוכתי"ק.**

218) והריחו ביראת ה': **ישעי' יא, ג. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' סב ואילך. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קכט ואילך. תו"ח שמות ח"א כט, ב ובהנסמן שם. לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ד. וש"נ.**

219) ה' ונחה: **בביאוה"ז כאן: ה' כו' ונחה.**

220) ונחה עליו רוח חכמה: **ישעי' יא, ב [ושם: רוח ה' רוח חכמה].**

221) שהנפש האלקי הוא חלק אלקה ממעל: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ג. וש"נ.**

222) ומלתם את ערלת לבבכם: **עקב י, טז.**

223) ע"ח . . בהרהור הלב: **ע"פ נוסח על חטא.**

224) ה' אלקיך ל' שלנו כמו אלקינו: **ראה גם לקו"ת ואתחנן יב, ג. לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל פיסקא ולהבין זה. וש"נ.**

225) ולעבדו בכל לבבכם: **עקב יא, יג.**

לא יוכל לבוא לבחי' זו*, והנשמה קודם בואה בגוף הי' עומדת באהוי"ר[226] כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו[227] שעמידתה הי' באהוי"ר שז"ע העמידה פי' ביטול[228] כמו ויעמידם לעד לעולם[229], שבחי' ביטול הנשמה גבוה יותר מביטול דמלאכים, שהרי המלאכים שרשם מחיצוני' הכלים, משא"כ הנשמות שהם מפנימיות הכלים[230] שמובן שיש להם יתרון כערך הפנימי לגבי החיצון, וגם כי הם קרובים לגבי האור, וירידתה בגוף היא ירידה גדולה ועצומה כמובן, ומה שבא בעבודתה התגלות והוספות אורות באצי'[181], הנה בזה לבד לא נגמר כוונת המחשבה וטובו שעלה ברצונו להטיב לברואיו[182] דוקא, ולא באצי' לבד שהרי באצי' בלא"ה איהו וגרמוהי חד[172], וע' בבה"ז על מאה"ז ר"פ ויצא[231] בענין ואל מקומו שואף[232], האי מערב אקרי מקומו דשמשא[233] כו', שעיקר כוונת המאציל הי' בכדי שיהי' דירה בתחתונים[234], ולכן לא נשלם רצונו באצילת האצי' כ"א בבריאת בי"ע והבנין[235] הוא בשביל כונה פנימיות שז"ע דירה בתחתונים, וזה יתגלה לעתיד, וזהו ג"כ ענין עושי' רצוש"מ[236] כפשוטו ע"ד ואל מקומו שואף, ולכן מה שמתוסף אורות באצי' לא נשלם רצונו וטובו שעלה ברצונו להיטיב לברואיו, ברואיו דוקא, ואמנם ע"י פזר שנתן לאביונים[א] היינו ע"י החסד וצדקה שמשפיע לעני דלית לי' מגרמי' כלום[47], שז"ע המשכת בחי' אילנא דחיי להחיות האביון שהוא אתר דמותא[237] וכנ"ל[238] בזח"ג בהעלותך דקנ"ג סע"ב, וגורם עי"ז יחוד שמשא וסיהרא, ותיקון עה"ד שיוכלל בע"ח וע' בזח"ג ר"פ שלח דקנז"א והוה דייק כו', ובפ' בחקתי

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.

ולכן ומלי[189] שהעבודה לא לך היא כ"א לה' אלקיך[189] כו'.

---

226) והנשמה קודם . . באהוי"ר: **ראה גם תו"א בשלח סב, סע"ד. סה"מ תרל"ח ע' ת. וש"נ. תר"ם ח"א ע' יב. וש"נ.**

227) חי ה' אשר עמדתי לפניו: **לשון הכתוב מל"ב ה, טז. בסה"מ תש"ד ע' 153 צויין: ראה מ"א יז, א (זח"ג סח, ב. זח"א רלג, ב). לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן פ"א. וש"נ.**

228) העמידה פי' ביטול: **ראה סוטה לט, א (צויין אליו ב) לקו"ת נשא כ, ג. כב, ג.**

229) ויעמידם לעד לעולם: **תהלים קמח, ו. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ.**

230) המלאכים . . מחיצוני' . . הנשמות . . מפנימיות הכלים: **ראה ע"ח שער העיבורים שכ"ח, פ"א. שער פו"ח ש"מ, דרוש י. תו"א יתרו עב, ב. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צט. וש"נ. דברים ח"ג ע' תשסח. וש"נ. תו"ח (שמות כתי"י ר"ש סופר שנא, א ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רמ, ד ואילך.**

231) בבה"ז . . ויצא: **יז, ב. הועתק גם לעיל מאמר ד"ה מצותה משתשקע החמה פיסקא והענין הוא.**

232) ואל מקומו שואף: **קהלת א, ה.**

233) האי מערב . . דשמשא: **זהר ויצא קמז, א.**

234) דירה בתחתונים: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 26.**

235) והבנין: **כ"ה בגוכתי"ק.**

236) עושי' רצוש"מ: **ברכות לה, ב.**

237) אילנא דחייא . . אתר דמותא: **ראה זהר בהעלותך המצויין בסמוך בפנים.**

238) וכנ"ל: **רפ"ו.**

דקי״ג ב׳ בגין דמסכנא כו׳ וסיהרא כו׳, עי״ז גורם שיומשך ויהי׳ שורה ומתגלה אור א״ס למטה ממש בעולם העשי׳ כי להיות תה״מ שיקום הגוף מהקבר ויחיה צ״ל התגלות למטה ממש, וכמ״ש הנני פותח את קברותיכם[239] שגוף זה עצמו יעמוד ויחי׳ חיי רוחנים עד שלא יצטרך לאכו״ש כלל וכלל כו׳.

פ׳ אחו״ק

יו״ד) **והנה** ענין תחה״מ[240] שיהי׳ בב״א, הוא ע״י עליית סהרא[241] שעכשיו לית לה מגרמי׳ כלום[242], ולעתיד תתעלה כמ״ש בזח״א וישב דף קפא עא״ב דתחה״מ הוא ע״י עליית סיהרא[241] כו׳ כמ״ש והי׳ אור הלבנה כאור החמה[243] כו׳ יתערון כדין מתיא כו׳ ע״ש, והיינו כי שמשא הוא בחי׳ עה״ח כמ״ש בזח״ג ר״פ בהעלותך ת״ח אילנא דחייא כו׳ הוא שמשא כו׳, ומה שאור הלבנה דלית לה מגרמי׳ כלום שזהו ענין עני שחשוב כמת[244] יהי׳ כאור החמה אילנא דחייא ז״ע תחה״מ כו׳.

והנה כתיב היש בה עץ אם אין[245], נת׳ במ״א שפי׳ אם אין שבחי׳ אין הוא למעלה מבחי׳ עץ הוא בחי׳ ע״ח, כי עה״ח הוא בחי׳ חכמה כמ״ש והחכמה תחי׳[246],

---

239) הנני פותח את קברותיכם: יחזקאל לז, יב [ושם: הנה אני — ראה מדרש תהלים סו״ס פה. ילקוט המכירי שם פה, י. ילקוט שמעוני תהלים סה, יא רמז תשצ. בית אלקים להמבי״ט שער היסודות ספס״ב].

240) והנה ענין תחה״מ: מכאן מתחיל מאמר הג׳ מההמשך הכולל פרקים י־יב. להתחלת פי״א ראה מאמר ד״ה את ה׳ האמרת תרל״ב — סה״מ תרל״ב ח״ב ס״ע תעט ואילך. ד״ה ולהבין זה יובן הוא העתק לשונו (שם ע׳ תפ־תפג) — ראה לקמן הערה 260.

פרקים י־יא עד ד״ה ולהבין זה נרשמו בגוכתי״ק. ומשם ואילך בכת״י מעתיק.

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

241) סהרא . . סיהרא: כ״ה בגוכתי״ק. בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: סיהרא . . סיהרא. לפעמים כותבים: סהרא — ראה תרגום יונתן ליחזקאל לב, ז. ועוד. ברכות נג, א וברש״י. זהר רע״מ פינחס רלו, א. רמח, ב.

242) סהרא . . לית לה מגרמי׳ כלום: ראה זהר בראשית לג, ב. תולדות קלה, סע״ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א. בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ שפג.

243) והי׳ אור הלבנה כאור החמה: ישעי׳ ל, כו.

244) עני שחשוב כמת: נדרים סד, ב. זהר רע״מ משפטים קיט, א. רש״י שמות ד, יט.

245) היש בה עץ אם אין: שלח יג, כ. ראה זהר שלח קנח, ב. לקו״ת שלח מב, סע״ד ואילך. סה״מ תרכ״ט ע׳ שטו; תרל״ג ח״ב ע׳ שמא; תרל״ח ר״ע רא ובהנסמן בהנ״ל.

246) והחכ׳ תחי׳: קהלת ז, יב [ושם: החכמה — ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך ובהערה 57].

וכתיב והחכמה מאין תמצא[247] שבחי׳ עה״ח בחי׳ חכמה נמצא מאין ע״ד בריאה יש מאין, שנמצא מובן שהאין הממציא החכמה הוא גבוה הרבה יותר מבחי׳ החכמה שנמצא מבחי׳ האין כו׳, וע״י בחי׳ הבירור שמבררין בחי׳ עה״ד ע״י ממשיכים בחי׳ אין, והיינו ע״י הצדקה בחי׳ השפעת החיים באתר דמותא[237] שריא כו׳ להחיות מאן דלית לי׳ מגרמי׳ כלום שהוא ג״כ בחי׳ אין פי׳ דלית לי׳ כלום, ובהשפעה זו שמחי׳ אותו גורם המשכת בחי׳ אין מה שלמעלה מן החכמה שיהי׳ יש מאין היינו בחי׳ והחכמה מאין תמצא, ושיומשך גילוי זה גם למטה מטה, כי כל מה שהוא עליון יותר יוכל לירד ולהתגלות למטה יותר[248], וכדכתי׳ (איוב י״ב ד״ב) מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות, וכמ״ש בזח״ב ס״פ תצוה דאלמלא חשוכא כו׳, ובזח״ג תזריע דמ״ז סע״ב שע״י החשך נולד יתרון האור כו׳ והיינו ע״י אתהפכא חשוכא לנהורא[249] ובירור נה״ב, וזהו ג״כ ענין ויוצא לאור צלמות[250], שע״י השפעת הצדקה נתהפך מקום המיתה לאור ואילנא דחייא ועי״ז נעשה יתרון האור ע״ד למען חייך שנז׳ לעיל פ״ז מה שיהי׳ בתחה״מ בב״א אי״ה, וע׳ בזח״א וישלח דקסח״ב ודוד מסטרא דחשך קא אתא כו׳ ולית לי׳ חיים, והוא מקבל החיים מאדה״ר והאבות[251], ולע״ל יהי׳ הוא מ׳[252] שנאמר בו וגבה מאד[253], והיינו מטעם הנ״ל שכשנתהפך בחי׳ אילנא דמותא לאור וחיים זהו בחי׳ עליונה יותר כו׳ וז״ש במב״ד[כג] חיים שאל ממך[254], פי׳ שיהי׳ למען חייך הנ״ל.

י״א) **וביאור** ענין מעלת הגילוי דלע״ל ע״י מעשה המצות דעכשיו, שלעתיד ומל כו׳ למען חייך[189] כנ״ל, יובן בהקדם ענין דכתיב ראו עתה כי אני אני הוא[255] כו׳, והקשה בזהר מהו ראו עתה[256], מאחר שפסוק זה דאני אני הוא קאי על לעתיד, ומהו שאומר ראו עתה, ואיך יראה זאת עתה בזה״ג שהוא חשך כפול ומכופל[257] כו׳. אך הענין דכתיב אני ראשון ואני אחרון[258] שלעתיד יהי׳ ב׳

---

247) והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״א. ד״ה זכור את יום השבת פ״ב. לקמן מאמר ד״ה כל הנהנה קרוב לתחילתו. סה״מ תר״ם ח״א ס״ע קסב ואילך. וש״נ.**

248) מה שהוא עליון יותר . . למטה יותר: **ראה ש״א שער הפורים נח, א. סה, א. לעיל מאמר ד״ה לא תבערו אש ספ״ב. וש״נ.**

249) אתהפכא חשוכא לנהורא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה״מ תרל״ח ע׳ קנב. וש״נ.**

250) ויוצא לאור צלמות: **ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תקסט־תקע.**

251) ודוד. . מאדה״ר והאבות: **ראה זהר וישלח קסח, א. בראשית נה, סע״א. לך צא, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ריד ואילך. וש״נ.**

252) ודוד . . הוא מ׳ [=משיח]: **ראה ירושלמי ברכות פ״ב, ה״ד (ובפני משה). זהר לך פב, ב. פיוט אומץ ישעך (הושענות – להוש״ר).**

253) מ׳ . . וגבה מאד: **ישעי׳ נב, יג. ראה גם תו״ח שמות ח״א כט, ב. וש״נ.**

254) במב״ד חיים שאל ממך: **תהלים כא, ה. סוכה נב, א.**

255) ראו עתה . . אני הוא: **האזינו לב, לט.**

256) והקשה בזהר מהו ראו עתה: **משפטים קח, ב. להעיר מפדר״א רפל״ד.**

ראה סה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ תקפג. תרל״ב ח״ב ס״ע תעט ואילך ובהנסמן שם ובריש המאמר שם. תרל״ט ח״ב ע׳ תקיד ואילך.

257) חשך כפול ומכופל: **לשון שמו״ר פי״ד, ג. תניא פל״ו. תו״א בשלח סא, א. לקו״ת חוקת סו, ד.**

258) אני ראשון ואני אחרון: **ישעי׳ מד, ו.**

פעמים אני, כי עכשיו נאמר בכ״מ רק פ״א אני, כמ״ש בקראי טובא אני הוי׳[259], וצ״ל שקאי על בחי׳ אני ראשון, ולעתיד יהי׳ ב״פ אני היינו שיתגלה גם בחי׳ אני אחרון כו׳.

ולהבין זה יובן[260] בהקדם שרש ענין ההפרש בין ג״ע לתחה״מ[261] בדרך קצרה, שג״ע הוא תענוג הנשמות בלא גופים, ויש ב׳ בחי׳ ג״ע[262], ג״ע התחתון וג״ע העליון[263], ויש נשמות שאינם באים כלל לבחי׳ ג״ע העליון[264] כלל[265], והגם כי בכל ג״ע יש כמה מדרגות שע״ז ארז״ל ת״ח אין להם מנוחה[266] כו׳ שנאמר ילכו מחיל אל חיל[267], מ״מ בד״כ הם רק ב׳ בחי׳ ג״ע, העליון והתחתון, ותחה״מ הוא רק בחי׳ אחת, והגם כי גם בתחה״מ יש כמה חילוקי מדרגות שכ״א נכוה מחופתו של חבירו[268], מ״מ בכלל הוא רק בחי׳ א׳ ולא כמו ג״ע שיש בכללו ב׳ בחי׳ ג״ע, וגם יהיו נשמות בגופים דוקא, ולכאורה צ״ל מה״ע שיצטרכו הנשמות שיושבים בג״ע יותר מג״א שנה[135] כמו האבות ומשה וכדומה לירד להתלבש בגוף בשביל לבוא לעונג שיתגלה בתחה״מ, ולמה היתה כזאת מלפניו ית׳ שיצטרכו להתלבש שנית בגוף, גם מה יתרון ויקר ענג זה כ״כ שכדאי כ״ז בשבילו כו׳. הענין הוא דג״ע הוא בחי׳ תענוג הנשמות ממה שלומדים בג״ע הלכות התורה ברוחניות[269] והרי הם

---

259) אני הוי׳: לך טו, ז. ויצא כח, יג. וארא ו, ב. ו. ז. ח. כט.

260) ולהבין זה יובן: תיבות אלו נרשמו בגוכתי״ק ומכאן עד סיום המאמר הועתק בכת״י מעתיק והוא העתק מסה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תפ־תפג (וראה הנסמן שם בריש המאמר ע׳ תעו — חלק מהציונים שבאים לקמן נעתקו משם בשינויים). תרל״ט ח״ב ע׳ תקיד־תקיז. תרל״ו ח״ב ע׳ תקפג ואילך בהוספות וכו׳ עד לקמן הערה 331.

261) ההפרש בין ג״ע לתחה״מ: ראה תו״א יתרו עג, ב. המשך וככה תרל״ז פ״ה ואילך. ד״ה זה היום תרס״ו ע׳ י. ובכ״מ. וראה גם לקו״ת שלח מו, ד. אוה״ת ח״ש כרך ז ס״ע 2400 ואילך. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ קכא ואילך. וש״נ. ס״ע רנח ואילך.

262) ב׳ בחי׳ ג״ע: ראה גם אוה״ת ח״ש שם.

263) ג״ע התחתון וג״ע העליון: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ספ״ג ובהנסמן שם.

264) נשמות שאינם באים . . ג״ע העליון: ראה לקו״ת במדבר ב, א. ואתחנן ט, א. מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ס״ע שפ. תק״ע ע׳ קכב. אוה״ת שה״ש ח״ב ס״ע תשפד. לקמן מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ב. וש״נ.

265) כלל: בסה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ תקפג ליתא.

266) ת״ח אין להם מנוחה: ברכות בסופה. ראה גם תו״ח שמות ח״א ד, ג. וש״נ.

267) ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״א. וש״נ.

268) שכ״א נכוה מחופתו של חבירו: ב״ב עה, א. ומוכח שם בסוגיא (ובקרא) דזהו לנשמות בגופים היינו בתחה״מ — אף שגם בג״ע יש הענין דחופה ונכווה כו׳ (זח״א לט, א. ועוד).

ראה גם סה״מ תרע״ח ס״ע רה ואילך.

269) שלומדים בג״ע הלכות התורה ברוחניות: בסה״מ תרל״ו כאן: וכמארז״ל [ב״מ פו, א] קמפלגי במתיבתא דרקיע וכן אמרו בזהר בכ״ד וע׳ בפ׳ שלח [קסג, א ובהגהות מהרח״ו שם] מענין מתיבתא דרקיע ומתיבתא דמט״ט. ראה גם לקו״ת שלח מז, ב. ואתחנן ו, ב ואילך. סהמ״צ להצ״צ ע׳ 334. סה״מ תרל״ח ע׳ קמו. וש״נ. ע׳ קסא ואילך. וש״נ.

משיגים הארה מבחי' זיו השכינה, שמזה נמשך העונג שהוא ענג נפלא עד אין קץ, ואמנם יש מבחי' התענוג מה שנפל בשה"כ, והוא בלעו"ז[270], וזהו שארז"ל כשראו כרך גדול של[271] רומי[272], שר"א בכה ור"ע[273] שחק, שבכיות ר"א הי' על ירידת התענוג כ"כ להתלבש בדברים גשמי' כו', ור"ע שחק דאם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ, דהנה יש מלאכים שנק' בשם קרבים[274] כמ"ש וכל קרבי את שם קדשו[275], שכמו הקרבים מבררים המאכל שהמובחר יתעלה להיות חיות למוח ולב, והפסולת יודחה לחוץ, כן המלאכים אלו הם המבררים ירידת השפע, וכן בעליות המדרגות מלמטלמ"ע, כמ"ש במ"א בענין עולים ויורדים בו[276] בסולם דתורה ותפלה כו', וכן להאדם ניתן העבודה לברר את בחי' התענוג הזה מירידתו, וכל ענין התלבשות הנשמה בגוף הוא בשביל זה שעי"ז יתברר בחי' התענוג ויהי' יתרון האור מתוך החשך[277] דוקא, ועיקר גילוי ד"ז יהי' לעתיד כי בד"כ ההפרש בין ג"ע לתחה"מ[278] שג"ע הוא בחי' ממכ"ע[279] שיש בו חילוקי מדרגות לכן יש ב' בחי' ג"ע, התחתון והעליון, והגם כי כדאי כל יסורי גיהנם, בכדי לבוא לגילוי השגת התענוג גם מבחי' ג"ע התחתון, ונודע כי יסורי איוב ע' שנה[280] אינם כדאי נגד שעה א'[281]

---

270) בלעו"ז: **ראה קהלת ז, יד. סה"מ תרל"ח ע' קלד.**

271) כשראו כרך גדול של רומי: **ראה מכות בסופה כד, סע"א. וראה תו"א ר"פ בשלח סא, ג. שם ר"פ תצוה פא, סע"א־ב. ובתו"ח [שמות שם כת"י ר"ש סופר ע' שמו. במהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח"א קלה, סע"ג ואילך. ראה גם לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ה ובהנסמן שם.**

272) של רומי: **ראה גם לקו"ש שבת נחמו כרך יט ע' 67 הערה 6.**

273) שר"א . . ור"ע: **כ"ה גם בהמצויין לעיל הערה 260. במכות שם: ר"ג וראב"ע ור"י ור"ע. בלקו"ת בהעלותך לג, ד: ר"א ור"י . . ר"ע. ראה ילקוט שמעוני עקב יא, טו רמז תתסה ר"ג ור"א ור"י ור"ע. לקו"ש שם הערה 5. תו"ח בשלח שם קלד, ד ובהערה 75.**

274) יש מלאכים שנק' בשם קרבים: **ראה בכ"ז ד"ה יסובבנהו לאדה"ז (ברוקלין תשכ"ב ע' 4 וע' 11). נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשל"ט ע' שצג וע' ת. המאמר בלי ההגהות וכו' נדפס שם ע' שסא. במהדורת תשס"ה ח"ב ע' תשכג. וראה לקו"ת ר"פ צו ז, ב. שם פ' שלח ד"ה ענין הנסכים פ"ב מא, ד. ועוד. בהערה הבאה.**

275) וכל קרבי את שם קדשו: **תהלים קג, א. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' ו. תו"א וארא נו, ב. שע"ת סט, א ובהנסמן במ"מ לשם.**

276) עולים ויורדים בו: **ויצא כח, יב. ראה רד"ה ויחלום תש"ח (קונטרס נב) נדפס בסה"מ תש"ח ע' 80. וראה גם (בנוסף להערה 260) לקו"ת יו"כ סח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתסד. במדבר ח"ב ע' תיד.**

277) יתרון האור מתוך החשך: **קהלת ב, יג. ראה גם לעיל פ"י. לקמן פי"ב.**

278) ההפרש בין ג"ע לתחה"מ: **ראה בכ"ז תו"א ד"ה להבין כו' האבות ה"ה המרכבה עג, ב. לקו"ת שלח (מו, ד). ובכ"מ.**

279) ממכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

280) יסורי איוב ע' שנה . . מן הגיהנם: **הקדמת הרמב"ן לאיוב הובא באגה"ת פי"ב.**

ברמב"ן שם (כתבי הרמב"ן ח"א ע' כג): והנה אם יאבד האל מגופו בעוה"ז כל הטובה אשר נהיתה בעולם ויהיה נדון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נדון בעולם הנשמות בייסורי גיהנם.

281) שעה א': **בסהמ"צ להצ"צ א, ב נראה שלומד שעה כפשוטו וע"ש החשבון. במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקד** רגע א'**.**

מן[280] הגיהנם[282], ומ״מ כדאי כל יסורי גיהנם כמארז״ל מוטב דלידייני'[283] כו' בשביל גילוי ג״ע שי״ל גם בשביל בחי' התחתונה שבג״ע התחתון, והיינו מפני היותו תענוג נפלא מאד עד אין קץ, מ״מ הוא רק מבחי' ממכ״ע שיש בו חילוקי מדרגות עד שנחלק לב' בחי' התחתון והעליון כו', אבל תחה״מ הוא בחי' א' להיותו מבחי' אוא״ס הסוכ״ע[284] ששם אינו שייך מעלה ומטה כמו ביושר, ולכן הוא בחי' אחת בד״כ, רק שגם בבחי' החופה אין כל המקיפי' שוים[285] כו', אבל מ״מ הוא בחי' א' בד״כ ויהי' הגילוי בארץ שלמטה דוקא להיות כי נעוץ תחלתן בסופן[286] שבסוף דוקא שהוא בחי' ארץ שבמעשה שמים קדמו[287] כו' שם יהי' גילוי זה להיות כי בסוף דוקא יש כוונת נעיצת התחילה יותר מכמו היותו בבחי' ראש המתפשט כמ״ש בד״ה ועמדו רגליו[288] כו', ולכן תחה״מ בארץ דוקא להיות כי בארץ דוקא יהי' גילוי הארת בחי' סוכ״ע כו' וזהו ענין אני אני שיהי' לעתיד שיתחברו ב' בחי' אני, ויהי' רק מדרגה א' בד״כ, ורק עכשיו הוא העבודה שזהו דכתיב ראו עתה[289] שצריכים לראות עתה בבחי' היום לעשותם שמאיר ג״כ הארת הסובב[290] לכן יוכל להכין בעוה״ז ע״י העבודה שיזכה לעתיד לבחי' הגילוי דחיבור ב' בחי' אני, וזהו שארז״ל במד״ר ס״פ בא ספי״ט[291] אבל לעתיד[292] אני לבדי[291], י״ל ע״ד ונשגב ה' לבדו ביום ההוא[293], שביום ההוא יהי' גילוי מבחי' לבדו היינו בחי' הוא והוי' כמו שהם בבחי' לבדך כמ״ש בד״ה כי מי נח[294], והוא ענין[295] יתרון האור שמתוך החשך דוקא.

---

282) הגיהנם: בסהמ״צ שם: ומשפט רשעים בגיהנם י״ב חדש. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע' תערב: כדאי כל יסורי גהינם י״ב חדש ויותר. אוה״ת חוקת מהדורת תשנ״ח בהוספות ע' 2 — אבל דרוש זה אינו לרבותינו.

283) מוטב דלידייני': חגיגה טו, ב. ראה לקו״ת בשלח ד״ה ראו פ״ב א, ד. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ״א. וש״נ.

284) הסוכ״ע: זהר רע״מ פינחס רכה, א.

285) בבחי' החופה אין כל המקיפי' שוים: בסה״מ תרל״ו כאן ניתוסף: וזהו״ע אחר ונת' במ״א. ראה גם תו״א מקץ לב, ד. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״ב ע' תרנד.

286) נעוץ תחלתן בסופן: ראה ס״י פ״א, מ״ז.

287) שבמעשה שמים קדמו: ראה חגיגה יב, א. תו״א שם ואילך.

288) נעיצת התחילה . . בד״ה ועמדו רגליו: סה״מ תר״ל ע' שכ.

נזכר גם (בנוסף להערה 260) סה״מ תרל״א ע' מב. תרל״ח ע' רלב ובהערה 56. תר״ם ח״א ע' קפב.

289) ראו עתה: בסה״מ תרל״ו כאן ע' תקפה ניתוסף: לפי פי' רש״י ז״ל — ראה שם ע' תקפג.

290) היום לעשותם . . הסובב: ואתחנן ז, יא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.

291) במד״ר ס״פ בא ספי״ט . . אני לבדי: סוף סימן ו.

מובא גם (בנוסף להערה 260) בלקו״ת שלח מח, ע״א. אוה״ת בא ע' רצא. ס״ע חצר. כרך ז ע' ב'תרכב. כרך ח ע' ב'תתקלד־ה. (יהל אור) תהלים ע' קנד. ביאוה״ז להצ״צ וירא כרך א ע' מח.

292) לעתיד: בשמו״ר שם: לע״ל.

293) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא: ישעי' ב, יא. יז.

294) בד״ה כי מי נח: סה״מ תרל״ב ח״ב ע' תס.

295) והוא ענין: בסה״מ תרל״ו כאן ניתוסף עוד קטע.

י"ב) **וביאור** הענין צ"ל ההפרש בין שרפים לחיות ואופנים[296], שנת' בד"ה כי מי נח הנ"ל[297] שהשרפים אומרים קדוש[298] שהוא מחמת ההשגה[299] שאימא מקננא בכורסיא[300], ולכן הם עומדים ממעל[299] לו[301] ע"ש, אבל החיות והאופנים הם ברעש גדול[302], ע' בתוס' ד"ה ברוך בחולין דצ"ב ע"א, שהרעש הוא מחמת העדר השגתם[303] שלהיותם אינם משיגים לכן הם ברעש ע"ד בן כפר שראה[304] כו' והוא מחמת הסתר היצי' לגבי הבריאה, שרק זו"נ מקננא ביצי'[305], וכ"ש אופנים דעשי'[306] שהרעש הוא עוד יותר גדול[307], להיותם מרוחקים יותר כמ"ש אופן א' בארץ דתרגומו[308] מלרע[309], וכ"ש בחי' התענוג שנפל בשה"כ בדברים גשמים שהריחוק אינו בערך כלל נגד ריחוק הנ"ל דבי"ע, שזה לא נתברר עדיין וכנודע המשל מהפלת החומה[310] שכל הגבוה יותר נופל למטה יותר[248], עכ"פ יצא לנו מזה שמחמת הסתר הגשמי' שמסתיר על בחי' התענוג שיש בו צ"ל הרעש ביתר שאת ויתר עז[127] על בחי' הרעש דחיות ואופנים ג"כ, ורעש אותיות שער[311] שעי"ז יומשך בחי' זה השער כו', כי יש שער בימין[312] ושער בשמאל, שער

---

296) ההפרש בין שרפים לחיות ואופנים: ראה לקו"ת נשא כח, ד. שלח מז, א. ובכ"מ.

297) בד"ה כי מי נח הנ"ל: ראה שם ע' תסא־ב.

298) שהשרפים אומרים קדוש: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ג. וש"נ.

299) מחמת ההשגה . . עומדים ממעל לו: ראה לקו"ת חקת רד"ה אז ישיר סב, ג. אמור ד"ה ונקדשתי פ"ה לב, ב. ושם באו"א.

300) שאימא מקננא בכורסיא: ת"ז ת"ו כג, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה הערה 49.

301) עומדים ממעל לו: ישעי' ו, ב. ראה גם סה"מ תרל"ו כאן שניתוסף עוד קטע.

302) החיות והאופנים הם ברעש גדול: יחזקאל ג, יג. ברכת יוצר.

303) שהרעש הוא מחמת העדר השגתם: ראה גם (בנוסף להערה 260) לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א. וש"נ.

304) בן כפר שראה: חגיגה יג, ב.

305) שרק זו"נ מקננא ביצי': כ"ה גם בסה"מ תרל"ב כאן ס"ע תפא. תרל"ט ר"ע תקטז.

בסה"מ תרל"ו כאן ע' תקפה: „שרק שית ספירן מקננא בעשי' עוד" — ואולי חסר שם וצ"ל: שרק שית ספירן מקננא [ביצי' וכ"ש אופנים] בעשי' [שהרעש הוא] עוד.

בסה"מ תרל"ב [שצויין לעיל בהערה 297] ע' תסב: כי ההשגה היא רק בעולם הבריאה ששם אימא מקננא כנ"ל משא"כ ביצי' שרק שית ספירן מקננא [ת"ז ת"ו כג, א.] לכן אין להם השגה כמו השרפי'.

306) אופנים דעשי': ת"ז ת"ו כג, א. ראה לקמן הערות 333־334.

307) אופנים דעשי' . . יותר גדול: ראה גם סה"מ תרל"ט כאן בהערה.

308) אופן א' בארץ דתרגומו מלרע: יחזקאל א, טו [ושם: במלרע [בדפו"א: כמלרע] — ראה (בנוסף להערה 260) בחיי בראשית א, כא בסופו. מו"נ ח"ג, פ"ד. לקו"ת האזינו עז, א. ג. סה"מ תרל"ח ע' קסט].

309) מלרע: בסה"מ תרל"ו כאן ניתוסף עוד קטע.

310) המשל מהפלת החומה: ראה גם (בנוסף להערה 260) לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"ג. וש"נ.

311) ורעש אותיות שער: ראה גם (בנוסף להערה 260) אוה"ת ואתחנן ע' רפג [כרך ה ע' ב"יא]. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תעב. תרל"ג ח"א ע' כ. ח"ב ר"ע תקפו. ע' תר.

312) כי יש שער בימין: ראה בכ"ז לקו"ת שלח (מז, א).

בימין הוא בחי׳ זה השער לה׳[313], ושער בשמאל הוא בחי׳ שער רישיה כעמר נקי[314], וכמו השערה שיונק מהמוח[315] הגם שיניקתה היא מהמוח, מ״מ חיותה מצומצמת מאד שהרי כשגוזזים השערות לא יש שום כאב כלל וכלל והיינו להיות כי החיות אשר בהם הוא מצומצם מאד, ועד״ז יובן בנמשל דכתיב קווצותיו תלתלים תלי תלים של[316] הלכות[317] שקאי על הלכות התורה[318], דכתיב בהם ג״כ סלסלה ותרוממך[319] שע״י בירור וסלסול השערות[318] להפריד ההלכות שלא יהי׳ שום קושי׳ מזה לזה ע״ז מתרומם נפש האדם, ואמנם שרש שרשן של הלכות שבתורה הוא שאורייתא מחכמה נפקת[320], ובחי׳ הארת התענוג שמאיר בחכמה הוא ע״י בחי׳ שערות שאבא יונק ממזלא[321] הוא מזל הח׳ ונוצר[322] שכל בחי׳ השערה הוא הארה מצומצמת וכנ״ל במשל כו׳, אבל בחי׳ זה השער הוא כמשל השער שהוא שער המשמש כניסה ויציאה, ושער זה הוא עוד שער רחב עד״מ שער החצר שהכל יכולים לעבור דרך בו, וע״י בחי׳ בירור התענוג שנפל בשה״כ עד שנתלבש בדברים גשמים דעשי׳ שמקבלים חיות משמרי אופנים[323] ודרך בחי׳ המזלות[324] שמשפיעים לכל עשב[325] בפרט, ועושים מזה מצוה אשר ציונו[326] עד״מ ציצית מצמר גשמי ותפילין מקלף גשמי וסוכה מסכך הגשמי וד׳ מינים שבלולב[327] מצמחים הגשמי׳, וע״י עשיית המצוה בדבר גשמי הלזה מגביהים אותה שתעלה מנפילתה וקבלת חיותה מק״נ להכלל ולהבטל בתענוג העצמי שזהו שמברכין על

---

313) זה השער לה׳: **תהלים קיח, כ.**

314) שער רישיה כעמר נקי: **ע״פ דניאל ז, ט.**

315) השערה שיונק מהמוח: **ראה גם תו״א תצוה פב, ב. קי, ב. הנסמן בסה״מ תרמ״א ע׳ רמ.**

316) קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות: **שה״ש ה, יא. ובמדרש רבה שם.**

317) תלי תלים של הלכות: **ערובין כא, סע״ב.**

318) התורה . . השערות: **ראה גם ערכי הכינויים לבעל סדה״ד מערכת שערות.**

319) סלסלה ותרוממך: **משלי ד, ח. ראה תו״א מקץ לא, ד. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ קז. וש״נ. קונטרסים ע׳ תקמג. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ נה. וש״נ.**

320) שאורייתא מחכמה נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע״מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

321) שאבא יונק ממזלא: **ראה זהר אד״ז האזינו רפט, ב. ע״ח שער הכללים פ״ה. תו״ח שמות ח״א לו, א הערה 455. לקו״ת תצא לט, ב.**

322) מזל הח׳ ונוצר: **ראה גם (בנוסף להערה 260) לעיל מאמר ד״ה ויקח מן הבא בידו מנחה ספ״ג. וש״נ.**

323) בדברים גשמים . . משמרי אופנים: **ראה גם תו״א בשלח סו, א. נח ט, ד. לקו״ת ואתחנן ט, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ר״ע קכא. תו״ח (שמות כת״י ר״ש סופר ע׳ 1286. במהדורת אותיות מרובעות) ויקהל ח״ב תכח, ג.**

324) משמרי אופנים . . המזלות: **ראה גם תו״א נח ולקו״ת ואתחנן שם. עקב יד, ג. שער היחוד קיא, ב. קמו, רע״א. תו״ח נח נט, ד ובהערה 57. וירא צט, ד. וארא ח״א ס, ג בשם הע״ח. וש״נ.**

325) המזלות שמשפיעים לכל עשב: **ראה גם שער האמונה לג, א ובהערה 8. לעיל מאמר ד״ה כי תשא ובהערה 69.**

326) ציונו: **בסה״מ תרל״ו כאן (ס״ע תקפו) ניתוסף עוד קטע.**

327) וד׳ מינים שבלולב: **סוכה לא, א. מנחות כז, א.**

המצות אשר קדשנו אשר הוא בחי׳ העונג[328] העצמי וע״י בחי׳ בירור זה יזכה המברר ועושה המצוה לגילוי בחי׳ זה השער שהוא שער רחב הוא בחי׳ רחבה מצותך מאד שהם כלים רחבים לקבל גילוי בחי׳ מאד העליון שז״ע אדם אדמה לעליון[329] שנת׳ בד״ה קרוב ה׳[330] לכל קוראיו וביאוריו[331], וז״ע יתרון אור מתוך החשך[277] דוקא, וע״ד שאין אדם רואה מתוך הלובן אלא מתוך השחור[332] שבעין, שע״י שהחשך מכסה על בחי׳ התענוג המלובש בו בבחי׳ נפילה ע״י הסתר זה נעשה הרעש גדול מאד יותר הרבה מבחי׳ הרעש דאופנים שהרעש שלהם הוא רק מצד היותם בעשי׳ ע׳ בכהאריז״ל[333] ובלק״ת בד״ה האזינו[334] השמים השלישי בסופו, וכ״ש בחי׳ התענוג העצום שמוסתר בדברים הגשמי׳, ולכן מבחי׳ בירור דרעש זה נעשה שער הוא בחי׳ זה השער בחי׳ שער רחב עצמות לובן התענוג כו׳ שלמעלה הרבה מבחי׳ הענג דח״ס הנמשך ע״י השערות כנ״ל.

ובזה יובן ל׳ המד״ר הנ״ל אני לבדי[29] כי י״ל שמלבד שע״י בירור הניצוצות שנפלו בשבה״כ מעולם התהו יורשים בחי׳ אורות דתהו הנה עי״ז מאיר ומתגלה מה שלמעלה מתהו ותיקון, והיינו כי התהו הי׳ בונה ע״מ לסתור, והשבירה הי׳ שהי׳ סותר ע״מ לבנות[335] בכוונה[336] וכאשר מבררים בבחי׳*[337] התיקון שהיא*[337] לעשות לתקן[24] בתיקוני המצות עד״מ שופר מקרן גשמי[337] וד״מ

---

328) אשר קדשנו אשר . . העונג: ראה גם לעיל מאמר ד״ה זכור את יום השבת פ״ב. וש״נ.

329) אדם אדמה לעליון: ישעי׳ יד, יד. ראה עבוה״ק ח״א חלק היחוד פי״ז. של״ה תולדות אדם ג, א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קכב. וש״נ. בראשית ע׳ קסב. וש״נ.

330) בד״ה קרוב ה׳ . . וביאוריו: סה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תב וע׳ תה ואילך.

331) וביאוריו: ע״כ נמצא בסה״מ תרל״ו שבהערה 260. בסה״מ שם ישנו הוספה לערך שורה ומחצה.

332) שאין אדם רואה . . מתוך השחור: להעיר מלקו״ת האזינו סד״ה כנשר יעיר עח, ג.

ראה ויק״ר פל״א, ח. רש״י האזינו לב, י. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשא. ע׳ תתצג ובהנסמן במ״מ לשם. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ שלה. פיה״מ עט, ד — ובלקוטי שיחות ואתחנן כרך ט ע׳ 64. אוה״ת האזינו ע׳ א׳תרעט. ע׳ א׳תרפח.

באוה״ת שם מציין למשנה פ״ו דבכורות — ראה בזה ספר הערכים חב״ד ח״ב ע׳ תקפה ובהשמטה לשם בע׳ תרצז.

333) דאופנים . . בעשי׳ ע׳ בכהאריז״ל: ראה ע״ח שער פנימיות וחצוניות ש״מ, דרוש טו. תו״א יתרו סט, א. לקו״ת במדבר יט, א. האזינו עה, ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ לה. וש״נ. לעיל הערה 306.

334) ובלק״ת בד״ה האזינו: עז, ב. עד, ד. אוה״ת ישעי׳ כרך ב ע׳ תשסה־תשסז [והושלם בספר הליקוטים דא״ח „צמח צדק״ מערכת אופנים ע׳ תקסב].

335) התהו הי׳ בונה ע״מ לסתור . . לבנות: בסה״מ מלוקט ה׳ ע׳ קנו (בהוצאה החדשה ח״ב ע׳ שנו) מציין מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״ב ע׳ תשכח. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ס״ע תקפב ואילך [ואולי צ״ל בסה״מ מלוקט שם]. ראה גם המשך מים רבים תרל״ו ס״ע ט ואילך.

336) בכוונה: ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ר״ע רסא. וש״נ.

*337) בבחי׳ . . שהיא: בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ תפג: בחי׳ . . שהוא.

337) שופר מקרן גשמי: ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקמד. וש״נ.

שבלולב[327] מצמחים גשמי' הרי ע"י עשיית מצות אלו וכדומה להם משלימים את בחי' הרצון שסתר ע"מ לבנות בכוונה, וע"י השלמת רצון זה שנתאוה שיהי' ממעשה התחתונים דוקא עי"ז יתגלה בחי' שלמעלה מתהו ותיקון, וזהו אני לבדי בחי' הוא וש' הוי' כמו שהם בבחי' לבדך כנ"ל שנת' ענינו בד"ה כי מי נח הנ"ל[294], וכ"ז צריכים לראות בעבודה דעכשיו וזהו ראו עתה[255] השגה בבחי' ראי' איך שיהי' חיבור ב' בחי' אני ע"י הבירורים דבחי' התענוג דעכשיו כו'.

פ' בהב"ח

י"ג) **ועפ"ז** יובן[338] ענין מעלת הצדקה מה שפיזר נתן לאביונים[א] בפרט וכלליות המצות שנמשלו לצדקה[42] מטעם הנ"ל שע"י הצדקה וכל מצות מעשיות יומשך הגילוי למטה דוקא בעשייה, מה שלא נמשך זה ע"י בחי' האהבה ודביקות כו', וכנ"ל. והטעם לזה יובן ממשנ"ת במ"א ע"פ הראיני את מראיך[339] בענין הראי' שמתפשטת למטה יותר מהשמיעה דהיינו גם בעשיי' הגשמיות, משא"כ השמיעה הוא רק שמיעת הקול שהוא רוחני בערך דומם הגשמי, והוא מפני שהראי' גבוה יותר כמ"ש במ"א באריכות לכן מתפשטת למטה יותר, והנה לע"ל כתיב כי עין בעין יראו[340], ועוד פסוקים הרבה שיתגלה לע"ל גילוי בחי' ראי', והיינו ע"י מעשה המצות דעכשיו שהם בעשי' שעי"ז נמשך בחי' הראיני, וכמ"ש במ"א בענין יראה כשם שבא לראות[341] כך בא לראות, והוא להיות עיני ה' אל צדיקים[342], וכח המשכה זו יתפשט גם בעשי' דוקא ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא[343] כו' וכה"ג נת' בת"א בד"ה וייצר כו' את האדם[344], גבי בחכמה יסד ארץ[345], ועמ"ש בד"ה אל יתהלל[346] החכם[347] כו' כ"א

---

338) ועפ"ז יובן: מכאן מתחיל מאמר הד' מההמשך הכולל פרקים יג־טו.

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

339) הראיני את מראיך: שה"ש ב, יד. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' פט ואילך. ע' קא. וראה גם הנסמן לעיל במאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב.

340) כי עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

341) בענין יראה כשם שבא לראות: ראה חגיגה ב, א. תוד"ה יראה. סידור שער החנוכה רעו, ג. אוה"ת שבועות ס"ע קסא ואילך [במהדורת תשנ"ה ר"ע קסב].

342) עיני ה' אל צדיקים: תהלים לד, יז.

343) בד"ה ועתה יגדל נא: ראה לקו"ת שלח לט, ג.

344) בת"א בד"ה וייצר . . האדם: בראשית ד, ג ואילך.

345) בחכמה יסד ארץ: משלי ג, יט.

346) בד"ה אל יתהלל החכם: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' מג ובהנסמן בהמ"מ לריש המאמר בח"ב שם.

347) אל יתהלל החכם: ירמי' ט, כב [ושם: חכם — ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקטו. אוה"ת ח"ש קכה, ב. חוקת כרך ו ע'

בזאת כו' כי אני כו' חסד וצדקה בארץ[348], שהכל ענין א' שהכח לירידת השפע למטה זהו נמשך מלמעלה יותר מעצם החכמה מצד עצמה, וכמש"ש בענין הראיני[349] שהו"ע המשכת הכתר בחכמה כו', וגם כי עיקר הראי' נמשך ג"כ מן השחור[350] שבעין שהוא ע"ד מגלה עמוקות מני חשך[351] שנת' לעיל[350], ועמ"ש במ"א בד"ה יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו[352]. ובזה יובן ג"כ מ"ש בזהר בהעלותך הנ"ל[353] ע"פ יש מפזר ונוסף[155] דהל"ל ויוסף, אלא ההוא אתר דשארי[354] בי' מיתה הוא גרם לי'[355] דיתוסף מחיים דלעילא כו' ופי' במק"מ כי הנו"ן רומז למ'[356], ועז"נ נפלה ולא תוסיף[357] כו' ולכן נק' אתר דשארי[354] בי' מיתה, וע"י הצדקה גורמים עליית המ' כו', וזהו סומך ה' לכל הנופלים[358].

והנה ידוע ונת' לעיל ג"כ דפי' צדיק הוא בעל צדקה[48] ולכן תמונת אות[359] צדי"ק[360] הוא יו"ד ונו"ן[359], צדיק כפופה הוא יו"ד ונון כפופה, צדיק פשוטה הוא יו"ד ונון פשוטה, ועכ"פ צדיק הוא יו"ד ונו"ן, והיינו שע"י השפעת הצדקה הוא גורם יחוד וחיבור היו"ד שהוא בחי' כתר וחכמה[361] שיומשכו אל הנון שהיא בחי' מל' להקימה מנפילתה ולהעלותה מעלה מעלה, וע' מזה בס' אור

א'תתצט. ירמי' כרך ב ע' תתעז. ע' תתעה. סה"מ תרכ"ז ר"ע תיג. תרכ"ט ע' נב. תרל"ד ע' סו. תר"ם ח"א ע' שסב. לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן פ"ג].

348) כ"א בזאת . . וצדקה בארץ: **ירמי' ט, כג [בדילוג].**

349) וכמש"ש בענין הראיני: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' צג.**

350) הראי' . . מתוך השחור . . שנת' לעיל: **ראה לעיל פי"ב.**

351) מגלה עמוקות מני חשך: **איוב יב, כב.**

352) בד"ה יסובבנהו . . כאישון עינו: **ראה מאמר ד"ה זה לאדה"ז — ברוקלין תשכ"ב ע' 7 וס"ע 11 ואילך. נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשל"ט ע' שצו; ס"ע ת ואילך. המאמר בלי ההגהות וכו' נדפס שם ע' שסג [במהדורת תשס"ה ח"ב ע' תשכו]. פרשיות התורה ח"ב ע' תתצג.**

353) בזהר בהעלותך הנ"ל: **פ"ו.**

354) דשארי: **וכ"ה בסמוך בפנים. בזהר ולעיל בפ"ו דשרי.**

355) הוא גרם לי': **בזהר: הוא גרים לי'. לעיל פ"ו: שהוא גרם לו.**

356) במק"מ כי הנו"ן רומז למ': **לזהר שם. ראה גם פרדס שער האותיות שער כ"ז, פי"ז.**

מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' עג. תקס"ה ס"ע תשצו־תשצז. תקס"ז ע' שנה. קיצורים והערות לתניא ע' קמח [נדפס גם באוה"ת ענינים ע' רא]. אוה"ת ויחי כרך ו' ע' 2284. ביאורי הזהר להצ"צ במדבר כרך א ע' תנט.

357) נפלה ולא תוסיף: **עמוס ה, ב [ושם: לא — אבל כ"ה בכ"מ ומהם: זהר ויחי רלז, ב. פקודי רלט, ב. סה"מ תרמ"א ע' קמו. וש"נ].**

358) סומך ה' לכל הנופלים: **תהלים קמה, יד.**

359) תמונת אות צדי"ק . . יו"ד ונו"ן: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ו בערכו.**

360) אות צדי"ק: **ראה שבת קג, ב: גמין צדין צדין גמין. קד, א: צד"י כפופה וצד"י פשוטה. ועוד. תקו"ח צח, ג: בצד"י . . דצד"י. זהר בהקדמה ב, ב: צדי אנת וצדיק אנת. מגן דוד להרדב"ז בערכו מא, ג ואילך. סה"ש תנש"א ח"א ע' 340 ואילך ובהנסמן שם. (ובאגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"ג ע' תלו־תלז). וראה גם ערה"כ לבעל סדה"ד בערכו. קהלת יעקב בערכו. מאמרי אדה"ז תקס"ה שם ע' תשצז. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קמב.**

361) היו"ד . . כתר וחכמה: **ראה גם פרדס שער האותיות שם פי"ג.**

תורה מהמגיד נ״ע ברמזי אגדות בד״ה לא הכל בקימה[362] כו׳ ע״ש, ולכן נא׳ ונוסף עוד בנו״ן דוקא שבחי׳ זו היא הגורמת לו התוס׳ אור וכמשנת״ל, ולכן זהו למעלה מבחי׳ יוסף כי זהו כענין עד דוד הגדיל[363].

י״ד) **ועפ״ז** יובן ג״כ מאה״ז ויגש הנ״ל[364] ע״פ ולא יכול יוסף להתאפק[365] דבחי׳ יוסף צדיק עליון זהו גבאי צדקה כו׳ ועז״נ פזר נתן[366] כו׳, אמנם ע״י ונוסף עוד בנו״ן[367] היינו שהנו״ן בחי׳ מ׳[356] גורם לו תוס׳ יתירה יותר מבחי׳ יוסף עצמו, וז״ע אחע״ב[368] ועמ״ש בד״ה ויגש אליו יהודה[369], ומבחי׳ נו״ן כפופה זו יעלה לבחי׳ נו״ן פשוטה[370] בחי׳ יובלא שהוא למעלה מעה״ח ומבחי׳ שמשא, וז״ש ובו תדבקון[371] בנו״ן פשוטה וכמ״ש במ״א, וזהו ג״כ ענין שער[370] החמישים[372] כו׳, ולכן ארז״ל גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו[373], כי למשה רבינו לא נתגלה בחי׳ שער החמישים[374], ועמ״ש ע״פ וספרתם לכם[375] כו׳ גבי תספרו חמשים יום, ולהיות כי גילוי זה הוא בחי׳ ומדרגה גבוה מאד, לכן יהי׳ הגילוי למטה דוקא מטעם שנת׳ לעיל, וזהו שאמר אח״כ צדקתו עומדת לעד[טז] כי הצדקה שישראל עושין עומדת בפ״ע עד לע״ל, ואז יבוא בהתגלות ע״י הפיזור שנתן לאביונים, עד שהיד הגשמי שנתנה הצדקה יתפשט בה בחי׳ חסד דרועא ימינא[376] שבחי׳ חסד אלקי יתפשט כ״כ עד בחי׳ היד הגשמי, ולא כמו עד התחיה שהתגלות אלקות הוא רק בע״ס לבד, וי״ל שגם בע״ס דעשי׳ יש גילוי אלקות גם בלי מעשה התחתונים כו׳, ואמנם שיהי׳ גילוי אלקות בחי׳ חסד דרועא ימינא בהתגלות ממש גם בעולם העשיה עד שהגוף הגשמי יחיה מזה כנ״ל[377], זה א״א להיות מבלעדי צדקה וגמ״ח, שע״י הצדקה וגמ״ח שעושי׳ להחיות[378] רוח

---

362) בס׳ אור תורה . . לא הכל בקימה: במהדורת קה״ת קג, ד ואילך [ובמהדורת תשס״ו ע׳ תמא־תמב]. לקו״א סצ״א יח, ב ואילך.

363) עד דוד הגדיל: שמו״א כ, מא. ראה לקו״ת חוקת סד, א. מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ תקלו. ע׳ תקמה.

364) מאה״ז ויגש הנ״ל: רח, א — הובא לעיל רפ״ו.

365) ולא יכול יוסף להתאפק: ויגש מה, א.

366) פזר נתן: תהלים קיב, ט.

367) ונוסף עוד בנו״ן: ראה לעיל רפ״ו. פי״ג.

368) אחע״ב: משלי יב, ד.

369) בד״ה ויגש אליו יהודה: תו״א ויגש מג, ד.

370) נו״ן פשוטה . . שער החמישים: ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תשצז־תשצח. אוה״ת פ׳ ראה ע׳ תרפג. ע׳ תרפא. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שצב. שע״ת קד, א הערה 7.

371) ובו תדבקון: פ׳ ראה יג, ה.

372) שער החמישים: ראה בסמוך הערה 375.

373) גדול העושה . . ממשה רבינו: ב״ב ט, ב. ראה גם לעיל פ״ו.

374) למשה רבינו . . שער החמישים: ר״ה כא, ב.

375) ע״פ וספרתם לכם: לקו״ת במדבר י, ד.

376) חסד דרועא ימינא: ת״ז בהקדמה יז, א. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת.

377) כנ״ל: פ״ז. ספ״ט.

378) להחיות: תוקן ע״פ בוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

שפלים[46] דלית לי' מגרמי' כלום[47] וכמ"ש מזה במ"א בד"ה תפלה לעני[379], ובד"ה תקעו בחדש שופר[380], שהעניים מקבלים מבחי' סיהרא ושזה מוכרח להיות כמ"ש כי לא יחדל אביון[381], מטעם שנת' שם, ולכן צעקת העני גדלה מאד מדוע יגיע לו דוקא ככה לכן קדם תפלה לעני לתפלה למשה כו' ע"ש באריכות, וזהו דקדוק הלשון עומדת לעד שכהיום בבחי' היום לעשותם[290] עומדת בפ"ע בבחי' אור מקיף עד לעתיד שיבא בבחי' התגלות*[382] בחי' הצדקה והחסד.

ט"ו) **ועדיין** צ"ל פי' לעד שמשנת"ל זהו הכל בענין עומדת, שעומדת בפ"ע כו' עד לעתיד כו' ומ"ע שאה"כ על לעתיד לשון לעד. אך הענין הוא שלע"ל יתגלה בחי' הכתר שלמעלה מהחכמה כמשנת"ל, ונודע כי בתי' עד יש בו ג' פירושים[382], ל' עדי וקישוט, שז"ע ועטרותיהם בראשיהם[383], הב' ל' נצחית[384] שקאי ג"כ על בחי' הכתר שבו בחי' התחתונה מא"ס ב"ה המאציל[385], הג' ל' עד פה תבא[386] שהוא ג"כ בבחי' הכתר שאין בו השגה כו' כמ"ש מזה באריכות בלקו"ת בביאור פקודי המשכן[382] מענין בעדי עדיים, ועד"ז יובן כאן בענין הצדקה שעומדת לעד בכל ג' פי' הנ"ל, וכ"ז הוא עליית סהרא[387] היינו בחי' המל'[388] ע"ד שובה ישראל עד[389], שכנס"י ע"י התשובה גורמת עליית המל' עד למעלה מעלה וכענין ותבואי בעדי עדיים[390], וכמ"כ י"ל פי' צדקתו עומדת לעד, פי' הצדקה הוא[391] עומדת לבחי' עד להעלותה מעלה מעלה וכמ"ש וצדקה תרומם גוי[392], כי ע"י פזר נתן לאביונים ע"ז גורם מ"ש כי יעמוד לימין אביון[393] להושיע משופטי נפשו שקאי על הבינונים שזה וזה שופטן, והקב"ה עוזר לו מהיצה"ר כמ"ש בסש"ב[394], וע'

---

379) בד"ה תפלה לעני: **אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שצד ואילך.**

380) ובד"ה תקעו בחדש שופר: **סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' שצט ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע' תל ואילך.**

381) כי לא יחדל אביון: **פ' ראה טו, יא.**

*382) לעתיד שיבא בבחי' התגלות: **מובא בכ"מ בשם כ"ק אדמו"ר מהר"ש — ראה המובא לעיל הערה 1. סה"מ מלוקט ח"א ע' ז (בהוצאה החדשה ח"ג ע' רסז). סה"מ תרל"ט ח"א ע' מז. וש"נ.**

382) עד . . ג' פירושים . . בלקו"ת . . המשכן: **פקודי ז, ב־ג. וראה גם שם ה, א. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 1316־תרנח. ע' 1326. ע' 1310־תרנה. במהדורת אותיות מרובעות) פקודי ח"ב תמד, ב־ג. תמז, ג־ד. תנו, א ואילך.**

383) ועטרותיהם בראשיהם: **ברכות יז, א.**

384) ל' נצחית: **ראה גם (בנוסף להערה 382) תו"ח שמות ח"א ה, ג ובהערה 255.**

385) הכתר . . בחי' התחתונה . . המאציל: **ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א.**

386) עד פה תבא: **איוב לח, יא.**

387) סהרא: **בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272: סיהרא. ראה גם לעיל הערה 241.**

388) סהרא היינו בחי' המל': **ראה זהר בראשית טז, סע"ב. כ, א.**

389) שובה ישראל עד: **הושע יד, ב.**

390) ותבואי בעדי עדיים: **יחזקאל טז, ז.**

391) הוא: **בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272: היא.**

392) וצדקה תרומם גוי: **משלי יד, לד [ושם: צדקה — ראה גם סה"מ תרל"ח ע' פד. וש"נ. תר"ם ח"א ע' צח. וש"נ].**

393) כי יעמוד לימין אביון: **תהלים קט, לא.**

394) הבינונים שזה וזה שופטן . . בסש"ב: **ברכות סא, ב. תניא פי"ג. ראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שיז ואילך. שע"ת עו, רע"ג (ספ"א). צה, ב. ד"ח שער התפלה פס"ח־פ"ע.**

בענין משפט וצדקה ביעקב אתה[395] כו׳ בת״א ד״ה אשירה להוי׳[396]. וזהו ג״כ מ״ש כל עצמותי תאמרנה כו׳ מציל עני[397] מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו וכדפי׳[398] בזח״ג ואתחנן דרס״ז סע״ב[399] שמציל היצ״ט מהיצה״ר כו׳. וזה נמשך ע״י הצדקה, נמצא הצדקה גורם לתשובה, וזהו צדקתו עומדת לעד שיבא לבחי׳ שובה ישראל עד כו׳, וז״ע בכל מאדך בכל ממונך[400] שע״י הצדקה יבא לבחי׳ האה״ר דבכל מאדך וכמ״ש ע״פ ושמתי כדכד[401].

ועוד הנה הנה״ב שרשו מזמל״ק[402] שמתו[403], וע״י הצדקה שממשיך חיות במקום עה״ד טו״ר אילנא דמותא[404] להעלותו בעה״ח, ובעבודה בנפש האדם גורם שתהפך הנה״ב ליכלל בקדושת הנה״א, וע״י תתעלה הנה״א ע״ד והחיות נושאות[405] כו׳, וז״ע קרנו תרום ע״י בחי׳ צדקה תרומם, כי הנה קרן[406] היא[407] בחי׳ מל׳[406] וע׳ בזח״ג פ׳ במדבר דקי״ך ע״א[408] גבי ובא לו לקרן כו׳, ונת׳ פי׳ שזהו בחי׳ קבעומ״ש בחי׳ יראה תתאה, וכבוד הוא בחי׳ ח״ע[409] בחי׳ יראה עילאה, וכמ״ש בביאור ע״פ נשא[410] בענין עבודת בני מררי, וא״כ קרנו תרום בכבוד ב׳ בחי׳ כבוד[411], כבוד נברא וכבוד נאצל[412], והיינו להיות התחברות בחי׳ יר״ת ביר״ע, ואין כבוד אלא תורה[יח] כי גילוי בחי׳ יר״ע זהו ע״י עסק התורה כמארז״ל אם אין חכמה אין יראה[413] וכמ״ש

---

395) משפט וצדקה ביעקב אתה: **תהלים צט, ד.**

396) בת״א ד״ה אשירה להוי׳: **בשלח סג, ב. ראה גם לקמן מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך לפ״ז צ״ל.**

397) כל עצמותי . . מציל עני: **תהלים לה, י.**

398) וכדפי׳: **תוקן ע״פ בוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.**

399) בזח״ג ואתחנן דרס״ז סע״ב: **מובא גם ב(יהל אור) אוה״ת תהלים שם ע׳ קכח ס״ד.**

400) בכל מאדך בכל ממונך: **ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א. ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרכה. וש״נ.**

401) ע״פ ושמתי כדכד: **לקו״ת פ׳ ראה כה, א ואילך.**

402) הנה״ב שרשו מזמל״ק: **=מז׳ מלכין קדמאין. ראה תו״א נח ט, א. תו״ח נח ס, ג ובהנסמן במ״מ לשם. סה״מ תרע״ח ע׳ רפ.**

403) מזמל״ק שמתו: **ראה וישלח לו, לא ואילך. זהר אד״ר נשא קכח, א. קלה, א. ע״ח שער הכללים פ״א. שער דרושי נקודות ש״ח, פ״ד. שער שבה״כ ש״ט, פ״א ואילך.**

404) אילנא דמותא: **לשון הזהר בראשית לה, ב. ועוד.**

405) והחיות נושאות: **ראה בחיי תרומה כה, י בשם הפדר״א ספ״ד. הנסמן במאמרי אדה״א בראשית ע׳ שעג.**

406) קרן . . מל׳: **ראה גם לקו״ת אמור לד, ד. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרפד. וש״נ.**

407) היא: **בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: הוא.**

408) בזח״ג פ׳ במדבר דקי״ך ע״א: **מובא גם בלקו״ת אמור שם. ראה גם ביאוה״ז במדבר קמד, ב ואילך. מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ נב ואילך. תקס״ה ח״ב ע׳ תרט ואילך. תקס״ז ע׳ קסה ואילך.**

409) וכבוד . . ח״ע: **ראה גם פרדס שער עה״כ שכ״ג, פי״א מערכת כבוד. מאו״א מערכת כבוד אות ו. לקו״ת האזינו עה, ב. שה״ש מח, ב.**

410) בביאור ע״פ נשא: **לקו״ת נשא, כא, א. כג, א.**

411) בכבוד ב׳ בחי׳ כבוד: **ראה גם סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ עז וע׳ רלז.**

412) כבוד נברא וכבוד נאצל: **ראה ת״ז בהקדמה ה, א. ו, ב. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״א ע׳ ב ואילך. וש״נ.**

413) אם אין חכמה אין יראה: **אבות פ״ג, מי״ז.**

בלק"ת בד"ה וידבר דעשה"ד[414], ועמ"ש ע"פ ואולם חי אני[415] וימלא כבוד כו', ובביאור ע"פ כי עכ"כ חופה[416], ובת"א יתרו בביאור דזכור ושמור[417] בענין רמה קרני[418], וזהו ע"ד קרן היובל[419], וע' בזח"א לך דצ"ו סע"א[420] בענין בקרן היובל[421], בקרן בן שמן[422].

וזהו דכתיב זרעו לכם לצדקה[423], שהצדקה בעת שעושים אותה היא רק כמו זריעה בארץ לבד שאין בא ההתגלות עד לעתיד, שאז יהי' קצרו לפי חסד[424] שכמו בעת קצירה בא הטוב בהתגלות כן לע"ל יבא החסד בחי' חסד דרועא ימינא[376] בהתגלות ממש בעולם העשייה דוקא ישכון, ויהי' הגוף הגשמי דוקא כלי לאור א"ס ב"ה וכמ"ש והתהלכתי בתוככם[425] כו'.

חגה"ש

ט"ז) **ועדיין** צ"ל מ"ש פזר[426] נתן[366] לאביונים, למה אמר לשון אביון ולא לעניים או לדלים, הנה בעה"כ[427] הביא בשם מאו"א[428] וז"ל יסוד[429] בזה"ג, וכן[430] הנוק'[431] נק'[432] אביונה כי תאב לזיווג[433] עכ"ל, ובשם ספר כד הקמח[434] כ'

---

414) בלק"ת בד"ה וידבר דעשה"ד: **במדבר יז, א ואילך.**

415) ע"פ ואולם חי אני: **ראה מאמר ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קפג ואילך.**

416) ובביאור ע"פ כי עכ"כ חופה: **לקו"ת שה"ש מח, א.**

417) ובת"א יתרו בביאור דזכור ושמור: **עב, ג.**

418) רמה קרני: **שמו"א ב, א.**

419) קרן היובל: **נסמן בסמוך הערה 421.**

420) בזח"א לך דצ"ו סע"א: **מובא גם בלקו"ת שמיני יט, ב.**

421) בקרן היובל: **יהושע ו, ה.**

422) בקרן בן שמן: **ישעי' ה, א.**

423) זרעו לכם לצדקה: **הושע י, יב.**

424) קצרו לפי חסד: **המשך הכתוב זרעו לכם.**

425) והתהלכתי בתוככם: **בחוקותי כו, יב.**

---

426) ועדיין צ"ל מ"ש פזר נתן: **מכאן מתחיל מאמר הה' מההמשך הכולל פרקים טז־כ.**

המאמר נרשם בגוכתי"ק. פרט לפי"ט שהוא העתק מלעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא', ראה לקמן הערה 496.

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

427) בעה"כ: **= בערכי הכנוים לבעל סדר הדורות מערכת אביונים.**

428) מאו"א: **מערכת אביון סכ"ה. מובא גם באוה"ת מקץ כרך ה ע' 1950.**

429) יסוד: **בעה"כ: [אביון] יסוד. במאו"א ואוה"ת: אביון נק' היסוד.**

430 וכן: **כ"ה גם בעה"כ. במאו"א ואוה"ת: כי הוא תאב לזווג וכן.**

431) הנוק': **בעה"כ, במאו"א, ואוה"ת ליתא.**

432) נק': **כ"ה גם בעה"כ. במאו"א: נק' היא. באוה"ת: היא נק'.**

433) כי תאב לזיווג: **כ"ה גם בעה"כ. במאו"א ואוה"ת ליתא. ראה לעיל הערה 430.**

434) ספר כד הקמח: **לרבינו בחיי. בעה"כ**

עני הוא שאין[435] מזונותיו מספיקין כו' ואביון[436] למטה ממנו[437] כי הוא התאוב[438] לכל דבר[439] כו' עכ"ד. וכן מובן ממ"ש (ש"א ב) מקים מעפר דל[440] מאשפות ירים אביון. ופי' וענין דל[441] י"ל שקאי על בחי' יסוד ז"א שנק' דל[442], והטעם יובן בהקדם ענין הידוע שיוסף הי' יתום מאמו[443], ועליו נאמר ויהי יוסף יפה תאר[444] ויפה[445] מראה[444] ר"ת יתו"ם[446], והענין הוא דמבואר בע"ח בכ"ד שבחי' יסו"א ארוך[447] מבחי' יסוד אימא, כי בחי' יסוד אימא מסתיים בחזה דז"א[448], ואינו מגיע לבחי' יסוד ז"א, אבל בחי' יסוד אבא ארוך היינו שמגיע גם לבחי' יסוד ז"א ג"כ, וגם מבואר בכמה מקומות שבינה עד הוד אתפשטת[449] שזהו ג"כ כענין הנ"ל שרק עד עיקר המדות הוא בחי' התפשטות הבינה וכמ"ש מזה במ"א בענין ספירה ומ"ת[450] בביאור הזח"ג פנחס[451] חמש אינון כו', ונמצא מובן שיוסף שהוא בחי' יסוד ז"א הוא יתום מאמו לפי שאינו מגיע אליו בחי' התפשטות אור הבינה בזה"ג כמו בהיותו במצרים שג' מצרים הוא נחשב מברית בין הבתרים כמ"ש

צויין ע' צדקה, והוא שם בתחילתו — במהדורת שעוועל כתבי רבינו בחיי ח"ד ע' שמא.

435) שאין: **בכד הקמח: איש שאין.**

436) ואביון: **שם: אבל האביון הוא.**

437) ממנו: **שם: בחסרון.**

438) התאוב: **בעה"כ ובכד הקמח: התאב.**

439) התאוב לכל דבר: **ראה גם ספר החקירה להצ"צ מערכת אביון ע' צא [ובמהדורת תשס"ג ע' צב] ושם צויין לרש"י דברים כד, יד. לקו"ש נצבים כרך ב ע' 240 שמציין לרש"י דברים טו, ד.**

מ"ש הצ"צ בסיום הפיסקא בספר החקירה שם: ג' שרשים אלו וכו', הוא כמו שמופיעים השרשים בהמהדורות שלפני תשס"ג.

440) (ש"א ב) מקים מעפר דל: **פסוק ח.**

441) ופי' וענין דל: **ראה בהבא לקמן ביאוה"ז תשא נד, ג. ולהצ"צ שם כרך א ע' רפ. ח"ב ע' תתלב־תתלג.**

442) יסוד ז"א שנק' דל: **ראה זהר רע"מ ר"פ תשא קפז, ב. פרדס שער עה"כ שכ"ג, פ"ד מערכת דל. מאו"א מערכת דל סי"ב. ביאוה"ז שם. לקו"ת תזריע כב, ב.**

443) שיוסף הי' יתום מאמו: **ראה ע"ח שער הצלם שכ"ו, פ"ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קיח. וש"נ. שעה"י קלד, ב ובהערה 55.**

444) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה: **וישב לט, ו.**

445) ויפה: **תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.**

446) יפה תאר ויפה מראה ר"ת יתו"ם: **ראה ע"ח שער הכללים ספ"ד. שער הצלם שכ"ו, פ"ג. טעמי המצות ס"פ שמיני. ספר הליקוטים בראשית סוס"א. שמיני סי"א. הנסמן באוה"ת בהעלותך כרך ו ע' א'תשסו.**

447) יסו"א ארוך: **ראה ע"ח שער הכללים פ"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שעח. וש"נ. תו"ח תצוה ח"ב של, א. וש"נ. לקמן פי"ז. מאמר ד"ה בן פורת יוסף [דרושי חתונה שלו ע' ט] פ"ג.**

448) יסוד אימא מסתיים בחזה דז"א: **ראה ע"ח שער לידת המוחין שכ"א, פ"ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעג. וש"נ. לקמן פי"ז.**

449) שבינה עד הוד אתפשטת: **ראה לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה הערה 87.**

450) בענין ספירה ומ"ת: **ראה ד"ה ענין ספירה נדפס במאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' נו. אוה"ת אמור כרך ב ע' תקפו־תקפז ס"ג [ולעיל שם ע' תקפד הד"ה: ענין ספה"ע]. אוה"ת במדבר כרך ד קה"ת תשכ"ז בהוספות ע' א'תלג [ושם לעיל ע' א'תל הד"ה: ענין ספירה]. סה"מ תרכ"ט ע' מ. וש"נ [ושם: בד"ה ענין ספירה ומ"ת].**

נזכר גם בביאוה"ז להצ"צ אמור כרך א ע' שצב [ושם: וז"ל ענין ספירה].

451) בביאור הזח"ג פנחס: **רנד, א.**

רש"י ז"ל ע"פ ומושב בנ"י[452] כו' שלשים שנה וד' מאות שנה, ואמנם מבחי' אור אבא לא הי' יתום שז"ע בחי' ה' חסדים שביסוד ז"א[453], כ"א יתום מאימו הוא בחי' בינה אם הבנים[454] שרק עד הוד אתפשטת, ולא מאביו יסו"א שיסו"א ארוך כנ"ל.

וענין מה שבינה רק עד הוד אתפשטת ולא יותר יובן ע"ד החסידות בעבודה שבלב זו תפלה[455], דהנה אנו רואים בענין השגת אלקות בבחי' דעת והתבוננות ממש לא כל אדם יכול להשיג, כ"א רק מי שיש לו נשמה מבחי' הארת אצי' שמאיר בבי"ע, והיינו להיות כי השגת אוא"ס ממש אינו אלא באצי' לבד ששם איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד[456] שהם הכל בבחי' א"ס, משא"כ בבי"ע שזהו מפני הפסק הפרסא שבין אצי' לבי"ע[457], והגם כי אימא מקננא בכורסי'[300] שהוא עולם הבריאה, מ"מ אין בחי' נברא יכול להשיג מבחי' אוא"ס ב"ה בבחי' דעת והשגה ממש כו' כ"א מרחוק ה' נראה לי[458] ע"י בחי' המסך והצמצום, וג"ז הוא רק בבחי' הודאה לבד שז"ע שמודה שהאמת כן הוא, אבל אינו מושג אצלו בבחי' דעת והשגה ממש, וז"ע מה שבינה עד הוד אתפשטת, להיות בחי' ההודאה גם בנבראים דבי"ע ע"י שאימא מקננא בכורסי', הוא בחי' עולם הבריאה כו', ומשם מאיר גם ביצי' ועשי' ג"כ כמ"ש במ"א.

י"ז) **והנה** בכלל בחי' השפעה זו הוא השפעת המשפיע לפעול בהמקבל בחי' דביקות והעלאה מלמטה למעלה, וכענין בחי' ביטול השרפים שעומדים ממעל לו[301], היינו לבחי' האין המהום[459] ורוצים ליכלל באא"ס שקדוש ומובדל מגדר עולמות ולכן אומרים קדוש[298], ומאן דכסיף אע"ג דלא יכיל[460] שבחא אית לי', ונת' מזה במ"א, ואמנם ענין שפע היסוד דאצי' למעלה הוא להיות בחי' גילוי אור האצי' מן המשפיע אל המקבלים והנבראים שנבראו יש מאין, ולכן הוא יתום מאמו מטעם הנ"ל שא"א לנבראים להשיג ממש בחי' אוא"ס כי אור הבינה דאצי' רק עד ספי' ההוד אתפשטית[449], ולכן בחי' הודאה יש בנבראים דבי"ע אבל לא השגה גמורה כו' וכמ"ש בע"ח שיסוד אימא קצר ומסתיים בחזה

---

452) רש"י ז"ל ע"פ ומושב בנ"י: **בא יב, מ. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' רצ. וש"נ.**

453) אור אבא . . ה' חסדים שביסוד ז"א: **ראה גם ביאוה"ז לאדה"א שבהערה 441.**

454) בינה אם הבנים: **ראה זהר ויחי ריט, א. יתרו פד, א. פה, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אם הבנים. לקו"ת שמ"ע פח, ד. שעה"י קי, ב ובהערה 19.**

455) בעבודה שבלב זו תפלה: **ראה ספרי (ופרש"י) עקב יא, יג. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. אוה"ת עקב ע' תרח.**

456) איהו וחיוהי . . וגרמוהי חד: **ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה על יד הערה 39 ואילך.**

457) הפרסא שבין אצי' לבי"ע: **ראה ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל חולין ס, ב ד"ה לכי ומעטי (כ, ב). הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפא. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקעה ואילך.**

458) מרחוק ה' נראה לי: **ירמי' לא, ב.**

459) המהום: **כ"ה בגוכתי"ק.**

460) ומאן דכסיף אע"ג דלא יכיל: **ראה זהר נח סט, ב. שער האמונה סז, ב ואילך. פלח הרמון אמור ע' רכה.**

דז״א[448] כו׳, ואינו מגיע עד בחי׳ היסוד שמשפיע אור האצי׳ בנבראים כו׳, אבל יסוד אבא ארוך[447] שמאיר גם בנבראים דבי״ע, כי ענין בחי׳ אור אבא הוא בחי׳ הביטול דמ״ה דחכמה, והרי אנו רואים בחוש שיש בחי׳ הביטול גם בכל הנבראים הנפרדים כמו גם בצבא השמים היותר תחתונים כמו גלגלי השמש והירח וכל הכוכבים דכתיב בהם וצבא השמים לך משתחוים[461] בבחי׳ ביטול וז״ע הילוכם וסיבובם שמסבבים למערב מפני כי שכינה במערב[462] כמ״ש במ״א באריכות, וגם בנשמות שמלובשים בגופים גשמים אנו רואים בחוש שיש בהם בחי׳ הביטול במציאות גם בפחות ערך בישראל, וכמ״ש בסש״ב פי״ח שאפי׳ קשב״ק כו׳, שזהו מצד הארת אור החכמה כו׳, והיינו מפני שיסוד אבא ארוך כו׳, ומתפשט הארתו עד עקבי העשי׳ כו׳, משא״כ הדעת וההשגה שמבחי׳ בינה רק עד הוד אתפשטת כנ״ל ולכן נק׳ יוסף יתום מאמו כו׳ ולכן נק׳ דל כו׳, שאין עני אלא בדעת[463] כו׳.

יח) **והנה** לפי מה שנת״ל בענין עני, אפ״ל שבחי׳ אביון שהוא עוד למטה יותר מעני כנ״ל שגם בחי׳ החכמה אינה מאירה בו, וזהו מחמת שנפל מאד עד שנטמטם מוחו, וע׳ בפי׳ רש״י בפי׳ מארז״ל על ונטמתם[464], ופי׳ וענין טומטם[465] שלבו אטום מלקבל דבר חכמה, וכענין החרש הי׳ לבם[466] שנת׳ מזה במ״א בענין טמטום הלב וטמטום המוח[467], ושרש לשון טומטם יוצא מלשון הכתוב ונטמתם כמ״ש במ״א באריכות בענין חמרא דפרגיתא ומי׳ דיומסים[468] כו׳.

והגם שאפי׳ קשב״ק יש כח המס״נ מחמת החכמה שבו כנ״ל בפי׳ יסו״א ארוך, אך הנה בחכמה יש ב׳ בחי׳, הא׳ עצמיותה, והב׳ מה שמתפשטת בכל ע״ס הנפש וכמ״ש מזה בסש״ב[469], ובחי׳ התפשטותה י״ל שהוא בגלות לפעמים כו׳ ע״ש, וזהו בחי׳ אביון שלמטה מבחי׳ עני, ולכן אביון משרש אבה[470], וקרוב לענין

---

461) וצבא השמים לך משתחוים: נחמי׳ ט, ו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וירא והנה באר בשדה פ״ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ נז. וש״נ. תו״ח בראשית א, ג ובהערה 42.

462) שכינה במערב: ראה ב״ב כה, א. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תרכו.

463) שאין עני אלא בדעת: ראה כתובות סח, א. נדרים מא, א.

464) בפי׳ רש״י . . על ונטמתם: שמיני יא, מג. ראה גם בענין ונטמתם אוה״ת שמיני כרך ב ע׳ תעח ואילך.

465) ופי׳ וענין טומטם: בגוכתי״ק כתב: טומטם. וממעל לתיבה זו כתב: ופי׳ וענין.

466) החרש הי׳ לבם: שבת קמז, ב. ראה אוה״ת בא ע׳ רעו. סה״מ תרכ״ו (כת״י ר״ש סופר ע׳ לו ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ ל ואילך. תרל״א שבהערה 468. תרל״ד ע׳ קסד. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקמט.

467) טמטום הלב וטמטום המוח: ראה יומא לט, א. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ תפב־תפג. אוה״ת שמיני כרך ב ע׳ תפ ואילך. תו״ח שמות ח״א ב, ב. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ סד. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה מאימתי קורי׳ את שמע פיסקא אך הענין הוא. ד״ה וירא והנה באר בשדה פ״ג. לקמן מאמר ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״ו.

468) חמרא דפרגיסא ומי׳ דיומסים: ראה שבת קמז, ב. [המשך והחרים תרל״א ע׳ ג נדפס גם ב]סה״מ תרל״א ח״א ס״ע רסא ואילך.

469) בסש״ב: פי״ט.

470) אביון משרש אבה: ראה גם ספר החקירה להצ״צ מערכת אביון ע׳ צא [ובמהדורת תשס״ג ע׳ צב].

אב היינו בחי' עניות בחכמה[471] שאינה מתגלה ומתפשטת בו, וז"ע כי אבי ואמי עזבוני, רק מ"מ והוי' יאספני[472] ע"י התשובה, שמ"מ עצמיות החכמה יש בו כנ"ל. וענין ב' בחי' אלו ביסוד, עמ"ש בזח"ב שמות ד"ט ע"ב גבי הצדיק אבד[473], שפי' במק"מ שם[474] שיסוד ז"א אבד ההיא נביעא דיסוד אבא ע"י הסתלקות המוחין, וז"ע ונהר יחרב ויבש[475], יחרב בב"ר ועכ"ז נשאר קצת לחלוחיות, משא"כ ויבש בב"ש שנתייבש לגמרי וכמ"ש במק"מ והרמ"ז[476] בפי' מאה"ז בראשית ד"ו ע"ב, וע"ש בזח"א שפי' מואב דהוא מאב שבשמים[477] שכ"ז הוא ענין יבושת הנביעו שמאבא עילאה, וא"כ לפ"ז בחי' החיות לאביונים ז"ע בחי' בעת"ש, כי הנה האביון תאב לכ"ד מאד, וזהו ע"ד מ"ש מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה[478], צמאה לך נפשי[479], פי' מדבר[480] יהודה שע"י בחי' המדבר והציה דעוה"ז הוא הוא הגורם להיות יהודה שהוא מל'[481] הפעם[480] אודה[482] בחי' הודאה עכ"פ, מאחר שא"א להיות בחי' השגה כנ"ל[483] בענין דל, וכ"ש בזמן שיחרב ויבש שנתייבש לגמרי שזהו פי' אביון, שצריך להגדיל הצמאון עוד יותר ויותר להיות כן בקדש חזיתיך[484] כו', ועי"ז יבוא לגילוי בחי' ראי' וכדכתיב ואני אראה בשונאי[485] פי' שע"י שונאי דוקא שז"ע בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא[249], וכדכתיב למען דעת כל עמי הארץ[486] כו', אז יהי' גילוי בחי' ראי' כמ"ש ונגלה וראו כל בשר[487], וכתי' כי עין בעין[488] שיומשך ויתפשט בחי' עין דלעילא בחי' יחו"ע עד העין הגשמי וכענין שנת' לעיל[489] בבחי' חסד דרועא ימינא[183] כו', וכ"ז בא ע"י בירור ש' ב"ן[490] כו', והשמחה שמחמת גילוי זה היא יותר גדולה ממעלת הצדיקים עובדי ה', וכמשל היוצא מן השביה שגדלה שמחתו יותר כו', וזהו אעשה לו עזר כנגדו[491]

---

471) אב . . בחכמה: **נסמן לעיל במאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך בסופו.**

472) כי אבי ואמי . . יאספני: **תהלים כז, י.**

473) הצדיק אבד: **ישעי' נז, א.**

474) במק"מ שם: **ד"ה אבל ההוא נביעו וכו'.**

475) ונהר יחרב ויבש: **איוב יד, יא. ראה זהר בהקדמה ו, ב (צויין בסמוך בפנים). סה"מ תר"ם ח"א ע' רנו. וש"נ.**

476) במק"מ והרמ"ז: **מק"מ — ד"ה (וכרסייא קדישא) ויחרב בבית ראשון. רמ"ז — ד"ה ויבש בבית ב'.**

477) בזח"א . . מואב . . מאב שבשמים: **בהקדמה ו, ב.**

478) מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה: **תהלים סג, א.**

479) צמאה לך נפשי: **תהלים שם, ב.**

480) פי' מדבר . . הפעם אודה: **השווה לקו"ת ואתחנן ח, א.**

481) יהודה שהוא מל': **ראה זהר ויחי רלז,**

א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' רצט.

482) הפעם אודה: **ויצא כט, לה.**

483) כנ"ל: **פט"ז. פי"ז.**

484) כן בקדש חזיתיך: **תהלים סג, ג.**

485) ואני אראה בשונאי: **תהלים קיח, ז. ראה לקו"ת שמ"ע צ, ב. רע"ד.**

486) למען דעת כל עמי הארץ: **מ"א ח, ס.**

487) ונגלה וראו כל בשר: **ישעי' מ, ה [בדילוג].**

488) כי עין בעין: **ישעי' נב, ח.**

489) שנת' לעיל: **פ"ז.**

490) ש' ב"ן: **מובא כמ"פ בע"ח ופע"ח וכו'. ראה גם ז"ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס' הפליאה פרעמישלא תרמ"ד ל, רע"ב (הב'). שושן סודות מ, ב. מא, ב.**

491) אעשה לו עזר כנגדו: **בראשית ב, יח. ראה תו"א בראשית ה, ב. לקו"ת שבהערה 485.**

היינו שמבחי' הכנגד הוא בחי' לעו"ז[270] סט"א יבא העזר, שבחי' זו גבוה יותר מבחי' העזר דמעשה המצות, כי במקום שבעת"ש עומדי'[31] כו' שזהו בחי' בכל מאדך, וכמשנת"ל[492] שזהו ע"י הפיזור דוקא, ולא כשמקיים החיוב לבד, ועמ"ש בביאור ע"פ לסוסתי[493] שבזמן הגלות לפי שבחול הירידה יותר גדולה, לכן העלי' בשבת יותר גבוה וכענין במקום שבעת"ש עומדי', וזהו דכתיב ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו[494] פי' בקדוש ישראל מה שקדוש ומובדל מבחי' ישראל היינו צדיקים גמורים כו'.

י"ט) **ועוי"ל** פי' ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו, דהנה פי' ויספו ענוים בה' שמחה[495] זהו[496] בחי' התוס' וריבוי אור שנמשך בשם הוי' ע"י עבודת התומ"צ, אמר אח"כ שענין הבע"ת הם בחי' אביוני אדם[497], כי פי' אדם קאי על התורה שנק' אדם כמ"ש וזאת התורה אדם[498], וגם האדם הוא מרמ"ח אברים ושס"ה גידים[499] שזהו בחי' המצות שרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא[500] שכמו שהאבר הוא כלי לחיות הנפש כמו"כ המצות הם כלים להשראת אוא"ס ב"ה, וע' בד"ה ת"ר נ"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ[501], ושס"ה ל"ת[502] הם כמשל גידי הדם[503] שבהם הוא חיות הנפש כי הדם הוא הנפש[504], ולכן הבע"ת הם אביונים מבחי' אדם דתומ"צ, אך הנה ע"י התשובה בקדוש ישראל יגילו. דהנה ארז"ל במד"ר מקץ פ' צ'[505] א' ריש לקיש ב' פרשיות הכתיב לנו משה בתורה ואנו

---

492) וכמשנת"ל: ראה גם לקמן פ"כ.

493) בביאור ע"פ לסוסתי: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' כה.

נזכר גם באוה"ת איכה כרך ב ע' א'צו. וראה גם ביאוה"ז להצ"צ חוקת כרך ב ע' תתקצא בשולי היריעה.

494) ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו: ישעי' כט, יט.

495) ויספו ענוים בה' שמחה: וכ"ה גם לקמן ספכ"ד — ישעי' כט, יט [ושם: ויספו].

496) זהו: מכאן עד סיום הפרק נרשם בכת"י מעתיק. והוא העתק מלעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' על יד הערה *105 ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' קכ ואילך. ראה לעיל הערה 426.

497) הבע"ת הם בחי' אביוני אדם: ראה לקו"ת נצבים מח, ד. מאמרי אדה"א נ"ך ע' נא ואילך. תו"ח שמות ח"א ע' ט. וש"נ.

498) וזאת התורה אדם: חוקת יט, יד [ושם זאת, וכ"ה לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' על יד הערה *106 — ראה סה"מ תרל"א ח"א ע' קכ. תרל"ח ע' תנ. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תתקכח].

ראה זהר רע"מ משפטים קיז, ב. צו כט, ב. תו"א תרומה עט, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שכז. וש"נ.

499) האדם הוא מרמ"ח . . ושס"ה גידים: ראה לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערות 106-107.

500) שרמ"ח פקודין . . אברים דמלכא: ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה 17.

501) בד"ה ת"ר נ"ח . . ביתו מבחוץ: נדפס לעיל ושם בפיסקא ולהבין זה. סה"מ תרל"א ח"א ע' קז ואילך.

502) ושס"ה ל"ת: מכות כג, סע"ב.

503) ושס"ה ל"ת . . גידי הדם: תרגום יוב"ע בראשית א, כז. זהר וישלח קע, ב.

504) כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

505) במד"ר מקץ פ' צ': סימן ב. ראה גם ויק"ר ספכ"ד.

מובא גם בסה"מ תרל"א ח"א ע' קכ-קכא. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' על יד הערה 114.

למדים מפרשת פרעה הרשע, כתוב א' אומר והיית רק למעלה[506] יכול כמוני ת"ל[507] רק גדולתי למעלה מגדולתכם, ואנו למדים מפרעה[508] אתה תהי' יכול כמוני ת"ל רק[509] גדולתי למעלה מגדולתך, והדין דבר אל[510] בנ"י[511] ואמרת אליהם קדושים תהיו[510] יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני כו' קדושתי למעלה מקדושתכם, ואנו למדים אותה מפרעה הרשע אני פרעה[512] יכול כמוני ת"ל אני פרעה גדולתי למעלה מגדולתך. והנה ההפרש בין גדולתי למעלה מגדולתכם לקדושתי[513] למעלה מקדושתכם זהו ההפרש בין מוחין למדות, שגדולתי למעלה מגדולתכם הוא בבחי' המדות, כענין ורב חסד דא"א נגד בחי' חסד דז"א[514], וענין קדושתי למעלה מקדושתכם זהו בבחי' המוחין, דפי' יכול כמוני[515] אין ר"ל כמו מהותו ועצמותו ממש ח"ו, דאיך יעלה על הדעת לומר כן אלא פי' כמוני היינו הארתו ית' המתלבשת בשרש הנאצלים והוא בחי' עתיק שנק' בחי' תחתונה שבמאציל[516], וא"כ בחי' זו הוא למעלה מבחי' קדש הקדשים שזהו נק' קדושתכם, כי הוא שרש הנאצלים, משא"כ בחי' עתיק נק' בחי' תחתונה שבמאציל אלא שהוא המאיר בבחי' קדש הקדשים[515], וזהו קדושתי למעלה מקדושתכם שקדושתכם הוא בחי' קדש קדשים[517], כח"ב דא"א, וקדושתי הוא בחי' עתיק שמאיר בכח"ב דא"א. והנה הרמ"ז[518] ר"פ צו פי' דקדה"ק הן תלת רישין קדש רישא עילאה, וקדשים הן תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא, וא"כ לפ"ז דבחי' רדל"א שהוא עתיק הוא בחי' קד"ק א"כ צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז ארז"ל קדושתי למעלה מקדושתכם, דא"א לומר דקאי על עצמיות אוא"ס ממש שלמעלה מבחי' עתיק, וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג[519] דבחי' עתיק הוא הבחי' התחתונה שבמאציל וכאלו נאמר ד"מ בחי' מל' שבמל', דזה א"א לומר כי כבר נת' דמה שאמרו יכול כמוני אין ר"ל כמו עצמיות אוא"ס ממש דאיך יעלה על הדעת לומר כן אלא שר"ל על הבחי' שמתלבשת באצי' שזהו בחי' עתיק כו' כנ"ל ולפי' הרמ"ז שקדה"ק הן תלת רישין

506) והיית רק למעלה: **תבוא כח, יג.**

507) כמוני ת"ל: **כ"ה בויק"ר שם. בב"ר כאן: כמוני אתמהא ת"ל.**

508) מפרעה: **בב"ר כאן: אותה מפרעה הרשע.**

509) אתה תהי' . . רק: **מקץ מא, מ.**

510) דבר אל . . קדושים תהיו: **קדושים יט, ב.**

511) בנ"י: **לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' על יד הערה 119 וכן בסה"מ תרל"א ח"א ס"ע קכ הובא: כל עדת בנ"י. ולכאורה הוא השמטת המעתיק כאן.**

512) אני פרעה: **מקץ מא, מד.**

513) ההפרש בין גדולתי . . לקדושתי: **ראה גם אוה"ת וירא ע' 190. סה"מ תרכ"ז ע' רד. תרל"א ח"א ע' קכא. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' על יד הערה 121.**

514) שגדולתי למעלה . . חסד דז"א: **ראה הערה בסה"מ תרל"א ח"א כאן ע' קכא.**

515) דפי' יכול כמוני . . קדש הקדשים: **ע"פ לקו"ת יו"כ עא, א.**

516) עתיק שנק' בחי' תחתונה שבמאציל: **ראה בסמוך הערה 519.**

517) שקדושתכם . . קדש קדשים: **ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכא.**

518) והנה הרמ"ז . . שלמעלה מקדושתכם: **ע"פ לקו"ת יו"כ עא, סע"ב ואילך. ראה המשך תרס"ו ע' רלה. ע' תמב. תרע"ב ח"ב ע' תשע. ע' א'קסט. סה"מ מלוקט ו ע' נב. שם ד ס"ע יז ואילך.**

519) בע"ח שמ"א פ"ג: **במהדורת שקלאב תק"ס. ולפנינו שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א.**

שמכללם רדל"א צ"ל מה"ע הבחי' שלמעלה מזה שע"ז אמרו יכול כמוני. אך הענין הוא ע"ד מ"ש בביאור האד"ז להרח"ו[520] בדף רפ"ח ע"א בפי' מ"ש בע"ב האי עתיקא[521] אשתכח בג' רישין פי' אשתכח נמצא[522] ומתעלם ומתגלה[523] בג'[524] רישין, נמצא כי עיקר העתיקא[525] הוא בחי'[526] הא"ס, אמנם על שם ההתעלמות בג' רישין נק' הג' רישין ג"כ ע"ק עכ"ל. נמצא שגם בחי' רדל"א וקדה"ק אינו אלא שבו מלובש אוא"ס ממש הנק' עתיקא קדישא, וזהו הבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם[518]. ועפ"ז יובן ההפרש בין הצדיקים לבע"ת, שהצדיקים[527] עם שהם ממשיכים תוס' וריבוי אורות שז"ע ויספו[527] ענוים בה'[495] כו' מ"מ הרי קדושתי למעלה מקדושתכם, אמנם ע"י התשובה[527] שהיא בחילא יתיר[528] עי"ז ואביוני אדם פי' הבע"ת שהם אביונים מבחי' אדם בקדוש ישראל יגילו היינו במה שקדוש ומובדל[527] מבחי' ישראל הוא בחי' ישראל סבא[529] ואפי' סבא דסבין[530] היינו בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם, שע"י התשובה מעומקא דלבא בחילא יתיר עי"ז ממשיכים גם מבחי' עתיק שמתלבשת בבחי' ג' רישין הנ"ל, וזהו בקדוש ישראל יגילו כו', ולכן במקום שבע"ת עומדי'[531] צד"ג א"י לעמוד[531].

ד) **והנה** כ"ז הוא ע"י הפיזור שז"ע שאה"כ פזר נתן[366] לאביונים אביונים דוקא ופיזור דוקא, ולא כמו חיוב נתינת הצדקה כו'. כי הנה בתי' פזר יש בו שני פי', הא' דר"ל הנתינה בנדיבות לבו ובוותרנות[532] יתירה, כמ"ש בח"פ להרמב"ם פ"ד לשון הכילות והפיזור[533] כו', וע"ד החסידות יובן שזהו בחי' העלאות מ"ן לעורר בחי' השפע שנשפע ונמשך מבחי' ורב חסד שלמעלה מבחי' חסד עולם, שנת' ענין ההפרש וההבדל ביניהם בכ"ד. וע' מזה באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה'[534]

---

520) בביאור האד"ז להרח"ו: פי' מסודר לאדרא זוטא בס' הדרת מלך [ח"ב לונדון תק"ל ע' קס. א"י תשל"ד ע' קלט].

521) עתיקא: בביאור האד"ז שם: ע"ק. אבל כ"ה באד"ז; לקו"ת; סה"מ תרל"א (ע' קכא) כאן.

522) נמצא: כ"ה גם בלקו"ת; סה"מ תרל"א כאן. בביאור האד"ז שם: כי נמצא.

523) נמצא ומתעלם ומתגלה: ראה המשך תרס"ו שם ע' תמב. תרע"ב שם ע' תשע. סה"מ מלוקט ו שם ס"ע נב ואילך.

524) בג': כ"ה גם בלקו"ת; סה"מ תרל"א כאן. בביאור האד"ז שם: באותם הג'.

525) העתיקא: כ"ה גם בלקו"ת; סה"מ תרל"א (ע' קכב) כאן. בביאור האד"ז שם: עתיקא.

526) בחי': כ"ה גם בסה"מ תרל"א כאן. בלקו"ת ובביאור האד"ז שם ליתא.

527) שהצדיקים . . ויספו . . התשובה . . שקדוש ומובדל: ראה הערה בסה"מ תרל"א כאן ע' קכב.

528) התשובה שהיא בחילא יתיר: ראה לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 136.

529) ישראל סבא: ראה לקו"ת שה"ש כו, ד.

530) סבא דסבין: ראה אוה"ת חנוכה ע' 578.

531) לעמוד: המעתיק העתיק כאן גם את ההמשך שבמאמר דלעיל ד"ה מי יתנך הא' שם. ומחקו כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

532) ובוותרנות: תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

533) בח"פ להרמב"ם פ"ד לשון הכילות והפיזור: קרוב לתחילתו. ושם: הנדיבות ממוצע בין הכילות והפיזור.

534) באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה': כ"ה

כי לא תמנו[535], ובלק"ת ס"פ קרח בדרוש השקדים[536] בענין ויגמול שקדים[537], עד"מ כשהנהר גדול כו' ע"ש. וזהו ענין ולא יכול יוסף להתאפק[365] מחמת בחי' השפעת רב חסד שנמשך בזריזות יתי' ובחי' הגבורה שמנגדת לבחי' חסד עולם א"י למנוע כלל, שכמו בגשמיות מחמת גודל ותוקף מרוצת המים א"א לעכבו כלל וכלל כ"א שוטף כל התחבולות שעושים לעצור המים כו' כ"ה בנמשל שכל דינין מתעברין ובחי' מדה"ד שמונע ומעכב שזהו מצד הגבורה שבבחי' זו גם שמים לא זכו בעיניו[538], וגם במלאכיו ישים תהלה[539], מ"מ כשנמשך מבחי' רב חסד נמשך בריבוי ובמהירות עצומה עד שלא יכול יוסף בחי' יסוד ז"א[540] להתאפק כלל בחי' ריבוי ותוקף השפע כו', וע' בת"א ויקהל[541] בענין כל נדיב לבו[542] כו', ובס' תקס"ה[543] ע"פ צדקת פרזונו[544], ל' פרזון אורות דתהו שלמעלה מהכלים, והם הנמשכים ע"י בחי' צדקה הנ"ל שבבחי' פזר דוקא, ובזח"א דל"ב סע"א[545] צדקת פרזונו דא צדיק דעלמא כו' ומפזר לגבי ימא רבא, וע"ש הפי' במק"מ[546].

והפי' הב' בחי' פזר היינו שמפזר הנתינה לכמה עניים ומרבה לפזרם לריבוי עניים דוקא, לאפוקי מנותן מתנותיו לכהן אחד[547], וכן פי' בזח"א פ' ויגש

בכ"מ ומהם: **אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הצ"צ ע' שכז** [ושם: באגה"ק ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו — והמו"ל מייחסה לפני שנת תק"צ]. **לקו"ת נשא כה, ג** [ושם: באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה']. **כז, ג** [ושם: באג"ה ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו]. **אוה"ת חנוכה שו, א** [ושם: באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו כו']. ועוד. **המשך מים רבים תרל"ו פמ"ז** [ושם: באגה"ק סי' יו"ד בד"ה חסדי ה' כי לא תמנו].

ועד"ז הובא גם: **באגה"ת ספ"ג** [ושם: וכמ"ש במ"א ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו]. **לקו"ת ויקרא ה, ג. קרח נו, רע"א. ר"ה סא, ג.**

האגרת עם השלמה נדפסה גם **באגרות קודש כ"ק אדמו"ר הזקן ע' ס־סה** והמו"ל מייחסה לשנת תקנ"ד.

535) חסדי ה' כי לא תמנו: **איכה ג, כב.**

536) ובלק"ת ס"פ קרח בדרוש השקדים: **נו, רע"א. ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' סו.**

537) ויגמול שקדים: **קרח יז כג.**

538) גם שמים לא זכו בעיניו: **ע"פ איוב טו, טו.**

539) וגם במלאכיו ישים תהלה: **ע"פ איוב ד, יח.**

540) יוסף בחי' יסוד ז"א: **ראה ע"ח שער הצלם שכ"ו, פ"ג. ביאוה"ז ויחי כט, ב. ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקיז ובהנסמן במ"מ לשם.**

541) בת"א ויקהל: **פט, סע"ד ואילך. קטו, ד ואילך.**

542) כל נדיב לבו: **ויקהל לה, ה.**

543) ובס' תקס"ה: **כנראה הכוונה למאמר ד"ה מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' צדקת פרזונו בישראל תקס"ט נדפס בתו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' שנז ואילך. ע' 718. ע' שסה ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רמד, ד ואילך. רמה, ד. רמט, סע"ג ואילך. אוה"ת בשלח ע' תרפה** [ושם: בדרוש דצדקת פרזונו תקס"ט — נדפס גם באוה"ת ס' שופטים ע' יג ואילך].

544) צדקת פרזונו: **ס' שופטים ה, יא.**

545) ובזח"א דל"ב סע"א: **מובא גם באוה"ת בשלח ע' תרעט ושם מציין למאו"א מערכת פזר סנ"ז. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' לג. (ע' לד).**

546) במק"מ: **תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272. ראה הערה שלפנ"ז.**

547) מנותן מתנותיו לכהן אחד: **ערובין סג, א.**

דר״ח ע״א שהפיזור הוא כמ״ש ונהר יוצא[149] כו׳ ומשם יפרד כו׳, ועמ״ש ע״פ תהלתו בקהל חסידי׳[548], ובענין כפור כאפר יפזר[549], ולפ״ז פי׳ פזר הב׳ הוא כענין חותם דנעילה לחלק השפע לכאו״א[550], וכענין גבורות גשמים[551] שמתחלקים טיפין טיפין שזהו עיקר הטוב והחסד לעולם כו׳, והיינו שע״י הצדקה בבחי׳ פיזור לפי פי׳ הב׳ מעורר בחי׳ השפע מלמעלה ע״ד החותם דנעילה, ותגבורת שפע החסדים של ירידת המטר טיפין טיפין דוקא שנת׳ מעלתן במ״א כו׳, וזהו אני מדבר בצדקה ורב להושיע[552], ועזח״ג ר״פ אמור דפ״ט א. והענין י״ל כי יש ב׳ בחי׳ בענין ריבוי ומיעוט לפעמים משמע שכל מה שהשפע יורד ונמשך למטה יותר הוא מתחלק יותר לריבוי בחי׳, וכמ״ש בת״א בד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים[553], ועד״מ דגל מחנה יהודה, שיהודה עצמו הי׳ כולל כל הדגל שלו שהי׳ קפ״ו אלף וד״מ[554], ולפעמים מצינו שמשמע להיפך שכל מה שלמעלה הוא בריבוי יותר כמ״ש בלק״ת[555] ע״פ ואתא[556] מרבבות[557] קדש[555], יחידות כו׳ עד רבבות כו׳, וכן הוא בענין חיי שרה[558], שהמאה הוא מה שקוב״ה דכליל מאתר עלאה סדכ״ס ברזא דמאה כו׳, משא״כ עשרים חו״ב, ושבע ז״מ. אמנם באמת שניהם אמת הם[559], כי משנ״ת שלמטה הוא ריבוי יותר היינו בחי׳ התחלקות ופירוד המדריגות כמ״ש ומשם יפרד והי׳ לארבעה[560] כו׳, וע׳ בת״י בענין ד׳ פנים דחיות ביחזקאל[561] סי׳[562] א׳[561], משא״כ למעלה הם בבחי׳ יחוד והתכללות, ומ״ש שלמעלה הוא ריבוי יותר,

---

548) תהלתו בקהל חסידי׳: תהלים קמט, א. ראה סידור שחרית סז, ד ואילך. מאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ תטו.

549) כפור כאפר יפזר: תהלים קמז, טז. ראה סידור שחרית סד, ג. מאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ תו־תז.

550) חותם דנעילה לחלק השפע לכאו״א: ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תרמח ואילך. תקס״ח ח״א ע׳ קסו ואילך. ס׳ המצות להצ״צ ע׳ קו ואילך. אוה״ת פ׳ ראה ע׳ תשכב ואילך.

551) גבורות גשמים: תענית ב, א. ראה גם לקו״ת ואתחנן יג, ג. לעיל מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ד. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ פא. וש״נ.

552) אני מדבר בצדקה ורב להושיע: ישעי׳ סג, א [ושם: רב — ראה עט״ר מה, ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ כג. הנחות תקע״ז ע׳ יט]. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ז ע׳ צג. פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקיא.

553) בת״א בד״ה . . מאלמים אלומים: וישב כז, ג ואילך.

554) דגל מחנה יהודה . . קפ״ו אלף וד״מ: במדבר ב, י.

555) בלק״ת ע״פ ואתא מרבבות קדש: ברכה צג, א ואילך.

556) בלק״ת ע״פ ואתא: כ״ה בגוכתי״ק. בלקו״ת כאן. ועוד: ואתה. אבל ראה לקו״ת הוספות לויקרא נא, א. שה״ש ה, ב. חגיגה טז, רע״א. יל״ש בשלח רמז רמב. סה״מ תרמ״א ע׳ כג. וש״נ. ד״ה בסוכות תשבו תשל״ז.

557) ואתא מרבבות קודש: ברכה לג, ב [ושם: ואתה].

558) בענין חיי שרה: ראה זהר ח״ש קכג, א (הובא בלקו״ת שם). ביאוה״ז ר״פ ח״ש.

559) שניהם אמת הם: ראה גם אוה״ת על ענינים ע׳ קצג ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ סד ואילך ובהנסמן בהנ״ל.

560) ומשם יפרד והי׳ לארבעה: בראשית ב, י.

561) בת״י . . ד׳ פנים . . ביחזקאל סי׳ א׳: פסוק ו.

562) סי׳: כשמציינים לתנ״ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן״ [ראה גם לעיל פ״ד. לקמן פכ״א. תו״א וירא יד, ד. סה״מ תרמ״א ע׳ ס. וש״נ]. ולפעמים בתיבת „קפיטל״ — ראה סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קמח. וש״נ.

זהו בחי' ריבוי האורות וההתגלות כו', אבל הריבוי שלמטה זהו מבחי' הכלים והפירוד כו'.

ואמנם בפי' פזר נתן לפי ב' הפי' אפ"ל שגורם למעלה ג"כ בחי' ריבוי האורות כו' ע"י שמברר למטה בחי' ורב היינו כל רב מבבל[563], להושיע כמ"ש במ"א, וז"ע כ"פ מצטרפת לחשבון גדול[564] וכמ"ש במ"א שחשבון גדול הוא בא"א[565], וכמדומני ששם נת'[*566] שענין נו"ן אלפים יובל[566] זהו מספ"ג[567] שהוא בא"א, וע"ז גורם כמ"ש בתילים פזר עצמות חונך[568], וכתיב פזרת אויביך[569], וכמארז"ל פיזור לרשעים הנאה[570] כו', וע' בפרד"ס[571] שער הטעמים[572] גבי פזר, ובעבודה בנהא"ד[573] ענין פזר כו' לאביונים דוקא היינו מה שע"י התשובה בקדוש ישראל יגילו, ובעה"כ[574] ב' כד הקמח[575] פזור דבר שאין לו קצבה[576] וי"ל היינו מה שלמעלה מבחי' הצמצום וקו המדה כו', וכענין תוספת האור כנ"ל בענין מפזר ונוסף כו', וע' בטו"ב סי' תרצ"ד[577] גבי ומתנות לאביונים ובפע"ח שם גבי פורים[578] ונודע דבפורים הוא שרש הגילוי מלמעלה מהשתלשלות ומלמעלה מהחכמה והדעת כו' כמ"ש בת"א בדרושי פורים[579], עד שיוהכ"פ הוא כפורים[580] בכף הדמיון כו'.

---

563) כל רב מבבל: ראה תו"א מג"א קיז, ג ואילך. אוה"ת איכה כרך ב ע' א'מו. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' רלט. וש"נ.

564) כ"פ [=כל פרוטה] מצטרפת לחשבון גדול: ראה ב"ב ט, ב. אוה"ת על מארז"ל ע' מ ואילך.

565) שחשבון גדול הוא בא"א: ראה ע"ח שער א"א שי"ג, ספ"ה. לקו"ת שלח מג, ד. במדבר יא, ד. בהערה שלאח"ז.

*566) וכמדומני ששם נת': ראה גם לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא עיני כל בשולי היריעה.

566) נו"ן אלפים יובל: ראה ש"ך ר"פ בהר. לעיל מאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 49.

567) מספ"ג: = מספר גדול.

568) בתילים פזר עצמות חונך: נג, ו.

569) בתילים . . פזרת אויביך: פט, יא.

570) פיזור לרשעים הנאה: סנהדרין עא, ב (במשנה). ראה גם שע"ת נא, ג. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ר"ע שלו. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רלא, א.

571) בפרד"ס: כ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.

572) בפרד"ס שער הטעמים: שכ"ט, רפ"ב.

573) בנהא"ד: = בנפש האדם.

574) ובעה"כ: = ובערכי הכנוים לבעל סדר הדורות מערכת פזור.

575) כד הקמח: לרבינו בחיי. בעה"כ שם מציין [לכד הקמח ערך] צדקה. ראה לעיל הערה 434.

576) פזור דבר שאין לו קצבה: בעה"כ שם: פזור . . נתינה נופל על דבר שיש לו קצבה פזור אין לו קצבה. בכד הקמח שם: פזור . . נתינה נופל על דבר שיש לו קצבה אבל לשון פזור אין לו קצבה.

577) בטו"ב [=בטור ברקת לר' חיים כהן] סי' תרצ"ד: דין מעות פורים לעניים ס"א.

578) ובפע"ח שם גבי פורים: שי"ט, פ"ו.

579) בת"א בדרושי פורים: ראה שם מג"א צא, א. צט, סע"ג ואילך. קכא, א. קכג, ד. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' קמב הגהת הצ"צ.

580) שיוהכ"פ הוא כפורים: ראה ת"ז תכ"א נז, ב. תו"א מג"א קכא, א. מאמרי אדה"ז

ד"א) **ועוד** יש לפרש[581] הענין מה שכללות המצות נק' בשם צדקה[42], כי הנה בצדקה כתיב די מחסורו אשר יחסר לו (בפ' ראה ט"ו ח'), וע' במאו"א אות ח' ססעי' מ"ה חסרון מצד הקליפה, ויובן זה ע"פ משארז"ל בראשית פי"ב כל תולדת[582] שנאמרו בתורה חסרין בר מן תרין אלה תולדות השמים והארץ בהבראם[583], אלה תולדות פרץ[584], והיינו ע"ד שאע"פ שהעולם על מלואו נברא[585], מ"מ כיון שחטא אדה"ר נתקלקלו[586], ועוד אינם חוזרין לתיקונן עד שיבא בן פרץ[587] כו', ופי' וענין בן פרץ זהו ע"ד מ"ש (במיכה ססי' ב') עלה הפורץ גו', וזהו החרוז שבקבלת שבת ימין ושמאל[588] כו' ע"י איש בן פרצי, וכמארז"ל במשנה פ"ב דסנהדרין פורץ[589] לעשות לו דרך, ושרש הענין שזהו המשכה מבחי' כתר דהיינו למעלה מסדר השתלשלות, וזהו ג"כ ענין מ"ש קול קורא במדבר[590] פנו דרך הוי', אך הנה עד שיתוקן העולם נמצא החסרון בעולם מחמת חטא אדה"ר, וזהו ג"כ ענין מיעוט הלבנה שהיא מיעוט וחסרון וכמאמר מארת חסר וא"ו[591], וע"ש חסרון זה נק' הסיהרא בשם עני[592], וכנודע דסיהרא לית לה מגרמי' כלום[242] וכנ"ל, וזהו ג"כ ענין מ"ש חוסר כל[593], וכדכתיב אזלו

תקס"ו מהדורת תשס"ד ר"ע שמ [ושם: וזה מה ששמע ממורו הרב המגיד דמעזריטש ע"ה]. הנסמן בשערי אורה צו, ב הערה 21. סה"מ מלוקט ח"ה ע' קפט ואילך ובהערה 9. פלח הרמון אחרי ע' רד [ושם: בסידור איתא (בשם המגיד זי"ע)]. לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"ב. ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ד.

581) ועוד יש לפרש: מכאן מתחיל מאמר הו' מההמשך הכולל פרקים כא־כד.

לפיסקא ראשונה, ראה גם פיסקא ראשונה לקמן בהנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב די מחסורו. לפיסקא וביאור הענין צ"ל, ראה שם פיסקא ולהבין זה צ"ל.

פכ"ב פיסקא ראשונה, ראה לקמן בהנחה שם פיסקא אך לפ"ז צ"ל. לפיסקא וביאור ענין תי' כל, ראה שם פיסקא ותחלה צ"ל.

פכ"ג פיסקא ראשונה, ראה לקמן בהנחה שם פיסקא ומעתה צ"ל. לפיסקא והנה המשכה זו, ראה שם פיסקא אך בכדי.

פכ"ד פיסקא וביאור ענין תי' כל, ראה לקמן בהנחה שם פיסקא אך כדי.

582) משארז"ל בראשית פי"ב כל תולדת: ב"ר פי"ב, ו. ראה לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד. וש"נ.

583) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם: בראשית ב, ד. כתוב זה הובא בשמו"ר פ"ל, ג [ללא תיבת בהבראם]. בב"ר כאן אחרי הכתוב אלה תולדות פרץ וגו' והדין.

584) אלה תולדות פרץ: רות ד, יח [ושם: ואלה – אבל כ"ה בב"ר כאן. ועוד].

585) שהעולם על מלואו נברא: ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם). ראה גם תו"ח ח"ש קלד, א. לקו"ש בראשית כרך כה ע' 14 ואילך.

586) כיון שחטא אדה"ר נתקלקלו: ראה גם בהנסמן בהערה 582.

587) ועוד . . שיבא בן פרץ: ראה לעיל הערה 582.

588) החרוז שבקבלת שבת ימין ושמאל: בפזמון לכה דודי.

589) במשנה פ"ב דסנהדרין פורץ: משנה ד (כ, ב).

590) קול קורא במדבר: ישעי' מ, ג.

591) מארת חסר וא"ו: בראשית א, יד. רש"י שם. ירושלמי תענית פ"ד, ה"ג. מ"ס פי"ז, ה"ה. זהר בראשית יט, ב.

592) הסיהרא בשם עני: ראה ת"ז תמ"ד. סה"מ תרל"ח ע' נד. וש"נ.

593) חוסר כל: תבוא כח, מח [ושם:

מים מני ים ונהר יחרב ויבש[594] וכמשנת"ל ע"פ מ"ש בזח"ב שמות ד"ט[595], וע' בזח"ב תרומה דקס"ו[596] נת' פסוק זה, וע"י שנותן צדקה די מחסורו ממשיך מילוי החסרון להיות בחי' יחוד שמשא וסיהרא, ולהיות בחי' ארץ אשר לא תחסר כל בה[597] כו', אשר ע"ז נאמר וה' ברך את אברהם בכל[598] כמ"ש הרמב"ן בפי' החומש פ' חיי שרה באריכות, וז"ע מ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל[599].

וביאור הענין צ"ל מה שנצטוינו בענין העבודה בתומ"צ, וכן בעבודה שבלב זו תפלה[455] שצ"ל בשמחה דוקא, וכדכתיב תחת אשר לא עבדת בשמחה[600] כו' משמע שהגם שהי' ענין העבודה[601] רק שלא הי' העבודה בשמחה, ועבור חטא זה דהעדר העבודה בשמחה לבד נקנס עונש המר לעבוד האויב בחוסר כל[593] ר"ל, וכן ארז"ל אין עומדין להתפלל לא כו' אלא מתוך שמחה[602], ואר"י א"ר וכן לדבר הלכה[603], וכן בצדקה כתיב ג"כ ואל ירע לבבך[604] בתתך לו, שבכל הג' עמודים דתורה ועבודה וגמ"ח צ"ל העבודה בשמחה דוקא, ולכאורה צ"ל מה"ע מעלת השמחה כ"כ עד שהיא עיקר העבודה ובה תלוי כל היעודים דלע"ל, שהרי מכלל לאו אתה שומע הן[605] כו'. והענין יובן ע"פ משנת"ל שהעולם על מילואו נברא[585], שז"ע תולדות מלא פי' שיהי' מלא וגדוש מהארת אלקותו ית' עד שעיקר שכינה בתחתונים היתה[606], ומחמת חטא עה"ד שנתקלקל העולם, ונעשה תולדת

ובחסר]. נז [ושם בחסר]. ראה גם לקמן פכ"ג. הנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב. ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"ד. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' שלז. במהדורת אותיות מרובעות) ע' שס.

594) אזלו מים . . יחרב ויבש: **איוב יד, יא.**

595) וכמשנת"ל . . שמות ד"ט: **פי"ח.**

596) בזח"ב תרומה דקס"ו: **סע"ב. ראה גם אוה"ת האזינו ע' א'תרצח-א'תרצט. איוב כרך א ע' תרנט.**

597) ארץ אשר לא תחסר כל בה: **עקב ח, ט [בדילוג].**

598) וה' ברך את אברהם בכל: **ח"ש כד, א.**

599) בשמחה ובטוב לבב מרוב כל: **נסמן בהערה הבאה.**

600) תחת אשר לא עבדת בשמחה: **תבוא כח, מז [בדילוג]. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ג. וש"נ.**

601) שהגם שהי' ענין העבודה: **ראה לקו"ת תזריע כ, ג. מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע צ ואילך. דרושי חתונה ח"ב ס"ע תמה ואילך. לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ב. וש"נ.**

602) אין עומדין . . מתוך שמחה: **ברכות לא, א. ראה גם אגה"ת פי"י ובמ"מ הגהות והע"ק שם.**

603) ואר"י א"ר וכן לדבר הלכה: **שבת ל, ב. פסחים קיז, א. ראה גם לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ב ובסה"מ שבהערה 16. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' קסו. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קצ. תניא פל"א ובמ"מ הגהות והע"ק שם.**

604) ואל ירע לבבך: **פ' ראה טו, י [ושם: ולא — ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' עו. תרל"ג ח"א ר"ע קעב. תר"ם ח"ב ע' תקלו. וש"נ. לקמן הנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב פיסקא ולהבין זה צ"ל. מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ב. וש"נ]. ראה גם לקו"ת שה"ש מד, ב.**

605) מכלל לאו אתה שומע הן: **נדרים יא, א.**

606) שעיקר שכינה בתחתונים היתה: **ב"ר פי"ט, ז. וש"נ. שהש"ר רפ"ה. ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' רנח. וש"נ.**

חסר וא"ו דברים שנתמעטו כמארז"ל במד"ר[607], וכן ע"י חטא הדורות שסילקו השראת השכינה[608] עד למעלה מז' רקיעים[609] כנאמר במדרש, עד שבא אברהם דכתיב בי' ויעל אברם ממצרים[610] פי' הגם שהי' במצרים ועכ"ז הי' בטל לאלקות, וע"י בירור בירורים שבירר עד שהי' מרכבה למדת החסד[611] כידוע ופרסם אלקותו בעולם[612] וע"י עבודתו הוריד השכינה לרקיע הראשון מלמעלמ"ט[613], עד משה שהי' דור שביעי לאברהם[614] הורידה[615] למטה* כמ"ש וירד הוי' על ה"ס[616] ונתן לנו התורה כו', והיינו שלעומת ז' דורות שסילקו כו' עמדו ז' דורות עד שמשה קיבל תורה מסיני[617] ומסרה ליהושע כו', וידוע מארז"ל ע"פ אמרת ה' צרופה[618] שלא ניתנה התומ"צ אלא לצרף בהן את הבריות[619] לבד, כי מאי איכפית לי' אם שוחט מן העורף או שוחט מן הצואר כו' ולכן כל מצותיך הם רק צדק[620]

*) נרשם בעפרון בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.

חסד יבנה[כה] שאברהם הוריד לרקיע הראשון ע' בס' רמ"ל[כו] ומשה הורידה לארץ, שהארץ נחשב ג"כ ע' רמב"ם ה' קידוש החודש, ובתחלתו[כח], והיינו זו"נ[כט].

כה) חסד יבנה: תהלים פט, ג.

כו) בס' רמ"ל: לע"ע לא נתברר לאיזה ספר מציין.

כח) רמב"ם . . ובתחלתו: הל' יסודי התורה פ"ג.

כט) והיינו זו"נ: ראה לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים הערה 136.

607) וא"ו דברים שנתמעטו . . במד"ר: ראה ב"ר פי"ב, ו. סה"מ תר"ם ח"א ע' קה. וש"נ.

608) חטא הדורות שסילקו . . השכינה: פס"ר פ' ויהי ביום כלות משה פ"ה, ז. פסדר"כ שם. ב"ר פי"ט, ז.

609) מז' רקיעים: חגיגה יב, ב. ראה סה"מ תרל"ח ע' קיז הערה 431.

610) ויעל אברם ממצרים: לך יג, א. ראה גם זהר לך פג, א. ב. תו"א יתרו סז, רע"א. תו"ח לך פד, ב. פט, סע"ב. צא, סע"ד. יתרו ח"ב רנא, ב. ד. רנד, ג.

611) שהי' מרכבה למדת החסד: ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ד. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פ"ג. ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד. ד"ה וכד אנת תסתלק בתחילתו.

612) ופרסם אלקותו בעולם: וירא כא, לג. סוטה י, סע"א ואילך. רש"י ח"ש כד, ז. וראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"ו.

613) הוריד . . לרקיע הראשון מלמעלמ"ט: ראה לעיל הערה 608. וראה גם סה"מ תרע"ח ע' רעא ואילך.

614) משה . . שביעי לאברהם: ראה לעיל הערה 608. וראה גם סה"מ תרמ"א ס"ע לז ואילך.

615) משה . . הורידה למטה: ראה גם אוה"ת שמיני ע' כה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקנא.

616) וירד הוי' על ה"ס: יתרו יט, כ.

617) שמשה קיבל תורה מסיני: אבות רפ"א.

618) אמרת ה' צרופה: תהלים יח, לא.

619) התומ"צ אלא לצרף . . הבריות: ראה לעיל מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע הערה 73.

620) כל מצותיך [תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272] . . צדק: תהלים קיט,

שצדקה הוא שעשה הקב"ה[621] עם ישראל שנתן להם התורה והמצות ופזרן בד' רוחות העולם כמ"ש כי כארבע רוחות פרשתי אתכם[622], שכ"ז הוא בשביל בירורי הנצוצות לקבצם ולהעלותם לשרשם הקדום דתהו, ועי"ז מאיר הארת אוא"ס ב"ה שלמעלה מתוהו ותיקון[623] כו' כמ"ש במ"א, אשר עיקר בחי' זו יתגלה לע"ל בעוה"ז שהוא עכשיו גשמי, ועכשיו הם להוסיף אורות באצי', אמנם לא בשביל האצי' כ"א ששמור וגנוז עד עת בא דברו ית' בפי הנביאים ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר[487], והיו עיניך רואות את מוריך[624], להיות כי יתחברו ב"פ אני היינו בחי' אני ראשון ואני אחרון[258] שעכשיו צ"ל בעבודה ראו עתה כי אני אני הוא[255], שרק צריך לראות ולהבין זה ע"ד דכתיב שאו מרום עיניכם וראו[625], אבל לע"ל כשיתחברו ויתגלו ב' פעמים אני, אז יתגלה ג"כ שמבלעדי אין אלקים[626] המצמצם[627] ומעלים לבלי יאיר ויתגלה, שכשם שקמי' ית' גם עכשיו אינו שייך לומר כלל בחי' ההעלם שהרי כ"ז הוא בכדי להיות התהוות והנהגת העולמות כמאמר כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא[628], וכן גם הצמצום דש' אלקים שקודם עשה"ד שזהו עיקר הטוב והחסד פנימי הוא ג"כ רק לפנינו, אבל קמי' ית' אינו שייך כ"ז כו', כן יהי' לע"ל גם בנשמות גילוי בחי' זה וכמשנת"ל[629] שיהי' התפשטות בחי' חסד דרועא ימינא[376] עד למטה מטה בעוה"ז הגשמי שהיד הגשמי תקבל חיותה מזה כמו שהוא עכשיו באצי', וכן הוא בכל האברים, שז"ע דכתיב כי עין בעין יראו[488] שע"י בחי' עין דלעילא יחו"ע ד"ע יראו בבחי' עין הגשמי, שעכשיו א"א לה לראות ולהשיג כ"א בחי' ד"ת לבד כו' שז"ע והתהלכתי בתוככם[425] כנ"ל בש' הפסיקתא[630] כו', וא"כ יתגלה גם בחי' זו שמבלעדי אין אלקים המצמצם כו'.

ד"ב) **אך** הנה לפ"ז צ"ל מארז"ל במשנה דאבות שאמרו יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, וגם צ"ל לשון מכל[631] חיי העוה"ב,

---

קעב. ראה גם לקמן מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך לפ"ז צ"ל. סה"מ תר"ם ח"א ע' צג. וש"נ.

621) שצדקה הוא שעשה הקב"ה: **ראה פסחים פז, ב. ראה גם תו"ח שמות ח"א מ, ג ואילך ובהנסמן שם. סה"מ שבהערה הבאה.**

622) כי כארבע רוחות פרשתי אתכם: **זכרי' ב, י [בדילוג]. ראה גם סידור שחרית סז, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' תס ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' תז-תח.**

623) בירורי הנצוצות . . שלמעלה מתוהו ותיקון: **ראה גם סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקכט. ע' תקסג.**

624) והיו עיניך רואות את מוריך: **ישעי' ל, כ.**

625) שאו מרום עיניכם וראו: **ישעי' מ, כו.**

626) שמבלעדי אין אלקים: **המשך הכתוב אני ראשון ואני אחרון – ישעי' מד, ו.**

627) אלקים המצמצם: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל על יד הערה 18 ואילך.**

628) כולא לאחזאה . . עלמא: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

629) וכמשנת"ל: **פי"ד.**

630) כנ"ל בש' הפסיקתא: **כ"ה בגוכתי"ק.**

631) יפה שעה א' . . לשון מכל: **אבות פ"ד, מי"ז. ראה גם לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' בתחילתו. וש"נ.**

וגם איך אמרו גם בהיפך לכאורה שיפה שעה א׳ של קורת רוח בעה״ב מכל חיי העוה״ז[632], שלכאורה הם מאמרים הפכים. אך הענין הוא דכתיב ויתרון ארץ בכל הוא[633], וצ״ל פי׳ וענין בכל מהו, ויובן זה מפי׳ הרמב״ן[634] ע״פ וה׳ בירך את אברהם[598] בכל* שהובא לעיל[634] שהכוונה הוא בחי׳ שפע הפנימי והחיצוני׳ הנמשך לבחי׳ בת שהיתה לאברהם[635], וזהו דכתיב כל הנק׳ בשמי[636], שמי הוא בחי׳ מל׳[637] מל׳ כ״ע[638], ובחי׳ כל זה הוא הנק׳ הנקרא[639] ונמשך בשמי, וע״ד שאמר דהע״ה מכל מלמדי השכלתי[640] שנת׳ פירושו, שבחי׳ כל הי׳ המלמד של דוד שע״י כל זה השכיל, כי כל הוא לשון כלליות[641], וגם כל עולה מספרו חמשים שהוא בחי׳ נש״ב[642], וגם כל הוא יסוד[643] ז״א, ומבחי׳ כל זה השכיל דוד שהי׳ מרכבה לבחי׳ המל׳[644], שכל הבחי׳ היותר גבוהות נמשכו לו ע״י בחי׳ כל זה, וכדכתיב כי כל בשמים ובארץ[121], דאחיד בשמי׳ ובארעא[645], והיינו שמאחד שמה שיש בשמי׳ יומשך ויתגלה גם בארץ ג״כ כו׳.

---

*) נרשם בעפרון בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן.

מהרמב״ן בפי׳ בכל יש להעיר למשנ״ת לעיל עד פ״ו בפי׳ האגה״ק סי׳ י״ז[ל], והת״א ד״ה רני ושמחי[לא] בפי׳ צדק מלאה ימינך[65] שנת״ל ע״ש.

ל) לעיל . . האגה״ק סי׳ י״ז: **פ״ג ופ״ה.**

לא) לעיל . . והת״א ד״ה רני ושמחי: **רפ״ה. בשולי הגליון שם.**

632) שיפה שעה א׳ . . חיי העוה״ז: **אבות שם.**

633) ויתרון ארץ בכל הוא: **קהלת ה, ח.**

634) מפי׳ הרמב״ן . . שהובא לעיל: **פכ״א. ראה גם לקמן הנחה הנה בצדקה כתיב די מחסורו פיסקא אך לפ״ז צ״ל. מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ פ״א.**

635) בת שהיתה לאברהם: **ב״ב טז, ב.**

636) כל הנק׳ בשמי: **ישעי׳ מג, ז. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ספ״ב.**

637) שמי הוא בחי׳ מל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א מערכת שם. מאו״א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש״א לו, ב ובהערה 40.**

638) מל׳ מל׳ כ״ע: **תהלים קמה, יג.**

639) הנק׳ הנקרא: **כ״ה בגוכתי״ק.**

640) מכל מלמדי השכלתי: **תהלים קיט, צט. ראה לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ פ״א שמציין בפע״ח [שער חג הסוכות שכ״ח, פ״ב] ות״ז. לקו״ת עקב טו, ב. אוה״ת חוקת ע׳ תתכא [במהדורת תשנ״ח ע׳ תתכג]. ע׳ תתנח. (יהל אור) תהלים ע׳ שנה. סה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ שפא וע׳ תקלז.**

641) כל הוא לשון כלליות: **ראה לקמן הערה 646.**

642) כל . . חמשים . . נש״ב: **ראה מאו״א מערכת היכל אות יא. לקו״ת מטות פה, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ כז ואילך. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרפז. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ פ״א. ד״ה שופטים ושוטרים פ״ב.**

643) כל הוא יסוד: **ראה לקמן רפכ״ג. וש״נ.**

644) דוד שהי׳ מרכבה לבחי׳ המל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקט.**

645) דאחיד בשמי׳ ובארעא: **ראה זהר בראשית לא, א. לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳**

וביאור עניין תי׳ כל, הנה בלק״ת סד״ה שובה הב׳[646] פי׳ הפסוק אמרו אליו כל תשא עון[647], לפי שאתה כל וכלליות[648] הכל דהיינו בחי׳ א״ס[649] ב״ה הסוכ״ע שלמעלה מהחכמה[650], כי מהחכמה[650] ולמטה יש התחלקות לפרטיות[651] חכמה ומדות, אבל למעלה מן החכמה אין שום התחלקות, ולכן תשא עון להיות כי פגם העון אין[652] מגיע עד שם עכ״ל[653]. וע׳ בת״א בביאור ע״פ וקבל היהודים[654], שביאר ג״כ איך שמהחכמה ולמטה שייך התחלקות, משא״כ למעלה מהחכמה, וכעין אתעדל״ת[101] לבחי׳ זו זהו בחי׳ רעו״ד[655] גם עכשיו שמה שבמ״ת דכתיב ויחן ישראל שנעשו כאיש אחד[656] שעי״ז זכו למ״ת, זה הי׳ רק התחלה[657], ובפורים ע״י המס״נ זכו להיות וקבל[657] ל׳ יחיד[658] בבחי׳ קבלה גמורה[657] ולפי שעה זכו ע״י בחי׳ הרעו״ד[659] שהי׳ להם אז לבחי׳ גילוי אוא״ס ב״ה דכתיב בו כי לא יראני האדם וחי[660], היינו מה דלית מחשבה תפיסא[659] בי׳ כלל[661], כמשנ״ת שם, ואפ״ל שזהו מפני כי היו במס״נ ממש לכן זכו לגילוי מה שלא יראני האדם וחי שארז״ל בחייהם אינם רואים[662] אבל במיתתם[663] רואים, וע״י המס״נ הגם כי הי׳ בכח עכ״ז מחסד ה׳ קיבל כאילו הוא בפועל ולכן זכו לגילוי גדול כזה כו׳, ובעבודה זהו בחי׳ הודאה שזהו בחי׳ היותר גבוה מברכה[664], שהברכה היא רק המשכה מעולם ועד עולם כמ״ש ברוך כו׳ מן העולם ועד העולם[665], משא״כ בבחי׳ הודאה הרי א״א לך טוב להודות[666], שההודאה מגעת לך לבחי׳ עצמיות אוא״ס שלמעלה

כו׳ זאת חוקת התורה פ״א בשם ת״י. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ יג בשם ת״א. וש״נ.

646) בלק״ת סד״ה שובה הב׳: **שבת שובה סז, ד. ראה לקמן בסוף הפרק בש׳ המגיד נ״ע. מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ רפ״ב. וש״נ.**

647) אמרו אליו כל תשא עון: **הושע יד, ג.**

648) וכלליות: **בלקו״ת : וכללות.**

649) א״ס: **שם: אור א״ס.**

650) מהחכמה: **שם: מחכמה.**

651) לפרטיות: **שם: לפרטות.**

652) להיות כי פגם העון אין: **שם: כי אין פגם העון.**

653) עכ״ל: **ראה שער היחוה״א פ״ז ובמ״מ, הגהות והע״ק שם ע׳ שעח. הרמ״א בהקדמה לדרכי משה הארוך.**

654) בת״א בביאור ע״פ וקבל היהודים : **מג״א צז סע״ד ואילך.**

655) רעו״ד: **זהר ויקרא ק, א.**

656) ויחן ישראל . . כאיש אחד: **ראה יתרו יט, ב (בדילוג] וברש״י שם. לקו״ש יתרו כרך כא ע׳** 104.

657) רק התחלה . . וקבל . . קבלה גמורה: **אסתר ט, כג. ראה שבת פח, א. תו״א שם צו, ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שיג. וש״נ.**

658) וקבל ל׳ יחיד: **תו״א שם צז סע״ד ואילך.**

659) הרעו״ד . . דלית מחשבה תפיסא : **ראה זהר אד״ז האזינו רפט, ב. תו״א כאן צח, א. תו״ח וישב קצט, ג ובהערה 56. שע״ת קכה, א. סה״מ תרל״ח ע׳ מו. וש״נ.**

660) כי לא יראני האדם וחי: **תשא לג, כ.**

661) דלית מחשבה תפיסא בי׳ כלל: **ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.**

662) בחייהם אינם רואים: **ראה במד״ר ספי״ד. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ שכד. וש״נ. פלח הרמון בחוקותי ע׳ תלא. וש״נ.**

663) במיתתם: **תוקן ע״פ בוך כת״י מעתיק תרמ״ב —** 1272.

664) הודאה . . גבוה מברכה: **ראה תו״א מג״א צז, א. קכא, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ קכו. ש״א כ, ב. צג, ב.**

665) ברוך כו׳ מן העולם ועד העולם : **תהלים קו, מח; דהי״א טז, לו.**

666) א״א [=**אנו אומרים**] לך טוב להודות:

מהתחלקות המדריגות דע"ס, ולכן נק' יהודים ע"ש ההודאה[667] כו', וענין דכתיב אח"כ קימו וקבלו קרי וכתיב וקבל[668], שהגם שבגילוי לא יש עכשיו בחי' זו מ"מ הכתיב וקבל שבכח בעבודה שבלב ישנו גם עכשיו כו' ע"ש, ונמצא כי ע"י בחי' רעו"ד בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהטו"ד, וע"י בחי' ההודאה להיות בבחי' לך טוב להודות עי"ז מגיעים לבחי' כל הוא כל וכלליות הכל בחי' א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מהתחלקות ע"ס, וע' במ"א נת' בש' המגיד נ"ע[669] שפי' כל תשא עון הוא בחי' מקיף הכללי שכולל כל ד' עולמות אבי"ע כא', שלגבי בחי' זו האצי' והעשי'[173] שוים, וכתיב עושה פלא[670] שגם בחי' פלא דאצי' כעשי' גופנית נחשבת כו', וזהו פי' היותר גבוה שבתי' כל.

ד"ג) ועוד יש פי' בתי' כל שכולל בחי' נש"ב[642], וגם כל הוא בחי' יסוד ז"א[671] שנק' כן ע"ש שדרך בו נמשך כלליות השפע לבחי' מל' המחי' ומהוה כלליות הנבראים והנוצרים והנעשים דבי"ע, וז"ע כל הנק' בשמי[636], שמי הוא בחי' מל'[637] וצ"ל ע"י העבודה שיהי' נק' ונמשך בחי' כל בבחי' שמי זה. וביאור הענין דהנה כתיב נודע בשערים בעלה[לד] שפי' בשערים שכ"ד לפום מה דמשער בליבא[672], כי ענין שערי בינה*[673] הוא כמו שהשער הוא מה שדרך בו נכנסין ויוצאין[673] לחצר,

---

נרשם בשולי היריעה בע' שבו נמצא סיום פכ"ב ורפכ"ג ללא ציון מקומו בפנים.

צ"ע נגד משנת"ל שיוסף יתום מאמו[443], ואיך משפיע נון שע"ב[687], אך י"ל מה שבינה עד הוד[449] זהו ההתבוננות בהשגה גמורה, וזהו רק עד הוד, ולכן יוסף עני בדעת כנ"ל[לב], אבל יסו"א ארוך[447], וזה נשפע ע"י יוסף תולדות יעקב יוסף[לג] דוקא, וענין נש"ב להיות נודע בשערים בעלה[לד] הוא חכמה ומזה נמשך הולדת המדות חג"ת, ולכן שיומשך זה למל' זהו ע"י יוסף דוקא כי זהו מכח האב המוליד כו'.

לב) כנ"ל: **פט"ז־פי"ז.**

לג) תולדות יעקב יוסף: **וישב לז, ב. ראה לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' פיסקא אמצאך בחוץ. וש"נ.**

לד) נודע בשערים בעלה: **משלי לא, כג.**

סיום ברכת הלל. רמב"ם הל' חנוכה פ"ג, ה"י. במאמרי אדה"ז שם מביא [מסיום תפלת העמידה] הטוב שמך ולך נאה להודות – ע"ש.

667) יהודים ע"ש ההודאה: **ראה תו"א ומאמרי אדה"ז שם. ש"א צג, ב.**

668) קימו וקבלו קרי וכתיב וקבל: **אסתר ט, כז. ראה תו"א שם צח, א.**

669) במ"א נת' בש' המגיד נ"ע: **ראה לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י בחי' ביטול. וש"נ.**

670) עושה פלא: **בשלח טו, יא. ראה גם תו"א בשלח סג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמט. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתל.**

671) כל הוא בחי' יסוד ז"א: **ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.**

672) שכ"ד [=**שכל דבר**] לפום מה דמשער בליבא: **זהר וירא קג, רע"ב.**

*673) ענין שערי בינה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ב ובהנסמן שם.**

673) שהשער הוא . . נכנסין ויוצאין: **ראה**

כך הוא ענין בחי' שע"ב הוא בחי' השערים שנכנס בחי' הבנת הלב להיות יוצא בחי' גילוי מדה שבלב, וכנודע ממ"ש בת"ז בינה ליבא ובה הלב מבין[674] שהוא בחי' השגת והבנת גדולת הבורא ית' ע"י בחי' העמקת הדעת כמ"ש וידעת היום[675] ועי"ז והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כולא חד[676] בלי פרודא כלל, ואין עוד אפי' בחללו ש"ע[677] כמשנ"ת מזה במ"א, וזהו שאנו מבקשי' ותן בלבנו בינה להבין[678] היינו שנבין דבר מתוך דבר[679], שזה"ע בחי' הבינה כנודע, פי' תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע[680], שבחי' זו מושג שכשם שגוף האדם חי מהנפש המחי' אותו, כן כל העולם הוא גוף גדול[681] והקב"ה ממלא כל העולם[682], והבקשה שאנו מבקשי' ותן בלבנו בינה זהו שנבין מבחי' תוך דבר זה דממכ"ע בחי' דבר[680] הוא בחי' אוא"ס ב"ה הסוכ"ע[680], שבחי' זו לא יש עכשיו בבחי' השגה גמורה כו' לכן הבקשה שיתן לנו הבנת דבר זה שנבין אותו ממש כו', וכל חד לפום שיעורא דילי'[683] דמשער בליבא שיעור וענין בחי' השערת אור א"ס ב"ה ע"י בחי' העמקת הדעת בהתבוננות לפי ערך נמשך לו להוליד בחי' האהוי"ר[684] כו' כמ"ש במ"א, ואז פועל שנמשך להיות כי כל בשמים ובארץ[121] היינו שיומשך ע"י בחי' כל להיות נקרא בשמי ג"כ כל המדות עליונות גדולה וגבורה ות"ת כו', וזהו לך ה' הגדולה[685] כו' כי כל, שיומשך ע"י בחי' כל בחי' לך היינו מספר נו"ן[686] הוא בחי' נש"ב[687], והאתעדל"ת[101] לבחי' זו זהו

גם לקו"ת פ' ראה כו, א. לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"ג. ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב. סה"מ תרכ"ט ע' שכא. וש"נ.

674) בינה ליבא ובה הלב מבין: ת"ז בהקדמה יז, א.

675) וידעת היום: ואתחנן ד, לט.

676) כי הוי' הוא האלקים כולא חד: ראה זהר בהקדמה יב, א. וארא כו, ב. תרומה קסא, א ואילך. רע"מ ואתחנן רסד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קעה ובהנסמן בריש המאמר שם. תו"ח וארא ח"א ס, א. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תה ואילך. וש"נ.

677) ואין עוד אפי' בחללו ש"ע: דבר"ר פ"ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו יח, יא (רמז רסט). יהושע ב, י (רמז י). ראה גם המשך מים רבים תרל"ו פי"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' תסח. וש"נ.

678) ותן בלבנו בינה להבין: ברכת אהבת עולם. ראה מאמר ד"ה זה משנת תרס"ט בסה"מ ליקוט ח"ג ע' קפ-קפא.

679) בינה . . שנבין דבר מתוך דבר: ראה חגיגה יד, א. תניא פ"ג. אגה"ק סט"ו (קכד, רע"א). וראה גם סה"מ תרכ"ט שבהערה הבאה.

680) תוך דבר . . ממכ"ע . . דבר . . הסוכ"ע: ראה סה"מ תרכ"ט ע' רטז. וש"נ. תר"ל ע' כ. תרל"ח ע' רכב ואילך ובהנסמן שם. תרמ"א ע' תיג ובהנסמן שם. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. לקמן הנחה ד"ה הנה בצדקה כתיב פיסקא ומעתה צ"ל. מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"ג.

681) העולם הוא גוף גדול: מו"נ ח"א פע"ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא בתחלתו פיסקא ולהבין ההפרש. וש"נ.

682) והקב"ה ממלא כל העולם: ברכות י, א.

683) וכל חד לפום שיעורא דילי': ראה תניא בהקדמה (ד, א) ע"פ זהר וירא קג, רע"ב. וראה גם זהר ח"ש קכט, ב.

684) העמקת הדעת . . האהוי"ר: ראה גם תו"ח וארא ח"א עט, ב ואילך.

685) לך ה' הגדולה: דבהי"א כט, יא.

686) לך היינו מספר נו"ן: ראה פרדס שער עה"כ שכ"ג, פי"ב מערכת לך. תו"ח פקודי ח"ב תמג, ד. וש"נ. בהערה הבאה.

687) נו"ן הוא בחי' נש"ב: ר"ה כא, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.

ע"י בחי' עיני כל אליך ישברו[688] שיש בחי' כל מלמטלמ"ע ג"כ, להיות הלב רואה[689] כו' שכל המדות יהי' לאלקות, וכדכתיב שאו מרום עיניכם[625] וראו מי ברא אלה, והיינו שע"י לך ה' הגדולה כו' בחי' ביטול המדות לאוא"ס, עי"ז נמשך כי כל בשמים ובארץ, שיהי' בחי' כל נקרא בבחי' שמי כו'.

והנה המשכה זו שיומשך בחי' כל בשמי, ע"ז י"ל כוונת מ"ש ויתרון ארץ בכל היא[633], פי' שכל בחי' היתרון שיש לארץ זהו שיומשך בחי' בכל, וזהו ג"כ ענין בת הייתה לאברהם[635] ובכל שמה, שזהו דעת האחרים, שאינם חולקים על דברי האומר שהי' לו בת רק שמוסיפים[690] שהבת שהי' לו הי' שמה בכל, ולהבין זה צ"ל מה שנחלקו רבותינו ז"ל בענין זה* ר"י ור"נ[691], ומ"ע שמוסיפים אחרי' שבכל שמה, שנמצא אינם חולקים על דעת ר' יודין[692] שאומר שהי' לו בת, והנוגע לענין זה מה שמוסיפים האחרים שבכל שמה, ז"ע מה שארז"ל ג' הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב[693], בכל מכל כל, שנמצא מובן שענין העוה"ב שיהי' גילוי בחי' כל, והאבות דכתיב בהם ג' לשונות אלו באברהם בכל ביצחק מכל וביעקב כל[694] זהו האות שהטעימן בעוה"ז מעין עוה"ב. והענין הוא שעוה"ב נק' כל[695]

---

*) נרשם בריש העמוד בהיפך הגליון ללא ציון מקומו בפנים, ושייך לכאורה כאן.

במד"ר במקומו[לה] הובא ר' יודן ור' נחמי', ואחרים לא הוזכרו כלל, והרמב"ן הביא ר"מ ור"י ואחרים כמו שהוא בגמ' ב"ב[לו] ספ"ק דט"ז א[לז].

לה) במד"ר במקומו: ב"ר פנ"ט, ז. ראה גם לקמן מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק סוף פיסקא ולהבין ביאור.

לו) והרמב"ן הביא . . בגמ' ב"ב: ח"ש כד, א. ראה גם אוה"ת ח"ש כרך ד ע' 1556.

לז) ב"ב ספ"ק דט"ז א': כ"ה גם לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' רפ"ד. לפנינו דט"ז ב'.

---

688) עיני כל אליך ישברו: תהלים קמה, טו.

689) הלב רואה: קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב ובהערה שם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כ. ח"ב ע' תנז.

690) דעת האחרים שאינם חולקים . . שמוסיפים: ראה גם רמב"ן ח"ש כד, א. ובמאירת עינים –לר"י דמן עכו– שם. אוה"ת ח"ש ס"ע 250 ואילך. ע' 252 [נדפס גם בקונט' מאמרים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ קה"ת תשי"ז ע' 15. ע' 17]. כרך ד ע' 1556 ואילך. והשמטות לשם בכרך ז ע' תתתח ואילך.

691) ר"י ור"נ: ראה בשולי הגליון כאן.

692) ר' יודין: בב"ר פנ"ט, ז; בשולי הגליון כאן; לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' סוף פיסקא עיני כל; בהביאור יפה ש"א ספ"ג: ר' יודן. בילקוט שמעוני במקומו (ירושלים תשל"ג ע' 475. וש"נ). ובאוה"ת שבהערה 690 ר' יהודה.

693) ג' הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב: ראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.

694) באברהם בכל ביצחק מכל וביעקב כל: ח"ש כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.

695) שעוה"ב נק' כל: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.

ע"ש בחי' הכלליות, והיינו שלא יש בה שום חסרון, כי בעוה"ז פעם נאמר בחסר[593] כל שחסר בחי' כל שז"ע מה שנהר יחרב ויבש[475] כנ"ל, וכתיב הצדיק אבד[473] ואין איש שם על לב, וכדפי'[696] בזהר ומפרשי'[697] שאבד ההיא נביעו דיס"א ג"כ, שז"ע אביון כו' שנת"ל[698], משא"כ עוה"ב נק' כל ע"ש הכלליות שכולל הכל שזהו בחי' רוב כל[599], וזהו שמוסיפים האחרים ע"ד ר"י שאומר שהי' לו בת שהכוונה היא על המדה שנק' בשם בת[699], הנה הם מוסיפים עוד ואומרים שגם בכל שמה שאינו חסר ח"ו גם בחי' כל ג"כ כ"א כמו שיהי' לע"ל שיהי' גילוי בחי' כל, כן הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב והבת שהי' לו הי' שמה בכל היפך בחי' חוסר כל כ"א ע"ד רוב כל, ועכ"ז יפה שעה א' בעוה"ז מכל חיי העוה"ב[631], פי' מכל חיי העוה"ב שבחי' כל הוא החיות של עוה"ב, שזהו היפך בחי' חוסר כל כו', שיחרב ויבש ההיא נביעו כו', כ"א שנמשך ע"י בחי' כל הוא יסוד ז"א[671] השפע מנש"ב ג"כ כו' וגם הצדיק אינו אבד ח"ו[700] מלקבל ברכאן מלעילא כמ"ש במ"א, ומ"מ יפה שעה א' בעוה"ז[632] גם מבחי' כל זה ג"כ להיות כי היום לעשותם[290] כתי', ותרי"ג[701] מצות דאורייתא[702] וז'[701] מצות[703] דרבנן[704] עי"ז ממשיכים בחי' תר"ך[701] ע"א[705] כו'.

ר"ד) **אמנם** לפ"ז אינו מובן מארז"ל יפה שעה א' של קו"ר בעוה"ב מכל חיי העוה"ז[632] (באמת י"ל בזה הרבה ולבאר ענין חיי שעה וחיי עולם[706], וגם לחלק בין עוה"ב ג"ע שנק' עוה"ב[707], ובין עוה"ב תחה"מ[708], וגם להבין בחי' כל שהוא החיים של עוה"ז, שז"ע*[709] חיי שעה, אבל כפשוטו). והענין הוא שגם זה אמת כי עוה"ב הוא גילוי אלקות ולכן יפה הוא הקו"ר דעוה"ב מכל חיי העוה"ז

---

696) וכדפי': תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

697) בזהר ומפרשי': שמות ט, ב ובמק"מ שם — הובא לעיל פי"ח.

698) אביון כו' שנת"ל: פי"ח.

699) שהי' לו בת . . המדה שנק' בשם בת: ראה גם רמב"ן כאן ובמאירת עינים —לר"י דמן עכו— שם. תורה אור —למהר"ם פאפרוש— שם.

700) ח"ו: תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

701) ותרי"ג . . וז' . . תר"ך: ראה כתר תורה הובא בתורת העולה להרמ"א ח"ג פל"ח (לב, א). של"ה יתרו שיו, א. מאו"א מערכת תר"ך סנ"ו. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א לע' שלח.

702) ותרי"ג מצות דאורייתא: ראה מכות כג, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תפח. וש"נ.

703) וז' מצות דרבנן: וסימנם: נ"ע בשמח"ה — ראה לקו"ש יתרו כרך כא ע' 140. אג"ק שלו ח"ב ע' שכ.

704) וז' מצות דרבנן: ראה אגה"ק סכ"ט. דרך חיים פנ"ו. פס"ד. לקו"ש שופטים כרך כט ע' 104 ואילך. וש"נ.

705) תר"ך ע"א [=עמודי אור]: נסמן לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ב.

706) חיי שעה וחיי עולם: שבת י, א. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשפז. וש"נ.

707) ג"ע שנק' עוה"ב: ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצט ובהנסמן שם. סה"מ מלוקט ג ע' לג.

708) עוה"ב תחה"מ: ראה גם לקו"ת ש"ש סה, סע"ד. סה"מ תר"ם שם. תרמ"א ע' קנו ובהנסמן שם.

*709) שז"ע: בגוכתי"ק נרשם כאן משהו. ואולי כתוב וי"ל שז"ע. בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 כבפנים.

שאינו מאיר בגילוי כו', ומ"מ בהיום לעשותם[290] שזהו בעוה"ז דוקא ושיתרון המעלה שע"י קיום המצות כנ"ל ממשיכים תר"ך עמודי אור[705], מה שבחי' זו א"א כ"א בעוה"ז דוקא.

וביאור הענין הנה ארז"ל[709] ביו"ד נברא העוה"ב[710], ובה' נברא העוה"ז שנאמר כי בי"ה[711] כו', פי' בה' נברא העוה"ז זהו מבחי' דבור[712] כמ"ש במ"א, ועוה"ב עצמה הוא בחי' ה' עילאה[713] דש' הוי', וביו"ד נברא העוה"ב היינו בבחי' יו"ד[714] דחכמה[715] נברא העוה"ב בינה[716] כו', אך הנה נודע שהיו"ד הוא בחי' צמצום[717], והחכמה מאין תמצא[718] כתי', כי אנת הוא חד ולא בחושבן[719] דע"ס דאצי', כי מה שהחכמה הוא בחי' יו"ד זהו ע"ש שכולל ע"ס[720] שלמטה הימנו, אבל בחי' כתר אינו בחושבן ע"ס דאצי', ופי' חשבון הוא ערך שאחד לגבי אלף יש לו ערך כמו אלף לגבי אלף אלפים, אבל ענין ולא בחושבן פירושו אין ערוך לך שאינו בערך כלל, ולכן והחכמה מאין תמצא ואבא יונק ממזלא[321] שהוא מזל השמיני ונוצר[322] שנת' במ"א ענין צמצום השערות שזהו יותר מבחי' המסך שבין אצי' לבריאה ע' בת"א ד"ה פתח אלי'[721] ובס' תרטו"ב בד"ה ביום ההוא יגלח כו' בתער השכירה[722], ומפני כי ע"י המצות ממשיכים בחי' תר"ך עמודי אור שזהו

---

709) הנה ארז"ל . . בואהבת דוקא: כ"ז נעתק גם לקמן מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ה.

710) ביו"ד נברא העוה"ב: ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.

תיבת „נברא" העוה"ז תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

711) כי בי"ה: ישעי' כו, ד.

712) בה' נברא העוה"ז . . דבור: ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ובהנסמן בריש המאמר שם. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' ש. במהדורת אותיות מרובעות) ע' שכד. תרמ"א ע' שלז.

713) ועוה"ב . . ה' עילאה: ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' של. תרל"ג ח"א ע' צה. אוה"ת חנוכה שיד, ב. לקו"ת פקודי ג, סע"ג. לעיל שם פ"ג ובהנסמן בריש המאמר שם.

714) נברא העוה"ב . . יו"ד דחכמה: ראה גם תו"ח פקודי ח"ב תמג, ב. וש"נ. סה"מ שבהערה 712.

715) יו"ד דחכמה: ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשסד ובהנסמן במ"מ לשם.

716) העוה"ב בינה: ראה אגה"ק ס"ה קז, רע"א: סכ"ט קמט, ב: בזוה"ק. לקו"ת במדבר ט, ד. וש"נ. זהר תוספתא וארא כז, סע"ב. ועוד. שערי אורה —לר"י גיקטלייא— ש"ח (ס"ע פז ואילך). פרדס שער הנתיבות שי"ב, פ"ה נתיב יז. שער הכנויים שכ"ב, פ"ד. אדם ישר לט, רע"ב. ע"ח שער ק"נ שמ"ט, רפ"ג. תו"ח פקודי שם. וש"נ. לקוטי הגהות לתניא ע' פד שו"ה המלובש.

717) שהיו"ד הוא בחי' צמצום: ראה גם אגה"ת פ"ד. תו"א מקץ לו, ב. לקו"ת בשלח א, א. תו"ח בשלח ח"א קנ, ב. וש"נ.

718) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

719) אנת הוא חד ולא בחושבן: ת"ז בהקדמה יז, א. ראה שעה"י קטז, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קמז. וש"נ — נדפס גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון על יד הערה 80 ואילך.

720) שהחכמה . . יו"ד . . שכולל ע"ס: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג ובהנסמן שם ובריש המאמר שם.

721) בת"א ד"ה פתח אלי': וירא יד, ב־ג. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג.

722) ובס' תרטו"ב בד"ה ביום ההוא יגלח

בחי' כתר לכן יפה שעה א'[631] בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מבחי' הכל שהוא חיי העוה"ב, וזהו תחת כו' בשמחה[600] כו' מרוב כל, פי' כל הוא העמוד[723] המחבר ג"ע התחתון עם ג"ע העליון[724] שנק' ג"כ כל (ולכן פעם מצינו ל' עוה"ב על ג"ע[707] ג"כ שיש בו ג"כ בחי' כל) ומפרשים זה געה"ת מל' וגעה"ע בינה[725] והמחברם זהו העמוד הנק' כל, ופי' מרוב כל שיש ריבוי בחי' כל כמ"ש במ"א שהגם שנת' בספרים רק ב' בחי' ג"ע[726] אמנם באמת יש ריבוי בחי' ג"ע כו', וא"כ ממילא יש ג"כ ריבוי בחי' כל המחברם כו', אבל העבודה בשמחה יותר טוב מכל הבחי' כל, והיינו מטעם הנ"ל, שע"י נמשך תר"ך עמודי אור, ועמ"ש במ"א מענין זיו תורתן ועבודתן[727] שבג"ע הוא רק זיו לבד כו', אמנם צ"ל בשמחה ובטוב לבב שהיא בחי' רעו"ד[655] דוקא בחי' רצון כי התענוג הוא כשרצונו לזה דוקא, ולכן אחר ואהבת ל' אבה[728] אז דוקא ודברת בם בד"ת[729] וכן וקשרתם[730] הוקשה כל התורה לתפילין[731], ועיקר העשיי' מלבד מעלת הכפי' כו' תלוי ברצון ובפנימיות הרצון כו' וע' בד"ה ושננתם[732], וי"ל שלאחר שנמנו וגמרו שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה[733], הגם כי לבסוף מעשה גדול זה יהי' לע"ל[734] שיהי' כמצות רצונך[735], אבל עכשיו א"א

כו' בתער השכירה: **דרך מצותיך ח"ב רצא, ב. אוה"ת ישעי' כרך ב ע' תשסט-תשע.**

במפתח שבסוף הספר דרך מצותיך הנ"ל ע' שיז טור ב נרשם: „ח' [=חורף] תרט"ז". ראה גם הנרשם ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ שנת תרט"ז ע' קי. שנת תרי"ז ע' קכ.

723) כל הוא העמוד: **ראה תו"א מג"א ק, סע"ב ואילך [במהדורת קה"ת תשט"ו. ובמהדורות שלאח"ז ק, ג] „ועמש"ל ע"פ ואתה תצוה שהעמוד נק' ג"כ כל וזהו ענין מרוב כל". ראה שם פא, ב [ד"ה והנה] ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' סח. סה"מ תרכ"ט ע' קפב.**

724) העמוד המחבר ג"ע התחתון . . העליון: **ראה תו"א תצוה פא, ג. מג"א ק, סע"ב. וש"נ. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשעג ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע תעו. וש"נ.**

725) געה"ת מל' וגעה"ע בינה: **ראה לקו"ת ואתחנן י, ב. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

726) בספרים רק ב' בחי' ג"ע: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ספ"ג ובהנסמן שם.**

727) זיו תורתן ועבודתן: **ראה תניא פל"ט. לקו"ת במדבר ב, א ואילך.**

728) ואהבת ל' אבה: **ואתחנן ו, ה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

729) ודברת בם בד"ת: **ואתחנן ו, ז. ראה ספרי ופרש"י שם. יומא יט, ב ובפרש"י שם ד"ה בם (הב'). לקו"ש פסח כרך ז ע' 266 הערה 2. פקודי כרך טז ע' 462 ואילך ובהערות שם.**

לקמן בההנחה כאן מביא: והיו הדברים האלה . . בתורה. וש"נ.

730) וקשרתם: **ואתחנן ו, ח.**

731) הוקשה כל התורה לתפילין: **ראה קדושין לה, א. סידור ערב שבת קסד, ב. תו"ח וארא ח"א סט, ב הערה 423. סה"מ תרכ"ט ע' רכה. תרל"ח ר"ע מא. לקו"ש חנוכה כרך ה ע' 226.**

732) ועיקר העשי' . . הכפיה . . בד"ה ושננתם: **ראה סה"מ תרל"ו ע' רפט ואילך. ע' תקלח. ר"ע תקמא.**

733) שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה: **ראה קדושין מ, ב.**

734) מעשה גדול זה יהי' לע"ל: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שטז וע' שיז.**

735) לע"ל שיהי' כמצות רצונך: **מוסף לשויו"ט. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' שג. וש"נ. תרמ"א ע' טו וש"נ.**

לבוא לשלימות המעשה כ״א ע״י תלמוד שהוא דוקא המביא לידי מעשה, וזהו ודברת בם, ואח״כ וקשרתם, אך הנה כדי להיות ודברת בם זה תלוי בואהבת כו׳, ונמצא עיקר העשי׳ דוקשרתם, ומה שבת״ת עקימת שפתים חשיב מעשה[736] זהו תלוי בואהבת דוקא[709].

והנה[737] משנ״ת לעיל בענין ויסופו ענוים בה׳ שמחה[495] בקיצור, וענין ואביוני אדם בקדוש ישראל[494] בביאור קצת, זהו נכלל הכל בכלל צדקה, מפני שמצות התשובה עצמה בכלל תרי״ג מצות[738] היא, וכתיב וצדקה תהי׳[42] לנו כו׳ כל המצוה צ״ל שקאי גם על מצות התשובה ג״כ[739].

736) שבת״ת עקימת שפתים חשיב מעשה: ראה תו״א נח ט, ג. לקו״ת שמע״צ פד, ג. אוה״ת נח כרך ג ע׳ 1232. שע״ת קכא, ד.

737) והנה: בין פיסקא זו לפיסקא שלפנ״ז יש רווח בגוכתי״ק לערך 5 שורות.

738) שמצות התשובה . . תרי״ג מצות: ראה מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ שכה. לקו״ש ר״ה כרך ד ע׳ 1144 ובהערה 5. משפטים כרך ו ע׳ 329. קדושים כרך יז ע׳ 210 ואילך ובהערה 40. נשא כרך לח ע׳ 18 ואילך. סה״מ תרכ״ט ע׳ רנד. תרל״ח ע׳ שז. וש״נ. תר״ם ח״ב ס״ע תקל-תקלא. ע׳ תשס. ע׳ תתצז. לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הא׳ פיסקא ואמנם. ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ב.

739) ג״כ: בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272 בשולי היריעה נרשם: „פכ״א עדיין ל״נ ולנ״נ״. בבוך זה נרשם זה להלן אחר מאמר ד״ה יפה ש״א הא׳. ראה שם.

המשך הערה 1 מעמוד רפג:

המשך זה כולל כ״ד פרקים ונרשם בגוכתי״ק ראה לקמן בריש כל מאמר בפרטיות, לאחרי פרק ה ובהפסק לערך ב׳ שורות בא ד״ה פזר נתן ושם נרשם (הועתק לעיל ע׳ רפג בפנים): „ויובן בהקדם הפסוק מי יתנך כאח לי עד ספ״ה״, ולאח״ז בא סיום. היינו שזהו הוראה להמעתיק איך לסדר המאמר, שבתחילה יסדר הפתיחה ד״ה פזר נתן, אח״כ ה׳ פרקים של ד״ה מי יתנך, אח״כ הסיום. אמנם המעתיק (בוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272) העתיק כמו שהוא לפנינו, ואולי היו בזה הוראות בכתב או בע״פ שלא הגיעו לידינו. ראה גם לעיל במפתח המאמרים למאמר זה.

ועפ״ז סודר כאן א) המאמר מי יתנך. ב) בהפסק קו — הפתיחה של פזר נתן. ג) בהפסק קו — בסיום פ״ה הסיום [דפזר נתן].

המשך זה נק׳ בכ״מ א) ד״ה מי יתנך — לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ פ״א ושם: בד״ה מי יתנך בהתחלת המאמר. וכנראה הכוונה לפכ״ב. וראה גם פכ״א.

לקמן שם פ״ד ושם: בד״ה מי יתנך. וכנראה הכוונה לפי״ח.

סה״מ תרמ״ד ע׳ קעב ושם: וע׳ בד״ה מי יתנך כאח (מ״ב) פט״ז ששם מבואר שבינה רק

בס"ד ש"פ נשא שפינהאלץ במ"מ שי' למז"ט

בן פורת יוסף[1] בן פורת עלי עין, בנות צעדה עלי שור[2], וצ"ל כפל לשון בן פרת, וגם מה"ע עלי עין. הנה נודע מארז"ל מ"ש ביוסף כשראה את יעקב אביו שבכה על צואריו ולא נאמר מאומה מיעקב מה עשה כשראה את יוסף, שזהו מפני שקרא ק"ש אז, ע' בפי' רש"י בחומש[3], וצ"ל מ"ע שנזדמן שדוקא

---

1) בן פורת יוסף: נרשם בכת"י מעתיק בהוספת הגהות בגוכתי"ק שנרשמו בעפרון. סיום המאמר נרשם בגוכתי"ק.

המאמר מונח בבוך 2087 אחר המאמר והים בקעת לפניהם שנדפס לעיל. ובסדר זה הועתק גם בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272. וסודר כאן לפי סדר זמן אמירתו. וכן צויין לעיל במפתח מאמרים שמופיע בריש הספר.

בהכותרת כאן: שפינהאלץ [תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272] השבת שלפני החתונה — ראה מחצית השקל למג"א הל' ת"ב סתקנ"א, סק"ו: שפינהאל"ץ הוא מה שאנו קוראין פא"ר שפי"ל. במ"מ = בני מנחם מענדל.

המאמר נמצא גם בדרושי חתונה שלו ס"ע ו ואילך [ושם נרשם בטעות שנעתק מגוכתי"ק. הצילום מגוכתי"ק קשה לקריאה — והועתק מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 שכולל ההוספות שניתוספו כאן].

2) בן פורת . . עלי עין . . עלי שור: ויחי מט, כב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות בתחילתו.

3) מארז"ל . . בפי' רש"י בחומש: ויגש מו, כט בשם רבותינו. ראה גם רד"ק שם: ויש

[עד] הוד אתפשטת שלא יש השגה אלקות בעולמות בי"ע כ"א רק הודאה בכולם.

סה"מ תרמ"ח ע' קעד ושם: והגם . . דכ"ז הוא רק להוסיף אורות באצי' כו' (וי"ל בד"א ע"פ מ"ש בד"ה מי יתנך (מ"ב) בענין צדקתו עומדת לעד כו' יעו"ש).

תרמ"ט ע' רסח ושם: דההתאחדות וההתכללות באוא"ס שע"י העבודה בתומ"צ היא יותר מההתכללות שבעולם האצי' וע' בד"ה מי יתנך (רמ"ב) בענין צדקתו עומדת לעד.

תרס"ט ע' קנו [נדפס גם בסה"מ תרע"א מהדורת תש"מ-תשמ"א ע' רנד] ושם: ואביון הוא למטה במדרי' מדל ועמ"ש מזה בד"ה מי יתנך.

ב) ולפעמים נק' בשם ד"ה פזר נתן — סה"מ תרמ"ג ע' לב ושם: ע' בד"ה פזר נתן לאביונים (מ"ב) בענין יוסף יתום מאמו — לקמן פט"ז.

סה"מ תרמ"ד ע' רט ושם: ע' מענין כל בד"ה פזר נתן כו' (מ"ב) -- לקמן פכ"ב ואילך.

סה"מ תרנ"ח ע' ג ושם: שהגילוי מזה לע"ל ועכשיו הוא בהעלם כו' (ועמ"ש בד"ה פזר נתן רמ"ב).

סה"מ תרנ"ח ע' לג ושם: והגילוי הזה יאיר ויתגלה לע"ל בעולם התחתון, ועכשיו הוא להוסיף אורות באצי', והיינו שנמצא האור באצי' לצורך העולם התחתון וכמ"ש בד"ה פזר נתן, רמ"ב. בענין צדקתו עומדת לעד שעומדת בעולם האצי' בפ"ע לצורך עולם התחתון ואינו מתגלה שם בעולם האצי' וכמונח בקופסא.

סה"מ מלוקט ח"א ע' ז (בהוצאה החדשה ח"ב ע' רסז) פ"ה הערה יב — ראה גם לעיל במפתח המאמרים שבריש הספר הערה 51.

ג) ולפעמים נק' ההמשך בשם שניהם — סה"מ תרנ"א ר"ע צו ושם: ע"י עבודתינו עכשיו אך הוא רק להוסיף אורות באצי' והוא כמונח בקופסא (עמ"ש בד"ה מי יתנך (פזר נתן לאביונים) רמ"ב ספי"ד).

בעת ראי׳ ראשונה שראה את יוסף אחרי הפרדו מאתו ך״ב שנה[4], קרא אז ק״ש שלא הי׳ יכול להפסיק, אמנם באמת אינו עצה״מ[5], כ״א שרומז על ענין עבודתם כו׳. והענין דביוסף כתי׳ ויוסף הורד מצרימה[6], שלכאורה זהו הסיבה מגלות מצרים, ובאמת אינו כן אלא שזהו שרש ומקור הכח על יצ״מ בכלל ולהקל שעבודם, שע״י שיוסף ירד[7] תחלה ובירר וליקט כל הניצוצות כמ״ש וילקט יוסף[8] ועי״ז נתמעט הגלות[9] מת״ל שנים[9] לרד״ו[10], והעיקר הי׳ רק פ״ו[11] בגימ׳ אלקים[12], כמ״ש בד״ה מי יתנך[13]. אך לפ״ז צ״ל מה שארז״ל ע״פ קול דודי כו׳ מדלג[14] שדילג מת״ל לרד״ו, הלא יוסף בירר כו׳. ויובן בהקדם שרש ענין עבודת יוסף, ושרש הבדל עבודתו מעבודת השבטים, שלכאורה אינו מובן מדוע בשבטים נאמר ששם עלו כו׳ ונק׳ שבטי י״ה[15], וביוסף נאמר ויוסף הורד כו׳. והענין שגלות מצרים הי׳ מצד בחי׳ כמה ארך אפים לפניו[16] כמ״ש בתו״א בד״ה בשלח פרעה[17], פי׳ ארך אפים[18] ז״ע מ״ש אפים לשון רבים, דלכאורה ה״צ[19] ארך אף ונאמר אפים זהו שמאריך אף, אף לרשעים כמובן מדרז״ל בשבת פ״ט[20], ומבחי׳ אחוריים דא״א מאותיות י״ם שבאפים מקבל פרעה[21], אותיות הערף[22], ומזה נמשך

דרש. תשובת הגאונים ליק סמ״ה. מס׳ דרך ארץ זוטא פ״א מהדורת היגער. סה״מ תרל״ו ע׳ שג.

4) אחרי הפרדו מאתו ך״ב שנה: **מגילה יז, א.**

5) עצה״מ: = **על צד המקרה.**

6) ויוסף הורד מצרימה: **וישב לט, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״ג.**

7) שע״י שיוסף ירד . . נתמעט הגלות: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא אמצאך בחוץ. וש״נ [ושם: ארבע מאות].**

8) וילקט יוסף: **ויגש מז, יד. ראה גם לעיל מאמר ד״ה זה. ד״ה מי יתנך הא׳ שם. וש״נ.**

9) הגלות מת״ל שנים: **בא יב, מ.**

10) הגלות . . לרד״ו: **ראה ב״ר פצ״א, ב. במדב״ר פי״ג, כ. תנחומא מקץ ח. רש״י מקץ מב, ב; לך טו, יג; בא יב, מ; מגילה ט, א.**

11) והעיקר הי׳ רק פ״ו: **ראה פסיקתא דר״כ פרשת החדש (ע׳ נ). תנחומא —באבער— בא ז. שהש״ר פ״ב, יא. רש״י שם. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רעט. וש״נ. ראה גם לקמן (ובדרושי חתונה כאן) ספ״ג.**

12) פ״ו בגימ׳ אלקים: **ראה ע״ח שער המוחין ש״כ, פ״א. שער דרושי הצלם שכ״ה, דרוש ב מ״ק. שער הכונות ענין ר״ה דרוש ט קרוב לסופו. לקו״ת ישעי׳ ג, יא.**

13) כמ״ש בד״ה מי יתנך: **סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קיט — נדפס גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא אמצאך בחוץ.**

14) קול דודי כו׳ מדלג: **שה״ש ב, ח. ראה פסיקתא דר״כ פ׳ החדש ע׳ מז. וש״נ [ושם: ארבע מאות].**

15) ששם עלו . . שבטי י״ה: **תהלים קכב, ד.**

16) כמה ארך אפים לפניו: **אבות פ״ה, מ״ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״א. וש״נ.**

17) כמ״ש בתו״א בד״ה בשלח פרעה: **סא, א ואילך.**

18) ארך אפים: **תשא לד, ו.**

19) ה״צ: **בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: הי׳ צ״ל.**

20) כמובן מדרשת רז״ל בשבת פ״ט: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״א. וש״נ.**

21) מאותיות י״ם שבאפים מקבל פרעה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״א.**

22) פרעה אותיות הערף: **ראה לקו״ת להאריז״ל שמות עה״פ (א, ח) ויקם מלך חדש בתחילתו. שער הפסוקים פ׳ וישב (לט, א) סט״ל. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרנה. וש״נ.**

מצרים מצר ים[23]. והענין שא"א הוא ממוצע בין מדות לבחי' אוא"ס[24] דלאו מכל אלין מדות[25] איהו כלל, שהרי מאריך אף ומעביר על מדותיו ה"ז למעלה מבחי' מדות, ועכ"ז מאחר שצ"ל שמאריך אף, וגם מפני שאח"כ גבה דילי'[26] ה"ז שייך למדות כו', ומפני היותו א"א גם לרשעים לכן קיבל פרעה יניקה, רק מ"מ קיבל מבחי' ערף לבד, כי בבחי' הפנימי' נאמר יאר ה' פניו אליך[27], פניו אתנו סלה[28], רק מפני ששם אם צדקת[29] נמשך לפרעה הגם כי הי' מכעיס שאמר מי ד' כו' לא ידעתי את ד'[30] שלא רצה לידע, וגם כי הקלי' אין להם מוח הדעת[31], ולכן הורד יוסף מצרימה בכדי שגם מבחי' אחוריים לא יומשך ג"כ כ"א למקום הראוי. ולכאורה צ"ל למה יוסף דוקא ולא אחד משארי השבטים שנודע שגם הם היו מרכבה[32] כו', אך הענין הוא לפי שביוסף כתיב נתתי לך שכם אחד[33] על אחיך, פי' שכם אחד, שיעשה מבחי' שכם בחי' כתפין ואחוריים שיהי' אחד, וע"ד ושמו אחד[34] שיהי' נק' כמו שנכתב[35], כן פי' שכם אחד שגם באחוריים יאיר הפנימי' ואז גם מאחוריים לא יוכל פרעה לקבל ג"כ. וגם שכם אחד, שכם אחוריים כנ"ל יומשך ג"כ ע"י בחי' פנימיות שז"ע אחד[36], א' פלא[37], יומשך ע"י ח' חכמה או

---

23) מצרים מצר ים: **ראה פע"ח שער חה"מ שכ"א, פ"א הגה א. פ"ז פיסקא עבדים היינו. לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"א. וש"נ.**

24) שא"א . . ממוצע . . מדות . . אוא"ס: **ראה תו"א ויחי קה א. ב. סה"מ תרל"ג ס"ע קצט — נדפס גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות רפ"ג.**

25) דלאו מכל אלין מדות: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

26) שמאריך אף . . גבה דילי': **ראה פסיקתא דר"כ פסקא כה שובה קסא, ב. יל"ש תולדות פכ"ז, לד (רמז קטו) — מהדורת ירושלים תשל"ג ע' 561 הערה 14.**

27) יאר ה' פניו אליך: **נשא ו, כה.**

28) פניו אתנו סלה: **תהלים סז, ב.**

29) אם צדקת: **איוב לה, ז.**

30) מי ד' . . לא ידעתי את ד': **שמות ה, ב. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' רמט. לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות ספ"ד.**

31) הקלי' אין להם מוח הדעת: **ראה ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ב. קהלת יעקב שער הקליפות א' פ"ב (ירושלים תשנ"ב עג, סע"ב ואילך). מבוא שערים ש"ו ח"ב פ"ו. שער מאמרי רשב"י זהר ויחי ריז, ב. משפטים קג, א. זהר הרקיע משפטים שם (ד"ה מהאר"י הא' צ, רע"ב). מק"מ שם (האר"י בס' ק"י = קהלת יעקב). הדרת מלך שם סקנ"ט (ע' צ). תו"א משפטים עה, ג. מג"א קיח, רע"ד [מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' צז. אוה"ת מג"א ע' רמג. ע' רמח. ע' רנא]. לקו"ת חוקת ס, ג (בשם הלק"ת). מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרעא ואילך. ענינים ע' שעו ואילך. אוה"ת וישלח ע' רמד. משפטים ע' א'קה. ע' א'קח. ע' א'קיב. ויקהל ע' ב'צח. ע' ב'קיז. בלק ע' א'. תצא ע' תתעג ואילך. סוכות ע' א'תשכח. הושע כרך א ע' תל (בשם הלק"ת). קהלת כרך ג ע' א'שעז. ענינים ע' שלה. סה"מ עת"ר ע' קלח ואילך (בשם הלקו"ת).**

32) השבטים . . מרכבה: **ראה זהר ויחי רמא, א. לקמן פ"ג. תו"א וישב כח, א. ויחי קג, סע"א. ויקהל קטו, ג. לקו"ת צו יז, ב. תו"ח ויחי רמג, ב ובהערה 32.**

33) נתתי לך שכם אחד: **ויחי מח, כב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ג.**

34) ושמו אחד: **זכרי' יד, ט.**

35) שיהי' נק' כמו שנכתב: **ראה פסחים נ, א.**

36) אחד . . א' . . ח' . . ד' דבור: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ג. וש"נ.**

37) א' פלא: **ראה זהר בלק קצג, ב. ת"ז**

מזל ח'[38], ד' דבור[36], ועי"ז לא יומשך כ"א בפנימיות לנש"י כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו[39].

ב) **ועדיין** צ"ל למה יוסף דוקא עושה משכם אחד, הענין שיוסף כשנפרד מיעקב הי' טו"ב שנים כמ"ש שבע עשרה[40] שהוא בגימ' טוב[41], וכן בגשמיות הי' איש טוב כמארז"ל ע"פ מי יתנך כאח[42] כיוסף לשבטים שהם גמלו רעה[43] והוא גמל להם טוב כמ"ש אנכי אכלכל אתכם[44], וכן יוסף הוא המשביר[45] שהשפיע לכל. והענין כי טוב הוא מקור ההשפעה שלכן התו' שהיא שפע הפנימי של הקב"ה נק' ג"כ טוב, והקב"ה מצד השפעה זו (וגם מצד ההשפעה חיצוני' ג"כ נק' טוב) כמארז"ל יבא טוב ויקבל טוב מטוב[46], יבא טוב זה משה שנק' טוב ע"ש שמשה קיבל ומסרה ליהושע[47], וכמארז"ל שמשה למד עמהם בין כולם ד' פעמים[48], לכן נק' טוב, ויקבל טוב זה תורה שנק' לקח טוב[49] שזהו ההשפעה פנימיות שנק' טוב, מטוב זה הקב"ה שנק' טוב ע"ש שהשפיע התורה, וגם מצד בריאת העולמות נק' ג"כ טוב, כמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להטיב[50] כו', וכמו שאנו רואים בגשמיות שמי שהוא טוב בעצם הוא בעל משפיע לזולתו, וכענין חסד דמ"ה, וכמו בנתינת צדקה וגמ"ח גשמי' כ"ה בהשפעת רוחניות ולימוד התורה כמארז"ל על הלל והלל לא יקפיד הגם שהקניטו כמ"פ מי כאן הלל[51] כו', והיינו מפני שהי' איש טוב בעצם, ושרשו בבחי' החסדים[52] כמו חסד דמ"ה דאברהם, רק שזה הי' לאחר מ"ת וא"כ י"ל שיש בהשפעת הלל בפרט אחד עוד יתרון נגד אברהם, וכן מקור היגמה"ר נק' ג"כ טוב כמש"א הטוב כי לא כלו רחמיך[53].

ת"ע (קלה, א). הקדמת הראב"ד לס"י נתיב הא'. שו"ת אור זרוע בתחלתו אלפא ביתא א ס"ג.

38) מזל ח': **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה ספ"ג. וש"נ.**

39) חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א. ראה לקו"ת מסעי צג, ב. לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"א.**

40) שבע עשרה: **וישב לז, ב.**

41) שבע עשרה שהוא בגימ' טוב: **ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ וישב. לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות רפ"ד. וש"נ.**

42) מי יתנך כאח: **שה"ש ח, א.**

43) כיוסף לשבטים שהם גמלו רעה: **ראה ילקוט שמעוני שה"ש שם (רמז תתקצג). לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ג פיסקא וזהו ג"כ ובהנסמן שם.**

44) אנכי אכלכל אתכם: **ויחי נ, כא.**

45) יוסף הוא המשביר: **ע"פ מקץ מב, ו [בדילוג].**

46) יבוא טוב ויקבל טוב מטוב: **מנחות נג, ב.**

47) שמשה קיבל ומסרה ליהושע: **אבות רפ"א.**

48) שמשה למד עמהם . . ד' פעמים: **ערובין נד, ב. רש"י תשא לד, לב.**

49) תורה שנק' לקח טוב: **משלי ד, ב.**

50) כשעלה ברצונו הפשוט להטיב: **ראה ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב (כשעלה ברצונו הפשוט). שער הכללים בתחילתו (להיטיב לברואיו).**

51) והלל לא יקפיד . . מי כאן הלל: **ראה שבת לא, א.**

52) הלל . . ושרשו בבחי' החסדים: **ראה זהר רע"מ פינחס רמה, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשכג ובהנסמן במ"מ לשם. סה"מ תרל"ח ע' תסט. וש"נ.**

53) הטוב כי לא כלו רחמיך: **נוסח מודים. ראה גם לקו"ת מסעי צג, ג.**

ג) **ושרש** ענין מה שהקב"ה והתורה נק' טוב כמאמר יבא טוב ויקבל טוב מטוב, היינו לפי שבאמת אם צדקת[29] כו' שהוא למעלה מהרצון דתומ"צ, ורצון אותיות צנור[54] שזה שיומשך הרצון על תומ"צ צ"ל[55] צמצום[56] כו', ולכן קודם עשה"ד נאמר וידבר[57] אלקים[56], אנכי ולא יהי' מפי הגבורה שמענום[58], ונודע שצמצום זה הוא תכלית הטוב כו', והוא מפני היותו ית' טוב ומטיב. רק מה שפעם נאמר טוב כו' לכל[59], ופעם נאמר טוב כו' לקויו[60], נת' במ"א שזהו ההפרש בין השפעה חיצוני' לבחי' שפע הפנימי[61] כו', ושניהם הם מצד הטוב כו'. ועד"ז יובן ענין יוסף הורד מצרימה[6] לפי שהי' שבע עשרה בגימ' טוב[41], ובירר במצרים עד שהי' משביר[45] לכל עם הארץ, ע"ד ויברך יעקב את פרעה[62] שיוכל להתברר, וכן יוסף הי' המשביר לכל עם הארץ וגם בירר בעצמו כנ"ל[63], עד שליקט[8] כל הכסף הנמצא באמ"צ ובארץ כנען, וקנה אותם וכל רכושם[64], ולכן א"ל יעקב ואני נתתי לך שכם אחד[33] פי' שיעשה משכם אחוריים בחי' אחד שיומשך בפנימיות כנ"ל וזהו על אחיך, פי' שאחיך עם היותם ג"כ מרכבה[32] עכ"ז לא הי' ביכולתם לעשות בירור זה, ואפ"ל שעפ"ז יובן פי' הרמב"ן ז"ל בפסוק ויאסור יוסף מרכבתו[65] שאחיו לא הכירוהו וכמשי"ת, וכמ"ש במ"א שבררו להיות רועי צאן כמ"ש רועה[66] צאן[67] היו עבדיך[66] כו' ויוסף למד אותם שיאמרו כן[68], זהו מפני כי היו[69] מרכבתא[32] תתאה[70] י"ב בקר דבי"ע[71] ובררו להם עסק שלא יבטל אותם מעבודתם[67] שיוכלו להיות מקושר, אבל יוסף בחי' צ"ע[72] שהי' נשמה דאצי' הנה גם בעת שהי' עוסק

---

54) ורצון אותיות צנור: **ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה"א בראשית ע' לו. וש"נ.**

55) שיומשך הרצון על תומ"צ צ"ל צמצום: **ראה הערה בסה"מ תרל"ג ח"א ע' רא.**

56) צמצום . . אלקים: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ.**

57) וידבר אלקים: **יתרו כ, א.**

58) אנכי ולא יהי' מפי הגבורה שמענום: **מכות כד, רע"א. ראה לקו"ש מסעי כרך יג ע' 119 ואילך. סה"ש תנש"א ע' 302 ואילך. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרלט. וש"נ.**

59) טוב כו' לכל: **תהלים קמה, ט.**

60) טוב כו' לקויו: **איכה ג, כה.**

61) ההפרש בין השפעה חיצוני' . . הפנימי: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ו פיסקא ובזה יובן. וש"נ.**

62) ויברך יעקב את פרעה: **ויגש מז, ז. ראה גם ביאוה"ז ויגש קלז, ב. אוה"ת פינחס ע' א'ריג [ראה הערה בסה"מ תרל"א ע' קעט ד"ה ולהבין]. סה"מ תרכ"ז ע' תצט; תרל"א ע' רפג וע' שמו ובהנסמן שם.**

63) כנ"ל: **פ"א.**

64) וקנה אותם וכל רכושם: **ויגש מז, טז ואילך.**

65) פי' הרמב"ן . . ויאסור יוסף מרכבתו: **ויגש מו, כט.**

66) רועה צאן היו עבדיך: **ויגש מז, ג [בהוספת תיבת: היו].**

67) רועה צאן . . שלא יבטל . . מעבודתם: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קצב. ד"ה בן פורת תקס"ה — לא נדפס לע"ע. תקע"א ע' פח. סה"מ תרכ"ט ע' קעב. וש"נ. ע' רפא ואילך. וש"נ. תו"ח ויחי רמג, ב. לקו"ש מקץ כרך לה ע' 180 ובהנסמן שם.**

68) ויוסף למד אותם שיאמרו כן: **ויגש מו, לא ואילך.**

69) היו: **בהכת"י: הי'.**

70) מרכבתא תתאה: **לשון רע"מ זח"א בהשמטות רסו, ב.**

71) י"ב בקר דבי"ע: **ראה לקו"ת צו יז, רע"א.**

72) יוסף בחי' צ"ע: **ראה זהר ויצא קנג,**

במלאכתו בכתבי דחושבנא[73] עכ״ז בעת מעשה עצמו הי׳ מרכבה כו׳. וקרוב לומר שההפרש בין שבטים ליוסף כענין ההפרש בין פעולת השפע מה שבינה עד הוד אתפשטת[74], ובין שפע היסוד שנשפע ע״י יוסף שמאביו לא הי׳ יתום[75] כי יסו״א ארוך[76] שנת׳ בד״ה וכל העם רואים את הקולות[77]. ונמצא מובן שיוסף דוקא הי׳ צריך לרדת מצרימה בכדי להקל הגלות והשעבוד מת״ל לרד״ו[10] ולפ״ו[11] שנה משנולדה מרים כו׳ (ואולי י״ל מפני כי פעם[78] אמר לא ידעתי את הוי׳[30], אבל מש׳ אלקים ידע[79] לפי שיוסף א״ל אלקים יענה[80] כו׳, וע״ד כמו דניאל שנענש[81] על שאמר לנ״נ וחטיך בצדקה פרוק[82], עד״ז נענש יוסף שעל פ״ו שנה לא הועיל ההכנה שלו, והיו צריכים לסבול וימררו כו׳ משנולדה מרים[83] ואילך פ״ו שנה בגימ׳ אלקים[12] כו׳).

ד) **והנה** ידוע מארז״ל ע״פ למען תזכור[84] כו׳ ימי חייך הימים כל ימי חייך להביא[85] הלילות[84], שבכ״י צ״ל בחי׳ יצ״מ[86] בעבודה (וזהו שאומרים פ׳ ציצית גם בלילה[87] הגם שאינו זמן ציצית[88], מפני שנאמר בסופה אני כו׳ אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ[89], להיות שיצ״מ הוא ביום ובלילה כנ״ל כו׳), וכשם שכדי

ב. תו״א ויגש מד, ג. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרעו. וש״נ.

73) בכתבי דחושבנא: ראה תרגום אונקלוס וישב לט, יא. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קצ. וש״נ. תו״ח משפטים ח״ב רפד, ג. וש״נ.

74) שבינה עד הוד אתפשטת: ראה לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה הערה 87.

75) יוסף שמאביו לא הי׳ יתום: ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פט״ז-פי״ז.

76) יסו״א ארוך: ראה ע״ח שער הכללים פ״י. לעיל שם פט״ז. וש״נ.

77) בד״ה וכל העם רואים את הקולות: נזכר גם לקמן פ״ד על יד הערה 100. בדרושי חתונה כאן מציין אוה״ת יתרו ע׳ תתקסא. ראה גם לעיל שם פט״ז-פי״ז.

78) פעם: כנצ״ל: פרעה. וכן תוקן בפנים בדרושי חתונה כאן ע׳ ט.

79) פרעה . . מש׳ אלקים ידע: ראה תו״א מקץ מג, רע״א. סידור שער החנוכה ערא, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ ד.

80) אלקים יענה: מקץ מא, טז.

81) דניאל שנענש: ב״ב ד, א.

82) וחטיך בצדקה פרוק: דניאל ד, כד.

83) וימררו כו׳ משנולדה מרים: שמות א, יד. לעיל הערה 13.

84) למען תזכור . . להביא הלילות: פ׳ ראה טז, ג. ברכות יב, ב (במשנה). ראה גם סידור אדה״ז אחר עלינו — שש זכירות. ובשולחנו הל׳ ק״ש סס״ז, ס״א. סהמ״צ להצ״צ מצות זכירת ומחיית עמלק צה, ב. שיחת י״א ניסן תשמ״ב.

85) להביא: כ״ה בנוסח ההגדה (וראה שם בלקוטי טעמים ומנהגים). שו״ע אדה״ז שם. סה״מ תרכ״ט (כת״י ר״ש סופר ס״ע פה. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ צד. תרל״א ח״א ע׳ רט. תרל״ב ח״א ע׳ רצט וע׳ שה.

86) שבכ״י צ״ל בחי׳ יצ״מ: ראה פסחים קטז, ב (במשנה). ברכות שם. תניא פמ״ז. הגדה עם לקוטי טעמים וכו׳ (מהדורת תשמ״ו ואילך) ע׳ תריח בשולי הגליון.

87) שאומרים פ׳ ציצית גם בלילה: סידור תפלת ערבית (ובק״ש שעהמ״ט). ראה שו״ע אדה״ז הל׳ ק״ש סנ״ח, ס״א. סס״ז, ס״א.

88) בלילה הגם שאינו זמן ציצית: ראה שו״ע אדה״ז הל׳ ציצית רסי״ז. רסי״ח. סידור אדה״ז דיני ציצית ד״ה והמדקדקים. סה״מ תש״י ע׳ 272. וש״נ [תרפ״ט ע׳ 260].

89) אני . . אתכם מאמ״צ: שלח טו, מא.

שיהי׳ יצ״מ הי׳ צ״ל ויוסף[7] הורד מצרימה[6] כמ״כ בעבודה גם עכשיו ישנו בחי׳ זו, ושרש הענין שכדי להיות מבחי׳ שכם[33] אחוריים בחי׳ אחד צ״ל העלאה לבחי׳ א״א שהוא הממוצע[24] כו׳, שעי״ז יומשך שגם מבחי׳ אפים גם לרשעים כו׳ יומשך דרך החכמה ודבור[36] כנ״ל וממילא יומשך רק למקום הראוי כו׳, וגם צ״ל העלאה לבחי׳ המדות ג״כ מפני שההמשכה צ״ל נמשך בבחי׳ מדות דוקא. וענין בחי׳ העלאה זו ז״ע ק״ש בכלל ובפרט זהו ב׳ תיבות שמע, ישראל, שמע הוא בחי׳ שם ע׳, ע׳ רבתי[90] ז״מ כמו שהם כלולים בבינה, שם הם ע׳ מצד בחי׳ מוחין דגדלות כו׳, ופי׳ שם ע׳ שבחי׳ שם והארה לבד מבחי׳ עיי״ן הוא בחי׳ ז״מ הנ״ל נעשה מקור לעולמות, כי מבחי׳ עצמיות המדות אינו נמשך בעולמות כ״א רק הארה כו׳, וכשיתבונן בזה איך שרק הארה מבחי׳ ע׳ הוא שרש ומקור התהוות כל העולמות לזאת יתעורר בבחי׳ רצוא ותשוקה לבחי׳ ע׳ עצמו עכ״פ, כיון שהוא המקור. אמנם כ״ז הוא לנה״ב ששרש השגת נה״ב הוא רק בבחי׳ ע׳ רבתי לבד, אך ישראל היינו הנה״א[91] שהיא חלק ה׳ עמו[92] שרש השגתו הוא בבחי׳ עצמיות אוא״ס דלמתב״כ[93] שלמעלה מבחי׳ מדות, וע״י העלאה זו מעורר בחי׳ א״א. ובכלל זהו ההפרש בין אהבה דבכל נפשך לאהבה רבה דבכל מאדך, אהבה דבכל נפשך זהו לאהבה את ה׳ כי הוא חייך[94] שכמו האדם אוהב חיי נפשו כן כשמתבוננת שאור א״ס המאיר מבחי׳ ע׳ רבתי הוא המחי׳ הנבראים לכן רוצה בע׳ רבתי עצמו כו׳, אמנם ע״ז נאמר נפשי אויתיך בלילה[95] שכמו לילה הוא זמן החשך כן החפץ באהבה זו זהו לפי שבחשך הולך ואינו מבין בחי׳ אור צדיקים[96] שהולך ואור עד נכון היום[97], כמ״ש ואורח צדיקים כאור נוגה[98] כו׳, ולכן חפץ בזה, אבל הנה״א שהיא חלק ה׳ ממש לכן משיג איך דכולא קמי׳ כלא[99] כו׳ בנשמות דאצי׳ בבחי׳ השגה גמורה, ואפי׳ נשמות שמהארת האצי׳ שמאיר בבי״ע ג״כ יש להם קצת השגה, ובנשמות דבי״ע הוא בבחי׳ הודאה עכ״פ לבחי׳ ד״ע כמ״ש בד״ה וכל העם רואים הנ״ל[100], לכן באים לבחי׳ אה״ר דבכל מאדך כו׳, וע״י העלאה זו נמשך להיות ה׳ אלקינו חו״ב[101] ומזה יומשך

---

90) שמע ישראל שמע . . ע׳ רבתי: **ואתחנן ו, ד. זהר פינחס רלו, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות רפ״ה. וש״נ.**

91) ישראל היינו הנה״א: **ראה לקו״ת תצא לח, א.**

92) חלק ה׳ עמו: **האזינו לב, ט.**

93) דלמתב״כ: **ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.**

94) לאהבה את ה׳ כי הוא חייך: **נצבים ל, כ [בדילוג].**

95) נפשי אויתיך בלילה: **ישעי׳ כו, ט.**

96) אור צדיקים: **משלי יג, ט.**

97) שהולך ואור עד נכון היום: **ע״פ משלי ד, יח.**

98) ואורח צדיקים כאור נוגה: **התחלת הכתוב הולך ואור — משלי ד, יח.**

99) דכולא קמי׳ כלא: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש״א, פ״ז [ז, רע״א]. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ שמא. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרנג. וראה גם מאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ ר ואילך — נדפס גם בתור הקדמה לסליחות קה״ת תשכ״ג ואילך. שיחת ש״פ נצבים תשכ״ד.**

100) בד״ה וכל העם רואים הנ״ל: **נזכר גם לעיל פ״ג על יד הערה 77.**

101) ה׳ אלקינו חו״ב: **ראה זהר ואתחנן רסג, א. ת״ז ת״ע קלו, ב. פע״ח שער הק״ש ש״ח, פ״ז. פי״א. לקו״ת שה״ש כט, א. סהמ״צ להצ״צ ע׳ קכד ואילך.**

ה' אחד בז"ר וארץ וד"ר[102], ומאחר שנמשך ע"י חו"ב אזי אינו נמשך כ"א למקום הראוי וז"ע יצ"מ או"א שהלבישו לזרועות דא"א[103] כו', ולכן מסיימים בבקר ובערב בק"ש אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ, כי ק"ש זהו ענין יצ"מ בעבודה פעמים בכ"י כו'.

ה) **ועפ"ז** יובן ההבדל בין יוסף לאחיו דביוסף כתיב עלי עין[2] היינו למעלה מבחי' עיין רבתי[104], כי עבודתו לעשות משכם[33] כתפין אחוריים אחד פנימי', ובחי' זו נק' על אחיך[105] היינו למעלה מהעבודה של אחיך. וביאור הענין השבטים הי' עבודתם בירור בירורים בבי"ע[106] וזהו שחלם יוסף עליהם שמאלמים אלומים[107] בתוך השדה, כמו האלומה היא מקבוץ הרבה שבלים כן עבודתם ללקט הניצוצים שנפלו בעולמות הנפרדים שכ"ז נכלל בכלל שמע שהוא שם ע', והם מעלים אותם לעולם היחוד כו', ופי' שם עין, שם הוא מספר[108] ב"ן[109] עם[108] רפ"ח[109], להעלותם בעין רבתי, ואמנם עבודת יוסף הוא למעלה מהשבטים, שלכן נאמר בו קמה אלומתי וגם נצבה[110], להיותו[111] על אחיך, ושמו מוכיח עליו יוסף לשון תוס' וריבוי, והיינו כי העלאתו זהו כמו תי' ישראל שבק"ש שההעלאה הוא לעצמותו ית' דלאו מכא"מ[25] איהו כלל, ולמתב"כ[93], ולכן נאמר בו עלי עין שהוא עושה העלאות למעלה מבחי' עין רבתי ולכן הוא בן פרת ל' פרו[112] ורבו[113], יוסף ל' תוס' אור[114] שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר[115] להיותו ממשיך תוס' וריבוי אור מלמעלה מהשתל' כו', וזהו ב"פ בן פרת, ששיעור[116] הכתוב כך הוא בן פרת יוסף, ומפני מה הוא בן פרת מפני שהוא עלי עין שההעלאה שלו

---

102) ה' אחד בז"ר וארץ וד"ר: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"ב. וש"נ.**

103) יצ"מ או"א שהלבישו לזרועות דא"א: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"ד. וש"נ.**

104) עלי עין . . למעלה . . עיין רבתי: **ראה גם סה"מ תרל"ג ח"א ע' רג. לעיל שם רפ"ו.**

105) אחיך: **בדרושי חתונה כאן ע' י אויביך. וצ"ל כבפנים.**

106) השבטים . . עבודתם . . בירורים בבי"ע: **ראה תו"א וישב כח, א-ב. לעיל שם.**

107) שחלם יוסף . . שמאלמים אלומים: **וישב לז, ה-ז.**

108) שם הוא מספר ב"ן עם רפ"ח: **ראה פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"ט. לקו"ת מצורע כה, ב. חוקת נו, סע"ד. ואתחנן יג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרפה. תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' ה (ובהנסמן בריש המאמר שם).**

109) ב"ן . . רפ"ח: **ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

110) קמה אלומתי וגם נצבה: **וישב לז, ז. ראה תו"א ויחי קד, א-ב.**

111) להיותו: **בדרושי חתונה כאן ע' י להיות. וצ"ל כבפנים.**

112) בן פרת ל' פרו ורבו: **תרגום אונקלוס הובא ברש"י ויחי מט, כב כאן. אגדת בראשית פפ"ב.**

113) פרו ורבו: **בראשית א, כח.**

114) יוסף ל' תוס' אור: **ראה תו"ח ויגש רלד, ב ובהערה 18. אוה"ת מקץ כרך ה ע' תתקעט.**

115) שתוספתו של הקב"ה . . העיקר: **ראה ב"ר פס"א, ד. לקו"ש וישלח כרך ה ע' 422 הערה 3. ע' 423 הערה 10. סה"מ תרל"ח ע' מט. וש"נ.**

116) ששיעור: **תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.**

הוא למעלה מבחי' עין רבתי כ"א לאוא"ס ב"ה דלמת"ב כלל שלמעלה מהשתלשלות לכן ממשיך משם תוס' וריבוי אורות כו', ולכן כשאסר יוסף מרכבתו היינו בחי' עבודתו איך שהוא עלי עין קרא יעקב ק"ש אז שהיינו הך כו', ומפני עוצם היחוד דבחי' ישראל שבק"ש הי' אסור להפסיק כ"א נתייחדו, ע"ד אלה תולדות יעקב יוסף[117] מלמעלמ"ט, כן מלמטלמ"ע נפל יוסף על צואריו[118] כו' ויעקב שהי' בריח התיכון המבריח מן הקצה[119] אל הקצה[120] העלה עד קצה השמים דלעילא וע' בהגהות לד"ה בעצם היום הזה[121], מענין שמים ושמי השמים, והולך ע"ד המכוון כאן, שז"ע נשמות חדשות שנת' שם כו', שהי' מלמעלה משרש אדה"ר כ"א בחי' עטרותיהם בראשיהם[122] לפ"ד הרמ"ז[123], ושיעור[124] הכתוב ויאסור יוסף מרכבתו[65] שהי' במצרים ובירר וליקט כנ"ל ויעל אותם לקראת ישראל אביו[125], והוא תי' ישראל שבק"ש, והיינו מה שקרא ק"ש כו', ולפי פי' הרמב"ן ז"ל שגם יעקב בכה[126] ועוד הרבה בבכי', אפ"ל ע"פ המד"ר שכולם נק' מצרים[127] ע"ש שמצירים כו', וא"כ בכייתם י"ל שזהו רמז עמ"ש בבכי יבואו[128] כו' בבי"א[129].

117) אלה תולדות יעקב יוסף: **וישב לז, ב.**

118) נפל יוסף על צואריו: **ויגש מו, כט.**

119) ויעקב . . המבריח מן הקצה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 77.**

120) המבריח מן הקצה אל הקצה: **ע"פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.**

121) בהגהות לד"ה בעצם היום הזה: **אוה"ת לך כרך ד ע' תשכה ואילך.**

122) עטרותיהם בראשיהם: **ברכות יז, א.**

123) עטרותיהם בראשיהם לפ"ד הרמ"ז: **מדרש הנעלם תולדות קלד, ב ד"ה יתקיים בקיומם.**

124) ושיעור: **מכאן נרשם בגוכתי"ק.**

125) ויעל . . לקראת ישראל אביו: **ויגש מו, כט.**

126) פי' הרמב"ן ז"ל שגם יעקב בכה: **ויגש מו, כט.**

127) המד"ר שכולם נק' מצרים: **ראה ב"ר פט"ז, ד.**

128) בבכי יבואו: **ירמי' לא , ח.**

129) בבי"א: = **במהרה בימינו אמן.**

בס״ד

נאמר ביום ה׳ י״ד סיון על חתונת בנו מו״ה מענדל נ״י, שנת תרמ״ב

כל הנהני׳ מסעודת חתן[2] ואינו משמחו עובר בחמשה קולות ואם משמחו זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות שנאמר (ירמי׳ ל״ג) קול ששון[3] כו׳ קול אומרים הודו[2]. וצ״ל מה״ע מצות שמחת חתן, ומה הופרשה[4] מצות פו״ר מכל המצות שלא נצטוו עליהם לשמוח כ״כ. יש להקדים ההפרש בין מלאכים ונשמות, מלאכים מדבור נש״י ממח[5] עלו במחשבה[6] וכמ״ש בביאור יונתי פי׳ עלו[7] כו׳. ולפ״ז אינו מובן הלא הנשמות גבוהות יותר יכולים לירד בגוף גשמי והמלאכים שאינם גבוהים כ״כ א״י להתלבש בגוף החומרי. והגם שיש להם גופים זהו רק מב׳ יסודות[8], והב׳ הם היותר רוחנים מן הד׳ יסודות[9]. וגם המלאכים דעשי׳ הגופים שלהם דקים ורוחני׳ ורואים ואינם נראים כמארז״ל מיכאל באחת גבריאל בשתים[10]. ולכאורה איפכא מסתברא. אך הענין דהיא הנותנת מפני שנשמות שרשם[11] גבוה

---

1) כל הנהנה: מאמר זה לחלקו הראשון ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ מג ואילך. והנחה אחרת כנראה מכ״ק אדה״א, שם במהדורא חדשה שמכינים לדפוס. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״א ע׳ רמא־רנ. ח״ב ע׳ תסט־תפה. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ צב ואילך.

לפיסקא ולהבין זה בתוספות ביאור, ראה סה״מ תרכ״ז ע׳ שצב. הנסמן להלן במקומו שם.

לפיסקא ועפ״ז יובן, ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ מו וסה״מ תרל״ט ח״א ע׳ צה.

המאמר נדפס (קה״ת תשמ״א) מכת״י מעתיק ב„קונטרס דרושי חתונה" י״ד סיון תרמ״ב בכותרת שבפנים — וראה גם הנרשם במפתח המאמרים שמופיע בריש הספר. ובשנת תשס״ג בסה״מ דרושי חתונה שלו ע׳ לט־מא מצילום גוכתי״ק.

2) כל הנהנה מסעודת חתן . . הודו: ראה ברכות ו, ב.

3) (ירמי׳ ל״ג) קול ששון: פסוק יא. בקונטרס דרושי חתונה נדפס: ירמי׳ ל״ג י. הנה אות י היא הוספת המו״ל כי בהכת״י שממנו הודפס ליתא.

4) ומה הופרשה: כ״ה בסה״מ דרושי חתונה כאן. בהקונטרס: ומה הפרשה. בבוך 363: למה הופרשה. ועד״ז במאמרי אדה״ז ותרל״ט שבהערה 1. ובצילום גוכתי״ק משמע שהי׳ איזה תיקון כאן.

5) ההפרש . . מלאכים מדבור נש״י ממח׳: ראה גם (בנוסף להערה 1) אגה״ת פ״ד. לקו״ת בהר מא, א. תו״ח שמות ח״א לט, ד. וש״נ.

6) נש״י . . עלו במחשבה: ראה ב״ר פ״א, ד. לעיל מאמר ד״ה ויחי יעקב הערה 14.

7) בביאור יונתי פי׳ עלו: לקו״ת שה״ש יז, ד. יט, ב.

8) והמלאכים . . גופים . . מב׳ יסודות: ראה סידור שער החנוכה ערה, ד בשם ספר הגמול להרמב״ן. תו״א בראשית ד, ב. לקו״ת בהר מא, ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קיב. וש״נ. קונטרסים ע׳ רצב (ושם: אמ״ר). וש״נ. שע״ת ו, ב. אוה״ת פינחס ע׳ א׳רו ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ סד. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ רצב. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך הכח הזה. ד״ה והי׳ כי תבוא פ״ב.

9) הד׳ יסודות: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה בתחילתו. וש״נ.

10) המלאכים דעשי׳ . . מיכאל . . בשתים: ברכות ד, ב. ראה גם הנסמן בהערה 1. לקמן מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם שם.

11) שרשם: כ״ה בצילום גוכתי״ק. בבוך 363 (שרשן). בהקונטרס ובסה״מ דרושי חתונה כאן: שהם.

מאד[12] נעלה מבחי' מח' הנ"ל בראת יצרת נפחת[13] כמ"ש ויפח כו'[14] ואתה משמרה בקרבי[15] שהקב"ה הוא המשמרה להיות מתקיימה בגוף. משא"כ המלאכים שהם מרוח פיו לבד[16] א"י להתלבש בגשמיות. וביאור הענין הנה החכמה מאין תמצא[17] בדרך יש מאין, כי אין ערוך בין החכמה לאין שממנה נמצאת, ולכן ע"פ סדר השתל' לא הי' אפשר כלל כ"א ע"ד יש מאין לבד. משא"כ מחכמה ואילך בינה מדות מח' דבור זהו סדר השתלשלות[18]. ולכן הנשמות שהם מאין הנ"ל שהרי עלו במח' עילא' שנמשכה מאין יכול לירד בגוף, וע"ד ראי' ושמיעה[19] כו'. ולכן הנשמות מולידים בנים וב"ב, שכח[20] המוליד[21] להוות אדם שני זהו משרש נשמתו[20] שמאין תמצא שהוא[22] התחדשות גמורה כמו החכמה שנתחדש מאין שהרי גם השני מוליד כו'. וזהו מכח הא"ס ב"ה[21] עצמו שיוכל לחדש חדשות אין קץ. משא"כ המלאכים שנמשכו מרוח פיו אין יכולים להוליד[23] כי הם יש מיש, כמו שמדבור אחד לא יתהוה השני, והם הנק' עומדים[24] במעמד ומצב א', עמ"ש במ"א ע"פ וכנפיהם פרודות[25]. אבל הנשמות ששרשם מבחי' המח' הנ"ל כמו שהמחשבה הוא[26] נובע תמיד מן השכל חדשות שהרי גילוי ברק המבריק[27] הוא ע"י המח' כו'. לכן הנשמות למטה הם ג"כ מולידים דור אחר דור כו'.

ועפ"ז יובן ענין שמחת חתן. דהנה ענין השמחה באה על כל דבר נעלם שבא לידי גילוי[28] ממש דוקא. ולכן כשמתגלה כח המוליד להוליד חדשות מאין

---

12) מאד: **בצילום גוכתי"ק כנראה נרשם: יותר.**

13) בראת יצרת נפחת: **ע"פ ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).**

14) ויפח כו': **בראשית ב, ז.**

15) ואתה משמרה בקרבי: **ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב). ראה גם (בנוסף להערה 1) לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"ו.**

16) המלאכים שהם מרוח פיו לבד: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ספ"א.**

17) החכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ"י. וש"נ.**

18) מחכמה ואילך . . סדר השתלשלות: **ראה גם (בנוסף להערה 1) לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"א ובהנסמן שם.**

19) וע"ד ראי' ושמיעה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב. וש"נ.**

20) שכח המוליד . . משרש נשמתו: **ראה גם (בנוסף להערה 1) מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקעט.**

21) שכח המוליד . . מכח הא"ס ב"ה: **ראה גם (בנוסף להערה 1) תו"ח יתרו ח"ב עדר, ב. וש"נ.**

22) שהוא: **בסה"מ דרושי חתונה כאן: שהיא.**

23) המלאכים . . אין יכולים להוליד: **ראה גם (בנוסף להערה 1) לקו"ת שה"ש לח, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תג. וש"נ.**

24) המלאכים . . הנק' עומדים: **ראה גם (בנוסף להערה 1) לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה הערה 90.**

25) ע"פ וכנפיהם פרודות: **הובא גם במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' מד וסה"מ תרל"ט ח"א ע' צג (שבהערה 1). ראה לקו"ת במדבר י, א.**

26) הוא: **בסה"מ דרושי חתונה כאן היא.**

27) ברק המבריק: **ראה גם בענין ברק המבריק אגה"ק סוסט"ו. תו"ח בראשית י, א ובהערה 4. סה"מ תרל"ח ע' פא. תר"ם ח"ב ע' תצג. תרמ"א ע' תעד ובהנסמן בהנ"ל. לקמן מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא ולהבין שרש ענין הב' עולמות.**

28) השמחה . . דבר נעלם שבא לידי גילוי:

ליש ששרשו הוא מאין הממציא החכמה צ"ל שמחה על עוצם הגילוי, והמצוה לשמחו. ועי"ז זוכה לה' קולות שניתנה התורה. כי אורייתא מחכמה נפקת[29] ושרשה מאין הנ"ל, וה' קולות זהו ההמשכה מהאין אל החכמה בינה מדות מחשבה ודבור. ואם אינו משמחו עובר בה' קולות.

וביאור ענין הקולות ויהי קול השופר[30] ה' קולות שנאמר במ"ת[31], דכתיב אז ראה ויספרה הכינה, חקרה[32] ויאמר[33] כו', שזהו ה' מדריגות מחכמה עד דבור[34], ואורייתא מחכמה נמשכה והוצרכה לירד דרך ה' קולות אלו. וזהו דכתיב קול ה' על המים[35], פי' שזהו המשכה ראשונה דתורה נגד קול הראשון דמ"ת, מים חכמה[36] שמאין תמצא, והקול המשכה מאין כו', ונמשכה במורד דרך ה' בחי' הנ"ל עד ויאמר לאדם הן יראת[37] כו' היא חכמה, זהו מצד שנת' בס"י שנעוץ תחלתן בסופן[38] וסופן בתחילתן לכך יראת ה' היא חכמה, וכמארז"ל אם*[39] אין חכמה כו' ואם אין יראה[39] כו', נתב"ס וסב"ת. וזהו כוונת הגמרא שארז"ל ואם משמחו מה שכרו זוכה לתורה שניתנה בה' קולות לפי דכולא חדא מילתא היא[40], ולהיפך עובר כו', שגם בחתן יש ה' קולות (טהורה בראת יצרת נפחת ואתה משמרה).

ושרש ענין מה שניתנה התורה בקולות, לפי שע"י הקול יתמשך שיושפע החכמה עד הדבור ולכל מדריגה נצרך קול, ולכן עיקר מצות לימוד[41]

ראה גם (בנוסף להערה 1) לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' ובהערה 64. סה"מ תרל"ט ח"א ס"ע צג. וש"נ.

29) אורייתא מחכמה נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

30) ויהי קול השופר: **יתרו יט, יט.**

31) ה' קולות שנאמר במ"ת: **ברכות ו, ב. ראה גם (בנוסף להערה 1) מאמרי אדה"ז נביאים ע' רלד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תרפה. ע' תתכד. דרושי חתונה ח"ב ע' תפא. תו"ח בא ח"א קט, ב. וש"נ. אוה"ת במדבר כרך ד בהוספות ס"ע א'תכח ואילך [ובמהדורת תשנ"ה במדבר הוספות חגה"ש ע' 52]. בהעלותך ע' שעד־שעה. לקו"ש יתרו כרך ו' ע' 107 ואילך ובהערה 12.**

32) אז ראה ויספרה הכינה חקרה: **איוב כח, כז [ושם: וגם חקרה].**

33) ויאמר: **נסמן בסמוך הערה 37.**

34) ה' מדריגות מחכמה עד דבור: **ראה גם (בנוסף לחלק שבהערה 1) לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל ובהערה 74.**

35) קול ה' על המים: **תהלים כט, ג. ראה שהש"ר פ"א, ב (עה"פ כי טובים) ג. שוח"ט א, ב (ד"א כי אם). ילקוט המכירי תהלים א אות כה.**

36) מים חכמה: **ראה גם (בנוסף לחלק שבהערה 1) תניא פ"ג. תו"ח בשלח ח"א קמג, ב ובהערה 91. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ו.**

37) ויאמר לאדם הן יראת: **איוב כח, כח.**

38) בס"י שנעוץ תחלתן בסופן: **ראה שם פ"א, מ"ז.**

*39) אם: **בסה"מ דרושי חתונה כאן ע' מ דאם. בגוכתי"ק וכו': כבפנים.**

39) אם אין חכמה . . ואם אין יראה: **אבות פ"ג, מי"ז [ושם: אם — ראה גם הנסמן בהערה 1].**

40) דכולא חדא מילתא היא: **לשון רש"י שבת קלג, ב ד"ה כל זמן.**

41) לימוד התורה . . בקול: **ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד, סה"ט. להלן הערה 45.**

התורה לשמה[42] לשם ה'[43] מדריגות[44] הנ"ל צריך להיות הלימוד בקול[41], וכמארז"ל בתלמיד שגרס תלמודו בחשאי[45] ושכח תלמודו, שצ"ל הקריאה בקול כמ"ש קרוב כו' לכל אשר יקראוהו באמת[46] ואין אמת[47] כו', ופי' באמת בתוך האמת[48] הוא[26] התורה שמחכמה נפקת שממשיכים אותו ית' הוא האין, והתלמיד הנ"ל שכח שזהו מצד אחורי' דחכמה[49] ולזכרון[50] זהו[51] בפ' קדש[50] חכמה[52], שכחה אחוריים כו'.

ולהבין זה בתוספות ביאור[53] יובן עפמ"ש זמירות היו לי חוקיך[54] כו', שאמרז"ל בסוטה דל"ה ע"א[55] שנענש דוד ע"ז, דוד זמירות קרית[56] כו' הריני מכשילך כו', שנפל בשכחה לפי שעה. דהנה פי'[57] זמירות שדוד שיבח את התורה במה שכל חיות וקיום העולמות תלוי בדקדוק א' מד"ת, כמו עד"מ ע"י הקרבן ע"ז נעשה עליות העולמות מסוף כ"ד עד רכ"ד, וכנודע ממ"ש בזהר שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס[58], שע"י עליות הקרבן מתעלים כל העולמות,

---

42) לימוד התורה לשמה: **בענין לימוד התורה לשמה ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת ספ"ב ובהנסמן שם.**

43) לשמה לשם ה': **ראה גם שער מאמרי רז"ל אבות פ"ו (לב, ב. פו, ב). סידור ר"ש רשקוב כונת הלימוד העוסק לשמה ע' קכד. לקו"ת שה"ש לב, סע"ד [ושם צויין לפע"ח שער י"ז ריש שער הנהגת הלימוד — ראה הערה 76 בסה"מ תר"ם ח"א ע' קיז]. מטות פו, ב. אוה"ת על ענינים ע' שלח.**

44) לשמה לשם ה' מדריגות: **במאמרי אדה"ז תקס"ה ע' מה וסה"מ תרל"ט ע' צה כאן: לשמ"ה (לשם ה"א דהיינו המשכת התורה דרך ה' קולות.**

45) בתלמיד שגרס תלמודו בחשאי: **ערובין נד, א. ראה מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תפג ואילך. ע' תסו.**

46) קרוב . . יקראוהו באמת: **תהלים קמה, יח.**

47) ואין אמת: **ראה ירושלמי ר"ה פ"ג, ה"ח. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שסט.**

48) ופי' באמת בתוך האמת: **ראה גם לקו"ת שה"ש ז, ד. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תקד. ע' תקלד.**

49) שכח . . אחורי' דחכמה: **ראה גם (בנוסף לחלק שבהערה 1) תו"ח תצוה ח"ב שנ, ד. וש"נ.**

50) ולזכרון . . בפ' קדש: **בא יג, ט.**

51) זהו: **בסה"מ דרושי חתונה כאן זה.**

52) בפ' קדש חכמה: **ראה זהר ואתחנן רסב, א. לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 31.**

53) ולהבין זה בתוספות ביאור: **הבא להלן פרט לההתחלה וסיום הוא העתק המאמר דסה"מ תרכ"ז ע' שצב כמצויין בהערה 57. ראה ד"ה דוד זמירות קו"א לתניא קס, א ואילך. לקו"ת במדבר יח, א ואילך. יט, ג. סה"מ תרכ"ז ע' תסג. וש"נ.**

54) זמירות היו לי חוקיך: **תהלים קיט, נד.**

55) בסוטה דל"ה ע"א: **בלקו"ת במדבר יח, א מציין במדרש רבה [במב"ר פ"ד, כ]. ובתנחומא [פינחס ח] ובגמרא פ"ז דסוטה דל"ה ע"א.**

56) דוד זמירות קרית: **כ"ה גם בקו"א שם. ועוד. ראה סוטה שם.**

57) דהנה פי': **בגוכתי"ק כאן באה הוראה להמעתיק שיעתיק: „בס' תרכ"ז בד"ה להבין ההפרש בין תו' לתפלה פ"ה, עמוד אך שיטה דל"ה עד ואחור כו': בע' שהוא שיטה שלא" והוא העתק המאמר שנדפס בסה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' שסו. ובמהדורת אותיות מרובעות) ע' שצב, ושם הוא פ"ד.**

58) שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס: **נסמן לעיל במאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 95.**

הנה כ"ז הוא כשהקרבן הוא כשר, אבל אם נמצא בו איזה פסול כמו כשקיבל הדם בשמאל[59], או שלא בכלי שרת[60] או שא"ד הפוסלים, לא נעשה שום עלי', או עד"מ ע"י תפילין ממשיכים להיות הקב"ה מניח תפילין, שז"ע המשכת מוחין לז"א[61] שנמשך בחי' זו מרכ"ד עד סוכ"ד, שנמשך המשכת אלקותו ית' ע"י מצות תפילין וכדומה, הנה כ"ז כשלא נמצא פסול בהתפילין, אבל אם נמצא בהם איזה פסול לא יומשך כלל ע"י הנחתם כו'. א"כ תלוי כל קיום וחיות העולמות כולן בדקדוק א' מד"ת. וזהו שאמר דוד זמירות היו לי חוקיך כו', שהי' משתבח במעלת התורה שכל חיות העולמות תלוי בדקדוק א' מד"ת, ע"כ הי' משתעשע מאד מלימוד וקיום המצות. ואעפ"כ נענש ע"ז, כמארז"ל בסוטה דל"ה[62] דוד זמירות קרית[56] להו הריני מכשילך בדבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעין, ששכח לפי שעה מש"כ בבני קהת כי עבודת הקדש[63] עליהם[64] בכתף[63] ישאו[64], והוא הוביל את הארון בעגלה[65]. והענין הוא דהנה כתיב ראיתי והנה מגילה כתובה פנים ואחור[66], והיינו[67] שיש בבחי' מעלת ומדריגות התורה בחי' פנים ואחור, ומה ששיבח דוד את התורה מה שכל קיום וחיות[68] העולמות תלוי בדקדוק א' מד"ת זהו לגבי בחי' אחור שבתורה שזהו בחי' נובלות חכמה שלמעלה תורה[69], אבל בחי' פנים שבתורה ע"ז נאמר ואהי' אצלו שעשועים[70]

---

59) כשקיבל הדם בשמאל: **ראה זבחים טו, ב (במשנה). רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה, הי"ח.**

60) כשקיבל הדם . . שלא בכלי שרת: **ראה זבחים מז, א (במשנה). רמב"ם הל' מעשה הקרבנות רפ"ה.**

בקו"א כאן קס, רע"ב: שלא בכלי שרת כשר. וכ"ה בתניא מהדורות תקע"ד וכו' [תניא ח. ט. י. יב. ועוד]. סהמ"צ להצ"צ מא, סע"א. אבל בתניא מהדורת קאניגסבערג [תניא יג. ועוד]. ובדרושים המקבילים — סה"מ תרכ"ז ס"ע מו. ע' רצה וע' שצב. ע' תסג. תרכ"ט ע' תה. תרל"ב ח"א ע' קע וע' שכב כבפנים.

61) הקב"ה מניח תפילין . . מוחין לז"א: **ברכות ו, א. ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' מה. וש"נ. ע' קיא. וש"נ. תרל"ג ח"ב ע' תלד. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' מד ואילך. ע' פא.**

62) בסוטה דל"ה: **כ"ה גם בסה"מ תרכ"ז שבהערה 57. בבוך 363. קונטרס דרושי חתונה ע' ו. אבל בסה"מ דרושי חתונה כאן ע' מא הושמט.**

63) כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו: **נשא ז, ט.**

64) עליהם בכתף ישאו: **בסוטה שם וגו'. אבל כ"ה הגי' בע"י סוטה שם. וראה גם תנחומא פינחס ח. ירושלמי סנהדרין פ"י, ה"ב.**

65) והוא הוביל את הארון בעגלה: **שמו"ב ו, ג. סוטה שם.**

66) ראיתי והנה מגילה כתובה פנים ואחור: **כ"ה גם בדרושים המקבילים — סה"מ תרכ"ז ע' מו. ע' רצה וע' שצב. ע' תסד. תרל"ב ח"א ע' שכב. ראה יחזקאל ב, ט [ושם: ואראה . . מגלת ספר]. י [ושם: והיא כתובה פנים ואחור]. זכרי' ה, א [ואראה והנה מגילה]. ראה הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' ג בשולי היריעה.**

67) והיינו: **ניתוסף ע"פ סה"מ תרכ"ז שבהערה 57. בוך 363. אבל בקונטרס דרושי חתונה ע' ו ובסה"מ דרושי חתונה כאן ע' מא הושמט.**

68) קיום וחיות: **בסה"מ תרכ"ז ובבוך 363: חיות וקיום.**

69) נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.**

70) ואהי' אצלו שעשועים: **משלי ח, ל [בדילוג].**

אצלו דוקא, שהוא בחי' שעשועי המלך הקב"ה בתורה שהיא מיוחדת במאציל ב"ה, שז"ע שאמרו בזהר אורייתא וקוב"ה כולא חד[71], ובידיעת עצמותו יודע את התורה[72], וכמ"ש אלקים הבין דרכה[73], וכתיב לא ידע אנוש ערכה[74]. ולכן נענש בשכחה לפי שעה, שהשכחה היא מבחי' אחוריים[75] כנודע, ושכח שהלוחות צריכים לשאת בכתף[76] בכדי לייחד ולחבר את הכתפיים שהם בחי' אחוריים אל עבודת הקדש שהוא בחי' ח"ע בבחי' פנים שמשם נמשכו הלוחות שבארון כמ"ש כתובים משני עבריהם[77] וכמארז"ל בירושלמי דשקלים שלא הי' בהם פנים ואחור[78] כו'.

ועפ"ז יובן מעלת הלימוד בקול שעי"ז נמשך פנימיות, משא"כ ההוא תלמיד שגרס בחשאי שכח תלמודו, שזהו מצד בחי' אחוריים כו'. ואעפ"כ מצוה ג"כ בעיון השכלי דתורה[79] מפני שזהו קול ה' על המים[35] שזהו המשכה ראשונה מהאין אל המים דחכמה[36] כו'.

בצילום גוכתי"ק לאחרי סיום המאמר [קודם שנכתבה ההוספה בע' בפ"ע הפיסקא ולהבין זה בתוספות ביאור] נרשם:

ולהעיר מענין זמירות הי' לי חוקיך.
ויש בחי' שעשועי' שעשועי המ' בעצמותו שיר שתורה[80].

---

71) בזהר אורייתא וקוב"ה כולא חד: **וכ"ה בכ"מ ומהם תניא פ"ד ופכ"ג. ראה זהר בראשית כד, א. בשלח ס, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רפה. וש"נ. קיצורים והערות לס' התניא ע' קד ואילך. אוה"ת חוקת ע' תשס [במהדורת תשנ"ח ע' תשנט[4]].**

72) ובידיעת עצמותו יודע את התורה: **ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקה־תקט. ע' תשל ואילך. ע' תתסט ואילך.**

73) אלקים הבין דרכה: **איוב כח, כג.**

74) לא ידע אנוש ערכה: **איוב שם, יג.**

75) שהשכחה היא מבחי' אחוריים: **ראה מאו"א מערכת שכחה סל"ז וביאיר נתיב שם. רמ"ז לזהר בחוקותי קיב, א (ד"ה אר"י א"ל — ע' צז בדפי הספר). וראה גם לעיל הערה 49.**

76) שהלוחות צריכים לשאת בכתף: **וכ"ה בסה"מ תרכ"ז שבהערה 66. תרל"ב ח"א ע' קעא.**

ראה גם ולהבא בסמוך אוה"ת נשא ע' רנו [במהדורת תשנ"ה ס"ע רנה ואילך].

77) כתובים משני עבריהם: **תשא לב, טו.**

78) בירושלמי דשקלים שלא הי' בהם פנים ואחור: **פ"ו, ה"א.**

79) בעיון השכלי דתורה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב. וש"נ. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' מו וסה"מ תרל"ט ח"א ע' צה (שבהערה 1).**

80) שיר שתורה: **כ"ה בגוכתי"ק.**

בס״ד על חתונת בנו הרמ״מ

להבין שרש ענין הברכה דיוצרי האדם[2], הלא אדם הוא בגימ׳ מ״ה[3] ואיך שייך יצירה על שם מ״ה[4]. הנה ארז״ל חייב אדם לברך מאה ברכות[5] בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה כו׳ כ״א ליראה[6] וארז״ל א״ת מה אלא מאה[7], וצ״ל הלא כתיב מה[8] והאיך אמרו א״ת מה אלא כו׳. אך בכדי להבין זה צ״ל שרש ההפרש בין ברכה לתפלה[9]. הנה ענין הברכה הוא בכדי להמשיך ממה שיש בשרשו ומקורו בהעלם שיומשך מההעלם אל הגילוי שלא ישאר בשרשו. ולכן כתיב איש אשר כברכתו[10] ברך אותם שהמשיך לכל או״א ממה שיש בשרשו ומקורו. ולכן אמר יעקב

---

1) להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם: למאמר זה ראה מאמר ד״ה כי הנה יוצר הרים בסה״מ תרל״א ע׳ רה ואילך. תרל״ב ח״ב ע׳ תקנד ואילך. תרל״ד ע׳ לו ואילך. תר״ם ח״א ס״ע דש ואילך ובהנסמן בהנ״ל.

מאמר זה נדפס (קה״ת תשמ״א) מכת״י מעתיק בוך 856 ב„קונטרס דרושי חתונה״ י״ד סיון תרמ״ב בכותרת „בס״ד על חתונת בנו הרמ״מ״ ע׳ ז־יא. ובשנת תשס״ג בסה״מ דרושי חתונה שלו ע׳ קסב־קסו מקונט׳ הנ״ל.

נמצא גם בבוך 829 ע׳ עב (צויין להלן בהערות **א**) ובראשו כותרת בכת״י אחר: „רשימה מא׳ השומעים אחר חה״ש תרמ״ב״. ובמפתח שבריש הספר נרשם: „להבין שרש הברכה דיוצר האדם (מאדמו״ר מוהר״ש נ״ע והוא רשימה)״.

עוד הנחה ובקיצור —ואולי נאמר עוה״פ בקשר לחתונה זו— נמצא בבוך 829 שם ע׳ עד והפתיחה היא: „להבין ברכת יוצר האדם״ (צויין להלן בהערות **ב**) בכותרת: „בעז״ה״ ובכת״י אחר הנ״ל ניתוסף „רשימה תרמ״ב״. ובמפתח שבריש הספר נרשם: „להבין ברכת יוצר האדם (דרוש הנ״ל רשימה ג״כ(?))״

על שני הדרושים שבבוך 829 הנ״ל צויין בכת״י אחר שהם רשימה. ולכאורה כן משמע גם ממה שבגוכתי״ק של דרושי חתונה של כ״ק אדמו״ר מהר״ש לא נרשם דרוש זה (אלא ניתוסף בסה״מ שם ע״י המו״ל).

הבא להלן בהערות **ב** מכיון שזהו הנחה אחרת ובסגנון אחר. ובפרט אם נאמר שהנחה זו היא ממאמר שנאמר בפעם אחר, הנה צויינה בהערות כאן לערך במקום ששייכת.

2) הברכה דיוצר האדם: **כתובות ח, רע״א. סידור ברכת נשואין.**

3) אדם הוא בגימ׳ מ״ה: **ראה פרדס שבהערה 102. ע״ח שער התיקון ש״י, פ״ג. לקו״ת ושער הפסוקים להאריז״ל בראשית ג, כ. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקסז ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח בראשית ט, א הערה 14.**

4) ואיך שייך יצירה על שם מ״ה: **ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רה. תרל״ב ח״ב ע׳ תקנד. תר״ם ח״א ס״ע דש ובהנסמן שם.**

5) חייב אדם לברך מאה ברכות: **מנחות מג, ב. ראה גם לקמן פיסקא ועפ״ז יובן ובהערה 96.**

6) ועתה ישראל . . כ״א ליראה: **עקב י, יב [התיבות כ״א ליראה ליתא במנחות שם].**

7) א״ת מה אלא מאה: **ראה רי״ף ורא״ש ספ״ט דברכות. שו״ע אדה״ז הל׳ ברכות השחר רסמ״ו. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קכז.**

8) וצ״ל הלא כתיב מה: **ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רה. תר״ם ח״א ע׳ שה. וש״נ.**

9) ההפרש בין ברכה לתפלה: **ראה לקו״ת פ׳ ראה יט, א. סה״מ שבהערה 1. וש״נ. תרל״ח ע׳ רי.**

10) איש אשר כברכתו: **ויחי מט, כח. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״ב ע׳ תשח. סה״מ תרס״ט ע׳ צד ואילך. בהערה שלפנ״ז. וראה גם המשך תער״ב ח״ב ע׳ תשלז. לקו״ש לך כרך י ע׳ 38 ואילך.**

ליוסף בברכת אפרים ומנשה ידעתי בני ידעתי[11] ואולם אחיו הקטן[12] יגדל ממנו, ואם הי' אפשר להמשיך ע"י הברכה המשכה חדשה גם מה שאינו בשרשו ומקורו הלא הי' יכול לברך גם למנשה שיהי' גדול כמו אפרים, אלא מפני שא"א להמשיך ע"י הברכה כ"א מה שיש במקור ושרש אבל לא מה שאינו בשרשו, ובהשרש הי' אפרים גדול ממנשה, לכן אמר ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, ולכן כתיב איש אשר כברכתו ברך, כברכתו דוקא, משרשו דוקא. אבל ענין התפלה הוא המשכת רצון חדש[13] לרפאות את החולה ולברך את השנים הגם שנגזר חלילה להיפוך מ"מ יהי' שינוי רצון מפני ההמשכות רצון חדש שע"י התפלה. ולהבין זה צ"ל שרש ענין הברכה. דהנה כללות ענין הברכה הוא כמ"ש ברוך כו' מן העולם ועד העולם[14], דהיינו המשכה מעלמא דאתכסייא[15] לעלמא דאתגלייא[16]. הגם שיש עולמות עד אין שיעור וכמ"ש ועלמות אין מספר[17] וארז"ל א"ת ועלמות אלא ועולמות, ובאדרא אי' בגלגלתא יתבי[18] תליסר רבוא[19] ושבעת אלפים ושבעה[20], מ"מ דרך כלל הם ב' עולמות, והברכה הוא המשכה מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא.

ולהבין **שרש ענין הב' עולמות הנה מבשרי אחזה[21], דהנה בשכל יש שני לבושים ושניהם הם מגלים את השכל והם מחשבה ודבור, אלא שההפרש ביניהם[22]**

---

11) ידעתי בני ידעתי: **ויחי מח, יט.**

12) ואולם אחיו הקטן: **ויחי שם.**

13) התפלה . . רצון חדש: **ראה (בנוסף לסה"מ שבהערה 9) תו"א מקץ מב, ב. מג, ב. לקו"ת שה"ש מג, ג. סידור שער החנוכה רעג, ג. סה"מ תרכ"ז ע' נט. וש"נ.**

14) ברוך . . ועד העולם: **תהלים קו, מח; דהי"א טז, לו. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו"ח שמות ח"א יח, ג. וש"נ.**

15) מעלמא דאתכסייא: **ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.**

16) מעלמא דאתכסייא . . דאתגלייא: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.**

17) ועלמות אין מספר: **שה"ש ו, ח. ת"ז בהקדמה (יד, ב). ראה זהר אחרי עא, ב. ש"א לו, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קא. וש"נ. תרל"ה ח"א ע' נג. תרל"ח ע' ב ואילך. תרמ"א ע' שיח. וש"נ. ד"ה זה יתנו ש"מ אדר תש"כ.**

18) ובאדרא אי' בגלגלתא יתבי: **ראה זהר אד"ר נשא קכח, ב: בגולגלתא יתבין (בכל יומא).**

19) תליסר רבוא: **ב: תליסר אלפין עלמין כו'. באד"ר שם: תליסר (ס"א תריסר) אלפי רבוא עלמין. בלקו"ת ברכה צג, ג: באד"ר . . בגלגלתא יתבין תליסר אלפי רבוא עלמין. ועד"ז בכ"מ. במאמרי אדה"ז תקע"א ע' נז מגוכתי"ק הצ"צ: תריסר אלף עלמין. ועד"ז בהמשך באתי לגני ספי"ב סה"מ תש"י ע' 133. ד"ה ועתה יגדל נא ש"מ תמוז תש"כ. בסה"מ תרכ"ז ע' שצה ושבהערה הבאה: תרל"ב ח"ב ע' תמו: תרל"ד ר"ע לז: פר"ת ע' רמב: ד"ה זה יתנו הנ"ל: תליסר אלפין. וכ"ה בסה"מ תש"ג ע' 112 ובהערה לשם זח"ג קכח, ב: י"ג אלפי רבוא עלמין. ואולי גם כאן צ"ל כן.**

20) ושבעת אלפים ושבעה: **א: תליסר רבבותא (רבבות?) ושבעת אלפי' ושבעה. בסה"מ תרכ"ז ע' תכ: תליסר אלפין עלמין ושבעת אלפי' ושבעה. ומפרש: „הכוונה הוא על שם שעולה מספרו כמנין תליסר אלף ושבעת אלפים ושבעה". ועד"ז בסה"מ פר"ת ע' ב [ושם: בגלגלתא יתבין בכל יומא תליסר אלפין ריבוי אלפין עלמין]. בהמשך מים רבים תרל"ו ספנ"ז ע' סד: תליסר אלפין עלמין ושבעת אלפים.**

21) מבשרי אחזה: **איוב יט, כו.**

22) מחשבה ודבור . . שההפרש ביניהם:

כי הנה הדבור הוא לבוש המגלה גילוי העלם העצמי לגבי זולתו[23]. דהנה כאשר[24] יהי׳ האדם טרוד באיזה שכל או יעיין בענין השכל הרי לא ידע זולתו מה שמחשב, כי הזולת אינו יכול להבין כ״א שהוא טרוד באיזה ענין אבל לא יכול לידע באיזה ענין הוא טרוד. וכן כאשר יהי׳ לאדם איזה מדה שבלב לזולתו שענין המדה הוא רצון ותשוקה לאיזה דבר הרי לא יכול לידע הזולת כ״א שהוא רוצה איזה דבר אבל לא לידע מה שהוא רוצה. ובכדי לגלות לגבי הזולת מחשבת השכל מה שהוא טרוד או המדה הוא ע״י לבוש הדבור. כי פעולת הדבור הוא שהוא מגלה גילוי ההעלם העצמי לגבי הזולת. אבל המח׳ הוא גילוי העלם העצמי לגבי עצמו, דבכדי שיודע לעצמו כחות נפשו א״א בלתי לבוש המחשבה. וכמו שאנו רואים כאשר יפול לאדם איזה בריקת וסקירת השכל הרי אינו יודע עדיין פרטיות הענין ממה שנפל לו בהברקת השכל. והגם שנק׳ בשם בריקת השכל ה״ה איזה מציאת דבר מה, הן אמת שהוא מציאת מהות אבל מ״מ אינו מושג עדיין פרטי הענין מהברק המבריק[25] אלא כאשר יבוא השכל להשגה והבנה בלבוש המח׳ אז ישיג אותו על בוריו. כי המח׳ הוא לבוש המגלה גילוי ההעלם העצמי לגבי עצמו. והשני עולמות דאתכסי׳ ואתגלי׳ הם מחשבה ודבור[26]. וענין הברכה הוא המשכה מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגלי׳, אך ע״י הברכה אינו נמשך כ״א רק מה שיש[27] בעלמא דאתכסי׳. ויובן זה דהנה אנו רואים כאשר ידבר אדם איזה דבר שכל הרי צריך לחשב אז האיך לדבר, ובתחילה יש עוד מח׳ שהיא מח׳ כללית שמחשב מה לדבר ושם כלול כל הדבור שידבר אח״כ, וזהו מח׳ כללית, ובשעה שמדבר צריך לחשב עוד האיך לדבר וזהו מחשבה שבדבור. ועד״ז יובן שענין הברכה הוא המשכת הדבור ממה שהוא כלול ועומד במח׳ כללית. וכמ״ש שם ה׳ גדולה לאה[28] הוא עלמא דאתכסי׳[29]

ראה גם לעיל מאמר ד״ה כי תשא פיסקא והכח שיש לנש״י ובהנסמן שם.

23) כי הנה הדבור . . זולתו: **ב: אבל דיבור הוא רק לזולתו שלעצמו אינו שייך כלל, ומ״מ עצם האותיות הם מקדמות השכל [אגה״ק ס״ה קז, ב] ע״כ ביכולתם להביא לידי גילוי הארת הנפש. וזהו משל למעלה שעלמא דאתכסי׳ גלוי אוא״ס בבחי׳ ביטול כו׳ ועלמא דאתגלייא בבחי׳ נפרד.**

24) דהנה כאשר . . ענין הברכה: **ב: ואנו רואים כשהוא מדבר מתחלה הי׳ חושב ובשעת הדיבור גופא חושב מה לדבר, ובתחילה הדיבור כלול במחשבה דבור שבמחשבה ואח״כ מחשבה שבדיבור, הרי נמשך מהעלם המחשבה לידי דיבור, ולמעלה הוא ענין ברוך מן העולם ועד עולם. אבל מה שלא נמצא בהעלם שלמעלה לא יומשך.**

25) מהברק המבריק: **ראה גם בענין ברק המבריק לעיל מאמר ד״ה כל הנהנה סוף פיסקא א. וש״נ.**

26) דאתכסי׳ ואתגלי׳ הם מחשבה ודבור: **ראה שער היחוד והאמונה פי״א. תו״ח בשלח ח״א קמג, ד.**

27) שיש: **כ״ה בא. בבוך 856 מקום פנוי. בקונט׳ ובסה״מ דרושי חתונה [שיש].**

28) שם ה׳ גדולה לאה: **ויצא כט, טז [ושם: שם הגדולה לאה]. ראה זהר רע״מ פינחס רמד, ב. ע״ח שער יעקב ולאה של״ז, פ״ד. הנסמן במאמרי אדה״א בראשית ע׳ רכב.**

29) לאה הוא עלמא דאתכסי׳: **ראה זהר סתרי תורה ויצא קנב, א. וארא כט, ב. ע״ח שער מוחין דצלם שכ״ג, פ״ד.**

ילדה ששה בנים[30] ואחר ילדה בת ושמה דינה[31] דינא דמל'[32] דינא[33] דבור[34] עלמא דאתגליי', הרי שהמשכת עלמא דאתגליא הוא מעלמא דאתכסיא, וזהו שרש ענין הברכה[24]. אך שרש ענין התפלה הוא המשכת רצון חדש שיהי' שינוי רצון.

אך הכח הזה לתפלה[35] הוא כי הנה תפלות כנגד תמידין תקנו[36], וכמו שבקרבנות כתיב ריח ניחוח[37] כו' ריח הוא העלאה וניחוח הוא המשכה[38], וההעלאה אי' בזהר רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס[39], וע"י ההעלאה לא"ס עי"ז נמשך אח"כ המשכת א"ס[40]. כמ"כ ע"י ההעלאה דתפלה נמשך אח"כ רצון חדש שהוא האל"ף פלא[41] עליון, והוא ע"י בירור הנה"ב, דכמו שבהקרבת הקרבן היו מקריבין בהמה גשמיות ומתעלית לשרשה[42] שבפני[43] שור[44], כמ"כ שרש נה"ב הוא ג"כ מפני שור[45] אלא שהוא מפני אדם שבפני שור[46]. אך צ"ל מאין הכח הזה לבירור נה"ב שיומשך ע"י רצון חדש. הנה כתיב לב מלכים אין חקר[47] ובכדי שיפנה המלך לבקשת ההדיוט שפל אישים שאינו בערך כלל לבקש בקשות מהמלך הוא ע"י שמביא דורון צפור המדברת[48] ועי"ז נפנה המלך לבקשתו. ולכאורה והלא מהו ההתפעלות מהצפור המדברת הלא האדם מדבר טוב ויפה ובהשכל וידבר דבר שכל, אבל

---

30) לאה . . ילדה ששה בנים: **ויצא ל, כ. ראה גם לקו"ת להאריז"ל ויצא (ד"ה ענין בני לאה). תו"ח שמות ח"א יח, א. וש"נ.**

31) ואחר ילדה בת ושמה דינה: **ויצא ל, כא [ושם ותקרא את שמה — ראה גם תו"ח משפטים ח"ב רצו, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"ב כאן ע' תקנו].**

32) דינה דינא דמל' דינא: **ראה לקו"ת פ' ראה כא, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תשפח ואילך. ע' תתח (נוסח א).**

33) דינא דמל' דינא: **גיטין י, ב.**

34) דמל' . . דבור: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ובהערה 9.**

35) אך . . לתפלה: **ב: וע"י התפלה (שנתקנה בח"י ברכות ע"י כנה"ג).**

36) תפלות כנגד תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג ואילך שה"ש כח, ג.**

37) ריח ניחוח: **ויקרא א, ט. ראה גם לקו"ש ויקרא כרך לב ע' 1 ואילך.**

38) ריח הוא העלאה וניחוח הוא המשכה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג. וש"נ.**

39) רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס: **נסמן לעיל במאמר ד"ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 95.**

40) ההעלאה לא"ס . . המשכת א"ס: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות רפ"ה. וש"נ.**

41) האל"ף פלא: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה בן פורת יוסף ספ"א. וש"נ.**

42) בהמה . . ומתעלית לשרשה: **ראה זהר פינחס רמ, ב. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקעז. וש"נ.**

43) בהמה . . לשרשה שבפני שור: **ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ר"פ ויקרא. אור החיים אחרי יז, יד. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"ה. וש"נ.**

44) שבפני שור: **ב ניתוסף: עד שרשם בתהו בהמה שלפני אדם.**

45) שרש נה"ב הוא ג"כ מפני שור: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון רפ"ג. וש"נ.**

46) נה"ב . . מפני אדם שבפני שור: **ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

47) לב מלכים אין חקר: **משלי כה, ג [ושם: ולב].**

48) צפור המדברת . . ה"ז התחדשות: **מובא בלקו"ת במדבר כ, א: וכמ"ש בלק"א בשם המגיד נ"ע. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק רפ"ד. וש"נ.**

הצפור לא מדברת כ"א מה שמלמדין אותה ובלי דעת כלל, ולמה יפנה לב המלך ע"י. אך הנה מה שהאדם מדבר הרי אין זה התחדשות דמי ידבר אם לא האדם, שהרי הוא מדריגת מדבר. אבל הצפור שהיא בעצמה בע"ח וכאשר היא מדברת ה"ז התחדשות[48] וע"י שנפנה המלך אל ההתחדשות ע"ז נפנה גם לבקשת ההדיוט. ועד"ז יובן למעלה דע"י שהאדם פועל בעצמו איזה אהוי"ר או ביטול ה"ז התחדשות ועי"ז יפנה לב המלך מלכו של עולם. והגם כי האהוי"ר של נש"י אינו בערך לגבי האהוי"ר של המלאכים כי[49] שרפים אומרים קדוש[50] ואופנים אומרים ברוך[51] ויש מלאכים שעומדים כעת בביטול דאמירת פעם הג' קדוש[52] שאומרים פ"א קדוש ועומדים עי"ז בביטול שני אלפים שנה, ולאחר כל היגיעות שמייגע האדם א"ע לבוא לאהוי"ר אינו בערך לאהוי"ר של המלאכים, מ"מ האהוי"ר של מלאכים אין זה חידוש[53] דלמה לא יהי' להם אהוי"ר, כי הגוף שלהם הוא רק משני יסודות[54] וגם הם היסודות הרוחני' ביותר וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות[55] משרתיו אש כו'. ואפי' מלאכים דעשי' הם רואים ואינם נראים כו' ומיכאל באחת וגבריאל בשתים[56] כו' והגוף שלהם הוא זך ודק ורוחני, ודבר המונע ומנגד ג"כ אין להם כמארז"ל כלום יצה"ר יש בכם[57], ולמה לא יהי' להם אהוי"ר, דמי יהי' לו אהוי"ר אם לא המלאך. אבל האדם שהגוף שלו הוא מד'[58] יסודות[59] ונתוסף לו השני יסודות החומרים ביותר, נוסף לזה ניתן לו יצה"ר המונע ומעכב ומסית ומדיח, והגוף שלו הוא גס ועב חומרי עב*[60], ונוסף לזה שצריך ליזון מאכילה ושתי' ושינה הגשמיות, וניזון מצומח וחי שהם גסים ועבים מהאדם. וכאשר פועל האדם ע"י יגיעת בשר שיבוא לאיזה אהוי"ר ולביטול ה"ה התחדשות גמור וה"ז יקר בעיני ה' שעי"ז יפנה לב המלך מלכו של עולם שיומשך עי"ז רצון חדש[60]. ולזה נתקן כללות ענין התפלה פסוד"ז הללו את[61] כו' הללו כל מלאכיו[62] כו' שהו"ע

---

49) כי: **ניתוסף ע"פ א.**

50) שרפים אומרים קדוש: **ישעי' ו, ב־ג. ברכת יוצר. ראה חולין צא, ב ואילך ובתוד"ה ברוך שם צב, רע"א. לעיל המשך מי יתנך כאח לי רפי"ב ובהנסמן שם.**

51) ואופנים אומרים ברוך: **יחזקאל ג, יב. ראה הערה שלפנ"ז. ראה גם סה"מ תרל"ד ע' רנד.**

52) ויש מלאכים . . פעם הג' קדוש: **ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע לז ואילך. וש"נ. תר"ם ח"א ע' רפו. וש"נ.**

53) אין זה חידוש: **ב ניתוסף: כיון שהם שכלים נבדלים.**

54) מלאכים . . הגוף . . משני יסודות: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כל הנהנה בתחילתו. וש"נ.**

55) עושה מלאכיו רוחות: **תהלים קד, ד.**

56) מלאכים דעשי' . . ומיכאל . . בשתים: **ברכות ד, ב. ראה גם לעיל שם ובהנסמן שם.**

57) כלום יצה"ר יש בכם [**א: ביניכם**]: **ראה שבת פט, א. סה"מ תרמ"א ע' פח. וש"נ.**

58) האדם שהגוף . . מד' יסודות: **רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ד.**

59) מד' יסודות: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה בתחילתו. וש"נ.**

*60) גס ועב חומרי עב: **כן הוא גם בא.**

60) ונתוסף לו . . רצון חדש: **ב: עכורים ויצה"ר ובחטא יחמתני כו' [תהלים נא, ז], והגם ששרש הנשמות למעלה ממלאכי' בכוחם להתלבש, אבל מוסתרים בגוף ונה"ב, לזאת שיהי' ביטול לנפה"ב חידוש הוא.**

61) הללו את: **תהלים קמח, א.**

62) הללו [**א: הללוהו**] כל מלאכיו: **תהלים קמח, ב.**

ההתבוננות בכדי שיוכל הנה"ב להתקרב קצת אליו ית'. ואח"כ ברכות ק"ש הו"ע התבוננות איך ששרש ומקור שלו עומד תמיד בביטול גדול לאלקות כמ"ש והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול[63] כו'. וע"י שמתבונן האיך ששרש ומקור שלו עומד בביטול כי שרש הנה"ב הוא משמרי אופנים[64] עי"ז נעשה הזזה בנה"ב ג"כ שיתקרב קצת לאלקות, ולכה"פ שלא יהי' מונע ומעכב, ואח"כ בק"ש אומרים שמע ישראל[65] ובשכמל"ו[66], פסוק ראשון דשמע הו"ע ההתבוננות להנה"א[65], ובשכמל"ו הו"ע התבוננות לנה"ב[66]. ועי"ז אח"כ בא בתפלה לשפיכת הנפש[67] וכמ"ש ואשפוך את נפשי לפני ה'[68], שהשפיכת הנפש מגעת למעלה משם הוי' כמ"ש ותתפלל חנה על הוי'[69]. וע"י זה ההעלאה נמשך אח"כ המשכת רצון חדש גילוי פלא עליון אל"ף, כמו ע"י העלאה דקרבנות שנעשה אח"כ ניחוח המשכה מלמעלמ"ט.

אך לפ"ז צ"ל הלא ארז"ל כ"ו דורות הי' האל"ף קורא תגר[70] למה לא ברא בו הקב"ה את העולם, ואי' בזהר הטעם מפני שאל"ף מורה על ארור[71] ולכן נברא העולם בבי"ת מפני שבי"ת מורה על ברכה, וצ"ל הלא מ"ת הי' ע"י אל"ף כמ"ש אנכי[72] כו', וע"י התפלה ממשיכים ג"כ האל"ף. אך הענין דהנה כתיב כל מצותיך צדק[73], שכללות המצות שנתן לנו הקב"ה הם כבי' בחי' צדקה למעלה, וע"י מה ממשיכים זה הוא ע"י המשפט שעושה האדם בנתינת הצדקה כמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית[74]. וענין המשפט הוא שהגם שארז"ל חייך קודמין לחיי חבירך[75], הוא דוקא כמו המעשה דקיתון של מים שאינו מספקת לשניהם,

---

63) והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול: ראה גם לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה פ"א. וש"נ.

64) שרש הנה"ב הוא משמרי אופנים: ראה לקו"ת ויקרא ב, ב. האזינו עד, ג.

65) שמע ישראל . . ההתבוננות להנה"א: ואתחנן ו, ד. ראה תו"א וישב כט, ב. תו"ח [שמות כת"י ר"ע 744. במהדורת אותיות מרובעות] יתרו ח"ב רנד, רע"ג.

66) ובשכמל"ו . . התבוננות לנה"ב: פסחים נו, א. ראה גם תו"א ותו"ח שם.

67) בתפלה לשפיכת הנפש: ראה פע"ח בתחלתו. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרסט. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצו. וש"נ.

68) ואשפוך את נפשי לפני ה': שמו"א א, טו. ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' רעז וע' רצט. לקו"ת אחרי כח, ב.

69) ותתפלל חנה על הוי': חיבור שני כתובים שמו"א א, י: ותתפלל על הוי'. שם ב, א: ותתפלל חנה [וכ"ה בכ"מ — ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צב. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' קמח. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ו. וש"נ].

ראה תו"א משפטים עט, ב. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 870. במהדורת אותיות מרובעות) משפטים ח"ב חצר, ג.

70) כ"ו דורות הי' האל"ף קורא תגר: ראה ב"ר פ"א, י. תנחומא —באבער— יתרו טז. וש"נ.

71) בזהר . . שאל"ף מורה על ארור: ויגש רה, ב. ראה לקו"ת פ' ראה יט, ב. סה"מ תרל"א ח"א ס"ע סא ואילך. וש"נ. תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ. תרמ"א ע' כב וס"ע קפ-קפא.

72) אנכי: יתרו כ, ב.

73) כל מצותיך צדק: תהלים קיט, קעב. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א ובהנסמן שם.

74) משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: תהלים צט, ד. ראה תו"א בשלח סג, ב.

75) חייך קודמין לחיי חבירך: ב"מ סב, א. ראה גם (בנוסף לתו"א כאן) אגה"ק סט"ז. מאמרי

אבל במותרות ה״ז אינו מן הדין שהוא יתענג בתפנוקי בני האדם וחבירו ימות ברעב. וע״י שעושה משפט בנפשו ליתן המותרות לזולתו ה״ז צמצום וסילוק עצמותו, עי״ז גורם כבי׳ למעלה ג״כ צמצום שיתגלה גילוי מצותיו למטה. כי מצד עצמות א״ס אינו תופס מקום כלל מעשה המצות כמארז״ל ומאי איכפת לי׳ בין שוחט מן הצואר או מן העורף לא נתנו המצות אלא כדי לצרף בהן את הבריות[76] וכמ״ש אם צדקת מה תתן[77] ואם חטאת[78] כו׳, אלא שע״י משפט וצדקה שעושים למטה עי״ז גורמים שיומשך הצדקה דמעשה המצות ג״כ למטה. והנה התורה נתנה ג״כ ע״י צמצום[79] כמארז״ל אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום[80], אנכי כולל כללות מ״ע ולא יהי׳ כולל כללות מצות ל״ת[81] ונתנו ע״י הגבורה ומדת הצמצום, וקודם עשה״ד כתיב וידבר אלקים את כל[82] כו׳. וזהו מ״ש אם בחקתי תלכו[83] ונתתי גשמיכם[84] ופרש״י אם תהיו עמלים בתורה[85]. וע״פ פשוט הוא שע״י לימוד התורה יושפע השפעת גשם הגשמי. ואפ״ל עמוק יותר מזה דהנה כל היעודים שהבטיחו על לע״ל הוא בדברים גשמים, וצ״ל למה דוקא בגשמיות. אך הנה השפעות גשמים הוא הוראה שנמשך בשרשו רוחני׳ בריבוי עד שנשפע למטה השפעת גשמי׳ ג״כ בריבוי. דכמו שיש גשם בגשמיות כמ״כ יש גשם ברוחניות דהנה כתיב והי׳ אור הלבנה כאור החמה[86] ואור החמה יהי׳ שבעתיים כאור ז׳ הימים, ופרש״י בפסחים[87] זפ״ז הוא מ״ט וז״פ מ״ט עולה שמ״ג וזה[88] מדרגת גשם למעלה, והרי הגשם הזה הוא אור ונק׳ אור שבעת הימים[89] שנת׳ במ״א שהוא מדריגה הגבוה מאד, ושבעתים כאור שבעת הימים הוא עוד גבוה יותר, ומ״מ ה״ה נק׳ בשם גשם. אלא שבאמת הגשם הזה הוא בשרש אור וכאשר נמשך למטה

אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ ס. שמות ח״א ס״ע קטו ואילך. סה״מ תרלט ח״א ע׳ קצז ואילך. תר״ם ח״א ע׳ רכב. וש״נ.

76) ומאי איכפת . . את הבריות: **ראה תנחומא שמיני ז-ח. ב״ר רפמ״ד. לעיל מאמר ד״ה מאימתי קורי׳ את שמע הערה 73.**

77) אם צדקת מה תתן: **איוב לה, ז.**

78) ואם חטאת: **איוב לה, ו [ושם: אם — ראה סה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תקיא וע׳ תקנז. תרמ״א ע׳ תקעו].**

79) התורה נתנה ג״כ ע״י צמצום: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״ד. וש״נ.**

80) אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום: **מכות כד, א. ראה לקו״ש מסעי כרך יג ע׳ 119 ואילך. סה״ש תנש״א ע׳ 302 ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרלט. וש״נ.**

81) אנכי . . מ״ע ולא יהי׳ . . ל״ת: **יתרו כ, ב. ג. ראה זח״ב (תוספות) רעו, א. (יתרו) צא, א. של״ה ר״פ יתרו שטו, ב. תניא רפ״כ.**

82) וידבר אלקים את כל: **יתרו כ, א.**

83) אם בחקתי תלכו: **בחוקותי כו, ג.**

84) ונתתי גשמיכם: **בחוקותי שם, ד.**

85) ופירש״י אם תהיו עמלים בתורה: **ראה רש״י בחוקותי שם, ג. לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״ד. וש״נ.**

86) והי׳ אור הלבנה כאור החמה **[בקונט׳ דרושי חתונה: חמה. אבל בבוך 856 שממנו הודפס הנ״ל: וכן בא, כבפנים. וכן תוקן בסה״מ דרושי חתונה שם]: ישעי׳ ל, כו.**

87) ופרש״י בפסחים: **סח, א ד״ה יהי׳. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ קס. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תשז. וש״נ.**

88) וזה: **וכ״ה בקונט׳ ובסה״מ דרושי חתונה. בבוך 856 שממנו הודפס הנ״ל: וזה הוא. בא: וזהו הוא.**

89) אור שבעת הימים: **ראה גם לקו״ת צו ט, ב. ש״א לג, ב. לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא והנה ע״י מה. וש״נ.**

נתגשם ונעשה ממנו גשם גשמי, כמ"ש במד"ר כל אורה האמור באלי' בן ברכאל אינו אלא בירידת גשמים הכתוב מדבר[90] שבשרש הוא אור וכאשר נתגשם למטה נעשה גשם. וע"י שעמלים בתורה הו"ע קבלת עול עבודת עבד ביטול עי"ז נמשך הגשם ג"כ משרשו ומקורו שהוא הגשם דאור.

ועפ"ז יובן מה שלא נבה"ע באל"ף ונברא בבי"ת, כי הנה כתיב בחכמה יבנה בית[91] ואי' בת"ז בי"ת[92], ואם הי' נברא באל"ף הי' גם הארור יכול לקבל משם כי האל"ף הוא פלא עליון אשר אינו תופס מקום כמארז"ל כמה א"א[93] כו' וז"ע אותיות י"ם דאפיים אשר מהם למדו שמאריך אף גם לרשעים[94], אבל כאשר נברא בבי"ת שהוא חכמה ובחכמה יש קצת דין[95] ולכן ע"פ דין נמשך למקום הראוי דוקא. ואז אע"פ שנמשך אח"כ מדרגת אל"ף ע"י מ"ת וע"י התפלה מ"מ ה"ה נמשך למקום הראוי דוקא שה"ה נמשך ע"י החכמה.

ועפ"ז יובן ענין מאה ברכות, דהנה מספר מאה ברכות[96] למדו מפ' נאום הגבר הוקם על[97], על בגימ' מאה, וע"י שתיקן דוד[96] מאה ברכות עי"ז נעצר המגפה שהיו מתים מאה אנשים בכ"י, והוא מפני כי על הוא מל' עול שהו"ע קבלת עול ביטול. דהגם שנת"ל[98] ששפע הברכה הוא רק המשכה ממה שיש בשרש ומקור דוקא, מ"מ ע"י מאה ברכות שהו"ע קבלת עול עי"ז נמשך האל"ף ג"כ. דהנה איתא בת"ז איהו ברוך[99] ואיהי ברכה[100], איהי ברכה הוא מל' ואיהו ברוך הוא יסו"א. וזהו שרש ענין כל הברכות שהם המשכה מהשרש ומקור שהוא יסו"א לעדאת"ג[16] שהוא מל'. אבל ע"י מאה ברכות נמשך האל"ף ג"כ, וזהו א"ת מה אלא מאה שלא תאמר שע"י הקבלת דמאה ברכות הוא רק גילוי מה וזהו א"ת

---

90) כל אורה האמור באלי' . . הכתוב מדבר: ראה ב"ר ספצ"ו -- ובמהדורת אלבעק. במפרשי הב"ר שם. סה"מ תרל"ח ע' קס. וש"נ. תר"ם ח"ב ס"ע תשו. וש"נ.

91) בחכמה יבנה בית: משלי כד, ג.

92) בחכמה יבנה בית ואי' בת"ז בי"ת: ראה שם ת"ו כא, א. ת"ג יח, ב. סתי"ח לז, ב. ס' הבהיר (סי"א) סי"ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' שז. וש"נ.

93) כמה א"א: אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"א. וש"נ.

94) אותיות י"ם דאפיים . . גם לרשעים: ראה ערובין כב, א. לעיל שם.

95) ובחכמה יש קצת דין: ראה תו"א בראשית ה, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' שז. וש"נ. תרמ"א ר"ע שיט.

96) מאה ברכות . . שתיקן דוד: ראה במד"ר פי"ח, כא. שו"ע אדה"ז הל' ברכות השחר רסמ"ו. סה"מ מלוקט ה ע' שמא וע' שדמ.

97) נאום הגבר הוקם על: שמו"ב כג, א [ושם: ונאם — ראה גם לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן רפ"א. וש"נ].

98) שנת"ל: בהתחלת המאמר.

99) איתא בת"ז איהו ברוך: בלקו"ת שבהערה הבאה: תו"ח בשלח ח"א קלד, ג; סהמ"צ להצ"צ ע, ב. קב, ב; ועוד: בזהר.

100) איהו ברוך ואיהי ברכה: ראה זהר תרומה קסב, א. ואתחנן רסד, ב. לקו"ת תזריע כב, ג. סידור ערב שבת קסה, סע"ב ואילך. שער הל"ג בעומר שה, ד. אוה"ת תהלים כרך ב ע' תתקנט ואילך.

מה כ״א ע״י נמשך האל״ף ג״כ והוא ע״י הקבלת עול דוקא, כי הנה אי׳ בפרד״ס[101] דחכמה הוא כח מ״ה[102] והם השני מדרגות שיש בחכמה, כח הוא התדבקות החכמה אל הבינה ומ״ה הוא התקרבותו אל הכתר. ולכן ע״י הביטול והקבלת עול שהוא מ״ה עי״ז נמשך האל״ף ג״כ שהוא הכתר.

ובזה יובן ברכת יוצר האדם[2], שלכאורה אינו מובן הלא אדם הוא בגימ׳ מ״ה[3] והאיך שייך יצירה. אך היא הנותנת דמפני שהוא רק גימ׳ מ״ה שהגימט׳ הוא לא העצם כ״א שהוא לבוש[103] והלבוש הוא מעלים ומסתיר, וע״ד שהגוף הוא לבוש לנה״א ה״ה מסתיר על הנה״א כמ״כ הגימ׳ הוא לבוש המסתיר על העצם, ולכן שייך לומר ל׳ יצירה. והענין דהנה כתי׳ לפני לא נוצר אל[104], וצ״ל הלא שם אל הוא מז׳ שמות שאינם נמחקים[105] והאיך שייך לומר עליו יצירה. אך הנה שם אל הוא מקור הגילוים שבסדר השתל׳ כמ״ש אל הוי׳ ויאר לנו[106] וכמ״ש אל אלקים הוי׳ דיבר ויקרא ארץ[107], לכן שייך לומר על שם אל ל׳ יצירה. אך צ״ל הלא אי׳ בזהר אל הוא נהירו דחכמתא[108] וא״כ האיך שייך לומר לשון יצירה. אך הענין דהנה בחכמה יש ב׳ בחי׳ כמ״ש בס״י בל״ב נתיבות פליאות חכמה[109] כו׳, ונתיב הל״ב עליו כתיב נתיב לא ידעו עיט[110] ולא שזפתו עין איה, שאפי׳ המלאכים[111] שאומרים איה מקום כבודו[112] אינם משיגים אותו, אבל ל״א נתיבות יכולים להתגלות[113] ע״י אתעדל״ת[114] כמ״ש ויקרא לו אל אלקי ישראל[115] וארז״ל

---

101) בפרד״ס: כ״ה בכ״מ — ראה סה״מ תרל״ח ע׳ קט הערה 293.

102) אי׳ בפרד״ס דחכמה הוא כח מ״ה: ראה שם שעה״כ שכ״ג, פ״ח מערכת חוה ומערכת חכמה. לעיל מאמר ד״ה לא תבערו אש פ״ג. וש״נ.

103) שהגימט׳ . . שהוא לבוש: ראה גם שער היחוד והאמונה פ״א.

104) לפני לא נוצר אל: ישעי׳ מג, י. ראה גם אוה״ת שמות ע׳ לט וע׳ מה ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ קצג. תר״ם ח״א ר״ע שה. סה״מ מלוקט ד׳ ע׳ פב. וש״נ.

105) מז׳ שמות שאינם נמחקים: שבועות לה, א. רמב״ם הל׳ יסודי התורה פ״ו, ה״ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך פ״ד. וש״נ.

106) אל הוי׳ ויאר לנו: תהלים קיח, כז. ראה אגה״ק ס״ז (קיב, א). סה״מ תרל״ח ע׳ קעד. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ שז.

107) אל אלקים . . ויקרא ארץ: תהלים נ, א.

108) אל הוא נהירו דחכמתא: ראה זהר לך צד, א. צו ל, ב. לא, א. אחרי סה, א. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״א ע׳ קצ. סה״מ תרל״ב ח״א ס״ע קצט ואילך.

109) בס״י בל״ב נתיבות פליאות חכמה: פ״א, מ״א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה ובהערה 65.

110) נתיב לא ידעו עיט: איוב כח, ז. ראה גם סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ סט ואילך. ע׳ פו ואילך.

111) ולא שזפתו עין איה . . המלאכים: ראה ת״ז רת״ל עג, ב. פרדס שער הנתיבות שי״ב פ״ג נתיב הא׳. אוה״ת לך כרך ד ע׳ תשז [ושם מציין: „ווריש תיקון למ״ד דע״ו ע״א" והוא במהדורת מנטובה שי״ח]. סה״מ תרנ״ח ע׳ כ ואילך.

112) איה מקום כבודו: נוסח קדושת כתר.

113) ל״א נתיבות יכולים להתגלות: ראה גם סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ קצט. תר״ם ח״ב ע׳ תקע. וש״נ.

114) אתעדל״ת: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך פ״ד. וש״נ.

115) ויקרא לו אל אלקי ישראל: וישלח לג, כ.

הקב"ה קרא ליעקב אל[116], ולכן על נתיב הל"ב לא שייך לומר ל' יצירה, אבל על הל"א נתיבות שייך לומר ל' יצירה. כי ענין יצירה הוא המשכה מההעלם אל הגילוי כמאמר יוצר אור ובורא חשך[117] שהבריאה נק' בשם חשך אבל יצירה שהוא המשכה מהעלם לידי גילוי נק' בשם אור. וזהו יוצר האדם[2], אדם בגימ' מ"ה[3] והם הל"א נתיבות, ולכן שייך לומר עליהם יצירה. וענין הברכה דברכת חתנים[118] הוא כמו מאה ברכות[96] שגם הנתיב הל"ב ג"כ יתגלה. וזהו כללות ענין הברכה הזה דמסיימים יוצר האדם שהיצירה אינו שייך כ"א באדם שהוא בגימ' מ"ה שהוא רק הל"א נתיבות, אבל ע"י הברכה דברכת חתנים נמשך גם נתיב הל"ב.

בס"ד ש"פ שלח תרמ"ב, רשימה מא' מהשומעים

ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ[2], הנה פי' וימלא הוא לשון להבא[3], וצ"ל הלא שרפים אומרים[4] משו"ב[5] מכה"כ[4], וגם צ"ל מארז"ל בשכמל"ו יעקב אמרו[6], שביקש שיומשך מלכותו לעולם ועד, וצ"ל הלא כתיב מלכותך מכ"ע[7], וגם צ"ל מה שאומרים בנוסח הקדושה כבודו[8] מלא עולם משרתיו שואלים אי' מקום כבודו, וצ"ל הרי הם אומרים כבודו מלא עולם, ולמה הם שואלים איה כו', והיתכן שאומרים כבודו מלא עולם, ואינם יודעים אי' מקום כבודו. והענין דהנה איתא בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד[9] ואיתא

---

116) הקב"ה קרא ליעקב אל: ראה מגילה יח, א.

117) יוצר אור ובורא חשך: ישעי' מה, ז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש רפ"ב. וש"נ.

118) דברכת חתנים: כתובות ז, ב.

---

1) ואולם חי אני: למאמר זה ראה גם סה"מ תרל"ד ס"ע רלט ואילך.

הועתק מבוך צילום 829 ע' רנו. נמצא רק ע' אחד. במפתח הספר על מאמר זה נרשם: (מאדמו"ר מוהר"ש נ"ע תרמ"ב רשימה).

2) ואולם חי אני . . כל הארץ: שלח יד, כא.

3) וימלא הוא לשון להבא: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קפג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'עה ואילך. סה"מ תרל"ד כאן.

4) שרפים אומרים . . מכה"כ: ישעי' ו, ב־ג. ברכת יוצר. ראה חולין צא, ב ואילך ובתוד"ה ברוך שם צב, רע"א. לעיל המשך מי יתנך כאח לי רפי"ב ובהנסמן שם.

5) משו"ב: אוצ"ל: משי"ב = משש ימי בראשית.

6) בשכמל"ו יעקב אמרו: פסחים נו, א. ראה גם מאמרי אדה"ז: אדה"א ע' א'עט; תרל"ד ע' רמ שבהערה 3.

7) מלכותך מכ"ע: תהלים קמה, יג.

8) בנוסח הקדושה כבודו: קדושת כתר במוסף לשויו"ט [בדילוג]. ראה גם דרושים שבהערה 6.

9) עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד: ראה פדר"א פ"ג. תו"ח וארא ח"א נג, ב הערה 6.

בעה"ק דה"ה עד שלא נאצל אצי' העליון[10] הי' ג"כ הוא ושמו בלבד, וצ"ל דקודם שנאצל ונברא מי קראו בשמו.

אך הענין דהנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם[11], דהנה באדם אם יחשוב כל היום לא יפעול מחשבתו מאומה, כי ע"י דיבור מלך[12] יוכל להעשות איזה דבר, שהוא מצווה לעבדיו והם עושים וכמ"ש דבר מלך שלטון[13], אמר מלכא עקר טורא[14], וע"י כח המעשה יוכל כל אדם לעשות, אבל ממחשבה לא יעשה כלום, אבל למעלה כאשר עלה במחשבתו להתהוות מיד נבראו וכמ"ש בזהר במחשבה אחת נבראו כל העולמות[15], והמחשבה זו הוא הרצון של אנא אמלוך[16] וכאשר עלה ברצונו נתהווה מיד. אך לפי"ז צ"ל הלא כתיב בדבר הוי' שמים נעשו[17], וכמארז"ל בע"מ נבה"ע[18], ויאמר אלקים יהי אור[19], יהי רקיע[20]. אך הענין דהנה שניהם אמת, דבאמת נבראו מהרצון אך אם לא הי' נפרט בהדיבור[21] הי' ביטול עולמות, ובכדי שיהי' יש ודבר נפרד הוצרך להפרט עוד בדיבור, וע"י הדיבור נעשו יש ודבר נפרד, דהרי אנו רואים שגם לאחר שנתהווה מהדיבור הרי שארי עולמות שהם עומדים בתכלית הביטול והוא עלמין דאתכסיי[22], דהנה ארז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים[23], אלא שההפרש ביניהם שברואים שבים[24] הם מובלעים במי הים, כי אופן קבלת החיות שלהם הוא שיהיו מובלעים בהים,

---

10) בעה"ק . . עד שלא נאצל אצי' העליון: **חלק היחוד פ"ב [ושם: קודם שנאצל האצילות הנעלם].**

מובא גם בשמו בכ"מ ומהם: אוה"ת יתרו ע' תתלט. סה"מ תרל"א ח"א ע' שכט. תרל"ב ח"ב ע' תקסו. תרל"ט ח"א ע' עז וע' ריד. תרל"ח ע' שיט וע' תקז. תר"ם ח"ב ע' תשמא וע' תתפא. תרס"ט ע' נז. תרע"ח ע' קפט. תרע"ט ע' קצח. תש"ג ע' 64.

11) כי לא מחשבותי מחשבותיכם: **ישעי' נה, ח. ראה לקו"ת שה"ש יז, ג ואילך. (הועתק ב) סה"מ תר"ם ח"א ע' קלט ואילך ובהנסמן שם. דרושים שבהערה 6. לעיל מאמר ד"ה כי תשא פיסקא והכח ובהנסמן שם ובהערה 1 שם.**

12) דיבור מלך: **ראה גם לעיל שם.**

13) דבר מלך שלטון: **קהלת ח, ד.**

14) אמר מלכא עקר טורא: **ראה ב"ב ג, ב.**

15) במחשבה אחת נבראו כל העולמות: **ראה זהר שמות כ, א. שם תוספות רעו, סע"ב. סידור שער התפלה יח, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ ע' קעח ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תד. וש"נ. קונטרסים ע' תלא. וש"נ.**

16) אנא אמלוך: **לשון התי' למל"א א, ה. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' ז: וכמ"ש בזהר בפי' וימלוך אנא אמלוך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצד.**

17) בדבר הוי' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

18) בע"מ נבה"ע: **אבות רפ"ה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"א פיסקא ויובן כ"ז בהקדם. וש"נ.**

19) ויאמר אלקים יהי אור: **בראשית א, ג.**

20) יהי רקיע: **בראשית א, ו.**

21) נבראו מהרצון . . נפרט בהדיבור: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא פיסקא והכח ובהנסמן שם ובהערה 1 שם.**

22) עלמין דאתכסיי: **ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.**

23) כל מה שיש ביבשה יש בים: **חולין קכז, א. ראה גם תו"ח שמות ח"א יח, ג הערה 770.**

24) שברואים שבים . . ברואים שביבשה: **ראה תו"א בשלח סב, ב. לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם פ"א. וש"נ.**

ודגים שבים מיד שהם פורשים[25] הם מתים, אבל ברואים שביבשה[24] הגם שהם מקבלים חיות מהארץ מ"מ הרי הם נפרדים לגמרי מהארץ, וכך יובן שנבראים שבעלמא דאתכסיי' הם בטלים בתכלית לפי שנבראו ממחשבה וברואים שבעלמא דאתגליי' הם נפרדים[26]

ביאור להנ"ל ענין די מחסורו, רשימה

הנה בצדקה כתיבי די מחסורו[2], שכללות ענין הצדקה הוא בכדי למלאות החסרון, וכללות המצות נק' בשם צדקה[3], ולכן ע"י כל המצות נעשה מילוי החסרון. והענין דהנה איתא בספרים שחסרון הוא מסט"א[4], דהנה ארז"ל כל תולדות שבמקרא חסר[5] לבד מתרין אלה תולדות השמים[6] ואלה תולדות פרץ[7], תולדות השמים הוא מלא מפני כי עולם על מלואו נברא[8], וע"י חטא עה"ד נעשה חסרון[9], ואלה תולדות פרץ הוא מלא כי פרץ מורה על הגילוי דלע"ל[10] שאז

---

25) ודגים שבים מיד שהם פורשים: **ראה ע"ז ג, ב. לעיל שם. וש"נ.**

26) נפרדים: **ע"כ נמצא בהצילום.**

---

1) הנה בצדקה כתיב די מחסורו: **להנחה זו לפיסקא ראשונה, ראה פיסקא ראשונה בהמשך מי יתנך כאח לי פכ"א. לפיסקא ולהבין זה צ"ל, ראה שם פיסקא וביאור הענין צ"ל.**

לפיסקא אך לפ"ז צ"ל, ראה פיסקא ראשונה בהמשך מי יתנך כאח לי פכ"ב. לפיסקא ותחלה צ"ל, ראה שם פיסקא וביאור ענין תי' כל.

לפיסקא ומעתה צ"ל, ראה לעיל פיסקא ראשונה בהמשך מי יתנך כאח לי רפכ"ג. לפיסקא אך דבכדי, ראה לעיל שם פיסקא והנה המשכה זו.

לפיסקא אך כדי, ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד פיסקא וביאור ענין תי' כל.

הועתק מבוך צילום 829 ע' רס־רסב וחסר בסופו, ובכותרת רשימה. במפתח הספר נרשם: "ביאור להנ"ל ענין די מחסורו (מהנ"ל רשימה)". המאמר שנרשם שם לפנ"ז הוא מאמר ד"ה ואולם חי אני שנדפס לפנ"ז.

2) די מחסורו: **פ' ראה טו, ח.**

3) וכללות המצות נק' בשם צדקה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' פיסקא ולהבין ענין מעלת הצדיקים. וש"נ.**

4) איתא בספרים שחסרון הוא מסט"א: **ראה מאו"א מערכת חסרון סוף סעיף מה: חסרון מצד הקליפה. צויין אליו לעיל בהמשך מי יתנך כאח לי רפכ"א כאן.**

5) ארז"ל כל תולדות שבמקרא חסר: **ראה ב"ר פי"ב, ו. לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד. וש"נ.**

6) אלה תולדות השמים: **בראשית ב, ד.**

7) ואלה תולדות פרץ: **רות ד, יח. ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

8) עולם על מלואו נברא: **ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם). ראה גם תו"ח ח"ש קלד, א. לקו"ש בראשית כרך כה ע' 14 ואילך.**

9) וע"י חטא עה"ד נעשה חסרון: **ראה גם בסמוך הערה 14.**

10) פרץ מורה על הגילוי דלע"ל: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד. וש"נ.**

ימולא כל החסרונות ע"י הגילוי העצום שיהי' לע"ל, כי פי' פרץ הוא כמ"ש עלה הפורץ לפניהם וה' בראשם[11], שיהי' גילוי שם הוי', וזהו"ע החרוז דלכה דודי ימין ושמאל תפרוצי[12] ע"י איש בן פרצי, ופי' תפרוצי הוא ע"ד מאמרם ז"ל המלך פורץ גדר[13] לעשות לו דרך, ואז יהי' תולדות מלא וא"ו שיתמלאו הששה דברים שנחסרו[14] ע"י חטא עה"ד, מפני שאז יהי' גילוי הכתר שלמעלה מסדר השתל'. ובזה יובן ענין מילוי החסרון, כי ענין החסרון הוא כמ"ש בחוסר כל[15] שאינו מאיר מדרגת כל, וע"ז כתיב אזלו מים מני ים ובגערתו יחרב ויבש[16], וזהו כלליות ענין מיעוט הלבנה שבתחלה היו שני המאורות הגדולים[17] וע"י קטרוג הלבנה נתמעט אורה[18] מפני שאין מאיר בה מדרגת כל, ולכן נקראת בשם עני[19] דלית לה מגרמא כלום[20], ומילוי החסרון הוא כמ"ש ארץ לא תחסר כל בה[21], וכמארז"ל בת היתה לו לאברהם בכל שמה[22], וכמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' מרוב כל[23].

ולהבין זה צ"ל מה שמצינו שכללות ענין העבודה דתפילה ותומ"צ צ"ל בשמחה דוקא, דהנה בתפלה ארז"ל אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק כו' כ"א מתוך שמחה של מצוה[24] אר"י אמר שמואל וכן לדבר הצדקה[25], ובצדקה כתיב אל ירע לבבך[26] בתתך לו וממילא מובן שצ"ל בשמחה, והענין דהנה כללות ההשפעה אלקות תלוי' בקיום התומ"צ דוקא כמ"ש אם בחוקותי תלכו[27]

---

11) עלה הפורץ לפניהם וה' בראשם: **מיכה ב, יג [בדילוג].**

12) החרוז דלכה דודי ימין ושמאל תפרוצי: **בקבלת שבת [בדילוג].**

13) המלך פורץ גדר: **ראה פסחים קי, א. וש"נ.**

14) הששה דברים שנחסרו: **ראה ב"ר פי"ב, ו. סה"מ תר"ם ח"א ע' קה. וש"נ.**

15) בחוסר כל: **תבוא כח, מח. נז. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א. וש"נ.**

16) אזלו מים . . ובגערתו יחרב ויבש: **איוב יד, יא [ושם ונהר יחרב ויבש — וכ"ה לעיל בההמשך כאן].**

17) שני המאורות הגדולים: **בראשית א, טז.**

18) קטרוג הלבנה נתמעט אורה: **חולין ס, ב.**

19) הלבנה . . נקראת בשם עני: **ראה ת"ז תמ"ד. סה"מ תרל"ח ע' נד. וש"נ.**

20) הלבנה . . דלית לה מגרמא כלום: **ראה זהר בראשית לג, ב. תולדות קלה, סע"ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א. בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפג.**

21) ארץ לא תחסר כל בה: **עקב: ח, ט [בדילוג].**

22) בת היתה לו לאברהם בכל שמה: **ראה ב"ב טז, ב.**

23) תחת אשר . . מרוב כל: **תבוא כח, מז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ג. וש"נ.**

24) אין עומדין . . שמחה של מצוה: **ברכות לא, א. ראה גם אגה"ת פ"י ובמ"מ הגהות והע"ק שם.**

25) אר"י אמר שמואל וכן לדבר הצדקה: **ראה לעיל בההמשך כאן פכ"א פיסקא וביאור הענין: „ואר"י א"ר וכן לדבר הלכה" — שבת ל, ב. פסחים קיז, א. ראה גם לקמן מאמר ד"ה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן פ"ב ובסה"מ שבהערה 16 שם. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' קסו. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קצ. תניא פל"א ובמ"מ הגהות והע"ק שם.**

26) אל ירע לבבך: **פ' ראה טו, י [ושם: ולא — ראה לעיל בההמשך כאן פכ"א פיסקא וביאור הענין. וש"נ]. ראה גם לקו"ת שה"ש מד, ב.**

27) אם בחוקותי תלכו: **בחוקותי כו, ג.**

ונתתי גשמיכם[28] כו', ומכלל הן אתה שומע לאו[29], וכל היעודים דלע"ל הוא בגשמיות דוקא. ולהבין כ"ז הנה ארז"ל עולם על מלואו נברא[8], שעיקר תכלית הכוונה מהבריאה הי' בכדי שיהי' גילוי אלקות למטה דוקא, עד שעיקר שכינה הי' בתחתונים[30], ואח"כ ע"י החטא דז' דורות סלקו השכינה[31] עד לרקיע השביעי ואח"כ עמדו ז' דורות והורידו השכינה למטה, אברהם הורידה לרקיע הראשון[32] וכמ"ש ויעל אברהם ממצרים[33] שע"י שהי' במצרים והי' בטל לאלקות ע"י"ז נתעלה מאד, וע"י בירור הניצוצות שבירר ע"י"ז נעשה מרכבה למדת החסד[34], ופרסם אלקותו בעולם[35], וע"י"ז הוריד את השכינה לרקיע הראשון עד שמשה הורידה למטה לארץ[36] כמארז"ל משה קיבל תורה מסיני[37] מפני שהי' דור השביעי[38] וכל השביעין חביבין[39] וע"י עבודתו, וכלליות הכוונה מהתורה הוא בכדי שיהי' בירורי הניצוצות וכמארז"ל ע"פ אמרת כו' צרופה[40] לא נתנה התורה כ"א לצרף בהם את הבריות[41] והיינו בירורי הניצוצות, והיינו מארז"ל צדקה עשה הקב"ה שפזרן[42] כו', וזהו ענין צדקת פזרונו ופרזונו[43] וכמ"ש כי כארבע רוחות השמים[44] פרשתי אתכם, שכלליות הפיזור הוא בכדי לקבץ הניצוצות עד עת בא דברו[45], מה שגילה ע"י נביאיו הקדושים[46] יקויים מה שנבאו ואמרו ונגלה כבוד כו' וראו כל בשר[47],

---

28) ונתתי גשמיכם: **בחוקותי שם, ד.**

29) ומכלל הן אתה שומע לאו: **במד"ר פ"ט, לו. רש"י פ' שופטים יז, כ.**

30) שעיקר שכינה הי' בתחתונים: **ב"ר פי"ט, ז. וש"נ. שהש"ר רפ"ה. ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' רנח. וש"נ.**

31) חטא דז' דורות סלקו השכינה: **פס"ר פ' ויהי ביום כלות משה פ"ה, ז. פסדר"כ שם. ב"ר פי"ט, ז.**

32) אברהם הורידה לרקיע הראשון: **מלמעלמ"ט — ראה הערה שלפנ"ז. וראה גם סה"מ תרע"ח ע' רעא ואילך.**

33) ויעל אברהם ממצרים: **לך יג, א [ושם: אברם]. ראה גם זהר לך פג, א. ב. תו"א יתרו סז, רע"א. תו"ח לך פד, ב. פט, סע"ב. צא, סע"ד. יתרו ח"ב רנא, ב. ד. רנד, ג.**

34) נעשה מרכבה למדת החסד: **ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זהר בראשית מז, ב. לעיל בההמשך כאן פכ"א פיסקא וביאור הענין. וש"נ.**

35) ופרסם אלקותו בעולם: **וירא כא, לג. סוטה י, סע"א ואילך. רש"י ח"ש כד, ז. וראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"ו.**

36) שמשה הורידה למטה לארץ: **ראה גם אוה"ת שמיני ע' כה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקנא.**

37) משה קיבל תורה מסיני: **אבות רפ"א.**

38) משה . . דור השביעי: **ראה לעיל הערה 31. וראה גם סה"מ תרמ"א ס"ע לז ואילך.**

39) וכל השביעין חביבין: **ויק"ר פכ"ט, יא.**

40) אמרת כו' צרופה: **תהלים יח, לא.**

41) התורה כ"א לצרף . . הבריות: **ראה לעיל מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע הערה 73.**

42) צדקה עשה הקב"ה שפזרן: **ראה פסחים פז, ב. ראה גם תו"ח שמות ח"א מ, ג ואילך ובהנסמן שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' תז־תח.**

43) צדקת פזרונו ופרזונו: **ראה פסחים שם. ס' שופטים ה, יא. תו"ח בשלח ח"א רכא, ד. וש"נ. סה"מ מלוקט ד ר"ע צא. וש"נ. מאמר ד"ה א"ר אושעיא מ"ד צדקת פרזונו בישראל תשי"ד בתחילתו.**

44) כי כארבע רוחות השמים: **זכרי' ב, י. ראה גם סידור שחרית סז, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' תס ואילך. סה"מ תר"ם שם.**

45) עד עת בא דברו: **תהלים קה, יט.**

46) נביאיו הקדושים: **רד"ק זכרי' יד, ה.**

47) ונגלה כבוד . . כל בשר: **ישעי' מ, ה.**

והיו עיניך רואות[48] כמו ולא יכנף עוד[49] כו', כי לע"ל יתחברו השני בחי' אני[50] ויאיר ויתגלה למטה לעיני בשר האור[51] שהם כולא חד, כי הנה כתיב ראו עתה כי אני אני הוא[52], שעכשיו בזה"ג הוא רק בראיית השכל להבין בהבנת השכל שהם כולא חד בלי פרודא כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה[53], אבל לע"ל יראו בעיני בשר האור[51] שהם כלא, וזהו מ"ש ואין אלקים עמדי[54], וכמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים[55], שצריך להבין בהבנת השכל והשבת הלב שהוי' הוא האלקים, אבל לע"ל יראו כי אין אלקים עמדי ששם אלקים המסתיר ומעלים[56], באמת אינו הסתר, וע"ד שקמי' גם עכשיו אין אלקים, שההסתר וההעלם הוא לגבינו אבל לגבי' אין שייך הסתר והעלם כלל, ואפי' השם אלקים דכתיב קודם עשה"ד כמ"ש וידבר אלקים את[57] כו' שהוא תכלית הטוב והחסד הוא בכדי שיהי' גילוי אלקות לגבינו, אבל לגבי' אין שייך לומר השם צמצום דשם אלקים[58], ועד"ז יראו לע"ל האיך שמבלעדו אין אלקים, כי אז יהי' התפשטות החסד למטה שהיד הגשמי' יהי' כלי לגילוי אלקות[59] ויקבל חיות ממנו כמו שעכשיו חסד דרועא ימינא[60] דאצי', והעין הגשמי יהי' כלי לקבל גילוי עין דלעילא[61] שהוא יחו"ע, ד"ע וכמ"ש והתהלכתי בתוככם[62].

אך לפי"ז צ"ל[63] מארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב[64], הלא עיקר הגילוי יהי' לע"ל ולמה יפה בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, וגם צ"ל דלפעמים ארז"ל יפה קורת רוח בעוה"ב מכל חיי עוה"ז[65]. אך הענין דהנה כתיב ויתרון ארץ בכל היא[66], ואי' ברמב"ן שכל הוא המשכת והשפעת שפע

---

48) והיו עיניך רואות: **ישעי' ל, כ.**

49) ולא יכנף עוד: **ישעי' שם — התחלת והיו עיניך.**

50) השני בחי' אני: **בההמשך כאן: היינו בחי' אני ראשון ואני אחרון — ישעי' מד, ו.**

51) האור: **וכ"ה בסמוך בפנים. ואוצ"ל: האיך.**

52) ראו עתה כי אני אני הוא: **האזינו לב, לט.**

53) שאו מרום עיניכם . . ברא אלה: **ישעי' מ, כו.**

54) ואין אלקים עמדי: **המשך הכתוב ראו עתה — האזינו לב, לט.**

55) וידעת היום . . הוא האלקים: **ואתחנן ד, לט. ראה לעיל בההמשך פכ"ג. וש"נ.**

56) ששם אלקים המסתיר ומעלים: **ראה גם בסמוך הערה 58.**

57) וידבר אלקים את: **יתרו כ, א.**

58) צמצום דשם אלקים: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל על יד הערה 18 ואילך.**

59) שהיד הגשמי' יהי' כלי לגילוי אלקות: **ראה גם לעיל בההמשך כאן ופי"ד.**

60) חסד דרועא ימינא: **ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.**

61) והעין הגשמי . . עין דלעילא: **ראה גם לעיל בההמשך כאן וספי"ח.**

62) והתהלכתי בתוככם: **בחוקותי כו, יב. ראה גם לעיל בההמשך כאן וספט"ו.**

63) אך לפ"ז צ"ל: **לפיסקא זו, ראה לעיל פיסקא ראשונה בההמשך מי יתנך כאח לי פכ"ב.**

64) יפה שעה אחת . . חיי העוה"ב: **אבות פ"ד, מי"ז.**

65) יפה קורת רוח . . חיי העוה"ז: **ראה אבות שם.**

66) ויתרון ארץ בכל היא: **קהלת ה, ח.**

פנימית ושפע החיצוני[67], וזהו מארז"ל בת הי' לאברהם ובכל שמה[22], וזהו מ"ש כל הנקרא בשמי[68], שמי הוא מדריגת מל'[69] מל' כ"ע[70], מדריגות כל נק' ונמשך בשמי, וזהו עיקר העבודה. ולהבין זה צ"ל דהנה מאמר זה בת הי' לו לאברהם ובכל שמה הוא מאמר דאחרים. וצ"ל מה הוסיפו על ר"מ[71] שאמר ג"כ שבת הי' לו לאברהם, אך לא אמר שבכל שמה והם הוסיפו זה, וצ"ל מהו ההוספה והמעשה מזה שבכל שמה. אך הענין דהנה בתיבת כל יש ג' פי', א' הוא מל' כללית[72] כמ"ש אמרו אליו כל תשא עוון[73], ונת' הפי' במ"א דלגבי א"ס הכללי הכולל הכל שם אין תופס מקום כלל העוונות, ופי' הב' כי כל הוא מספר נ' והם נשע"ב[74], ופי' הג' הוא שכל הוא יחוד ז"א[75]. וזהו שאמר דוד מכל מלמדי השכלתי[76], שהכל הי' מלמד של דוד[77].

ותחלה צ"ל[78] פי' הא' שהוא מל' כללות, דרך כלל מתפרש[79] שהוא א"ס שלמעלה מהתחלקות, והוא למעלה מעלה מע"ס, כי מחכמה ולמטה הוא התחלקות שהרי הוא ראשית ההשתל'[80] כמו שכל ומדות כו', אבל פי' א"ס הכללי הוא א"ס שלמעלה מעלה מהתחלקות, והנה המדרגה הזו ישנו גם עכשיו בעבודה והוא ענין רעו"ד[81], והענין דהנה במ"ת כתיב ויחן ישראל נגד ההר, וארז"ל שנעשו כולם כאיש אחד[82] וה"ז מעלה גדולה, ומ"מ ארז"ל*[83] על מ"ש

---

67) ברמב"ן שכל . . פנימית ושפע החיצוני': **ראה ח"ש כד, א. לעיל בההמשך כאן רפכ"ב. מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"א.**

68) כל הנקרא בשמי: **ישעי' מג, ז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה ספ"ב.**

69) שמי הוא מדריגת מל': **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שם. מאו"א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש"א לו, ב ובהערה 40.**

70) מל' מל' כ"ע: **תהלים קמה, יג.**

71) ר"מ: **כנצ"ל ר"י.**

72) כל . . הוא מל' כללית: **ראה לקו"ת שבת שובה סז, ד. לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' רפ"ב. וש"נ.**

73) אמרו אליו כל תשא עוון: **הושע יד, ג.**

74) כל הוא מספר נ' והם נשע"ב: **ראה לקו"ת מטות פה, ב. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ב. וש"נ.**

75) שכל הוא יחוד ז"א: **ראה גם לקמן ובהערה 113. לעיל בההמשך כאן רפכ"ב:** יסוד **ז"א — ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.**

76) מכל מלמדי השכלתי: **תהלים קיט, צט.**

77) שהכל הי' מלמד של דוד: **ראה לקמן מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"א שמציין „בפע"ח [שער חג הסוכות שכ"ח, פ"ב] ות"ז". לקו"ת עקב טו, ב. אוה"ת חוקת ע' תתכא [במהדורת תשנ"ח ע' תתכג]. ע' תתנח. (יהל אור) תהלים ע' שנה. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' שפא וע' תקלז.**

78) ותחלה צ"ל: **לפיסקא זו, ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ב פיסקא וביאור ענין תי' כל.**

79) דרך כלל מתפרש: **ראה לקו"ת שבהערה 72.**

80) מחכמה ולמטה . . ראשית ההשתל': **ראה רמ"ז לזהר ואתחנן רסה, ב — בדפי הספר קצד, א [ד"ה לארקא] וסע"ב. לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע פ"א ובהנסמן שם.**

81) רעו"ד: **זהר וירא ק, א. ראה גם בסמוך בפנים.**

82) ויחן ישראל . . כאיש אחד: **ראה יתרו יט, ב (בדילוג) וברש"י שם. לקו"ש יתרו כרך כא ע' 104.**

*83) ארז"ל: **אמר רבינו ז"ל?.**

וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות[83] שמ״ת הוא רק התחלה ובימי אסתר הי׳ גמר הקבלה[84] לפי שעמדו אז במס״נ גדול מאד ועי״ז זכו להשיג אפי׳ אותו המדרגה שכתוב בו כי לא יראני האדם וחי[85], שאפי׳ החכמה אינו רואה זה המדרגה כי לית מחשבה תפיסא בי׳[86] והחכמה הוא ראשית ההתחלקות וההשתל׳, ובנ״י ע״י המס״נ ראו בגילוי גם אותו המדריגה. ואפ״ל הטעם לזה כי הנה רז״ל דרשו ע״ז הפסוק שבחייהם אינם רואים[87] אבל במיתתם הם רואים, בהסתלקות הנפש מהגבלת הגוף, ואותו הדור שבימי מרדכי עמדו אז במס״נ גדול, ה״ז כמו הסתלקות הנפש מהגוף, ולכן השיגו וראו אז זה הגילוי, והגם כי לא הי׳ להם מס״נ בפועל כ״א בכח מ״מ הרי עמדו שנה שלימה במס״נ גדול[88] וה״ז דומה ממש כאלו הי׳ בפו״מ, וכח זה ניתן לדורות ג״כ והו״ע רעו״ד, שענין הרעו״ד הוא רצון פשוט שלמעלה מהטעם ודעת, ולכן בגמר הסיפור דמגילה בהציווי לדורות כתיב ג״כ וקיבל לשון יחיד[89], הגם שהקרי הוא וקבלו[90] אבל הקרי[91] הוא לדורות להורות שניתן כח זה לדורות. ואפ״ל שהוא ע״ד ההפרש בין ברכה להודאה[92], כי ענין הברכה הוא המשכה מעולם לעולם, אבל ענין ההודאה הוא לעצמות א״ס, כי הודאה הוא לדבר שאינו מושג בהשגת השכל וכמאמר מודים אנחנו לך[93] שההודאה הוא לעצמותו ומהותו. וזהו ענין פי׳ כל מלשון כללית והוא ע״ד מה שפי׳ הה״מ נ״ע ע״פ אמרו אליו כל[94] שפי׳ כל הוא מקיף הכללי (ונת׳ במ״א שההפרש בין ברכה להודאה דרך כלל הוא ההפרש בין ממכ״ע לסוכ״ע), הכולל ד׳ עולמות אבי״ע בשווה, וכמאמר עושה פלא[95], שהפלא עליון שוה לפניו ית׳ כמו עשי׳ גופני׳, ולכן אינו תופס שם העון כלל.

---

83) וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות: **אסתר ט, כג.**

84) שמ״ת . . התחלה ובימי אסתר. . הקבלה: **ראה שבת פח, א. תו״א מג״א צו, ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שיג. וש״נ. לקמן מאמר ד״ה אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן פ״ד על יד הערה 83 ואילך ובהנסמן שם.**

85) כי לא יראני האדם וחי: **תשא לג, כ.**

86) לית מחשבה תפיסא בי׳: **ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.**

87) שבחייהם אינם רואים: **ראה במד״ר ספי״ד. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ שכד. וש״נ. פלח הרמון בחוקותי ע׳ תלא. וש״נ.**

88) עמדו שנה שלימה במס״נ גדול: **ראה גם תו״א מג״א צז, א. לקמן מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט פ״ב. וש״נ.**

89) וקיבל לשון יחיד: **תו״א שם צז סע״ד ואילך.**

90) וקיבל . . שהקרי הוא וקבלו: **אסתר ט, כז. ראה תו״א שם צח, א.**

91) הקרי: **אוצ״ל: הכתיב.**

92) ההפרש בין ברכה להודאה: **ראה תו״א מג״א צז, א. קכא, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ קכו. ש״א כ, ב. צג, ב.**

93) מודים אנחנו לך: **דהי״א כט, יג. נוסח ויברך דוד: שמו״ע.**

94) הה״מ נ״ע ע״פ אמרו אליו כל: **ראה לעיל מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא ועי״ בחי׳ ביטול. וש״נ.**

95) עושה פלא: **בשלח טו, יא. ראה גם תו״א בשלח סג, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתמט. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תתל.**

ומעתה צ"ל[96] פי' כל על נש"ב[74], הנה כתיב נודע בשערים בעלה[97] ואי' בזהר לכל חד לפום שע"ד היינו לפ"ע השגתו והבנתו בהבנת הלב כמ"ש הלב יודע[99] הלב מבין[100], בינה לבא ובה הלב מבין[101], והו"ע ההתקשרות בהתבוננות שיתבונן איך שוידעת היום כי הוי' הוא האלקים[55] ומבלעדי אין אלקים[102], והענין כמו שהשער משמש כניסה ויציאה[103] כך הם ענין שע"ב שיוצא ההתבוננות מהמוח מה שמתבונן באוא"ס איך שהוא סוכ"ע וממכ"ע[104] ללבו, וזהו לפום שעו"ד דהיינו שהלב ישער שיעור והענין*[105] השערה באלקות כמו שהוא בתבונת מוחו, וזהו ענין הבקשה שאנו מבקשים ותן בלבנו בינה להבין[105] דבר מתוך דבר[106], תוך דבר הוא החיות אלקי המתלבש בתוך כל או"א, ועי"ז נאמר ומבשרי אחזה[107], דכמו שמבין שהגוף הוא חי שיש לו נפש המחי' אותו כמו"כ כאשר יתבונן שהעולם הוא כמו גוף גדול[108] וה"ה חי ע"כ שיש חיות אלקי המחי' אותו, ועיקר הבקשה שיבין מתוך דבר שהוא ענין ממכ"ע מזה יבין הדבר שהוא ית' סוכ"ע[109], והבקשה הוא שזה ההתבוננות שבמוחו יתקשר בנקודת לבו ג"כ, וע"י שעיני כל אליך ישברו[110] מלמטלמ"ע בשע"ב שלהם עי"ז מאיר ומתגלה מלמעלה מדריגת כל שע"ב שיאיר ויתגלה בנפשו, וזהו מ"ש לך הוי' הגדולה כו' כי כל בשמים ובארץ[111], כל ולך הוא אחד, אלא שלך הוא מלמטלמ"ע וכל הוא המשכה מלמעלמ"ט, וע"י שלך הגדולה כו' עי"ז מאיר ומתגלה מדרגת כל גילוי שע"ב שע"י הם כל הגילוים שלמעלה.

---

96) ומעתה צ"ל: **לפיסקא זו, ראה לעיל פיסקא ראשונה בהמשך מי יתנך כאח לי רפכ"ג.**

97) נודע בשערים בעלה: **משלי לא, כג.**

98) לכל חד לפום שע"ד: **ראה תניא בהקדמה (ד, א) ע"פ זהר וירא קג, רע"ב. וראה גם זהר ח"ש קכט, ב.**

99) הלב יודע: **זהר משפטים קטז, סע"ב. משלי יד, י.**

100) הלב מבין: **זהר משפטים קטז, סע"ב. ועוד. ברכות סא, א. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כ.**

101) בינה לבא ובה הלב מבין: **ת"ז בהקדמה יז, א.**

102) ומבלעדי אין אלקים: **ישעי' מד, ו.**

103) שהשער משמש כניסה ויציאה: **ראה גם לקו"ת פ' ראה כו, א. סה"מ תרכ"ט ע' שכא. וש"נ.**

104) סוכ"ע וממכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

*105) והענין: **אוצ"ל: וענין.**

105) ותן בלבנו בינה להבין: **ברכת אהבת עולם. ראה רשימה ד"ה זה משנת תרס"ט בסה"מ תרס"ט (מהדורת תשס"ז) ע' שה-שו.**

106) בינה . . להבין דבר מתוך דבר: **ראה חגיגה יד, א. תניא פ"ג. אגה"ק סט"ו (קכד, רע"א).**

107) ומבשרי אחזה: **איוב יט, כו.**

108) שהעולם הוא כמו גוף גדול: **מו"נ ח"א פע"ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא פיסקא ולהבין ההפרש. וש"נ.**

109) מתוך דבר . . ממכ"ע . . הדבר . . סוכ"ע: **ראה גם לעיל בהמשך כאן פכ"ג. וש"נ.**

110) שעיני כל אליך ישברו: **תהלים קמה, טו.**

111) לך הוי' . . בשמים ובארץ: **דבהי"א כט, יא.**

אך דבכדי[112] שיאיר ויתגלה השע״ב למטה הוא ע״י יחוד ז״א[113] כי הוא המקשר שפע עליון בתחתון, ולפי״ז יובן מ״ש ויתרון ארץ בכל היא[66] דהנה בגלות כאשר אינו מאיר מדרגת כל בארץ העליונה ה״ז חוסר[15] כל ואז צדיק אבד[114] מלקבל[115] ברכאן מלעילא ונסתלק ההוא נביעו ולכן ונהר יחרב ויבש[116] כמשנ״ת בדרושים הקודמים[115], ועיקר היתרון של הארץ הוא שע״י יחוד ז״א[117] יאיר הכל דשע״ב וע״י מאיר ויתגלה א״ס הכללי. ובזה יובן ג״כ מה שהוסיפו האחרים[118] במה שאמרו שהבת של אברהם בכל שמה[22], כי הנה ארז״ל ג׳ הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב[119], והם האבות דכתיב בהם בכל מכל כל[120], וא״כ בכל מורה על חיי העוה״ב[121] שיהי׳ לאחר תחה״מ שאז יהי׳ עיקר הגילוים עליונים, כי עכשיו בזה״ג כתיב שאו מרום עיניכם[53] וראו שהוא רק ראיית השכל, אבל לע״ל יראו גילוי אלקות בראי׳ חושית. והגם שלפעמים אמרו שג״ע נק׳ ג״כ בשם עוה״ב[122] הוא מפני שיש שני בחי׳ ג״ע, געה״ת וגעה״ע[123], ונת׳ הפי׳ שגעה״ת הוא מל׳ וגעה״ע הוא בינה[124], ומפני שגעה״ע הוא בינה לכן לפעמים נק׳ בשם עוה״ב[125], אבל עיקר עוה״ב הוא לאחר התחי׳[126]. וזהו הוספת האחרים שבת של אברהם היא הארץ העליונה בכל שמה שנמשך גילוי כל בהשם[127], וה״ז הוספה גדולה, וזהו כל הנק׳ בשמי שעיקר העבודה להמשיך מדרגת כל בהשם.

אך כדי[128] שיהי׳ גילוי אלקות בעוה״ב הוא ע״י העבודה דעכשיו, ועיקר העבודה צ״ל בשמחה כמ״ש תחת[23] כו׳ ומשמע מהפ׳ זה דגם אם יעבוד העבודה[129]

---

112) אך דבכדי: **לפיסקא זו, ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג פיסקא והנה המשכה זו.**

113) יחוד ז״א: **אולי צ״ל: יסוד ז״א. ראה גם בסמוך בפנים על יד הערה 117. לעיל ובהערה 75.**

114) צדיק אבד: **ישעי׳ נז, א.**

115) מלקבל . . בדרושים הקודמים: **ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פי״ח.**

116) ונהר יחרב ויבש: **איוב יד, יא.**

117) יחוד ז״א: **ראה לעיל הערה 113.**

118) מה שהוסיפו האחרים: **ראה גם לעיל פיסקא אך לפי״ז.**

119) ג׳ הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב: **ראה ב״ב טז, סע״ב ואילך.**

120) האבות . . בכל מכל כל: **ח״ש כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.**

121) בכל [אוצ״ל כל] . . חיי העוה״ב: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

122) שג״ע נק׳ . . עוה״ב: **ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תצט ובהנסמן שם. סה״מ מלוקט ג ע׳ לג (בהוצאה החדשה ע׳ רכא).**

123) שני בחי׳ ג״ע געה״ת וגעה״ע: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ספ״ג ובהנסמן שם.**

124) שגעה״ת הוא מל׳ וגעה״ע הוא בינה: **ראה לקו״ת ואתחנן י, ב. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

125) בינה . . עוה״ב: **ראה אגה״ק ס״ה קז, רע״א: סכ״ט קמט, ב בזוה״ק. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ד. וש״נ.**

126) עוה״ב הוא לאחר התחי׳: **ראה גם לקו״ת ש״ש סה, סע״ד. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תצט ובהנסמן שם. תרמ״א ע׳ קנו ובהנסמן שם.**

127) שבת של אברהם . . כל בהשם: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג כאן ובהנסמן שם.**

128) אך כדי: **לפיסקא זו ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ד וביאור ענין תי׳ כל.**

129) דגם אם יעבוד העבודה: **ראה לקו״ת תזריע כ, ג. לעיל בההמשך כאן פכ״א. וש״נ.**

בתומ״צ אם לא יעבוד בשמחה ה״ז אינו עבודה כלל, והענין דהנה ידוע שענין התענוג הוא אחר מילוי הרצון דאם לא יהי׳ לאדם רצון לאותו הדבר לא יתענג מזה כלל, ולכן כתיב בק״ש ואהבת את[130] כו׳ ואח״כ והיו הדברים האלה[131] אשר אנכי כו׳, כי פי׳ ואהבת הוא מל׳ אבה[132] הוא לשון רצון שכאשר יחפוץ וישתוקק ליכלל בא״ס עצמותו ומהותו, איה תמצא זאת, לזה אמר והיו הדברים האלה אשר אנכי כו׳, בתורה[133] בה מלובש א״ס עצמותו ומהותו, ועיקר העבודה צ״ל להתענג על הוי׳ מרוב כל, ולזה צ״ל לו בתחלה רצון באמת לאמיתו, ולזה[134]

בס״ד

יפה ש״א בתשומ״טי בעוה״ז מכל חיי העוה״ב[2], ולכאורה צ״ל הלא אין הקב״ה מקפח שכר כל ברי׳[3], וגם מהו לשון מכל[4], ויוקדם פד״ב, ד״ג, עד שית׳ ענין[5] בת היתה לאברהם ובכל[6], וזהו יתרון ארץ ג״ע בכל היא[7] בחי׳ כל מלמד דהע״ה[8], ועכ״ז יפה שעה א׳ בתשומע״ט בעוה״ז דוקא, כי שכר מצוה מצוה[9] זה יתגלה לע״ל, והגילוי שבג״ע הוא רק זיו תורתן ועבודתן כמ״ש בסש״ב[10] ובלק״ת

---

130) ואהבת את: **ואתחנן ו, ה.**

131) והיו הדברים האלה: **ואתחנן שם, ו.**

132) ואהבת הוא מל׳ אבה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

133) והיו הדברים האלה . . בתורה: **ראה לקמן מאמר ד״ה ואהבת את ה״א רפ״א. וש״נ.**

לעיל בההמשך כאן הובא: ודברת בם בד״ת. וש״נ.

134) ולזה: **ע״כ נמצא. ראה לעיל בההמשך כאן.**

---

1) יפה ש״א בתשומ״ט: **מאמר זה נרשם בגוכתי״ק ולא הועתק בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272. וממנו הועתק מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א שנדפס לקמן.**

ראה להלן על יד הערה 37 שאולי הנרשם שם הוא מאמר חדש.

נסמנו להלן פרקים ג; ד; ב.

2) יפה ש״א . . חיי העוה״ב: **אבות פ״ד, מי״ז.**

3) אין הקב״ה מקפח שכר כל ברי׳: **ב״ק לח, ב.**

4) מהו לשון מכל: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי רפכ״ב. לקמן פיסקא להבין ביאור: ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ וביאורו בתחילתן.**

5) ויוקדם פד״ב ד״ג עד שית׳ ענין: **הוראת כ״ק אדמו״ר מהר״ש להמעתיק להעתיק מלעיל מהמשך מי יתנך כאח לי פד״ב ופד״ג עד שית׳ ענין בת היתה כו׳.**

6) בת היתה לאברהם ובכל: **ראה ב״ב טז, ב.**

7) יתרון ארץ . . בכל היא: **קהלת ה, ח.**

8) כל מלמד דהע״ה: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי רפכ״ב הערה ד״ה מכל מלמדי השכלתי.**

9) שכר מצוה מצוה: **אבות פ״ד, מ״ב. ראה תניא רפל״ז. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ נו. וש״נ.**

10) זיו תורתן ועבודתן . . בסש״ב: **פל״ט.**

בד״ה במדבר סיני[11] בענין ולאן אתה הולך[12], וא״כ מובן היטיב איך שיפה בעוה״ז דוקא שהוא העולם שהיום לעשותם[13] דוקא, ואמנם לפי הפי׳ בתיבת כל שפי׳ רבינו ז״ל[14] בד״ה שובה שנת״ל[15] לפי שאתה כל וכלליות הכל, וכ״ש לפי׳ הה״מ נ״ע על מקיף הכללי[16], צ״ל ענין מהו יפה כו׳ בעה״ז מבחי׳ הכל זה, וגם צ״ע אם בחי׳ כל זה הוא בכלל בחי׳ מכל חיי העוה״ב שארז״ל במשנה, וצ״ע ההבדל מה שבאברהם נאמר בכל[17], וביצחק מכל[18], שלכאורה לשון מכל סובל ג״כ פי׳ מכל היינו מן בחי׳ כל ולא כל בחי׳ כל, אבל תיבת בכל פירושו הפשוט בכל בחי׳[19] כל[20], וגם י״ל בכל ב׳ כלי[21], שזהו יש לפרש לכאורה בחי׳ כל שהוא חיי העוה״ב געה״ת, ובחי׳ כל שהוא חיי העוה״ב געה״ע[22], וזהו ב׳ בחי׳ כל, ולא יסתר לדברי רז״ל שאמרו שהאבות הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב[23], הגם שעיקר פי׳ עוה״ב הוא עולם התחי׳[24] נשמות בגופים דוקא, עכ״ז מאחר שזה הי׳ בחייהם בעוה״ז שהיו נשמות בגופים לכן כאשר הטעימם טעם עוה״ב שהוא ג״ע שנק׳ ג״כ עוה״ב ע״פ פי׳ המשנה דסנהדרין כל ישראל יש להם חלק לעוה״ב[25] כמ״ש במ״א, הרי נק׳ זה מעין עוה״ב דעולם התחי׳ ג״כ, שהרי היו נשמות בגופים, ולכן הגילוי דג״ע מעין עוה״ב יחשב.

נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים

לעיין בענין גיהורקי דר״ח[א] דמנפשי׳ סליק בלי עזר המלאכים שמשמע בזהר שהגם שאינו גוף בגשמי[ב] עכ״ז יש להכיר מי הוא.

א) גיהורקי דר״ח: ראה ב״מ פה, ב.

ב) בגשמי: אולי כתוב: הגשמי.

---

11) ובלק״ת בד״ה במדבר סיני: במדבר ב, א ואילך.

12) ולאן אתה הולך: אבות רפ״ג.

13) שהיום לעשותם: ואתחנן ז, יא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.

14) בתיבת כל שפי׳ רבינו ז״ל: לקו״ת שבת שובה סז, ד. ראה גם לקמן פיסקא ואמנם. מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ רפ״ב. וש״נ.

15) שנת״ל: המשך מי יתנך כאח לי פכ״ב.

16) לפי׳ הה״מ נ״ע על מקיף הכללי: ראה לעיל מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע״י בחי׳ ביטול. וש״נ.

17) שבאברהם נאמר בכל: ח״ש כד, א.

18) וביצחק מכל: תולדות כז, לג.

19) מכל . . מן בחי׳ כל . . בכל בחי׳ כל: ראה גם לקמן פיסקא בכל מכל כל.

20) בכל בחי׳ כל . . בג״ע התחתון: כ״ז הועתק לקמן במאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פרקים א־ב.

21) בכל ב׳ כל: ראה גם אור תורה נח ו, רע״ד.

22) העוה״ב געה״ת . . געה״ע: ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תצט ובהנסמן שם. סה״מ מלוקט ג ע׳ לג.

23) שהאבות הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב: ראה ב״ב טז, סע״ב ואילך.

24) עוה״ב הוא עולם התחי׳: ראה גם לקו״ת ש״ש סה, סע״ד. סה״מ תר״ם שם. תרמ״א ע׳ קנו ובהנסמן שם.

25) כל ישראל יש להם חלק לעוה״ב: סנהדרין ר״פ חלק (צ, א). ראה לעיל הערה 22.

ואמנם פי׳ כל כפי׳ רבינו ז״ל[14] וההמ״מ נ״ע[16], לכאורה בתי׳ כל זה אינו חיי העוה״ב ג״ע שנק׳ ג״כ עוה״ב, אך באמת אינו כן, שהרי לבחי׳ כל זה מגיעים ע״י התשובה שהיא ג״כ מצוה פרטיות מתרי״ג[26] מצות[27], אלא שהיא מצוה רמה ונשאה כמ״ש מזה בד״ה והתהלכתי בתוככם כמדומני דתרד״ב[28], שמעוררת בחי׳ אור א״ס בעל הרצון לכן תשובה מכפרת גם עוונות חמורות כמ״ש בפ״ח דיומא[29] בענין חלוקי כפרה וכולם עם התשובה דוקא, ועכ״ז ה״ה מצוה פרטיות ג״כ שהרי יש בכלל מאתים מנה[30], וא״כ הזיו וההארה מבחי׳ מצות התשובה י״ל שמאיר ג״כ בג״ע אפי׳ בג״ע התחתון שהרי הקב״ה אינו מקפח שכר כל ברי׳[3], ויש הרבה נשמות שאינם זוכים רק לבחי׳ ג״ע התחתון[31] כו׳, ואמנם מפני שהיא מצוה כלליות ג״כ והעיקר היא כלליות שהגם שצ״ל כל ימיו בתשובה[32] וא״כ אין זה על חטא ועון כ״א כמ״ש בלק״ת[33] בכמה דוכתי׳ ובשא״ד[34], עכ״ז עיקר ענין התשובה הוא שישוב החוטא כו׳ (אלא שמפרשים חוטא מל׳ בני שלמה חטאים כלומר חסרים[35] כו׳), אשר ע״י תשובה זו מעומקא דליבא מגיע לשרש ומקור כל פרטי הרצונות דתומ״צ אשר ע״ז אמרו שאין לך דבר שעומד בפני התשובה[36], וא״כ מחמת בחי׳ תשובה זו אפ״ל שגם מבחי׳ כל וכלליות הכל נמשך ג״כ כו׳, אפי׳ בג״ע התחתון[20] כו׳.

נרשם בצד הימני של העמוד ללא ציון מקומו בפנים. ולא הועתק לקמן במאמר ד״ה להבין ביאור – ראה לעיל הערה 20.

הגם שלכאורה משמע ממא[ג] שכ״י בתשובה אינה מדריגה נפלאה כ״כ נגד בחי׳ היותר גבוה, עכ״ז י״ל מעלת ההתמדה היא מעלה בפ״ע היינו מה שהוא כ״י כו׳.

ג) ממא׳: אולי נרשם: ממ״א.

---

26) התשובה . . מצוה פרטיות מתרי״ג: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי בסופו. וש״נ.**

27) מתרי״ג מצות: **ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.**

28) בד״ה והתהלכתי בתוככם כמדומני דתרד״ב: **נסמן לקמן מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ב.**

29) תשובה מכפרת . . בפ״ח דיומא: **פו, א.**

30) יש בכלל מאתים מנה: **ב״ק עד, א.**

31) הרבה נשמות . . ג״ע התחתון: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פי״א. וש״נ.**

32) כל ימיו בתשובה: **שבת קנג, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה לא תבערו אש בסופו. וש״נ.**

33) בתשובה . . חטא ועון . . בלק״ת: **ראה שם בלק עד, א. פ׳ ראה כד, ד. ר״ה ס, ד. ש״ש סו, ג. האזינו עא, ג. שה״ש מד, ד.**

34) בתשובה . . חטא ועון . . ובשא״ד: **ראה לקמן מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ב. וש״נ.**

35) בני שלמה חטאים כלומר חסרים: **מל״א א, כא וברש״י שם. ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תתקח ובהערה 66.**

36) שאין לך דבר שעומד בפני התשובה: **ראה תניא פכ״ה. אגה״ת רפ״ד ובמ״מ הגהות והע״ק לשם. פיה״מ להרמב״ם אבות פ״ג, מי״א. לקו״ש בא כרך ו ע׳ 66 הערה 54.**

בכל מכל[37] כל[38], כל נק׳ העוה״ב[39], מכל לכאורה פי׳ מן העוה״ב, בכל צ״ל פי׳ בעוה״ב[40], ולכאורה א״מ הלא יעקב בחיר שבאבות[41] ולמה באברהם נאמר בכל שפי׳ שממשיך בעוה״ב ויעקב שהוא בחיר שבאבות נא׳ בו רק כל לבד, וכן מה שביצחק נאמר רק מכל לבד שזהו לכאורה עוד פחות יותר ממה שנאמר ביעקב, וילהק״ת מה שנת׳ לעיל, בענין פי׳ בכל ב׳ כל, בד״ה יפה דף א׳ מאמצע ע״א עד שטה שגם ע״ב קרוב לסופו[42].

ותחלה יש להקדים ענין כל ישראל יש להם חלק לעוה״ב[25], שנא׳ ועמך כו׳ ירשו ארץ[43], וע׳ במפרשים שפירשו על ג״ע, ועמ״ש במ״א בענין ההפרש בין חלק לעוה״ב לענין בן[44] עוה״ב[45] ממארז״ל פלוני יהי׳ לו חלק בנכסי[46].

עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו[47], ואחר פסוק זה אמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון[48], והיינו שע״י שעיני כל אליך ישברו ע״ז פותח את ידיך בחי׳ פתיחה דיודין[49] כו׳. ולהבין זה הנה מצינו דברי׳ נפלאי׳ שארז״ל בפי׳ הפסוק פותח כו׳ שברפ״א דתענית ארז״ל אף מפתח של פרנסה[50] שנאמר[51] פותח את ידיך ומשביע[52] כו׳ ופי׳ רש״י פותח את ידיך ולא שליח, ובדף

נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים

וד׳ המטיר[ד] בח״ב בראשית א׳ דר״ל ע״א[ה], שלי שלי ושלך שלך, וי״א[ו] כו׳.

ד) וד׳ המטיר: וירא יט, כד.

ה) בח״ב בראשית א׳ דר״ל ע״א: אוה״ת וירא צט סע״א ואילך.

ו) שלי שלי. . וי״א: אבות פ״ה, מ״י.

---

37) בכל מכל: אולי הבא להלן הוא מאמר חדש.

38) בכל מכל כל: ח״ש כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.

39) כל נק׳ העוה״ב: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.

40) מכל . . מן העוה״ב בכל . . בעוה״ב: ראה גם לעיל על יד הערה 19.

41) יעקב בחיר שבאבות: ראה ע״ח שער לאה ורחל של״ב, פ״ב. לקו״ת להאריז״ל תולדות כז, כה. לקו״ש ויחי כרך ג ע׳ 832 הערה 11.

42) בד״ה יפה . . קרוב לסופו: הוראת כ״ק אדמו״ר מהר״ש להמעתיק להעתיק מלעיל על יד הערה 21 עד קרוב לסיום פיסקא שלפנ״ז.

43) ועמך כו׳ ירשו ארץ: ישעי׳ ס, כא.

44) ההפרש בין חלק . . בן עוה״ב: ראה סה״מ תרכ״ז ע׳ שנח.

45) בן עוה״ב: מגילה כח, ב.

46) פלוני יהי׳ לו חלק בנכסי: ראה ב״ב סג, א.

47) עיני כל . . אכלם בעתו: תהלים קמה, טו. פיסקא זו נעתקה גם לקמן מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ג.

48) פותח את ידיך . . רצון: תהלים קמה, טז.

49) פותח את ידיך . . דיודין: ראה בסמוך הערה 63.

50) אף מפתח של פרנסה: תענית ב, ב.

51) שנאמר: שם: דכתיב.

52) ידיך ומשביע כו׳: שם: ידיך וגו׳.

ח״ב[53] אמרו נבעי אכפנא, ומזונא[54] לחיי הוא דיהיב שנאמר[55] פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, ופי׳ רש״י ומשביע[56] שובע נותן לבנ״א חיים, והנה מצינו עוד בדברי רז״ל במד״ר בראשית תוך פ״ך[57] שמשוה פרנסה לגאולה, ועוד שגדולה הפרנסה מן הגאולה, ומביא ראי׳ מפסוק זה פותח את ידיך, שגאולה ע״י מלאך שנאמר המלאך הגואל[58], ופרנסה ע״י הקב״ה שנאמר פותח כו׳, וכן גדולה מקרי״ס לגוזר[59] כו׳ ופרנסה נותן לחם לכל בשר[60], וכ״ה בהדיא בגמ׳ פ׳ ערבי פסחים[61], וכן בפ׳ י״ג[62] השוו פרנסה לתחה״מ, ושלכן קבעו גשמים בברכת תחה״מ, ואמרו שגדולה מתחה״מ, שזו לאדם כו׳ וזו לאדם ולבהמה ע״ש, שלכאורה כ״ז פלאי. אך הענין יובן בהקדם ענין פותח את ידיך, שארז״ל יודיך א״ת ידיך אלא יודיך[63] כו׳, ולהבין זה צריכים להקדים הפלוגתא שבגמ׳ ספ״ק דב״ב הנ״ל[64] בענין בירך כו׳ בכל[65], ר״מ אומר שלא היתה לו בת (ולכאורה אפ״ל שזהו כמו שפי׳ רש״י בחומש בכל בגימ׳[66] בן), והיינו כי עיקר מדת כל זהו יסוד[67] שהוא דכר, ריה״ו אומר שהייתה לו בת,

---

נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים.

נון אלפים יובלות[ז] י״ל עפמ״ש בע״ח שער י״ד[ח] בענין נש״ב[ט] שבא״א הם בחי׳ חשבון גדול ע״כ מזה נמשך חשבון אלפים, תלי׳ פ׳ מל׳ מכ״ע׳ דתל״ד סע״ב[יא].

ז) נון אלפים יובלות: **ראה ש״ך ר״פ בהר. לעיל מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה הערה 49.**

ח) בע״ח שער י״ד: **במהדורת שקלאב תק״ס הוא שער הזווגים. ולפנינו הוא שער או״א.**

בלקו״ת במדבר יא, ד מציין: בע״ח שער א״א פי״ד . . בע״ח שער א״א ספ״ה. ועד״ז בלקו״ת שלח מג, ד: בע״ח שער א״א ספ״ה. לקו״ת חוקת סז, א: בע״ח שער א״א פט״ו [כנצ״ל: פי״ד]. ואולי גם כאן צ״ל כבלקו״ת במדבר.

שער א״א במהדורת שקלאב תק״ס הוא שער י״ב. ולפנינו שער י״ג.

ט) נש״ב: **ר״ה כא, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה רפ״ב. וש״נ.**

י) תלי׳ פ׳ מל׳ מכ״ע: **תהלים קמה, יג.**

יא) תלי׳ . . דתל״ד סע״ב: **אוה״ת (יהל אור) שם ע׳ תקנה.**

---

53) ח״ב: **= ח, ב.**

54) נבעי אכפנא ומזונא: **שם: ניבעי [ברש״י שם כבפנים] רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובע.**

55) שנאמר: **שם: דכתיב. בר״ח שם: כבפנים.**

56) רש״י ומשביע: **שם: משביע לכל חי רצון.**

57) במד״ר בראשית תוך פ״ך: **סימן ח.**

58) המלאך הגואל: **ויחי מח, טז.**

59) לגוזר: **תהלים קלו, יג.**

60) נותן לחם לכל בשר: **תהלים קלו, כה.**

61) פ׳ ערבי פסחים: **קיח, א.**

62) בפ׳ י״ג: **ב״ר פי״ג, ו.**

63) א״ת ידיך אלא יודיך: **ראה ת״ז בהקדמה ז, ב. תס״ט קו, א. לקו״ת ר״ה סד, רע״א. אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תרפט ואילך. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרעט.**

64) ספ״ק דב״ב הנ״ל: **טז, ב. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג. ראה גם לעיל הערה 5.**

65) בענין בירך כו׳ בכל . . הבת תחיון: **לשון אוה״ת ח״ש ע׳ 250 בשינויים קלים.**

66) שפי׳ רש״י בחומש בכל בגימ׳ בן: **ראה ח״ש כד, א. לקמן פ״ג.**

67) כל זהו יסוד: **ראה לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה רפ״ב. וש״נ.**

אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה, והיינו שמוסיפים[68] ע"ד ריה"ו שבכל שמה, וע' מזה ג"כ במד"ר חיי פנ"ט דפליגי בזה ר' יודן[69] ור' נחמי'.

ג[70]) **והנה** דברי ר"מ[71] שבגמ' ורנ"ח שבמד"ר, י"ל עפמ"ש בענין אם בן הוא כו' ואם בת היא וחי'[72], עד שציוה לכל עמו כו' וכל הבת[73] תחיון[65], ונודע טעמו של דבר כי מבחי' בת דוקא הוא אשר יכול להיות נמשך תוס' חיות ויניקה[71] לבחי' סט"א, משא"כ מבחי' בן אם[74] היות שאברהם יצא ממנו ישמעאל[75], יצחק כו', הרי ז"א הוא רובו חסדים[76], וגם כי אור החסד אינו מתעבה[77] כו', כמ"ש במ"א, ומה שיצא ישמעאל זהו בכדי שיהי' יכול להוליד את יצחק כמ"ש בזהר[78], משא"כ בחי' בת עיקר בנינה הוא מבחי' הגבורות[79], ולכן א' ואם בת היא וחי' שמבחי' בת יכול להיות חיות ועוז לסט"א כו', ולכן ס"ל לר"מ ורנ"ח שהמעלה היא במה שלא הי' לו בת שלא הי' לו שום מקום כלל שיהי' יכול להיות נמשך מבחי' מקום זה יניקה לסט"א כו', וזה"ע הברכה, וי"ל עוד שברכו בכל בגימ' בן[66] כמו שפרש"י ז"ל הכוונה שגם הגימ' שזהו ההעלם והסתר, או בחי' האחוריים[80] כו' ג"כ לא יומשך מזה שום יניקה כלל וכלל, וזהו מפני שהי' מרכבה למדת החסד[81] כנודע ממ"ש בפרד"ס בש' ספר הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל ימי היות אברם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי[82] כו', ונת'

---

68) אחרים אומרים . . שמוסיפים: ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ג. וש"נ.

69) במד"ר חיי פנ"ט . . ר' יודן: סימן ז. באוה"ת כאן: ריה"ו — ראה גם לעיל בההמשך שם. וש"נ.

70) ג: פרק ב נסמן לקמן על יד הערה 103.

פרק זה הועתק גם לקמן במאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד.

71) ר"מ . . חיות ויניקה: ראה גם אוה"ת ח"ש כרך ד ע' תשעט.

72) אם בן הוא . . היא וחי': שמות א, טז. ראה גם לקו"ת להאריז"ל שמות שם. תו"ח שמות (כת"י ר"ש סופר ע' לו ואילך. ע' 96 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ח"א כו, א ואילך. לד, סע"ב ואילך. אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקט ואילך. כרך ח ע' ב'תתמו.

73) וכל הבת תחיון: שמות א, כב.

74) אם: לקמן בהביאור שם: עם.

75) שאברהם יצא ממנו ישמעאל: ראה פסחים נו, א. הנסמן לקמן מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד.

76) ז"א הוא רובו חסדים: ראה פע"ח שער התפילין שער ד, פ"ה. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר שנו, סע"א. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רמד, ב בשם הע"ח. תו"ח וירא קד, ד ובהערה 33.

77) אור החסד אינו מתעבה: באמ"ב שער הק"ש כח, א: הכלל הידוע בע"ח. ראה פע"ח שער יו"כ שכ"ז, פ"ג. מק"מ לזהר בראשית יז, א ד"ה מההוא מחלוקת (לח, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'לו. וש"נ. תו"ח וארא ח"א פה, ג. וש"נ.

78) שיצא ישמעאל . . להוליד את יצחק . . בזהר: ראה גם ב"ר פמ"ו, ב. אלשיך ר"פ תולדות הובא באוה"ת לך כרך ד ע' תשצט. לקו"ת שה"ש ט, ד.

79) בת עיקר בנינה . . הגבורות: ראה פע"ח שבהערה 76. לקמן הערה 88.

80) הגימ' . . ההעלם והסתר . . האחוריים: ראה שער היחוד והאמונה ספ"א.

81) שהי' מרכבה למדת החסד: ראה גם (בנוסף להמצויין בפנים) לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א. וש"נ.

82) ממ"ש בפרד"ס . . ומשמש במקומי: ראה הנסמן לקמן מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד כאן.

מזה במ״א שלא די שהי׳ מרכבה כ״א שהחליף מקום מדת החסד[83] כו׳, ואור החסד אינו מתעבה כו׳, וא״כ במה שהי׳ לו בת הרי נמשך אור חסדו כמו שהוא הבלתי מתעבה גם בבחי׳ המל׳ ג״כ, וגם י״ל שענין הברכה זהו כמו מעלת פעולת הברכה הוא שיומשך מעולם ועד עולם כמ״ש ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[84] שנת׳ במ״א מעלמא דאתכסי׳[85] בעלמא דאתגלי׳[86], וכאן י״ל שהברכה היא שיומשך מלמעלמ״ט שכמו שהוא למעלה יומשך למטה ג״כ, והיינו שיומשך בבחי׳ המל׳ וזהו בכל גם לדברי ריה״ו, מלבד מה שהאחרים מוסיפים, וגם כי אבא יסד ברתא[87], ולכן הגם כי בנין המל׳ מהגבורות[88] עכ״ז שרשה ביסו״א כו׳.

ד)[89] ועפ״ז יובן קצת ענין כל שהוא חיי העוה״ב, שבד״כ געה״ת הוא ביצי׳[90], או בתחלת העשי׳[91], שהיא מה שבחי׳ מל׳ דיצי׳ נעשית עתיק לעשי׳[92] כמ״ש במ״א, וגעה״ת הוא ג״ר דעשי׳[93], וג״ע העליון הוא בבריאה[94]

83) שהחליף מקום מדת החסד: **ראה גם לקמן שם. סה״מ תרל״ה ח״ב ר״ע תסו. תר״ם ח״א ע׳ ז. ע׳ כז. וש״נ. תרל״ט ח״א ע׳ ב. ע׳ קעו.**

84) ברוך ה׳ . . ועד העולם: **תהלים קו, מח; דהי״א טז, לו. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו״ח שמות ח״א יח, ג. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם בתחילתו.**

85) מעלמא דאתכסי׳: **ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.**

86) מעלמא דאתכסי׳ . . דאתגלי׳: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.**

87) אבא יסד ברתא: **ראה זהר רע״מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה״ק ס״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שפ הערה ד״ה מצירופי. קונטרסים ס״ע תקמז ואילך. תו״ח שמות (כת״י ר״ש סופר ע׳ טז. במהדורת אותיות מרובעות) ח״א יב, א.**

88) בנין המל׳ מהגבורות: **ראה ע״ח שער תיקון הנוקבא של״ד, פ״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ריח. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א רמד, א. וש״נ. פלח הרמון אמור ע׳ רצא ואילך. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״ה.**

89) ד) . . הנה ארז״ל: **זה הועתק גם לקמן במאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ה.**

90) געה״ת הוא ביצי׳: **ראה אור החמה שלח קנט, ב ד״ה עלמא תניינא. תו״א מקץ לב, ד. בשלח סד, ד. לקו״ת ואתחנן י, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ט מהדורת תשס״ה ס״ע קנט. מאמרי אדה״א במדבר ח״ג ע׳ א׳ב ובהנסמן שם ס״ע א׳רעט ואילך.**

91) או בתחלת העשי׳: **ראה מק״מ בשלח מו, א. שלח קנט, ב. מאו״א מערכת ג״ע אות כא. שו״ע האריז״ל הל׳ תיקון חצות ס״ג. ד״ה להבין מ״ש בשער היחודים — קו״א לתניא קנה, רע״א. לקו״ת שמע״צ פד, סע״ד ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ו ס״ע ריא. אוה״ת בראשית (כרך ג) ע׳ תקל. (כרך ז) ע׳ תתשסג ואילך. הנסמן במאמרי אדה״א במדבר שם.**

92) מל׳ דיצי׳ נעשית עתיק לעשי׳: **ראה ע״ח שער כסא הכבוד שמ״ו, פ״ב. פ״ה. לקמן הערה 95.**

93) וגעה״ת הוא ג״ר דעשי׳: **ראה בענין שג״ע הוא ג״ר — אוה״ת בראשית (כרך ג) ע׳ תקל שמציין לע״ח שער ציור העולמות בי״ע. ביאוה״ז אחרי עה, א. ולהצ״צ שם כרך א ע׳ שנג ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקי. וש״נ.**

94) וג״ע העליון הוא בבריאה: **ראה מק״מ; מאו״א; שו״ע שם. תניא פל״ט ובמ״מ, הגהות והע״ק לשם. תו״א; לקו״ת; מאמרי אדה״ז ואדה״א שבהערה 90. לקו״ת במדבר ב, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ו שם.**

ומל' דאצי' נעשית עתיק לבריאה[95], ובאברהם נאמר בכל שממשיך ע"י עבודתו בב' בחי' כל, שהם חיי העוה"ב ב' בחי' ג"ע, והיינו שההמשכה היא מבחי' חי העולמים צדיק ח"י עלמין[96] כו', ולכן הוכיחו מזה בגמ' שהאבות הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב[23] כו', ועד"ז יובן באצי' עצמו ג"כ, כי הנה[89] ארז"ל[97]

להבין ביאור ענין[98] מארז"ל יפה ש"א בתשומעש"ט בעוה"ב מכל חיי העוה"ב[2] צל"ת[99] לשון רז"ל מכל חיי שמשמע שבחי' כל הוא חיי העוה"ב[39], וגם אומרם לשון מכל[40] משמע שלא כל בחי' כל כ"א מכל היינו בחי' הארה מועטת מבחי' כל כו' זהו בחי' חיי העוה"ב אשר לכאו' אינו מובן אשר רק בחי' הארה לבד מבחי' כל יהי' כל חיי העוה"ב, ומה גם שאין הקב"ה מקפח שכר כ"ב[3] איך עוה"ב עולם הגמול יהי' רק מהארה לבד מבחי' כל זה, וגם כי שעה א' בתשומעש"ט בעוה"ז יהי' יפה יותר מכל חיי העוה"ב כו'[98].

אך הענין[100] יובן בהקדם מ"ש באברהם בירך כו' בכל, שלכאורה פי' הפשוט הוא בכל: בכל בחי', בעמוד יפה[101], שטה אבל, עד כו' בדף א' ע"ב בנייר פערטיל[102] התחתון כו'[101].

ב) **ואמנם** בכדי לעורר בחי' זו בכאו"א בעבודה כו' צ"ל כמ"ש עיני כל, בדף ב' ע"א שטה עיני, עד דף ג' ע"ב שטה ועד"ז, ארז"ל[103] ביו"ד נברא העוה"ב, בנייר ב' פערטיל פד"ד ע"א שטה וביאור, ובה' נברא, עד דוקא, בפד"ד ע"ב, שטה הטוב[104]

פד"א עדיין ל"נ ול"נ[105].

95) ומל' דאצי' נעשית עתיק לבריאה: ראה ע"ח שער העקודים ש"ו, פ"ב.

96) צדיק ח"י עלמין: זהר בראשית כה, ב. מקץ קצג, ב. שם השמטות רע"מ רסו, ב. ועוד. ויקרא רע"מ יז, א.

97) הנה ארז"ל: ראה ההמשך לקמן הערות 103-104.

98) להבין ביאור ענין . . העוה"ב כו': מכאן מתחיל הביאור שנדפס גם לקמן במאמר ד"ה זה עם הוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש איך להעתיקו.

99) צל"ת: בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 לקמן במאמר ד"ה זה : צ"ל תחלה.

100) אך הענין יובן: פיסקא זו נרשמה עם סיום פיסקא דלעיל, כשביניהם חצי העמוד נשאר פנוי. נדפס לעיל שם.

101) בעמוד יפה . . התחתון כו': הוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש להמעתיק להעתיק מלעיל על יד הערה 19 עד סיום פיסקא שני'.

102) בנייר פערטיל: נרשם בעפרון.

103) ב) . . ארז"ל: מכאן מתחיל פ"ג בהביאור (לעיל הערה 98) והוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש להמעתיק להעתיק מלעיל מפיסקא עיני כל עד לעיל על יד הערה 97.

104) ביו"ד נברא העוה"ב . . שטה הטוב: הוראה להמעתיק להעתיק מלעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ד פיסקא וביאור.

105) פד"א עדיין ל"נ ול"נ: = פרק כא (מהמשך מי יתנך כאח לי) לא נאמר ולא נרשם.

לאחרי סיום פיסקא שלפנ"ז. הנה המשך העמוד וכן העמוד שאלח"ז נשארו פנויים וקרוב לסופו נרשם פד"א וכו'. וראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי בהערה בסופו.

בס״ד פנחס

יפה ש״א בתשומע״טי בעוה״ז מכל[2] כו׳. וצ״ל הלא אין הקב״ה מקפח[3] כו׳ וגם לשון מכל[4*] צ״ל, וגם שלכאורה א״מ לגמרי הלא בסוף המשנה אמרו יפה קו״ר בעוה״ב מכל[4] כו׳. וכבר עמדו המפרשים[5] שלכאורה סותרים זא״ז. ויובן ע״פ משנ״ת במ״א[6] בפי׳ דברי הרמב״ן בענין ברך[7] כו׳ בכל שהכוונה על שפע הפנימי והחיצוני (וע׳ בד״ה מי יתנך בהתחלת המאמר[6]) שנמשך לבחי׳ בת שהיתה לאברהם[8], וז״ע בחי׳ כל שנקרא ונמשך בשמי[9] הוא בחי׳ ממ״כ עולמים[10], וע״ד שאמר דהע״ה מכל מלמדי, שפי׳ בפע״ח ות״ז[11] שבחי׳ כל הוא המלמד והשכלותיו הי׳ מבחי׳ כל זה כו׳, והיינו כי תיבת כל סובל כמ״פ ל׳ כלליות[12], וגם כל מספרו נ׳ נש״ב[13], וגם יסוד ז״א נק׳ כל[14], ולכן דהע״ה שהי׳ מרכבה לבחי׳ המל׳[15], ובזה הוציא כלליות נש״י במצוה זו[16] כמ״ש במ״א, לכן דוד שהי׳ מרכבה לבחי׳ זו השכיל מבחי׳ כל זה דאחיד בשמי׳ ובארעא[17] כמ״ש ע״פ כי כל בשמים ובארץ[18],

---

1) יפה ש״א בתשומע״ט: **למאמר זה ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פרקים כב־כג בשינויים קלים.**

המאמר נרשם בגוכתי״ק כ״ק אדמו״ר מהר״ש. תיבת פנחס שבהכותרת כאן ניתוסף מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) יפה ש״א . . בעוה״ז מכל: **אבות פ״ד, מי״ז.**

3) אין הקב״ה מקפח: **ב״ק לח, ב.**

*4) לשון מכל: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט בתחילתו. וש״נ.**

4) יפה קו״ר בעוה״ב מכל: **באבות שם: ויפה שעה אחת של קו״ר בעוה״ב מכל.**

5) וכבר עמדו המפרשים: **ראה מדרש שמואל שם.**

6) משנ״ת במ״א . . בד״ה מי יתנך בהתחלת המאמר: **לעיל שם פכ״ב. וראה גם פכ״א.**

7) בפי׳ דברי הרמב״ן בענין ברך: **ח״ש כד, א. ראה גם לעיל בההמשך שם רפכ״ב. הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב די מחסורו פיסקא אך לפ״ז צ״ל.**

8) בת שהיתה לאברהם: **ב״ב טז, ב.**

9) כל שנקרא ונמשך בשמי: **לעיל בההמשך שם: וזהו דכתיב כל הנק׳ בשמי שמי הוא בחי׳ מל׳ מל׳ כ״ע ובחי׳ כל זה הוא הנקרא ונמשך בשמי. ראה לקמן רפ״ג.**

10) ממ״כ עולמים: **תהלים קמה, יג.**

11) מכל מלמדי שפי׳ בפע״ח ות״ז: **תהלים קיט, צט. ראה גם לעיל בההמשך שם רפכ״ב. וש״נ.**

12) כל . . ל׳ כלליות: **ראה לקמן רפ״ב ובהנסמן שם.**

13) כל מספרו נ׳ נש״ב: **ראה לקו״ת מטות פה, ב. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ב. וש״נ.**

14) יסוד ז״א נק׳ כל: **ראה לקמן רפ״ג. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה רפ״ב. וש״נ.**

15) דהע״ה שהי׳ מרכבה לבחי׳ המל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקט.**

16) דהע״ה . . הוציא כלליות נש״י במצוה זו: **ראה סה״מ תרכ״ט (כת״י ר״ש סופר ע׳ ג. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ ד ושם: הי׳ מלך שמוציא כלליות ישראל במצוה זו — ראה גם אגה״ק רסכ״ט בשם האריז״ל. לקו״ש קרח כרך יח ע׳ 192 הערה 55. סה״מ תרמ״א ע׳ יט. וש״נ.**

17) דאחיד בשמי׳ ובארעא: **ראה זהר בראשית לא, א. לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״א בשם ת״י. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ יג בשם ת״א. וש״נ.**

18) כי כל בשמים ובארץ: **דבהי״א כט, יא.**

שגם בארץ יומשך כו׳, ואפ״ל שזהו כענין וידגו לרוב[19] שנת׳ במ״א, וגם עוד למעלה יותר כו׳.

ב) **וביאור** העניז, הנה רבינו ז״ל[20] פי׳ כל[21] לפי שאתה כל וכלליות הכל בחי׳ א״ס הסוכ״ע[20] שאין שם התחלקות לכן תשא עון[21] כי אין שם מגיע פגם העון, ועב״א*[22] בענין שמהחכ׳ ולמטה יש התחלקות[22], ואתעדל״ת[23] לבחי׳ זו זהו ע״י בחי׳ רעו״ד[24], ולכן מצינו שנפלא מעלת פורים עד שיוהכ״פ הוא רק כפורים[25] שזהו מפני המס״נ שהי׳ אצלם קרוב לשנה[26] ועש״ז נק׳ יהודים שבאו למעלה זו ע״י הודאה[27] שגבוה מבחי׳ ברכה[28] כנודע שהברכה הוא רק מעולם ועד עולם[29], משא״כ הודאה לך טוב להודות[30], לך דוקא לעצמותו שלמעלה מהתחלקות, וזכו לזה ע״י בחי׳ ההודאה שעמדו כלליות השנה במס״נ[31], ואפ״ל שזכו לבחי׳ מה שבמיתתם רואים[32] כו׳ והם עמדו בעבודה כך ומחסד ה׳ קבל[33] הכח כאילו הוא בפועל, ולכן מה שבמ״ת הי׳ רק החלו לעשות קבלו בימי אחשורוש[34], ונאמר וקיבל ל׳ יחיד[35] כו׳, ועד״ז יובן ענין כל, כל וכלליות הכל ע״י מצות התשובה כו׳.

---

19) וידגו לרוב: **ויחי מט, טז. ראה זהר בלק קפז, ב. ביאוה״ז בלק קמט, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳כד. וש״נ.**

20) רבינו ז״ל פי׳ כל . . א״ס הסוכ״ע: **לקו״ת שבת שובה סז, ד. הובא גם לעיל מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הא׳ בתחילתו ובפיסקא ואמנם. המשך מי יתנך כאח לי פכ״ב. ראה גם לקמן בהביאור (רפ״ב ובסופו פיסקא ואמנם) בש׳ רבינו ז״ל וההי״מ נ״ע.**

21) כל . . תשא עון: **הושע יד, ג.**

*22) ועב״א: **ועיין באריכות? ועיין בתו״א?**

22) שמהחכ׳ ולמטה יש התחלקות: **ראה תו״א מג״א צח, א. לקו״ת שם.**

23) ואתעדל״ת: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך פ״ד. וש״נ.**

24) רעו״ד: **זהר וירא ק, א.**

25) שיוהכ״פ הוא רק כפורים: **ראה גם לעיל בההמשך שם ספ״כ. וש״נ.**

26) המס״נ שהי׳ אצלם קרוב לשנה: **ראה גם תו״א מג״א קכ, ד. לקמן בסמוך בפנים ובהערה 31.**

27) יהודים . . ע״י הודאה: **ראה תו״א שם צז, א. קכא, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ קכו. ש״א צג, ב.**

28) הודאה שגבוה מבחי׳ ברכה: **ראה תו״א ומאמרי אדה״ז שם. ש״א כ, ב. צג, ב.**

29) מעולם ועד עולם: **תהלים קג, יז; דהי״א כט, י.**

30) לך טוב להודות: **סיום ברכת הלל. רמב״ם הל׳ חנוכה פ״ג, ה״י. במאמרי אדה״ז שם מביא [מסיום תפלת העמידה] הטוב שמך ולך נאה להודות — ע״ש.**

31) שעמדו כלליות השנה במס״נ: **ראה גם תו״א מג״א צז, א. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ קכב. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רמ. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ שסט. סה״מ מלוקט ב׳ ע׳ ער (בהוצאה החדשה ח״ג ע׳ פד) ובהערה 56. לעיל בסמוך בפנים ובהערה 26. לעיל הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב די מחסורו פיסקא ותחלה צ״ל.**

32) שבמיתתם רואים: **ראה במד״ר ספי״ד. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ שכד. וש״נ. פלח הרמון בחוקותי ע׳ תלא. וש״נ.**

33) קבל: **בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: קיבל.**

34) שבמ״ת . . החלו לעשות . . אחשורוש: **אסתר ט, כג. ראה שבת פח, א. תו״א מג״א צו, ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שיג. וש״נ.**

35) וקיבל ל׳ יחיד: **תו״א שם צז סע״ד ואילך.**

ג) **ומעתה** יובן ענין פי׳ כל נש״ב[13], וגם מה שיסוד ז״א נק׳ כל[14], ע״ש שדרך בו נמשך כלליות השפע לבחי׳ מל׳ מכ״ע[10] שמחי׳ כלליות בי״ע, וז״ע כל הנקרא בשמי[36], שע״י העבודה צל״ת[37] בחי׳ כל בבחי׳ שמי. וביאור הענין דהנה כתי׳ נודע בשערים[38], שפי׳ בשערי׳ כ״ח לפום מה דמשער בליבי׳[39] ע״י בחי׳ שערים דבינה כו׳, כי כמו שהשער משמש כניסה ויציאה[40], כן ע״י השערים הנ״ל נכנס ממוח הבינה לבוא לידי הבנת הלב שיצא בחי׳ מדה שבלב בבחי׳ גילוי וכמ״ש בת״ז בינה ליבא ובה הלב מבין[41] בחי׳ השגת והבנת גדולתו ית׳ ע״י בחי׳ העמקת הדעת שז״ע וידעת כו׳ לבבך[42] כי הוי׳ הוא האלקים כולא חד[43] בלא פרודא כלל, ואין עוד אפילו בחללו ש״ע[44] כמש״נ במ״א. וע״ז אנו מבקשין ותן בליבנו בינה להבין[45] דבר מתוך דבר[46], תוך דבר[47] ממכ״ע[48] שזה אפשר להשיג[49] שהעולם גוף גדול[50] כמ״ש במ״א, והבקשה שנבין מתוך דבר דממכ״ע בחי׳ דבר הוא בחי׳ אוא״ס[51] הסוכ״ע[52] שעכשיו לא יש בחי׳ השגה גמורה[53] בזה כמ״ש במ״א באריכות. וזהו הבקשה שכל חד לפום שעו״ד[54] ע״י העמקת הדעת כנ״ל יוליד אהוי״ר ואז פועל להיות כל בשוב״א[18], שכל יומשך בשמי היינו כלליות כל המדות, וזהו לך ה׳ הגדולה[55] כו׳ כי כל בשמים ובארץ[55], ואתעדל״ת[23] לבחי׳ זו

---

36) כל הנקרא בשמי: **ישעי׳ מג, ז. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ב.**

37) צל״ת: **בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272: צ״ל תחלה.**

38) נודע בשערים: **משלי לא, כג.**

39) כ״ח לפום מה דמשער בליבי׳: **ראה זהר וירא קג, רע״ב.**

40) שהשער משמש כניסה ויציאה: **ראה גם לקו״ת פ׳ ראה כו, א. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג. וש״נ.**

41) בת״ז בינה ליבא ובה הלב מבין: **בהקדמה יז, א.**

42) וידעת כו׳ לבבך: **ואתחנן ד, לט.**

43) כי הוי׳ הוא האלקים כולא חד: **ראה זהר בהקדמה יב, א. וארא כו, ב. תרומה קסא, א ואילך. רע״מ ואתחנן רסד, א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קעה ובהנסמן בריש המאמר שם. תו״ח וארא ח״א ס, א. וש״נ. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תה ואילך. וש״נ.**

44) ואין עוד אפילו בחללו ש״ע: **דבר״ר פ״ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו יח, יא (רמז רסט). יהושע ב, י (רמז י). ראה גם המשך מים רבים תרל״ו פי״ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ תסח. וש״נ.**

45) ותן בליבנו בינה להבין: **ברכת אהבת עולם. ראה מאמר ד״ה זה משנת תרס״ט בסה״מ ליקוט ח״ג ע׳ קפ־קפא.**

46) בינה להבין דבר מתוך דבר: **ראה חגיגה יד, א. תניא פ״ג. אגה״ק סט״ו (קכד, רע״א). וראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ רטז.**

47) תוך דבר ממכ״ע: **ראה גם לעיל בההמשך כאן פכ״ג. וש״נ.**

48) ממכ״ע: **זהר רע״מ פינחס רכה, א.**

49) ממכ״ע שזה אפשר להשיג: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה כי תשא פיסקא ולהבין ההפרש. וש״נ.**

50) שהעולם גוף גדול: **מו״נ ח״א פע״ב. ראה גם לעיל שם. וש״נ.**

51) דבר הוא בחי׳ אוא״ס הסוכ״ע: **ראה גם לעיל בההמשך כאן פכ״ג. וש״נ.**

52) הסוכ״ע: **זהר רע״מ פינחס רכה, א.**

53) הסוכ״ע שעכשיו. . השגה גמורה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה כי תשא פיסקא ולהבין ההפרש. וש״נ.**

54) שכל חד לפום שעו״ד: **ראה תניא בהקדמה ד, א.**

55) לך ה׳ הגדולה . . בשמים ובארץ: **דבהי״א כט, יא.**

ז״ע עיני כל אליך ישברו[56], בחי׳ כל מלמטלמ״ע להיות הלב רואה[57] כו׳, שאו מרום עיניכם וראו[58] וכל המדות יהי׳ לאלקות ע״ד לך ה׳ הגדולה ביטול המדות לאוא״ס דלמכא״מ[59] כו׳ ועי״ז נמשך להיות כל בשמים ובארץ שבשמי מל׳ מכ״ע[10] יומשך בחי׳ כל כו׳.

ד) **והנה** בחי׳ המשכה זו שיומשך בשמי בחי׳ כל, אפ״ל שזהו ג״כ הכוונה דכתיב ויתרון ארץ בכל היא[60], והיינו שכל ענין בחי׳ היתרון שיש לארץ הוא בחי׳ שמי הנ״ל שיומשך בה בחי׳ בכל כו׳, וזהו ג״כ מארז״ל בת היתה לאברהם[8] ובכל שמה, שזהו דעת האחרים שבגמ׳ ספ״ק דב״ב דט״ז א׳[61], שבעצם אינם חולקים ע״ד האומר שהי׳ לו בת רק שמוסיפים[62] שבכל שמה. ולהבין[63] ענין מחלקותם, וענין דעת האחרים שמוסיפים שבכל שמה, שלכאורה מ״ע ההוספה שקוראים אותה בכל, ומה ענינה כו׳. והענין יובן ע״פ מארז״ל שם ג׳ הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב[64], ולמד מהמקראות דכתיב בהן בכל מכל כל[65], שזהו האות שהאבות הטעימן הקב״ה כו׳, א״כ מובן שעוה״ב נק׳ כל[66] כו׳, והיינו ע״ש הכלליות שמאיר שם שאין שם חסרון כו׳, כי פעם נאמר בחסר כל[67] וקאי על עוה״ז שיש בו חסרון, שהגם שהעולם על מילואו נברא כמארז״ל במד״ר[68], עכ״ז נאמר תולדת חסר[69] ע״ש הוא״ו דברים שחסרו[70] כו׳, בר מן תרין[69] כתי׳ מלא כו׳ כמ״ש במ״א כו׳, עד דכתי׳ בחסר כל ר״ל שע״י העדר העבודה בשמחה הי׳*[71] תמורת מ״ש מרוב כל[71] נאמר חסר כל, וכמ״ש בזהר

---

56) עיני כל אליך ישברו: **תהלים קמה, טו.**

57) הלב רואה: **קה״ר פ״א, טז (א). ראה גם לקמן מאמר ד״ה שופטים ושוטרים פ״ב ובהערה שם. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ כ. ח״ב ע׳ תנז.**

58) שאו מרום עיניכם וראו: **ישעי׳ מ, כו.**

59) דלמכא״מ: **ראה ת״ז בהקדמה יז, ב.**

60) ויתרון ארץ בכל היא: **קהלת ה, ח.**

61) ספ״ק דב״ב דט״ז א׳: **ראה גם לעיל בההמשך כאן פכ״ג הערה לז.**

62) אינם חולקים . . רק שמוסיפים: **ראה גם לעיל בההמשך כאן פכ״ג. וש״נ.**

63) שמה ולהבין: **בגוכתי״ק הניח באמצע השיטה מקום פנוי לערך 5 תיבות לאחר תיבת שמה קודם תיבת ולהבין. אבל בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272, כבפנים.**

64) ג׳ הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב: **ראה ב״ב טז, סע״ב ואילך.**

65) בכל מכל כל: **ח״ש כד, א. תולדות כז, לג. וישלח לג, יא.**

66) שעוה״ב נק׳ כל: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

67) בחסר כל: **תבוא כח, מח. נז. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״א. וש״נ.**

68) שהעולם על מילואו נברא . . במד״ר: **ראה ב״ר פי״ד, ז. וראה שם פי״ב, ו. פי״ג, ג (וביפ״ת שם). ראה גם תו״ח ח״ש קלד, א. לקו״ש בראשית כרך כה ע׳ 14 ואילך.**

69) תולדת חסר . . בר מן תרין: **ב״ר פי״ב, ו. ראה לעיל מאמר ד״ה והבריח התיכון פ״ד. וש״נ.**

70) הוא״ו דברים שחסרו: **ראה ב״ר שם. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קה. וש״נ.**

*71) הי׳: **כ״ה בגוכתי״ק.**

71) מרוב כל: **תבא כח, מז. ראה תניא פכ״ו. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ כז ואילך ובהנסמן שם.**

72) בזהר . . הצדיק אבד: **שמות ט, ב.**

בענין מ״ש הצדיק אבד[72] ואין איש שם על לב[73], וז״ע ונהר יחרב ויבש[74], יחרב בב״ר ויבש בב״ש כמ״ש בד״ה מי יתנך[75] כו׳, וכמש״פ המפרשים שאבד ההוא נביעו דיס״א[76] וז״ע אביון שגרוע מדל[77] כו׳, אבל בעוה״ב שמאיר בחי׳ כל היינו בחי׳ רוב כל אין שם חסרון כו׳, כ״א כלליות ושלימות כו׳ כמשי״ת. וזהו בכלל ענין כוונת האחרים שמוסיפים על מ״ד שהיתה לו בת שלא לבד מה שהיתה לו בת כ״א שבכל שמה ע״ש בחי׳ הכלליות שמאיר בעוה״ב שז״ע מה שהטעימן מעין עוה״ב גם בעוה״ז כו׳, ועכ״ז יפה שעה א׳[2] כו׳ בעוה״ז כי היום לעשותם[78] הוא בעוה״ז דוקא, ושבאמת ע״י תרי״ג[79] מצות[80] דאורייתא[79] וז׳[81] דרבנן[82] ממשיכים תר״ך[80] ע״א[83] וכמשי״ת אי״ה שזהו גבוה מהבחי׳ שנק׳ עוה״ב כו׳, ומ״מ גם סיפא דמתניתין ג״כ אמת, שיפה קורת רוח בעוה״ב[4] מפני שזה מדבר באופני הגילוים, שבעוה״ב מאיר גילוי אלקות משא״כ בארץ הוא העלם כו׳, אך אעפ״כ יפה גם בחי׳ ההעלם בעוה״ז כו׳ מפני שבה דוקא הרי קיום המצות וכמשי״ת אי״ה שהיום דוקא לעשותם לכן יפה כו׳.

73) הצדיק אבד ואין איש שם על לב: **ישעי׳ נז, א.**

74) ונהר יחרב ויבש: **איוב יד, יא. ראה זהר בהקדמה ו, ב. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רנו. וש״נ.**

75) בד״ה מי יתנך: **לעיל בההמשך פי״ח.**

76) וכמש״פ המפרשים . . דיס״א: **מק״מ לזהר שמות ט, ב — הובא לעיל פי״ח.**

77) אביון שגרוע מדל: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פט״ז. פי״ח.**

78) היום לעשותם: **ואתחנן ז, יא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.**

79) תרי״ג מצות דאורייתא: **ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.**

80) תרי״ג מצות . . וז׳ . . תר״ך: **ראה כתר תורה הובא בתורת העולה להרמ״א ח״ג פל״ח (לב, א). של״ה יתרו שיו, א. מאו״א מערכת תר״ך סנ״ו. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שלח.**

81) וז׳ דרבנן: **וסימנם: נ״ע בשמח״ה — ראה לקו״ש יתרו כרך כא ע׳ 140. אג״ק כ״ק אדמו״ר ח״ב ע׳ שכ.**

82) וז׳ דרבנן: **ראה אגה״ק סכ״ט. דרך חיים פנ״ו. פס״ד. לקו״ש שופטים כרך כט ע׳ 104 ואילך. וש״נ.**

83) תר״ך ע״א [= עמודי אור]: **נסמן לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.**

פ' מו"מ ליובאוויץ

להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"אי בתשומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב[2], צל"ת[3] לשון רז"ל מכל חיי שמשמע שבחי' כל הוא חיי העוה"ב[4], וגם אומרם לשון מכל[*5] משמע שלא כל בחי' כל, כ"א מכל היינו בחי' הארה מועטת מבחי' כל כו', זהו בחי' חיי העוה"ב, אשר לכאורה אינו מובן אשר רק בחי' הארה לבד מבחי' כל יהי' כל חיי העוה"ב, ומה גם שאין הקב"ה מקפח שכר כל ברי'[5], ואיך עוה"ב עולם הגמול יהי' רק מהארה לבד מבחי' כל זה, וגם כי שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז יהי' יפה יותר מכל חיי העוה"ב כו'. אך הענין יובן בהקדם מ"ש באברהם בירך כו' בכל[6], שלכאורה פי' הפשוט הוא בכל, בכל בחי' כל, וגם י"ל בכל ב' כל[7], שזהו יש לפרש לכאורה בחי' כל שהוא חיי העוה"ב געה"ת, ובחי' כל שהוא חיי העוה"ב געה"ע[8], וזהו ב' בחי' כל, ולא יסתר לדברי רז"ל שאמרו שהאבות הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב[9] הגם שעיקר פי' עוה"ב הוא עולם התחי'[10] נשמות בגופים דוקא, עכ"ז מאחר שזה הי' בחייהם בעוה"ז שהוא נשמות בגופים לכן כאשר הטעימם טעם עוה"ב שהוא ג"ע שנק' ג"כ עוה"ב ע"פ פי' המשנה דסנהדרין כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב[11] כמ"ש במ"א, הרי נק' זה מעין עוה"ב דעולם התחי' ג"כ, שהרי היו נשמות בגופים, ולכן הגילוי דג"ע מעין עוה"ב יחשב.

להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א: **מאמר זה שנרשם בכת"י מעתיק הועתק ממאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' דלעיל שנרשם בגוכתי"ק כדלקמן.**

פ"א עד התיבות "הוא בכל" מלעיל שם על יד הערה 98 ואילך. ומהתיבות "בכל בחי'" עד ספ"ב, מלעיל שם על יד הערה 20 ואילך. פ"ג לעיל שם פיסקא ד"ה עיני כל. פ"ד לעיל שם פ"ג. פ"ה חלק מלעיל שם פ"ד, וחלק מהמשך מי יתנך כאח לי פכ"ד פיסקא וביאור.

הכותרת נעתקה מבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

דרוש זה נזכר גם לקמן במאמר ד"ה זכור ה' בתחילתו; ואהבת את ה"א בתחילתו; פ"ו.

2) יפה שע"א . . חיי העוה"ב: **אבות פ"ד, מי"ז.**

3) צל"ת: **בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272: צ"ל תחלה.**

4) כל הוא חיי העוה"ב: **ראה גם לקמן פ"ה. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

*5) לשון מכל: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' בתחילתו. וש"נ.**

5) שאין הקב"ה מקפח שכר כל ברי': **ב"ק לח, ב.**

6) באברהם בירך כו' בכל: **ח"ש כד, א.**

7) בכל ב' כל: **ראה גם אור תורה נח ו, רע"ד.**

8) העוה"ב געה"ת . . געה"ע: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצט ובהנסמן שם. סה"מ מלוקט ג ע' לג.**

9) שהאבות הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב: **ראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.**

10) עוה"ב הוא עולם התחי': **ראה גם לקו"ת ש"ש סה, סע"ד. סה"מ תר"ם שם. תרמ"א ע' קנו ובהנסמן שם.**

11) כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב: **סנהדרין ר"פ חלק (צ, א). סה"מ תר"ם שם ובהנסמן שם.**

ב) **ואמנם** פי' כל כפי' רבינו ז"ל[12] וההמ"מ נ"ע[13], לכאורה בחי' כל זה אינו חיי עוה"ב ג"ע שנק' ג"כ עוה"ב. אך באמת אינו כן, שהרי לבחי' כל זה מגיעים ע"י התשובה שהיא ג"כ מצוה [פרטיות] מתרי"ג[14] מצות[15], אלא שהיא מצוה רמה ונשאה כמ"ש מזה בד"ה והתהלכתי בתוככם כמדומני דתרך"ב[16], שמעוררת בחי' אוא"ס בעל הרצון לכן תשו' מכפרת גם עוונות חמורות כמ"ש בפ"ח דיומא[17] בענין חילוקי כפרה וכולם עם התשובה דוקא, ועכ"ז ה"ה מצוה פרטיות ג"כ שהרי יש בכלל מאתים מנה[18] וא"כ הזיו וההארה מבחי' מצות התשובה י"ל שמאיר ג"כ בג"ע אפי' בג"ע התחתון שהרי הקב"ה אינו מקפח שכר כל ברי'[5], ויש הרבה נשמות שאינם זוכים רק לבחי' ג"ע התחתון[19] כו'. ואמנם מפני שהיא מצוה כלליות ג"כ והעיקר היא כלליות שהגם שצ"ל כל ימיו בתשובה[20] וא"כ אין זה על חטא ועון כ"א כמ"ש בלק"ת[21] בכמה דוכתי ובשא"ד[22], עכ"ז עיקר ענין התשובה הוא שישוב החוטא כו' (אלא שמפרשים חוטא מל' בני שלמה חטאים, כלומר חסרים[23] כו') אשר ע"י תשובה זו מעומקא דלבא מגיע לשרש ומקור כל פרטי הרצונות דתומ"צ אשר ע"ז אמרו שאין לך דבר שעומד בפני התשובה[24] וא"כ

---

12) פי' כל כפי' רבינו ז"ל: **לקו"ת שבת שובה סז, ד. הובא גם לקמן בסוף המאמר פיסקא ואמנם. לעיל בהמאמר רפ"ב. וש"נ.**

13) פי' כל כפי' .. וההמ"מ נ"ע: **ראה לקמן פיסקא ואמנם. לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע"י בחי' ביטול. וש"נ.**

14) התשובה .. מצוה [פרטיות] מתרי"ג: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי בסופו. וש"נ.**

תיבת „פרטיות" ניתוסף ע"י המו"ל. כי כ"ה לעיל במאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט שממנו הועתק כאן — ראה לעיל הערה 1. ואולי נשמטה בשגגת המעתיק מפני שנרשמה בין השיטין.

15) מתרי"ג מצות: **ראה מכות כג, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תפח. וש"נ.**

16) בד"ה והתהלכתי בתוככם כמדומני דתרך"ב: **ראה אוה"ת בחוקותי כרך ב ע' תרעה ואילך. ע' תרמג. פלח הרמון פ' בחוקותי ע' תק. סה"מ תרל"ח ע' שז. וש"נ.**

באוה"ת בחוקותי ע' תרעז במהדורת תשנ"ג מופיע המאמר בכותרת: „בהר בחוקותי תרכ"ה", שאז נאמר המאמר פעם נוסף ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

17) תשו' מכפרת .. בפ"ח דיומא: **פו, א.**

18) יש בכלל מאתים מנה: **ב"ק עד, א.**

19) הרבה נשמות .. ג"ע התחתון: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פי"א. וש"נ. מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא ואמנם. סה"מ תרל"ב ח"ב ס"ע תעא וע' תפ. תרל"ג ח"ב ע' תכא. המשך תער"ב ח"ב ע' תשעט וע' א'קיב. סה"מ מלוקט ג ע' לג (בהוצאה החדשה ע' רכא).**

20) כל ימיו בתשובה: **שבת קנג, א. ראה גם לקו"ת בלק עד, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקטו. המשך מים רבים תרל"ו פקע"ז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקכט. ע' תרעו בשולי היריעה (וע' תתקלה ואילך). לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש בסופו.**

21) בתשובה .. חטא ועון .. בלק"ת: **ראה שם בלק עד, א. פ' ראה כד, ד. ר"ה ס, ד. ש"ש סו, ג. האזינו עא, ג. שה"ש מד, ד.**

22) בתשובה .. חטא ועון .. ובשא"ד: **ראה תו"א ויחי מה, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקכט. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא ואמנם. ד"ה לא תבערו אש בסופו. וראה חובת הלבבות שער עבודת אלקים פ"ג (ד"ה והחמישי כי מצות).**

23) בני שלמה חטאים כלומר חסרים: **מל"א א, כא וברש"י שם. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתקח ובהערה 66.**

24) שאין לך דבר שעומד בפני התשובה:

מחמת בחי' תשובה זו אפ"ל שגם מבחי' כל וכלליות הכל נמשך ג"כ כו' ואפי' בג"ע התחתון.

ג) **ואמנם** בכדי לעורר בחי' זו בכאו"א בעבודה כו', צ"ל כמ"ש עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו[25] ואחר פסוק זה אמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון[26], והיינו שע"י שעיני כל אליך ישברו ע"ז פותח את ידיך בחי' פתיחה דיודין[27] כו'. ולהבין זה הנה מצינו דברים נפלאים שארז"ל בפי' הפסוק פותח כו' שברפ"א דתענית ארז"ל אף מפתח של פרנסה[28] שנאמר[29] פותח את ידיך ומשביע כו'[30] פרש"י פותח את ידיך ולא שליח, ובדף ח"ב[31] אמרו ניבעי אכפנא ומזונא[32] לחיי הוא דיהיב שנאמר[33] פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, ופי' רש"י ומשביע[34] שובע נותן לבנ"א חיים, והנה מצינו עוד בדברי רז"ל במד"ר בראשית תוך פ"ך[35] שמשוה פרנסה לגאולה ועוד שגדולה הפרנסה מן הגאולה, ומביא ראי' מפסוק זה פותח את ידיך, שגאולה ע"י מלאך שנאמר המלאך הגואל[36], ופרנסה ע"י הקב"ה שנאמר פותח כו' וכן גדולה מקרי"ס לגוזר[37] כו' ופרנסה נותן לחם לכל בשר[38] וכ"ה בהדיא בגמ' פ' ערבי פסחים[39], וכן בפ' י"ג[40] השוו פרנסה לתה"מ, ושלכן קבעו גשמים בברכת תחה"מ, ואמרו שגדולה מתה"מ שזו לאדם וזו לאדם ולבהמה ע"ש, שלכאורה כ"ז פלא. אך הענין יובן בהקדים ענין פותח את ידיך, שארז"ל יודיך, א"ת ידיך אלא יודיך[41] כו', ולהבין זה צריכים להקדים הפלוגתא שבגמ' ספ"ק דב"ב הנ"ל[42] בענין בירך כו'[43] בכל[6], ר"מ אומר

ראה תניא פכ"ה. אגה"ת רפ"ד ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ג, מי"א. לקו"ש בא כרך ו ע' 66 הערה 54.

25) עיני כל . . אכלם בעתו: **תהלים קמה, טו.**

מכאן ועד סיום הפרק נדפס גם לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא ד"ה עיני כל.

26) פותח את ידיך . . רצון: **תהלים קמה, טז.**

27) פותח את ידיך . . דיודין: **ראה בסמוך הערה 41.**

28) אף מפתח של פרנסה: **תענית ב, ב.**

29) שנאמר: **שם: דכתיב.**

30) ידיך ומשביע כו': **שם: ידיך וגו'.**

31) ח"ב: **= ח, ב.**

32) נבעי אכפנא ומזונא: **שם: ניבעי [ברש"י שם כבפנים] רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובע.**

33) שנאמר: **שם: דכתיב. בר"ח שם, כבפנים.**

34) רש"י ומשביע: **שם: משביע לכל חי רצון.**

35) במד"ר בראשית תוך פ"ך: **סימן ח.**

36) המלאך הגואל: **ויחי מח, טז.**

37) לגוזר: **תהלים קלו, יג.**

38) נותן לחם לכל בשר: **תהלים קלו, כה.**

39) פ' ערבי פסחים: **קיח, א.**

40) בפ' י"ג: **ב"ר פי"ג, ו.**

41) א"ת ידיך אלא יודיך: **ראה ת"ז בהקדמה ז, ב. תס"ט קו, א. לקו"ת ר"ה סד, רע"א. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תרפט ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרעט.**

42) ספ"ק דב"ב הנ"ל: **טז, ב. לעיל בהמאמר כאן רפ"ד. וראה גם לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פיסקא עיני כל בהערה.**

43) בענין בירך כו' בכל . . הבת תחיון: **לשון אוה"ת ח"ש ע' 250 בשינויים קלים.**

שלא היתה לו בת (ולכאורה אפ"ל שזהו כמו שפי' רש"י בחומש בכל בגימ' בן[44]) והיינו כי עיקר מדת כל זהו יסוד[45] שהוא דכר, ריה"ו אומר שהיתה לו בת, אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה, והיינו שמוסיפים[46] ע"ד ריה"ו שבכל שמה, וע' מזה ג"כ במד"ר חיי פנ"ט דפליג בזה ר' יודן[47] ור' נחמי'.

ד) **והנה** דברי ר"מ[48] שבגמ' ור' נחמי' שבמד"ר, י"ל עפמ"ש בענין אם בן הוא כו' ואם בת היא וחי'[49], עד שצוה לכל עמו כו' וכל הבת[50] תחיון[43], ונודע טעמו של דבר כי מבחי' בת דוקא הוא אשר יכול להיות נמשך תוס' חיות ויניקה[48] לבחי' סט"א, משא"כ מבחי' בן עם היות שאברהם יצא ממנו[51] ישמעאל[52] יצחק כו', הרי ז"א הוא רובו חסדים[53] וגם כי אור החסד אינו מתעבה[54] כו' כמ"ש במ"א, ומה שיצא ישמעאל זהו בכדי שיהי' יכול להוליד את יצחק כמ"ש בזהר[55], משא"כ בחי' בת עיקר בנינה הוא מבחי' הגבורות[56] ולכן א"ל ואם בת היא וחי' שמבחי' בת יכול להיות חיות ועוז לסט"א כו', ולכן ס"ל לר"מ ור' נחמי' שהמעלה היא במה שלא הי' לו בת שלא הי' לו שום מקום כלל שיהי' יכול להיות נמשך מבחי' מקום זה יניקה לסט"א כו', וזה"ע הברכה. וי"ל עוד שבירכו בכל בגי' בן[44] כמו שפרש"י ז"ל הכוונה שגם הגימ' שזהו ההעלם והסתר או בחי' האחוריים[57] כו'

---

44) שפי' רש"י בחומש בכל בגימ' בן: **ראה ח"ש כד, א. לקמן פ"ד.**

45) כל זהו יסוד: **ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.**

46) אחרים אומרים . . שמוסיפים: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ג. וש"נ.**

47) במד"ר חיי פנ"ט דפליג [לעיל בגוכתי"ק: דפליגי. וכן צ"ל כאן] בזה ר' יודן: **סימן ז. באוה"ת כאן: ריה"ו — ראה גם לעיל בההמשך שם. וש"נ.**

48) ר"מ . . חיות ויניקה: **ראה גם אוה"ת ח"ש כרך ד ע' תשעט.**

פרק זה נדפס גם לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פ"ג.

49) אם בן הוא . . היא וחי': **שמות א, טז. ראה גם לקו"ת להאריז"ל שם. תו"ח שמות (כת"י ר"ש סופר ע' לו ואילך. ע' 96 ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ח"א כו, א ואילך. לד, סע"ב ואילך. אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקט ואילך. כרך ח ע' ב'תתמו.**

50) וכל הבת תחיון: **שמות א, כב.**

51) שאברהם יצא ממנו ישמעאל: **ראה פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט. ברכה לג, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'קטו ואילך. נ"ך ע' רמ ואילך. וש"נ. תו"ח תולדות קמד, ד. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר ע' 320. במהדורת אותיות מרובעות) בא ח"א קכז, ד.**

52) שאברהם יצא ממנו ישמעאל: **ראה גם אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"כ ע' רלה.**

53) ז"א הוא רובו חסדים: **ראה פע"ח שער התפילין שער ד, פ"ה. תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר שנו, סע"א. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א רמד, ב בשם הע"ח. תו"ח וירא קד, ד ובהערה 33.**

54) אור החסד אינו מתעבה: **באמ"ב שער הק"ש כח, א: הכלל הידוע בע"ח. ראה פע"ח שער יו"כ שכ"ז, פ"ג. מק"מ לזהר בראשית יז, א ד"ה מההוא מחלוקת (לח, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'לו. וש"נ. תו"ח וארא ח"א פה, ג. וש"נ.**

55) שיצא ישמעאל . . להוליד את יצחק . . בזהר: **ראה גם ב"ר פמ"ו, ב. אלשיך ר"פ תולדות הובא באוה"ת לך כרך ד ע' תשצט. לקו"ת שה"ש ט, ד.**

56) בת עיקר בנינה . . הגבורות: **ראה פע"ח שבהערה 53. לקמן הערה 73.**

57) הגימ' . . ההעלם והסתר . . האחוריים: **ראה שער היחוד והאמונה ספ"א.**

ג"כ לא יומשך מזה שום יניקה כלל וכלל, וזהו מפני שהי' מרכבה למדת החסד[58] כנודע ממ"ש[59] בפרד"ס[60] בשם ס' הבהיר[61] אמרה מדת החסד לפני הקב"ה[62] כל ימי היות אברם[63] בארץ[64] לא הוצרכתי לעשות[65] מלאכתי שהרי אברם[66] עומד ומשמש[67] במקומי כו', ונת' מזה במ"א שלא די שהי' מרכבה כ"א שהחליף מקום מדת החסד[68] כו', ואור החסד אינו מתעבה כו', וא"כ במה שהי' לו בת הרי נמשך אור חסדו כמו שהוא הבלתי מתעבה גם בבחי' המל' ג"כ, וגם י"ל שענין הברכה זהו כמו מעלת פעולת הברכה הוא שיומשך מעולם ועד עולם כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[69] שנת' במ"א מעלמא דאתכסי'[70] בעלמא דאתגליי'[71], וכאן י"ל שהברכה היא שיומשך מלמעלמ"ט שכמו שהוא למעלה יומשך למטה ג"כ, והיינו שיומשך בבחי' המל' וזהו בכל גם לדברי ריה"ו, מלבד מה שהאחרים מוסיפים, וגם כי אבא יסד ברתא[72], ולכן הגם כי בנין המל' מהגבורות[73] עכ"ז שרשה ביסו"א כו'.

---

58) שהי' מרכבה למדת החסד: ראה גם (בנוסף להמצויין בפנים) לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א. וש"נ.

59) ממ"ש בפרד"ס: ראה שער טעם האצילות ש"ב, פ"ב. שער הכנויים שכ"ב, פ"ד (בשינוי קל). ראה גם סה"מ תרס"ג ח"ב ע' צא.

60) בפרד"ס: כ"ה בכ"מ — ראה סה"מ תרל"ח ע' קט הערה 293.

61) ס' הבהיר: סקצ"א (בשינוי קל). זח"א בהשמטות רסד, רע"ב.

62) לפני הקב"ה: כ"ה גם בסה"מ תרל"א ח"א ע' שפה; תרל"ט ח"א ע' קעו; ס"ע ריט; תר"ם ח"א ע' שצב. לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פ"ג. לקמן מאמר ד"ה ד"ה וכד אנת תסתלק בתחילתו. בפרדס ובס' הבהיר ליתא. בסה"מ תרל"ט ח"א ע' רעו; תרפ"ט ע' 97: לפני הקב"ה רבש"ע. ובהיום יום כב חשון מציין שזהו מתורת הה"מ ששמע אדה"ז (שלהי קייץ תקכ"ד — אחרי חה"פ תקכ"ה). ולהעיר מיונת אלם מהדו"ב ח"ג פי"ב (בתוך כתבי הרמ"ע מפאנו): לפני הב"ה.

63) אברם: כ"ה גם בכ"מ ומהם — לקמן שם. סה"מ תרל"א ח"א ע' שנט. בפרדס ובס' הבהיר: אברהם.

64) בארץ: בפרדס שם ש"ב, פ"ב: בעולם. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' ז בהערה.

65) לעשות: בפרדס ובס' הבהיר: אני לעשות.

66) אברם: כ"ה גם בכ"מ ומהם — סה"מ תרל"ב ח"א ע' קטז. בפרדס ובס' הבהיר: אברהם.

67) ומשמש: בפרדס; ס' הבהיר: סה"מ תרכ"ז ע' קצט: שם.

68) שהחליף מקום מדת החסד: ראה לקמן מאמר ד"ה ד"ה וכד אנת תסתלק בתחילתו שמציין בד"ה לך לך ובהערה שם. סה"מ תרל"ה ח"ב ר"ע תסו. תר"ם ח"א ע' ז. ע' כז. וש"נ. תרל"ט ח"א ע' ב. ע' קעו. לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הא' פ"ג.

69) ברוך ה'. . ועד העולם: תהלים קו, מח; דהי"א טז, לו. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו"ח שמות ח"א יח, ג. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם בתחילתו.

70) מעלמא דאתכסי': ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.

71) מעלמא דאתכסי' . . דאתגלי': ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.

72) אבא יסד ברתא: ראה זהר רע"מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה"ק ס"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפ הערה ד"ה מצירופי. קונטרסים ס"ע תקמז ואילך. תו"ח שמות (כת"י ר"ש סופר ע' טז. במהדורת אותיות מרובעות) ח"א יב, א.

73) בנין המל' מהגבורות: ראה ע"ח שער

ה)*[74] **ועפ״ז** יובן קצת ענין כל שהוא חיי העוה״ב שבד״כ געה״ת הוא ביצי׳[74], או בתחלת העשי׳[75], שהיא מה שבחי׳ מל׳ דיצי׳ נעשית עתיק לעשי׳[76] כמ״ש במ״א, וגעה״ת הוא ג״ר דעשי׳[77], וג״ע העליון הוא בבריאה[78] ומל׳ דאצי׳ נעשית עתיק לבריאה[79], ובאברהם נאמר בכל שממשיך ע״י עבודתו בב׳ בחי׳ כל[7], שהם חיי העוה״ב, ב׳ בחי׳ ג״ע, דהיינו שההמשכה היא מבחי׳ חי העולמים צדיק ח״י עלמין[80] כו׳, ולכן הוכיחו מזה בגמ׳ שהאבות הטעימן הקב״ה מעין עוה״ב[9] כנ״ל.

ועד״ז יובן באצי׳ עצמו ג״כ, כי הנה*[74] ארז״ל[81] ביו״ד נברא העוה״ב[82] ובה׳ נברא העוה״ז שנאמר כי בי״ה[83] כו׳, פי׳ בה״א נברא העוה״ז זהו מבחי׳ דבור[84] כמ״ש במ״א, ועוה״ב עצמה היא בחי׳ ה׳ עילאה[85] דש׳ הוי׳, וביו״ד נברא[86]

תיקון הנוקבא של״ד, פ״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ריח. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א רמד, א. וש״נ. פלח הרמון אמור ע׳ רצא ואילך. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״ה.

*74) ה) . . הנה ארז״ל: כ״ז נעתק מלעיל מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הא׳ פ״ד. ראה לקמן הערה 81.

74) געה״ת הוא ביצי׳: ראה אור החמה שלח קנט, ב ד״ה עלמא תניינא. תו״א מקץ לב, ד. בשלח סד, ד. לקו״ת ואתחנן י, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ט מהדורת תשס״ה ס״ע קנט. מאמרי אדה״א במדבר ח״ג ע׳ א׳רב ובהנסמן שם ס״ע א׳רעט ואילך.

75) או בתחלת העשי׳: ראה מק״מ בשלח מו, א. שלח קנט, ב. מאו״א מערכת ג״ע אות כא. שו״ע האריז״ל הל׳ תיקון חצות ס״ג. ד״ה להבין מ״ש בשער היחודים — קו״א לתניא קנה, רע״א. לקו״ת שמע״צ פד, סע״ד ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ו ס״ע ריא. אוה״ת בראשית (כרך ג) ע׳ תקל. (כרך ז) ע׳ תתשסג ואילך. הנסמן במאמרי אדה״א במדבר שם.

76) מל׳ דיצי׳ נעשית עתיק לעשי׳: ראה ע״ח שער כסא הכבוד שמ״ו, פ״ב. פ״ה. לקמן הערה 79.

77) וגעה״ת הוא ג״ר דעשי׳: ראה בענין שג״ע הוא ג״ר — אוה״ת בראשית (כרך ג) ע׳ תקל שמציין לע״ח שער ציור העולמות בי״ע. ביאוה״ז אחרי עה, א. ולהצ״צ שם כרך א ע׳ שנג ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקי. וש״נ.

78) וג״ע העליון הוא בבריאה: ראה מק״מ; מאו״א: שו״ע שם. תניא פל״ט ובמ״מ, הגהות והע״ק לשם. תו״א; לקו״ת; מאמרי אדה״ז ואדה״א שבהערה 74. לקו״ת במדבר ב, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ו שם.

79) ומל׳ דאצי׳ נעשית עתיק לבריאה: ראה ע״ח שער העקודים ש״ו, פ״ב.

80) צדיק ח״י עלמין: זהר בראשית כה, ב. מקץ קצג, ב. שם השמטות רע״מ רסו, ב. ועוד. ויקרא רע״מ יז, א.

81) הנה ארז״ל . . בואהבת דוקא: כ״ז נעתק מלעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ד פיסקא וביאור.

82) ביו״ד נברא העוה״ב: ראה מנחות כט, ב. ב״ר פי״ב, י. סה״מ תרמ״א ע׳ קלד.

83) כי בי״ה: ישעי׳ כו, ד.

84) בה׳ נברא העוה״ז . . דבור: ראה לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ובהנסמן בריש המאמר שם. סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ע׳ ש. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ שכד. תרמ״א ע׳ שלז.

85) ועוה״ב . . ה׳ עילאה: ראה גם סה״מ תרכ״ז ע׳ של. תרל״ג ח״א ע׳ צה. אוה״ת חנוכה שיד, ב. לקו״ת פקודי ג, סע״ג. לעיל ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג ובהנסמן בריש המאמר שם.

86) נברא העוה״ב . . יו״ד דחכמה: ראה גם

העוה"ב היינו בבחי' יו"ד[86] דחכמה[87] נברא העוה"ב בינה[88] כו'. אך הנה נודע שהיו"ד הוא בחי' צמצום[89], והחכמה מאין תמצא[90] כתיב, כי אנת הוא חד ולא בחושבן[91] דע"ס דאצי', כי מה שהחכמה היא בחי' יו"ד זהו ע"ש שכולל ע"ס[92] שלמטה הימנו, אבל בחי' כתר אינו בחושבן ע"ס דאצי', ופי' חשבון הוא ערך שאחד לגבי אלף יש לו ערך כמו אלף לגבי אלף אלפים, אבל ענין ולא בחושבן פירושו אין ערוך לך שאינו בערך כלל, ולכן והחכמה מאין תמצא, ואבא יונק ממזלא[93] שהוא מזל השמיני ונוצר[94] שנת' במ"א ענין צמצום השערות שזהו יותר מבחי' המסך שבין אצי' לבריאה ע' בת"א ד"ה פתח אלי'[95] ובס' תרטו"ב בד"ה ביום ההוא יגלח כו' בתער השכירה[96], ומפני כי ע"י המצות ממשיכים בחי' תר"ך עמודי אור שזהו בחי' כתר[97] לכן יפה שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מבחי' הכל שהוא חיי העוה"ב, וזהו תחת כו' בשמחה כו' מרוב כל[98] פי' כל הוא העמוד[99] המחבר ג"ע התחתון עם ג"ע העליון[100] שנק' ג"כ כל (ולכן פעם מצינו ל' עוה"ב על ג"ע[101] ג"כ שיש בו ג"כ בחי' כל), ומפרשים זה געה"ת מל' וגעה"ע בינה[102], והמחברם זהו העמוד הנק' כל, ופי' מרוב כל שיש רבוי בחי' כל כמ"ש

תו"ח פקודי ח"ב תמג, ב. וש"נ. סה"מ שבהערה 84.

87) יו"ד דחכמה: **ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשסד ובהנסמן במ"מ לשם.**

88) העוה"ב בינה: **ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי כאן הערה 716.**

89) שהיו"ד הוא בחי' צמצום: **ראה גם אגה"ת פ"ד. תו"א מקץ לו, ב. לקו"ת בשלח א, א. תו"ח בשלח ח"א קנ, ב. וש"נ.**

90) והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

91) אנת הוא חד ולא בחושבן: **ת"ז בהקדמה יז, א. ראה שעה"י קטז, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קמז. וש"נ — נדפס גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון על יד הערה 80 ואילך.**

92) שהחכמה . . יו"ד . . שכולל ע"ס: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג ובהנסמן שם ובריש המאמר שם.**

93) ואבא יונק ממזלא: **ראה זהר אד"ז האזינו רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. תו"ח שמות ח"א לו, א הערה 455. לקו"ת תצא לט, ב.**

94) מזל השמיני ונוצר: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה ספ"ג. וש"נ.**

95) בת"א ד"ה פתח אלי': **וירא יד, ב־ג. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ג.**

96) ובס' תרטו"ב בד"ה ביום ההוא יגלח כו' בתער השכירה: **ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי הערה 722.**

97) תר"ך עמודי אור . . כתר: **ראה פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פ"ג. לקו"ת ושער הפסוקים להאריז"ל חבקוק. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסא. וש"נ. תו"ח בראשית מה, ג הערה 32. תקוני זהר חדש צו, ד. לקו"ת להאריז"ל משלי יא.**

98) תחת כו' בשמחה כו' מרוב כל: **תבא כח, מז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ג. וש"נ.**

99) כל הוא העמוד: **ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי הערה 723.**

100) העמוד המחבר ג"ע התחתון . . העליון: **ראה תו"א תצוה פא, ג. מג"א ק, סע"ב. וש"נ. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשעג ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע תעו. וש"נ.**

101) ל' עוה"ב על ג"ע: **ראה לעיל פ"א.**

102) געה"ת מל' וגעה"ע בינה: **ראה לקו"ת ואתחנן י, ב. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

במ״א, שהגם שנת׳ בספרים רק ב׳ בחי׳ ג״ע[103] אמנם באמת יש ריבוי בחי׳ ג״ע כו׳, וא״כ ממילא יש ג״כ ריבוי בחי׳ כל המחברם כו׳, אבל העבודה בשמחה יותר טוב מכל הבחי׳ כל, והיינו מטעם הנ״ל שע״י נמשך תר״ך עמודי אור, ועמ״ש במ״א מענין זיו תורתן ועבודתן[104] שבג״ע הוא רק זיו לבד כו׳, אמנם צ״ל בשמחה ובטוב לבב שהוא בחי׳ רעו״ד[105] דוקא בחי׳ רצון כי התענוג הוא כשרצונו לזה דוקא, ולכן אחר ואהבת ל׳ אבה[106] אז דוקא ודברת בם בד״ת[107] כו׳ וכן וקשרתם[108] הוקשה כל התורה לתפילין[109], ועיקר העשי׳ מלבד מעלת הכפי׳ כו׳ תלוי ברצון ובפנימיות הרצון כו׳, וע׳ בד״ה ושננתם[110], וי״ל שלאחר שנמנו וגמרו שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה[111] הגם כי לבסוף מעשה גדול זה יהי׳ לע״ל[112] שיהי׳ כמצות רצונך[113] אבל עכשיו א״א לבוא לשלימות המעשה כ״א ע״י תלמוד שהוא דוקא שמביא לידי מעשה וזהו ודברת בם ואח״כ וקשרתם, אך הנה כדי להיות ודברת בם זה תלוי בואהבת כו׳, ונמצא עיקר העשי׳ דוקשרתם, ומה שבת״ת עקימת שפתים חשוב מעשה[114] זהו תלוי בואהבת דוקא[8], ולכן יפה שעה א׳ בתשובה שהוא החזרת הרצון כו׳ שע״ז המעשים דמעשה המצות נעשים טובים מכל בחי׳ כל שהם חיי העוה״ב, אפי׳ מבחי׳ עוה״ב שנברא ביו״ד.

ואמנם[115] עדיין צ״ל הלא אין הקב״ה מקפח שכר כל ברי׳[5] כנ״ל, ונת׳ ג״כ שבענין עוה״ב שג״ע נק׳ ג״כ עוה״ב[101] לכן אפי׳ בג״ע התחתון מאיר בחי׳ הארת כל מה שע״פ פי׳ רז״ל[12] היא בחי׳ כל[12] וכלליות הכל, ושז״ע ג״כ מה שאמר הה״מ נ״ע[13] שזהו בחי׳ מקיף הכללי הכולל ד״ע אבי״ע בשוה, שמטעם הנ״ל

---

103) בספרים רק ב׳ בחי׳ ג״ע: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה ספ״ג ובהנסמן שם.**

104) זיו תורתן ועבודתן: **ראה תניא פל״ט. לקו״ת במדבר ב, א ואילך.**

105) רעו״ד: **זהר וירא ק, א.**

106) ואהבת ל׳ אבה: **ואתחנן ו, ה. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

107) ודברת בם בד״ת: **ואתחנן ו, ז. ראה ספרי ופרש״י שם. יומא יט, ב ובפרש״י שם ד״ה בם (הב׳). לקו״ש פסח כרך ז ע׳ 266 הערה 2. פקודי כרך טז ע׳ 462 ואילך ובהערות שם.**

108) וקשרתם: **ואתחנן ו, ח.**

109) הוקשה כל התורה לתפילין: **ראה קדושין לה, א. סידור ערב שבת קסד, ב. תו״ח וארא ח״א סט, ב הערה 423. סה״מ תרכ״ט ע׳ רכה. תרל״ח ר״ע מא. לקו״ש חנוכה כרך ה ע׳ 226.**

110) ועיקר העשי׳ . . הכפי׳ . . בד״ה ושננתם: **ראה סה״מ תרל״ו ע׳ רפט ואילך. ע׳ תקלח. ר״ע תקמא.**

111) שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה: **ראה קדושין מ, ב.**

112) מעשה גדול זה יהי׳ לע״ל: **ראה מאמרי אדה״ז תקס״ז ע׳ שטז וע׳ שיז.**

113) לע״ל שיהי׳ כמצות רצונך: **מוסף לשויו״ט. ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שג. וש״נ. תרמ״א ע׳ טו וש״נ.**

114) שבת״ת עקימת שפתים חשיב מעשה: **ראה תו״א נח ט, ג. לקו״ת שמע״צ פד, ג. אוה״ת נח כרך ג ע׳ 1232. שע״ת קכא, ד.**

115) ואמנם: **לאחרי סיום המאמר דלעיל ישנם כמה דפים פנויים ואח״כ נרשמה בגוכתי״ק פיסקא זו.**

שאינו מקפח מוכרח שגם מבחי' זו מאיר גם בגעה"ת כו', וא"כ איך יפה שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מבחי' כל זה שהוא חיי העוה"ב, ויובן בהקדם ענין משנ"ת לעיל בקצרה סיפא דמתניתין ויפה שעה א'[116] של קורת רוח[117]

איכה רסי' ה

זכור ה' מה הי' לנו, הביטה וראה את חרפתנו[2], והיינו שענין החרפה מה שמבאר בפסוקים שאח"כ נחלתנו[3] כו' וכן כולם, עד שמסיים אח"כ, השיבנו כו' כקדם[4]. והנה פסוק זה כופלים אותו[5] מפני שאחריו יש פסוק כי אם מאס[6] כו' שמסיים לא בטוב כ"כ לכן כופלים אותו, בכדי לסיים בדבר טוב[5] כו'. ובפי' פסוק כי אם מאס ארז"ל במד"ר אם מאיסה לית סבר ואם קציפה אית סבר דכל מאן דקציף סופיא לאתרצי'[7] כו', והיינו ע"י ב' דרכים אם ע"י קיום התומ"צ כדבעי למהוי כו', או ע"י התשובה כו'. והנה בענין התשובה פעם כתיב שובו אלי ואשובה[8] כו', וכאן נאמר השיבנו ה' אליך ועי"ז ונשובה שזהו היפך ממה שמובן מפסוק שובו אלי שעי"ז ואשובה כו'.

---

116) משנ"ת לעיל . . ויפה שעה א': **אבות פ"ד, מי"ז. ראה לעיל בהמאמר ספ"ד.**

117) קורת רוח: **ע"כ נרשם בגוכתי"ק.**

---

1) זכור ה' מה הי' לנו: **פתיחה אחרת להמאמר ד"ה ואהבת את ה"א שנדפס לקמן.**

לפנינו ג' פתיחות והם א) ד"ה זה — זכור ה'. ב) ד"ה כי בועליך עושיך שנדפס לאח"ז. ג) ד"ה ואהבת את ה"א.

לראשונה נרשם מאמר זה בגוכתי"ק ללא ציון פרקים. לאחר זה [נמצא ד"ה ואהבת את ה"א דבסמוך. אבל כנראה שתחלה] נרשם בגוכתי"ק ד"ה כי בועליך 14 שורות, וכן באו שם הוראות והוספות איך להעתיק ממאמר זה זכור ה', ובו נחלק לו' פרקים — ראה הנרשם לקמן בריש ד"ה כי בועליך שם. לאחר זה נרשם בגוכתי"ק מאמר ד"ה ואהבת את ה"א לערך 6 שורות, וכן הוראה להמעתיק שיעתיק ההמשך ממאמר ד"ה כי בועליך. לאחר שהמעתיק העתיק ד"ה ואהבת את ה"א [מד"ה כי בועליך] הוסיף כ"ק אדמו"ר מהר"ש בגוכתי"ק עוד הוספות על כת"י המעתיק.

כאמור לעיל הנה ממאמר דידן זכור ה' מה הי' לנו הועתק(ו) המאמר(ים) הנ"ל. וכן הועתק ממנו מאמר ד"ה (וכד אנת תסתלק) ולהבין ענין ביאור דברי ר"מ מש"פ עקב שנדפס לקמן.

בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 נעתקה רק הפתיחה כבפנים. ועל ההמשך מציין לעיין במאמר ד"ה ואהבת את ה"א כמצויין לקמן הערה 18.

2) זכור ה' . . את חרפתינו: **איכה ה, א — כנרשם בהכותרת כאן.**

3) נחלתנו: **איכה שם, ב.**

4) השיבנו כו' כקדם: **איכה שם, כא.**

5) השיבנו . . כופלים אותו . . לסיים בדבר טוב: **ראה רש"י שם פסוק כג.**

6) כי אם מאס: **איכה שם, כב.**

7) במד"ר אם מאיסה . . לאתרצי': **ראה איכ"ר בסופו.**

8) שובו אלי ואשובה: **מלאכי ג, ז.**

אך הענין הוא שיש ב' בחי' בתשובה, תשו"ת ותשו"ע[9] כנודע, ולכן מ"ש שובו אלי י"ל שזהו הבקשה על בחי' תשו"ת ועי"ז ואשובה גם בבחי' תשו"ע ג"כ, וענין השיבנו[10] הוא שכנס"י מבקשת שיומשך מלמעלה תחילה ועי"ז ונשובה בבחי' תשו"ת וגם בחי' תשו"ע, וזהו ונשובה ל' רבים כו'.

ובכדי להבין כ"ז צ"ל תחלה ענין בחי' עוה"ב שנת' בביאור מאמר יפה שעה א'[11] בתשובה ומעשים טובים, שג"ע נק' עוה"ב[12], ונת' שם בענין מרוב כל שכל הוא העמוד שמחבר געה"ת עם בחי' געה"ע, וענין רוב כל שיש ריבוי בחי' כל שהגם שבספרים לא נז' רק ב' בחי' ג"ע, עכ"ז יש בג"ע ריבוי בחי'[13], שהרי בת"ח ארז"ל שאין להם מנוחה[14] כו' שנאמר ילכו מחיל אל חיל[15], וגם באצי' בבחי' סדרי השתלשלות שמח'[16] ואילך יש ד' פרצופים[17] שבכ"א יש בחי' כל שהו"ע חיי העוה"ב כו'[18].

בס"ד

כי בועלי' עושיך' ה' צבאות שמו (ישעי' סנ"ד ה') וארז"ל בסנהדרין פ"ב דף"ב ב' ואשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנא' כי בועלי' כו'[2]

---

9) תשו"ת ותשו"ע: זהר רע"מ נשא קכג, א.

10) השיבנו: תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.

11) בביאור מאמר יפה שעה א': שנדפס לפנ"ז.

12) שג"ע נק' עוה"ב: ראה שם פ"א.

13) מרוב כל . . ריבוי בחי': ראה שם ספ"ה.

14) בת"ח . . שאין להם מנוחה: ברכות בסופה. ראה גם תו"ח שמות ח"א ד, ג. וש"נ.

15) ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

16) שמח': = שמחכמה.

17) שמח' . . ד' פרצופים: ראה ע"ח שער הכללים פ"ב. שער הגלגולים הקדמה א. הקדמה י"א. סה"מ תרל"ח ע' קעט. וש"נ.

18) העוה"ב כו': ראה ההמשך לקמן במאמר ד"ה ואהבת את ה"א בתחלתו בשו"ה ביו"ד — וגם צ"ל מה שנת' שם פ"ד.

1) כי בועלי' עושיך: פתיחה אחרת להמאמר ד"ה זכור ה' מה הי' לנו שנדפס לפנ"ז, וכן לד"ה ואהבת את ה"א שנדפס לאח"ז.

המאמר נרשם בגוכתי"ק 14 שורות, אח"כ באים הוראות להמעתיק והם, להעתיק קטע ממאמר ד"ה זכור ה' מה הי' לנו. להניח חלק ה' שיטות, (ועד"ז נרשם בפרקים ב־ה). להעתיק עוד קטעים מד"ה הנ"ל ולציין עליהם הפרקים ב־ו, ובפ"ו באה עוד הוספה — נעתקה לקמן במאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ו. והוא כנראה הסיום לד"ה זה. ראה גם הנרשם לעיל בתחלת המאמר ד"ה זכור ה' מה הי' לנו שנדפס לפנ"ז.

בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 לא נעתקה פתיחה זו.

2) כי בועלי' כו': ראה ההמשך לקמן במאמר ד"ה ואהבת את ה"א שנדפס לאח"ז בתחלתו בשו"ה להאהבה — ולהבין זה צ"ל עוד ענין ברך.

בס"ד דברים

ואהבת את הוי'[1] אלקיך[2] כו' והיו הדברים האלה[3], ופירש"י מהו[4] האהבה והיו הדברים האלה שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומתדבק[5] בדרכיו, והוא מהספרי, וידוע מארז"ל והיו הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר[6], וצ"ל מה"ע להאהבה*[7] כו'. ולהבין זה צ"ל עוד ענין ברך כו' בכל[7], שנחלקו רבותינו ז"ל בגמ' ובמד"ר[8], שיש מ"ד שלא הי' לו בת, ויש מ"ד שהי' לו בת, ואחרים מוסיפים בת היתה לאברהם ובכל שמה. וילהק"ת ענין בחי' עוה"ב שנת' בביאור דיפה שעה א'[9] בתשובה ומעשים טובים, שג"ע נק' עוה"ב[10], והגם שיש ריבוי בחי' ג"ע כמשנת"ש, מ"מ בספרים לא נזכר רק ב' בחי' געה"ע וגעה"ת[11], שבד"כ נחלקים לב' בחי' ביו"ד נברא העוה"ב[12] הוא בחי' געה"ע כו', ויש בחי' געה"ת. וגם צ"ל מה שנת' שם פ"ד, בענין פרעה שאמר אם בן הוא והמיתן כו' ואם בת[13] כו' עד שגם בעת שציוה לכל עמו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר וכל הבת תחיון[14], אפי' של ישראל ג"כ, שצ"ל בתוס' ביאור ענין קפידתו על הזכרים דוקא, משא"כ על הבת כו', וגם צ"ל למה ציוה למילדות דוקא, ולא מצא לו דרך אחרת, והנה מי היו המילדות יש פלוגתא במד"ר רב אמר כלה וחמותה[15] יוכבד ואלישבע בת

---

1) ואהבת את הוי' אלקיך: **זהו פתיחה הג' למאמר זה. ראה גם הנרשם לעיל בריש המאמרים ד"ה זכור ה' מה הי' לנו וד"ה כי בועליך עושיך.**

לפ"א לאחרי הפתיחה — ראה אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תצו־ב'תק. לפ"ב — ראה אוה"ת שם ע' ב'תק־ב'תקא. לפ"ג — ראה אוה"ת שם ע' ב'תקא — והוא ע"פ לשונו. לפ"ד — ראה אוה"ת שמות שם ס"ע ב'תקא־ב'תקב; תו"א מקץ לו, ג — והוא ע"פ לשונו. לפ"ה — ראה גם אוה"ת שם ס"ע ב'תקב ואילך. ע' ב'תקה. לפ"ו — ראה אוה"ת שם ע' ב'תקיא. לקו"ת מטות פה, ג־ד.

המאמר נרשם בגוכתי"ק עד התיבות ולהבין זה צ"ל עוד ענין ברך. ובאה הוראה להמעתיק להעתיק ממאמר ד"ה כי בועליך עושיך. ראה גם הנרשם לעיל שם.

בהכותרת כאן תיבת דברים ניתוסף ע"פ בוך 363.

2) ואהבת את הוי' אלקיך: **ואתחנן ו, ה.**

3) והיו הדברים האלה: **ואתחנן שם, ו.**

4) מהו: **בסיום המאמר: ומהו. ברש"י: ב' גירסאות. ראה גם לקו"ש שבהערה הבאה.**

5) ומתדבק: **וכ"ה בסיום המאמר. בלקו"ש ואתחנן כרך לד ע' 32: ברש"י ב' גירסאות.**

6) והיו הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר: **כ"ה בכ"מ — ראה תנחומא נח ג. משנת רבי אליעזר פי"ג בהוספה — במהדורת תשס"ה ליתא. זהר ואתחנן רסח, א. סה"מ תרמ"א ע' ט. וש"נ. ע' שפה. וש"נ. תרכ"ז ע' שה. ס"ע תכב. תרל"א ח"א ע' ריד. ע' שמח.**

*7) להאהבה: **כ"ה בגוכתי"ק.**

7) ברך כו' בכל: **ח"ש כד, א.**

8) שנחלקו . . בגמ' ובמד"ר: **ב"ב טז, ב. ב"ר פנ"ט, ז. ראה גם לקמן מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק סוף פיסקא ולהבין ביאור.**

9) בביאור דיפה שעה א': **נדפס לעיל.**

10) שג"ע נק' עוה"ב: **ראה לעיל שם פ"א.**

11) בספרים . . געה"ע וגעה"ת: **ראה שם פ"ה.**

12) ביו"ד נברא העוה"ב: **ראה שם פ"ה.**

13) אם בן הוא והמיתן כו' ואם בת: **שמות א, טז.**

14) כל הבן הילוד . . וכל הבת תחיון: **שמות א, כב. ראה שמו"ר פ"א, יח בסופו.**

15) רב אמר כלה וחמותה . . אשה ובתה: **שמו"ר פ"א, יג.**

עמינדב, וכן איכא מ״ד בגמ׳ פ״ק דסוטה[16], רב שמואל[17] בר נחמן אמר אשה ובתה[15] יוכבד ומרים, וכן יש מ״ד בפ״ק דסוטה[16]. והנה שרש הענין יובן עפמשנ״ת במ״א שענין יניקת החיצונים[18] הוא בשני אופנים[19], הא׳ מהמקיף ע״ד כמה א״א לפניו שארז״ל במשנה פ״ה דאבות[20], והב׳ בסוף הפנימי, דהיינו כשהוא בבחי׳ קטנות וצמצום השפע דאו״פ, משא״כ כשהאור מלובש באו״פ בבחי׳ כלים עליונים אז אין יכולים לינק כו׳, וכן כשיש יחוד בין המקיף לפנימי דהיינו ע״י בחי׳ אהבה דבכל מאדך שאז המקיף שולט על הכלים כמ״ש בד״ה נשא[21] שז״ע בני גרשון נושאי היריעות אז אין יכולים לקבל גם מהמקיף דהיינו גם לא בחי׳ אחוריים של המקיף כו׳, ואפ״ל שגם מה שאחוריהם אל המקיף[22] גם זה אינם יכולים לקבל. ושרש ענין גלות מצרים שמצרים העובדים למזל טלה[23] משלו עי״ש[24] מפני ריבוי יניקת השפע שקיבל השר שלהם יותר מחוק הקצוב מפני כי ז״א הי׳ בבחי׳ עיבור תלת גו תלת[25] בבטן אימא וכמארז״ל תינוק כו׳ ראשו בין ברכיו[26] כו׳ שז״ע שהי׳ בבחי׳ העלאה להמקיף דאימא, וכאשר הוא תלת גו תלת מובן שהאור הנשאר בכלים דז״א הוא בתכלית הקטנות ולכן קיבל פרעה אז מב׳ האופנים, היינו מבחי׳ המקיף מפני שהי׳ מקופל תלת גו תלת בבטן אימא שעי״ז הי׳ יכול לקבל ע״ד כמה א״א מבחי׳ המקיף כו׳, וגם מבחי׳ הפנימי ג״כ מחמת גודל הצמצום שהי׳ בקטנות מאד וראשו מקופל בין ברכיו, לכן ינק מבחי׳ שערות דז״א, שזהו ענין בחי׳ מותרות השפע דאו״פ דז״א מה שיוצא דרך השערות שהגרם לזה מחמת צמצום האור שבכלים מחמת שהי׳ ראשו בין ברכיו תלת גו תלת כו׳, ואפ״ל שהחיות שלהם בחוק הקצוב הוא רק בין צירוף לצירוף שהוא מבחי׳ האחוריי׳ דעור שבין שערה לשערה עד״מ, ע׳ בת״א בד״ה ויאבק[27], אבל כשקיבל מעצם השערות ה״ז תוס׳ יניקה כו׳.

---

16) פ״ק דסוטה: **יא, ב. ראה גם לקמן רפ״ג.**

17) רב שמואל: **בשמו״ר שם: רבי שמואל.**

18) שרש הענין . . יניקת החיצונים: **להבא להלן עד סיום הפרק ראה אוה״ת שמות כרך ז ע׳ ב׳תצו־ב׳תק. ב׳תקה.**

19) יניקת החיצונים הוא בשני אופנים: **ראה גם לקמן מאמר ד״ה וכד אנת תסתלק פ״א פיסקא והענין יובן. פ״ג. תו״א וישלח כו, ב הובא בסמוך בפנים. תו״ח שמות ח״א כג, ד ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם. כה, ב. לא, ב ואילך. אוה״ת שמות כרך ז ע׳ ב׳תצו ואילך. ע׳ ב׳תקי. סה״מ תרכ״ז ס״ע תצג ואילך. וש״נ.**

20) כמה א״א . . פ״ה דאבות: **מ״ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה כמה מעלות טובות פ״א. וש״נ.**

21) יחוד בין המקיף לפנימי . . בד״ה נשא: **ראה לקו״ת נשא כד, א־ב ואילך.**

22) שאחוריהם אל המקיף: **ראה ע״ח שער דרושי אבי״ע שמ״ב, פ״ג ופי״ג. תו״ח שמות ח״א כג, ד. וש״נ.**

23) שמצרים העובדים למזל טלה: **ראה זהר פינחס רנ, ב. רנא, ב. לקו״ת שלח מג, ב.**

24) עי״ש: **= על ישראל.**

25) ז״א . . עיבור תלת גו תלת: **באוה״ת כאן ע׳ ב׳תצט מציין לפע״ח שער חג המצות שכ״א, פ״א.**

26) תינוק כו׳ ראשו בין ברכיו: **ראה נדה ל, ב.**

27) שהחיות שלהם . . בת״א בד״ה ויאבק: **וישלח כו, ב.**

(ב) **ומעתה** יובן[28] מה שציוה פרעה למילדות דוקא אם בן כו׳, דהנה המילדות הן שפרה ופועה[29], שארז"ל ע"ש שמשפרת הולד[30], והיינו שממשכת בחי׳ הענג העליון המלובש בבינה[31] דאצי׳ שישתנה למהות אחר היינו שיתצמצם בכלי גבוליות להיות נק׳ ש"י עולמות, שז"ע שארז"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכצו"צ ש"י עולמות[32], וזהו ענין שפרה שממשכת בחי׳ שפיר הוא בחי׳ ענג העליון* עד שמשפרת הולד היא בחי׳ אותיות המחשבה, והיינו שיתחלק בחי׳ החכמה בהתחלקות אותיות המחשבה שעי"ז משתנה הענג העליון המלובש בחו"ב דאצי׳ להיות נק׳ בשם עולמות כו׳, וז"ע שמשפרת הולד, ולד הוא אותיות המחשבה, והיא משפרת אותו שיומשך וישתנה בחי׳ הענג שיש בחכמה הוא בחי׳ בריקת וסקירת השכל מצד היותו קרוב לבחי׳ המקור דבחי׳ משכיל כמ"ש במ"א שלכן שכשנופל לו שכל חדש דוקא אז מתמלא תענוג, ולא משכל ישן[33] כמ"ש במ"א באריכות, וכן בחי׳ הענג המלובש בבינה, שישתנה ממהות למהות להיות בחי׳ ש"י[34] עולמות[35] כו׳ דירתין צדיקייא[34] כו׳, וכמ"ש במ"א בענין ד׳ מאות[36] שקל[37] דאברהם שהם ת׳ עלמין[35] דכסופין[38] דירתין צדיקייא לע"ל שהם עובר לסוחר[37],

---

*) נרשם בצד השמאלי של העמוד מלמטלמ"ע ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך כאן.

ע"ד הנותן אמרי שפר[א], וכענין שמצינו בגמרא שא"ל מטרוניתא[ב] פניך דומים למלוי ברבית כו׳ א"ל תרווייהו אסירי, אלא חכמת אדם תאיר פניו[ג], שזהו בחי׳ העונג המלובש בחכמה שמזה הי׳ נמשך אצלו יופי הפנים כו׳, נמצא שפר שהוא יופי נמשך מענג החכמה כו׳.

א) הנותן אמרי שפר: **ויחי מט, כא.**

ב) בגמרא שא"ל מטרוניתא: **ראה ברכות נה, א. נדרים מט, ב. מאמרי אדה"א נ"ך ר"ע רפג. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע׳ קיז. סה"מ תרל"ט ח"ב ע׳ תנו.**

ג) חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א. ראה לקו"ת מסעי צג, ב. לקמן מאמר ד"ה אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן פ"א.**

---

28) ומעתה יובן: **לפרק זה ראה אוה"ת כאן ע׳ ב׳תק־ב׳תקא.**

29) המילדות הן שפרה ופועה: **שמות א, טו.**

30) שפרה . . שמשפרת הולד: **סוטה יא, ב.**

31) הענג העליון המלובש בבינה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה וילקט יוסף פ"ב. ד"ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ"ב. וש"נ.**

32) עתיד הקב"ה להנחיל לכצו"צ ש"י עולמות: **עוקצי׳ בסופה. ראה גם הנסמן לעיל מאמר ד"ה מאימתי קורי׳ את שמע סוף פיסקא והנה ישראל.**

33) הענג שיש בחכמה . . משכל ישן: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"ב. וש"נ.**

34) ש"י עולמות כו׳ דירתין צדיקייא: **כ"ה גם באוה"ת כאן ע׳ ב׳תק. ותיבת כו׳ ליתא שם.**

35) ש"י עולמות . . ת׳ עלמין: **ראה אוה"ת שמות כרך ח ע׳ ב׳תתמה.**

36) בענין ד׳ מאות: **ראה גם בסמוך הערה 40.**

37) ד׳ מאות שקל . . עובר לסוחר: **ח"ש כג, טז.**

38) ת׳ עלמין דכסופין: **ראה זהר אד"ר נשא קכח, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע׳ א׳קכה. וש"נ. תו"ח שמות ח"א כה, ד. וש"נ.**

סוחר הוא בחי׳ המקיפים דבינה כנודע שבינה היא מקור המקיפים[39], ועובר לסוחר הוא למעלה מבחי׳ המקיפים[40], ועד״ז יובן כאן שז״ע שיומשך מבחי׳ ענג העליון שישתנה להיות מהות אחר היינו כלי נגבל עד שיקרא בשם עולם, ש״י עולמות, וזהו בחי׳ ה׳[41] ראשונה[42] דש׳ הוי׳ בחי׳ עלמא דאתכסיא[43] שנק׳ בשם עולם שזהו ממשיך שפרה[41] כו׳, וזהו בחי׳ ג״ע העליון[42] כידוע, שביו״ד נברא בחי׳ עוה״ב[12] זה כו׳, ע״י שפרה שממשכת בחי׳ זו להיות ביו״ד נברא העה״ב כו׳.

ושם השנית פועה[44] היא המולדת את האותיות של הדבור עליון דאצי׳ שנק׳ בשם עלמא דאתגליא[45], שממשכת בחי׳ מדות עליונות שיבואו בהתחלקות האותיות דבחי׳ דבור העליון דאצי׳, שענין המשכת המדות אל הדבור עליון דאצי׳ זהו ע״י פועה שמפעפעת את הולד[46] שפועה הוא לשון דבור[47], והיינו שממשכת את בחי׳ הדבור עליון ע״י שממשכת בחי׳ המדות לבחי׳ דבור וז״ע שמפעפעת את הולד הוא בחי׳ הדבור להיות בחי׳ עלמא דאתגליא, וז״ע בחי׳ ה׳ אחרונה[48] דש׳ הוי׳ שהו״ע בהבראם בה׳ בראם[49] כו׳, ונודע כי בחי׳ ה׳ תתאה דש׳ הוי׳ הוא בחי׳ ג״ע התחתון[50] כמ״ש במ״א.

ג) **ומעתה** צ״ל[51] ענין הפלוגתא דרב ושמואל בפ״ק דסוטה די״ג ע״ב[52] ובמד״ר הנ״ל[53] שרב אמר כלה וחמותה יוכבד ואלישבע, ורשב״ן אמר אשה ובתה יוכבד ומרים, דהנה י״ל עוד בענין המילדות ע״ד מ״ש בזח״ג בלק דרג״ב גבי ומגבעות אשורנו, שנת׳ שם ענין לידת ז״א מבינה ולידת מב״ד[54] ממל׳ ע״ש במק״מ ובבה״ז[55], וכן באמת דוד נולד ממרים כמ״ש במד״ר פ׳ שמות פ״א[56] גבי ויעש להם בתים.

---

39) שבינה היא מקור המקיפים: **ראה ע״ח שער טנת״א ש״ה, פ״ג. לקו״ת להאריז״ל תהלים סנ״ג.**

40) ועובר לסוחר . . למעלה מבחי׳ המקיפים: **ראה תו״א וישלח כד, ג. מג״א צח, ג. תו״ח שמות ח״א כו, א. וש״נ.**

41) ה׳ ראשונה . . שפרה: **ראה גם לקו״ת צו טז, ג. הנסמן לקמן הערה 48.**

42) ה׳ ראשונה . . ג״ע העליון: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ כרך ב׳ ע׳ תרמד.**

43) עלמא דאתכסיא: **ראה הנסמן לעיל מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א ספ״ד.**

44) ושם השנית פועה: **שמות א, טו.**

45) עלמא דאתגליא: **ראה לעיל הערה ד״ה עלמא דאתכסיא.**

46) פועה שמפעפעת את הולד: **ראה סוטה יא, ב.**

47) שפועה הוא לשון דבור: **ראה רש״י שמות וסוטה שם.**

48) שפועה הוא . . ה׳ אחרונה: **ראה גם מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ כח. וש״נ. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ ריג. וש״נ.**

49) בהבראם בה׳ בראם: **בראשית ב, ד. ראה מנחות כט, ב. ב״ר פי״ב, ב. פרש״י עה״פ.**

50) ה׳ תתאה . . ג״ע התחתון: **ראה גם ביאוה״ז להצ״צ כרך ב׳ ע׳ תרמד.**

51) ומעתה צ״ל: **לפרק זה ראה אוה״ת כאן ע׳ ב׳תקא והוא ע״פ לשונו.**

52) די״ג ע״ב: **כנראה צ״ל: די״א ע״ב.**

53) ובמד״ר הנ״ל: **לעיל פ״א.**

54) מב״ד: **באוה״ת כאן וכן בסמוך: משיח.**

55) ובבה״ז: **בלק קה, א ואילך.**

56) דוד . . ממרים . . במד״ר . . פ״א: **שמו״ר פ״א, יז.**

והנה בשרש פועה יש ב' פנים א' ל' צעקה כמ"ש כיולדה אפעה (ישעי' מ"ב י"ד), והב' מה שהוא שם מין נחש כמ"ש תהרגנו לשון אפעה[57] (באיוב ך' י"ו[58]), אפעה ושרף מעופף[59] (בישעי' למ"ד ו') וקאי על חזקי'[60] ומב"ד[54], א"כ היינו כנ"ל שממרים שהיא פועה ודבור למ"ד אשה ובתה, יצא ונולד מב"ד[54], ועמ"ש סד"ה רני ושמחי בת בענין ג' בחי' שנק' כנס"י בתי אחותי אמי, ושלעתיד תתעלה בחי' בת[61] ביתר שאת, והיינו עליית ש'*[62] ב"ן[62] למעלה גם מבחי' בינה דתיקון וכמשנ"ת ע"פ הזח"ג שלח דקע"א בענין והי' ביום ההוא[63] יצאו מ"ח מירושלם[64] שהוא מל'[65], חציים אל הים הקדמוני שהוא בינה[66], ועד"ז יובן שממרים שהו"ע בירור ש' ב"ן להפך ממרירו למיתקא נולד מב"ד[54] שנאמר בו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד[67], וכן במ' השמיני הדר[68] שהוא יסוד דא"ק[69] כתיב ושם עירו פעו[68], וע' בזח"ג נשא קמ"ב סע"א, ובעה"מ דך"ח ד' שהו"ע פועה כו'. וכ"ז הוא למ"ד ששני המילדות הם יוכבד ומרים, אשה ובתה כו'. אבל למ"ד שהם כלה וחמותה יוכבד ואלישבע בת עמינדב יובן ע"פ מ"ש הרמ"ז בשם ספר הגלגולים[70] על מאמר הזח"ג שמיני דל"ח סע"ב בענין ההפרש בין בחי' המל' כשנק' בת שבע, ובין כשנק' אלישבע[71], דאלישבע מורה על היותה מתוקנת בבחי' מוחין ויש לה זיווג, כי אותיות אל מורים על החסד[72], וגם כי

---

57) תהרגנו לשון אפעה: בכתוב ובאוה"ת: תהרגהו. ולהעיר שכ"ה גם באיכ"ר (באבער ווילנא תרנ"ט) פ"ה, ג.

58) י"ו: כ"ה גם באוה"ת כאן. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ"ז. וש"נ.

59) אפעה ושרף מעופף: באוה"ת כאן (הועתק גם בס' החקירה להצ"צ מהדורת תשס"ו ע' קסו שרש פועה): יצא אפעה ושרף מעופף. בכתוב, כבפנים.

60) וקאי על חזקי' ומב"ד: כ"ה גם באוה"ת כאן.

61) סד"ה רני ושמחי . . תתעלה בחי' בת: ראה תו"א מקץ לו, ג ואילך.

*62) בת . . ש' ב"ן: נסמן לקמן ע' תכו.

62) ש' ב"ן: מובא כמ"פ בע"ח ופע"ח וכו'. ראה גם ז"ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס' הפליאה פרעמישלא תרמ"ד ל, רע"ב (הב'). שושן סודות מ, ב. מא, ב.

63) זח"ג שלח דקע"א . . והי' ביום ההוא: רע"א. ביאוה"ז שם פט, ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב מהדורת תשס"ה ע' תקי.

64) והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלם: זכרי' יד, ח.

65) מירושלם שהוא מל': ראה (בנוסף להערה 63) סה"מ תרל"ח ע' תמא. וש"נ.

66) הים הקדמוני שהוא בינה: ראה (בנוסף להערה 63) פרדס שער המציאות שי"ד, פ"ג. שער עה"כ שכ"ג, פ"י מערכת ים. לקו"ת שמיני יט, ב. חוקת סג, ג. האזינו עז, ב.

67) הנה ישכיל עבדי . . מאד: ישעי' נב, יג. ראה ת"י שם. תנחומא תולדות באבער כ. וש"נ.

68) במ' השמיני הדר . . ושם עירו פעו: וישלח לו, לט.

69) הדר שהוא יסוד דא"ק: ראה ע"ח סדר אצי' למהרח"ו ש"ג, פ"ב.

70) הרמ"ז בשם ספר הגלגולים: ברמ"ז שם: כמ"ש בח"ב מספר הגלגולים דף י"ב ע"ב — לפנינו פל"ז. הבא בפנים, בשינוים קלים.

הרמ"ז נזכר גם בלקו"ת (מטות פד, ג) המובא בסמוך בפנים.

71) המל' כשנק' בת שבע . . אלישבע: ראה גם פלח הרמון ויקרא ע' ג וע' יד. וש"נ.

72) אותיות אל מורים על החסד: ראה זהר אחרי סה, א. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד. וש"נ.

לקח אותה אהרן איש חסד[73] שושבינא דמט׳[74], ובת שבע מורה על היותה בלתי מתוקנת שפי׳ הרמ״ז שר״ל שחסר ממנה ביסום החסדים משא״כ אלישבע היינו כשקיבלה טפת מ״ד, וע״ש בפי׳ הרמ״ז שהאריך, ואיך דשייך המשכה זו לבחי׳ שופר, ברוחו שמי׳ שיפרה (איוב ד״ו י״ג) וזהו עצמו ענין ההפרש בין המל׳ כשנק׳ בחי׳ בתי[75] ע״ד בת שבע, משא״כ כשקיבלה טיפת מ״ד נק׳ כלה, וע׳ בלק״ת בד״ה ואשה כי תדור נדר[76], ובד״ה עיני כל[77], ואפ״ל עוד[78] שז״ע אלישבע, אלי שבע שמקבלת מבחי׳ כל, כי כל בשמים ובארץ[79] שנמשך מבחי׳ שמי׳ מדות עליונות בבחי׳ ארץ מל׳[80] דאחיד בשמיא ובארעא[81], שבחי׳ אחד כמו שהוא בשמים נמשך גם בארץ, וע׳ בד״ה וארא בת״א ר״פ וארא, ואז נק׳ אלישבע כו׳[78].

ד) **ועוי״ל**[82] שכשנק׳ בת מקבלת מאימא כמ״ש כאמה בתה[83], אבל כשנק׳ כלה הרי שרש המ״ד נמשך מח״ע דבן מסטרא דאבא קאתי[84], ותדע דלכן הבא על הכלה בסקילה[85] כמו הבא על האם ועל אשת אב[86], והבא על בתו בשריפה[87], ונמצא כי כלתו חמורה, שסקילה הוא על הפגם הנוגע בחכמה עילאה, ושריפה הוא על הפגם הנוגע בבינה כמ״ש בק״ש שעהמ״ט אם פגמתי[88] באות יו״ד כו׳ ונתחייבתי כו׳ סקילה, ובאות ה׳ כו׳ שריפה, וגם כמ״ש בזח״ג ד״ק ע״ב בענין אחותי[89] בת אבי היא, ואז דוקא ותהי לי לאשה[90], נמצא י״ל כשנק׳ בשם בת ז״ע

---

73) אהרן איש חסד: **ראה ת״י ברכה לג, ח. שמו״ר פ״ה, י. תו״ח שמות ח״א לז, ג. וש״נ.**

74) אהרן . . שושבינא דמט׳: **ראה זהר רע״מ ויקרא כ, א. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קג. מאמרי אדה״א שמות ח״ב ע׳ שטו וע׳ שמ.**

75) המל׳ כשנק׳ בחי׳ בתי **באוה״ת כאן: בת — ראה לקמן מאמר ד״ה ראה אנכי נותן ספ״ב. וש״נ.**

76) בלק״ת בד״ה ואשה כי תדור נדר: **מטות פד, ג.**

77) בלק״ת . . ובד״ה עיני כל: **מטות פה, סע״ב ואילך.**

78) ואפ״ל עוד . . אלישבע כו׳: **הוספה על האוה״ת.**

79) כי כל בשמים ובארץ: **דבהי״א כט, יא.**

80) שמי׳ מדות . . ארץ מל׳: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא וע״י בחי׳ ביטול. וש״נ.**

81) דאחיד בשמיא ובארעא: **ראה זהר בראשית לא, א. לעיל מאמר ד״ה וידבר הוי׳ כו׳ זאת חוקת התורה פ״א בשם ת״י. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ יג בשם ת״א. וש״נ.**

82) ועוי״ל: **לפרק זה ראה אוה״ת שמות כאן ס״ע ב׳תקא־ב׳תקב; תו״א מקץ לו, ג — והוא ע״פ לשונו.**

83) כאמה בתה: **יחזקאל טז, מד.**

84) דבן מסטרא דאבא קאתי: **ראה זהר במדבר קכ, א. תו״ח שמות ח״א לד, ב. וש״נ.**

85) הבא על הכלה בסקילה: **רמב״ם הל׳ סנהדרין פט״ו, ה״י.**

86) בסקילה . . הבא על האם ועל אשת אב: **רמב״ם הל׳ סנהדרין שם.**

87) והבא על בתו בשריפה: **רמב״ם שם פט״ו, הי״א.**

88) בק״ש שעהמ״ט אם פגמתי: **כ״ה בכ״מ — ראה תו״א מקץ לא, א: כמ״ש בנוסח האריז״ל אם פגמתי באות י׳ ונתחייבתי סקילה. לקו״ת ר״ה נט, א: כמ״ש בכהאריז״ל בקריאת שמע שעל המטה אם פגמתי. ראה סידור אדה״ז במקומו.**

89) בזח״ג ד״ק ע״ב בענין אחותי: **ראה גם ביאוה״ז שם.**

90) אחותי בת אבי היא . . ותהי לי לאשה: **וירא כ, יב.**

בירור הראשון דהעלאת מ"ן בחי' אתכפיא כמ"ש בד"ה רני ושמחי הנ"ל[91] בענין שמעי בת וכו' שכחי עמך ובית אביך[92], הוא בחי' ההרגש בהבלי העולם שצ"ל שכחי עכ"פ לפנות דעתו ולקבל ע"ע עומ"ש בכדי שיהי' כלי לקבל האהבה הבאה מלמעלה, ואזי ויתאו המלך יפיך[93] שיאיר האהבה, וזהו תתן אמת ליעקב[94], כי ישראל הוא כי שרית[95] שכבר גבר ונצח, משא"כ יעקב יו"ד עקב[96] שירד בבחי' עקב אלא שיש יוד בראשו, ועדיין אין לו בחי' אמת בנפשו בטבע ממש, רק שה' יתן אמת ע"י סיוע מלמעלה, ונמצא זהו בחי' אתכפי' עדיין, משא"כ כשנק' כלה זהו[97] בחי' אתהפכא[98] כו'.

ה) **ועפ"ז** יובן[99] מה שרצה פרעה מלך מצרים, מצרים מיצר מי[100] ונק' פרעה ע"ש שאוחז בעורף דא"א[101] בבחי' שלמעלה מבחי' מילדות ולכן הי' מעכב לידת ז"א שז"ע שאמר אם בן הוא והמתן[13] אותו היינו שלא ירד להתגלות בבחי' הכלים כ"א והמיתן אותו והאור יתעלה להיות בבחי' אימא כו', ובעבודה ז"ע מי ברא אלה[102] שיתגלה בחי' אלה ופרעה מיצר מי שמיצר

נרשם בשולי היריעה בגוכתי"ק בד"ה זכור ה' מה הי' לנו [ראה לעיל הערה 1]. ראה אוה"ת שמות כאן ע' ב'תקב.

לפ"ז מיילדות בינה ומ' ב' ההי"ן וצ"ל דא"כ ה"ה היולדות ג"כ, וי"ל שבבינה יש בינה שזהו אימא עילאה[ד], ותבונה[ה], בן ובת[ו], ושפרה י"ל אימא עילאה, והיא מילדת לבחי' תבונה, גם בבחי' מ' ה' תתאה הרי יש יחוד זו"נ דבריאה יצירה והמיילדות הוא מל' דאצי'.

ד) בינה . . אימא עילאה: **ראה ע"ח שער או"א שי"ד, פ"ח.**

ה) בינה . . ותבונה: **ראה שער היחוד קי, א ואילך ובהנסמן לשם.**

ו) ותבונה בן ובת: **ראה תניא פט"ז. סה"מ תרמ"א ע' ז. וש"נ.**

---

91) הנ"ל: **פ"ג — תו"א מקץ לו, ג.**

92) שמעי בת . . ובית אביך: **תהלים מה, יא [ושם ושכחי וכ"ה בתו"א]. הבא להלן הוא ע"פ לשון התו"א.**

93) ויתאו המלך יפיך: **תהלים שם, יב.**

94) תתן אמת ליעקב: **מיכה ז, כ.**

95) ישראל . . כי שרית: **וישלח לב, כט.**

96) יעקב יו"ד עקב: **ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"ב. ראה תו"א ר"פ ויצא. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב בסופו. וש"נ.**

97) כלה זהו: **בגוכתי"ק בד"ה זכור ה' מה הי' לנו [ראה לעיל הערה 1]: כלה היינו בחי' כלתה נפשי [תהלים פד, ג. ראה גם לקו"ת צו ט, ב. במדבר ח, ב. ט, ב.] זהו.**

98) אתהפכא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. וש"נ.**

99) ועפ"ז יובן: **לפרק זה ראה גם אוה"ת כאן ס"ע ב'תקב ואילך. ע' ב'תקה. ובסמוך בפנים מציין למאמר זה.**

100) מצרים מיצר מי: **ראה פע"ח שער חה"מ שכ"א, פ"ז. סידור האריז"ל פיסקא עבדים היינו. תו"א וארא נח, ב. יתרו עא, ד.**

101) פרעה ע"ש שאוחז בעורף דא"א: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות ספ"ד. וש"נ.**

102) מי ברא אלה: **ישעי' מ, כו.**

שמבחי׳ מי לא יתגלה בחי׳ אלה ופ״ו גימ׳ אלה[103], היינו לידת ז״א כו׳, כי הנה מבטן מי יצא הקרח[104], וכתיב כעין הקרח הנורא[105], מי בינה[106] קצה השמים[107] דלעילא (זח״ב ויקהל דרי״א סע״א) וז״א בריח התיכון שמבריח מקצה[108] הנ״ל עד קצה השמים[107] דלתתא כמ״ש בד״ה בן פורת[109], וע׳ במ״א מענין חסד שירותא דעלמא עילאה[110], וכתיב יומם יצוה ה׳ חסדו[111] שפי׳ בזהר שזה״ע יומא דאזיל עם כולהו יומין[112] כו׳, וע׳ בס׳ ברשוי״ב דפ״א ע״א וע״ב[113] שמבטן מי הוא בינה יצא הקרח דא יצחק הנורא ת״ת, וגם המל׳ נק׳ קרח ע״ש. ולפ״ז יש לפרש שמי בינה ובטן יש לפרשו כפשוטו על הבינה ג״כ כמ״ש בכס״מ בפי׳ הת״ז תיקון י״ח דל״ב ע״ב[114], וגם יש לפרש בטן מל׳ שהיא הבטן דבחי׳ מי ע״ש דפ״ב ע״א[115], ומבחי׳ בטן מי יצא הקרח יצחק גבורה[116] הנורא ת״ת ע״ד הגדול הגבור והנורא[117], וזהו אקים את יצחק[118], אקים ר״ת אשר קדש ידיד מבטן[119],

---

103) ופ״ו גימ׳ אלה: **ראה גם לקו״ת פקודי ד, ג. ז, א. תו״ח נח נו, ב ובהערה 15. משפטים ח״ב רצא, ד ובהערה 268.**

104) מבטן מי יצא הקרח: **באוה״ת כאן ע׳ ב׳תקג מציין איוב סי׳ י״ח. כנצ״ל איוב לח, כט.**

105) כעין הקרח הנורא: **יחזקאל א, כב.**

106) מי בינה: **ראה גם זהר משפטים קיז, ב. לקו״ת פקודי ד, ג. תו״ח פקודי ח״ב תמג, ד ובהערה 78.**

107) קצה השמים . . עד קצה השמים: **ע״פ ואתחנן ד, לב.**

108) בריח התיכון שמבריח מקצה: **ע״פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.**

109) בד״ה בן פורת: **ראה אוה״ת ויחי ע׳ שצה וע׳ 792.**

110) חסד שירותא דעלמא עילאה: **ראה המשך מים רבים תרל״ו פ״ס: ממ״ש בזהר ע״פ הלוך ונסוע הנגבה. תער״ב ח״ב ע׳ תתקפ: וכמא׳. אוה״ת במדבר כרך ד ע׳ א׳תעט ובמהדורת תשנ״ז בהעלותך בהוספות ע׳ ב.**

111) יומם יצוה ה׳ חסדו: **תהלים מב, ט.**

112) יומא דאזיל עם כולהו יומין: **ראה זהר אמור קג, ב. פע״ח ש׳ יוה״כ שכ״ז, פ״ג (הובא ברמ״ז לזהר יתרו סז, א — אוה״ת ויקהל ע׳ ב׳קצג). לקו״ת להאריז״ל ר״פ לך, הובא לקמן מאמר ד״ה ראה אנכי נותן פ״א. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳לה.**

113) בס׳ ברשוי״ב דפ״א ע״א וע״ב: **אוה״ת כאן ע׳ ב׳תקג־ב׳תקד. נדפס גם באוה״ת איוב כרך א ע׳ תרצב.**

114) ובטן . . הבינה . . בכס״מ . . דל״ב ע״ב: **בדפוסים אחרים נח, ב ובכס״מ אות פ.**

115) בטן מל׳ . . דפ״ב ע״א: **אוה״ת כאן ע׳ ב׳תקה.**

116) יצחק גבורה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ת״ר נר חנוכה ובהערה 95.**

117) הגדול הגבור והנורא: **עקב י, יז. נוסח שמ״ע. באוה״ת כאן מציין: ובתיקון נ״ג ד״צ ע״ב . . בכס״מ. בדפוסים אחרים קכד, א ובכס״מ אות מ. ראה גם פע״ח שער העמידה ש״ט, פ״ג. פ״ד. ועוד.**

118) אקים את יצחק: **לך יז, כא.**

119) אקים ר״ת אשר קדש ידיד מבטן: **ראה שבלי הלקט הל׳ מילה ס״ד ע׳ קפח בשם ר׳ אלחנן ב״ר שלמה. סמ״ג עשין כ״ח: הגהות מיימוני דפוס קושטא הל׳ מילה פ״ג: ב״י לטור יו״ד הל׳ מילה סרס״ה ד״ה כתב הר״ד אבודרה״ם; פרישה שם אות ח. מאירי לשבת קלז, ב. אבודרהם ש״ט הל׳ מילה ע׳ שנא. ארחות חיים הל׳ מילה (א, ז פי׳ ברכת המילה ע׳ 10). כל בו הל׳ ברכות (נ. י. תש״ו ר״ע קז. ירושלים תשנ״ז תקנו, ב). מנורת המאור ר״י אלנקאוה פרק המצות ש״י הל׳ מילה ע׳ 469. מנורת המאור ר״י אבוהב הנר השלישי פ״ב אות פ ע׳ 178. זכרון ברית לראשונים ח״א**

ידיד זה יצחק כפרש״י בשבת ספי״ט[120], וגם מבטן מי, היינו מי שמלל לאברהם[121], יצא הקרח היינו מי ימלל בחי׳ גבורות ה׳ דא יצחק[122], וזהו קרח הנמשך מתוקפא דצפון[123], וכתיב לפני קרתו מי יעמוד[124], ויכול להיות ח״ו כמארז״ל חמרא אפי׳ בתקופת תמוז קרירא לי״[125] כו׳ שבעבודה הגם שמתבונן איך שאני ה׳ לא שניתי[126] כו׳ עכ״ז קרירא לי׳ כו, ע׳ בד״ה ביום השמיני שלח פ״ג[127] שלכן צ״ל ישלח דברו וימסם[128].

ואפ״ל פי׳ לפני קרתו מי יעמוד[124], היינו שמבחי׳ מי נמשך ג״כ שיהי׳ נימוס הקרח ע״ד שפי׳ בזח״ג בלק דקפ״ה[129] בענין אם עוונות תשמור כו׳ דאפי׳ הכי אד׳ מי יעמוד[130] וכמ״ש בלק״ת בביאור ע״פ ועתה יגדל נא[131], או עכ״פ שיהי׳ הקרח בבחי׳ קרח הנורא, קרח פרסא כמ״ש בסידור[132] ע״פ הנותן שלג כצמר[133] שקרח הוא הפרסא[132] שבין בינה לחג״ת, וכמ״כ בין אצי׳ לבי״ע, אך נורא ת״ת ור״ל שאין הפרסא העלם גמור, וזהו ג״כ ענין מי ברא אלה[102], ובחי׳ אלה הוא פקודי המשכן יחוד ו״ה כמ״ש בלק״ת[134] ע״פ זה, בהקדמת הלק״ת[135], ופרעה

נרשם בשולי היריעה בגוכתי״ק בד״ה זכור ה׳ מה הי׳ לנו [ראה לעיל הערה 1] ללא ציון מקומו בפנים.

פרעה רצה בקרח מל׳ והעיקר שלא רצה בקרח הנורא ת״ת.

קראקא תרנ״ב ע׳ 89. (פי׳ הרא״ש בהדר זקנים; משנת הרא״ש ב״ב תשס״ז); בעל הטורים; רבותינו בעה״ת; פי׳ התורה לר״ח פלטיאל לך יז, כא. באוה״ת שמות (כאן ר״ע ב׳תקד; איוב ע׳ תרצב) מציין לזהרי חמה לזהר לך צו, א [רא״ג באור החמה שם].

120) ידיד זה יצחק כפרש״י בשבת ספי״ט: **קלז, ב ד״ה אשר קידש. ראה גם תוד״ה בן ידיד מנחות נג, ב בסופו. זהר לך שם. שמיני לט, ב. אוה״ת שם.**

121) מי שמלל לאברהם: **ע״פ וירא כא, ז.**

122) מי ימלל . . גבורות ה׳ דא יצחק: **תהלים קו, ב. זהר תולדות קלה, א.**

123) קרח הנמשך מתוקפא דצפון: **ראה אוה״ת כאן שמציין לזהר בראשית כט, ב.**

124) לפני קרתו מי יעמוד: **תהלים קמז, יז.**

125) חמרא אפי׳ בתקופת תמוז קרירא לי׳: **שבת נג, א. ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שצח. וש״נ. תרמ״א ע׳ קיג. וש״נ.**

126) שאני ה׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו״ת אמור לא, א ואילך. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שסט ואילך. וש״נ.**

127) בד״ה ביום השמיני שלח פ״ג: **לקו״ת שמע״צ פז, ג.**

128) ישלח דברו וימסם: **תהלים קמז, יח.**

129) בזח״ג בלק דקפ״ה: **כ״ה גם באוה״ת כאן ע׳ ב׳תקה. אבל בע׳ ב׳תקד; איוב ע׳ תרצג נוסף ע״ב.**

130) אם עוונות תשמור . . מי יעמוד: **תהלים קל, ג.**

131) בלק״ת בביאור ע״פ ועתה יגדל נא: **שלח מ, א.**

132) בסידור . . שקרח הוא הפרסא: **שחרית סג, ג. סד, א.**

133) הנותן שלג כצמר: **תהלים קמז, טז.**

134) אלה . . פקודי המשכן יחוד ו״ה . . בלק״ת: **פקודי לח, כא. לקו״ת פקודי ד, ד.**

135) בהקדמת הלק״ת: **באוה״ת כאן ליתא. כנראה שקורא כן ללקו״ת על חלק שמות — ע״ד בהתחלת הלקו״ת.**

האוחז בעורף דא״א[101] מעכב להיות מיצר מי שלא יומשך בחי׳ אלה מבחי׳ מי, וזהו כל הבן הילוד[14] כו׳, ואע״פ שאמר ואם בת[13] היא וחי׳ וכן וכל הבת תחיון[14], זהו ע״ד הקרח כשאינו בבחי׳ הנורא כו׳.

וא״ו) **אמנם** באמת[136] טפש הי׳ פרעה[137] באמרו ואם בת תחיון[138], כמ״ש במד״ר פ׳ שמות תוך פ״א[137], והיינו שלמ״ד[139] ברך כו׳ בכל[7] שלא הי׳ לו בת הוא כפשוטו שלא נמשך ממנו יניקה לפרעה, ולמ״ד[139] שהי׳ לו בת נת׳ בד״ה ביאור יפה ש״א[140], שמ״מ לא נמשך יניקה, מפני שאור החסד אינו מתעבה[141] כו׳, וכ״ש לדעת[139] אחרים שאומרים שבכל שמה, כל הוא יסוד[142] כי כל בשמים ובארץ[79] וכנ״ל ולכן גם הבת נק׳ על שמו בכל, וא״כ אין ממנה יניקה, ועוד כי עם היות הבת היא מבחי׳ גבורה[143] הרי אבא יסד ברתא[144] וע״י היחוד נתבסם הגבורות והם דוחים את החיצונים, ועוד כי ע״י הבת דוקא נמשך והתקין לו ממנו[145] בנין עדי עד, וזהו דעת המד״ר שמות פ״א[137]. ויש להעיר ג״כ מענין שהנשים דוקא לא רצו ליתן נזמיהן לעגל[146], ואשת חיל עטרת בעלה[147] לע״ל. אך הנה[148] כדי להיות והתקין לו ממנו בנין עדי עד צ״ל תחלה בחי׳ אירוסין, וז״ע עיני כל אליך ישברו[149], ואח״כ אחר החופה ואתה נותן כו׳ יחוד ו״ה, בעתו[150]

---

136) אמנם באמת: **לפרק זה ראה אוה״ת כאן ע׳ ב׳תקיא. לקו״ת מטות פה, ג־ד.**

137) טפש הי׳ פרעה . . במד״ר פ׳ שמות תוך פ״א: **ראה שם סי״ד בסופו. אוה״ת כאן. חוקת ע׳ תתכג [במהדורת תשנ״ח ע׳ תתכה. נעתק גם בס׳ החקירה להצ״צ ע׳ 296 במהדורת תשס״ג]. לקמן מאמר ד״ה וכד אנת תסתלק בתחילתו. רד״ק ישעי׳ יט, יא.**

138) ואם בת תחיון: **ראה לעיל הערות 13-14. באוה״ת כאן: ואם בת היא וכו׳. לקמן שם: וכל הבת תחיון שמות א, כב.**

139) שלמ״ד . . ולמ״ד . . לדעת: **ראה לעיל פ״א. וש״נ.**

140) בד״ה ביאור יפה ש״א: **נדפס לעיל.**

141) שאור החסד אינו מתעבה: **ראה פע״ח שער יו״כ שכ״ז, פ״ג. לעיל שם פ״ד. וש״נ.**

142) כל הוא יסוד: **ראה לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה רפ״ב. וש״נ.**

143) הבת . . גבורה: **ראה פע״ח שער התפילין שער ד, פ״ה. ד״ה ביאור יפה שע״א שם. וש״נ.**

144) אבא יסד ברתא: **ראה זהר רע״מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה״ק ס״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שפ הערה ד״ה מצירופי. קונטרסים ס״ע תקמז ואילך. תו״ח שמות (כת״י ר״ש סופר ע׳ טז. במהדורת אותיות מרובעות) ח״א יב, א.**

145) והתקין לו ממנו: **נוסח ברכת נשואין.**

146) שהנשים . . לא רצו ליתן נזמיהן לעגל: **ראה פדר״א פמ״ה. תנחומא תשא יט. ראה גם מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ סט ואילך. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ א ואילך ובהנסמן בהנ״ל.**

147) ואשת חיל עטרת בעלה: **משלי יב, ד. ראה גם לעיל מאמר ד״ה והים בקעת לפניהם ספ״ה ובהנסמן שם.**

148) אך הנה: **להבא להלן ראה לקו״ת מטות פה, ג־ד.**

מכאן הוא ההעתק מהנרשם בגוכתי״ק במאמר ד״ה כי בועלי׳ עושיך שנדפס לעיל פ״ו — ראה לעיל שם הערה 1.

149) אירוסין . . עיני כל אליך ישברו: **תהלים קמה, טו. ראה לקו״ת מטות שם.**

150) ואתה נותן . . בעתו . . אכלם: **ראה הערה שלפנ״ז.**

בעת רצון הוא בחי' החופה כו', שאז נמשך פותח את ידיך[151] היינו ע"ד דכתיב מקדש אד' כוננו ידיך[152] כי צריך לעשות בית קיבול בחי' כלי בכנס"י שתקבל המשכת מ"ד הנק' אכלם[150] וזהו שאמרו בגמ' אשה גולם[153] פי' אטום כבתולה[154] בחי' טמטום הלב[155], וצריך לפתוח בחי' ידים העליונים לחפור בהם לעשות למטה כלי לקבל אכלם הנ"ל, וזהו מקדש כו' כוננו ידיך, דהנה כתיב ועשו כו' ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם[156] בתוך כאו"א, וגם ארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה[157] שהוא התגלות רצונו וחכמתו ית' ונק' המשכת מ"ד טפת ח"ע, אך צ"ל כלי קיבול לזה להיות בכל לבי דרשתיך[158], שאז נק' כלה, ועשיית כלי זה הוא כוננו ידיך ועמ"ש בביאור ע"פ באר חפרוה שרים[159] כו' וביאור ע"פ נשא[160], גם ידיך הוא ל' יודין[161] כי פתיחו דיודי"ן הוא שנמשך מן יו"ד שבראש הוא"ו, ונעשה וא"ו וזהו המשכת רצה"ע כדי לבנות לה כלי בית קיבול כמארז"ל שאין האשה כורתת ברית כו' שעשאה כלי[162], וזהו כי בועליך עושיך[163], ע"י שפותח בעצמו כבי' שג' מפתחות כו' וי"א אף מפתח של פרנסה[164], ואז משביע לכל חי[165] פי' כל חי יסוד דנוק'[166], ע"י שמקבלת מבחי' יוסף שהוא תולדות יעקב[167], שנק' ג"כ כל חי לפי שמקבלת מח"י[166] עלמין[168],

---

151) פותח את ידיך: **תהלים קמה, טז. ראה לקו"ת מטות שם, ד.**

152) מקדש אד' כוננו ידיך: **בשלח טו, יז.**

153) שאמרו בגמ' אשה גולם: **סנהדרין כב, ב. הובא לעיל במאמר ד"ה כי בועליך עושיך. בלקו"ת כאן ליתא.**

154) אטום כבתולה: **ב"ב יב, ב.**

155) טמטום הלב: **ראה יומא לט, א. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פי"ח. וש"נ.**

156) ועשו כו' ושכנתי . . אלא בתוכם: **תרומה כה, ח. ראה אלשיך שם. לקו"ש בא כרך כו ע' 83 הערה 49. שם תרומה ע' 173 הערה 45. טור ברקת הל' יו"ט סתקי"כ (סג, א). טור יהלום יו"ד ססס"ג, ס"ז (ב, ג). מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד ע' ו בשם הה"מ.**

157) משחרב בהמ"ק . . של הלכה: **ראה ברכות ח, א. ראה גם בנוסף ללקו"ת כאן מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. הנחות תקע"ז ע' ש. סה"מ תרמ"א ע' צח ובהנסמן בהנ"ל. לקמן מאמר ד"ה להבין ענין הנפש אלהית פ"ה.**

158) בכל לבי דרשתיך: **תהלים קיט, י. ראה גם לקו"ת מטות פה, ג. לקמן מאמר ד"ה שופטים ושוטרים פ"ב.**

159) בביאור ע"פ באר חפרוה שרים: **חוקת כא, יח. לקו"ת חוקת סד, ב.**

160) וביאור ע"פ נשא: **לקו"ת נשא כא, ב ואילך.**

161) ידיך הוא ל' יודין: **ראה גם בנוסף ללקו"ת כאן לעיל מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ג. וש"נ.**

162) שאין האשה כורתת ברית . . כלי: **ראה סנהדרין כב, ב. הובא לעיל במאמר ד"ה כי בועליך עושיך.**

163) כי בועליך עושיך: **ישעי' נד, ה.**

164) שג' מפתחות . . מפתח של פרנסה: **ראה תענית ב, סע"א ואילך. ראה גם לקו"ש תבוא כרך טל ע' 37 ואילך ובהנסמן שם.**

165) משביע לכל חי: **המשך הכתוב פותח את ידיך — תהלים קמה, טז.**

166) כל חי יסוד דנוק' . . מח"י עלמין: **ראה גם לקו"ת כאן.**

167) יוסף שהוא תולדות יעקב: **ראה וישב לז, ב. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' פיסקא אמצאך בחוץ. וש"נ.**

168) יוסף שהוא . . מח"י עלמין: **ראה תו"א ויחי קב, א. קה, ד.**

ואחר הקליטה אז משביע בבחי' שביעה היפך התשוקה, כי ואל אישך תשוקתך[169] זהו מרחוק עדיין, משא"כ כשנקלט שפע האור וכמ"ש בזח"א ר"פ נח דנ"ט ע"ב נייחא לה, אז ומשביע לכל חי מבחי' רצה"ע, וזהו כי בועליך בעצמו כבי' הוא עושיך להיות יחוד ו"ה, אלה פקודי המשכן[134] כו', אך צ"ל בכל לבי דרשתיך[158] וזהו ואהבת[2] שצ"ל בבחי' רצוא ותשוקה ע"י בחי' ההתבוננות בפסוק שמע[170], וכשפועל בעצמו הרצוא והתשוקה ע"י מה מרוה צמאונו זהו והיו הדברים האלה בד"ת[6] כו' שהוא וחכמתו ורצונו אחד[171]. וזהו שפרש"י ומהו[4] האהבה היינו מילוי האהבה והיו הדברים שעי"ז הוא מכיר בהקב"ה ומתדבק[5] בדרכיו בחי' דרך ה' כו'*.

---

*) אלה פקודי . . דרך ה' כו': בתחילה נרשם סיום אחר להמאמר והוא המועתק בסמוך.

ושיומשך בבי"ע וזהו ה' צבאות שמו[ז] וכנודע שש' זה אמרה חנה[ח] שמורה על ההמשכה בבי"ע, וע' בת"א פ' בא בד"ה בעצם[ט] כו' יצאו כל צבאות כו', ובמ"א ע"פ זה[י].

ז) ה' צבאות שמו: המשך הכתוב כי בועליך עושיך – ישעי' נד, ה. הובא לעיל במאמר ד"ה כי בועלי' עושיך.

ח) שש' זה אמרה חנה: שמו"א א, יא. ברכות לא, ב.

ט) בת"א פ' בא בד"ה בעצם: ס, א ואילך.

י) ובמ"א ע"פ זה: ראה גם תו"ח (שמות כת"י ר"ש סופר קמ, ב ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בא ח"א קיד, ג ואילך.

וכד אנת תסתלק[א] מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא[ב], שלכאו' אינו מובן איך אשתארו אפי' כגופא ג"כ, שהצ"ל אין ואפס כו', ויובן בהקדם ביאור דעת ר' מאיר בפי' ברך בכל[ג]

169) ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

170) שמע: ואתחנן ו, ד.

171) שהוא וחכמתו ורצונו אחד: בסה"מ תר"ם ח"א ע' תכה: וכמארז"ל [= וכמאמר רבינו ז"ל]. ראה אגה"ק סכ"ו קמד, א. תניא פ"ד. לקו"ת שה"ש יג, ב.

א) וכד אנת תסתלק: בנוגע למאמר זה ופתיחתו ראה בסמוך הערה 1.

ב) וכד אנת . . כגופא בלא נשמתא: ת"ז בהקדמה יז, ב [כגי' אדה"ז בסידורו]. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"א. וש"נ.

ג) ר' מאיר בפי' ברך בכל: בגוכתי"ק נרשם כמ"ש בעמוד שלפנ"ז. ראה המשך המאמר בסמוך בפנים ובהערה 2.

בס״ד, פ׳ עקב

ולהבין ביאור ענין דברי ר״מי שא׳ שענין ברך את אברהם בכל ז״ע במה שלא הי׳ לו בת[2], שלכאורה אינו מובן הלא כשאמר לו הקב״ה שכרך הרבה מאד[3], השיב מה תתן[4] כו׳ מפני שאין לו זרע שירשו אותו, וע״ז השיב לו שלא ירשך זה[5] היינו אליעזר[6] עבדו כ״א אשר יצא ממעיך[5], ולא פירש לו עדיין שיהי׳ בן כ״א זרע הראוי ליורשו, ובמקום שאין בן הבת יורשת ד״ת[7], ואברם הי׳ מספיק א״ע בזה ג״כ שהרי הגם שא״ל תחלה לזרעך נתתי[8] כו׳, עכ״ז על כלליות אמונתו בזה חשב לו ג״כ לצדקה כמ״ש בפ׳ לך[9], וע׳ במפרשים, וכ״ש שהי׳ מסתפק בבת שהיא יורשת ע״פ ד״ת, ובפרט לפ״ד המד״ר פ׳ שמות[10] תוך פ״א שטפש הי׳ פרעה[11]

---

1) ולהבין ביאור ענין דברי ר״מ: מאמר זה הועתק ממאמר ד״ה זכור ה׳ מה הי׳ לנו, פרט לפיסקא זו שנרשמה בגוכתי״ק.

לפ״א פיסקאות והענין יובן: ועפ״ז יובן — ראה אוה״ת שמות כרך ז ע׳ ב׳תקה־ב׳תקו.

לפ״ב עד התיבות „והנה פרעה״ — ראה אוה״ת שם ע׳ ב׳תקו־ב׳תקז. מהתיבות והנה פרעה עד התיבות ומקיף כו׳ — ראה אוה״ת שם ע׳ ב׳תקח, והוא ע״פ לשונו בתוספת הגהות. והחצע״ג ע״פ לשון הקיצור שם ע׳ ב׳תקב. מהתיבות ולכן ציוה פרעה — ראה אוה״ת שם ע׳ ב׳תקט, והוא ע״פ לשונו.

לפ״ג לפיסקא ואם בת — ראה אוה״ת שם ע׳ ב׳תקי, והוא ע״פ לשונו. לפיסקא ועיקר הענין — ראה אוה״ת שם ע׳ ב׳תקי־ב׳תקיא, והוא ע״פ לשונו.

פיסקא ראשונה מהמאמר נרשמה בגוכתי״ק בכותרת בס״ד והפתיחה היא ולהבין ביאור ענין דברי ר״מ. לאח״ז מציין כ״ק אדמו״ר מהר״ש הפיסקא שני׳ ובאים הוראות להמעתיק איך להעתיק מד״ה זכור [ה׳ מה הי׳ לנו]. לאח״ז בא הפתיחה וכד אנת תסתלק [כדלעיל כאן בפנים] ומציין להמשיך בע׳ שלפנ״ז. כמו״כ מציין שבדף ו, ב [בפיסקא והענין, קרוב לסופו] נז׳ ענין וכד אנת תסתלק ע״ש. ואח״כ ישנו הוספה לסיום המאמר. לאח״ז הועתק המאמר בכת״י מעתיק לפי ההוראות הנ״ל, אבל ללא כותרת: ללא ההוספה בראשית וסיום המאמר; ונתוספו בו ציון הפרקים ב־ג.

כמו״כ נמצא המאמר בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272; 363; 810 ובכולם המאמר בא בכותרת פ׳ עקב ובציון הפרקים ב־ג ללא ההוספה הנ״ל. שמזה משמע שההתחלה והסיום לא ניתנו לפרסום.

בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272 הנ״ל הנה קודם המאמר בדף בפ״ע והמשך הדף וע״ב נשאר פנוי. נרשם ההוספה הנ״ל [ללא העתק הציונים איך להעתיק המאמר, וכן לא העתיק נז׳ ענין וכד אנת תסתלק]. וכן במפתח המאמרים שבריש הבוך נרשם המאמר וכד אנת תסתלק והדף שבו נמצא. ולא נרשם שם המאמר ולהבין ביאור ענין דברי ר״מ.

2) ר״מ . . ברך את אברהם בכל . . בת: ח״ש כד, א. ב״ב טז, ב. קמא, א.

3) שכרך הרבה מאד: לך טו, א.

4) מה תתן: לך שם, ב.

5) שלא ירשך זה . . כ״א אשר יצא ממעיך: שם טו, ד [ושם: יירשך].

6) שלא ירשך זה היינו אליעזר: ראה לך שם, ב. וראה רש״י שם יג, ז.

7) הבת יורשת ד״ת: פינחס כז, ח. ראה ב״ב קטו, א במשנה. רמב״ם הל׳ נחלות פ״א, ה״ג.

8) שא״ל תחלה לזרעך נתתי: כ״ה בגוכתי״ק. לך טו, יח. וראה שם יב, ז: לזרעך אתן. שם יג, טו: לך אתננה ולזרעך.

9) אמונתו . . לצדקה . . בפ׳ לך: טו, ו.

10) המד״ר פ׳ שמות . . וכמשנת״ל: מאמר ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״ו.

11) המד״ר פ׳ שמות תוך פ״א שטפש הי׳ פרעה: ראה שם סי״ד בסופו. לעיל שם. וש״נ.

באמרו וכל הבת תחיון[12], שמשמע שיש עוד יתרון בבת, וכמשנת"ל[10], וכמאמר רב חסדא לדידי עדיפא לן בנתין[13] שי"ל שזהו מטעם שר"ח הי' איש החסד ששמו מוכיח עליו, וא"כ אברהם שהי' מרכבה למדת החסד[14] כמ"ש בפרדס בשם ספר הבהיר אמרה מדה"ח לפני הקב"ה כו' לא הוצרכתי כו' אברם עומד ומשמש במקומי, וכמשנת"ל[15] שלא די שהי' מרכבה כ"א שהחליף מקום מדת החסד כמשנ"ת במ"א בד"ה לך לך[16], וא"כ ודאי לכאורה הי' מסתפק עכ"פ בבת שזה נק' ג"כ זרעו כבן, וכ"ש לפי דברי רבותינו ז"ל שאמרו תלה הכתוב כו' והנקיבות בזכרים[17] כמ"ש ואת דינה בתו[18], שזהו הגברת כח זרעו כמ"ש במ"א, וא"כ מהי המעלה במה שלא הי' לו בת שזה עצמו יהי' הברכה שברכו בכל כו', וגם שלכאורה לא יתכן ענין הברכה בבחי' ההעדר, שמפני שמנעו היינו שלא היתה לו בת זה יקרא בשם ברכה, וגם החיוב מד"ת הוא זכר ונקיבה כדברי בית הלל[19], ואברהם קיים כה"ת כולו עד שלא ניתנה[20] ומדוע מנעו הקב"ה מלקיים מצות פו"ר כדינו עכ"פ, אם לא שנאמר שההכרח כן הוא לפ"ד ר"מ בגמ'[21] ובמד"ר[22].

והענין יובן[23] בהקדם ענין מה שיצ"מ הי' ע"י משה דוקא, כי משה* הוא בחי' דעת[24] כמ"ש בכ"ד, והענין הוא דהנה נת"ל שיניקת פרעה הוא מב' בחי'[25]

---

*) נרשם בשולי היריעה במאמר ד"ה זכור ה' מה הי', ללא ציון מקומו בפנים. וכנראה ששייך כאן.

דף פ"ב סע"א עד סוף ס"ו[ד].

ד) דף פ"ב . . ס"ו: נדפס באוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקה־ב'תקו. הכוונה שהבא להלן מיוסד ע"ז.

---

12) וכל הבת תחיון: **שמות א, כב.**

13) רב חסדא לדידי עדיפא לן בנתין: **ראה ב"ב קמא, א.**

14) אברהם שהי' מרכבה למדת החסד: **ראה גם (בנוסף להמצויין בפנים) לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א. וש"נ.**

15) כמ"ש בפרדס . . וכמשנת"ל: **ראה לעיל מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד. וש"נ.**

16) שהחליף . . מדת החסד . . בד"ה לך לך: **בסה"מ תר"ם ח"ב ע' תקמז מציין: בד"ה ואעשך לגוי גדול — ראה סה"מ תר"ם ח"א ובהערה 1 שם. לעיל פ"ד שם. וש"נ.**

17) תלה הכתוב כו' והנקיבות בזכרים: **נדה לא, סע"א.**

18) ואת דינה בתו: **ויגש מו, טו.**

19) זכר ונקיבה כדברי בית הלל: **יבמות סא, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא אך בכדי לתרץ. וש"נ.**

20) ואברהם קיים . . כולו . . ניתנה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד־פ"ה ובהנסמן לשם [ושם: כולה]. ראה גם לקמן בסיום המאמר.**

21) ר"מ בגמ': **ב"ב טז, ב. קמא, א. ראה גם לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן פ"ב.**

22) ר"מ . . ובמד"ר: **ראה ב"ר פנ"ט, ז. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ג ובשולי הגליון שם.**

23) והענין יובן: **לפיסקא זו ושלאחריי' ראה בשולי הגליון כאן.**

24) משה הוא בחי' דעת: **ראה תניא פמ"ב. לקו"ש שמות כרך ו ע' 244 ואילך. תו"ח וארא ח"א פה, ד. וש"נ.**

25) נת"ל שיניקת פרעה הוא מב' בחי': **ראה לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"א. וש"נ.**

הא' ע"ד כמה א"א[26], הב' מריבוי הצמצומים, אך הנה כ"ז הוא מבחי' המקיף עצמו מצד דשם כחשוכה כאורה[27], אבל מ"מ כשמאיר דרך בחי' ממכ"ע[28], עם[29] היות שמצד המקיף הוא בחי' סוכ"ע[28] שמצד עצמו הוא כחשוכה כאורה[27] בשני כפי"ן כמ"ש בלק"ת ד"ה מצה זו[30] שלא די שהחשך שוה לאור, אלא שאף[31] האור שוה לחשך דכל[32] נהוראין[33] מתחשכאן קמי' כו' וכ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא[32] כו', מ"מ כשמאיר בחי' ממכ"ע הרי כתי' אם תגביהי כנשר[34] היינו לקבל מבחי' גבוה ע"ד דכתיב דרך הנשר בשמים[35], שמים הוא בחי' מקיפים סוכ"ע[36], עכ"ז משם אורידך, מפני כי נאם ה'[37] שמאיר דרך ש' הוי' יו"ד חכמה[38] כו' שהוא בחי' ממכ"ע, וזהו ע"ד שארז"ל אזלת לקרתא הלך בנימוסהא[39] כו', נמצא זה שמצד עגולים יכול פרעה לקבל יניקה זהו ע"פ סוכ"ע כשאינו מאיר בממכ"ע, וכן מצד ממכ"ע ג"כ יש להם יניקה מבחי' סוף ההשתלשלות זהו כשאין מאיר בו סוכ"ע ע"ד וכד אנת תסתלק מינייהו, אבל ע"י יחוד סוכ"ע בממכ"ע אין יניקה לפרעה מב' הבחי'.

ועפ"ז יובן מה שנת' במ"א דיחוד סוכ"ע בממכ"ע נק' שלום בפמשמ"ע[40], ועי"ז נעשה שלום בפמשמ"ט[41], וכמו שהי' קודם חטא עה"ד שלא הי' הקלי' מתנגד כמ"ש בשל"ה כ"א אדרבה שומר לפרי[42], וע' באגה"ק סי' י"ב סד"ה והי' מעשה הצדקה שלום[43], ובחי' שלום זה בפשלמ"ע[41] נמשך ע"י בחי' הגבוה

---

26) כמה א"א: **אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"א. וש"נ.**

27) כחשוכה כאורה: **תהלים קלט, יב [ושם: כחשיכה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה בסופו. וש"נ].**

28) ממכ"ע . . סוכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

29) עם: **תוקן ע"פ בוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.**

30) בלק"ת ד"ה מצה זו: **ראה לקו"ת צו יב, א. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

31) שאף: **בלקו"ת: אף.**

32) דכל נהוראין מתחשכאן . . אוכם הוא: **ראה ת"ז ת"ע קלה, ב.**

33) נהוראין: **בלקו"ת כאן: נהורין. ראה לקו"ת פ' ראה יט, ד.**

34) אם תגביהי כנשר: **עובדי' א, ד [ושם: תגביה — ראה גם אוה"ת כאן וע' ב'תקי. לקמן פ"ג. לעיל מאמר ד"ה ואני הנני מחזק בסופו. וש"נ].**

35) דרך הנשר בשמים: **משלי ל, יט.**

36) שמים . . מקיפים סוכ"ע: **ראה לקו"ת נשא כא, ג. תו"ח וארא ח"א עז, א. וש"נ.**

37) משם אורידך . . נאם ה': **סיום הכתוב אם תגביה — עובדי' א, ד. ראה גם תו"א וישלח כו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע פד ואילך — במהדורת תשס"ד ח"א ע' קסח.**

38) יו"ד חכמה: **ראה זהר ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

39) אזלת לקרתא הלך בנימוסהא: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ב. וש"נ.**

40) דיחוד סוכ"ע בממכ"ע נק' שלום בפמשמ"ע: **ראה גם לקו"ת בלק עד, א. אוה"ת כאן. וראה גם לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל פיסקא והנה יש עוד.**

41) שלום בפמשמ"ע . . בפמשמ"ט: **סנהדרין צט, ב.**

42) הקלי' מתנגד כמ"ש בשל"ה . . שומר לפרי: **בית ישראל יט, ב. ראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' רח [ושם: בשל"ה בהקדמה די"ז ע"ב בפי' השומר אחי אנכי. וכנשצ"ל כמ"ש שם ע' תרלג: בשל"ה די"ט]. אוה"ת כאן. סה"מ תרל"ח ע' קלה. וש"נ. תרמ"א ע' רא. וש"נ.**

43) באגה"ק סי' י"ב . . שלום: **תניא קיח, ב.**

יותר מב' הבחי' כמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת דתקע"ב[44], סוכ"ע וממכ"ע, וז"ע שהי' יצ"מ ע"י משה להיות כי משה הוא בחי' דעת שממשיך החיבור, שעיקר היחוד הוא ע"י הדעת, וע' בת"ז תיקון ס"ט בתחלתו דק"ב ע"א[45] ובהאי[46] דעת אתמר והאדם ידע[47] דלית זווגא[48] אלא בדעת כו', כי אל דיעות הוי'[49], וע' בלק"ת בשה"ש בהביאור ע"פ לבבתני[50] חיבור ד"ע סוכ"ע בד"ת ממכ"ע, וע' בד"ה מזמור לתודה מענין כי אל דיעות שהוא יחוד או"א[51], ומפני כי משה הוא בחי' הדעת לכן הי' גאולת מצרים ע"י משה, שהמשיך מבחי' ד"ע בד"ת שיאיר המקיף בפנימי, והמצריים טעו בו וסברו שהוא מבחי' המקיף לבד, אבל באמת הוא דוקא הממשיך בחי' סוכ"ע בממכ"ע עד שנמשך יחוד ה' באלקים. וזהו דכתיב בי' ותתיצב אחותו מרחוק לדיעה[52], וארז"ל ע"ש כי אל דיעות[53], ר"ל שמחבר ב' הדיעות שהם סוכ"ע וממכ"ע, ופי' אחותו זהו כנס"י[54] שעלי' נאמר ואיש כי יקח את אחותו[55] חסד הוא[56], ולכן ותתצב אחותו דוקא כו', מרחוק ע"ש מרחוק ה' נראה לי[57].

ב) **ולהבין**[58] בתוס' ביאור ענין מה שציוה פרעה למילדות, וגם מה שאמר להם וראיתם על האבנים[59], מ"ע אבנים, הנה רש"י פי' מושב האשה

---

44) ביום השמיני עצרת דתקע"ב: ראה מאמרי אדה"ז תקע"ב ס"ע לב. ע' מד ואילך. אוה"ת כאן. שמע"צ ע' א'תשפד ואילך.

45) בת"ז תיקון ס"ט בתחלתו דק"ב ע"א: במהדורת מנטובה שי"ח. לפנינו צט, א.

46) ובהאי: כ"ה בת"ז הנ"ל ובאוה"ת כאן. בת"ז לפנינו: בהאי.

47) אתמר והאדם ידע: בראשית ד, א. בת"ז שם: ממשיך את חוה אשתו.

48) זווגא: כ"ה גם באוה"ת כאן. בת"ז: זווג.

49) כי אל דיעות הוי': שמו"א ב, ג.

50) בלק"ת בשה"ש בהביאור ע"פ לבבתני: ל (א ואילך), סע"ב ואילך.

51) בד"ה מזמור לתודה . . יחוד או"א: סידור שחרית מד, ג.

52) ותתצב אחותו מרחוק לדיעה: שמות ב, ד.

53) לדיעה . . כי אל דיעות: סוטה יא, א [ושם: לדעת]. שמו"ר פ"א, כב.

54) אחותו זהו כנס"י: זהר שמות יב, א.

55) ואיש כי יקח את אחותו: קדושים כ, יז [ושם: אשר יקח — ראה רש"י מגילה ז, ב ד"ה למה יצאת. מכות יג, ב ד"ה למה יצאת. קרית ספר הל' שבת פ"א. הל' איסורי ביאה פי"ט. פע"ח שער ר"ה שכ"ד, פ"ד [ושם: יקח אחותו]. שער הכונות ענין ק"ש ריש דרוש ו. ענין ר"ה דרוש א. שער הגלגולים סוף הקדמה כב. עמק המלך שער עולם התהו ש"ו, פמ"ח כז, ג [ושם: יקח אחותו]. שער רישא דז"א שט"ז (שט"ו?), פ"ט קכו, ב. כש"ט קה"ת סשי"א. אוה"ת שמות כאן ר"ע ב'תקו; שבועות ע' רה; בהעלותך ע' שלח; שלח ע' תריח; קרח ע' תרחץ; ע' תשכו; חוקת ע' תתכה — ובמהדורת תשנ"ח ע' תתכ [ובכולם: יקח אחותו]. מטות ס"ע א'שז. סה"מ תרכ"ז ס"ע רב־רג. ע' רמא. ע' רמו [ושם: יקח אחותו]. ע' חצר. ע' שמה. ע' תנ. תרל"ב ח"א ע' קעד. לקמן מאמר ד"ה ראה אנכי נותן פ"ב בשולי היריעה].

56) ואיש כי יקח . . חסד הוא: קדושים שם — בדילוג. ראה זהר ויקרא ז, ב. ראה גם סה"מ תרכ"ז ס"ע רב ואילך.

57) מרחוק ע"ש מרחוק ה' נראה לי: ירמי' לא, ב. סוטה שם. זהר שמות שם. בהקדמה ו, רע"א.

58) ולהבין: עד התיבות „והנה פרעה" שמובא בפנים בסמוך — ראה אוה"ת כאן ע' ב'תקו־ב'תקז [ס' החקירה להצ"צ מערכת אבן — אבנים הב' צב, ב־ צג, א ובמהדורת תשס"ג צב, ב מערכת אבנים. ראה גם בסמוך הערה 64].

59) וראיתם על האבנים: שמות א, טז [ושם:

היולדות קרוי אבנים[60], ובמ"א קורהו[61] משבר[62] (בישעי' סי'[63] ל"ז ג') כי באו בנים עד משבר וכח אין ללידה, ומה שנק' אבנים זהו מלשון אבן, ע"ד כמו הפורעם של יוצר כלי חרס ע' בגמ' פ"ק דסוטה די"א ע"ב ממ"ש (ירמי' י"ח ג') וארד בית היוצר כו' על האבנים, או משום שירכותי' מצטננות כאבנים, גם אבן י"ל אב ובן[64], וזהו ג"כ ענין אבנים שהם נ"ה ע' במאו"א אות א' סך"ו. והנה פרעה[65] גזר על המילדות וראיתם[59] על האבנים אם בן הוא והמיתן[66], פי' שציוה להם כאשר תרד השפע מלמעלמ"ט אל תוך הכלים דבי"ע דרך המילדות הנ"ל (שנת'[67] שהם המולידים וממשיכים השכל בצירופי אותיות המח' והמדות בצירופי אותיות הדיבור, וכמ"ש בת"א בד"ה ואלה שמות בנ"י[68] ענין ההמשכה בעלמין סתימין ואח"כ בעלמין דאתגליין, וז"ע מה גדלו מעשיך[69] ומה רבו מעשיך[70], כמ"ש בד"ה וידבר אלקים וארא, בת"א פ' וארא[71], וענין מה גדלו זהו בחי' ש"י עולמות[72] שנת"ל[67] שזהו ע"י המילדת שפרה שמשפרת[73] כו', ופועה היא הממשכת הדבור[74] כו') אזי תראו בהשפע היורדת אם בן הוא פי' שהשפע הוא בחי' חסד עליון שנק' בן ל' זכר כמ"ש זכר חסדו[75], גם בן הוא ל' בנין[76] כדכתיב עולם חסד יבנה[77], ולכן אומרים בברכת נשואין והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ועד"ז מצינו בתורה שבנים הוא מל' בנין כמו אולי אבנה ממנה[78], וכן כתי' ויבן כו' את הצלע[79], וע' באבודרם[80] בפי'

וראיתן — ראה מכילתא בשלח טו, ה. ויק"ר פכ"ז, יא. תנחומא תזריע ג. ועוד. אוה"ת כאן].

60) היולדות קרוי אבנים: **ברש"י ובאוה"ת כאן: היולדת.**

61) קורהו: **וכ"ה באוה"ת כאן. ברש"י: קוראו.**

62) משבר: **ע"כ לשון רש"י.**

63) סי': **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ"כ. וש"נ.**

64) אבן י"ל אב ובן: **ראה רש"י ויחי מט, כה. באוה"ת כאן ע' ב'תקו: "לפרש"י ויחי דלעיל שהוא לשון אב ובן". לכאורה הכוונה לס' החקירה שבהערה 58 מערכת אבן — אבן. היינו שמקודם רשם הצ"צ הענין בס' החקירה מערכת אבן בג' פיסקאות [והם: אבנים; אבן; אבנים] ורשם להמעתיק שיעתיק מס' החקירה קטע הג' באוה"ת כאן. והכוונה בתיבת "דלעיל" הוא לפיסקא ב' בס' החקירה.**

65) והנה פרעה . . למקיף כו': **ראה אוה"ת כאן ע' ב'תקח, והוא ע"פ לשונו בתוספת הגהות. והחצע"ג שבפנים הוא ע"פ לשון הקיצור שם ע' ב'תקב.**

66) וראיתם על האבנים אם בן הוא והמיתן: **שמות א, טז.**

67) מילדות הנ"ל (שנת': **לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ב.**

68) בת"א בד"ה ואלה שמות בנ"י: **נ, א.**

69) מה גדלו מעשיך: **תהלים צב, ו.**

70) ומה רבו מעשיך: **תהלים קד, כד.**

71) בד"ה וידבר אלקים וארא בת"א פ' וארא: **נו, ב.**

72) ש"י עולמות: **עוקצי' בסופה. ראה גם הנסמן לעיל מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע סוף פיסקא והנה ישראל.**

73) שפרה שמשפרת: **סוטה יא, ב.**

74) ופועה . . הדבור: **ראה סוטה שם. רש"י שמות א, טו.**

75) זכר חסדו: **תהלים צח, ג. ראה תניא פמ"ג (סב, א). תו"ח שמות ח"א כו, א ובהערה 93. לעיל מאמר ד"ה וזאת תורת זבח השלמים פיסקא אמנם השל"ה.**

76) בן הוא ל' בנין: **ראה גם אוה"ת כאן. תו"ח שמות ח"א לד, ב. וש"נ.**

77) עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

78) אולי אבנה ממנה: **לך טז, ב.**

79) ויבן כו' את הצלע: **בראשית ב, כב.**

80) באבודרם: **כ"ה גם לקמן מאמר ד"ה**

ברכת נשואין, וגם י"ל שהבנים נחשבים לאביהם ואמם כמו בנין, ובסידור שער התפלה סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית[81] פי' שההולדה נמשך מבחי' מזלי', כמארז"ל חיי בני ומזוני כו' במזלא תלי'[82], שהוא הכתר שנק' מזלי'[83], והוא בחי' בית ומקיף למקיף כו'[65], ולכן ציוה פרעה[84] מלך מצרים למילדות שכאשר תראו בהשפע העובר עליכם למטה להתלבש בכלים בבי"ע שהוא בחי' בן בחי' השפעת החסד עליון למטה להתלבש בכלים דבי"ע אזי והמיתן אותו להוציא החיות של השפע זו ולחזור למקורה הראשון כמו שהי' קודם ירידתה, ולא לעזוב את השפע זו לירד למטה להתלבש בכלים דבי"ע. ועיקר הענין דהנה כתיב וכל בניך למודי ה'[85] שהם הממשיכים גילוי ש' הוי', שעסק התפלה זהו המשכת י"ה רו"ש וע"י תומ"צ ממשיכים בחי' ו"ה וכמשנ"ת בלק"ת פ' ראה בד"ה וכל בניך[86] למודי הוי', וגם הם בחי' בוניך כמ"ש ורב שלום בניך[87] א"ת בניך אלא בוניך[88] שהם הממשיכות המשכת אוא"ס במל', וז"ע ורב שלום היינו יחוד הוי' באלקים, וע' בפרדס ערך למודי הוי'[89], ובמאו"א אות למ"ד סד"ט ובזח"ג ס"פ צו דל"ה ע"א ע"פ צור תעודה חתום תורה בלימודי[90], ובפ' אמור ד"צ סע"ב, ועכ"פ ענין למודי הוי' הוא שיהי' גילוי המשכת ש' הוי' ע"י ש' אלקים, וז"ע בניך ובוניך, ע"ד גדול[91] גדול הוי' כו' בעיר אלקינו[92] כו', ופרעה לא רצה גילוי ש' הוי' רק ש' אלקים לפי שמצד בחי' ש' אלקים שהוא מדת ההסתר והצמצום[93] להיות יש ודבר נפרד יוכל להיות לו ג"כ יניקה, וכמו פי' אַדְמַת בני חם[94] ע"ש שיניקתם מבחי' מ"ח צרופים אחרונים דש' אלקים[95], וז"ע מצרים מיצר ים[96] ר"ל שיניקתם מבחי' ים הוא ב' אותיות האחרונים

והי' כי תבוא פ"א. סה"מ תר"ל ע' רפה [ושם בהנדפס: אבודרהם. אבל בהכת"י שממנו הודפס: אבודרם]. ע' רפח — ובמהדורת תשמ"ג ע' רפט. תרמ"א ע' פז.

באוה"ת כאן מציין הדף קט"ו ע"א והוא במהדורת פראג תקמ"ד; סדילקאב תקע"ט?

81) ובסידור שער התפלה סד"ה . . הבית: **כא, ג.**

82) חיי בני ומזוני כו' במזלא תלי': **מוע"ק כח, א. ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' מח ואילך. ע' שלו ואילך. תרל"ג ח"א ע' רלח ואילך. ע' רמז ואילך.**

83) הכתר שנק' מזלי': **ראה לקו"ת במדבר טו, א.**

84) ולכן ציוה פרעה: **מכאן ועד סיום הפרק ראה אוה"ת כאן ע' ב'תקט, והוא ע"פ לשונו.**

85) וכל בניך למודי ה': **ישעי' נד, יג.**

86) בלק"ת פ' ראה בד"ה וכל בניך: **כט, א ואילך.**

87) ורב שלום בניך: **המשך הכתוב וכל בניך — ישעי' שם.**

88) א"ת בניך אלא בוניך: **ברכות סד, א.**

89) בפרדס ערך למודי הוי': **שעה"כ שכ"ג, פי"ב.**

90) צור תעודה חתום תורה בלימודי: **ישעי' ח, טז.**

91) גדול: **באוה"ת כאן ליתא.**

92) גדול הוי' כו' בעיר אלקינו: **תהלים מח, ב. ראה תו"א שבהערה 71.**

93) ש' אלקים . . והצמצום: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה לכן אמור לבני ישראל על יד הערה 18 ואילך.**

94) אדמת בני חם: **תפלת ערבית.**

95) מ"ח צרופים אחרונים דש' אלקים: **ראה פע"ח שחה"מ שכ"א, פ"ה. שער הכוונות ענין הפסח דרוש א'. תו"א יתרו קט, ד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'סא. סה"מ תר"ם ח"א ע' שנה. וש"נ.**

96) מצרים מיצר ים: **ראה פע"ח שער**

דש' אלקים שמהם נמשך מ"ח צירופים[97] האחרונים וכו', אבל בחי' המשכת ש' הוי' הוא להיות הגילוי איך כולא קמי' כלא חשיב[98], ומבחי' זו אין לו יניקה וכמ"ש בלק"ת פ' אמור ד"ה וספרתם לכם[99], ועזח"ב משפטים דצ"ו ע"א, ולכן לא רצה שיהי' בחי' וכל בניך למודי הוי' כו'.

ג) **ואם** בת[100] היא וחי'[101], פי' ואם בת שהשפעה זו היא מבחי' גבורות שנק' בת[102] בחי' נוק' אזי וחיה פי' תעזבו אותה להיותה יורדת למטה להתלבש בתוך הכלים דבי"ע כו', והענין הוא כמשנ"ת[25] שיניקת החיצונים מהקדושה הוא בב' אופנים או מבחי' המקיף דקדושה שלמעלה מהכלים, דהיינו ע"ד שממית כו' והיא בהיכלי מלך[103], וע"ד את הדגה אשר נאכל במצרים חנם[104], חנם בלא מצות[105] מפני ששם האתעדל"ת אינו תופס מקום[106], וכמו שהי' ההנהגה קודם מ"ת כמ"ש בת"א בד"ה וידבר כו' וארא[107] קרוב לסופו, ואפ"ל שיניקה זו זהו ג"כ ע"י בחי' לבונה זכה שבי"א סממני הקטרת שהו"ע בחי' אותיות המחי' ע"ד בחי' אור מקיף, וכמשל ההשפעה שע"י שם וקבלה מעשיות כמ"ש במ"א בביאור וארא דתקע"ב[108], וע' בהגהות לד"ה ראה ריח בני[109], או שקבלתם הוא מבחי' הקטנות דאו"פ המתצמצם בתוך הכלים בצמצום וקטנות מאד כו', וכמ"ש במ"א שז"ע מיעוט הירח[110] שמחמת מיעוט הירח נמשך יניקת החיצונים, כי מחמת המיעוט נמשך השפע ע"י בחי' נער

חה"מ שכ"א, פ"א הגה א. פ"ז פיסקא עבדים היינו. לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות פ"א. וש"נ.

97) ים . . דש' אלקים . . מ"ח צירופים: ראה שער הכוונות ענין הפסח שם.

98) כולא קמי' כלא חשיב: ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. לעיל ע' שמה. וש"נ.

99) בלק"ת פ' אמור ד"ה וספרתם לכם: לה, ב ואילך.

100) ואם בת: לפיסקא זו ראה אוה"ת כאן ע' ב'תקי, והוא ע"פ לשונו.

101) ואם בת היא וחי': המשך הכתוב אם בן הוא — שמות א, טז.

102) גבורות שנק' בת: ראה פע"ח שער התפילין שער ד, פ"ה. לעיל מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ד. וש"נ.

103) שממית כו' והיא בהיכלי מלך: משלי ל, כח. ראה ב"ר פס"ו, ז. עמה"מ שער עולם התוהו ש"ו, פמ"ה. שער קרית ארבע שי"ד, פ"ט ופצ"ח.

104) את הדגה אשר נאכל במצרים חנם: בהעלותך יא, ה.

105) חנם בלא מצות: ראה סה"מ תר"ם ח"ב ר"ע תרנג שפרש"י והוא מהספרי. לקו"ש וישב כרך ג ע' 807 הערה 12.

106) חנם . . האתעדל"ת אינו תופס מקום: ראה בשם הה"מ לקו"ת ואתחנן ג, ג. סה"מ תר"ם שם ס"ע תרנב ואילך. וש"נ.

107) בת"א בד"ה וידבר כו' וארא: נו, סע"ג ואילך.

108) בביאור וארא דתקע"ב: ראה אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקנז. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כז.

109) בהגהות לד"ה ראה ריח בני: ראה אוה"ת תולדות ע' קנב. ע' קנג ואילך הערה ג.

ציון זה הוא הוספת כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

110) מיעוט הירח . . ושעיר א' לחטאת: כ"ה גם באוה"ת כאן ע' ב'תקי. ראה אוה"ת פינחס ע' א'קעב ואילך.

ראה גם אודות שם הד"ה רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ שנת תרי"ז ע' קכד בהערה.

מט״ט שהוא בחי׳ קטנות אתווין זעירין ומזה נמשך בחי׳ כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה[111] כמ״ש מזה ע״פ ושעיר א׳ לחטאת[110], וע׳ מזה בזהר פ׳ בראשית די״ט ע״ב ע״פ יהי מארת חסר[112], אבל מבחי׳ האמצעית בין שני האופנים הנ״ל דהיינו מבחי׳ האו״פ המלובש בכלים בבחי׳ גדלות א״א להם לקבל השפע בשום אופן כלל כו׳.

ועיקר הענין[113] היינו שע״י שמאיר האור מבחי׳ ש׳ הוי׳ שהוא האור מא״ס המאיר בע״ס דאצי׳ עי״ז אין להם יניקה וכמ״ש אני הוי׳ הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן[114], ולא עוד אלא כי עי״ז נעשה התיקון שלא יהי׳ להם יניקה מב׳ האופנים, וכמ״ש בת״א בד״ה ויאבק[115] בענין אם תגביהי כנשר[34] משם אורידך נאם הוי׳[37] וכמשנת״ל[25], וע׳ בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה קמיפלגי[116] במתיבתא דרקיע שעיקר הדוחה יניקת החיצונים הוא אור אבא והוא בחי׳ הוי׳ בחכמה[117] כו׳, וגם ז״ע מ״ש הקול קול יעקב[118], ועי״ז אין הידים כו׳, וע׳ במד״ר וישלח פס״ה[119], והיינו שאינו מניח להיות שממית[103] בידים כו׳, ולכן ציוה פרעה שאם בן הוא בחי׳ חסד עליון לא יעזבו לירד ולהתלבש בתוך הכלים דבי״ע, מפני שבא בהתלבשות והרחבה גדולה בבחי׳ הגדלות וההתפשטות, וזה קשה לפרעה שאין יכולים לקבל מבחי׳ זו בשו״א כלל, ואמר והמתן[66] כנ״ל להחזיר השפע לשרשה שתהי׳ בבחי׳ המקיף כנ״ל, כ״א יומשכו למטה להתפשט בבחי׳ הרחבה והגדלה לא יאירו כ״א במי שבטל דוקא, ולא לפרעה כו׳, משא״כ ואם בת היא[101] וחי׳ פי׳ שכשהשפע העוברת עליכם הוא בא מבחי׳ הנוק׳ שהוא מבחי׳ גבורות[102] אזי תעזבו אותה לירד למטה להתלבש בכלים דבי״ע, דאף שתתלבש בהן יוכל גם פרעה לינק הימנה מאחר שהיא בבחי׳ גבורה, לכן כשתגיע בתוך הכלים דבי״ע תתצמצמה בצמצומים רבים עד שיהי׳ השפע בתכלית הצמצום והקטנות שאז יכול פרעה לינק הימנה ולקבל חיות ג״כ וכמשנת״ל. וע׳ מזה בלק״ת בד״ה זאת חקת כו׳ ויקחו אליך פרה[120], שיניקת החיצונים הוא מסטרא דשמאלא משא״כ מבחי׳ חסד, ועבזח״ב פקודי דרכ״ד ע״ב ובהרמ״ז שם, ובבה״ז ויחי דרמ״ט ע״א בדרוש ויבואו עד גורן האטד[121], ולכן אמר פרעה אם בת היא וחי׳ שלא איכפת לי׳ ירידת השפע מבחי׳ גבורות מטעם הנ״ל. ועפ״ז יובן דעת מ״ד בגמ׳[21] ובמד״ר[22] מעלת אברהם שברך כו׳ בכל היינו מה שלא הי׳ לו בת כפשוטו, בכדי שלא יומשך ממנו שום יניקה לפרעה כו׳.

---

111) כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה: **ישעי׳ נג, ז [ושם: וכרחל]. ראה לקו״ת מסעי פח, ג. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרצה ואילך.**

112) ע״פ יהי מארת חסר: **בראשית א, יד.**

113) ועיקר הענין: **לפיסקא זו ראה אוה״ת כאן ע׳ ב׳תקי־ב׳תקיא, והוא ע״פ לשונו.**

114) אני הוי׳ . . לא אתן: **ישעי׳ מב, ח.**

115) בת״א בד״ה ויאבק: **וישלח כו, ב.**

116) בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה קמיפלגי: **כג, ד.**

117) הוי׳ בחכמה: **משלי ג, יט.**

118) הקול קול יעקב: **תולדות כז, כב.**

119) במד״ר וישלח פס״ה: **סימן כ.**

ציון זה הוא הוספת כ״ק אדמו״ר מהר״ש.

120) בלק״ת בד״ה זאת חקת . . פרה: **נו, ג.**

121) ובבה״ז ויחי . . ויבואו עד גורן האטד: **לה, ב ואילך. ולהצ״צ שם כרך ב ע׳ תשמב ואילך.**

ובסוף המאמר[ה] בעמוד י"א[ו], שכדוגמת מאמר אלי'[ז] יובן קודם מ"ת[ח] איך שהז' דורות סלקו עד רקיע הז'[ט] ואברהם הורידה לרקיע הראשון[י], ועכ"ז עדיין לא הי' יחוד עליון[ח], ולכן המעלה שלא הי' לו בת, ועכ"ז ברכו בזה שהגם שהחליף מקום מדה"ח[16] כמשנ"ת, מ"מ לא הי' לו בת שיומשך ח"ו איזה תוס' אפי' לסברת פרעה כו', ובאמת כתיב ויעל אברם ממצרים[יא], ובענין איך קיים מצות פו"ר לדברי ב"ה[19] ית' אי"ה[יב] שז"ע יעקב שנחשב לאברהם כבת כו'.

סיום המאמר ד"ה זכור ה' מה הי' לנו שנרשם בגוכתי"ק אבל לא ניתן להעתיק.

וגם[יג] דעת האחרים שמוסיפי' שבכל שמה[יד], כל הוא בחי' יסוד[טו] כי כל בשמי' ובארץ[טז], דאחי' כנ"ל[יז] ולכן גם הבת נק' על שמו בכל, וא"כ אין ממנה יניקה, ועוד כי אם[יח] היות הבת הוא מבחי' גבורה[102] הרי אבא יסד ברתא[יט], וע"י היחוד נתבסם הגבורות והם דוחים יניקת פרעה, ועוד כי ע"י הבת דוקא נמשך והתקין לו ממנו[כ]

יג) וגם: השוה לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ו.

יד) דעת האחרים שמוסיפי' שבכל שמה: ב"ב טז, ב. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ג. וש"נ.

טו) כל הוא בחי' יסוד: ראה לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.

טז) כי כל בשמי' ובארץ: דבהי"א כט, יא.

יז) דאחי' כנ"ל: ראה זהר בראשית לא, א. לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך ספ"ג. וש"נ.

יח) אם: כ"ה בכ"מ — ראה גם סה"מ תרל"ח ע' ה. וש"נ. תרמ"א ע' תקכה.

יט) אבא יסד ברתא: ראה זהר רע"מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה"ק ס"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפ הערה ד"ה מצירופי. קונטרסים ס"ע תקמז ואילך. תו"ח שמות (כת"י ר"ש סופר ע' טז. במהדורת אותיות מרובעות) ח"א יב, א.

כ) והתקין לו ממנו: נוסח ברכת נשואין.

ה) ובסוף המאמר: זהו סיום להמאמר ד"ה וכד אנת תסתלק ראה לעיל הערה 1 ד"ה פיסקא ראשונה.

ו) בעמוד י"א: הכוונה לע' שבגוכתי"ק. בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב־1272 ליתא.

ז) מאמר אלי': בריש המאמר כאן וכד אנת וכו'.

ח) קודם מ"ת . . לא הי' יחוד עליון: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה פיסקא אמנם עדיין צ"ל. וש"נ.

ט) שהז' דורות סלקו עד רקיע הז': פס"ר פסיקתא ויהי ביום כלות משה פ"ה, ז. פסדר"כ שם. ב"ר פי"ט, ז.

י) ואברהם הורידה לרקיע הראשון: מלמעלמ"ט — ראה הערה שלפנ"ז. וראה גם סה"מ תרע"ח ע' רעא ואילך.

יא) ויעל אברם ממצרים: לך יג, א. ראה גם זהר לך פג, א. ב. תו"א יתרו סז, רע"א. תו"ח לך פד, ב. פט, סע"ב. צא, סע"ד. יתרו ח"ב רנא, ב. ד. רנד, ג.

יב) ית' אי"ה: ראה גם המאמר שנדפס לאח"ז פ"ב.

בס"ד

ראה אנכי נותן[1] לפניכם היום ברכה[2] כו' את הברכה אשר תשמעו[3], ופי' בבעל הטורים את הברכה אשר תשמעו ס"ת תורה[4] שבזכות התורה יבואו הברכות, והגם שזה קאי על ברכות וקללות שבהר גריזים והר עיבל[5] עכ"ז יש לפרש על הברכה שבירך את אברהם בכל[6] שנחלקו בזה רבותינו ז"ל בגמ'[7] ר"מ אומר שלא הי' לו בת, ריה"ו אומר שהיתה לו בת, ואחרים אומרים בת היתה

בנין עדי עד, ויש להעיר ג"כ מענין שהנשים לא רצו ליתן נזמיהן לעגל[כא], ואחע"ב[כב] כתי' כו'.

כא) שהנשים לא רצו ליתן נזמיהן לעגל: ראה פדר"א פמ"ה. תנחומא תשא יט. ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' סט ואילך. תר"ם ח"א ע' א ואילך ובהנסמן בהנ"ל.

כב) ואחע"ב: משלי יב, ד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם ספ"ה ובהנסמן שם.

---

1) ראה אנכי נותן: **למאמר זה פ"א — ראה אוה"ת ח"ש ע' 250 ואילך [נדפס גם בקונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ קה"ת תשי"ז ע' 14 ואילך].**

לפיסקא וענין הזיווג — לשון הלקו"ת שה"ש ו, ג בשינוים וכו'.

לפיסקא ועמ"ש בביאור — לשון אוה"ת כאן ע' קכו [קונטרס מאמרים שם ע' 15].

לפ"ב — לשון אוה"ת כאן קכו, א־ב בשינויים [קונטרס מאמרים שבהערה 1 ע' 15־17].

לפ"ג לפיסקא ויובן עוד דעת האחרים (עד להלן על יד הערה 153) — ראה אוה"ת ח"ש כאן ע' 250 [קונטרס מאמרים שם ע' 14־15].

לפיסקא וזהו ההפרש (עד להלן על יד הערה 181) — ראה אוה"ת ח"ש כאן ס"ע 250 ואילך [קונטרס מאמרים שם ע' 15].

המאמר נרשם בגוכתי"ק. פיסקא ראשונה ואחרונה של המאמר נרשמו בע' בפ"ע בכותרת: בס"ד. ובראשו נרשם: להו"ע = לא הועתק. המאמר הועתק עוה"פ שם בכת"י מעתיק מפיסקא וביאור הענין (בלי ההתחלה וסיום הנ"ל) ובראשו נרשם בגוכתי"ק: הו"ע =הועתק, ובו ציינו לראשונה הפרקים ב־ג.

המאמר (בלי ההתחלה וסיום הנ"ל) נמצא גם בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272; 363; 810 ובכולם המאמר בא בכותרת (בס"ד) פ' ראה ובפתיחה וביאור הענין. שמזה משמע שההתחלה והסיום לא ניתנו לפרסום.

בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 הנ"ל הנה בסיום המאמר שלפנ"ז בסוף הע' באה הפתיחה ראה אנכי נותן בכותרת בס"ד. וכן בסיום המאמר שמסתיים בסוף הע', הנה בראש הדף שלאח"ז נרשם הסיום והמשך הדף נשאר פנוי. וכן במפתח המאמרים שבריש הבוך נרשם המאמר ראה אנכי נותן והדף שבו נמצא. ולא נרשם שם הפתיחה וביאור הענין.

2) ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה: **פ' ראה יא, כו.**

3) את הברכה אשר תשמעו: **שם יא, כז.**

4) בבעל הטורים את הברכה אשר תשמעו ס"ת תורה: **מובא גם בסה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' שעב. במהדורת אותיות מרובעות) ע' שצז. תרל"ב ח"ב ע' תמח.**

5) הברכה . . ברכות וקללות . . והר עיבל: **ראה רש"י כאן (יא, כו).**

6) שבירך את אברהם בכל: **ח"ש כד, א.**

7) שנחלקו בזה . . בגמ': **ב"ב טז, ב.**

לאברהם ובכל שמה שצ"ל מה מוסיפים האחרים על ריה"ו, והנה דברי ר"מ נת"ל[8], ולהבין כל הג' דיעות במה נחלקו צ"ל אם היחוד עליון[9]

בס"ד פ' ראה[א]

וביאור הענין יובן בהקדם ענין אם היחוד עליון[10] התחיל ממ"ת או מזמן האבות. וז"ל בלק"ת מהאריז"ל ר"פ לך לך[11], ראוי להבין אם קודם מ"ת הי' הזיווג נעשה בימי האבות א"ל[12], אמנם במלת אברהם יש רומזים[13] לזיווג כו' אבר, מם סתומה, וזכה ג"כ לאות ה'[14], אך קודם[15] לא הי' זיווג מעולם, שהזיווג הוא ע"י המוחין, ולכן כשהז"א הוא רק ו"ק אז אינו שייך כו', ואברהם התחיל בספי' החסד[16] ומוח החכמה, ויצחק גבורה[17] ומוח הבינה, יעקב ת"ת[18] מטתו שלימה[19] כי אז נתקן הג' מוחין כו' ואברהם זכה לה' יתירה לרמז על הבינה שכל המוחין הבאין לז"א הוא ע"י הבינה כשמתלבשים בנה"י שלה ועולים בגולגלתא, לכן אחר שזכה לעורר הזיווג עליון ניתן לו ה' תוספת, אמנם יצחק ויעקב לא הוצרכו לזה אחר שכבר נרמזה ה' באברהם שהוא יומא דכולא, משום דאזיל עם כולהו יומין[20], והוא המוליך חסדים בפום אמה כו'.

נרשם מלמטלמ"ע בצד הימני של העמוד ללא ציון מקומו איפה שייך.

ועכ"ז

א) בס"ד פ' ראה: **ניתוסף ע"י המו"ל. ראה לעיל הערה 1.**

---

8) דברי ר"מ נת"ל: **במאמר שנדפס לפנ"ז.**

9) עליון: **בגוכתי"ק ישנו הוראה להמעתיק להמשיך העתק המאמר בריש פיסקא הבאה מתחיל מן התיבות: אם היחוד עליון. ועד"ז מציין בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272.**

10) וביאור הענין . . היחוד עליון: **ראה הערה שלפנ"ז.**

11) וז"ל בלק"ת מהאריז"ל ר"פ לך לך: **בשינויים וכו'. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי הערה 653.**

מובא גם בשם הלקו"ת לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה פיסקא אמנם עדיין צ"ל. עיי"ש וש"נ.

12) א"ל: **= או לא.**

13) במלת . . רומזים: **בלקו"ת: הרי במלת . . רמזים. וכ"ה באוה"ת וארא ע' קנח.**

14) וזכה ג"כ לאות ה': **הוספה על לשון הלקו"ת. ראה בסמוך בפנים.**

15) אך קודם: **מכאן ואילך ע"פ לשונו ובשינויים.**

16) ואברהם . . החסד: **ראה זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ד. וש"נ.**

17) ויצחק גבורה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 95.**

18) יעקב ת"ת: **ראה זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.**

19) יעקב . . מטתו שלימה: **ויק"ר פל"ו, ה. רש"י ויחי מז, לא. פסחים נו, א.**

20) יומא . . דאזיל עם כולהו יומין: **נסמן לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ה.**

וענין הזיווג ע' בהקדמת מהרנ"ש לפע"ח[21], ועכ"פ עיקר הזיווג זהו ע"י מ"ת כי ביום חתונתו[22] זה מ"ת, כמארז"ל במשנה[23] מפסוק צאינה וראינה[22], והענין שיש ב' בחי' בנשמה, שהנשמה כשמתלבשת בגוף היא נק' כלה[24], ולכן הנשמות* שעדיין לא ירדו לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ב ועודן כלולות במאצילן ב"ה בבחי' אין ממש, אשר ע"כ נק'[25] טהורה היא[26], כי טהורה היא[27] פי' שעדיין היא בבחי' אין, ואח"כ אתה בראת[26] יש מאין כו' (ועבמ"א[28] פי' טהורה היא בחי' טה"ע[29] כו')[28], לפי שכל הנשמות טרם ירידתן לעוה"ז הן עומדות שם בבחי' ביטול והתכללות ממש באור א"ס ב"ה, וכדכתיב[30] באלי' חי ה' אשר עמדתי לפניו[31], ולא אלי' בלבד אלא כל נשמות קודם ירידתן והתלבשותן בגוף ונה"ב, ואזי נקראו בשם[32] בנות[24] ירושלים[33] כו', וע' בפרדס בערך[34] בנות ירושלים[33] פי' הראשון שהביא בשם הזח"א ויחי דרמ"ב ע"א הוא כדפרי' כאן[35], ונק' בנות[36] ירושלים[33] לפי שקודם התלבשותן בגוף הם מקבלים בחי' שלימות היראה, משא"כ לאחר

---

*) נרשם בצד הימני של העמוד ללא ציון מקומו בפנים וכנראה ששייך כאן.

שתורה[ב] אני דרוש השני[ג]

ב) שתורה: **אוצ"ל שחורה.**

ג) שתורה אני דרוש השני: **הכוונה שהבא לקמן [עד סיום הפיסקא — להלן על יד הערה**

54] **הוא לשון הלקו"ת שה"ש ו, ג בשינוים וכו'. צויין אליו באוה"ת ח"ש כאן ע' קכו.**

---

21) הזיווג ע' בהקדמת מהרנ"ש לפע"ח: **מובא גם באוה"ת שבהערה 1 ע' קכו. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 51.**

22) ביום חתונתו . . צאינה וראינה: **שה"ש ג, יא.**

23) ביום חתונתו זה מתן תורה . . במשנה: **תענית כו, ב. ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע' פה נדפס גם בדרושי חתונה שלו ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמז בהערה.**

24) ב' בחי' בנשמה . . כלה . . בנות ירושלים: **ראה לקו"ת שה"ש כאן ו, ג.**

25) אשר ע"כ נק': **בלקו"ת: ונקרא.**

26) טהורה היא . . אתה בראת: **ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).**

27) היא: **בלקו"ת ליתא.**

28) (ועבמ"א . . כו'): **שם ליתא.**

29) טהורה היא בחי' טה"ע: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ב. וש"נ.**

30) וכדכתיב: **בלקו"ת: וכמ"ש.**

31) באלי' חי ה' אשר עמדתי לפניו: **מל"א יז, א: יח, טו [בדילוג]. מל"ב ה, טז [באלישע ועד"ז שם ג, יד]. ראה (בנוסף ללקו"ת כאן) לקו"ש ויצא כרך כה ע' 147 בהערה. תו"ח בשלח ח"א קסד, ב. וש"נ.**

32) נשמות . . בשם בנות ירושלים: **זהר מדרש הנעלם ח"ש קכה, ב. וראה בסמוך בפנים.**

33) בנות ירושלים: **שה"ש א, ה. תוקן ע"פ כת"י מעתיק.**

34) וע' בפרדס בערך: **בלקו"ת: (בפרדס [שכ"ג] בערכי הכינויים [פ"ב] ערך.**

35) פי' הראשון . . כאן: **בלקו"ת שם: הביא בשם הזהר פרשת ויחי שני פירושים בזה והפי' הראשון הוא כדפי' כאן ע"ש בפ' ויחי דרמ"ב ע"א.**

36) ונק' בנות . . וזהו דכתיב: **בשינוי מלקו"ת כאן.**

שמתלבשים בגוף אין בהם כח להכיל בחי׳ שלימות היראה כ״א ע״י בחי׳ צמצומים וגבורות דוקא כמ״ש לבני האדם גבורותיו[37], אבל קודם התלבשותה שהיא אין ממש הם מקבלים בחי׳ עומ״ש בשלימות כמו שהוא בבחי׳ א״ס ממש, שז״ע בחי׳ שלימות היראה, וזהו ירושלם יראה שלם כמ״ש במ״א בשם המד״ר הובא בתוס׳[38], וזהו דכתיב[36] בתולות אחרי׳ רעותי׳ מובאות לך[39], וע׳ במק״מ בפי׳ הזח״ב[40] קצ״ז ב׳ דרל״ה א׳ רל״ח א׳[40], וצ״ל שזהו[40] לפי׳ השני שבפרדס הנ״ל[40], וממילא מובן דלפי׳ הראשון יש לפרש ג״ז כמ״ש כאן, וע״ע בפ׳ משפטים דק״ה סע״ב ובפ׳ אחרי דס״ז ע״ב[40], ונק׳ ג״כ עלמות כמ״ש עלמות אהבוך[41], אבל הנשמות[42] שירדו ונתלבשו בגוף ונה״ב בעוה״ז, הוא בחי׳[42] כנס״י[43] שהיא[42] מקור נשמות ישראל נק׳[42] בשם כלה, כי הקב״ה נק׳ אצלם בש׳ חתן[43] מל׳ חות דרגא[44] הוא בחי׳ המשכות אוא״ס[45] בנשמות, והיינו במ״ת דכתיב ביום חתונתו[23] שאז הוא זמן הנשואין שכמו הנשואין עד״מ הוא בחי׳ הזיווג והיחוד שהוא[45] המשכת הטפה הנמשכת מן המוח של המשפיע בבחי׳ המקבל כו׳, כך התורה היא בחי׳ חכמתו ורצונו ית׳ בבחי׳ א״ס ב״ה ממש חכים ולא בחכמה ידיעא[46] כו׳, והמשכה זו בבחי׳ א״ס ממש היא נתפסת ונקלטת בנש״י, ועי׳ בסש״ב פ״ה מענין מקיף ומוקף[47], ס״ר אותיות התורה[48] הן ס״ר המשכות לס״ר[49] נש״י[50], וזהו שארז״ל[51] שמלמדין את התינוק בבטן אמו את כל התורה[52] כו׳[53], כדי להיות נתפס ונקלט בנשמתו אור

---

37) לבני האדם גבורותיו: **תהלים קמה, יב.**

38) ירושלם יראה שלם . . המד״ר הובא בתוס׳: **ראה ב״ר פנ״ו, י. תוד״ה הר תענית טז, א. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ ר. וש״נ.**

39) בתולות אחרי׳ רעותי׳ מובאות לך: **תהלים מה, טו.**

40) וע׳ במק״מ בפי׳ הזח״ב . . א׳ . . שזהו . . הנ״ל . . ע״ב: **בלקו״ת: (עיין בזח״ב . . א׳ ובמק״מ שם . . דהוא . . ליתא . . ע״ב).**

41) עלמות אהבוך: **שה״ש א, ג.**

42) אבל הנשמות . . הוא בחי׳ . . שהיא . . נק׳: **בלקו״ת: והנשמות . . היא נקרא . . היא . . ליתא.**

43) כנס״י . . כלה . . הקב״ה . . חתן: **וכל שה״ש מיוסד ע״ז כידוע במדרשי רז״ל. ראה גם מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ רלא. וש״נ. תו״ח וארא ח״א עב, ג ובהערה 7.**

44) חתן מל׳ חות דרגא: **ראה יבמות סג, א. ספר חסידים [מרגליות] סשע״ה ובברית עולם שם. תיקוני תשובה להרמ״ע מפאנו ס״י סג, ג. תו״א בראשית ח, ב. לקו״ת כאן. סה״מ מלוקט ד׳ ע׳ פב. וש״נ.**

45) אוא״ס . . הוא . . שהוא: **בלקו״ת: אוא״ס ב״ה . . ליתא . . הוא.**

46) חכים ולא בחכמה ידיעא: **ת״ז בהקדמה יז, ב. ז״ח יתרו לד, ד.**

47) ועי׳ . . ומוקף: **הוספה על לשון הלקו״ת.**

48) ס״ר אותיות התורה: **ראה ז״ח שה״ש עד, ד. מג״ע אופן קפו. לקו״ש טו״ב כסלו תשמ״א כרך כ ע׳ 419 בהערה. שו״ת הצ״צ חאבהע״ז סרמ״ט (צה, א).**

49) ס״ר אותיות התורה . . לס״ר נש״י: **ראה גם תו״א יתרו עא, א. לקו״ת כאן ו, ג. בהר מא, ב.**

50) לס״ר נש״י: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא ועפ״ז יובן ענין. וש״נ.**

51) וזהו שארז״ל: **בלקו״ת כאן: ולכן ארז״ל.**

52) שמלמדין את התינוק . . כל התורה: **ראה נדה ל, ב. מפרשי הע״י שם. לקו״ת כאן. שלח מד, א. תו״ח בא ח״א קכט, א. וש״נ. בשלח קפ, ג. וש״נ.**

53) כו׳: **אולי כ״ה בגוכתי״ק. והמעתיק העתיק: כנ״ל. בלקו״ת כאן: כו׳.**

וחיות מאותיות התורה שהן הארת אור א"ס ב"ה חכים ולא בחכמה ידיעא כו', ואזי נק' נש"י בשם כלה שמקבלת הטפה כו', וע' באד"ז דר"ץ ע"ב[54].

ועמ"ש בביאור[55] המגיד מראשית אחרית[56] בענין ג' בחי' שאורה[57] כסותה ועונתה[58], ושם נת' ג"כ ענין זיווג זו"נ שכדי שיומשך אוא"ס בנבראים צ"ל ע"י ב' ממוצעים[59] כענין כרוב אחד מקצה[60] כו' וכרוב כו'[61], וי"ל כמו יצי"מ ע"י משה ואהרן[62] כו', וכן תושב"כ ותושבע"פ[63], עמ"ש מענין הזיווג[64] בסידור שער חהמ"צ בד"ה ששת[65] ימים[66], דרוש השני[65] ג"כ[66], ועיקר זיווג זה זה"ע ביום חתונתו[22] זה מ"ת[23].

ב) והנה במד"ר[67] בחקתי פל"ו[68] בענין וזכרתי את בריתי יעקב[69], אברהם לא ניצול מכבשן האש אלא בזכות יעקב משל לא' כו' וראה שעתיד להוליד בת ונשאת[70] למלך כו', כך כו', הרי עיקר בחי' בת שנשאת למלך זהו בחי' יעקב, והיינו כי אברהם ויצחק זהו רק הכנה לבחי' הזיווג, ע"ד שמאלו תחת לראשי[71] וימינו תחבקני, ועיקר הזיווג ע"י יעקב שהי' מטתו שלימה[19] והוליד י"ב שבטים[72], כמו שע"י יחוד זו"נ נולדים י"ב בחי' דבריאה שהן המרכבה[73], וכמ"ש בזח"א חיי[74]

---

54) דר"ץ ע"ב: בלקו"ת: (דף ר"צ ע"ב). ע"כ לשון הלק"ת — ראה לעיל הערה ג והערה 24.

55) ועמ"ש בביאור: מכאן ואילך לשון אוה"ת ח"ש ע' קכו [נדפס גם בקונטרס מאמרים שבהערה 1 ע' 15].

56) בביאור המגיד מראשית אחרית: תקס"ט נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ח וז"א ע' תקסא ואילך. ובתוס' הגהות באוה"ת משפטים ע' א'ש ואילך.

57) שאורה: באוה"ת ח"ש כאן: שארה.

58) שאורה כסותה ועונתה: משפטים כא, י.

59) ושם נת'. . ב' ממוצעים: מאמרי אדה"ז תקס"ח שם ע' תקסד ואילך. אוה"ת משפטים ע' א'שח ואילך.

60) כרוב אחד מקצה: תרומה כה, יט. ראה תו"א תרומה פא, ב.

61) וכרוב כו': הוספה על לשון האוה"ת.

62) יצי"מ ע"י משה ואהרן: ראה גם לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם פ"ב. וש"נ.

63) תושב"כ ותושבע"פ: ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פ"ד. וש"נ.

64) עמ"ש מענין הזיווג: באוה"ת ח"ש כאן: וע' מזה ענין הזווג ג"כ.

65) בסידור . . בד"ה ששת ימים . . השני: רפט, ב ואילך. נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קיט ואילך.

66) ימים . . ג"כ: באוה"ת: ימים תאכל מצות . . ליתא — ראה לעיל הערה 64.

67) והנה במד"ר: פרק זה הוא לשון אוה"ת כאן קכו, א־ב בשינויים [נדפס גם בקונטרס מאמרים שבהערה 1 ע' 17־15].

68) במד"ר בחקתי פל"ו: סימן ד. ראה גם אוה"ת בהעלותך ע' שלז ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' רכב.

69) וזכרתי את בריתי יעקב: בחוקותי כו, מב.

70) ונשאת: כ"ה גם באוה"ת כאן. במד"ר ובאוה"ת בהעלותך: שהיא נשאת. בהמשך תער"ב: שתהא נשאת.

71) שמאלו תחת לראשי: שה"ש ב, ו.

72) יעקב . . והוליד י"ב שבטים: ראה ויצא פכ"ט: פ"ל; וישלח לה, טז ואילך.

73) י"ב בחי' דבריאה שהן המרכבה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה בן פורת יוסף ספ"ג. וש"נ.

74) בזח"א חיי: באוה"ת כאן: בזהר פ' חיי.

דקל"ג סע"א ת"ח אברהם כו' הוה מחבק לה ולא יתיר כו', לבתר אתא יעקב ושמש ערסא כו', וכן שם לעיל מיני' בהתחלת עמוד הנ"ל אלא לחבר יעקב[75] בעדביה כו' ובגין כך יעקב משמש במרום כו', וא"כ ממאמר זה נפשט ספיקו של הרח"ו ז"ל[76] בלק"ת פ' לך הנ"ל[77], ועזח"ג במדבר דקי"ח ע"ב.

ועפ"ז יובן[78] דברי ריה"ו דפי' וה' ברך את אברהם בכל[6] שהיתה לו בת, ור"ל ע"ד שא' במד"ר[79] בת ונשאת למלך כו' דהיינו ענין הזיווג והיחוד עליון שזהו ע"ד ביום חתונתו[22] זה מ"ת[23] שזהו המשכות תוס' אורות בחי'[80] אור חדש לאין שיעור יותר מהחוק הקצוב לחיות העולמות, ועי"ז יהי' הגילוי אור למטה לע"ל כנודע, ונק' בחי' זו בת, כי כדי לקבל האור צ"ל כלי לזה, והוא הנק' יסוד דנוק', ועז"נ וגם אמנה כו'[80] בת אבי היא[81], והיינו[80] שעשיית כלי זה נמשך מחכמה עילאה דוקא, כי בחכמה יסד ארץ[82] אבא יסד ברתא[83], וע' מענין עשיית כלי בת"א[84] בד"ה לא תהי' משכלה[85] ועקרה בארצך, והעיקר הוא כמ"ש[86] במ"א בד"ה הנותן לשכוי בינה[87], ובלק"ת[88] נשא[86] בענין מקדש אד' כוננו ידיך[89], וכמשנת"ל מעט[90], אך דברי ר"מ ורנ"ח באמרם שלא הי' לו בת[91] ס"ל כיון שעיקר היחוד וזיווג לא הי' בזמנו, כ"א[92] רק עד מ"ת, או עכ"פ עד יעקב, לכן[92] ס"ל דטוב יותר שלא הי' לו בת, כיון דלא אפשר עדיין[93] להיות בחי' היחוד כו'[93], א"כ מבחי' בת[94] שהוא[93] בחי' ה"ג[94] יכול[93] להיות יניקה לפרעה, שז"ע שנת"ל[95] בענין וכל הבת תחיון[94] כו', וכמו חטא עה"ד ע"י חוה כו', וע' בזח"ג בלק דקפ"ח ע"ב

---

75) לחבר יעקב: **באוה"ת: לחברא יעקב. בזהר: לחברא ליעקב.**

76) נפשט ספיקו של הרח"ו ז"ל: **ראה גם [בנוסף להערה 1] אוה"ת בהעלותך ע' שלח. מאמר ד"ה ואברהם זקן הב' (ש"פ ח"ש) תשל"ה.**

77) הנ"ל: **באוה"ת: כנ"ל.**

78) ועפ"ז יובן: **שם: ומזה יובן ענין.**

79) שא' במד"ר: **שם: המד"ר דבחקתי.**

80) אורות בחי' . . וגם אמנה כו' . . והיינו: **שם ליתא.**

81) וגם אמנה כו' בת אבי היא: **וירא כ, יב.**

82) בחכמה יסד ארץ: **משלי ג, יט.**

83) אבא יסד ברתא: **ראה זהר רע"מ פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגה"ק ס"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפ הערה ד"ה מצירופי. קונטרסים ס"ע תקמז ואילך. תו"ח שמות (כת"י ר"ש סופר ע' טז. במהדורת אותיות מרובעות) ח"א יב, א.**

84) מענין עשיית כלי בת"א: **באוה"ת: בת"א פ' משפטים.**

85) בת"א בד"ה לא תהי' משכלה: **עט, א.**

86) והעיקר הוא כמ"ש . . נשא: **באוה"ת: כמ"ש . . פ' נשא.**

87) בד"ה הנותן לשכוי בינה: **מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שצה ואילך. אוה"ת מסעי ע' א'תא ואילך.**

88) ובלק"ת נשא: **כא, ב ואילך.**

89) מקדש אד' כוננו ידיך: **בשלח טו, יז.**

90) וכמשנת"ל מעט: **באוה"ת ליתא.**

91) ר"מ ורנ"ח באמרם שלא הי' לו בת: **ר"מ — ראה לעיל בריש המאמר כאן. רנ"ח — ב"ר פנ"ט, ז.**

92) בזמנו כ"א . . לכן: **באוה"ת כאן ע' 252 ליתא . . א"כ.**

93) כיון דלא אפשר עדיין . . כו' . . שהוא . . יכול: **שם: דכיון שא"א . . ליתא . . שהיא . . יוכל.**

94) בת . . ה"ג . . שנת"ל בענין וכל הבת תחיון: **שמות א, כב. ראה לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א הא' פ"ג. ביאור יפה ש"א פ"ד.**

95) יניקה . . שנת"ל: **באוה"ת כאן: יניקת החיצונים וכנ"ל.**

אלא חטה ברתא דמתחטא לגבי אבוה ועביד[96] לה רעותא כו', בשבטים כולהו לית[97] בהו ח"ט, ובה אית ח"ט וקרינן חטה, אמר ההוא ינוקא ודאי[97] דהא חט שריא סמוך[97] לה, ור"ל כי המ' סמוך לה הם הקלי' ע"ד כשושנה בין החוחים[98], ירושלים בתוך הגוים שמתיה (יחזקאל ה' ה')[99], משא"כ בהשבטים שנק' שבטי י"ה[100], ועמ"ש בלק"ת פ' ראה בביאור ע"פ וכל בניך[101], וזהו ע"ד עה"ד חטה היתה[102] כו', וע' מענין חטה בלק"ת פ' אמור בד"ה והניף את העומר[103], וא"כ י"ל בחי' זו בתושבע"פ שנאמר בה למיימיני' בה סמא דחיי ולמשמאילים בה[104] כו'[93], וע' בת"א פ' בראשית בסד"ה ענין הברכות[105], משא"כ עה"ח הוא[106] תושב"כ, והמכוון פנימיות התורה וז"ס אחותי אמור לחכמה אחותי את[107] עבד"ה רני ושמחי בת דרוש הראשון[108], וע' בזח"ב ויקהל דר"ג א' ב'[109] בהאי נוגה מפתה לאתתה לנטלא נהורא כו', וכנודע ג"כ מענין נשים דעתן קלות[110]* בלק"ת פ'

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים. באוה"ת מופיע זה כאן בפנים.

ע' זח"ג רעו"ב לאברהם לגדלא לה, כי כ"ש ברכה צ"ל בימין[ד] דוקא, עזח"ג דע"ד ע"ה, וז"ש רב חסדא לדידי עדיפא[ה] לן[ו] ברתא[ה], כי רב חסדא מבחי' חסד[ז], וז"ש

ד) כ"ש [=כוס של] ברכה צ"ל בימין: **ראה גם ברכות נא, א. שו"ע אדה"ז הל' ברכות המזון סקפ"ג, ס"ז.**

ה) רב חסדא לדידי עדיפא לן ברתא: **ראה ב"ב קמא, א.**

ו) לן: **באוה"ת כאן: לי.**

ז) רב חסדא מבחי' חסד: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק בתחילתו.**

---

96) אלא . . דמתחטא לגבי . . ועביד: **בזהר: (אלא) . . דמתחטא' לקמי. באוה"ת כאן: דמתחטא' לגבי. בלקו"ת אמור [המובא בסמוך בפנים] לו, ג-ד: דמתחטא לקמי. ובאוה"ת משלי כרך א ע' תרמט כבפנים . . בזהר: אוה"ת כאן: ועבד. בלקו"ת שם לו, ד כבפנים.**

97) לית . . ודאי . . סמוך: **בזהר: דלית . . ודאי הכי הוא . . סמיך.**

98) כשושנה בין החוחים: **שה"ש ב, ב.**

99) (יחזקאל ה' ה'): **באוה"ת כאן ליתא.**

100) בהשבטים שנק' שבטי י"ה: **תהלים קכב, ד.**

101) בלק"ת פ' ראה בביאור ע"פ וכל בניך: **ראה שם לא, א.**

102) עה"ד חטה היתה: **ברכות מ, סע"א. ראה גם לקו"ת צו יז, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תיח.**

103) בלק"ת פ' אמור בד"ה והניף את העומר: **לו, ד.**

104) למיימיני' בה . . ולמשמאילים בה: **ראה שבת פח, ב.**

105) בת"א פ' בראשית בסד"ה ענין הברכות: **ז, א ואילך.**

106) הוא: **באוה"ת: היא.**

107) אמור לחכמה אחותי את: **משלי ז, ד. ראה גם שע"ת טו, ג. אוה"ת חנוכה ע' שיז.**

108) עבד"ה רני ושמחי בת דרוש הראשון: **תו"א מקץ לו, ג ואילך.**

109) א' ב': **באוה"ת כאן: ע"ב.**

110) נשים דעתן קלות: **שבת לג, ב. ראה לקו"ת להאריז"ל שמות ג, ד. מאמרי אדה"א נ"ך ע' צח. וש"נ. לקו"ש תזריע כרך יז ע' 149 הערה 14.**

תזריע בד"ה שוש תשיש[111], וע' במד"ר בראשית פי"ז[112] מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב סמך כו'*.

וריה"ן ס"ל דעכ"פ עשה אברהם הכנה ליחוד א"כ טוב הוא שהיתה לו בת[113] והיינו[114] שתיקן בנין המל'[113] כמ"ש בזח"ג פ' תצא דרע"ו ב' שבחי' בת הוא[106] כלת משה, ור"ל שע"י משה שהוא עיקר בריח התיכון בחי' דעת[115] המשיך בה היחוד, ואברהם גדיל לה ותיקן עצם פרצוף המל' ע"י החסד כו', ולכן אין חשש שיהי' ממנה יניקת כו', כי זהו דוקא כשמקבלת מבחי' גבורות אז יש יניקה לק"נ כמ"ש בלק"ת פ' חקת בד"ה ויקחו אליך פרה, איתא במשניות[116], אבל אברהם שהמשיך[117] בה חסד וחיברה בימין אין שום יניקה לפרעה כו'[118].

ואחרים אומרים[119] בת היתה כו', ושהיתה שמה בכל, והיינו שס"ל שאברהם המשיך ג"כ היחוד ע"ד ביום חתונתו[22] זה מ"ת[23] וכמ"ש בזח"ג ויקרא דך"ב[120] בפי' ויטע אשל בבאר שבע[121], ולכן שמה בכל, דשם זה הוא

בת נדיב[ח] דוקא, ולכן אליעזר עשה סימן והי' הנערה אשר תאמר שתה[ט] כו' שיש בה מבחי' בת נדיב, גם ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא[י] זח"ג ז' ב' ע"ז ב'.

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים ואולי שייך כאן, וראה גם בשולי היריעה הבאה. באוה"ת נרשם כאן בפנים: „ושם פרשה כ"ו צורך לחטין יותר מן השעורים כו' יעו"ש".

במד"ר בראשית ד"ו[יא] מדמה הבת לחומץ ושעורי', והבן ליין וחטים, וע' בגמ' ב"ב דט"ו[יב], ובילקוט שמעוני[יג].

ח) בת נדיב: **שה"ש ז, ב.**

ט) והי' הנערה אשר תאמר שתה: **ח"ש כד, יד [ושם: אשר אמר . . שתה. באוה"ת כאן כבפנים].**

י) ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא: **קדושים כ, יז [ושם: אשר יקח (וכ"ה באוה"ת כאן).**

בדילוג — ראה גם לעיל מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק ספ"א. וש"נ].

יא) במד"ר בראשית ד"ו: **סימן ד.**

יב) בגמ' ב"ב דט"ו: **אוצ"ל דט"ז, ע"ב.**

יג) ובילקוט שמעוני: **בראשית ו, ד (רמז מג).**

---

111) בלק"ת פ' תזריע בד"ה שוש תשיש: **כ, א ואילך.**

112) במד"ר בראשית פי"ז: **סימן ו.**

113) בת . . המל': **ראה זהר יתרו פה, ב. רע"מ פינחס רנו, ב. ת"ז ת"ע קלג, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ב מערכת בת. בסמוך בפנים פיסקא ד"ה והנה שבת.**

114) והיינו: **באוה"ת כאן ליתא.**

115) משה שהוא . . בחי' דעת: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה וכד אנת תסתלק פ"א. וש"נ.**

116) בלק"ת פ' חקת בד"ה ויקחו . . במשניות: **ס, ב־ג.**

117) שהמשיך: **באוה"ת: המשיך.**

118) אין שום יניקה לפרעה כו': **שם ליתא.**

119) ואחרים אומרים: **לפיסקא זו ראה אוה"ת כאן בשינוי לשון.**

120) בזח"ג ויקרא דך"ב: **ע"ב.**

121) ויטע אשל בבאר שבע: **וירא כא, לג.**

כשמיוחד עם היסוד הנק' כל וכמ"ש בזח"א חיי דקק"ב ע"א[122] בפי' ויתרון ארץ בכל היא[123] כו'.

והנה שבת פירשו ש' בת[124], שהמ' הנק' בת מתחברת עם ח"ג[125] וה"ס היחוד עליון הנ"ל[77] בענין וזכרתי את בריתי יעקב[69] כי שמאלו תחת לראשי[71] וימינו תחבקני. זהו חו"ג ואז ע"י ת"ת גופא[126] נמשך בה האור מכח"ב כו'*. וי"ל שז"ע ג' סעודות דשבת[127].

ג) **ויובן** עוד דעת האחרים[128] שמוסיפים על דברי ריה"ו, במה שאומרים שבכל שמה, ע"ד מ"ש בת"א מקץ[129] סד"ה רני ושמחי בת דרוש הראשון[108] שעם היות שעכשיו בחי' מעלת אחותי[129], וכ"ש מעלת שקראה אמי גבוה ממעלת שקראה בתי[129], אך לע"ל תתעלה בחי' בת יותר שתהי' אחע"ב[130], וזהו רני ושמחי בת דוקא, וכענין מ"ש והי' ביום ההוא יצאו מ"ח[131] מירושלם שהיא בחי' בת, אל הים הקדמוני, שהוא בחי'[132] אימא[131] כו', והיינו ע"י בירור כח"ב דתהו

---

*) נרשם בשולי היריעה, כנראה ביהד, עם שולי היריעה שלפני זה, ללא ציון מקומו בפנים, וראה גם הערה 127, ואולי שייך כאן.

האור מכח"ב י"ל שז"ע ג"ס דשבת"ד, בינה עליית המל' מעלי שבתא ז"א מחכ' סעודה ג' ע"ק

יד) ג"ס דשבת: שבת קיז, סע"ב. ראה גם בענין ג"ס דשבת לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת בסופו. וש"נ.

---

122) היסוד . . כל . . בזח"א . . ע"א: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.

123) ויתרון ארץ בכל היא: קהלת ה, ח.

124) שבת פירשו ש' בת: ראה זהר ויקהל רד, א. רע"מ פינחס רנז, א. פרדס שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שבת. לקו"ת שה"ש לח, א. סה"מ מלוקט ד ע' שנח. וש"נ.

125) ח"ג: באוה"ת כאן: חג"ת.

126) ת"ת גופא: ראה זהר רע"מ פינחס רכג, א. ת"ז בהקדמה יז, א.

127) וי"ל שז"ע ג' סעודות דשבת: נרשם מלמעלה למטה בצד השמאלי שבעמוד ליד פיסקא זו. באוה"ת כאן: וכן בכת"י מעתיק שבבוך גוכי"ק: וכן בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 (ראה לעיל הערה 1) ליתא. וראה בשולי הגליון כאן.

128) ויובן עוד דעת האחרים: לפיסקא זו (עד להלן על יד הערה 153) ראה אוה"ת ח"ש כאן ע' 250 [נדפס גם בקונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ קה"ת תשי"ז ע' 14־15].

129) מקץ . . אחותי . . בת: באוה"ת: פ' מקץ . . שקראה אחותי . . בתי.

130) אחע"ב: משלי יב, ד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והים בקעת לפניהם ספ"ה ובהנסמן שם.

131) והי' ביום ההוא יצאו מ"ח . . אימא: זכרי' יד, ח. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ג ובהנסמן שם.

132) שהוא בחי' אימא: באוה"ת: שהיא בינה בחי' אימא.

שמתברר ע״י בחי׳ בת דוקא, שם ב״ן[133], כי יתרון נמשך מן החשך[134] דוקא. גם כמ״ש בזח״א ויצא בס״ת[135] דקנ״ו ע״ב שבחי׳ בת הנ״ל לא זז מחבבה גם יותר ממדריגת שקראה אמי, לא ספיק[136] לי׳ דא עד דקראה[137] בשמי׳[136], דהיינו קרא לה בשמיה דכתיב[138] והחכמה מאין תמצא[139], חכמה ודאי, ור״ל כי אמיתת שם חכמה, היינו ח״ע בחי׳ אבא, שנק׳ והחכמה מאין תמצא מבחי׳ כתר[139] והוא גבוה מבחי׳ אמי כמ״ש בלק״ת בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש השני[140], וכמו שבת לגבי יו״ט, וע׳ מ״ש בד״ה וככה תאכלו באריכות[141], והמל׳ הנק׳ בת קראה ג״כ חכמה, דהיינו ענין חכמה תתאה[142], נמצא קרה[143] לה בשמיה, ומזה יובן ענין מארז״ל[144] כל האומר תהלה לדוד[145] כו׳, משום שנאמר בו[146] פותח את ידיך[147] ב׳ יודין יו״ד דהוי׳ ויו״ד דאד׳ שהוא ח״ע וח״ת שמחברם יחדיו, ועמ״ש ע״פ אל יתהלל החכם בחכמתו[148] כו׳ כ״א בזאת יתהלל[149] כו׳, זאת חכ׳ תתאה[150], ולע״ל יאמרו להאי דרגא כי אתה אבינו שתתעלה ח״ת בח״ע כו׳, ועמ״ש ע״פ חכמות בחוץ תרונה[151] בת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור[152] את יוה״ש דרוש הראשון[153]. חכמות תרין[154] ח״ע וח״ת וע״י בחוץ שזהו ע״י ח״ת תרונה בחי׳ כתר[155], וי״ל והחכמה מאין תמצא[156] ח״ע

---

133) בת . . שם ב״ן: ראה ע״ח שער שביה״כ ש״ט, פ״ו. פע״ח שער הזמירות ש״ז, פ״ה.

134) כי יתרון . . מן החשך: באוה״ת כאן: כי יתרון האור — קהלת ב, יג [ושם: כיתרון האור מן החשך].

135) בזח״א ויצא בס״ת: שם: בזהר ויצא.

136) לא ספיק . . בשמי׳: באוה״ת כאן ליתא.

137) עד דקראה: בזהר: קרא לה.

138) דכתיב: באוה״ת ליתא.

139) והחכמה מאין תמצא . . כתר: איוב כח, יב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה והים בקעת לפניהם פ״ה. וש״נ.

140) בלק״ת בד״ה ושאבתם . . השני: סוכות פ, א ואילך.

141) בד״ה וככה תאכלו באריכות: תרל״ז פכ״ו ואילך.

142) והמל׳ . . חכמה תתאה: ראה לקוטי הש״ס להאריז״ל חולין כ, ב ד״ה לכי. מאו״א מערכת חכמה אות כח. פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ח מערכת חכמה. ביאוה״ז קרח להצ״צ כרך ב ע׳ תתקפב ואילך.

143) קרה: באוה״ת: קרא. ראה גם לעיל הערה 137.

144) מארז״ל: שם ליתא.

145) כל האומר תהלה לדוד: ברכות ד, ב.

146) שנאמר בו: שם: דאית בי׳.

147) פותח את ידיך: תהלים קמה, טז. ראה גם אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תקנה וע׳ תרפט שכנראה מציין לאוה״ת כאן.

148) אל יתהלל החכם בחכמתו: ירמי׳ ט, כב [ושם: חכם — ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פי״ג. וש״נ].

149) כ״א בזאת יתהלל: ירמי׳ ט, כג.

150) זאת חכ׳ תתאה: ראה זהר תרומה קנח, ב ע״פ אוה״ת ירמי׳ כרך ב ע׳ תתפ. ע׳ תתעח. ויצא רז, ב.

151) חכמות בחוץ תרונה: משלי א, כ.

152) בת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור: ע, א.

153) הראשון: ע״כ ע״פ לשון אוה״ת — ראה לעיל הערה 128.

154) חכמות תרין: ראה זהר תולדות קמא, ב.

155) תרונה בחי׳ כתר: ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרי. המשך תער״ב ח״ב ע׳ תתסא.

156) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

ע״ד מציאה[157] כמ״ש במ״א, וע״י התלבשותה בח״ת תרונה כת״ר תרי״ג דאורייתא וז׳ דרבנן תר״ך[158] כת״ר*.

וזהו ההפרש[159] בין ריה״ו ובין אחרים שלדברי ריה״ו ברכו בבת שהיא המ׳ שהיא בבחינתה לא זז מחבבה עד שקראה בת, אבל אחרים אומרים שע״י הבירור מבחי׳ אחר הדברים, שבירור זה הוא ע״י המ׳ זכה לבחי׳ בת ובכל שמה, (קראה לה בשמיה וגם) לבחי׳[160] מ׳ כמו שתהי׳ לע״ל אחעט״ב[130] ע״ד רני ושמחי בת כו׳ הנני בא ושכנתי בתוכך[161] דוקא, ולכן בכל שמה, כי בעלה נק׳ כל, צדיק יסוד עולם[162], וכיון שהיא עטרת בעלה נק׳ בכל שהוא יותר מבחי׳ כל, וכמ״ש בלק״ת

---

*) ג׳ קטעים הבאים נרשמו בשולי היריעה, בהפסק קו קצר ביניהם, ללא ציון מקומו בפנים. וד״ה יראת נרשם אצלם בצד הימני של הגליון מלמעלמ״ט.

ועניין זאת ח״ת יש להעיר מעניין חכ׳ בחוץ בח״ת תרונה כתר, א״כ ח״ע מאין מהארה, וע״י חוץ תרונה עצם הכותר תר״ך ב״פ ש״י[טו] א״כ זהו גבוה מאמי להנחיל אוהבי יש[טז], והיינו מפני שזהו מאבא.

משנ״ת ירושלם בתי אינו בנות ירושלים[33] שהרי זהו ע״י בירור כח״ב דתהו שזהו ע״י ירידת הנשמה בגוף דוקא, כ״א כשנעשה כלה שמ״מ היא אז בת ג״כ.

מעלת קראה לה בשמיה צ״ל שזהו עכשיו ג״כ, וא״כ איך הוא אחר לא זז כו׳ אמי, ובהברקה ראשונה נ׳ שזהו עכשיו בעבודה ע״ד אתכפי׳ גבוה, וגם מפני ששרשה מרדל״א[יז] וגם כי אמו נותן העטרה, ואחע״ב בעצמה, ולפ״ז גם לע״ל ג״כ.

יראת עונש יראת הרוממות היא לפי ערך באמ״ב[יח] א״כ ז״ע קראה ליה בשמי״ה.

טו) תר״ך ב״פ ש״י: **ראה ע״ח שער ז״א שי״ז, ספ״א. אמ״ב שער הק״ש נו, ד. שער התפילין קב, סע״ד. פירוש המלות ז, ב. תו״ח שמות ח״א ט, א הערה 390. לקו״ת נשא כג, ג. סהמ״צ להצ״צ קפג, ב בשם האוצ״ח. ס׳ החקירה להצ״צ עט, א בשם המק״מ ר״פ צו דכ״ו. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רנב בשם המק״מ. וש״נ. תרל״ט ח״א ע׳ מ בשם המק״מ. ח״ב ע׳ תצח. וש״נ.**

טז) להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

יז) ששרשה מרדל״א: **ראה לקו״ת חוקת נח, ב (סוס״ב): וכ״מ בע״ח שער א״א פ״ב.**

יח) באמ״ב: **שער הציצית צו, ד. צז, א.**

---

157) תמצא . . ע״ד מציאה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו חיי שרה פ״ג. וש״נ.**

158) תרי״ג . . וז׳ . . תר״ך: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ בסופו. וש״נ.**

159) וזהו ההפרש: **לפיסקא זו (עד להלן על יד הערה 181) ראה אוה״ת ח״ש כאן ס״ע 250 ואילך [נדפס גם בקונטרס מאמרים מכ״ק אדמו״ר הצ״צ קה״ת תשי״ז ע׳ 15].**

160) (קראה . . וגם) לבחי׳: **באוה״ת כאן: דהיינו לבחי׳.**

161) רני ושמחי . . ושכנתי בתוכך: **זכרי׳ ב, יד.**

162) צדיק יסוד עולם: **ע״פ משלי י, כה.**

בד"ה[163] לסוסתי ברכבי פרעה דרוש[164] השני* בפי' דברך[165] נצב בשמים, נצב ל' שררה כו', וע' בזח"ב תרומה דקנ"ח ע"א עטרה על רישיה (וא"כ[166] פי' נצב שממשכת גם בחכמה ע"ש, ויובן לפמשנ"ת לעיל שיסו"א ארוך[167] עד יסוד ז"א, שנק' כל[122], והיא נק' בכל)[166] וז"ע נקבה תסובב גבר[168] (וי"ל[169] שז"ע בחי' ישת חשך סתרו[170] צל ולא אורה נגלית שעשועי המ' בעצמותו[171] שנת' שם[172])[169]. גם ע"ד ומלכותו בכל[173] משלה**, גם י"ל ובכל שמה פרצוף[174] הפנימי דמל' הנק'

---

*) נרשם בצד הימני של העמוד בשני שורות מלמטה למעלה, ללא ציון מקומו בפנים, וכנראה שייך לערך כאן.

וע"ש שזהו הכח שיש לאדם שאתעד"ת שלו יפעול להמשיך אתעדל"ע מלמעלה מהשתלשלות.

**) (ויש[יט] להעיר מענין ויברך יעקב את פרעה[כ] שנתן כח כו', או כפשוטו בכל משלה, וכנודע ההפרש בין מלכותו ובין משלה[כא]).

נרשם בצד הימני של העמוד בשני טורים מלמעלה למטה, ללא ציון מקומו בפנים.

ולכאורה י"ל שאחעט"ב[130] זהו גבוה מבחי' בעטרה שעטרה לו אמו[כב] שאמו רק נותן העטרה אבל העטרה עצמה גבוה יותר[כג] כמ"ש במ"א, וז"ע נקיבה תסובב[168] גבר בחי' סוכ"ע לכן עי"ז נמשך תוס' אור גם בחכמה כנ"ל, וצ"ע אם זהו גבוה מבחי' לא ספיק לי' עד שקראה בשמיה[137], או י"ל שז"ע דקרא לה[137] בשמי' כי מוחין דאבא למעלה מהשתלשלות ואולי י"ל שהעטרה זהו ביום חתונתו שנמשך היחו"ע שנת' בכ"ד שיחוד זו"נ נמשך מלמעלה מהשתלשלות[כד] כו'.

יט) ויש: נרשם בפנים המאמר ובצד השמאלי של העמוד נרשם בגוכתי"ק: „מן ויש עד משלה אצ"ל". ולא הועתק שם בכת"י מעתיק שבבוך גוכתי"ק. אבל בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 הועתק על הגליון, עם ציון מקומו בפנים, ללא הציון „מן ויש עד משלה אצ"ל".

כ) ויברך יעקב את פרעה: ויגש מז, ז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה בן פורת יוסף פ"ג. וש"נ.

כא) ההפרש בין מלכותו ובין משלה: ראה סידור שחרית נג, ג ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'מה. וש"נ.

כב) בעטרה שעטרה לו אמו: שה"ש ג, יא.

כג) שאמו רק נותן העטרה . . גבוה יותר: ראה סה"מ תרכ"ז ע' שכח וע' שלב. תרמ"א ע' ער. ע' שמז. ע' תקסח.

כד) שיחוד זו"נ נמשך מלמעלה מהשתלשלות: ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' חצר. תרל"א ח"א ע' שלט.

---

163) בד"ה: באוה"ת כאן: בשה"ש בד"ה.

164) בד"ה לסוסתי . . דרוש השני: שה"ש יב, א.

165) דברך: באוה"ת כאן: לעולם ה' דברך — תהלים קיט, פט.

166) (וא"כ . . בכל): שם ליתא.

167) לפמשנ"ת לעיל שיסו"א ארוך: ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי פט"ז. וש"נ.

168) נקבה תסובב גבר: ירמי' לא, כא.

169) (וי"ל . . שם): באוה"ת כאן ליתא.

170) ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.

171) שעשועי המ' בעצמותו: ראה עמה"מ שער זה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנג. וש"נ.

172) שנת' שם: לקו"ת שה"ש יב, ב.

173) ומלכותו בכל משלה: תהלים קג, יט.

174) פרצוף: באוה"ת כאן: היינו פרצוף.

כנס"י ע' מזה בלק"ת בד"ה[163] ששים המה[175] כו' אחת היא דרוש הראשון בהביאור מש"ש בש' המ"ח, גם בכל ע"ד מרוב כל[176] יותר מבחי' ריבוי הבחי' כל כמ"ש בת"א ד"ה ואתה תצוה[177], ובלק"ת בד"ה מנורת זהב כולה[178], ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו[179], בענין וברית שלומי לא[180] תמוט[181], וגם כמשנת"ל כי בכל מורה על לע"ל[182] שלא חסר שום טובה כפרש"י[183], שז"ע שהטעימן מעין עוה"ב[184], לפי שכולו הטוב והמטיב, והנה החסרון נמשך מצד פגומא דסיהרא[185] מארת חסר[186], ולכן בחי' בת יש בה חסרון עכשיו לפעמים מצד בחי' הפגם שיש לפעמים בלבנה, אבל לע"ל והי' אור הלבנה כאור החמה[187] כו', א"כ כשנק' הבת בכל זהו ע"ד שיהי' הלבנה לע"ל כו'.

ועפ"ז יובן ג"כ את הברכה אשר תשמעו[3] ס"ת תורה[4] שבזכות התורה יבאו הברכות שע"י התורה הוא בחי' הבירור ועיקר היחוד עליון הוא ממ"ת, לכן י"ל פי' הפסוק ראה אנכי[2] מי שאנכי[188] נותן לפניכם לבחי' פנימיותם[189] (כענין וברית שלומי[180] מלמעלה מהשתלשלות כמ"ש בלק"ת סד"ה כי ההרים ימושו[179], וההמשכה היא ג"כ בפנימיות) היום הוא בחי' היום לעשותם[190] (שזהו העיקר שעכשיו הוא הבירור ע"י התורה לכן יפה ש"א בתשומע"ט מכל[191] כו') ברכה, י"ל גם בחי' הברכה שברך כו' בכל[6] כנ"ל בכל הפירושים והיינו ע"י את הברכה אשר תשמעון[192] ס"ת תורה כו'.

---

175) בלק"ת בד"ה ששים המה: **שה"ש לט, סע"ג ואילך.**

176) מרוב כל: **תבוא כח, מז.**

177) ריבוי הבחי' כל . . ד"ה ואתה תצוה: **פא, ב ואילך. ראה בהערה הבאה.**

178) ובלק"ת בד"ה מנורת זהב כולה: **בהעלותך לג, ד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ובהערה 146.**

179) סד"ה כי ההרים ימושו: **לקו"ת תצא מא, ב.**

180) וברית שלומי לא תמוט: **ישעי' נד, י.**

181) תמוט: **ע"כ ע"פ לשון אוה"ת -- ראה לעיל הערה 159.**

182) בכל מורה על לע"ל: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה יפה ש"א בתשומע"ט הב' פ"ד. לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ג. וש"נ.**

183) בכל . . שלא חסר שום טובה כפרש"י: **ד"ה בכל ב"ב יז, רע"א [ושם: חסרון]. הובא באוה"ת ח"ש כאן ר"ע 250.**

184) שהטעימן מעין עוה"ב: **ראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.**

185) החסרון . . פגומא דסיהרא: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א.**

186) מארת חסר: **בראשית א, יד. רש"י שם. ירושלמי תענית פ"ד, ה"ג. מ"ס פי"ז, ה"ה. זהר בראשית יט, ב.**

187) והי' אור הלבנה כאור החמה: **ישעי' ל, כו.**

188) אנכי מי שאנכי: **ראה תניא מהדו"ק ספמ"ט. לקו"ת להאריז"ל תולדות כז, יט בשם הזהר. אבן עזרא תולדות שם. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יד. פרשיות התורה ח"א ע' רט ובהנסמן במ"מ לשם.**

189) לפניכם לבחי' פנימיותם: **ראה לקו"ת ר"פ ראה יח, א.**

190) היום לעשותם: **ואתחנן ז, יא.**

191) יפה ש"א בתשומע"ט מכל: **ראה אבות פ"ד, מי"ז.**

192) תשמעון: **כ"ה בגוכתי"ק. ראה לעיל בריש פיסקא זו; בריש המאמר. ראה גם תו"ח בשלח ח"א קלה, א. וש"נ.**

בס״ד שופטים מ״ב

שופטים ושוטרים[1] תתן לך בכל שעריך[2] כו׳, הנה כתיב וארשתיך לי במשפט[3] וכן כתיב ויגבה ה׳ צבאות במשפט[4], והנה להבין כ״ז[5] צ״ל ענין מ״ש נודע בשערים בעלה[6] כי בעלה דא קוב״ה[7] כמ״ש כי בועליך עושיך[8] כו׳, וצ״ל איך שייך לומר נודע בקודב״ה הלא לית מח׳ תב״כ[9] וא״כ איך שייך לומר נודע שהוא השגה, אך הוא ע״י שערים. והנה בשערים יש ב׳ פירושים[10], הא׳ היינו כל חד וחד לפושע״ד ולפום מה דמשער בלבי׳[11], וכמ״ש בזוה״ק אע״ג דאיהו סתים ונעלם[12] אתיידע ואתדבק בכחו״ח לפום שיעורא דילי׳ ולפום מה דמשער בלבי׳[13] כו׳, והב׳ ע״י שערים דהנה*[13] שערים הוא ל׳ שיעור וגבול והיינו ע״י מדות עליונות כי מדה היא ג״כ לשון שיעור וגבול. והענין הוא כי כדי שיתהוה מאוא״ס שהוא בלתי בע״ג ותכלית, עולמות בע״ג, כי כל העולמות הם בבחי׳ גבול כמו מהארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה[14] כו׳ וכן בין כל רקיע, ועובי כל רקיע כו׳, ואפי׳ עולמות העליונים הם ג״כ בבחי׳ גבול שהם בבחי׳ השגה, והשגה היא בחי׳ גבול, וא״כ איך אפשר להיות מאוא״ס שהוא בלתי בע״ג כו׳, אלא הוא ע״י מדות עליונות עי״ז נתהוה עולמות בע״ג, וזהו מ״ש כי אמרתי עולם חסד יבנה[15], וכתיב ששת ימים עשה ה׳[16] את השמים ואת הארץ, ולכאורה קשה למה הי׳ צריך שיהי׳ נברא

---

1) שופטים ושוטרים: **ראה מאמר ד״ה זה בסה״מ תרכ״ט [מהדורת אותיות מרובעות — ולזה צויין לקמן] ס״ע שיח ואילך בסדר ובאו״א קצת. וש״נ. הנסמן לקמן בהערות.**

המאמר נרשם בכת״י מעתיק עם איזה תיקונים בגוכתי״ק.

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך 363 כת״י מעתיק.

2) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך: **פ׳ שופטים טז, יח.**

3) וארשתיך לי במשפט: **הושע ב, כא [ושם: בצדק ובמשפט — ראה גם לקמן פ״ב (ב״פ). אוה״ת שופטים ע׳ תתכח. ע׳ תתלא. סה״מ תרכ״ט ע׳ שכא־שכב].**

4) ויגבה ה׳ צבאות במשפט: **נסמן לקמן הערה 85.**

5) והנה להבין כ״ז: **לשון סה״מ תרכ״ט כאן ס״ע שיט פיסקא ולהבין זה צ״ל (בשינויים). וראה בהנסמן שם.**

6) נודע בשערים בעלה: **משלי לא, כג. ראה להבא לקמן אוה״ת פ׳ שופטים ע׳ תתכג ואילך.**

7) כי [**בסה״מ תרכ״ט: פי׳**] בעלה דא קוב״ה: **ראה זהר וירא קג, רע״ב. שמו״ר פ״ה, יב בסופה.**

8) כי בועליך עושיך: **ישעי׳ נד, ה. ראה אוה״ת שם.**

9) לית מח׳ תב״כ: **ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.**

10) בשערים יש ב׳ פירושים: **ראה זהר וירא שם.**

11) כל חד וחד . . בלבי׳: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ג. וש״נ.**

12) אע״ג דאיהו סתים ונעלם: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ט כאן. ראה זהר וירא קג, א. תק״ז תמ״ב פב, א.**

13) אתיידע ואתדבק . . בלבי׳: **ראה זהר וירא קג, רע״ב.**

*13) ע״י שערים דהנה: **בסה״מ תרכ״ט כאן ליתא.**

14) מהארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה: **ראה חגיגה יג, א.**

15) כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

16) ששת ימים עשה ה׳: **תשא לא, יז.**

העולם בששת ימים[17] הלא הי' יכול לברוא ברגע אחד ובמאמר א' ממש, וכמארז"ל והלא במאמר א' יכול להבראות[18], אלא לפי ששת ימים הוא בחי' ששה מדות[19], ע"כ הי' צריך דוקא להיות התהוות עולמות בששת ימים כל יום התגלות מדה[20] עליונה יום ראשון חסד כו', וזהו מ"ש נודע בשערים בעלה כו' דהיינו שע"י השערים שהוא בחי' מדות דאצי' כו' עי"ז יכול להשיג אוא"ס וכמ"ש שאו מרום עיניכם[21] וראו מי ברא אלה, אלה הוא בחי' ששה מדות וא"ו פעמים וא"ו הוא בגימ' אלה[22], והיינו ע"י התבוננות כשמתבונן בבחי' השתלשלות העולמות שנתהוה מבחי' מדות עליונות עי"ז משיג המציאות של עצמות אוא"ס ממש. וזהו ענין ב' הפירושים של נודע בשערים כו' דהיינו כל חד וחד לפום שיעורא דילי', וע"י מה הוא ע"י שערים דהיינו ע"י בחי' מדות עליונות דהיינו ע"י התבוננות של בחי' השתלשלות העולמות שנתהוה מבחי' מדות עליונות עי"ז נודע בעלה דא קוב"ה דהיינו עצמות אוא"ס היינו רק בבחי' השגת המציאות לבד אבל לא בבחי' השגת המהות כי לית מח' תב"כ.

ב) **והנה** להבין כ"ז[23], צ"ל הפי' הא' של נודע בשערים בעלה דהיינו כחו"ח לפום שעו"ד מה דמשער בלבי', והענין הוא דהנה שערים הם בחי' שע"ב[24], והוא בחי' ז' מדות וכל א' כלולה מז' הוא מ"ט ושער הנו"ן הכוללם[25] יחד, והנה צ"ל זה הלא מדות הוא בלב וא"כ איך שייך התחברות למדות שבלב עם בינה שהיא במוח. אך הענין הוא, דהנה איתא בילקוט שיש פלוגתא בין ר"א ור"י היכן החכמה שרוי'[26] ח"א במוח וח"א בלב, והנה כתיב וחכם בבינה[27], ונמצא כי פלוגתתם הוא שח"א דבינה היא במוח וח"א בינה היא בלב[28], והנה לדברי מי שאומר שהחכמה היא בחי' ההבנה הוא*[29] בלב א"א לומר שמשכן הבינה היא בלב והלא אנו רואים שאינו כן וכנודע מענין חללי דגלגלתא[29], אלא עיקר הפלוגתא

---

17) למה . . נברא העולם בששת ימים: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון פ"ד. וש"נ.**

18) והלא במאמר א' יכול להבראות: **אבות פ"ה, מ"א.**

19) ששת ימים . . ששה מדות: **ראה זהר ויחי רמז, א. אמור צד, רע"ב. האזינו חצר, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. וש"נ.**

20) התהוות . . בששת ימים . . התגלות מדה: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון שם.**

21) שאו מרום עיניכם: **ישעי' מ, כו.**

22) וא"ו פעמים וא"ו הוא בגימ' אלה: **ראה גם לקו"ת פקודי ד, ג. ז, א. תו"ח נח נו, ב ובהערה 15. משפטים ח"ב רצא, ד ובהערה 268.**

23) והנה להבין כ"ז: **לשון סה"מ תרכ"ט כאן ע' שכ פיסקא והנה להבין כ"ז (בשינויים). וראה בהנסמן שם.**

24) שערים . . שע"ב: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ב ובהנסמן שם.**

25) שערים . . שע"ב . . ושער הנו"ן הכוללם: **ראה לקו"ת במדבר י, ד. וש"נ.**

26) בילקוט . . היכן החכמה שרוי': **ראה לקו"ת מטות פה, ב שמציין ריש משלי — שם א, א (רמז תתקכט). מדרש משלי שם (ובשניהם וכן בלקו"ת: היכן (היא) החכ' מצוי'). ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע תסב ואילך. וש"נ. תרמ"א ע' תקכד.**

27) וחכם בבינה: **ס"י פ"א, מ"ד.**

28) בלב: **בסה"מ תרכ"ט ס"ע שכ ואילך יש כאן קטע נוסף.**

*29) הוא: **בסה"מ תרכ"ט כאן: היא.**

29) חללי דגלגלתא: **ראה זהר אד"ר נשא**

על עיקר והמשכה שסובר שעיקר הבינה נמשך מהמוח ללב, ולכך מצינו כמה פעמים שחו"ב הוא בלב וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה[30], בלב כל חכם לב נתתי חכמה[31], וכן בינה ליבא[32], וכן איתא במד"ר[33] קהלת פ"א סל"ח[34] הלב רואה הלב שומע הלב מבין[35], וזהו ענין מ"ט שערי בינה[36], דהנה שער הוא שמשמש כניסה ויציאה[37], וזהו שערי בינה שהוא דרך ושער להמשכה שנמשך מהמוח ללב, וזהו מ"ש עיני כל אליך ישברו[38], כל הוא נו"ן[39] שע"ב[40] שנמשכו ממוח ללב, והנה בבחי' המשכה זו שנמשך ממוח ללב יש שני בחי' דהיינו כל וכלה[41], וזהו החילוק שבין אירוסין לנשואין, דהיינו שהגם שנמשך ההתבוננות שבמוח ללב מ"מ אינו מתפעל מזה, היינו*[42] זה הנק' בחי' אירוסין דהיינו שהוא רק בבחי' מקיף לבד, ואינו נמשך בפנימיות כלל, אבל כלה שהיא בחי' נשואין דהיינו כשנמשך ההתבוננות בתוך תוך נקודת לבבו ופנימיות*[42] וכמ"ש בכל לבי דרשתיך[42] וכן בכל לבבך[43] וזהו בחי' כלה בחי' נשואין שנמשך בבחי' פנימיות ולא בבחי' מקיף לבד, וזהו מ"ש וארשתיך לי במשפט[3] שמתחלה הוא בחי' אירוסין בבחי' מקיף ואח"כ וידעת את הוי'[44] מלשון והאדם ידע[45] שהוא בחי' נשואין שנמשך בפנימיות ממש. והנה זה רק המשכה שנמשך מהמוח ללב כדי לעשות לה כלי שיוכל לקבל שהוא רק בחי' בינה כל חו"ח לפום מה דמשער בלבי' כו' שמייגע א"ע בהתבוננות לפי השגתו כו', אבל אח"כ כתיב שאו מרום עיניכם[21] וראו כו'[46] וכתיב שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד[47], כבוד הוא ל"ב נ"ח[48] ששם שורה עצמות אוא"ס, וזהו

קמ, א. ואתחנן רסב, א. תו"א תצוה פג, ד. תו"ח שמות ח"א כג, ד ובהערה 9. סה"מ תרכ"ט כאן ע' שכא. וש"נ.

30) ולבי ראה הרבה חכמה: קהלת א, טז.

31) בלב כל חכם לב נתתי חכמה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואני הנני מחזק פיסקא והענין כי ענין ובהנסמן שם.

32) בינה ליבא: ת"ז בהקדמה יז, א.

33) במד"ר: בסה"מ תרכ"ט כאן: בגמ'. וכ"ה בכת"י מעתיק כאן, ותוקן בגוכתי"ק כהובא בפנים.

34) במד"ר קהלת פ"א סל"ח: במהדורת ווארשא תרכ"ז. ולפנינו קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש פ"ב ובהנסמן שם.

35) הלב מבין: זהר משפטים קטז, סע"ב. ראה גם לעיל שם. וש"נ.

36) מ"ט שערי בינה: ראה בסמוך הערה 40.

37) שער הוא שמשמש כניסה ויציאה: ראה גם לקו"ת פ' ראה כו, א. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ג. וש"נ.

38) עיני כל אליך ישברו: תהלים קמה, טו.

39) כל הוא נו"ן שע"ב: ראה לקו"ת מטות פה, ב. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"ב. וש"נ.

40) נו"ן שע"ב: ר"ה כא, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה רפ"ב. וש"נ.

41) שני בחי' . . כל וכלה: ראה לקו"ת מטות פה, ב-ג. סידור שחרית נד, ג.

*42) היינו זה . . ופנימיות: בסה"מ תרכ"ט כאן: זהו . . ופנימיותו.

42) בכל לבי דרשתיך: תהלים קיט, י. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ו ובהנסמן שם.

43) בכל לבבך: ואתחנן ו, ה.

44) וידעת את הוי': הושע ב, כב.

45) והאדם ידע: בראשית ד, א.

46) כו': בסה"מ תרכ"ט יש כאן קטע נוסף.

47) שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד: תהלים כד, ז; ט [בדילוג].

48) כבוד הוא ל"ב נ"ח: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן פ"א. וש"נ.

מלך הכבוד אין כבוד אלא תורה[49], דהנה בתורה כתיב והיו הדברים האלה[50] אשר אנכי מצוך היום דהיינו עצמות אוא״ס ממש, וזהו ואהבת שיש בו שני פירושים, א׳ ואהבת לשון ציווי והב׳ לשון הבטחה[51] שבודאי יבוא לבחי׳ אהבה, ושניהם אמת דהיינו מתחלה צריך לעשות את האהבה ע״י בחי׳ התבוננות כו׳, ואח״כ ואהבת ל׳ הבטחה שיהי׳ נמשך ממילא אהבה שזהו בחי׳ ויבא מלך הכבוד כו׳. וזהו מ״ש עשה רצונו כרצונך[52] כדי שיעשה רצונך כרצונו, דהנה אית רצון ואית רצון[53], אית רצון למטה מן השכל שהרצון נמשך מן השכל וההתבוננות, ואית רצון למעלה מהשכל וההתבוננות, וזהו עשה רצונו כרצונך, דהיינו שמתחלה צ״ל הרצון שלמטה מן השכל ואח״כ כדי שיעשה רצונך כרצונו דהיינו הרצון שלמעלה מן השכל שהוא בחי׳ ויבא מלך הכבוד, וזהו כי בועליך עושיך[8] דהיינו שע״י בועליך המשכת אוא״ס ע״ז עושיך בבחי׳ רצון שלמעלה מהשכל והתבוננות, וזהו וארשתיך לי במשפט[3] שמתחלה בבחי׳ אירוסין ואח״כ וידעת את[44] הוי׳[54].

ג) **והנה** כ״ז נמשך ע״י שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך[2], דהיינו שכל שערי בינה יהיו רק לאלקות ולא יהי׳ בהיפוך ח״ו במילי דעלמא בהבלי עוה״ז. והנה להבין[55] ענין המשפט, הנה המשפט הוא על הרע וכמ״ש ובערת הרע מקרבך[56], ופי׳ באוה״ח הרע נק׳[57] יצה״ר[58], וזהו ובערת הרע מקרבך דהיינו הרע שבקרביך, והנה צ״ל א״כ למה ברא את הרע וכתיב בורא רע[59] כו׳, אך הענין הוא דהנה איתא שיצה״ר נק׳ מלך זקן וכסיל[60] ויצה״ט נק׳ ילד מסכן חכם, ואיתא בספרים[61] הטעם שיצה״ר נק׳ מלך זקן כו׳ לפי שיצה״ר מיד כשנולד נכנס בו

---

49) אין כבוד אלא תורה: אבות פ״ו, ג. ראה גם מאמרי אדה״א בראשית ע׳ טז.

50) בתורה . . והיו הדברים האלה: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״א. וש״נ.

51) ואהבת לשון ציווי . . הבטחה: ראה תו״א תשא פו, ג. לקו״ש ר״ח סיון כרך לג ע׳ 216 בהערה. פלח הרמון בחוקותי ע׳ תכט. וש״נ.

52) עשה רצונו כרצונך: אבות פ״ב, מ״ד. ראה לקו״ת שה״ש כה, ד. וראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך פ״ב. וש״נ.

53) אית רצון ואית רצון: מובא בכ״מ בשם הזהר ומהם: אמרי בינה שער התפילין קו, ב בזהר בכמה דוכתי. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תרמז; תו״ח בשלח ח״א קצט, א. אוה״ת במדבר ס״ע ח. סה״מ תרכ״ז ע׳ עד. תרל״ב ח״א ס״ע רלה. תרל״ג ח״ב ר״ע שלב. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳רלח — ראה זהר נשא קכט, א: מצחא דאקרי רצון כו׳.

ראה תו״א ויקהל פז, ד. לקו״ת שה״ש מז, ד. סידור דרושים לחתונה קל, ג ואילך.

54) הוי׳: בסה״מ תרכ״ט ע׳ שכב ניתוספו כאן איזה תיבות.

55) והנה להבין: שם: ולהבין. ראה אוה״ת פ׳ שופטים ע׳ תתכח ואילך.

56) ובערת הרע מקרבך: פ׳ ראה יג, ו.

57) ופי׳ באוה״ח הרע נק׳ יצה״ר: הועתק לשונו באוה״ת שם וסה״מ תרכ״ט לעיל ע׳ שיט — ראה הערה הבאה.

58) יצה״ר: בסה״מ תרכ״ט: יצה״ר כנ״ל — ראה הערה שלפנ״ז.

59) בורא רע: ישעי׳ מה, ז.

60) שיצה״ר נק׳ מלך זקן וכסיל: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ואני הנני מחזק פיסקא והעניך כי ענין. וש״נ.

61) ואיתא בספרים: ראה הערה שלפנ״ז.

וכמ"ש לפתח חטאת רובץ[62] כו', אבל יצ"ט אינו נכנס אלא לאחר י"ג שנה ויום א'[63] ולכך נקרא ילד כו'[64], וצ"ל זה מפני מה הוא כך, והענין דהנה קליפה קדמה לפרי[65] וכמו שאנו רואים בצומח שמתחלה נגדל השחת והתבן, ואח"כ במשך זמן נגדל התבואה[66] ואח"כ כשנגדל התבואה משליכים את התבן לחוץ, ובאילן אנו רואים ביותר שכמה שנים לא נגדל רק האילן והעלין שהוא החיצוניות ואח"כ נגדל הפרי, וכן אנו רואים גם באדם שמתחלה נתהוה השלי'[67] שעד מ' יום לא יש עדיין צורת ולד כ"א שנוצרה ונתהוה רק[68] השלי' ואח"כ מצטייר ומתהוה הולד, וכן בדומם הוא העפר בכדי שתגדיל ותצמיח אנו רואים שצריכה חרישה כו', והטעם לפי שכח הצומח אשר בה הוא מוסתר ונעלם וצריכים להוציא את כח הצומח מהעלם לגילוי וצריך לייגע א"ע, והטעם לפי שקליפה קדמה לפרי, וכן בכללות העולם[69] ג"כ בתחלה נתהוה דומם ואח"כ צומח ואח"כ בחי' חי ואח"כ מדבר וכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל האדם[70], והאדם עצמו לא נברא אלא אחרון לכולם, והטעם לפי ששרש הקליפה הוא מעולם התהו שקדם לתיקון[71], וכמ"ש במדרש ע"פ והארץ היתה תהו[72] מלמד שהי' הקב"ה[73] בונה עולמות ומחריבן דין אהני' לי ודין לא אהני' לי, ועפ"י הקבלה הוא בחי' תהו שקדם לתיקון רק שנפל בשבירה למטה מאד עד שנתהוה רע גמור, ולפי ששרש הקליפה קדמה ע"כ גם למטה נתהוה הקליפה קודם. אך המכוון היינו שיהי' רע ויהיו מהפכין את הרע לטוב ועי"ז נעשה טוב מאד, טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר[74]

---

62) לפתח חטאת רובץ: בראשית ד, ז.

63) יצ"ט . . י"ג שנה ויום א': ראה אוה"ת פ' שופטים ס"ע תתכח ואילך.

64) כו': בסה"מ תרכ"ט ניתוסף: וכמשנת"ל בשם הבחיי — ראה לעיל הערה 57.

65) קליפה קדמה לפרי: ראה זהר סבא משפטים קח, רע"ב. לקו"ת שה"ש ט, ד. אוה"ת פ' שופטים ע' תתל. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רט. וש"נ.

66) השחת והתבן . . התבואה: ראה ב"ר פפ"ג, ה. יל"ש ס"פ וישלח. וש"נ [במהדורת ירושלים תשל"ג ע' 471]. אוה"ת תבוא ע' תתרפה. סה"מ תרכ"ט ע' קיח. תרל"ח ע' קלט.

67) שמתחלה נתהוה השלי': ראה נדה ל, א במשנה. אגה"ק ס"כ (קלא, א) ובמ"מ הגהות והע"ק שם. תו"א וישלח כה, ג. לקו"ת שה"ש שם.

68) רק: בסה"מ תרכ"ט כאן ע' שכג ליתא. ראה במ"מ הגהות והע"ק לאגה"ק שם.

69) העולם: שם: העולמות. וכן העתיק המעתיק כאן. ותוקן בגוכתי"ק כבפנים.

70) האדם: שם: האדם וכמארז"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה — ראה ברכות ו, ב.

71) התהו שקדם לתיקון: ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ.

72) במדרש ע"פ והארץ היתה תהו: וכ"ה בסה"מ תרכ"ט כאן; תר"ל ע' קנז — בראשית א, ב. ראה סה"מ תרל"ג ח"א ע' רי שמציין לזהר בראשית כד, ב ואלין תולדין דתהו דאתרמיזו בקרא תניינא והארץ היתה תהו. ראה גם אוה"ת מטות ע' א'שכב.

73) במדרש . . מלמד שהי' הקב"ה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה פ"ג. וש"נ.

74) טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר: ילקוט שמעוני בראשית א, לא (רמז טז — ירושלים תשל"ג ע' 46. וש"נ).

דהיינו כשמהפכין את היצה"ר לטוב[75] עי"ז נתהוה לו[76] אהבה בבחי' בכל מאדך בלי גבול[77] ממש, וכמו שאנו רואים כשעושין מחיצה למים[78] עי"ז מתגברים המים בתגבורת יותר מכמו שהי' מקודם שנעשה המחיצה, והטעם לפי ששרש הרע הוא מעולם התהו שקדם לתיקון רק שנפל למטה מאד, ע"כ כשמבררים את הרע ומהפכים אותו לטוב עי"ז נתעלה הנפש לשרשה שהוא מעולם התהו שקדם לתיקון, וזהו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך[2], והנה פי' בכל שעריך היינו אפי' במח' שלא יחשוב בדבר עבירה הגם שאין מענישין על ההרהור וכמארז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה[79] מ"מ אמרו הרהורי עבירה קשין מעבירה[80] וסימנך ריחא, שבפרט א' ההרהור יותר גרוע[81], והענין הוא דהנה אנו רואים שבריח יש כח חזק מאד עד שיכול לעורר[82] ג"כ משינה הגם שאינו נכנס בפנימי' כלל, בבחי' טעם כמו האכילה, וכן יש מעלה בריח שאין לו כליון עד שיוכל להריח וחוזר ומריח כו"כ פעמים, ואין הריח נפסד במה שהריח מקודם, אבל טעם הפרי מיד כשאכל מיד נכלה הטעם, וזהו ענין הרהורי עבירה קשין מעבירה לפי שעבירה היא בבחי' פנימי' הרע וע"כ אינו רק כמו טעם שהוא רק בשעת אכילה לבד ואח"כ איננו, כמו"כ מעשה העבירה אינו רק בשעת מעשה לבד אבל אח"כ אינו עושה כלום, אבל הרהור הוא כמו הריח שאפי' אח"כ נשאר הרשימו ממנו, ולכך שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך שלא יחשוב מזה ח"ו[83]. והנה עי"ז המשפט דלמטה[84] נעשה ויגבה הוי' צבאות במשפט[85], והענין מהו לשון ויגבה כו', הנה כתי' בסדום ארדה נא ואראה[86] כו', וצ"ל איך שייך למעלה לומר ארדה כו', הלא הכל גלוי[87] לפניו[88], אך הענין הוא דהנה אנו רואים למטה

---

75) מאד . . כשמהפכין . . לטוב: **ראה תו"א יתרו סט, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קד ואילך. סה"מ תרמ"א ס"ע פט ואילך. וש"נ.**

76) נתהווה לו: **בסה"מ תרכ"ט כאן ע' שכג: בא לבחי'.**

77) בכל מאדך בלי גבול: **ראה ואתחנן ו, ה. אגה"ק סי"ז. סה"מ תר"ם ח"א ע' תכט. וש"נ.**

78) כשעושין מחיצה למים: **עד"ז מובא בכ"מ ומהם: לקו"ת מסעי צא, ג. ר"ה נה, ג. אוה"ת וישב ח"ב ס"ע 508. סה"מ תרמ"א ע' רפה. וש"נ.**

79) מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה: **קדושין לט, ב. מ, א. ראה גם לקו"ת שלח נב, א. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' קעט. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תסו. תורת לוי"צ לקוטים ע' שכט.**

80) הרהורי עבירה קשין מעבירה: **ראה יומא כט, רע"א. לעיל מאמר ד"ה כי תשא פיסקא והכח שיש לנש"י. וש"נ.**

81) שבפרט א' . . גרוע: **נרשם בגוכתי"ק בצד הימיני של העמוד מלמעלמ"ט, ואולי שייך כאן.**

82) שבריח יש כח חזק . . לעורר: **ראה גם בענין ריח הנסמן בסה"מ תרכ"ט כאן ע' שכג. תר"ם ח"ב ע' תקצט. וש"נ.**

83) ח"ו: **בסה"מ תרכ"ט כאן ע' שכד ניתוסף עוד קטע.**

84) דלמטה: **שם: שלמטה.**

85) ויגבה הוי' צבאות במשפט: **ישעי' ה, טז. ראה אור תורה ר"פ שופטים נד, ג. אוה"ת ישעי' כרך א ס"ע קנו ואילך.**

86) ארדה נא ואראה: **וירא יח, כא. ראה תו"א שם יד, ד ואילך.**

87) הכל גלוי לפניו: **ראה מכילתא בא יב, יג. רש"י שם. ועוד.**

88) לפניו: **בסה"מ תרכ"ט כאן מהדורת אותיות מרובעות: לפניך. אבל במהדורת כת"י ר"ש סופר כבפנים.**

ששייך ג"כ ענין ירידה בבחי' חכמה, למשל חכם גדול כשמשפיל שכלו בדבר קטן כמו למשל במעשה הבנין וכדומה נקרא ירידה אצלו, אבל כשמשכיל השכלות עמוקות נק' עלי', וז"ע ארדה נא ואראה שהוא בחי' ירידה וצמצום, ובזהר פי' שהוא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא[89] שנק' ג"כ ירידה, וכ"ז מפני שאין משפט למטה ע"כ יש משפט למעלה וכמשארז"ל במדרש[90], אבל אם יש משפט למטה אין משפט למעלה, וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט, דהיינו ע"י משפט שלמטה עי"ז ויגבה ה' במשפט היפוך הירידה הנ"ל והיפוך הירידה מדרגא דרחמי לדרגא דדינא אלא ויגבה כו' היינו מדרגא דדינא לדרגא דרחמי, וכ"ז ע"י שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך[2], דהנה יש ד' שערים בנפש[91], דהיינו ראי' ושמיעה וריח ודבור שהוא כנגד ד' אותיות דשם הוי'[92], וצ"ל בכל העולמות והשערים[93] משפט ודין דהיינו שיהי' עוצם עיניו מראות ברע[94] וכן בדבור שלא ידבר דברים בטלים וכה"ג[95], וזהו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט[96] כו', וזהו ושם דרך אראנו[97] כל השם[98] אורחותיו[99] אראנו[98] בישע אלקים[100] כו', וארז"ל כל המשים אורחותיו[101], וזהו ע"י משפט וכמ"ש ואלה המשפטים אשר תשים[102] לפניהם[103].

89) ובזהר . . מדרגא דרחמי לדרגא דדינא: **וירא קה, ב.**

90) שאין משפט למטה . . למעלה . . במדרש: **ראה דב"ר ה, ה. וש"נ. שו"ע אדה"ז הל' ר"ה סתר"ב, ס"ה. אוה"ת שבהערה 85. פ' שופטים ע' תתכא. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תעא.**

91) ד' שערים בנפש: **ראה אוה"ת פ' שופטים ע' תתכב וע' תתלב.**

92) ראי' ושמיעה וריח ודבור . . הוי': **ראה תז"ח צט, א. פרדס שער הנשמה של"א, פ"ח. ע"ח שער אח"פ שער ד', פ"א דרוש לר' גדלי' הלוי. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א מהדורת תשמ"ט בהוספות ע' 12 — נמצא גם במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קח. ספר החקירה להצ"צ ע' ע — נמצא גם באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תריח. תהלים כרך ג ע' א'רעט [ושם מציין: בפרדס שער ל"ו. וצ"ל של"א].**

93) בכל העולמות והשערים: **בסה"מ תרכ"ט כאן: בכל השערים.**

94) עוצם עיניו מראות ברע: **ישעי' לג, טו.**

95) וכה"ג: **בסה"מ תרכ"ט כאן ע' שכד ניתוסף עוד קטע.**

96) ושמרו דרך הוי' . . ומשפט: **וירא יח, יט.**

97) ושם דרך אראנו: **תהלים נ, כג.**

98) כל השם . . אראנו: **בסה"מ תרכ"ט כאן ליתא.**

99) כל השם אורחותיו: **מוע"ק ה, סע"א. ראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' קצג — נמצא גם באוה"ת ויחי ע' 740 ואילך. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תרסב.**

100) בישע אלקים: **המשך הכתוב ושם דרך אראנו.**

101) כל המשים אורחותיו: **בסה"מ תרכ"ט כאן: כל השם אורחותיו — לעיל הערה 99.**

102) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: **משפטים כא, א.**

103) לפניהם: **בסה"מ תרכ"ט כאן ניתוסף עוד קטע.**

פ׳ תצא

אמרי ר׳ שמואל[2] בר נחמני*[3] אמר ר׳ יונתן[1] מ״ד נאם הגבר הקם על[3] שהקים עולה של תשובה[2], ולהבין ענין מ״ע ומל״ת ותשובה, יובן בהקדם[4] מה שלפעמים מצינו שנק׳ כנס״י בשם רחל[5], ולפעמים אסתר[6] ובד״כ זהו שורש ההפרש בין צדיקים לבע״ת[7], והענין יובן ע״פ מ״ש שרחל היתה יפ״ת ויפ״מ[8], פי׳ תואר הוא בציור תמונת האברים שהם כל אבר לפי ערכו הראוי לו בתמונתו הנצרכת זהו הנק׳ תואר ומראה הוא זיו קלסתר פנים[9] שהו״ע השופרי׳ וזיו הפנים, ורחל היתה יפ״ת ויפ״מ שהי׳ לה ב׳ המעלות הא׳ בציור תמונת האברים כל א׳ לפי ערכו ותכונתו ובמיזוג השוה שאין א׳ גדול מחבירו, והב׳ בזיו קלסתר פנים. וביאור ענין בעבודה בכנס״י הנק׳ רחל, הנה תואר שהוא בחי׳ ציור האברים היינו בחי׳ ז״א רמ״ח פקודין שהם רמ״ח אברים דמלכא[10], והוא כי ז״א הוא בעל ט״ס

---

1) אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן: המאמר פרט להפתיחה, הוא העתק בחלקו ממאמר ד״ה ולקחתם לכם תרל״ב (שנמצא בסה״מ תרל״א) בתוספת הגהות. ראה לקמן הערה 4. וכן המצויין להלן בהערות.

המאמר דתרל״ב נדפס בקונטרס בפ״ע (קה״ת תש״נ) עם מ״מ וכו׳. ועם מ״מ נוספים בסה״מ תרל״א ח״ב ע׳ תקעד ואילך.

בגוכתי״ק לאחרי הפתיחה מציין הוראות להמעתיק מה להעתיק מס׳ רל״א ד״ה ולקחתם לכם, וכן באים שם הערות נוספות על העתק המעתיק.

המאמר נעתק בכת״י מעתיק עם הערות ותיקונים בגוכתי״ק.

הכותרת שבריש המאמר נעתקה מבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272.

2) אמר ר׳ שמואל . . עולה של תשובה: מוע״ק טז, ב. ע״ז ה, א. ראה לקמן פ״ו. הערה 3.

*3) נחמני: תוקן ע״פ כת״י מעתיק.

3) נאם הגבר הקם על: שמו״ב כג, א [ושם ונאם, וכ״ה לקמן פ״ו. וראה הנסמן בריש הפרק שם — ראה תו״ח נח סג, א. וש״נ. ויקהל ח״ב שצג, ד. וש״נ. לעיל מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם קרוב לסופו].

4) יובן בהקדם: ראה סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ע׳ קסה. במהדורת אותיות מרובעות — ולזה צויין להלן) ע׳ קפט. תרכ״ח ס״ע קד ואילך. תרל״א ח״ב ע׳ תקעד ואילך (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 5). תר״ם ח״א ע׳ שט ואילך וס״ע תמ ואילך. תרס״א ע׳ רטו.

5) שנק׳ כנס״י בשם רחל: ראה זהר וארא כט, ב. ב״ר פע״א, ב. תניא פמ״ה. תו״א מג״א צד, ד.

6) שנק׳ כנס״י . . אסתר: ראה שמו״ר פ״ל, ד. תו״א שם צג, ד. צד, רע״ד. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ תצג. וש״נ. לקמן רפ״ד. וש״נ.

7) ההפרש בין צדיקים לבע״ת: ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ על יד הערה 10 ואילך ובהנסמן שם.

בסה״מ תרכ״ז: תרכ״ח מציין: „ע׳ בד״ה ויהיו כל הפקודי׳ (בס׳ ד״ו)״ — ראה לקמן ספ״ג ובהערה 71.

8) שרחל היתה יפ״ת ויפ״מ: ויצא כט, יז. ראה — בנוסף להערה 4 — תו״א ויצא כג, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ יא. פרשיות התורה ח״א ע׳ קסח־ט. ובמהדורת תשמ״ט גם בהוספות ע׳ 11 ואילך — נדפס גם במאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ ק ואילך וע׳ קז ואילך. תו״ח ויצא קסח, ג ואילך. קעד, ג ואילך. אוה״ת ויחי כרך ה ע׳ תתקצה. סה״מ תרכ״ז ע׳ קפח.

9) פי׳ תואר . . ומראה הוא זיו קלסתר פנים: ראה הערה בסה״מ תרכ״ז כאן ע׳ קפח.

10) רמ״ח פקודין . . אברים דמלכא: ראה ת״ז ת״ל (עד, סע״א). תניא רפכ״ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע״ת עב, ג הערה 17.

וטפ״ט ורת״ס וה״ח המגדילים הם רמ״ח[11] וזה נעשה ע״י מעשה המצות, ולכן ארז״ל על ועשיתם אותם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני[12] שע״י עשיית המצות עושי׳ רמ״ח אברים בז״א, שגורם עשיית הכלים כו׳, וכשעושים המצות בכוונה לכל אחת ואחת כראוי אזי נמשך בחי׳ תואר היינו שיהי׳ האברים במזגם ותכונתם הראוי כו׳, ומראה הוא בחי׳ שס״ה ל״ת[13] כי שרש השס״ה ל״ת הם מבחי׳ י״ה[14] כנודע מענין שמי עם י״ה שס״ה[15] ע׳ בת״א בד״ה זכור את יום השבת[16] ובכ״ד, והיינו ששרשם נמשכים מבחי׳ חכמה, וכתיב חכמת אדם תאיר פניו[17] שהו״ע הזיו וההארת פנים וע׳ בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ שחורה אני המתחיל הנה בין המאציל[18] פי׳ שבחי׳ הארת פנים הוא מבחי׳ תיקון הז׳ די״ג ת״ד דא״א בחי׳ ואמת שפנוי משערות והיינו מבחי׳ עצמיות חכמה שבכתר שלמעלה מבחי׳ צומח (היינו השערות בחי׳ ושער רישי׳ דא״א הנמשך ע״י מ״ע[19]) ושהרמ״ז ר״פ ויקרא[20] כתב שבתיקון ואמת מאיר דעת דעתיק המאיר ברישא דאריך, דדעת אסהיד באנפין היינו בחי׳ תרין תפוחין בחי׳ הארת פנים שמעצמיות ח״ס מאיר ומתגלה בתיקון ואמת המתגלה בפנים, אמנם גילוי זה יהי׳ לע״ל דוקא כמ״ש בביאור הנ״ל פ״ג באריכות[21], ושזהו פי׳ ונאוה לע״ל ע״י קיום מצות ל״ת[22], ועיין מענין הארת פנים ומענין ואמת בביאור אלה מסעי הג׳[23] המתחיל הנה גבי המסעות פ״ד די״ג ע״ב[24].

ב) **ופי׳** וענין יפ״ת בעבודה היינו שצ״ל שיהי׳ בנש״י בחי׳ יופי[25], שענין היופי הוא מהתכללות כמה גוונין יחד דוקא, שגוון אחד עד״מ גוון לבן או גוון אדום בפ״ע אינו נק׳ יופי כלל כ״א כשכלולים ג׳ גוונים יחד[26], ובעבודה ז״ע

---

11) ז״א . . וטפ״ט . . וה״ח . . רמ״ח: **ראה ע״ח שער פרקי הצלם שכ״ד, פ״ו. תו״א מקץ לז, סע״ד ואילך. שע״ת מב, ב ובהערה 13.**

12) ועשיתם אותם . . כאלו עשאוני: **בחוקותי כו, ג. ראה זהר בחוקותי קיג, סע״א. ויק״ר פל״ה, ז. תנחומא תבא א בסופו.**

13) שס״ה ל״ת: **מכות כג, סע״ב.**

14) שרש השס״ה ל״ת הם מבחי׳ י״ה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה זכור את יום השבת רפ״ג. וש״נ.**

15) שמי עם י״ה שס״ה: **שמות ג, טו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וזאת תורת זבח השלמים הערה 80.**

16) בת״א בד״ה זכור את יום השבת: **כ״ה גם בסה״מ תרכ״ח כאן ע׳ קה. תרל״א כאן (ראה בהנסמן שם). תרס״א כאן ע׳ רטז.**

17) חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א.**

18) בלק״ת בשה״ש . . בין המאציל: **י, ד.**

19) ושער רישי׳ . . מ״ע: **דניאל ז, ט. לקו״ת שה״ש שם.**

20) ושהרמ״ז ר״פ ויקרא: **ד״ה ופרחין גו אוירא — ואיתא בס׳ א״י. הובא בלקו״ת מסעי שצויין בסמוך בפנים.**

21) בביאור הנ״ל פ״ג באריכות: **לקו״ת שה״ש ט, רע״ג.**

22) ונאוה . . מצות ל״ת: **שה״ש א, ה. לקו״ת שם.**

23) בביאור אלה מסעי הג׳: **לקו״ת מסעי צג, ב.**

24) די״ג ע״ב: **כ״ה גם בסה״מ תרל״א ותרס״א כאן. אבל בסה״מ תרכ״ז ותרכ״ח דצ״ג ע״ב.**

25) יפ״ת בעבודה . . בחי׳ יופי: **ראה לקו״ת שה״ש יד, א. סה״מ תרכ״ו (כת״י ר״ש סופר ס״ע רל ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ רג.**

26) יופי . . כשכלולים ג׳ גוונים יחד: **ראה גם תו״א וישלח כה, סע״א ואילך: כשמורכבים**

משארז״ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ״ח[27], שהם בחי׳ ג׳ קוין, והנה בכ״א מהג׳ קוין הנ״ל עיקר העבודה בהם שצ״ל עבודתם בשמחה דוקא, וכמ״ש תחת אשר לא עבדת כו׳ בשמחה ובטוב לבב מרוב כל[28] שעיקר העבודה צ״ל בשמחה, משא״כ כשעובד ומקיים מצות ה׳ אלקינו בלא שמחה כ״א בדרך מצות אנשים מלומדה[29] הגם כי הוא עושה מצוה[30] אינה עבודה בשלימות, ואפי׳ כשעושה המצוה באהוי״ר רק שהיא בלא שמחה אינה עבודה בשלימות, כ״א שצ״ל העבודה בשמחה ובטוב לבב דוקא, וכפל הלשון שמחה וטוב לבב מורה על ריבוי השמחה, וכל מה שהוא שמח יותר יותר מקיים מצות המלך הקב״ה. והגם כי עיקר עבודת המצות הוא שיהי׳ בקעומ״ש דוקא הנה באמת איננו סותר כלל, שיכול לקיים המצוה בדרך עבודת עבד ולא שיבקש טעמים בעשיית המצות (כמו שאול שהלך אחר הטעם[31] אמר לו שמואל הלא שמוע מזבח טוב[32], שביטול הרצון הוא יותר טוב מטעם הדבר, ומה גם כי ע״י שילך אחר הטעם יוכל לטעות, לכן צריך לקיים המצוה בדרך עבודת עבד ולא ילך אחר טעמים[33]), רק שמ״מ הנה הוא שמח על מה שציוה לנו ה׳ אלקינו שיקיים מצותיו, שהשמחה היא בכלל מה שבחר בנו להיות לו לעם סגולה וכמ״ש רק באבותיכם חשק[34] כו׳ וכתיב כי בך בחר הוי׳[35] כו׳, ובפרט בכל מצוה שעושה יוכל לשמוח בהוי׳ שציונו לעשות המצוה ההיא, וכשמתבונן בגדולת הבורא ית׳ יותר ישמח כעל כל הון, כי אינו דומה מי הוא המצווה כו׳, וכמו בגשמיות כשאחד אומר לחבירו שיעשה הדבר ההיא הגם שעושה אותה אבל איננו עושה אותה בחיבוב כ״כ, אבל כשיצוה המלך לאחד שיעשה כך וכך הנה יעשנה בחיבוב ובזירוז מאד, וכל שהמלך גדול יותר יתגדל החיבוב בעשיית רצונו, וכמ״כ יובן כאשר יתבונן בגדולת הבורא ית׳ יתחבב אצלו עשיית רצונו במצות מעשיות, הגם כי עצם הדבר עושה בדרך קבעומ״ש כי אינו שמח כלל מטעם הדבר המלובש במעשה המצוה רק שהוא שמח ממה

ב׳ וג׳ גוונים יחד הוא עיקר היופי. תו״ח בראשית מ, א ובהערה 6. בהערה שלפנ״ז. סה״מ שבהערה 16. תרמ״א ע׳ מא. וש״נ. ע׳ תג.

27) על שלשה דברים . . ועל גמ״ח: אבות פ״א, מ״ב.

28) תחת אשר . . מרוב כל: תבא כח, מז. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויהיו ח״ש פ״ג. וש״נ.

29) מצות אנשים מלומדה: ראה גם לעיל מאמר ד״ה וסמך ידו על ראש העולה פיסקא אך הענין הוא. וש״נ.

30) הגם כי הוא עושה מצוה: ראה גם סה״מ שבהערה 16. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״א. וש״נ.

31) שאול שהלך אחר הטעם: ראה גם לקו״ת פ׳ ראה כ, ב. סה״מ שבהערה 16. תרכ״ז ע׳ קפג בשולי היריעה. תרל״ח ע׳ תמו. וש״נ. תרמ״א ע׳ רמג.

32) הלא שמוע מזבח טוב: שמו״א טו, כב [ושם: הנה — כ״ה בכ״מ ומהם: לקו״ת פ׳ ראה כ, ב. ג. בחלק מסה״מ שבהערה שלפ״ז. וש״נ].

33) לכן צריך . . אחר טעמים: כ״ה גם בסה״מ תרל״א ותרס״א כאן. בסה״מ תרכ״ח כאן ע׳ קו ליתא.

34) רק באבותיכם חשק: עקב י, טו [ושם: באבותיך וכ״ה בסה״מ תרכ״ח כאן — בסה״מ תרל״א ותרס״א כאן כבפנים. במאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ריש ע׳ נז באבותיכם ובסוף הע׳ באבותיך].

35) כי בך בחר הוי׳: ואתחנן ז, ו [בדילוג].

שמקיים מצות הבורא ית', ועצם הדבר עושה בקבעומ"ש, ולזה הוא כוונת הכתוב תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב, פי' הגם כי מקיים המצות אמנם כשהם בלא שמחה אינו כדבעי למהוי, והגם כי הפסוק קאי על כל המצות שנכלל בזה כל הג' קוין הנ"ל, מ"מ על קו העבודה מפורש יותר כו', ועד"ז יש בכל הג' קוין כמו בגמ"ח נאמר ואל ירע לבבך[36] בתתך לו שקאי על צדקה וגמ"ח, ומכלל לאו אתה שומע הן[37] שצריך להיות בשמחה, וכן בת"ת ארז"ל בשבת ד"ל ע"ב גבי אין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות[38] אלא מתוך שמחה של מצוה, אר"י וכן לדבר הלכה, וכ"ה בפסחים דקי"ז ע"א, וע' בת"א בד"ה לסוסתי ברכבי בפ' בשלח[39] מענין שש"מ, שהוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מבחי' אתעדל"ע הנמשך ע"י אתדל"ת[40], ושזהו כמו קרי"ס שבעתיקא תליא ולכן נאמר מה תצעק אליי[41], וע' בד"ה ויתן אל משה[42] שזהו מבחי' תר"ך עמודי אור[43] כו', ושבחי' זו נתן*[44] בבחי' מתנה שכאשר איש ישראל יעשה מצוה בשמחה יומשך בחי' אלו, וע"י העבודה בשמחה בג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח עי"ז נמשך היופי.

ג) **ולהבין** מהו ענין[44] ב' בחי' יופי דיפ"ת ויפ"מ, הענין הוא שהגם שע"י שנמשך הארת המוחין במדות עי"ז הם מתכללים שזהו ג"כ יופי, מ"מ שרש המדות הם למעלה מבחי' המוחין כמ"ש במ"א מענין תשר"ק[45] ומענין תכנת שבת דמוסף דשבת[46], והגם שהמדות מתנהגים ע"פ השכל מ"מ שרש המדות בעצם הם למעלה מהשכל כנודע מענין או"א במזלא אתכלילא ז"א בעתיקא אחיד ותליא[47], וע"י שמאיר בחי' גילוי שלמעלה מן השכל במדות עי"ז בחי' יפ"ת, שהוא בחי' היופי בתמונת האברים הם רמ"ח מ"ע, ויפ"מ בחי' שס"ה ל"ת, שבחי' זו נמשכת ע"י שמחה של מצוה, וזהו מ"ש ב"פ הנך יפה (שה"ש רסי' ד'[48]), הנך יפה

---

36) ואל ירע לבבך: פ' ראה טו, י [ושם: ולא — ראה סה"מ תרל"א ותרס"א כאן. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ"א. וש"נ].

37) ומכלל לאו אתה שומע הן: נדרים יא, א.

38) עצלות: בסה"מ תרכ"ז כאן: עצלות כו'.

39) בת"א . . בפ' בשלח: סד, סע"ב ואילך. סה, א.

40) אתעדל"ע הנמשך ע"י אתדל"ת: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ד. וש"נ.

41) שבעתיקא תליא . . מה תצעק אלי: בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.

42) בד"ה ויתן אל משה: סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' קנא. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קסב.

43) תר"ך עמודי אור: ראה גם לעיל מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א פ"ה. וש"נ.

*44) נתן: בסה"מ תרכ"ט: ניתן.

44) ולהבין מהו ענין: לפרק זה ראה הדרושים שבהערה 4.

45) מענין תשר"ק: ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכא ואילך. אוה"ת סידור ע' שסז ואילך. סה"מ תרל"ה ח"א ס"ע כח.

46) ומענין תכנת שבת דמוסף דשבת: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ח (כאן ע' קז) ותרל"א כאן. בסה"מ תרכ"ז כאן (כת"י ר"ש סופר ע' קסו. במהדורת אותיות מרובעות) ר"ע קצא: ומענין קדושת כתר דמוסף.

47) או"א במזלא . . אחיד ותליא: ראה זהר אד"ז האזינו רצב, א. תו"א יתרו עב, סע"ב ואילך. עג, א. סה"מ תרכ"ז ע' קז. וש"נ.

48) (שה"ש רסי' ד'): ניתוסף בגוכתי"ק. וכ"ה

רעייתי הנך יפה עינייך יונים, היינו ב' בחי' היופי דיפ"ת ע"י מ"ע, ויפ"מ ע"י מצות ל"ת, וזהו היפה בנשים גימ' שני האבות שעולה[49] תק"ב[50] כמספר שני האבות[51], והיינו שהוא התכללות ג' אבות בחי' ג' מדות חג"ת[52] וע' בלק"ת מהאריז"ל ד"מ ע"א[53] בד"ה ענין שני חיי אברהם[54], שיופי דיוסף נמשך ע"י התפשטות ה"ח דאברהם ביסוד ז"א, ושרש היופי נמשך מבחי' ש"ע נהורין[55] יעו"ש, ומה שרחל היתה יפ"ת ויפ"מ הוא בכדי שיהי' הגילוי למטה דוקא, ולכן ויאהב יעקב את רחל (ויצא ד"ט י"ח ופסוק למ"ד) וכתיב ויאהב גם את רחל[56], והענין הוא דהנה רחל היא בחי' עלמא[57] דאתגליא[58], וכמ"ש ושם הקטנה רחל[59] ופי' בזהר ובמד"ר שם ה' קטנה רחל[60] שהוא בחי' עלמא דאתגליא וע"כ ויאהב יעקב את רחל, לפי שיעקב הי' בריח התיכון המבריח מן הקצה[61] אל הקצה שהוא

בסה"מ תרס"א כאן ע' ריח [ושם: בסי'. ואולי צ"ל כבפנים]. ראה גם שה"ש א, טו.

49) היפה בנשים . . האבות שעולה תק"ב: שה"ש א, ח. מובא בכ"מ ומהם: ביאוה"ז (להצ"צ) ויחי כרך ב' ע' תשלז. אוה"ת שה"ש ח"א ע' קלו וע' קלט. שם כרך ג ע' תתמו. וש"נ. בקונטרס שבהערה 1 ע' 5 וע' 8. סה"מ תרל"א ח"ב ע' תקעג וע' תקעו. תרכ"ח ס"ע קו ואילך ותרס"א ע' ריז כאן. תר"ם ח"א ע' תמב. וש"נ.

50) שני האבות שעולה תק"ב: שאברהם חי קע"ה שנה ויצחק ק"פ ויעקב קמ"ז שהוא תק"ב (סה"מ תרכ"ז כאן ע' קצא).

51) האבות: בקונטרס שבהערה 1 ע' 8: האבות כנ"ל. ושם בשולי היריעה מציין (ללא ציון מקומו בפנים על מה קאי): בשולי העמוד נרשם בגוכתי"ק: כנ"ל אצ"ל. וזה קאי על תיבה זו.

52) אבות בחי' ג' מדות חג"ת: ראה מאו"א מערכת אבות סכ"ז. תו"ח וארא ח"א סא, ד. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה ראה אנכי נותן בתחלתו . וש"נ.

53) בלק"ת מהאריז"ל ד"מ ע"א: מהדורת לעמבערג תקס"ב. מובא גם בסה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' קסו וע' קעא. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קצא וע' קצו: תרכ"ח ע' קח: תרל"א ע' תקעו. תרס"א ע' ריח כאן.

54) בלק"ת . . ענין שני חיי אברהם: סוף פ' ח"ש. ראה סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ע' קעא. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קצו.

55) ש"ע נהורין: ראה זהר אד"ר נשא קכח, ב. ע"ח שער א"א שי"ג, פי"ג. פי"ד. לקו"ת שם בסופו. אוה"ת מטות ע' א'רעב. המשך תער"ב ח"ב ע' א'רה.

56) ויאהב יעקב . . את רחל: ראה תו"א ויצא כב, ד ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 6 ואילך (במהדורת תשמ"ט). נדפס גם במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קב ואילך. תו"ח ויצא קסח, ג ואילך.

57) רחל היא בחי' עלמא דאתגליא: ראה זהר סתרי תורה ויצא קנב, א. וארא כט, ב. ע"ח שער מוחין דצלם שכ"ג, פ"ד.

58) עלמא דאתגליא: ראה גם הנסמן לעיל מאמר ד"ה להבין ביאור ענין מארז"ל יפה שע"א, ספ"ד.

59) ושם הקטנה רחל: ויצא כט, טז.

60) בזהר ובמד"ר שם ה' קטנה רחל: ראה תו"א וישב כט, ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ס"ע ער. נדפס גם במאמרי אדה"ז תקע"ב ס"ע רס. ראה אוה"ת חנוכה ע' 596. בהעלותך ע' שצז שמעתיק מב"ר (פ"ע, טו). ע' תא. ואולי הכוונה לרע"מ פינחס רמד, ב.

נזכר לעיל שבאוה"ת בהעלותך ע' שצז מעתיק מב"ר [פ"ע, טו]. באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תכח מציין: פע"א. ולכאורה צ"ל כבלקו"ת מטות פג, ג: פ"ע.

הובא גם בתו"א ויצא כב, ד. כג, ד. לקו"ת מטות פג, ג.

61) שיעקב . . המבריח מן הקצה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' הערה 77.

הממשיך בחי׳ גילוי אלקות למטה מטה, ולכן אהב את רחל להיותה עלמא דאתגליא, והגם כי לאה עולם המח׳[62] גבוה מבחי׳ רחל וכמ״ש ושם הגדולה לאה[63] ה׳ גדולה לאה[64], אמנם הנה כ״ז הוא בבחי׳ עלמא דאתכסי׳[65] שאינו מאיר בגילוי וכמו המחשבה שנעלם מזולתו מה שחושב, וכדי להיות בחי׳ גילוי זהו ע״י רחל עולם הדבור[66], וכמו שע״י הדבור יבין זולתו שכל המשפיע וכמעט כל פעולת הדבור הוא בכדי שיבין זולתו, כך כל הגילוים הנמשכים למטה זהו ע״י הדבור, וזהו שנק׳ כנס״י בשם רחל[5] דהיינו בזמן שבהמ״ק הי׳ קיים שהי׳ מאיר גילוי אלקותו ית׳ בעולם וכמו ביצ״מ וקרי״ס וכן כל זמן שבהמ״ק הי׳ קיים הי׳ גילוי אלקות לעיני כל, וע״ש זה נק׳ רחל, ורחל הי׳ יפ״ת ויפ״מ[8] שהו״ע הצדיקים שמקיימים תומ״צ בחי׳ עשה ול״ת, ולכן נק׳ אחיי וריעיי שהם היו אחים וריעים[67] להקב״ה שנאמר למען אחיי וריעיי[68] כו׳ למען בית אלקינו[69], וע׳ מזה בד״ה מי יתנך ובהגהות לשם[70], ובד״ה ויהיו כל הפקודים בספר ד״ו[71].

ד) **אמנם** הנה כ״ז[72] הוא כשישראל מקיימים תומ״צ ובזמן שבהמ״ק קיים, שאז נק׳ אחים וריעים, אבל אם פגמו ח״ו באיזה מ״ע וכ״ש במל״ת שעשה א׳ מכל מצות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם[73] ונתחייבו שונאי׳ ש״י ג׳[74] אז נק׳ כנס״י בשם אסתר שארז״ל אסתר מן התורה מנין[75] ואנכי הסתר אסתיר[76] כו׳, פי׳ אם ח״ו האדם פגם בתומ״צ אל יאמר נואש ח״ו, כ״א שגם מן התורה יש לו עצה לזה, והוא

---

62) לאה עולם המח׳: **ראה סידור שחרית ס, ג. סט, א. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קג. וש״נ.**

63) ושם הגדולה לאה: **ויצא כט, טז [ושם: שם — ראה תו״ח ויצא קע, א. בשלח ח״א קצז, א. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ קטו וע׳ קכו. סה״מ תרכ״ז: תרכ״ח: תרל״א כאן. תרל״ט ח״א ס״ע קמ. ע׳ רמו. ע׳ רצא. תרפ״ט ע׳ 45].**

64) ה׳ גדולה לאה: **ראה לעיל הערה 60. הובא גם בתו״א ויצא כג, ד. לקו״ת נשא כב, ב. שלח לח, ג.**

65) עלמא דאתכסי׳: **ראה גם הנסמן לעיל מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א ספ״ד.**

66) רחל עולם הדבור: **ראה ע״ח שער אח״פ שער ד׳, פ״א. סידור שבהערה 62. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ רכז. וש״נ.**

67) הצדיקים . . אחים וריעים: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ בתחילתו. וש״נ.**

68) למען אחיי וריעיי: **תהלים קכב, ח.**

69) למען בית אלקינו: **תהלים שם, ט [בדילוג השם].**

70) בד״ה מי יתנך ובהגהות לשם: **לקו״ת שה״ש מד, סע״ב ואילך. אוה״ת שה״ש ח״ב ע׳ תרלד. ס״ע רדעת ואילך.**

71) ובד״ה ויהיו כל הפקודים בספר ד״ו: **סה״מ תרכ״ו (כת״י ר״ש סופר ס״ע קכב ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ קג ואילך [ושם הפתיחה שאו את ראש . . ויהיו כל הפקודים].**

72) אמנם הנה כ״ז: **לפרק זה ראה סה״מ תרכ״ח ס״ע קח ואילך. תרל״א ח״ב (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 8). תרס״א ע׳ ריח ואילך.**

73) א׳ מכל מצות ה׳ . . ואשם: **כ״ה גם בסה״מ תרל״א: תרס״א כאן. תר״ם ח״א ע׳ רפא — ויקרא ד, כז ושם: [ממצות]. וראה גם שם, יג. כב. ה, יז.**

74) ש״י ג׳: **= של ישראל גלות.**

75) אסתר מן התורה מנין: **ראה חולין קלט, ב. תו״א מג״א צ, ד. צב, א.**

76) ואנכי הסתר אסתיר: **וילך לא, יח.**

התשובה וכמשי״ת. וביאור הענין צ״ל כפל הלשון הסתר אסתיר, והענין הוא דכמו ביופי כ׳ ב״פ הנך יפה[48] שנת״ל שזהו נגד היופי דמ״ע והיופי דמל״ת, כן הוא אם פגמו ח״ו, אזי מסתלק קוב״ה לעילא ולעילא[77] וזהו כופל ב״פ הסתר ואסתיר שע״י פגם מ״ע ששרש מ״ע הם רמ״ח[10] אברים דז״א אזי מסתלק קוב״ה לעילא היינו בבינה[78] בחי׳ מוחין ואינו מאיר במדות כו׳, אמנם אם פגמו גם במל״ת אזי מסתלק לעילא ולעילא היינו לבחי׳ א״א כתר, וע״ז רומז הסתר ה׳ סתר[79] שהסתיר את גילויו בבחי׳ ה׳ עילאה[78], ואסתיר הוא א׳ סתרי[79], פי׳ שהסתיר עוד גם מבחי׳ יום ההוא שהוא בינה[80] ג״כ להיות כי פגמו במל״ת שמגיע הפגם בי״ה כי שמי עם י״ה שס״ה[15], ולהיות כן סליק לעילא ולעילא, וזהו כענין ההפרש בין אוי להוי[81] שנת׳ במ״א, ומ״מ אל יאמר נואש ח״ו כ״א עדיין יש תקוה שז״ע אסתר מן התורה כנ״ל, וארז״ל אסתר ירקרקות היתה אלא שחוט של חסד משוך עלי׳[82], ויובן זה ע״פ מ״ש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות[83], וארז״ל פ״ח דשבת[84] דפ״ח ע״א את אשר החלו לעשות[85] במ״ת שע״י מס״נ דפורים הוא הקיום[86] והקיבול עול מ״ת[87], והיינו שלגבי בחי׳ זו הנה מ״ת היא רק התחלה לבד, ולכן יוהכ״פ שבו ניתנו לוחות אחרונות[88] שהם בחי׳ התורה והמצות דעכשיו (כאשר נשתברו

---

77) מסתלק קוב״ה לעילא ולעילא: יאה גם זהר אחרי עה, רע״א. לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך ספ״א. וש״נ.

78) בבינה . . ה׳ עילאה: ראה זהר ויקרא יז, א. לקו״ת בלק עה, א. הנסמן בתו״ח ויצא קסז, ג הערה 38; מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רלג.

79) הסתר ה׳ סתר . . ואסתיר הוא א׳ סתרי: ראה גם סה״מ תרל״א (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 9) ותרס״א כאן.

80) יום ההוא שהוא בינה: ראה תו״א מג״א צב, א.

81) ההפרש בין אוי להוי: (אוי) ישעי׳ ג, ט. יא. ועוד. (הוי) מל״א יג, כ. ראה זהר אחרי שם עד סע״ב ואילך. אוה״ת חוקת ע׳ תתיז. סה״מ תרכ״ו (כת״י ר״ש סופר ע׳ קכז. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ קח; תרכ״ט ע׳ רצה; תר״ם ח״א ע׳ שיב וע׳ תמד ובהנסמן בהנ״ל.

82) אסתר ירקרקות . . משוך עלי׳: באוה״ת מג״א [ע׳ ב׳רעז. ובמהדורת תש״נ] ע׳ יז; סה״מ תר״ם ח״א ע׳ תמ מציין: במד״ר פ׳ שמות פ״ב. ראה מגילה יג, א. תו״א מג״א קכא, ג. תו״ח בראשית לט, ג. אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תלה. סה״מ תרכ״ז ע׳ קפז. ע׳ קפט; ע׳ קצג; ע׳ קצו. תרכ״ח ע׳ קד וע׳ קיא. תרל״א ע׳ תקעז וע׳ תקעח (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 9 וע׳ 10). תר״ם ח״א ע׳ שח וע׳ שי. ר״ע תמג. לקמן רפ״ה. תרס״א ע׳ ריט.

83) וקבל היהודים את אשר החלו לעשות: אסתר ט, כג. ראה הנסמן בסה״מ תרכ״ז כאן ס״ע קצב. וראה גם לעיל הנחה ד״ה הנה בצדקה כתיב די מחסורו על יד הערה 83* ואילך ובהנסמן שם.

84) פ״ח דשבת: כ״ה גם בסה״מ תרכ״ז כאן (כת״י ר״ש סופר ע׳ קסח. במהדורת אותיות מרובעות) ס״ע קצב. תרכ״ח ע׳ קט. תרל״א (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 9). תרס״א ע׳ ריט. וכנצ״ל כבתו״א מג״א קיח, ג: פ״ט דשבת.

85) את אשר החלו לעשות: בשבת שם הובא הכתוב קימו וקבלו היהודים — אסתר ט, כז. ראה גם תו״א מג״א צח, א. קכא, ד.

86) החלו . . במ״ת . . דפורים הוא הקיום: ראה גם לעיל מאמר ד״ה יפה ש״א בתשומע״ט הב׳ ספ״ב. וש״נ.

87) עול מ״ת: כ״ה גם בסה״מ תרל״א ע׳ תקעז. (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 9). תרס״א ע׳ ריט. בסה״מ תרכ״ז ותרכ״ח: על מ״ת.

88) יוהכ״פ . . לוחות אחרונות: ראה תענית

הלוחות ראשונות) הוא כפורים[89] לפי שבפורים הי׳ גמר הקבלה שקיימו מה שכבר קבלו, והיינו ע״י המס״נ שלהם. אך צ״ל הלא יוהכ״פ הוא זמן הסליחה[90] שענין הסליחה בהכרח שתומשך מבחי׳ גבוה למעלה יותר מבחי׳ התורה והמצות[91], שלכן נמשך משם סליחת העוונות להיות כי אם חטאת מה תפעל בו, ורבו פשעיך מה תעשה לו[92], אם צדקת מה תתן לו[73] כו׳, וכנודע מענין תטהרו גימ׳ כתר[94], שמבחי׳ כתר נמשך הסליחה, ואיך נאמר שיוהכ״פ הוא כפורים כו׳. אך הענין הוא דהנה ארז״ל בענין ד׳ חלוקי כפרה עבר על[95] כריתות[96] ומיתות ב״ד תשובה ויוהכ״פ תולין ויסורים ממרקין, נמצא כי ביוהכ״פ אינו נמשך עדיין סליחה גמורה על כ״ד כ״א צ״ל יסורים שימרקו החטא, אבל פורים הוא גבוה יותר שהרי החטא שלהם הי׳ שנהנו מסעודת אחשורש[97] שהי׳ חילול ש״ש בפרהסיא[98] ועל חילול השם ארז״ל שמיתה[96] מכפרת וכאן ע״י המס״נ נמחל להם ג״ז, והיינו מפני כי יוהכ״פ הוא מס״נ בכח כמ״ש בפועל, אבל בפורים היו במס״נ בפועל ממש עד שמה הגיע לכל אחד ואחד לכן יוהכ״פ הוא כפורים כו׳. ובזה יובן מ״ש וקבל היהודים וקיבל ל׳ יחיד[99], כי מחכמה ולמטה הוא בחי׳ ההתחלקות[100], וז״ע נודע בשערים[101] כ״ח לפום שעו״ד[102] שז״ע העבודה שע״פ השכל המושג הנה הוא נמשך בבחי׳ התחלקות המדרגות, אבל רעו״ד[103] שהוא הרצון פשוט שלמעלה מן הטו״ד שהוא למעלה משכל המושג לגמרי, וז״ע המס״נ שהי׳ בימי המן שנתדבקו ישראל בו ית׳ בבחי׳ רצון פשוט שלמעלה מן השכל והשגה, הנה בבחי׳ רצון פשוט זה משתווים כל נש״י יחד, הפחות שבפחותים עם הגדול יחד, להיות בחי׳ זו היא למעלה משכל המושג לגמרי, ולכן משתווה רצון פשוט זה כאלו מכלליות ישראל הוא רק רצון א׳ אשר ע״כ נאמר לשון וקיבל ל׳ יחיד ולא וקיבלו ל׳ רבים,

---

ל, ב. רש״י תשא לד, כט. הוספות לשו״ע אדה״ז חאו״ח רסתקפ״א.

89) יוהכ״פ . . הוא כפורים: **ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי ספ״כ. וש״נ.**

90) יוהכ״פ הוא זמן הסליחה: **אחרי טז, ל. לד.**

91) הסליחה . . גבוה . . התורה והמצות: **ראה גם תו״ח תולדות קנב, ב. ד. קסא, ד.**

92) אם חטאת . . תעשה לו: **איוב לה, ו. הפסוקים תוקנו בגוכתי״ק.**

93) אם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

94) תטהרו גימ׳ כתר: **רמ״ז לזהר אחרי סח, ב ד״ה דבי׳ איתגלייא עתיקא (ס, סע״א). לקו״ת אחרי כו, ד.**

95) ד׳ חלוקי כפרה עבר על כריתות: **ראה יומא פו, א. אגה״ת פ״א (צ, סע״ב).**

96) עבר על כריתות . . חילול השם . . שמיתה: **ראה גם סה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ רמו וע׳ רמז. ע׳ רמט.**

97) שנהנו מסעודת אחשורש: **ראה מגילה יב, א.**

98) שנהנו מסעודת . . ש״ש בפרהסיא: **ראה גם ד״ה להבין כל המועדים עתידים להתבטל תשט״ז: מה שנהנו מסעודתו . . בפרהסיא, שהו״ע חילול השם.**

99) וקבל היהודים וקיבל ל׳ יחיד: **תו״א מג״א צז סע״ד ואילך.**

100) מחכמה ולמטה הוא בחי׳ ההתחלקות: **ראה תו״א שם צח, א. לקו״ת שבת שובה סז, ד. לעיל המשך מי יתנך כאח לי פכ״ב.**

101) נודע בשערים: **משלי לא, כג. ראה גם לעיל מאמר ד״ה שופטים ושוטרים בתחלתו.**

102) כ״ח לפום שעו״ד: **ראה תניא בהקדמה (ד, א) ע״פ זהר וירא קג, רע״ב. וראה גם זהר ח״ש קכט, ב.**

103) רעו״ד: **זהר וירא ק, א.**

והיינו כענין ויחן ישראל נגד ההר[104], ועוד יותר שהרי הגיע גם בגשמיות מס״נ, ועמ״ש בסוף הביאור שע״פ וקבל בת״א[105].

ה) **ועפ״ז** יובן[106] ענין אסתר ירקרקות היתה רק שחוט של חסד משוך עלי׳[82], והיינו כי בזמן אסתר[107] לא יש בחי׳ היופי שזהו בחי׳ יפ״ת ויפ״מ הנ״ל, אלא שחוט של חסד משוך עלי׳ היינו שנמשך לה מבחי׳ רב חסד[108], אך צ״ל הלא כתי׳ שקר החן[109] וארז״ל סנהדרין דף ך׳[110] זה דורו של משה שהיו בבחי׳ חן, היינו מפני שהי׳[111] אתעדל״ע מצד עצמו[112], כמו שהי׳ יצ״מ וקרי״ס בבחי׳ אתעדל״ע מצ״ע וכמ״ש מה תצעק אלי בעתיקא תליא[41] שהוא בחי׳ שלמעלה מאתדל״ת אתעדל״ע[40], והבל היופי זהו דורו של יהושע, והיינו הגם כי הי׳ להם בחי׳ יופי דיפ״ת ויפ״מ במ״ע ומל״ת וכמ״ש ויעבדו את ה׳[113] כו׳, מ״מ הוא רק ההמשכה מבחי׳ הבל, דהנה קהלת אמר ז׳ הבלים[114] כמ״ש הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל[115], והיינו שהז׳ הבלים הם כנגד ז׳ ימי בראשית שהם בחי׳ ז׳ מדות[116] והגם כי הם בבחי׳ גבוה מ״מ לגבי אוא״ס זהו בחי׳ הבל לבד והיינו בחי׳ הבל הלב, שרש ומקור כל ההתהוות, ועמ״ש במ״א מענין אסתכל באורייתא וברא[177] עלמא[118], ולכן איתא במדת״ל סי׳ צ״ב[119] שהכל הבל קאי על יום השבת, וע׳ בעה״מ שפי׳ ז׳ הבלים שיוצאים מא״ק[120] והם שער רשיא ב׳ אזנים ב׳ עינים חוטם ופה[121], ולכאורה צ״ל גם

---

104) ויחן ישראל נגד ההר: **ראה יתרו יט, ב (בדילוג) וברש״י שם. לקו״ש יתרו כרך כא ע׳ 104.**

105) בסוף הביאור שע״פ וקבל בת״א: **מג״א צח, א.**

106) ועפ״ז יובן: **לפרק זה ראה סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ע׳ קסח־קסט. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ קצג; תרכ״ח ע׳ קיא ואילך. תרל״א ח״ב (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 10). תר״ם ח״א ע׳ שח וע׳ שי. ע׳ תמ וע׳ תמב. תרס״א ע׳ רכ.**

107) בזמן אסתר: **תוקן בגוכתי״ק על העתק המעתיק מסה״מ תרל״א, ושם: בזה״ג.**

108) חסד: **בסה״מ תרל״א: חסד וזהו כפשוטו. ותוקן בגוכתי״ק כבפנים.**

109) שקר החן: **משלי לא, ל.**

110) דף ך׳: **ע״א.**

111) מפני שהי׳: **ניתוסף בגוכתי״ק.**

112) עצמו: **בהעתק המעתיק מסה״מ תרל״א: עצמה. ותוקן בגוכתי״ק כבפנים.**

113) ויעבדו את ה׳: **יהושע כד, לא [בדילוג].**

114) קהלת אמר ז׳ הבלים: **ב״ב ק, ב וברבינו גרשום שם. קה״ר; ילקוט שמעוני ומדרש זוטא עה״פ שבהערה הבאה. שוח״ט רפצ״ב.**

115) הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל: **קהלת א, ב [בדילוג].**

116) שהז׳ הבלים . . ז׳ מדות: **ראה עמק המלך שער קרית ארבע שי״ד, פקמ״ו (קך, א).**

117) ועמ״ש במ״א . . וברא עלמא: **הוספה על סה״מ תרל״א. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תתמח ואילך [נוסח א נדפס גם בתו״ח יתרו ח״ב רעו, ב ואילך].**

118) אסתכל באורייתא וברא עלמא: **ראה זהר תולדות קלד, א. תרומה קסא, א. קרח קעח, א. וראה זהר ויקהל ר, א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רעט ואילך.**

119) במדת״ל סי׳ צ״ב: **ראה גם קה״ר; ילקוט שמעוני ומדרש שבהערה 114.**

120) בעה״מ שפי׳ ז׳ הבלים שיוצאים מא״ק: **באוה״ת רשימות לקהלת קה״ת תשכ״א ע׳ רכו; אוה״ת קהלת כרך ב ע׳ א׳צח: בעמה״מ פי׳ במקום א׳. ובהערה לשם: ראה לקמן אות ח — נעתק גם בסמוך בפנים על יד הערה 145.**

121) רשיא . . ופה: **לכאורה צ״ל (כבחלק מהמקומות שבהערות 106; 120): רישי׳ . . פה.**

בחוטם עצמו יש ב' נקבים ע' במק"מ תזריע דמ"ז ע"ב בשם הרח"ו[122], וע' בשל"ה ר"פ שופטים, שבעה שערים[123] כו', ובעה"מ בשער י"א הוא שער דיקנא קדישא פ"ד[124] דס"ו ע"ג פי' שהם ז' הבלים היוצאים מפה דא"ק[125] פום ממלל רברבין[126] (וכ"ה בלק"ת מהאריז"ל בקהלת ע"פ הבל הבלים)[127] שע"ז נא' כי על כל מוצא פי הוי'[128] יחי' האדם פי' שעל כל מוצא פי הוי' דא"ק[125] יחי' האדם ז"א, וכעין זה פי' בשער קרית ארבע פ' קמ"ו דק"ך ע"א, ופרק קמ"ד דקי"ט ע"ד, וי"ל ז'[129] מילואים[130] דש' ס"ג[131] זהו הבל מספר[132] ל"ז[130] וש' ס"ג עצמו זהו בחי' אמת[133] שהוא בחי' ע"ק*[134] וההבל מבחי' אמת זהו ע"ד שפת אמת[134], ע' בהגהות לסידור בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו דתרטו"ב[135], וע' בזח"ב ר"פ תשא[136] ובלק"ת בד"ה ושבתה הארץ[137], וכענין ההפרש בין תיקון ואמת[138] שבי"ג ת"ד[139] לשאר התיקונים[138] שהגם שגם הם אמת, מ"מ תיקון ואמת עצמו פנוי משערות[140], וע'

---

122) ע' במק"מ תזריע דמ"ז ע"ב בשם הרח"ו: ד"ה דעלמא מתקיים בהו — אבל הרח"ו.

הוספת כ"ק אדמו"ר מהר"ש על האוה"ת שבהערה 120. מובא גם בדרושיו שבהערה הבאה.

123) בשל"ה ר"פ שופטים שבעה שערים: כ"ה גם במקומות הנ"ל (אוה"ת; סה"מ תרכ"ז; תרכ"ח; תרל"א). ולכאורה צ"ל כבאוה"ת שופטים ע' תתכב: סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תסב: בשל"ה סוף פ' שופטים. ראה שם חלק דרך חיים תוכחת מוסר שעט, ב.

124) ובעה"מ בשער י"א . . פ"ד: ברשימות שבהערה 120: ובמ"א פי' היינו בשער א' עשר פ"ק [ובאוה"ת קהלת שם: פ"כ]. ולכאורה צ"ל כבפנים.

125) דא"ק . . דא"ק: כ"ה גם בסה"מ תרכ"ח ותרל"א. באוה"ת ובסה"מ תרכ"ז: דע"ק . . דע"ק — וכ"ה בעמק המלך שם. וראה גם מאמר ד"ה שיר המעלות ממעמקים ר"ה תשי"ט קרוב לסופו.

126) פום ממלל רברבין: ע"פ דניאל ז, ח. כ.

כ"ה גם בהנ"ל. תיבות אלו לא הובאו בעמה"מ כאן.

127) (וכ"ה בלק"ת . . הבלים): הוספת כ"ק אדמו"ר מהר"ש על האוה"ת שבהערה 120. מובא גם בדרושיו שבהערה 123.

128) כי על כל מוצא פי הוי': עקב ח, ג.

129) ז' מילואים דש' ס"ג: ראה עמק המלך שבהערה 116: שבכל הז' מדות יש בו מלוי שם ס"ג.

130) מילואים דש' ס"ג . . ל"ז: ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, רפ"א. שער רפ"ח שי"ח, ספ"א. פע"ח שבהערה 132.

131) דש' ס"ג: ראה זהר רע"מ פינחס רמו, ב.

132) הבל מספר ל"ז: במאמרי אדה"ז תקס"ה נוסח א ותו"ח שבהערה 117 בשם הע"ח. ראה פע"ח שער השופר שכ"ו, פ"א. פ"ג. ובמהדורת דובראוונא פ"ב. לקו"ת להאריז"ל בראשית ג, כ. עמק המלך שבהערה 116; 124. מאו"א מערכת הבל אות ב.

133) וש' ס"ג עצמו זהו בחי' אמת: ראה אוה"ת שבהערה 120 (רשימות ע' רכז: אוה"ת ע' א'צט): ז"פ ס"ג גימט' אמת.

*134) ע"ק: כ"ה גם באוה"ת ובסה"מ שבהערה 125.

134) שפת אמת: משלי יב, יט.

135) בהגהות לסידור בד"ה אחרי . . דתרטו"ב: אוה"ת פ' ראה ע' תרפו ואילך.

136) בזח"ב ר"פ תשא: קפח, א ד"ה פתח אידך.

137) ובלק"ת בד"ה ושבתה הארץ: בהר מ, א.

138) ההפרש בין תיקון ואמת . . לשאר התיקונים: ראה לקו"ת מסעי צג, א ואילך.

139) שבי"ג ת"ד: ראה זהר תרומה ספדצ"נ פ"ת קעז, א. אד"ר נשא קלא, א.

140) תיקון ואמת עצמו פנוי משערות: ראה

בד״ה ע״כ קראו לימים האלה פורים[141] שזהו כמו ההפרש בין אלו ואלו דא״ח[142] ובין הלכה, ומבחי׳ זו נמשך מקיפים לז״א ומל׳, והיינו ל״מ דצלם[143], ואור שבעת הימים[144] לפי׳ הנ״ל הם ג״כ בחי׳ הבל, ובשער ח׳ רפ״ו דמ״ה ע״ד[145] פי׳ מאוירא דכיא נמשכים ז׳ הבלים והם השערות דא״א שבהם הבל היוצא מהראש, ולפ״ז יובן המדת״ל[146] שהכל הבל קאי על יום השבת שלכאורה איך יתכן לומר על שבת שהוא בחי׳ הבל, אך באמת י״ל שהוא בחי׳ הבל לגבי יום שכולו שבת[147] דלע״ל, והיינו שעכשיו שבת שהוא בחי׳ מוחין דאבא[148] הנה או״א במזלא[47] מתכללין שהוא בחי׳ השערות, אבל ליום שכולו שבת יאיר ענג העצמי כו׳ ע׳ מזה בד״ה שה״ש[149], נאמר שירים למי שעשאנו שיורים לעולם[150], בספר ד״ז[149], ולכן נאמר לעשות[151] את השבת היינו[152] לתקן[151] שגם בחי׳ שבת צריך תיקון כו׳.

וא״ו) **אשה** יראת ה׳[153] היא תתהלל[154] זו דורו של ריב״א[155], והיינו לפי שבדורו של ריב״א הי׳ כל ההיפוכים וגזירות שונות, ואעפ״כ עסקו בתורה

זהר אד״ר נשא קלא, א. קלג, ב. ע״ח שער א״א שי״ג, פ״ט. לקו״ת מסעי שם. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ קנא ובהערה 30.

141) בד״ה ע״כ קראו לימים האלה פורים: תרי״ט. הנחת כ״ק אדמו״ר מהר״ש נדפסה בשינויים קלים בסה״מ תרל״ה ח״א ע׳ קנ. והנחת ר״ה בפלח הרמון (שמות) מג״א ע׳ תח.

142) אלו ואלו דא״ח: ערובין יג, ב. ראה גם מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ שלט ואילך. תו״ח תצוה ח״ב שמט, ד. לקו״ש ויצא כרך טו ע׳ 233 ואילך. וש״נ.

143) ל״מ דצלם: ראה לקו״ת תצא לו, סע״ג ואילך.

144) ואור שבעת הימים: ישעי׳ ל, כו. ראה גם לעיל מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם פיסקא אך לפ״ז צ״ל. וש״נ. ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא והנה ע״י מה ובהנסמן שם. ספר הערכים חב״ד ח״ג ע׳ תפג ואילך.

145) ובשער ח׳ רפ״ו דמ״ה ע״ד: בעמה״מ.

146) ולפ״ז יובן המדת״ל: ראה גם אוה״ת שבהערה 120 (רשימות ע׳ רכח; אוה״ת ע׳ א׳ק).

147) יום שכולו שבת: תמיד בסופה.

148) שבת . . מוחין דאבא: ראה פע״ח שער מקראי קדש ש״כ, פ״א. לקו״ת צו יא, ד. בחוקותי מז, ג. שע״ת צח, ב (בשם הע״ח). הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳מד.

סה״מ תרכ״ז ע׳ תפט. וש״נ.

149) בד״ה שה״ש . . בספר ד״ז: ראה סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ע׳ רמ וע׳ רמד ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ע׳ רסה וע׳ ער.

150) נאמר שירים למי שעשאנו שיורים לעולם: שהש״ר פ״א, א (יא) [ושם: נאמר שירים ונשבח . . שירים בעולם]. ראה גם אוה״ת יחזקאל כרך א ע׳ תח [נדפס גם בס׳ החקירה מהדורת אותיות מרובעות ע׳ קסד]. שה״ש ע׳ ט [והוא המאמר דתרכ״ז שבהערה שלפנ״ז]. סה״מ תרכ״ז ע׳ רסג וע׳ רסד. ע׳ תמז.

151) לעשות . . לתקן: בראשית ב, ג. ראה ב״ר פי״א, ו ובפרש״י שם. הנסמן בסה״מ תרמ״א ע׳ צה.

152) לעשות את השבת היינו לתקן: תשא לא, טז. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״א ע׳ שיב. תו״א יתרו ע, א. וראה גם לעיל מאמר ד״ה זכור את יום השבת פ״ב.

153) אשה יראת ה׳: לפרק זה ראה אוה״ת שמואל ע׳ מט. סה״מ תרכ״ז (כת״י ר״ש סופר ס״ע קסט ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) ס״ע קצד ואילך. תרכ״ח ע׳ קיב ואילך. תרל״א ח״ב (קונטרס שבהערה 1 ע׳ 11). תרס״א ע׳ רכ ואילך.

154) אשה יראת ה׳ היא תתהלל: משלי לא, ל.

155) זו דורו של ריב״א: ראה סנהדרין כ, א.

שזהו*[156] הי' בבחי' מס"נ לכן הגיעו למעלה מבחי' היפ"ת ויפ"מ דתומ"צ בעצם, והיינו שכמו בפורים ע"י המס"נ שלהם עי"ז הי' וקיבל את אשר החלו[83], שמ"ת הי' רק בחי' התחלה[86] לגבי בחי' זו כמ"כ במס"נ שהי' בדורו של ריב"א הגיעו ג"כ לבחי' זו. ועפ"ז יובן[156] מארז"ל (פ"ג דמ"ק דט"ז סע"ב) ע"פ (שמואל ב' רסי' ד"ג) נאם דוד בן ישי, ונאם הגבר הקים על[156], ארשב"ן א"ר יונתן מ"ד נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקים על שהקים עולה של תשובה, ופי' רש"י ז"ל שהוא שב תחלה ונתן דרך לשבים כדאמרינן פ"ק דע"ז ד"ד ע"ב לא דוד ראוי לאותה מעשה (דבת שבע[157] שהרי אמר ולבי חלל בקרבי[158]) אלא שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל דוד שמחל לו הקב"ה אף אתה חזור בתשובה, והנה בתשובה יש כמה מדרגות כמ"ש בלק"ת בד"ה מה טובו[159], ודוד עשה תשובה עילאה[160] ובבחי' בעל תשובה[161], ע"כ נק' שהקים עולה של תשובה וכענין והחזירנו בתשובה שלימה לפניך[162], וכמ"ש בד"ה שובה ישראל[163], היינו עד שהוי' יהי' בבחי' אלקי', וזהו פי' כל ימיו בתשובה[164] שאין התשובה על העוונות ח"ו, כ"א להיות והרוח תשוב[165] כמ"ש בד"ה מה טובו הנ"ל[166], והנה עיקר ההפרש בין תשו"ע לתשו"ת[167] כי תשו"ת היא בבחי' ממכ"ע ע"פ השכל והמדות ותשו"ע היא בבחי' סוכ"ע[168] ע"י בחי' בכל מאדך[169], וזהו הנק' עולה של תשובה*. והנה ע"י בחי' תשו"ע הוא בא

---

*) הבא להלן נרשם כאן בפנים בהוספת חצאי עיגול. והובא גם במקומות שבהערה 153, פרט לסה"מ תרס"א:

(ולכן[א] נק' דוד בן ישי, כי ישי הוא ש"י עולמות[ב] שבבינה בחי' תשובה,

---

א) (ולכן: עה"ג בצד הימין נרשם בגוכתי"ק: מן ולכן עד עלמין אצ"ל.

ב) ישי הוא ש"י עולמות: ראה לקו"ת וספר הליקוטים רות ד"ה ויהי בימי בסופה. (ובנוסף

---

*156) שזהו: בסה"מ תרכ"ח: שזה.

156) ועפ"ז יובן . . הקים על: בשינוי לשון קצת מסה"מ תרל"א.

157) דבת שבע: לשון רש"י בע"ז שם.

158) ולבי חלל בקרבי: תהלים קט, כב. ע"ז שם.

159) בלק"ת בד"ה מה טובו: בלק עג, ב ואילך. וראה גם סה"מ תרס"א כאן. סה"מ מלוקט ג ע' טז ואילך.

160) ודוד עשה תשובה עילאה: ראה הערה בסה"מ תרכ"ז כאן ע' קצה. בסמוך הערה 167.

161) ובבחי' בעל תשובה: הוספה על סה"מ תרל"א. וכ"ה באוה"ת שבהערה 153.

162) והחזירנו בתשובה שלימה לפניך: נוסח שמו"ע.

163) וכמ"ש בד"ה שובה ישראל: לקו"ת שבת שובה סה, א. סו, א.

באוה"ת: תרכ"ז: תרכ"ח: תרל"א בד"ה שובה (ישראל) עד הוי' אלקיך. וכן העתיק המעתיק כאן ותוקן בגוכתי"ק כבפנים.

164) כל ימיו בתשובה: שבת קנג, א. ראה גם לקו"ת האזינו עא, ג צויין אליו באוה"ת כאן. לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש בסופו. וש"נ.

165) והרוח תשוב: קהלת יב, ז.

166) בד"ה מה טובו הנ"ל: בלק עד, א.

167) תשו"ע לתשו"ת: זהר רע"מ נשא קכג, א.

168) ממכ"ע . . סוכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

169) בכל מאדך: ואתחנן ו, ה.

לבחי' לפני ה' תטהרו[170] בגימ' כתר[94] כי בינה נק' על הוי' כמ"ש במאו"א אות ע' סעי' ל"ה[171], על הוי' נק' בינה שהיא אימא[172] על ז"א הנק'[173] הוי' וכ"ש עתיקא שהוא על ש'[174] הוי', וע' בלק"ת[175] סד"ה מה טובו הנ"ל[176], כי תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד זהו מלמטה למעלה, ואח"כ כשנקרא בעל תשובה היינו כשנמשך מלמעלמ"ט מבחי' עתיקא קדישא לאבא ומאבא לאימא, ועד"ז נת' בזח"ג ויקרא די"ו[177] ע"א ע"פ ישוב ירחמנו[178] מאן ישוב ישוב ע"ק לאתגלייא כו'[179] בז"א, והו"ע ההמשכה מלמעלה למטה, ע"י תומ"צ שאח"כ. אך איך יגיע לבחי' תשו"ע, הענין הוא[175] דהנה עתיק הוא ל' המעתיק הרים[180] שנעתק ונבדל כו', וכמ"כ ע"י שהאדם מעתיק א"ע ממדות נפש הבהמי' והיצה"ר[181] ונבדל מהם ע"ד ואבדיל אתכם[182] כו' הרי הוא בבחי' על, דהיינו על הנה"ב[181], ועי"ז זוכה לתשובה שלימה שהוא ג"כ בבחי' על הוי' כמ"ש לפני הוי', וכמ"ש ותתפלל חנה על[183] הוי'[184], כי פתחי לי

ובמאו"א[ג] בן ישי יסוד דז"א בן לבינה שבה ש"י עלמין[ד]).

להערה שלפנ"ז) לקו"ת פ' ראה כח, ג: כי ישי היינו י' עם ש"י עולמות שבבינה ע"ש. אוה"ת רשימות לרות קה"ת תשכ"א ע' רכה: אוה"ת רות כרך ב' ע' א'כח. שלח ע' תריא. (יהל אור) תהלים ע' תקמא.

ג) ובמאו"א: באוה"ת כאן [וכ"ה באוה"ת תצוה ס"ע א'תרצז. ר"ע א'תשמה] מציין: אות ב סכ"ד.

ד) שבה ש"י עלמין: וכ"ה בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש שבהערה 153. במאו"א ובאוה"ת שבהערה שלפנ"ז: י"ש עלמין בה.

---

170) לפני ה' תטהרו: אחרי טז, ל.

171) בינה . . על הוי' . . במאו"א אות ע' סעי' ל"ה: מובא גם (בנוסף להמקומות שבהערה 163) באוה"ת שמות ס"ע צח. שם כרך ז ע' ב'תעט.

172) בינה שהיא אימא: במאו"א: אוה"ת שמואל ע' מט: סה"מ תרכ"ז: בינה אימא שהיא. באוה"ת שמות ס"ע צח: בינה שהיא.

173) הנק': באוה"ת שמואל: שנק'.

174) ש': במאו"א: אוה"ת שמות (ס"ע צח: ע' תעט): שמואל: סה"מ תרכ"ז: תרכ"ז ליתא.

175) וע' בלק"ת . . הענין הוא: הוספה על סה"מ תרל"א.

176) סד"ה מה טובו הנ"ל: בלק עה, ב. הבא בסמוך הוא לשונו.

177) די"ו: בלקו"ת: (דט"ז. וכ"ה בפ' ראה כז, ב. נצבים מה, ד. אבל באחרי כט, א כבפנים.

ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואהבת את הוי' אלקיך פ"ג. וש"נ.

178) ישוב ירחמנו: מיכה ז, יט.

179) כו': כ"ה גם בלקו"ת כאן. בזהר שם ליתא.

180) המעתיק הרים: איוב ט, ה. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רמה. וש"נ. שעה"י קכו, א ובהערה 5. תו"ח בשלח ח"א קמב, סע"ב. וש"נ.

181) והיצה"ר . . דהיינו על נה"ב: תיבות אלו הם הוספה על סה"מ תרל"א.

182) ואבדיל אתכם: קדושים כ, כו. תניא פמ"ו (סו, א).

183) וכמ"ש . . על הוי': הוספה על סה"מ תרל"א.

184) ותתפלל חנה על הוי': כ"ה בכ"מ ומהם: אב"ע תהלים יח, מב. רד"ק ישעי' סו, ד. תו"א משפטים עט, א־ב. לקו"ת במדבר ח, ד. חוקת סב, ד. תצא מ, ד. נצבים מח, ב. ש"ש סה, א. סו, א. שמע"צ פו, ב. אוה"ת שמואל ע'

כחודה של מחט[185] ואני אפתח לך כפתחו של אולם, וכמו מארז"ל באיזהו זכות נכנס אהרן[186] לבית קדה"ק, זכות המילה היתה נכנסת עמו שע"י העברת הערלה זכה ליכנוס לקה"ק, והיינו שע"י המילה שמעבירין הערלה ע"ז זכה לכנוס לקה"ק להיות העברת מסך ופרוכת המבדיל בין קדש לקדה"ק, והגם שאין ערוך בין פרסא של הערלה שהוא הפרסא שבין הקדושה לסט"א[187], לבחי' הפרוכת המבדיל בין הקדש לקה"ק, אך הנה נת"ל שזהו כענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, וז"ע מה[188] שפתחו של אולם הי' ארבעים אמה[189] שהם כנגד ב' כפי"ן שבאנכי אנכי[190] כמ"ש במ"א, שמשם נמשך להיות מוחה פשעיך מכל וכל, למעני[191] י"ל למען יו"ד[192] היינו שיהי' נמשך מע"ק באבא כנ"ל[188], וכמ"ש באגה"ת בפ' י"ב ממשל הילוך והעתקת הצל בארץ טפח לפי הילוך גלגל השמש ברקיע אלפים מילין*, ועד"ז יובן איך שע"י שמבדיל א"ע ממדות דנה"ב והסתת היצה"ר, להיות בבחי' על, על היצה"ר, ע"ז יזכה לבחי' תשו"ע, הגם שאינה בערך הריחוק בניהם, וכענין פתחי לי[185] כו' שנז' לעיל, ומעתה יובן דברי רש"י שפי' הוא שב תחלה ונתן דרך לשבים פי' שנתן להם דרך ללמוד ממנו שיגיעו לבחי' תשו"ע שהיא על הוי' ואז ממילא לא יצטרך לד' חלוקי[95] מדריגות שנת"ל, שהרי מה שאמרו שיוהכ"פ תולה בכריתות כו' וכ"ש בחילול השם זהו הכוונה על עיצומו של יום דיוהכ"פ, שעיצומו של יום בעצמו כששב מכפר על ל"ת, ולב' חלוקות האחרונים צריך יסורי' וכו' למרק, אבל כששב בבחי' תשו"ע מכפר על הכל, ולכן פי' רש"י ששב תחלה ונתן דרך לשבים שישובו ג"כ בבחי' תשו"ע כו'.

---

*) (אצ"ל יותר)[ה]

ה) (אצ"ל יותר): בהעתק הא' מסה"מ תרל"א בהוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נעתק כאן עוד קטע. וכאן באה ההוראה להמעתיק שכשיעתיק העתק זה עם ההוספות שלא יעתיק את קטע הנ"ל, אלא שיפסיק כאן.

מט. לעיל מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם ובהערה 69.

185) פתחי לי כחודה של מחט: ראה ס' חרדים בהקדמה. לקו"ש ויקהל ח"א ע' 191 הערה 17. תו"א מג"א צד, ג. סה"מ תרל"ח ע' תסד. וש"נ.

ראה לקו"ת שה"ש לד, סע"ד ואילך.

186) באיזה זכות נכנס אהרן: ראה שמו"ר פל"ח, ח. סה"מ תר"ל ע' קכו. תרל"ג ח"ב ע' תקכד. תר"ם ח"ב ע' תנג ואילך.

187) הפרסא שבין הקדושה לסט"א: בסה"מ תרל"א: בחי' ג"ק. וכן העתיק המעתיק כאן. ותיקן כ"ק אדמו"ר מהר"ש כבפנים.

188) וז"ע מה . . באבא כנ"ל: הוספה על סה"מ תרל"א.

189) שפתחו של אולם הי' ארבעים אמה: מדות פ"ג, מ"ז.

190) ארבעים . . ב' כפי"ן שבאנכי אנכי: ישעי' מג, כה. ראה לקו"ת שה"ש לה, ג.

191) מוחה פשעיך . . למעני: ישעי' שם.

192) למעני י"ל למען יו"ד: ראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' תרסג.

בס״ד פ׳ תבא

והי׳ כי תבוא[1] אל הארץ כו׳ נותן לך כו׳ וירישתה[2] כו׳, להבין שבתחלת הפסוק אמר על הארץ[3] נותן לך נחלה ל׳ מתנה ואח״כ וירשתה ל׳ ירושה, שבאמת מתנה[4] אינה ירושה, שירושה חלוק ממתנה, ולכן ארז״ל מתנה יש לה הפסק, ירושה אין לה[5] הפסק[4]. הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעוה״ז הוא בשביל מעשה המצות, והענין כי המצות נק׳ בזהר בחי׳[6] לבושין[7] שכל א׳ מישראל צריך לקיים כל התרי״ג[8] מצות[9], ולכן צריך להיות בגלגול או בבחי׳ עיבור כדי לקיים מצות כהן[10] וכה״ג[11], כי ע״י מעשה המצות נעשה לבוש לנשמה בג״ע וכשחסרא מצוה חדא חסרא לבושא[12] כו׳, ובגמ׳ גבי עגלה ערופה המשילו מעשה המצות לפירות[7] מאי פרי מצות[13] כו׳, ובפסוק נק׳ המצות בשם זריעה[14] כמש״א זורע[15] צדקות[16] ע״ש זרעו לכם לצדקה[17] וקצרו[18] לפי חסד (אבודרם[19])[16] וכתיב אשריכם

---

1) והי׳ כי תבוא: מאמר זה הוא העתק מאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ תר״ל ע׳ רפה ואילך (וקיצור ע׳ רפח־רפט). וכאן בהוספת תיקונים והגהות. אוה״ת תבוא כרך ה ע׳ ב׳נט ואילך (וקיצור וכו׳ נדפס באוה״ת תבוא כרך ו ע׳ ב׳שעב־ב׳שעג). ראה תו״א שמות נג, ג ואילך ובהנסמן במ״מ לשם.

הכותרת שבראש המאמר נעתקה מבוך 810.

2) והי׳ כי תבוא . . נותן לך . . וירישתה: תבוא כו, א.

3) להבין . . על הארץ: באוה״ת כאן: ולהבין . . על א״י. בסה״מ תר״ל: להבין . . אל הארץ כו׳.

4) שבאמת מתנה . . לה הפסק: הוספה על סה״מ תר״ל.

5) מתנה . . הפסק ירושה אין לה הפסק: ראה ב״ב קכט, ב. קלג, א. רמב״ם הל׳ זכי׳ ומתנה פי״ב. שו״ע חו״מ סרמ״ח. לקמן פ״ד ד״ה וירישתה.

6) המצות נק׳ בזהר בחי׳ לבושין: ראה זהר ויחי רכו, ב. היכלות פקודי רמז, א. לעיל מאמר ד״ה ויחי יעקב ובהערה 3. ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך ובהערה 23. סה״מ תרמ״א ע׳ יט. וש״נ.

7) המצות נק׳ . . לבושין . . לפירות: ראה גם פלח הרמון בחוקותי ע׳ תסד. וש״נ.

8) שכל א׳ מישראל . . התרי״ג מצות: ראה הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״א, ה״ד. מאמרי אדה״ז נביאים ע׳ צה. תו״ח בשלח ח״א קעה, ד ובהערה 542. סה״מ תרמ״א ע׳ כב. וש״נ.

9) התרי״ג מצות: ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.

10) בגלגול . . עיבור . . כהן וכה״ג: ראה הנסמן בתו״ח שם. סה״מ תרמ״א ע׳ יט. וש״נ. ולהעיר מסה״מ תרס״ח ר״ע רלז.

11) וכה״ג: באוה״ת כאן: וכהנ״ל. וצ״ל כבפנים.

12) וכשחסרא מצוה . . חסרא לבושא: ראה לעיל הערה 6. וראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ לב. וש״נ.

13) ובגמ׳ . . מאי פרי מצות: ראה סוטה מו, סע״א. סה״מ תרס״ג ח״ב ע׳ קיח.

14) נק׳ המצות בשם זריעה: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך רפ״ה. וש״נ.

15) זורע צדקות: נוסח ברכת יוצר.

16) זורע צדקות . . (אבודרם): בפירשו ברכת יוצר במקומו.

17) זרעו לכם לצדקה: הושע י, יב.

18) וקצרו: בהושע שם: קצרו — אבל עד״ז מובא בכ״מ ומהם: מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תשטז. וש״נ. תו״ח וארא ח״א פב, ב ובהערה 666. סה״מ תרמ״א ע׳ רכד. וש״נ.

19) אבודרם: כ״ה גם לעיל מאמר ד״ה וכד אנת תסתלק פ״ב. וש״נ.

זורעי על כל מים[20] כו׳. ולהבין כ״ז הנה ארז״ל נתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים[21]. וי״ל איך שייך לפניו ית׳ תחתונים ועליונים[22], כי הלא את השמים ואת הארץ אני מלא[23] בהשוואה א׳ ממש, ולית אתר פנוי מיני׳[24] כו׳[25], וכמ״ש ברבות[26] שמות פ״ב למה מתוך הסנה[27] ללמדך שאין מקום פנוי בלא שכינה אפי׳ סנה[26], אך הנה נודע מ״ש[28] בזהר קודב״ה איהו ממכ״ע[29] וסוכ״ע[30], פי׳ ממכ״ע ע״ד הנשמה מחי׳ את הגוף, שהחיות נמשך בכל חלקי הגוף בפנימי׳ ותוך תוכו ובהתחלקות מדרגות כמו במוחין שבראש מאיר גילוי חיות מהנפש יותר מחיות הנמשך ברגל כו׳, כמ״כ למעלה חיות אלקות והארת אוא״ס ב״ה שמתלבש בעולמות ונבראים בגילוי להחיותם בפנימיותם כמ״ש ואתה מחי׳ את כולם[31] כו׳ הוא בבחי׳ התחלקות ושינוי מדרגות, שבעולם העשי׳ הגשמי׳ הוא בבחי׳ הסתר והעלם עד שנראה ליש ודבר נפרד, ובעולמות הרוחניות במלאכים ונשמות ובג״ע מאיר גילוי אור א״ס יותר בלי הסתר והעלם כ״כ, ע״ד חיות הראש לגבי הרגל כו׳, אך כ״ז בחי׳ ממכ״ע הארה וזיו בעלמא שמאיר ונמשך מאור א״ס ב״ה ומתלבש בפנימי׳ העולמות והנבראים, אבל בחי׳ סוכ״ע שהוא מהו״ע א״ס ב״ה שאינו מתלבש כלל בבחי׳ עלמין ולית מח׳ תפיסא בי׳ כלל[32] כמו שאינו מושג כלל בעשי׳ כמ״כ לא יוכל להשיג מהו״ע א״ס אפי׳ בעולמות עליונים בשוה ממש ואעפ״י שהשמים והארץ אני מלא ממש, ולא בבחי׳ סובב לבד כו׳ כ״א מלא כו׳ ולית אתר פנוי מיני׳, אך הוא בבחי׳ העלם והסתר מהנבראים, כי אם הי׳ מאיר גילוי א״ס ב״ה יותר היו העולמות מתבטלים ממציאותם כמו קודם שנבה״ע, וזהו שארז״ל שחייב אדם לברך מאה ברכות[33] בכל יום, שהברכה הוא להמשיך בחי׳

---

20) אשריכם זורעי על כל מים: **ישעי׳ לב, כ. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ כח. ס״ע רכה ואילך.**

21) נתאוה הקב״ה . . דירה בתחתונים: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ הערה 26.**

22) איך שייך לפניו ית׳ תחתונים ועליונים: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ת״ר נר חנוכה פיסקא ולהבין זה צ״ל ובהנסמן שם.**

23) את השמים . . אני מלא: **ירמי׳ כג, כד. ראה לקו״ת ואתחנן ט, א ואילך. פ׳ ראה לג, א ואילך.**

24) ולית אתר פנוי מיני׳: **ראה ת״ז תנ״ז צא, ב. ת״ע קכב, ב. ס׳ האמונות והדעות לרס״ג מ״ב, פי״ג. תניא פכ״א ובמ״מ הגהות והע״ק לשם. לקו״ת בהר מא, א. שם ויקרא בהוספות נב, ג.**

25) כו׳: **בס״מ תר״ל כאן ליתא. אבל כ״ה בהכת״י שממנו הודפס.**

26) וכמ״ש ברבות . . סנה: **הוספה על ספה״מ תר״ל.**

27) ברבות שמות פ״ב למה מתוך הסנה: **סימן ה.**

בשמו״ר שם: „ללמדך" וכ״ה בלקו״ת בהר מא, א. אבל בלקו״ת ויקרא בהוספות נב, ג: „ללמד". ראה סה״מ תרמ״א ע׳ יט. וש״נ.

28) מ״ש: **הוספה על ספה״מ תר״ל.**

29) בזהר קודב״ה איהו ממכ״ע וסוכ״ע: **ראה גם אוה״ת וסה״מ תר״ל כאן. לעיל מאמר ד״ה כי תשא פיסקא וההמשכה הוא בחי׳ ובהנסמן שם.**

30) ממכ״ע וסוכ״ע: **זהר רע״מ פינחס רכה, א.**

31) ואתה מחי׳ את כולם: **נחמי׳ ט, ו.**

32) ולית מח׳ תפיסא בי׳ כלל: **ת״ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע ספ״א.**

33) שחייב אדם לברך מאה ברכות: **מנחות מג, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם ובהערה 96.**

ש' הוי' מהעלם אל הגילוי להיות מלך העולם שהוא המשכות והתגלות סוכ"ע בבחי' ממכ"ע.

ג) **והנה** כתיב בית ישראל ברכו את הוי'[34], שהכח הזה להמשיך בחי' ש' הוי' הוא בנש"י, והיינו לפי שיש בכח בכל א' מישראל למסור נפשו באחד[35] ובכל מאדך[36] כו', אך זהו בדבור בברכות המצות ע"י המאה ברכות הנ"ל, ואמנם[37] צ"ל ההמשכה במעשה, שזה הוא ע"י מעשה המצות, וזהו שנמשלו בפסוק[38] וכמו[39] עד"מ הזריעה שרוב זרעוני גינה אין נאכלין[40] כלל ואין להגרעין טעם וריח[41] כלל, וכשנזרע הגרעין בארץ נצמח מזה אילן עם פירות, ומאין נמצא צמיחה זו שמצד כח הצומח מצד עצמו לא יצמח פירות חשובים, וכמו פירות היער אינם חשובים כלל כמו פירות הנזרעים בגינה[42], אלא שע"י זריעת הגרעין שיש בו בהעלם כח הפרי, וכח הצומח שבארץ מוציא מההעלם אל הגילוי ובתוס' ברכה שמגרעין א' יצמח אילן עם פירות הרבה, כמ"כ יובן בזריעת מעשה המצות שמלובשים בדברים גשמיים בתפילין וקלף גשמי[43] ושופר וכה"ג[44], שהם רומזים למצות הוי' העליונים כמו הקב"ה מניח תפילין[45] בחי' ד' מוחין[46] כו' הקב"ה מתעטף בציצית[47]

---

34) בית ישראל ברכו את הוי': תהלים קלה, יט.

35) למסור נפשו באחד: ואתחנן ו, ד. ראה זהר רע"מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו. וש"נ. שמות ח"א ע' רעח ואילך. הנחות תקע"ז ע' שא.

36) ובכל מאדך: ואתחנן ו, ה.

37) ואמנם: בסה"מ תר"ל: אך. וכן העתיק המעתיק. ותיקן כ"ק אדמו"ר מהר"ש כבפנים.

38) וזהו שנמשלו בפסוק: הוספה על ספה"מ תר"ל.

39) וכמו: כ"ה בסה"מ תר"ל כאן. אבל לכאורה צ"ל כמו — ראה הערה שלפנ"ז.

40) שרוב זרעוני גינה אין נאכלין: ראה גם (בנוסף להערה 1) מאמרי אדה"ז נביאים ר"ע פה. אוה"ת שמות כרך ח ס"ע ב'תתנו. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קח. תרמ"א ע' כד. המשך תער"ב ח"א ע' רנד.

41) ואין להגרעין טעם וריח: ראה גם (בנוסף להערה 1) תו"א שמות נד, ב. ד. לקו"ת בהר מ, ב. נצבים נ, ד. מאמרי אדה"ז נביאים שם וע' צו. אוה"ת שם. תרמ"א שם. פלח הרמון שמות ע' כה.

42) פירות היער . . פירות הנזרעים בגינה: ראה גם שו"ע אדה"ז הל' ברכת הפירות סר"ב, ס"ב. לוח ברה"נ פ"ט, ה"ה. סדר ברה"נ פ"ו, ה"ה. (בנוסף לאוה"ת וסה"מ תר"ל) לקו"ת נצבים נ, סע"ד. נא, רע"א.

43) בתפילין וקלף גשמי: כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל. אולי צ"ל: בתפילין בקלף גשמי. ראה תו"א כאן: תפילין על קלף גשמי.

44) וכה"ג: באוה"ת כאן: וכנ"ל. וצ"ל כבפנים.

45) הקב"ה מניח תפילין: ברכות ו, א. ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' מה. וש"נ. ע' קיא. וש"נ. תרל"ג ח"ב ע' תלד. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' מד ואילך. ע' פא.

46) תפילין בחי' ד' מוחין: ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, א. אמרי בינה שער התפילין קיב, א ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשח ובהנסמן במ"מ לשם [נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' א]. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רמא. וש"נ. תו"ח נח עח, ד הערה 34.

47) הקב"ה מתעטף בציצית: ראה ר"ה יז, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסז. וש"נ.

ל״ב חוטין שהוא ל״ב נתיבות חכמה[48] עילאה בחי׳ אורות עליונים שהוא עד״מ הגרעין שאין בו טעם וריח שאין ערוך לצמיחת הפרי, אך זריעת המצות הוא בנש״י שנק׳ ארץ כמ״ש כי תהיו אתם ארץ חפץ[49] פי׳ שהם[50] הארץ שבהם גדל בחי׳ חפץ הוי׳ שה׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה[51] כמ״ש במ״א[50], ולכן כשישראל מקיימים המצות יש בכחם להצמיח בחי׳ גילוי אור א״ס בחי׳ מצות הוי׳, משא״כ אחרים שאינם מצוים[52] שנק׳ בשם מדבר העמים[53] כמו שבמדבר אינו צומח כלל[54] כו׳ כך כו׳, וכמ״ש וחסד לאומים חטאת[55] כו׳, ושרש הדברים כי הנה בחי׳ מל׳ נק׳ ארץ חפץ[56] כי עיקר חפץ ורצון העליון שעלה ברצונו הפשוט אנא אמלוך[57] כו׳, והיינו מלכות כל עולמים[58] אין מלך בלא עם[59] מלשון עוממות ויש נפרד, כי עיקר גילוי וחפץ רצון העליון להיות ביטול היש לאין הוא*[60] בבחי׳ עשי׳ גשמי׳ דוקא*[60], משא״כ מלאכים אינן נפרדים כ״כ שגופם הוא רק מב׳ יסודות[60] כו׳ ושם מאיר גילוי אלקות יותר, וזהו נתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים, פי׳ תחתונים במעלה[61] ששם בחי׳ הסתר אלקות ונראה ליש ודבר בפ״ע, ובבחי׳ מטה זה[62] יתגלה בחי׳ מדת מל׳ ע״י ביטול היש הגשמי לאין אלקי כו׳, ולכן נק׳

---

48) ל״ב חוטין שהוא ל״ב נתיבות חכמה: ראה זח״ג תוספת שא, א. בחיי שלח טו, לח ד״ה וע״ד הקבלה (ירושלים תשל״ב ס״ע קא). מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקטז ובהנסמן במ״מ לשם. לקו״ת קרח נב, ב. ד.

49) כי תהיו אתם ארץ חפץ: מלאכי ג, יב. ראה גם בסמוך בפנים. תו״א שמות כאן נג, ד. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ שעא. תרל״ח ע׳ תיא. תרמ״א ע׳ כה.

50) פי׳ שהם . . כמ״ש במ״א: הוספה על ספה״מ תר״ל.

51) שה׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה: ישעי׳ מב, כא.

52) אחרים שאינם מצוים: כ״ה גם בסה״מ תר״ל כאן. באוה״ת כאן ע׳ ב׳ס: אומה״ע.

53) מדבר העמים: יחזקאל כ, לה.

54) שבמדבר אינו צומח כלל: ראה חולין פח, ב. תוס׳ שם. (בנוסף להערה 1) לקו״ת מסעי צא, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״ב ע׳ תקכז (נוסחא שני׳). מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ ק. אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ חי״ד ע׳ פב.

55) וחסד לאומים חטאת: משלי יד, לד. ראה גם הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ח. סה״מ תרכ״ז ע׳ רב ואילך ובהנסמן שם.

פלח הרמון (שמות) מג״א ע׳ שפב ואילך.

56) מל׳ נק׳ ארץ חפץ: ראה גם אגה״ק ס״ח. אוה״ת וסה״מ תר״ל כאן. בסמוך ובהערה 63.

57) אנא אמלוך: לשון הת״י למל״א א, ה. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ ז: וכמ״ש בזהר בפי׳ וימלוך אנא אמלוך. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתצד.

58) מלכות כל עולמים: תהלים קמה, יג.

59) אין מלך בלא עם: בחיי וישב לח, ל. ראה גם הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב לע׳ תרלא.

*60) הוא . . דוקא: תיבות אלו הם הוספה על סה״מ תר״ל.

60) מלאכים . . שגופם . . מב׳ יסודות: ראה סידור שער החנוכה ערה, ד בשם ספר הגמול להרמב״ן. לעיל מאמר ד״ה כל הנהנה בתחילתו. וש״נ.

61) פי׳ תחתונים . . במעלה: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ת״ר נר חנוכה פיסקא ולהבין זה צ״ל, ובהנסמן שם.

62) ובבחי׳ מטה זה: בסה״מ תר״ל: ולמטה. וכן העתיקו המעתיק. ותיקן כ״ק אדמו״ר מהר״ש כבפנים.

מדת מל' בשם ארץ[63] שבה הכח לחדש יש מאין כמו ע"י צמיחה שיצמיח דבר חדש מגרעין א' אילן עם כמה פירות טובים, והיינו ששרשה מבחי' ארץ חפץ[49] כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה[64] כי נעוץ סוב"ת[65] כו' שבבחי' מל' למעלה גילוי חפץ רצון העליון להיות ביטול היש ולכן מהוה מאין ליש כנ"ל[66], וכמ"כ נש"י נק' בשם ארץ חפץ[49], כי ארץ ג"כ לשון רצון, כמארז"ל במד"ר למה נק' שמה ארץ שרצתה[67] כו', והוא רצה"פ שיש בכל א' מישראל למס"נ באחד ובכל מאדך שלמעלה מהשכל וההתבוננות, וזהו שניתן לאברהם לאחוזה[68] בחי' אח"פ[69*] במתנה שיהי' כח מס"נ מצמיח ופועל ישועות כמש"א זורע צדקות[15] שהוא כלליות[69] המצות שנק' בש' צדקה כמ"ש וצדקה[70] כו' כל המצוה, ונק' זריעה כנ"ל, וכמארז"ל במד"ר ס"פ שלח זרע הקב"ה התוהמ"צ[71], שעי"ז יהי' מצמיח ישועות הוא בחי' וישע ה'[72] כנ"ל שע"י מצות שירדו ונתלבשו בגשמיות ימשיכו מלמעלה מצות הוי' שהקב"ה מניח תפילין[45] וכמ"ש רחבה מצותך מאד[73] בבחי' א"ס שלמעלה מעלה מכל חיי העוה"ב[74] (וכמ"ש[75] באגה"ק סי' י"ז שהם כלים רחבים לקבל בחי' מאד העליון כו' שז"ע מצותך מצות הצדקה דהיינו כלליות כל המצות שהוא ית' מקיים כמ"ש במ"א בענין מ"ש ברבות ע"פ חוקיו ומשפטיו לישראל מה שהוא עושה[76] כו')[75], וכמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' מרוב כל[77], כי כל הוא בחי' ג"ע שהוא העמוד[78] כו' ויש כמה בחי' ג"ע[79] כמ"ש במ"א, שצדיקים יושבים ונהנין מזיו השכינה[80] שהוא זיו והארה בעלמא, והגם שזהו[81] הארה מבחי' מהות הא"ס,

---

63) מדת מל' בשם ארץ: **ראה זהר תוספתא בראשית לא, ב.**

64) כל אשר חפץ ה' עשה: **תהלים קלה, ו.**

65) נעוץ סוב"ת: **ראה ס"י פ"א, מ"ז.**

66) כנ"ל: **בס"מ תר"ל כאן ליתא. ותוקן במהדורת תשמ"ג. וכן הוא באוה"ת כאן.**

67) למה נק' שמה ארץ שרצתה: **ב"ר פ"ה, ח. ראה גם שה"א נד, א ובהערה 5. סה"מ תרכ"ט ע' רפא.**

68) לאברהם לאחוזה: **ע"פ ח"ש כג, כ.**

*69) אח"פ: **= ארץ חפץ. באוה"ת כאן: א"י = ארץ ישראל. בסה"מ תר"ל, כבפנים.**

69) שהוא כלליות . . שעי"ז יהי' מצמיח: **הוספה על ספה"מ תר"ל — ושם: ומצמיח.**

70) כלליות המצות . . צדקה כמ"ש וצדקה: **ואתחנן ו, כה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא' פיסקא ולהבין ענין מעלת הצדיקים. וש"נ.**

71) במד"ר ס"פ שלח זרע הקב"ה התוהמ"צ: **מובא גם בסה"מ תר"ל כאן בהקיצור. ראה במדב"ר פי"ז, ה. סה"מ תר"ם ח"א ע' רסב. וש"נ.**

72) וישע ה': **בראשית ד, ד.**

73) רחבה מצותך מאד: **תהלים קיט, צו.**

74) מכל חיי העוה"ב: **נסמן לקמן הערה 83.**

75) (וכמ"ש . . כו'): **הוספה על ספה"מ תר"ל.**

76) ברבות ע"פ חוקיו . . מה שהוא עושה: **תהלים קמז, יט. ראה שמו"ר פ"ל, ט. ראה גם סה"מ תרכ"ח ע' פח. תר"ם ח"ב ע' תרנט ואילך.**

77) תחת אשר . . מרוב כל: **תבא כח, מז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש ספ"ג. וש"נ.**

78) שהוא העמוד: **כ"ה גם בסה"מ תר"ל כאן. באוה"ת כאן ע' ב"ס ליתא.**

בענין העמוד ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו ח"ש ספ"ג. וש"נ.

79) כמה בחי' ג"ע: **ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

80) שצדיקים יושבים ונהנין מזיו השכינה: **ראה ברכות יז, א. לעיל מאמר ד"ה וידבר הוי' כו' זאת חוקת התורה ספ"א. וש"נ.**

81) והגם שזהו . . במ"א באריכות: **הוספה על ספה"מ תר"ל.**

עכ"ז זהו רק זיו תורתן ועבודתן[82] כמ"ש במ"א באריכות[81], אבל ע"י המצות הגשמי' שנזרעו בארץ בחי' נש"י שנק' ארץ חפץ[49] שבכחם להצמיח בתוס' ברכה מבחי' רחבה מצותך מאד בחי' א"ס, וכמשרז"ל יפה שעה א' כו' מכל חיי עוה"ב[83] כו'.

ג) **והנה** על בחי' ארץ זו נא'[84] ארץ אשר הוי' כו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה[85], דלכאורה מאחר שנאמר תמיד, למה נאמר מראשית ועד אחרית שבאחרית שנה מתחיל הראשית שנה, אלא שבכל שנה נמשך אור חדש[86] בנש"י שהם בחי' ארץ עילאה, כי בליל ר"ה מסתלק חיות שנה שעברה[87] וזהו ראשית חסר א'[88] כו', רשית אותיות תשרי[89] שאז נמשך חיות חדש היותר נעלה, ולכן הגם שנאמר תמיד צ"ל מראשית כו', ועל המשכת חיות חדש זה הוא דין ומשפט כמ"ש כי חק לישראל משפט לאלקי יעקב[90], שהוא ב' בחי' נשמות, ישראל ויעקב[91], ישראל הוא כמ"ש כי שרית עם אלקים ואנשים[92] בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא[93] כו', ובחי' יעקב יו"ד עקב[94], ובכל שנה החק והמשפט לפי ערך מעש"ט דשנה העברה כו', כמה יומשך בחי' גילוי אלקות

---

82) זיו תורתן ועבודתן: ראה תניא פל"ט. לקו"ת במדבר ב, א ואילך.

83) יפה שעה א' כו' מכל חיי עוה"ב: ראה אבות פ"ד, מי"ז. וכן צ"ל בסה"מ תר"ל.

84) והנה על בחי' ארץ זו נא': בסה"מ תר"ל כאן: וזהו. וכן העתיק המעתיק כאן. ותיקן כ"ק אדמו"ר מהר"ש כבפנים.

85) ארץ . . תמיד . . מראשית . . ועד אחרית שנה: עקב יא, יב.

86) שבכל שנה נמשך אור חדש: ראה אגה"ק סי"ד. לקו"ת לג"פ לך צה, ג — נדפס גם באוה"ת לך כרך ד ע' 1454.

87) בליל ר"ה מסתלק חיות שנה שעברה: ראה אגה"ק סי"ד (קכ, ב. קכא, רע"א). לקו"ת ר"ה נג, ד. נד, סע"ג. נד, ד. סה"מ תרכ"ז ע' רסה. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקמא. וש"נ. לקו"ש מקץ כרך לה ע' 179.

88) ראשית חסר א': ראה ר"ה יג, ב. זהר אד"ז האזינו רצד, רע"א. חזקוני עקב יא, יב. מפרשים שבהערה הבאה פרט לבעה"ט. אור תורה קה"ת עקב נג, ג [במהדורת תשס"ו ע' רטז]. אגה"ק סי"ד (קכ, סע"ב). אוה"ת אמור כרך ד ע' א'ק. עקב ע' תרד. ע' תרה. נצבים ע' א'קצז. ר"ה ע' א'רצט. ע' א'שמח. ע' א'שסט. ע' א'שפא. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרעה וע' תתמט. תר"ס ע' ב. (חלק מ)דרושים ולקו"ש שבהערה הבאה.

89) רשית אותיות תשרי: ראה בעה"ט: פירושי התורה לר' חיים פלטיאל: בחיי: צרור המור: ש"ך עה"ת עקב יא, יב. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' רלח. אוה"ת עקב ע' תרב. סוכות ע' א'תשנו. סה"מ תר"ל כאן ע' רפז. תרנ"ו ע' רעז. סה"מ מלוקט א ע' תמד (בהוצאה החדשה ע' קעה). לקו"ש ר"ה כרך ט ע' 370. לקו"ש בראשית כרך י ע' 198. חשון כרך כ' ע' 555. ר"ה כרך כד ע' 638.

90) כי חק לישראל . . לאלקי יעקב: תהלים פא, ה [בהשמטת תיבת הוא — ראה אוה"ת כאן].

91) ב' בחי' נשמות ישראל ויעקב: ראה גם תו"א מקץ לו, ג. משפטים עז, ב.

92) כי שרית עם אלקים ואנשים: וישלח לב, כט [ושם: ועם אנשים — אבל כ"ה גם באוה"ת וסה"מ תר"ל כאן. שע"ת קי, א. קיד, ב].

93) אתהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. וש"נ.

94) יעקב יו"ד עקב: ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"ב. ראה תו"א ר"פ ויצא. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב בסופו. וש"נ.

בנש״י, וזהו משפט לאלקי יעקב[95] ומשפט איהו רחמי[96] הוא בחי׳ י״ג מדה״ר שנמשכים בעשי״ת[97] בר״ה[98] ויוהכ״פ[99] להיות נושא עון[100] כו׳, וז״ע הוידוים להשפיל א״ע[101] כו׳ ובאמת קמי׳ הכל שפלים, וצריך לבקש רחמים ברחמיך הרבים[102] כו׳ ומודה ועוזב ירוחם[103], וכתיב אשר בך ירוחם יתום[104], שהגם כי אבי ואמי בחי׳ תושב״כ ותושבע״פ[105] עזבוני[106] ח״ו כשפגמו כו׳ מ״מ[107] לא יאמר נואש ח״ו, שיש עצה לזה ע״י התשובה כו׳[108] כי וה׳[106] יאספני[109] כו׳, ע״ד וה׳ יגיה חשכי[110] כו׳ להאיר החשך ע״י יגמה״ר, כשעושה תשובה באמת מקרב ולב עמוק כו׳. וזהו כי תבא אל הארץ כו׳ נותן לך[2] כו׳, הנה בחי׳ ארץ[67] שהוא בחי׳ רצון הפשוט שיש בכל א׳ מישראל שלמעלה מהשכל למסור נפשו באחד[35] ובאהבה בכל מאדך[36] ליכלל ולהבטל בעצמות אור א״ס ב״ה, הוא נמשך מלמעלה מבחי׳ ארץ עליונה בבחי׳ מתנה אשר הוי׳ אלקיך נותן לך כו׳, אך צ״ל כי תבא אל הארץ שהוא ההכנה לבוא לבחי׳ ארץ, כי אית רצון ואית רצון[111], אית רצון הנמשך מהשכל וההתבוננות והוא בחי׳ פסוד״ז שמספרים ומשבחים ביטול המלאכים אופנים ושרפים כו׳, ואח״כ ק״ש שמע ישראל[112] ל׳ הבנה[113] והשגה הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד[112], ועד, בחי׳ יחו״ע ויחו״ת[114], ואהבת את הוי׳ אלקיך ל׳ אבה

---

95) לפי ערך מעש״ט . . משפט לאלקי יעקב: **ראה לקו״ת נצבים נא, ד. ר״ה נו, א.**

96) ומשפט איהו רחמי: **ראה ת״ז בהקדמה (יז, ב). לקו״ת נצבים שם. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קח. וש״נ. אוה״ת האזינו ע׳ א׳תרנו.**

97) י״ג מדה״ר שנמשכים בעשי״ת: **ראה זהר ספדצ״נ פ״ב תרומה קעז, א. לקו״ת פ׳ ראה כד, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ט ע׳ רמב. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תכב ואילך ובהנסמן שם. ח״ג ע׳ תתקיג. תו״ח בא ח״א קכג, סע״ב ואילך ובהנסמן שם. אוה״ת ש״ש ע׳ א׳תעה. ע׳ א׳תצב ואילך. סה״מ תר״ל כאן. תרל״ח ע׳ רפה. תר״ם ח״ב ע׳ תתלז.**

98) י״ג מדה״ר שנמשכים . . בר״ה: **ראה מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתצא-תתצב. אוה״ת כאן. בהערה שלפנ״ז.**

99) י״ג מדה״ר שנמשכים . . ויוהכ״פ: **ראה תו״ח בשלח ח״א קעב, א. וש״נ. בהערות שלפנ״ז.**

100) נושא עון: **תשא לד, ז. שלח יד, יח.**

101) הוידוים להשפיל א״ע: **ראה לקו״ת סוכות עט, א.**

102) ברחמיך הרבים: **ברכת יוצר.**

103) ומודה ועוזב ירוחם: **משלי כח, יג.**

104) אשר בך ירוחם יתום: **הושע יד, ד.**

105) כי אבי ואמי . . תושב״כ ותושבע״פ: **ראה גם אגה״ק סכ״ט (קנא, א). מאמרי אדה״ז תקע״א ע׳ פא. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳תנ. וש״נ. סה״מ תר״ל ע׳ ריג [נדפס בטעות באוה״ת פינחס ע׳ א׳רכ — סה״מ תרל״א ע׳ קעט]. תרל״ג ח״א ע׳ קמט.**

106) כי אבי ואמי . . עזבוני . . וה׳ יאספני: **תהלים כז, י.**

107) מ״מ: **בסה״מ תר״ל כאן: ומ״מ.**

108) שיש עצה לזה ע״י התשובה כו׳: **הוספה על סה״מ תר״ל.**

109) וה׳ יאספני: **ראה לקו״ת שמ״ע פג, ב. פט, ב.**

110) וה׳ יגיה חשכי: **שמו״ב כב, כט.**

111) אית רצון ואית רצון: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה שופטים ושוטרים פ״ב. וש״נ.**

112) שמע ישראל . . הוי׳ אחד: **ואתחנן ו, ד.**

113) שמע . . ל׳ הבנה: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע רפ״א. וש״נ.**

114) אחד ועד בחי׳ יחו״ע ויח״ת: **זהר בראשית יח, ב. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר לו יהונתן פ״א.**

שהוא בחי' רצון[115] הנמשך מההתבוננות, ובחי' רצון התחתון זה שנמשך מההתבוננות שמצד השכל והמדות שבנה"א, הוא כלי לבחי' רצה"ע שנמשך מלמעלה שהוא בחי' בכל מאדך, וזהו כי תבא שהוא בחי' ההכנה שיש בכח נה"א מצד עצמה שהוא בחי' ההתבוננות אזי יומשך מלמעלה אהוי"ר מארץ עליונה אשר כו' נותן לך כו'.

ד) **אשר** ה' אלקיך נותן לך נחלה וירישתה[2], הנה בחי' נחלה הוא כמ"ש לשארית נחלתו[116] למי שמשים עצמו כשיריים[117], כי נודע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף[118] רק חלק והארה בעלמא יוכל להתלבש בנה"ב, אבל עצמי' הנשמה כלולה ודבוקה באלקים חיים והוא בחי' מזלי' חזי[119] כו', וזהו יעקב חבל נחלתו[120] נחל ל'[121] המשכה[122], והיינו ההמשכה וההארה שמאור א"ס ב"ה, ויעקב חבל נחלתו, אך הנחלה וההמשכה היא באה בבחי' מקיף בלבד, וזהו נחלה עבר על נפשינו[123] שאינה נכנסת בפנימיות הלב להיות תוכו רצוף אהבה בכלות הנפש מעומקא דלבא[121] שהוא בחי' ארץ כנ"ל, אך למי שמשים עצמו שהוא בחי' חלק הנשמה בחי' נר"נ המתלבשת בפנימיות יהי' ג"כ בטל לאלקות כשיריים שהוא בחי' המקיף שהוא בחי' מזלי' חזי כו', אז הוא נותן לך נחלה כו'.

וירישתה כי ירושת הארץ ניתן לישראל הז' אומות הכנעני והחתי[124] כו' בבחי' ירושה, כי שרשם למעלה מבחי' זמ"ל[125] שלפני מלוך מלך לבנ"י[126] וכמארז"ל עשרה דורות כו' כמה ארך אפים[127] כו' שמקבלים ההשפעה מבחי' ארך אפים שהוא למעלה מהשתל' בבחי' נפילה, ולזאת ניתן לישראל שהוא בחי' התיקון

---

115) ואהבת . . אבה . . רצון: **ראה ס' שרש ישע שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת אהב [צב, רע"א – ובמהדורת אותיות מרובעות (תשס"ג) צד, א]. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קצט, ב. וש"נ.**

116) לשארית נחלתו: **מיכה ז, יח.**

117) למי שמשים עצמו כשיריים: **ר"ה יז, רע"ב.**

118) שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף: **ראה שעה"ק להרח"ו ח"ג, ש"ה. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ב. וש"נ.**

119) מזלי' חזי: **מגילה ג, א. ראה גם לעיל שם ובהנסמן שם.**

120) יעקב חבל נחלתו: **האזינו לב, ט.**

121) נחל ל' המשכה . . מעומקא דלבא: **ע"פ לשון לקו"ת ר"ה סב, ב.**

122) נחל ל' המשכה: **ראה גם לקו"ת שם. אוה"ת וסה"מ תר"ל כאן. תרל"ב ח"א ע' חצר.**

123) נחלה עבר על נפשינו: **תהלים קכד, ד. ראה גם בהערה שלפנ"ז.**

124) הז' אומות הכנעני והחתי: **ראה ואתחנן ז, א. יהושע ג, י. כד, יא.**

125) הז' אומות . . זמ"ל: **ראה גם (בנוסף לאוה"ת וסה"מ תר"ל כאן) לקו"ת מטות פז, א. פח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמז. וש"נ. תו"ח שמות ח"א כב, סע"ג ובהערה 939.**

זמ"ל – ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פט"ו. וש"נ.

126) שלפני מלוך מלך לבנ"י: **וישלח לו, לא.**

127) עשרה דורות כו' כמה ארך אפים: **אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות.**

לברר ולהעלות הניצוצות שנפלו מבחי׳ התהו שקדם לתיקון[128]. וע״ד העבודה הוא בחי׳ ז׳[129] מדות[130] הרעות שבנה״ב כמו התאוה והכעס וכו׳ ששרשם כמו שהיו בבחי׳ הקדושה ז׳ מדות עליונות דתהו[129], ולכן היו הז׳ עממין[130] מקיפים ומלבישים הארץ כמו שהנה״ב מקפת ומלבשת הנה״א ובחי׳ וירישתה הוא ירושת הז׳ מדות רעות ואתהפכא חשוכא לנהורא ע״י ביטול נה״א שע״ז יורשת שרש שרשם בחי׳ התהו שקדם לבחי׳ התיקון. ובזה יובן מארז״ל מתנה יש לה הפסק ירושה אין לה הפסק[5], כי מתנה הוא בחי׳ נחלה התגלות המקיף שרש הנשמה בחי׳ מזלי׳, שהגם כשמשים עצמו בחי׳ נר״נ כשיריים כו׳ מ״מ יש לה הפסק לפעמים כמו שאנו רואים שבעת התפלה נתפעל בבחי׳ אהוי״ר ואח״כ חולפת ועוברת, וממילא חולף ועובר המתנה ג״כ היינו גילוי המקיף כו׳, וכמו״כ למעלה בחי׳ נהר היוצא מעדן להשקות כו׳ שהוא בחי׳ נחל כתי׳ ומשם יפרד[131] כו׳, אך בבחי׳ ירושה שהוא בחי׳ התהפכות הז׳ מדות רעות לאלקות אין לה הפסק כלל וכלל, דכיון שאתהפכא חשוכא לנהורא לא שייך עוד שינוי והפסק.

וישבת בה[132], כי הנה כתיב וישב הוי׳ מלך לעולם[133], עד״מ כשאדם יושב נשפל קומתו למטה, כמ״כ למעלה וישב הוי׳ כו׳ שהוא בחי׳ סוכ״ע שאינו מאיר ומתגלה בבחי׳ ממכ״ע כנ״ל[134], ולע״ל כתיב ונגלה כבוד הוי׳[135] שהוא בחי׳ סוכ״ע למטה כמו למעלה, וזהו וישב הוי׳ בבחי׳ גילוי מלך לעולם כו׳, וזהו שהמצות נק׳ בזהר לבושין[6] ובפסוק בשם זריעה[14] עד״מ הגרעין הוא על מעשה המצות שהיום לעשותם[136] שהוא בחי׳ לבוש וגרעין שגילוי אוא״ס מוסתר ונעלם ואינו מאיר בגילוי, ומ״מ מהם נעשים לבושי׳ לנפש בג״ע כמ״ש בת״א בד״ה שייך לפסוק ואברהם זקן בפ׳ חיי[137], ולע״ל כתיב ולא יכנף עוד כו׳ ולכן נק׳ המצות בגמ׳[13] פירות שהוא בחי׳ גילוי מצות הוי׳ שהקב״ה מניח[45] כו׳.

128) התהו שקדם לתיקון: **ראה תו״א בשלח סה, ד. לקו״ת אמור לז, ד. וש״נ. ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצז. וש״נ.**

129) ז׳ מדות הרעות . . ז׳ מדות עליונות דתהו: **ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ שסז. תקע״ב ע׳ קסד. סה״מ תרכ״ז ע׳ ריג. תרל״ב ח״א ע׳ רסא.**

130) ז׳ מדות . . הז׳ עממין: **ראה תו״א מג״א צה, א. צט, סע״א. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ רמא. וש״נ. ש״א סא, ב ובהערה 20. תו״ח יתרו ח״ב ער, ג. וש״נ.**

131) נהר היוצא מעדן להשקות . . ומשם יפרד: **ע״פ בראשית ב, י.**

132) וישבת בה: **המשך הכתוב והי׳ כי תבוא . . נותן לך . . וירישתה — תבוא כו, א.**

133) וישב הוי׳ מלך לעולם: **תהלים כט, י. ראה גם לקו״ת בחוקותי מט, ב. שלח מא, ב.**

134) סוכ״ע . . כנ״ל: **פ״א.**

135) ונגלה כבוד הוי׳: **ישעי׳ מ, ה.**

136) שהיום לעשותם: **ואתחנן ז, יא. ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויטע אשל בבאר שבע פ״ב.**

137) בת״א בד״ה שייך . . בפ׳ חיי: **טז, א.**

וביאור הענין יש להקדים תחלה[1] בענין ההשתלשלות העולמות דבחי׳ יחו״ע ויחו״ת[2], דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה׳[3] כולם בחכמה עשית, ופי׳ מה רבו פי׳ בגמ׳ חולין פ״ט דקך״ז ע״א שהי׳ ר״ע אומר מה רבו כו׳ יש לך בריות גדולות[4] בים, ויש לך בריות גדולות ביבשה, שבים אילמלי עולות ביבשה כו׳, יש לך בריות גדולות באור, ויש לך בריות גדולות באויר שבאור אילמלי עולות לאויר כו׳, וע׳ בזח״א ויחי דרי״ח ע״ב שהוא עד״מ מענין התרנגול הנק׳ גבר שלמטה הוא תרנגול[5] גשמי ולמעלה הוא גבריאל, ועמ״ש בד״ה הנותן לשכוי בינה[6], ועד״ז הוא בכל הנבראים, כי גבוה מעל גבוה שומר[7], ולכן שלמה[8] הי׳ יכול לאמר שלשה אלפים משל[9] על כל דבר מד״ת, דהיינו שעל כל דבר מדברי תורה הי׳ יכול לאמר רוחניות הענין כמו מצות קרבנות מן הבהמה, ומקריבין חלב ודם ע״ג המזבח בכהן ובגדי כהונה והי׳ אומר ענין הקרבנות ברוחניות ומהו נק׳ חלב ודם ברוחניות ומהו כהן ומהו בגדי כהונה, ובאמת גבוה מעל גבוה כמה מדריגות רוחניות זו למעלה מזו, ושלמה השיג בחכמתו שלשת אלפים משל, דהיינו שלשת אלפים מדריגות זו למעלה מזו, ובאמת יש כן עד רום המעלות[8] כמ״ש מזה בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין[10], ועד״ז יובן בעולמות שיש רבוא רבבות השתלשלות העולמות[11] עד אין קץ ומספר ויש מן העולמות שהם מבחי׳ השגה נגלות אלינו, ויש מהן שהן בבחי׳ העלם והסתר שאין לנו השגה ותפיסא בהם כלל כמבואר למעיין באד״ר[12] ונק׳ בשם עולמות העליונים פי׳ עליונים שהן עליונים מן ההשגה כו׳, ועד״ז עד רום המעלות עד שיש עולמות יותר עליונים שנק׳ בשם פלא ע״ד ענין אמון מופלא[13]

---

1) וביאור הענין יש להקדים תחלה: **מאמר זה הוא לשון אוה״ת שה״ש ח״ב ע׳ תרעו ואילך בשינויים והוספות — ראה הנסמן להלן בהערות. אוה״ת שם ע׳ תרלו. לקו״ת שה״ש מד, ג.**

המאמר נרשם בגוכתי״ק.

בבוך כת״י מעתיק תרמ״ב — 1272 בהמפתח נרשם מאמר זה: וביאור הענין (בלא התחלה).

2) יחו״ע ויחו״ת: **זהר בראשית יח, ב.**

3) מה רבו מעשיך ה׳: **תהלים קד, כד.**

4) בגמ׳ חולין . . שהי׳ ר״ע . . גדולות: **ראה שם. ראה גם ספרא שמיני יא, כט (פרשה ה). ילקוט שמעוני שמיני שם (רמז תקלז. ע׳ 334). סה״מ תרצ״ג ע׳ תסא. אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תד. צויין גם באוה״ת כאן.**

5) בזח״א ויחי דרי״ח ע״ב . . תרנגול: **ראה גם אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תה.**

צויין גם באוה״ת כאן.

6) בד״ה הנותן לשכוי בינה: **מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״ב ע׳ שצד ואילך. אוה״ת מסעי ע׳ א׳שצד ואילך.**

7) כי גבוה מעל גבוה שומר: **קהלת ה, ז. ראה גם אוה״ת חוקת ע׳ תשפה.**

8) ולכן שלמה . . רום המעלות: **ע״פ לשון התו״א המצויין בסמוך בפנים ובהערה 10.**

9) שלמה . . שלשה אלפים משל: **מ״א ה, יב. ראה תו״א שבהערה הבאה. תו״ח לך פא, ד ובהערה 31. וארא ח״א פג, ב. וש״נ. סה״מ תרל״ח ע׳ רכח. וש״נ. סה״ש תשמ״ט ח״א ע׳ 151 הערה 31.**

10) בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין: **מב, ב ואילך.**

11) רבוא רבבות השתלשלות העולמות: **ראה גם תו״א וישב כט, ב. ל, ב. לקו״ת במדבר יב, רע״ד. ברכה צד, א. שה״ש מד, ג.**

12) כמבואר למעיין באד״ר: **זהר אד״ר נשא קכח, ב.**

13) אמון מופלא: **ראה ת״ז תי״ט מא, ב. תמ״ב פא, ב. תנ״ב פז, א. תו״א מקץ לב, א ובהנסמן במ״מ לשם — במהדורת תנש״א. תו״ח בשלח ח״א קעט, ב. וש״נ.**

אמון מוצנע[14] כו׳, ואעפ״כ כל העולמות הן נשתלשלו מאוא״ס ב״ה בבחי׳ עשיי׳ בלבד וזהו מה רבו מעשיך כו׳, וכתיב עושה פלא[15] שגם אותן העולמות שאין מושגים ונקראים בשם פלא ג״כ נמשכו ונתהוו רק בבחי׳ עשייה בלבד וכמ״ש לעושה נפלאות[16] פי׳ שגם אותן עולמות הנק׳ נפלאות מפני שמופלאין ונעלמין מן ההשגה כנ״ל הן בבחי׳ עשייה לגבי עצמות אוא״ס ב״ה, ועמ״ש מזה בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה[17], ובהביאור שם[18] ובד״ה אוסרי לגפן[19], ויובן זה ממ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור[20] את יוה״ש לקדשו דרוש הראשון, ובלק״ת בד״ה והי׳ מדי חדש בחדשו[21], ובד״ה לבאר ענין יוהכ״פ[22] מענין כי ששת ימים עשה[23] כו׳ שזהו בחי׳ ירידה והשפלה, ולכן נק׳ ביום השביעי שבת[24], והי׳*[25] מבחי׳ עשייה א״כ העשייה זהו ירידה, ועד״ז יובן ענין מה רבו מעשיך, עושה פלא, וע׳ בלק״ת בביאור על דרוש את שבתותי[25] תשמרו ספ״ב מענין בחי׳ השביתה מכל אשר ברא[26], והשביתה מכל אשר עשה[27] שז״ע שבת תתאה ושבת עילאה[28].

ולהבין פי׳[29] וענין העשיה, מ״ע המשל לעשיה דוקא, וגם איך יתכן בעולמות העליונים בחי׳ העשיה הגשמיית מאחר שהם רוחנים. והענין הוא עד״מ הידוע דבחי׳ עשיה באדם התחתון, דהנה כח הפועל בכח המעשה של אדם בדברים גשמים, אין לזה הכח התחברות כלל עם הנשמה שהוא השכל[30] שאנו רואים במעשה כתיבת היד שאין הפעולה בכתיבה רק מכח היד שהוא מנפש הטבעית החיונית בלבד, ואין בכח הארה זה ממהות השכל של הנשמה כלל, ע׳ בשמונה פרקים להרמב״ם פ״א י״ל כח העשייה שבאדם נמשך מכח המתעורר ולא מכח השכלי הנק׳ נפש השכלית, רק מפני*[31] שיש כמה כחות ממוצעים שע״י

---

14) אמון מוצנע: **ב״ר בתחלתו.**

15) עושה פלא: **בשלח טו, יא. ראה תו״א בשלח סג, א. לקו״ת שה״ש שם. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתמט. וש״נ.**

16) לעושה נפלאות: **תהלים קלו, ד.**

17) בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה: **תו״א שבהערה 15.**

18) ובהביאור שם: **ראה מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תתקיא [נדפס גם במאמרי אדה״ז תקס״ו מהדורת תשס״ד ע׳ רצ]. אוה״ת בשלח ע׳ תקיז.**

צויין גם באוה״ת שה״ש ח״ב כאן ע׳ תרעו.

19) ובד״ה אוסרי לגפן: **תו״א ויחי מו, ב.**

20) בת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור: **סט, ד ואילך.**

21) ובלק״ת בד״ה והי׳ מדי חדש בחדשו: **ברכה צו, ד ואילך.**

22) ובד״ה לבאר ענין יוהכ״פ: **לקו״ת יו״כ סח, א.**

23) כי ששת ימים עשה: **יתרו כ, יא. תשא לא, יז.**

24) ביום השביעי שבת: **ע״פ בשלח טז, כו. תשא לא, טו. אמור כג, ג.**

*25) והי׳: **אולי צ״ל: והיינו.**

25) בלק״ת בביאור . . את שבתותי: **בהר מד, א.**

26) מכל אשר ברא: **ע״פ בראשית ב, ג.**

27) מכל אשר עשה: **ע״פ בראשית ב, ב.**

28) שבת תתאה ושבת עילאה: **זהר בהקדמה ה, ב.**

29) ולהבין פי׳ . . מטעם זה: **לשון אוה״ת שה״ש ח״ב ע׳ תרעו בשינויים והוספות.**

30) הנשמה שהוא השכל: **כ״ה גם באוה״ת שם. וראה לקו״ת ואוה״ת שבהערה 1.**

*31) מפני . . המושכלת: **באוה״ת כאן ליתא . . המשכלת.**

תתלבש הנפש המושכלת*[31] בנפש החיונית, ואחר כמה התלבשות אז ימצא קצת הארה דהארה בעלמא מאור הנשמה בכח הזה שביד הכותבת לא שיהי' נגלית ממהות הנשמה השכלית אפי' אפס קציהו, והגם שפעולה זו ע"פ השכל נעשית היינו שאופן הנהגתה לבד הוא ע"פ השכל כו', ועד"מ זה יובן למעלה ג"כ דבחי' עשי' למעלה במאציל העליון, לגבי עצמיות המאציל הוא כערך העשי' מפעולת היד לגבי עצם הנשמה השכליות, דהיינו מה שנשתלשלו כל העולמות עליונים ותחתונים מעצמות המאציל הוא רק בחי' הארת כח הפעולה האלקית של המאציל, והיא[31] עד"מ כח הפועל בנפעל[32] שאינה רק כח הארה בעלמא נבדלת מעצמותו כו', ולכך נא' לשון עשייה בהם כמ"ש מה רבו מעשיך, אפי' עולמות עליונים שנק' נפלאות כנ"ל נאמר בהם לשון עשי' כמ"ש עושה פלא מטעם זהו[29], וע' בת"א פ' וארא בד"ה וידבר כו' וארא[33] שז"ע מה רבו מעשיך[3], וכתיב מה גדלו מעשיך[34], מה רבו מעשיך זהו ריבוי התהוות העולמות כו', ומה גדלו מעשיך זהו עולמות הרוחנים בחי' ש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל[35], כמ"ש להנחיל אוהבי יש[36], שנק' יש כו', וזהו שאמרו בזהר לאו[37] אורחא[38] דמלכא[37] לאשתעי במילין דהדיוטא, פי' מילין דהדיוטא מילין[39] דכדי שאינם מערכו, דהנה כל העולמות עליונים ותחתונים כולם הם מילין דהדיוטא לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו שהוא רם ונשא עליהם רבבות מדריגות עד אין קץ ותכלית וכולא[40] ממש כלא חשיבה[41] קמיה[40], וכמשל השבח שמשבחים למי[42] שיש לו אלף אלפים ורבוא רבבות זהב וכסף, ומספר[43] בענין עפר וחרס את חרסי האדמה שהן ודאי מילין דהדיוטא לגביה, וכן ויותר מכן לאין קץ ותכלית נחשב לגבי הקב"ה לספר בדבר ה' בעשרה מאמרות[44] יהי אור[45] יהי רקיע[46] כו' שהן מילין דהדיוטא יותר מעפר וחרס לגבי הכסף וזהב שהם ג"כ ענינים גשמיים בחי' דומם כמו העפר והחרס, ומן העפר נלקחים, אלא בצרוף את הכסף ובבחון את הזהב נעשו חשובים מאד ומובדלים הרבה מן העפר עד שאין לעפר ערך עמהם, אבל העולמות לגבי הקב"ה ואפי' עולמות עליונים

---

31) והיא: **באוה"ת כאן: והוא.**

32) כח הפועל בנפעל: **בלקו"ת שלח מז, א: בספרים. ראה הנסמן במ"מ לשם. ספר הישר (לר"ת?) סוף ש"ג.**

33) בת"א פ' וארא בד"ה וידבר כו' וארא: **נו, ב.**

34) מה גדלו מעשיך: **תהלים צב, ו.**

35) ש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל: **עוקצי' בסופה. ראה גם הנסמן לעיל מאמר ד"ה מאימתי קורי' את שמע סוף פיסקא והנה ישראל.**

36) להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

37) וזהו שאמרו בזהר לאו אורחא דמלכא: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פ"ב. וש"נ.**

38) לאו אורחא . . אלא לכבודו: **לשון לקו"ת אחרי כה, ד.**

39) מילין: **בלקו"ת כאן ליתא.**

40) וכולא . . כלא חשיבה קמיה: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. לעיל ע' שמה. וש"נ.**

41) חשיבה: **בלקו"ת: חשיבא.**

42) וכמשל השבח שמשבחים למי: **שם: וכמו למשל מלך בשר ודם.**

43) ומספר: **שם: ומרבה לספר.**

44) בעשרה מאמרות: **אבות רפ"ה. ראה גם לעיל מאמר ד"ה זכור את יום השבת פיסקא ויובן כ"ז בהקדם. וש"נ.**

45) יהי אור: **בראשית א, ג.**

46) יהי רקיע: **בראשית א, ו.**

וג"ע העליון אין ערוך אליו כלל* ולית מחשבה תפיסא בי' כלל[47] ומאפס ותהו נחשבו לו[48], אלא כל מה שברא[49] כו'[50] לא ברא[51] אלא[49] לכבודו[38] כמשי"ת אי"ה.

והנה בפסוק מה רבו[52] מעשיך אמר עוד כולם בחכמה עשית, פי' שבא להוסיף עוד שאפי' ההארה של חכמה עליונה שבמאציל שנתלבשה בכמה לבושין בבחי' עשייה הזאת דבחי' הכח הפועל בנפעל כנ"ל ג"כ נק' בחי' עשיי' לגבי עצמות חכמה כו', וזהו בחכמה עשית שגם החכמה שבעשיה בחי' עשי' נחשבת, ומכ"ש בחי' החכמה שכבר נמשכה בבחי' עשי' ממש כו'.

והנה ידוע[53] דבחי' הכח הפועל בנפעל[32] הוא הנק' בזה"ק בחי' ממכ"ע[54] פי' לפי שמתחלק אותו הכח הנ"ל שבבחי' עשיי' לכמה מדריגות שונות בריבוא רבבות השתלשלות עולמות עליונים ותחתונים כו', ובכולם הכח הנ"ל ממלא לכל חד לפום שיעורא דילי' כו', וזהו פי' ממכ"ע עליונים ותחתונים בהדרגה מעילה לעלול[55] כו'. ואמנם הנה עצמיות אותו הכח הנ"ל בודאי הוא למעלה הרבה במדריגה מבחי' הכח המתפשט ממנו לבד, כי הרי אנו רואים שפעולת היד בפרט כלולה היא[56] בכח הפועל העצמי' בבחי' התכללות כטפה בים כו', וא"כ ג"כ[57] אין בכח הפועל העצמי'[58] אותו ענין התחלקות הפעולה בפרטיות המדריגות אלא כולם בהשואה א' כלולים בו

---

*) נרשם בשלשה שורות מלמעלמ"ט, בחלק העליון של העמוד בצד הימין, ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך לערך כאן.

וא"כ עד"ז לגבי עצמותו ית' גם העולמות עליונים דעושה פלא נק' כן, וע' בסידור בהביאור על דרוש ל"ג בעומר[א] בענין הוד שבהוד.

א) וע' בסידור . . ל"ג בעומר: שו, ב ואילך.

---

47) ולית מחשבה תפיסא בי' כלל: ת"ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"א.

48) ומאפס ותהו נחשבו לו: ע"פ ישעי' מ, יז.

49) כל מה שברא כו' לא ברא אלא לכבודו: אבות ספ"ו.

50) כו': בלקו"ת: הקב"ה.

51) ברא: בסידור אדה"ז: בראו. אבל כ"ה גם בנוסח הנדפס במשניות. אבות דר"נ פמ"א, טז. לקו"ת כאן [אבל בלקו"ת קדושים כט, ד. פ' ראה כח, ד — בראו]. אוה"ת שבועות ע' קלו [ושם מציין: פ"ו דאבות . . וכ"ה במד"ר פ' בא רפ"ו — במהדורת תשנ"ה: ר"פ י"ז]. (יהל אור) תהלים ע' ס [ושם מציין: ר"פ י"ט. ולכאורה צ"ל כבאוה"ת: רפי"ז]. סה"מ תרכ"ז (כת"י ר"ש סופר ס"ע קכט. במהדורת אותיות מרובעות) ע' קמ. תרל"ח ע' רפו. תרל"ט ח"ב ע' תרסו. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקיא.

52) והנה בפסוק מה רבו: פיסקא זו לשון אוה"ת שה"ש ס"ע תרעו ור"ע תרעז בשינויים.

53) והנה ידוע . . משל הנ"ל: לשון אוה"ת שה"ש ע' תרעז.

54) ממכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

55) מעילה לעלול: בלקו"ת ברכה צה, ב: הנזכר בספרים. שה"ש א, ב: כמ"ש בספרים. ראה גם רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב, ה"ו.

56) היא: באוה"ת: הוא.

57) ג"כ: שם: גם.

58) הפועל העצמי': שם העצמי.

מקטן ועד גדול, וזהו כמשל לעיגול הסובב שאין בו מעלה ומטה כלל, הגם שבאמצעות העיגול[59] מצטיירים קוין בהדרגה מעליונו לתחתיתו, אבל בעיגול סביב אין ציור הפרש כלל[60] בין עליון לתחתון כי סובב אותו וכלולים יחד כו', כמ"כ יובן למעלה שהגם שבחי' עשייה הנ"ל שנא' מה רבו מעשיך[3] כו' נמשכה בדרך פרט, אבל בבחי' עצמיות כח הפועל האלקי' נכללים כולם יחד מבלי קדימה לא' על זולתו קטן וגדול בהשוואה, מבלי שימצא בהם חילוקים ומדריגות מעלה ומטה, עולמות עליונים ותחתונים כו', אלא שכולם שוין ממש וכמ"ש כחשוכה כאורה[61] כו', וזהו הנק' סוכ"ע[62] כמשל העיגול הסובב הנ"ל שאין בו מעלה ומטה כלל, ועי"ז נאמר אם אסק שם אתה[63] ואציעה שאול כו', וכמ"ש כי בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד[64], פי' שבהשוואה אחת הן במדריגה כו' ומטעם משל הנ"ל[53]. ועפ"ז יובן ג"כ מה שע"י הצדקה ושאר המצות ממשיכים דירה בתחתונים, ואיך יכול להיות זה שיהי' לו דירה בתחתונים, אך זהו לפי שבעצמות בחי' סוכ"ע שוה מעלה ומטה והכל נחשב בחי' עשי' לכך גם למטה יוכל להיות הדירה והגילוי כמו למעלה.

וזהו שנאמר[65] לעושה נפלאות[16], וכן עושה פלא[15] שגם עולמות העליונים הנפלאים ונעלמים כו'[66], הן בבחי' העשי' לבד, במדריגה אחת עם בחי' העשי' דעולמות התחתונים שנאמר בהם מה רבו מעשיך[3] כו' משום דקמי' כחשכה כאורה כו' ומטעם משל הנ"ל (ועוד יובן שגם בחי' העיגול הנ"ל נק' עשיה מטעם הנ"ל שהרי הוא ג"כ רק כמו בחי' העשי' לגבי השכל כו', אך שהיא[67] בבחי' כלל לפרט בלבד כו', וזהו עושה פלא, פי' גם בחי' סוכ"ע שנק' פלא עליון אמון מופלא[13] כו' גם הוא בא ונמשך בבחי' עשי' מעצמות המאציל כו')[68]. וזהו שאנו מוצאים שגם עולמות ומלאכים העליונים אומרים אי' מקום כבודו[69] מפני שאינו מושג גם בעליונים, מטעם שאינם אלא בבחי' עשייה כנ"ל, וכתיב מלא כל הארץ כבודו[70] שמושג הוא גם בעולמות התחתונים וזה לכאורה כתרתי דסתרי אהדדי שלמעלה אינו מושג, ולמטה הוא מושג* כו'[66]. אך הענין הוא מטעם הנ"ל לפי שלפניו ממש

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך לערך כאן.
פי' מושג ע"ד שמשיגים שיש נשמה לגוף שאל"כ מאין הוא חי שהשגה זו אין שום ספק כלל.

59) שבאמצעות העיגול: **אולי כתוב שבאמצעית העיגול. באוה"ת כאן: שבאמצעות.**

60) כלל: **שם ליתא.**

61) כחשוכה כאורה: **תהלים קלט, יב [ושם: כחשיכה — וכ"ה באוה"ת כאן. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה בסופו. וש"נ].**

62) סוכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

63) אם אסק שם אתה: **תהלים קלט, ח [ושם: אסק שמים — וכ"ה באוה"ת כאן].**

64) כי בשמים ממעל . . אין עוד: **ואתחנן ד, לט [בדילוג].**

65) וזהו שנאמר . . העיגול כו': **לשון אוה"ת שה"ש ע' תרעז.**

66) כו': **באוה"ת ליתא.**

67) אך שהיא: **שם: אלא שהוא.**

68) בבחי' . . כו'): **שם: מבחי' . . כו'. ולכאורה צ"ל כבפנים.**

69) אי' מקום כבודו: **נוסח קדושת כתר.**

70) מלא כל הארץ כבודו: **ישעי' ו, ג.**

אין חילוק בין עליונים לתחתונים כלל, ואינו מושג גם בעליונים כמו שאינו מושג בתחתונים, לכך כשאומרים המלאכים אי' מקום כבודו[69], התשובה להם מכה"כ כו', ועיקר הענין הוא דגם מה שמלא כה"כ למטה, ומה שאינו מושג למעלה שניהם שוין קמי' שזה אינו פלא והסתר, וזה אינו גילוי כי קמי' כחשוכה כאורה[61] שניהם[71] ממש שוין כו' ומטעם הנ"ל במשל העיגול כו'[65], וכיון ששוה ומשוה עליונים ותחתונים, וז"ע סוכ"ע לכך יכול להיות דירה בתחתונים. אך הנה לפ"ז צ"ל למה בתחתונים דוקא יותר מבעליונים, וכי יציבא בארעא[72] כו', וי"ל מפני שהתחתונים בעבודתם דאתכפיא סט"א ממשיכים זה, משא"כ בעליונים כלום יצה"ר יש ביניכם[73], וזהו והי' ביום ההוא יצאו מ"ח[74] מירושלים כו' הים הקדמוני, וע' בד"ה קדושים תהיו דתקס"ב[75], ובלק"ת פ' פנחס[76] בד"ה צו את בנ"י דרוש הראשון בענין שסוכ"ע מאיר בעוה"ז דוקא, וכמו שעיקר התומ"צ ניתנו בעוה"ז דוקא, ולא לעליונים כו', וגם כמו משל כח הראי' מתפשט בעשי' גשמית דוקא ולא ברוחניות כמו השמיעה[77], והיינו מפני שכח הראי' הוא עליון יותר כי אינו דומה שמיעה לראי'[78] כו'.

ושרש[79] הענין[80] מה שמדברים כאן בענין[80] עשי', זהו ע"ד הנז' בלק"ת בד"ה שובה ישראל עד[81] שהעשי' הוא כח היותר חיצוני מג' בחי' מחשבה ודבור ומעשה כו', ועמ"ש בלק"ת בד"ה אם בחקתי תלכו דרוש השני פ"ג[82] שהעשי' הוא מל' הכרח כמו מעשין על הצדקה[83] כי המשכת השכל בעשי' ועובדא[84] גשמיות זהו רק דרך הכרח, ולפי שהעשי' רחוק ממהות השכל, ועד"ז שיומשך אא"ס גם[85] בחכמה עילאה נק' עשי' כמו הכרח, וכמו[86] אשר נשבעת לאבותינו[87] שהשבועה הוא להכריח א"ע כמ"ש[86] בד"ה ביום השמע"צ, שמאלו[88]

---

71) שניהם: **באוה"ת ליתא.**

72) וכי יציבא בארעא: **ראה ערובין ט, סע"א.**

73) כלום יצה"ר יש ביניכם: **ראה שבת פט, א. סה"מ תרמ"א ע' פח. וש"נ.**

74) והי' ביום ההוא יצאו מ"ח: **זכרי' יד, ח.**

75) בד"ה קדושים תהיו דתקס"ב: **המאמר וביאוריו נדפסו במאמרי אדה"ז תקס"ב וז"א ע' קעד ואילך. ע' שו ואילך. ח"ב ע' תכ ואילך. ע' תקצט-תרו. סהמ"צ להצ"צ ע' 318-306.**

76) ובלק"ת פ' פנחס: **עה, ג.**

77) כח הראי' . . בעשי' גשמית . . השמיעה: **ראה הנסמן לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב.**

78) אינו דומה שמיעה לראי': **ראה מכילתא יתרו יט, ט. לק"ט שלח יג, יח. סה"מ תר"ם ח"א ע' כד. וש"נ.**

79) ושרש הענין . . בכל כחו כו': **לשון אוה"ת שה"ש ע' תרעז-תרעח בשינויים.**

80) ושרש הענין . . כאן בענין: **שם: (הג"ה. מש"כ בענין.**

81) בלק"ת בד"ה שובה ישראל עד: **שבת שובה סו, ב.**

82) בלק"ת בד"ה אם בחקתי . . פ"ג: **בחוקותי מח, א.**

83) מעשין על הצדקה: **ב"י לטור יו"ד סרמ"ח. ראה לקו"ש ל"ג בעומר כרך יב ע' 238 ובהנסמן שם.**

84) ועובדא: **באוה"ת: ועבודה.**

85) שיומשך אא"ס גם: **שם: גם שיומשך אא"ס.**

86) וכמו . . כמ"ש: **שם: כמ"ש . . ליתא.**

87) אשר נשבעת לאבותינו: **מיכה ז, כ.**

88) בד"ה ביום השמע"צ שמאלו: **לקו"ת שמע"צ פג, סע"ב ואילך.**

תחת לראשי[89], וזה נתעורר ע"י מעשה המצות שהוא ג"כ ענין ביטול רצון, ולכן יש דיעה דמעשה גדול מתלמוד[90] כמ"ש בד"ה ושננתם לבניך[91] יעו"ש דעת מ"ד מעשה גדול בעצם[92]. ועכ"פ מזה מובן פי' בחכמה עשית שהעשי' רחוק מהשכל כו', ויש עוד בחי' בעשי' שנעשה נפרד כמ"ש מזה בת"א בד"ה בחדש השלישי[93], וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו[94] כמ"ש בלק"ת בד"ה מי מנה[95], ובת"א בד"ה לבסומי בפוריא[96], דרוש הראשון, שלכן הפסיק באף בין יצי' ובין עשי', ובדרוש ע"פ הזהר נשא קד"ח ב'[97]* בענין מו"ס פי' כמו עד"מ חכם גדול שמשפיל א"ע בחכמת הציור עשי' גשמיות, זהו ירידה יותר מערך השכל[98] לגבי כח המשכיל, כ"א זהו כמשל השערות הנמשכים מהמוח, וכמ"כ בחי' חכ' דאצי' לגבי מו"ס, וא"כ זהו פי' כולם בחכמה עשית שהחכמה דאצי' מקור בחי' ההתהוות היא בחי' עשיה, ר"ל מה שמשפיל א"ע כבי' ע"י שערות וצמצום שיהי' חכמה דעשיה, וכנודע שבכללות[99] העולמות נק' אדם דאצי' בשם אדם דעשי'[100], ובאגה"ק סי' ג' ד"ה וילבש צדקה כשריון[101] כ' בענין ע"ס הנק' גופא בזה"ק חסד דרועא ימינא[102]

---

*) נרשם בשולי היריעה ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך לערך כאן.

מאמר הזח"ג נשא קכ"ח ב' זה אינו שבבה"ז כ"א בבוך בה"ז דרוש לאזניב

ב) לאזני: במאמרי אדה"ז מארז"ל ע' רעג נדפס המאמר מגוכתי"ק כ"ק אדה"א ובכותרת: שבת פ' תולדות בעזר"ה. בביאורי הזהר להצ"צ שם ע' תעא נרשמה הכותרת מגוכתי"ק הצ"צ: לאזני' תקנ"ט בערך.

ולהעיר שבשנת תקנ"ט פ' תולדות הי' כ"ק אדה"ז במאסר — ראה רשימת מאמרי אדה"ז לפי סדר השנים בכרם חב"ד גליון ד ח"ב שנת תק"ס ע' 364 ובהערות שם.

---

89) לראשי: באוה"ת כאן ר"ע תרעח: לראשו. ולכאורה צ"ל כבפנים.

90) יש דיעה דמעשה גדול מתלמוד: קדושין מ, ב.

91) בד"ה ושננתם לבניך: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שו וע' שיג. אוה"ת ואתחנן ע' רמא. ע' רמג־רמד. ע' רנ־רנא. ע' רסד־רסו. ע' ער־ערב. ע' רפ. ע' רפו־רפז. ע' רצט־ש.

92) דעת מ"ד מעשה גדול בעצם: באוה"ת כאן ליתא.

93) בת"א בד"ה בחדש השלישי: יתרו סז, א.

94) בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: ישעי' מג, ז.

95) בלק"ת בד"ה מי מנה: בלק סז, א.

96) ובת"א בד"ה לבסומי בפוריא: צה, סע"ב. צויין אליו בלקו"ת שם [ושם —וכן נק' הד"ה— חייב אינש לבסומי בפוריא. אבל כ"ה גם באוה"ת כאן].

97) ובדרוש ע"פ הזהר נשא קד"ח ב': מאמרי אדה"ז מארז"ל ס"ע ערה־רעו. ביאורי הזהר להצ"צ כרך א ע' תעה־תעו.

98) השכל: באוה"ת: כח השכל.

99) וכנודע שבכללות . . היחוד פ"ט: הוספה על לשון אוה"ת.

100) נק' אדם דאצי' בשם אדם דעשי': ראה גם לקו"ת בהר מג, ד. מסעי צה, א. אוה"ת ענינים ע' עז. וש"נ.

101) ובאגה"ק . . ד"ה וילבש צדקה כשריון: תניא קד, סע"א ואילך.

102) בזה"ק חסד דרועא ימינא: ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.

כו', לפי שכמו שאין ערוך לו הגוף[103] הגשמי לגבי הנשמה, כך אין ערוך כלל לע"ס דאצי' לגבי המאציל עליון[104] א"ס ב"ה, כי אפי' ח"ע שהיא ראשיתן היא בבחי' עשיי' גופנית לגבי א"ס ב"ה כמ"ש בסש"ב שער[105] היחוד[99] פ"ט[106], ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה[107] מענין שהחכמה נמשך ע"י שערות, ובביאור ע"פ ואהי' אצלו אמון[108], ועמ"ש[109] מענין על שבח*[110] מעשה ידיך בת"א ד"ה[109] ואתה תצוה[110], ומזה יובן ענין למעשה ידיך תכסוף במד"ר פ' תצוה ס"פ ל"ו. ומה שמחלקים כאן[111] בענין כח הפועל בנפעל ועצמיות כח הפועל ע' בד"ה ואתה הרם את מטך[112] שפי' עשיה אין הפי' על הפעולה הנעשה בכח המעשה, כ"א פי' עשי' הוא כח העשייה, ויש להעיר מענין כח אד' שנת' בלק"ת שלח[113] בד"ה ועתה יגדל נא[114], ש' אד' הוא מ' דאצי' וכח אד' הוא מ' דא"ס, ועמ"ש בענין העונה אמן ישר"מ בכל כחו[115], ומ"ש מענין כ"ח אותיות בפסוק בראשית ברא[116].

ואפ"ל עוד דעצמיות כח הפועל זהו חכמה דאצי' שנק' מקומו של הכבוד.

אך לפמ"ש בת"א[117] בד"ה יביאו לבוש[118] מל' דמקור ההתהוות מבחי' לבוש מ' העיגול המקיף י"ל כח הפועל היינו הרצון העליון, ולפמ"ש בד"ה ואולם חי אני[119] זהו מחשבה דאנא אמלוך[120] כו', ועכ"פ[121] מצד ההמשכה מבחי' עצמיות הכח יוכל להיות הגילוי למטה שיהי' מכה"כ, וז"ע עונין[121] אישר"מ בכל כחו כו'[79].

103) הגוף: **באגה"ק: להגוף.**

104) עליון: **שם: העליון.**

105) בסש"ב שער היחוד פ"ט: **שם: בלק"א.**

106) שער היחוד פ"ט: **ראה גם שיעורים בספר התניא אגה"ק ג כאן ע' 1265 בהערה. מ"מ הגהות והע"ק לאגה"ק כאן.**

107) בביאור ע"פ ולא אבה: **לקו"ת תצא לט, ב.**

108) ובביאור ע"פ ואהי' אצלו אמון: **לקו"ת במדבר יט, ב ואילך.**

109) ועמ"ש . . בת"א ד"ה: **באוה"ת כאן: ועמ"ש בד"ה . . בד"ה.**

*110) על שבח: **באוה"ת כאן: על כל שבח.**

110) בת"א ד"ה ואתה תצוה: **פא, ב.**

111) ומה שמחלקים כאן: **באוה"ת: ומכש"כ.**

112) בד"ה ואתה הרם את מטך: **תקס"ג — ראה תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר ע' 358. מהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח"א קלט, ב ובהנסמן בריש המאמר שם.**

113) בלק"ת שלח: **באה"ת כאן ליתא.**

114) בלק"ת שלח בד"ה ועתה יגדל נא: **מ, א.**

115) העונה אמן ישר"מ בכל כחו: **שבת קיט, ב. ראה גם לקו"ת חוקת סה, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקפד (נוסחא שני'). אוה"ת שלח ע' תפ. ע' תצב. ע' תקו ואילך. ס' שופטים ע' ז ואילך. וראה גם אוה"ת סידור ע' יח.**

116) כ"ח אותיות בפסוק בראשית ברא: **בראשית א, א. זהר רע"מ פינחס רמה, א. ראה גם אוה"ת שלח ע' תעח. ע' תקח. ס' שופטים ע' ט.**

117) בת"א: **באה"ת כאן ליתא.**

118) בת"א בד"ה יביאו לבוש מל': **מגלת אסתר צ, ב ואילך.**

119) בד"ה ואולם חי אני: **תקס"ט — ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קפד ואילך.**

120) דאנא אמלוך: **לשון הת"י למל"א א, ה. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' ז: וכמ"ש בזהר בפי' וימלוך אנא אמלוך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצד.**

121) ועכ"פ . . עונין: **באוה"ת כאן: ועכ"פ לכן . . ליתא.**

באו"ת מהה"מ נ"עי שויתי (תילים סי' י"ו ח')[2] שויתי השתוות ע"י ה' לנגדי תמיד[3], אפ"ל ההשתוות ע"י קו האמצעי המכריע בין חו"ג[4] ועולה עד הכתר[5] וזהו ה' לנגדי תמיד.

בס' בראשית א' ח"ב בנייר פערטיל בקיצור רמזי תורה מאו"ת של הה"מ נ"עי, (קודם דרוש וישב) בפסוק י"ד (שבסי' ד"ה)[2] הביאי[3] מעקידה[4] פ' עקב שצ"ב שיש יראת העונש הבא מרוממות וגדולתו ית'[4], וע' באמרי בינה כמדומה סוף דרוש הציצית[5] שביאר ענין יראת ענש שבא לפי ערך פגמו ברוממות, וא"כ יראת ענש בא מבחי' יראת הרוממות, והיינו כנודע שי"ת שרשה ביראה עילאה[6].

---

1) באו"ת מהה"מ נ"ע: נדפס גם באוה"ת על מארז"ל ע' עד.

רשימה זו נרשמה בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש בריש העמוד והניח רווח לערך 11 שורות ורשם הרשימה שלאח"ז.

בבוך כת"י מעתיק תרמ"ב — 1272 בהמפתח נרשמו שני רשימות אלו בנפרד.

2) באו"ת . . שויתי (תהלים סי' י"ו ח'): במהדורת קה"ת סז, א [במהדורת תשס"ו ס"ע ער]. נמצא גם בכתר שם טוב קה"ת סר"כ. צוואת הריב"ש ס"ב.

י"ו כ"ה גם באוה"ת כאן. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ"ז. וש"נ.

3) ע"י ה' לנגדי תמיד: באו"ת שם ובהנסמן לעיל בהערה 2 ליתא. ראה לקו"ש פסח כרך ג' ע' 1016[5]. וארא כרך לא ע' 26. הגדה של פסח עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים מהדורת תשמ"ו ואילך ע' תקפט. סה"מ באתי לגני ח"א ע' סז בפי' צוואת הריב"ש ע"פ שויתי . . בהשתוות (ומובן שם שהטעם לזה הוא) לפי שהוי' לנגדי תמיד. ראה גם ביאורים בצוואת הריב"ש קה"ת תשמ"ג סימן ו וסימן ז.

4) קו האמצעי המכריע בין חו"ג: ראה בענין ת"ת מכריע פרדס שער המכריעין ש"ט, פ"ג. ע"ח שער פרטי עי"מ שכ"ז, פ"ב. של"ה תורה שבכתב רצא, ב. אגה"ק סי"ב. תו"א וישלח כד, ד. שעה"י קכד, סע"ב ואלך. תו"ח בראשית מא, א. וירא קיא, ד. וישלח קצג, א ואילך. סה"מ תרמ"ז ע' ק.

5) קו האמצעי . . ועולה עד הכתר: מובא במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה בשם הע"ח. ראה שערי אורה לר"י גיקטלייא שער ה (ע' סג).

---

1) בס' בראשית . . מאו"ת של הה"מ נ"ע: ראה אוה"ת על מארז"ל ס"ע עד.

ראה ברשימה שנדפסה לפנ"ז ובהערה 1.

2) בפסוק י"ד (שבסי' ד"ה): בתהלים.

3) הביא: באו"ת תהלים סח, ג מהדורת קה"ת [במהדורת תשס"ו ע' רעז].

4) מעקידה . . וגדולתו ית': לשון אוה"ת שבהערה 1.

5) באמרי בינה כמדומה בסוף דרוש הציצית: צו, ד. צז, א.

6) שי"ת שרשה ביראה עילאה: ראה ביאוה"ז אמור פא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנט. וש"נ. תו"ח בראשית כא, ג ובהערה 22. שם בא ח"א קכה, ג. אוה"ת קרח ע' תערב.

להבין ענין הנפש אלהית[1], הנה כתיב לא תאכלו על הדם[2] וארז״ל (ברכות ד״י ע״ב)[3] לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. הענין שקודם התפלה אין הנפש האלקית מתגלה בהאדם[4] לכן אז נק׳ האדם בשם דם לבד, היינו לומר שהוא רק בחי׳ דם ובתוכו הנה״ב, ואין הנה״א מאירה ומתגלה בו עדיין [וכשהנ״א

---

1) להבין ענין הנפש אלהית: מאמר זה נדפס בלקו״ת לג׳ פרשיות[א] מכ״ק אדמו״ר מהר״ש בתחלתו בכותרת הקדמה. אוה״ת בראשית כרך ו ע׳ תתרכ ואילך. קיצורים על המאמר כפי שנאמר ע״י כ״ק אדמו״ר הצ״צ באוה״ת בראשית כרך ז ע׳ 2306 ושם נחלק לז׳ פרקים.

קיצור וכו׳ על ג׳ פרקים ממאמר זה מכ״ק אדמו״ר מהוריי״צ נדפס להלן.

בבוך 1162 נמצא דף גוכתי״ק שבו באו רשימת המאמרים שכ״ק אדמו״ר מהר״ש מציין כנראה להעתיקם בלקו״ת לג׳ פרשיות. ובראשם נרשם מאמר זה [ושם וכ״ה בריש הגהותיו: להבין ענין הנה״א]. ומציין מאיזה בוך (שלע״ע אינו תח״י) להעתיק המאמר. וכן נמצאים שם בגוכתי״ק הגהותיו לדרוש זה מוקפים בחצע״ג ובריש הדף בכותרת הג״ה. ברשימת מאמרי כ״ק אדמו״ר מהר״ש שאמרם או כתבם, הנה לע״ע לא מצאנו שנרשם מאמר זה. אבל לקמן בפ״ב צויין לשנה זו, היינו שהגהות אלו למאמר זה נרשמו בשנה זו לכן נדפס המאמר כאן.

ההגהות הבאים בפנים המאמר בין שני חצאי ריבוע הם מכ״ק אדמו״ר הצ״צ, והבאים בשני חצאי עיגול הם של כ״ק אדמו״ר מהר״ש פרט לשני החצאי עיגול הראשונות שבהתחלת המאמר כמצויין להלן בהערה 3, שהם כנראה מהצ״צ.

לע״ע לא מצאנו בהביכלאך־כת״י מאמר זה בלי הגהות כ״ק אדמו״ר הצ״צ שבאים בתוך חצע״ג, ונאמר גם ע״י בשנות תקפ״ט: תקצ״ב: תקצ״ב[ב]. ברוב הכת״י בא המאמר מחולק לו״פ או לז״פ ובחלק מהביכלאך נרשם עם הקיצור שנדפס באוה״ת הנ״ל ומתחיל בתיבת „ענין".

2) לא תאכלו על הדם: קדושים יט, כו. ראה לקו״ת פינחס עט, ד. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תשנו. וש״נ. הנחות תקע״ז ע׳ קל. וש״נ. סה״מ תרכ״ז ע׳ רפח. תרמ״א ע׳ י וע׳ רצב. לקמן פ״ה.

3) (ברכות ד״י ע״ב) . . (שם י״ד): הגהות אלו אע״פ שהם מוקפים בחצע״ג נמצאים המה בהכת״י — לעיל הערה 1. ולפ״ז משמע שהם מכ״ק אדמו״ר הצ״צ.

4) שקודם התפלה . . מתגלה בהאדם: ראה בסמוך הערה 8.

א) הלקו״ת נדפס בווילנא שנת תרמ״ד (ובהוצאת צילום חמוש״ד (רמלה ח״י אלול תשס״ד) בלי ההשמטות והתיקונים).

עוד אודות הלקו״ת ראה תורת מנחם רשימת היומן (תרצ״ג) ע׳ ע־עא. „היום יום" (תש״ג) בתחלתו שלשלת היחס ד. שם כ״ט ניסן. המשך והחרים תרל״א (תש״ה) ע׳ 8. שו״ת צ״צ חאו״ח (תש״ה) ע׳ עט מס. 31. קונט׳ תורת החסידות (תש״ו) ע׳ 29. ספר התולדות אדמו״ר מהר״ש (תש״ז) ע׳ 23. קיצורים והערות לתניא (תש״ח) ע׳ קנג. שיחת יו״ד שבט תשי״ב. סהמ״צ להצ״צ (תשי״ג) ע׳ 410. דרך חיים (תשט״ו) ע׳ 232. שיחת כ״ה תשרי תש״ל. אוה״ת בראשית כרך ג׳ (תש״ל) ע׳ 940. התועדויות ש״פ נח תשמ״ט סכ״א ע׳ 310. בית רבי להר״ק ח״א ע׳ פז. ח״ג ע׳ קכד. יגדיל תורה נ. י. חוברת כו ע׳ נב ואילך. כז ע׳ קכה ואילך. כפר חב״ד גליון 931 ע׳ 50 ואילך. 933 ע׳ 28 ואילך. אהלי ליובאוויטש גליון ב ע׳ 29. היכל הבעש״ט חוב׳ ו ע׳ קנה ואילך. לקמן בהוספות פיסקא לא־לב מעלות. וראה גם לקמן הערה 78.

ב) נמצא גם בביכלאך דלהלן:

38 ע׳ נ בכותרת: „תורת אדמו״ר מוהר״מ שי׳ בשנת תקב״ץ לפ״ק". ונרשמו בו ז״פ. פ״ז נרשם בפיסקא אחרונה שלפנינו ושם הד״ה:

מתגלה אז י״ל שנק׳ אדם א׳ דם[5] הוא בחי׳ התפשטות הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל[6] ומרומז באות א׳ שמתפשטת ומאירה בדם שבו הנה״ב]. עוד (שם י״ד[7])[3] אמרו רז״ל ע״פ חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו[8] כו׳. שהנותן שלום לחבירו קודם שמתפלל כאלו עשאו במה שנאמר חדלו לכם מן כו׳ נשמה באפו, המכוון ג״כ כמו שנת״ל כי קודם התפלה הנשמה היא באפו ואינה מתפשטת ומתגלה בגופו[9]. ולהבין זה צ״ל תחלה ענין ק״ש וברכותיה ומפני מה קדמו השתים לפניה,

5) אדם א׳ דם: ראה מבו״ש ש״ה ח״ב, פ״ה. של״ה (בהקדמת ב״י ב״ד) כא, א. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳תמב. תו״ח בראשית לה, א ובהנסמן במ״מ לשם. אוה״ת (יהל אור) תהלים ר״ע שנח.

6) הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל: ראה להלן הערה 82.

7) שם י״ד: ראה ברכות שם ע״א.

8) חדלו לכם מן האדם . . באפו: ישעי׳ ב, כב. ראה זהר חדש רות צ, ד. רמ״ז לזהר תצוה קפב, א. לקו״ת פינחס עט, ד. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ טו. וש״נ. אוה״ת על מארז״ל ע׳ יד. ע׳ יט. ע׳ כג. ד״ה בשעה שהקדימו העת״ר ע׳ 15. וש״נ. לקמן פ״ה.

9) בגופו: בלקו״ת לג״פ ובאוה״ת: רק באפו. אמנם בתיקון הר״ש סופר עה״ג בלקו״ת שם: בגופו. וכ״ה בהכת״י — לעיל הערה 1.

והנה אח״כ בא. התיבה אחרונה שבפ״ו ופ״ז הוא וד״ל. לאח״ז נרשם (ענין) קיצור לז״פ ובכותרת: „קיצור מהתו״. רק בכת״י זה ישנו כותרת להקיצור.

111 ע׳ קפב. המאמר בא ללא ציון חצע״ג ופרקים וחסר סיום.

135 ע׳ 248. נסמנו ו״פ. פ״ו מתחיל ובזה יובן ענין [לפנינו בפ״ה]. המאמר מסתיים בתיבת וד״ל. ואח״כ נרשמו (ענין) הקיצורים לז״פ.

169 ע׳ רח. נרשמו ו״פ.

170 ע׳ יח. נסמנו בו ו״פ. וסיום המאמר כו׳ כנ״ל וד״ל.

206 קמה, ב. בכותרת: „מאדמו״ר מוהר״ר מנחם מענדל שליט״א נאמרה בשנת תקצ״ב פה ק״ק לובאוויץ״. ונרשמו ז״פ. פ״ז נרשם בפיסקא אחרונה שלפנינו ושם הד״ה: ואח״כ בא. לאח״ז נרשם (ענין) קיצורים לז״פ.

385 ע׳ רצד המאמר חסר ומתחיל מאמצע פ״ה. בסופו הקיצור.

397 ע׳ קסד בכותרת: „תורה מאדמו״ר שדרש בק״ק באברויס״ק״. ובכת״י מאוחר בשולי היריעה: זה התורה נדפסה בתור הקדמה בלקו״ת מהמהר״ש. פ״ב מסתיים בראם כו׳ [שורה לפני סוף פרק ב — לפנינו]. סיום המאמר הוא: צורך עלי׳ [לערך 3 שורות לפני סיום המאמר — לפנינו]. נרשם הקיצור שבתחלתו חסר קצת. נסמנו בו ו״פ.

412 מח, ב ושם הפתיחה: „ענין הנפש האלקית״. המאמר בא ללא חצע״ג ולא נסמנו בו פרקים. אמנם חלוקת הקטעים הם לו״פ.

459 ע׳ פג בכותרת: „מאדמו״ר מוהר״מ נאמרה בשנת תקצ״ב לפ״ק בק׳ לובאוויץ בק׳ אולע״ [לכאורה הכוונה שנאמרה שני פעמים]. נסמנו ז״פ והקיצור.

466 ע׳ רמב ללא כותרת ועם ההגהות של הצ״צ ללא ציון החצ״ג ונרשמו בו ה׳ פרקים. פ״ד מסתיים עתיד לחדש [לפנינו בפ״ה] והמשך הפרק ליתא. פ״ה מתחיל כמו פ״ו שלפנינו.

בוך זה הוא העתק בוך הכולל הנחות של ר׳ דוב [בעריל] קאליסקער אשכנזי ממאמרי כ״ק אדמו״ר הצ״צ ונק׳ בשם „בוך במדבר דברים רב״ק״ ראה עוד ע״ד הנ״ל ב„ספריית ליובאוויטש״ ע׳ ל ואילך. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרי״ד־תרט״ו ע׳ שו־שז.

467 ע׳ לה. פ״ג מסתיים ושרשו א״ס ב״ה [קרוב לריש פ״ג שלפנינו]. ופ״ד מתחיל בההמשך שם „וזהו נשמה״. פ״ה לא נסמן אבל

הלא הברכות הם מדרבנן[10] וק"ש קיי"ל שהיא מדאורייתא[11] [א"כ לכאורה הי' מהראוי להקדים הק"ש עצמה דאורייתא שהרי כל דבר שיש בו חומר וחיוב יותר ראוי להקדימו, כמשארז"ל למה קדמה שמע לוהי'[12] כו' והי' לויאמר שוהי' נוהג בין ביום כו']. וגם ענין פסוד"ז שהקדימו ג"כ[13]. גם צ"ל פי' לשון שמע ישראל[14] שהוא לשון נוכח כאלו מדבר לזולתו[15], ואיך שייך לומר כן בק"ש שהוא מה שכל א' מדבר לעצמו. עוד צ"ל מ"ש ב"פ הוי' בפסוק ראשון דק"ש, דלכאורה הל"ל הכי הוי' אלקינו אחד ולמה כפל ה' ב"פ. וענין ואהבת[16]. והרמב"ם ז"ל האריך שהאהבה הוא יסוד כל התורה[17], א"כ צ"ל איך ובמה יתעורר האהבה

---

10) הברכות הם מדרבנן: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ק"ש רסנ"ט.**

11) וק"ש קיי"ל שהיא מדאורייתא: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ק"ש רסנ"ח.**

12) למה קדמה שמע לוהי': **ראה ברכות פ"ב, מ"ב (יג, א).**

13) ענין פסוד"ז שהקדימו ג"כ: **ראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סנ"א, ס"א; ס"ב. תו"ח פקודי ח"ב ע' תמה. סה"מ תרל"ח ע' תנא. תרמ"א ע' יב ובהנסמן בהנ"ל. לקמן בסיום המאמר.**

14) שמע ישראל: **ואתחנן ו, ד.**

15) שמע ישראל . . מדבר לזולתו: **ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ס"ע תשנו. מארז"ל ע' יז. לקמן ספ"ג.**

16) ואהבת: **ואתחנן ו, ה.**

17) והרמב"ם ז"ל . . יסוד כל התורה: **ראה גם לקמן פ"ג. ראה גם בענין האהבה רמב"ם סהמ"צ מ"ע ג. הל' יסודי התורה רפ"ב. הל'**

[מקומו כמו לפנינו] שבאה שם תיבה גדולה, סימן להתחלת הפרק.

592 עד, ב בכותרת: „בס"ד חוקת בלק תק"ץ". נסמנו ו"פ חסר סיום.

614 ע' קלב בכותרת: „פ' שופטים". נסמנו ו"פ.

ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ שנת תקצ"א ע' טו מציין לכתב יד זה „תקצ"א". בהכת"י אחרי התיבות „פ' שופטים" משהו מחוק אבל לא נרשם תקצ"א.

700 ע' כד בכותרת: „תו' כל המאריך באחד מאדמו"ר מנחם מענדל שי' לאויטא"ס" [=לאורך ימים טובים אמן סלה]. ואולי הכוונה בהכותרת שהפתיחה של המאמר בעת אמירתו היתה כל המאריך באחד (ראה גם לקמן פ"ג על יד הערה 90), אלא בעת שמסר הכתב שינה את הפתיחה. פ"ב מסתיים בראם [שורה לפני הסוף פרק — לפנינו]. פ"ג מתחיל בהתיבות [בהמשך] וכל זה הוא. נסמנו ו"פ ובהמשך אחד בא הקיצור.

932 ע' ז. ו"פ.

945 יא, ב ללא ציון פרקים.

1338 קלט, ב בכותרת: „בעז"ה נאמר בחג הפסח תקפ"ט" [אות האחרונה איננה ברורה]. נסמנו ו"פ.

2042 ע' קלב בכותרת: „בעז"ה תורות אדמו"ר מ"מ שיחי' נצח". פ"ד נרשמו שורות אחדות עד התיבות בחילא יתיר. אח"כ נרשם (ו) ומתחיל בההמשך „וזהו עיקר" עד התיבות תלמיד ותיק עתיד לחדש שבפ"ה לפנינו. פ"ה נרשם בפ"ו שלפנינו.

2044 ע' קצה. נסמנו ו"פ והקיצור.

2059 ע' עה בכותרת: „**תורה מאדמו"ר שדרש בק"ק באברויס"ק". נדפסה בלקוטי תורה של אדמו"ר מהר"ש זי"ע בהקדמה שלו.** ו"פ. פ"ב מסתיים בה"א בראם כנ"ל [שורה לפני הסוף פרק — לפנינו]. פ"ג מתחיל בהתיבות [בהמשך] וכל זה הוא. סיום המאמר הוא: צורך עלי' כנ"ל [לערך 3 שורות לפני הסוף — לפנינו]. ובהמשך נרשם הקיצור.

2065 ע' 603, ב נסמנו ג"פ והמשך המאמר לא נרשם.

מהפסוק שמע ישראל עד שבא הציווי ע"ז ואהבת תומ"י ע"י אמירת שמע ישראל כו'.

ב **ולבוא** אל הביאור נתחיל מתיבת אחד, הנה באחד הדלי"ת גדולה[18] רומז לבחי' דיבור העליון שבו נבה"ע, והוא בחי' המאמר הראשון דבראשית כי בראשית נמי מאמר הוא[19], ועי"ז מאמר זה נבראו כל העולמות בדרך כלל, וז"ש את[20] השמים[21] ואת הארץ[20] וידוע כי את הוא ריבוי[22] והיינו את השמים מרבה כל צבא השמים וכן ואת הארץ מרבה כל אשר בארץ [וכמ"ש באור החיים ע"פ זה[21] ע"ש], רק שנפרטו אח"כ בט' מאמרות, וזהו שארז"ל והלא במאמר אחד יכול להבראות[23] כו', לפיכך הד' גדולה להיותו רומז על בחי' דבור העליון, ולהיות כן שהתהוות העולם וכל אשר בו הוא מבחי' דיבורו הרי א"כ הם בטלים ממש לגבי בחי' דבור המחי' ומהווה אותם מאין ליש בכל רגע. וזהו הפי' דתיבת אחד היינו כי הח' רומז לז' רקיעים והארץ והד' יש בו ג"כ רמז לד' רוחות העולם[24] כולם אחד ממש. וכדאיתא בהגדה ברוך המקום[25], כינו לו ית' שם מקום על שהוא מקומו של עולם[26], כי בדבר ה' שמים נעשו[27], והדיבור המחי' השמים והמקום כלול ובטל בא"ס ב"ה, שאינו כמו דיבור האדם שההבל יוצא לחוץ ממנו, משא"כ בא"ס ב"ה שאין לו גבול ותכלית ח"ו, א"כ לא יתכן לומר שיצא הדבור לחוץ כי להיכן יצא מאחר שאין לך דבר שחוץ ממנו ח"ו, נמצא הדבור רק מיני' ובי'[28] וכלול ובטל במהותו ועצמותו ית' ולכן נק' הוא ית' מקום [שסובל את הכל כו']. ועד"ז הוא ביטול כל הנבראים לא"ס ב"ה (ויובן עוד ממארז"ל אלמלא מתכנשין כל באי עולם אינם יכולים לברוא אפי' יתוש א' ובאמת גם כנף יתוש א'[29] אינם

תשובה פ"י. פיה"מ אבות פ"א, מ"ג. מו"נ ח"א ספל"ט. ח"ג ספנ"ב.

18) באחד הדלי"ת גדולה: **מסורה גדולה ואתחנן ו, ד וריש בראשית. זהר בהקדמה יב, א. פינחס רלו, ב.**

19) בראשית נמי מאמר הוא: **בראשית א, א. ר"ה לב, א. ראה חדושי אגדות מהרש"א שם.**

20) את השמים ואת הארץ: **בראשית א, א.**

21) את השמים . . באור החיים ע"פ זה: **בראשית א, א. ראה גם רש"י בראשית א, יד. ב"ר פ"א, יד. תנחומא בראשית (באבער) ח. תוד"ה ואת חגיגה יב, ב.**

22) את הוא ריבוי: **ראה ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ה. פסחים כב, ב. אנציק' תלמודית ח"ב בערכו ע' שג ואילך ובהנסמן שם. לקו"ש בראשית כרך טו ע' 469.**

23) והלא במאמר אחד יכול להבראות: **אבות רפ"ה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תעז. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ע' רפב ואילך. תרמ"א ע' רצג ואילך. סה"מ מלוקט ג' ע' קסד ואילך (בהוצאה החדשה ע' שסו ואילך). וש"נ.**

24) אחד . . לז' רקיעים . . לד' רוחות העולם: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"ב. וש"נ.**

25) בהגדה ברוך המקום: **פיסקא זו. ראה גם מדות ספ"ה.**

26) שהוא מקומו של עולם: **ב"ר פס"ח, ט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצא. וש"נ. תו"ח בראשית מג, א הערה 2. סה"מ תרכ"ט ע' קסט. וש"נ.**

27) בדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

28) דיבור האדם . . בא"ס . . מיני' ובי': **ראה תניא פכ"א.**

29) אלמלא מתכנשין . . כנף יתוש א': **ראה גם לעיל מאמר ד"ה ת"ר נר חנוכה ובהערה 46.**

יכולים לברוא כי הבריאה היא רק בחיק הבורא[30] ית' ולא בחיק הנבראים כו', וכתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים[31] ופי' במד"ר[32] ובסש"ב בשם הבעש"ט[33] ז"ל[34] שאם הי' מסתלק הדבור יהי רקיע[35] מהשמים אפי' רגע א' הי' חוזר לאין ואפס המוחלט, והיינו כי בטובו מחדש בכי"ו מע"ב, רק מפני שההתחדשות הוא באופן א' לכן נק' בשם חידוש הישינות[36], אבל מ"מ זהו חידוש שמתחדשים בכי"ו תמיד. ובאמת ל"ד בכי"ו אלא שבכל עת ובכל רגע[37] נמשך חיות חדש להוות שמו"א וכל אשר בהם. ולמה תקנו בנוסח התפלה מחדש בכי"ו, לפי שבכי"ו נראה קצת ענין ההתחדשות, כי בלילה הוא זמן החשך ובתחילת היום מתחיל להאיר, ואח"כ זורח השמש שזהו כמו ויהי ערב ויהי בקר[38] שבמע"ב, וא"כ האיך אפשר לומר ח"ו שהדבור הוא נפרד ח"ו והאיך יהווה ויחי' השמים והארץ וכל אשר בהם שזהו בחיק הבורא ית' לבד, אלא מפני שהדבור בטל וכלול באוא"ס לכן בכל עת הוא מחי' ומהווה ומחדש הישנות כו', וא"כ דעת לנבון נקל[39] שכל הנבראים הם בטלים מאחר שמקור המהווה כל מה שביכולתו להוות הוא מפני שהוא דבורו של הקב"ה ומיוחד בו, א"כ כולם מיוחדים בו ית' כו'), וזהו פי' אחד שהשמים והארץ וכל צבאם[40] היינו שבעה רקיעים[41] ונכלל בזה כל צבא השמים מלאכים ואופנים וחיות הקדש ונפש החיונית אשר מבחי' פני ארי' פני[42] שור[43] כו' כולם בטלים לאלהותו ית' עד שהוא ית' אחד בהם אחדות פשוט כי כולא קמי' כלא חשיבי[44].

---

30) הבריאה היא רק בחיק הבורא: **ראה אגה"ק ס"כ קל, ב.**

31) לעולם ה' דברך נצב בשמים: **תהלים קיט, פט.**

32) ופי' במד"ר: **בסה"מ תר"ם ח"א ע' רלה מציין: „במד"ר תצוה פל"ח". ובכ"מ בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש: „במד"ר" ראה הנסמן בסה"מ תרל"ח ע' כב. תר"ם שם. (תרמ"א ע' שמט וע' שנח — במדרש). בלקו"ת אחרי כה, ג. קדושים כט, ד: במדרש תהלים על פסוק זה. ולפעמים צויין לשניהם — תר"ם שם.**

33) ובסש"ב בשם הבעש"ט ז"ל: **שער היחוד והאמונה פ"א. אגה"ק סכ"ה. ראה גם הנסמן בסה"מ תרל"ח; תר"ם שם; תרמ"א ע' שמט. כתר שם טוב קה"ת מהדורת תשנ"ט בהוספות סע"ז.**

34) בשם הבעש"ט ז"ל: **ראה גם כש"ט קה"ת סקצ"ד. (וראה גם שם סי"ט). או"ת קה"ת וישלח טז, רע"ב. תהלים עא, רע"ב [במהדורת תשס"ו ע' ס וע' עז]. לקו"א סע"א. סעד"ר.**

35) יהי רקיע: **בראשית א, ו.**

36) בטובו מחדש בכי"ו . . חידוש הישינות: **ע"פ ברכת יוצר. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ"ג.**

37) בטובו מחדש . . שבכל עת ובכל רגע: **ראה גם סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תכג. ע' תלא. תרל"ה ח"ב ע' ש. ע' שיג. תרל"ו ח"ב ס"ע רנא. ע' תקכה. המשך וככה תרל"ז ע' סז־סח. תר"ם ח"א ר"ע ה. ס"ע שצה ואילך. ע' תטז ואילך. ח"ב ע' תשצז. תרמ"א ע' שמט. ר"ע תקפא. תרע"ח ע' קכ. ד"ה כי כארץ תוציא צמחה תשי"ט. ד"ה בלילה ההוא תש"כ. סה"מ מלוקט ב ע' קו (בהוצאה החדשה ח"א ע' לה). וראה גם פלח הרמון בחוקותי ע' תקנ בשם כהאריז"ל.**

38) ויהי ערב ויהי בקר: **בראשית א, ה.**

39) דעת לנבון נקל: **ע"פ משלי יד, ו.**

40) שהשמים והארץ וכל צבאם: **בראשית ב, א.**

41) שבעה רקיעים: **חגיגה יב, ב. ראה סה"מ תרל"ח ע' קיז הערה 431.**

42) ונפש החיונית . . פני ארי' פני שור: **ראה גם תו"א יתרו עא, סע"א. שם, ג. עב, ב.**

43) פני ארי' פני שור: **יחזקאל א, י.**

44) כולא קמי' כלא חשיבי: **ראה זהר**

(ויובן עוד ממארז״ל בירושלמי[45] ע״פ תולדות השמים והארץ בהבראם[46] שהם חזקים כיום הבראם[45] ממש, שהרי זה ה״א ותרמ״ב לב״ע והשמים או הארץ לא נחלשו כלל שזה מורה שבהם כח הא״ס שהיא[47] מבחי׳ אני הוי׳ לא שניתי[48] כו׳, ומה שאנו רואים בנבראים שהם חלשים מיום ליום עד שכלים לגמרי, זהו מפני שנבראו באופן כזה, וכמ״ש החוקרים שהנבראים חסר לחותם[49] מיום ליום, והיינו שנבראו באופן כזה, וא״כ זהו טבע הנבראים, ולמה השמים והארץ והשמש והירח והמלאכים והגלגלים לא יחלשו ג״כ מיום ליום, אלא לפי שהם נבראים הכללים ניכר בהם כח הא״ס המהוום כו׳. וא״כ מוכרח לומר שהם בטלים כו׳. וע׳ בד״ה מי כמוכה באלים נת׳ שכל מהות כל הנבראים[50] הוא כח הא״ס המהוום ולכן ת״א לית בר מינך[51] שלא יש שום מציאות כלל זולתו ית׳ ע״ש באריכות). ופי׳ הוי׳ אחד כי כדי שיומשך בחי׳ הדבור להחיותם הוא ע״י שם הוי׳ יו״ד צמצום[52] ה׳ התפשטות ו׳ המשכה הנמשכת אל בחי׳ ה׳ תתאה הוא מקור בחי׳ הדבור וכמארז״ל בה׳ בראם[53] כו׳. וכל זה הוא בעולמות בי״ע שהתהוותם הוא מבחי׳ הדבור הנק׳ עלמא דאתגליא[54].

ג **אך** נפש אלהית שבישראל[55] היינו שרש ס״ר[56] נשמות[57] המכוונים לס״ר אותיות[57] התורה[58] הם נמשכו מלמעלה מבחי׳ הדבור שהוא עלמא

בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש״א, פ״ז [ז, רע״א]. לעיל ע׳ שמה. וש״נ.

45) בירושלמי . . חזקים כיום הבראם: **ראה שם ברכות פ״א, ה״א. ראה גם דרך אמונה לר״מ בן גבאי קה״ת ספ״ד. ס׳ החקירה להצ״צ ע׳ קג ואילך. המשך מים רבים תרל״ו פל״ג ובהערה שם. לקו״ש ח״ש כרך ה הערות 19; 21 בע׳ 98־97. בראשית כרך י׳ ע׳ 182.**

46) תולדות השמים והארץ בהבראם: **בראשית ב, ד.**

47) שהיא: **כ״ה בגוכתי״ק.**

48) אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

49) החוקרים שהנבראים חסר לחותם: **ראה גם בחיי [עיין בראשית א, כח] הובא בסה״מ תרכ״ז ע׳ תעט. תרל״ג ח״ב ע׳ תקמט. וש״נ. המשך מים רבים שם. המשך תער״ב ח״א ע׳ צה. ע׳ רכג. ח״ב ר״ע תרפה. ע׳ א׳קמג. סה״מ תרפ״ב ע׳ שפה, ושם: וכמאמר הבחיי בפירוש הפסוק ויום המות מיום הולדו. סה״מ תרצ״ב ע׳ נ. תש״ד ע׳ 178. לקו״ש י״ט כסלו כרך י ע׳ 236.**

50) בד״ה מי כמוכה . . מהות כל הנבראים: **סה״מ תרכ״ט [כת״י ר״ש סופר ע׳ קמט ואילך. במהדורת אותיות מרובעות] ע׳ קסג ואילך.**

ראה אודות מאמר ד״ה זה בסה״מ תרכ״ו מהדורת תשמ״ט ע׳ IX בהערה. תרכ״ז ע׳ שפג.

51) ת״א לית בר מינך: **בשלח טו, יא.**

52) שם הוי׳ יו״ד צמצום: **ראה גם אגה״ת פ״ד. תו״א מקץ לו, ב. לקו״ת בשלח א, א. תו״ח בשלח ח״א קנ, ב. וש״נ.**

53) בה׳ בראם: **ראה מנחות כט, ב. ב״ר פי״ב, ב. פרש״י עה״פ.**

54) הדבור הנק׳ עלמא דאתגליא: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם.**

55) שבישראל: **בלקו״ת כאן: שבישרים ועה״ג תוקן בכת״י הר״ש סופר כבפנים.**

56) ס״ר נשמות: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה מי יתנך הא׳ פיסקא ועפ״ז יובן. וש״נ.**

57) ס״ר נשמות . . אותיות התורה: **ראה גם תו״א יתרו עא, א. לקו״ת בהר מא, ב. שה״ש ו, ג.**

58) לס״ר אותיות התורה: **ראה ז״ח שה״ש**

דאתגליא (והיינו ששרש נש"י הוא מבחי' ש' הוי'[59] בכלל, ועיקר שרשם הוא מבחי' וא"ו דשם הוי'[60], כי הוא"ו כשהוא כלול מיו"ד ה' פעמים אז נעשה מהוא"ו ששים ריבוא[61], כי פ"א וא"ו פעמים יו"ד הוא ששים, ששים פעמים יו"ד הוא שש מאות, שש מאות פעמים יו"ד הוא ששת אלפים, וששת אלפים[62] כשכ"א כלול מיו"ד הוא שש מאות אלף שהוא ששים רבוא, וגם) כי ישראל עלו במחשבה[63] שהוא בחי' עלמא דאתכסיא[64] שלא בא לידי גילוי [וכן ס"ר אותיות התורה הם ג"כ אותיות המחשבה[65] כמ"ש במ"א], ואורייתא וקודב"ה כולא חד[66]. וא"כ הנשמה היא ניצוץ מבחי' א"ס ב"ה שלמעלה מהשכל כי לית מח' תפיסא בי' כלל[67] כי אחרי שהוא ברא את השכל איך יכול השכל להשיגו, רק הוא הארה מא"ס ב"ה חלק אלוה ממעל[6] שבכל א' מישראל, וההארה ממנה לאהבת ה' א"ס ב"ה בלא טעם ודעת רק טבעית כאהבת הבן אל האב שאין צריך לזה שום טעם וראיה רק כשיודע את אביו (פי' כשהתינוק מתגדל עד שיהי' בו בחי' הכרה שזהו ענין יודע את אביו כו') אוהב אותו, וכנראה שאפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת השם ית' והיינו משום שיש בו חלק אלוה ממעל ורוצה להדבק במקורו ושרשו א"ס ב"ה (וכמ"ש בסש"ב פ"כ שאפי' מי שיש לו נפש רק מבחי' מל' דמל' דעשי'[68] הנה בו מלובש[69] מל' דיצי' ודבריאה ומל' דאצי' שבו חכ' דאצי' שבו שורה א"ס ב"ה כו').

עד, ד. מג"ע אופן קפו. לקו"ש טו"ב כסלו תשמ"א כרך כ ע' 419 בהערה. שו"ת הצ"צ חאבהע"ז סרמ"ט (צה, א).

59) ששרש נש"י . . ש' הוי': **ראה אגה"ת פ"ד.**

60) ששרש נש"י . . וא"ו דשם הוי': **ראה גם סה"מ תרס"ג ח"ב ע' קב. תרפ"ד ע' קעז.**

61) נעשה מהוא"ו ששים ריבוא: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קצא. תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר ע' שס. במהדורת אותיות מרובעות] בשלח ח"א רמו, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' כט. סה"מ תרכ"ו [כת"י ר"ש סופר ע' קלב. במהדורת אותיות מרובעות] ע' קיב. תרל"א ח"א ס"ע קיז ואילך. תרל"ג ח"ב ס"ע שפז. ע' שצב. תרנ"ד ס"ע קו ואילך. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' קב. תרע"ח ע' שיב. תרפ"ד ע' קעה. לעיל מאמר ד"ה מי יתנך פיסקא ועפ"ז יובן. ולהעיר מלקו"ת להאריז"ל פ' וישב: דרוש גלות מצרים. שער הפסוקים שמות (ע' קיא).**

62) וששת אלפים: **לעיל מאמר ד"ה מי יתנך הא': „י"פ ששה אלפים הם ששים אלפים ועוד יו"ד פעמים ששים אלפים". ואולי עד"ז צ"ל כאן.**

63) ישראל עלו במחשבה: **ראה ב"ר פ"א, ד. לעיל מאמר ד"ה ויחי יעקב הערה 14.**

64) עלמא דאתכסיא: **ראה הנסמן לעיל הערה 54.**

65) ס"ר אותיות התורה . . המחשבה: **ראה תו"א בראשית ח, ב. לקו"ת מצורע כד, סע"ג. בהר מא, ב. מג, ד. פ' ראה כד, ד. שה"א פס"ב. המשך תער"ב ח"ב ע' תשמו.**

66) ואורייתא וקודב"ה כולא חד: **מובא בתניא (פ"ד ופכ"ג) בשם הזהר. ראה זהר בראשית כד, א. בשלח ס, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רפה. וש"נ. קיצורים והערות לס' התניא ע' קד ואילך. אוה"ת חוקת ע' תשס [במהדורת תשנ"ח ע' תשנט[4]].**

67) לית מח' תפיסא בי' כלל: **ת"ז בהקדמה יז, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע ספ"א.**

68) בסש"ב פ"כ . . נפש . . מל' דמל' דעשי': **כ"ה בגוכתי"ק. בלקו"ת ואוה"ת כאן. ראה לעיל המשך מי יתנך כאח לי רפ"ד. וש"נ.**

69) מלובש: **כ"ה בלקו"ת ואוה"ת כאן. בגוכתי"ק ליתא.**

וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא, ואח"כ אתה בראת[70], טהורה היא מלשון עצם השמים לטהר[71] בחי' העלם דלית מח' תפיסא בי' וכדי להתלבש בגוף הוא ע"י השתלשלות בי"ע בראת יצרת כו' (וביאור הענין דלכאורה אינו מובן איך שייך לומר על הנשמה טהורה היא קודם אתה בראת[72] שקודם שנבראת איך יתאר אותה בשם טהורה היא, אך הענין הוא דנש"י עלו במח' הקדומה[73] ופי' עלו במח' היינו בבחי' היותר עליונה שבמח' כמ"ש בלק"ת שה"ש[74] בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע, וי"ל שזהו כמו שנק' נשמה, שי"ל שזהו בכלל בראת שהוא בחי' בריאה דכלליות היינו בחי' א"ק[75] כנודע, וקודם לזה הוא בחי' טהורה היא היינו כמו שהיא בבחי' טהירא עילאה[76] שאז אינה בכלל בחי' ומדריגת נשמה המחיה את הגוף, וכדי שתבא להתלבש בגוף גשמי ונה"ב צ"ל תחלה ג' בחי' בראת יצרת נפחת היינו בחי' ויפח באפיו נשמת חיים[77], ולהיותה בחי' גבוה מאד נעלה ששרשה היא בבחי' טה"ע שז"ע טהורה היא לכן ביכולתה להחיות גוף גשמי שנעשה מעפר הגשמי, כמשי"ת מזה לקמן בד"ה להבין למה נשתנה יצירת גוף האדם[78] כו' כי כל הגבוה ביותר יכול להיות נשפל למטה יותר[79] כמ"ש במ"א באריכות, וכמו ראי' תופס דבר גשמי, משא"כ שמיעה תופס רוחניות[80] דוקא וכנודע שיש כמו"כ[81] משלים ע"ז, ולכן בכדי שיבא מבחי' טהורה היא לבחי' בראת שהוא בחי' עלו במח' צ"ל ש' הוי' כמו שית'). וזהו הוי' אלקינו שהנשמה היא חלק אלוה ממעל ממש[82]

---

70) נשמה . . טהורה היא . . אתה בראת: ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).

71) עצם השמים לטהר: משפטים כד, י [ושם: וכעצם. באוה"ת כאן: כעצם. בלקו"ת ובבוך 466 כבפנים]. ראה תו"א משפטים עז, א. לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ב.

72) איך שייך . . טהורה . . קודם אתה בראת: ראה גם תו"א משפטים עז, א. לקו"ת בחוקותי מו, ד. שה"ש טז, ד. יז, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' מב. וש"נ. ע' תכ. תרל"ט ח"ב ע' שפג. וש"נ.

73) דנש"י עלו במח' הקדומה: ראה לקו"ת פ' ראה לב, ד. לג, א (בהקיצור). שה"ש יז, ד [ואוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תקמב: שעלו במחשבה הקדומה כמארז"ל ברבות ר"פ בראשית מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. קדמה דוקא]. פיה"מ קה, ג.

74) עלו במח' . . בלק"ת שה"ש: יט, ב.

75) בריאה דכלליות . . א"ק: ראה ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, רפ"א. אוה"ת ענינים ע' עז. וש"נ.

76) טהורה היא . . טהירא עילאה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך פ"ב. וש"נ.

77) ויפח באפיו נשמת חיים: בראשית ב, ז.

78) לקמן בד"ה להבין למה נשתנה . . האדם: לקו"ת לג"פ בראשית כג, ד ואילך [שם הד"ה הוא להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם]: אוה"ת בראשית כרך ו ע' תתרנא ואילך. תו"א בראשית ג, ד.

ראה גם לעיל הערה א.

79) כל הגבוה ביותר . . למטה יותר: ראה ש"א שער הפורים נח, א. סה, א. לעיל מאמר ד"ה לא תבערו אש ספ"ב. וש"נ.

80) ראי' . . גשמי . . שמיעה . . רוחניות: ראה גם לעיל שם. וש"נ.

81) כמו"כ: = כמה וכמה.

82) חלק אלוה ממעל ממש: איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. סידור ר' יעקב קאפיל בהקדמת הכותב ע' ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' שעג. וש"נ. תו"ח וארא ח"א נא, ד. וש"נ. סה"ש תש"נ ח"א ע' 381.

שלמעלה משאר כל הנבראים שנמשכו רק מבחי' הדבור שזהו פי' הוי' אחד כנ"ל[83], אך מ"מ כדי להיות התהוות בחי' מחשבה שממנו נמשכו הנשמות ג"כ הוא ג"כ ע"י ש' הוי' בחי' צמצום והתפשטות והמשכה כו' [וכמשי"ת לקמן דעם היות שהמחשבה הוא עלמא דאתכסי' שלמעלה מעלה מבחי' הדבור מ"מ לגבי מהותו ועצמותו ית' נק' ג"כ רק לבוש ולכן צ"ל ההתהוות ע"י צמצום והתפשטות כו' וזהו בחי' שם הוי', ומ"מ מובן מה שנז' ב"פ שם הוי' כי בחי' שם הוי' הראשון הוא צמצום והתפשטות והמשכה להיות התהוות בחי' מחשבה שרש נשמות ישראל, וכדי להיות אח"כ[84] התהוות בחי' דבור עלמא דאתגליא לא די בצמצום שהי' בבחי' התהוות עלמא דאתכסיא, אלא צ"ל עוד צמצום ואח"כ התפשטות והמשכה וזהו שם הוי' השני]. וזהו פי' פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל, ששמע הוא לשון הבנה[85] כי בחי' בינה הוא נק' אם הבנים[86] דהיינו שע"י ההתבוננות נולדו האהבה ויראה, לכן תבונה אותיות בן ובת[87] הם בחי' אהוי"ר[88], ולפי שבק"ש צ"ל אהבה ויראה וכמ"ש ואהבת[89] וכמש"ל אות א' בשם הרמב"ם[17] שהוא יסוד כל התורה, ואיך הדרך לעורר את האהבה, לזה אמר שמע לשון הבנה שע"י ההתבוננות שהוא בחי' בינה אם הבנים יהי' הולדת האהוי"ר. וזהו שארז"ל כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו[90], כי יום לשון זכר ושנה לשון נקבה [כמבואר במשנה רפ"ח דנדרים יום אחד כו' שנה אחת כו'], והיינו בחי' יראה ואהבה שהם בחי' בן ובת כנ"ל, שנמשכים ע"י האריכות באחד דהיינו ההתבוננות לפני ק"ש ובק"ש. וזהו שמע ולמי אומרים שמע היינו לבחי' ישראל שהיא הנפש אלקית שנקראת כן ע"ש הפסוק כי שרית[91] לשון שררה (ופי' וענין שנק' שררה ע"ש שניתן הכח והעוז לנה"א למשול על נה"ב ותאוות הגוף להכניעם שישמעו לרצונו כו'), ולכן שייך שכל א' אומר כן לעצמו דהיינו כי הרי בכל א' יש ג"כ

---

83) כנ"ל: פ"ב.

84) אח"כ: תיקון הר"ש סופר עה"ג בלקו"ת לג"פ. וכן הוא בבוך 466.

85) ששמע הוא לשון הבנה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויטע אשל בבאר שבע רפ"א. וש"נ.

86) בינה הוא נק' אם הבנים: ראה זהר ויחי ריט, א. יתרו פד, א. פה, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"א מערכת אם הבנים. לקו"ת שמ"ע פח, ד. שעה"י קי, ב ובהערה 19.

87) תבונה אותיות בן ובת: ראה זהר (אד"ז) האזינו רצ, ב. רצא, א. תניא פט"ז ובמ"מ הגה״ת והע"ק לשם. לקו"ת מסעי צ, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרכג. פרשיות התורה ח"א ע' לג. שעה"י קי, ב. תו"ח בראשית כח, ד ובהערה 26. ביאוה"ז להצ"צ בלק כרך א ע' תקכ ואילך.

88) בן ובת הם בחי' אהוי"ר: ראה תניא שם ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. לקו"ת ש"ש סז, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשפ. וש"נ. שמות ח"א ע' נג. וש"נ.

89) שבק"ש צ"ל אהבה ויראה . . ואהבת: ראה לקו"ת שה"ש מה, ג. סידור שער התפילין טו, סע"ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' צה. אמרי בינה פתח השער ז, רע"ב. שער התפילין פכ"ז. שער האמונה ע' ח. תו"ח נח נה, ב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' א'תתלז ואילך. סהמ"צ להצ"צ ע' כ. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תלד ושם: ואהבת . . אהוי"ר דאת כולל יראה. (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ג־ד).

90) כל המאריך באחד . . ושנותיו: ברכות יג, ב.

91) ישראל . . כי שרית: וישלח לב, כט.

נפש החיונית הנמשכת מבחי׳ הדבור כנ״ל [אות ב׳] ויש בה ג״כ שכל ומדות כו׳ ואומר שמע ישראל לבחי׳ נפש האלהית שהיא חלק אלוה ממעל[82] ע״כ עלי׳ להתבונן בזה. ומהו ההתבוננות היינו הוי׳ אלקינו שתתבונן בזה גופא איך ששרשה מאד נעלה למעלה מכל צבא השמים ומלאכים כו׳ כי היא חלק אלוה ממעל מעלמא דאתכסיא עד שהוי׳ אלקינו ממש, ואח״כ יתבונן איך שהוי׳ אחד דהיינו שהשמים והארץ וכל אשר בהם שנמשכו מבחי׳ הדבור שזהו ענין ד׳ דאחד כולא קמי׳ כלא חשיב[44], וכשיתבונן היטב בכ״ז בעומק הדעת אזי ממילא יומשך בחי׳ ואהבת דהיינו האהבה הטבעית בחי׳ אהבת הבן אל האב כי הוא אבינו האמיתי, וזהו פי׳ הוי׳ אלקינו כנ״ל.

ד **אמנם** הנה הנפש אלקית ירדה בתוך הגוף, והנפש החיונית מושך לתאוות העולם נגד הנה״א הנמשכת למקורה ושרשה, והמלחמה ביניהם עצומה בזה וירידה היא אצלה, אך הירידה צורך עלי׳ היא[92] היינו שתתחזק ותנצח את הנה״ב שתתפשט הנה״א בכל רמ״ח אברי הגוף[93] ויתאוה בחילא יתיר להדבק באחד והיינו בכל לבבך בשני יצריך[94] והוא עד״מ כמו אב המתרחק מהבן כדי שיצטרך להתקרב אליו, כי מחמת הריחוק מתגבר האהבה יותר בחילא יתיר. וזהו עיקר ענין האהבה מה שרוצה להתקרב אל הדבר ולהמשיכו אליו, וכן הנפש מחמת היותה בגוף ונה״ב המושכים אותה להתרחק ממקורא ושרשה הנה בהתחזקה עליהם בחילא יתיר תתעלה ליכלל במהו״ע ית׳ למעלה מעלה משרשה הראשון שהי׳ קודם ירידתה בעוה״ז שהיא בבחי׳ מח׳ כנ״ל, וע״י בחי׳ בחילא יתיר שבגוף תתעלה יותר, וכמארז״ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש[95] שיתעלו לבחי׳ קדוש ומובדל, והיינו לאשתאבא בגופא דמלכא[96] שהוא למעלה מבחי׳ מחשבה כו׳, כי מח׳ הוא בחי׳ לבוש[97] כלבוש תחליפם[98] שפושט מחשבה זו ולובש מחשבה אחרת. וז״ש בת״ז לבושין תקינת לון[99] דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא כו׳, דהיינו בחי׳ מחשבה שנק׳ לבושין, אך אח״כ אמר שיש בחי׳ גופין דאתקריאו גופין לגבי לבושין כו׳ דהיינו שכמו בגשמיות עד״מ הלבוש הוא חיצוני ואין ערוך כלל להגוף שמיוחד עם הנפש ממש והיו לאחדים, משא״כ הלבוש פושט ולובש כו׳, כן אין ערוך כלל לבחי׳ שרש הנשמה שהי׳ מתחלה רק מבחי׳ לבושין, לכמו שתתעלה אח״כ ע״י ירידתה בגוף לאשתאבא בגופא דמלכא

---

92) הירידה צורך עלי׳ היא: **ראה הנסמן באוה״ת עקב ע׳ תפא.**

93) רמ״ח אברי הגוף: **אהלות פ״א, מ״ח.**

94) בכל לבבך בשני יצריך: **ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ע׳ לב. וש״נ.**

95) עתידים צדיקים . . קדוש: **ראה ב״ב עה, ב. ראה גם לעיל המשך מי יתנך כאח לי פ״ז. וש״נ.**

96) לאשתאבא בגופא דמלכא: **זהר ויחי ריז, ב. ראה גם סה״מ תר״ם ח״א ע׳ צז. וש״נ.**

97) מח׳ . . לבוש: **ראה תניא פ״ד. לקו״ת ש״ש סה, ד. בהערה הבאה.**

98) כלבוש תחליפם: **תהלים קב, כז. ראה תו״א יתרו עא, א. ביאוה״ז וישב כא, ג. שעה״י קלו, ב. שע״ת קיב, ד.**

99) בת״ז לבושין תקינת לון: **בהקדמה יז, א. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת.**

שאז היא מתעלה לבחי' קדוש ומובדל כמו שעד"מ הגוף מיוחד עם הנפש כו', ואף שאין למעלה דמות הגוף ח"ו רק שהוא עד"מ. וגם יובן זה ממשל רוחני מבשרי אחזה[100], כי המחשבות תמיד מתחלפות ואין נכנסין כ"כ בגוף האדם ר"ל בפנימיותו, אך הדבר שהוא מעמיק להתבונן בו ונוגע לעצמיותו נכנס בכל גופו ר"ל בפנימיותו, כמ"כ עד"ז ישכיל האדם ההפרש בין בחי' לבושין שהם רק בחי' חיצוני' לבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא שהוא בבחי' פנימי'. ובכדי להגיע לבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא הוא דוקא ע"י בחילא יתיר בניצוח המלחמה עם הנה"ב והגוף.

והנה המלחמה הזאת אינו יכול לנצח כ"א ע"י ק"ש ותפלה דוקא כדכתיב ויקח רמח בידו[101] שהוא בחי' רמ"ח תיבין[102] שבק"ש[103], וכמ"ש ג"כ רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות[104] כו', וזהו אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי[105] ותרגומו בצלותי ובבעותי, כי האמורי הוא היצה"ר שאומר תמיד בלי הפסק, היינו המחשבות זרות[106] שאינם נחים תמיד, ומצינו אמירה בלב כמ"ש ויאמר המן בלבו[107] כו', ונק' ג"כ היצה"ר מלך זקן וכסיל[108], וסימן לשטות מילין[109] שאומר תמיד שטותים כו', וצלותי ובעותי הן בחי' בחרבי ובקשתי לנצח היצה"ר וכמ"ש בזהר שעת צלותא שעת קרבא[110], וקודם התפלה אין הנפש שולטת בגוף רק במוח מצד המלחמה, וזהו ענין אשר נשמה באפו[8], ומה שהוא דוקא בתפלה והגם שת"ת כנגד כולם[111], היינו כי ודאי ת"ת כנגד כולם דאורייתא היא היכלא דמלכא עילאה[112] וכשלומד תורה הרי כביכול הוא בהיכל א' עם

---

100) מבשרי אחזה: **איוב יט, כו.**

101) ויקח רמח בידו: **בלק כה, ז.**

102) רמח . . רמ"ח תיבין שבק"ש: **ראה זהר עקב רבע, א. לקו"ת תצא לח, א ובהנסמן במ"מ לשם. סה"מ תרמ"א ע' ח. וש"נ.**

103) רמ"ח תיבין שבק"ש: **ראה תנחומא קדושים ו. שערי זהר לשם קסד, ד. ראה גם לעיל מאמר ד"ה והבריח התיכון ספ"ג.**

104) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות: **תהלים קמט, ו. ראה גם תו"א ויחי קב, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תח וט"ע תפו ואילך. וש"נ. שמות ח"א ס"ע נד־נה. וש"נ. תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר ע' רא. במהדורת אותיות מרובעות] בא ח"א קח, ג.**

105) אשר לקחתי . . בחרבי ובקשתי: **ויחי מח, כב ובתרגום אונקלוס.**

106) האמורי . . שאומר תמיד . . המחשבות זרות: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' פג. אוה"ת ויחי כרך ו ע' תתשכז ואילך. וראה גם תו"א ויחי קב, ג־ד.**

107) ויאמר המן בלבו: **אסתר ו, ו.**

108) היצה"ר מלך זקן וכסיל: **ראה קהלת ד, יג וברש"י שם. קה"ר שם. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואני הנני מחזק פיסקא והענין כי ענין. וש"נ.**

109) וסימן לשטות מילין: **זהר ינוקא בלק קצג, ב.**

110) בזהר שעת צלותא שעת קרבא: **מובא בכ"מ בשם הזהר. ראה זהר רע"מ פינחס רמג, א. ויחי רמ, ב. ת"ז תי"ג כט, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תכח. תו"ח ויקהל ח"ב תטו, ד ובהנסמן בהנ"ל.**

111) שת"ת כנגד כולם: **פאה פ"א, מ"א. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' י. וש"נ.**

112) דאורייתא היא היכלא דמלכא עילאה: **ראה זהר ויקהל ר, רע"א. ראה גם תו"ח [שמות כת"י ר"ש סופר ע' רנה. במהדורת אותיות מרובעות] בשלח קפ, א.**

הקב״ה, ולכן ארז״ל שאין להקב״ה בעולמו אלא ד״א של הלכה[113], אמנם מ״מ צ״ל מקודם הק״ש ותפלה שהוא בחי׳ סולם[114] מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה[115] שזהו ענין ניצוח הנה״ב והגוף, דהיינו אע״פ שמוצב ארצה בנה״ב והגוף מ״מ ע״י ק״ש ותפלה מגיע ראשו השמימה כו׳, ועי״ז כשלומד אח״כ תורה ממשיך גילוי אור א״ס ב״ה, וזהו שאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי[116] כדי שילמוד תורה אחר התפלה, וז״ש אח״כ והיו הדברים[117] כו׳ ודברת בם כו׳, כי במה יוכל להדבק בא״ס ב״ה, ולזה כתיב ודברת בם כי בהדבק באותיות התורה[118] הן תשב״כ והן תשבע״פ הוא ממש דבוק בו ית׳, כי הן הן אמרותיו הטהורות כדאיתא בגמ׳ הקב״ה אומר ומשה כותב[119] כו׳, וגם תשבע״פ ג״כ אמר לו הקב״ה כדאיתא בגמ׳ שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש[120] כו׳. ובזה יובן ענין לא תאכלו על הדם[2] קודם שתתפללו על דמכם כו׳, ויש לתמוה הלא ת״ת כנגד כולם ולמה מותר לאכול קודם ת״ת[121]. והענין כי מדת כתר שהיא בחי׳ רצון[122] כולל כל המדות[123] כו׳, כמו מדת כעס אם לא הי׳ רצונו בזה לא הי׳ כועס, וכן השמחה והעצבות תלויים ברצונו כו׳, והדם הוא הנפש[124] שהוא הרצון[125] ויש ב׳ נפשות[126] כידוע דהיינו ב׳ רצונות שהם הפכיים כו׳ ולהתלבש א׳ בחבירו מוכרח שיבוטל רצון א׳ לחבירו ויוכלל בו כי א״א להיות ב׳ רצונות הפכיים כו׳ [משא״כ שאר המדות]. ובק״ש קבלת מלכות שמים בכל נפשך[127] שמוסר הרצון הגשמי שלו בשכלו ולבו גם הוא נכלל ברצון א׳ לה׳ ממילא אתכפייא סט״א כו׳, והוא ענין

---

113) שאין להקב״ה . . ד״א של הלכה: ראה ברכות ח, א. לעיל מאמר ד״ה ואהבת את הוי׳ אלקיך פ״ו. וש״נ.

114) הק״ש ותפלה . . סולם: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויאמר ה׳ אל אברם לך לך רפ״ג. וש״נ.

115) סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה: ויצא כח, יב.

116) אבא בנימין . . סמוכה למטתי: ראה ברכות ה, ב. ראה גם לקו״ת שה״ש כ, רע״ד. ברכה צו, ב. ואתחנן ד, א. תו״ח [שמות כת״י ר״ש סופר ע׳ תקיז. במהדורת אותיות מרובעות] תצוה ח״ב שנ, ב ואילך. סה״מ תרכ״ז ע׳ רפח בשולי הגליון. תרמ״א ע׳ קפו.

117) והיו הדברים: ואתחנן ו, ו.

118) ודברת בם . . באותיות התורה: ואתחנן ו, ז. ראה גם לעיל מאמר ד״ה להבין ביאור ענין מארז״ל יפה שע״א פ״ה. וש״נ.

119) הקב״ה אומר ומשה כותב: ראה ב״ב טו, א.

120) מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש: ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ״ב, ה״ד. סה״מ תרל״ח ע׳ תקכ. וש״נ [ושם נדפס תשל״א. וצ״ל: תשל״ז]. סה״מ מלוקט ו ע׳ קיט ואילך. הדרנים על הרמב״ם וש״ס ע׳ שד ואילך.

121) מותר לאכול קודם ת״ת: ראה גם מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשמז. סה״מ תרמ״א ע׳ רצב.

122) כתר שהיא בחי׳ רצון: ראה פרדס שער עצמות וכלים שער ד, פ״ח. שער הצחצחות שי״א, פ״ה. פ״ו. אגה״ק סכ״ט. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקעג. וש״נ.

123) כתר . . רצון כולל כל המדות: ראה גם ביאוה״ז ויחי לו, ד ואילך. שעה״י קכב, א. קכג, א.

124) והדם הוא הנפש: פ׳ ראה יב, כג.

125) הנפש שהוא הרצון: ראה לקו״ש לך ח״ב ע׳ 456. שע״ת נג, ב ואילך ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח וארא ח״א עט, ג. וש״נ.

126) ב׳ נפשות: ראה תניא פ״א.

127) בכל נפשך: ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א. ספרי ואתחנן שם.

מסירת נפש כידוע מה לי קטלא כולה[128] כו', ולכן באכילה שנעשה הדם מהזך שבה כו' ואח"כ במוסרו הנפש שבדם לנפש העליון חלק אלוה כו' מתעלה המאכל כו', ולכן עיקר הקפידה באכילה קודם התפלה דוקא, כדי שמתחלה יהי' השראת רצון הנפש בנפש שבדם ואזי ע"ז אח"כ יתעלה המאכל, וזהו לא תאכלו על הדם פי' כשהנפש העליון עדיין על הדם ולא בתוכו ולא נתלבשה להיות א' בביטול הנפש התחתון כו', אבל תלמוד תורה למעלה מן התפלה שהוא מלמעלה למטה כידוע לא שייך לה ענין זה לכן מותר באכילה קודם תלמוד תורה.

ו **והנה** אח"כ בפ' שניה כתיב ואספת[129] דגנך[130], ולכאורה הוא מיותר כי מה לי אם יאסוף אם לאו מאחר שכתוב אח"כ ואכלת ושבעת[131]. אך הוא לשון ציווי שיאסוף את הכל לכוונת עבודתו ית' כנמצא בגמרא שהראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי[132], ולמה לא נאמר שהרבו בתורה ומיעטו במלאכה, אלא הענין כי אע"פ שעשו המלאכה די צרכם אך עיקר כוונתם הי' בשביל התורה כדי שיוכל לעסוק בתורה ולהדבק באחדותו ית', ועד"ז הוא הציווי ואספת דגנך כו', שיאסוף הכל לכוונה אחת שהוא בחי' אחד ואהבת[130] ודברת בם כו'.

אח"כ אמר פ' שלישית שיש בה יציאת מצרים, כי שמא תאמר איך אוכל להתחזק ולנצח הנה"ב כנ"ל, אחרי שעוונותיכם מבדילין[133], וכמבואר הפי' באגה"ת פרק ה' בפי' ויפח באפיו נשמת חיים[134], כמו שעד"מ[135] כשהאדם נופח לאיזה מקום אם יש איזה דבר חוצץ ומפסיק בנתיים[136] אין הבל הנופח עולה ומגיע כלל לאותו מקום ככה ממש אם יש איזה[137] דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחי' הבל העליון[135] וזהו ענין עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם[138] [משא"כ דבר אחר גשמי או רוחני אין מפסיק כו' ע"ש], וכיון שכן איך יוכל לנצח המלחמה עם הנה"ב, אך זה אינו כי הגם שהאמת כן שעוונות הם מסך מבדיל היינו כשאינו שב ומתחרט עליהם אך מאחר שעשה תשובה היינו החרטה גמורה בלב שלם ופורש מדרכיו הרעים אין מעשיו הראשונים מעכבים את העבודה מעתה, ולזה אמר אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ כו' אני הוי' אלקיכם[139] כי כמו שהוצאתי

---

128) מה לי קטלא כולה: ב"ק סה, א.

129) ואספת דגנך: עקב יא, יד. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' יא ובהנסמן שם.

130) ואספת דגנך . . אחד ואהבת: ראה תו"א תרומה פ, ב.

131) ואכלת ושבעת: עקב שם, טו.

132) עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי: ברכות לה, ב.

133) שעוונותיכם מבדילין: נסמן בסמוך הערה 138.

134) ויפח באפיו נשמת חיים: בראשית ב, ז.

135) כמו שעד"מ . . הבל העליון: לשון אגה"ת המצויין בפנים.

136) בנתיים: בתניא: בינתיים.

137) איזה: שם ליתא.

138) עוונותיכם מבדילים . . אלקיכם: ישעי' נט, ב [ושם ובאגה"ת כאן: עוונותיכם היו מבדילים].

139) אני הוי' אלקיכם . . אני הוי' אלקיכם: שלח טו, מא.

ממצרים שהיו ישראל שקועים במ"ט שע"ט[140] אני אני הוא ג"כ עתה, כי בכל יום יש בחי' יצ"מ[141] הגם שזה הי' זמן כביר אך הוא ית' למעלה מהזמן, וחייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים[142], כי בכל יום הוא בחי' יצי"מ, רק שיחפוץ לזה.

אח"כ בא הברכה אמת ויציב שהיא מדאורייתא[143] כי יש בה ט"ו ווי"ן[144] שהם המשכות להמשיך עליו אחדותו ית' [וכמ"כ ביצי"מ הכללי בליל פסח אומרים ט"ו מעלות טובות[145] למקום עלינו שהם ג"כ ט"ו המשכות כי ההמשכה והשפעה נק' טוב כו'], אך מחמת שהתורה קיצרה מאד בזה היינו הפסוק שמע ישראל[14] לזה הוסיפו והקדימו חז"ל שתים לפניה[146] ובא בהם בארוכה בענין ההתבוננות לעורר היראה ואהבה ביוצר אור ואהבת עולם, ביוצר אור הוא הרחב הביאור איך הוא ית' מחי' את כולם והאופנים וחיות כולם משבחים באימה ויראה כו' והם בחי' הנבראים שנבראו מבחי' דבר ה' שנרמזו בק"ש בקצרה בתיבת אחד כנ"ל אות ב', וחז"ל ביארו זה בברכת יוצר אור, וברכת אה"ע חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו מדבר בנשמות ישראל ששרשן למעלה מבחי' הדיבור כנ"ל בפי' הוי' אלקינו כו', ואח"כ וקרבתנו מלכנו לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ע"י הירידה צורך עלי'[92], ובהמשך הזמן שנתמעטו עוד הלבבות וראו שאין די בזה הוסיפו עוד פסוד"ז[147] להתבונן במעשה ה' ונפלאותיו, ולכן הקדימו לפני ק"ש כדי שיבואו בק"ש לקיום בחי' ואהבת כו'.

140) ממצרים . . שקועים במ"ט שע"ט: ראה ז"ח יתרו לא, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' קמב. וש"נ.

141) בכל יום יש בחי' יצ"מ: ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות רפ"ה. וש"נ.

142) וחייב אדם . . יצא ממצרים: פסחים קטז, ב (במשנה).

143) אמת ויציב שהיא מדאורייתא: ראה ברכות כא, א ובתוס'.

144) אמת ויציב . . ט"ו ווי"ן: ראה זהר חדש רות עח, א. שבלי הלקט ענין תפלה סט"ז. דעת זקנים פקודי לח, כא. שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סס"א, ס"ד. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פכ"ח. תו"ח וישב רי, א הערה 14.

145) בליל פסח אומרים ט"ו מעלות טובות: ראה גם לעיל מאמר ד"ה כמה מעלות טובות בריש המאמר ובהערה 106.

146) שתים לפניה: ברכות יא, סע"א במשנה.

147) ובהמשך הזמן . . הוסיפו עוד פסוד"ז: ראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סנ"א, ס"א; ס"ב. לקו"ת תבוא מב, ד. תו"ח פקודי ח"ב ע' תמה [ושם: אנשי כנה"ג]. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' תנא. וש"נ. תרמ"א ע' יב. ע' שפז.

בס"ד

קיצורי[1]

להבין ענין נפש[2] אלקית

ובו ו פרקים

א) **קודם** התפלה נקרא האדם דם שבתוכו נה"ב וע"י התפלה מתפשט הא' נה"א, ויקשה א) ק"ש מדאורייתא והל"ל לאקדומי לברכות שהם מדרבנן, ב) למה קדימת פסוד"ז, ג) מהו דכל א' אומר לעצמו שמע, ד) למה מז'[3] ב"פ הוי', ה) במה מתעורר האהבה מאמירת שמע.

ענינים. א הנה"ב, דם. ב הנה"א אדם. ג ק"ש מדאורייתא.

ב) **הד'** רבתי דאחד דיבור העליון, בראשית, שמים וארץ וכל צבאיהם ונפרטו בהט' מאמרות, ח' ז' רקיעים וארץ וד"ר העולם בטלים להא', מקום, א) מקומו של עולם, ב) סובל הכל, דיבורו ית' אינו נפרד, בריאה בחיק הבורא, חידוש הישנות, הכל בטל, חזקים כיום הבראם, כח הא"ס שבנבראים, ולהיות המשכת החיות דאח"ד הוא ע"י הד' אותיות כנ"ל.

ענינים. ד' דאחד דיבור העליון מא' בראשית. מקומו של עולם א) ו' קצוות, ב) סובל הכל, דיבור העליון מחובר, בריאה בחיק הבורא.

כח הא"ס שבנבראים.

ג) **ס"ר** נש"י מכוונים לס"ר אותיות שבתורה, וישראל עלו במח', הנשמה ניצוץ א"ס, שכל הוא נברא ואינו יכול להשיג, אהבת ה' עצמית, טהורה טהר עצמי, טהירו עילאה, ובאה ע"י בראת יצרת כו', אלקינו נשמה ובאה ע"י הצמצום דד' אותיות הוי', שמע הבנה, תבונה מולידים אהוי"ר בן ובת, יום אחד, שנה אחת, וכל[4] אומר לעצמו שמע התבונן ישראל במעלת הנה"א כי הוא ניצוץ אלוקה, ה' אלקינו, ויכיר באחדותו ית' בבריאה ובמילא יהי' ואהבת.

ענינים. ס"ר נשמות מכוונים לס"ר אותיות שבתורה, שכל נברא אינו יכול להשיג הבורא, טהורה טהר עצמי, נשמה אלקינו, נה"א ישראל, שמע ישראל, הבנה במעלת הנה"א.

1) קיצור: נרשם בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ על נייר קטן מב' צדדיו ונרשמו רק ג' פרקים. הי' מונח בלקו"ת לג"פ שעם הגהות הר"ש סופר.

2) נפש: בריש המאמר הנפש.

3) מז': = מזכירים.

4) וכל: אוצ"ל: וכל אחד.

כי תשא כו'[1] בני מאמינים, האמונה דנש"י בממכ"ע וסוכ"ע, מהו"ע מחצית השקל, אומרו עשרים גרה ומחצית כו' ולמה העשיר והעני שוים כו', ישראל מאמינים ומשה רע"מ מהו"ע האמונה, מאמינים כל מה שברא בעולם כו' ובל' הגמ' מה הנשמה ממלא כו' יש התחלקות ראש ורגל כמו"כ בעולם יש מקומות כו' סוכ"ע מקיף את השמים כו' מלא, לא מקיף מלמעלה כי בזה אינו[2] שייך התחלקות, מדות ועיקר האמונה בסוכ"ע[3] והכח על האמונה, מח' ודיבור, ד השפעה בקירוב מח' לגבי' עצמו, דש ה ך ובזה הם שוים ומתחלקי' שלא לדבר כו' מח' שהשפעתו ולכן עיקר הציווי ע"ז כו' אך לא כו' עיקר ההתהוות[4] מהמח' ונפרטו בע"מ כדי שיתהוו העולמות, העולמות מהמח' הם על ישראל עלו במח' לכן התהוותם בבריאה יש מאין תמיד כו' ומ"מ הוא במדרי' השייך לעולם, כמו הארץ כגרגיר חרדל כו' אבל גבי האבות כתי' וארא כו' באל שדי שאמר לעולמי די, אפי' בש' הוי' השגור[5] ומ"ש ושמי ה' לא כו' באמת הלא מצינו ש' הוי' כו' אך ויקרא ה' ה' כו' וזהו לא הודעתי כו' ושם הי' האמונה שלהם, וע"ד הקבלה אמן בגי' ה' אד' כו' זכור רחמיך כו' אבל האמונה דאבות בבינה, התגלות עתיק כו', אך כללות האמונה מקיף גנבא אפום מחתרתא כו' והעבודה[6] להמשיך דעת בהאמונה דבריאה יש מאין, אין לך עשב מלמטה כו' והתהוות הגשמי' מהרוחני

1) כי תשא כו': **רשימת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב — כנראה ראשי פרקים מד"ה כי תשא שנדפס לעיל ע' קסד ואילך.**

צילום כתי"ק הגיע לידינו לאחר סידור הספר לדפוס, וחסרות בו כמה תיבות וכו'. ולע"ע לא נתברר אם הר"פ לא נרשמו יותר, או שלא הגיעו אלינו.

2) כי בזה אינו: **תיבות אלו אינן ברורות.**

3) בסוכ"ע: **תיבה זו אינה ברורה.**

4) ההתהוות: **תיבה זו אינה ברורה.**

5) השגור: **תיבה זו אינה ברורה. אולי השגה.**

6) והעבודה: **תיבה זו אינה ברורה.**

הוספות

א) ליקוט מתוך כתבי רבותינו אודות שנת תרמ"ב.

ב) סקירה קצרה מחתונת בנו הרמ"מ.

ג) מפתחות.

ד) פאקסימיליות.

הוספה א

ליקוט מתוך כתבי רבותינו אודות שנת תרמ״ב

— א —

אגודת חסידים

בחורף תרמ״ב הי׳ עת צרה לישראל במדינת רוסיא[1], והוד כ״ק אאזמו״ר הרה״ק שמואל[2] זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, ישב כמה זמן בעיר המלוכה פטרבורג והשתדל בעניני הכלל, והיו אצלו כמה וכמה אסיפות מגדולי העסקנים.

באחת האסיפות שאל אחד מחברי האסיפה, מה חידש הוד כ״ק רבינו הזקן זצוקללה״ה נבג״ם זי״ע בזה אשר יסד אגודת חסידים.

ענה הוד כ״ק אאזמו״ר הרה״ק מוהר״ר שמואל זצוקללה״ה נבג״ם זי״ע:

הוד כ״ק אאזמו״ר רבינו הזקן זצוקללה״ה נבג״ם זי״ע חידש בענין התיסדות אגודת החסידים, כי האדם יודע שחסר לו ואשר החסרון הוא חולי.

והאיש היודע שהוא חולה, יחפש רפואה, והרופא חולים ית׳ ישלח לו רפואה ויבריא, אבל לא כן במי שאינו יודע שחסר לו דבר, לכן אמר החכם אשר את כל החולים ירפא משיח חוץ משוטה, לפי דאינו יודע שהוא חולה.

השוטה הנה לא זו בלבד שאינו יודע שהוא שוטה, אלא עוד הוא חכם בעיני עצמו, והיינו דלבד זאת שאינו רואה שום אור כי טוב, אלא עוד חושב את החשך לאור[3].

— א —

1) ראה גם לקמן ע׳ תצב. ע׳ תצג.

2) אולי צ״ל: הרה״ק מוהר״ר שמואל. כמובא בסמוך בפנים.

3) קונטרס תורת החסידות ע׳ 19; אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״ד ע׳ שלא.

— ב —

בחירות לועד יהודי*

בע"ה, יום ב' שושן פורים תרמ"ב ליובאוויטש

כבוד הרב המופלג בתו"י י"א חכם השלם דורש טוב לעמו כש"ת מו"ה יעקב הלוי ליפשיץ שלום וכטו"ס!

יקרתו לכ"ק מן ג' ט' לחו"ז נכון הגיעו, ונצטוויתי להשיבו, כי טוב ויפה עשה להודיע דבר נחוץ בעתו; כמו"כ יבוקש לימים הבאים להודיע מתהלוכות הענינים אשר יודעו בהקדם. לוויטעבסק עדיין לא הגיע הדרישה לבחור, יכול היות מפני היות שם בפ"ב הרז"ו כהן והר"ח לוריא לא ידרשו בזולתם, ובגוף הענין מסתמא נשתדל בכל אשר ימצא ידינו לעשות לטובת הענין.

ויקבל החיוה"ש כנפשו ונפש הדו"ש בלונ"ח

בשם כ"ק אדמו"ר **מהר"ש שניירזאהן** שליט"א

— ב —

*) נדפסה באגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש ע' כה עם ההערות דלהלן.

נדפסה בס' מחזיקי הדת (מאת מקבל האגרת שלפנינו) ע' 28 ובקובץ יגדיל תורה נ.י. חוב' מז סי' סח. ונכתבה ע"י מזכירו של רבינו.

לתוכן הדברים ראה זכרון יעקב (להנ"ל) ח"ג ע' 90. ס' ויטבסק טור 260. וקיצורם של דברים:

לאחר שהתחילו הפרעות ביהודים בעיירות רוסיא, בשנת תר"מ ואילך, נוסד ועד יהודי בפטרבורג לטכס עצות להשקטת הפרעות. ראש הועד הברון נפתלי הערץ גינזבורג קרא אסיפת יהודים לפ"ב באלול תרמ"א, ע"פ רשימת הקרואים שהכין בעצמו, מעסקנים הקרובים ללבו, והאסיפה לא הוכתרה בהצלחה. אח"כ נקראה אסיפה שניה לאייר תרמ"ב, ונכתב לקהלות ישראל ברוסיה שיבחרו מתוכם נציגים: שהן הבחירות הנזכרות באגרת שלפנינו.

בתו"י י"א: **בתורה ויראה ירא אלקים.**

מו"ה יעקב הלוי ליפשיץ: **הי' יד ימינו של הרה"ג ר' יצחק אלחנן, והרבה לעסוק בענין זה, וכשקיבל הידיעה ע"ד האסיפה השניה, ועל בחירת נציגי הקהלות, כתב על כך לרבינו, ועוררו להשתדל בדבר הנבחר מפלך וויטבסק, שליובאוויטש שייכת אליו. וע"ז משיבו רבנו באגרת שלפנינו.**

וכטו"ס: **וכל טוב סלה.**

הרז"ו כהן: **ראש המתעסקים בוויטבסק באותה תקופה הי' מו"ה זאב וואלף כהן, שהי' מגיד שיעור בביהכ"נ המרכזי באיזור איזארי, והוא הי' מבקר לעתים קרובות בפ"ב להוודע מהנעשה ולהשתתף בישיבות העסקנים.**

נשתדל בכל אשר ימצא ידינו לעשות: **לפועל נתאספו בוויטבסק עסקני כמה עיירות, אח"כ נסעו לליובאוויטש להתייעצות עם רבנו, ומשם נסעו רובם לפטרבורג לאסיפה הכללית (וויטבסק ע' 90), וגם רבינו בעצמו נסע לשם זה כמה פעמים לפטרבורג (ס' התולדות — אדמו"ר מהר"ש (לכ"ק אדמו"ר) ע' 17 ואילך. (גליצנשטיין) ע' 52 ואילך).**

— ג —

פסח שני

אאמו״רי[1] סיפר לי מה שהיה בפסח שני — תרמ״ב — שאחרי התפילה נכנסו לאאזמו״ר[2] לחדר הכניסה — חדר 9 — והתחילו לשיר, היו אז אורחים מארץ־ישראל ר׳ ליב סלונים[3] ור׳ מרדכי דובי[4] סלאנים[5], מרוסיה הלבנה היה ר׳ חיים דוב — ווילנסקי[6] —, ר׳ זלמן לייבקעס — זלאטאפאלסקי[7] — מקרמנטשוג, ר׳ מאניש מאנעסזאהן[8] מפטרבורג, והיושבים*, מיד יצא

*) היושבים היו אז כעשרה אברכים בתוכם הרי״מ בעזפ׳[9].

— ג —

1) כ״ק אדמו״ר מהורש״ב.

2) כ״ק אדמו״ר מהר״ש.

3) ר׳ יהודה ליב סלונים. תקצ״ב? — כ״ז תמוז תרנ״ג. בנם הבכור של ר׳ יעקב כולי והרבנית מנוחה רחל. ראה אודותיו אגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב חלק א ע׳ ה וע׳ י. ספר הצאצאים ע׳ 101־103; 161־162. מפתח שמות אנשים בתולדות חב״ד בארץ הקודש. מגדל עז ע׳ רי.

4) ר׳ מרדכי דובער סלאנים. אחיו של הנ״ל (ת״ר־תרע״ו). ראה אודותיו במפתח שמות אנשים באגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב חלק ה; מהוריי״צ חלק יב; כרם חב״ד גליון ג; תולדות חב״ד בארץ הקודש; מגדל עז ע׳ רמג. לקוטי דיבורים ע׳ קכד־קכה. ספר הצאצאים ע׳ 102; 103 (ושם גם תמונתו).

5) סלונים . . סלאנים: כ״ה בההעתקה.

6) ר׳ יצחק חיים דובער ווילנסקי מקרמנטשוג (תקצ״ו־תקצ״ח — ב׳ ד׳חנוכה תרנ״ג). ראה אודותיו ספר השיחות תרפ״א ע׳ 14. וש״נ. תרצ״א ע׳ 148. תרח״ץ ע׳ 258. תרצ״ט ע׳ 300. קיץ ש״ת ע׳ 94; ע׳ 93. תש״ג ע׳ 139. מפתח שמות אנשים בלקוטי דיבורים מערכת „חיים בער״ ווילענסקי; אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ חלק יב; חלק יד; תורת מנחם רשימת היומן (ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר חלק ט ע׳ רנה). ספר התולדות אדמו״ר מהר״ש ע׳ 166. פרדס חב״ד גליון ה ע׳ 61־76. מגדל עז ע׳ רכ. ספר הזכרונות דברי הימים (גורקאוו) ע׳ יט ואילך. רשימות הרב״ש ע׳ מד. ס׳ ניצוצי אור (מרשימות הר״א וינגרטן) ע׳ 75, 106, 201, 217. תולדות חב״ד ברוסיא הצארית ע׳ קע ואילך.

7) ר׳ שלמה שניאור זלמן זלאטאפאלסקי. ראה אודותיו ספר המאמרים תרל״ו ח״ב ע׳ תקצ (לע׳ מד). אגרות קודש מאת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב חלק ד ע׳ קל. ספר השיחות תרפ״ז ע׳ 114. וש״נ. מפתח שמות אנשים באגרות קודש מאת כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ חלק יב; חלק יד; ספר השיחות תש״ז; תורת מנחם רשימת היומן מערכת „שלמה שניאור זלמן״. ספר התולדות אדמו״ר מהר״ש ע׳ 66. שיחת יום שמח״ת תשט״ו ס״כ. ספר הזכרונות דברי הימים הנ״ל ע׳ יט.

8) ר׳ מנחם מאניש מאנעסזאהן. ראה אודותיו אגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ חלק ד ע׳ קפ. וש״נ. מפתח שמות אנשים באגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהורש״ב חלק ה; מהוריי״צ חלק יב; תורת מנחם רשימת היומן. וש״נ; כרם חב״ד גליון ג; תולדות חב״ד בארץ הקודש. לקוטי דיבורים ע׳ 1588. ספר השיחות תד״ש ע׳ 83. שיחת שמבה״ח סיון תשי״ב ס״ט (אגרות קודש כ״ק אדמו״ר חלק כא ע׳ קכח). רשימות הרב״ש ע׳ עד. זכרון לבני ישראל ע׳ כב. שבועון כפר חב״ד גליון 798 ע׳ 36 ואילך. ס׳ ניצוצי אור ע׳ 43, 201.

9) הרב יעקב מרדכי בעזפאלאוו (י״ב אייר

לויק** ואמר שהרבי הורה ללכת לרבנית[11] לזאל ולהתוועד. הלכנו אל האמא[11] לזאל מהמדרגות, שרנו ולקחנו מעט משקה, זה ארך בערך שעה, נכנס האבא[2] ואמר חסידות. זה ארך זמן מסויים והוא הלך והעולם נשאר להתוועד. אני עם יעקב מרדכי[9] הלכנו לחדרי לחזור את המאמר, הגם שזה היה מאמר של שבת[12], עם כמה הוספות, אבל מילה של הסבא היינו צריכים טוב להבין[13].

**) משרת הראשי[10].

תרט״ו—ל׳ תשרי תרע״ו). ראה אודותיו ספר השיחות תורת שלום ע׳ 189. וש״נ. במפתח שמות אנשים באגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב חלק ה; מהוריי״צ חלק יב; לקוטי דיבורים חלק ד; ספר השיחות תרפ״ח־תרצ״א; תרצ״ו־חורף ת״ש [כמצויין ב„אהלי ליובאוויטש" אדר ב תשנ״ה]; תש״ו־השי״ת; תורת מנחם רשימת היומן. וש״נ; כרם חב״ד גליון ג; תולדות חב״ד בארץ הקודש. ספר השיחות קיץ ש״ת ע׳ 26; ע׳ 31; ע׳ 110. תש״א ע׳ 142. תש״ג ע׳ 138; ע׳ 157; ע׳ 169. תד״ש ע׳ 17־18; ע׳ 84; ע׳ 145. לקוטי שיחות ח״א ע׳ 138; כ׳ מ״ח כרך טו ע׳ 502. שיחת י״ג תשרי תשי״ב ס״ה; שמבה״ח שבט תשי״ב ס״ו; אחש״פ תשי״ג סכ״ד; כ׳ מנ״א תשי״ג ס״ה; כ״ד טבת תשט״ו ס״ה; אחש״פ תשט״ו סכ״ג; י״ג תשרי תשי״ט ס״ה; ש״פ קדושים תשי״ט ס״ה; יו״ד שבט תשכ״ב סי״ד; ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר חלק ה ע׳ קנה. זכרון לבני ישראל ע׳ יח וע׳ רו. רשימת כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ „דברי ימי הרבנית רבקה" (נמצאת בדפוס) קרוב לסופה. ס׳ ניצוצי אור ע׳ 126־125.

10) ר׳ לוי יצחק אידלעוויץ. הנק׳ גם „ר׳ לויק דער מילכיגער" גבאי ראשון של כ״ק אדמו״ר מהר״ש. ראה אודותיו במפתח שמות אנשים באגרות קודש אדמו״ר מהר״ש; מהוריי״צ חלק ד מערכת „לוי"; תורת מנחם רשימת היומן. לקוטי דיבורים ח״א ע׳ לו וע׳ קו. ספר השיחות תרצ״א ע׳ 55; תד״ש ע׳ 18. מגדל עז ע׳ ריד.

11) הרבנית רבקה בת חי׳ שרה בת כ״ק אדמו״ר האמצעי ובעלה ר׳ אהרן בר׳ משה משקלאב (תקצ״ג? י׳ מ״ח תקצ״ה?—י׳ שבט תרע״ד). ראה אודותה „היום יום" בתחילתו ב„שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" ס״ד; י׳ שבט. מפתח שמות אנשים באגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהר״ש; מהורש״ב חלק ה; מהוריי״צ חלקים יב־יד; ספר השיחות תורת שלום; לקוטי דיבורים חלק ד; ספר השיחות תר״פ־תרפ״ז; תרפ״ח־תרצ״א; תרצ״ו־חורף ת״ש [כמצויין ב„אהלי ליובאוויטש" אדר ב תשנ״ה]; תש״ו־השי״ת; תורת מנחם רשימת היומן. וש״נ; זכרון לבני ישראל; רשימות הרב״ש (לפי הנסמן במפתחות); מגדל עז ע׳ רמג; כרם חב״ד גליון ג. תולדות אברהם חיים ע׳ כג־כד. לקוטי שיחות יתרו ח״א ע׳ 152. כ׳ מ״ח כרך ה׳ ע׳ 87; וירא ע׳ 321. שמות כרך יא ע׳ 191; י׳ שבט ע׳ 213. עשי״ת כרך יד ע׳ 382. שיחת ש״פ ויגש תשי״א ס״י; יו״ד שבט תשי״ב סי״ג ואילך; פורים תשט״ו סל״ו; יום שמח״ת תשכ״ו ס״ו; יו״ד שבט תשכ״ז ס״ב; כ״ה תשרי תש״ל קרוב לתחלתה; י״ג תשרי תשד״מ סי״ב. ספר השיחות תשמ״ח ח״א ע׳ 268; תשנ״ב ח״א ע׳ 300; ע׳ 301; ע׳ 306. ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר חלק כ (במפתח שמות); חלק כד ע׳ רכו; חכ״ז ע׳ סח.

12) פ׳ אחו״ק. ראה לעיל ע׳ שב ואילך.

13) תרגום חפשי מרשימת ליובאוויטש (נמצא בדפוס).

— ד —

סיום מס׳ בבא קמא

אור* ליום ד׳ פ׳ צו תרמ״ב על סיום אחי הרמ״מ[1] על מס׳ בבא קמא[2]

מסתתי אבנים אין בהם משם גזל[3]. וצ״ל א״כ מה א״ל הקב״ה למשה פסל לך[4] מאחר שאין בהם משום גזל ופי׳ מפני שהם הפקר ואינם שייכים להבעלים והאומן קרוב יותר לזה וא״כ למה צ״ל פסל לך. אך שם סנפירין[5] וכאן אמר אבנים סתם אבל שם הי׳ אבן טוב.

(והגם שלגבי למעלה אינו תופס מקום אפילו אבן טוב. זה שאל הרשב״ץ[6], והשיב) הרי עשאן למטה. דבאותן של מעלה לא הי׳ פסולת.

— ד —

*) הועתק מגוף כתי״ק כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע.

1) הר׳ מנחם מענדל. נולד וא״ו אדר תרכ״ז. שנת תרכ״ז היתה שנה מעוברת, ולע״ע לא נתברר באיזה אדר. ונקרא על שם זקנו כ״ק אדמו״ר הצ״צ — לקוטי שיחות הוספות חגה״ש כרך יג ע׳ 180.

ראה גם סה״מ תר״ם ח״א בדרושי הבר מצוה (בחלק המאמרים) ע׳ פט. (בחלק ההנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב) ע׳ חצר וע׳ שג. ספר התולדות — אדמו״ר מהר״ש (לכ״ק אדמו״ר) ע׳ 22 וע׳ 51. סה״ש תורת שלום בתחילתו הערה 2. ויש לציין שב„היום יום״ בתחילתו ב„שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו״ ס״ד בערכו כותב: ז׳ אדר תרכ״ז.

ראה אודותיו גם ספר השיחות תר״ץ ע׳ 96 הערה 45.

בפנקס חברת מלביש ערומים[א] משנת תרמ״ב נרשם: אור ליום א׳ מוצש״ק ג׳[ב] לחודש טבת שנת הנ״ל[ג] נתקבל לחבורת מצוה זו ה״ה האברך החתן המופלא כמר מנחם מענדל באדמו״ר שליט״א על אלו האופנים היינו דמי קדימה כתיקון וואכיר התחייבה אמו הרבנית תי׳ ליתן עבורו[ב] חמשה קט״כ[ד] בכשו״ש[ד] ולעת חתונתו יתקבל להיות כא״מ לכ״ד[ה] שבקדושה ולהניח בקלפי. וזכות המצוה יעמוד לו עע״ע[ו] ולראי׳ באנו על החתום.

2) חלק מהסיום נתבאר בלקוטי שיחות עקב כרך יט ע׳ 106 ואילך.

3) ב״ק קיט, סע״ב.

4) תשא לד, א. עקב י, א.

5) ראה הערה 9 בלקו״ש שם.

6) ר׳ שמואל בצלאל שעפטיל. ראה אודותו — התמים חוברת א ע׳ סז ואילך. חנוך לנער ע׳ 10. קונט׳ עץ החיים ע׳ 52. „היום יום״ ל שבט. בנוסף ללקוטי שיחות שם ע׳ 107; י׳ שבט כרך ב ע׳ 500; פינחס ע׳ 611; אבות כרך ד׳ ע׳ 1180; תזריע כרך ז ע׳ 311; יט כסלו כרך י ע׳ 240; כרך כב בהוספות ס״ע 356. ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר חלק יג ע׳ קנ; ועוד. ספר המפתחות לספרי כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ ע׳ ר וע׳ שכט. במפתח שמות אנשים בערכו בספר השיחות תורת שלום; ספרי השיחות תר״פ-תרפ״ז; תרפ״ח-תרצ״א; תרצ״ו — חורף ת״ש [כמצויין ב„אהלי ליובאוויטש״ אדר ב תשנ״ה];

א) ראה בקובץ יגדיל תורה [ברוקלין] גליון ס ע׳ שיג ואילך אודות פנקס מלביש ערומים שבליובאוויטש. מבית הגנזים ע׳ שמז ואילך.

ב) וכן צ״ל בקובץ יגדיל תורה שב׳ ס״ע שטז ואילך.

ג) תרמ״ב.

ד) קטנים כסף בכל שנה ושנה.

ה) כאחד מאתנו לכל דבר.

ו) עד עולמי עד?

למה בקדושה ג׳ אבות ובלעומת זה ד׳ אבות נזיקין. אך הנה איתא בטור ברקת דהעיקר הוא אחד וא״כ לא קשיא[7], עפעס דאַרף דאָך זיין ומה יכול להיות פחות מאחד והעיקר מבעה. ומאריך בזה שם דיש הוי׳ בלעו״ז[8] כו׳. וקצת מזה יש בס׳ קול ברמה ג״כ אך שם בקיצור ובטו״ב מאריך בזה. ומה שנק׳ אבות מפני שהם לעו״ז דקדושה לכן נק׳ אבות. ובד׳ נגעים ג״כ העיקר אחד ושם רוצה שהעיקר ב׳. והעיקר הוא בהרת. ומה שבנגעים[7] יש הרבה תולדות[9] יותר מבנזיקין[10] הוא מפני שעונג הוא כח היותר עליון מאהבה[11].

— ה —

אמירת שלשה קאפיטלאך תהלים

אין יאר תרמ״בי וועלכער איז באצייכענט בא אידן אין רוסלאנד מיטן נאמען „דער בלוטיגער אידישער פאגראם יאהר[2]״ האבן די גדולי ישראל עסקני הכלל, אונטער דער אנפירונג פון ליובאוויטשער רבי׳ן מוהר״ש געוואוסט פון דער „**מחשבת המן**״ מיט די גזירות פלענער, האבען אלע עסקנים איינשטימינג מחליט געווען וועגדן זיך צום כלל ישראל אז אין אלע בתי כנסיות ובתי מדרשות ישיבות חדרים און תלמוד תורה׳ס זאל מען זאגען די דריי קאפיטלעך תהלים[1] **כ״א כ״ב ס״ט.**

אין פערלויף פון א חדש צייט איז ב״ה דער מחשבת המן מיט זיין גזירות פלאן צושטערט געווארען[3].

— ו —

עסקנות הצבורית עשרים שנה

וואָס עס איז פאָרגעקומען אין די עטליכע חדשים פון זומער תרמ״ב, האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר די עסקנות הצבורי׳ וואָס דער זיידע האָט גיפירט במשך פון צוואָנציג יאָהרי, די ערשטע כלל אַרבעט זיינע איז גיוועזן בשנת תרכ״א ווען

תש״ו-ה׳שי״ת; אגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב חלק ה; מהוריי״צ חלק יב; תורת מנחם רשימת היומן; כרם חב״ד גליון ג. שיחת יום ב׳ דשבועות תש״י ס״ט; שמחת בית השואבה תשי״ב סכ״ה; כ׳ מנ״א תשי״ד ס״ט; שמחת בית השואבה תשט״ו סל״ה; שמחת בית השואבה תשי״ז סכ״ב; י״ג תשרי תשי״ט ס״ג; י׳ כסלו תשי״ט ס״ד. קונט׳ צדי״ק למלך ע׳ 82. ס׳ ניצוצי אור ע׳ 117, 168, 214, 246, 249, 250, 258.

7) ראה גם ספר הערכים חב״ד ח״א מערכת אבות נזיקין ע׳ לג.

8) ראה זהר רע״מ משפטים קיח, א.

9) ראה גם בענין מראות נגעים — נגעים פ״א, מ״ד.

10) ראה ב״ק ב, ב ואילך.

11) ספר התולדות — אדמו״ר מהר״ש (לכ״ק אדמו״ר) ע׳ 82.

— ה —

1) אין יאר תרמ״ב . . תהלים: ראה אגרות קודש שבהערה 3 ע׳ קלה ושם: תרמ״א.

2) ראה גם לעיל ע׳ תפז. לקמן ע׳ תצג.

3) אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״ב ע׳ קלג.

— ו —

1) ראה ספר התולדות — אדמו״ר מהר״ש (לכ״ק אדמו״ר) ע׳ 13.

ער איז צום דריטן מאָל געווען אין פעטערבורג און האָט זיך געטראָפען מיט עסקני הכלל און אויך מיט פערשידענע שרי המלוכה[2].

— ז —

מחלתו

כשהי' מהרשנ"ע בן יט'־כ' שנה הי' חולה: אַסך ווייסע שאַריקס בדם — זה הי' תוצאות מחלה קשה שחלה אז — ונתרפא ע"י הרופא הייבנטאַלי[1]. הצ"צ האט אַסך געטאן. האט זיך אויסגערעדט, אז ער ואלט געוואָלט חאטש ווי שמואל הנביא[2]. וחולי זה הי' ג"כ סיבת פטירתו[3] אלא שאז הי' זה מעגמנ"פ. כשלשה שבועות לפני ר"ה תקפה עליו חליו[4]. אף, שכמעט במשך כל השנה, הי' חולה[5].

— ח —

פדיון

סוף שנת תרמ"ב שלח מהרשנ"ע פ"נ[1] ע"י אשתו הרבנית רבקה[2] נ"ע שתקראנו על אוהל הצ"צ, ובו הוא מבקש את הצ"צ שיטול — הצ"צ — רשות ויבוא אליו — אל מהרשנ"ע — ליעצו ע"ד ענינים הצבורים שהיו אז (פוגרומים[3] וכו'). וביאר אז מהרשנ"ע כי לבוא ללמד תורה, אין נשמה צריכה ע"ז נטילת רשות. ובפרט רבי ותלמיד, ובפרט אב. אבל בענינים (הקשורים ב)גשמיות צריך ליטול רשות[4].

— ט —

ל"א־ל"ב מעלות

ער"ה האחרון[1] — כי מנהג הי' אצל כל הרביים מאדה"ז וגם הוא בכלל, שער"ה אחר מנחה קודם לכתם לביהכנ"ס היו נכנסים לחדר הרבנית[2] — זוגתם — לברך וגם לבקש ברכה . . אמר לה: — שוחחו ע"ד הפוגרומין שהיו אז — אבי[3] אמר לי

---

2) לקוטי דיבורים ח"א קעט, ב.

— ז —

1) ראה גם ספר השיחות תרפ"ז ע' 244. ושנ"ג: ש"ת ע' 101; תש"א ע' 51; תש"ג ע' 110. תורת מנחם רשימת היומן שבהערה 5 וע' עו.

2) שחי נ"ב שנה — תענית ה, ב.

3) י"ג תשרי תרמ"ג.

4) ראה גם בית רבי בלה"ק ח"ג פ"ח אות ו, מהדורת צילום ע' קכד. לעיל במפתח המאמרים הערה 78. לקמן ע' תקו.

5) תורת מנחם רשימת היומן תשרי רצ"ג ע' סב־סג.

— ח —

1) ראה גם פיסקא שלפנ"ז.

2) ראה גם לעיל פיסקא פסח שני הערה 11.

3) ראה גם פיסקא שלאח"ז. לעיל ע' תצב. ע' תפז.

4) תורת מנחם רשימת היומן כ' מ"ח רצ"ג ע' עא.

— ט —

1) בשנת תרמ"ב.

2) ראה גם אוצר מנהגי חב"ד לראש השנה ס"ע נו. שיחת נצבים וילך תשי"ז ס"י.

3) כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

שהגזירה האט זיך געבראָכען, פּוגרומין אין גשמיות ועט ניט זײַן (אבל ברוחניות . . איני זוכר האותיות. מ"מ) זאָלסט היטין די קינדער. התחילה לבכות באמרה שירפא[4] ויהיו ביחד וכו' ויענה: כובד הגזירה האב איך גענומען אַף זיך. ביחד[5], אבער פון באַזונדערע וועלטען. אני אלך 31[6] טרעפּלעך רוחניות דו ועסט גיין 31[6] טרעפּלעך גשמיות. לך הרי הבטיח אבא[3] אריכות ימים. סיפרה לי[7] כ"ז א"ז נ"ע[8] בשנת רס"ח. ולא הבנתי הכונה שבזה. רק בהסתלקותה[9] שהיו 31[6] שנה מאז, הבנתי הכונה[10].

* * *

ביי די רביים איז געווען אַ סדר אַז ער"ה וואָלטן זיי אַריין גיין צו זייערע רבצינ'ס[2] און זאָגן זיי אַ פּאָר ווערטער, ער"ה תרמ"ג — דעם לעצטן ער"ה פאַר די הסתלקות פון דעם רבי'ן מהר"ש — איז ער אַריין צו די רביצין און געזאָגט אַ פּאָר ווערטער וואָס פון זיי האָט זי פאַרשטאַנען אַז אין דעם יאָר וועט ער נסתלק ווערן, האָט זי אים געפרעגט: עס איז דאָך געבליבן קליינע קינדער? האָט ער איר געענטפערט: איך וועל עולה זיין צוויי און דרייסיק[11] מעלות למעלה, און דו וועסט עולה זיין צווי און דרייסיק[11] מעלות למטה.

ווען דער רבי האָט דערציילט[12] די מעשה האָט ער מסביר געווען אַז די[13] צוויי און דרייסיק[14] מעלות למעלה, איז געווען די צוויי און דרייסיק[14] דרושים[15] פון לקו"ת לג' פרשיות, וואָס האָבן זיך יעמאָלט[16] אָפּגעדרוקט[13], און די צוויי און דרייסיק[14] מעלות למטה איז געווען דאָס וואָס זי האָט געלעבט נאָך צוויי און

4) ראה פיסקא שלפנ"ז.

5) מה שבקשת ביחד.

6) וכ"ה גם בשיחת יו"ד שבט תשי"ב המודפסת כאן בסמוך. אבל בשיחה הבאה משנת תשי"א על יד הערה 11: צוויי און דרייסיק.

7) אומר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ.

8) הרבנית רבקה. ראה גם לעיל פיסקא פסח שני הערה 11.

9) י' שבט בשנת רדע"ת. ראה גם בפיסקאות הבאות בפנים.

10) תורת מנחם רשימת היומן י"ז מ"ח רצ"ג ע' סז.

11) ראה לעיל הערה 6.

12) דער רבי האט דערציילט: בשיחת יו"ד שבט שנדפסה לאח"ז על יד הערה 20: דער רבי (מוהרש"ב) נ"ע.

13) אז די . . יעמאלט אפגעדרוקט: כל זה ליתא בתורת מנחם רשימת היומן שם. אבל הובא בשינויים בשיחת יו"ד שבט תשי"ב דלקמן. ואולי הי' זה עוה"פ. ראה גם להלן סוף הערה 16.

14) צוויי און דרייסיק: בשיחת יו"ד שבט הנ"ל: איין און דרייסיק.

15) צוויי און דרייסיק דרושים: בשיחה הנ"ל משמע, איין און דרייסיק דרושים.

בלקו"ת (כפי שנרשם במפתח שם) נדפסו 34 דרושים, הכוללים 1) המאמרים כפי שנדפסו בתו"א (וגם הב 2 דרושים והבדילה הפרוכת; שרי אשתך, שהם ללא הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ). 2) עוד מאמרים. 3) ביאורים. 4) 3 קיצורים (קיצור מהנ"ל). ראה בהערה הבאה.

בהמפתח שנרשם בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש, נרשמו 30 דרושים (פאקסימיליא בקובץ יגדיל תורה [ברוקלין] כו ע' נט).

16) יעמאלט אפגעדרוקט: ראה בסמוך בפנים שיחה הנ"ל על יד הערה 21: זיינע מאמרים . . האט זיך געדארפט דרוקן. ואולי גם כאן כוונתו כבשיחה הנ"ל. אלא שקיצר בלשונו.

אבל עדיין יש לעיין, שכאן אומר המספר „ל"ב" ובשיחה הנ"ל „ל"א". ראה גם לעיל הערה 14.

דרייסיק[14] יאָר — געזאָגט האָט ער דאָס ער״ה תרמ״ג, וואָס יעמאָלט איז נאָך געווען תרמ״ב, און זי איז נפטר געוואָרן יו״ד שבט תרע״ו[17], הייסט דאָס אַז זי האָט געלעבט צוויי און דרייסיק[14] יאָר. תרמ״ג[18] — תרע״ו[19].

* * *

איך האָב שוין עטליכע מאָל דערציילט אַז דער רבי האָט דערציילט, אַז דער רבי מהר״ש, אַריינגייענדיג ער״ה תרמ״ג — דער ער״ה וואָס פאַר זיין הסתלקות — צו זיין רבי׳צן, — די רביים פלעגן יעדער ער״ה אַריינגיין צו זייערע רבי׳צנס[2] — האָט ער איהר געזאָגט אַז ער וועט עולה זיין איין און דרייסיג[6] דרגות (או שאמר מדר־גות) למעלה און זי וועט האָבן איין און דרייסיג[6] עליות למטה. הערענדיג די ווערטער האָט זי זיך זייער דערשראָקען און געזאָגט צום רבי׳ן מהר״ש: עס איז דאָך געבליבען קליינע קינדער, דער רבי מהר״ש האָט איהר גאָרנישט געענטפערט און איז אַוועק. י״ג תשרי איז ער נסתלק געוואָרן.

דער רבי (מהורש״ב) נ״ע[20] האָט מבאר געווען די מעשה, אַז די איין און דרייסיג[6] דרגות פון רבי׳ן מהר״ש איז דאָס געווען זיינע מאמרים וואָס האָבן זיך געדאַרפט דרוקען אין לקו״ת לג׳ פרשיות[16]. עפ״י סיבה האָט מען אָנשטאָט די מאמרים געדרוקט דעם צ״צ׳ס מאמרים, — עס איז פאַראַן אַ גאַנצער סיפור וועגען דעם[21] — און איהר׳ע איין און דרייסיג[6] עליות איז דאָס וואָס זי האָט געלעבט נאָך איין און דרייסיג[6] יאָהר, תרמ״ג — תרע״ד[22].

— יו״ד —

מכתב כ״ק אדמו״ר האמצעי

אדהאמ״צ פרסם מכ׳[1] בתועלת עבודת האדמה, תועלתה במעוט האַנטי־שמיות. ימצאו עי״ז חן בעיני הממשלה שאינה אוהבת את המסחר המרובה. גוף כתי״ק המכ׳ לא נמצא[2], אבל בביכלאך של מהרשנ״ע — רמ״א או רמ״ב[3] — נמצא העתק המכ׳[4].

---

17) תרע״ו: כ״ה בהנחה שם וכ״ה בסמוך בפנים. לכאורה צ״ל: „תרד״ע״. וכן תקנו בהוצאות אחרות. והכוונה שזה אמר בשנת תרמ״ב, כנזכר בפנים, שחושבים גם שנה זו לחשבון ל״ב שנים.

18) תרמ״ג — תרע״ו: לכאורה צ״ל: תרמ״ב — תרד״ע.

19) שיחת ש״פ ויגש תשי״א ס״י. וראה שם ביאור.

20) דער רבי (מוהרש״ב) נ״ע: ראה גם לעיל ע׳ תצד ובהערה 12.

21) ראה גם לעיל ע׳ תסט שולי הגליון א.

22) שיחת יו״ד שבט תשי״ב סי״ג. וראה שם ביאור.

— יו״ד —

1) נדפס באגרות־קודש אדמו״ר האמצעי ח״א ע׳ שיג ואילך. וראה גם ספר השיחות תרצ״א ע׳ 242 בהערה.

2) ראה גם ספר השיחות שם ע׳ 243 בהערה.

3) בוך מס. 2087 ע׳ קז אחר מאמר ד״ה בן פורת יוסף שנדפס לעיל ע׳ שלט.

4) תורת מנחם רשימת היומן ט׳ וי״א סיון, רצ״א, ריגא, ע׳ לז. ספר השיחות הנ״ל.

הוספה ב

סקירה קצרה מחתונת בנו הרמ״מ

לקראתי החתונה שלח כ״ק אדמו״ר מהר״ש לחסידים הזמנות לחתונה, אחת מהזמנות אלו הגיעה לידינו[2], וז״ל:

ב״ה, ל״ג בעומר[3]

כ׳ אה׳ ידידי המופל׳ ונגידי׳ ווח״ס דק׳ דענ״ב ד׳ עלי׳ יחי׳ וביחוד לידידי המופ׳ הנגידי׳ ווח״ס מו״ה אהרן יואל נ״י ומו״ה א׳ אבלי נ״י[4] פערסאן[5]

כאשר זיכני השי״ת נשואי בני הצעיר[6] שי׳ עם ב״ג[7] תי׳ בת ונכדת הרהג״א[8] מקראקא והחת״ס, אשר הוגבל זמן יום החופה למז״ט יום ה׳ י״ד סיון הבע״ל, לזאת באתי עם הספר לקרוא למאהבי נפשי לבוא ליום המוגבל להתעלס באהבי׳, והשי״ת יזכנו לשמוח בשמחת ה׳ במעשיו וישראל בעושיו ובשמחת בנינו ובניכם שי׳, ויעזור לכם בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ככל מאווי נפשכם ונפש ידידם דו״ש מלונ״ח

שמואל

* * *

1) ראה להבא בסמוך בסה״מ תורת שמואל — דרושי חתונה ע׳ רלו ואילך.

2) אגרות קודש אדמו״ר מהר״ש ע׳ כו.

3) להעיר שבהתאריך לא נרשמה השנה[א].

4) וכן צ״ל בסה״מ תורת שמואל — דרושי חתונה ע׳ רלו.

5) הרב ר׳ אברהם אבלי בר׳ נחום פערסאן — ראה אודותיו אגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב ח״א ע׳ ע ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תתקנז. וש״נ. תורת מנחם רשימת היומן מפתח שמות בערכו. היכל הבעש״ט כסלו תשס״ח גליון א (כא) ע׳ צד ואילך. אספקלריא 1793 ע׳ 13־12.

6) לא נזכר שמו של החתן[ב].

7) וכן לא נזכר שמה של הכלה בההזמנות חתונת אחיותיו — ראה אגרות קודש שבהערה א.

8) הרהג״א: = הרבנים הגאונים[ג]. והם הרה״ג ר׳ עקיבא קארניטצער מקראקא אבי[ד] הכלה, ולחותנו הרה״ג ר׳ שמעון סופר אבדק״ק קראקא, בנו של החתם סופר.

א) משא״כ בחתונת בתו הרבנית דבורה לאה — אגרות קודש שם ע׳ יא. ולהעיר שבההזמנה לחתונת אחותה הרבנית חי׳ מושקא לא נרשם כלל תאריך — אגרות קודש אדמו״ר מהורש״ב ח״א ע׳ קנט. וכן בההזמנה של כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ — אגרות קודש שם ע׳ קצד.

ב) משא״כ בההזמנה של כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ שנזכר שמו — אגרות קודש שם ע׳ קצד.

ג) באגרות קודש אדמו״ר מהר״ש ע׳ כו תיקן המו״ל בההזמנה הרג״[ע]. היינו הכוונה לאבי הכלה [ר׳ עקיבא קארניטצער]. אבל אז משמיט את הסבא ר״ש סופר. אמנם בדרושי חתונה הנ״ל פיענחו: הרבנים הגאונים.

ד) בדרושי חתונה שם נדפס: אחי. וצ״ל כבפנים.

צילום הזמנה להחתונה
– התחלה וסיום בגוכי״ק מהר״ש –
אגרות קודש שלו ע׳ קטז

נוסח הזמנה נוסף שכתב דוד הכלה (אחי אמה) רבי בונים סופר[9], ונשלח ע״י אבי הכלה הרה״ג ר׳ עקיבא קארניטצער שחתם על ההזמנה גם את שמו של כ״ק אדמו״ר מהר״ש, כל ההזמנה פרט להההתחלה וסיום היא כתובה בתיבות המתחילות באות אל״ף.

וז״ל ההזמנה[10]:

---

9) ועפ״ז יש לתקן בהערת המו״ל באגרות קודש שם.

10) אגרות קודש אדמו״ר מהר״ש ע׳ כז-כח.

לפרט . . . { קול[11] תרועת השמחה נבשר במקהלות,
קול חתן וכלה יִשָּׁמַע במחולות,
וכל העם רואים את[11] הקולת[12] } . . . גדול

וע״ל[13] דרכי״ך נג״ה[14] או״ר טו״ב[13] לפ״ק

אלקים אמר אל אֶראלָיו, אם אדם אין, איך אעמיד ארץ? אֶבְרָא איש אף אשה, אעשה אותם אגודה אחת, אַפְרֵם אַרְבֵם אברכם אמלא אדמתי אנשים אך אז אֲשלִים את אשר אביתי; אהובי! את אמרי אֲדון ארץ אמלא[15], אל אכסה את אשר אני אעשה, אפריון אחוג! את אַחַי אנכי אבקש, אִתָּם אֲחַבֵּר את אוהל, אשימהו אחד, אנא אנשי אמונים אזרו אֱיָלִ! אראה אור אם אתעלס אתכם אהבים, אליכם אישים אקרא! אנשים אחים אנחנו, אהבתי אתכם אמר אוהבכם, אולם אותות אהבתכם אחפוץ אף אנכי, אחבקכם, אנהגכם, אביאכם אל אפדני, אחלק איש איש אשפר אחד, אשישה אחת, אבטיחכם אמונה, אם אִקְרָא אליכם, אחריכם ארוצה, אגיל אשמח אף אני;

ה״ה ה״ב המופלג החתן מענדל הנעלה, יארוש למז״ט את הכלה שרה המהוללה!

החתונה תהי׳ למז״ט ובשעה צולחה ביום ה׳ לסדר לְכָה אִתָּנו והֵטַבנו לך י״ד סיון

שנת **לכ״ה**[16] **אתנ״ו**[17] **והֵטַבנ״ו לב״ך**[16] לפ״ק בעיר ליובאוויטש יע״א

החופ״ה[18] **יהי״ה למז״ל טו״ב שע״ה ז״**[19] לפ״ק

והסעוד״ה נאכ״ל בשע״ה ח״[20] לפ״ק

המחותנים { **שמואל שניאורזאהן** אבי החתן
עקיבא קארניטצער אבי הכלה }

---

11) קול תרועת . . את הקולת: 5642 = ה׳תרמ״ב — הערה באגרות קודש שם.

12) הקולת: באגרות קודש שם; מאמרי אדמו״ר מהר״ש דרושי חתונה ע׳ רלח: הקולות = תרמ״ח! וצ״ל כבפנים.

13) וע״ל . . טו״ב: 642 = תרמ״ב — הערה באגרות קודש שם.

14) נג״ה: באגרות קודש שם: נח״ה. וצ״ל כבפנים.

15) אמלא: באגרות קודש שם; וכן במאמרי אדמו״ר מהר״ש דרושי חתונה שם: תמלא. וצ״ל כבפנים.

16) לכ״ה . . לב״ך: 642 = תרמ״ב — הערה באגרות קודש שם ע׳ כח.

17) אתנ״ו: וכן צ״ל באגרות קודש שם; ובדרושי חתונה שם ע׳ רמ.

18) החופ״ה . . ז״: וכן צ״ל באגרות קודש ובדרושי חתונה שם.

19) החופ״ה . . ז״: 642 = תרמ״ב — הערה באגרות קודש שם.

20) והסעוד״ה . . בשעה ח״: 642 = תרמ״ב — הערה באגרות קודש שם.

קול תרועת השמחה נשמע במקהלות,
קול חתן וכלה ישמע בחוצות, לפר"ט... גדול
וכל העם רואים את הקולות

ועל דרכיך נגה אור טוב לפ"ק

אלופים אמר אל אראלים, אם אדם אין, איך אעמוד ארץ? אקרא איש אל
אשה. אעשה אותם אגודה אחת, אסרם אורכם, אקשרם אולאי אדמתי אנשים
אך או אשלים את אשר אמרתי; אהובי! את אחרי אדון ארץ אשא. אל
אפסה את אשר אל אעשה. אנחנו אוהב! את אחי אני אבקש. אתם
אחקר את אוהל. אשמהו אחד, אנא אלי אמונים אורו אלי! אראה אור
ואם אורעלם אתרם אהבים. אורכם אושים אקרא! אנשים אחים אנחנו. אהבתי
אתכם אשר אוהבכם. אולם אומות אהבתכם אחפוץ אף אשר. אחבקכם,
אנהגכם. אביאכם אל אסדם. אחזק איש איש אשכב אחד. אשה אחת.
אבטיחכם אמונה. אם אקרא אליכם. אחריכם ארודה. אגיל אשמח אף אני:
ה"ה זה הנורא החתן עם וכלה „אהוב לנו את הכלה שרה המהוללה!
החתונה תהי' לטוב ובשעה טובה קום ה' לסדר ... אתנו והטבנו לך ... יום
... לכה אתנו והטבנו לבך קה"ק ליובאוויטש יע"א
החופה יהיה למזל טוב בשעה ז' לפ"ק
והסעודה נאכל בשעה ח' לפ"ק

ה' מחותנים { שמואל שניאורסאהן אבי החתן
... אבי הכלה }

צילום הזמנה להחתונה
אגרות קודש שלו ע' קיז

ברשימות היומן של כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ[21] מביא את סיפורו של מר י. בנו של החסיד ר׳ לייב ממשפחת מ. מגזע גדולי החסידים המפורסמים, בו מספר שכ״ק אדמו״ר מהר״ש שלח לו הזמנה לחתונת בנו הרמ״מ. וז״ל:

בחצי חדש אַפריל[22] יצאתי עם אשתי ובני הבכור לגור במעון קיץ בסביבות פטרבורג, וכעבור איזה ימים בא אלי אבא לבקרני. דבר שהבהילני מאד ולא ידעתי פתרונו.

ומה נפלאתי בראותי, כי אבא מושיט לי מכתב מזקנכם[23] כתוב לאבא, ותוכנו הזמנה לבא לחג כלולת אחד מבניו[24] ובשולי המכתב פ״ש אלי ומזמינני ג״כ לקחת חלק בשמחתו.

האם — אמרתי לאבא — הוצרכת לטרוח בעצמך, הלא יכולת לשלוח המכתב ע״י אחד מפקידי בית מסחרך.

שליחות כזו — ענה אבא — אשר כ״ק אדמו״ר כותב במכתב אין אנו החסידים נוהגים לשלוח ע״י משרתים, שליחות[25] כאלו צריכים להתמלאות בעתם ובזמנם בדיוק.

לא ידעתי — אמר אבא — מדוע ובעד איזה מעשים טובים זכית אשר כ״ק אדמו״ר יכתוב לך פ״ש ויבקשך שתשמח בשמחתו, אבל מאחר שכ״ק אדמו״ר כותב לך הנה מי יבא אחרי המלך, ובקבלי היום את המכתב קיימתי את דבר השליחות בזריזות . . .

אבא ספר לי על אדות חתונת בן אדמו״ר ומעלותיו . . .

ופתאום שמענו קריאת „שלום עליכם״, ונראה כי החסיד ז. ר. הולך לקראתנו וידרוש בשלום אבא בחבה גדולה וגם דרש בשלומי בפנים צוהלות . . .

הלכנו שלשתנו דומם כשעה קלה, עד שהחסיד ז. ר. הפסיק את הדומי׳ באמרו, שהרבה חסידים מתכוננים לנסוע לליובאַוויטש על שמחת החתונה.

* * *

בימים שלפני החתונה סיים החתן הרה״ח ר׳ מנחם מענדל ללמוד את כל הששה סדרי משנה בעל פה. ולרגל הסיום נערכה סעודה מיוחדת באותו יום בערב, במעמד האורחים הנכבדים שהגיעו לחתונה[26].

חסידים מספרים[27] אשר החסיד המפורסם ר׳ שמואל דובער מבאריסאוו[28]

---

(21) התמים חוברת ד ע׳ פ [410].

(22) 1882 — תרמ״ב. דרושי חתונה שם ע׳ רלו.

(23) כ״ק אדמו״ר מהר״ש — שם ע׳ רלז.

(24) חתונת בנו הרמ״מ — דרושי חתונה שם.

(25) שליחות: וכן צ״ל בסה״מ תורת שמואל — דרושי חתונה ע׳ רלח.

(26) ע״פ מגדל עז ע׳ ריח.

(27) ע״פ מגדל עז שם.

(28) ר׳ שמואל דובער ליפקין מבאריסאב, הנק׳ הרשד״ם. ראה אודותיו אגרות קודש אדמו״ר מהר״ש ע׳ ג ואילך: ע׳ קיא במהדורת

בהגיעו לליובאוויטש אל חתונת הרמ"מ, נכנס מיד אל כ"ק אדמו"ר מהר"ש כדי לשאול אותו דבר מה, ונחפז לצאת כי עדיין לא התפלל.

כ"ק אדמו"ר מהר"ש שסיים תפילתו מכבר, הקפיד על ר' שמואל דובער על שמאחר בתפילתו כל כך, וקרא לר' שמואל דובער ופתח לפניו את הסידור, ואמר לו: קירבו נא להביט היכן נפלה טעות בסידור זה.

רבי שמואל דובער הרכיב את משקפיו לעיניו, פנה לעמוד ליד החלון לאור היום, עיין וחיפש כה וכה אך לא מצא מאומה. אין כל שיבוש בעמודים אלה, קבע בבטחה בפנותו אל הרבי מהר"ש.

הבה ונתערב! הציע לו הרבי. רבי שמואל דובער שהיה בטוח בעצמו הסכים לתת שלשה בקבוקי משקה לסעודת החתונה באם המצא תמצא הטעות, אך מיד נוכח בכשלונו כשהרבי חייך והראה לו כי מספר העמוד הימני אינו תואם לאות הרשומה בראש העמוד השמאלי.

רבי שמואל דובער כבר פנה לצאת, אך הרבי מהר"ש הוסיף ואמר לו: אייעצך עצה טובה, הערב תתקיים סעודה לסיום לימוד משניות בעל פה על ידי החתן, וישתתף גם מחותני רא"ז גינזבורג[29] האוהב להתנצח, וישיש להתערב אתכם, ותעמיד ההתערבות על סך י"ד[30] בקבוקי משקה ויהיה לך לשלם חובך עבור שנוצחת, ועוד בתוספות ריווח. וכך הווה.

* * *

תשס"ב. התמים חוברת ה ע' צט־רסב ואילך. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקכו הערה 13. במפתח שמות אנשים בערכו – בתורת מנחם רשימת היומן; ספרי השיחות תר"פ־תרפ"ז; תרצ"ו־חורף ת"ש [כמצויין ב„אהלי ליובאוויטש" אדר ב תשנ"ה]; תש"ו־ה'שי"ת; תולדות אברהם חיים (ושם, 1) פאקסימיליא מכתב ידו. 2) בע' לא „בשנת חיי"ם [= 68] שלי"); רשימות הרב"ש; מגדל עז ע' רמג. זכרון לבני ישראל ע' נ. שבועון כפר חב"ד גליון 1085 ע' 18. גליון 1166 ע' 47. אספקלריא 1270 ע' 8. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתקסב ואילך. ס' התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש ע' 70. באהל רח"ל ח"ג ע' 563־567 נדפסה צוואתו, ושם ע' 565 כותב תאריך הצוואה „אור ליום ב', בעשתי עשר חודש בשמיני[א] בו שנת הוא ישוב ירחמנו" =תרמ"ד. ובע' 564 כותב „שבער"ה הבע"ל אהי' בן נ"ח שנה מיום הולדי". וראה ס' ניצוצי אור ע' 44, 80, 275. מבית הגנזים (במפתח שמות); תולדות חב"ד ברוסיא הצארית (במפתח שמות).

29) ר' אברהם זלמן גינזבורג. וכן צ"ל בדרושי חתונה שם ע' רמא.

נזכר גם באגרות קודש אדמו"ר מהר"ש ע' יא (ויש להוסיפו במפתח אנשים שם); מהוריי"צ ח"ד ר"ע תצח. ספר השיחות תרצ"א ע' 233.

30) וכן צ"ל בדרושי חתונה שם.

א) בע' 564 שם בפסקא „היום הזה" כותב: „וקרעתי הצוואה דשנת אמת וצדק" = תרמ"א. וחותם „אור ליום הששי, לסדר ועושה חסד לאלפים, בעשתי עשר חודש בטוב [=י"ט שבט] בו הוא ישוב ירחמנו" =תרמ"ד. אח"כ מתחלת פסקא „והחי יתן אל לבו" ואילך ובסיום הצוואה כותב: „אור ליום החמישי, בעשתי עשר חודש [=שבט] בעשרים בו ויאמר השלום [= תרל"ח] לפ"ק". ואולי מ„והחי יתן אל לבו" ואילך נכתב קודם, היינו בשנת תרל"ח, והמעתיק לא דק, והעתיקה לאחרי שנת תרמ"ד.

ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל ששי — שער שלשים ואחד

קונטרס

דרושי חתונה

מאת

כ״ק אדמו״ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש״ת

מוהר״ר שמואל

זצוקללה״ה נבג״ם זי״ע מליובאוויטש

נאמרו על החתונת בנו

הרה״ח וכו׳ מנחם מענדל ע״ה

י״ד סיון תרמ״ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

שנת השמונים לכ״ק אדמו״ר שליט״א

שער הקונטרס דרושי חתונה, הוצאת תשמ״א

אודות החופה מספרים חסידים[31]:

אל החופה הגיעו כשני אלפים איש ביניהם אדמו״רים, רבנים, וגדולי החסידים.

סבא של הכלה הרה״ג ר׳ שמעון סופר אבדק״ק קראקא בעל המכתב סופר בנו של החתם סופר, (הכלה היתה בת חתנו הרה״ג ר׳ עקיבא קארניטצער) שהיה אף הוא בין המזומנים לחתונה, איחר לבוא לזמן המוגבל לחופה. וכ״ק אדמו״ר מהר״ש לא יצא אל החופה ונשאר לחכות בחדרו על בואו של הסבא הרה״ג הר״ש סופר.

לאחר שעברו יותר משעתיים והסבא של הכלה עדיין לא הגיע, ביקשו החסידים את החסיד המפורסם ר׳ שמואל בער מבאריסאוו[28] (שהיה מקורב מאד אל כ״ק אדמו״ר מהר״ש) שייכנס אל הרבי, וישאל אותו: כיצד יתכן ששני אלפים צדיקים וחסידים יחכו על בואו של רב אחד?

ר׳ שמואל בער נכנס אל כ״ק אדמו״ר מהר״ש ואמר: ידוע שיש צדיק עליון וצדיק תחתון, יוסף צדיק עליון, בנימין צדיק תחתון[32], ופירט בכל דור מיהו הצדיק עליון ומי הוא הצדיק תחתון, עד שהגיע לזמנו של הבעל שם טוב ורבנו הזקן, עד לרבי ה„צמח צדק״, שהוא היה הצדיק עליון, והגאון המפורסם רבי משה סופר בעל ה„חתם סופר״ הוא צדיק תחתון. אם כן מאחר שיש לנו צדיק עליון, מה לנו לחכות עד שיבוא צדיק תחתון?

ענה לו הרבי מהר״ש: — יודע אני שבעל לשון אתה.

* * *

ביום ה׳ י״ד סיון תרמ״ב התקיימה בליובאוויטש חתונת בנו הצעיר של כ״ק אדמו״ר מהר״ש הרה״ח ר׳ מנחם מענדל, עם ב״ג מרת שרה בת הרה״ג ר׳ עקיבא קארניטצער (חתנו של הרה״ג ר׳ שמעון סופר אבדק״ק קראקא, בעל המכתב סופר בנו של החתם סופר).

אודות החתונה מספר כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ[33]:

נאך דער גרויסער שמחה וואָס איז געווען שבועות תרמ״ב און באלד נאָך שבועות אויף דער חתונה פון דודי הרמ״מ, וואָס זיינען גיקומען עטליכע טויזענד מענטשין.

וברשימת ליובאוויטש[34] מספר כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ על זכרונותיו מימי ילדותו בהיותו פחות מבן שנתיים:

---

31) ע״פ רשימת דברים לר״י חיטריק ח״א ע׳ קמו. בהוצאת תשס״ט — ע׳ 149.

32) זהר ויצא קנג, ב.

33) לקוטי דיבורים ח״א קעט, ב.

34) נמצא בדפוס. תרגום חפשי מאידיש — דרושי חתונה שם ע׳ רמב.

הזיכרון השני שלי[35] הוא מאד שמח. נשמעים קולות מאד נעימים, אנשים עומדים עם כלים שונים[36] בידיהם, אחד עושה כך בידו, השני עושה אחרת, ומכל הפעולות הללו נשמעת שירה, ואנשים מתרוממים למעלה.

אני בעמדי על החלון מנתר ברגלי ורוקד, גם אני רוצה ללכת לשם, להיכן שאני רואה בעיני, אך זגוגיות החלונות אינם מרשים.

מאוחר יותר, כשהתבגרתי, נודעתי שזו היתה חתונתו של הדוד מענדל שבת[37] אחרי שבועות תר[מ"ב], כאשר הייתי כמעט בן שנתיים.

ובחדר מספר 25[38] עומד אני בחלון ורוקד בחתונת הדוד ר' מענדל . . איני יודע איך זה קרה אבל כך קרה שבאותו חלון בו ראיתי את החתונה של הדוד ר' מענדל, ראיתי את הקהל הגדול בהסתלקותו של סבא.

* * *

בקשר להחתונה נאמרו שלשה[39] מאמרים ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש והם:

א) בשבת שלפני החתונה ש"פ נשא, נאמר מאמר ד"ה בן פורת יוסף[40], ובהכותרת נרשם: ש"פ נשא שפינהאלץ[41] במ"מ[42] שי' למז"ט.

ב) מאמר ד"ה כל הנהנה מסעודת חתן, ובהכותרת נרשם: בס"ד נאמר ביום ה' י"ד סיון על חתונת בנו מו"ה מענדל נ"י, שנת תרמ"ב[43].

---

35) מימי ילדותי — שם.

36) כלי נגינה — שם.

37) כ"ה בדרושי חתונה שם.

38) דירת אבי = כ"ק אדמו"ר מהורש"ב.

39) ראה גם לעיל ע' שנד הערה 1 (ד"ה עוד הנחה).

40) נדפס לעיל ע' שלט ואילך.

41) כנראה הכוונה להשבת שלפני החתונה שנקרא כן.

42) בני מנחם מענדל.

43) נדפס לעיל ע' שמח ואילך. וראה בהנסמן לשם. (פאקסימיליא מוקטנת מהפתח דבר — למטה)

ב"ה.

פתח דבר

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה (מכת"י מעתיקים*) דרושי חתונה מכ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, שנאמרו „ביום ה' י"ד סיון על חתונת בנו מו"ה מענדל נ"י שנת תרמ"ב".

מערכת „אוצר החסידים"

י"ד סיון ה'תשמ"א, ברוקלין נ. י.
שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

---

*) ד"ה כל הנהנה נמצא בביכל 224, וד"ה להבין כו' הברכה — בביכל 856.

ג) מאמר ד"ה להבין שרש ענין הברכה דיוצר האדם, ובהכותרת נרשם: בס"ד על חתונת בנו הרמ"מ[44].

* * *

על הדוחק הרב ששרר בעת חתונת הרמ"מ מסופר בפי חסידים[45]:

על חתונת הרמ"מ בשנת תרמ"ב הגיעו הרבה מאד אורחים לליובאוויטש. במהלך החתונה אמר כ"ק אדמו"ר מהר"ש מאמר חסידות, ומחמת הדוחק הרב שהיה שם נשברו אז הרבה שולחנות מדוחק החסידים שנשענו עליהם.

לאחר אמירת המאמר הרגיש אדמו"ר מהר"ש באחד החסידים שהיה תחת השולחן הסמוך אליו, ופנה אליו ושאל אותו: מה אתה עושה כאן? הרי זהו סכנת נפשות, הלא אתה רואה שהשולחנות נשברים? השיב החסיד: רציתי לשמוע את המאמר. שאלו הרבי: שמעת? ענה החסיד: כן. שאלו שוב הרבי: תוכל לחזור את המאמר? ענה החסיד: כן. והושיבו אדמו"ר מהר"ש בסמוך אליו וציווהו לחזור את המאמר. החסיד החל לחזור את המאמר עד שהפסיקו הרבי ואמר לו: גינוג! (מספיק).

* * *

וברשימה אחרת מסופר[46]:

חמי, ר' זלמן לעווין שו"ב, נולד בשנת תרי"ט והי' נוכח בחתונתו של הרמ"מ בנו הצעיר של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, בשנת תרמ"ב.

הוא סיפר, שהאולם הי' מלא מכל צד ועל השולחן עמדו כחמישים אנשים, והיו גם כאלו שקשרו עצמם עם חגורתם לקורה שתחת הגג והיו תלויים שמה.

הי' שם אחד חכם שרצה להיות קרוב לאדמו"ר מהר"ש ובא לפני כולם והתחבא תחת שולחנו של אדמו"ר. אחר שסיים אדמו"ר מהר"ש את המאמר סיבב את רגליו קצת תחת השולחן והרגיש שמישהו נמצא שם. הביט וקרא אותו בשמו ואמר לו: הלא זה ממש סכנה! מה עתה עושה פה (כי כבר נשברו כחמישים שולחנות), ומדוע אינך יוצא? אמר החסיד שאי אפשר לצאת ואמר כי אין מקום. ואמר אדמו"ר מהר"ש: צא מצדי. ועשה עבורו מקום לצאת ועמד לצדו. ושאל אותו מדוע נחבא תחת השלחן ואמר שרצה לשמוע המאמר שאל אותו כ"ק אדמו"ר האם שמעת, וענה הן. אמר לו לחזור על המאמר. התחיל לחזור וחזר קטע, והפסיקו אדמו"ר בראותו שהוא יודע המאמר, ואמר בזה"ל: נו, ב"ה שלכל־הפחות אחד שמע, ואני חשבתי שאף אחד לא שמע.

---

44) נדפס לעיל ע' שנד ואילך. וראה בהנכמן לשם. וראה פאקסימילא הנ"ל.

45) רשימות הרש"ב נאטיק סמ"ב.

46) מפי הרה"ח ר' בצלאל ווילשאנסקי — מתוך תשורה למשפחת ווילשאנסקי, מוריסטאן.

התוועדות החתונה נמשכה כל הלילה וכאשר יצאו מהאולם כבר האיר היום. אדמו״ר מהר״ש אמר לכל הבדחנים שהיו שם (והיו הרבה . .) שיאמרו דבר מה, ואמרו, ושילם לכל אחד. אחר־כך, כאשר יצאו בבוקר, עשו עבורו מקום לצאת והיו עומדים אנשים משני הצדדים, כאשר ראה אדמו״ר מהר״ש בדחן אחד שעדיין לא אמר דבר, קרא לו אדמו״ר ואמר לו שיאמר דבר שיהי׳ „קורץ און גוט!״ [קצר וטוב], וענה הבדחן ואמר, „רבי, גיט געלט!״ [רבי, תן כסף!] וצחק אדמו״ר הרבה ונתן לו.

* * *

כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ מספר את שאירע לאחר חתונת הרמ״מ[47]:

איז אין אַ פּאָר וואָכן אַרום[48] דער זיידע ניט געזונד געוואָרן און אין פערלויף פון עטליכע חדשים האָט זיך זיין געזונדצושטאַנד שטאַרק פאַרערגערט און געוואָרען זייער ערנסט און י״ג תשרי תרמ״ג איז ער נסתלק גיוואָרן זי״ע ועכ״י.

47) לקוטי דיבורים ח״א קעט, ב.

48) ראה גם לעיל ע׳ תצג ובהערה 4.

מפתחות

מפתח ענינים

א

כרשפי אש — אהבה דבע״ת). רנז (אהבה בכל נפשך — למקור המחי׳; אהבה בכל מאדך — אהבה בל״ג בבחי׳ העלאה לעצמות אוא״ס). שמה (כנ״ל ע׳ רנז). תלג (הציווי הוא על ההתבוננות וממילא מובטחת האהבה).

עיי״ע אהבה. אהבה ויראה. תפלה.

אהרן, אהרן הכהן:

פד (איש החסד). רסג (ממוצע בשביל יציאת מצרים). רפד־רפה (זכה לאורים ותומים ע״י ששמח בלבו מגדולת משה). תא (כנ״ל ע׳ פד).

עיי״ע אלישבע. אלעזר. כהן. קורח.

אומות העולם:

תנד (אין ביכלתם להצמיח גילוי שם הוי׳, ולכן נק׳ מדבר). תנח־תנט (ז׳ האומות שרשם בבחי׳ ז׳ מלכים דתהו, ולכן הקיפו והלבישו את ארץ ישראל; מקבלים מבחי׳ ארך אפים).

אופנים:

עיי״ע מלאכים.

אור, אורות:

א־ב (חסד. ענינו להאיר בריחוק: אור הלבנה — מאירה בריחוק מהשמש; אור השמש — ניכר דוקא על הארץ. אור הכלול בשמש בטל לגמרי). קכ־קכג (בבחי׳ גילוי. מעין המאור, ומגלה את מעלת המאור. רק הארה, ואינו ממשיך את העצם. ההפרש בין אור ושם). תי (לגבי אור הסוכ״ע — שוה לחושך).

עיי״ע אור אין סוף. אור וכלי. אור מקיף ואור פנימי. אור שבעת הימים. חושך. קו, אור הקו. שם.

אור אין סוף:

טז (אינו בערך בחי׳ ז״א). קכג (נק׳ אור על שם הגילוי, ונק׳ „שם״ להיותו הארת העצם). קצד (פשוט בתכלית; למעלה מהשתלשלות; נק׳ סובב הכללי מפני שמקיף את כל ההשתלשלות בהשוואה). רנא (למעלה מגדר מדות ומהות). רסח־רסט (פשוט בתכלית ובאי״ע לע״ס; נמשך לע״ס ע״י הממוצע דבחי׳ הכתר). רצו (אין שייך בו ספירות ומובדל מאצי׳ כמו מעשי׳). שמא (למעלה מגדר מדות). שסט (למעלה מהתחלקות). תסג־תסה (באי״ע לחכמה, והמשכתו בחכמה נק׳ עשי׳ והכרח).

עיי״ע קו, אור הקו.

אור וכלי, אורות וכלים:

מד (כלי המדות נק׳ גוף; האור נק׳ נשמה. בזמן הגלות מסתלקים האורות מהכלים, וחיות העולמות היא מהכלים). רנא־רנב (הכלים הם אלקות שבבחי׳ גדר ומהות, ורק לבושים לאוא״ס. שרש האור למעלה מהכלי. כלים — כח הגבול; אורות — כח הבל״ג). רצה (האורות דע״ס נק׳ נשמה. כלים דע״ס מאוחדים לגמרי עם אלקות, ועל ידם היא ההתהוות, ומ״מ נק׳ גוף לגבי הא״ס. שרש הכלים מהרשימה, ולכן אינם בטלים בהסתלקות האורות).

עיי״ע אור. אור מקיף ואור פנימי. כלי. ספירות.

אור מקיף ואור פנימי:

ס־סא (אור פנימי — אור שבערך הכלי; אור מקיף — אור שאינו מוגבל בכלי). קסח (מקיף שייך לפנימי, ולכן נותן חיות לפנימי). שצז (ע״י יחוד המקיף והפנימי שולט המקיף גם על כלי הפנימי).

עיי״ע ממלא וסובב. צל. קליפה.

אור שבעת הימים:

קג (בחי׳ ז״ת דעתיק. נמשך ע״י המצוות). שס (מדריגה גבוהה ביותר. בחי׳ גשם). תמז (בחי׳ הבל).

אותיות:

קכב (שרשם למעלה מהמתגלה על ידם).

עיי"ע אותיות, פרטי האותיות. דיבור. מחשבה. מחשבה דיבור ומעשה.

אותיות, פרטי האותיות:

י־יא (אתוון נוקבין — במלכות: אתוון דוכרין — בז"א. אותיות מנצפ"ך שהם כפולות רומזים על הגאולה, להיותם יחוד אתוון נוקבין ודוכרין). לו (יו"ד הוא צמצום). מז־מח (וא"ו הוא המשכה: יש בחי' בוא"ו שענינו העלאה). קפו (נו"ן פשוטה — בחי' אדם). רמא (כנ"ל ע' לו: ה"א הוא התפשטות, אך תחילתו יו"ד — צמצום). רנג (א — הקב"ה. ח — חכמה. ד — דיבור). רנו (עי"ן רבתי — ז' מדות הכלולים בבינה). רעו (מ"ם פתוחה — גלי' דתורה: מ"ם סתומה — סתים דתורה). רפח־רפט (א — הקב"ה. ג — משפיע, וההשפעה היא ע"י היו"ד שבסוף האות: ד — מקבל, וע"י שמקבל את היו"ד מאות ג, נעשה אות ה). שיא־שיב (נו"ן פשוטה — מלכות: נו"ן כפופה — בחי' יובלא. צ כפופה — יו"ד ונו"ן כפופה, צ פשוטה — יו"ד ונו"ן פשוטה: ענינו — חיבור היו"ד שהוא בחי' הכתר וחכמה עם הנו"ן שהוא בחי' המלכות). שלו (יו"ד — חכמה, מפני שכולל ע"ס: ה' — בינה. כנ"ל ע' לו). שמא־שמב (א — פלא: ח — חכמה או מזל השמיני: ד — דיבור). שמה (כנ"ל ע' רנו). שנז (א — פלא). שנט (א — ארור: ב — ברכה, ולכן העולם נברא בב'). שסא (א — פלא, בחי' אריך, ומשם יכול גם הארור לקבל: ב — חכמה, ונמשכת רק למקום הראוי. בריאת העולם בבי"ת ומ"ת באל"ף). שצב (כנ"ל ע' שלו). תכו (יו"ד דשם הוי' — חכמה עילאה: יו"ד דשם אד' — חכמה תתאה).

אחד, אחדות ה':

לד (ה' אחד גם אחר הבריאה, מפני שהעולם בטל בתכלית). לח (אחד ענינו המשכת האחדות בעולם). קעג (כנ"ל ע' לד). רכו (כנ"ל ע' לד).

עיי"ע יחו"ת ויחו"ע.

איש ואשה:

פז (כמה אופנים בתשוקת האשה לבעלה: מעצמותה, להיותה מקבל: למעלה מזה — מכח האב שבבנים). קס (איש — בחי' משפיע: אשה — בחי' מקבל). רלב (איש — בחי' מ"ה: אשה — בחי' מלכות, ולכן אינם יכולים לסמוך). רלד (איש — תגבורת השפע: אשה — חלישות). רלו (איש ואשה — בחי' י"ה).

עיי"ע אדם. בן ובת. כיבוד אב ואם.

אכילה:

כו (חיות האדם היא ממוצא פי ה' שבמאכל). כז (מחבר את הנפש והגוף). סה (כנ"ל ע' כז). פא (חיות פנימי). קפב (חיות האדם היא ממוצא פי ה' שבמאכל לפי שהניצוץ שבמאכל הוא למעלה מהניצוץ שבאדם). קפח (כנ"ל ע' כז). רצט (כנ"ל ע' כז). תפ־תפא (ממנה נעשה הדם שבו הנפש: ע"י מסירת הנפש לאלקות בתפלה מתעלה המאכל, ולכן אסור לאכול קודם התפלה: מותר לאכול לפני לימוד תורה).

עיי"ע שתי'.

א־ל:

רט (מקור י"ג מדות הרחמים). רנא (בבחי' חסד). שסב (מקור הגילויים דהשתלשלות, ולכן שייך בו יצירה). ת (כנ"ל ע' רנא).

עיי"ע אלקים. שלש עשרה מדות הרחמים. שמותיו של הקב"ה.

משניהם: חכמה עילאה וחכמה תתאה או חו"ב ותפארת ומלכות). רסח (נק' שם הוי' וסוכ"ע). רצה (גילוי ההעלם, ולכן נק' גוף ולא לבוש). רצו (באי"ע לא"ס כמו העשי', ובא ע"י צמצום ודילוג הקו, ולכן נק' גוף ולא נשמה). רצז (כלי להשראת אוא"ס הבא ע"י הדילוג. ע"י עבודה נתווסף אור באצי', אבל עיקר הכוונה אינה באצי'). שא (ע"י עבודה נתווסף אור באצי', אבל עיקר הכוונה אינה באצי'). שיז (האורות וכלים בבחי' א"ס, ושייך בו השגה ממש באוא"ס). שכט (באצי' גנוז האור שנתווסף ע"י תומ"צ ויתגלה לעתיד בעוה"ז). תסו (נק' עשי' לגבי כללות העולמות).

עיי"ע בינה. בי"ע. גבורה. דעת. חכמה. חכמה ובינה. חסד. חסד וגבורה. יסוד. מלכות. ספירות. תפארת.

ארון:

קיג (בו הי' עיקר הגילוי, ונמשך ע"י צמצום). שנג (הלוחות שבארון — בחי' פנים; נשיאת הארון היא בכתף בכדי לייחדו עם בחי' אחור).

עיי"ע בית המקדש. קדש הקדשים.

ארי':

סא־סב (שרשו מפני ארי' שבמרכבה, ולגודל מעלתו נפל בגקה"ט; מקבל אור מקיף משרשו, ולכן הוא מלך החיות. בחי' גבורה, וענינו תגבורת החיות). קפד (אותיות אור י"ה, והו"ע האהבה הבאה מלמעלה). ריט (בגימט' גבורה; בשרשו הוא בחי' תגבורת החיות, ונפל בגבורה ודין).

עיי"ע חי'. מרכבה, חיות המרכבה.

אריך, אריך אנפין:

רסט (חיצוניות הכתר. מזרועות דאריך — יציאת מצרים; ממלכות דאריך — התהוות האצי'). שכה (מספר גדול. נ' אלפים יובלות). שמא (ממוצע בין אוא"ס והמדות).

עיי"ע כתר. מצרים. עתיק. פרעה.

ארץ:

ח (ארץ העליונה היא בחי' מל' דאצי'. חיות הארץ הגשמית היא מבחי' ארץ העליונה, וע"י חטאים נמשך החיות מהקליפות). יד־טו (נמשכה מבחי' חכמה, ולכן נק' חיים. בחי' מלכות. כל ההמשכות וההעלאות הם ע"י הארץ. בביטול. ארץ דקדושה וארץ דלעו"ז). יט־כ (המצוות שייכים לארץ לפי שבה מלובש כח הצומח). לב (בחי' מלכות). לג־לד (בחי' הדיבור; עלמא דאתגליא). רמא (כנ"ל ע' לב). שו (בה דוקא יהי' גילוי אור הסוכ"ע). שלד (מעלתה — שנמשך בה בחי' „כל"). שפד (כנ"ל ע' שלד). תנה (שרשה בבחי' המלכות, ולכן יש בה כח החידוש. מלשון רצון; רצון פשוט ומס"נ שבבני ישראל). תנז (כנ"ל ע' תנה).

עיי"ע יבשה. ים. שדה. שמים.

אש:

ריג (בטבע העלי'). רכט (כנ"ל ע' ריג).

עיי"ע ארמ"ע. צור.

ארמ"ע:

לב (רומזים לד' אותיות דש' הוי'). רו (עפר — חומר; אר"מ — צורה; ע"י שריפה מתבטלים האר"מ בעשן, ונשאר העפר שהוא העצם. הכל הי' מן העפר). ריג (אש חלוק ומובדל משאר היסודות להיותו בטבע העלי'). רכט (כנ"ל ע' ריג).

עיי"ע אש. מים.

אתכפיא ואתהפכא:

קלו (ע"י אתכפיא נמשך גילוי בחי' כבוד דקוב"ה). קמא (כנ"ל ע' קלו). קמז (ע"י אתכפיא נמשך הגילוי מבחי'

אגוסטוס יושב). תנט (ע״י אתהפכא לא שייך שינוי והפסק).

אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא:

נ (אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת, ואתעדל״ע שאחר אתעדל״ת). רצ (כל אתעדל״ע תלוי׳ באתעדל״ת). תמה (בדורו של משה — בחי׳ אתעדל״ע מצ״ע).

עיי״ע העלאה והמשכה.

ב

באר:

כב (נובע מלמטה בלי הפסק). כה (בחי׳ המסירת נפש בקריאת שמע. בחי׳ המלכות. ר״ת בידך אפקיד רוחי). מה (חפירת בארות — העלאה מלמטלמ״ע). נא־נב (מים חיים העולים מהתהום ע״י בקיעת עפר הארץ). קצב (בחי׳ מלכות). רלח (עלי׳ מלמטלמ״ע).

עיי״ע מלכות.

בהמה:

קפא־קפג (נפשה נמשכה מפני שור שבמרכבה ע״י ריבוי צמצומים; גופה נברא מבחי׳ סוכ״ע. שרש נפשה הוא מעולם התהו). ריט (מבחי׳ החסד). רכד (בגימט׳ ב״ן; בירידה). רל (שרשה מפני שור שבמרכבה). רלא (שרשה למעלה מאדם ונפלה בשבירת הכלים). רמב־רמג (כנ״ל ע׳ רל. צאן — בטבע הרכות; עז — בטבע העזות; שור — בטבע החוזק).

עיי״ע אדם. חי׳. נפש האלקית ונפש הבהמית. נפש הבהמית. קרבן. שור.

בינה:

לג (השגה. נו״ן שערי בינה ענינם המשכת ההשגה למדות שבלב). לד (עלמא דאתכסיא). פב (כנ״ל ע׳ לד. התגלות עתיק בבינה. אין ממנה יניקה לחיצונים). פג (מקור קו השמאל, ומהמדות שבה נמשכים דינים; ע״י החכמה מאיר בה אוא״ס הממתיק את הדינים). פה (ספירה השמינית מלמטה למעלה). פט (התגלות עתיק בבינה). קטז (נק׳ אם הבנים). קסא (שביעית). קסט (נק׳ אמונה. למעלה ממקור העולמות). רב (בה הוא עיקר גילוי התענוג). רלו (מאיר בה אור החכמה. כוללת ג׳ ראשונות). רלח־רלט (כסא לבחי׳ כבוד עילאה). שלב־שלג (נו״ן שערי בינה ענינם הולדת המדות מההבנה, והו״ע בחי׳ החכמה). שעא (נו״ן שערי בינה ענינם המשכת ההשגה למדות שבלב). שפג (כנ״ל ע׳ שעא). שצח (מאיר בה התענוג). שצט (מקור המקיפים). תג (נק׳ מי. נק׳ בטן). תלא (נ׳ שערי בינה — ז׳ מדות הכלולים מז׳ ושער הנו״ן הכוללם; ענינם — המשכת הבינה במדות). תמט (נק׳ על הוי׳). תעז (נק׳ אם הבנים).

עיי״ע חכמה ובינה. מי. סוחר. סופר. שכל.

בינוני, בינונים:

פט (יכולים לקבל בהעלם אהבה בתענוגים שבצדיק, ולהיות עי״ז לפי שעה במדריגת הצדיק).

עיי״ע צדיק.

בית המקדש:

תמב (בזמן הבית הי׳ אלקות בגילוי למטה).

עיי״ע ארון. קדש הקדשים.

בן, בנים:

פז (יש לבן מחלק האב ומחלק האם).

בן ובת:

רלו (זו״נ). שעח־שעט (בחי׳ בת — בחי׳ מלכות שבנינה מהגבורות, ולכן אפשר שתהי׳ יניקה לסט״א; בחי׳ בן — בחי׳ ז״א שרובו חסדים, ולכן אין ממנו

יניקה בחי' בת — בנינה מהגבורות אך שרשה ביסוד אבא). שפט־שצ (כנ"ל ע' שעח־שעט). שצח („ולד" הו"ע אותיות המחשבה). תב (בינה ותבונה). תה (בחי' בת — מבחי' גבורה, אך שרשה מבחי' אבא, וע"י היחוד עם בחי' אבא אין ממנה יניקה לחיצונים). תיב (בן — מלשון בנין, בחי' חסד). תיד (בת — בחי' מלכות שמקבלת מגבורה). תעז (בחי' אהבה ויראה).

עיי"ע איש ואשה. ז"א. מלכות.

בנימין:

פז (בחי' צדיק תחתון. שרשו מבחי' יוסף). פח (נולד במס"נ של רחל. מעלת בנימין על אחיו מצד רוח יעקב שבו, ולכן לא יכל לעזוב את אביו. בחי' חיצוניות יסוד). ק (צדיק: לא הי' במכירת יוסף). קו (צדיק תחתון).

עיי"ע יוסף. צדיק עליון וצדיק תחתון. שבטים.

בעל תשובה:

ק (קירוב שאחר הריחוק). קא (יש להם מעלה גם על צדיקים גמורים). קט (כנ"ל ע' ק. נק' אביוני אדם). קיא (בחילא יתיר. ממשיכים מבחי' א"ס שבעתיק, וגבוהים מצדיקים). קטז (משפיע בבחי' תשובה, והיינו כשנמשך מעתיק לחכמה ומחכמה לבינה). קנב (כנ"ל ע' קא. מהפכים את יצה"ר לטוב). ריא (כנ"ל ע' קא: עבודתם בחילא יתיר). רכב־רכג (עבודתם באהבה כרשפי אש, ועי"ז ממשיכים בחי' צור שהוא מקור העולמות, ולכן גבוהים מצדיקים. ע"י משיח גם צדיקים יגיעו למעלת הבע"ת). רלג (גבוהים מצדיקים לפי שמגיעים בבחי' בינה שלמעלה מהמדות). רפו (כנ"ל ע' קא). שיט־שכ (נק' אביוני אדם ומהפכים בחי' אביון. כנ"ל ע' קא). שכב (כנ"ל ע' קיא). תמט (המשכת בחי' עתיק לחו"ב מלמעלמ"ט ע"י תומ"צ שאחרי התשובה).

עיי"ע חטא. צדיק. תשובה.

ברא:

קמב (לשון בריאה ולשון גילוי).

עיי"ע התהוות.

ברוך, ברכה:

כ (בקו השמאל). כא (בחי' מלכות). שלא (המשכה מעולם לעולם). שנד־שנז (המשכת וגילוי השרש: המשכה מעלדאת"כ לעלדאת"ג). שסא (מאה ברכות — קבלת עול, ולכן על ידם נמשך בחי' אל"ף. ברוך — יסוד אבא; ברכה — מלכות). שע (כנ"ל ע' שלא. בחי' ממכ"ע). שעט (המשכה מעלדאת"כ לעלדאת"ג). שפב (כנ"ל ע' שלא). שצ (כנ"ל ע' שעט). תנב־תנג (המשכת סוכ"ע בממכ"ע).

עיי"ע הודאה. הקדוש ברוך הוא. תפלה.

בריאה, עולם הבריאה:

כה (ע"י ז' היכלות דבריאה הוא עליית המלכות והנשמות).

עיי"ע בי"ע.

בי"ע, עולמות בריאה יצירה עשי':

סט (מקבלים רק הארת המל' הבוקעת את הפרסא. בהם עיקר הכוונה וגילוי אור עצמות המאציל). ע (הע"ס דאצי' נמצאים בבי"ע בבחי' גבול והעלם). עב (כנ"ל ע' סט). עט (נבראים מחודשים: יש מאין. בבריאה מתגלה בחי' בינה, ביצירה בחי' ז"א ובעשי' בחי' מל'). קפה (בערך עולם האצי': מחכ' דאצי' נתהווה חכ' דבי"ע). ריב־ריג (בריאה — יש מאין, מחשבה: יצירה — גילוי ההעלם, דיבור: עשי' — מעשה). רסג־רסד (גבול: באי"ע לאצי'. ההמשכה מאצי' לבי"ע ובין המדרי'

בבי"ע היא ע"י ממוצע). רסח (ההשפעה לבי"ע נק' אלקים וממכ"ע). רצה (בחי' לבושים — מחשבה דיבור ומעשה). רצז־חצר (כלים דבי"ע — נבראים, ומ"מ האורות מתלבשים בהם. מצרים וגבולים אך בהם עיקר הכוונה). שיז־שיח (להיותם ע"י פרסא אין שייך בהם השגה ממש באוא"ס, כ"א רק בחי' הודאה הנמשכת מבחי' בינה דאצי': החכמה דאצי' מתפשטת על העשי', ולכן גם בנבראים דבי"ע יש ביטול במציאות). שסג (בריאה — חשך; יצירה — אור, להיותה המשכה מהעלם לגילוי). תסו (עשי' נבדל מבריאה ויצירה). תעד (נתהוו מבחי' הדיבור).

עיי"ע אצילות. בריאה. דירה בתחתונים. התהוות. עולם, עולמות. צבאות.

בת שבע:

ת־תא (בחי' המלכות כשאינה מתוקנת).

עיי"ע אלישבע. פועה.

ג

גאוה:

ריח (גאוה במוחין במדות ובמעשה. אוא"ס אינו שורה במקום שיש גאוה).

גאולה:

יא (נרמזת בכפילות ה' אותיות מנצפ"ך. יחוד קוב"ה ושכינתי'). קיב (ד' לשונות של גאולה כנגד ד' גלויות). קטז (ד' לשנות של גאולה כנגד ד' מדריגות בתשובה. גאולה היא לידת המדות, ולכן היא בבחי' בינה). ערב (דילוג).

עיי"ע גלות. יציאת מצרים. לעתיד לבוא. משיח.

גבורה:

יז (מדת הדין. תגבורת החסד). נא (מהגבורה אפשר להיות יניקה לחיצונים). פג (הגבורות נמתקים בשרשם בבינה). ריט־רכא (תגבורת החיות ומקור החסדים, אך למטה נעשה מזה גבורות קשות).

עיי"ע ברוך, ברכה. דם. זהב. חי'. חסד וגבורה. מדות.

גביע:

פח־צא (גביע הכסף של יוסף — אהבה שיש בה תענוג ושמחה: ענינו למעלה — גילוי האהבה מחיצוניות עתיק. ולכן ע"י הגביע הי' יוסף יודע עתידות, והסיר את ערמומיות הנחש).

גוף ונפש:

צד־צה (ב' הפכים: חיבורם ע"י פנימיות הכח). צו (גוף ונפש הבע"ח הם בערך זה לזה, ונמשכים בדרך עילה ועלול משרשם בחכמה: גוף ונפש האדם הם באי"ע זה לזה, והמשכת הנשמה היא בדרך דילוג ע"י נפיחה מפנימיות הכח). רטז (ראש גוף ורגל. הקטנות היא כלי לאור הנפש, ולכן בראש הוא עיקר החיות והכחות, ובגוף הוא יותר מברגל). רצה (ביחד דוקא נק' אדם: מאוחדים לגמרי). רצו (שרש הגוף מאור הסוכ"ע ויתגלה לעתיד: ע"י חטא עה"ד אין שרש הגוף מאיר בו אחר המיתה להחיותו, ונשאר רק רושם בעצם הלוז). שסב (הגוף מעלים על הנפש). תסז (הגוף באי"ע לנפש). תעו (שרש הנשמה בבחי' טהירו עילאה, ולכן בכחה להחיות את הגוף). תעח (הגוף מיוחד עם הנפש).

עיי"ע אברים. אדם. אכילה. דצח"ם. נפיחה. נשמה.

גימטריא:

שסב (לבוש המעלים על העצם). שעח

(העלם והסתר: בחי׳ אחוריים). שפט (כנ״ל ע׳ שעח).
עיי״ע מספרים, פרטי המספרים.

גלות, זמן הגלות:

יא (אין יחוד קוב״ה ושכינתי׳). מד (האורות מסתלקים מהכלים, והמשכת החיות לעולמות הוא מבחי׳ הכלים). קיב (ד׳ גליות, וכנגדם ד׳ לשונות של גאולה). שעב (אין מאיר בחי׳ כל. גילוי אלקות רק בראיית השכל). תמב (בזמן הגלות כנס״י נק׳ אסתר).
עיי״ע גאולה. ד׳ מלכיות. מצרים.

גן עדן:

לב (השגות הג״ע הם בגבול). לז (ג״ע העליון — בינה; ג״ע התחתון — מלכות. ריבוי מדרי׳ בג״ע). קנט (ג״ע העליון — מבינה: ג״ע התחתון — ממלכות). קצט־רג (נעשה ונמשך מהתו״מ ובפרט מהקרבנות. כמה בחי׳ ג״ע. תענוג נפלא. מאיר בו שם הוי׳, ולכן מתגלה בו התענוג העליון: גילוי התענוג בג״ע הוא רק תענוג נברא ובאי״ע לגילוי התענוג בשם הוי׳). רג־רד (עבודת אדה״ר בג״ע היתה להמשיך תענוג שלמעלה משם הוי׳, ונמשך ע״י תו״מ). רכו (כמה בחי׳ בעליות בג״ע. רק הארה). רמח (התענוג בג״ע הוא מהתענוג שלמעלה מביטול היש). רסד (יש ממוצע בין געה״ת וגעה״ע). רצב (הארת שפע הפנימי). דש־שו (הארת זיו השכינה: תענוג הנשמות מהלימוד ברוחניות. בחי׳ ממכ״ע, ולכן יש כמה בחי׳ בג״ע, ונכללים בגעה״ת וגעה״ע; גם געה״ת הוא גילוי נעלה, וכדאי לעבור עבורו כל יסורי גיהנם). שלז (כנ״ל ע׳ לז). שעב (כנ״ל ע׳ קנט. געה״ע נק׳ עוה״ב). שעט (געה״ת — ביצירה או בג״ר דעשי׳; געה״ע — בבריאה). שצא (כנ״ל ע׳ שעט). שצב־שצד (כנ״ל ע׳ לז. גם בגעה״ת מאיר בחי׳ „כל״). שצה־שצו (ריבוי בחי׳ בג״ע, ונחלקים לגעה״ע וגעה״ת). תנה (כמה בחי׳ בג״ע. הארה בלבד ממהות הא״ס).
עיי״ע כל. עולם הזה ועולם הבא. עץ החיים.

גשם:

רכ (חסד הנמשך מהגבורה). שס־שסא (שרשו אור — אור שבעת הימים).

ד

ד׳ מלכיות:

רה (שרשם מד׳ חיות המרכבה. נק׳ ד׳ מראות נגעים לפי שהם אחוריים של התענוג העליון שנפל למטה).
עיי״ע גלות. מצרים. קליפה.

דוד, דוד המלך:

ו (בחי׳ מלכות). מא (מבחי׳ מלכות, ולכן לא הי׳ לו שנים מצ״ע). ע (כנ״ל ע׳ ו). שג (מבחי׳ חשך, ולכן הי׳ צריך לקבל חיים מאדה״ר והאבות: לעתיד יהי׳ יתרון האור מהחושך ולכן יהי׳ משיח). של (מרכבה לבחי׳ מלכות. מקבל מבחי׳ כל). שסט (מקבל מבחי׳ כל). שפא (כנ״ל ע׳ של). שצט־ת (נולד ממרים שהיא הנק׳ פועה). תמח (עשה תשובה עילאה ובזה הקים עולה של תשובה. נק׳ דוד בן ישי להיותו בחי׳ יסוד שהוא בן לבינה שבה ש״י עלמין).
עיי״ע אדם. מרים. פועה.

דצח״ם:

כו־כז (האדם למעלה מהדצ״ח שנבראו בשבילו: שרש האדם בתיקון ושרש הדצ״ח בתהו, ולכן יש בהם כח וחיות יותר מהאדם, והאדם צריך לקבל חיות מהמוצא פי הוי׳ שבדצ״ח). צו (גוף ונפש הבע״ח הם בערך זה לזה: גוף ונפש האדם הם באי״ע זה לזה). רסד (ממוצע בין המדריגות: דומם וצומח —

ה

למעלה מברכה). שע (כנ"ל ע' שלא־שלב. בחי' סוכ"ע). שפב (כנ"ל ע' שלא־שלב).

עיי"ע ברכה.

הכנסת אורחים:

מד־מה (צדקה. ע"י הכנסת אורחים נעשה יחוד סוכ"ע בממכ"ע).

עיי"ע צדקה. תורה עבודה וגמ"ח.

הלל, הלל הזקן:

רנד (טוב בעצם). שמב (כנ"ל ע' רנד; שרשו מבחי' החסד).

הנהגה טבעית והנהגה ניסית:

קכג (שרש הניסים המלובשים בטבע גבוה ביותר, ונמשכים משם שד־י). קכד (הנהגה טבעית — משם אלקים, ושרשה מיחוד חיצוניות או"א: הנהגה ניסית — משם הוי', ושרשה מיחוד פנימיות או"א).

העלאה והמשכה:

מב (עבודת אברהם — המשכה: עבודת יצחק — העלאה). מד־מז (כנ"ל ע' מב. מתן תורה — המשכה: הגילויים דלעתיד — העלאה. שילוב הוי' באד' — המשכה: שילוב אד' בהוי' — העלאה). מט (מעלת ההעלאה על ההמשכה). נ (ע"י העלאה דוקא נעשה התענוג שלמעלה). נה־נז (אהוי"ר שע"י התבוננות הם אתעדל"ת להמשכת אהוי"ר מלמעלה: עיקר הבירור הוא ע"י אהוי"ר הבאים מלמעלה). סב־סג (עיקר הכוונה שיהי' ביטול היש באתעדל"ת ובדרך העלאה מלמטלמ"ע, מפני החידוש שבזה). ע־עב (נר שבת ונרות המנורה — העלאה מלמטלמ"ע, ושילוב שם אד' בהוי': נר חנוכה — המשכה מלמעלמ"ט ושילוב שם הוי' באד'). פא (מצוות — העלאה: תורה — המשכה). פג ואילך (המשכה היא הקדמה להעלאה. כהנים — המשכה: לויים — העלאה. מזוזה — המשכה: נרות חנוכה — העלאה). פז (כמה אופנים בהעלאת המקבל בתשוקה למשפיע: תשוקה שמצד עצמות המקבל: למעלה מזה — תשוקה הבאה מרושם המשכת המשפיע).

עיי"ע אברהם. אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא. יצחק.

הקדוש ברוך הוא:

קעא (קדוש — סוכ"ע: ברוך — ממכ"ע).

עיי"ע סובב וממלא. קדש. שמותיו של הקב"ה.

השתלשלות:

כב־כג (יש מיש). מג (מהחכמה ולמטה. ע"י צמצום). ס (כללות סדר ההשתלשלות מהארה בלבד: כל השתלשלות היא רק הארה מעליון).

התהוות:

לב־לג (ע"י הדיבור). לט (כוונת התהוות היש שיהי' בטל לאין). נג (במאמר אחד. הדיבור בטל ונכלל בעצמות אוא"ס). צו (מבחי' הדיבור). קיח (מהרצון). קכג (משם שד־י: ע"י העלם והגבלה). קכה (ע"י ל"ב פעמים שם אלקים הנמשכים מל"ב נתיבות חכמה: בדרך העלם). קכו (פלא). קכט־קל (משם אלקים: בדרך העלם). קלא (ההתהוות משם הוי' היא בדרך ממילא). קנא־קנב (מבחי' הדיבור: ע"י צמצום: ע"י ל"ב פעמים שם אלקים המצמצמים ל"ב נתיבות חכמה). קנז (ע"י הצמצום דשם י"ה). קנט (בכל יום. ע"י צמצום). קסו־קסז (עיקרה מבחי' המחשבה, ובאה בדיבור בכדי שלא יהיו הנבראים בטלים). קע (התהוות הגשמיות בדרך יש מאין אף שיש להם שרש ברוחניות. המהווה מתעלם

מהמתהווה). קפב (כנ"ל ע' קע. ההתהוות מבחי' סוכ"ע). רעח (אינה עושה שינוי בקב"ה להיותה מהארה בלבד). רצא (ע"י המלכות שנק' צדק). שנט (ע"י אות בי"ת – ברכה). שסא (דוקא ע"י אות בי"ת שהו"ע החכמה בכדי שתהי' ההמשכה למקום הראוי). שסד (כנ"ל ע' קסו־קסז). תל־תלא (ע"י ששת המדות). תעב (מבחי' הדיבור). תעג (רק בכח הבורא. בכל יום ובכל רגע, ונק' חידוש הישנות רק מפני שאין בה שינוי).

עיי"ע ברא. דירה בתחתונים. הבל. חיות הנבראים. עשרה מאמרות. ששת ימי בראשית.

ו

ו' קצוות:

עיי"ע רוחות העולם.

ז

זהב:

פד (קו השמאל). צג (אהבה ברשפי אש). קלו (ה' גבורות; יראה). קמא (כנ"ל ע' קלו). קעד (עבודת התפלה מלמטה למעלה).

עיי"ע כסף. נחשת.

ז"א, זעיר אנפין:

טז־יז (בשביל העולמות, ומ"מ ה"ה מיוחדים עם עצמות אוא"ס). סה (נק' גוף). פב (שרש לינקת החיצונים). קד (בסוד שורש – ו"ק; בסוד תוספת – גם מוחין). קס (חג"ת נה"י הם ג' זוגות – חו"ג, נו"ה ות"ת ויסוד). קסה (בחי' סוכ"ע). קסט (כנ"ל ע' קסה; שייכים לעולמות). רלה (רובו חסדים. בחי' זכר). שעח (בחי' בן. רובו חסדים, ולכן אין ממנו יניקה). שפט (כנ"ל ע' שעח). תג (נק' "אלה"). תלא (מדות דאצי' נק' "שערים" מפני שעל ידם אפשר להשיג אוא"ס. נק' אלה – בגימט' ו' פעמים ו'). תלז־תלח (ע"י קיום המצות נעשה במספר רמ"ח – ט"ס טפ"ט וראש תוך וסוף עם ה' חסדים המגדילים). תמט (שם הוי').

עיי"ע בן ובת. מדות. מלכות.

ח

חוטם:

עיי"ע ריח.

חושך:

ב (ביטול לגמרי). ערב־רעג (רק לגבינו; לגבי הקב"ה – אור). תי (לגבי אור הסוכ"ע – שוה לאור).

עיי"ע אור.

חטא, חטאים:

ח (חטא דור המבול גרם ירידת השפע לקליפות, ונשחתה בחי' הארץ העליונה, וגם הארץ הגשמית קיבלה את שפעה מהקליפות). ל (ע"י פגם בברית המעור ובברית הלשון מסתלקים המקיפים). מ (פגם הברית פוגם ונמשך במלכות דק"נ וגקה"ט, וגורם גלות השכינה. חטא עץ הדעת המשיך כח בקליפות). קיב־קיד (גורמים שאלקות לא יאיר בגילוי לישראל). קטז (נק' סבל). קנז (חטא עה"ד גרם תערובת טוב ורע). קעג (מלשון חסרון). קפט־קצ (חטא עה"ד גרם סילוק האור שהאיר בשימ"ב, ועי"ז נעשו ששת ימי החול). קצו־קצז (ע"י עבירה פוגם נפשו ונעשה מרוחק מאלקות יותר מהדבר הטמא בעצם וגם מוסיף חיות בקליפה). רכב (מכבים האש דהוי' שבנפש). רעח (מחלישים את כח הנפש). רפ (ע"י חטא העגל חזרה הזוהמא דחטא עה"ד). שכו־שכח (חטא עה"ד סילק את השכינה מהארץ

וגרם חסרון בעולם עד ביאת משיח: החטאים שאח"ז סילקו את השכינה עד למעלה מז' רקיעים). שסה־שסו (ע"י חטא עה"ד נחסרו ששה דברים). שסז (ז' חטאים סילקו את השכינה מהארץ לרקיע השביעי). תכב (חטא עה"ד ע"י בת דוקא, מפני ששייך בה יניקה). תמג (ע"י פגם במ"ע – מסתלק אור הז"א לבינה: ע"י פגם במל"ת – מסתלק האור לאריך).

עיי"ע מבול. עונש. קליפה. תשובה.

חידוש, התחדשות:

סג (מעורר גם מי שבאין ערוך). שנז־שנח (כנ"ל ע' סג. ציפור המדברת).

חי':

ריט־רכ (מבחי' הגבורה, ולכן יש להם חיות יותר מבהמות: נק' חי' ע"ש תגבורת החיות).

עיי"ע ארי'. בהמה.

חיות הנבראים:

רפז־רפח (השפלה לגבי הקב"ה. חידוש החיות בכל יום נמשך מיחוד חיצוני דחו"ב). רצא (צבא השמים בטלים ומתכללים לאור א"ס שנמשך בחיות שמבחי' המלכות. המשכה חיצונית). תעד (העדר החלישות במלאכים וצבא השמים מורה שבהם ניכר כח הא"ס להיותם נבראים כלליים. מהות הנבראים הוא כח הא"ס המהוום).

עיי"ע התהוות.

חכמה:

יד (נק' חיים: לא הי' בה שבירת הכלים). כג (התהוות החכמה מאוא"ס הוא בדרך יש מאין: נק' אין להיותה רק הארה. נק' מחשבה. ראשית ההשתלשלות). לו־לז (נרמזת ביו"ד מפני שכוללת את כל הע"ס, וגם מפני שאינה בערך הכתר. מאין תמצא: צמצום). מג (ראשית הגילוי. התהוות החכמה היא ע"י צמצום). פג (שרש החסד. מאיר בה אוא"ס). צו (ראשית ההשתלשלות). צט (יו"ד של שם הוי'. על ידה הם הבירורים). קיח (בחי' ראי'). קכה (שרש הנבראים. מקבלת מאריך רק בדרך שערות). קכו (נק' קדש. מקבלת רק מבחי' הארה). קלב (כנ"ל ע' קכה). קנד־קנה (נק' ראשית: מקבלת בדרך יש מאין מבחי' ראש, שהוא בחי' התענוג. בתחילת התחדשות החכמה מאיר התענוג). קסא (יסוד אבא מקבל מעתיק ממוחא סתימאה ומשפיע בבינה). קפה (חכ' דאצי' בערך חכ' דבי"ע ובאי"ע לחכ' דכתר). קפז (נק' אבא: שרש האצי'). רב (אינו תענוג: מוח החכמה קר ולח, ולכן עיקר התלבשות התענוג היא בחכמה). רטז (בביטול, ולכן שורה בה אוא"ס). רפא (ל"ב נתיבות חכמה: נתיב הל"ב נעלם לגמרי). שג (נמצאת מאין). שח (התענוג מאיר בחכמה ע"י שערות). שיח (עצמותה – מקור הביטול ומס"נ שבכל אחד: התפשטותה – אינו מאיר בכל אחד). שלו (כנ"ל ע' שג. יונקת מהכתר ע"י שערות – מזל ונוצר). שמט (כנ"ל ע' שג: באי"ע לשרשה). שנא (זכרון: מאחוריים דחכמה – שכחה). שסא (יש בה קצת דין, ולכן נמשכת למקום הראוי). שסב־שסג (כח מ"ה: כח – דביקותה לבינה: מ"ה – דביקותה לכתר. ל"א נתיבות – בגדר גילוי ע"י אתעדל"ת, ושייך בהם יצירה: נתיב הל"ב – אינו בגדר השגה, ואין שייך בו יצירה). שע (כנ"ל ע' צו). שצב (כנ"ל ע' שלו). שצח (מאיר בו התענוג להיותו קרוב לכח המשכיל). תכח (מוחין דאבא הם למעלה

מהשתלשלות). תלב (בל״ב נתיבות חכמה שורה עצמות אוא״ס). תלח (מעצמיות החכמה שבכתר נמשכת הארת הפנים). תמד (כנ״ל ע׳ צו).

עיי״ע חכמה ובינה. מים. שכל. שמן.

חכמה ובינה:

כב (אין ויש). מא (ראשית ההשתלשלות. בחי׳ עשרים, להיותם כלולים מיו״ד). פב־פג (תרין ריעין. לא הי׳ בהם שבירת הכלים. מאיר בהם אוא״ס). רמ (אב ואם). רסד (בחי׳ י״ה). רסט (יונקים מב׳ המזלות ונוצר ונקה). רפח (תמיד מיוחדים בחיצוניות בשביל החיות לקיום העולמות). שטז־שיח (חכמה — נמשך עד יסוד, ולכן מתפשט בבי״ע; בינה — נמשכת רק עד הוד, ולכן אינה מאירה בבי״ע). שלו (ה״א — בינה; יו״ד — חכמה, מפני שכולל ע״ס, ובא ע״י צמצום מהכתר).

עיי״ע בינה. חכמה. יסוד. שכל.

חלום:

ה (יש צדיקים שמשיגים קצת ע״י החלום, אך אינו גילוי גמור). קצח (כשעושה חטא כמה פעמים מבהילים אותו מלאכי חבלה בחלום).

עיי״ע שינה.

חמה:

שב (בחי׳ עץ החיים).

עיי״ע לבנה.

חנוכה:

עב (נרות חנוכה ענינם המשכה מלמעלמ״ט לחבר את בחי׳ המלכות שבבי״ע עם האצי׳, ולכן הדלקתם בלילה). עד־עה (ניצחון הרע; נרות חנוכה מבררים את הרע, ולכן הדלקתם בחוץ ובלילה; ח׳ נרות ע״ד כינור דלעתיד שאז יהי׳ בירור הרע). עה־עו (נצחון על קו השמאל, ולכן מדליקים נרות חנוכה משמאל ומבחוץ). פא (נרות חנוכה מתקנים גם את קו השמאל). פד־פו (נרות חנוכה הדלקתם בשמאל לברר את קו השמאל, והבירור הוא ע״י המשכת המזוזה שבימין; כאשר אין מזוזה בימין — נרות חנוכה הם בימין, ובירור השמאל מרומז בהדלקתם בחוץ. ח׳ נרות רומזים לבינה, שעל ידה נעשה בירור קו השמאל). צא (הדלקת נרות חנוכה בשמן, שהוא בחי׳ חכמה הנעלמה הממשיך את האור).

עיי״ע מנורה.

חסד:

רג (שרש המתיקות הרוחנית והגשמית). רנא (למעלה החסד עצמו מחי׳). שכג (ההמשכה מבחי׳ רב חסד באה בזריזות, והגבורה אינה יכולה לעכב). שעח (אור החסד אינו מתעבה). שפט (כנ״ל ע׳ שעח).

עיי״ע אברהם. בהמה. ז״א. חסד וגבורה. כהן. כסף. מדות.

חסד וגבורה:

פג־פד (כהנים ולויים. עכשיו העיקר הוא בחי׳ החסד, ולכן עבודת הלויים היא ע״י הכהנים; לעתיד הגבורות יהיו עיקר, ולכן הלויים יהיו כהנים).

עיי״ע גבורה. חסד.

חפץ:

עיי״ע רצון.

ט

טבע:

עיי״ע הנהגה טבעית והנהגה ניסית.

טוב:

קיד־קטו (גימט׳ א״ה ו״ה, ומורה על בחי׳ סוכ״ע). קכד (בחי׳ יסוד). קלב (כנ״ל ע׳ קכד; יש בו כמה מדריגות, ולכן הט׳ הוא ט׳ רבתי). קנז (מובדל מהרע; ע״י חטא עה״ד נעשה תערובת

טוב ורע). רנד (מקור ההשפעה: למעלה – מקור י״ג מדה״ר). רנה (על ידי בחי׳ טוב נעשה הצמצום שבשביל ההשפעה: הקב״ה ותורה נק׳ טוב). רנט (כמה בחי׳ טוב: השפעה חיצונית לעולמות והשפעה פנימית לישראל: ט״ו בחי׳ טוב). רצא (כנ״ל ע׳ רנט). שמב (כנ״ל ע׳ רנד). שמג (כנ״ל ע׳ רנה. כמה בחי׳ טוב: השפעה חיצונית והשפעה פנימית).

עיי״ע רע.

טמטום המוח:

עג־עד (כאשר האדם מחשיב את עצמו ליש. העצה לזה – שבירת הלב).

יבשה:

רסא־רסב (עלמא דאתגליא. ברואים שביבשה מקבלים חיות מהיבשה אך נפרדים ממנה. חיצוניות המלכות דאצי׳). שסה (ברואים שביבשה מקבלים חיות מהיבשה אך נפרדים ממנה).

עיי״ע ארץ. ים. עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא. קריעת ים סוף.

י״ה, שם י״ה:

קנו־קנז (למטה משם הוי׳. ענינו צמצום האור דשם הוי׳ בשביל ההתהוות: מהיו״ד נברא עוה״ב ומהה״א נברא עוה״ז. נמשך ע״י קיום מל״ת). קנח (ב׳ בחי׳ י״ה: חו״ב – שרש ג״ע העליון: יסוד ומלכות – שרש ג״ע התחתון). רכא (בחי׳ חכמה). רנט (חו״ב. מבחי׳ זו ההמשכה היא רק לישראל). שלו (יו״ד – חכמה: ה׳ – בינה).

עיי״ע הוי׳. עולם הזה ועולם הבא. שמותיו של הקב״ה.

הוי׳, שם הוי׳:

מו־מז (שילוב הוי׳ באד׳ – המשכה מלמעלמ״ט, ושם אד׳ גובר: שילוב אד׳ בהוי׳ – העלאה מלמטלמ״ע, ושם הוי׳ גובר). ע־עב (נק׳ שמש. כנ״ל ע׳ מו־מז). קיז (ד׳ אותיות: צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות. ע״י הצמצום הוא מקור ההתהוות). קיח (הוי׳ דלתתא – מקור ההשתלשלות: הוי׳ דלעילא – אינו מקור להשתלשלות, והוא רק עליית הרצון). קיט (בזמן הזה – מאיר ע״י שם אד׳: לעתיד – הוי׳ דלעילא יאיר בהוי׳ דלתתא, ויהי׳ הגילוי שלא ע״י שם אד׳). קלא (עצם שם הוי׳ – הי׳ הוה ויהי׳ כאחד: הארת שם הוי׳ – מקור ההתהוות. התהוות משם הוי׳ היא בדרך ממילא). קלב (נק׳ כבוד). קלח (כנ״ל ע׳ קלב). קמג (בגימטריא כבד). קנו (י״ה דשם הוי׳ הוא שרש לבחי׳ י״ה שלמטה משם הוי׳). קנז־קנח (צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות. בחי׳ ו״ה נמשך ע״י מ״ע: בחי׳ י״ה נמשך ע״י מס״נ). קסט (הוי׳ דלתתא – בחי׳ ז״א: הוי׳ דלעילא – בחי׳ עתיק שבבינה). רא־רב (יו״ד – חכמה: ה׳ – בינה: ו׳ – מדות: ה׳ – מלכות. שם הוי׳ שבנפש: יו״ד – ביטול למעלה מטעם ודעת: ה׳ – התבוננות: ו׳ – אהבה יראה ורחמים: ה׳ – מחשבה דיבור ומעשה. עיקר גילוי התענוג הוא בבחי׳ יו״ד). רי (כנ״ל ע׳ קיח). רכא (בחי׳ הכתר). רלד־רלה (י״ה – בחי׳ זכר: ו״ה – בחי׳ נקבה: בו״ה גופא – הו׳ הוא בחי׳ זכר וה״ה׳ בחי׳ נקבה. לעתיד תהי׳ בחי׳ ו״ה כבחי׳ י״ה). רמא (כנ״ל ע׳ קיז). רמו (ב׳ בחי׳ הוי׳ – ממכ״ע וסוכ״ע). רנא (בבחי׳ תפארת). רס (המשכה שלמעלה

מהשתלשלות). רסו (בעלותו לעתיק נק' אלקים). תי (בחי' ממכ"ע). תמט (בחי' ז"א). תנט (בחי' סוכ"ע). תעד (כנ"ל ע' קיז).

עיי"ע אד'. אלקים. י"ה. הוי' ואלקים. שמותיו של הקב"ה.

הוי' ואלקים:

קיד (סוכ"ע וממכ"ע). קכד (אלקים — בחי' העלם, ושרש הנהגה טבעית; הוי' — בחי' גילוי, ושרש הנהגה ניסית). קכט (הוי' הוא האלקים). רנז (הוי' אלקינו — יחוד חו"ב). שמה (כנ"ל ע' רנז). שסח (ההסתר דשם אלקים הוא רק לגבינו; לעתיד יתגלה איך שהוי' ואלקים חד). תיג־תיד (הוי' — בחי' גילוי, ולכן אין ממנו יניקה לחיצונים; אלקים — בחי' צמצום והסתר, ולכן יכול להיות יניקה ממ"ח צירופים דאותיות ים).

עיי"ע אלקים. הנהגה טבעית והנהגה ניסית. הוי'.

יום הכיפורים:

רח (מכפר גם על עבירות שבמזיד). תמג־תמד (גמר קבלת התורה. המשכה מבחי' הכתר שלמעלה מתומ"צ, ולכן הוא יום הסליחה; הסליחה היא ע"י יסורים. מס"נ בכח). תנ (עיצומו של יום מכפר לגמרי רק כשבא על מל"ת, ולא על כריתות וחילול השם; תשובה עילאה מכפרת גם על כרירות וחילול השם).

עיי"ע עשרת ימי תשובה. פורים.

יום טוב:

קמט־קנ (קדושת יו"ט תלוי' בישראל; בראש השנה הראשון לא הי' קדושת יו"ט ואיסור עשיית מלאכה עד שנברא אדה"ר).

עיי"ע לולב. סוכה. פסח. ראש השנה. שבת. שמיני עצרת.

יוסף:

פז (בחי' צדיק עליון. שרש בחי' בנימין). פח־פט (מפנימיות יסוד. רצה לקבל מבנימין את רוח יעקב שבו ואת בחי' חיצוניות היסוד, ולכן הצניע בכליו את גביע הכסף שהו"ע בחי' האהבה הנמשכת מחסד דעתיק). צ־צב (ע"י הגביע הי' יודע עתידות והסיר את ערמומיות הנחש; תיקן את קליפת מצרים, ועשה הכנה לגילוי אלקות במ"ת). קו־קז (בחי' ההוספה שע"י קיום המצוות. על ידו היו כל ההשפעות). קז־קח (ירד למצרים בכדי להעלות את הניצוצות שהיו שם, ולהקל על גלות בנ"י; למעלה מכל השבטים. ציער את אחיו כדי לכפר על חטאם במכירתו). רנג (מהפך בחי' אחוריים להמשכה פנימית מבחי' אחד, ולכן על ידו נעשה יציאת מצרים). רנה־רנו (טוב בעצם. המשיך בחי' ארך אפים בפנימיות, ועי"ז נעשה יציאת מצרים). רנח (למעלה מהמדות הכלולים בבינה; למעלה ממדריגת השבטים. העלאה לבחי' העצמות, והמשכה מלמעלה מהשתלשלות). רפה (אהב את אחיו, ובמיוחד את בנימין). שטז (בחי' יסוד ז"א, ולכן הי' יתום מאמו — בינה). שיח (כנ"ל ע' שטז: נק' דל מצד העניות בדעת). שלב (כנ"ל ע' שטז: לא הי' יתום מאביו — חכמה, ובכח זה המשיך ההשפעה למלכות). שמ (ירד למצרים בכדי להעלות את הניצוצות שהיו שם, ולהקל על גלות בנ"י). שמא (כנ"ל ע' רנג). שמב (טוב בעצם). שמג־שדמ (בירר את מצרים. מעלתו על השבטים בזה שמהפך בחי' אחוריים להמשכה פנימית מבחי' אחד. בחי' צדיק עליון ונשמה דאצי', ולכן הי' מרכבה גם בעת מלאכתו. בחי'

יסוד, ועבודתו בכח אביו — חכמה). שמו־שמז (כנ״ל ע׳ רנח).

עיי״ע בנימין. גביע. מצרים. פרעה. צדיק עליון וצדיק תחתון. שבטים.

יחו״ת ויחו״ע:

ב (יחו״ת — מריחוק העולמות, ומביא לידי אהבה; יחו״ע — מביטול העולמות הכלולים במקורם, ומביא לידי ביטול לגמרי). שסח (בחי׳ עין דלעילא — יחו״ע).

עיי״ע אד׳. אחדות ה׳. קריאת שמע.

ים:

רסא־רסב (עלמא דאתכסיא. ברואים שבים מקבלים חיות מהים ומובלעים בתוכו. פנימיות המלכות דאצי׳). שסד־שסה (ברואים שבים מקבלים חיות מהים ומובלעים בתוכו).

עיי״ע יבשה. עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא. קריעת ים סוף.

יסוד:

לג (נק׳ כל. נמשך בו הנו״ן שערי בינה). לה (כנ״ל ע׳ לג). פח (עיקר קיום היסוד הוא ע״י הדעת. פנימיות יסוד נמשך מהחכמה). קכד (מקשר ומחבר). קלב (כנ״ל ע׳ קכד). קלג (על ידו נמשכת ההשפעה מהחכמה וכתר למלכות). קלח (כנ״ל ע׳ קלג). שטז־שיז (יסוד אימא — מסתיים בחזה דז״א; יסוד אבא — מגיע גם ליסוד ז״א, והו״ע הה׳ חסדים שביסוד ז״א). שיח (יסוד דאצי׳ — משפיע האור דאצי׳ בבי״ע). של (נק׳ כל). שלב (נק׳ כל; משפיע לבחי׳ מלכות). שעב (יחוד יסוד ז״א ממשיך את הנו״ן שערי בינה למטה).

עיי״ע דל. ז״א. טוב. יוסף. כל. מדות. קו האמצעי.

יעקב:

לא (בחי׳ בריח התיכון). מט (בחי׳ תפארת). נז (קו האמצעי, ומבריח מן הקצה את הקצה. ממשיך בחי׳ הרחמים רבים על הנפש, ועי״ז מתבטלים החיצונים). סא (בחי׳ אור פנימי). סב־סג (בחי׳ התיקון; ממשיך בחי׳ יו״ד בבחי׳ עקב, שיהי׳ ביטול היש). סו (בחי׳ התיקון. ע״י המנחה העלה מ״ן לתהו ופעל הביטול בעשיו). פח (בחי׳ דעת). צ (שרשו בעצם החכמה, ולכן הי׳ גדול מלבן ברמאות). צח־צט (בחי׳ החכמה, ומברר את בחי׳ עקב עשיו. יז שנה שחי במצרים הם בחי׳ ז׳ תיקונים דגלגלתא המתלבשים בחכמה, ואז נעשים קמ שנה). קז (כנ״ל ע׳ לא). רלט (מרכבה לת״ת דאצי׳, ולכן היתה עבודתו בחיבור חו״ג). רעח (ממשיך בחי׳ יו״ד בבחי׳ עקב). רצ (מרכבה למדת הרחמים). תיח (המשיך הזיווג העליון בבחי׳ הת״ת). תכא (על ידו הי׳ עיקר הזיווג. מטתו שלימה; הוליד י״ב שבטים כנגד י״ב בחי׳ דבריאה הנולדים מיחוד זו״נ). תמא־תמב (בחי׳ בריח התיכון הממשיך אלקות למטה, ולכן אהב את רחל — בחי׳ עלמא דאתגליא).

עיי״ע אבות. עשיו. רחמים.

יצחק, יצחק אבינו:

ב־ג (נחשכו עיניו מפני שהי׳ בביטול לגמרי; מס״נ שלמעלה מטעם ודעת). ד (בחי׳ העלאה למקור התענוגים). מב (עבודתו בהעלאה מלמטה למעלה ע״י חפירת בארות). מה־מח (כנ״ל ע׳ מב). מט (בחי׳ יראה וביטול). נ־נא (ע״י העלאה דיצחק נעשה גילוי פנימיות עתיק, ולכן הגילויים דלעתיד מתייחסים ליצחק. עבודת יצחק היא ע״י אתעדל״ע מאברהם, והבירור הוא בירור דמ״ן, וצריך בירור שני ע״י אברהם). פג (בחי׳ גבורה והעלאה,

ופועל תענוג וצחוק שלמעלה). פד (לעתיד יהיו הגבורות עיקר, ולכן יאמר ליצחק כי אתה אבינו). פה (בגימטריא ח' פעמים שם הוי'). רלח־רלט (מרכבה לגבורה דאצי'; כנ"ל ע' מב: בחי' קרבן עולה). תג־תד (נק' „קרח", ונמשך מבחי' בינה. בחי' גבורה). תיח (המשיך הזיווג העליון בבחי' הבינה וגבורה). תכא (רק הכנה לבחי' הזיווג).

עיי"ע אבות. אברהם.

יציאת מצרים:

קיב (ד' גאולות). קיח (ד' גאולות כדי שתמשך למטה הגאולה מאוא"ס). קכח (בכדי שבנ"י ימשיכו את בחי' אוא"ס בעל הרצון ע"י מסירת הרצון). קצב (בירור והפיכת הנה"ב. הקדמה לגילוי דמ"ת). רנג (ע"י ירידת יוסף למצרים). רנו (ע"י שיוסף המשיך בחי' ארך אפים בפנימיות. יציאת מצרים בכל יום ע"י העלאה לבחי' ארך אפים ולבחי' המדות). רסג (ע"י ממוצע — משה ואהרן). רסט (ע"י שאו"א הלבישו את זרועות דאריך). ערב (בחי' דילוג). שמ (כנ"ל ע' רנג). שדמ (כנ"ל ע' רנו). תט (ע"י משה להיותו בחי' דעת). תיא (ע"י משה להיותו בחי' הדעת שממשיך חיבור סוכ"ע וממכ"ע, ואז אין יניקה לקליפות). תכא (ע"י משה ואהרן — ב' ממוצעים). תמה (אתעדל"ע מצ"ע). תפב (בכל יום).

עיי"ע גאולה. מצרים. פסח. קריעת ים סוף.

יצר הרע:

קמז (נק' זקן להיותו כנגד בחי' יגת"ד שלמעלה מהשכל: נק' כסיל מצד ענין הכבדות שבו). קנב (כשמתהפך לטוב נק' טוב מאד). רו (יונק מבחי' שמאל). רעט (נק' אבן). תלג (נכנס באדם בעת הלידה). תלד־תלה (כנ"ל ע' קנב: כשמתהפך לטוב הוא באהבה בל"ג בבחי' בכל מאדך, מפני מעלת שרשו בתהו). תעט (נק' אמורי להיותו תמיד בלי הפסק. נק' מלך זקן וכסיל).

עיי"ע חטא. נפש האלקית ונפש הבהמית. נפש הבהמית. קליפה. רע.

יראה:

תסח (יראת העונש באה מיראת הרוממות: יראה תתאה שרשה ביראה עילאה).

עיי"ע אהבה ויראה.

ירושה:

תנט (בחי' אתהפכא, ולכן אין לה הפסק).

עיי"ע מתנה.

ישראל, בני ישראל:

כב (נק' באר מפני שיש בהם תמיד תשוקה לאלקות במס"נ). סג (בכחם למלא את הכוונה העליונה מפני שעבודתם בדרך חידוש). עג (כלי קיבול לחסדים העליונים ולהתבוננות באלקות). צז (ממשיכים את הרצון העליון. נק' גיבורים). קכח (ממשיכים מבחי' אוא"ס בעל הרצון בבחי' הרצון). קס־קסא (נק' בני זוג של השבת, לפי שממשיכים בה בחי' ז"א ובחי' חכמה דאצי'. נק' חתן לגבי התורה לפי שממשיכים בחי' תושב"כ בתושבע"פ ולפי שממשיכים אוא"ס בחו"ב. עלו במחשבה בבחי' החכמה). קסד (מאמינים בני מאמינים). קסז (כנ"ל ע' קסד: האמונה היא בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע, מפני שעלו במחשבה). קפז (ממשיכים מבחי' העצמות בחכמה ובמדות). ריז (ממשיכים אוא"ס בבי"ע ע"י עבודה בביטול). רעג (בחי' ז"א). רצא (מקבלים המשכה פנימית). שלב (נק' יהודים ע"ש ההודאה). שנח

(ביטולם למטה מביטול המלאכים, אך יש בו חידוש ומעורר המשכת רצון חדש). שפב (כנ"ל ע' שלב). תלז (כנסת ישראל נק' רחל). תמב (כנסת ישראל נק' רחל בזמן הבית). תנג־תנה (יש להם כח המס"נ, ולכן יכולים להמשיך שם הוי'. ממשיכים שם הוי' בבחי' הדיבור ע"י מאה ברכות, ובבחי' המעשה ע"י קיום המצוות. נק' „ארץ חפץ" מפני שיש בהם רצון פשוט ומס"נ). תנו (בכל שנה נמשך בהם אור חדש). תנח (בחי' תיקון).

עיי"ע אדם. אומות העולם. כהן. לוי. נפש האלקית ונפש הבהמית. נשמה.

כ

כבד:

קמג (יש בו ע' עורקים כנגד ע' שרים. מקור הדם שהוא בחי' המלכות. נק' ס"מ ויצר הרע, ומ"מ הי' לו חלק בקרבן. חצר הכבד מפסיק בין הכבד ללב, שהו"ע יצר טוב). קמה (כבד ויותרת הכבד — דו"נ, ולעו"ז כנגד כתר עליון וכתר תחתון. ענינם בעבודה: גסות ויתרון הגסות: מקיף ופנימי).

עיי"ע לב.

כבד, כבדות וכבוד:

קלג־קלד (מלשון כובד ומלשון כבוד, וענינם אחד). קלד־קלה (כובד בקדושה ענינו הכנעה וקבלת עול וגם ענין התוקף). קלו (כובד בקליפה הו"ע המקיפים דקליפה). קלט (כנ"ל ע' קלג־קלד). קמ־קמא (כנ"ל ע' קלד־קלה). קמא (כנ"ל ע' קלו). קמו (הכובד רחוק משינויים: ענינו בעבודה — תוקף: ענינו למעלה — בחי' שלמעלה משינויים. ע"י כובד בקדושה מתעלים הניצוצות. כובד בקליפה).

עיי"ע כבוד.

כבוד:

ב (לבוש והארת ל"ב נתיבות חכמה). קלד (כבוד בקדושה וכבוד בקליפה). קלו (בחי' כבוד דקוב"ה נמשך ע"י שבירת הקליפה). קמ (כנ"ל ע' קלד). קמב (כנ"ל ע' קלו. כבוד ה' — מלכות: כבודך — כתר). שיד (בחי' חכמה: יראה עילאה). תלב (ל"ב נתיבות חכמה).

עיי"ע כבד, כבדות וכבוד. לבוש.

כהן, כהנים:

פא (קו הימין). פג־פד (חסד. על ידם היא עבודת הלויים). רמח (כהנים — בחי' אדם, שם מ"ה).

עיי"ע אהרן. אלעזר. ישראל, בני ישראל. לוי.

כוכבים:

קכב (נראים קטנים אך שרשם גבוה ביותר. ברקיע השמיני).

עיי"ע חיות הנבראים.

כיבוד אב ואם:

רלו־רלז (בבחי' י"ה).

עיי"ע מצוות.

כינור:

פה (כינור מרמז לשם הוי'. כינור של ביהמ"ק — ז' נימין, ומרמז לז' פעמים שם הוי': דלעתיד — ח' נימין, ומרמז לח' פעמים שם הוי').

כל:

לג ואילך (בחי' יסוד). לז (עמוד המחבר בין ג"ע התחתון לג"ע העליון). ר (כנ"ל ע' לז: יש כמה בחי' כל בין כל מדרי' ומדרי' בג"ע). רמ־רמא (בחי' מקיף הכללי). של־שלב (שפע הנמשך במלכות. מל' כלליות, והוא בחי' א"ס הסוכ"ע: בחי' מקיף לאבי"ע, ולגבי' אצי' נחשב כעשי'. בגימט' נ' — נ' שערי בינה. יסוד ז"א. שרש השכלת דוד המלך). שלד־שלה (מל' כלליות,

שאין בו חסרון, ולכן עוה"ב נק' כל). שלז (כנ"ל ע' לז). שסח־שעב (המשכת שפע פנימי וחיצוני. ג' פירושים: מל' כלליות — בחי' אוא"ס הכולל הכל, מקיף הכללי, ולגבי' אין חטא תופס מקום: בגימט' נ' — נ' שערי בינה, וענינו המשכת המוחין במדות: יחוד ז"א. ע"י יחוד ז"א נמשכים נש"ב ועל ידם נמשך אוא"ס. כל — מלמטלמ"ע: לך — מלמעלמ"ט. בחי' עוה"ב שאחר תחיית המתים). שעד (כלליות הכל: בחי' מקיף הכללי). שעז (בחי' יסוד). שפא (כנ"ל ע' של־שלב). שפב (כלליות הכל: בחי' א"ס הסוכ"ע: לגבי' אין החטא תופס מקום). שפג (על ידו נמשך החיות למלכות, ולכן הוא בחי' נ' שערי בינה ובחי' יסוד ז"א). שפו (ב' בחי' כל — גן עדן התחתון והעליון). שפט (כנ"ל ע' שעז). שצב (כנ"ל ע' לז). תה (כנ"ל ע' שעז). תלב (נ' שערי בינה). תנה (כנ"ל ע' לז).

עיי"ע דוד. גן עדן. עולם הזה ועולם הבא. תשובה.

כל יכול:

מו (גשמיות ורוחניות שוים לגבי', ולכן ביכולתו לגלות אלקות בעוה"ז הגשמי).

כלי, כלים:

מד (אלקות. בהעלם מפני ששרשם מהרשימה).

עיי"ע אור וכלי. שבירת הכלים.

כסף:

פד (קו הימין. שלמה המלך רצה להגביר את קו השמאל, ולכן לא הי' הכסף נחשב בימיו). פח (אהבה כמים). צב (חסד). צג (המשכה למטה. אהבה כמים). קלו (ה' חסדים: אהבה). קמא (כנ"ל ע' קלו). קעד (בחי' אהבה: גמ"ח).

עיי"ע גביע. זהב. נחשת.

כתר:

לו־לז (באי"ע לחכמה). מא (באי"ע לע"ס. ממוצע בין המאציל לנאצלים. הע"ס שבכתר כלולים בתכלית השלימות. בחי' מאה). עט (נק' חשך להיותו נעלם מהנבראים). קלג (מקיף לבחי' כבוד עילאה). רמ (למעלה מבחי' היחודים). רסח־רסט (ממוצע בין המאציל לנאצלים, וכלול משניהם: בחי' עתיק ופנימיותה — מעלים על בחי' מלכות דא"ס: בחי' אריך וחיצוניותה — משפיע לבחי' אצי'. ההתלבשות באצי' היא רק מבחי' מל' דאריך. פנימיותה: נק' ים — מפני שמעלים על הא"ס: נק' סוף — להיותו סוף בחי' המאציל: נק' הוי' וסוכ"ע — להיותו למעלה מהשתלשלות. חיצוניותה נק' ארץ מפני שמתלבשת בנאצלים). ער (נק' אין לגבי יש האמיתי). רעג (נק' חושך לגבינו). שלו (באי"ע לע"ס דאצי'). שצב (כנ"ל ע' שלו). תיג (נק' מזלי'. נק' בית: מקיף למקיף). תמד (שרש הסליחה להיותו למעלה מבחי' תורה ומצוות). תמט (נק' „לפני הוי'"). תפ (בחי' רצון. כולל כל המדות).

עיי"ע אריך. עד. עתיק.

ל

לאה:

שנו (עלמא דאתכסיא). תמב (עלמא דאתכסיא: בחי' העלם המחשבה: למעלה מבחי' רחל).

עיי"ע יעקב. רחל.

לב:

סו (בחי' המלכות). קמג (יצר טוב: חצר הכבד מפסיק בין הלב לכבד שהו"ע יצר הרע). קמה (ל"ב נתיבות חכמה

מתגלים בלב, ולכן הוא בגימטריא כבוד). קמז (משכן החכמה).
עיי"ע כבד.

לבוש:
ב (פועל על המלובש). פא (גורם חיות בבחי' מקיף). רצה (דבר נוסף על העצם; מדבר זר). שסב (מעלים).
עיי"ע כבוד. מחשבה דיבור ומעשה.

לבן, לבן הארמי:
צ (רמאי. שרשו במו"ס דקליפה).
עיי"ע יעקב.

לבנה:
ו (לעתיד תתעלה הלבנה גם בחיצוניותה, ולא יהי' החושך למטה). רסו (מקבלת מהחמה בדרך התלבשות, ולכן אין אורה דומה לחמה). שב (לית לה מגרמה כלום). שכו (כנ"ל ע' שב; נקראת עני). שסו (מיעוטה — שאין מאיר בה בחי' כל).
עיי"ע חמה.

לוי, לויים:
פא־פד (קו השמאל; מתקנים את קו השמאל ע"י המשכת עתיק שבבינה. העבירו תער על כל בשרם כדי שלא תהי' יניקה לחיצונים מהשערות. כדי שיוכלו להעלות את קו השמאל היו צריכים תנופה ע"י הכהן, שהו"ע המשכת החסד. לעתיד יהיו כהנים).
עיי"ע ישראל, בני ישראל. כהן.

לולב:
קס (נענועי הלולב כנגד ג' זוגות: צפון ודרום — חסד וגבורה; מעלה ומטה — נצח והוד; מזרח ומערב — ת"ת ויסוד).
עיי"ע סוכה.

לחם:
עיי"ע אכילה.

לידה, כח ההולדה:
רעא (השפעה בבחי' דילוג). שמט (כח א"ס. רק בנשמות ולא במלאכים). תיג (מבחי' הכתר).

לעתיד לבוא:
ו (הלבנה תתעלה גם בחיצוניותה, ולא יהי' חושך למטה). לט (אור חדש ונשמות חדשות; גילוי אלקות). מו (הגוף יזדכך ויהי' ניזון מהרוחניות; עליית העולמות מלמטלמ"ע). נ (יתגלה פנימיות התענוג. הגילויים דלעתיד מתייחסים לעבודת יצחק בהעלאה מלמטה למעלה). ס (העלי' באלף הז' היא רק בבחי' הארה מהעצמות). עד (גילוי אלקות למטה. כינור דלעתיד יהי' של ח' נימין). פד (לעתיד יהיו הגבורות עיקר, ולכן יאמר ליצחק כי אתה אבינו והלויים יהיו כהנים). פה (כינור דלעתיד יהי' של ח' נימין, ומרמז לח' פעמים שם הוי'). קיח־קיט (יאיר הוי' דלעילא בהוי' דלתתא, ויהי' הגילוי שלא ע"י שם אד'; לעתיד יהיו ד' גאולות כנגד ד' אותיות דשם הוי' דלעילא). קלב (שם הצדיקים יהי' הוי'). קפט (יהי' גילוי אוא"ס כמו בששת ימי בראשית). רכג (בצדיקים תהי' מעלת הבע"ת). רלד־רלה (בחי' ו"ה תהי' כבחי' י"ה). רנא (גילוי עליון, ולכן השמים וארץ לא יסתירו). ערב (בחי' ו"ה תהי' כבחי' י"ה, ולכן הלבנה תהי' כחמה). רפא (ע"י בירור נה"ב ובכח התורה יקבל כל צדיק ש"י עולמות, כנגד ל"א נתיבות חכמה כלולים מיו"ד). רצב (תחיית המתים הוא מבחי' סוכ"ע, ונעלה מהתענוג בג"ע; תחיית המתים ע"י טל תורה). רצו (יתגלה שרש הגוף בבחי' סוכ"ע). חצר־ש (אוא"ס יתגלה בגוף הגשמי כמו שמלובש בע"ס דאצי', מפני שהגילוי יהי' מבחי' נעלית ביותר; הגוף יזדכך ויהי' כלי

לאוא״ס, ולכן יהי׳ ניזון מהשכינה ולא מאכו״ש גשמיים). שא (גילוי הדירה בתחתונים). שב (תחה״מ ע״י גילוי אוא״ס למטה, והגוף יחי׳ בחיים רוחניים. תחה״מ ע״י עליית הלבנה). שג־שו (גילוי יתרון האור מהחושך ומהתענוג שנפל בלעו״ז. גילוי ב׳ בחי׳ אני. תחה״מ ע״י בחי׳ סוכ״ע, ולכן כל המדרי׳ נכללים בבחי׳ אחת, והתענוג יהי׳ נעלה מהתענוג בג״ע, ויהי׳ לנשמות בגופים ודוקא בארץ). שי (גילוי בחי׳ הראי׳ למטה). שיב (הגילוי דתחה״מ יהי׳ ע״י הצדקה דעכשיו). שיג (גילוי בחי׳ הכתר). שיט (גילוי בחי׳ יחודא עילאה בעין הגשמי). שכט (חיבור ב׳ בחי׳ אני ויתגלה שהצמצום אינו מעלים). שלח (לעתיד יהי׳ מעשה גדול). שס (יעודים גשמיים המורים על ריבוי השפע הרוחני). שסה־שסו (יתמלאו כל החסרונות ע״י גילוי שם הוי׳ ובחי׳ הכתר). שסז (היעודים דלעתיד — דוקא בגשמיות). שסח (כנ״ל ע׳ שכט. גילוי אלקות למטה והגשמי יהי׳ כלי לאלקות). שעב (אחר תחה״מ יהיו עיקר הגילויים ובראי׳ חושית. הגילוי תלוי בעבודה בזה״ז). שעג (גילוי שכר המצוות). ת (בחי׳ ישראל הנק׳ בת תתעלה למעלה מבחי׳ בינה). תכה (כנ״ל ע׳ ת). תמז (יום שכולו שבת — גילוי בחי׳ ענג העצמי). תנט (בחי׳ סוכ״ע יהי׳ בגילוי למטה כמו למעלה).

עיי״ע גאולה. עולם הזה ועולם הבא. שבת.

מ

מבול:

ז־י (בשביל טהרת הארץ: מ׳ יום כנגד מ׳ סאה שבמקוה. לא הי׳ בא״י. ע״י המבול נעשה יחוד מ״ן ומ״ד. מי המבול הם מים דתהו).

עיי״ע חטא. עונש.

מגן:

קכט (יחוד הוי׳ ואלקים, ונמשך ע״י הצדיקים. ר״ת מיכאל גבריאל נוריאל, והו״ע המשכת יחוד הוי׳ ואלקים בבי״ע ע״י ג׳ מחנות שכינה).

מדות:

פב (בהם היתה שבירת הכלים). פה (ענפין מתפרדין. כנ״ל ע׳ פב). קסט (בחי׳ מקיף לדיבור). רנא (לבושים).

עיי״ע גבורה. ז״א. חסד. חסד וגבורה. מוחין ומדות. תפארת.

מוחין ומדות:

כב־כג (יש מיש: המדות היו כלולים בשכל). קב־קג (מדות — שרש העולמות: מוחין — מובדל מעולמות). קי (גדולה — מדות: קדושה — מוחין). רטז (אוא״ס שורה בחב״ד יותר מבז״א). רסה (חב״ד — נסתרות, מפני ששייכים לעצמותו: ז״א — נגלות, ושייכים לעולמות). שכא (כנ״ל ע׳ קי). תמ (הארת המוחין במדות פועלת התכללות המדות. הנהגת המדות ע״פ שכל, אך שרשם למעלה מהשכל).

עיי״ע מדות. שכל.

מזבח:

סד־סה (מזבח החיצון — תמידים: הפנימי — קטורת. ענינם בעבודה: חיצוניות הלב — בירור הנה״ב ע״י אהבה הבאה מהתבוננות: פנימיות הלב — התקשרות ע״י אהבה בל״ג).

עיי״ע קטורת. קרבן.

מזוזה:

פ־פא (כל הבית מתעלה ע״י המזוזה. השם מזוזה מרמז לחיבור בנ״י עם אלקות ע״י תומ״צ. מימין הפתח

להורות על הקירוב והעלאה שנעשה על ידה בבית). פו (בימין. המשכה).

מחצית השקל:

קעז־קעח (ענינו נתינת עשר כחות הנפש, ובזה שוים כל בנ״י: בנתינה לה׳ יש חילוקי מדריגות. ע״י קיום מצוות מחצית השקל נמשך מלמעלה מחצית הב׳ בדרך מתנה).

עיי״ע שקל.

מחשבה:

צד (המשכה חיצונית). שמט (נובעת תמיד). תלה (הרהורי עבירה קשים מעבירה מפני שמשאירים רושם). תעז (בחי׳ עלמא דאתכסיא: לגבי העצמות נק׳ רק לבוש). תעח (בחי׳ לבוש ובאי״ע לגוף). תעט (מתחלפת: אינה נכנסת לגמרי בפנימיות).

עיי״ע אותיות. מחשבה דיבור ומעשה.

מחשבה דיבור ומעשה:

כב־כג (יש מיש: הדיבור הוא רק גילוי ההעלם דאותיות המחשבה). לב (לבושים. מחשבה — גילוי לעצמו: דיבור — בשביל הזולת). נה (לבושים. בהם הוא השראת המקיפים דנפש). צח (ע״י מחדומ״ע של איסור נקשרת הנשמה בקליפה ונזרקת למטה ביותר). קסו־קסז (מחשבה ודיבור — לבושים, וחלוקים זה מזה: דיבור — תלוי ברצון: מחשבה — תמידית, ורוחנית יותר מהדיבור. עיקר הציווי הוא על המחשבה. למטה — רק דיבור פועל: למעלה — גם המחשבה מהווה. התהוות שע״י מחשבה — נבראים בבחי׳ ביטול, וע״י הדיבור נעשו יש). ריב־ריג (כנגד עולמות בי״ע: מחשבה — יש מאין, בריאה: דיבור — גילוי העלם המחשבה, יצירה: מעשה — עשי׳). שנה־שנו (כנ״ל ע׳ לב. מחשבה כללית — לפני הדיבור: מחשבה שבדיבור — בעת הדיבור). שסד (למטה — רק דיבור ומעשה פועלים: למעלה — גם המחשבה מהווה. התהוות שע״י מחשבה — נבראים בבחי׳ ביטול, וע״י הדיבור נעשו יש). תמב (מחשבה — העלם מהזולת: דיבור — גילוי לזולת, ולכן כל הגילויים למטה הם ע״י בחי׳ הדיבור).

עיי״ע אותיות. דיבור. לבוש. מחשבה. מעשה.

מי:

רלט (בחי׳ בינה).

מילה, ברית מילה:

קעז (על ידי המילה נק׳ בנ״י צדיקים). ש (מילת ערלת הלב). תנ (בזכות מילת הערלה המבדלת בין הקדושה לקליפה מעבירים את ההבדלה שבין קדש לקדש הקדשים).

מים:

כד (בחי׳ המשכה). רב (במים הוא התלבשות התענוג, ולכן מצמיחים כל מיני תענוג). רט (מים — חכמה: מים חיים — מקור החכמה, בחי׳ יסוד דע״י. ע״י בקיעת עפר הארץ נעשים מים חיים מצד הכח שבעפר). ריג (בטבע הירידה). שנ (בחי׳ חכמה).

עיי״ע ארמ״ע. מעיין. נהר.

מלאכה:

קנט (ע״י מו״מ באמונה ממשיכים התחדשות העולם). תפא (עיקר כוונתה צ״ל בשביל עסק התורה).

עיי״ע עבודת הבירורים.

מלאכים:

מז־מח (שרפים — בו׳ כנפים, בחי׳ עמודי שש: אופנים — בד׳ כנפים, כנגד ד׳ אותיות דשם אד׳. שרפים משיגים את הפלאתו ית׳ ואומרים קדוש, שהו״ע עליית הוא״ו לבחי׳ קדש). סג (השגתם וביטולם למעלה

מהשגת וביטול בנ״י. אין חידוש בעבודתם). רא (עבודת האופנים וחיות בהתפעלות ורעש מפני שמאיר בהם אלקות בהעלם). רכא (בחיות יש תגבורת חיות מאוא״ס, ומזה נעשה כעס על החוטאים). רלז־רלח (מיכאל וגבריאל — חו״ג דבריאה). רמה־רמו (שבבחי׳ אור ישר — נק׳ משריין; שבבחי׳ אור חוזר — נק׳ רתיכין, והם השרפים שתמיד בביטול ואינם משפיעים). רצא (ע״י עבודתם נעשה התחדשות החיות המהווה). שא (שרשם מחיצוניות הכלים). שה (מלאכים הנק׳ קרביים מבררים את ירידת השפע ועליית המדרי׳). שז (אמירת קדוש ע״י השרפים דבריאה מחמת השגתם; האופנים וחיות דיצירה עבודתם ברעש מחמת העדר השגתם; רעש האופנים שבעשי׳ גדול ביותר). שמח־שמט (מבחי׳ הדיבור ולמטה מנשמות, ולכן גופם אינו חומרי. נק׳ עומדים להיותם תמיד במדרי׳ א׳). שנח (ביטולם נעלה מביטול האדם, אך אינו חידוש. גופם זך ורוחני). תטו (מט״ט — בחי׳ קטנות). תנד (אינם נפרדים. גופם מב׳ יסודות הדקים).

עיי״ע חיות הנבראים.

מלוכה, מלך:

ב (מלוכה היא התפשטות שם המלך; פועלת רוממות בעצמות המלך). עא (רק הארת המלך).

עיי״ע אגוסטוס. לבוש. מלכות, ספירת המלכות.

מלכות, ספירת המלכות:

ב (התפשטות הארה). ח (בחי׳ ארץ). טו (כנ״ל ע׳ ח. כל הנפשות נמשכות ע״י בחי׳ המלכות). כה (עליית המל׳ היא ע״י ז׳ היכלות דבריאה). לב (כנ״ל ע׳ ח. רומזת לה׳ אחרונה דשם הוי׳. בחי׳ דיבור). לד־לה (ע״י העבודה ממשיכים במל׳ בחי׳ היסוד ונו״ן שערי בינה שבו. נק׳ שמי). לט (בחי׳ גבורות וצמצומים בשביל התהוות היש). מ (לית לה מגרמא כלום). מד (נק׳ שם). מה (שכינה). מח (מלכות שבכל מדה ענינה הגילוי למטה). סו (בחי׳ לב). סט (נק׳ ירח). ע (מל׳ דאצי׳ נק׳ מקום; כשנמשכת בבי״ע נק׳ מקומו). עא־עב (הארה; המשכת אוא״ס במל׳ ע״י צמצומים. מובדל מהעולמות, ומהווה ומחי׳ אותם). קד־קה (בסוד שורש — נקודה אחת; בסוד תוספת — כלולה מיו״ד. בנין המלכות בר״ה הוא המשכת התוספת). קס (אין לה בן זוג בספירות). קסה (בחי׳ ממכ״ע). קסט (כנ״ל ע׳ קסה). קצב (נק׳ באר שבע לפי שהיא מקור לז׳ היכלות דבריאה או לפי שמקבלת מז׳ מדות). רסב־רסג (מל׳ דאצי׳ ממוצע בין אצי׳ ובי״ע וכלולה משניהם: בחי׳ ים — פנימיותה; בחי׳ ארץ — חיצוניותה, מקור לבי״ע. נאצלה נקודה אחת, ונמשך לה ט״ס בסוד תוספת מהט״ס דאצי׳). רסד (ה׳ אחרונה דשם הוי׳). רסז (כנ״ל ע׳ רסב־רסג; ממוצע ע״י שהאור דאצי׳ מתעלם בה; הבחי׳ במל׳ שבאצי׳ נק׳ פב״פ, והבחי׳ במל׳ שנעשית מקור לבי״ע נק׳ אב״א; ב׳ הבחי׳ שבממוצע: כתר מל׳ — מקבל האור דאצי׳ ואינו מתלבש בבי״ע; ט״ס דמל׳ — בחי׳ משפיע ומתלבשים בבי״ע. כתר מל׳ נמשך מבחי׳ הכתר). רסח (בחי׳ העליונה שבממוצע — ה׳ אחרונה דשם הוי׳; בחי׳ תחתונה שבממוצע — שם אלקים). ער (מל׳ דא״ס ממוצע בין יש האמיתי ובחי׳ הכתר, וכלול משניהם; כנ״ל ע׳ רסח). רצא (נק׳ צדק. על ידה

הוא ההתהוות). של (נק' שמי). שלב (כנ"ל ע' של). שסט (כנ"ל ע' של). שעט (בנינה מהגבורות אך שרשה ביסוד אבא). שפא (כנ"ל ע' של). ת־תב (נק' בת ומקבלת מבינה, והו"ע בחי' בירור ראשון ואתכפיא; ע"י המשכת מ"ד נק' כלה ומקבלת מחכמה, והו"ע אתהפכא. לפני תיקונה — נק' בת שבע; אחרי תיקונה במוחין וזיווג — נק' אלישבע). תג (נק' קרח. נק' בטן). תכו (נק' בת וחכמה תתאה). תכח־תכט (פרצוף הפנימי דמל' נק' כנסת ישראל). תנד־תנה (בה הוא גילוי רצון העליון בדירה בתחתונים, ולכן נק' ארץ חפץ). עיי"ע איש ואשה. אלישבע. אני. אצילות. ארץ. בן ובת. בת שבע. דיבור. ז"א. מלוכה, מלך. נר.

מלמטה למעלה ומלמעלה למטה:
עיי"ע העלאה והמשכה.

ממוצע:
רסב־רסה (בערך המדרי' שמחבר, וכלול משניהם. ממוצע בין אוא"ס ובי"ע — אצי'; ממוצע בין אצי' ובי"ע — מל' דאצי'; ממוצעים בין המדרי' בי"ע; ממוצע בין געה"ע וגעה"ת — עמוד; ממוצע במ"ת — משה; ממוצעים ביצי"מ — משה ואהרן; ממוצעים בין המדרי' דצח"מ). רסה־רסו (בחי' מקבל — העלם המשפיע, בחי' משפיע — גילוי למקבל; בחי' המקבל נעלה מבחי' המשפיע שבו).

ממלא וסובב, אור הממכ"ע ואור הסוכ"ע:
יא (בשבת מאיר אור הסוכ"ע במכב"ע. יחוד סובב בממלא הו"ע יחוד קוב"ה ושכינתי'). כז־כח (ממכ"ע — בחי' אדם; סוכ"ע — למעלה מבחי' אדם. חיבור סוכ"ע וממכ"ע הוא ע"י התורה). לד (מבחי' ממכ"ע צריך להבין בחי' הסוכ"ע). ס (ממכ"ע — אורות פנימיים בכלים; סוכ"ע — אורות שאינם מוגבלים בכלים). קיד (אלקים והוי'). קטו (דעת תחתון ודעת עליון). קכח (ממלא נק' מקום). קסה (חיות המתלבשת בעולם ומתחלקת לפרטי הנבראים — מבחי' ממכ"ע; חיות בבחי' מקיף — מבחי' סוכ"ע. ממכ"ע — בחי' מלכות; סוכ"ע — בחי' המדות). קסז־קסח (ממכ"ע וסוכ"ע שייכים לעולמות. ממכ"ע — שם שד־י או אד'; סוכ"ע — שם הוי' דלתתא). קפב (התהוות הגשמיות הוא מבחי' סוכ"ע, שהוא כל יכול). שה־שו (בממכ"ע — חילוקי מדרי'; בסוכ"ע — חילוקי מדרי' הנכללים בבחי' אחת). שלא (בבחי' סוכ"ע אין פגם מהעון, ושם שרש הסליחה). שלג (ממכ"ע — מושג בהשגה גמורה; סוכ"ע — שייך להשגה). שעא (השגת בחי' סוכ"ע מבחי' ממכ"ע). שעט (בנינה מהגבורות; שרשה מיסוד אבא). שפג (כנ"ל ע' שעא). שצ (כנ"ל ע' שעט). תי (לגבי סוכ"ע — החושך שוה לאור והאור שוה לחושך. ע"י יחוד סוכ"ע וממכ"ע נעשה שלום בפמליא של מעלה ובמפליא של מטה). תנב (ממכ"ע — הארה; חיות פנימית בהתחלקות; סוכ"ע — מהות האוא"ס; בבחי' העלם והסתר ואינו מתלבש בפנימיות). תסג־תסד (ממכ"ע — חיות העולמות לפי ענינם, וככח הפועל בנפעל; סוכ"ע — כל המדרי' בהשוואה, וככח הפועל הכלול בכח הפועל העצמי. גם סוכ"ע הוא בבחי' עשי' לגבי אוא"ס). תסה (סוכ"ע מאיר דוקא בעוה"ז).

עיי"ע אור מקיף ואור פנימי. דירה בתחתונים. הקדוש ברוך הוא. קליפה.

סוכ"ע). קנ (מל"ת — בבחי' י"ה, מ"ע — בבחי' ו"ה; גם מ"ע שייכים לבחי' י"ה). קנד (ע"י המצוות ממשיכים בחי' תענוג עצמי שבתורה). קנו (כנ"ל ע' קנ; לדיעה אחת שרש המל"ת הוא בבחי' י"ה דשם הוי', אך בהמשכתם הם בחי' י"ה שלמטה משם הוי' וממ"ע). קנז־קנח (ע"י מל"ת מפרידים את הטוב מהרע וממשיכים בחי' י"ה שלמטה משם הוי'; ע"י מ"ע ממשיכים בחי' ו"ה של שם הוי', וגם פועלים קיום המ"ע למעלה, ועי"ז נמשך גם בחי' י"ה דשם הוי'). קסג (ב' דיעות בשרש מל"ת — י"ה דשם הוי' או י"ה שלמטה משם הוי'). קעה (ע"י המצוות ממשיכים בחי' קדש העליון). קעו (ב' מיני שמחה מקיום המצוות: מפני שעל ידם מקיימים את רצון העליון ומפני שנעשה רצון העליון). קצב (מצוות שעשה אברהם :ברוחניות, וההמשכה היא רק למעלה; מצוות שאחר מ"ת — בגשמיות, וההמשכה למטה). קצו (מ"ע — המשכת אוא"ס; מל"ת — הסרת הרע בכדי שיהי' כלי לאלקות). קצז (נק' דרכי הוי'. ממשיכים את אור הקו). רג־רד (תר"ך מצוות ממשיכים בחי' הכתר. שרשם בבחי' אנכי. מוסיפים אור בג"ע). רטז (שרשם ברצון העליון, ולכן ממשיכים אוא"ס גם בעשי'). רלז (מל"ת — בבחי' י"ה; מ"ע — בבחי' ו"ה; יש מ"ע בבחי' י"ה. כל המצוות הם בבחי' מלכות). רפ־רפא (דקדוקי המצוות נמשכים מבחי' ח"ס). רפז (נק' צדקה מפני שממשיכים הגילוי למטה). רצג (ממשיכים שפע פנימי). שח־שט (ע"י קיומם בדברים גשמיים נתעלה התענוג שנפל בעוה"ז; שכר המקיים הוא גילוי בחי' מאד העליון). שי (כנ"ל ע' רפז. על ידם יהי' לעתיד גילוי בחי' הראי' למטה). שלה־שלז (ממשיכים תר"ך עמודי אור, בחי' הכתר). שנט־שס (צמצום רצון העצמות במצוות נק' בשם צדקה; גילוי המצוות למטה הוא ע"י משפט הצדקה). שסה (נק' צדקה מפני שעל ידם נעשה מילוי החסרון). שפה (ממשיכים תר"ך עמודי אור). שצב (כנ"ל ע' שלה־שלז). תלח (ע"י המצוות נעשים רמ"ח אברים דז"א, וע"י מצוות בכוונה נעשים האברים בתואר הראוי. מ"ע — ממשיכים בחי' שערות דאריך; מל"ת — ממשיכים הארת פנים מבחי' עצמיות החכמה שבכתר. שרש המל"ת בבחי' י"ה). תמ־תמא (קיום מ"ע בשמחה — בחי' יפה תואר; קיום מל"ת בשמחה — בחי' יפה מראה). תנא (תרי"ג לבושים לנשמה; תכלית ירידת הנשמה למטה). תנג (בדברים גשמיים. רומזים למצוות שלמעלה). תנה־תנו (נק' צדקה. נק' זריעה. ממשיכים בחי' א"ס). תנט (בזמן הזה — ממשיכים אוא"ס בבחי' העלם, ולכן נק' לבוש וזריעה; לעתיד — גילוי האוא"ס, ולכן נק' פירות). תסו (ענינם — ביטול הרצון, ולכן ממשיכים בחי' אוא"ס בבחי' הכרח. למעלה מתלמוד).

עיי"ע אהבת ה'. הכנסת אורחים. חטא, חטאים. חנוכה. כיבוד אב ואם. לולב. מזוזה. מחצית השקל. מילה. נגע, נגעי מצורע. נדר. נזיר. סוכה. ספירת העומר. פרה אדומה. צדקה. ציצית. קרבן. שבת. שמחה. תורה ומצוות. תפילין.

מצורע:

עיי"ע נגע, נגעי מצורע.

מצרים:

צא־צב (כתר דקליפה; יניקתם מאחורי הרצון. נתבררו בדרך קירוב ע"י יוסף,

ובעל כרחם ע״י משה). קז־קח (ע״י בירור יוסף במצרים ירדו בנ״י רק רי שנה, ועיקר הגלות היתה פו שנה. מספר פו מרמז לבירור שע״י השכינה). קלא (גלות מצרים — העלם על אלקות). קמח (מצרים דקדושה — עולמות בע״ג; נשמות דזרע בהמה). קצב (ענינו בעבודה — מיצר הנה״ב. הקדמה לגילוי דמ״ת). רנ (בחי׳ מצר ים — גלות הנמשך מבחי׳ ים). רנג (בחי׳ מיצר הגרון; מקבל מבחי׳ חיצוניות אריך, ומזה נעשה הגלות). רנו (כנ״ל ע׳ רנג). רעח־רעט (מיצר הגוף ונה״ב). שמ־שמא (כנ״ל ע׳ קז־קח. בחי׳ מיצר ים. גלות מצרים היתה מהמשכת בחי׳ ארך אפים). שמג־שדמ (ע״י בירור יוסף במצרים ירדו בנ״י רק רי שנה; עיקר הגלות הי׳ פו שנה בגימט׳ אלקים, מפני שיוסף לימד את פרעה שם אלקים). שצז (עובדים למזל טלה. גלות מצרים היתה ע״י תוספת יניקה מצמצום האור פנימי דז״א וגם מהאור מקיף, מפני שז״א הי׳ בעיבור באימא). תב (מיצר מי — העכבה על לידת ז״א מבחי׳ בינה). תיג־תיד (מיצר ים — יניקה מאותיות ים דשם אלקים).

עיי״ע גלות. ד׳ מלכיות. יציאת מצרים. פרעה. קליפה.

מקיף, אור מקיף:

עיי״ע אור מקיף ואור פנימי. ממלא וסובב.

מרדכי:

כא (שרש נשמתו מבחי׳ רב חסד).

עיי״ע אסתר.

מרים:

שצט־ת (לדיעה אחת — מרים זו פועה. בחי׳ בירור שם ב״ן, ולכן ממנה נולד דוד ומשיח).

עיי״ע דוד. פועה.

מרכבה, חיות המרכבה:

סא (פני ארי׳ למעלה מפני שור. פני נשר הוא בחי׳ רחמים). קפא־קפג (בחי׳ בהמות וחיות להיותם ממה שנתברר מבחי׳ התהו. ע״י הקרבנות נעשים מרכבה לעצמות אוא״ס). רלז (פני ארי׳ ופני שור — חו״ג דיצירה). רמג (לכל חי׳ יש טז פנים). רמד (נושאות את הכסא ועי״ז הם מנושאות. פני שור — בחי׳ רשפי אש). רמה (ממה שנתברר מבחי׳ התהו).

עיי״ע אדם. בהמה. ארי׳. ד׳ מלכיות. נפש הבהמית. נשר. קרבן. שור.

משה, משה רבינו:

ה־ו (גופו נזדכך וניזון מהרוחניות. נבואתו היתה פה אל פה ובבחי׳ מראה). יח (נשמתו מעולם התהו, והמשכתה בגוף היא בדרך פלא. התורה נק׳ על שמו, מפני שהמשיך בה את הכח שע״י קיומה ימשיכו בנ״י אתעדל״ע). נ (המשיך רק מבחי׳ חיצוניות התענוג). קלו־קלז (מקבל מבחי׳ פנים, ולכן שולט על בחי׳ אריך דקליפה). קסד (מחזק את אמונת בנ״י). קע־קעב (ממשיך דעת בבנ״י; פועל שתהי׳ האמונה בפנימיות ע״י המשכת בחי׳ אוא״ס. בחי׳ משה שלמטה הי׳ בשוה עם שרשו למעלה). רנד (נק׳ טוב). רסג (ממוצע בשביל הגילוי ביציאת מצרים ובמ״ת). רעג (בחי׳ יסוד אבא). חצר (גופו ניזון מהשכינה). רצט (בחי׳ ביטול דמ״ה). ש (גופו נשאר על עמדו בעת קבלת הנבואה). שמב (נק׳ טוב). שסז (דור השביעי, ולכן הוריד את השכינה לארץ). תט (בחי׳ דעת, ולכן היתה יציאת מצרים על ידו). תיא (בחי׳ דעת המחבר סוכ״ע וממכ״ע, ולכן היתה יציאת מצרים על ידו). תכד (בחי׳ דעת).

משיח:
טו (נשמתו מבחי׳ היחידה שהיא בחי׳ הכתר). ש (יאיר בו בחי׳ פנימיות עתיק). שג (לעתיד יהי׳ יתרון האור מהחושך, ולכן דוד יהי׳ משיח). שכו (נק׳ בן פרץ מפני שממשיך מלמעלה מהשתלשלות). שצט־ת (לידתו מבחי׳ מלכות. מזרע מרים, ולדיעה אחת — פועה).
עיי״ע אדם. גאולה. מרים.

משנה, ששה סדרי משנה:
ערה־רעו (מתחלת ומסיימת במ״ם — כנגד ב״פ מ׳ יום שהי׳ משה בהר; ר״ת ה׳ הסדרים האחרונים בגימט׳ מ״ם — כנגד מ׳ יום אמצעים. המ״ם שבתחילתה — מ״ם פתוחה, נגלה דתורה; המ״ם שבסופה — מ״ם סתומה, נסתר דתורה. מסתיימת ב״שלום״ ומתחלת ב„כהנים״ המברכים את בנ״י בשלום).
עיי״ע תורה.

מתן תורה:
יח (במ״ת ניתן הכח שע״י קיום המצוות תהי׳ אתעדל״ע. המשכה זו היתה ע״י משה, ולכן נק׳ התורה על שמו). מו (גילוי אלקות למטה, אך העולם נשאר בגשמיותו; המשכה מלמעלמ״ט). קיז־קיח (התורה לא יכלה להמשך למטה כמו שהיא למעלה, ולכן נמשכה ע״י ד׳ צמצומים דשם הוי׳). קלא (המשכת גילוי שם הוי׳ בדרך יחוד). קצא־קצב (גילוי נעלה מהגילוי בששת ימי בראשית, ולכן ניתנה בשבת. גילוי שלמעלה מסדר השתלשלות בכדי שע״י המצוות בגשמיות ימשיכו אלקות). רנה (ע״י צמצום). רסג (ע״י ממוצע). רעא (המשכת א״ס בעל הרצון שלפני הצמצום בבחי׳ צמצום). רעט (במ״ת פסקה זוהמת הנחש הקדמוני, ולכן הי׳ חירות ממות). שכט (כנ״ל ע׳ רנה). שלא (בנ״י זכו למ״ת ע״י שנעשו כאיש אחד). שמג (כנ״ל ע׳ רנה). שנ (ע״י ה׳ קולות, בכדי להמשיך את התורה משרשה באין דחכמה). שנט (ע״י אות אל״ף). שס (כנ״ל ע׳ רנה). שסא (ע״י אות אל״ף — בחי׳ פלא, ומ״מ נמשך למקום הראוי). תיט־תכ (עיקר הזיווג הי׳ במ״ת; נק׳ חתונה מצד המשכת החכמה להיות נקלטת בנש״י).
עיי״ע תורה.

מתנה:
תנט (גילוי שרש הנשמה שבבחי׳ מקיף; יש לה הפסק).
עיי״ע ירושה.

נ

נבואה:
ה (הגוף עולה בעליית הנשמה). קלו (נק׳ משא). קמא (כנ״ל ע׳ קלו). רצט (בעת קבלת הנבואה מתבטל הרגש הגוף בנביאים, משא״כ במשה).

נגע, נגעי צרעת:
רה (אחוריים של בחי׳ העונג שנפל למטה). רלו (מהסתלקות אור אבא; טהרתו ע״י המשכת אור אבא, ולכן צ״ל קרבן זכר).
עיי״ע ד׳ מלכיות. תענוג.

נדר, נדרים:
רלא (ע״י הנדר מתעלה הדבר הנדור, ולכן צריך לפרוש ממנו).
עיי״ע נזיר.

נהר:
רט (מבחי׳ נהר יכול להיות נמשך הפירוד. יסוד ז״א; בחי׳ בינה; יסוד דע״י).
עיי״ע מים. מעיין.

נזיר, נזירות:
רלו־רלז (בבחי׳ א״א. נזיר המתטמא

פוגם בג״ר, וכפרתו ע״י קרבן אשם שבבחי׳ בינה).

עיי״ע נדר, נדרים.

נחש:

צב (כתר דקליפה).

עיי״ע קליפה.

נחשת:

קעד־קעה (חכמה שבלעו״ז: התורה נק׳ נחשת מפני שמבררת חכמה שבלעו״ז).

עיי״ע זהב. כסף.

נס:

עיי״ע הנהגה טבעית והנהגה ניסית.

נפיחה:

צד (המשכת פנימיות הכח. על ידה הוא חיבור הנשמה והגוף). צו (כנ״ל ע׳ צד. דוקא בהמשכת נפש האדם, להיותה באי״ע לגופו). ריב (המשכת פנימיות החיות, ומ״מ ההבל נעשה נפרד).

עיי״ע גוף ונפש. דיבור.

נפש האלקית ונפש הבהמית:

נא־נג (הנה״ב והגוף מונעים את עליית הנשמה, והסרת ההעלם היא ע״י התבוננות בגדולת ה׳ וע״י ביטול הרצון. ע״י ההתלבשות מגעת הנה״א לאהבה רבה). נג־נה (תאוות גופניים של הנה״ב מעלימים על הרעו״ד שבתפלה, שלא יהי׳ הרצון רק לאלקות; עבודת הנה״א בעת התפלה היא לבטל את תאוות הנה״ב). רמה (נה״א — תיקון; נה״ב — תהו. ע״י בירור נה״ב נעשה עלי׳ בנה״א). רמו (שרש נה״ב ממלאכים שבבחי׳ רשפי אש, וע״י הבירור היא ברשפי אש לאלקות). רנז (השגת נה״ב רק במדות הכלולים בבינה; השגת נה״א גם באוא״ס שלמעלה מהמדות). שיד (ע״י שנה״ב מתכללת בנה״א נעשה עלי׳ בנה״א). שמה (כנ״ל ע׳ רנז). תנט (ז׳ מדות דנה״ב שרשם מז׳ מדות דתהו, ולכן הם מקיפים ומלבישים את הנה״א). תסט־תע (נה״א מרומז באות אל״ף; כשנה״א היא בהעלם האדם נק׳ דם שבו נה״ב; כשנה״א מתגלה נק׳ אדם — שהאל״ף מתפשט ומאיר בדם). תעח־תעט (ע״י התלבשות נה״א בנה״ב ה״ה מתעלית בקירוב שאחר הריחוק ומגעת בבחי׳ קדוש שלמעלה משרשה).

עיי״ע יצר הרע. ישראל. נפש הבהמית. נשמה. קרבן.

נפש הבהמית:

כה (שרשה משמרי האופנים). קפד (שרשה מפני אדם שבפני שור שבמרכבה). רו־רז (ממדות דנה״ב באים תאוות בעניני עוה״ז בהיתר או באיסור; עצם הרצון אינו רע בעצם להיותו רק כח המתאוה; כח המתאוה דנה״ב שרשו בפני שור שבמרכבה, ולכן יכול להיות באלקות). רכז (נה״ב היא כח המתאוה, שהו״ע התגברות המדות על השכל; כח המתאוה הוא פשוט, ויכול להיות גם באלקות). רל (שרשה מפני שור שבפני אדם שבמרכבה). רמב־רמד (ג׳ בחי׳: צאן — בטבע הרכות; עז — בטבע העזות; שור — בטבע החוזק. הבחי׳ בנה״ב הם לפי אופן שרשה בפני אדם שבפני שור שבמרכבה). רמד (כנ״ל ע׳ רו־רז). שיד (שרשה מז׳ מלכים קדמאין). שנז (כנ״ל ע׳ קפד. ע״י בירורה נמשך רצון חדש מלמעלה). שנט (כנ״ל ע׳ כה).

עיי״ע דם. יצר הרע. נפש האלקית ונפש הבהמית. קרבן. קריאת שמע.

נר:

ע (בחי׳ מלכות). עז (ב׳ פי׳: כלי לאור או שמן ותפילה).

נשמה, נשמות ישראל:
יב־יג (הארת הנשמה מאירה בגוף, ועיקר הנשמה נשארה למעלה. הרצון הנמשך מהארת הנשמה שבגוף — ע״פ השכל: הרצון שבנשמה שלמעלה — ביטול הרצון שלמעלה מהשכל. המשכת הארת הנשמה למטה היא מעצמותו ית׳. הנשמה שלמעלה והנשמה שלמטה פועלות זו על זו). יד (ה׳ בחי׳ כנגד ד׳ אותיות שבשם הוי׳ וקוצו של יו״ד: נפש במלכות, רוח בז״א, נשמה בבינה, חי׳ בחכמה ויחידה בכתר). כה (עליית הנשמה היא ע״י ז׳ היכלות דבריאה). נא־נב (ירידתה לצורך עלי׳, שע״י ההתלבשות בגוף מגעת לאהבה רבה). נה (המקיפים דנשמה שורים בלבושים דוקא: לבושים בתאוות היתר מלבישים את בחי׳ היחידה ומעלימים על הרצון לה׳). סו (עיקר גילוי הנשמה הוא בעצם המוחין). פ (נק׳ זו). צד (עליית הנשמה ע״י קיום התומ״צ במספר הימים שהוקצב לה). צז (כנ״ל ע׳ צד). קה (ס׳ ריבוא כנגד ו״ק (הנמשכים מו׳ דשם הוי׳) הכלולים מיו״ד ה׳ פעמים). קמח (מחשבתן קדמה לתהו ותיקון. העצמות חפץ דוקא בנש״י). קעז (נשמת כ״א היא ממלכות דמל׳ דעשי׳ ובה מלובש מל׳ דיצירה בריאה ואצי׳). ריב (מפנימיות הארת אוא״ס, ונעשית יש ודבר נפרד). רמב (זרע אדם — נשמות גבוהות: זרע בהמה — נשמות שבעקבתא דמשיחא. זרע בהמה מבחי׳ שם ב״ן, ויש בו ריבוי מדרי׳). רסב (נשמות שבבחי׳ עיבור במלכות דאצי׳ נק׳ נוני ימא). רפט־רצ (בחי׳ איתן הוא בחי׳ נקודה שבפנימיות הלב. גם בנשמה שבמדרי׳ נמוכה כלולים המדרי׳ הנעלות שבה). רצה (נשמות דבי״ע — זרע בהמה). שא (בביטול ואהוי״ר קודם בואה לגוף: ביטולה נעלה מביטול המלאכים, מפני ששרשה מפנימיות הכלים). שמה (נשמות דבי״ע משיגים איך שכולא קמי׳ כל״ח: נשמות דאצי׳ משיגים בהשגה גמורה. נשמות דבי״ע — בחי׳ הודאה). שמח־שמט (מתלבשת בגוף גשמי וגם יש בה כח המוליד להיותה מבחי׳ מחשבה ולמעלה ממלאכים). תיט־תכ (נשמות שלא ירדו לעוה״ז — כלולות במאציל בבחי׳ אין וביטול ולכן נק׳ טהורה, ונק׳ בנות ירושלים מפני שמקבלים שלימות היראה: נשמות המלובשות בגוף — בחי׳ כנס״י, ונק׳ כלה לגבי המשכת אוא״ס בנשמות הנק׳ חתן). תלד (נכנסת רק אחר י״ג שנה ויום אחד). תנו (ב׳ בחי׳ נשמות: ישראל — בחי׳ אתהפכא: יעקב — בחי׳ יו״ד עקב). תנח (נשמה המלובשת בגוף ונה״ב — הארה: עצם הנשמה — כלולה באלקות ונק׳ מזלי׳). תסא (שכל). תעד־תעה (ס׳ ריבוא כנגד ס׳ ריבוא אותיות התורה. שרשם בשם הוי׳, ועיקר שרשם בוא״ו דשם הוי׳: כנ״ל ע׳ קה. שרשם בבחי׳ מחשבה ועלמא דאתכסיא. ניצוץ מבחי׳ א״ס, ולכן יש לה אהבה טבעית שלמעלה מהשכל ומסירת נפש). תעו (כשעלו בבחי׳ הנעלית שבמחשבה נק׳ נשמה ובריאה: לפי שעלו במחשבה נק׳ טהורה, להיותה בבחי׳ טהירו עילאה). תעז (נק׳ ישראל מצד כחה למשול על נה״ב).
עיי״ע גוף ונפש. ישראל. נפיחה. נפש האלקית ונפש הבהמית.

נשר:
קפד (ענינו בעבודה: רחמים על נפש האלקית).
עיי״ע מרכבה, חיות המרכבה.

עולם הזה ועולם הבא:

כד (בעוה"ז מאיר אור הסוכ"ע, ולכן הבירור שע"י המצוות הוא דוקא בעוה"ז: עוה"ב הוא עולם ברור ובבחי' ממכ"ע). לה־לז (עוה"ב נק' כל מפני שאין בו חסרון: עלמא דאתכסיא. עוה"ב — בחי' ה"א עילאה ונברא ביו"ד, ומעלתו בגילוי אלקות: עוה"ז — נברא בה"א תתאה, ומעלתו בקיום המצוות הממשיכים את בחי' הכתר). קנז (עוה"ב נברא ביו"ד ועוה"ז נברא בה"א). רכא (כנ"ל ע' קנז. בינה ומלכות). רעח (כנ"ל ע' קנז). שלד־שלז (עוה"ב — בחי' „כל", שהו"ע השלימות וההמשכה מנ' שערי בינה: עוה"ז — חסר השלימות, ומ"מ דוקא בו ממשיכים בחי' הכתר ע"י תומ"צ. ב' ענינים בעוה"ב: ג"ע ותחה"מ. עוה"ז — נברא בה"א שהו"ע הדיבור: עוה"ב — בחי' בינה, ונברא ביו"ד שהו"ע החכמה). שעב (געה"ע נק' עוה"ב, אך עיקר עוה"ב יהי' אחר תחיית המתים, ונק' בחי' „כל"). שעג־שעד (עוה"ב — רק הארה מהתורה ועבודה שבעוה"ז: גילוי השכר על העבודה בעוה"ז דוקא יהי' לע"ל. כנ"ל ע' שעב). שפד־שפה (עוה"ב — בחי' „כל" שהו"ע השלימות, ומעלתו בבחי' הגילויים: עוה"ז — חסר השלימות, ומעלתו בהמשכת בחי' הכתר ע"י תומ"צ). שפו (ב' ענינים בעוה"ב: ג"ע ותחה"מ). שצא־שצב (עוה"ז — נברא בה"א שהו"ע הדיבור: עוה"ב — בחי' בינה, ונברא ביו"ד שהו"ע החכמה. גם ג"ע נק' בשם עולם הבא).

עיי"ע גן עדן. לעתיד לבוא. עולם, עולמות.

עונג:

עיי"ע תענוג.

עונש:

ט (עונשי התורה שאחר מ"ת ענינם הוא התיקון: העונשים שלפני מ"ת היו ממדות דתהו, ולכן היו הגבורות קשות והי' בהם גם ענין האיבוד). קצו (ע"י כף הקלע וגיהנום יוצאים הניצוצות שירדו לקליפה ע"י החטא). תא (שריפה — על הפגם בבינה, ולכן הבא על האם ועל אשת אב בשריפה: סקילה — על הפגם בחכמה, ולכן הבא על הכלה בסקילה מפני שהכלה מקבלת מבחי' חכמה).

עיי"ע חטא. מבול.

עלי':

ה (ב' אופנים בעלי': עלי' באור וחושך לגבי הכלי: עליית הכלי עם האור).

עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא:

לד (עלדאתכ"ס — בחי' בינה). פב (כנ"ל ע' לד). קסז (עלדאתכ"ס — תמיד בביטול). רסב (שרשם בב' שמות הוי' שלפני יגמה"ר). שנה־שנו (כללות העולמות. מחשבה ודיבור). שסד (כנ"ל ע' קסז). תעז (מחשבה ודיבור).

עיי"ע ברכה. דיבור. דינה. הוא. יבשה. ים. לאה. מחשבה. מלכות. עולם, עולמות. רחל.

עמלק:

קצג (מטיל ספק וקרירות). קצז־קצח (כנ"ל ע' קצג).

עיי"ע קליפה.

עני:

שיג (מקבל מבחי' סיהרא). שטז (למעלה מאביון). שיח (עניות בדעת מפני העדר אור הבינה).

עיי"ע אביון. דל.

עץ החיים:

קפ (בחי' ז"א. התיקון לחטא עה"ד). שב (בחי' חכמה).

עצמות:
קמח (לגבי' אור וחושך שוים, ומ"מ חפץ דוקא בנש"י). קפד־קפה (אינו בגדר חשבון וערך).
עיי"ע אני.

עשיו:
סא (בחי' אור מקיף). סב (שרשו מעולם התהו ולכן הי' בכור; ע"י שבירת הכלים דתהו נעשה רע גמור). סו (שרשו מתהו. נתבטל ע"י המנחה שהעלה יעקב לתהו). צח־צט (עקב עשיו — בחי' עקביים דנוגה, ונתברר ע"י יעקב).
עיי"ע יעקב. תהו.

עשרה מאמרות:
לד (לגבי אוא"ס הבל"ג — מילין דהדיוטא). צו (נמשכים מהחכמה בדרך עילה ועלול). רי (נכללו במאמר יהי אור). ריג (נק' מילין דהדיוטא לגבי אוא"ס). תעב (ממאמר בראשית נתהוו העולמות בבחי' כלל; מהט' מאמרות נתהוו בבחי' פרט).
עיי"ע התהוות. ששת ימי בראשית.

עשרת ימי תשובה:
תנז (המשכת י"ג מדה"ר בשביל הכפרה).
עיי"ע יום הכיפורים. ראש השנה. תשובה.

עתיק, עתיק יומין:
פא (נק' הוא). פב (התגלותו בבינה). פט (מקור התענוגים. כנ"ל ע' פב. בחי' תחתונה שבמאציל). צא (כשנמשך במו"ס מתגלה ההעלם דמו"ס בבחי' הארת פנים). קי (בחי' תחתונה שבמאציל. מאיר בכח"ב דא"א). קיא (עיקר בחי' עתיק הוא הא"ס שברדל"א, ומפני הארתו נק' גם הג' רישין בשם עתיק). שכא (כנ"ל ע' קי). שכב (כנ"ל ע' קיא). תמט (למעלה מבחי' הוי'. נעתק ונבדל).
עיי"ע אריך. כתר.

פ

פועה:
שצט (מיילדת את בחי' אותיות הדיבור דאצי' ע"י שממשיכה את בחי' המדות בהתחלקות האותיות; ממשיכה בחי' ג"ע התחתון ע"י ה' אחרונה דשם הוי'). ת (מלשון צעקה; מין נחש. בחי' משיח, וכמ"ד שפועה זו מרים שממנה נולד משיח). תיב (ממשיכה בחי' אותיות הדיבור).
עיי"ע דוד. הדר. מרים. שפרה.

פורים:
שכה (גילוי למעלה מהשתלשלות; למעלה מיום הכיפורים). שלא (ע"י המס"נ זכו בנ"י לקבלת התורה בשלימות). שע (כנ"ל ע' שלא; ע"י המס"נ זכו לגילוי בחי' שבאי"ע לחכמה). שפב (כנ"ל ע' שלא). תמג־תמד (למעלה מיום הכיפורים מפני שע"י המס"נ זכו לקבלת התורה בשלימות ולכפרה ללא יסורים).
עיי"ע אסתר. מרדכי.

פנימי, אור פנימי:
עיי"ע אור מקיף ואור פנימי. ממלא וסובב.

פסח, חג הפסח:
קיב (ד' כוסות כנגד ד' גאולות שבמצרים וכנגד הגאולה מד' גליות). רעא (שביעי של פסח — לידת הנשמות). רעג (שביעי של פסח — גילוי אוא"ס שלפני הצמצום למטה בבחי' דילוג; יש האמיתי נרגש ביש הנברא והמטה נשאר במציאותו בביטול).
עיי"ע יום טוב. יציאת מצרים. קריעת ים סוף.

פרה אדומה:
רה (רומזת לד' מלכיות. בחי' תשובה והפיכת הרע, ולכן נעשית בחוץ).

רו־רז (מתקנת את קו השמאל. שבע הזיות כנגד אוהל מועד בכדי להעלות את הפנימיות שבקו השמאל. נשרפת ונעשית אפר כנגד העברת צורת הרע והפיכת החומר והעצם לקדושה). רח (בחי׳ בעל תשובה: ענינה לטהר את הטמא, ולכן אינה נק׳ קודש. צריכה סיוע מלמעלה, ולכן נעשית ע״י אלעזר). רט (מים חיים על האפר הו״ע השוב והמשכה מבחי׳ יסוד דע״י). רי (עיקר ההמשכה שעל ידה הוא משם הוי׳ דלעילא).

עיי״ע קרבן.

פרסא:

קיג־קיד (מסך דק ואינו הסתר גמור: הבדלה במדריגות שבקדושה). קמג (מבדילה בין מים עליונים ומים תחתונים). קמה (מה שלמטה מהפרסא הוא רע יותר). תנ (ערלה — פרסא בין הקדושה לקליפה: פרוכת — הבדלה בין קדש לקדש הקדשים).

עיי״ע צמצום. קרח. שערות.

פרעה:

קז (אתפריעו בי׳ כל נהורין). קלו (מקבל מבחי׳ עורף דאריך). רנו (כנ״ל ע׳ קלו). שמ־שמא (כנ״ל ע׳ קלו). שדמ (לא ידע משם הוי׳: ע״י יוסף ידע משם אלקים). תב (כנ״ל ע׳ קלו, ולכן הי׳ מעכב לידת ז״א). תד־תה (רצה בבחי׳ מלכות ולא בבחי׳ ת״ת). תט־תי (יונק מבחי׳ המקיף ומריבוי הצמצומים באור פנימי). תיג־תיד (רצה רק בגילוי שם אלקים בכדי שיוכל לקבל יניקה מהקדושה).

עיי״ע יוסף. מצרים.

צ

צבאות, שם צבאות:

תז (ממשיך אלקות בבי״ע).

עיי״ע שמותיו של הקב״ה.

צדיק, צדיקים:

פט (יש להם אהבה בתענוגים בגילוי: יכולים להשפיל אהבה זו בהעלם גם בבינונים). ק (נק׳ אחים וריעים להקב״ה). קא (יש להם מעלה על בעלי תשובה. עמהם היתה ההמלכה על הבריאה. על ידם הוא עיקר קיום העולם. מלשון צדק). קיא (ממשיכים ריבוי אור אך רק משרש הנאצלים. על ידם היא ההמשכה למטה והדירה בתחתונים). קכז־קכח (ממשיכים בחי׳ שם, ולכן שמן קודמן). קכט (מייחדים הוי׳ ואלקים מפני שמקושרים באלקות). קלא־קלב (צדיקים שאחר מ״ת ממשיכים עצם שם הוי׳, ולכן שמן קודמן ולעתיד יהי׳ שמם הוי׳). קעז (ע״י המילה נק׳ בנ״י צדיקים). רה (כנ״ל ע׳ ק). ריא (עבודתם מדרגא לדרגא). רכב (עבודתם באהבה כמים). רכג (לעתיד תהי׳ בהם מעלת הבע״ת). רפה (כנ״ל ע׳ ק. בנ״י נק׳ צדיקים: ע״י המילה, ע״י שמירת הברית, וע״י קיום כללות התומ״צ). רפו (יש להם מעלה על בעלי תשובה. עמהם היתה ההמלכה על הבריאה. המקיים מצוות נק׳ צדיק ע״ש פעולת הצדקה: הקב״ה נק׳ צדיק ע״ש פעולת הצדקה, שמחי׳ רוח שפלים). רצג (שם צדיק ע״ש המשכת שפע הפנימי). שיא (שם צדיק ע״ש הצדקה: ענינו חיבור הכתר וחכמה עם בחי׳ המלכות). שכב (ממשיכים ריבוי אור אך רק משרש הנאצלים). תמב (בבחי׳ יפה תואר ויפה מראה. כנ״ל ע׳ ק).

עיי״ע בינוני. בעל תשובה. צדיק עליון וצדיק תחתון.

צדיק עליון וצדיק תחתון:

פז (צדיק עליון — התקשרות המשפיע במקבל. צדיק תחתון — התקשרות

ק

הרמ״ז מפרש דקה״ק הוא בחי׳ ג׳ רישין דעתיק). שכא (כנ״ל ע׳ קי).
עיי״ע ארון. בית המקדש.

קו, אור הקו:

קצד־קצו (מבחי׳ מלכות דא״ס שאחר הצמצום. קו המדה: נק׳ צינור ודרך מפני שממשיך אוא״ס באורות וכלים דאצילות ומאיר עד העשי׳ ע״י בקיעת הפרסא: ההמשכה היא ע״פ חכמת התורה). ער (ע״י הצמצום. בחי׳ ממכ״ע ונק׳ שם אלקים: נק׳ ארץ: מקור לבי״ע הכללים: מסתיים באצי׳).
עיי״ע אור. אור אין סוף. צמצום.

קו האמצעי:

כא (ממשיך מעצמות אוא״ס עד אצי׳). רלט (נמשך מקצה העליון עד לקצה התחתון. מחבר את הע״ס).
עיי״ע דעת. יסוד. תפארת.

קורח:

פד (רצה להגביר את קו השמאל).

קטורת:

סה־סו (ענינו בעבודה: התקשרות שע״י אהבה בל״ג שמפנימיות הלב. העלאה לעצמות אוא״ס: בחי׳ ריח). תיד (לבונה זכה — בחי׳ אור מקיף).
עיי״ע מזבח. קרבן, קרבנות.

קליפה, קליפות:

לט (בחי׳ שדה דקליפה). מ (מדמים א״ע לקדושה. מרוב הצמצומים שלהם נעשה יש ודבר נפרד לגמרי. ע״י פגם הברית נתווסף כח בקליפות). נו (קליפת פלישתים ענינה פריקת עול, והיא מקור להוללות ודברים בטלים). נח (מתבטלים ע״י גילוי אור מקיף). פ (כל הנבראים שבעוה״ז מקבלים חיות מק״נ). פב (יונקים רק מבחי׳ המדות). פה (עיקר יניקתם מקו השמאל). צא (מצרים — כתר דקליפה). צב (נחש — כתר דקליפה). קיד (ק״נ היא הסתר גמור על אלקות, ומבדילה בין קדש לחול. ק״נ יכולה להתהפך לקדושה, משא״כ גקה״ט). קלו (מקיפים דקליפה נק׳ כבד. ע״י שבירת הקליפה נמשך גילוי בחי׳ כבוד דקוב״ה). קמא (כנ״ל ע׳ קלו). קמג־קמד (כמה מדריגות בקליפה. שרשם הוא טוב, ונעשה רע ע״י השתלשלות. רצונם הפנימי שהאדם יתגבר עליהם). קמו־קמז (כבוד דקליפה — מדות שלמעלה מהשכל). קמז (מתדמים לקדושה). שמא (אין להם דעת). שצז (יונקים מאחורי המקיף או מצמצום האור פנימי: ע״י המשכת האור פנימי בכלים אין יכולים לקבל מהאור פנימי: ע״י יחוד המקיף ופנימי אין יכולים לקבל מהמקיף וגם מהפנימי. חיות הקליפות מצ״ע הוא מאחורי העור שבין שערה לשערה, ויניקתם מהשערות הוא בבחי׳ תוס׳). תט־תי (יונקים מאחורי המקיף או מצמצום האור פנימי: ע״י יחוד סוכ״ע וממכ״ע אין יכולים לקבל מהמקיף וגם מהפנימי, והקליפה היא רק כשומר לפרי. לפני חטא עה״ד היתה הקליפה רק כשומר לפרי). תיג־תטו (משם אלקים יכולים לקבל יניקה: משם הוי׳ אין להם יניקה. יונקים מאחורי המקיף או מצמצום האור פנימי, וזהו״ע יניקתם ממיעוט הירח: ע״י המשכת האור פנימי בכלים אין יכולים לקבל מהאור פנימי: ע״י המשכת שם הוי׳ אינם יכולים לינק מהמקיף ומהפנימי. יונקים מהגבורה ולא מהחסד). תלד (התהוותה לפני הקדושה מפני שרשה בתהו שלמעלה מתיקון).

עיי״ע אומות העולם. בן ובת. ד׳ מלכיות. כבד, כבדות וכבוד. חטא. יצר הרע. נחש. נחשת. עמלק. קדושה. רע. שמאל.

קרבן, קרבנות:

נט (נק׳ בשם מנחה). סב (דוקא מבהמות טהורות שיש להם מעט ביטול). סג (מבהמות שהתלבשו בבי״ע, ומעלים מ״ן מפני החידוש שבעלייתם; נק׳ בשם מנחה שהוא ר״ת: מ״ן לבחי׳ מזל הח׳ שימשך לבחי׳ ה׳). סה (נק׳ לחם מפני שממשיכים אוא״ס במדות). סו־סז (קרבנות דיעקב היו העלאת מ״ן לעולם התהו, ולכן הם שונים מקרבנות שלנו שהם העלאת מ״ן לתיקון). פב (קדשי קדשים שחיטתם בצפון בכדי לתקן רוח צפונית). קעב (ענינם בעבודה — בירור נה״ב). קפא־קפג (מעוררים את המרכבה העליונה: קרבן בהמה — פני שור; קרבן עוף — פני נשר; האש — פני ארי׳; המקריב — פני אדם. שרש גוף הבהמה מבחי׳ סוכ״ע ושרש נפשה מעולם התהו, ולכן ע״י הקרבן נעשה עלי׳ במרכבה). קפו־קפז (העלאה לבחי׳ העצמות, והמשכה בשם הוי׳). קצט־ר (על ידם עושים וממשיכים את הג״ע). רד (מוסיפים אור בג״ע. כנ״ל ע׳ קפו־קפז. מנחה ונסכים — בחי׳ שוב). רח (נק׳ קודש להיותם בחי׳ צדיקים, שאינם באים על חטא במזיד). ריד (בחי׳ מחשבה מפני שמחשבה פוסלתן ומפני שנעשים בחשאי). רכד (ענין הסמיכה בקרבנות: המשכת בחי׳ מ״ה לבחי׳ ב״ן בשביל העלאת הבהמה). רכח־רל (ענינו בעבודה — העלאת הנה״ב; צ״ל גם קרבן גשמי שיהי׳ כלי להעלאת נה״ב: עליית נה״ב נעלית מעליית הקרבן הגשמי). רלא־רלב (כנ״ל ע׳ רכד: דוקא ע״י איש). רלב־רלד (עולה — זכר, להיותו למעלה מבחי׳ המדות; שלמים — זכר או נקבה, להיותו בקו האמצעי; חטאת — נקבה, להיותו בבחי׳ מלכות; אשם — זכר, להיותו ענין התשובה שבבחי׳ בינה שלמעלה מהמדות; גם חטאת ענינו תשובה). רלה (עולה ומנחה — בחי׳ י״ה; אשם וחטאת — בחי׳ ו״ה; שלמים — חיבור י״ה עם ו״ה. אותיות יה״ו הם בחי׳ זכר, ולכן עולה ואשם הם זכר; ה׳ אחרונה היא בחי׳ נקבה, ולכן החטאת היא נקבה; ושלמים הם זכר ונקבה). רלו־רלז (אשם מכפר על מצוות התלויות בי״ה, והוא בבחי׳ בינה. אשם — ת״ת; אשם תלוי — יסוד; חטאת — מלכות. הקרבת חלב ודם הו״ע העלאת חו״ג). רמ־רמא (עולה הוא זכר מפני שמגיע בבחי׳ אוא״ס שלמעלה מהמדות. העלאה לבחי׳ א״ס והמשכת תוס׳ אור בשם הוי׳). רמב (ענינו בעבודה: הקרבת נפש הבהמית). רמה־רמו (הקרבת חלב ודם בעבודה: הקרבת התענוג והרשפי אש בעניני עוה״ז: ע״ז הוי׳ דסוכ״ע נעשה אלקינו). רמו־רמז (ענינם עלי׳. עולה — זכר, מפני שהעלי׳ למעלה מהמדות; חטאת — נקבה, להורות שהפגם מגיע בבחי׳ מלכות; שלמים — זכר ונקבה, מפני שמחברים י״ה עם ו״ה). רמז־רמט (שלמים — שלימות, מפני שממשיכים אוא״ס גם למטה; אכילת כהנים — אכילת שם מ״ה, אכילת בעלים — המשכת הביטול בבי״ע, ואין ההנאה גשמית). שנא־שנב (על ידם נעשה עליית העולמות). שנז (העלאה לא״ס והמשכת א״ס).

עיי״ע מזבח. פרה אדומה. קטורת. תורה עבודה וגמ״ח. תפלה.

קרח:

תג־תד (קרח — בחי׳ יצחק, גבורה; קרח הנורא — בחי׳ ת״ת. בחי׳ מלכות. פרסא שבין בינה לחג״ת ובין אצי׳

לבי"ע. ע"י המשכת בחי' בינה נעשה הקרח בבחי' קרח הנורא, והפרסא אינה העלם גמור).

קריאת שמע:

ב־ג (שמע ישראל — יחו"ע ובביטול גמור, ולכן צ"ל בעמידה ויש לכסות את העינים; ברוך שם — יחו"ת, ולכן מותר לאמרה בהליכה). כב־כד (ההתבוננות בזה שהוי' אלקינו הוי' אחד מביאה לאהבה במסירת נפש). כה (ברכות ק"ש ענינם בירור הנה"ב). קפח (רמ"ח תיבות כנגד רמ"ח אברים של אדם העליון. ג' פרשיות כנגד ראש גוף ורגל. ז' ברכות ק"ש הו"ע באר שבע). רד (בחי' רצוא). רמא־רמב (העלאת יצר הרע; כנגד קרבן עולה). רנו־רנח (העלאה לבחי' המדות ע"י התבוננות הנה"ב שחיות העולמות הוא רק הארה; העלאה לבחי' העצמות ע"י הנה"א. ע"י ב' מיני העלאה אלו נמשך בחי' ארך אפים בפנימיות ונעשה יציאת מצרים). שמה־שמו (כנ"ל ע' רנו־רנח). שנט (שמע ישראל — התבוננות נה"א; ברוך שם — התבוננות נה"ב). תעט־תפ (רמ"ח תיבות שעל ידם מנצח הנה"א את הנה"ב). תפב (ברכות ק"ש: התבוננות לעורר את האהבה ויראה בק"ש).

עיי"ע יחו"ת ויחו"ע.

קריעת ים סוף:

קמב (מבחי' מי נעשה בחי' אלה החוקים ואלה מועדי ה'). רעא (ע"י ה"ג דעתיק — קריעת המסך דמל' דאצי'; ע"י בחי' קדמונו של עולם — קריעת המסך דכתר והמסך דמל' דא"ס. עי"ז נגלה בחי' יש האמיתי בבי"ע. הקדמה למ"ת). ערב (בנ"י הרגישו בנפשם את הגילוי דגאולה). רעד (גילוי בחי' הים ביבשה, ולכן החושך האיר). רצט־ש (הגילוי פעל ביטול עצם בנפש, ומ"מ נשאר הגוף על עמדו). תמה (אתעדל"ע מצ"ע).

קרן:

שיד (בחי' מלכות; קבלת עול ויראה תתאה).

ר

ראי':

קיח (בחי' חכמה). שי (למעלה מבחי' שמיעה, ולכן מתפשטת גם בגשמיות). תסה (כנ"ל ע' שי). תעו (כנ"ל ע' שי).

עיי"ע שמיעה.

ראש:

א (כולל חיות כל הגוף).

ראש השנה:

א (נק' ראש מפני שכולל חיות כל השנה). ד־ה (כנ"ל ע' א. הגילוי דר"ה הוא בחי' אברהם). ו (העלי' דר"ה היאר רק באור, ולמטה נשאר חושך). קד־קה (בנין המלכות ע"י ט' תקיעות וט' ברכות שבמוסף). קנ (קודם שנברא אדה"ר לא הי' בו קדושת יו"ט, ולכן הותרה בריאת החיות והאדם). תנו (בליל ר"ה מסתלק החיות; המשכת חיות נעלית יותר לנש"י היא ע"י דין ומשפט).

עיי"ע יום טוב. עשרת ימי תשובה. ראש חודש. שבת.

ראש חודש:

א (נק' ראש מפני שכולל חיות כל החודש). ג (העלאה והמשכה). ד (עיקרו בחי' אברהם. כנ"ל ע' א). ה (ערב ר"ח — העלי' והעדר שקודם הגילוי בר"ח). ו (העלי' דר"ח היא רק באור, ולמטה נשאר חושך).

עיי"ע ראש השנה. שבת.

רוחות העולם:

פב (מהצפון נמשך יניקה לקליפות;

רוח צפונית אינה מסובבת בכדי שיוכלו לתקנה ע״י הקרבנות שבצפון וע״י עבודת הלויים). פה (מהצפון נמשך יניקה לקליפות). קס (ג׳ זוגות: צפון ודרום — חסד וגבורה; מעלה ומטה — נצח והוד; מזרח ומערב — ת״ת ויסוד). קצ (שרש הו׳ קצוות מהו׳ מדות).
עיי״ע שמאל.

רוחניות:
רל (העלאת והמשכת דבר רוחני הוא רק ע״י כלי בטל).

רחל:
תלז (יפת תואר — ציור האברים; יפת מראה — מראה הפנים). תמא־תמב (עלמא דאתגליא ובחי׳ דיבור וגילוי למטה, ולכן היתה יפת תואר ויפת מראה).
עיי״ע יעקב. ישראל. לאה.

רחמים:
נז־נח (רחמים על הנפש בעת התפלה מעוררים רחמים רבים מלמעלה, ובמילא נדחים החיצונים).
עיי״ע יעקב.

ריח:
סה (הנאת הנשמה ולא הגוף. מגיע בעצם המוחין ובעצם הנשמה. מתגלה בחוטם). תלה (מעורר משינה. אינו נכלה).

רע:
קמד (שרש הרע הוא טוב גמור, ונעשה רע ע״י השתלשלות). קנז (מובדל מהטוב; ע״י חטא עה״ד נעשה תערובת טוב ורע).
עיי״ע טוב. קליפה.

רעש:
רא (הרעש הוא מחמת העדר ההשגה, ולכן דוקא אופנים וחיות עבודתם ברעש). שז־שט (כנ״ל ע׳ רא: עיקר הרעש הוא מהתענוג שנפל למטה; ע״י בירור התענוג שנפל למטה נתגלה בחי׳ שער שלמעלה משרש התענוג, ולכן רעש אותיות שער).

רצון:
צה (למטה — משלים את החסרון; למעלה — אינו משלים חסרון, והוא רק האצלת רצון, ובא ע״י צמצום ודילוג. אותיות צינור). קיח (למטה — לא נעשה ממנו מאומה; למעלה — פועל, וממנו היתה ההתהוות). קפו (רצון — חיצוניות, ושייך בו כפי׳; חפץ — פנימיות). רנה (אותיות צנור: צמצום). שמג (כנ״ל ע׳ רנה). תפ (כולל כל המדות, להיותם תלויים ברצון. רצון).
עיי״ע אריך. תענוג.

ש

שבטים:
רנח (עבודתם — עבודת הבירורים, ומגעת בבחי׳ המדות הכלולים בבינה). שמא (מרכבה לאלקות). שמג־שדמ (מרכבה דבי״ע, ולכן היו רועי צאן. חילוקם מיוסף. עבודתם בכח הבינה, ולכן לא היו יתומים גם מאם). שמו (כנ״ל ע׳ רנח). שנז (ששת בני לאה — מדות; דינה — מלכות). תכא (כנגד י״ב בחי׳ דבריאה).
עיי״ע בנימין. יוסף.

שביעי של פסח:
עיי״ע פסח.

שבירת הכלים:
יד (רק בז״ת). פב (רק במדות דשם ס״ג). פה (בבחי׳ המדות).
עיי״ע כלי. תהו.

שבת:
א (בו היא העלי׳ של ששת ימי החול שקדמו, ונותן כח לשבוע שלאחריו).

הוא עיקר גילוי הנשמה). פט (כח התענוג הנמשך במוח מגכריח את גילוי השכל מכח המשכיל, ולכן ע״י השכלה חדשה נעשה תענוג).

עיי״ע מוחין ומדות.

שלמה, שלמה המלך:

פד (רצה להגביר את קו השמאל, ולכן נענש). צב־צג (בימיו היתה המלכות בשלמותה בבחי׳ הכתר. אהבה כמים לא היתה נחשבת בעיניו, ולכן נענש). צט (בימיו הי׳ גילוי בחי׳ ז׳ תיקונין דגלגלתא). תס (יכל לומר ג׳ אלפים משלים על כל דבר תורה מפני שהשיג ג׳ אלפים מדריגות).

שלש עשרה מדות הרחמים:

ריט (מקור החסדים). רכב (נמשכים מבחי׳ צור שהוא מקור העולמות). רנ (ארך אפים — גם לרשעים, ומבחי׳ זו יש מקום לגלות). רנב־רנג (ארך אפים — למעלה מבחי׳ מדות אך מקור אליהם: ממוצע המחבר את אוא״ס והכלים: אור וחושך שוים לגבי׳, ולכן מאריך אף גם לרשעים ונותן מקום לגלות). רנד (נמשכים מבחי׳ טוב). רצב־רצג (שפע פנימי). שמא (ארך אפים — למעלה מבחי׳ מדות אך מקור אליהם: מאריך אף גם לרשעים). שמב (כנ״ל ע׳ רנד). תלח (תיקון ואמת — למעלה מבחי׳ שערות דאריך, ובו מאיר דעת דעתיק). תמו (תיקון ואמת — פנוי משערות).

עיי״ע א־ל. צור.

שם, שמות:

ב (הארה). יז (בשביל הזולת, ומ״מ מיוחד עם העצם, והעצם נמשך בקריאת השם). כא (צינור המשכת החיות). קכ־קכב (ההפרש בין שם ואור: השם אינו מאיר ואינו מגלה את מעלת בעל השם, אף שהוא מכוון לאותיות המחיים. מעלת השם על האור בזה שממשיך את העצם, להיותו הארה המושרשת בעצם. ע״י השם נמשך עצם החיות). קכג (ההמשכה למעלה מבחי׳ העצמות נק׳ שם, ובאה בדרך העלם. ע״י ההמשכה מבחי׳ שם נעשה רצון חדש). קכג ואילך (ע״י עבודה ממשיכים בבחי׳ שם גם את מעלת האור והגילוי). רנח (בגימט׳ רפ״ח ב״ן — העלאת רפ״ח ניצוצין ע״י שם ב״ן). של (בחי׳ מלכות). שלב (כנ״ל ע׳ של). שמו (כנ״ל ע׳ רנח). שסט (כנ״ל ע׳ של). שפא (כנ״ל ע׳ של).

שם מ״ב:

מז־מח (בחי׳ העלאה: ולכן הוא ז׳ פעמים ו׳ ואין בו את בחי׳ המלכות).

עיי״ע שמותיו של הקב״ה.

שם ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן:

נא (בירור דב״ן צריך בירור שני ע״י שם מ״ה). רכד (אדם — בגימט׳ מ״ה: בהמה — בגימט׳ ב״ן. שם ב״ן הוא מקור לבי״ע). רנח (העלאת רפ״ח ניצוצין ע״י שם ב״ן). רעד (שם ב״ן נפל בשבירת הכלים). תמו (שם ס״ג עצמו — בחי׳ עתיק, אמת: ז׳ המילויים דשם ס״ג — בחי׳ הבל, שפת אמת).

שמאל:

רו (בבחי׳ דחי׳: ע״י ריבוי צמצומים ודחי׳ יכולים החיצונים לקבל ממנו).

עיי״ע גבורה. רוחות העולם.

שמותיו של הקב״ה:

טז־יז (ז׳ שמות שאינן נמחקין הם בחי׳ ז׳ המדות שבשביל העולמות: לפני הבריאה הי׳ רק שם אחד). רנא־רנב (השמות הם בבחי׳ אוא״ס המלובש במדות: אורות המלובשים בכלים).

עיי״ע אד׳. א־ל. אלקים. הקדוש ברוך הוא. י״ה. הוי׳. הוי׳ ואלקים. צבאות. שד־י. שם מ״ב. שם ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן.

שמחה:
כט (התפשטות הנפש. ע״י שמחה של מצווה ממשיכים אוא״ס בבחי׳ מלכות). מט (התגלות). פט־צ (השמחה ותענוג שבהתבוננות בגדולת ה׳ הו״ע גילוי עתיק בבינה. גורמת ביטול והשפלת העליון לתחתון ועליית התחתון באין ערוך למדריגתו). קה־קו (ע״י גילוי דבר חדש ומביאה לידי גילוי). קעו־קעז (ב׳ מיני שמחה של מצווה: מזה שמקיים את רצון העליון ומזה שנעשה רצון העליון; בחי׳ הב׳ שייכת רק בצדיקים, ונמשכת בדרך מתנה לכל אחד אחר הקדמת בחי׳ הא׳). ר־רא (ע״י שמחה של מצווה נמשך הג״ע, ולכן הוא גבוה יותר מהג״ע). שכז (תורה עבודה וגמ״ח צ״ל בשמחה. היעודים דלעתיד תלויים בשמחה). שלז (ענינה הוא הרעו״ד. ע״י העבודה בשמחה ממשיכים בחי׳ הכתר, שלמעלה מהגילוי בעוה״ב). שמט־שנ (מגילוי דבר הנעלם; שמחת נישואין מגילוי כח ההולדה). שסו (תפלה וצדקה צ״ל בשמחה). שעב־שעג (עבודה בלא שמחה אינה עבודה). שצג (כנ״ל ע׳ שלז). תלט־תמ (שלימות העבודה בתורה עבודה וגמ״ח. אינה סתירה לקבלת עול. ע״י העבודה בשמחה נמשך בחי׳ היופי; ממשיכה בחי׳ אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ע הנמשך ע״י אתעדל״ת).
עיי״ע שמחת בית השואבה.

שמחת בית השואבה:
צ (על ידה נתעלו ושאבו מרוח הקודש).

שמים:
יד (נמשכה מבחי׳ תבונה). מד (שמים — ז״א דאצי׳; שם שמים — מל׳ דאצי׳). קכו־קכז (מרקיע לרקיע מהלך ת״ק שנה מפני שנמשכים מחג״ת נו״ה, ושרשם מיחוד חיצוניות או״א). קפז (בחי׳ מדות). רמא (בחי׳ ז״א). תי (בחי׳ סוכ״ע).
עיי״ע ארץ. חיות הנבראים.

שמיני עצרת:
רעא (התחלת עיבור הנשמות).
עיי״ע יום טוב.

שמיעה:
שי (רק בדבר רוחני). תסה (כנ״ל ע׳ שי). תעו (כנ״ל ע׳ שי).
עיי״ע ראי׳.

שמן:
צא (חכמה הנעלמה). קכה (בחי׳ חכמה, ולכן מוציאים שמן מכל דבר). קלב (כנ״ל ע׳ צא).

שמש:
עיי״ע חמה.

שערות:
מג (הארה מועטת מהמוח). פג (מהשערות יכול להיות יניקה לחיצונים). שח (כנ״ל ע׳ מג). שלו (ענינם למעלה — מזלות. צמצום השערות הוא יותר מהפרסא שבין אצי׳ לבי״ע). שצב (כנ״ל ע׳ שלו).

שפר, שפיר:
שצח (שפיר — ענג העליון; שפר — יופי הנמשך מעונג שבחכמה).
עיי״ע שפרה.

שפרה:
שצח־שצט (מיילדת את בחי׳ אותיות המחשבה ע״י שממשיכה העונג שבחו״ב דאצי׳ בכלים, להיות ש״י עולמות; ממשיכה בחי׳ ה׳ ראשונה דשם הוי׳, להיות בחי׳ ג״ע העליון). תב (בחי׳ בינה ומיילדת בחי׳ תבונה). תיב (ממשיכה את בחי׳ אותיות המחשבה להיות בחי׳ ש״י עולמות).
עיי״ע פועה. שפר, שפיר.

שקל:
קעז (עשרים גרה — ע״ס דאור ישר וע״ס דאור חוזר).
עיי״ע מחצית השקל.

שרה:
מ־מא (בחי׳ מלכות. תיקנה את חטא חוה: על ידה נעשה עיקר תיקון חטא עה״ד, ועי״ז המשיכה חיות במלכות).
עיי״ע אברהם.

שרפים:
עיי״ע מלאכים.

ששת ימי בראשית:
קפח־קפט (מבחי׳ החכמה. בשימ״ב הי׳ מאיר בעולם גילוי אוא״ס, ולכן נק׳ ימי קדם). קפט־קצ (ששה ימים בכדי שיהי׳ אח״כ שבת: ששה ימים מפני שנמשכים מהו׳ מדות. בשימ״ב האירו הו׳ מדות בגילוי).
עיי״ע התהוות. עשרה מאמרות.

ששת ימי החול:
קס (ג׳ זוגות: חו״ג, נו״ה ות״ת ויסוד). קסא (ו״ק דבריאה ויצירה, ושבת — מלכות דאצי׳: ו״ק דאצי׳, ושבת — בינה דאצי׳). קצ (כנגד ששת ימי בראשית: חטא עה״ד גרם שלא יאיר בהם האור שהאיר בשימ״ב).
עיי״ע שבת.

שתי׳:
כח (מוליכה את הדם לאברים: ענינה למעלה — המשכת אלקות שע״י קיום המצוות בבחי׳ זו״נ).
עיי״ע אכילה.

ת

תהו, עולם התהו:
ט־י (מדות דתהו אינם מתכללים זה בזה. העונשים שלפני מ״ת היו ממדות דתהו, ולכן הגבורות היו גבורות קשות). סב (קדם לתיקון. ריבוי אור והאור אינו יכול להתלבש בכלי). שט־שי (כוונתו בשביל בנין התיקון והעבודה בבירור עוה״ז). תלד (קדם לתיקון).
עיי״ע אומות העולם. בהמה. מאכל. מבול. מרכבה, חיות המרכבה. עשיו. שבירת הכלים. תיקון.

תורה:
יז (ספר בראשית — בבחי׳ החסד שע״י הוא ההתהוות: ספר שמות — בבחי׳ הגבורה שע״י הוא הגלות וגם תגבורת החסד: ספר ויקרא — בבחי׳ הת״ת שהו״ע הקרבנות: ספר במדבר נחלק לג׳ ספרים — בבחי׳ נה״י: ספר דברים — בבחי׳ המלכות). כד (ע״י נמשך העצמות). מז (המשכה). פא (המשכת אלקות בפנימיות. שמותיו של הקב״ה. נמשלה ללחם). פו (המשכת אור המתקן גם את קו השמאל). קטו (נק׳ שלום לפי שמחברת סוכ״ע וממכ״ע: שרשה למעלה משניהם. נמשכה מבחי׳ החכמה ושרשה מפנימיות הרצון). קיז (לפני אמירת דבר תורה צריך לחזור עלי׳ ד׳ פעמים). קלז (מתשת כח הנה״ב). קנג (תורה שלמעלה נמשכת מחכמה עילאה: תורה שלמטה — חכמה תתאה, ומלובש בה חכמה עילאה). קנד־קנה (עיקר הגילוי מבחי׳ אותיות, ומעט מבחי׳ תגין ונקודות: הטעמים הם בחי׳ התענוג עצמי שבתורה ולא נתגלו: גילוי בחי׳ הטעמים הוא ע״י המצוות. לימוד לשמה — לשם התורה, והיינו המשכת אוא״ס בתורה ע״י המצוות). קסא (תושב״כ — ז״א: תושבע״פ — מלכות. בנ״י נק׳ חתן לגבי התורה לפי שממשיכים תושב״כ בתושבע״פ ולפי שממשיכים אוא״ס בחו״ב). קסט (קדמה למעלת העולם להיותה בבחי׳ חו״ב שאינם שייכים

לעולמות). קעד־קעה (נובלות חכמה שלמעלה. נק׳ נחשת מפני שמבררת בחי׳ חכמה שבלעו״ז. למעלה מזמן ומקום אך מתלבשת במתברר. בחי׳ הקנה האמצעי המברר). קפז־קפח (נק׳ אדם. נק׳ לחם לפי שמקשרת בין ישראל ואוא״ס). קצא (כנ״ל ע׳ קסט). קצו (שרשה מחכמה שבאוא״ס). ריג (מחברת אוא״ס בבי״ע). רטו (דיבור ומחשבה). רנד־רנה (הרצון בתומ״צ נמשך ע״י צמצום. נק׳ טוב מפני שמשפיעה בעולמות ע״י צמצום). רעז (לוחות ראשונות — נעשו ע״י הקב״ה, לא הי׳ בהם שכחה ולא שליטה למלאך המות: לוחות אחרונות — מבחי׳ תעלומות חכמה ונתווסף הרבה בתורה). רעט־רפא (תורה נותנת כח לנה״א ומתשת כח הנה״ב, ולכן נמשלה למים. במ״ת פסקה זוהמת הנחש, ולכן הי׳ גילוי התורה בבחי׳ כלל: לוחות שניות היו בשביל הבירור, ולכן ניתנה התורה בבחי׳ פרט. פרטי ההלכות נמשכים מבחי׳ ח״ס, ולכן היו הלוחות שניות מבחי׳ תעלומות חכמה — גבורה דעתיק המלובש בח״ס. נק׳ שלום מפני שמחברת נה״א עם אלקות ונה״א עם נה״ב). רפב (לבוש להשגת אוא״ס. לוחות ראשונות — גלי׳ דתורה: לוחות אחרונות — נסתר דתורה). רצב־רצג (שפע פנימי). שח (ע״י בירור ההלכות מתרומם נפש האדם. שרשה בתענוג המאיר בחכמה ע״י מזל הח׳). שיד (על ידה נעשה גילוי בחי׳ יראה עילאה). שמב־שמג (כנ״ל ע׳ רנד־רנה). שנ־שנג (שרשה באין דחכמה: נמשכת מהאין ע״י ה׳ קולות, וכנגדם צ״ל לימוד לשמה בקול דוקא. מעלת בחי׳ אחור דתורה — חיות העולם תלוי בדקדוק אחד בתורה: מעלת בחי׳ פנים דתורה — מיוחדת במאציל). שס־שסא (ע״י לימודה נמשך שפע הגשמי: ע״י לימוד בקב״ע נמשך הגשם משרשו באור שלמעלה). שסז (הכוונה בנתינתה — בירור הניצוצות). תכ (ס״ר אותיות — המשכה לס״ר נש״י). תכא (תושב״כ ותושבע״פ — ב׳ ממוצעים). תכט (על ידה הוא הבירור). תלג (עצמות אוא״ס שורה בתורה). תנז (תושב״כ ותושבע״פ — אב ואם). תעה (ס׳ ריבוא אותיות התורה הם בחי׳ מחשבה). תעט־תפ (ע״י תורה שאחר התפלה האדם מתדבק בא״ס). תפא (מלמעלה למטה, ולכן מותר לאכול קודם תלמוד תורה).

עיי״ע משנה. מתן תורה. תורה ומצוות. תורה עבודה וגמ״ח.

תורה ומצוות:

טז־יז (ענינם להמשיך תוספת אור מעצמות אוא״ס בז׳ השמות). כז־כט (שרשם גבוה ביותר ונתלבשו בדברים גשמיים. תורה נק׳ לחם לפי שמחברת סוכ״ע וממכ״ע בכח שרשה: ההמשכה בממכ״ע היא רק בבחי׳ חו״ב. מצוות נק׳ שתי׳ לפי שממשיכים אלקות בבחי׳ זו״נ. תורה — אברים הפנימיים, בחי׳ חו״ב: מצוות — רמח אברים החיצוניים, בחי׳ ז״א). ל (על ידם נמשך מקיף השומר את האדם שלא יפול בגשמיות). מב (ע״י לימוד התורה ממשיכים מבחי׳ נו״ן שערי בינה לבחי׳ המלכות, וע״י המצוות ממשיכים מבחי׳ הכתר). עז (מצוות הם הכלי שעל ידם מאיר אור התורה). פא (מצוות — העלאה: תורה — המשכה). קה (ממשיכים תוספת אור על הנאצל בסוד שורש). קט (נק׳ אדם). קלא (על ידם נמשך גילוי עצם שם הוי׳). קצט־ר (על ידם עושים וממשיכים את הג״ע). רי (ממשיכים בחי׳ הוי׳ דלתתא, ורק

הארה מהוי׳ דלעילא). רל (ממשיכים אלקות כשהקיום הוא בביטול). רצד (נק׳ צדקה). שכ (כנ״ל ע׳ קט). שכח (בשביל זיכוך בנ״י). שכט (ממשיכים הארת אוא״ס: עכשיו — באצי׳: לעתיד — בעוה״ז). שלז־שלח (עכשיו — תלמוד גדול: לעתיד — מעשה גדול). שסו־שסז (בהם תלוי השפע). שצג (כנ״ל ע׳ שלז־שלח). תיג (על ידם נמשך בחי׳ ו״ה דשם הוי׳).

עיי״ע מצוות. תורה.

תורה עבודה וגמ״ח:

נא (עבודה — בחי׳ גבורה והעלאה מלמטלמ״ע: תורה וגמ״ח — אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת ואתעדל״ע שאחר האתעדל״ת). קעד (זהב כסף ונחושת). קעה (עליית הניצוצות ע״י העבודה היא לפ״ע ההמשכה שע״י גמ״ח, והמבררת היא התורה שבקו האמצעי). קצט (עבודה הם הקרבנות). ריד־ריז (עבודה — מחשבה: תורה — דיבור: גמ״ח — מעשה. שרש התורה למעלה מעבודה, ולכן נפל בדיבור שלמטה ממחשבה: גמ״ח נפל בעשי׳ מפני ששרשו למעלה ביותר. ג׳ מיני כלים: חב״ד חג״ת נה״י. ע״י העבודה בביטול בג׳ הקוין ממשיכים אוא״ס בג׳ עולמות בי״ע שכנגדן).

עיי״ע צדקה. קרבן. שמחה. תורה. תפלה.

תחיית המתים:

עיי״ע לעתיד לבוא.

תיקון, עולם התיקון:

סב (עיקר הכוונה העליונה). שט־שי (כנ״ל ע׳ סב).

עיי״ע אדם. עבודת הבירורים. תהו.

תענוג:

נ (מדבר חידוש דוקא). קנד (מקור החכמה: בתחילת התחדשות החכמה מאיר התענוג). רב (למעלה משם הוי׳. מתלבש בעיקר בחכמה, ומתגלה בעיקר בבינה: נמשך גם במדות ובמחשבה דיבור ומעשה). שלז (דוקא כשיש רצון). שעג (כנ״ל ע׳ שלז). שצג (כנ״ל ע׳ שלז).

עיי״ע נגע. עתיק. רצון.

תפארת:

רלט (מחבר חסד וגבורה. קו האמצעי). רסד (בחי׳ ו׳ דשם הוי׳).

עיי״ע קו האמצעי.

תפילין:

ג (תפילין של יד — בחי׳ אור: תפילין של ראש — בחי׳ חשך שלמעלה מאור). עח (פרשת קדש — כלי לבחי׳ החכמה: פרשת והי׳ כי יביאך — כלי לבחי׳ הבינה: פרשת שמע ופרשת והי׳ אם שמוע — כלים לבחי׳ הדעת). קב־קג (ד׳ מוחין: ממשיכים הארת המוחין לז״א). קנג (ד׳ מוחין). רד (בחי׳ שוב). שנב (ממשיכים מוחין לז״א). תנג (כנ״ל ע׳ קנג).

תפלה:

יג־יד (מחברת את הנשמה המאירה בגוף עם שרש הנשמה. ד׳ מדרי׳ בתפלה כנגד ד׳ שליבות בסולם). טז (תחילה צריך לשכוח על תאוות עוה״ז). כ (הקדמה לתורה). מז (העלאה). נג־נד (ע״י התבוננות בתפלה באה הנשמה לאהבה: כאשר הרצון להי׳ בתפלה הוא בביטול לגמרי של כל רצון זר, נשאר הביטול גם אחר התפלה, אך כשיש לו תאוות ואינו מבטל כל רצון זר, יהי׳ בבחי׳ נפילה אחר התפלה). נו (התבוננות בתפלה מגלה את האהבה המסותרת, ועי״ז מסירים את התאוות הגופניות. בכדי שלא יפול אחר התפלה באהבה זרה, צ״ל גם יראה). נט (נק׳ מנחה. מעלת תפלת המנחה). סד

(מעלת תפלת המנחה בביטול האדם שבשביל התפלה. תפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערביים וכנגד הקטורת). סו (כנ"ל ע' סד. ר"ת דתפלת המנחה הוא: העלאת מ"ן לבחי' ח' שהו"ע החוטם שימשך בבחי' ה'). קעב (במקום קרבנות. בירור נה"ב). קעג (פסוקי דזמרה — ביטול המונעים מבית ומבחוץ). קעג־קעד (ע"י ההתבוננות בתפלה נרגש הריחוק מאלקות, ולכן מבקשים סליחה בשמו"ע). קפג־קפד (כנ"ל ע' קעב. יש בה ענינים המכוונים כנגד המרכבה העליונה). קפו (ע"י ההתבוננות בתפלה גם הנה"ב באה לאהבת ה'). רד (כנ"ל ע' קעב; ע"י העלאת הנה"ב נעשה המשכה בתוס' אור). ריד (כנגד קרבנות. עיקרה מחשבה, והדיבור הוא רק לעורר את המחשבה). רכה (כנ"ל ע' קעב. פסוקי דזמרה — התבוננות ברוממות הא"ס בכדי לעורר צמאון בנה"ב). רלא (מצוות מעשיות שבתפלה הם כלים להעלאת הנה"ב). רמא־רמב (כנ"ל ע' קעב; על ידה נעשה העלאת המדות לבחי' אוא"ס). שנה (המשכת רצון חדש). שנז־שנט (כנגד תמידין: המשכת רצון חדש ע"י העלאת נה"ב; המשכת בחי' אל"ף — פלא). שסא (המשכת בחי' אל"ף היא דוקא למקום הראוי). שסו (צ"ל בשמחה). תיג (על ידה נמשך בחי' י"ה דשם הוי'). תסט־תע (לפני התפלה הנה"א היא בגילוי רק במוח ולא בשאר הגוף). תעט־תפ (על ידה מנצח הנה"א את הנה"ב).

עיי"ע אהבת ה'. ברכה. קרבן. קריאת שמע. תורה עבודה וגמ"ח.

תשובה:

נב (ע"י תשובה ברעותא דלבא ממשיכים רצון העליון שלמעלה מהכלים). קיב (ד' בחי' תשובה: תשובה תתאה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט ותשובה עילאה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט). קיד־קטז (ע"י תשו"ת בבחי' סור מרע מסירים את המסך שנעשה ע"י החטא, ונמשך גילוי אור הממכ"ע: ע"י תשו"ת בבחי' עשה טוב ממשיכים בחי' סוכ"ע מלמעלמ"ט: ע"י תורה הוא בחי' תשו"ע, ובב' אופנים — מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט). רט־רי (על ידה נמשך מבחי' מים חיים שלמעלה משם הוי'; ממשיכה בחי' הוי' דלעילא). ריב (ענינה השבת הנפש לשרשה). רכב (ממשיכה אש הוי' מבחי' צור). רכג (אינה רק על חטאים). רלג (מגעת בבחי' בינה). שיג (על ידה נעשה עליית המלכות). שעה (על ידה מגיעים לבחי' „כל". גדלה מעלתה ומעוררת את האוא"ס בעל הרצון, ומ"מ היא מצווה פרטית, ולכן מאירה הארתה גם בגן עדן התחתון. עיקר ענינה — תשובה על החטא; תשובה שצ"ל בכל החיים אינה על חטא, ומ"מ יש בה מעלת ההתמדה). שפב (על ידה נמשך מגיעים לבחי' „כל"). שפז־שפח (כנ"ל ע' שעה). שצה (ע"י תשו"ת נמשך מלמעלה בחי' תשו"ע: בקשת בנ"י שיומשך תחילה הגילוי מלמעלה ואז ישובו בתשו"ת ותשו"ע). תמב־תמג (עצה למי שפגם). תמח־תנ (תשובה דדוד — תשובה עילאה. תשובה שבכל החיים — השבת הנפש מלמטלמ"ע. תשו"ת — בבחי' ממכ"ע ועי"פ השכל ומדות; תשו"ע — בבחי' סוכ"ע וע"י בחי' בכל מאדך, ומגיעים לזה ע"י הבדלה מנה"ב. תשו"ע מכפרת בלא יסורים על כריתות וחילול השם). תפא (מסירה את המסך המבדיל).

עיי"ע בעל תשובה. חטא. עשרת ימי תשובה. פרה אדומה.

מפתח פסוקים

בראשית

א, א — בראשית ברא אלקים: מג.
א, ד — וירא אלקים את האור כי טוב: קכד.
א, ה — ויהי ערב ויהי בוקר: א. ה.
א, כד — תוצא הארץ נפש חי׳ למינה: יד־טו.
א, לא — וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד: קנב.
ב, ב — ויכל אלקים ביום השביעי: ו.
ב, ז — ויפח באפיו נשמת חיים: יב. צד־צו. ריב.
ב, ח — ויטע ה׳ אלקים גן בעדן מקדם: רא־רג.
ב, י — ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי׳ לארבעה ראשים: קנח. רג. רה.
ב, טו — ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: לה. קצט. רג־רד. רפו.
ב, יח — אעשה לו עזר כנגדו: שיט־שכ.

נח

ו, יא — ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס: ח.
ז, יב — ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה: ז־י.
ח, כא — וירח ה׳ את ריח הניחוח ויאמר ה׳ אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה: סו.

לך

יב, א־ב — לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והי׳ ברכה: י־טז. יח־כא.
יג, א — ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו: מ. שכח. שסז.
טו, א — אנכי מגן לך: קכט.
טו, ו — והאמין בה׳ ויחשבה לו צדקה: קסד. קסח.
טז, יג — ותקרא שם ה׳ הדובר אלי׳: חצר־רצט.
יז, א — וירא ה׳ אל אברם ויאמר אליו אני א־ל שד־י (ובפרש״י): קכג. רס.
יז, כא — ואת בריתי אקים את יצחק: תג־תד.

וירא

יח, יט — ושמרו דרך ה׳ לעשות צדקה ומשפט: קג־קד. קצג. קצז. רפו־רפז. רצב. תלו.
יח, כא — ארדה נא ואראה: תלה־תלו.
כ, יב — וגם אמנה אחותי בת אבי היא: תכב.
כא, לג — ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה׳ א־ל עולם: יח. כב. כד־כו. לא. קעט־קפ. קפז־קפח. קצא־קצב.

כב, ב ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק: מח.
כב, ט ויעקד את יצחק . . ממעל לעצים: ג.
כב, טז ויאמר בי נשבעתי נאום ה׳: חצר־רצט.

חיי שרה

כג, א ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה: לב. מ־מב. שכד.
כג, טז ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר: שצח־שצט.
כד, א ואברהם זקן בא בימים וה׳ ברך את אברהם בכל (ובפרש״י ורמב״ן): צד. צח. שכז. של. שעד. שעו־שעח. שפ־שפא. שפו. שפט. שצא. שצו. תיז. תה. תח־תט. תטז־תיח.

תולדות

כה, יט ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק: מב. נ־נא. פג.
כה, כו ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב: צח־צט.
כו, טו וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלישתים וימלאום עפר: נו.
כו, יח וישב יצחק ויחפור את בארות המים . . ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו: מז־מח.
כז, א ותכהין עיניו מראות: ב־ג.
כז, כב הקל קול יעקב: מז.
כז, כז ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה׳: קפ.
כז, לג ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואוכל מכל: שעד. שעו.

ויצא

כח, יב והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: יג. שה. תפ.
כח, כ־כא אם יהי׳ אלקים עמדי . . ושבתי בשלום אל בית אבי והי׳ ה׳ לי לאלקים: ד.
כט, ב־ג וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עלי׳ כי מן הבאר ההיא ישקו את העדרים והאבן גדולה על פי הבאר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה: נא. נג־נז.
כט, י ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר: נא. נה־נח.
כט, יב ויגד יעקב לרחל: רפח־רפט.
כט, טז שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל: שנו. תמא־תמב.
כט, יז ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה: תלז־תמב.
כט, יח ויאהב יעקב את רחל: תמא־תמב.

ל, לז ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות מחשוף הלבן אשר על המקלות: רלט.
לא, מב ופחד יצחק היה לי: מט. נו.

וישלח

לב, ו ויהי לי שור: סג.
לב, יד ויקח מן הבא בידו מנחה לעשיו אחיו: נט. סו.
לב, טו־טז עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים גמלים מיניקות ובניהם שלושים פרות ארבעים ופרים עשרה אתונות עשרים ועירים עשרה: סז.
לג, יא כי חנני אלקים וכי יש לי כל: שעו.
לג, יז ויעקב נסע סוכותה: צט.

וישב

לז, ב אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה: קו־קח. רנד־רנה. שמב־שמג. שמז.
לז, ג וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו: פח. פט.
לז, ז והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם נצבה: רנח. שמו.
לט, א ויוסף הורד מצרימה: רנ. רנג. רנה. שמ. שמג.

מקץ

מא, טז ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה: שדמ.
מב, ו ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ: שמג.
מד, ב ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטון: פח־פט.
מד, ד־יז הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים והשגתם . . וימצא הגביע באמתחת בנימין . . וישובו העירה . . האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהי׳ לי עבד: פט־צ.
מד, ה הלוא זה אשר ישתה אדוני בו והוא נחש ינחש בו: צ־צב.
מד, טו הלוא ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמוני: צ־צב.

ויגש

מד, כ־כב ונאמר אל אדוני יש לנו אב זקן וילד זקונים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו. ותאמר אל עבדיך הורידוהו אלי ואשימה עיני עליו. ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו ועזב את אביו ומת: פו־פח.
מה, א ולא יכול יוסף להתאפק: פט. שכג.
מה, ה ועתה אל תעצבו: קח.

מה, יד־טו ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך . . וינשק לכל אחיו ויבך עליהם: קח.

מו, כט ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (ובפרש"י ורמב"ן): שלט־שמ. שמג. שמז.

מז, ג ויאמרו אל פרעה רועה צאן עבדיך גם אנחנו גם אבותינו: שמג־שדמ.

מז, ז ויברך יעקב את פרעה: שמג. תכח.

מז, יד וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען . . ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה: פו. צא־צב. קז. שמ. שמג.

מז, כד ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות יהי' לכם . . ויאמרו החייתנו: צא־צב.

ויחי

מז, כח ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה: צד. צח־צט.

מח, יט ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו: שנה.

מח, כב ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך: רנג. רנח. שמא. שמג. שמו.

מח, כב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (ובת"א): תעט.

מט, א ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם: רפח־רפט.

מט, כב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין: רמט. רנח. שלט. שמו־שמז.

מט, כח ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם: שנד־שנה.

שמות

א, טו־טז ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחי' (ובפרש"י): שעח. שפט. שצו. שצח־שצט. תב. תה. תיא־תטו.

א, כב כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון: שעח. שפט. שצו. תה. תכב.

ב, ד ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו: תיא.

ג, טו ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור ודור: קכט־קלא.

ה, ב ויאמר פרעה . . לא ידעתי את ה': רנו. שמא. שדמ.

וארא

ו, ג וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא־ל שד־י ושמי ה' לא נודעתי להם (ובפרש"י): קיז. קכג־קכד. קל־קלא. קסח.

ו, ו־ז לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים

והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטוי' ובשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם: קיב. קטז־קיט.

ז, א ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלקים לפרעה: קלו־קלז.

ז, יד כבד לב פרעה: קלג. קלו. קלט. קמב. קמה־קמז.

בא

י, א ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו . . למען שתי אותותי אלה בקרבו: קיט. קלג. קלו. קלח. קמא־קמב.

יב, כג ופסח ה' על הפתח: רסז.

בשלח

יג, כא־כב ולילה בעמוד אש . . ועמוד האש לילה: סח.

יד, ד ואכבדה בפרעה: קלג. קלו. קלז. קמא. קמז.

יד, יז־יח ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה . . וידעו מצרים כי אני ה' בהכבדי בפרעה: קלז. קמא. קמז־קמח.

יד, כ ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה: ערב. עדר.

יד, כא ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה: רעא.

יד, כט ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: רעא.

יד, ל וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים: עדר.

טו, יא עושה פלא: שע. תסא. תסד.

טו, יז מקדש אד' כוננו ידיך: תו.

יז, יד מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים: קמה.

יתרו

כ, א וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר: רנה. שמג. שס.

כ, ב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים: קלא.

כ, ח זכור את יום השבת לקדשו (ובפרש"י): קמט־קנ. קנה. קנו. קנח. קסא.

כ, ט־י ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך: קמט. קנט. קסב.

משפטים

כב, ל ובשר בשדה טריפה לא תאכלו: לט־מ.

תרומה

כה, ג וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת: קעד־קעה.

כו, כח והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה: קעט. קצב. רלט.

תשא

ל, יב־טו כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו . . זה

יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה׳ . . העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל: קסד. קעא־קעב. קעו־קעח.

לא, טז ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת: קנג. קנה.

לג, יח ויאמר הראני נא את כבודך: קמב. קמו.

לג, כא הנה מקום אתי: ע. רכב.

לג, כב והי׳ בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור: ריא. ריט. רכב.

לד, ו־ז א־ל רחום וחנון ארך אפים . . נושא עון ופשע וחטאה: רט. רנ.

ויקהל

לה, ג לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת: רי־ריא. רכג.

ויקרא

א, ב אדם כי יקריב מכם קרבן לה׳ מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם: רכט. רמב־רמג.

א, ד וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו: רכד. רלא־רלב.

א, ט אשה ריח ניחוח לה׳: קפז. רמא. שנז.

צו

ז, יא וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה׳: רלב. רלה. רמט.

מצורע

יד, יב והניף אותם תנופה לפני ה׳: קפו.

אחרי

טז, ג בזאת יבא אהרן אל הקודש: רסז.

בחוקותי

כו, ג אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם (ובפרש״י): שס־שסא. שסו־שסז.

כו, מב והארץ אזכור: ח.

בהעלותך

ח, ז והעבירו תער על כל בשרם: פג.

ח, יא והניף אהרן את הלוים תנופה לפני ה׳: פג־פד.

יא, כה ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים: קפה.

שלח

יג, כ היש בה עץ אם אין: שב.

יד, כא ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ: קלח. שסג.

טו, מא אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה׳ אלקיכם: רנז־רנח. תפא־תפב.

קרח

יח, כג ועבד הלוי הוא: פא־פב.

חקת

יט, א־ב וידבר ה׳ אל משה . . זאת חוקת התורה אשר צוה ה׳ לאמור: קצח. רי.

יט, ג ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה: קצח־קצט. רה. רח־רט.

יט, ד והזה אל נוכח פני אהל מועד מדמה: קצח־קצט. רו.

יט, ה ושרף את הפרה לעיניו: רו.

יט, ט ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור: רח.

יט, יז ונתן עליו מים חיים אל כלי: רט.

בלק

כב, ה וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר: טז.

כה, ז ויקח רמח בידו: תעט.

פנחס

כח, יא ובראשי חדשיכם תקריבו . . פרים בני בקר שנים: ג.

דברים

א, יא ה׳ אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים: קה־קו.

ד, לט ה׳ הוא האלקים: רסו.

ואתחנן

ד, כד כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא: ריא. ריג. רטז. רכב. רכט־רל.

ד, לב־לג כי שאל נא לימים ראשונים . . הנהי׳ כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש גו׳: קפח. קצ־קצא. רסה.

ד, לט כי ה׳ הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: תסד.

ה, יב שמור את יום השבת לקדשו: קמט. קנו. קנח.

ו, ד שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד: כב־כג. לד. לח. מג. קסה. קע. קפד. רמו. רנו־רנח. שמה־שמו. תנז. תעא־תעד. תעו־תעח.

ו, ה ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: ב. כג. מב־מד. נג. קעו־קעז. רכז־רכח. שיד. שמה. תלג. תנז־תנח. תעא־תעב. תעז־תעח.

ו, ה־ו	ואהבת את ה׳ אלקיך . . והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה׳ (ובפרש״י): שצו. תז.
ו, ה־ח	ואהבת את ה׳ אלקיך . . ושננתם לבניך ודברת בם . . וקשרתם לאות על ידך גו׳: שלז־שלח. שעג. שצג.
ו, ו	והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום: כד. רד. תלג. תפ.
ו, כה	וצדקה תהי׳ לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת: קא־קב. רפו־רפז. שלח.

עקב

ח, ג	כי לא על הלחם לבדו יחי׳ האדם כי על כל מוצא פי ה׳ יחי׳ האדם: כו־כז. קפב־קפג. תמו.
י, טז	ומלתם את ערלת לבבכם: ש.
יא, יב	ארץ אשר ה״א דורש אותה תמיד עיני ה״א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה: תנו.
יא, יד	ואספת דגנך ותירושך ויצהרך: תפא.

ראה

יא, כו־כז	ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו (ובבעה״ט): תיז. תכט.
יג, ה	ובו תדבקון: שיב.
טו, ח	כי פתוח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו: שכו־שכז.
טו, י	נתון תתן לו ואל ירע לבבך בתתך לו: שכז. שסו.

שופטים

טז, יח	שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך: תל. תלג. תלה־תלו.
כ, יט	כי האדם עץ השדה: קפ. קפז־קפח.

תצא

כג, טו	כי ה׳ אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך והי׳ מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: כט־לא.
כה, יז־יח	זכור את אשר עשה לך עמלק . . אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עייף ויגע ולא ירא אלקים: קצג. קצז־קצח.
כה, יט	תמחה את זכר עמלק מתחת השמים: קמה.

תבא

כו, א	והי׳ כי תבוא אל הארץ אשר ה״א נותן לך נחלה וירישתה וישבת בה: תנא. תנז־תנט.
כח, מז	תחת אשר לא עבדת את ה״א בשמחה ובטוב לבב מרוב כל: לז. ר־רא. שכז. שלז. שעב־שעג. שצב־שצג. תכט. תלט־תמ. תנה.

נצבים

ל, ו ומל ה׳ אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך . . למען חייך: חצר־שא.

וילך

לא, יח ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא: תמג.

האזינו

לב, ט יעקב חבל נחלתו: יג. תנח.
לב, לט ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי: שג־שה. שי. שכט. שסח.

ברכה

לד, ט ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו: רכד. רלא.

יהושע

כד, ב בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם: טו־טז.
כד, ג וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק: רכ.

שופטים

ה, יא צדקות פרזונו בישראל: שכג. שסז.

שמואל א

א, ח ויאמר לה אלקנה אישה . . הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים: פז.
א, י והיא מרת נפש ותתפלל על ה׳: שנט.
א, טו ואשפוך את נפשי לפני ה׳: שנט.
ב, ג כי א־ל דעות ה׳: קטו.
יב, ו ה׳ אשר עשה את משה: יח־יט.
כ, יח ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך: א. ה. ו.
כ, מא עד דוד הגדיל: ו.
כה, כט והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה׳ אלקיך ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע: צז־צח. ריח.

מלכים א

ג, ט את עמך הכבד הזה: קלה.
ח, סה ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו . . שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום: צט.
ט, כח ויבאו אופירה ויקחו משם זהב ארבע מאות ועשרים כיכר ויביאו אל המלך שלמה: צג.
י, כא וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף לא נחשב בימי שלמה למאומה: פד. צב־צג.

מלכים ב

ה, טז ויאמר חי ה׳ אשר עמדתי לפניו: שא.

ישעי׳

ב, יא ונשגב ה׳ לבדו ביום ההוא: שה.
ב, יז ונשגב ה׳ לבדו ביום ההוא: שה.
ד, ה כי על כל כבוד חופה: קלח.
ה, טז ויגבה ה׳ צבאות במשפט: תל. תלה־תלו.
ה, יח הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה: קצז.
ו, ב שרפים עומדים ממעל לו: שז. שיז.
ו, ג קדוש קדוש קדוש ה׳ צבאות מלא כל הארץ כבודו: קלח.
כו, א־ד ביום ההוא יושר השיר הזה . . כי בי־ה ה׳ צור עולמים: קנו־קנז. רכא.
כט, יט ויספו ענוים בה׳ שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו: צ. קה־קו. קט. קיא. שכ. שכב. שלח.
ל, כו והי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתים כאור שבעת הימים: שס־שסא.
לח, יא אמרתי לא אראה י־ה י־ה בארץ החיים: קנו. קנח.
מ, ה ונגלה כבוד ה׳: תנט.
מ, כו מי ברא אלה: קמב. תב־תד. תלא.
מג, ז כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (ובת״י): לג. לה. מב. קכט. ריב־ריד. של. שלב. שלד. שסט. שעב. שפא. שפג.
מג, י לפני לא נוצר א־ל ואחרי לא יהי׳: שסב־שסג.
מד, ו אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים: שג־דש. שכט.
מה, ז יוצר אור ובורא חושך: ריב־ריג. שסג.
נא, טז ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתיך: קטז.
נב, ח כי עין בעין יראו בשוב ה׳ ציון: שיט. שכט.
נד, ה כי בועליך עושיך ה׳ צבאות שמו: עג־עד. תו־תז. תל. תלג.
נד, ט כי מי נח זאת לי: ט־י.
נד, יג וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום בניך: תיג.
נה, ח כי לא מחשבותי מחשבותיכם: קסו. שסד.
נז, טו כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים: קב.
נח, יג וקראת לשבת עונג: קנה. קסב.
נח, יד אז תתענג על ה׳: קסב. רב. רג.
נט, ב כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם: קיב־קיד.
ס, כא ועמך כולם צדיקים: רפה.
סג, א אני מדבר בצדקה רב להושיע: שכד־שכה.
סד, ג עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו: נ.

ירמי׳

ב, ו — ארץ צי׳ וצלמות בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם: ח.
ט, כב־כג — אל יתהלל חכם בחכמתו . . כי אם בזאת יתהלל המתהלל: תכו.
כג, כד — את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה׳: קטו. קסה.
לא, כו — וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה: רמב.

יחזקאל

א, י — ודמות פניהם פני אדם ופני ארי׳ אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאול לארבעתן ופני נשר לארבעתן: סא־סב. קפא־קפד. רלז.
א, כב — רקיע כעין הקרח הנורא: תד.
ב, ט־י — ואראה . . מגילת ספר . . והיא כתובה פנים ואחור: שנב.
ג, יב — ברוך כבוד ה׳ ממקומו: רכב.
כב, כד — ארץ לא מטהרה היא לא גושמה ביום זעם: ז־י.
לב, כג — אשר נתנו חתים בארץ חיים: יד.
לו, כג — וקידשתי את שמי הגדול: קכו.

הושע

ב, כא־כב — וארשתיך לי בצדק ובמשפט . . וידעת את ה׳: תל. תלב־תלג.
י, יב — זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד: שטו.
יד, ב — שובה ישראל עד ה׳ אלקיך: שיג.
יד, ג — אמרו אליו כל תשא עון: רמא. שלא־שלב. שסט־שע. שפב.

יואל

ומעין מבית ה׳ יצא והשקה את נחל השטים: רט.

עמוס

ה, כד — וצדקה כנחל איתן: רפט.

עובדי׳

א, ד — אם תגבי׳ כנשר . . משם אורידך נאום ה׳: קמח. תי.

מיכה

ז, כ — תתן אמת ליעקב: תב.

חבקוק

ב, כ — וה׳ בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ: קיט.

זכרי׳

יד, ח — והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני: ת. תכה.

קד, טז ישבעו עצי ה׳: רא.
קד, כד מה רבו מעשיך ה׳ כולם בחכמה עשית: תס־תסד. תסו.
קו, מח ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם: שנה. שעט. שצ.
קט, לא כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו: שיג.
קיא, י ראשית חכמה: קנד־קנה.
קיב, ט פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד (ובמצו״ד): רפג־רפד. רצד. שא־שב. שי. שיב־שטו. שכב־שכה.
קטז, ט אתהלך לפני ה׳ בארצות החיים: יד.
קיח, ה מן המיצר קראתי י־ה ענני במרחב י־ה: קנו־קנז.
קיח, ז ואני אראה בשונאי: שיט.
קיט, נד זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי: שנא־שנג.
קיט, צט מכל מלמדי השכלתי: של. שסט. שפא.
קכב, ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: רפה.
קכד, ד נחלה עבר על נפשנו: תנח.
קלה, יט בית ישראל ברכו את ה׳: תנג.
קלו, ד לעושה נפלאות גדולות: תסא. תסד.
קלט, ה אחור וקדם צרתני: כו־כז.
קלט, ח אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך: תסד.
קלט, יב גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה: ערב־רעג.
קלט, טז ימים יוצרו ולו אחד בהם: צד.
קמה, א ארוממך אלוקי המלך: עא־עב.
קמה, ז זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו: רצא. רצג.
קמה, יב להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו: עא.
קמה, יג מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור: עא.
קמה, טו עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו: שלד. שעו. שפד. שפח. תה־תו. תלב.
קמה, טז פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון: שעו־שעז. שפח. תו־תז.
קמה, יח קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת: שנא.
קמז, יז־יח לפני קרתו מי יעמוד ישלח דברו וימסם: תד.
קמח, יג כי נשגב שמו לבדו: קסה. רכו.

משלי

א, כ חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה: קנג־קנה. תכו־תכז.
ג, יט ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה: יד.
ד, ב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו: רנד־רנה. שמב־שמג.
ד, יח ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום: מד־מה. קג.
ו, כג כי נר מצוה ותורה אור: עז. פ־פא. פו.
ט, א חכמות בנתה ביתה חצבה עמודי׳ שבעה: קנג.

ט, ה	לכו לחמו בלחמי: כו־כח. קפח.
י, כה	וצדיק יסוד עולם: קא.
יא, כד	יש מפזר ונוסף עוד: רצד. שיא־שיב.
יב, ד	אשת חיל עטרת בעלה: ערב.
יז, ג	מצרף לכסף וכור לזהב ובוחן לבות ה׳: קעב.
כז, כא	מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו: קעב.
ל, יט	דרך הנשר בשמים: תי.
לא, כג	נודע בשערים בעלה: לג. שלב. שפג. תל־תלב. תמד.

איוב

ד, כא	ימותו ולא בחכמה: יד. פב.
יא, ו	ויגד לך תעלומות חכמה: רפא.
יד, יא	אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש: שיט. שעב. שפה.
כח, יב	והחכמה מאין תמצא: כב־כג. לו־לז. קנד־קנה. שג. שמט. תכו־תכז.
כח, כז־כח	אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם הן יראת ה׳ היא חכמה: קיז־קיח. שנ.
לח, כט	מבטן מי יצא הקרח: רלט. תג־תד.

שיר השירים

א, ה	שחורה אני ונאוה בנות ירושלים: תיט־תכ.
א, ח	אם לא תדעי לך היפה בנשים: תמא.
א, טו	הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים: תמ־תמא.
ב, י	קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך: יא־יג. כ.
ב, יד	הראיני את מראיך השמיעיני את קולך: שי־שיא.
ג, יא	בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו: תכח.
ד, א	הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים: תמ־תמא.
ד, ח	תשורי מראש אמנה: קיט. קסד.
ד, טו	מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון: כב. כד. נא־נג.
ה, א	באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי: רד.
ה, א	אכלו רעים שתו ושכרו דודים: כח־כט.
ח, א	מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי: ק. קד. קו־קז. קט. רה. רפג־רפה.

רות

ג, יג	אם יגאלך טוב יגאל: קלב.

איכה

ג, כד	חלקי ה׳ אמרה נפשי: קה.

ה, א זכור ה׳ מה הי׳ לנו הביטה וראה את חרפתנו: שצד.
ה, כא השיבנו ה׳ אליך ונשובה חדש ימינו כקדם (ובפרש״י): שצד־שצה.
ה, כב כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד: שצד.

קהלת

א, ב הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל: תמה־תמז.
א, ה וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם: סח־ע. עב.
ד, יג ממלך זקן וכסיל (ובפרש״י): קמו.
ה, ח ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד: לב־לה. לז־מב. של. שלד. שסח. שעב. שפד.
ז, א טוב שם משמן טוב: קכה. קכז. קלב.
ז, יב החכמה תחי׳ בעלי׳: יד.
ח, א חכמת אדם תאיר פניו: צא.
ח, טו ושבחתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח והוא ילונו בעמלו ימי חייו: כו־לא.

אסתר

ט, כג וקבל היהודים את אשר החלו לעשות: שלא־שלב. שע. שפב. תמד.
ט, כז קיימו וקבלו היהודים: שלב. שע.

נחמי׳

ט, ט ותרא את עני אבותינו במצרים: רעט.
ט, י ותעש לך שם: קמב.
ט, יא והים בקעת לפניהם ויעברו בתוך הים ביבשה ואת רודפיהם השלכת במצולות כמו אבן במים עזים: רסא. רעג־עדר.

דברי הימים א

טז, ח הודו לה׳ קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: סו.
יז, ח ועשיתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ: קכח־קכט.
כח, ט דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם: קעב.
כט, יא לך ה׳ הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ: לה. קכו־קכז. רמ־רמא. שלג־שלד. שעא. שפג־שפד. תטז.
כט, יג מודים אנחנו לך: שע.

דברי הימים ב

ו, לח והתפללו דרך ארצם: יד.
ח, יח ויבאו עם עבדי שלמה אופירה ויקחו משם ארבע מאות וחמישים כיכר זהב ויביאו אל המלך שלמה: צג.
ט, כ וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה: פד. צב־צג.

מפתח מאמרי חז״ל

תלמוד בבלי

ברכות

ד, ב — כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא . . משום דאית בי׳ פותח את ידיך: תכו.

ו, ב — לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה: מט. נט. סד. סו. רלה.

ו, ב — כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות . . ואם משמחו . . זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות: שמח־שנ.

ז, ב — אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות: ס.

ח, א — גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים (ע״פ הגירסא בהגהות הב״ח): קנט.

י, א — מה הקב״ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף: קסה. קסז.

י, ב — מאי דכתיב לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם: תסט. תפ־תפא.

יג, ב — כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו: תעז.

יג, ב — עד על לבבך בעמידה מכאן ואילך לא (ובתוד״ה על לבבך): ב.

יד, א — כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה שנאמר חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כו׳: תע.

יד, ב — כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין . . כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: רד.

כו, א־ב — תפלת המנחה עד הערב . . רבי יהודה אומר עד פלג המנחה שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה: סד.

כו, ב — תפלות כנגד תמידין תקנום: קפא. קפג־קפו.

ל, ב — אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש (ובפרש״י): קלה. קמ.

לא, א — אין עומדין להתפלל . . אלא מתוך שמחה של מצוה: שכז. שסו.

לד, ב — מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין: קא. קיא. קנב. ריא. רכב־רכג. רלג. רפו. שכב.

לה, ב — דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי: תפא.

נד, א — בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע: רכז־רכח.

נד, א — ובכל מאדך בכל ממונך: שיד.

נז, א — תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב אל תקרי מורשה אלא מאורשה: קסא.

סג, א — גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי (ע״פ הגירסא בע״י): קע.

שבת

כא, ב — מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק . . עד דכליא ריגלא דתרמודאי (ובפרש״י): סז־סח. ע. עב־עה.

כא, ב נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (ובתוד"ה מצוה): עד־עה. פו.

כב, א והיכא מנח לי' רב אחא ברי' דרבא אמר מימין רב שמואל מדפתי אמר משמאל והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין: עה־עו. פא. פד־פו.

ל, ב שאין שכינה שורה . . אלא מתוך דבר שמחה של מצוה . . וכן לדבר הלכה: שכז. שסו.

לב, ב מאי עד בלי די . . עד שיבלו שפתותיכם מלומר די: רס.

מא, א אכל ולא שתה אכילתו דם: כח.

סט, ב היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד: ד.

פח, א הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר: שע. שפב. תמג־תמד.

פט, ב לעתיד לבא יאמר לו . . אתה אבינו: ג. ו. נ.

קד, א מ"ם פתוחה מ"ם סתומה מאמר פתוח מאמר סתום (ובפרש"י): רעו. רפב.

קיג, א דרבי יוחנן קרי למאני מכבדותי: ב.

קיג, א־ב ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול דבור אסור הרהור מותר: קנא.

קטז, א חצבה עמודי' שבעה אלו שבעה ספרי תורה: יז.

קיח, ב אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים: ד. יא.

קיט, ב כל העונה אמן יהא שמי' רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו: תסז.

קכז, א גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה: מב. מה.

קמו, א בא נחש על חוה הטיל בה זוהמא ישראל שעמוד על הר סיני פסקה זוהמתן: מ. רעט.

קנא, ב כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים: רפט־רצ.

עירובין

כב, א היום לעשותם למחר לקבל שכרם: כד.

נד, א תלמיד אחד הי' לר"א שהי' שונה בלחש לאחר שלש שנים שכח תלמודו: שנא. שנג.

נד, א אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל . . אין כל אומה ולשון שולטת בהן: רעז. רעט־רפ.

צו, ב בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות: רכד. רלב.

פסחים

נה, ב אנשי יריחו . . כורכין את שמע: ג. ו.

נו, א פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: כד. קסה. קע. שסג.

סח, א והי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתים כאור שבעת הימים (ובפרש״י): שס־שסא.
פז, ב צדקה עשה הקב״ה בישראל שפזרן לבין האומות: שכט. שסז.
קט, א בזמן שביהמ״ק קיים אין שמחה אלא בבשר: רמח.
קיז, א שאין השכינה שורה . . אלא מתוך דבר שמחה של מצוה . . וכן לדבר הלכה: שכז. שסו.
קיז, ב ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים תני רב יוסף זהו שאומרים מגן דוד (ובפרש״י): קכח־קכט.

ביצה

טז, א מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיע אותם: קסב.
יז, א שבת מקדשא וקיימא: קנ. קנב־קנג.

ראש השנה

כז, א זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע: קמט. קסב.

יומא

כח, ב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה: טז. יח. קצא־קצב.
כט, א הרהורי עבירה קשו מעבירה: קסו. תלה.
פו, א ואהבת את ה׳ אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך: מג־מד.

סוכה

נב, א יצר הרע . . שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו כו׳: קמד־קמה.
נג, א הלל הזקן כשהי׳ שמח בשמחת בית השואבה אמר כן אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן: צ.

תענית

כו, ב ביום חתונתו זה מתן תורה: תיט־תכ.

מגילה

יג, א אסתר ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עלי׳: תמג. תמה.
כח, ב כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא: שעו.
לא, א חל להיות באחד בשבת מאתמול מפטירין ויאמר לו יהונתן מחר חדש: א. ו.

מועד קטן

טז, ב ארשב״נ אר״י מאי דכתיב נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה (ובפרש״י): תמח. תנ.

כח, א חיי בני ומזוני . . במזלא תליא: תיג.

חגיגה

יב, א מאי דכתיב אני ק־ל שד־י אני הוא שאמרתי לעולם די: קכג.
יג, א מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה וכן בין כל רקיע ורקיע: קכו־קכז.
יד, א ונבון זה המבין דבר מתוך דבר: לד. שלג. שעא. שפג.

נדרים

כב, ב אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד (ובפרש״י): רעז. רעט־רפא.
ס, א שבת זו אסור בכל השבת ושבת שעברה חדש זה אסור בכל החדש ור״ח להבא שנה זו אסור בכל השנה ור״ה לעתיד לבא שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית שעברה: ד.

סוטה

ג, א אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות: רכח.
י, א ויטע אשל בבאר שבע . . חד אמר פרדס וחד אמר פונדק בשלמא למ״ד פרדס היינו דכתיב ויטע אלא למ״ד פונדק מאי ויטע כדכתיב ויטע אהלי אפדנו: קעט־קפ.
יא, ב חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה וחמותה מ״ד אשה ובתה יוכבד ומרים ומ״ד כלה וחמותה יוכבד ואלישבע . . שפרה זו יוכבד ולמה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד . . פועה זו מרים ולמה נקרא שמה פועה שהיתה פועה: שצו־תב.
כא, א עבירה מכבה מצווה: רכב.
לה, א מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות כו׳: שנא־שנג.

בבא מציעא

פה, ב בכולהו מצית אסתכולי בהו לבר מגוהרקא דר״ח דלא תסתכל בי׳ מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקא דר״ח דמנפשי׳ סליק ונחית: שעד.

בבא בתרא

ט, ב אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול: שכה.
ט, ב גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו: רצד. שיב.
י, א ר״א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי: רלא.
י, ב עד היכן כחה של צדקה . . צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד: רפג־רפד. רצה.
טז, א שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו: קמד.

טז, ב מאי בכל ר"מ אומר שלא היתה לו בת ר"י אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה: של. שלד־שלה. שסט. שעב. שעז־שעט. שפד־שפה. שפח־שצ. שצו. תה. תח־תט. תטז־תיח. תכב. תכד־תכה. תכז־תכט.

טז, ב חמש עבירות עבר אותו רשע . . בא על נערה מאורסה כתיב הכא ויבא עשו מן השדה וכתיב התם כי בשדה מצאה: לט.

טז, ב שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא . . בכל . . מכל . . כל: לו. שלד. שעב. שעד. שעו. שפ־שפא. שפד־שפו. שצ. תכט.

כה, א־ב עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת: פב.

עה, ב עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה (וברשב"ם): קלא־קלב.

עה, ב עתידין צדיקים שאומרים לפניהן קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה: רצט. תעח.

קכג, א ויגד יעקב לרחל כי אחי אבי' הוא . . אחיו אני ברמאות: צ־צא.

קכט, ב שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק: קנט.

קמא, א אר"ח ולדידי בנתן עדיפן לי מבני: תט.

סנהדרין

כ, א שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של יהושע . . יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ריב"א: תמה־תמח.

כב, ב אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנאמר כי בועליך עושיך: עג־עד. תו.

לח, ב הושיט אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן: קע.

לט, ב כתיב טוב ה' לכל וכתיב טוב ה' לקוו משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עודר אינו עודר אלא טובים שבהם: רנט.

צ, א כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא: שעו.

צט, ב כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה: קטו. רפא. תי.

מכות

כד, א אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום: שמג. שס.

כד, א־ב וכבר הי' ר"ג וראב"ע ור"י ור"ע מהלכין בדרך . . והתחילו בוכין ור"ע משחק . . אמרו לו הללו . . יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה: צז. שה.

שבועות

כ, ב זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין יכול הפה לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע: קמט. קסב.

עבודה זרה

אבות

אבות דר׳ נתן

זבחים

מנחות

קי, א כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה: קפז.

חולין

ס, ב דשרגא בטיהרא מאי אהני: עב.

צב, א ברוך אופנים הוא דאמרי לי׳ (ובתוד"ה ברוך): שז.

קלט, ב אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר: תמב־תמג.

ערכין

יג, ב כנור של מקדש של שבעת נימין הי׳ . . ושל ימות המשיח שמונה: פה.

נדה

ל, ב ומלמדין אותו כל התורה כולה: תכ־תכא.

עוקצין

ג, יב אמר ריב"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות . . אמר ר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה׳ עז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום (ובתוי"ט): ערה־רעו. רפא־רפב.

תלמוד ירושלמי

חגיגה

פ"א ה"ז מצאנו שויתר הקב"ה לישראל על ע"ז ועל ג"ע ועל ש"ד ועל מאסם בתורה לא ויתר: כט.

מדרשים

בראשית רבה

א, י עשרים וששה דורות היתה האל"ף קורא תגר לפני כסאו של הקב"ה אמרה לפניו רבש"ע אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי כו׳: שנט.

ג, ז מלמד שהי׳ בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו אמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי: סב.

ח, א תוצא הארץ נפש חי׳ למינה זה רוחו של אדם הראשון . . זו רוחו של מלך המשיח: יד.

ח, ז בנפשותן של צדיקים נמלך הה"ד המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שמה . . עם המלך ממ"ה הקב"ה ישבו נפשות של צדיקים שבהן נמלך הקב"ה וברא את העולם: קא. קיא. רפו.

ט, י והנה טוב מאד זה מלאך המות: קמד.

יא, ח אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג א"ל

הקב״ה כנסת ישראל היא בן זוגך וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקב״ה זכרו הדבר שאמרתי לשבת כנסת ישראל היא בן זוגך: קס־קסא.

יב, ו כל תולדות שנאמרו בתורה חסרין בר מן תרין אלה תולדות פרץ וגו׳ והדין: קפט־קצ. שכו־שכח. שסה־שסו.

טז, ד חדקל זו יון שהיתה קלה וחדה בגזירותי׳ שהיתה אומרת לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל: עו.

טז, ה לעבדה ולשמרה אלו הקרבנות: קצט. רד.

יז, ד בשעה שבא הקב״ה לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת אמר להן נעשה אדם אמרו לו אדם זה מה טיבו אמר להן חכמתו מרובה משלכם הביא לפניהם את הבהמה ואת החיה ואת העוף אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעין העבירן לפני אדם אמר לו זה מה שמו אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה: קכ. קכב.

יז, ה נובלות חכמה של מעלה תורה: קנג. קעד־קעה.

נד, ו ויטע אשל בבאר שבע . . ר״י אמר אשל פרדס שאל מה תשאל . . ר״נ אמר אשל פונדיק שאל מה תשאל: קעט־קפ. קפח. קצא.

נט, ז וה׳ ברך את אברהם בכל . . ר״י אמר שנתן לו נקבה אמר לו ר״נ . . שלא נתן לו בת כל עיקר: שלד. שעח. שפט. שצו. תט.

סח, ט מפני מה מכנין שמו של הקב״ה וקוראין אותו מקום שהוא מקומו של עולם: תעב.

ע, ח והאבן גדולה זה יצר הרע: נג־נד.

עד, יב חביבה היא המלאכה מזכור אבות כו׳: קנט.

פח, ה ד׳ כוסות של לילי פסח . . כנגד ד׳ גאולות שנאמרו במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי . . כנגד ד׳ מלכיות: קיב. קיח־קיט.

צ, ב כתוב אחד אומר והיית רק למעלה יכול כמוני אתמהא ת״ל רק גדולתי למעלה מגדולתכם . . והדין דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו יכול כמוני ת״ל כי קדוש אני ה׳ אלהיכם קדושתי למעלה מקדושתכם: קט־קיא. שכ־שכא.

צד, ד ויסע ישראל . . שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע . . והבריח התיכון בתוך הקרשים . . מהיכן מצאו אותו לשעה, מלמד שהיו מוצנעין עמהם מימות יעקב אבינו: לא. קעט. קצב.

שמות רבה

א, יג רב אמר כלה וחמותה יוכבד ואלישבע בת עמינדב רשב״ן אמר אשה ובתה יוכבד ומרים: שצו־תב.

א, יד מי שנתן העצה הזאת טפש הוא כו׳: תה. תח־תט.

ב, ו אתה מוצא באברהם אברהם יש בו פסק . . אבל משה משה אין בו פסק: קעא־קעב.

ג, יב מאמינים בני מאמינים: קסד. קסו.

יג, ג מהו הכבדתי שעשה הקב״ה את לבו ככבד הזה: קמג. קמה.

יט, ו לשעבר אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם . . אבל לע״ל אני לבדי: שו. שט־שי.

כא, יא משל לב׳ אתליטים אחד חלש ואחד גבור נצח הגבור לחלש ונטל עטרה בראשו מי גרם לגבור ליטול העטרה לא החלש כך מי גרם להקב״ה ליטול שבח וכבוד לא פרעה שניערו שנאמר וניער פרעה וחילו בים סוף לפיכך ואכבדה בפרעה: קלג. קלז־קלח. קלט. קמז.

כג, א מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס אלא המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב כך אמרו ישראל . . משעמדת בים ואמרנו שירה לפניך באז נתיישבה מלכותך וכסאך נכון: קלג. קלח. קמז־קמח.

כג, ה האמנה שהאמין אברהם להקב״ה . . תשורי מראש אמנה: קסד. קסט.

ל, ג כל תולדות שבמקרא חסרים חוץ משנים אלה תולדות השמים והארץ ואלה תולדות פרץ: קפט־קצ.

לח, ח באיזה זכות הי׳ אהרן נכנס לבית קדשי הקדשים . . זכות המילה היתה נכנסת עמו: תנ.

מ, א מן האלקים אתה למד כשבקש לומר תורה לישראל אמרה ד׳ פעמים בינו לבין עצמו: קיז־קיח.

מו, א אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות הה״ד ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושיה: רעז. רעט־רפא.

ויקרא רבה

א, א גבורי כח עושי דברו . . בשומרי שביעית הכתוב מדבר: צז־צח.

כב, ב מלך לשדה נעבד זה הקב״ה . . לשדה נעבד זו ציון: לה.

כז, ה אף בקרבנות כך אמר הקב״ה שור נרדף מפני ארי . . לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין: סב.

לו, ד אברהם לא ניצול מכבשן האש אלא בזכות יעקב משל לאחד שהי׳ עומד ונידון כו׳: תכא.

במדבר רבה

יא, ב ואעשך גדולה היא דכתיב ה׳ אשר עשה את משה . . משאברא אותך ברי׳ חדשה: טז. יח־כ.

יג, טו־טז משנה שמתחלת במ״ם . . ומסימת במ״ם . . הרי שמונים . . ד״א שראשי ששה סדרי משנה חשבון ראשי אותיות הן עולים שמונים: ערה־רעו.

רות רבה

ד, ג הרשעים הן קודמין לשמן . . אבל הצדיקים שמן קודמין . . דומין לבוראם שנאמר ושמי ה׳ לא נודעתי להם: קכז־קכח. קלא־קלב.

קהלת רבה

ד, טו ממלך זקן וכסיל זה יצר הרע: קמז.

ז, ב מצינו שהלך הקב"ה מהלך ה' מאות שנה לקנות לו שם: קכ. קכג. קכד. קכו.

שיר השירים רבה

א, נ מהו רעיתי . . מפרנסתי: קפ־קפא. קפז.

ב, יט בשעה שבא ואמר לישראל בחדש זה אתם נגאלין . . אמר להם הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיכם אלא מדלג על ההרים כו': שמ.

ח, א מי יתנך כאח לי . . כיוסף לבנימין שאהבו בלבו: ק. קד. קו. רפה.

איכה רבה

ה, כב אם מאיסה היא לית סבר ואם קציפה היא אית סבר דכל מאן דכעיס סופי' לאיתרציא: שצד.

אסתר רבה

ו, ב הרשעים קודמין לשמן . . אבל הצדיקים שמן קודם להם . . לפי שדומין לבוראן דכתיב ושמי ה' לא נודעתי להם: קכז־קכח. קלא־קלב.

מכילתא

בשלח טו, ב שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעי' ויחזקאל: רצט.

בשלח טו, ב כשישראל עושין רצונו של מקום אז מתגדל שמו בעולם כו': קכו. קכח.

יתרו כ, ח זכור ושמור שניהם נאמרו בדיבור אחד מחללי' מות יומת וביום השבת שני כבשים שניהם בדיבור אחד נאמרו: קמט. קסב.

מכילתא דרשב"י

יתרו יט, טז ואין עוז אלא תורה שנ' עמו עוז ותושי': רעט. רפא.

תורת כהנים

אמור פרשה ח פ"ט, ד־ו: מסור את עצמך וקדש שמי . . על תניי הוצאתי אתכם מארץ מצרים על תניי שתמסרו עצמיכם לקדש את שמי: קכח.

תנחומא

שמות כז (ע"פ התנחומא עם שינויים. בהוצאת בובר — שמות כד): את מוצא כל האחים שונשאים זה לזה . . ובאיזה אח אמרו ישראל להקב"ה כמשה ואהרן . . שהיו אוהבין ומחבבין זה את זה . . אמר רשב"י הלב ששמח בגדולת אחיו יבא וישמח וילבש אורים ותומים: רפג־רפה.

ויקהל ז ויעש בצלאל את הארון . . ששם צלו של הקב"ה שהוא מצמצם של שכינתו . . בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו: קיג.

נשא טז נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים: עח. קב. שא. תנב. תנד.

ילקוט שמעוני

בראשית רמז טז: והנה טוב זה יצר טוב מאד זה יצר הרע: קנב. תלד־תלה.

לך רמז סב: חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה כו': י־יא.

בשלח רמז רמה: כשישראל עושין רצונו של מקום מתגדל שמו בעולם כו': קכו. קכח.

יתרו רמז רצה: זכור ושמור שניהם בדבור אחד נאמרו מחללי' מות יומת וביום השבת שני כבשים שניהם בדבור אחד נאמרו: קמט. קסב.

חקת רמז תשנט: ונתתם אותה אל אלעזר הכהן אל אל עוזר: רח־רט.

משלי רמז תתקכט: היכן היא החכמה מצוי' ר"א אומר בראש ר"י אומר בלב: תלא־תלב.

שיר השירים רמז תתקצג: מי יתנך כאח לי . . כיוסף לאחיו אתה מוצא אחר כל הרעות שעשו לו אמר להם אנכי אכלכל אתכם כו': רפה.

פרקי דרבי אליעזר

פ"ג עד שלא נברא העולם הי' הקב"ה ושמו הגדול בלבד: קכג. שסג־שסד.

מדרש תהלים

צ, ג [יב] שבעה דברים קדמו לעולם אלפים שנה התורה: קנג. קסט. קצא.

צא, יב [ח] מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה ואינן נענין על ידי שאינן יודעין בשם המפורש: קכג.

צב, א [א] כל עיסקא דשבת כפול: יא.

צב, א [ב] שבעה הבלים אמר קהלת . . כנגד שבעה ימי בראשית . . ומה נברא בשביעי שבת . . אמר גם זה הבל לכך אמר הכל הבל: תמה. תמז.

קיח, יג [יד] בעולם הזה מקלסין אותו בשתי אותיות אבל לעולם הבא בשש אותיות שנאמר כי בי"ה ה' צור עולמים (ע"פ הגירסא בבחיי): קנו.

פסיקתא דרב כהנא

ה, ז בשעה שבא ואמר לישראל בחדש הזה נגאלים אתם . . הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונם אלא מדלג על ההרים כו': שמ.

זוהר

חלק א

ו, ב הוה נחית מלעילא דיוקנא דחד ארי' והוו תמאן לי' ע"ג מדבחא רביץ על טרפי' אכיל קרבנין: קפא. קפד.

מח, ב	זכור לדכורא שמור לנוקבא: קנח.
קב, ב	וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא: קפ.
קג, ב	נודע בשערים בעלה דא קב"ה דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלבי' כל חד כמה דיכיל לאדבקא ברוחא דחכמתא ולפום מה דמשער בלבי' הכי אתידע בלבי': לג. שלב־שלג. שעא. שפג. תל־תלב. תמד.
קו, א	משה דאיהו רעיא מהימנא: קסד. קע.
קכב, א	פתח אמר ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד . . מאן מלך דא קוב"ה, לשדה נעבד כד איהו אתתקן כדקא יאות ומלך דא מלך עלאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד . . ד"א מלך דא אשה יראת ה' . . לשדה נעבד דא אשה זרה כו': לב. לה. לח־מב.
קכט, א	ולא אתקריב אברהם ביומא חדא או בזמנא חדא אלא עובדוי קריבו לי' בכל יומוי מדרגא לדרגא עד דאסתלק בדרגוי: צד. צח.
קכט, ב	דמאריהון דתשובה . . משכי עלייהו ברעותא דלבא יתיר ובחילא סגיא: ריא.
קמא, ב	מאי חכמות אלין חכמה עלאה וחכמתא זעירא: קנג.
קמז, א	כד אזיל שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו דשמשא כרסייא דילי' אתר דשריא עלי' הה"ד ואל מקומו שואף זורח הוא שם: סח־ע.
קמח, ב	אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך: רצז.
קנא, ב	שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על ההוא בירא ואינון נצח והוד ויסודא דעלמא ואלין משכין מיא מלעילא ומליין להאי בירא: נג.
קנו, ב	קרא לה בת . . לא ספיק לי' דא קרא לה אם בשום אמי' לא ספיק לי' דא קרא לה בשמי' דכתיב והחכמה מאין תמצא חכמה ודאי: תכו־תכח.
רה, ב	דאל"ף איהו רישא דכל אתוון יאות איהו אלא בגין דאתקרי בי' ארור ובג"ד לא אתברי בי' עלמא: שנט.
רח, א	פזר נתן לאביונים דא צדיק . . וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה . . בגין כך גבאי צדקה נטלי אגרא לקביל כלהו דיהבי צדקה: רצד. שיב.
רטז, ב	הא לך שבע עשרה שנה אחרנין בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין הה"ד ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה: רצז־חצר.
רנ, א	ביומוי דשלמה אין כסף נחשב למאומה דהא תקיפא דשמשא אסתכל בעפרא ואסגי לי' דהב . . שלמה טעה בהאי . . א"ל קב"ה אנת דחית ימינא חייך אנת תצטרך לחסד בני נשא כו': פד. צג.

חלק ב

כ, א	בשעה שעלה במחשבה לפני הקב"ה לברא עולמו כל העולמות עלו במחשבה אחת ובמחשבה זו נבראו כולם: קסז. שסד.

לד, א מה כתיב בא אל פרעה לך אל פרעה מבעי לי' מאי בא אלא דעייל לי' קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא דכמה דרגין משתלשלין מני': קיט. קלו־קלז.

רטז, ב גאולת מצרים דאית בה ארבע גאולות ועל דא אית לאדכרא בההיא גאולה ד' זמנין אמת אמת אמת אמת עד עזרת אבותינו . . ומתמן ולהלאה ארבע זמנין אחרנין אמת אמת אמת אמת למהוי ד' גאולות אלין בקיומא תקיף: קיב. קטז־קיט.

חלק ג

ז, ב ישראל מפרנסי לאביהן שבשמים: קפ־קפא. קפז.

קי, ב י"ה עם שמי שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח: קנ. קנו־קנז.

קמט, ב מלך בשר ודם לאו יקרא דילי' הוא לאשתעי מלה דהדיוטא כו': ריג.

קנג, ב לאהדרא לצדיקייא בתיובתא: רכג.

קנג, ב הכי מבעי לי' יש מפזר ויוסף עוד מאי ונוסף אלא ההוא אתר דשרי בי' מיתה הוא גרים לי' דיתוסף מחיים דלעילא לאוספא לי': רצד. שיא־שיב.

קעח, א־ב ועבד הלוי הוא . . הוא דא עתיקא: פא־פב.

קפ, ב פרה דקבילת מן שמאלא ומאן הוא לשמאלא שור: רה־רו.

קפח, ב חטא ברתא דמתחטא' לקמי אבוה ועבד לה רעותא . . חמינן בשבטים כלהו דלית בהו ח"ט ובה אית ח"ט וקרינן חט"ה . . ודאי הכי הוא דהא ח"ט שריא סמיך לה בהו בשבטין לא הוו אתוון אלין דקא אתו מסטרא דקדושא דלעילא אבל לגבה שריא: תכג.

רמא, א ואתהניין מיסודא ועקרא דלהון: קפא־קפג.

רעו, ב האי כלה דילך קב"ה יהב לה לאברהם לגדלא לה לגבך . . לך רעיא מהימנא זיל וגמיל טיבו למאן דגמיל לי' עמך דדא כלה דילך יהיבת לה לי' לגדלא לה כו': תכד.

תיקוני זוהר

הקדמה (ג, ב) איהו וגרמיה חד בהון איהו וחייו חד בהון: עח־עט. ריז.

הקדמה (ד, ב) שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח: קנ. קנו־קנז.

הקדמה (ז, ב) פותח את ידך . . ואוקמוהו אל תקרי ידך אלא יודי"ך: שעו־שעז. שפח.

הקדמה (יז, א) דאנת הוא חד ולא בחושבן: לו־לז. מ. קפד־קפה. שלו.

הקדמה (יז, א) לבושין תקינת לון דמניהו פרחין נשמתין לבני נשא וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסין עליהון כו': רצה־רצז. תעח.

הקדמה (יז, א) בינה לבא ובה הלב מבין: לג.

הקדמה (יז, ב) וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא: מד. רצו.

הקדמה (יז, ב) **כלא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך צדק ידיעא . . ולא מכל אלין מדות כלל**: טז. רנא.

תיקון סט (קב, א־ב) מצרף לכסף דא אברהם וכור לזהב דא יצחק ובוחן לבות ה' דא יעקב: קעב. קעד.

ספר יצירה

פ"א מ"א **בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י־ה ה' צבאות את עולמו**: קכו.

נוסח התפלה

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם: ריז.

אשר קדשנו במצותיו וצונו (ברכת המצוות): קנד־קנה. קעה. רד. שח־שט.

ברכות השחר

אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי: יב. שמט. תיט. תעו.

שחרית

אלקינו ואלקי אבותינו: מג.

אתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא משנברא העולם: רעח.

הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: סו.

ברוך שאמר והי' העולם (ברכת ברוך שאמר): רכה.

יחיד חי העולמים מלך (ברכת ברוך שאמר): עב. רכה־רכו.

משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול (ברכת ברוך שאמר): רכו.

אדון הנפלאות (ברכת ישתבח וברכת יוצר): קכו.

מלך יחיד חי העולמים (ברכת ישתבח): עב.

המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית (ברכות ק"ש): קנט. תעג.

חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו (ברכות ק"ש): רכז.

ותן בלבנו בינה להבין (ברכות ק"ש): שלג. שעא. שפג.

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים (קריאת שמע): שדמ. שמו.

אמת ויציב ונכון וקיים וישר ונאמן כו' (ברכות ק"ש): קפו. תפב.

והנורא א־ל עליון (תפילת העמידה): מט.

מגן אברהם (תפילת העמידה): קכט. קל־קלא.

מכלכל חיים בחסד (תפילת העמידה): רנא.

סלח לנו אבינו כי חטאנו (תפילת העמידה): קעג־קעד.

מודים אנחנו לך (תפילת העמידה): שע.

הטוב כי לא כלו רחמיך (תפילת העמידה): רנד. שמב.
כי לך טוב להודות (סיום ברכת הלל): שלא־שלב. שפב.

קריאת התורה

מגן דוד (ברכת הפטורה): קכט.

ערבית

באדמת בני חם (ברכות ק״ש): תיג.
בוקע ים לפני משה (ברכות ק״ש): רעג.

שבת

לכה דודי לקראת כלה (קבלת שבת): פג.
ימין ושמאל תפרוצי . . על יד איש בן פרצי (קבלת שבת): שסו.
וינוחו בה כל ישראל מקדשי שמך (תפילת העמידה): קסא־קסב.
אין ערוך לך (ברכת יוצר): ריג. רכט־רל.
כבודו מלא עולם משרתיו שואלים זה לזה אי׳ מקום כבודו (קדושת כתר): שסג. תסד־תסה.

יו״ט

וישמחו בך כל ישראל מקדשי שמך (תפילת העמידה): קכח.
מקדש ישראל והזמנים (תפילת מוסף): קמט.

הגדה של פסח

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה׳ אלקינו משם: רנ. רנג־רנד. רנו.
ברוך המקום ברוך הוא: תעב.
כמה מעלות טובות למקום עלינו אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים דיינו . . על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו כו׳: רמט. רנט־רס. תפב.

ברכת אירוסין ונשואין

יוצר האדם: שנד. שסב־שסג.
משמח חתן עם הכלה: ערב.

מפתח ספרים

אלשיך

לך יב, א (ד"ה ונבא אל הענין): בלכתך אל הארץ אתה כהולך ומתחבר אל עצמך ושורשך, וזהו לך לך, שהוא כי לך ולעצמך אתה הולך: יא־יג.

בחיי, פירוש רבינו בחיי עה"ת

ויחי מח, יג (ד"ה אבל הנכון): וזהו באור שכל את ידיו . . מלשון שכל וחכמה כי נתכון בעשר אצבעות ידיו להמשיך הברכה ממקור החכמה והשכל: רכד.

יתרו כ, ח (ד"ה וע"ד הקבלה): ומה שהזכיר הכתוב בכאן זכור הכונה על השבת הגדול הוא מדת יסוד שמשם נמשכים רמ"ח מצות רמז בו זכו"ר י"ה והוא יום השבת: קנ. קנו. קנח.

ויקרא א, ט (ד"ה גם צריך): [הטעם שעולה ואשם הם דוקא זכר, חטאת דוקא נקבה, ושלמים זכר או נקבה]: רלב־רלד. רלו־רלז. רמ. רמז.

הגהות מיימוניות

הלכות תפלה פ"ג ה"ד אות ג: ועכשיו נהגו כל ישראל כרבנן להתפלל מנחה עד הערב וכר' יוסי דאמר בירושלמי לא הוקשה תפלת מנחה לתמיד של בין הערבים אלא לקטורת: סד.

טור

או"ח סי' תרעא: ומצוה להניחה . . משמאל . . וכתב אבי העזרי שאם אין מזוזה בפתח מניחה מימין: עו. פו.

טור ברקת

הל' חנוכה סי' תרעב ס"א: מצות חנוכה הוא נוגע למדה האחרונה והיא הנק' מדת לילה כנודע מן הזוהר ולכן אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה שלכן נא' ולילה בעמוד אש להאיר להם: סח.

כוזרי

מאמר א סי' כה: וכן פתח משה לדבר עם פרעה כשאמר לו אלקי העברים שלחני אליך רצה לומר אלקי אברהם יצחק ויעקב מפני שהי' דברם מפורסם אצל האומות כי התחבר אליהם דבר האלקי והנהיג אותם ועשה נפלאות ולא אמר אלקי השמים והארץ שלחני אליך כו' : קכט־קל.

לקוטי תורה (מהאריז"ל)

ר"פ לך — ראוי להבין אם קודם מתן תורה הי' הזיווג נעשה בימי האבות או לא כו': קל־קלא. תיח־תיט. תכא־תכב.

מורה נבוכים

ח״א פס״ד כבוד ה׳ יש שהכוונה בו האור הנברא אשר ה׳ משרה אותו במקום לכבוד . . ויש שהכוונה בכך עצמו יתעלה ואמתתו כו׳: קמב.

רמ״ז, פירוש הרמ״ז לזוהר

זח״ג כו, א רזא דקדש הקדשים הן תלת רישין קדש רישא עילאה והקדשים הם תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא: קי־קיא. שכא־שכב.

מקדש מלך

זח״א קמז, א כד אזיל שמשא למערב פי׳ כשהלך זעיר למ׳: סח־עא.
זח״א קנה, ב רוחא דיהיב בה בעלה נקרא יוסף בהיותו בזעיר וכשניתן בה בביאה קדמאה דבריאת העולם נקרא בנימין כו׳: פז.
זח״ב לד, א תנינא חדא עילאה נ״ב אריך דקליפה: קיט־קכ.
זח״ג מז, ב שני נקבי החוטם: תמו.
זח״ג קנג, ב נו״ן רומז למלכות: שיא.

משנה תורה, רמב״ם

הל׳ סנהדרין פ״ד ה״א: צריך שיהי׳ אחד מהן סמוך מפי הסמוך . . איש מפי איש: רלא.

עבודת הקודש

שער א (חלק הייחוד) פרק ב: קודם שנאצל האצילות הנעלם הי׳ אדון יחיד הוא שרש כל השרשי׳ הנקרא בפי חכמי האמת אין סוף הוא ושמו בלבד: שסד.
שער א (חלק הייחוד) פרק ח: והגבול הנמצא ממנה תחלה הם הספירות: רנב.

עמק המלך

שער ו (שער עולם התהו) פ״ב: ה׳ יברך את עמו בשלום הוא אותיות מלבוש: רפב.
שער ח (שער אדם קדמאה סתם) פ״ו: ע״ב הוא בגלגולת הראש של א״ק וס״ג הוא באזנים ומ״ה הוא בחוטם וב״ן הוא בפה ומהאוירא דכיא שהוא בתוך א״ק זה . . נולד ממנה שבעה הבלים וכנגדן הזכיר קהלת ז׳ הבלים ואלו הם ההבל היוצא מהראש והם סוד השערות כו׳: תמה. תמז.

עץ חיים

שער לט (שער מ״ן ומ״ד) דרוש ח: ההוא רוחא דשדי בגווה . . הוא סוד בנימין: פז־פח.
שער מב (שער דרושי אבי״ע) פי״ג־פי״ד: [או״ס מאיר בכתר ובחכמה בקירוב מקום ובבינה בריחוק מקום]: עח־עט.

פנים יפות

יתרו כ, י (ד״ה לא תעשה כל מלאכה): ובזה מובן מה שברא הקב״ה בע״ש שהוא יום ר״ה: קמט־קנ.

פרדס רימונים

שער כג (שער ערכי הכינויים) פ״ב ערך בנות ירושלים: הם נשמתן של צדיקים והן נקראים כן מפני שהם נשפעים מירושלים העליונה שהיא המלכות. ופי׳ שני הוא שהם י״ב בקר שעליהם הים מוצב כו׳: תיט־תכ.

שער כג (שער ערכי הכינויים) פי״ג ערך מגן: מגן היא המלכות ונקראת כן בהיותה יונקת מג׳ אבות ומשפעת לג׳ מחנות שראשם מיכאל גבריאל נוריאל ר״ת מגן . . אמנם בזהר פ׳ שמות נראה כי מגן הוא הברית והכריח הענין מן הכתוב כי שמש ומגן ה׳ אלקים: קכט.

שער לב (שער הכוונה) פ״ב: איתא בספרי כה׳ אלקינו בכל קראנו אליו אליו ולא למדותיו: רנ־רנב.

פרי עץ חיים

הקדמת מהרנ״ש: יש עוד רב תועלת בעבודתינו אשר היא תחסר וגם תעדיף והיינו כפי שיעור עבדות התחתונים אם עבדו כראוי אז יוסיפו אור מלמעלה ויזדככו זיכוך רב ותהי׳ ההוספה הזה מרובה על העיקר כו׳: קד־קה. תיט.

שער כו (שער השופר) פ״א: כל הכפאת הדינים אינו אלא ע״י שרשם כי הדיני עליונים הם עצמן מכפים את הדינין וממתיקים אותם: פג.

שני לוחות הברית

קלו, ב (מסכת שבת): דע כי מאמר הראשון של הבריאה והוא ויאמר אלקים יהי אור נכללו בו כל שאר המאמרים שנתגלו אח״כ . . ועי״ז נאמר כי ה׳ אלקיך אש אכלה בסוד השלהבת הקשורה בגחלת . . ע״כ אמרה תורה לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת כו׳: רי־ריא.

קנד, ב (מסכת פסחים): אותיות י״ה מה׳ הם זכר וסימנך ישמחו השמים לשון זכר ואותיות ו״ה נקבה ותגל הארץ לשון נקבה כו׳: רלד.

קנו, א (מסכת פסחים): עולה כולה כליל לה׳ וכן מנחה שהיא מצה . . והן כנגד אותיות י״ה מהשם, חטאת ואשם נגד אותיות ו״ה . . וזהו זבח תורת השלמים והם נקראים מלואים כו׳: רלה. רלז. רמז.

רעד, א (פרשת נח): ותשחת הארץ היא סוד הארץ העליונה . . בחטאם גרמו שהשפע העליון בסוד היחוד והזיווג הראוי להארה העליונה . . עתה כביכול נשחתה להיות השפע הזה יורד לתחתונים הקליפות: ח.

תורת משה (אלשיך)

ויגש מה, ד [הטעם שיוסף ציער את אחיו במצרים וביאור דבריו אליהם]: קח.

מפתח ספרי רבותינו נשיאינו

כ"ק אדמו"ר הזקן

תניא

אגה"ק סי"ז (קכה, א): מצות הצדקה שהיא מצות ה' ממש מה שהקב"ה בכבודו ובעצמו עושה תמיד להחיות העולמות: רפז־רצג.

קו"א ד"ה וצדקה כנחל איתן (קסא, א־ב): שנחל איתן הוא המשכה הנמשכת מבחי' איתן שהיא בחי' נקודה בהיכלא . . שיתגלה אז אור א"ס ב"ה ויחודו ית' תוך פנימיות נקודת הלב ע"י המשכת נחל איתן . . והנה עתה בגלות החל הזה יש ג"כ עצה יעוצה . . והיינו ע"י שמעורר על ניצוץ אלקות שבנפשו בחי' רחמים רבים העליונים כו': רפט־רצ.

תורה אור

מקץ לז, א צדק היא מלכותא קדישא . . ולפי שהחיות נמשך מבחי' מלכותו ית' היא בחי' צדק לכך מלאה ימינך בחי' ימין וחסד . . וזהו זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו פי' טובך הוא השפעה וחיות שנמשך . . והנה פי' זכר רב טובך היינו שרק בחי' זכר והארה מבחינת רב טובך יביעו כו': רצא. רצג־רצד.

צח, א ענין המס"נ שהי' בימי הגזירה דהמן שנתדבקו בו ית' בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהשכל והשגה . . ע"י בחי' בטול זה ורעו"ד הוא שזכו לגילוי אוא"ס ב"ה דכתיב בו כי לא יראני האדם שאינו נתפס בשום שכל אלא רק ברעו"ד: שלא.

לקוטי תורה

בלק עה, א־ב: תשובה היינו תשוב ה' ויש ה' תתאה ה' עילאה והן ב' תשובות הנ"ל . . בבחינת תשובה תתאה שהוא ענין תשוב ה' תתאה יש שני מדריגות והיינו התשובה דסור מרע והתשובה דועשה טוב . . יש בתשובה עילאה זו ג"כ ב' בחינות שבתשובה תתאה: קיב־קטז.

תצא לט, א כי צדק מלאה ימינך שנק' צדק בלא ה' וכשמלאה ימינך התפשטות והמשכות החסד אזי הוא נק' בתוספת ה' צדקה: רפח.

דרושים לשבת שובה סז, ד: לפי שאתה כל וכללות הכל דהיינו בחי' אוא"ס ב"ה הסוכ"ע . . ולכן תשא עון כי אין פגם העון מגיע עד שם: שלא־שלב. שעד־שעה. שפב. שפז.

פאקסימיליא מגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש וכת"י מעתיק — נדפס לעיל ע' א' ואילך

[illegible]

פאקסימיליא מגוכתי״ק כ״ק אדמו״ר מהר״ש — נדפס לעיל ע׳ תסז

ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל ששי — שער עשרים ושבעה

מאמר
מאימתי קורין את שמע — תרמ״ב

מאת
כ״ק אדמו״ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש״ת
מוהר״ר שמואל
זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״
770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות ועשרים וחמש לבריאה

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y.
Tel.: HYacinth 3-9250-1 — PResident 8-4600
Printed in U. S. A.

שער הקונטרס מאימתי קורין — תרמ״ב, הוצאת תשכ״ה

ב"ה.

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו מו"ל את המאמר ד"ה מאימתי קורין את שמע משנת תרמ"ב אשר לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש.

המאמר נדפס לרגלי סיום המשניות בקשר עם מלאת שלשים יום להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן, אמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

בשולי הגליון הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לציין איזה הערות ומראי מקומות.

מערכת „אוצר החסידים"

ו' מ"ח ה'תשכ"ה, ברוקלין, נ. י.

נסרק לזכות
מ' בת ד"ל
מ"מ בן ד"ל
א' בן ד"ל
מ"ב בן ד"ל
תשרי תשע"ט

לזכרון

הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן
בת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה
אם כ"ק אדמו"ר שליט"א

נפטרה ביום השבת קדש, ו' דעשי"ת בעלות המנחה
שנת ה'תשכ"ה

נדפס מאמר זה על ידי

המשתתפים — שיחיו — בלימוד המשניות

שנסדר על ידי

צעירי אגודת חב"ד המרכזית

וסיומו נתקיים במלאת שלשים יום לפטירתה

פתח דבר והקדשה של קונטרס מאימתי קורין — תרמ"ב, הוצאת תשכ"ה

לקוטי תורה – תורת שמואל

ספר תרמ"ב

נדפס ע"י **אנ"ש באוסטרליא** שיחיו

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם בגשמיות וברוחניות

שניאור זלמן בן לאה והענא בת חי' צינא שיחיו **איידעלמאן**

שמעון אליהו חיים בן מרים ושטערנא שרה בת חנה שיחיו **אלטהויז**

בנימין זאב בן יהודית חנה וחנה בת רבקה וילדיהם משה טובי' בן חנה,
מנחם מענדל בן חנה, ראכל בת חנה שיחיו **אמזלק**

דוד בן רות רבקה ושרה בריינדל בת מרים שיחיו **אמזלק**

דניאל בן רות וחנה בת רבקה שיחיו **אמזלק**

ארי' בן דינה מיכל ורבקה ביילא בת מיכל חנה שיחיו **ארנשטיין**

אליהו בן שרה אנטוני' ולאה בת חי' טייבלה יונה שיחיו **בכר**

טל בן דבורה וטלי' חי' בת שרה שיחיו **בלום**

דוד מנחם בן רחל ופייגלה בת רחל שיחיו **בלייער**

רחל בת מרים תחי' **בלייער**

חיים אברהם דובער הכהן בן חי' איטא ועלקא בת בתי' שיחיו **בלעסאפסקי**

שלום משה הכהן בן עלקא וחנה זעלדא בת אנסתר הדסה שיחיו **בלעסאפסקי**

אליהו שלום בן בילא פיגא ושרה ריזל בת פערל שיחיו **בלפר**

יחיאל זלמן בן בילא פיגא וחנה ברכה בת עדינה שיחיו **בלפר**

אהרן בן שמחה הכהן ואסתר בת אסתר שיחיו **בנהמו**

אליהו ברוך בן עליזה ואילה בת שושנה שיחיו **בקר**

חיים משה בן שרה לאה ולאה בת שרונה שיחיו **ג'יקבסון**

אברהם הכהן בן רייזל שושנה ומלכה בת רות שיחיו **גוטניק**

יוסף יצחק הכהן בן דבורה וחנה בת זלאטא שיחיו **גוטניק**

שלום דובער הכהן בן חי' בתי' ודבורה בת זעלדא שיחיו **גוטניק**

לייביש משה בן שפרינצה גיטל ורינה בת זהבה שיחיו **גולדהירש**

יצחק בן ברכה ושולמית בת לאה שיחיו **גולדשטיין**

נתן בן חוה ולאה בת דבורה שיחיו גורארי'

שמואל בן בתי' וחוה בת נחמה פרידה שיחיו גורביץ

יעקב יוסף בן שרה וחי' מושקא בת ניסא ברײנא שיחיו גלאסנר

אברהם ברוך בן שרה איטל וחי' רייזל בת ציפא רחל שיחיו גליק

יוסף בן פייגא ומיכל רחל בת טובה גיטל שיחיו געשטטנער

חיים צבי הירש בן דבורה ורבקה ליבא בת מרים שיחיו גראנער

מנחם מענדל בן דבורה ואסתר מלכה בת רחל שיחיו גראנער

מנחם מענדל בן רבקה ליבא שי' גראנער

צבי בן חי' שרה ואסתר בת שרה איטל שיחיו גריי

ראלף בן עלגא וטלי' בת שרה שיחיו דאימאן

אהרן בן שרה (מרגריטה) חי' ויהודית מנוחה בת שיינא שיחיו דאנק

מנחם מענדל בן יפה ושטערנא שרה בת טויבא רחל דינה שיחיו דדון

יהודה בן אילה וחי' שצערא בת שטערנא מרים שיחיו הוך

יעקב מרדכי בת צפרה ופרמא בת חי' ריבה שיחיו הונדערס

אברהם ארי' בן הינדע ויסמין נעמי בת חנה שיחיו הופרט

צבי מנחם בן שפרה חנה ודבורה עלקא בת קיילה שיחיו הערבסט

יחזקיהו בן חיילא ואסתר סימא בת שרה שיחיו הערצאג

רמי בן חנה שי' הראל

יהושע יצחק בן שרה מלכה ואביגיל בת שפרה גאלדע שיחיו וואנדער

דוד לייב בן רות פעסל ונחמה רחל בת יוכבד שיחיו ווילענסקי

משפחת ווילשייר שיחיו

דובער בן שרה שינדעל ודבורה לאה בת רחל שרה שיחיו ווערדיגער

חיים דוד בן יוכבד ואלא בת תרצה שיחיו וילהלם

חיים יואל בן בלומא ושושנה בת רחל שיחיו זיימר

צבי בן אסתר ליבא וצלחה בת מרים שיחיו טאוועל

ראובן יוסף בן מנוחה ופרומה שרה בת מרים שיחיו טאטארקא

צבי הירש בן זעלדא ולאה מרים בלומא בת דבורה שיחיו טלזנר

ישראל דוב בן רבקה ושרה בילא בת יהודית שיחיו טעלעשעווסקי

לוי יצחק בן חי' שרה וברורי' גיטל בת שולמית שיחיו טענענבוים

אמנון בן לאה ומרים רבקה בת לאה שיחיו טריבש

יצחק צבי הכהן בן באשא ומיכל חנה בת שיינא מלכה שיחיו יעדוואב

לוי יצחק בן סימא רבקה ודבורה לאה בת שיינדל רייזל שיחיו יפה

אליהו יוסף רפאל הכהן כהן וזוגתו שיחיו

רוני בן נעמי ומיכל בת שרה שיחיו כוכבי

יהושע שמשון בן אלישבע והענא רבקה בת חיה רייזל שיחיו לאופער

שניאור זלמן הכהן בן זהבה גאלדא ומרים בת שרה ביילא שיחיו לאנג

חיים ידידה בן לינדי ויוכבד בת נחמה שיחיו לוין

בן ציון צבי הירש בן דאברושא ורבקה מאלה בת יהודית שיחיו ליבערזאוו

ירמיהו הלוי בן רבקה ואסתר חנה בת רעכל חי' שיחיו ליוועך

מנחם מענדל בן חנה ורחל לאה בת זלאטא שיחיו ליפסקער

משה יוסף הלוי בן מרים ואסתר לאה בת מלכה דבורה שיחיו לעוונטאל

מאיר בן שטערנא שרה וזוגתו דינה רחל בת אביבה שיחיו לשס

שמואל משה בן שטערנא שרה ושיינא באשע בת רחל לאה שיחיו לשס

לוי בן עלא דבורה וחנה בת ברכה שיחיו מאראזאוו

דוב הכהן בן ציפורה יפה ודינה בת יהודית שיחיו מושל – לזכות אמה זהבה בת דינה תחי'

שמואל צבי בן גולדה ודבורה בת רישא שיחיו מרקוביץ

ראובן בן שרה שי' ניומן

דוד בן אסתר ואשתו וילדיהם שיחיו סבן

דוד משה בן קיילא ופנינה בת ירמה שיחיו סופער

ישראל רפאל בן פריידא ויענטא רבקה בת רייזל שיחיו סופרין

בנימין גרשון בן אסתר וחנה שיינדל רייזל שיחיו סערעבריאנסקי

חנוך הענדל בן זלאטא ושושנה אסתר בת חנה שיחיו סערעבריאנסקי

מנחם מענדל בן אסתר וחנה בת אסתר רחל שיחיו סערעבריאנסקי

שאול בן יהודית שי' ענגעל

שלום דובער בן יהודית ושטערנא שרה בת רחל ביילא שיחיו ענגעל

מרדכי בן חוה ואלישבע ביילא בת לאה שיחיו ענגעל

אברהם בן שרה ומרים בת שושנה שיחיו פארשהיימער

מנחם מענדל בן שרה ושושנה רות בת כרמלה שיחיו פארשהיימער

מיכאל בן שושנה שי' פודולסקי

משפחת פוקס שיחיו

מרדכי אהרון בן דבורה ואסתר בת יהודית שיחיו פייגלין

יוסף בן גבריאלה שי' פילד

יוסף יצחק הכהן בן פנינה ושיינא דבורה בת חנה שיחיו פעלדמאן

שמואל הכהן בן פנינה וזוגתו שיחיו פעלדמאן

יוסף וחוה שיחיו פרידמאן

ישראל יוסף הכהן בן רחל צילקא וגיטל בת רות פעסל שיחיו קאהן

אליעזר חיים בן מירל וברכה בת רבקה שיחיו קאנטור

חיים משה בן רחל ומנוחה רחל בת שושנה פייגא שיחיו קאריק

אליעזר בן בילא ולובא בת תמר שיחיו קארנהויזער

לוי יצחק בן חנה ברכה וחנה בת יוכבד רבקה שיחיו קורינסקי

שלום מנחם מענדל בן חי' שצערא וזיסל בילא בת שרה שיחיו קליובגאנט

אברהם גרשון בן צירעלה ורחל בת יטול שיחיו קראמנייזער

אברהם שמרי'הו בן ציפא רחל ויעטא בת חנה שיחיו קרינסקי

שמואל אליעזר בן גיטל ורבקה רחל בת פרומא גיטל שיחיו קרנובסקי

ישראל בן מלכה רייזל ופרומא שרה בת חיענא שיחיו ראזענפעלד

יהודה ליב בן בלומא וחי' נחמה בת רבקה מאטל שיחיו ראסקין

אברהם מנחם מענדל בן באדאנא ורבקה בת חנה שיחיו ראסקין (ליין)

משה בן משא שיחי' רובין

קלמן יעקב בן חי' בלומה ותמרה חוה בת מרים פנניע שיחיו רובין

פסח בן טובה ורות דבורה לאה בת טובה גיטל שיחיו רוזנבאום

אדם יעקב בן חנה ורות בת חנה רחל שיחיו רושינעק

מרדכי בן פייגע מרים ושרה הינדא בת דאבה יעקבה שיחיו רייבין

יהונתן בן מרים ודבורה לאה בת מיכל חנה שיחיו ריידער

חיים ארי' בן מרים ואסתר שיינא בת טעמא שיחיו רייטמאן

חיים בן לאה ודבורה בת חוה שיחיו רייכער

יעקב דוד בן חי' וזיוה בת רחל שיחיו ריכטר

מנחם מענדל בן צפורה ושרה חגית בת חוה שיחיו רימלער

ישראל מאיר בן שרה ונעמי רות בת מנוחה שרה שיחיו רפאל

מנחם מענדל הלוי בן חוה דבורה וקרינא בת אסתר שיחיו שוסטערמאן

ארי' דניאל בן גיטל ודבורה לאה בת בילא פיגא שיחיו **שכטר**

דוד ליב בן רות פעסיל ונחמה רחל בת יוכבד שיחיו **שמערלינג**

מרדכי בן אביבה ורות פעסיל בת שולמית חנה שיחיו **שמערלינג**

שאול בן רחל גיטל חי' **ובילא שיינדל בת בריינדל** שיחיו **שפיגלער**

ברוך הלוי בן ביילא ונחמה דינה בת טניא שיחיו **שפירא**

מיכאל בן סוטלנה ודלי' פנינה בת אליזה חי' שיחיו **שריקי**

הרוצה בעילום שם

הרוצה בעילום שם

הרוצה בעילום שם

הרוצה בעילום שם

לעילוי נשמות

קאפול יעקב בן יצחק ובתי' בת **אפרים** ע"ה **גלמאן**

מענדל דוד בן משה אברהם ע"ה **שיל**

אברהם זאב בן דוב וזוגתו בינה רעכיל בת זאב ע"ה **שכטר**

לע"נ הרבנים הגאונים

ר' **חיים** ובנו ר' **יהודה ליב** ע"ה

דון-יחיא

אשר היו הוגים במאמרי רבם

כ"ק אדמו"ר הרה"ק מהור"ש נ"ע

נדפס ע"י נכדם

צבי בן אסתר מלכה האגער ומשפחתו שיחיו

בהשתדלותו של השליח הרב **נתן** שי' **גורארי'**

ISBN 978-0-8266-5642-1

